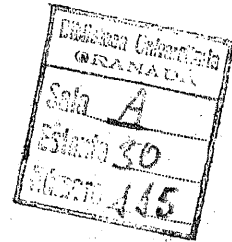
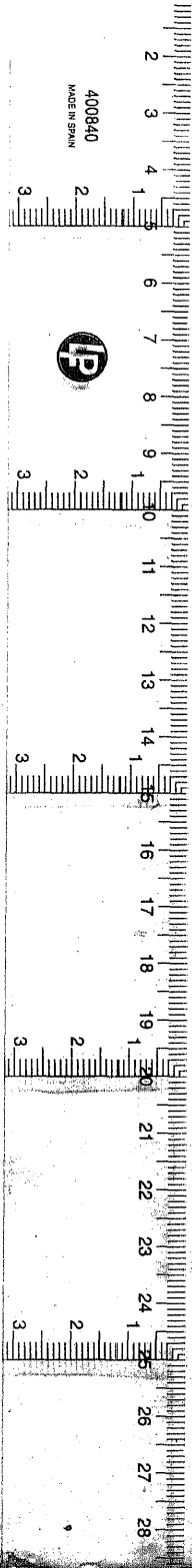

13. a^{to} 6. 22

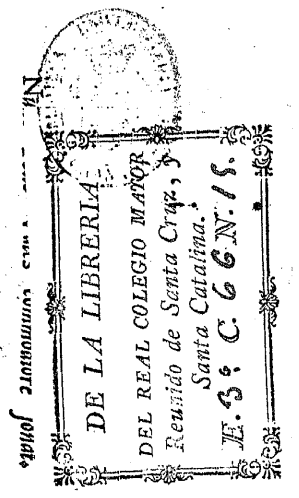
Commentaria R. D. D.

LVDOVICI GOMES EPISCOPI SAR
 nesii, Sacri Palatii Apostolici Auditoris, Vtriusq; Signature
 Referendarii, Sacraeque Penitentiariae Apostolicae Re
 gentis, in Regulas Cancellariae Iudiciales, quae, usu
 quotidiano, in Curia, & foro saepe uersantur. Quae,
 praeter caetera, non iniucundum Vtriusq; signatur
 ae Compendium, ac Quingentas ferè nouissis
 mas Rotae Decisiones, sub hoc signo con
 tinent. Opus quidem, propter immensam
 rerum diuersarum cognitione, utilissi
 mum, ac tam uarium, q̄ ipsa natu
 ra, Studiosis omnibus, Causidi
 cis, & Iuris Professoribus
 ualde necessarium, Suo
 que Alphabetico In
 dice copiosissi

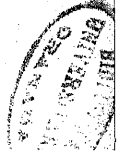
De La Libreria del Colegio Real y Mayor de S. C.
 me ornatu.

Quatum omnium Regularum, ac Tractatum ferè uersa Pagina indicabit.

Ne turbata uolent rapidis oracula uentis,

Cautum est aedicto Summi Pontificis, & Caroli. V. Imp. ac Regis Franciae, necnon
 Illuf. Sen. Veneti, ne quis haec Commentaria intra Decennium Imprimere, aut
 uenalia alibi impressa habere audeat.

REGVLÆ CANCELLARIÆ IVDICIALES, ET
quædam alia, quæ hoc opere continentur.

- Procedium regularum, quod sex quæstionibus distribuitur, plura notanda de origine regularum Cancellariæ, & ipsius Vicecancellarii officio continet, pleraque etiam de antiquo aliorum officiorum curiæ statu, & dignitate discribit, intellectu iucunda. fol. i.
- Regula de iure quæstio non tollendo, per viginti & tres quæstiones distinguitur. fol. xiii.
- Regula de infirmis resignantibus, quæ quadraginta & vnâ quæstiones continet, non solum infirmitatem ipsam per nonaginta priuilegia distinguit per viam epilogi, sed etiâ senectutis incommoda succincte complectitur. fol. xxxiii.
- Regula de idiomate, quæ in quindecim quæstiones diuiditur, plura noua, nec alibi collecta de idiomatum effectu, & industria continet. fol. lvii.
- Regula de imperantibus beneficia viuentium septem quæstiones continet. fol. lvi.
- Regula de non iudicando iuxta formam supplicationis, sed literarum expeditarum, sexdecim habet quæstiones, quibus annectitur elegans vtriusq; signaturæ compendium, in quo multa de effectu verborum, quibus papa supplicationes signat, plura etiam de potestate præsentium signaturæ, & de quibusdam priuilegiis Cardinalium in foro iudiciali, ac potestate Vicecancellarii, officioq; Referendariorum, deque commissionibus, & percipientibus ad eas secundum stilum curiæ enarrantur. fol. lxix.
- Regula de subrogandis colligantibus, decem & nouê quæstiones continet. fol. lxxxviii.
- Regula de verisimili noticia obitus, octo quæstiones complectitur. fol. xcvi.
- Regula de impetrantibus beneficia vacantia per obitum familiarium Cardinalium, in triginta quæstiones diuiditur. fol. ci.
- Regula de annali possessore, octuaginta quatuor quæstiones continet. fol. cxix.
- Regula de trienniali possessore sexaginta tres quæstiones habet, cui adiungitur epilogus perq; breuis, sed valde utilis, in quo ducenti & quatuordecim negligentia casus, qui negligentibus nocent, & alii viginti, in quibus negligentia non nocet, describuntur. folio. clxix.
- Regula de valore exprimendo in duodecim quæstionibus diuiditur, in qua monetarum huius temporis origines ab aliis fere in totum prætermittæ, ac earum valores describuntur. fol. ccxix.
- Regula de publicandis resignationibus, viginti & vnâ quæstiones continet. fol. ccxxxviii.
- Regula q; commissioni post conclusionem non stetur, nisi derogetur conclusioni, per breuis est, finemq; huic operi imponit. folio vltimo.

Compendium vtriusq; signaturæ *SP.*

LXXVI

PAVLO TERTIO PONTIFICI MAXIMO,
eidemq; Optimo. Ludouicus Gomes Episcopus
Sarnen. Felicitatem.

B E O Ipso die, quo me studiorum ardentior cura incessit, Beatissime Pater, nihil magis præmetuli, neq; ingenuo, ac studioso viro dignius existimaui, q̄ otii sui, & studiorum rationem optimis Principibus, sapientibusq; viris reddere. Hoc Aristoteles Alexandro, vterque Plinius Tito, & Traiano, ac pleriq; veterum, magno, & excellenti viri ingenio, maioribus suis præstititerunt: Gymnosophistæ quoque, India sapientes, tantopere otium detestabantur, vt non modo ipsi temporis rationem reddere, sed ab aliis accipere consueuerint, qui priusquam ædulia mensas apponerentur, adolescentes ex diuersis officiis conuenientes interrogare soliti erant, quid boni a lucis ortu, tunc vsque, didicissent, quiq; nihil habebat respondendum, in præsentis foras extrudebatur: pro certo habentes id quod erat, sicut virutis laborem, ita sceleris otium esse ministrum. Nihilq; agendo homines (quod Cato dicitur) ad male agendum instrui. Quibus ego exemplis admonitus, cum Patruum, studiorum causa agens, aliquid forte profecissem, Illud in primis laboriosum opus, Marino Georgio Veneto, Clarissimo vndecumque viro, cuius opera non mediocrem Patruum locum fueram consecutus, dicandum duxi, & ibi nonnulla conscripsi, quorum aliqua, proximis diebus, sub auspicio Sacratissimi nominis tui, in lucem prodire. Nunc vero superest, Beatissime Pater, vt eius quoq; temporis, quo iam per Vndecim annos in tua Rotæ Auditorio, veluti Diogenes, dolium volui, computum tibi, & rationem reddam: Quod quidem, vt maturius a me fieret, quæ nuper sum pollicitus, hæc qualiacumq; Cõmentaria Regularum Cancellariæ Apostolicæ, quibus orbis Christianus magna ex parte regitur, iure tibi illarum conditori dedico, atque offero. Qui vnus omnium Romanorum Pontificum etiam maiestatem Sedis Apostolicæ iam iam collabentem optimis institutis, atque ornamentis illustratam honorasti. Continent siquidem earundem interpretationem varia rerum cognitione conspersam, & nascentis Ecclesiæ, ac Cancellariæ primordia, incrementa, varietatem, & nostra vsque ad tempora progressum. Continent supra Quingentas Reipublicæ perq; viles, ac nouas Rotæ Decisiones, meo tempore collectas, per quas causarum patroni, cæteriq; causidici instruntur, ecclesiastici ordinis iudices, quid agere debeant, admonentur, & tanquam adhibitis luminibus, litium tenebris fugatis, Christianæ Reipublicæ status roboratur. Quibus non iniucundum Vtriusq; Signaturæ Compendium formulam, antiquæ, & nouæ curiæ demonstrans, annexum est. Quo in opere quantum elaborauerim, quantum industriæ, ac studii adhibuerim, aliorum sit iudicium. Et si homini vehementer occupato aliquid forte per incuriam exciderit, facile condonabis: difficile quippe fuit Ioui Imperii, ac gubernationis Domino, & Mercurio literarum principi pariter inseruire: Nam Lunam, cæterosq; cœlestes nūquam ab ædibus Mercurii separatores esse ferunt, quàm vbi Iouis sedes ingrediuntur. Hęc igitur pro tua humanitate, Paule optime, suscipe, & Sarnensem tuum (cui nihil magis cordi est, quàm, vt tibi bonorum omnium parenti studii sui fructus rependat) refoue. Qui si ingenii tui celsitudo diuini minime responderit, dabis veniam: Nam, vt es erga impios iustissimus Iudex, ita esse soles erga tui studiosos indulgentissimus Pater. Vale.

INDEX FORVM O
mnium, quæ hoc opere conti
nētur ordine alphabeti.

A

Dictio de sui natu
ra separationē
denotat. in. xxxvii.
q. regu. de
infr. res. nu. 3.

Abbatia in gene
rali cōessione,
& ad reseruata,
& deuoluta, an
comprehēdan

tur. in. xliiii. q. eiusdem reg. numero. 2.
Abbatissa in administratione abbati æquipa
ratur. in. vi. q. eius reg. numero. 3.
Abbreuiatio periculosa euitanda est. in. xxxii.
quæst. regu. de annali. numero. 2.
Abbreuiatio nominis impetrantis magis tol
lerabilis videtur. q̄ rei. ibidem. numero. 3.
Absens infra duas dietas cōsetur esse in curia,
& habetur pro præsentē. in. xvii. q. regu. de
imper. per obitum fam. Card. nu. 2.
Absens reputatur pro mortuo. ibidem. nu. 8.
Absentia modici temporis multum de priui
legiis demit. ibidem.
Absolutio a iuramento, ad effectum agendi,
& excipiendi, pro illo, qui fuerat enormissi
me læsus, parte tamen citata, an tollat ius
quæsitum. in. xv. q. regu. de iure quæst. non
tollen. nume. 7.
Acceptare pluries, an quis possit. in. xviii. q.
regu. de publi. resig. nu. 4. & 5.
Acceptatio non est actus temporalis quando
efficaciter fit. in. iiii. q. regu. de iure quæsto
non tollen. numero. 23.
Accessorium a annullato principali corrui. in
xxix. q. reg. de infr. resig. numero. 4.
Accidentia multum conferunt ad cognoscen
dū, quod quid est. in. ii. q. proœmil. nu. 1.
Acta per extinctionē litis annullantur. in. vii.
q. reg. de iure quæst. non tollē. nu. 4.
Acta omnia retrofacta per iudicem quando
oppositum est de regula, nullius sunt mo
menti. in. iiii. q. reg. de subro. collig. nu. 4.
Acta omnia iudicii ob nō seruata formam
corrui. in. lxxi. q. reg. de annali. nu. 1.
Actio omnis Christi debet esse nostra instru
ctio. in. i. q. reg. de infr. resig. nume. 8.
Actio non nascitur ex prima sententia, sed ex
secunda. in compen. vtri. signat. nu. 80.
Actio cōpetens spoliato est personalis, & nō
transit in subrogatū, qui nec læsus, nec spō

liatus fuit. in. xi. q. reg. de triēnali. num. 13.
Actionem, qui habet, utiq̄ rem habere vide
tur. in. xx. q. reg. de public. resig. nu. 3.
Actiones, quæ dant ius prosequendi, per tri
ginta annos durant. in. xliiii. q. regu. de an
nali. nu. 6.
Actionem iudicati recidi posse, quia lata sen
tentia res litigiosa non dicitur, quomodo
intelligi debeat. ibidem. numero. 9.
Actiones personales, quæ alias non sunt tran
sitoria: si fuerit super illis lis inducta tran
seunt ad successores. in. xliiii. quæst. reg. de
triēnali. nu. 7.
Actor producens bullam suam post terminū
ad articulandum, & non appareat de die ex
peditionis, an in dubio præsumetur expedi
ta, ante terminum. in compē. vtri. signa.
nu. 54. Et quomodo actor literas ante ter
minum expedire possit, ibidem. num. 59.
Actor reum possessorem per replicationem
datam contra titulum triēnalis possessō
ris molestare dicitur. in. xviii. q. regulæ de
triēnali. nume. 4.
Actor agens contra triēnalem posses. num.
quid ex triennio deducere possit tēpus im
pedimenti bellorum, infra quod nō potuit
possessorem triēnalem ad iudicium euo
cari facere. in. lvii. q. reg. nume. 1.
Actus extinctiuis eodē modo iudicatur, atq̄
inductiuis. in. vii. q. reg. de iure quæst. non
tollen. nume. 3.
Actus quando se potest habere ad fauorem,
& odium, fauorabilis iudicatur. in. xvii. q.
reg. de infr. resig. nume. 4.
Actu principali annullato, annullantur o
mnes clausulæ cōtentæ in eo. in. xxxiiii. q.
eiusdem reg. nume. 3.
Actus actiuorū debent cadere in subiecto be
ne dispositio. in. ii. q. reg. de idiom. nu. 3.
Actus in dubio, an pereat, an vero valeat. in
xv. q. regu. de non iudic. iux. for. sup. nu.
mero. 2.
Actus in dubio præsumi debet expeditus le
gitimo tempore ad effugiendam contuma
ciam. in compen. vtri. signa. nu. 55.
Actus, ut ualeat multa contra strictam inter
pretationē iuris recepta sunt. ibidē. nu. 61.
Actum nihil dicitur cum aliquid superest ad
agendum. in. x. q. reg. de subro. colligant.
numero. 1.
Actus quis præcedere dicitur quando sumus
in dubio. in. vi. quæst. regu. de veri. noti.
obit. numero. 2.
Actus naturalis non accidentaliter attendi de
bet. in. v. q. reg. de impetr. per obit. famil.

I N D E X.

Cardi. nume. 2.
 Actum facere, vel facienti cōsentire paria esse quomodo procedat. in. xi. q. eius. reg. nu. 4
 Actus iudicialis nullus concernens ius ipsius beneficii nō interrumpit pacificam possessionem si facti molestia non interueniat. in. xlv. q. regu. de annali. nume. 1
 Actus agentium non operantur ultra intentionem agentis. ibidem. nu. 4. & in. xliii. q. regu. de publi. resig. nume. 3
 Actus nullus quando operari potest. ibidem. numero. 1
 Actus cōfirmatus in generali reuocatione nō venit. in. lxxviii. q. eiusdem reg. nu. 5
 Actus reciproci, videlicet, facio, vt facias, vel do, vt facias, simoniam inducunt. in. xii. q. regu. de trienna. num. 1
 Actus duo quando reperiuntur facti eodem tempore in dubio vter illorum præsumentur factus prius. in. comp. vtr. signa. nu. 5
 Actus quando reputatur perpetuus. in. iiii. q. reg. de public. resig. numero. 1
 Aduersarii nomen vnde denominationem capiat. in. xii. q. reg. de subro. collit. num. 3
 Aduersarius quis dici potest, et post sententiā quæ trāsuit in rem iudicatam, non tñ colitigans. in. xliii. q. re. de subro. collit. nu. 2
 Aedere de nouo aliud est, aliud vero antiquo iuri inniti. in. xliii. q. reg. de trien. nume. 5
 Aedificare de nouo aliud est, aliud vero antiquū renouare. in. reg. de trien. q. xliii. ibi.
 Aegritudines peracutæ, licet non transeant quartum diem, pestilentia tñ diuagari potest per. xl. dies. in. ix. q. regu. de infir. resig. numero. 5
 Aegritudines peracutæ, licet hominē in. xliii. die extinguant, hoc tamen de iure non procedit. ibidem. num. 6
 Aequitas nemini inferens præiudiciū, ita militat in gratiis impetratis lite pendente, q̄ ante uel post litem: in. ii. q. regulę de iure quasi. non tollen. numero. 4
 Aequiuocatio nominis impetrantis non viat rescriptū. in. xxxii. q. reg. de annali. nu. 5
 Afficere magis videntur ea, quę specialiter disponuntur, q̄ ea, quę generali decreto sunt dicta. in. xlv. q. reg. de triennali. num. 4
 Affectum semel semper manet affectum. in. lxxii. q. reg. de annali. numero. 3
 Agere non potest ille contra quem sententia in rem iudicatam transacta lata fuit. in. xliii. q. reg. de triennali. nume. 3
 Albinus a Catone, & Albutius prætor a Scæucla reprehensi, quia proprio idiomate nō utebantur. in. i. q. reg. de idiom. nume. 10

Alchmenis Atheniensis, & Agoratici de signo Veneris faciendo, certamen, & victoria. ibidem. nume. 1
 Alexandro Regi, ideo milites aduersabantur, quia peregrino habitus, & loquella vti uoluit. ibidem. nu. 1
 Alexander imperator quare dignitates, & magistratus vendere abhorruit. in. xii. q. regu. de triennali. nume. 1
 Alia dictio, terminum generis ad expressa restringit. in. ii. q. eius. regu. nume. 5
 Allegare eos, qui plura scripserunt, sufficit. in. xxx. q. reg. de annali. nume. 2
 Allegatio Lapi. lxxix. in quibus locū habeat. in. xvi. q. reg. de triennali. numero. 8
 Altare, capella, & oratorium, appellatione beneficii quando veniant. in. xliii. q. regu. de infirmis resig. nume. 1
 Altari, qui seruit, debet de altare uiuere. i. xliii. q. regu. de impe. per obit. fam. car. nu. 3
 Ambitio repellit a beneficio. in. i. q. regu. de veri. noti. obitus. nu. 4
 Ambitiosus non adeo præsimitur quis, vt in tempore non uerisimili impetret. in. ii. q. eius. reg. nume. 2
 Animarum salutem concernētia favorabilia dicuntur. in. ii. q. reg. de idiom. nume. 2
 Animæ fauor, quo pacto considerari debeat. in. iiii. q. eius. reg. numero. 3
 Animarum salus in quo cōsistat. in. v. quaest. eius. reg. nume. 3
 Animarū de præiudicio, vbi agitur qualitas personę nihil operatur. in. ix. q. eius. regu. numero. 3
 Animorum diuersitas ex diuersitate linguę sic ex dissimilitudine corporum inducitur. in. q. eiusdem reg. nume. 1
 Annalis possessio in quibus locis sit favorabilis, & in quibus non. in. præfa. regu. de annali. nume. 3
 Annalis possessor, vt quis habeatur, quid probare debeat. in. vii. q. eius. reg. nume. 1
 Annalis possessor renunciās alteri beneficiū, & post renūciationem in eius possessione per annum pacifice remansit, vtrum de ista regula contra impetratē excipere possit. in. lvii. q. eius. regu. nu. 1
 Annalem possessionem mei aduersarii, an liceat mihi impetranti allegare, ad excludendū ius tertii, de quo excipit cōtra me, dictus aduersarius meus possessor annalis, arreto, q̄ prius impugnaveram eius possessionem annalem sub prætextu simoniar. in. lxi. q. eius. regu. numero. 1
 Annalia, ad agendū esse perpetua, ad excipiendū

I N D E X.

dum quando non procedat. in. lxxii. q. eius. regu. nume. 3
 Annata ad quod introducta sint. in. præfa. regu. de valore. nu. 6
 Annulatio impetrationis propria poena nō uidetur. in. xl. q. eius. reg. nume. 2
 Annus ad soluendum in uēditione rei datus, an a tempore contractus, an vero traditionis currere debeat. in. lxxvii. q. eiusdem regu. le. numero. 5
 Annus ad terminandum causam per impetratē cōtra possessorem annalem, an currat impetranti a die impetrationis, an commisionis, vel citationis executione. in. lxxviii. q. regu. de annali. nume. 1
 Annus possessionis, de quo in. c. ad apostolicam. in. penul. col. de regu. de continuo, & non interpolato intelligi debet. in. lxxiii. q. eius. reg. nume. 2
 Annus possessionis, de quo loquitur regula de annali, nunquid debeat esse continuus, an sufficiat esse interpolatus. in. lxxvii. q. eius. reg. nume. 1
 Annus integer non interpolatus, requiritur, quoad hoc, vt aliquis in poenam incidat. ibidem. numero. 2
 Annus de quo in regula de annali, an currat impetranti, qui ignorabat aliquem esse annalem possessorem. in. lxxviii. q. eius. regu. numero. 1
 Annus a quo die currat, ubi lex non notat culpam. ibidem.
 Antea verbum, initiū litis concernit. in. lxxii. quaest. eius. reg. num. 4
 Apostoli quare variis linguis loquebātur, ita vt quilibet eos lingua sua intelligeret. in. i. quaest. reg. de idiom. nume. 1
 Appellatio a sententia cardinalis, neq̄ iuste, neq̄ iniuste prolata non admittitur. in. comp. vtri. signatur. nume. 4
 Appellari ab interlocutoria sententia quare prohibetur. in. ii. q. regu. de annali. numero. 1
 Appellans qui habet annum ad prosequendū appellationem si infra annum committat causam super attentatis, an currat sibi tempus. in. xliii. q. eius. regu. nume. 7
 Appellati diligentia prodest appellanti. in. lxxv. q. eius. reg. nume. 3
 Appellationis desertio facit, quod perinde sit, ac si nunq̄ fuisset appellatum. in. lliii. q. reg. de triennali. numero. 2
 Appellatio extraiudicialis quid sit. ibidem. numero. 3
 Appellatio extraiudicialis, licet deuoluat causam

fam ad curiam, non tamen nocet possessori in possessione sua. ibidem. numero. 4
 Appellatio extraiudicialis in causa beneficii ad quid interponitur. ibi. nume. 5
 Appellatio extraiudicialis habet vim vere citationis. ibi. numero. 9
 Appellatus potest agere cōtra appellatē, & prosequi causam per audientiam contradictarum non obstante desentione sine noua citatione. ibidem. nume. 1
 Appellans quando potest appellationi renūciare, & quando non. in. lliii. q. regu. de triennali. numero. 1
 Arbitri ad instar iudicum sunt. in. viii. q. regu. de non iudic. iuxta form. supp. nu. 1
 Archidiaconatus maiores, & præstantiores sunt monasteriis. in. xi. q. regu. de annali. numero. 1
 Argentum purū, putum, vulgus de copella appellat. in. ix. q. reg. de val. expri. nu. 1
 Arguitur de regulis Cancellarię sicut de lege. in. ii. q. pro. c. mii. numero. 1
 Argumentum de personis ad tempus, vel ad res valet. in. xix. q. reg. de annali. num. 2. in. xvi. q. reg. de public. resignatio. nu. 3
 Argumentari ex identitate rationis in exorbis tantibus licitum est. in. xxix. q. reg. de triennali. numero. 5
 Arrendamēta non probant dominium, neq̄ possessionē. in. vi. q. reg. de valore expri. numero. 2
 Attendere, an quis dicatur possessionem sine praambula intimatione executorialiu capies. in. iiii. q. reg. de subro. collit. nu. 2
 Attentata post de. erronem, an possint reuocari per appellatē. in. iiii. quaest. regu. de triennali. nume. 7
 Auditor contradictarum, qui ceteros auditores precedebat, post assumptionē Vicecancellarii in cardinalem, ab aliis auditoribus precedebatur. in. i. q. pro. c. mii. nu. 10. Reliquum vero de auditoribus uide in verbo Rota.
 Auditorum Rota numerum Sixtus. III. omnium primus ad duodecim restringit. ibi. dem. nume. 1
 Auditorum Rotę genera, olim duo erant, videlicet, primi gradus, & secundi gradus. ibi. dem. nume. 1
 Auditorum iudex olim Camerarius erat. ibi. dem. nume. 1
 Auditores ante Sixtum, nec recipiebātur, nec examinabantur coram Vicecancellario. ibi. dem. numero. 1
 Auditores Rotę tempore Sixti nō infirmabā

INDEX.

tur verbo, sed in scriptis sicut hodie, ibidē.
Auditor datus super causa appellationis, & desertionis si reperiat bene iudicatus, & male appellatum potest pronūciare bene processum, & male appellatum. in. l. iiii. q. reg. de trienna. numero. 12
Auditor in causa appellationis absq; alia nota commissionē potest de desertione agnoscere, ibidem. nume. 14
Auditor, an poterit cognoscere inter, A, & B, si ego commissi causam contra eos.
Auditoribus a die presentationis eorundem datur iurisdicō. in cōpen. vtri. sig. nu. 3
Auditor quando remittit causam ad Cācellariam quare dicitur eam remittere ad consistorium pape, nō autē ad Vicecancellariā. in. l. quaest. proce. nume. 22
Auditors hodie a tempore Clemen. VII. nō sedent in Palatio, pro tribunali, nisi bis in hebdomada, cum tamen antea ter sedere solebant. ibidem.
Auditors eo, q; iurisdicōnem ordinariam in cognoscendo habere censentur, quando possint procedere in causa. in compē. vtri. signa. nume. 40
Auditors habere totam Romanam curiam pro territorio quomodo procedat. ibidem. numero. 41
Auditor causam proponens quando solet votum suum proferre. in. x. quaest. reg. de triennali. numero. 19
Auditors Rotæ olim in causa difficili, & dubia non solum cardinales, sed etiam abbreviatores, & doctores extra curiam consultare solebant. ibidem.
Auditors Bastardi esse non possunt. in regula de triennali. q. ii. nume. 2
Augusta gaudet privilegio Augusti. in. iiii. quaest. proce. mii. nume. 4
Augusta sub generali vinculo legum cōprehenditur. ibidem. numero. 5
Augusta licet vna caro sit cum imperatore, nihilominus legibus imperialibus astringitur, quinimo ipse idem princeps ligatur, ratione ipsius legis. in. xii. q. reg. de impet. per obit. fam. card. num. 3
Augustus solus inter imperatores pane primario, siue siligineo abstinuit, & pane vulgari vsus est. in. xiii. q. eius. reg. num. 14
Auri bonitas a Iulio Cæsare vsq; ad Vespasianum tantum duravit. in. ix. q. reg. de valore expri. nume. 16
Aurum obrizū, quod dicitur, ibidē. nu. 19
Aurum Vngaricum preciosius ceteris aestimatur, quod. xiii. characteres non transce-

dit. ibidem. numero. 20
Auri copia maior, q; aliorū metallorum e terra foditur. ibidem. numero. 33

B

Bartholi ingenium illustravit procedere per contraria. in. ii. q. proce. mii. nu. 1
Bellum in dubio semper præsumitur iniustum in. ii. q. reg. de annali. num. 5
Beneficii appellatione non comprehenditur dignitas. in. v. q. proce. mii. num. 4
Beneficium non dicitur reservatum per solā electionem, etiam si electus moriatur in curia. in. i. q. reg. de iure quæst. nō tol. nu. 28
Beneficium impetrans debet facere mentionē de gratia expectatiua. in. iiii. q. eius. reg. numero. 9
Beneficialia æquiparantur ultimis voluntatibus. ibidem. num. 11
Beneficium uacans nunquid debeatur nominato a rege ante reuocationem, an uero oratori. in. xxi. q. eius. reg. num. 5
Beneficia exempta non cōprehenduntur sub tex. simpliciter de beneficiis loquenti. in. v. q. reg. de infir. resig. nu. 1
Beneficium, an dicatur uacare per obitum, aut per resignationem si renunciās in actu præstandi consensum, vulneratur, & moritur. in. xii. q. eius. reg. num. 1
Beneficia commendata non cōferuntur, neq; uacare dicuntur. in. xiii. q. eius. reg. nu. 12, & in. iiii. q. reg. de pub. resig. nu. 6
Beneficium regulare habens in commendam cogi nō potest religionem profiteri, ad quam titularis compelleretur. ibidē. nu. 7
Beneficium unitum, an cōprehendatur sub regula de infir. resig. ibidem in. xv. q. eius. reg. nu. 1
Beneficium unitum non dicitur amplius beneficium sicut ante unionem ibidem.
Beneficia iuris patronatus sub nominationibus regum, neq; sub quacūq; gratia, etiam amplissima, cadunt. in. xvii. q. eius. reg. numero. 1
Beneficiū ad hoc, ut dicatur uacare in curia, quid requiritur. ibidem. num. 6
Beneficium, an uacare dicatur per obitum illius, qui solam supplicationem habebat. in. xviii. q. eius. reg. nu. 5, & in. xviii. q. reg. de imp. per obit. fa. car. nu. 2
Beneficia patrimonialia præstimonialia, & hospitalia, an sint realiter, & uere beneficia. in. xxi. q. eius. reg. nu. 1, & in. vii. q. reg. de triennali. numero. 3
Beneficium uere uacare dicitur per resignationem factam infra uiginti dies, licet sicte uacet

INDEX.

uacet per obitum in eadem regula. q. xxx. numero. 2
Beneficium quando de iure uacare dicitur. in. xxi. q. reg. de infir. resig. nu. 2
Beneficia semel reservata, licet cesser causa reseruant, nihilominus durant reservata. in. xxii. q. eius. reg. nu. 3
Beneficium quando dicitur reservatum. in. xxiii. q. eius. reg. num. 2
Beneficium per reagnationem factam in curia dicitur ibi uacare. ibidem. nu. 6
Beneficium curatum in quo constat. in. xi. q. reg. de idiom. nu. 5
Beneficium curatum quando dicitur, quis habere. ibidem. nu. 6
Beneficium uiuentis, aliquem impetrasse probetur, an sufficiat supplicatio, quam fecit. in. v. q. reg. de im. ben. uiuent. nu. 1
Beneficium si eadē die, qua quis moritur impetratur, an præsumatur impetratum eo uiuente. in. vii. q. eius. reg. nu. 1
Beneficii impensi commemoratio immemoriam, & pene ingratum animum recipiens arguit. in compen. vtri. sig. nu. 4
Beneficia reorum possessorum ne fiat litigiosa salutare remedium. ibidem. nu. 53
Beneficium. c. Odoardus. nō datur condēnato per tres sententias. ibidem. nu. 88
Beneficium quomodo efficiatur litigiosum. in. iii. q. reg. de subrog. colli. nu. 2
Beneficium esse litigiosum aliud est, aliud uero non esse pacificum. ibidem. nu. 6
Beneficium, ut uacet per alicuius priuationē quid requiritur. in. vii. q. eius. reg. nu. 3
Beneficium uacans per obitum unius ex colligantibus utrum possit ante mensē regulæ acceptari per expectantes. in. xix. q. eius. reg. nu. 1
Beneficia litigiosa acceptari posse, limitatur tripliciter. ibidem. nu. 3
Beneficiorum dulcedo præstat studium corrumpendi testes. in. iii. q. reg. de ueri. not. obitus. nu. 8
Beneficium uacans per renunciationem familiaris Cardinalis in manibus papæ, an cōprehendatur sub regula. in. iiii. q. reg. de imp. per obi. fa. car. nu. 1
Beneficium per obitum familiaris uacans, nō dicitur uacare, sed cessare. in. vi. q. eius. reg. numero. 4
Beneficium iuris patronatus laicorum potest per papam libere conferri sine derogatione quando est litigiosum, & eodem modo beneficium familiaris Cardinalis. in. viii. q. eius. reg. nu. 7

Beneficia familiarium ante familiaritatem acquisita nunquid sint reservata. in. xviii. q. eius. reg. nu. 5
Beneficium, an dicatur illius, qui ius habet, an illius qui de facto possidet. in. xxiii. q. eius. reg. nu. 2
Beneficia electiua, ut sunt monasteria monialium communiter impetrantibus concedi non solent. xi. q. reg. de annali. nu. 1
Beneficium electiuum, & si semel impetretur non desinit esse electiuum. ibidem. nu. 2
Beneficii uerbum quando maiora beneficia comprehendit, & quando non. ibid. nu. 3
Beneficia electiua nō solum appellatione beneficiorum, sed etiam inferiorum dignitatum non comprehenduntur. ibid. nu. 4
Beneficium largo modo sumptum comprehendit curata. in. xviii. q. eius. reg. nu. 1
Beneficia qualificata nunq; comprehenduntur sub dispositione de beneficiis simpliciter loquente. ibidem. nu. 2
Beneficii uerbum non prolatum a lege etiam in materia odiosa comprehendit curata, & dignitates. in. xix. q. reg. de annali. nu. 3
Beneficia ecclesiastica, quæ dicantur. in. xx. q. eius. reg. nu. 1
Beneficium reservatum detinens, nunquid exceptione regulæ de anali possit uti. in. xxiii. q. eius. reg. nu. 1
Beneficium possidens per annum pacifice, ut unitum nunquid possit vti exceptione regulæ contra impetrantem dictum beneficium unitum tanq; de per se, & in titulum. in. xxv. q. reg. de annali. nu. 1
Beneficium uacans ex persona alterius, q; possessoris annalis si impetretur, an habeat locum regula. in. xxxiii. q. eius. reg. nu. 1
Beneficium certo modo uacare aliud est, aliud uero, q; uacare speretur. in. xlii. q. eius. reg. nu. 2
Beneficia nō debent esse in pendēti. ibi. nu. 5
Beneficium non desinit esse litigiosum, licet quis absoluitur ab obseruatione iudicii. in. xliiii. q. eius. reg. nu. 9
Beneficium sine redditibus non dicitur beneficium. in. xlvi. q. eius. reg. nu. 3
Beneficium dicitur, quia bona facit ibidem.
Beneficium quodlibet ecclesiasticū est in potentia habendi redditus. ibidem. nu. 6
Beneficium tempore commissionis fuisse canonicum sufficit, licet postea desinat esse ibidem. nu. 7
Beneficium. c. Odoardus, licet paupertate oppressis concedatur, secus tamen est in debitorē personis. in. liii. q. reg. de annali. nu. 1

INDEX.

Beneficia, ut ecclesiastica dicantur quatuor res
quiritur. in. iiii. quest. regu. de triennali .
numero. 3.
Beneficia dupliciter commendantur. in. iiii.
q. reg. de publi. resig. nu. 8.
Beneficium per commendam perpetuam va-
care desinit. in. v. q. eius. reg. nu. 26.
Beneficii nomen, & effectus per unionem ex-
tinguitur, & supprimitur. in. viii. q. eiusd.
reg. nu. 2.
Beneficium semel cum uno litigiosum etiam
quoad omnes efficitur litigiosum. in. xvii.
q. eius. reg. nu. 3.
Beneficium aliud impetrare non debet, qui ex
vno necessaria habet. in. i. q. reg. de valore
numero. 9.
Beneficium reservatum vacans in curia, licet
aliquis possideat, si possessor postea prou-
sus a papa fuerit, & ille deinde per triennium
pacifice possideat, poterit defendi regula
de triennali. in. xxx. quest. reg. de trienna.
numero. 4.
Beneficia reservata per extrauag. ad regimen.
& alias vacantia extra duas dietas, poterit
per ordinarios post mensem conferri. in.
xxi. q. reg. de triennali. nu. 5.
Beneficia in quibus Papa propter bonum pa-
cis, & concordie de consensu duorum ad
resignationem alterius pensionem consti-
tuit, an possint per alium preterquam per pa-
pam occupatione vacatione conferri ibidem.
numero. 6.
Beneficium sine redditibus non dicitur bene-
ficio, sicut corpus sine anima non dicitur
homo. in. xlvii. q. reg. de annali. nu. 3.
Beneficium plenum quando dicitur. in. xviii.
q. reg. de pub. resig. nu. 6.
Benevolentia principis magna est quando
subditum suum agnoscit, & nominat pro-
prio nomine. in. xxx. quest. reg. de annali.
numero. 8.
Bibliothecarius quis dicitur. in. i. q. proce.
numero. 6.
Bis terq. pulchra. in. iii. q. reg. de idiom. nu. 1
Breue quid sit. in. ii. q. reg. de non iudi. iuxta
for. supp. nu. 4.
Britannorum miranda consuetudo erga ux-
ores, ne peregrinum idioma filios suos do-
cerent. in. xiii. q. reg. de idiom. nu. 2.
Bullæ Alex. vi. effectus in præstando consen-
sum. in. xxxi. quest. regu. de infirm. resig.
numero. 4.
Bulla imperfecta, & vitiosa, non dicitur pro-
prie bulla. in. x. q. reg. de non iudi. iux. for.
supp. nu. 2.

Bulla quid dicatur, in cōpen. vtri. sig. nu. 54.
Bulla pensionis expedita pro illo, qui reser-
gnauerat eidem possessori beneficium quod
possidet, nunquid sufficiat possessori trien-
nali pro colorato titulo. in. xxxix. q. reg. de
triennali nu. 1.
Bulla producta post terminum si non appa-
reat de die expeditionis in dubio quando
iudicari debeat expedita, in compendio.
vtrius. sig. nu. 54.
Bullæ instrumento publico æquiparantur
in. ix. q. reg. de publi. resig. nu. 8.
Camerarius olim erat iudex auditorum, &
non alius, & solus illos excommunicare
poterat. in. i. q. proce. nu. 2.
Camerarius officium, antiquius est Vicec-
cellario, ibidem. nu. 19.
Cancellaria apostolica, & Vicecancellarius
fuerunt ante Io. xxii. ibidem. nu. 2.
Cancellariæ præfectus quare potius vicecan-
cellarius, quam cancellarius appelletur. ibidem
numero. 20.
Cancellariæ facta, in consistorio papæ fieri
præsumuntur. in. vii. q. regu. de triennali.
numero. 2.
Cancellariæ liber, uulgo practica, seu stilus
appellatus, ex quibus sit excerptus. in. iiii.
q. reg. de idiom. nu. 3.
Cancellariæ stilus facit ius, & tollit dubietate
facti. in. vi. q. reg. de imp. per obit. fam. car.
numero. 3.
Cancellaria non solet dare bullas litigatorias
in. xvii. q. reg. de triennali. nu. 3.
Canonicatus in ecclesia non numerata non
dicitur vacare, sed desinere. in. xxi. q. regu.
de imp. per obit. fa. car. nu. 2.
Capacitas tribus temporibus requiritur in te-
stamento. in. xii. quest. reg. de infirm. resig.
numero. 2.
Capitula facta in conclavi per nouum ponti-
cem iurata, an ligent ipsum pontificem. in.
xv. q. reg. de imp. per obit. fa. car. nu. 8.
Capitulum est persona representata in quo,
nec gradus, aut nobilitas subsistere potest.
in. xii. q. reg. de annali. nu. 2.
Capitulum Odoardus quando non compe-
tit in tract. sig. regu. lxxviii. in regula de
annali. q. liii. nu. 1.
Cardinalibus solis olim potestas eligendi sum-
mos pontifices non concedebatur. in. i. q.
proce. nu. 18.
Cardinales impetrantes non videntur narra-
tiva rescripti per viam sua nobis, vel signifi-
ficauit, vel conquestus est nobis, prout alii
faciunt

INDEX.

faciunt, sed diuerso modo. in. iiii. quest.
proce. nu. 2.
Cardinales filii primi gradus appellantur. ibi-
dem. numero. 3.
Cardinales in diademate principis scripti, &
vnum corpus cum papa facere dicuntur. ibi.
Cardinales patritii appellantur. ibi.
Cardinales patres spirituales, columnæ eccle-
siæ, & papæ consilarii dicuntur. ibidem.
numero. 4. & 5.
Cardinales sunt immunes a taxis officialium
ibi. nu. 9. & in præfa. reg. de valore. nu. 5.
Cardinales in constitutione fauorabili, & pri-
uilegiata includuntur. ibi. fol. 31.
Cardinales sub regulis cancellariæ non com-
prehenduntur. in. vi. q. proce. nu. 10. fol. 31.
Cardinales in generali dispositione concernē-
te bonum publicum, vel animæ utilitate,
aut periculum comprehenduntur. in. iii. q.
reg. de infirm. resig. nu. 4. fol. 37.
Cardinales quare debent de omni natione eli-
gi. in. i. q. reg. de idiom. nu. 5.
Cardinales de Alemania assumere ecclesia
non consuevit. ibi. nu. 6.
Cardinales, an sub illo verbo persona, vel et
ex mente regulæ de idiom. comprehendan-
tur. in. iii. q. eius. reg. nu. 1.
Cardinales non coguntur ecclesiis parochia-
libus per se ipsos deferre. ibi. nu. 5.
Cardinales nunquam sub regulis cancellariæ cen-
sentur includi, nec in quacumque poenali dis-
positione comprehenduntur. ibi. nu. 6. fol. 61.
Cardinales impetrantes nunquid comprehen-
dat regula de imp. beneficia viuen. in. vi.
q. eius. reg. nume. 1.
Cardinales sanctiores aliis esse debent ibidem.
Cardinalis habens signaturam non potest
viroque modo simul eadem signatura signa-
re, videlicet, concessum, ut petitur, & in
forma. in comp. vtri. sig. nu. 14.
Cardinales quare ceteris aliis præferuntur.
ibidem. numero. 35. fol. 52.
Cardinalis etiam simplex in curia residens præ-
feratur in honoribus cardinali legato. ibi-
dem. numero. 36.
Cardinali quando causa committitur, quare
in commissione non apponitur illa clausu-
la, videlicet, iustitiam faciat. ibidem. nu-
mero. 43.
Cardinali quando committitur causa potest
sine speciali mandato papæ obseruationes
terminorum auditori suo committere, se-
cus est autem in aliis prælatis. ibidem. nu-
mero. 48.
Cardinali si causa committatur, quare prius fue-

rat commissa alii auditori, licet illi non in-
hibeatur, auditor non potest amplius pro-
cedere in causa. ibidem.
Cardinali semel causa commissa, licet ille de-
sinat esse iudex, non tamen committitur
ulterius inferiori a cardinale sine speciali
mandato papæ. ibidem. nu. 49.
Cardinalis non inhiere alteri cardinali. ibi-
dem. numero. 48.
Cardinales, quare a pluribus associantur conue-
niens est. in. vi. quest. reg. de imp. per obi-
tum fam. car. nu. 6.
Cardinales fauorabili priuilegiorum interpreta-
tione iuuantur sunt. ibi. nu. 7.
Cardinales præsumuntur honestos familia-
res habere. in. vii. q. eiusd. reg. nu. 3.
Cardinalis quando gratiam pro alio procura-
uit, non est necessaria mentio familiarita-
tis ipsius cardinalis. in. xi. quest. eius. regu.
numero. 5.
Cardinalis impetrans beneficium familiaris
alterius cardinalis, nunquid teneatur serua-
re contenta in regula. in. xii. q. reg. de imp.
per obit. fam. car. nu. 1. fol. 33.
Cardinales sub. c. de multa præben. compre-
henduntur. ibidem. nu. 2.
Cardinalis patronus familiaris mortui, vel
altius impetrans nunquid possit opponere
contra cardinalem impetrantem. ibi. nu. 4.
Cardinalis impetrans quoad regulam de im-
per. p. obit. fa. car. tria teneatur seruare. ibi.
Cardinalis si pateretur, quare aliquis familiaris
continuis comensalis non actu seruiret,
nihilominus gauderet prerogatiuis, & es-
set verus familiaris, sed non e contra. in. xiii.
q. eius. reg. nu. 3.
Cardinales, licet quotidie panem ex palatio
capiant, assistant, & obsequantur papæ, fa-
miliares tamen illius non sunt. ibi. nu. 1.
Cardinales, ut curialium diuitum beneficia
consequantur, illos in familiares habere gau-
dent. ibidem. numero. 15.
Cardinalis absentis de licentia papæ, vel alia
tempore impetrationis, beneficii vacantis
per obitum familiaris, an requiratur ex-
pressio nominis & tituli. in. xvi. q. re. de im-
per. per obit. fa. car. nu. 1.
Cardinalis absentis a curia per duas dietas,
an sicut nominis expressio, ita requiratur
eius consensus. in. xvii. q. eius. reg. nu. 1.
Cardinales quare a curia recedere non possunt
sine licentia papæ. ibi. nu. 4.
Cardinalis præfens illustris dicitur, & reputa-
tur dignior absente, & quare. ibidem. nu-
mero. 5. & in. i. q. reg. de valore. nu. 11.

Cardinales residetes in Ro. curia excusantur a residentia sitorum beneficiorum. ibi.
 Cardinalis habens indultum, q̄ absens gaudeat omnibus privilegiis presentium etiā istius regule nunquid per eius vicarium cōsensum præstare possit. in. xxii. q. regu. de imp. per obit. fa. car. nu. 1
 Cardinalis, an possit huic honori renūciare, vsq̄ nomen eius in literis nō exprimat, nec eius consensus requiratur. in. xxvii. q. eius. regu. numero. 1
 Cardinalis si anteq̄ præter consensum secundus impetrat cum consensu cardinalis, deinde primus impetrans obrinet post secundam impetrationem consensum, nunquid prima, an secunda impetratio valeat. in. xxix. q. eius. reg. nu. 1
 Cardinalis si prouisioni factæ per papā nūq̄ valuit consentire, quid agendum impetranti. in. xxx. q. eius. reg. nu. 1
 Cardinales rauenenses, nec canonici Mediolanensis, nō merentur dici cardinales. in. xlvii. q. reg. de annali. nu. 5
 Cardinales duo diaconi ad recipiendum, & introducendum nouum cardinalem, vel legatū vadunt. in comp. vtri. sig. nu. 19
 Cardinales, an comprehendantur in dispositione generali habente clausulas prægnantes. in. i. q. reg. de valore. nu. 6
 Cardinales, nisi ad certam summā impetrare non possunt. ibi. nu. 9
 Cardinales quibus fauoribus Bñdictus. xii. i. bñficialibus prosequutus sit. in præfa. reg. de imp. per obi. fa. car. nu. 2
 Cardinales maius ius hñt in ecclesiis subiectis titulis eorū, q̄ ecclesiæ matrices in capellis nō subiectis. in. xxvi. q. reg. de tri. nu. 17
 Cardinales bastardi esse non possunt, & enarratur miraculum vnius cardinalis bastardi in reg. de trien. q. ii. nu. 2
 Cardinales, an cōprehendantur sub regula de publi. resig. in. xii. q. reg. nu. 1 2 47
 Cardinalis in his, quæ animā respiciunt non differat quolibet alio populare. ibi. nu. 3
 Carolus cognomine magnū a Zacharia papa tonsum fuisse. in. ii. q. reg. de infir. resig. numero. 4
 Casus notabilis super familiaritate, & continua commensalitate. in. xiii. q. regu. de iure quæsi. non tol. nu. 4
 Casus notabilis super decreto irritati, si secus &c. ibidem. numero. 11
 Casus declaratorius. xliii. q. reg. de iure quæsi. non tol. numero. 2
 Casus veri extensio ad fictum non est contra

ius, sed præter ius. in. iiii. q. regu. de infirm. resig. numero. 2
 Casus omissus relinquatur dispositioni iuris communis. in. xlii. q. regu. de infir. resig. numero. 2 & in. iiii. q. reg. de imp. per obi. fam. car. numero. 2
 Casus vnus describitur in quo de presenti præsumimus in præteritum. in. xlii. q. regu. de idiomate. nu. 3
 Casus notabilis in signatura decisus. in cōp. vtri. sig. nu. 85
 Casus notabilis quoad derogationem regule de subro. colli. in. i. q. eius. reg. nu. 4
 Casus in quibus quis sit priuatus, vel sit ipso iure priuatus. in. vii. q. regu. de subro. colli. numero. 7
 Casus exorbitantes possunt aliquando a peritis ignorari. ibidem. nu. 10
 Casus notabilis ad hoc ut expectans, qui duo beneficia acceptauit dicatur gratiam consumpsisse, attento, q̄ primum beneficium acceptare non potuit, obrinuit tamen se subrogari. in. xix. quæst. reg. de subro. colli. numero. 4
 Casus excepti non excludunt extensionem aliorum similium casuum. in. x. q. reg. de triennali. nu. 11 & q. xlix. nu. 2
 Casus exceptus debet esse de regula. in. xxix. q. reg. de triennali. nu. 2
 Casus qualificatus sub dispositione de simplicibus loquente non comprehenditur. in tertia quæst. regu. de publican. resignan. numero. 12
 Causatum supit naturam suæ causæ. in. ii. q. proccmii. nu. 7
 Causa verbum quid dicatur, & eius expositio. in. ii. quæst. regu. de iure quæsi. non toll. numero. 2
 Causa coram iudice pendente iustum est, q̄ lis Marte suo procedat. ibi. nu. 6
 Causa immediata, non autem mediata attendi debet. in tertia quæst. regu. de iure quæsi. non tol. numero. 10
 Causa aliud est, aliud vero lis. in. xliii. quæst. regu. de iure quæsi. non tol. nu. 3
 Causis verbum positum in regula de iure quæsi. non toll. quid significet. ibidem numero. 4
 Causæ a sede apostolica quandoque committuntur commendatariis, sicut titularibus. in decimatertia quæst. regu. de infirm. resig. numero. 9
 Causa naturalis in dubio debet attendi, non accidentalis, seu artificialis. in. xxxviii. q. regu. de infir. resig. nu. 2

Causa

Causa beneficalis nō potest compromitti in arbitros respectu adiudicationis tituli. in viii. q. reg. de non iudic. iur. for. sup. nu. 2
 Causæ cardinalibus commissæ nō debent excedere. lx. ducatos alias cōmissio esset nulla. in compen. vtriusq̄ signa. nu. 46
 Causæ vbi committuntur cardinalibus, creditur assertioni illorum, ibidem. nume. 47
 Causa remota, ad nocendum non debet attendi, sed proxima, & immediata. in. xix. quæstione reg. de subro. colli. num. 5
 Causa limitata, limitatum debet producere effectum. in. iiii. q. regu. de impet. per obit. fami. cardi. nume. 2
 Causæ quando sunt cōnexæ, requiritur omnium concursus. in. xvii. q. regu. de impe. per obitum fam. car. numero. 7
 Causam finalem inducunt, quæ in proccmio dicuntur. in prima quæstione regulæ de annali. numero. 1
 Causa per appellationem, quæ rescindit iudicatum in eo statur, in quo erat ante sententiā reducitur. in quinta quæstione regu. de annali. numero. 2
 Causæ expressio in impetratione quare requiritur. in. xxxix. quæstione regulæ de annali. numero. 1
 Causam probabilē excusare ab expensis quomodo intelligi debeat. in. xli. quæstio. reg. de annali. numero. 3
 Causa priuationis nō est beneficalis, sed profana. in. xlii. quæstione regulæ de annali. nume. 1
 Causa ante citationem non dicitur. in. lvi. q. regu. de annali. numero. 5
 Causatum semel debet remanere etiā cessante causa. in. xliii. quæstione regu. de triennali. numero. 6
 Causa vbi reducitur ad non causam perinde est, ac si actus factus non fuisset. in. xviii. q. regu. de triennali. numero. 2
 Causa quando semel est cœpta omnes quorum interest ea durante possunt venire ad causam, & admittuntur in eo statur, in quo eam inueniunt. in. xxi. quæstione regulæ de triennali. numero. 3
 Causa in dubio, quæ debet attendi. in. xxiii. q. regule de triennali. nu. 3
 Causa fructuum profana, & non beneficalis est. in. i. quæst. regu. de triennali. nu. 4
 Cautela pro impetrantibus, quoad taxatū uarietatem. in decima quæstione regu. de valore expr. nume. 4
 Cautela, ad euandam regulam de subro. colli. litig. casu quo nō daretur illius derogatio.

in prima quæstione regulæ de subrog. colli. numero. 4
 Cautela, ad regulam de impet. per obit. fami. cardi. vt videlicet, procuretur haberi gratia motu proprio. in. i. q. eius. reg. nu. 3
 Cautela, qua sollicitatores in cōmissionibus vritur quomodo euitatur in compen. vtri. signa. numero. 56
 Cedere quis nō tenetur in re dubia, sed potest expectare sententiam per quam res fiat clara. in decimaquarta quæstione regu. de annali. numero. 3
 Cera scientia, & motus proprius derogationem important. in prima quæst. reg. de impet. beneficia viuen. nume. 5
 Certius quod est in rescriptis exprimi debet. in trigesima quæstione regu. de annali. numero. 6
 Cessiones, & resignationes quascunq̄ verba de sui natura casum alias non comprehendibile includunt. in. iiii. q. reg. de iure quæsi. non tollendo. nu. 18
 Cessionarius potentior quando quis dicitur. in prima quæstione regulæ de subrog. colli. numero. 2
 Christus Iesus leges, quas dicebat perfectissime obseruabat. in. i. quæstio. regu. de infir. resig. nume. 8
 Citationis minus legitime defectus, in quibus casibus sanatur, & in quibus non. in compen. vtri. sig. nume. 68
 Citatio, neq̄ per papam, neq̄ per alium principem tolli, vel suppleri potest. ibidem. numero. 71
 Citatio personalis, & indubitata notitia quædo requiritur, ibidem. numero. 82
 Citationis decretum ad perpetuandam iurisdictionem iudicis sufficit. in. iiii. q. reg. de subrogan. colli. nume. 2
 Citatus non potest regula de triennali iurari, quando beneficium per commissionem, & citationem vigore illius decretum factum est litigiosum, ibidem nume. 4
 Citatio emanata vigore commissionis, literis non expeditis, nullus est effectus. in. xlv. q. regu. de annali. nume. 3
 Citatio nulla, an interrumpat, ibidem. numero. 6
 Citatio nulla non perpetuat iurisdictionem, ibidem. numero. 9
 Citatio nulla nihil operatur, ibidem.
 Citatio male executi vigore cuius fuerat factus processus, an interrumpat pacificam possessionem, ibidem. numero. 11
 Citatio geminata etiam nulla interrumpit pa

- cificam possessionem, ibidem. num. 12
 Citatio initium iudicio præstat. in. lxxx. q. reg. de annali. num. 2
 Clausula illa, videlicet, non obstante collatione alteri facta, nūquid tollat ius quæsitū ex collatione valida. in. xxi. q. regu. de iure quæsi. non tollen. numero. 1
 Clausula cuiuscumq; status, gradus, vel dignitatis, comprehendit reges, & quoscumque alios, nisi excipiantur. in quarta quæstione procc. nume. 2
 Clausula generalis, videlicet, & omnes alios &c. cardinales non comprehendit, ibidem numero. 4
 Clausula derogatoria habet vim cuiusdā protestationis præambula. in quinta quæstione procc. nume. 3
 Clausula non obstan. quæ non censetur derogare, ibidem. & nume. 7
 Clausula generalis ad extraordinaria non refertur, ibidem. numero. 7
 Clausula non obstantibus regulis cancellariæ positis in literis Apostolicis, an deroget regulis iudicialibus notoriis. in. vi. quæstione procc. nume. 1
 Clausula non obstantibus regulis de iure, an sufficiat de stilo palatii, & cancellariæ, ibidem. numero. 5
 Clausula non obstantibus quibuscumq; statutis, an deroget statutis habentibus aliquam specialem obseruationem, ibidem. nu. 6
 Clausula quorum tenores, &c. derogat regulis cancellariæ, ac si ad uerbum fuissent expressæ. ibidem. nume. 8
 Clausula illa, videlicet, dummodo tēpore datæ præsentium non sit alteri in beneficio ius quæsitum, quid operetur. in prima quæstione regulæ de iure quæsitō non tollen. numero. 1
 Clausula quatenus nō tollatur ius quæsitum, semper subintelligitur in gratia motu proprio concessa, ibidem. nume. 2
 Clausulam dummodo alteri non sit ius quæsitum præseruare ius in re, & non ad rem, quomodo debeat intelligi, ibidem. numero. 6
 Clausula quatenus non tollatur ius quæsitum in quo differat a clausula illa, videlicet, sine præiudicio, ibidem. nume. 4
 Clausulam cum alterius præiudicio non ualere, de quo præiudicio intelligi debeat. in quarta quæstione regulæ de iure quæsitō nō tollen. numero. 4
 Clausula quatenus nō tollatur ius quæsitum, solum excludit ius per acceptionem quæsitum, ibidem. nume. 16
 Clausula præseruatiuæ gratiarum, quæ non tendunt in præiudicium tertii, neq; in gratiam, & clausula non obstantibus, in quodifferant. in vigesimaprima quæstione regulæ de iure quæsitō non tollendo. numero. 4
 Clausula illa, videlicet, itaque si dictus. N. resignans extra Romanam Curiam, iam fuerit vita functus literæ per eius obitum cū omnibus clausulis, & modis superscriptis, omiſsa resignatione, expediri possunt, in quibus supplicationibus solet cassari, & in quibus non. in trigesima nona quæstione regulæ de infir. resig. nume. 2
 Clausula annullatiua inducit formā. in. viii. quæst. reg. de idiō. numero. 1
 Clausula suppletes defectus si apponatur in commissione intelligitur quoad defectus iuris positiui. in compen. vtriusq; signat. numero. 69
 Clausula illa in commissionibus apponi solita, videlicet, sine retardatione, in quibus pensionibus apponi solet de stilo signaturæ, ibidem. nume. 86
 Clausula sine retardatione, in casibus in quibus datur debitori ob non solutionem pensionis, non conceditur beneficiū. c. Odoardus, ibidem. numero. 88
 Clausula illa, videlicet, siue alio quouis modo, posita in resignatione, quid operetur, in tertia quæstione regulæ de uerissimi notitia obitus. numero. 3 & in regu. de infirmis resignantibus, quæst. xxxiii. & in regu. de public. resig. q. xvi.
 Clausula, seu qualitas in sine apposta, quando ad superiora non referuntur. in. lxxxii. quæstione regulæ de annali. nume. 2
 Clausula illa de statu litis, videlicet, habeantur pro expressis, seu exprimi possint, quid comprehendat. in. xliii. q. regu. de triennali. numero. 7
 Clausula illa, videlicet, quod detentionis tempus habeatur, pro expresso, quid operetur, in decima septima quæstione regulæ de triennali. num. 4
 Clausula illa, videlicet, pro expressis habentibus, vel similes suspendunt specialia, vel indiuidua, ibidem. numero. 5
 Clausula illa, videlicet, augendi, & minuendi fructus vsq; ad verum ualorem quare in supplicationibus apponitur. in vndecima quæstione regulæ de valore exprimendo. numero. 5
 Clausula illa, & q; interim beneficiū non censetur
 scatur litigiosum, quoad effectum regulæ de subrogandis, quid operetur. in compendio vtri. sign. nume. 64
 Clausula, uel alias quouis modo, &c. an capiatur ad vacationē factam inductam a reg. de public. resig. ob non factam publicationem. in. xvi. q. reg. numero. 1. & 2
 Clemens prima, de sequeſt. poss. & frust. quæ indistincte loquitur de possessore trienniali nō molestando, procedit etiam in expoliatore possessore trienniali. in. xi. q. regu. de trienniali. numero. 6
 Clericus, an sit laico potentior. in. i. q. reg. de subrog. colliti. nume. 2
 Clericus celebrans existens excommunicatus quomodo dicatur priuationem beneficiorum incurrisse. in. vii. q. regulæ de subrogan. colliti. nume. 8
 Clericus agens contra laicum vulgariter loqui debet. in prima quæstione regu. de idioma. numero. 21
 Clericus repetendi res suas a latronibus facultas conceditur. in secunda quæstione regu. de annali. numero. 6
 Clericus quando priuatur possessione per sequestrum factum auctoritate iuris secularis dicitur spoliari. in. xvi. q. regu. de annali. numero. 3
 Clerico captiuo, & postea redeunti beneficiū restituendum est quātocumq; tēpore fuerit detentus. in. lvii. quæstio. reg. de trienniali. nume. 3
 Clericus quando, & in quibus casibus poterit se absentare a beneficio, ita ut priuationem non incurrat, ibidem. num. 4
 Cæcus non recte ducit cæcum. in regula de idioma. q. x. nume. 2
 Collationis uerbum, lato sumpto uocabulo, præsentationem comprehendit. in. xvii. q. regu. de infirm. resig. nume. 5
 Collatio beneficii, an de nocte fieri possit. in. xxxviii. q. eiusdem reg. nume. 4
 Collatio de beneficiis vacantibus, licet ignoretur vacatio, ualet. in prima. q. reg. de veri. not. obit. nume. 2
 Collatio quando pertinet ad alium, q̄ ad Papam ne inferatur præiudicium stricte interpretari debet regula de imper. per obitū fami. cardina. in decimanona quæstio. regu. nume. 2
 Collatio facta de beneficiis iurispatronatus, quando dicitur subrepticia. in. xxvii. q. reg. de annali. numero. 7
 Collatio beneficii litigiosi, licet non sit colorata, quoad effectum iuris communis, est
 ramentum colorata, quoad regulam triennalem. in. xxvii. quæstione eiusdem regu. numero. 4. & q. xxviii. numero. 5
 Collatio in quo differat a commenda. in. liiii. q. reg. de public. resig. nume. 3
 Colligentes ad effectum regulæ, qui dicantur. in duodecima quæstione regu. de subrog. colliti. nume. 1
 Colligans aduersario trienniali mortuo poterit prosequi ius suum, & sententiam obtinere. in. xvi. quæstione eiusdem regulæ numero. 2
 Coloni expulsio facta propria auctoritate, quando dominum perdere facit ciuilem possessionem. in. xlv. quæstione regulæ de annali. nume. 3
 Commendatarius quid sit. in. liii. q. reg. de public. resig. nume. 5. & 8
 Commendatarius temporalis non habet ius in re, neque ad rem, nisi spoliatur. in. liiii. quæstione regu. de iure quæsitō non tollē. numero. 25
 Commenda inducit quodammodo reseruationem, uel silem afficit beneficium. in decimatertia quæstione regu. de infirm. resig. num. 3
 Commenda differat a titulo, ibidem. nume. 5
 Commenda nō inducit incompatibilitatem, & quare, ibidem. nume. 6
 Commenda nostri temporis ex usu patrisfamilias habentur hodie loco tituli, & beneficiati de fructibus illarum disponunt, ibidem. numero. 7. & in quarta quæstione regu. de public. resig. nu. 2
 Commendæ, aut sunt temporales, aut perpetuæ, & inter se in quo differant, ibidem. numero. 10
 Commendatarius potest reseruire per substitutum oriundum ex loco, quod non est in titulari. in quinta quæstione reg. de idiō. numero. 2
 Commenda est prouisio, ibidem. nume. 3
 Commendatarius cōtemporaneam astatem, & ordinem sacerdotalem habere tenetur, ibidem. numero. 4
 Commenda, & gratia expectatiua concessio temporalis dicuntur, ibidem. numero. 5
 Commendari quid sit, ibidem. nu. 6
 Commenda sub quibuscumq; regulis de prouisione loquentibus comprehendit, ibidem.
 Commenda non dicitur vacare per obitum, sed cessante commenda, vacat eo modo, quo prius. in quarta quæstione regu. de veri. not. obit. nume. 1
 Commendatario mortuo beneficium in com-

menda largo modo vacare dicitur. in sexta
 quaestione regu. de impet. per obitum. fa-
 mi. card. nume. 5
 Commenda quid sit. in. xxvi. quaestio. regu. de
 annali. numero. 1
 Commendatarius procurator dicitur. & quare.
 ibidem. nume. 2
 Commenda titulus verus. & canonicus dicitur.
 in quinta quaestione regulæ de trienna-
 nali. nume. 2. & .16
 Commendarum providendi genus in anti-
 qua ecclesia non satis laudatur. ibidem. nu-
 mero. 5
 Commendatarius non dicitur possidere. nec
 habere ius in re. sed est nudus minister. cu-
 stos. & nudus decantor. ibidem. nume-
 ro. 6. 7. & 8.
 Commendatarius non habere titulum pos-
 sessionem. neque ius in re procedit. non so-
 lum in commenda spirituali. sed etiam tem-
 porali. ibidem. numero. 9
 Commenda propria. & vera. quare sit. ibidem
 numero. 12
 Commendæ perpetuæ hodie quare incom-
 patibilitatem inducunt. ibidem. nume. 13
 Commendatarii perpetui sicut habentes ve-
 rum. & proprium titulum faciunt fructus
 suos. & ad restitutionem non tenentur. ibi-
 dem. nume. 17
 Commendatarii perpetui. quibus gaudeant
 prerogatiuis. ibidem. numero. 20
 Commendæ titulum esse titulum saltem co-
 loratum. quando dici potest. ibidem. nu-
 mero. 24
 Commendatarii. qui habeantur ut titulares.
 in quarta quaestione regu. de public. resig-
 numero. 9
 Commensalitas sola. ut quis vere familiaris
 dicatur. non sufficit. nisi actus etiam ser-
 vitutis concurrat. in decimateria quaestio-
 ne regulæ de impet. per obitum fam. card.
 numero. 2
 Commensalitem procurantium se recipi
 ad effectum privilegiorum. saltem per qua-
 tuor menses durate Leo X. & Hadrian.
 VI. in suis regulis statuerunt. ibidem. nu-
 mero. 3.
 Commensalitas. quoad veram familiarita-
 tem inducendam quomodo requiratur. ibi-
 dem. numero. 7
 Commissio quid sit. in. vi. quaestione regulæ
 de iure quaesito non tollendo. numero. 3.
 & .12.
 Commissio per principem ad quem effectus
 concedatur. ibidem. numero. 9

Commissio non dat. quod simul de spolio.
 & proprietate cognoscatur. & iudicatur.
 ibidem. numero. 10
 Commissio tollens subreptionem gratiæ. de
 qua exciebat adversarius. nunquid dicatur
 tollere ius quaesitum. in. x. quaestio. regu. de
 iure quaesito. non tollen. num. 1
 Commissio auferens alicui relevamen proba-
 tionis. nunquid dicatur auferre ius quaesi-
 tum. in. xi. quaestio. regu. de iure quaesito. non
 tollen. nume. 1
 Commissio. quæ mandat dari fidem cedulis
 publicationum factis in audientia contra
 dictarum. quæ non plene probant. quoad
 effectum regulæ de publicandis. nunquid
 dicatur tollere ius quaesitum. in. duc. deci-
 ma quaestione regu. de iure quaesito non tol-
 len. nume. 1
 Commissio per quam relicta confessio mi-
 noris ætatis. & inhabilitatis in literis apo-
 stolicis in iudicio productis facta. nunquid
 tollat ius quaesitum. in. xvii. q. regu. de iure
 quaesito non tollen. num. 1
 Commissio. quæ tollit narrationem bullæ. nū-
 quid dicatur tollere ius quaesitum. in. xx.
 quaestione regu. de iure quaesito non tollen.
 numero. 1
 Commissio ad quid concedatur. ibidem.
 Commissionum variæ quaestiones ad regula-
 lam de iure quaesito non tollendo. ibidem.
 numero. 2
 Commissio mandans cassari supplicationem
 de registro. antequam pervenerit ad ma-
 nus impetrantis. nunquid tollat ius quaesi-
 tum. ibidem. numero. 3
 Commissiones. sequestra. & executoriales li-
 terarum expeditionem requirunt. in præ-
 fa. regulæ de non iudican. iuxta formam.
 suppli. nume. 2
 Commissiones iustitiæ. quibus verbis signen-
 tur. in compendio vtriusque signaturæ. nu-
 mero. 6
 Commissiones iustitiæ quando signantur.
 per verbum fiat. ut petitur. ibidem. nu-
 mero. 9
 Commissiones quare potius per huiusmodi
 verbum placeat. quæ per verbum fiat. ut olim.
 signantur. ibidem. numero. 23.
 Commissiones nihil aliud continent. quæ ius.
 ibidem. numero. 24
 Commissiones iustitiæ postquæ sunt propo-
 sitæ per Referendarios. quomodo distribu-
 antur. ibidem. nume. 39
 Commissiones. quæ sunt cardinalibus non so-
 lent signari. nisi per papam. ibidem. nu. 45.
 Commissio

Commissio non datur. quædo causa comitti-
 tur contra Titium. & alios in citationis de-
 creto nominandos cum clausula. etiã si car-
 dinales sint. nisi nominentur. ibid. nu. 46
 Commissionis verba. ita ut sonant capi debent.
 & ab illis non est recedendum. ibidem. nu-
 mero. 56.
 Commissionis verba simpliciter de observa-
 tione termini ad articulandum loquētis. de
 prima observatione intelligi debent. siue
 bona. siue mala. ibidem. numero. 60
 Commissio. literis non confectis. non datur
 super duobus beneficiis. nisi contra unum.
 & quid ad hoc requiratur. ibidem. nume-
 ro. 66
 Commissio super duobus. vel pluribus bene-
 ficiis non unica supplicatione impetratis cõ-
 tra diversos concedi non solet. ibidem. nu-
 mero. 67
 Commissio super validatione processus quo-
 modo dari solet. ibidem. nume. 68
 Commissiones ex quo sunt stricti iuris in eis
 tantum comprehenditur. quantum expris-
 mitur. in. viii. quaest. regu. de subrog. colla-
 tigan. numero. 3. & in compen. vtri. sign.
 numero. 56
 Commissio. vel rescriptum per vnam partem
 impetratum efficitur commune inter ipsos
 litigantes. in. xiiii. quaestione regu. de anna-
 li. numero. 2
 Commissio impetrata nomine meo. non pos-
 test per me ratificari. ex quo ad illam impe-
 trandam speciale mandatum requireba-
 tur. in. xlix. quaestione regulæ de annali. nu-
 mero. 2
 Commissio super titulo beneficii tantum pos-
 sessionem includit. in. liii. quaestio. regu. de
 triennali. numero. 5
 Committens causam contra se litem introdu-
 cere dicitur. quæ eum non pacificum poss-
 sessorem reddit. in. lxi. quaestione regu. de
 triennali. numero. 20
 Commodium reportare non debet ex eo. q
 quis impugnat. in. xvi. quaestione regu. de
 annali. nume. 1
 Commodi nihil plus manere cedenti. quæ mo-
 rienti. an sit verum. in. lxii. quaestione regu.
 de annali. numero. 6
 Concessionis verbum quid importet. in. xi. q.
 regulæ de non iudic. iux. form. supp. nu-
 mero. 2
 Concedentis mens. & intentio in rescriptis
 semper attendi debent. in septima qua-
 estione regulæ de impet. per obitum fami-
 cardina. numero. 4

Concessionis apostolicæ sub duplici genere
 conceduntur. in. x. quaestione regu. de anna-
 nali. numero. 6
 Concessio unius. est exclusio alterius. ibidem.
 Concedentis animus ad incogitata non exten-
 ditur. in. xv. quaestione regu. de annali. nu-
 mero. 2
 Concilium coram extraneo non iniendum.
 & quare. in prima quaestio. regu. de idiom.
 numero. 12
 Concilium generale ex quo censetur habere
 clausulam derogatoriam. an requiritur ex-
 pressam mentionem. in prima quaestione
 regulæ de impetran. beneficia viuen. nu-
 mero. 5
 Concilium Basiliense. in quibus casibus fuit
 receptum. in præfat. regulæ de triennali.
 numero. 3
 Concordia. ut fiat. & recedatur a lite. licet ra-
 tione expensarum aliquid detur. simonia-
 cum non dicitur. in. ii. quaestione regu. de
 annali. numero. 5
 Conditio debet impleri in forma specifica. in
 compen. vtriusque signaturæ. numero. 83
 & ibi limitatur.
 Conditio si habeat tractum successuum. non
 sufficit etiam momento temporis impleri.
 in. xiiii. quaestione regulæ de triennali. nu-
 mero. 14
 Confirmatio facta. ab eo. qui originaliter po-
 terat confirmare. sed est impeditus non
 præstat colorem possidendi. & si taliter cõ-
 firmatus ingerit se administrationi. incur-
 rit pœnam. in. xxviii. quaestione reg. de tri-
 ennali. numero. 3
 Confirmatus actus sub reuocatoria. an com-
 prehendatur. S. Actus.
 Connexitatis ratione aliqua conceduntur. quæ
 alias non concederentur. in compen. vtri.
 signat. nume. 67
 Conscientia idem est. quod iustitia. in. xiiii.
 quaestione regu. de non iudican. iux. form.
 sup. nume. 4
 Consensus ad quid sit inuentus. in. xii. q. reg.
 de infir. resig. numero. 2
 Consensus vbi interuenit cessat fraus. in deci-
 masextima quaestione regulæ de infir. resig.
 numero. 8
 Consensus in curia aliquando præcedit. & in-
 terdum signatam supplicationem sequitur.
 in. xxvi. quaest. regu. de infir. reg. nu. 3
 Consensus resignatiõis aliquando potest præsta-
 ri post obitum resignantis. ibid. q. xxxi. nu. 4
 Consensus personalis in quo differat a cõsen-
 su per aliud præstito. in cõp. vtri. sig. nu. 89

I N D E X.

Consensus, an possit præstari per cardinale post licet motam in beneficio impetrato per obitum familiaris tempore impetrationis nondum litigioso. in decima quaestione regulæ de impet. per obitum famil. cardina. numero. 1

Consensus quid sit. in. xi. quæst. regu. de impet. per obit. famil. card. nume. 1

Consensus requisitus ad aliquem actum, magis exprimitur actu, quam verbis. ibidem. numero. 2

Consensus quando præstandus est, debet intelligi de expresso, non autem de tacito. ibidem.

Consensus tacitus in formalibus non sufficit. ibidem. nume. 5

Consensus, an requiri debeat quando beneficia familiaris vnius cardinalis pertinerent ad collationem alterius cardinalis ratione ordinaria: iurisdictionis. in. xix. quæstione regu. de impet. per obitum famil. cardina. numero. 1

Consensus regis, comitis, vel archiepiscopis ante electionem si requiratur, & illi sint absentes, sufficit, quod eorum vicarius consensus præstet. in. xxii. quæstione regulæ de impet. per obitum familia. cardina. numero. 1

Consensus, an pertineat ad cardinalem, iuxta formam regulæ si familiaris cardinalis eligeretur in Episcopum, & antequam confirmaretur mortifatur in curia. in. xxiii. quæstione regulæ de impet. per obitum famil. cardina. nume. 1

Consensus de quo ibi, nunquid in dubio de expresso debeat intelligi, an uero sufficiat tacitus. in. xxvi. q. reg. de impet. per obit. fam. card. nume. 1

Consensus cardinalis, an possit intervenire post provisionem. in vigesima octava quaestione regu. de impet. per obitum familia. card. num. 1

Consensus patris præstitus filio agenti in causa principali, videtur durare etiam in causa executionis. in. xv. quæstio. reg. de annali. nume. 5.

Consensus aliorum litigantium sufficere, quando sit prorogatio de tempore ad tempus, licet tertius, de cuius interesse agitur, non consentiat, quando procedat. in vigesima prima quaestione regu. de triennali. numero. 7

Consensus solus tribuentis, & recipientis perficit gratiam, & datus plenum. in. xxx. quæstione reg. de triennali. nume. 3

Consensus quid sit, siue quid operetur in reservatione. in. vii. q. reg. de publi. resig. numero. 2. 3. & 4.

Considerationes, quæ licite sint in renunciatione, quæ fit coram papa. in. lxii. q. reg. de annali. numero. 5.

Consiliarii omnes sub legum vinculo comprehenduntur. in quarta quaestione procc. mii. numero. 5

Consistorium papæ, quid dicatur. in. xlii. q. regu. de infir. resig. numero. 2.

Consistorium publicum, pro quibus rebus solent indici. in compen. vtri. signa. nume. 20

Consistorio fieri præsumuntur, quæ in cancellaria sunt. 5. cancellaria.

Consistorialibus beneficiis derogatio regulæ de subro. collig. non datur. in. xv. quæst. regu. nume. 4

Constitutio quid sit. in. ii. quæstio. procc. mii. nume. 9

Constitutio habens decretum nõ requirit publicationem. ibidem. nume. 14

Constitutio continens odium irrationale, non comprehendit cardinales. in. iii. quæst. procc. mii. numero. 8

Constitutiones iuris communis statim facta publicatione ligant, Cancellariæ vero nõ. in. v. q. procc. mii. num. 5

Constitutio nova sicut non trahitur ad ius quæsitum de præterito re ipsa, ita non trahitur ad ius conditionale, quod dicitur, quæsitum spe. in. iii. quæst. regu. de iure quæf. non tollen. nume. 10

Constitutio generaliter loquens non comprehendit reges, nisi specialiter exprimat. in. ii. q. regulæ de infir. resig. numero. 3

Constitutio omnis favorabilis reputatur. in secunda quaestione regu. de subro. colliti. numero. 2

Constitutio loquens de morte papæ, an comprehendat privationem. in septima quaestione regu. de impet. per obitum famil. card. nume. 2

Constitutio generalis, & rationabilis, licet sit poenalis, cardinales comprehendit. in. xii. quæstio. regu. de impet. per obit. familia. card. nume. 2

Constitutio secunda eiusdem conditoris, tollit primam. in. xv. quæst. regu. de impet. per obitum famil. car. num. 3

Constitutio formam continere, quæ dicatur. in. vi. q. reg. de annali. nume. 1

Constitutio aliqua quædo est contra ius commune qualiter debeat interpretari. in. lxxvii. q. reg. de annali. nume. 3

Consul

I N D E X.

Consul qui est illustris, quando abest non dicitur illustris, sed spectabilis. i. xvii. q. reg. de imp. per obit. fam. Car. nu. 8.

Contrahere, & contrahenti consentire differunt. in. xl. q. reg. de imp. per obitum famil. car. nu. 3.

Controversia verbalis in confessoria sufficit, non autem in interdicto. in. xlv. q. reg. de annali. nu. 7.

Continuandi animus novam possessionis acquisitionem operatur. in. lv. q. reg. de annali. nu. 4.

Controversia omnis iudicialis tribus instantiis terminatur. in. i. quæst. reg. de triennali. nu. 3.

Contractus qualitas non ex similitudine nominis, sed ab ipso effectu metienda est. in. v. q. reg. de trien. nu. 15.

Conuersiones, quæ licite sint in renunciatione, quæ fit coram papa. in. lxii. q. reg. de annali. nu. 5.

Copulati utriusque concursus ad veritatem copulatiue requiritur. in. viii. q. reg. de publi. resig. nu. 2.

Correlatiuorum eadem est ratio. in. xxiii. q. reg. de triennali. nu. 2.

Credens bono viro excusatur. in. x. q. reg. de ualore. nu. 3.

Criminosus, licet non admittatur ad accusandum regulariter, tamen ubi familiaris episcopi reperitur criminosus in poenam tollerantis, talem in domo poterit ipsum episcopum accusare. in. vii. q. reg. de imp. per obitum fa. car. nu. 6.

Culpa quando non est ordinata ad casum, casus non debet imputari. in. xliii. q. regu. de annali. nu. 8.

Cura animarum dupliciter consideratur. in. xi. q. reg. de idiom. nu. 4.

Curatus, ut quis dicatur quoad effectum regulæ de idiom. quid requiritur. ibi. nu. 7.

Curia, papa absente, Romæ esse videtur, quando remanet ibi audientia causarum. in. vii. q. reg. de veri. not. obit. nu. 2

Curia ad effectum reservationis in corpore iuris clausæ intelligi debet, ubi residet papa, quæ ratione residentie per duas dietas extenditur. in. xxxi. q. reg. de trien. nu. 14.

Dalphinus quare appellatur primus filius Regis Franciæ viuentis patre. in. ii. q. reg. de infir. resig. nu. 5.

Damnnum proprie quid sit. in. i. q. reg. de iur. quæf. non toll. nu. 12.

Damnnum ne aliquis patiatur temporale per-

petuum iudicatur. in. iii. q. re. de iure que si. non toll. nu. 22

Damna, interesse, & expensæ unde veniant. in. xli. q. reg. de anna. nu. 4.

Datandi facultas olim quibus commissa fuit. in. i. q. procc. mii. nu. 6

Deceptis, & non deceptoribus iura subueniunt. in. l. q. reg. de trien. nu. 5

Decennium quare inducit titulum præsumptum. in. xxvi. q. reg. de triennali. nu. 6

Decisiones Rotæ nouissimæ, toto opere sparsæ, sub locis, & numeris infra scriptis continentur.

In primis procc. mii. has continet decisiones, hoc est. in. ii. q. nu. 8. & 14. in. iii. q. nu. 2. 7. & 8. in. v. q. nu. 2. in. vi. q. nu. 2. 3. 6. 7. & 8. Regula de iure quæf. non toll. has continet, videlicet. in. l. q. nu. 10. 11. 18. 33. & 41. in. ii. q. nu. 2. & 6. in. iii. q. nu. 8. in. iii. q. nu. 7. & 16. in. v. q. nu. 3. & 6. in. vi. q. nu. 2. in. x. q. nu. 3. in. xi. q. nu. 4. in. xliii. q. nu. 4. in. xix. q. nu. 2. in. xx. q. nu. 2. in. xxi. q. nu. 1. Regula de infir. resig. has continet, hoc est. in. xi. q. nu. 1. & 5. in. xiii. q. nu. 4. in. xvii. q. nu. 5. in. xxvi. q. nu. 4. in. xxix. q. nu. 2. in. xxxii. q. nu. 1. in. xxxvi. q. nu. 2. Regula de idiom. mate. in. ii. q. nu. 5. Regula de non iudic. iur. for. suppli. in. ii. q. nu. 2. & 4. in. iii. q. nu. 2. in. vii. q. nu. 5. Compendium vtriusque signaturæ. num. 5. 5. 7. 8. 6. 0. 6. 3. 6. 4. 6. 5. 6. 8. 7. 0. 7. 9. 8. 1. 8. 2. 8. 4. 8. 7. 8. 8. & 8. 9. Regula de subro. colliti. in. iii. q. nu. 6. in. iii. q. nu. 1. in. vii. q. nu. 4. in. xvii. q. nu. 3. Regula de verisimili not. obit. in. iii. q. nu. 5. in. vi. q. nu. 2. Regula de impetran. per obitum famil. card. in. l. q. nu. 5. in. iii. q. nu. 3. & 4. in. iii. q. nu. 2. in. vi. q. nu. 4. in. viii. q. nu. 7. in. xi. q. nu. 3. in. xii. q. nu. 3. in. xliii. q. nu. 1. 6. & 11. in. xv. q. nu. 2. 7. & 11. in. xvi. q. nu. 1. in. xviii. q. nu. 2. in. xix. q. nu. 1. Regula de annali. in. l. q. nu. 1. in. ii. q. nu. 1. in. iii. q. nu. 3. & 5. in. v. q. nu. 4. in. vii. q. nu. 4. in. ix. q. nu. 8. in. xliii. q. nu. 2. in. xliii. q. nu. 7. & 10. in. xxi. q. nu. 2. in. xxvi. q. nu. 3. in. xxviii. q. nu. 3. in. xxviii. q. nu. 4. in. xxxii. q. nu. 6. & 7. in. xxxv. q. nu. 1. in. xli. q. nu. 3. in. xlii. q. nu. 1. & 7. in. xliiii. q. nu. 2. 5. & 10. in. xlvi. q. nu. 3. & 8. in. xlv. q. nu. 1. 2. & 3. in. xlvii. q. nu. 3. in. xlviii. q. nu. 2. in. xlix. q. nu. 1. & 2. in. lii. q. nu. 1. & 3. in. liii. q. nu. 1. in. lv. q. nu. 1. & 2. in. lvii. q. nu. 1. 2. & 8. in. lviii. q. nu. 1. in. lx. q. nu. 1. in. lxii. q. nu. 2. in. lxiii. q. nu. 1. in.

INDEX.

lxv. q. nu. 3. in. lxxi. q. nu. 1. & 2. in. lxx. q. nu. 2. in. lxx. q. nu. 1. in. lxxi. q. nu. 1. in. lxxiii. q. nu. 1. in. lxxv. q. nu. 1. in. lxxvi. q. nu. 2. in. lxxviii. q. nu. 4. & 5. Regula de triennali poss. in. ii. q. nu. 1. 4. & 7. in. v. q. nu. 1. 6. & 2. 3. in. vii. q. nu. 1. & 3. in. x. q. nu. 1. 2. 2. 6. & 2. 3. in. xi. q. nu. 1. 6. & 1. 3. in. xii. q. nu. 3. 6. 8. 9. 10. 1. 1. & 1. 2. in. xiii. q. nu. 1. in. xiiii. q. nu. 7. in. xv. q. nu. 7. in. xvi. q. nu. 3. & 8. in. xvii. q. nu. 5. in. xviii. q. nu. 6. in. xx. q. nu. 4. in. xxi. q. nu. 1. in. xxiii. q. nu. 3. in. xxiiii. q. nu. 1. & 9. in. xxv. q. nu. 1. in. xxvi. q. nu. 3. 1. 1. & 1. 2. in. xxvii. q. nu. 7. & 6. in. xxviii. q. nu. 4. in. xxix. q. nu. 1. & 2. in. xxxi. q. nu. 5. in. xxxii. q. nu. 3. in. xxxiii. q. nu. 1. in. xxxiiii. q. nu. 1. in. xxxvii. q. nu. 1. in. xxxviii. q. nu. 2. in. xxxix. q. nu. 4. in. xl. q. nu. 2. in. xli. q. nu. 1. & 4. in. xliii. q. nu. 1. in. xlix. q. nu. 6. 1. 2. & 1. 3. in. liiii. q. nu. 4. in. lv. q. nu. 2. in. lvi. q. nu. 1. & 6. in. lvii. q. nu. 1. & 6. in. lviii. q. nu. 1. in. lxi. q. nu. 1. 9. 2. 6. & 2. 2. in. lxxiii. q. nu. 2. Regula de valore ex. pri. in. ii. q. nu. 6. in. iii. q. nu. 2. in. vi. q. nu. 1. in. vii. q. nu. 1. in. viii. q. nu. 1. in. viii. q. nu. 4. & 7. in. ix. q. nu. 1. 4. in. x. q. nu. 1. in. xi. q. nu. 3. & 6. Regula de publican. resig. in. i. q. nu. 1. 4. & 6. in. ii. q. nu. 1. & 3. in. iii. q. nu. 1. 0. in. iii. q. nu. 3. in. vii. q. nu. 3. & 6. in. viii. q. nu. 3. & 5. in. xi. q. nu. 2. in. xiii. q. nu. 2. & 4. in. xvii. q. nu. 6. & 7. in. xix. q. nu. 1. in. xx. q. nu. 2. in. xxi. q. nu. 2.

Decisionum Rotę necnon decretalium voluminis magnitudo describitur in. xxxii. q. reg. de annali. nu. 5.

Decisionem inuenire in terminis multū prodest in practica. in. xvi. q. reg. de iurę quęst. non tol. nu. 4.

Declaratio sola quid operetur. in. xiii. q. regu. de iure quęst. non tol. nu. 5. & 7.

Declarationis distinctio. ibi. nu. 7.

Declaratio quę tollat ius quęstium, quę vero non. ibi. nu. 8.

Declarationes factę per papam de beneficiis referuatis in pręiudicium tertii non ualent. ibidem. nu. 9.

Declaratio quando aliquid de nouo inducit. ibidem num. 1. 2. & in. xxxii. q. reg. de infir. resig. nu. 4.

Declaratio papę an possit retrahi in pręiudicium medio tempore impetrantis. ibi.

Declaratio ad illa uerba in supplicatione priuationis apponi solita, uidelicet, & cę de decreto, q. si priuandus metu priuationis post accusationem &c. in. vii. q. regu. de subro. colli. nu. 5.

Declaratoria augmentatiua iuris primę uel di-

ctur noua concessio, & principalis de pet. se. in. ix. q. reg. de imp. per obit. fam. card. numero. 3.

Declaratio in iocitidine rei, & delegatorū, ad quem spectet. in. xxxii. q. reg. de annali. numero. 7.

Declaratio nihil de nouo dat. in regula de iurę quęst. non tol. q. xiii. nu. 3.

Decreta inter launos latine, inter grecos graece proferri debent. in. i. q. reg. de idiomate. numero. 1. 9.

Decretum irritans, neq. derogatio privilegiorum Romanorum, nouarumq. reformationum urbis non datur de stilo in signaturā iustitię. in comp. vtri. sig. nu. 2. 5.

Decretum irritans quanti sit vigoris. in. iiii. q. reg. de annali. nu. 3. & in. xlix. q. regulę de triennali. nu. 3.

Decretalium plures dictiones, & nomina quę abbreviate scribuntur. in. xxxii. q. regu. de annali. nu. 4.

Decretum super alienationē rei minoris non potest p. procuratorem impetrari. in. lxxv. q. reg. de annali. nu. 2.

Decretum oppositū certo corpori beneficii, non inficit possessionem triennalem, quo minus possessor possit uti exceptione regulę. in. xlix. q. reg. de triennali. nu. 6.

Decretum oppositum in regressu, non habet effectum, nisi uolente eo, in cuius fauorem est appositum, & quid operetur. ibidem numero. 1. 1. & 1. 2.

Decretum irritans possessionem discolorat. in. li. q. reg. de trien. nu. 3.

Decretum quando illum in fauorem cuius factum est, ligare dicitur. in. lxi. q. reg. de triennali. nu. 2. 1.

Defectum expressio, quam sit necessaria. in comp. vtri. sig. nu. 7. 0.

Defectus ubi exprimitur, papa concedendo, uideatur dispensare, & uitium purgare. in. iiii. q. reg. de imp. bene. uiuen. nu. 2.

Defectus rei non prosequentis litem, actorē non excusat. in. lxxii. quęst. regu. de annali. numero. 7.

Defectus quādo causatur ex persona agente, non censetur exclusus a regula generaliter loquente. in. xviii. quęst. reg. de triennali. numero. 2.

Defensio nulla maior est, q. peremptoria exceptio. in. xiiii. q. reg. de trien. nu. 5.

Defensiones competentes actori, profunt singulari successori. in. xlii. q. regulę de trien. nu. 5.

Defensionis appellatiue, iaro sumpto uocabulo

fol. 125
266

INDEX.

bulo, licet aliquando veniat exceptio, tamē in materia odiosa, uel propria, aut stricta exceptio non comprehenditur. in. xiiii. q. reg. de trien. nu. 1. 2.

Defraudare aliquem sine peccato, & animę periculo non possumus. in. i. q. reg. de valore ex. pri. nu. 8.

Denariorum blancarum, cauallorum, solidorum, & regalium valor, describitur. in. ix. q. reg. de valore ex. pri. nu. 3. 2.

Deo creatori, & vicario creatoris, subiecta est uniuersa caro. in. i. q. regulę de valore ex. pri. numero. 3.

Dependentia a futuro euenit, quę possunt se habere ad esse, & non esse, considerari non debent. in. iiii. q. reg. de iure quęst. non tol. numero. 2.

Derogatio generalis constitutionum apostolicarum, an comprehendat regulas cancellarię. in. v. q. procemii. nu. 1.

Derogatio generalis, quę comprehendat. ibidem. nu. 3.

Derogatio possessioni, an derogetur iuri quęstio. in. v. quęst. reg. de iure quęst. non tol. nu. 2.

Derogatio nuper reperta ad regulę. xxix. quę uult commissiones non ualere, nisi literis expeditis. in comp. vtri. sig. nu. 5. 0.

Derogatio regulę de subrogandis, licet tempore Innocentii card. non concederetur, hodie tamen concedi solet. in. xv. q. reg. de subro. colli. nu. 3.

Derogatio regulę de subrogandis de stilo signaturę in prouisionibus beneficiorum uacantur per obitum familiarium cardinalium non datur. ibi. nu. 4.

Derogatio regulę de annali facta in commissione directa primo auditori, an uiuet ipsū impetrantem quoad gratiam subrogationis, uel si neutri impetratam coram secundo auditori in secunda instantia. in. xv. q. reg. numero. 1.

Destruere illius est, cuius est condere. in. xv. q. reg. de iure quęst. non tol. nu. 3.

Desuper dictio, de sui natura petitorium, magis, q. possessorium cōcernit. in. lxxi. q. reg. de annali. nu. 2.

Detentionem, neq. possessionem non est dare in referuatis, obstante decreto. in. xix. q. reg. de annali. nu. 2.

Detentionis appellatione intelligitur de detentione iuris, non facti. in. lii. q. reg. de annali. numero. 4.

Detentatio primi resignantis quanti sit momenti. in. lvi. q. regulę de annali. nu. 2.

Detentatio triplex est, ut ibi. in. lvii. q. reg. de annali. nu. 3.

Detentori interdictum recuperandę detentionis concedi solet. ibi. nu. 2.

Detentorem habere remedium recuperandę detentionis si ab ea eiciatur, in quo detentore procedat. ibi. nu. 5.

Detinens de facto beneficium si spoliatur, uenit restituendus, non tamen in beneficio re seruato. in. xxxii. q. reg. de annali. nu. 3.

Detinens saltem largo modo possidere dicitur. in. lvii. q. reg. de annali. nu. 1.

Detentor ubi non est annalis, uel triennalis, beneficio restitutionis iuuari non debet. ibidem. nu. 6.

Detentorem largo modo dici possessorem in quibus detentoribus procedat, & in quibus non. ibidem. nu. 7.

Detentatio sola etiā asinina, quoad regulę de annali sufficit. ibidem. nu. 8. & in. xxxiii. q. reg. de triennali. nu. 5.

Determinatio una respiciens duo determinabilia debet pariformiter determinare. in. viii. q. reg. de publi. resig. nu. 3.

Deus solus pręferatur est de his, quę in mente hominis consistunt. in. x. q. regu. de annali. nu. 8.

Dies quo fit resignatio, uel pręstatur consensus infirmi, an debeat computari in termino uiginti dierum. in. xxxvii. q. reg. de infir. resig. nu. 1.

Dies feriati quādo subducuntur tempore impetranti, an computentur quibus agere nō potuit. in. lxxii. q. reg. de annali. nu. 1.

Dies termini statuti, uel compromissi, in termino computatur, regulariter uero non. ibidem. nu. 2.

Dies de quo loquitur regula de infir. resig. an intelligatur de die artificiali. xii. horarum, an uero de naturali. xii. horarum. in. xxxviii. q. reg. nu. 1.

Dies, & nox pro uno die reputantur. ibidem.

Dies quando proprie dicitur. ibi. nu. 3.

Dies feriati, an uero utiles tantum ad proseguendum causam computentur in anno regula de annali. in. lxxiii. q. reg. nu. 1.

Diem ultimum sicut in temporalibus actionibus oportet esse completum, ita & in exceptionibus. in. xx. q. reg. de trien. nu. 2.

Dieta vna per terram, maior est, q. quinquaginta miliaria per mare. in. v. q. reg. de ueri. not. obit. nu. 4.

Difficile nil tam est in rerum natura, quod nō labor assiduis, & industria cōficiat. in. lxi. q. reg. de trien. nu. 3.

INDEX.

Dignitas nulla liberatur a vinculis legis. in. iiii. q. proce. mii. nu. 6
 Digniores a fraudibus plus aliis alieni esse debent. in. iiii. q. reg. de infir. resig. nu. 3
 Digniores, qui reputantur apud principem, vel imperatorem. in comp. vtri. sig. nu. 3 7
 Dignitas collata presentis, dignior reputatur, quae conferatur absentis. in. xvii. q. reg. de imp. per obit. fam. car. nu. 8
 Dignitates in materia restringibili, & non favorabili appellatione beneficiorum non veniunt. in. xix. q. reg. de annali. nu. 1
 Dignitas successorem habere dicitur. in. xiiii. q. reg. de trienniali. nu. 9
 Dilatio per principem, an auferat ius questus. in. x. q. reg. de iure quasi. non tol. nu. 5
 Dilatio data debitori, censetur data creditori. in. xxxix. q. reg. de trien. nu. 4
 Dilatio longi temporis in opponendo exceptionem peremptoriae quid importet, quid vero modici. in. x. quaest. reg. de iure quasi. non tol. nu. 8
 Dilatio quomodo commensurari debeat. in. lxxviii. q. reg. de annali. nu. 4
 Dilationem datam vni posse alteri prodesse, quomodo procedat. in. xvii. q. reg. de trien. numero. 1
 Diligentia quantum prosit, casus. xxxi. enumerantur. in. xviii. q. reg. de trien. nu. 1 6
 Dispensatio cum retentione beneficiorum concessa, de qua retentione intelligi debeat. in. xxi. q. reg. de iure quasi. non tol. num. 2.
 Dispensationes non valere, nisi literis expressis quomodo procedat. in. ii. q. regulae de non iudi. iuxta for. suppli. nu. 2
 Dispensatio ad duo incompatibilia per sola supplicationem sortitur effectum. in. v. q. reg. de non iudi. iux. for. suppl. nu. 3
 Dispensationem expedire ad duo incompatibilia ante sententiam non obstante, quod tempore litis motae literae non fuissent expeditae. an sufficiat. ibi. nu. 4
 Dispensatio quatenus subreptitia excusat assequentem secundum curatum a pena excommunicationis. in. xiiii. q. re. de annali. nu. 4. & in. xi. q. reg. de publi. resig. nu. 4
 Dispensatus ad beneficia, an possit obtinere dignitates. in. ii. q. reg. de trien. nu. 4
 Dispositio, quae comprehendit episcopatum non includit cardinales. in. iiii. quaest. proce. mii. nu. 2
 Dispositio generalis, an comprehendat casus privilegiatos. ibidem. nu. 5
 Dispositio animam concernens omnes etiam principes includit. ibi. nu. 6

Dispositio non habet locum, ubi praesuppositum non verificatur. in. iiii. q. regu. de iure quasi. non tol. nu. 3
 Dispositio loquens in unum non habet locum in alio. in. ii. q. reg. de infir. resig. nu. 1
 Dispositio loquens de masculis habentibus duo incompatibilia, an habeat locum in feminis. in. vi. q. reg. de infir. resig. nu. 3
 Dispositio quantumcumque favorabilis non comprehendit beneficia iurisdictionis. in. xvii. q. reg. de infir. resig. nu. 9
 Dispositionis generalitas ampliatur, & restringitur secundum subiectam materiam. in. xix. q. reg. de infir. resig. nu. 3
 Dispositionem principaliter favorabilem non illico facit omne id quod ad favorem anime referri potest. in. iiii. q. reg. de idio. nu. 4
 Dispositio de parochiali habet locum in vicaria perpetua. in. xi. q. reg. de idio. nu. 1
 Dispositio poenalis loquens in uno casu, debet extendi ad alium. ibidem. nu. 3
 Dispositio. c. statutum, de rescrip. lib. vi. quae loquitur de iudicibus, an procedat in arbitris. in. viii. q. reg. de non iudi. iuxta for. sup. numero. 1
 Dispositio loquens de beneficio vacanti, non habet locum in uacanturo. in. iiii. q. regu. de imp. per obit. fam. car. nu. 2
 Dispositio generalis capit omnes suas species etiam qualitate differens. in. viii. q. reg. de imp. per obit. fam. car. nu. 4
 Dispositio solet restringi, vel ampliari secundum qualitates personarum. ibidem.
 Dispositio loquens de personali reservatione si simul cum illa concurrat realis, sub tali dispositione comprehenditur. in. xv. q. regu. de imp. per obi. fam. car. nu. 7
 Dispositio loquens de feudis, procedit etiam in beneficiis ecclesiasticis. in. praef. reg. de annali. nu. 3
 Dispositio, ratione cessante, locum habere non videtur. in. i. q. reg. de annali. nu. 4
 Dispositio quaelibet in dubio iure ordinario, non extraordinario interpretari debet. in. xi. q. reg. de annali. nu. 2
 Dispositio de personis loquens simpliciter, comprehendit collegium, vel capitulum. in. xii. q. reg. de annali. nu. 3
 Dispositio simpliciter loquens de beneficiis, non comprehendit officia secularia. in. xvii. q. reg. de annali. nu. 1
 Dispositionis verba ubi non verificatur, nec ipsa dispositio habet locum. in. xlii. q. reg. de annali. nu. 2
 Dispositio loquens de beneficio de effectu intelligi

INDEX.

E

intelligi debet. in. xvii. q. regu. de annali. numero. 4
 Dispositio loquens de permutatione beneficiorum, locum habet in beneficiis sine redditibus. ibidem. nu. 6
 Dispositio generaliter loquens de clericis, non habet locum in illegitimo. in. lviii. q. regu. de annali. nu. 1
 Dispositio simpliciter de tempore mentione faciens debet intelligi de continuo. in. lxxiii. q. reg. de annali. nu. 1
 Dispositio loquens de titulo habet locum in commenda. in. v. q. reg. de trien. nu. 1 7
 Dispositio favorabilis loquens in simplici casu trahitur ad casum mixtum. in. iiii. q. reg. de publi. resig. nu. 5
 Distinctio enumerans casus quibus cardinales comprehenduntur, vel non. in. iiii. q. proce. mii. nu. 6
 Diversa diverso iure censeri debent. in. xlix. q. reg. de trien. nu. 9
 Divinare de futuris nemo potest, cum ad solum Deum pertineat. in. xv. quaest. reg. de annali. numero. 2
 Docti viri ecclesiam Dei veluti stellae positae in firmamento illustrant. in. iiii. quaest. regulae de idioma. nu. 7
 Doctos onerare scitis, quae iuniores fraudare docendis melius est. in comp. vtri. sig. nu. 3
 Doctor privilegium sui doctoratus ostendere non tenetur si per decennium pro doctore se gessit. in. xxxvi. q. reg. de anna. nu. 5
 Doctor, ut quis habeatur, per quod examen probari debeat. ibi. nu. 6
 Doctor, & testis possunt hodie credere unum, & cras mutare propositum citra periculum perituri. in. liii. q. reg. de trien. nu. 1 3
 Dos si denur mulieri sub praetextu paupertatis, sufficit, quod a principio fuerit pauper. in. xviii. q. reg. de subro. colli. nu. 2
 Ducati quando esse ceperunt, & quis fuit eorum author. in. ix. quaest. regu. de valo. ex. pri. numero. 2 5
 Ducati apud omnes provincias idem pondus, & parem valorem retinent. ibi. nu. 2 6
 Ducati appellatione de communi usu loquendi, qui ducati intelligantur. ibidem. nu. 2 8
 Duo quando sunt in iudicio, quae non possunt simul intentari, tunc diligentia circa unum prodest alteri remedio, & facit, quod non currat tempus in eo. in. xliii. quaest. regulae de annali. nu. 4
 Duo quando sunt introducta propter unum finem, vnum reputantur. in. vi. q. regu. de publi. resig. nu. 2

Ecclesia vniuersali per iudicia plurimorum, quae per uoluntatem vnius regnantis infirmi melius subuenitur. in. i. quaest. reg. de infir. resig. nu. 1 4
 Ecclesiae utilitas, & necessitas in commenda consideratur. in. v. q. reg. de idio. nu. 4
 Ecclesiae cathedrales sub uerbis generalibus non comprehenduntur. in. ix. q. reg. de non iudi. iuxta for. suppl. nu. 2
 Ecclesias duas in titulum nemo tenere potest. in. v. q. reg. de trien. nu. 6
 Ecclesia non iudicat de occisis. in. xii. quaest. reg. de trien. nu. 1 0
 Effectus semel causatus, etiam in actu temporali durat post obitum. in. i. quaest. regu. de infir. resig. nu. 1 3
 Effectus extraneus, & accidentaliter non comprehenditur sub decreto. in. xlv. q. regu. de annali. numero. 5
 Effectus consumati semper durat, licet tollatur causa, quae illos causauit. in. lxxii. q. reg. de annali. nu. 4
 Effectus attendi debet. in. ii. q. reg. de publi. resig. nu. 3. Egritudines. S. aegritudines.
 Electus ante confirmationem non dicitur, nisi habere ius ad rem. in. i. q. reg. de iure quasi. non toll. nu. 1 8
 Electio Romani pontificis per priuationem alterius, an expectet ad cardinales, an uero ad concilium generale. in. vii. q. re. de imp. per obitum fam. car. nu. 3
 Electus a capitulo, & confirmatus ab episcopo excommunicato, & publicato, an dicatur habere coloratum titulum. in. xxviii. q. reg. de trien. nu. 1
 Electio sola, uel sola praesentatio, an det titulum coloratum ad effectum regulae de trienniali. in. xxxv. q. reg. nu. 1
 Electum tantum interficientes in poenam interficietis episcopum non incidunt. ibi. nu. 2
 Electus cum episcopo indulgentias concedere non potest. ibidem. nu. 4
 Emptio, uel pactum non trahuntur ad ea, quae non apparent, seu quae nesciuntur tempore contractus. in. xxvii. quaest. regu. de infir. resig. numero. 2
 Episcoporum dignitas usque ad tempora Clementis. v. maior cunctis fuit, adeo, quod minui dignitate arbitrantur si in cardinales promouerentur. in. i. q. proce. mii. nu. 1 6
 Episcopis olim data erat subscribendi prerogatiua anterior, adeo, quod immediate post papam subscribebant. ibidem. nu. 1 7
 Episcopi quo tempore ceperunt creati car. ibi.

Episcopus promotus in cardinalem non perdit episcopatum. in. iiii. q. proce. nu. 9
 Episcopus, an suo statuto ligetur. in. i. q. reg. de infr. resig. nu. 3
 Episcopus sicut non dispensat cum rectore super arate, ita neq; cum vicario perpetuo. in. xi. q. reg. de idiom. nu. 2
 Episcopi residentes in curia, ut beneficia sui episcopatus conferre possint, quomodo se habere debeant. in. iiii. q. reg. de non iudic. iuxta for. sup. nu. 2
 Episcopatus non conceduntur per supplicationem nisi per literas expeditas precedente promotione consistoriali. in. ix. q. reg. de non iudi. iuxta for. sup. nu. 4
 Episcopo heretico ex quo est impeditus agere propter heresim non currit prescriptio in. xiiii. q. reg. de annali. nu. 5
 Episcopi nullatenen. & comites Palatini proprie tales non dicuntur, sed abusive. in. xl. vii. q. reg. de annali. nu. 4
 Episcopi dignitatis culmen habere dicuntur in. i. q. reg. de valore expri. nu. 6
 Episcopus de iure antiquo ad cardinalatum postulari debebat. ibidem. nu. 7
 Episcopus capellanum amouibilem per testatorem in capella sua positum perpetuum facere potest. in. xxvii. q. reg. de trien. nu. 3
 Epistola principis facit legem. in. ii. quaest. proce. mii. nu. 12
 Esdras linguarum confusionem, quae ex matrimonii aduenarum nascebatur ad linguam hebraicam reduxit. in. i. q. reg. de idi. numero. 15
 Etiam dictio implicatiua, quid operetur in comp. vtri. sig. nu. 63
 Exceptio subreptionis competens aduersario vtrum sit peremptoria gratiae, an dilatoria in. x. q. reg. de iure quaest. non tol. nu. 2
 Exceptiones dilatoriae, quid importent. ibidem numero. 10
 Exceptionem aliquam opponi non posse contra tres sententias conformes donec sententia fuerint executae, quando non procedat. in comp. vtri. sig. nu. 75
 Exceptio annalis respectu excipientis possessoris odiosa est. in. viii. q. reg. de an. nu. 1
 Exceptio ex annali possessione precedente impetratione non ex sequenti nascitur. in. l. q. reg. de annali. nu. 1
 Exceptionibus uariis quis uti non prohibetur in. lxi. q. reg. de annali. nu. 2
 Exceptio regulae de annali competens cedenri beneficium nunquid competat cessionario. in. lxi. q. reg. nu. 1

Exceptio, quae repellit accusatorem, repellit et iudicem inquirentem, qui in eius locum subrogatur. ibidem. nu. 5
 Exceptio, quae competit praedecessori transit in successorem. in. lxi. q. reg. de annali. numero. 2
 Exceptio regulae de annali, quare annullat titulum impetrantis, & exceptio regulae de triennali non in. lxxxiii. q. reg. de an. nu. 1
 Exceptio firmat regulam in non exceptuatis. in. x. quaest. reg. de triennali. numero. 111. & .xlii. q. num. 8
 Exceptio facilius permittitur, quam actio. ibidem. numero. 20
 Exceptio ex triennali possessione acquisita, quid operetur. ibidem. nu. 21
 Exceptio regulae de triennali iam proposita in actis per defunctum triennalem possessorem contra actorem molestantem nunquid transferatur in subrogatum in iure, & ad omne ius &c. in. xiiii. q. reg. nu. 1
 Exceptione quem esse repulsum, & non habere actionem idem est. ibidem. nu. 4
 Exceptio regulae de triennali, quae competit possessori, nunquid possit opponi per eundem post amissam possessionem per tres sententias cum executorialibus in iudicio restitutionis in integrum cum clausula constro. de bono iure. in. xxv. q. reg. nu. 1
 Exceptio detegens inhabilitatem agentis nunquid censet exclusa. in. xxviii. q. re. de trie. nu. 2
 Exceptio facilius reo, quam actori actio conceditur. in. xlix. q. reg. de trien. nu. 9
 Excipiens, seu dans de iure tertii per sola supplicationem non producit ius clarum neque liquidum. in. i. quaest. reg. de non iudic. iuxta for. sup. nu. 4
 Exclusus semel semper manet exclusus. in. xiiii. q. reg. de triennali. nu. 12
 Exclusus a termino admittitur beneficio aduersarii, quod ex sua persona facere non possit. in. xxii. q. reg. de triennali. nu. 3
 Excludi quis a suo bono iure solo temporis cursu in beneficialibus non debet. in. lxi. q. reg. de trien. nu. 5
 Excommunicatio prolata contra quascunque personas non comprehendit vniuersitate. in. ii. q. reg. de idiom. nu. 3
 Excommunicatus, licet ad iudicia inhabilis iudicetur, non tamen illi excipiendi facultas denegatur. in. ii. q. reg. de triennali. nu. 7. & in. x. q. num. 20
 Excommunicationis appellatione in materia maxime stricta venit tantum maior excommunicatio. in. xxxi. q. reg. de trien. nu. 12
 Execrabilis

Execrabilis antequam citea a possessione amoueri non debet. in. lv. q. reg. de annali. nu. 2
 Execrabilis possessione, & titulum coloratum habere non dicitur. ibidem. nu. 3
 Execrabilis spoliatus quoniam restituit. in. x. q. reg. de trien. nu. 9. & nu. 22
 Execrabilis quoniam debeat possessione sua priuari & quoniam non in. xxiii. q. reg. de trien. nu. 8
 Executoriales iam decretae in persona defuncti, an debeant de nouo deerni. i. cop. vtr. sig. nu. 80
 Executoriales primae per restitutione euacuatur, & earum impeditur executio. ibidem
 Executor propter negligentiam vnius anni iure suo priuatur. in. xxviii. q. reg. de trie. nu. 12
 Exempla non restringunt regulam. in. ii. q. reg. de subro. collu. nu. 1
 Exempti non tenentur ad decimas vniuersitati impositas, nec ad charitatiuum subsidium, nisi expressse de illis dicatur. in. v. q. re. de infr. resig. numero. 2
 Existens corpore in vno loco, animo tamen, & mente est in alio ubi talis esse censeatur. in. xvii. q. reg. de imp. per obi. fa. car. nu. 6
 Expectas primae acceptatione in secunda, quae probare debeat. in. i. q. reg. de iure quaest. non tol. nu. 31
 Expectatiuae non capiunt beneficia exempta. in. v. q. reg. de infr. resig. nu. 2
 Expectatiuae sine stilum curiae concedi solent motu proprio. in. xii. q. reg. de idio. nu. 1
 Expectatiuas de certo beneficio viuicis, nunquid comprehendat regula de imp. beneficia videntur. in. iiii. q. nu. 1
 Expectatiua gratia quoniam est nulla non potest acceptari vigore gratiae perinde valere, nisi bulla dictae gratiae revalidatoriae sit expedita in. vii. q. reg. de non iud. iuxta for. sup. nu. 4
 Expectatiuae concurrenti dato inter officiales curiae quis eorum preferat. in. cop. vtri. sig. nu. 31
 Expectas quae acceptauit beneficium litigiosum vacante per obitum alterius colligatis poterit, ut in interesse putans ex suo notio iure non ex iure mortui admitti. i. xix. q. re. de sub. col. nu. 2
 Expectatiua, quae conceditur ad beneficium vacans, vel cum primus vacauerit, an capiat beneficium vacans per cessationem commendae. in. vi. q. reg. de imp. per obi. fa. car. nu. 4
 Expectatiuas, seu reservationes non capere beneficia commendata, quando procedat. in. v. q. reg. de trien. nu. 14
 Expectatiua reuocata quod operetur in spoliato, ad effectum, ut restituat. i. xxiii. q. re. de tri. nu. 4
 Expectans litigiosa acceptare potest. in. xl. q. reg. de trien. nu. 2 (nu. 3)
 Expectatiuae reuocatio in facto consistit ibi. Expectas quae acceptauerit prius una parochia

scilicet, an possit secunda acceptata ante adeptionem possessionis primae resignare. in. i. q. reg. de publi. resig. nu. 4
 Expeditio nulla & inefficax perinde est, ac si non sit in rerum natura. in. x. q. reg. de non iudi. iuxta for. sup. nu. 2
 Expensae compensatio quoniam fieri solet inter victorem, & condemnatum. in. i. q. reg. de anna. nu. 7
 Expensae condemnatio a quo tempore fieri solet. in. lvii. q. reg. de annali. nu. 4
 Expressio eorum quae tacite insunt, an aliquid operetur. in. i. q. re. de iure que non tol. nu. 1
 Expressio vnius modi excludit aliud diuersum. in. iiii. q. reg. de imp. p. obi. fa. car. nu. 1
 Expressio nominis possessoris in impetratione, nunquid sit de forma substantiati, an vero sufficiat fieri per equipollens. in. xxx. quaest. reg. de annali. nu. 1
 Expressio, & complementum per equipollens in formalibus inductis in consequentiam alterius finis fieri potest. ibi. nu. 5
 Expressum quod dicatur. in. xxvii. q. reg. de an. nu. 2
 Expressio valorum semper ad annatam respectum habet. in. iiii. q. de ual. expri. nu. 4
 Expressio valoris de iure communi non requiritur. in. xi. q. reg. de ual. expri. nu. 4
 Expressio eorum, quae si tacita fuissent, nihilominus papa concederet et si sit falsa non viciat concessionem. in. lvii. q. reg. de tri. nu. 7
 Extensio quoniam fieri solet. in. iiii. q. reg. de infr. resig. nu. 2. & .q. xiii. nu. 9
 Extensio Vicecancellarii, uel regentis, quae fit post signatas commissiones quid operetur. in. com. vtri. sig. nu. 25
 Extensio lata in materia odiosa quoniam fieri solet. in. i. q. reg. de veri. not. obi. nu. 4
 Extensio in exorbitantibus quomodo solet fieri. in. viii. q. reg. de imp. p. obi. fa. car. nu. 4
 Extensio casuum ad alios casus, quando fieri non debet. in. xlix. q. reg. de trien. nu. 8
 Extrauagans ignota non ligatur, nisi sumatur ex cancellaria. in. ii. q. proce. nu. 15
 Extrauagans iniuncte de electio. non procedit in cardinalibus. in. iiii. q. proce. mii. nu. 9. nec extrauagans execrabilis.
 Extrauagantibus, ut derogetur, oportet, quod de illis fiat mentio. in. v. q. proce. nu. 7
 Extrauagantium notorietas nihil facit ad illarum derogationem. ibidem. nu. 8
 Extrauagans iniuncte Boni. viii. posita sub titulo de electio. non habet locum in ecclesia commendata. in. xiii. q. re. de infr. resig. nu. 6
 Extrauagans ambitiose quos casus comprehendat. in. iiii. q. reg. de idio. nu. 4
 Extrauagans Boni. viii. quae incipit Romani

pontificis providentia, quid operetur. in vii. q. reg. de imp. ben. viuen. nu. 2
 Extravagantes ex quo extra certum corpus singulariter vagantur solent de facili permutationes pontificum obliuioni tradi in prefa. reg. de subro. colli. nu. 2
 Extravagans Marini. v. quoad regulam de subro. colli. ad verbum describitur. ibidem
 Extravagans execrabilis locum habet in beneficiis firmissimum. in. xxvii. q. reg. de an. nu. 6
 Extravagans Pauli. II. incip. cu detestabile posita in titulo de simo. que generaliter loquitur in simoniaco reali tantum locum habet in. xii. q. reg. de trien. nu. 3
 Extravagans Clem. vi. ad regulam de valore describitur. in prefa. reg. nu. 3
 Extravagans Boni. viii. incip. iniuncte sub titulo de electio. an comprehendat cardinalis. in. i. q. reg. de valore expri. nu. 2
 Ex tunc dictio extremum coniungit & respicit tempus imperationis. in. lxxvi. q. reg. de an. nu. numero. 2
 Ex tunc dictio in regula de annali quid operetur. in. lxxv. q. reg. nu. 1
F
 Fabii, Pifones, & Lentuli denominati ab usu leguminum. in. ii. q. proce. nu. 9
 Facere sine lege vel contra legem paria sunt. in. lii. q. reg. de annali. nu. 2
 Facta non presumuntur. nisi probantur. in. xliii. q. reg. de imp. per obit. fa. car. nu. 5
 Facti, quæ sunt censentur ignota et a prudentissimis. in. ix. q. reg. de annali. nu. 5
 Factum a conatu differt. in. xlv. q. reg. de an. na. numero. 10
 Factum privati in prosecutione causæ non tantum consideratur, q̄ publicum. in. l. q. reg. de annali. nu. 3
 Factum privati cedentis non officit causæ publicæ. in. lxxii. q. reg. de annali. nu. 8
 Facti facultatem nec hæresis, nec execrabilitas non auferunt, nisi a iudice tollatur. in. lii. q. reg. de annali. nu. 3
 Facultas concessa minori de primo vacaturo beneficio eum cura, vel sine cura, licet non sit valida respectu beneficii curati erit valida in non curato. in. xxxiii. q. reg. de infr. resig. nu. 4
 Facultas concessa per papam familiari cardinalis de permutandis beneficiis suis, nunquid subiciatur reg. de imp. per obit. fam. car. in. liii. q. reg. nu. 3
 Familiares, & continui commensales papæ, qui dicantur. in. vi. q. proce. nu. 9
 Familiaris cardinali durante familiaritate aliquid officium habuit, nunquid habeat locum re-

gula de imp. p. obi. fa. car. in. ii. q. reg. nu. 1
 Familiares non esse idoneos testes non procedit in familiaribus cardinalium. in. vii. q. reg. de imp. per obit. fam. card. nu. 4
 Familiares, q̄ sunt intelligendi quoad regulam de imp. p. obi. fa. car. in. xlii. q. reg. nu. 1
 Familiaris omnis est domesticus, ibidem.
 Familiaris recedens, & iterum rediens, an dicatur amplius familiaris. ibidem nu. 3
 Familiaritas perdita, ut denuo restitatur quod requiratur. ibidem. nu. 4
 Familiaritatis probatio ad effectum excludendi alium, quæ requiratur. ibi. nu. 6
 Familiaris in duobus locis vnus esse potest. ibidem. numero. 8
 Familiaris, ut quis vere sit a voluntate cardinalis dependet. ibidem. nu. 9
 Familiares veri, ut hodie sunt multi qui non dicantur. ibidem. nu. 10
 Familiaris quis quod dicitur quod verum non. ibi.
 Familiaris, quis nihilominus esset si cardinalis scilicet & tollerante, licet non mandante seruiret magistro domus. ibidem. nu. 16
 Familiaritas in iure diuini modo capitur quæ dicitur potestatiua, & quædam socialis, ut ibi. xliii. q. reg. de imp. p. obi. fa. car. nu. 5
 Familiares familiarium quoad hoc, ut gaudeant prerogatiuis regularum tria habere debent. ibidem nu. 6
 Familiaris, ut quis dicatur, & continuus commensalis requiritur ad minus, q̄ in intellectu per quatuor menses comedat. ibi. nu. 10
 Familiaris in cruce cardinalis transferat ad alium cardinalem, & moritur, nunquid iste secundus cardinalis debeat præstare consensum ex quo primus cardinalis est mortuus in. xviii. q. reg. de imp. p. obi. fa. car. nu. 1
 Familiaris cardinalis si sit canonicus in ecclesiastice non numerata, & moritur nunquid sit locus regule. in. xxi. q. reg. de imp. per obi. fam. car. numero. 1
 Familiaris seruientis, & habitans in domo cardinalis presumitur illius expensis viuere. ibidem. q. xliii. nu. 4
 Famulus filii mei non dicitur famulus meus nec homo hominis mei est homo meus. in. xliii. q. reg. de imp. per obi. fa. car. nu. 1
 Famuli familiarium, ut sint nostri familiares quid requiratur. ibidem. nu. 8. & 9
 Famulorum commensalium seruientium in domo cardinalium duæ sunt species. ibid. numero. 10
 Fatale nullum currit in causis, quæ agitantur in consistorio principis. in. xliii. q. reg. de infr. resig. numero. 5

Febris

Febris quod sit. in. vii. q. reg. de infr. resig. nu. 7
 Febris, quæ durat post. xx. dies quod soleat operari. in. xxv. q. reg. de infr. resig. nu. 3
 Feudum ecclesiasticum, an comprehendatur in illis regulæ de trienniali verbis, v3, beneficia quacumque sunt, &c. in. liii. q. reg. nu. 1
 Feudum, an ueniat appellatione beneficii. ibi dem. numero. 2
 Fiat verbum, de sui natura quid importet. in comp. vtri. sig. nu. 4. & 6
 Fictio, quæ inducitur a iure, habetur pro veritate, quoad iuris dispositionem. in. xxx. q. reg. de infr. resig. nu. 1
 Fidei commissum per triennii præstationem inducitur. in. i. q. reg. de trien. nu. 4
 Fidem malam, qui habet quoad vnum, & bonam quoad alium, contra quem præscribere potest. in. xxi. q. reg. de trien. nu. 1
 Finis dat esse rei. in. xxxi. q. re. de infr. re. nu. 1
 Finis demonstrat, principium mouet agentem, & dicitur causa causarum. in. xxxii. q. reg. de infr. resig. nu. 6
 Finem seruare ad quem ipsa dispositio tendit, licet forma non seruatur, in quibus sufficit. in. xxx. q. reg. de annali. nu. 5
 Fine constitutionis habito non curatur, modulus. in. ix. q. reg. de idio. nu. 1
 Finis ubi habetur ad quem inducta est protectio sine seruato non curatur de ea. in. lxxvi. q. reg. de annali. nu. 2
 Finium negotium in rebus tractum successuum habentibus non dicitur, donec totaliter perficiatur. in. xliii. q. reg. de an. nu. 7
 Fiscus in curia Romana est ipsamet sedes apostolica, & ideo, qui hodie gerit officium fisci, non fiscus, sed procurator fisci appellatur. in. i. q. proce. nu. 2
 Florentini sagaces, & diligentes reputantur. in comp. vtri. sig. nu. 73
 Florentinorum moneta. in. xxii. primus omnium pontificum cudi iussit. in prefa. reg. de valo. nu. 8
 Florentinorum origo, & æstimationem. in. ix. q. reg. de valore expri. nu. 2 1. & 2 3
 Floræcia ciuitas quo tpe fuit conuersa. ibi. nu. 2 2
 Floræti quæ, & a quibus fuerit conuerti. ibi. nu. 2 3
 Florentinus in Camera apostolica in taxis pro ducato de camera capitur. ibi. nu. 2 4
 Fœmina in omnibus casibus regulariter comprehenditur, ubi specialiter non inuenitur excepta. in. vi. q. reg. de infr. resig. nu. 4
 Fœmina quælibet habens dignitatem, quæ renunciari possit comprehenditur sub regula de infr. resig. ibi. nu. 5
 Forma ita transgreditur in minimo defectu sicut in magno. in. viii. q. reg. de idio. nu. 2
 Forma per æquipollens quando impleti potest. in. xi. q. reg. de publi. resig. nu. 1 & 6
 Forma ubi est, debet ad unguem obseruari. in. lxxvi. q. reg. de an. nu. 1
 Forma per alium impleri non potest in regula de annali. q. lxxv. nu. 1
 Forus conscientie, non est alligatus apud iuris, nec strepitum iudiciorum. in. xliii. q. reg. de non iudi. iuxta for. sup. nu. 3
 Forus conscientie in quo differat a foro contentioso. ibidem. nu. 4
 Fratres prædicatores, & minores, an possint exercere ea, quæ sunt fori penitentialis. in. xi. q. reg. de idio. nu. 6
 Fraudis ratio considerata in regula militat in resignacione coram ordinariis extra curiam. in. xxix. q. reg. de infr. resig. nu. 6
 Fraus, quæ per clausulam positam in commissione, v3, dum oñ añ terminu &c. inducitur ad longum, describitur in comp. vtri. sig. nu. 5 2
 Fraudes, q̄ beneficiis occulte resignatis, vel permutatis committi possunt. in. iii. q. re. de pu. resig. nu. 8
 Fraudis presumptio abesse dicitur in his, quæ sunt incontinenti. in. ix. q. reg. de imp. per obi. fam. car. nu. 2
 Fraus, & dolus nemini patrocinari debent. in. xliii. q. reg. de annali. nu. 1
 Fructus, licet corroborent possessionem, non tamen sequitur, quod sine ipsius possessio capi, & retineri non possit. in. lxvii. q. re. de an. nu. 8
 Fructus canonicus quare cõter ad. xviii. expri. nu. 6
G
 Gabellæ de annalibus soluendæ, an intelliguntur de viuis, an mortuis. in. lxvii. quæst. reg. de annali. nu. 8
 Geminiani consilia, quæ sint in Rota reprobatæ. in. xi. q. reg. de publi. resig. nu. 5
 Genus quando non potest verificari, nisi in vno individuo pro specie habetur. in. iii. q. reg. de veri. not. obi. nu. 7
 Gloria æterna, qui magis participant, & gaudent. in comp. vtri. sig. nu. 3 6
 Glossa in. c. statutum in ver. canonicis, de resc. libi. vi. quæ vult qualitatem tantum in principio requiri, multis modis limitatur. in. xliii. q. reg. de trien. nu. 1 3
 Gordii vinculum. in. lxi. q. reg. de trien. nu. 2
 Gradus in regula de annali qualiter probetur. in. xxxvi. q. reg. de annali. nu. 1
 Gradus verbum, de iure ad dignitatis honorem adaptatur. ibidem nu. 2
 Gradus verbum, pro quodam doctrine loco siue qualitate meritis differente aliquando capitur. ibidem.
 Gradus scientie nobilitati coniungitur, &

æquiparatur. ibidem. nu. 3
 Gradus alius, excepto doctoratu, de iure com-
 muni non reperitur. ibidem
 Gradus quando esse dicitur, ibi. nu. 4
 Gradus de quo in regula de annali quomodo
 probari debeat. ibidem. nu. 5
 Gradus primi deliberatione durante, non ad-
 mittitur secundus, uel ulterior gradus. in. x.
 q. reg. de imp. per obit. fa. car. nu. 2
 Gratia, seu dispositio facta per regulas dilati-
 uas non tollitur. in. vi. q. proce. nu. 2
 Gratia expectatiua ex quo non fuit concessa
 ad certum tempus, licet reuocari possit,
 perpetua censetur. in. iiii. q. reg. de iure que-
 si. non toll. nu. 2 o
 Gratia reservationis beneficiorum cum suspē-
 sione quarūcumq; gratiarum de quibus no-
 minationibus, exceptis regiis, intelligi de-
 beat. i. xxi. q. reg. de iure quasi. nō tol. nu. 2
 Gratia papæ facta alicui, an requiratur literarū
 expeditionem, ut de illa constare possit. in
 i. q. reg. de non iudi. iux. for. sup. nu. 2
 Gratia ab ordinariis facta solo instrumento
 notarii, & sigillo epi in Rota solent appro-
 bari. in. ii. q. reg. de nō iud. iux. for. sup. nu. 3
 Gratiam reuolutoriam, seu perinde valere,
 vt, vs, in eis expeditio requiratur, sicut in
 principali gratia, an comprehendat regula
 de nō iud. iuxta for. sup. in. vii. q. reg. nu. 1
 Gratia perinde valere in quo differat a prima
 gratia. ibidem. nu. 2
 Gratie perinde valere effectus. ibi. nu. 7
 Gratias motu proprio, an cōprehendat regu-
 la de nō iud. iuxta for. sup. in. xi. q. re. nu. 1
 Gratias omnes, tam ad instantiam partiū im-
 petrata, q̄ motu proprio concessæ, suppli-
 cationes appellantur. ibi. nu. 3
 Gratia principis quomō probeur ibi. nu. 4
 Gratia in foro conscientie quando petitur in
 sacra penitentiaria, cui, & quomō cōmittat.
 in. xiiii. q. reg. de non iud. iux. for. sup. nu. 3
 Gratia noua, an debeat de nouo intimari reo
 q̄ agit de priuatiōe. in. cōp. utri. sig. nu. 8
 Gratia motu proprio potest dici impetratio,
 in. i. q. reg. de imp. per obit. fa. car. nu. 1
 Gratia motus proprii non includit ea, quæ ex
 primenda sunt. ibi. nu. 6
 Gratia non annullatur, si de illis, quæ possunt
 se habere ad esse, & non esse non fiat men-
 tio. in. iii. q. reg. de imp. p. obit. fa. car. nu. 3
 Gratias oēs ordinariorum cōsentur in dubio
 factæ motu pprio. in. ix. q. reg. de an. nu. 8
 Gratia motu proprio si fiat ad impetrationem
 non dicitur proprie gratia motu proprio,
 in. x. q. reg. de annali. nu. 4
 Gratia nihilominus erit motu proprio cōcess-

sa, etiam si in supplicatione dicatur, suppli-
 cavit nobis talis & c. ibi. nu. 6
 Gratia q̄ dicitur motu proprio facta ibi. nu. 7
 Gratia ad beneficium vacaturum capit bene-
 ficium vacans per mortem commendata-
 rii. in. xxvi. q. reg. de annali. nu. 3
 Gratia si neutri, cum sit gratia noua, in ea illæ
 expressiones fieri debent, quæ de iure in ali-
 is gratiis beneficialibus fieri debent. in. xxx.
 viii. q. reg. de annali. nu. 2
 Gratia si neutri non impetratur, nisi lite pen-
 dente. ibidem. nu. 3
 Gratia si neutri ex sui natura respicit futura. in
 xvi. q. reg. de publi. resig. nu. 4
 Gratia si neutri, uel si nulli in causa priuatio-
 nis nō dant. i. vii. q. reg. de sub. colli. nu. 3
 Gratia apostolicæ sub duplici genere conce-
 duntur. in. x. q. reg. de annali. nu. 6
 H
 Hæretici possessio non solum a lege prohi-
 bita, & damnata est, sed etiam nuda rei de-
 tentatio. in. li. q. reg. de annali. nu. 2
 Hæreticum, an defendat regula de triennali,
 in. lii. q. reg. nu. 1
 Hæres, an cōueniri possit ubi poterat defun-
 ctus. in. xxiii. q. reg. de trien. nu. 6
 Hispanorum regni castellæ in regendis pro-
 uinciis cōsuetudo, & eadem apud francos
 describitur. in. i. q. reg. de idio. nu. 8
 Hispania, quæ dicitur inferior, quæ uero su-
 perior. in. ix. q. reg. de valore expri. nu. 2 9
 Homines faciles sunt ad dissentiendum. in
 i. q. reg. de iure quasi. non tol. nu. 9
 Homines a feris in quo differant. in. i. quest.
 reg. de idio. nu. 7
 Homines post diluuium vsq; ad ædificatio-
 nem turris Babel vna lingua loquebantur
 omnes. ibidem. nu. 9
 Hominem ex loquella ipsa Socrates intuen-
 dum esse censuit. ibidem. nu. 1 3
 Homines lites exquirentes peruersi appellan-
 tur. in. ii. q. reg. de annali. nu. 1
 Homines vani, & insulsi nomine tm̄ homi-
 nes sunt. in. xlvii. q. reg. de anna. nu. 8
 Homines saepe de facultatibus amplius, q̄ in
 his sint sperant. ibidem. nu. 7
 Hominem malum antiqui tribus literis si-
 gnificabāt. in. prima. q. reg. de trien. nu. 6
 Homines procliuiores sunt ad occidendum
 vxores, q̄ matres, & ob id matrem occi-
 dēs, licet magis peccet, q̄ si vxorē occideret
 minus puniunt. in. xii. q. reg. de triē. nu. 5
 Hospes turpius eicitur, q̄ non admittitur. in
 xli. q. reg. de trien. nu. 1 o
 Hospitalia, nunquid sub regula de infirmis,
 Hospitalia

Hospitalia quando ueniant appellatione be-
 neficiorum. in. ii. q. reg. de trien. nume. 4.
 & in. vii. q. nu. eodem.
 Hospitalia quando laicis conceduntur guber-
 nanda, non dantur in titulum beneficii, sed
 cuiusdam administrationis temporalis. in
 vii. q. reg. de trien. nu. 4
 I
 Idioma britonis galli, & britonis britonizā-
 tis, nunquid sit diuersum. in. vii. q. regu. de
 idioma. nu. 1
 Idiomatis regula, an videatur satisfactum si
 aliquis pro parte intelligit, & pro parte nō
 in. viii. q. reg. de idio. num. 1
 Idiomata duo ubi sunt in aliquo regno, vnū
 naturale, & alterum accidentale, nunquid
 impetranti gratiam in regno ubi non intel-
 ligit idioma naturale, sed bene accidentale,
 obstat regula. in. ix. q. reg. de idio. nu. 1
 Idioma duplex in quibus regnis inueniat. ibi.
 Idiomatis regula, an obstat Normandis habē-
 tibus parochialis in gallia, Picardia, Bur-
 gundia, & Britannia. in. x. q. reg. nu. 1
 Idiomatis regula, an habeat locum in vicaria
 perpetua, & in omnibus aliis beneficiis cu-
 ratis. in. xi. q. reg. nu. 1
 Idiomatis regula, an procedat in gratia motu
 proprio ex certa scientia. in. xii. quest. re-
 gu. numero. 1
 Idiomatis regula ad derogandum non suffi-
 cit motus proprius, nec sola certa scientia.
 ibidem. numero. 2
 Idioma patris, an matris filius loqui præsume-
 tur, quando pater, & mater diuersum idio-
 ma loquuntur. in. xiii. q. reg. de idio. nu. 1
 Idiomatis regula, qua forma debeat, & soleat
 derogari. in. xiiii. q. reg. de idio. nu. 1
 Idiomatis regula papa si derogaret in gratia
 expectatiua, nunquid per hoc censetur etiā
 derogare aliis prædictis tendentibus ad eū-
 dem finem. ibidem nu. 2
 Ieiunium, licet sit de præcepto, ubi tamen finis
 ieiunii seruatur, non peccaret non ieiunās.
 in. lxxvi. q. reg. de annali. nu. 2
 Ignorantem quælibet causa etiam iniuste ex-
 cusat ad dolo. in. iii. q. reg. de imper. bene-
 uiuen. numero. 1
 Ignorantia supina dolo æquiparatur. ibidem
 numero. 2
 Ignorantes non ligantur aliqua dispositione
 nisi fuerint culposi. ibi. nu. 3
 Ignorantia iusta quando non excusat. ibidē.
 numero. 4
 Ignorantia præsumitur, nisi scientia probetur.
 in. xlvj. q. reg. de annali. nu. 4

Ignorantia in his, quæ sunt iuris non præsumitur.
 in. trigesima prima questio. regu. de
 triennali. numero. 3
 Ignorantia peritis aliquando possunt casus ex
 orbitantes. in. vii. q. regu. de subreg. colli.
 numero. 1 o
 Ignorantia in gratiosis non excusat a subre-
 ptione. in. xi. quest. regu. de valore expri.
 numero. 3
 Illatio non fit ex diuersis. in. ii. q. reg. de infir-
 resig. numero. 2
 Illegitimus expoliatus uō restituitur. in. lvi.
 q. reg. de annali. nu. 1
 Illegitimi omnium iurium spiritualium sunt
 incapaces. in. ii. q. reg. de trien. nu. 2
 Immunitas si concessa fuerit mulieri propter
 numerum filiorum, non debet illa cessare
 si contingat aliquos ex illis mori. in. xviii.
 q. reg. de subro. colli. nu. 2
 Impedimenta, quæ statim annullant, quæ sint
 in. v. q. proce. mii. nu. 6
 Impedimenta inducta per actum iuris positū
 possunt per papam tolli, & omnes effe-
 ctus ex illo producti. in. vi. q. regu. de iure
 quasi. non tol. nu. 8
 Impedimentum non præstant, quæ de iure
 non sortuntur effectum. in. iiii. q. regu. de
 subro. colli. nu. 5
 Impeditus ubi potuit tollere impedimentum,
 & non fecit sibi imputatur. in. xiiii. q. regu.
 de annali. nu. 6
 Impedimentum superueniens in iure non at-
 tenditur. ibidem. nu. 7
 Impedimentum quando non euenit facto im-
 petrantis, sed extrinsecus contigit, non de-
 bet sibi imputari. ibidem. nu. 8
 Impedito, licet de iure ciuili culpa sua currat
 tempus, non tamen de iure canonico. ibid.
 Impedimentum belli quando excusat actore
 possessorem triennale ad iudicium euo-
 cari facere. in. lvii. q. reg. de trienna. nu. 2
 Impedimenti protestatio de iure communis re-
 gulariter non est necessaria. ibidem. nu. 5
 Impedimentum allegans ad effectum, vt aus-
 diatur, illud probare debet. ibi. nu. 6
 Impedimentū quomodo probari debeat. ibi.
 Imperator in infirmitate renunciatus, an com-
 prehendatur regula. in. quest. regu. de infir-
 fir. resig. num. 1
 Imperium datur per electionem. ibidem
 Imperator non est clericus, nec aliquem eccle-
 siasticum ordinem habet. ibidem. nu. 2
 Imperator largo modo dicitur sacerdos, &
 presbyter, aliquando pontifex, & Dei vica-
 carius. ibidem nu. 4

INDEX.

Imperatorū filii olim uiuentibus eis Caesares pronuncia bantur, ibidem, nu. 5
 Imperator heres esse in testamento quare prohibetur, in. ii. q. reg. de anna. nu. 3
 Impensa, licet damni appellatione in conuentionalibus non includatur, secus tamen est in iudicialibus, in. xli. q. reg. de an. nu. 4
 Impetrans vnus expresse beneficium vacans per resignationem in manibus papae, & alius impetrat per uacationem fictam obitus inducti per regulam, & concurrant in data, & sunt in omnibus qualitatibus pares, quaeritur quis debeat praeferi, in. xxxv. q. reg. de infir. resig. nu. 1
 Impetratio per cessum, vel decessum, quomodo procedat, ibidem, nu. 4
 Impetrantes secunda prouisio quando ualeat, in. xl. q. reg. de infir. resig. nu. 2
 Impetranti beneficium uiuentis omnes leges diuinae, humanae, & conciliares aduersantur, in. i. q. reg. de imp. ben. vi. nu. 2
 Impetraverit uerbum, quid importat, ibidem, numero. 5
 Impetrationem factam a legato, vel ordinario extra curiam, an comprehendat regula de impetrantibus beneficia uiuentis, in. ii. q. reg. numero. 1
 Impetratio obtinentis prouideri de beneficio uiuentis ignoranter si postmodum, sequuta morte, illud de nouo impetraverit a papa, non facta mentione de praeterita impetratione, an ualeat, uel sit inhabilis, in. iiii. q. reg. de imp. beneficia vi. nu. 1
 Impetrans scilicet beneficia uiuentium quibus poenis puniuntur, ibidem, nu. 2
 Impetrans diffamans priuandum de pluribus criminibus arctatur ad probandum, in. vii. q. reg. de subro. colli. nu. 6
 Impetratio per priuationem quando signatur ibidem, nu. 9
 Impetrare in genere quis uelle non praesumitur, quod in specie non esset impetraturus, in. iiii. quaest. regu. de veri. not. obi. nu. 8
 Impetranti beneficium eodem die obitus cum derogatione regulae, nunquid incumbat onus probandi obitum praecessisse, an uero aduersario, in. vi. quaest. regu. de veri. not. obi. nu. 1
 Impetrare, & motu proprio obtinere, contra riam uidentur, in. i. quaest. regu. de imp. per obi. fam. car. nu. 2
 Impetrans per non promotionem non potest consequi per obitum illius postea contingens, in. v. quaest. regu. de imp. per obitum fam. car. nu. 3

Impetrans beneficium vacans ipso iure per priuationem familiaris cardinalis, an teneatur seruare contenta in regula, in. vii. quaest. reg. de imp. per obi. fam. car. nu. 1
 Impetratio aliud est, & aliud subrogatio, licet subrogatio ueniat appellatione impetrationis, in. viii. quaest. regu. de imp. per obi. fam. car. nu. 1
 Impetratio secunda non faciens mentionem expressam de prima, non ualeat, in decima quaestione reg. de imp. per obitum fam. car. numero. 2
 Impetrans ius in re, quod familiaris cardinalis defunctus habebat ad beneficium quod de facto alius possidebat, nunquid debeat obseruare contenta in regula, in. xliii. quaestione regu. de imp. per obitum fam. car. numero. 1
 Impetratio, an a principio sit conditionalis, vel pura, licet ex euentu resolubilis, magna est differentia, in. xlix. q. reg. de imp. per obi. fam. car. nu. 1
 Impetrantem bonam, uel iniquam causam fouisse ex effectu mentur, in. i. quaest. regu. de annali. nu. 5
 Impetratio utrum annullabitur si in prima instantia non fuit oppositum de regula de annali, sed opponitur in secunda, in. v. quaest. reg. de annali. nu. 1
 Impetratio ab ordinario contra annalem possessorem non uidetur ita calumniosa sicut illa, quae obrinetur a papa, & quare, in. ix. quaest. reg. de annali. nu. 3
 Impetrans improbus, qua poena mulctatur, ibidem, numero. 8
 Impetratio, non facta mentione de colorata possessione alterius, non ualeat, in. x. quaest. reg. de annali. nu. 2
 Impetrare prohibitum non prohibetur consequi gratiam motu proprio, ibi. nu. 3
 Impetrans in materia odiosa ambiciuosus praesumitur, ibidem.
 Impetranti beneficium contra capitulum, alius cuius ecclesiae possessorem annalem, an obster regula, in. xii. quaest. regu. de annali. numero. 1.
 Impetrans impeditus per possessorem annalem quo minus causam expediret infra annum, nunquid excusetur a poenis regulae, in. xliii. q. reg. de annali. nu. 1
 Impetrans impugnans possessionem annalem, nunquid possit postea eam approbare opponendo de regula contra ius tertii, in. xvi. q. reg. de annali. nu. 1
 Impetraret si aliquis officium alicuius annalis possessoris

INDEX.

possessoris, nunquid obster regula, in. xvii. q. reg. de annali. nu. 1.
 Impetranti imputandū non est, si non expressit, quod iuste ignorauit, in. xxxvi. q. reg. de annali. numero. 6
 Impetrans de gratia expectatiua mentionem facere debet, in. reg. de iure, quaestio quaest. iiii. numero. 9
 Impetratio quomodo fieri debeat, in. xxxix. q. regu. de annali. nume. 2
 Impetrantem, qui non seruat contenta, ut prima parte regulae teneri possessori ad interesse, de quo interesse intelligemus, in. xl. q. reg. de annali. nu. 1.
 Impetrans in dubio temerarius praesumitur, in. xli. q. reg. de annali. nume. 2
 Impetranti in forma iuris, qui petit aliquē priuari propter crimē, an obster regula, in. xliii. q. reg. de annali. nume. 1
 Impetranti per prouisionem papae in euentu priuationis non est illi ius quatum irresolubiliter, sed conditionaliter, ibidem, nu. 5
 Impetrans causam contra reum conuentum, usque ad sententiam prosequi teneatur, in. l. q. reg. de annali. nume. 2.
 Impetrans causam terminari facere intra annum astringitur, ibidem, numero. 3. & q. lxii. nume. 1
 Impetrans ne quis alius non possessor non potest de iure tertii excipere ad infringendum gratiam tertii, in. lxi. q. regu. de annali. numero. 2
 Impetrantem quodammodo, ad impossibile astringere est legi contrarium, in. lxxviii. quaest. reg. de annali. nume. 4
 Impetrans mortuo possessore iam prius citato, nunquid teneatur finire causam usque ad sententiam infra eundem annum contra successorem in beneficio, an uero debeat habere alium annum ad prosequendum causam cum successore, in. lxxix. q. reg. de annali. nu. 1
 Impetranti quando subducuntur tempora, an computentur dies feriati, quibus impetrans agere non potuit, in. lxxii. quaestione regu. de annali. nume. 1.
 Impetrans nunquid excusetur a poena, de qua in ultima parte regulae si terminos in petitorio non seruauit, usque ad commissionem possessorii per parte aduersam factam, in. lxxiii. q. reg. de annali. numero. 1
 Impetrans si per iudicem stat, quo minus causam terminare possit per sententiam infra annum, nunquid teneatur de necessitate prosequi iudici per ipsum non stare ad hoc, ut excusetur, in. lxxv. q. reg. de anna. nu. 1

Impetrans si impeditus fuit causam prosequi infra annum, nunquid loco protestationis sufficiat illi impedimentū probare, in. lxxvi. quaest. reg. de annali. nu. 1
 Impetrans improbi, & calumniosi malicia, quando est in propatulo nulla gratiae susfragari debet, in. lxxix. q. reg. de anna. nu. 3
 Impetrans in prima parte regulae, peccans, in quibus puniatur, in. lxxx. q. reg. de anna. nu. 1
 Impetrans a papa beneficium vacans in curia, & sit reseruatim reseruatione in corpore iuris clausula, hoc non expresso, nunquid datur habere titulum coloratum, & defendatur regula de trienniali, in. xxix. q. reg. nu. 1
 Impetratio facta per obitum electi tantum non consecrati, tanquam de beneficio vacante per mortem non ualeat, in. xxxv. quaestione regu. de trienniali. nume. 3
 Impetratio cum impensa expedita de consensu absentis facta praesumitur, in. xxxviii. q. reg. de trienniali. numero. 2
 Impetratio in dubio facta, pro absente illius non praesumitur, ibidem, nu. 1
 Impetrans beneficium uiuentis, & postea possidens vigore illius impetrationis per triennium, nunquid possit mortuo illo per cuius obitum impetravit, vii privilegio regulae de trienniali contra alios impetrantes, in. xliiii. q. regu. numero. 1.
 Impetrans ab expressione falsi valoris in arrēdamentis expressis excusetur, in. xi. quaest. regu. de valore expri. nume. 6.
 Impetrans beneficii annalis posses. an per solam impetrationem, & citationem improbus, uel iniustus dici possit, in secunda. q. reg. de annali. nume. 1
 Impetratio facta infra tempus quo quis declaratur excommunicatus, nisi satisfecerit, nunquid ualeat, in. xvii. q. reg. de public. resig. numero. 4
 Improbitas a lege magnopere detestatur, in. lxxix. q. regu. de annali. nume. 2
 Impugnari una via potest quis ex alia approbare, in. lxi. q. reg. de annali. nume. 2
 Incompatibilis diu possidens praesumitur dispensatus, in. x. q. reg. de trien. nume. 1. 2
 Incontinenti facta censentur inesse, quomodo procedat, in. ix. q. reg. de imp. per obi. fam. card. nume. 4
 Indebitum solum per transactionem non reperitur, in. ii. q. reg. de annali. nu. 4
 Indi, teste Herodoto, sensus inuercunt, & comedunt, in. vii. q. reg. de infir. resig. nume. 2
 Inducta ad unum finem, non debent ad alium trahi, in. xxxv. q. reg. de infir. resig. nu. 2. &

In. xliii. q. reg. de public. resignatio. nu. 2.
Indulta cardinalium comprehendunt etiam beneficia cardinalium morientium. in. liii. q. proce. nume. 7.
Inesse non dicuntur, quæ ex intervallo sunt. in. xi. q. reg. de infir. resig. nume. 4.
Infectus quis dicatur. in. ix. q. regu. de infirm. resig. nume. 2.
Infectus pestilentia sanus est, & non infirmus ibidem. numero. 3.
Infirmitas vera, quæ sit. in. vii. q. regu. de infir. resig. numero. 7.
Infirmitas, & periculum mortis multum differunt. in. viii. q. reg. de infir. resig. nu. 3.
Infirmitas quælibet in dubio præsumitur durare longo tempore, saltem per annum. in. ix. q. reg. de infir. resig. nume. 4.
Infirmus semper præsumitur infirmari, nisi probeatur contrarium. ibidem. nu. 6.
Infirmi tatis non agitur privilegia describuntur. ibidem. numero. 8.
Infirmi tatis mentis resignationem prohibet. In. x. q. reg. de infir. resig. nu. 1.
Infirmus ex morbo Gallico, non periculoso, nunquid præsumatur mortuus infra. xx. dies eodem, an vero ex superuenienti infirmitate. in. xi. quaestione regu. de infir. resig. numero. 6.
Infirmi tatis acutæ tres habentur cognitiones. in. xv. q. reg. de infir. resig. nu. 2.
Infirmi tatis mortalis infra. xx. diem potest cognosci. ibidem. nu. 4.
Infirmi graui infirmitate laborantes non præsumuntur esse in sana mente. ibidem.
Infirmus non letali infirmitate renuncians beneficio, cum derogatione regulæ quanti ex illa infirmitate moriatur, si postea superuenienti graui infirmitate infra. xx. dies moriatur, an censeatur derogatū regulæ. in. xvii. q. reg. de infir. resig. nume. 1.
Infirmi tatis appellatio debet intelligi de graui. in. xviii. q. reg. de infir. resig. nu. 2.
Ingrati tatem arguit beneficii commemoratio in compen. signature. nume. 44.
Ingressus uitiosus quare non datur. in. lvii. q. reg. de annali. numero. 6.
Inhabilis quilibet etiam hæreticus seruans contenta in regulæ, an possit impetrare beneficium annalis possessoris. in. liii. q. reg. de annali. numero. 1.
Inhabiles ipso iure non sunt capaces beneficiorum. ibidem. numero. 2.
Inium etiam in odiosis expectamus. in. xxxii. q. reg. de infir. resig. nume. 1.
Inno centius Quartus cum posset ex eis dictis

leges condere, uoluit tamē a quocumque melius sentiente, reprehendi. in. xliii. q. reg. de impe. per. obit. fam. car. num. 7.
Inquisitor alienata per hæreticum libere reuocare potest. in. lii. q. reg. de triennali. nu. 2.
Insinuatio vicem publicationis obtinet, & in clandestinis donationibus ad remouendū fraudes adhibetur. in. liii. q. reg. de publi. resig. nume. 4. & 15.
Insinuatio in donatione iuris quesiti, an requiratur. in. xx. q. reg. de publi. resig. num. 2.
Intantia quando incipiat. ibidem. nu. 3.
Instituens non potest instituere quem uult. in. xxvii. q. reg. de annali. nume. 3.
In tellectus ad certam cautelam quam sollicitatores in commissionibus excogitant. in. cōpen. vtri. signa. nume. 56.
In tellectus ad illa uerba, uidelicet, dummodo ante terminum ad articulandum. ibidem. numero. 61.
In tellectus ad illam clausulam in commissionibus apponi solitam, uidelicet, quod interim beneficium ipsum, etiam quoad effectum regulæ de subrog. minime censeatur litigiosum. ibidem. nume. 62.
In tellectus ad illa uerba in causa commissionis pensionis apponi solita, uidelicet, absque retardatione solutionis pensionis. ibidem. numero. 84.
In tellectus ad illa uerba, uidelicet, dummodo cessio non fiat in potentiorem. in. i. q. regu. de subrog. colliti. nume. 2.
In tellectus ad. c. i. ut lite pendē. lib. vi. in. liii. q. reg. de subrog. colliti. nume. 1.
In tellectus ad cle. i. §. si. de concess. præb. in. i. q. reg. de impet. per. obit. fam. car. nu. 4.
In tellectus ad tex. in. c. si. pro te. de rescrip. lib. vi. in. x. quaest. reg. de impet. per. obitum fami. car. nume. 1.
In tellectus ad dictum Archi. in. c. clericum. el. primo. xi. q. i. in. xliii. q. regu. de impet. per. obitum fami. car. nume. 9.
In tellectus ad tex. in. c. præsentis. de præbend. lib. vi. in. xvii. q. reg. de impet. per. obitum fami. car. nume. 3.
In tellectus ad tex. in. c. i. §. si. ne se. vac. lib. vi. in. xviii. q. reg. de impet. per. obitum fami. car. numero. 3.
In tellectus ad tex. in. l. vniuersis. C. de preci. impe. offe. in. liii. q. reg. de annali. nu. 3.
In tellectus ad consil. Decii. ccc. liii. in. xvii. q. regu. de annali. nume. 6.
In tellectus ad uerba regulæ de annali, uidelicet, neq. villus vacationis modus. in. xviii. q. reg. de annali. nume. 3.

Intellectus

In tellectus ad tex. in. c. i. de exceptio. lib. vi. in. prin. iuncto. §. in. xliiii. q. regu. de annali. numero. 6.
In tellectus ad. c. de multa. de præben. & c. licet canon. in. xvii. q. reg. de annali. nu. 2.
In tellectus ad dictum Bonifacii in clemen. i. de quest. poss. & fruct. in. xi. q. regu. de triennali. nume. 1. 2.
In tellectus ad dicta Innocen. in. c. cum super, & ad. l. Bar. si. per lutorio. in. xxi. q. regu. de triennali. numero. 6.
In tellectus ad dispositionem. c. ii. ut lit. pend. lib. vi. in. xxxi. q. reg. de triennali. nu. 9.
In tellectus ad regulam de trienna. versic. uidelicet, antiquas lites penitus extinguentes. in. lxi. q. reg. nume. 3. 6. 8. 11. 13. 14. & 15.
In tellectus ad decisionem Roræ. x. ut lit. pen. in. no. quæ uult licem non finire, nisi post sententiam. ibidem. nume. 2. 1. & 12.
In tellectus ad dicta Pet. de Ancha. in consilio ccc. xv. pro clariori euidencia, & c. in. xii. q. regu. de public. resig. numero. 4.
In tellectus ad. c. post electionem. de concess. præb. & c. ut quis duas. de electio. lib. vi. in. xviii. q. reg. de public. resig. nume. 6. & 7.
Intentionis defectus in gratia motu proprio, an possit dari. in. i. q. reg. de impe. beneficia uiuē. nume. 2.
Interdictum de fonte in dubio intelligitur de uero, non autem de ficto. in. xxvi. q. reg. de triennali. nume. 1.
Inter esse in spiritualibus sicut in profanis peti non potest. in. xl. q. reg. de annali. nu. 1.
Inter esse, & damnum diuerso modo considerantur. ibidem. nume. 2.
Inter esse putantes, contradictore deficiente, citari debent. in. lxi. q. reg. de annali. nu. 3.
In tellectus lata ex iure communi fieri debet. in. i. q. reg. de idiom. nume. 3.
In tellectus, quæ p. libertate facit, benignior reputatur. in. compen. vtri. sig. nume. 86.
In tellectus semper capienda est per quam excludatur delictum. in. vi. q. regu. de ueri. noti. obi. nume. 2.
In tellectus in qualibet constitutione in dubio, quæ capi debeat. in. vi. q. reg. de impe. per. obit. fami. car. nume. 6.
In tellectus de damno euitanda strictior fieri debet. in. xv. q. reg. de trienna. num. 5.
In tellectus civilis, quæ fit ad interrumpendum tempora præscriptionis cui prodesse dicatur. in. xxi. q. reg. de trienna. nu. 8. & 9.
In tellectus interruptio pacifice triennalis possessionis facta ad citationem uenius, utrum possit alius. in. xxii. q. reg. de trienna. numero. 1.

In tellectus interruptio speciei duplex est, ibi. nu. 4.
In tellectus interruptio quo casu interruptenti solum prodesse dicitur. ibidem. nume. 10.
In tellectus intrusus uere non dicitur, qui uirtute exemptorialis possessionem capit. in. liii. q. regu. de subrog. colliti. nume. 1.
In tellectus intrusus a principio litis, sed lite pēdente, desinit esse, utrum poterit se subrogari in beneficio per obitum colligantis. in. xviii. q. regu. de subrog. colliti. nume. 1.
In tellectus intrusi omnes, excepto hæretico, regu. de annali. iuuantur. in. lvi. q. reg. nume. 2.
In tellectus intrusus in beneficio reseruato si spoliatur, non restituitur. in. x. q. reg. de trienna. num. 1. 4. & q. xli. nume. 2.
In tellectus intrusus quis dicatur. in. xxvii. quaest. regu. de trienn. nume. 2. & q. xvii. numero. 1.
In tellectus intrusus quot modis quis dicatur de iure communi. ibidem. numero. 2.
In tellectus intrusus, an dicatur ille, qui ingreditur possessionem cum titulo præter auctoritatem superioris. in. xviii. q. regu. de trienna. nu. 1.
In tellectus intrusus sine titulo spiritualia ministrare non potest. in. xiii. q. reg. de public. resig. num. 9.
In tellectus inuile quod est, desesse dicitur. in. xvii. q. reg. de annali. numero. 4.
Ioannes. xxii. vltra ordinationes Roræ multa saluberrima inuenit. in. prima quaestione proce. nu. 2. 3. & in præfa. regulæ de valore. nume. 9.
Ioannes. xxii. moriens vigesies quinquies centum milia ducatorum ecclesie dimisit. ibidem. numero. 24.
Ioannes. xxii. constitutionē inter alia fecit, quæ regnum Germaniæ a regno Franciæ detineret, & Italiam ab imperio segregaret. ibidem. nume. 25.
Ioannes. xxii. adeo fuit curiosus, quod indices omnium rerum ordine alphabeti confecit. ibidem. numero. 26.
Ioannes. xxiii. in materia de subrogandis colligit, duas regulas condidit, Martinus uero V. aliam his dissimilem, in quibus contenta enarrantur. in. præfa. reg. nume. 1.
Iter a communiter accidentibus, an eligendū sit per mare, an per terram. in. v. q. regu. de ueri. noti. obi. nu. 2.
Iudex eiusdem nationis, quo est actor a reo conuento, recusari potest, & quare. in. prima. q. reg. de idiom. nume. 7.
Iudices delegati, qui dicantur. in. viii. q. regu. de non iudic. iux. form. sup. nume. 2.
Iudex non recipit iurisdictionē, nisi literis expectatis. in. x. quaest. regu. de non iudic. iuxta for. sup. numero. 2.

Iudex in principio litis de legitimatione personarum inquirere debet. in compendio. vtri. signa. numero. 73
Iudex parte non opponente. potest nulliter a gentem repellere. in. iiii. quaestio. regu. de annali. numero. 1
Iudex non solum tenetur supplere circa ea. quae sunt iuris. quando omittuntur a paribus. sed etiam circa consuetudinem. ibidem. nu. 2
Iudex ex his. quae vidit. licet in actis sibi non constet. iudicare poterit. ibidem.
Iudicem non posse supplere. quae pars omisit. quomodo procedat. ibidem. nume. 5
Iudicis definitio secundum Bal. ibidem.
Iudex secundum acta. & probata iudicare debet. ibidem.
Iudex actum frustratorum repellere potest. in. vii. q. reg. de annali. nume. 3
Iudex sententiam. quae transiit in rem iudicatum potest infra annum executioni mandare. re. in. xliiii. q. reg. de annali. nume. 2.
Iudex propter negligentiam administratione sua priuatur. in. xxviii. quest. regu. de triennali. nume. 1.
Iudicare quando possumus contra communem opinionem. in. lii. questione regu. de annali. numero. 2.
Iudicium plurimorum oculis comprobatum iustum praesumitur. in. iiii. q. reg. de idiom. numero. 8
Iudicium vnum fuisse iustum. & postea eius contrarium iustius non conuenit. in. v. q. regu. de triennali. nume. 4
Iudicium idem est de his. quae sunt ante. vel post actum. in. xviii. q. re. de imp. per obic. famil. card. nume. 6
Iunior quanto quis est. tanto perspicacior. in. liii. q. reg. de triennali. numero. 9
Iuramento quando derogatur per simplicem derogationem. nulla facta de illo mentione. in. v. q. proce. numero. 9.
Iuramentum in praedictum reipublicae. an ualeat. in. iiii. quest. reg. de iure quaesito non tollen. nume. 4
Iurans procuratorem non reuocare. quod possit. non obstante iuramento. illi reuocare quomodo procedat. in. xl. q. reg. de anna. nu. 1
Iurans se non contrahere. etiam per instrumentum in forma Cameracensis. ante praestitum consensum resignantiam reuocare potest huiusmodi propositum. in. xxxi. quaestione regulae de infir. resig. numero. 3
Iura inducentia vacationem requirunt possessionem. in prima quaestione regulae de iure quaesito non tollen. nume. 2. 8

Iura prohibentia non auferri ius quaesitum quomodo intelligi debent. in. iiii. q. regu. de iure quaesito non tollen. nu. 1. & q. ii. nu. 7
Iura loquentia de filio instituto. & de soluto tributo. vel gabella. ex contractibus in quibus habebunt locum. in. iiii. q. regu. de iure quaesito non tollendo. numero. 5.
Iura loquentia simpliciter debent intelligi de habilibus. in. vi. q. regu. de infir. resig. nu. 5
Iura non adaptantur ad ea. quae raro. & cum difficultate fiunt. in. v. quaestione reg. de veri. not. obit. nume. 2
Iura quae admodum post terminum ad probandum possunt allegari. an eodem modo possit extrahere. in. v. q. reg. de anna. nume. 3
Iura duorum. quando peruenimus ad vnum iudicatum pro uno. in. xvi. q. reg. de anna. nu. 5
Iura loquentia de remissione faciendae homicidii. & de consuetudine. in quibus habeant locum. in. xi. q. reg. de triennali. nu. 4
Iura defuncti cum qualitate sua non trahunt in subrogatum. in. xliiii. quest. reg. de triennali. nume. 2
Iuris communis dispositio nemini causans praedictum. an procedat indistincte. in quibuslibet commissionibus. tam in iudicio. quam extra. in. ii. quest. reg. de iure quaesito non tollen. numero. 1
Iure sublato. quod est plus. videtur tolli quod est minus. in. v. quest. regu. de iure quaesito non tollendo. numero. 1. 2
Iuri communi. non autem privilegio. & iuri speciali in generali derogatione iurium cessatur derogatum. in. vi. q. reg. de iure quaesito non tollen. numero. 6
Iurisdicatio pari in parem de iure tribui non solet. in. i. questione reg. de infir. resig. nu. 2
Iuris professores a lege sacerdotes appellantur. sed improprie. in secunda quest. regu. de infir. resig. nume. 6
Iuris ordo coram principe non seruatur. in. xliiii. quest. reg. de infir. resig. num. 5
Iurisdicatio ex rescripto nullo iudici datur pro condemnatione expensarum. in. iiii. q. reg. de non iudic. iux. for. supp. nume. 3
Iurisdicatio sicut per rescriptum nullum non datur. ita neque per literas defectuosas. & subrepticias. in. x. quaestione regu. de non iudic. iux. for. supp. numero. 2.
Iurisdictionem ordinariam nullus habet in curia. nisi solus papa. & quare. in compendio vtri. sig. nume. 40
Iurisdicatio ordinaria regulariter vnde proueniat. ibidem.
Iurisdictionis. & competentiae defectus non sanatur

sanatur per signaturam iustitiae. ibidem. nu. 74
Iurisdictionis defectus non comprehenduntur sub rescripto sanante omnes. & quascunque nullitates. ibidem.
Iurisdictionem esse nullam. literis non expedietis. quando procedat. in. iiii. q. regu. de subrogan. collig. nume. 3
Iurisperito dolo ascribitur. si iura ignoret. in. vii. q. reg. de subro. colli. nume. 9.
Iuri alterius ex causa mea acquisito renunciare non possum. in. xxx. q. reg. de anna. nu. 5
Iuris alterius virtus transfundi debet cum qualitatibus suis in alium. in. xliiii. quest. reg. de triennali. nume. 3
Iuris civilis vbi fit mentio per excellentiam de iure tantum civili Romano intelligimus. in. xxxi. q. reg. de triennali. numero. 1. 3
Iustitia inter ceteras virtutes obtinet principatum. in. prima. q. proce. nume. 1. 9.
Ius commune ordinarium praesumitur certum. in. v. q. proce. nume. 8.
Ius ad rem acquiritur. in beneficialibus quibus modis dicatur. in prima quaestione regu. de iure quaesito non tollen. nume. 2. 6
Ius ad rem per electionem quo pacto nobis acquiratur. ibidem. numero. 2. 7
Ius ad rem per acceptationem vigore gratiae expectantiae quomodo acquiratur. ibidem. numero. 3. 0
Ius ad rem per presentationem quomodo acquiratur. ibidem. numero. 2. 9
Ius per acceptationem acquisitum quare uideri debeat praeservatum quantum ad exceptionem regulae de iure quaesito non tollendo. ibidem. numero. 3. 2.
Ius ad rem per mandatum de providendo de prima prebenda factum creato in canonicum auctoritate apostolica quomodo acquiratur. ibidem. numero. 3. 3.
Ius ad rem per collationem nondum acceptatam quid operetur. ibidem. nume. 3. 5
Ius ad rem per reservationem factam pro familiaribus de certo beneficio quid importet. ibidem. numero. 3. 6
Ius ad rem per consuetudinem optandi praebendam quantae sit considerationis. ibidem. numero. 3. 7
Ius ad rem ob non solutionem pensionis quid operetur. ibidem. numero. 3. 8
Ius ad beneficium per priuationem iuris quomodo acquiratur. ibidem. nume. 3. 9
Ius ad rem per regressum. & accessum quid importet. ibidem. numero. 4. 0.
Ius quaesitum nemini esse tollendum de iure communi expeditum est. in. ii. q. reg. de iure quaesito non tollendo. numero. 5

Ius vbi tollitur alicui secundario. & non principaliter. numquid sit locus regulae. in. iiii. q. reg. de iure quaesito non tollen. nu. 1.
Ius conditionale non habet aliquam subsistentiam de praesenti. in. iiii. q. reg. de iure quaesito non toll. nume. 2
Ius ad eundem quare non sit in bonis nostris. ibi. **Ius** conditionale quando veniat in consideratione. de quo ex filio cancellariae in literis debet fieri mentio. ibidem. numero. 8
Ius in re uel ad rem resultans ex iure conditionali non est penitus caducum. ibidem. nu. 1. 4
Ius firmum. & magis firmum ex quo datur. ibidem. numero. 1. 5
Ius competens ex gratia expectantiae reuocari potest. & diu non durat. ibidem. nu. 2. 0
Ius quaesitum quod dicatur. ibidem. nume. 2. 6
Ius quaesitum an tollatur. quando in commissione. vel gratia. pro commissione impetrata derogatur possessioni tantum. in. v. q. regu. de iure quaesito non tollendo. nume. 1. 0.
Ius alicui tollere sicut non est in rectionis papae. ita nec possessionem. ibidem. num. 5
Ius quaesitum vbi est alicui ex sola commissione. numquid secundae commissioni derogatoria illius obstat regula. in. vi. q. reg. de iure quaesito non tollendo. nu. 1.
Ius competens de iure speciali facilius tollitur quam de iure communi. ibidem. nume. 2
Ius nobis quaesitum ex actu iudiciali. etiam si fuerit factus in partibus. non debet nobis auferri per stilum curiae. ibidem. numero. 3
Ius datum per commissionem facilius tollitur per alteram commissionem. quam ius acquisitum de iure communi. ibidem. numero. 8
Ius ex voluntate principis acquisitum sola principis contraria voluntate auferatur. ibidem. numero. 1. 1
Ius tollere alicui. vel illud differre pacificatur. in. x. q. reg. de iure quasi. non tollen. nu. 6
Ius quaesitum. an dicatur tolli si per lapsum termini ad articulandum admittantur articuli obiectiui cum aduersarius sit tutus exceptione temporis. ibidem. nume. 1. 2.
Ius aliquem habere. & probationem deficere stant simul. in. xii. q. regu. de iure quaesito non tollen. nume. 2
Ius sibi quaesitum. an alicui tollatur per derogationem regulae vigore cuius iam competebar ante regulae derogationem exceptio. in. xv. quaestione regu. de iure quaesito non tollen. numero. 1
Ius quaesitum. an tollatur si per commissionem tollatur gratia alicuius. itaque per illam com

missionem reducitur ad ius commune. in
xvi. q. reg. de iure quaesito non tollen. nu. 1
Ius ad se pertinet, licet non vacet de facto qui
libet conferre potest. in xviii. q. reg. de infir.
resig. numero. 5
Ius in re, neq. ad rem per expectatiam non ac-
quiritur. in. iiii. q. reg. de impet. beneficia
viven. nume. 1
Ius de nouo emergens in profanis post con-
clusionem in causa censetur obuenire post
sententiam. in compen. vtri. sig. nume. 77.
Ius nouum per subrogationem papae in bene-
ficialibus creatur, & non transfunditur illud
idē quod habebat defunctus. ibidē. nu. 78
Ius bonum non uidetur competere litiganti,
quod exceptio regulae elidi potest. in. xvi.
q. reg. de subro. colliti. nume. 1
Ius suū indecūsum nemo relinquere debet. in
ii. q. reg. de annali. nume. 6
Iustus, & bonus non incidit in legem, neq. eius
pœna debet teneri. ibidem. nume. 8
Ius quando ex persona agētis meretur. in. xxv.
q. reg. de annali. nume. 2.
Ius beneficiale adeo est personale, q. personā
non transgreditur. in. xiii. q. regu. de trien.
nume. 3. & 8. & q. xxv. numero. 2.
Ius suū, qui per solum annum in iudicio de-
ducere negligit, videt illud, & habere pro
derelicto. in. xix. q. reg. de trienna. nu. 4.
Ius competēs per exceptionem dicitur bonū,
ibidem. numero. 3
Ius per solam præsentationem, vel electionē
non tribuitur in re, sed ad rem. in. xxxv. q.
regu. de triennali. nume. 2
Iuris plus nemo in alium transferre potest, q̄
ipse habet, & hoc quando procedat. in. i. q.
regu. de public. resig. nume. 2. & 3.
Ius quod est in pendenti, an impediatur prouisi-
onem medio tempore alteri factā. in. xvii.
q. reg. de public. resig. nume. 2
Ius signatarii ante publicationē, an dicatur
pendens. ibidem. numero. 5
Ius in re plenum quod posset resolui, an sit al-
teri conferibile ante resolutionem. ibidem.
numero. 6
Ius semel renunciatum, an possit iterū cedi. in
xviii. q. reg. de public. resig. nume. 2
L
Laicus ad cognoscendum de possessorio in
causis habentibus connexitatem spirituales
incompetens videtur. in. xli. q. reg. de an-
nali. numero. 2
Legatus de latere, vel alius inferior ordinari-
us, an possit tollere expressē ius quaesitum,
derogando regulae, sicut potest papa. in

xxiii. q. reg. de iure quaesi. non tollen. nu. 1.
Legatus cum facultate derogandi regulis ad-
tis, & adendis, an possit derogare regulae
de infir. resig. nume. 1
Legatus in curia potest beneficia sua prouin-
cia referuare, vel conferre. in. iiii. q. regu. de
non iudican. iux. for. supp. numero. 2
Legatus de latere signat sicut papa, & quare. in
compen. vtri. signa. nume. 20
Legatum factum pauperibus comprehendit
seruitores eorū per quos releuatur. in. xiiii.
q. reg. de impet. per obit. fami. car. num. 4
Legati iurisdicōio odiosa est, extraordinaria,
& superinducta. in. ii. q. regu. de valo. ex-
primendo. numero. 3
Legato ubi facultas dispensandi committit-
tur, subintelligi quid debeat. ibidem. nu. 4.
Legatus quas gratias dare soleat, & concede-
re. ibidem. nume. 5
Legatorum literae quare apostolicae dicantur.
ibidem. numero. 7
Legem vniuersalem, vel particularem ex per-
sona conditoris metimur. in. ii. q. proce. m.
numero. 8
Leges prolatae ab imperatoribus, in quorum
præiudicium non possunt reuocari. in. xv.
q. reg. de iure quaesito non tollen. nu. 2
Leges quando sapiant. in. praef. reg. de infir.
resig. numero. 1
Leges quando non recipiant restrictionē de
habilitate. in. vi. q. reg. de infir. resig. nu. 5
Legem condere per quam omnes subditi ligē-
tur, de rebus arduis, & maximi imperii dici-
tur. in. xiiii. q. reg. de infir. resig. nu. 7.
Leges Romanae quare grauissime tulerunt or-
iginarios a ciuitate, & propria patria disce-
dere. in. i. q. regu. de idiom. nume. 5
Leges, quae dabantur populis sub illo eiusdem
populi idiomate publicare veteres volue-
runt. ibidem. numero. 19.
Lege permittere, quod sit, legitime, & iuste fie-
ri dicitur. in. xiiii. q. re. de subro. colliti. nu. 2.
Leges nouae a lege veteri interpretationem,
& declarationem recipiunt. in. iiii. q. reg. de
veri. not. obit. numero. 6. & in. lxi.
quaestione regulae de triennali. nu. 9
Lege quod non caueatur, in practica non ha-
beatur. in. lii. quaestione regulae de anna. nu.
mero. 2
Legem defendere aliqua ratione etiā facta me-
lius est, q̄ eam nudam, & sine ratione dimit-
tere. in. i. q. regulae de trienna. numero. 2
Lege plures intellectus habent, & omnes dis-
tinctiuos, quis illorum sit eligendus. in. lxi.
q. reg. de trien.

q. regu. de trien. nume. 19
Legis vniuersalis natura, quae sit. in. ii. quaest.
proce. nume. 2
Legis uirtus in quo consistat. in. xiii. q. reg. de
infir. resig. nume. 8
Legis uerba, quibus non conueniunt, neq. ip-
sa dispositio conuenire uideatur. in. xii. q. re-
gu. de annali. numero. 1
Legumlatores veteres ab utilitate exordientes
proce. m. i. quibusdam ad legum studium
studiosos inuitare consueuerunt. in. praef.
reg. de infir. resig. numero. 2
Legum omnium inanis esset censura, nisi diui-
nae legis imaginem gerat. in. xi. q. regu. de
triennali. numero. 10
Lex communis ubiq. publicatur. in. ii. quaest.
proce. nume. 3
Lex ad hoc, ut vniuersaliter liget, quid requiri-
tur. ibidem. nume. 5
Lex debet locis, & personis conuenire. ibidē.
Lex vniuersalis potest esse temporalis, & per-
petua. ibidem. numero. 12
Lex moderna generaliter loquēs debet inter-
pretari secundum antiquam, & abolitam. in
ix. q. reg. de iure quaesito non tol. nume. 3
Lex vigore cuius ius est acquisitum alicui re-
uocari per principem non potest, quo mi-
nus allegari non possit. in. xv. q. reg. de ius-
re quaesito non tollen. nume. 2
Lex diuina mandat illum ea seruare, quae alios
praecipit custodire. in. i. quaest. regu. de infir.
resig. numero. 7
Lex humana debet se cum diuina conformare.
ibidem. nume. 8
Lex, vel dispositio vniuersaliter loquēs, omnia
includit. in. quinta quaestione regu. de infir.
resig. nume. 3
Lex si non excipit, nec nos excipere debemus.
in. xiiii. q. reg. de infir. resig. nume. 2
Lex indistincte omnes, quos non excipit, ligat.
in. v. quaest. reg. de idiom. nu. 5
Lex omnis praecipit dicitur habere decretū
irritans. in. praef. reg. de non iudi. iux. for.
supp. numero. 3
Lex quando fundatur in praesumptione, non
habet locum in foro conscientiae. in. xiiii.
q. reg. de non iudi. iux. for. sup. nu. 5
Lex suspicari ueritatem tristem euentum. in. xiii. q.
regu. de subro. colliti. nume. 2
Lex generalis omnes subditos comprehendit
excepto principe. in. duodecima quaestione
regulae de impetrantibus per obitum fami-
carti. numero. 2
Lex quae dicitur utilitatem publicam concer-
nere, quamuis eius uerba priuatum com-

modum praesferant. in. prima. q. regu. de
annali. nume. 3
Lex generaliter loquens, an comprehendat in-
habiles. in. li. quaestione regulae de annali.
numero. 1
Lex indignis non dat priuilegia. in. x. quaest.
reg. de triennali. nu. 8
Lex, & qualibet alia dispositio, siue regula sim-
pliciter loquens per interpretationem non
est amplianda. in. xi. quaestione regulae de
triennali. numero. 8
Lex nulla, aut statutum quem sensum recipere
potest. ibidem. numero. 9
Lex qualis esse debeat. ibidem. nume. 10
Lex quando perdit nomen legis. ibidem. nu-
mero. 11
Lex adeo exosos spoliatores habet, q. nolit
eos tueri in possessione sua, etiam per exce-
ptionem veri domini. ibidem. nume. 12
Lex de his, quae frequenter accidunt, intelligi
debet. in. duodecima quaestione reg. de trien-
nali. nume. 3
Lex quando requirit actum cum qualitate non
sufficit deducere actum, nisi & qualitas de-
ducatur. in. xiiii. quaestione regulae de trien-
nali. numero. 9
Lex cui dat actionem fortius illi exceptionem
concedit. in. xxxvi. quaestione regu. de trien-
nali. numero. 2
Lex si est iusta in foro fori utique erit iusta in
foro poli. in. xlii. quaestione regu. de trien-
nali. numero. 11
Lex quando aliquid uetat ad commodum il-
lius cui fieri aliquid uetur, tunc ex illa le-
ge non cōperit illi, nisi sola exceptio. in. lviii.
q. reg. de trienna. nume. 9
Lex generalis comprehendit utrumq. casum,
licet maior ratio militet in vno, q̄ in alio. in
lxi. q. reg. de trien. nume. 10
Lex quando non est alleganda in decisionibus
causarum. ibidem. nu. 17
Lex praecipit data a Deo, quando habet plures
intellectus, faciens contra eam non peccat
mortaliter. ibidem. nume. 18
Lex cōpositorū nomina, quo pacto scribi de-
beant. in. xxii. q. reg. de annali. nume. 2
Libellus super quo petitorio trahat ad se pro-
prietate, & rei uendicatio aliquādo compe-
tat. in. lvi. q. reg. de annali. nu. 3
Liber taxae beneficiorum hodie pro regula ha-
beatur. in. iiii. q. reg. de valo. expri. num. 5
Liberum quid dicatur. in. viii. q. reg. de impe-
per obit. fam. car. nume. 5
Libra turonensis valor, & origo. in. ix. q. reg.
de valore expri. nume. 11. & 12.

Libra turonensis, cū quibus aliis monetis con-
corde. *ibidem.* nume. 13
 Libræ cuiuscunq; regionis, & ciuitatis valor
expimitur. *ibidem.* numero. 14
 Libra in Anglia de turonensi in dubio intelli-
gitur. *ibidem.*
 Libræ legalis ualor quis sit, & ex quibus duca-
tis constat. *ibidem.* numero. 15. & 20
 Limitatio ad illa uerba, videlicet, cessione nō
faciendam in potentiolem. in prima quæ-
stione reg. de subro. colli. nume. 3
 Limitatio, & intellectus ad. c. ex co. de reg. iur.
ris. lib. vi. in. xvi. q. regu. de annali. nume. 1
 Lingua ad quid nobis data sit secundum diuū
Paulum. in. i. q. reg. de idiom. nu. 3
 Linguae, & habitus disparitas quid operetur.
ibidem. numero. 10
 Linguae identitas, sicut & similitudo nominis
affectu inducit. *ibidem.* nu. 14
 Linguae, & loquellæ similitudo quantum ual-
ere potest ad arguendum conuersionem,
ibidem. numero. 17
 Litibus finem imponere fauorabile iudicatur.
in. vii. q. reg. de iure quasi. non tollen. nu. 2
 Litis euentus est dubius. *ibidem.* nume. 5. &
in. i. q. reg. de annali. nume. 3
 Litis pendentia, ut introducta dicatur, quid re-
quiritur. in compen. vtri. signa. nume. 65
 Litigare qui facit aliquem frustratorie debet
in expensis condemnari, & hoc quomodo
procedat. *ibidem.* nume. 78
 Lis mota per non habentem mandatū, tamen
ratificata per dominum post, vel ante mor-
tem colligantis, an proficiat ad effectum
reg. de subro. colli. in. iiii. q. reg. nume. 7
 Litem non extinguere post rem iudicatam non
executam quomodo procedat. in. xiiii. q. re-
gu. de subro. colli. nu. 3
 Litigantes improbi, qui dicantur. in. xvi. q. re-
gu. de subro. colli. nume. 2
 Litem extinctio ad reipublicæ commodum
pertinet. in. i. q. regu. de annali. nu. 3
 Lites quam sint execrandæ. in. secunda. q. reg.
de annali. numero. 2
 Litigiosi in testes, vel accusatores non admittuntur,
& eorum ordinatio, ad sacros pro-
hibetur. *ibidem.* nume. 3
 Litigare ex causa bono, & iusto viro non est
prohibitum. *ibidem.* nume. 7
 Litigator improbus ad regulā de annali pos-
sessore, quis intelligitur. *ibidem.*
 Lis discussionem, & actorum apparatū requi-
rit. in. xxxix. q. reg. de annali. nume. 1
 Litigandi iusta causa in Rota nunquam excu-
sat condemnatum in expensis. in. xli. q. reg.

de annali. numero. 1
 Litis pendentie effectus post sententiam, que
transiit in rem iudicatam ante eius execu-
tionem, nihilominus durat. in. xliiii. q. re-
gu. de annali. numero. 4
 Lis finita quando dicitur. *ibidem.* numero. 5.
& in. liiii. q. reg. de triennali. nu. 6. & 10
 Litem per sententiam finiri dupliciter conside-
ratur. *ibidem.* nume. 10
 Litis reliquæ quando durat post litem senten-
tiam, & quando non. *ibidem.*
 Lis si interueniat, vel molestia iudicialis, si ta-
men non inducit contumaciam respectu
possessionis non sufficit. in. xlv. q. regu. de
annali. nume. 7
 Lis mota per aherum post obitum colligantis
ad effectum regulæ de subrogandis rati-
ficari nō potest. in. xlix. q. reg. de anna. nu. 3
 Lis per cessionem, uel mortem non extingui-
tur. in. lxxii. q. reg. de annali. nume. 4
 Litigiosi vitium non afficit, nisi partem colli-
gantem, non autem tertium. in. xli. q. regu.
de triennali. numero. 3
 Lis mota per commissionem respectu comit-
tentis multos operatur effectus. in compē.
vtri. signa. nume. 64
 Litigare perperā, licet quis incipiat, potest tñ
ex iure nouo sibi obuenienti, lite pendente,
vincere. in. xlv. q. reg. de trienna. nume. 2
 Lis eo ipso, q. mouetur super beneficio cense-
tur etiā mora super possessione, licet de ea,
nihil dicatur. in. liii. q. reg. de trien. nu. 3
 Lis si mouetur super titulo beneficii, dicitur a-
gi super quasi dominio. *ibidem.* nume. 7
 Lis si mouetur super possessione, nō redditur
litigiosa proprietatis, sed ipsum ius posses-
sionis. *ibidem.* nume. 8
 Litis pendentia per appellationē extraiudicia-
lē, an inducatur. in. liiii. q. reg. de triē. nu. 8
 Lis turbatiua pacificæ possessionis nō de faci-
li inducitur. in. lv. q. reg. de trien. nume. 2
 Lis, nisi per litem contestationē, inchoari nō di-
citur. in. lvi. q. reg. de triennali. nu. 2
 Lis uera ex tribus personis constituitur. *ibidē.*
numero. 3
 Lis uera per commissionem cum solo decre-
to citationis inducitur, ibi. nume. 5
 Lis durante commissionē donec aliquo iuris
sine terminetur, vtribi, semper durat. *ibidē.*
numero. 6
 Lis spacio decem annorum deserta censetur,
in. lxi. q. reg. de trien. nume. 12
 Lites uerbum, in regula de triennali, pro quo
capiatur, siue quomodo intelligatur. *ibidē.*
numero. 16.

Literæ

Literæ contentiosæ non dantur contra reges.
in. iiii. q. proce. m. nu. 2.
 Literarum expeditionem in gratiis expectati-
uis necessariam esse, quis Romanorū Pon-
tificum statuit. in. pra. regu. de non iudi-
iuxta form. sup. nume. 1
 Literæ quando dicantur expeditæ. in. prima. q.
regu. de non iudic. iux. for. sup. nume. 5.
& in compen. vtri. signa. numero. 53
 Literæ non dant ius in re, neq; ad rem, sed so-
la gratia. *ibidem.* nume. 9
 Literæ, quando ageretur ad priuationē ob nō
solutionem ad probationem requiruntur.
ibidem. numero. 10
 Literis non expeditis effectu gratiæ utens, nō
est tutus in foro conscientie. in. ix. q. regu.
de non iudic. iux. for. sup. nume. 3
 Literæ si reperiantur expeditæ cum aliquibus
defectibus subreptionis, nūquid sit satisfac-
tum regulæ de non iudic. iux. for. sup. in
decima. q. regu. nume. 1
 Literæ in dubio productæ post commissionē,
de quarum expeditione dies nō apparet, an
presumantur in tempore expeditæ, & cui
incumbat onus probandi. in. xv. q. regu.
de non iudic. iuxta for. sup. nume. 1
 Literas quaslibet gratiarum de beneficiis con-
cessas infra sex menses expediti debere, quā-
do nō habeat locum. in. ix. quæstione re-
gulæ de annali. numero. 1
 Literæ contra reges, principes, & magnos du-
ces non dantur sine signatura papæ. in. cō-
pen. vtri. signa. nume. 47
 Litigiosa beneficia possessorum ne fiant reme-
dium. *ibidem.* numero. 53. & qualiter dicā-
tur litigiosa. 3. beneficium.
 Loquutio indefinita in materia pœnali non
æquipollit vniuersali. in. xi. q. regu. de an-
nali. numero. 3
 Lotharium, Diocletianum, & Maximianum
Cæsares imperio cessisse, & ex eis quendā
priuatam vitam elegerisse. in. ii. q. reg. de in-
fir. resig. nume. 4
 Lucrum perdere, & damnum sentire non est
par, eademq; ratio. in. iiii. q. reg. de public.
resig. numero. 18
 M
 Magistratus vēdi non debent. 3. Alexāder.
 Magistratus peregrini, & nō ciues populis da-
ri debent. in. i. q. reg. de idiom. nu. 8
 Maioris poenitentiarii signatura per fiat, in quī
bus differt a signatura papæ, etiam per fiat.
in. comp. vtri. signa. nume. 15. & 18
 Maior poenitentiarius, licet potest, nō tamē vtrū
signatura motu proprio, & quare. ibi. n. 16

Maior tanto quis reputatur, quanto pluribus,
& dignioribus famulis præest. in. vi. q. reg.
de impe. per obitum fami. car. nu. 6.
 Male fidei sola notitia præscriptio interrumpi-
tur. in. xlv. q. reg. de annali. nume. 9
 Male fidei possessor, licet regulariter per præ-
scriptionē. xxx. annorum non acquirat sibi,
nisi ius excipiendū ad rem vendicandam sī
de possessione caderet, locum non habet,
quando ageret contra violentum. in. xi. q.
reg. de trienna. numero. 3
 Mancipia quando dicuntur uetera, quādo ve-
ro noua. in. pra. regu. de anna. nume. 3.
 Mandatum de prouidendo, neq; alius titulus
habilis de futuro non cauat ius iure. in. i.
q. reg. de iure quæsi. non tollen. nume. 34.
 Mandatum factū ante litem de cassando gra-
tiā, quid operetur, quid uero lite pēdente.
in. vi. q. reg. de iure quæsi. non toll. nu. 4
 Mandatis extinguētib; litē, quādo signatur
per placet motu proprio, an obstat regula
de iure quæsi. non tol. in. vii. q. reg. nu. 1
 Mandatum factum de eadem hereditate vi-
uētis, qui communi opinione reputabatur
mortuus, ualet. in. iiii. quæstio. reg. de imp.
benef. uiuen. nume. 3
 Mandati defectū signatura papæ supplere nō
solet. in. compen. vtri. signa. nume. 72.
 Mandati ex defectu ubi sententia est nulla ta-
lis infirmitas secundum stilum Rote sana-
ri non potest, etiā reiectis expensis. *ibidem.*
 Mandatum per mille annos nō presumitur,
ibidem. numero. 73
 Mandatum quando dicitur nullum. in. xxxii.
q. reg. de annali. nume. 7
 Mandatum de beneficio vacanti non compre-
hendit vacaturum. in. xlii. q. regulæ de an-
nali. numero. 2
 Mandatum morte constituentis quando non
expiret. in. vi. q. reg. de public. resig. nu. 5
 Manus regia apposta rei contentiosæ nō pri-
uat aliquem possessione. in. xlv. q. reg. de
annali. numero. 4
 Marabatinus moneta olim, quā fuerit gene-
ralis, & illius ualor quis sit. in. ix. q. regu. de
valore. numero. 30
 Marabarini, de quibus in. c. cum olim. de pri-
uili. qui intelligantur. *ibidem.* nume. 31
 Marcha, & recens, & vulgare nomen. in. ix. q.
reg. de valore expri. numero. 2
 Marchæ estimatio qualis esse debet. ibi. nu. 3
 Marcha legalis ex quot vncis constituatur.
ibidem. numero. 4
 Marcha argenti, de qua in reg. de valore, quā-
tum ualeat. *ibidem.* numero. 6

INDEX.

Marcha Sterlinguorum, quæ sit, & illius origo, ibidem. numero. 7
 Marcha Sterlinguorum in Hybernia quantum ualeat, quantum uero Renensis marcha, ibidem. numero. 9
 Marchus Parisiensis, & ad usum Mediolani quanti sit valoris, ibidem. numero. 10
 Mare infirmitati, & morti equiparatur. in viii. q. reg. de infir. resig. numero. 1
 Medicus imperitus, teste Auicenna, propter fidem, & deuotionem ægri facilius sanatur ægrum, quam medicus peritus. in. i. q. reg. de idio. n. 18
 Mensis de quo in reg. de subro. coll. an a tempore data, an veto a tempore consensus præstiti computari debeat. in. x. q. reg. nume. 1
 Mensis subrogationis sciendæ a colligante per obitum colligantis, an incipiat a tempore mortis colligantis, an uero a tempore notitiæ ipsius subrogantis. ibidem. nume. 2
 Mens papæ concedentis qualis præsumitur. in. ii. q. regu. de veri. not. obit. nu. 2
 Menses sex ad citandum, de quibus loquitur regula de annali, an computentur a die datæ impetrationis, an uero a die expeditiōis bullarum, uel commissiōis causæ, uel citationis decrete, uel executæ. in. lxxvii. q. reg. de annali. numero. 1
 Menses sex ad publicandam resignationes, nunquid computentur a die resignationis, uel a die præstiti consensus. in. vii. q. reg. de publi. resig. numero. 1
 Mentio de actu inualido non est necessaria. in. xxi. q. regu. de iure ques. non tollen. nu. 3
 Mentio speciali digna, nisi specialiter exprimantur, omiſsa intelliguntur. in. iii. q. reg. de infir. resig. nume. 1
 Mētio sicut de beneficio in impetrationibus, ita de pensione fieri debet. in. xvi. q. regu. de infir. resig. nume. 2
 Mentio de expecta. fieri debet. in regula de iure quaesito. q. iii. nume. 9
 Mentio sicut de iure communi non requiritur, ita neq. de statuto continere in effectu quod ius commune. in. xiiii. q. reg. de idio. nu. 3
 Mentio coloratæ possessionis alterius in prouisiōe ordinaria, & legati, etiā motu proprio factis, requiritur. in. ix. q. reg. de anna. nu. 2
 Mentio de possessione non colorata de iure communi fieri non debet. in. xxxviii. q. reg. de annali. numero. 3
 Mentio de possessione uidentis de iure communi requiritur. in. lxxiii. q. regulæ de annali. numero. 2
 Mercator quando quis dicitur. in. ii. q. regu. de annali. nume. 8

Militum Sæcti Petri priuilegia aliter suffragantur militi agenti pro seipso, quam nominato ab ipso. in. xi. q. reg. de imp. per obi. fa. car. n. 3
 Minimū quod est in odiosis sequimur. in. ix. q. reg. de trien. nume. 2
 Minori propter rigorem iuris cōseruandum, quæ tempora currant. in. xv. q. reg. de trien. nali. numero. 2
 Minor in beneficalibus reputatur maior. ibidem. numero. 4. & 6
 Minor possidens beneficium curatum, sine dispensatione, nūquid exceptione regulæ de trienniali defendatur. ibidem. numero. 7
 Mithridates Ponti rex, & Themistocles Atheniensis, quæ varias linguas didicerunt. in. i. q. reg. de idioma. nume. 18
 Mixtum sub simplicibus non comprehenditur. in. ii. q. regulæ de non iudic. iux. form. sup. numer. 4
 Mixtum in materia fauorabili sub expressione duorum simplicium venire quomodo procedat. in. xv. q. regu. de impet. per obi. fami. car. nume. 4
 Mixtū in materia exorbitati sub simplicibus, an comprehendatur. ibidem. nume. 11
 Mobilia pro maiori parte per triennium consumi præsumuntur. in. i. questio. regulæ de trienna. numero. 8
 Moderni sunt sicut culices in capite elephantis, quæ uident priora, & posteriora. in. liii. q. reg. de trienna. nume. 9
 Modus seruandus in cōferendis beneficiis cōsistorialibus. in. xiiii. questio. regu. de infir. resig. nume. 4
 Molestia extraiudiciali inducunt, quæ de facto sunt. in. xlv. questio. regu. de annali. nume. 2
 Molestia facti, quæ sit. ibidem.
 Molestia iudicialis in quo differat ab ea, quæ de facto, & extraiudicialiter sit. ibidem.
 Molestia in generali exclusione, quæ non censetur exclusiua. in decima questio. regulæ de trienniali. nume. 9
 Molestia uera in quo consistat. in. lvi. q. reg. de trienniali. nume. 4
 Molestiæ prohibitio, an intelligatur de iudiciali, uel extraiudiciali. in. lviii. q. regulæ de trienniali. numero. 1
 Molestare possessorem quoad regulam de trienniali, quis dicatur. ibidem. nume. 2
 Molestia uerbum, in regula de trienniali, de qua molestia intelligatur. ibidem. nu. 7
 Monachos esse prohibitos legibus studere quomodo procedat. in. iii. q. regu. de iure quaesito non tollen. nume. 11

Monadem

INDEX.

Monadem, siue unitatem quid ueteres appellare soliti sunt. in præfa. regulæ de annali. numero. 5
 Monasteria in dispositionibus loquentibus de dignitatibus non comprehenduntur. in. xi. q. regu. de annali. numero. 3
 Monetarum tot species quare in regula de ualote enarrantur. in. viii. q. reg. nume. 2
 Mora modici temporis damnum magnū non continet. in. x. q. reg. de iure quaesito. non tollen. nume. 6
 Morbis acutis terminus. xx. dierum præfigi solet. in. xxv. q. regu. de infir. resig. nume. 2
 Mori, ut quis dicatur ex noua, & non antiqua infirmitate, quid probari oporteat. in. xi. q. regu. de infir. resig. numero. 2
 Mortis papæ appellatio, an comprehendat priuationum in septima quaestione regulæ de impet. per obi. fami. car. nu. 2
 Mortis articulo constituit, qui dicatur, cum infirmi non sint. in. viii. quaestione regu. de infir. resig. nume. 2
 Mortis appellatione, quæ mors intelligatur, naturalis, an accidentalis. in. v. q. reg. de impet. per obi. fami. car. nume. 4
 Motus proprius tollit subreptionem non ius tertii. in. xiii. questio. regu. de iure quaesito non tollen. nume. 13
 Motus proprius in dubio non præsumitur per impetrationem concedi. in. i. q. regu. de impet. beneficia uiuen. nu. 4
 Mulier si non certificata de morte uiri contrahit matrimonium, tenet, si in ueritate maritus erat mortuus. in prima questio. reg. de uerifi. not. obit. nume. 2

N

Nationis expressio in literis apostolicis, quare requiritur. in. i. q. reg. de idiom. nu. 4
 Natio eadem inducit suspicionem. ibidē. nu. 7
 Natura quando præualeat accidenti. in. ix. q. regula de idiom. nume. 2. & 3
 Natura ex uarietate temporum nouas deproperat adere formas. in. liiii. q. regu. de trien. nali. nume. 11
 Negligentia unius, non seruantis regulam non nocet alteri impetranti seruanti regulam. in. viii. q. reg. de annali. numero. 3
 Negligēs ubi aliquis non fuit, non impeditur agere, sublato impedimento. in. xiiii. q. reg. de annali. numero. 8
 Negligentes omnes, & desides, qui sui immores sunt, officio suo priuantur. in. xxviii. q. reg. de trienniali. nu. 13
 Negligentiæ epilogus continens in se. ccciiii. casus, in quibus negligentia nocet, ibidē. n. 14

Negligentiæ deinde viginti casus connumerantur, in quibus negligentia non nocet, ibidem. numero. 15
 Nobilitatis magna consideratio in collationibus faciendis habet. in. xxxvii. q. reg. de annali. numero. 2
 Nobilium intuitu a regulis iuris recedi solet, ibidem. numero. 2
 Nobilitatis expressio, tam possessoris, quam impetrantis de iure, an requiratur, ibidem.
 Nominatum a patrono, qui obtinuit nouam prouisionem, & committit causam, literis non expeditis, nūquid comprehendat regula de non iudi. iux. for. sup. in. xii. q. reg. nume. 1
 Nominis expressio quando requiritur, pro forma non potest per equipollens impleri. in. xxx. q. reg. de annali. nume. 2
 Nominis expressio in septima quaestione regulæ de impet. per obi. fami. car. nu. 3
 Nomina in rescripto reorum exprimi debent. ibidem. numero. 5
 Nominis appellatione nomen proprium, appellatum, & singulare, an comprehendatur. ibidem. nume. 6
 Nomen singulare quid sit, & quando ius expressio sufficiat. ibidē. nume. 7
 Nominis proprio aliquem appellari in sacra scriptura ad signum magnæ familiaritatis refertur. ibidem.
 Nominis omisio, seu immutatio apud ueteres ad derisum, & contempum referebatur, ibidem. numero. 8
 Nominis proprio propter indignitatem, uel peccatum alicuius, quis priuatur, ibidem.
 Nominum crebræ immutationes, uel repetitiones aliquando in sacra scriptura ad magnum misterium, & singulare personarum meritum fiunt. ibidem.
 Nomen exprimere quanti sit momenti, quid etiam nomina præferant, ibidem.
 Nomina plura impetrantis, an sint exprimentanda. in. xxxi. q. regu. de annali. nume. 1
 Nominum pluralitas in dubio non præsumitur, & eā allegas tenetur probare, ibi. nu. 2
 Nomen illius contra quem rescriptum impetratur de stilo hodierno ita extēse debet esse scriptum, sicut nomen impetrantis. in. xxxii. q. reg. de annali. numero. 3
 Nominis impetrans æquiuocatio, an viciet rescriptum, ibidem. numero. 5
 Nomen quando abbreviate scribi potest, ibidem. nume. 4
 Nominum diuersitas ex diuersitate effectuum arguitur. in. vii. questio. regu. de non iudi. iux. for. sup. nume. 2

INDEX,

Non entis nullæ sunt partes. in. viii. q. reg. de triennali. nume. 3
 Normandus, an possit extra terram Norman-
 diae iudicem impetrare. in. x. quæst. reg. de
 idiom. nume. 1
 Notarii septem initio orientis ecclesie ad res
 gestas martyrum conscribendas creati fue-
 re. in. i. q. proce. mii. nume. 4
 Notarius falsans scripturam, si deduxit eam in
 ueram existentiam testiū cum debitis solen-
 nitatibus poena falsi tenetur. in. lxxviii. q. re-
 gu. de annali. numero. 3
 Notoria quæ dicantur. in. iiii. q. reg. de anna-
 li. numero. 7
 Notorium, licet non debeat probari, debet ta-
 men allegari, & hoc quomodo procedat,
 ibidem, & in. xxvi. q. reg. de trien. nume. 16
 Noua prouiso ad quem effectū sit. in. xix. q.
 reg. de subrogan. colli. numero. 5
 Noua prouiso præsupponit alium titulum
 præcessisse, nec facit ius purum, & simplex
 de per se subsistens. in. xxvii. q. regu. de an-
 li. numero. 4
 Nouæ prouisionis definitio. ibidem. nu. 5
 Noua prouiso etiam nulla supplet diligētias
 regulæ. in. xlv. q. reg. de annali. numero. 8.
 & in. xi. q. reg. de public. resig. nume. 2
 Nouæ prouisiones gratiæ si neutri, subroga-
 tiones, & similia, gratiæ dependentes ab im-
 petratione principali dicuntur in. lxxviii. q.
 regu. de annali. nume. 6
 Noua, quæ inducuntur, nouo etiā auxilio ful-
 ciri debent. in. xi. q. reg. de trienna. nu. 16.
 & in. xxvii. q. reg. de infir. resig. nume. 2
 Nullitates, quæ sanantur facile per signaturā,
 adjuncta clausula, uidelicet, resectis expen-
 sis. in. compen. vtri. signatur. nu. 76
 Nulli, & inutile a iure æquiparantur. in. xlvii.
 q. reg. de annali. nume. 3
 Nullū quod est annullari, nō potest amplius,
 in. lxxviii. q. reg. de annali. nume. 4
 Numerus ternarius plus aliis in diuinis, & hu-
 manis commendatur. in. prima. q. regu. de
 triennali. nume. 7
 Nuncius utrum possit admittere resignationē
 vigore mandati facti in fauorem certæ per-
 sonæ. in. vlti. q. reg. de infir. resig. nume. 2
 Nūciatio noui operis in dubio afficit. in. xlv.
 q. reg. de annali. nume. 12

O

Obitus verisimilis notitia, de qua in regu-
 la, nunquid debeat attendi computando
 dietas per terram, an vero per mare. in. v.
 q. reg. de veri. not. obi. nume. 1
 Obseruari magis solent, quæ specialiter repe-

tuntur, quæ generali prohibitione sunt pro-
 fita. in. iiii. q. reg. de subro. collit. nu. 6
 Obinet uerbum, quid significet. in. i. q. regu.
 de iure quæst. non tollen. nume. 28
 Odiā restringi debent, fauores autem amplia-
 ri. in. quarta quæstione regu. de veri. noti.
 obit. nume. 2
 Odium, & sinistra suspicio cōtra impetrantes
 beneficia uiuentium possessorum, in quo
 consistat. in. prima. q. regu. de annali. nu. 5
 Odium semel causatum adhuc durat. in. lxxiii.
 q. reg. de annali. numero. 3
 Officiales soliti ad mēsam Vicecancellarii co-
 medere, non poterant medicinam sumere,
 aut sanguinem minuere absq̄ licētia Vice-
 cancellarii. in. prima quæstione proce. mii.
 numero. 9
 Officiales, qui non tenentur ad publicandum
 in. xii. q. reg. de public. resig. nume. 2
 Officiorum curiæ magnæ fuerunt temporū
 vicissitudines. ibidem. nume. 11
 Officia magna curiæ magis splendent in per-
 sonis cardinalium, quam aliorum. ibidem
 numero. 19
 Officialis, qui ad nutum creatur, ex quo non
 datur ad tempus, perpetuus reputatur. in
 quarta quæstione regulæ de iure quæstio
 non tollendo. nume. 21
 Officia curiæ, an comprehendat regula de in-
 fir. resig. in. xxii. q. nume. 1
 Officiorum quædam sunt secularia, quædam
 spiritualia, quædam uero mixta. ibidem.
 Officia in quibus ecclesiasticis beneficiis equi-
 parentur. ibidem. num. 2
 Officiales omnes capientes panem in palatio
 vel custodiam facientes ueri familiares cō-
 sentur. in. xiii. q. reg. de impet. per obitum
 fami. card. nume. 16
 Omnis dictio, yniuersalis est, iam comple-
 ctens, etiam accidentalialia. in. xliii. q. reg. de
 triennali. numero. 3
 Onus cum onere compensatur. in. xvii. q. re-
 gu. de iure quæst. non tollen. nume. 4
 Onus, qui habet, debet etiā habere cōmodū.
 in. viii. quæstio. regu. de imper. per obit. fa-
 mi. car. nume. 3
 Opiniones hominum ex tēpore facilius muta-
 ntur. in. lxxvii. q. regu. de annali. nume. 3
 Opinio nulla eodem statu diu stare potest. in
 v. q. reg. de trienna. numero. 4
 Opinio communis, quæ faciunt doctores per
 adhesionem, dicitur leuis. in. secunda. q.
 proce. nume. 10
 Opponendi ius quando habet locum. in. i. q.
 regulæ de iure quæst. non tollen. nu. 11
 Opponens

INDEX.

Opponens in exceptione sua tam petitionē,
 quæ exceptionem probare debet. in. xv. q. re.
 de non iudi. iuxta for. sup. nu. 1
 Orare qui nescit, ascendat mare. in. viii. q. re.
 de infir. resig. numero. 1
 Oratio, quam antiquior referendarius in si-
 gnatura dicere solet, describitur, & unde
 originem habuit. in. comp. vtri. sig. nu. 29
 Ordinarius papa habet vim legis generalis.
 in. ii. q. proce. mii. nu. 9
 Ordinarius beneficia iam effecta litigiosa, cō-
 ferre non potest. in. ix. q. reg. de iure quæst.
 non toll. nu. 2
 Ordinarii conferre, nec expectantes accepta-
 re beneficia reseruata, uel affecta non pos-
 sunt, neq̄ minus cōfistorialia, & per obitū
 vacantia. in. xiii. q. reg. de infir. resig. nu. 4.
 & sequenti. q. nu. eodem
 Ordinarius, quæ beneficia conferre possit. in
 xviii. q. reg. de infir. resig. nu. 2
 Ordinarii cum, procedere debeant secundum
 ius commune, non requiritur literarum ex-
 peditio, sed sola signatura sufficit. in. ii. q.
 reg. de non iudi. iuxta for. sup. nu. 4
 Ordinarius quando prouider in curia de be-
 neficiis vacantibus in sua dioce. nunquid
 prouisus tunc tenetur literas expedire. in
 vii. q. reg. de non iudi. iuxta for. sup. nu. 1
 Ordinarius, an possit conferre beneficiū sub
 conditione si vacat, etiam ignoranti vaca-
 tionem. in. i. quæst. regu. de veri. not. obit.
 numero. 1
 Ordinarium collationes sunt fauorabiles,
 & naturales, & propterea ampliandæ. ibi-
 dem. numero. 3
 Ordinarius in quibus beneficiorum impetra-
 tionibus potest decipi sicut papa. in. ix. q.
 reg. de annali. nu. 6
 Ordinarius uisitor potest subditum suum
 compellere ad ostendendum omnes titu-
 los beneficiorum suorum etiam alibi con-
 sistentium. ibidem, & in. x. q. reg. de trien.
 nu. 15. & .q. xvi. nu. 2
 Ordinarii gratias motu proprio concedere
 solent. in. x. q. reg. de annali. nu. 4
 Ordinarius nullus inferior a papa commen-
 dare perpetuo potest. in. v. q. reg. de trien.
 numero. 10
 Ordinarii papa, & legati quibus prouidere
 dicuntur. in. ii. quæst. reg. de valore expri.
 numero. 6
 Oriundis, quæ exteris, etiam his præstantiori-
 bus, quare magis fauemus. in. i. quæst. re.
 de idiom. nu. 13
 Oromenis episcopus ab Alexandro papa

III. reprehensus. in. vii. quæst. regu. de sub-
 rog. colli. nu. 9

P

Pacta in beneficalibus, licet sint prohibita
 ubi tamen facta sunt, ut a lite recedatur, tol-
 lerantur. in. ii. quæst. regu. de annali. nu. 4
 Pacta, siue capitula quando inducant simonis
 am in beneficalibus, quando uero non. in
 xii. q. reg. de trien. nu. 7
 Panis appellacione, & vini, non ueniunt fet-
 cula. in. xiii. q. reg. de imp. per obitum fam.
 car. numero. 12
 Panes, qui hodie dantur cardinalibus ex pala-
 tio, uocantur panes honoris. ibidem
 Panes martii, qui dicantur. ibidem. nu. 13
 Panis siliginis, sicut inter uina Salernum, ita
 inter panes primarius habebatur, solis res-
 gibus dari solitus. ibidem. nu. 14
 Papa est ordinarius ordinarium orbis, &
 omnia beneficia habet manualia. in. ii. q.
 proce. mii. nu. 7
 Papa pedes plumbeos habere dicitur. ibidē
 numero. 13
 Papa uincus ecclesie sponsus appellatur. in
 iiii. q. proce. nu. 3
 Papa difficilius præsumitur habere notitiam
 iuris extrauagantis, quæ iuris ordinarii. in. v.
 q. proce. num. 8
 Papa si in suis literis tolleret collationem alte-
 ri factam in dubio de qua collatione intel-
 ligendum erit. in. i. q. reg. de iure quæst. non
 tol. numero. 2
 Papa ubi ius tollit, præsumitur potius per im-
 portunitatem hoc fecisse, quæ per uoluntatē.
 ibidem. numero. 3
 Papam in dubio non uelle tollere ius quæ-
 situm, quomodo intelligi debeat. ibi. nu. 5
 Papa in beneficalibus quantam habeat pote-
 statem. ibi. nu. 7. & .24
 Papa quando intendit alicui tollere ius quæst.
 in dubio de quo iure intelligendum erit.
 ibidem. numero. 8. & in. iiii. q. reg. de iure
 quæst. non tol. nu. 1
 Papa uolente alicui in aliqua gratia præiudi-
 cium inferre de quo præiudicio intellige-
 mus. ibidem. nu. 23
 Papa auferens beneficium cui contulit, tene-
 tur ei de bono contracambio. in. i. q. regu.
 de iure quæst. non tol. nu. 24
 Papa in profanis nullam habet potestatem.
 in. ii. quæst. regu. de iure quæst. non tol.
 numero. 7
 Papa ad compromittendum, an possit aliquē
 cogere. in. iiii. quæst. regu. de iure quæst. non
 tol. numero. 2

I N D E X.

Papa in gratiis suis ad faciendum fauorem gratiato principaliter mouetur. ibi. nu. 6
 Papa, & facta penitentiaria propter incursum periuurii potest tollere ius quaesitum. ibidem. nu. 9
 Papa alteri prouidens de beneficio commenda dato infra sex menses, an dicatur tollere ius quaesitum. ibi. nu. 24
 Papa sicut non praesumitur uelle alicui tollere ius quaesitum, ita neq; possessionem. in v. q. reg. de iure quaesi. non toll. nu. 7
 Papa concedens ius litigandi per viam commissionis illud idem potest tollere. in. vi. q. reg. de iure quaesi. non tol. nu. 12
 Papa concedens commendam in dubio de qua commenda interpretari debet, perpetua, an temporali. in. iiii. q. regu. de publi. resig. numero. 10
 Papau qui renunciarunt. in. i. q. reg. de infr. resig. numero. 9
 Papa, an liceat capitulis factis in conclau. supra capita.
 Papa per secundam commissionem iuri legitime acquisito uigore primae commissionis quomodo derogare intelligatur. ibidē numero. 13
 Papa ubi mandat litem extingui, causam ad se auocando, ad effectum, ut ipsemet, vel alius pro eo de illa cognoscat, quid operetur. in. vii. quaest. regu. de iure quaesi. non tol. numero. 5
 Papa ubi extinguit litem cum inde sequutis silentium imponendo, quid operetur. ibidē numero. 6
 Papa de iure communi etiam in gratia motu proprio facta, nunq; cessatur tollere ius quaesitum. in. viii. quaest. reg. de iure quaesi. non tol. numero. 3
 Papa, lite pendente, reseruans beneficia, quae possidet Sempronius in fauorem tertii col litigantis nunquid tollat ius quaesitum. in regula de iure quaesi. non tol. in. ix. q. nu. 1
 Papa differendo ius mihi competens ex exceptione peremptoria, nunquid praedictum considerabile inferre videatur. in. x. q. reg. de iure quaesi. non tol. nu. 5
 Papa, an aequae praedictet alicui tollendo illi dilatoriam exceptionem competentem, sicut peremptoriam. ibidem
 Papa, licet non possit alicui auferre ius suum, potest tamen dilationem super eo concedere. ibidem. nu. 6
 Papa ita censetur praedictum inferre differendo ius sicut extinguendo. ibi. nu. 7
 Papa differens obligationem iuratae ad lon

gius tempus, an dicitur praedictum inferre. ibidem. nu. 9
 Papa declarante in commissione mentis sui praedecessoris fuisse, gratiam non fuisse subrepticam per expressionem falsam familiaritatis, nunquid per huiusmodi commissionem tollat ius quaesitum. in. xiii. q. reg. de iure quaesi. non tol. nu. 1
 Papa declarante aliquem fuisse suam familiarem, si per hoc tollatur gratia aduersarii, an valeat declaratio. ibi. nu. 6
 Papa potest tollere ius quaesitum ex lege sua. in. xv. q. reg. de iure quaesi. non tol. nu. 4
 Papa per suam commissionem reuocante exceptionem mihi competentem contra aduersarium, qui incurrit poenam, & priuatum ipso iure, nunquid per hoc dicatur mihi tollere ius quaesitum. in. xviii. q. regu. de iure quaesi. non tol. nu. 1
 Papa per actum cum excommunicato celebratum videtur eum absolueret. ibidem. nu. 2
 Papa ad hoc, q; per actum quem facit inducat dispensationem, quinque necessaria requiruntur. ibi. nu. 2
 Papa, licet dispense cum clerico digno priuatione non per hoc intelligitur tollere ius quaesitum. ibi. nu. 4
 Papa dando immunitatem delinquenti, an possit expresse tollere ius quaesitum. ibidē numero. 5
 Papa, lite pendente, fauore reipublicae si concedat rescriptum in praedictum colligatis cum clausula generali non obstat. nunquid per hoc dicatur tollere ius quaesitum. in. xix. q. reg. de iure quaesi. non tol. nu. 1
 Papae persona in generali sermone a quocumq; prolato comprehendere non intelligitur. in. i. q. reg. de infr. resig. nu. 2
 Papae celsitudini nulla lex imponi potest ex quo Deus ei leges subiecit. ibi. nu. 3
 Papa, imperatores, & reges constitutioni. c. o. mnis vtriusq; sexus. de poen. & remis. subiciuntur. ibidem. nu. 5
 Papa cui dispositioni stare tenetur. ibidem
 Papa aliquem propriis manibus interficiens irregularis efficitur. ibi. nu. 6
 Papa, licet habeat dispensandi auctoritatem non tamen habet peccandi licentiam. ibi.
 Papa, & imperator inter ceteros lege honestis & naturalis iustitiae astringuntur. ibidē numero. 7
 Papa in uita sibi successorem eligere prohibetur. ibidem. nu. 10
 Papa resignante papatum in quibus casibus habeat locum regula de infirmis & c. & in quibus

I N D E X.

quibus non. ibidem. & numero. 11. & c. 12
 Papa omnes mortales habet subditos. in. v. q. reg. de infr. resig. nu. 2
 Papae intentio non praesumitur fuisse de eo, quod verba non important. in. xiii. q. reg. de infr. resig. nu. 3
 Papa quae negotia solus expedire potest, & quae non. in. xiiii. q. reg. de infr. resig. nu. 6
 Papa & imperator possunt facere leges in camera sua sine alicuius consilio. ibi. nu. 7
 Papa quare plus, vel minus, q; viginti dies non praefixit infirmo resignanti. in. xv. q. regu. de infr. resig. nu. 1
 Papa non potest facere, q; resignatio, quae uere, & realiter facta fuit non sit facta. in. xxx. q. reg. de infr. resig. nu. 3
 Papa reseruans prouisioni suae beneficium si illud dat in commendam expirat reseruatio. in. v. q. reg. de idiom. nu. 6
 Papae scientia in quibus inducat derogationē & in quibus non. in. xii. quaest. reg. de idio. numero. 3
 Papa ex certa scientia potest dare ius ad vacatura etiam certae personae. in. i. quaest. reg. de imp. bene. viuen. nu. 1
 Papa super eo, quod continet peccatum dispensare non potest. ibi. nu. 2
 Papae intentio in dubio qualis praesumit. ibi.
 Papae certa scientia, quid operetur. ibidem numero. 3
 Papa praesumitur habere notitiam iuris, ibidem numero. 5
 Papa qua ratione mouetur ad faciendum regulas expeditionem literarum requirentes. in. i. q. regu. de non iudic. iuxta form. supp. numero. 6
 Papa eo ipso, q; dicit fiat, facta est gratia absq; alio adminiculo. ibidem. nu. 7. & in comp. vtri. fig. nu. 4
 Papa quare mandat iudicibus non debere iudicare iuxta formam supplicationum. ibidem numero. 8
 Papa presente nemo potest iurisdictionem ordinariam exercere. in. iiii. quaest. regu. de non iudi. iuxta for. sup. nu. 1
 Papa quare utitur hoc uerbo fiat, in signatura in comp. vtri. fig. nu. 5
 Papa signans supplicationem gratiosam, quae sunt secundum ius in ea tantum concedere videtur. ibidem
 Papa quo pacto signat gratiam nouam, & reformationem. ibi. nu. 6
 Papa in signatura supplicationum quare non ponit primam literam nominis sui pontificis, sed nominis proprii. ibi.

Papa quando loquitur, ut priuata persona, quando uero, ut Christi vicarius. ibi
 Papa interdum supplicationem gratiose petitam, & signatam per fiat reddit mixtam. ibidem numero. 9
 Papa committente aliquid alicui omnia illi de iure concessa censentur, sine quibus iurisdictione exerceri non potest. ibi. nu. 13
 Papam solum signare posse supplicationes gratiosas per uerbum fiat, fallit in maiori poenitentiario. ibi. nu. 15
 Papa quare in consistorio publico signat commissiones iustitiae. in comp. vtri. fig. nu. 18
 Papa siue publice, siue priuate actum faciat semper ius dicit. ibi. nu. 20
 Papa supplicationem gratiosam potest signare per fiat, vel per placet, secum autem in aliis commissariis. ibi. nu. 26
 Papa imponens sibi legem a fortiori aliis inferioribus imponere intendit. in. ii. q. reg. de subro. coll. nu. 1
 Papa qui aliorum iure uult seruare, sua, ut negligat, non est dicendum. in. i. q. reg. de ueri. not. obit. numero. 5
 Papa in literis directis regibus non utitur uerbo madamus, sed exortamur. in. iiii. q. pro. oemii. numero. 2
 Papa concedente indultum cardinali, q; possit conferre beneficia reseruata poterit conferre ea, quae sunt duplici reseruatione reseruata. in. xv. q. regu. de imp. per obitum fam. car. nu. 7
 Papa quare magis in regula de annali imperantis gratiam annullare uoluit, q; in regula de trienniali. in. viii. quaest. regu. de annali. numero. 5
 Papa quando in supplicatione porrecta debet aliqua uideatur in omnibus aliis gratia uelle concedere. in. ix. q. reg. de anna. nu. 7
 Papa uerbis exprimeret non praesumitur, quod mente non conceperit. in. x. quaest. regu. de annali. numero. 8
 Papa ultra, quod petitur concedere non uideatur maxime contra regulam, quae est ius scriptum. in. xv. q. reg. de annali. nu. 3
 Papa, vel Imperator sicut inter gradus dignitatum gradum facere non dicuntur, ita nec doctoratus inter gradus doctrinae. in. xxx. vi. q. reg. de annali. nu. 4
 Papa quare in regula de annali uoluit nobilitatem possessoris in imperatore exprimi debere, & quomodo probetur ista nobilitas. in. xxxvii. q. reg. de annali. nu. 1
 Papa asserente beneficium vacare, renunciari non potest. in. xlii. q. reg. de anna. nu. 6

Papa non creditur ubi de præiudicio tertii agitur. *ibidem*
 Papa conferendo alicui incompatible etiam scienter, non censetur cum illi dispensare in dubio, nisi expresse dicat. *in. x. q. reg. de triennali. nu. 10*
 Papa in beneficialibus successorem, an dare possit. *in. xl. q. reg. de trien. nu. 15*
 Papam in dubio velle tollere alteri exceptionem sibi competentem, non est verisimile. *in. xvii. q. reg. de trien. nu. 2*
 Papa concessionem factam reuocare potest *ibidem. num. 9*
 Papa facere potest in terminis regulæ de triennali, quod omnis titulus in beneficialibus sit coloratus. *ibidem. nu. 10*
 Papa ubi prouidet motu proprio subreptio taciturnitatem obici non potest. *in. xxix. q. reg. de triennali. nu. 3*
 Papa beneficia vacantia in vrbe, etiam si non essent reseruata, conferre possit, ac ad talia beneficia expectatiuas cōcedere. *in. xxxi. q. reg. de trien. nu. 15*
 Papa quare reseruauit sibi beneficia in tribus ecclesiis patriarchalibus vrbis, videlicet, sancti Petri, sancti Ioannis, & sancte Marię maioris. *ibidem. nu. 16*
 Par in parem non habet imperium. *in. i. q. reg. de valore. nu. 4*
 Parisiis, & in Burgundia quare acta in vulgari scribuntur. *in. i. q. reg. de idiom. nu. 21*
 Parricidii legem quare Solon non tulit. *in. vii. q. reg. de imp. per obitum fa. car. nu. 5*
 Parochialem ecclesiam habes cuius alius maiorem partem fructuum possidet, tenetur promoueri infra annum, alias priuabitur. *in. xvii. q. reg. de annali. nu. 7*
 Parochialem ecclesiam commendatam, an comprehendat regula de idio. *in. v. q. nu. 1*
 Pars tutor, & securior in dubiis est eligenda. *in. i. q. reg. de infir. resig. nu. 13*
 Pars una per aliam alternatiue declaratur. *in. xii. q. reg. de idio. nu. 1*
 Pars vna quoad iurisdictionalia supplere potest, quod alia facere tenebatur. *in. lxy. q. reg. de annali. nu. 4*
 Passiones animi, quæ impediunt resignationes, & quæ non. *in. x. quæst. reg. de infir. resig. numero. 2*
 Patri filia defuncta loco consolationis iustitiam est, quod ei dos reddatur. *in. viii. q. re. de imp. per obi. fa. car. nu. 2*
 Patritii patres principes dicuntur. *in. iiii. q. proce. mii. numero. 3*
 Patroni, an possint præsentare alium ad bene-

ficiam si vnus ex duobus præsentatis colligantibus moriatur. *in. xiii. quæst. reg. de subro. colli. nu. 1*
 Patroni clericum eiusdem dioec. episcopo præsentare debent. *in. i. quæst. reg. de idioma. numero. 6*
 Pax facta cum inimico non extenditur ad eius adherentes, nisi expresse dicatur. *in. xiii. q. reg. de imp. per obitum fa. car. nu. 2*
 Peccatum tanto maius est, quanto ille, qui peccat est dignior. *in. iiii. q. proce. nu. 6*
 Peccati venia non datur, nisi petenti, & correcto. *in. comp. vtri. sig. nu. 16*
 Peccata quando grauiora reputantur. *in. viii. q. reg. de annali. nu. 2*
 Pensio in temporalitate cōstituit. *in. xvi. quæst. reg. de infir. resig. nu. 2*
 Pensio per contractum non vacat. *ibidem*
 Pensionem habens, ad horas canonicas recitandas non tenetur. *ibidem. nu. 3*
 Pensiones contractibus profanis æquiparantur. *ibidem. nu. 4*
 Pensio sola voluntate potest remitti, & cassari absque licentia papæ. *ibidem*
 Pensio per promotionem pensionarii vacare non dicitur. *ibidem*
 Pensionem impositam de consensu per solam supplicationem deberi, & transire ad successorem, quomodo procedat. *ibi. nu. 10*
 Pensionem soluere, aut recipere literis non expeditis, salua conscientia nemo potest. *in. xiiii. quæst. reg. de non iudi. iuxta form. supp. numero. 2*
 Pensiones imponere super beneficiis in quibus casibus inferiores a papa possint. *in. comp. vtri. sig. numero. 86*
 Pensio imposita per ordinarium quando transeat ad successores. *in. ii. quæst. reg. de annali. numero. 5*
 Pensio proprie loquendo non est beneficium. *in. xxi. q. reg. de annali. nu. 1*
 Pensio non vacat, licet vacet beneficium. *ibidem. numero. 2*
 Pensionem habentes ad quæ teneantur. *ibi.*
 Pensiones dupliciter considerantur. *ibidem*
 Pensionis solutio in curia in qua moneta fieri debeat. *in. viii. q. reg. de valore expri. nu. 7*
 Per dictio, quid significet. *in. x. q. reg. de triennali. nu. 7. & xx. q. nu. 1*
 Perfectum quid dicatur. *in. xlv. q. reg. de triennali. numero. 4*
 Perinde valere, an sufficiat ad suppleendum defectum idiomatis. *in. vii. quæst. reg. de idio. ma. numero. 2*
 Perinde valere sola supplicatio quando sufficiat

ciat. *in. vii. quæst. reg. de non iudic. iuxta for. supp. nu. 6*
 Periuus in quibus censetur dispensatus. *in. xiiii. q. reg. de infir. resig. nu. 6*
 Periuus nunquid erit, iurans soluere die dominico, si soluit media nocte sequenti. *in. xxxviii. q. reg. de infir. resig. nu. 4*
 Periuus exceptio impedit restitutionem. *in. x. q. reg. de trien. nu. 23*
 Permissum ad tempus censetur postea prohibitum. *in. xxxiii. q. reg. de infir. resig. nu. 4*
 Permutatio vera, pura, & simplex resignatio est. *in. iiii. q. reg. de publi. resig. nu. 2*
 Permutatio de beneficio vnito non valet. *in. xv. q. reg. de infir. resig. nu. 2*
 Permutatio facta cum beneficio, vulgariter dicto de pernica, non valet. *in. xvii. quæst. reg. de annali. nu. 1*
 Permutatio, quæ præsumitur fraudulenta. *in. xix. q. reg. de infir. resig. num. 2*
 Perpetuum quid dicatur. *in. iiii. q. reg. de iure quæsi. non tol. nu. 20*
 Personæ merito, quæ a principe impetratur, in alium non transferuntur. *in. xiiii. quæst. reg. de triennali. nu. 4*
 Persona quando trahit originem suæ potestatis, & dependentiam a curia regulis cancellarię ligatur. *in. ii. q. reg. de valore expri. numero. 8*
 Personæ appellatione, qui comprehendantur. *in. ii. q. reg. de idio. nu. 2*
 Persona constituitis, siue loquentis in generali sermone non comprehenditur. *in. i. q. reg. de infir. resig. nu. 2*
 Peruenisse non dicitur, quod non stetit. *in. iiii. q. reg. de iure quæsi. non tol. nu. 19*
 Pestilentia omnes alios morbos magnitudine superat. *in. ix. q. reg. de infir. resig. nu. 1*
 Peritorem per exceptionem iuris non sui in beneficialibus excludere sufficit. *in. xiii. quæst. reg. de triennali. nu. 4*
 Peritorium habet in ventre possessorium. *in. liii. q. reg. de trien. nu. 6*
 Pictores in magno, & arduo opere, quo vtantur leuamine. *in. præfa. comp. vtri. sig. nu. 3*
 Placet verbum, quid denotet. *ibi. nu. 23*
 Placita iurisdictioniones causarum appellatur. *ibi.*
 Plus, & minus non differunt specie. *in. xix. q. reg. de infir. resig. nu. 3*
 Podraga, rabies, & lepra, tres infirmitates insanabiles. *in. comp. vtri. sig. nu. 75*
 Pœnæ, quæ imponantur improbis, & calumniosis litigatoribus. *in. ii. quæst. reg. de annali. numero. 4*
 Pœnalia ubi sunt, quod minimum est, sequitur

mur. *in. lxi. q. reg. de annali. nu. 4*
 Pœnæ illæ, 50 florenorum, & quod beneficium non censetur litigiosum &c. positæ in fine regulæ de annali, nunquid referantur ad omnes casus præcedentes, & contentos in prima parte regulæ, an vero referri debent ad ea, quæ in secunda parte continentur. *in. lxxii. q. reg. nu. 1*
 Pœna apposta in vna parte eiusdem cōstitutionis, ad aliam referatur. *ibi.*
 Pœna apposta in vltima parte quædo ad alias non referatur. *ibidem. nu. 3*
 Pœnitentiarii maioris officium temporibus primitiue ecclesiæ sacerdotibus simplicibus, & bonæ vitę regendum tradebatur. *in. i. q. proce. mii. nu. 14*
 Pœnitentiarii sancti Petri Prior mitriam papæ, & rochetum publice tenere solitus erat. *ibidem.*
 Pœnitentiarii cura ad tantum honoris culmen deuenit, vt non dignarentur olim cardinalis illud munus subire. *ibi. nu. 15*
 Pœnitentiariæ sacræ officium, antiquis temporibus, cardinales exercuerunt. *ibi.*
 Pœnitentiariis olim graui negotia committebantur. *ibi.*
 Pœnitentiario maiori effecto cardinali, oēs illi pœnitentiarii honores cessarunt. *ibidem. numero. 16*
 Popularibus verbis quando sit agendum. *in. i. q. reg. de idio. nu. 21*
 Positio vnus, est exclusio alterius. *in. ii. q. reg. de non iudi. iuxta for. sup. nu. 1*
 Possessio non proprie appellatione iuris, continetur. *in. v. q. reg. de iure quæsi. non tol. numero. 3*
 Possessorii cā videntur modici præiudicii. *ibi.*
 Possessione si quis priuatur, habens bonum ius facile illam recuperat, secus tñ in titulo. *ibi.*
 Possessio in rescriptis stricte interpretandis appellatione iuris venit. *ibi. nu. 5*
 Possessio nemini est auferenda sine causæ cognitione. *ibidem. nu. 6*
 Possessione anteq̃ quis priuatur etiam prædo in notoriis debet citari. *ibidem.*
 Possessio quid sit. *ibidem. nu. 8. & in. x. q. reg. de triennali. nu. 6*
 Possessionis cōmoda, quæ sint. *ibidem*
 Possessio tituli in pari causa dat ius. *ibidem.*
 Possessionis per priuationem tollitur ius quæsitum. *ibidem. nu. 9*
 Possessio maximi momenti, quæ sit. *ibidem.*
 Possessio colorata quid importet, quid vero meri facti. *ibidem. nu. 10*
 Possessionis specialis mentio quando requiritur.

ratur. *ibidem*. nu. 1
 Possessionem beneficii intrans, literis non ex-
 peditis, perdit omne ius. in. i. q. reg. de non
 iudi. iuxta for. supp. nu. 3
 Possessio per solam supplicationem in qui-
 bus beneficiis canonice capi potest. in. v.
 q. reg. de non iudi. iuxta for. sup. nu. 2
 Possessor reus in alium cedens, lite pendente,
 an attentare dicatur. in. cōp. vtri. sig. nu. 65
 Possessionis qualitatem qualibet molestia fa-
 cti interruptit. in. iii. quæst. reg. de subro.
 colli. numero. 6
 Possessores annales in quorum favorem in-
 ducta est regula virum possint eius favori
 renunciare. in. vii. q. reg. de annali. nu. 1
 Possessori annali qua propter in tantum regu-
 la fauet. in. viii. q. reg. de annali. nu. 2
 Possessori, q̄ actori quando magis fauendum
 est. *ibidem*. numero. 4
 Possidens alieno nomine possidere non dici-
 tur. in. xii. q. reg. de annali. nu. 2
 Possidere, qui dolo aduersarii desit, posside-
 re dicitur. in. xiii. q. reg. de annali. nu. 2
 Possidens ex prouisione ordinarii beneficiū
 referuatum, non facit fructus suos. in. xxiii.
 q. reg. de annali. nu. 2
 Possessio beneficii referuati, q̄ sit nulla. *ibide*
 numero. 3
 Possidens beneficium per annum, licet dica-
 tur detinere, de tali tamen detentione anna-
 li in impetratione facienda est mentio. *ibi-*
dem. numero. 5
 Possessori annali quoad exceptionem produ-
 cendam, & absolutoriam obtinendam, quid
 probare sufficiat. in. xv. q. reg. de an. nu. 3
 Possessoris nomen contra quem impetratur,
 si abbreviate scribatur, an sufficiat. in. xxvii.
 q. reg. de annali. nu. 1
 Possessor quotannis possedit beneficium in
 impetratione exprimi debere, quid sibi ve-
 lit. in. xxxviii. q. reg. de annali. nu. 1
 Possessor pacificus quoad regulam de annali
 quis dicatur. in. xliii. q. reg. nu. 1
 Possessor pacificus ad effectum, vt victorem
 aduersarium, uel alium exceptione regulæ
 repellere possit, an dicatur ille, qui post sen-
 tentiam contra ipsum laram, quæ transitit
 in rem iudicatam possidet per annum. in
 xliiii. q. reg. de annali. nu. 1
 Possessio quado cum legitimo titulo capitur
 etiam propria autoritate, an dicatur attē-
 ratum. *ibidem*. numero. 8
 Possessio pacifica annalis, nunquid sinterrum-
 patur per citationem nulliter factam, quæ
 peruenit ad notitiam citati. in. xlv. q. regu.

de annali. numero. 1
 Possessio pacifica, vt interruptatur, quid re-
 quiritur. *ibidem*. nu. 10
 Possessor pacificus quando esse non desinit,
 non obstante lite calumniola. *ibi*. nu. 12
 Possessionis verum, & proprium signum, in
 xlvii. q. reg. de annali. nu. 1
 Possessio duplex est. *ibidem*
 Possessio, quæ verior, & potentior reputatur.
ibidem. numero. 2
 Possessiones duæ vbi uno die factæ sunt, illa-
 rum prior, quæ reputatur. *ibidem*
 Possessori annali expicenti de regula, an ob-
 ster confessio procuratoris sui resultans ex
 cōmissione causæ super molestationibus
 infra annum dictæ possessionis factæ, quā
 cōmissionem ipse possessor post annum
 ratā habuit. in. xlviii. q. reg. de anna. nu. 1
 Possessionis non pacificæ probatio ex quo est
 obiectus qualiter probari debeat. *ibi*. nu. 2
 Possessor pacificus, nunquid dici poterit ad
 effectum regulæ, si causa contra eum infra
 annum nomine meo committatur, per as-
 serum procuratorem meum, quam com-
 missionem esse post annum ratam habui.
 in. xlix. q. reg. de annali. nu. 1
 Possessio annalis ad producendam exceptio-
 nem istius regulæ, an sufficiat, q̄ ad sit tem-
 pore impetrationis, citationis, aut sententiæ
 licet postea desinat esse. in. l. q. reg. de anna-
 li. numero. 1
 Possessor si post impetrationem actoris desi-
 nat possidere, ipse impetrans, an poterit
 vsq̄ ad sententiam persequi. *ibi*. nu. 2
 Possessor annalis titulum non habens quan-
 do defenditur a regula. in. li. q. reg. de anna-
 li. numero. 2
 Possidens per annum beneficium sciente, &
 patiente impetrante, nunquid præsumetur
 titulum habere. *ibidem*
 Possessio a iure damnata quando iurat pos-
 sessorem. in. lvii. q. reg. de annali. nu. 7
 Possessio non transit, nisi ad eam subrogeur.
 in. lxii. q. reg. de anna. nu. 2
 Possessione eadem duo vti non possunt. *ibi*
 Possessor violentus a lege improbus iudica-
 tur. in. lxiii. q. reg. de annali. nu. 1
 Possessio interpolata, an sufficiat. in. lvii. q.
 reg. de annali. numero. 1
 Possessorem magis molestare quis dicitur. in
 lxxviii. q. reg. de annali. nu. 3
 Possessor annalis conuenus post citationē
 factam ab impetrante, qui non seruauit pri-
 mam partem regulæ, nunquid poterit dici
 pacificus, ad effectum, vt fieri possit trien-
 nalis

nalis. in. lxxi. q. reg. de annali. nu. 1
 Possidens rem ecclesiæ per triennium, etiam
 cum mala fide præscribit eam. in. i. q. regu.
 de triennali. nu. 5
 Possessor quando, & quot modis dicitur in-
 trusus. in. x. q. re. de trien. nu. 5. & in. xxvii.
 q. nu. 7
 Possessio triennalis diuturna dici potest. *ibi-*
dem. numero. 18
 Possessio triennalis iuris prescriptionem qua
 liter inducat. *ibi*. nu. 24
 Possessor violentus non potest referre quæ-
 stionem dominii, etiam si agatur petitorio
 in. xi. q. reg. de trien. nu. 3
 Possessio in subrogatione quando compre-
 henditur. in. xiiii. q. reg. de trien. nu. 3
 Possessio, quæ in facto consistit, an possit ipso
 iure de vno in alium transire. *ibi*. nu. 11
 Possessio pacifica triennalis magis attendi-
 tur, q̄ bona fides. in. xxii. quæst. regu. de tri-
 ennali. numero. 5
 Possessor per citationem sibi factam desinit
 esse pacificus. *ibidem*. nu. 7
 Possessio sola decennalis cum patientia alte-
 rius in profanis præsumit titulum. in. xxvi.
 q. reg. de triennali. nu. 8
 Possessio decennalis quoad hoc, vt in benefi-
 cialibus inducat titulum, quæ requirantur.
ibidem. numero. 9
 Possessio triennalis cum titulo in quo differat
 a possessione decennali. *ibi*. nu. 10
 Possessor contra triennalem in petitorio cir-
 ca validitate tituli nullus audit. *ibi*. nu. 12
 Possessio decennalis sine titulo in quo sit for-
 tior triennali possessione cum titulo colo-
 rato. *ibidem*. numero. 14
 Possessio colorata, quæ dicatur. in. xxvii. q.
 reg. de triennali. nu. 1
 Possessione propria auctoritate cum execu-
 rialibus, an quis capere possit. *ibi*. nu. 6
 Possessio pacifica, de qua loquitur regula de
 triennali, nunquid per citationem nulliter
 factam interruptatur. in. xxviii. q. re. nu. 1
 Possessor triennalis possidens per biennium
 vigore vnus tituli, qui postea per annum
 virtute alterius tituli voluit possidere, nun-
 quid inuenit exceptione regulæ de trienna-
 li. in. xlv. q. reg. nu. 1
 Possessionis causa per superuenientem titulum
 mutatur. *ibi*. nu. 2. & in. q. xlv. nu. 5
 Possidens beneficium triennio titulo nō colo-
 rato, & in tertio anno superuenit titulus co-
 loratus, an possit post triennium inquietari,
 vt inuenitur regula. in. xlv. q. re. de tri. nu. 1
 Possessio pacifica ad effectum regulæ de trienna-

li, quæ dicatur. in. liii. q. reg. nu. 1
 Possessio pacifica, quæ requiritur. in. c. licet
 canon. de electio. lib. vi. in quo differat a
 possessione de qua loquitur text. in cap. de
 multa. de præben. *ibi*. nu. 2
 Possessio pacifica triennalis iā incepta, nun-
 quid interruptatur per appellationē extra
 iudicialē intimatam possessori postea des-
 sertam. in. liiii. q. reg. de trien. nu. 1
 Possessio pacifica, quoad regulam de trienna-
 li, an desinat esse si possessor triennalis con-
 stitatur per literas suas se habuisse notitiā
 citationis decreti contra eum ante comple-
 tum terminum. in. lv. q. reg. nu. 1
 Possessor committens causam, & decernēs ci-
 tationem contra tertium super beneficio,
 quod possedit, quam citationem per decē
 annos executus non fuit, sed semper benefi-
 cium prædictum possedit, nūquid dicatur
 pacificus possessor ad effectum regulæ de
 triennali. in. lvi. q. regu. nu. 1
 Possessor triennalis eadem debet securitate
 gaudere æque præscribens per. xl. annos.
 in. lviii. q. reg. de trien. nu. 4
 Possessio capta per amicum sine mandato cū
 titulo colorato, an possit inde ad duos an-
 nos per dominum ratificari, itaq̄ post rati-
 ficationem dominus possidens vltimus per
 annum efficiatur triennalis in præiudicium
 medii impetrantis a papa. in. lix. q. re. nu. 1
 Possessor triennalis cum titulo tantum colo-
 rato, an possit agere post triennium contra
 habentem verum titulum ad recuperatio-
 nem aliquorum fructuum perceptorum.
 in. lx. q. reg. de trien. nu. 1
 Possessor pacificus, vt quis dicatur, an suffici-
 at maiorem partem fructuum possidisse.
ibidem. nu. 3
 Possessor si citatus vigore cōmissionis in qua
 apposta fuit illa clā, videlicet, dūmodo an-
 te terminū &c. post citationē prædictā tri-
 ennio possedit, nunquid dicat pacificus ad
 effectum regulæ de trien. in. lxiii. q. reg. nu. 1
 Possessionem tenere per mensem, magis, q̄ per
 longius, vel minus tempus quare sufficiat.
 in. lviii. q. reg. de pub. resig. nu. 6
 Possessionis adeptio cum continuatione ali-
 cuius temporis, an æquipollet publicatio-
 ni ad effectum regulæ de publican. resig. in
 xi. q. reg. nu. 1
 Posterioribus facultas vltimus cogitādi, aufer-
 ri non debet. in. liii. q. reg. de trien. nu. 12
 Potentiorum patrocinium, qui inuocant ius-
 ctura causæ afficiuntur. in. xv. q. reg. de sub-
 ro. colli. nu. 2

I N D E X

Potestas fori contentiosi, quæ sit. in. xii. q. re. de idioma. numero. 4
 Potestas ligandi, & solvendi in foro poenitentiali in quem cadat. ibi.
 Potestas sola fori poenitentialis, an faciat beneficium curatum. ibi. nu. 6
 Potuit verbum, quid denotet. in. v. q. regu. de veri. not. obi. nu. 3
 Prædicatio officium est curæ. in. i. q. regu. de idioma. numero. 2
 Prædicatio qualem hominem requirat. ibidem numero. 17
 Præiudicium modicum a iure, an considerari solet. in. vi. q. proce. nu. 2. & in. iiii. q. reg. de iure quasi. non tol. nu. 25
 Præiudicium, quod quis sentit in consequentiam favoris, an attendi debeat. in. iiii. q. re. de iure quasi. non tol. nu. 3
 Præiudicium secundarium sacra poenitentia non curat. ibidem. nu. 5
 Præiudicium occasionaliter proveniens tertio, an sit considerabile, etiam si papa non intendat ille ius quæsitum tollere, sed potius favere. ibidem. nu. 7
 Præiudicium tam magnum, quam parvum debet attendi. in. x. q. re. de iure quasi. non tol. n. 9. & .11
 Præiudicium perpetuum in quo consistat. ibi.
 Præiudicium, & servus in quæstis ecclesiæ, seu domino præiudicare non possunt, secus in quærendis. in. iiii. q. reg. de iure quasi. non tol. numero. 13
 Prælatum per pactum, vel renunciationem suam ecclesiæ præiudicare non posse, quo modo procedat. in. xvi. q. reg. de iure quasi. non tol. numero. 3
 Prælati veri, qui non sunt, quod derogantur reipublicæ christianæ interest. in. x. q. regu. de publi. res. nu. 2
 Præmissa dictio, in regula de annali, quid significet, & operetur. in. xviii. q. reg. numero. 3
 Præscriptio etiam triennalis, an sit nulla, quæ currit contra ordinarium, quo minus possit removere possessorem carentem titulo. in. ix. q. reg. de annali. nu. 4
 Præscriptio quando alicui currere dicatur. in. lxxviii. q. reg. de annali. nu. 2
 Præscriptionis interruptio per citationem nullam introduci non potest. in. lxxxi. q. re. de annali. numero. 2
 Præscriptio annalis, an currat probabiliter ignorantem. in. lxxxiii. q. reg. de anna. nu. 1
 Præscriptio omnis, an currat minori. in. xv. q. reg. de triennali. nu. 3. & .7
 Præscribens per præscriptionem quid acquirit. in. xvii. q. reg. de trien. nu. 2
 Præscriptionis cursus per solam litis contestationem, an impediatur. ibi. nu. 6
 Præscriptio ultra titulum, an requirat bonam fidem. in. xlii. q. regu. de triennali. numero. 2
 Præscriptio sine possessione, an procedat. in. lii. q. reg. de tri. nu. 3
 Præsentatus quando dicitur habere ius ad rem, vel in re. in. i. q. reg. de iure quasi. non tol. numero. 13. & .15
 Præsentatio quando perdit nomen præsentationis, & dicitur nominatio. ibi. nu. 14
 Præsentatio papæ quando valeat, etiam si patroni nominent, & eligant præsentandum ibidem. numero. 15
 Præsentatio laici, vel clerici, an tribuat ius in re, vel ad rem. ibidem. nu. 17
 Præsentatio facta, a patrono clerico in quo differat a laico patrono facta. ibid. nu. 16
 Præsentatio clerici habet vim electionis. ibidem. numero. 18
 Præsentatus ante institutionem, quod ius habeat in beneficio. in. xvii. q. regu. de infir. resig. numero. 6. & in. xvii. q. reg. de annali. numero. 2
 Præsentatus, & institutus non potest sine consensu patroni beneficium renunciare. ibidem. numero. 7
 Præsens non præsumitur, quod antea fuerit, nisi probetur. in. xlii. q. reg. de idio. nu. 2
 Præsentatio, an sit nulla, non facta mentione de detractione tertii. in. xxvii. q. re. de an. nu. 7
 Præstimoniam non requirunt aliquam residentiam, nec habent denominationem. in. ii. q. reg. de publi. resig. nu. 4
 Præsumere de presenti in præteritum in quo casu possumus. in. xlii. q. reg. de idioma. numero. 3
 Præsumptio qualis capi debeat. in. xlii. q. reg. de imp. per obi. fa. car. nu. 5
 Præsumptio quando amici solet. in. lviii. q. reg. de annali. nu. 2
 Præsumptio contra illegitimum est. ibi. nu. 1
 Præsumptio iuris est pro eo, qui titulum prædecessoris allegat. in. xlix. q. re. de tri. nu. 13
 Preces solæ in dubio emittæ, an inducant sermioniam. in. xii. q. reg. de trien. nu. 8
 Primicerius olim, qui dicebatur. in. i. q. proce. mi. numero. 5
 Princeps in dubio non præsumitur velle tollere ius alteri quæsitum, etiam infideli, vel iure deo. in. i. q. reg. de iure quasi. non tol. nu. 3
 Princeps aliena largiens sine culpa possidentis tyrannus esset. ibi. nu. 23

Princeps

I N D E X.

Privatio ob non solutionem pensionis quomodo procedat. ibidem. nu. 8
 Privati beneficium ubi vacare censetur, si priuatus in partibus est Romæ. in. vii. q. reg. de imp. per obi. fa. car. nu. 8
 Privationem ob non solutionem pensionis nunquid quis incurrisse dicatur per notitiam vagam, & incertam, vel quod procurator sciuerit, & dominus ratum habuerit. in. xlvi. q. reg. de annali. nu. 3
 Privata persona facto suo a lite se abdicando interesse publico præiudicare non potest. in. i. q. reg. de annali. nu. 3
 Privatio præsupponit habitum. in. iii. q. reg. de subro. collit. nu. 1
 Privatus omnia a iure, vel ab homine, ipso facto, titulum discoloratum, an habere dicatur. in. x. q. reg. de trien. nu. 4
 Privato a iure, vel ab homine quare iura non assistunt ibi. nu. 16
 Privilegia derogantia quibuscumque personis, an derogent collegio dominorum Romanæ. in. ii. q. reg. de idio. nu. 5
 Privilegium concessum clero Hispaniæ de reuocandis regressibus, an comprehendat Cardinales. in quarta quæstio, proce. mi. numero. 8
 Privilegiatus, an vatur privilegio contra pariter privilegatum. in. xii. q. reg. de impe. per obi. fa. car. nu. 4
 Privilegia regula de imp. per obi. fa. car. quare cardinalibus concessa fuerunt. in. xvii. q. reg. nu. 7
 Privilegium personale ad successorem, an transcat. in. xlii. q. reg. de trien. nu. 7
 Privilegium concessum alicui ratione alicuius professionis, vel officii quatenus durat. ibidem. numero. 10
 Probatio, an sit ius in. xi. q. reg. de iure quasi. non tol. nu. 2. & .xii. q. nu. 4
 Probatio, & releuamen ab onere probandi in quo differant. ibi. nu. 3
 Probandi onus cui potissimum incumbat, an reo excipienti de regula, an vero actori reosignatario ubi renunciare moritur, & dubitatur vtrum ante, vel post viginti dies, in nona quæstio, regula de infir. resig. numero. 1
 Probationes plene quo casu requirantur. in. xxxvi. q. reg. de infir. resig. nu. 1
 Probationes de publica voce, & fama, an sufficiant ad probandum primum extremum. ibidem. numero. 2
 Probandi onus cui incumbat, an asserenti se esse talis linguæ, uel nationis, an dicenti

INDEX

contrarium. in. l. q. regu. de idiom. numero 16. & q. xiii. numero. 3
 Probatio testium non admittitur, vbi per literas fieri potest. in. xiii. q. reg. de non iudic. iuxta for. sup. numero. 1
 Probare contenta in sua gratia quilibet tenetur. in. vi. q. reg. de veri. not. obit. nu. 1
 Processus summarius in quibus causis soleat dari. in. vii. q. reg. de subro. colli. nu. 7
 Processus factus per excommunicatum, licet sit nullus, an interumpat prescriptionem. in. xlv. q. reg. de annali. nu. 8
 Proclamationes inter vulgares quibus verbis fieri debeant. in. i. q. reg. de idio. nu. 21
 Procliuiores sumus ad aboluendum, q̄ ad condemnandum. in. xiiii. quest. regu. de annali. numero. 4
 Procurator constitutus contra omnem personam, an possit agere contra vniuersitatē, vel capitulum. in. secunda quest. regu. de idioma. numero. 5
 Procuratorem, vel aduocatum ex debito conscientie ad causas iniustas non acceptandas teneri, quomodo procedat. in. praxi. comp. vtri. fig. numero. 2
 Prohibitus, vt a possessione priuetur debet prius citari. in. liiii. q. reg. de annali. nu. 1
 Prouisio, & datio non solum in materia spiritali, sed etiam in profana parificatur. in. xii. q. reg. de trien. nu. 2
 Promissiones, & pacta frequētius fiunt, q̄ dationes. ibidem. nu. 4
 Proccmium Ioannis. xliii. ad regulam de veri. not. obit. describitur. in. praxi. regulaz. numero. 2
 Proccmiali, & finali ratione cessante, cessat ipsa dispositio. in. iiii. quest. reg. de veri. not. obit. numero. 6
 Proccmii ratio, q̄ sit potens. in. i. q. regu. de annali. numero. 2
 Proccmium quod comprehendit, an idem in regula comprehendatur. in. xxviii. quest. reg. de annali. nu. 4
 Prorogatio in regula de annali denegari non solet quousq̄ inueniat possessorem. in. lxxx. iiii. q. reg. num. 2
 Prorogatio regulaz de trienniali facta per vni. an possit venientibus pro interesse. in. xxi. q. reg. numero. 2
 Prorogatio termini quando reputatur eadem cū termino. in. xli. q. re. de trien. nu. 11
 Prorogatio regulz de trienniali, an transeat in cessionarium. in. xliii. q. reg. nu. 1
 Protestatio declaratoria voluntatis, an inteligeretur repetita in actu, qui geritur in cons-

tinenti, aut ex intervallo. in. six. q. regu. de imp. per obi. fam. car. nu. 8
 Protestatio quando est necessaria quando vero non. in. xliii. q. reg. de annali. nume. 10. & q. lxxv. numero. 2
 Protestari iudici per ipsum non stare ad hoc vt excusetur nunquid impetrans de necessitate teneatur si per iudicem stat quo minus causam terminare possit per sententiam infra annum. in. lxxv. q. reg. de anna. nu. 1
 Protestationis loco impetranti nunquid sufficiat impedimentum probare si fuit impeditus causam infra annum profsequi. in. lxxvi. q. ciuf. reg. numero. 1
 Protestatio facta per vnum, an profit alteri. in. xxi. q. reg. de trienniali. nu. 4
 Protonotarii olim quomodo appellabantur, & quando esse ceperunt. in. i. q. proccmii. nu. 4. & in comp. vtri. fig. nu. 33
 Protonotarium dignitas, & huius nominis interpretatio, quaz sit. ibidem. nu. 5
 Protonotarium circa dignitatem quadam vltis digna describuntur. ibi. nu. 7
 Prouisio nunciij post presentationem patroni laici nondū ep̄o presentatur, nunquid valeat. in. i. q. reg. de iure quasi. nō tol. nu. 19
 Prouidendi, vel acceptandi potestas, sublato impedimento, manet libera. in. xxxiii. q. reg. de infr. resig. nu. 4
 Prouisio hominis cessare facit prouisionē legis. in. xxxv. q. reg. de infr. resig. nu. 3
 Prouidere, seu mādare prouideri verba, quid importent, & interesse, an differant. in. iiii. q. re. de idio. nu. 1. 2. & 3
 Prouisus si ante literas confectas moretur, aut matrimonij contraheret, vel religionē profiteretur, an propter hoc aliquid vacare dicatur. in. i. q. reg. de non iudi. iuxta form. supp. numero. 7
 Prouisio ordinarii infra mensem ad acceptandum concessum expectantibus facta, an valeat, etiam illis postea non acceptantibus. in. xvii. q. reg. de publi. resig. num. 7
 Prouisio ordinarii, an sufficiat bñficiario, quo ad hoc, ut dicatur titulum habere. in. iiii. q. reg. de non iudi. iuxta for. supp. nume. 1. & in. xxviii. q. reg. de trienniali. nu. 6
 Prouisio per obitum resultans vigore illius clausulaz, siue alias quouis modo, an valeat. in. iiii. q. reg. de veri. not. obi. nu. 2
 Prouidendi modus naturalis, an accidentalis attendi debeat. in. xi. q. reg. de anna. nu. 1
 Prouisio legati de latere de beneficiis vacantibus in mensibus ordinarii, an valeat. in. xxviii. q. reg. de trien. nu. 7

Prouisio

INDEX

Prouisio ordinarii facta de beneficio vacante cuius regressus pertinebat ad alium, an valet titulum coloratum. ibi. nu. 8
 Prouisio executoris de beneficio litigioso, an valeat. in. i. q. reg. de trien. nu. 4
 Proximi lege veteri, qui reputabantur, qui vero extranei. in. i. quest. regu. de idioma. numero. 10
 Publius Confa ob eius imperitiam a Cicerone per locum reprehensus. in. vii. q. regu. de subro. colli. nu. 9
 Publicatio legis, vel regularum facta tantum Romz, an liget extra urbem. in. ii. q. proccmii. numero. 13
 Publicatio in resignationibus fienda quare inducta sit. in. iiii. quest. regu. de publi. resig. numero. 8. & 10
 Publicatio quid sit. ibi. nu. 16
 Publicatio quare potius fieri debeat in resignatione, quam in permutatione. ibidem. numero. 17
 Publicatio, & possessionis petitio, an sint inter se diuersa. in. viii. quest. regu. de publi. resig. numero. 4. & 5
 Publicatio quomodo, & in quo loco sit facienda. in. ix. quest. regu. de publi. resig. numero. 1. & 5
 Publicatio ad triplicem effectum fit, vt ibi. ibidem. numero. 1. & 3
 Publicatio demonstrata rei quando non est frustratoria. ibidem. nu. 4
 Publicatio in cimiterio, vel ciuitate facta, an valeat. ibidem. numero. 6
 Publicatio in dignitatibus, quaz requiratur, quaz vero in parochialibus, & beneficiis simplicibus. ibidem. numero. 7
 Publicatio, an fieri debeat quando transferatur pensio, sicut quando renunciat beneficiū. in. x. questio. regu. de public. resig. numero. 1
 Publica, & notoria dicuntur, quaz in signatura papaz fiunt. in. xi. quest. regu. de publi. resig. numero. 3
 Publicatio per affixionem in acie campi floraz, vel in valuis cancellariaz facta, nunquid valeat. in. xliii. quest. regu. de publi. resig. numero. 2. & 5
 Publicatio, vt fieret vbi aliquis propter aliquod impedimentum non potuit talis, & excusetur, quid facere debeat. ibi. nu. 3
 Publicatio ad effectum regulaz de publi. resig. nunquid inducta dicatur per citationem affixam in ualuis ecclesiaz vbi est beneficium tempore diuisorum factam super dicto beneficio renunciato. in. xliiii. quest. regu.

numero. 1
 Publicationis tempus quoad resignationem, quare maius datur in curia, q̄ extra. in. xxi. q. reg. de publi. resig. nu. 1
 Pustula quid significet. in. ix. q. reg. de valore expri. nu. 18
 Quæstū verbum, quid denotet. in. iiii. q. reg. de iure quasi. non tol. nu. 14
 Qualitas, siue adiectio ad subiectum, ad quid apponitur. in. ii. q. procc. nu. 1. & 9
 Qualitas in actu consistens facit eundem mutare in diuersam speciem. in. v. quest. proccmii. numero. 4
 Qualitates quorū sunt in constitutione, tori ducuntur obstacula, & ex consequenti tot derogationes, & expressiones. ibi. nu. 6
 Qualitatis omisio, an vitiet gratiam. in. iiii. quest. regu. de infr. resig. nu. 3
 Qualitas adiuncta verbo debet adesse tempore verbi. in. xxxii. quest. regu. de infr. resig. numero. 6
 Qualitates omnes, quaz requiruntur in prima gratia, ædem, an debeant obseruari in secunda. in. vii. q. reg. de non iudi. iuxta form. supp. nume. 5
 Qualitatem semel positam implere dispositionem, licet postea cesset, quomodo procedat. in. xviii. quest. regu. de subrog. colli. numero. 1
 Qualitate, quaz differunt, an differant specie. in. viii. quest. regu. de impe. per obitu. fam. car. numero. 3
 Qualitas per quam aliquis priuilegium se esse pretendit, illam probare tenetur. in. x. q. reg. de trien. nu. 5
 Qualitas propter quam priuilegium fuerat concessum vbi cessat, cessat etiam ipsa priuilegium. in. decima quarta questio. regu. de trienniali. numero. 8
 Qualitas, quæ semel in actu interuenit, licet postea cesset, nihilominus actus sustinetur. ibidem. numero. 13
 Quartana, & similes longæ ægriudines, quando, & in quibus non sint periculose. in. xliiii. quest. regu. de infr. resig. nu. 2. & q. xxviii. numero. 3
 Quicumque dictio, an comprehendat vniuersaliter omnes, tam habiles, quam inhabiles. in. tertia quest. regu. de annali. num. 1. & 2. & ii. quest. regu. de trienniali. nu. 2. & 3. & q. iiii. numero. 1
 Quint. Coponius, quod vini amphoram ei, cuius suffragio magistratum petebat, dono dederat, ambitu condemnatus fuit. in.

xii. q. reg. de trien. nu. 1
 Quis verbum, de sui natura masculinum, & femininum comprehendit. in. vi. q. regu. de infr. resig. nu. 4

R

Ratificatio per dominum quando, & quomodo fieri debeat, & quando locum habeat. in. xlix. q. reg. de annali. nu. 1. & 2. & in. lix. q. reg. de trien. nu. 2
 Rationes plures ubi considerantur, licet vna cesset, alia militare videntur. in. xxi. q. reg. de infr. resig. numero. 2
 Ratio, quae colligitur ex mente regulae, censetur expressa. in. xxxiii. quaest. regu. de infr. resig. numero. 3
 Ratio maior est in vno casu, quam in alio. in. v. q. reg. de idio. nu. 4
 Ratio diuersa, diuersum parit iuris effectum. in. xliii. q. reg. de subro. colli. nu. 3
 Ratio ubi est eadem, eadem debet esse in vtroque dispositio. in. liii. quaest. regu. de veri. not. obit. nu. 2
 Ratio ubi generalis est, licet dictum sit speciale, ratio attenditur. in. ix. quaest. regu. de annali. numero. 1
 Ratio anima legis dicitur. in. i. q. reg. de trien. nali. numero. 2
 Rectoris officium quale esse debeat. in. i. q. regu. de idiom. nu. 2
 Rector parochialis idioma loci qualiter intel ligere debeat. in. ix. q. reg. de idio. nu. 2
 Recursus ad ius commune reputatur fauorabilis. in. xviii. q. re. de imp. p. obi. fa. car. nu. 2
 Redire quis ad ius amissum ex noua causa potest. in. xlix. q. reg. de annali. nu. 2
 Redditi animi appellatione, mobilium, an veniant. in. praes. reg. de trien. nu. 4
 Referendarii ob quam causam constituti sunt. in comp. vtri. sig. nu. 2 6
 Referendariorum duo sunt genera. ibidem numero. 2 7
 Referendariorum gratiae numerus. ibidem.
 Referendarii gratiae in signatura, quas ordinationes obseruare teneantur. ibi. nu. 2 8
 Referendariorum iustitiae numerus. ibidem. numero. 3 0
 Referendariis iustitiae pro officio suo praestato munera recipientibus, quae poena imponatur. ibidem.
 Referendariorum iustitiae obseruationes, & ordinationes. in comp. vtri. sig. nu. 3 1
 Referendarii inter officiales curiae digniores reputantur. ibi. nu. 3 2
 Referendarii quo fuerunt constituti. ibidem numero. 3 3

Referendariis, quae tantus honor tribuatur, quid sit in causa. ibi. nu. 3 5
 Referendarii olim exempti erant a muneribus extraordinariis. ibi. nu. 3 7
 Referendarii olim poterant, sicut papa ex duobus impetrantibus alteri gratificari in data & poterant sicut Vicecancellarius recipere resignationem beneficiorum. ibi. nu. 2 8
 Referendarii etiam si actus officia sua non exerceant, gaudent nihilominus praerogatiua referendariorum. ibi.
 Reges in regnis suis non faciunt reges, sed vicereges. in. i. q. proe. nu. 2 1
 Reges, & Duces sub generali dispositione non comprehenduntur, nisi specialiter nominentur. in. liii. q. proe. nu. 2
 Regis dignitas in multitudine populi. in. vi. q. reg. de imp. per obi. fa. car. nu. 6
 Regressus ex causa onerosa, an dicatur proprie gratia. in. liii. quaest. reg. de non iudic. iuxta for. sup. nu. 2
 Regulae cancellariae, & ipsa cancellaria quando originem habuerunt. in. i. q. proe. nu. 1
 Regularum cancellariae quis fuerit primus author. ibidem.
 Regulae cancellariae vtrum ligent vniuersaliter omnes. in. ii. q. proe. nu. 1
 Regulae cancellariae, an publicentur solum in curia. ibidem. nu. 3
 Regularum vinculum, minus est, quam statutorum particularium. ibi. nu. 4
 Regulae cancellariae non allegantur, sicut leges digestorum. ibidem
 Regularum ignorantia nunquid excuset. ibidem numero. 6
 Regularum appellatio est incerta. ibi. nu. 9
 Regulae cancellariae quare sic nominentur. ibi.
 Regula idem est, quod ius. ibi. nu. 1 0
 Regulae cancellariae per successiones pontificum renouantur. ibi. nu. 1 4
 Regulae cancellariae, licet postea publicentur, ligant tamen a tempore assumptionis papae. ibidem.
 Regulae non ligant, nisi dentur per Vicecancellarium. ibidem. nu. 1 5
 Regulae cancellariae semel productae, & registratae, an faciant fidem in aliis causis sine noua extractione, & transportatione registri. ibidem. numero. 1 6
 Regulae cancellariae dupliciter dantur. ibi.
 Regulae iudiciales oes fere sunt de dandis. ibi.
 Regulae cancellariae vtrum ligent ipsum papam. in. iii. q. proe. nu. 1
 Regulae cancellariae vtrum comprehendant cardinales. in. liii. q. proe. nu. 1

Regulae

Regulae cancellariae, an continentur in se clausula derogatoria voluntatis. in. v. q. proe. nu. 2. & in. i. q. reg. de iur. quesi. no. tol. n. 2 1
 Regulae cancellariae, quo casu cesset derogatum per clamoralem non obstat. c. o. s. t. i. & c. ibi. nu. 9
 Regulae literis iam expeditis, quae obstant. in. vi. q. proe. nu. 1
 Regularum suspensionum duplex consideratio. ibidem. numero. 3
 Regulae de idiom. & de non tollen. iure quesi. sito. & de publi. resig. quomodo secundum hodiernum stilum derogatur. ibidem. nume. 4
 Regulae de verbo ad verbum, an possint in bulis inferri per illa verba latissime extendi. ibidem. numero. 7
 Regulae de iure quesi. no. tol. origo. in praes. reg. nu. 1
 Regulae de iur. quesi. no. tol. an habeat locum in principio in oibus gratiis beneficiorum. ibi.
 Regulae de iure quesi. no. tol. an comprehendat gratias extra iudicium. in. ii. q. reg. nu. 3
 Regulae ex quo loquitur de iur. quesi. no. tol. an praesupponat habitum iuris. in. liii. q. re. nu. 2
 Regulae de extendendis consensibus, de resignationibus simpliciter loquentes, an habeat locum in renunciationibus conditionatis. ibi. nu. 1 7
 Regulae quae non tollatur ius, & c. an habeat locum in iure quesi. no. ad tempus. ibidem. num. 1 9
 Regulae Inno. viii. & Hadria. vi. reuocantes ius patronatus laicorum quomodo moderentur. in. v. q. reg. de iure quesi. no. tol. nu. 4
 Regulae de iur. quesi. no. tol. an procedat in commissionibus proprie concessis. in. viii. q. regu. numero. 1
 Regulae de valore, & de trien. non dant titulum, sed tantum ius excipiendi peremptorie. in. x. q. reg. de iure quesi. no. tollen. numero. 3
 Regulae de iure quesi. no. tollen. nunquid obstat gratiae tertii non colligatis impetratae lite pendente inter alios productae in iudicio per colligantem. in. xliii. q. regu. nu. 1
 Regulae quae derogant in fauore alicuius, nunquid tollat regula quo minus alii eius exceptioe vti possint. in. xv. q. re. de iur. quesi. no. tol. n. 6
 Regulae de iure quesi. no. toll. vtrum in casibus, in quibus legis non suffragatur, sit aliquid remedium ad annullandam gratiam, per quam alii cui tollitur ius quesi. no. in. xlii. q. reg. nu. 1
 Regulae de infr. resig. vtilis est, & iucunda. in praes. eiusdem regu. numero. 1
 Regulae de infr. resig. tractatus in tres partes diuisus. ibidem. numero. 4
 Regulae de infr. resig. origo. ibidem. nume. 5
 Regulae eiusdem frequentes innovatio. ibidem. & numero. 7. & 8

Regulae de infr. resig. in tempore, & vacatione modificatio. ibidem. nu. 6
 Regulae de infr. resig. quae procedat. ibi. num. 7
 Regulae de infr. resig. nunquid liget papam in firmam renunciantem papatum secundum formam. c. primi. de renunc. lib. vi. in. i. q. reg. nu. 1
 Regulae cancellariae, & dispositiones canonum, an ligent summum pontificem. ibidem. nume. 3
 Regulae de infr. resig. mens. & uerba in quo fundentur. ibidem. numero. 4
 Regulae de infr. resig. an habeat locum in cardinalibus infirmis resignantibus. in. liii. q. regu. de infr. resig. numero. 1
 Regulae de exprimendo valorem, & extraneas gans execrabilis, an comprehendat cardinales. ibidem. nume. 2
 Regulae de infr. resig. an procedat in familiaribus cardinalis cedenti in infirmitate non facta mentione familiaritatis. in. liii. q. reg. nu. 1
 Regulae de infr. resig. an comprehendat exemptos. in. v. q. regu. nume. 1
 Reg. de infr. resig. vtrum comprehendat feminas religiosas habentes dignitates collatiuas. in. vi. q. regu. nume. 1
 Regulae de infr. resig. an habeat locum in senes decrepito. in. vii. q. reg. nume. 1
 Regulae idem est, quod statutum. ibidem.
 Regulae de infr. resig. an habeat locum in eo, qui intrat mare, vel est constitutus in alio periculo mortis, & renunciat in illo periculo, & moritur infra. xx. dies ex illo. in. viii. q. regu. numero. 1
 Regulae de infr. resig. an habeat locum in infirmo infirmitate animi, & non corporis laboranti. in. x. q. regu. numero. 1
 Regulae de infr. resig. vtrum procedat quando infirmus ex vulnere non letali ex culpa medicorum, vel alio casu superueniente, non ratione vulneris decessit. in. xi. q. reg. nume. 1
 Regulae de infr. resig. vtrum habeat locum in eo, qui cedit commendam. in. xliii. q. reg. nu. 1
 Regulae quae habeant locum in commenda, attendenda illarum morte. ibidem. numero. 8
 Regulae de infr. resig. an comprehendat ecclesias sine beneficiis consistorialia. in. xliii. q. reg. n. 1
 Regulae de publican. resig. an habeat locum in consistorialibus. ibidem. numero. 3
 Regulae de infr. resig. vtrum procedat in beneficiis iuris patronatus ad que per praesentationem, quis assumitur. in. xvii. q. reg. nu. 1
 Regulae annullans collationem, per consequens omne necessarium antecedens prohibere videtur. ibidem. numero. 2
 Regulae de infr. resig. quae sit exorbitans quomodo procedat. ibidem. nume. 3

INDEX.

Regula de annali quomodo cōprehendat beneficia iurispatronatus. *ibidem*. nu. 9
 Reg. de infir. resig. an procedat in eo, qui renūciavit iuri suo quāsitō in beneficio vigore alicuius gratiæ. in. xviii. q. reg. nume. 1
 Regula de infir. resig. an habeat locū in renunciantē causa permutationis de imparibus beneficiis. in. xix. q. reg. nume. 1
 Regula de infir. resig. an habeat locū in beneficio patrimoniali. in. xxi. q. reg. nume. 1
 Regula de infir. resig. an procedat in altaribus vel in patrimonio, ad quæ, quis in titulum beneficii ordinatur. in. xxii. q. reg. nume. 1
 Regula, quæ non habeant locum extra curiā in. xxvi. q. reg. de infir. resig. nume. 3
 Regula prerogatiuarum scriptorū, aut militet cōtra familiares papæ, attenda eius mente. *ibidem*. numero. 5
 Regula de infir. resig. loquens de infirmitate, an debeat in dubio intelligi de infirmitate graui, an uero de leui. in. xxviii. q. reg. nu. 1
 Regula generaliter loquens, an generaliter debeat intelligi. *ibidem*.
 Regula de impet. per obit. fami. cardi. in qua vacatione per obitum non dicitur habere locum. in. xxx. q. reg. de infir. resig. nume. 3
 Regula de infir. resig. an habeat locum in renunciatione facta per infirmū in manibus papæ, & papa ante præstitū cōsensum moriatur, & infirmus postea infra. xx. dies post cōsensū præstitū debeat. in. xxxii. q. re. n. 1
 Regula de infir. resig. de stilo curiæ, an soleat passim derogari. in. xxxix. q. regu. nume. 1
 Regulis habentibus notabilem qualitatem, an censentur per clausulas generales derogatum. in. xli. q. reg. de infir. resig. nume. 1
 Regula de idiomate, quis fuerit primus author. in. præfa. regu. nume. 1
 Regula de idiom. nūquid habeat symbolum, affinitatem, aut similitudinem aliquam cū diuino, aut humano iure, an uero discrepet a iure communi. in. i. q. regu. nume. 1
 Regula de idio. nūquid habeat locū in prouisionibus factis cōminis regularibus, vel capitulis, aut vniuersitatibus aliquarū ecclesiā rū. in. ii. q. reg. nume. 1
 Regula de idiomate, quare fauorabilis iudicatur. in. iii. q. regu. numero. 2
 Regula de valore breuis declaratio. *ibi*. nu. 7
 Regula de valore, an comprehendat cardinales. *ibidem*. numero. 8
 Regula de idiomate, nūquid obseruari debeat & liget extra curiā. in. vi. q. reg. numero. 1
 Regula de impet. beneficia uiuent, quare dicitur fauorabilis. in. præfa. reg. nume. 1

Regula de impet. beneficia uiuent. quis fuerit primus author. *ibidem*. numero. 2
 Regula secundum varietatē negotiorū, tēporū, & personarū, mutationē recipiūt. *ibidem*.
 Regula de impet. benefi. uiuēt. an procedat in gratia motu proprio facta. in. i. q. reg. nu. 1
 Regulis ex stilo, an cōsēat derogatū. *ibi*. nu. 5
 Regula de non iudic. iux. for. sup. quis fuerit primus author. in. præfa. regu. nume. 1
 Regula de non iudic. iux. for. sup. nūquid habeat concursum, similitudinem, vel consonantiam cum iure communi, vel sit contra ius. in. prima. q. regu. numero. 1
 Regula expeditionem literarum requirentes in dispensationibus, nūquid concordent cum iure communi. *ibidem*. nume. 5
 Regula de nō iudi. iux. for. sup. nūquid habeat locū extra curiā. in. ii. q. reg. numero. 1
 Regula de non iudic. iux. for. sup. de quibus iudicibus loquatur. *ibidem*. numero. 3
 Reg. de non iudi. iux. for. sup. nūquid habeat locū in accessu, vel regressu ex causa onerosa, & per viā contractus. in. iii. q. reg. nu. 1
 Regula de non utendo duabus gratiis, in quibus non habeat locum. *ibidem*. nume. 2
 Regula de non iudi. iux. for. sup. an habeat locū quando agitur possessorio. in. v. q. regu. numero. 1
 Regula requirentes literarum expeditionem, an procedant in possessorio. *ibidem*. num. 5
 Regula de nō iudi. iux. for. sup. nūquid differat ab illa, quæ disponit dispensationes non suffragari, nisi literis expeditis. in. vi. q. reg. numero. 1
 Regula literarum expeditionem requirentes, quæ sint. *ibidem*. numero. 2. & in conapen. vtri. signa. nume. 3
 Regula de non iudic. iux. for. sup. loquens de iudicibus, nūquid habeat locū in arbitris. in. viii. q. reg. num. 1
 Regula de non iudi. iux. for. sup. an procedat quādo agitur super episcopatibus. in. ix. q. regu. numero. 1
 Regula mens, & ratio quando cū communi vū concurrunt, regulam vltra vim verborum extēdere videntur. in. xi. q. reg. de non iudic. iux. for. sup. numero. 3
 Regula de non iudic. iux. for. sup. nūquid sit locus in casu, in quo gratia papæ est deperdita, & probatur eius tenor. in. xiii. q. regu. numero. 1
 Regula. liii. quæ loquitur de dispensationibus, nūquid habeat locum quando quis vult vti gratia absq. literis expeditis in foro conscientiarum. in. xiiii. q. regu. de non iudic. iux.

INDEX.

dic. iux. for. sup. numero. 1
 Regula. quæ disponit cōmissiones causarum non valere, literis nō expeditis, quomodo procedat, & huiusmodi regulæ, pro quibus soleat derogari. in. comp. vtri. sig. num. 42
 Regu. de subrog. colliti. origo. in. præfa. reg. numero. 1
 Regula de subrog. colliti. an sit fauorabiliter amplianda. *ibidem*. numero. 5
 Regule de subro. colliti. qñ, & pro quibus soleat derogari. in. i. q. reg. nu. 1. & q. xv. n. 1
 Regula de subro. coll. an habeat locū extra curiā corā ordinariis, & legatis. in. ii. q. re. n. 1
 Regula quando est fauorabilis recipit latissimam interpretationem, etiam ad casus nō expressos. *ibidem*. numero. 2
 Regula de subro. colliti. an habeat locū in Britannia. *ibidem*.
 Regula de subro. colliti. nūquid habeat locū qñ ille, q. cōmisit cām, literis non expeditis petat se subrogari per obitū illius, cōtra quæ cām cōmisit, & i. iudiciū uocauit. in. iii. q. re. n. 1
 Regula de subro. colliti. nūquid habeat locū quando agitur ad priuandum aliquem beneficium suo in forma iuris. in. vii. q. re. nu. 1
 Regula de iure quæratō non tollen. possessio nem acquisitam, an comprehendat, si de eā mentionem non faciat. in. ix. q. reg. de subro. colliti. nume. 2
 Regula de subro. colliti. an habeat locum si illis moueatur propter rescriptū, siue cōmissio nem subreptitiā. in. xi. q. reg. nume. 1
 Regula de subro. colliti. nūquid sit locus quādo tertius nō collitigans obrinuit se subrogari in locū, & ad beneficiū illius, qui iam obrinuit executoriales cōtra aduersarium, qui illis nondū executis decesserat. in. xiiii. q. regu. numero. 1
 Regula de veri. noti. obit. qui fuerit primus author. in. præfa. regu. nume. 1
 Regula de veri. noti. obit. an sit fauorabiliter, & latissime interpretanda. *ibidem*.
 Regula de veri. noti. obit. vtrum habeat locū extra curiam in impetrationibus ordinariis, & legatorum. in. i. q. reg. nume. 1
 Regula de veri. noti. obit. nūquid procedat in gratia facta motu proprio. in. ii. q. reg. nu. 1
 Regula de veri. noti. obit. nūquid comprehendat illam speciē vacationis obitus, quæ includi possit sub cōsa, vel alio quouis modo, appōita in resignatione. in. iii. q. reg. nu. 1
 Regula de veri. noti. obit. an habeat locū in eo, qui de partibus constitutus procurator resignasset in fauorē certę personę cui fuit prouisū cū cōsa, siue alio quouis modo. *ibi*. n. 4

Regula de veri. noti. obit. nūquid procedat in commendā. in. iiii. q. reg. nume. 1
 Regula iudiciales, an comprehendant cōmendas. *ibidem*. numero. 3
 Regula de veri. noti. obit. nūquid sit locus, si quis moriatur Romæ, & beneficium impetretur a papa longissime distāte ab vrbe. in. vii. q. reg. numero. 1
 Regula de veri. noti. obit. nūquid soleat derogari. in. viii. q. regu. nume. 1
 Regula de impet. per obit. fami. car. quis fuerit primus conditor. in. præfa. reg. nume. 1
 Regula de impet. per obit. fami. car. an habeat locum quando papa concedit gratiā motu proprio. in. i. q. regu. nume. 1
 Regula eadē odiosa, & exorbitans reputatur. *ibidem*. numero. 2
 Regula eadem qualiter sit interpretanda, *ibidem*. numero. 6
 Regula de impet. per obit. fami. car. nūquid procedat in mandato de prouidendo reservatione vel expectatiua de beneficio vacaturō. in. iii. q. reg. nume. 1
 Regula de impet. per obit. fami. car. nūquid habeat locum in uacatione mortis factæ. in. v. q. reg. numero. 1
 Regula de impet. per obitum fam. cardi. nūquid procedat in beneficio commēdato factō militari cardinalis per cuius obitū impetratur. in. vi. q. reg. nume. 1
 Regula de impet. per obit. fami. cardi. an debeat obseruari in subrogatiōe facta per obitum collitigatis familiaris cardinalis vel in gratia si neutri perinde valere, vel similibus impetrationibus. in. viii. q. reg. num. 1
 Regula de impet. per obi. fam. car. quæ ratio nem in se contineat. *ibidem*. numero. 2
 Regula de impet. per obi. fami. cardi. nūquid in declaratoria facta in cōtinenti ad primā gratiam, in qua fit mentio de familiaritate cardinalis debeat obseruari. in. ix. q. re. n. 1
 Regula de impet. per obi. fami. car. nūquid sit satisfactum qñ ipsemet cardinalis impetrat pro alio beneficiū vacans per obitū sui familiaris vel alio quouis modo intercessit nō facta mentione in gratia de familiaritate nomine, & titulo, vel consensu cardinalis. in. xi. q. nume. 1
 Regula de impet. per obi. fami. car. an habeat locum in familiaribus familiarium cardinalium. in. xiiii. q. reg. nume. 1
 Regula eadem an habeat locum si cum familiaritate concurrat alia reservatio. in. xv. q. regu. numero. 1
 Regula de impet. per obitū fam. car. nūquid

habeat locū si sede uacante aliquis recipitur in familiarē alicuius, & anteq̄ eligatur papa, moritur familiaris. in. xx. q. reg. nume. 1
Regulæ omnes cancellariæ etiā referuntur beneficij familiarū sede vacante expirat. ibidē
Regula de impe. per obi. fami. car. nūquid habeat locū in coadiutoria cū futura successione quā quis habet ad beneficiū q̄ possidet familiaris. in. xxv. q. reg. nume. 1
Regula de annali in quatuor partes diuisa, ut ibi. in præfa. reg. nume. 1
Regula de annali ynde ortū habuit, ibidem. nu. 2. & quis illius fuerit author. nume. 4
Regulæ de non appellando a mera interlocutoria per partes an renunciari possit. in. ii. q. reg. de annali nume. 2
Regula de annali utrum per solam eius allegationē annullat ipso iure gratiā impetrantis sicut lex cōis absq̄ aliqua productione in actis faciendā. in. iii. q. reg. nume. 1
Regula de annali, siue eius decretum nūquid cōtrauenientes ligare debeat, ibi. num. 4
Regulæ cācellariæ ad hoc, ut in iudicio ius faciant in actis produci debent, ibidem. nu. 6
Regula de annali, nūquid sup̄ dispositis in ea, inducat, seu cōtineat formā. in. vi. q. re. n. 1
Regula de annali priuatū interesse, sicut bonū publicum, an concernat, ibidem. nu. 2
Regula de annali quare potius defendit possessorem etiā absq̄ titulo, & triennalis non defendit nisi habentem saltem coloratū titulum. in. viii. q. reg. nume. 1
Regula de annali, nūquid debeat suari extra curia corā legato, vel ordinario. i. ix. q. re. n. 1
Regulæ cancellariæ ubi possunt probabiliter ignorari, ibidem. numero. 3
Regula de annali an habeat locū in impetrante gratiam motu proprio. in. x. q. reg. nu. 1
Regula de annali, an obster impetranti habeat forte mandatū de prouidendo ad monasteriū monaliū ad quod solēt per electionē & cōfirmationē assumi. in. xi. q. reg. nu. 1
Regula de annali nūquid procedat cōtra impetrantē, qui ad effectū, ut contra eū de ista regula excipi nō possit ante suā impetratiōne possessore ipsū ante cōpletum annū a possessione deifici curauit. in. xiii. q. re. nu. 1
Regulam de annali inducā fuisse in odiū impetratis quādo procedat. in. xiiii. q. reg. n. 9
Regula de annali an pcedat in oibus bñficiis tā curatis, q̄ simplicibus. in. xviii. q. re. nu. 1
Regula de annali, an habeat locū in episcopatibus. in. ix. q. reg. nume. 1
Regula de annali, an habeat locū in administratione perpetua data per testatorē in alta

ribus, seu oratorij. in. xx. q. regu. nume. 1
Regula de annali, an habeat locū in impositione p̄sonis imposte super beneficio per annum possessore. in. xxi. q. regu. nume. 1
Regula de annali an habeat locum in hospitali. in. xxii. q. reg. numero. 1
Regula de annali, an procedat in bñficiis consistorialibus. in. xxiii. q. reg. numero. 1
Regula de annali, an procedat in bñificio commendato. in. xxvi. q. regu. numero. 1
Regula de annali, an vendicat sibi locum in bñficiis iurispatronatus. in. xxvii. q. re. nu. 1
Regulæ cancellariæ loquentes generaliter de beneficiis, an habeat locum in beneficiis iurispatronatus. ibidem. numero. 2
Regula de annali, de qua impetratione, & collatione loquitur, ibidem. numero. 3
Regula de annali, an habeat locū in impetratione gratiæ si neutri. in. xxviii. q. reg. nu. 1
Regula de annali, an obster pariter reformationi factæ ad primam gratiam, quæ erat nulla ex eo, quia nō fecerat mentionem de regula. in. xxix. q. reg. numero. 1
Regula de annali, nūquid defendat minorem possessorem beneficii curati sine dispensatione. in. xxxiii. q. regu. nume. 1
Regula de annali, an procedat quando quis possederit per annum ante priuationē, siue post. in. lli. q. regulæ. numero. 7
Regula de annali, an habeat locū in possessore, qui nō recipit fructus. in. lvii. q. re. n. 1
Regulæ de annali verba, videlicet, ut improbi, &c. an inducant causam finalē istius dispositionis. in. i. q. reg. nume. 1
Regulæ de annali verba, videlicet, quod certo modo vacare præcedit, an intelligat de illis modis vacationis inductis p̄ cancellariā, videlicet, ingressum religionis, cōtractū matrimonij, vel afflictionem, &c. in. xxxv. q. regulæ. numero. 1
Regulæ de annali verba, videlicet, & quot annis ille possideat, quot modis intelligatur. in. xxxviii. q. reg. numero. 2
Regula de annali, nūquid inhabiles ipso iure, & per extranea. Boni. Pii, & Alex. & Iulij, cōtra nō solutes annatas aditā, uel quæcūq̄ alium inhabile defendat. in. li. q. reg. nu. 1
Regula de annali, an defendat hereticum. in. lii. q. regu. nume. 1
Regula de annali, an defendat possessore priuatū beneficij, ob non solutionem pensionis. in. liiii. q. reg. nume. 1
Regula de annali, an defendat execrabile possessorem annalem. in. liiii. q. reg. nume. 1
Regula de annali, an obster impetranti beneficiū

ficiū per alterius afflictionē, vel per non promotionem. in. lv. q. reg. numero. 1
Regula de annali, nunquid defendat illegitimū possessorem annalem de cuius clericaturæ ordinatione vel dispensatione non constat. in. lviii. quæstio. regu. nume. 1
Regula de annali contra impetrantem, an iurari poterit, his qui tēpore vnius papæ per sex menses, & illō mortuo tempore successoris per alios sex menses pacifice beneficiū possedit. in. lix. q. regu. nume. 1
Regula in dubio, an respiciat futura, an vero præterita. ibidem.
Regula de annali, nūquid pcedat in eo, qui resignauit & reseruauit sibi omnes fructus, in quorum percipiendū possessione existit. in. lx. quæst. reg. nu. 1
Regulæ de annali exceptio competens prædecessori meo mortuo contra impetrantē, nūquid transeat ad me successorem in dicto beneficio. in. lxiii. q. reg. nume. 1
Regula de annali, an defendat expoliatorem postea possessorem annalem effectum. in. lxiiii. quæstio. regu. nume. 1
Regulæ de annali, nunquid quoad primā partem per impetrantē satisfactū sit propterea q̄ impetrans citatus fuit a possessore infra sex menses. in. lxv. q. regu. nume. 1
Regula eadem, an locum habeat in formalibus. ibidem. numero. 3
Regulæ de annali verba, videlicet, alioquin impetratio prædicta, & quæcumq̄ inde secuta nullius existant firmitatis, &c. quid operentur, ibidem. nu. 4. & q. lxviii. nu. 1
Regulæ de annali, in secunda, & tertia parte, nunquid sit satisfactum si impetrans infra sex menses causam cōmiserit super possessore, & possessorem citari fecit, & infra annum sententiā obtinuit, an uero requiratur sententiā super petitorio. in. lxvi. q. reg. nu. 1
Regulæ de annali verba, ibi beneficiū impetraverit quid concernat, ibidem.
Regula de annali tempore impetrationis fient quas qualitates copulatiue cōcurrere requirant. in. lxvii. q. regu. nume. 2
Regula de annali odiosa est, & contra ius cōmune. ibidem. nu. 3. & q. lxviii. nu. 4
Regula quæ dat formam, in qua forma adimpleri debeat. in. lxix. q. reg. de annali. nu. 2
Regula de annali, an obster subrogationi gratiose impetratæ per tertium, propter mortem vnius ex duobus litigantibus. in. lxx. q. regu. numero. 1
Regulæ de annali tempora, an currant impetranti impedito. in. lxxi. q. reg. num. 1

Regulæ de annali verba, videlicet, q̄ gratia si neutri, vel subrogatio nō suffragantur vtrū contrarietur verbis finalibus regulæ, videlicet, q̄ beneficium litigiosum non cōseatur, vel sint superflua. in. lxxix. q. reg. nu. 1
Regula de annali in duas partes principales diuisa. in. lxxiii. q. reg. nume. 2
Regula illa iuris, videlicet, q̄ annullato principali corrumpit accessorium quas limitationes recipiat, ibidem. numero. 7
Regula de annali quare in secunda sui parte decernit beneficium non esse litigiosum, si iste idē effectus resultat ex pena, & uerbis in prima parte positis. in. lxxx. q. reg. nu. 1
Regula de annali primo in odium litigantiū secundario in fauorem possessoris facta est. in. lxxxi. q. reg. nu. 2
Regula de annali, an plus operetur, q̄ dispositio iuris cōmunis. in. lxxxiii. q. reg. nu. 2
Regula de triennali ynde originem habuit. in præfa. reg. nume. 1. & quis eam primus in usum tradidit. numero. 2
Regula de triennali, nūquid bastardum, siue illegitimum possessorem prouisum ab inferiori, vel a papa defendat. in. ii. q. re. n. 1
Regula de triennali, an defendat cōmuniā possidentem dignitatem, vel administrationē. in. iii. q. regu. nume. 1
Regula de triennali, an habeat locū in beneficiis commendatis perpetuo secundum statum nostri temporis. in. v. q. reg. nu. 1
Regulæ de triennali verba ibi, seu quæuis alia dispositio, an omnem speciem titulorū cōprehendant, ibidem. numero. 1 8
Regulæ cancellariæ quæ procedant in commenda, ibidem. nume. 2 2
Regula de triennali, an procedat in officiis. in. vi. q. reg. nume. 1
Regula de triennali, an comprehendat hospitalia. in. vii. q. reg. nume. 1
Regula de triennali, an habeat locum in beneficio vnito. in. viii. q. reg. nu. 1
Regula de triennali, an habeat locum in beneficio iurispatronatus. in. ix. q. reg. nu. 1
Regula de triennali, nunquid defendat possidentem duo beneficia curata per triennium, & sic incompatibilem, seu execrabilem, aut non promotū infra annum. in. x. q. reg. nu. 1. & in. q. lv. reg. de annali. nu. 3
Regula de triennali sequitur mentem, & intentionē legis primæ. ff. de vscap. ibi. nu. 1 3
Regula de triennali, nunquid defendat expoliatorem possessorem, vel successore eius habentes titulum coloratū contra spoliatū, vel successore spoliati agente spolio, & an re-

gula ista procedat quādo cōtra possessore
cōmittit causa possessorii. in. xi. q. reg. n. 1
Regula de triennali verba ibi, imperationes
quaslibet de beneficiis sic possessis, &c. an
inducant peritoria, vel possessoria. ibi. n. 6
Regula triennalis, in quo differat ab annali,
ibidem. numero. 1 2
Regula de triennali quia simoniactum excipit,
de qua simonia sit intelligendū. in. xii. q. res
gu. nume. 1
Regula de triennali, an censeatur derogatum
si impetratur beneficiū detētum per aliquē
p̄ plures annos, & in impetratione habet tē
pus detētōnis, pro expresso cū cōtra nō ob
stantibus regulis. in. xvii. q. reg. nume. 1.
Regula de triennali verba, videlicet, nequeat
molestari, &c. quid operentur. in. xviii. q.
regu. nume. 3
Regula triennali, quæ annullat impetratiōes,
de quibus impetrationibus erit intelligendū.
in. xix. q. reg. nu. 1. & 3
Regula de triennali prerogatio facta per vnū
ex litigantibus contra possessorem trienna
lem, an profit venietibus pro interesse suo
infra tēpus prorogati post triennalem tē
possessionem. in. xxi. q. reg. nume. 1
Regula de triennali, an requiratur titulus validū
& verū, an vero sufficiat titulus coloratus,
vel presumptus. in. xxvi. q. reg. nu. 1. & 1 3
Regula indistincte loquens interpretationē
vnde capere debeat, ibidem. nume. 2
Reg. de triennali exceptio in odiosis, & exor
bitantibus quo pacto sit intelligenda. in
xix. q. regu. nu. 4
Regula de triennali, sicut requirit titulum sal
tem coloratum, an requiratur etiam bonam
fidem. in. xlii. q. reg. nume. 1
Regula de triennali, omnem titulum, an repu
ter coloratum. in. xliiii. q. reg. nu. 3
Regula de triennali, nūquid existentē in quasi
possessione pacifica, non soluedi pensione
per triennium defendat, quādo agitur contra
ipsum ad priuationē, & regressum ob non
solutionē. in. l. q. reg. numero. 1
Regule de triennali verba, videlicet, beneficia
qualiacumq; sint, pensionem an comprehē
dant, ibidem. nume. 2
Regulæ de triennali verba, videlicet, ex apo
stolica, quid denotent. in. xlv. q. reg. nu. 3
Regula de triennali, nūquid defendat possesso
rem in beneficio contra habentem regres
sum in specie ad illud. in. xlix. q. reg. nu. 1
Regula de triennali, in quo dicitur odiosa, ibi
dem. nume. 5
Regulæ de triennali exceptio nunquid obster

excipienti de regula de non exprimendo ve
ro valore. in. li. q. reg. de tri. nu. 1
Regula de valore exprim. quis fuerit primus
author. in. praef. reg. nume. 1
Regula Urbani de valore, de quibus benefi
ciis loquitur, ibidem. nume. 2
Regula de valore quibus rationibus addita fuit
ibidem. nume. 4
Regula de valore moderna a regula Eugeni
sumpta, ibidem. numero. 1 0
Regula de valore, nunquid cōprehendat car
dinales. in. i. q. reg. numero. 1
Regula de valore expri. an habeat locum ex
tra curiam in impetrationibus factis a lega
tis. in. ii. q. reg. numero. 1
Regula de valore, an habeat locum in mona
steriis monialiu, vel aliis quibuscūq; siue il
la sint cōfistorialia, siue nō. in. iii. q. re. nu. 1
Regulæ de valore mens, & incētio. ibi. nu. 3
Regula de valore expri. an militet in hospita
libus. in. iii. q. regu. numero. 1
Regula de valore, nunquid habeat locum in
gratiis de beneficiis vacaturis. in. v. q. reg. n. 1
Regula de valore duas partes alternativae con
tinet, vt ibi. ibidem. numero. 3
Regula de valore, nunquid obster regressū,
in quo non est expressus valor secundū cō
mune estimationem ex eo, quia in prima
gratia fuerat expressus. in. vi. q. reg. num. 1
Regula de valore, nunquid procedat in bene
ficiis cōmendatis. in. vii. q. reg. nu. 1
Regula de valore quare continet in se tot va
rietates monetarum, & an expressio isarū
debeat fieri secundū estimationē loci, vbi
vacat beneficium, an vero secundum valo
rem curiæ Romanæ. in. viii. q. reg. nu. 1
Regula de valore quid intelligat per marchā
argenti, quid rursus per libram, & quid per
alias monetarum species hic designatas. in
ix. q. reg. numero. 1
Regule de triennali verba, videlicet, super be
neficiis sic possessis neq; aut molestia, &c.
quid importent. in. lviii. q. reg. nu. 1
Regulæ de triennali verba, videlicet, nō mo
lestari, de qua molestia intelligatur. ibi. n. 5
Regulæ de triennali exceptio, an impediatur or
dinarium inquirētē. ibi. n. 6. 8. & 1 0
Regulæ de triennali verba, v3, antiquas lites
penitus extinguētēs, quomodo intelligat.
in. lxi. q. reg. nu. 1. 3. 6. 8. 1. 1. 3. 14. & 1 5
Regula de triennali, an iuret aliquem in peti
torio. in. lx. q. reg. nume. 2
Regula de triennali, nunquid tureatur nō pro
mōtū infra annum. in. lxii. q. reg. nume. 1
Regulæ de annali verba, videlicet, si quis im
petrauerit.

petrauerit, &c. omnem modum impetradi,
an includant. in. xxviii. q. reg. nu. 4
Regula de veris. notis. obit. qualiter derogari
debeat. in. viii. q. reg. nume. 1
Regulas cancellariæ in eo statu, in quo nunc
sunt quis primus omnium rediit. in. praef.
regulæ de non iudicari. iux. for. supplic.
nume. 1
Regula de public. resig. vnde originē habuit,
& quid in ea Hadria. VI. addiderit, in. praef.
regu. nume. 1
Regula de public. resig. nūquid procedat vel
obster secūdo resignatario. in. i. q. reg. nu. 1
Regula de duabus gratiis, an habeat locum
in tertia. ibidem. nume. 6
Regula de public. resig. nunquid procedat qñ
resignans referatur sibi omnes fructus, &
denominationem tituli. in. ii. q. reg. nu. 1
Regula de publicā. resig. ad quā sit inducta.
ibidem. numero. 2
Regula de public. resig. quæ simpliciter de res
nunciatione loquitur, nunquid habeat locū
in ea, quæ ex causa permutationis fit. in. iii.
q. reg. nume. 1
Regula de public. resig. dispositio quare fauo
rabilis reputatur, & ideo latissime extenden
da. ibidem. nume. 5
Regula de public. resig. nunquid procedat in
beneficiis commendatis. in. iii. q. reg. nu. 1
Regula de public. resig. an procedat in benefi
ciis cōfistorialibus. in. v. q. reg. nu. 1
Regula de public. resig. an obliget resignata
rū ad publicandum tēpore successoris resi
gnationē factā in manibus prædecessoris
Pontificis si prædecessor infra sex mēses fa
ctæ resignationis moriatur. in. vi. q. regu.
nume. 1
Regulæ sicut & quælibet alia dispositio ad tol
lendū absurdum suppleri debent. in. vii. q.
reg. de public. resig. nume. 7
Regula de public. resig. nunquid obster legiti
me impedito, propter pestilentiam, vel bel
lū, vel aliud simile impedimentum publicā
re. in. xiii. q. reg. nume. 1
Regula de public. resig. ad hoc, vt habeat lo
cum, quæ requiruntur. in. xv. q. reg. nu. 1
Regula de public. resig. nūquid sit locus, si re
nuncians moriatur ciuilitate, & non natura
liter. in. xix. q. reg. de publi. resig. nume. 1
Regula de publi. resig. an procedat in resigna
tione iuris. in. xx. q. reg. nume. 1
Regulæ de publi. acceptationibus, quæ expre
se de expectatiuis loquitur nūquid sufficiat
referantiones, quæ habet beneficiū acceptadi
plura. in. xx. q. reg. de public. resig. nu. 2

Regula quæ vult, q̄ commissioni post con
clusionem non stetur, nisi derogetur cōclu
sioni, intellectus, & declaratio. in. cadem, &
vltima regula. nume. 1
Reipublicæ fauore recedimus a regulis iuris.
in. xix. q. reg. de iure quasi. nō tol. nu. 2
Relator dictorū alterius, an reprehendi debe
at sicut si ipse diceret. in. ii. q. proce. nu. 1
Relatum an sit in referentē cum suis qualitati
bus. in. xxix. q. reg. de annali. nume. 1
Remissoria an concedatur pro probandis ex
ceptionibus dilatoriis, seu peremptoriis. in
x. q. reg. de iure quasi. nō tollen. nume. 3.
Remissoria quo pacto expedite mittantur ad
partes. in. vi. q. reg. de nō iudici. iux. formā
sup. numero. 2
Renunciatio, an debeat magis iustificari in se
nē, q̄ in iuvene. in. vii. q. reg. de infr. resig.
numero. 8.
Renunciare primo quis videtur per acquisitiō
nem secūdi incompatibilis. in. xx. q. reg. de
trienna. nume. 3
Renunciatio, quæ præsumatur fraudulenta.
in. xxv. q. regulæ de infr. resig. nume. 1. &
q. xxvi. nume. 4
Renunciare gratiæ suæ cōsetur non terminas
causam infra annum sibi datū. in. lxxxiii. q.
reg. de annali. nume. 2
Renunciationem factam extra curiam coram
ordinario, vel legato, an comprehendat re
gula de infr. resig. in. xxvi. q. regu. nume. 1
Renunciatis ex causa etiā permutationis, quid
perdere dicatur. in. xliiii. q. reg. de tri. nu. 2
Renunciatio quā non admittitur beneficium,
an vacet. in. xxix. q. reg. de infr. resig. nu. 2
Renunciatis per porrectionem supplicatio
nis, an dicatur consentire, ibidem. nu. 4
Renunciatis per resignationem admissam an
te præstationem cōsensu, quid amisse di
citur. in. xxxii. q. reg. de infr. resig. nume. 7.
& q. v. reg. de annali. nume. 3
Renunciatio beneficii per priuandum post sen
tentiam perpetui carceris, ac etiam post ac
ceptionem expectantis, an valeat. in. xlii.
q. reg. de annali. nume. 4
Repetita sapius placent. in. iii. q. reg. de idio.
numero. 1
Res capiunt denominationes ab eo, quod fre
quentatur. in. ii. q. proce. numero. 9
Res per eadē causam dissolui debēt per quas
oriuntur. in. vi. quæstio. reg. de iure quasi.
non tollen. nu. 9
Res vna q̄ dicatur fortior altera etiā maioris
comprehensionis, & q̄ non sit dignior, an
stent simul. in. xv. q. reg. numero. 6

Res vna, & eadem, an debeat esse productiua contrariorum, in. xliiii. q. reg. nu. 4
 Res semel concessa qd semper maneat cōcessibilis quando procedat, in. xliiii. q. reg. de triennali. nume. 1
 Res effecta semel quoad vnū alienabilis per litem motam, an censetur esse alienabilis, quoad alios, in. xvi. q. reg. nu. 3
 Rescripti uerba quo pacto sint intelligenda, in. i. q. reg. de iure quasi. non tollen. nu. 4
 Rescriptū ab excommunicato impetratū esse ipso iure nullum, quomodo intelligatur, in. iiii. q. reg. de iure quasi. non tol. nume. 6
 Rescriptum etiam clausula cedente, vel decedente, an extendatur ad priuationem in materia stricta, in. vii. q. reg. de impet. per obi. fam. car. nume. 7
 Rescriptū in dubio, an debeat interpretari potius iustitiae, q̄ gratiosum, in. x. q. reg. nu. 8
 Reseruationum taxarum, & annatarum beneficiorum, quis fuerit primus inuentor, in. i. q. proce. mit. numero. 2
 Reseruatō in dubio, an praesumat. in. xxxiii. q. reg. de infir. resig. nume. 5
 Reseruatō vim nouae prouisionis habere dicitur, in. iiii. q. reg. de imp. benefi. viuc. n. 2
 Reseruatō apud sedem, quae sit maior, in. xv. q. reg. nume. 2
 Reseruatō inducta per regulas dupliciter consideratur, ibidem. nume. 5
 Reseruationibus duabus in persona vnus cōcurrentibus, quae attendatur, ibidem. nu. 9
 Reseruationes officialium summi Pontificis charas, & peculiares habent, ibidem.
 Reseruatō semel causata, propter familiaritatem, an extinguatur, cessante familiaritate, in. xviii. q. reg. de impet. per obi. fam. car. nume. 2
 Reseruatō generalis habet vim constitutionis, & legis, in. xxiii. q. reg. de annali. n. 3
 Reseruatō sicut per collationē papae expirat, an ita per commedam perpetuam, in. v. q. reg. de trienna. nume. 2
 Reseruatō semel, an duret semper affectum in. xxx. q. reg. de trien. nume. 1
 Reseruatō illa in corpore iuris clausa, de qua in regula de triennali, quae sit, & an sit vnica, vel plures, in. xxxi. q. re. nu. 1. 6. & 7
 Reseruatō beneficium ordinario alicui scietu conferente, an ille faciat fructus suos, ibidem. numero. 2
 Reseruatō per extrauagan. ad regimē contingant, an in curia vacare dicantur, an apud sedem, ibidem. nume. 5
 Reseruatō iuris cōmunis, an differat ab illa

in corpore iuris clausa, ibidem. nume. 8
 Reseruationes in corpore iuris cōmunis clausae, quot sint, ibidem. nume. 10
 Reseruatō in corpore iuris clausa, quibus priuilegiis ornetur, ibidem. nu. 19
 Reseruationis decretum, quoad affectus iuris cōmunis, an discoloret, in. xlix. q. reg. de trienna. nume. 7
 Reseruationes semel per regulas inductae per obitum papae, an expirent, in. vi. q. reg. de public. resig. nume. 6
 Reseruationes quando solent appellari exceptatiuae pingues, in. xxi. q. reg. de publi. resig. numero. 2
 Resignatarius quando per exceptionem regulae de public. repellitur, an propterea opponenti beneficium adiudicari debeat, in. xii. q. reg. de iure quasi. non tol. nume. 5
 Resignatio iuris, & resignatio beneficii in posse cuius fieri possit, in. xviii. q. reg. nu. 4
 Resignatio quando fit reseruatō fructibus, regula de infir. resig. an habeat locū, in. xx. q. reg. nu. 1
 Resignante aliquo bis in infirmitate, & secunda resignatio fuit admissa, & non prima, & vtriusq̄ consensus praestitus, sed consensus primae posterior, querit a quo consensus debeat computari viginti dies regulae de infir. resig. in. xxix. q. reg. nume. 1
 Resignans in sanitate beneficium in manibus papae supplicatione signata, qui consensus praestitit in infirmitate, ex qua decessit infra xx. dies, nunquid comprehendatur sub regula de infir. resig. in. xxxi. q. reg. nume. 1
 Resignatio ex quo facta est semel in manibus papae, actus habet suum esse, in. xxxii. q. re. de infir. resig. nu. 3
 Resignans extra curiam si moriatur infra. xx. dies, vtrum collatio pertineat ad solum papam, in. xxxiii. q. reg. de infir. resig. nu. 1
 Resignantes infirmi quomodo dicuntur fraudare ordinarios, & expectantes, ibidem. nu. 4
 Resignasse aliquē in infirmitate ad effectū regulae quomodo probetur, & per quē debeat infirmitas, & mors, j. xx. dies cōtingens probari, in. xxxvi. q. reg. de infir. resig. nu. 1
 Resignatio prima, nunquid sanetur, propter derogationē regulae factā in secūda vbi q̄s per procuratōrē bis resignat, & in secūda resignatiōe papa derogat regulae, si moriatur infra. xx. dies, in. xl. q. re. de infir. resig. nu. 1
 Resignans primus possessor annalis, an defendi possit regula de annali cōtra tertium resignatarium habentē causam a secundo resignante, in. lvi. q. reg. nu. 1

Resignatio

Resignatio in manibus ordinarii in fauorem certae personae, an fieri possit sine uitio simulationis, in. xvi. q. reg. de trien. nume. 3
 Resignans si post resignationem perfectam ex causa permutationis per triennium pacifice in possessione manserit, nunquid exceptione regulae de triennali aduersus tertium impetranem tueri possit, in. xliiii. q. reg. nu. 1
 Resignationes fraudem in se continere, quae praesumantur, in. xvi. q. reg. de public. resig. nume. 4. & q. iiii. nume. 6
 Resignatario, ante publicationem, an dicatur adeo ius questum, q̄ si infra tempus ad publicandum fieret alteri prouisio cum clausula nisi sit alteri ius questum, & postea nō publicaret, diceret gratia siue prouisio nulla, in. xvii. q. reg. de publi. resig. nume. 1
 Resignationes duae si factae sint eidem, & prima annullatur ex defectu publicationis, nūquid talis ex secūda, quam publicauit adiuuari possit, in. xviii. q. reg. de publicā. resig. numero. 1
 Restitutio in integrum, quae venit de iure speciali an tollatur statuto exceptione prohibente, in. vi. q. reg. de iure quasi. nō tol. n. 7
 Restitutio ultra lationem non datur, in. xvii. q. reg. de iure quasi. non tol. nume. 4
 Restitutio reponit rem in primum statum, in. xliiii. q. reg. de subro. coll. nume. 4
 Restitutio non datur sine colore, in. lvii. q. reg. de annali. numero. 5
 Restitutio adminiculum iuris desiderat, ibidem. numero. 6
 Retrocessionis praesumptio per lapsum triennii, an inducat titulum sufficientem ad regulam de triennali, in. xliiii. q. reg. nume. 6
 Retrocessio non faciens mentionem de fructibus male perceptis, an iudicetur nulla, ibidem. numero. 9
 Restrictio ad casum expressum, in quibus fieri solet, in. iiii. q. reg. de veri. not. obi. nu. 2
 Reuulatoria gratiae, quid operentur, in. vii. q. reg. de non iudic. iux. for. supp. nume. 4
 Reuulatoria vim nouae prouisionis habere censetur, ibidem.
 Reuertendi animum quando quis amittere censetur, in. xvii. q. reg. de impe. per obi. fam. car. numero. 6
 Reus per probationum defectū quod ius sibi acquirat, in. xii. q. re. de iur. quasi. nō tol. n. 3
 Reus etiam si nihil producat actore non probante debet absolui, in. iiii. q. reg. de non iudic. iux. for. sup. nume. 3
 Reus quando dicitur vexari, & molestari, quae

molestia sit considerabilis, in compen. vtri. signatu. nume. 5
 Reus fauorabilior est, q̄ actor, in. x. q. reg. de trien. nume. 1. 6. & q. xliii. q. numero. 10
 Reus possessor quando tenetur ostendere, & probare titulum, in. xliiii. q. reg. de trien. nu. 2
 Romani quanti suam linguam fecerunt, & in precio habuerint, in. i. q. reg. de idiom. n. 1
 Rotae auditoriū antiquis temporibus nō idē erat quod modo est, in. i. q. proce. nu. 1
 Rotae a tempore Sixti vsq̄ ad nostra tempora varia mutationes describuntur, ibi. nu. 13
 Rotae auctoritas q̄ sit in illustri, & excelso loco posita, in. ii. q. proce. nume. 10
 Rotae auctoritas quare cōmuni opinioni preferatur, ibidem.
 Rotae vberimus fons canonistarum appellatur, ibidem.
 Rotae iudicium nullum est toto orbe praestantius, ibidem.
 Rota potius considerat mentē, q̄ verba regularum, in compen. vtri. fig. nume. 57
 Rota semper solet ad aequitatem declinare, in. xi. q. reg. de valo. expri. nume. 7
 Rota moderna, in quibus opinionibus differat ab antiqua, in. liii. q. reg. de trien. nu. 10
 S
 Sacramenta ecclesiae per quos ministrari debeant, in. i. q. reg. de idiom. nu. 11. & in quibus personis illorum administratio nō cadat, in. q. ii. nume. 4
 Scientia sola, vt sufficiat ad absolutionem excommunicationis incurse propter iniectionem, quid requiratur, in. xviii. q. reg. de iure quasi. non tollen. nume. 4
 Scienti & uolenti non fit fraus, neq̄ iniuria, in compen. vtri. fig. nume. 88
 Scholaris eo ipso q̄ est matriculatus, licet nihil studeat gaudet priuilegiis scholarium, in. xliii. q. reg. de impe. per obi. fa. car. nu. 9
 Scribentes alicui qua lingua scribere debeant, in. i. q. reg. de idiom. nume. 20
 Scribentes multa excusabiles sunt, in compen. vtri. signaturae. nume. 1
 Scribere & loqui per se sunt denotantes personalitatem, ibidem. numero. 6
 Scriptores apostolici, an praeserantur veris familiaribus, ibidem. nume. 58
 Scripturae sacrae infinita loca, propter imperitiam idiomatis perperam interpretata, in prima. q. reg. de idiom. nume. 12
 Scutorū in Italia duplex species nouorū scilicet, & ueterū, in. ix. q. re. de ualo. expri. n. 27
 Senes infirmi dicuntur, in. vii. q. reg. de infir. resignan. numero. 1

Senectutis pulchra descriptio, ibidem, nu. 2
 Senes quot morborū genera infestēt. ibi. n. 3
 Senes quamplures repentina morte interem-
 pti connumerantur, ibidem, numero. 4
 Senex, an præsumatur minus viuere q̄ ager,
 ibidem, nume. 5
 Senex nominis æthimologia, ibidem, nu. 6
 Senectutis incommoda, ibidem.
 Senex ex iuris præsumptione q̄ longam vitæ
 spem sibi pollicentur, ibidem, nume. 8
 Seniorum plura priuilegia, ibidem.
 Sententia lata contra regulas Cancellariæ, an
 valeat, in. ii. q. proce. nume. 4
 Sententia principis facit ius vniuersale, ibidē.
 numero. 12.
 Sententia lata contra extrauagantē, an valeat.
 ibidem, numero. 15
 Sententia principis licet faciat ius generale va-
 let tamē sententia contra illud, in. v. quæst.
 proce. numero. 6
 Sententia, an tribuat ius, in. vii. q. reg. de iure
 quæsto non tollen, nume. 5
 Sententia lata contra regulam productam, an
 sit nulla, in. præfa. reg. de non iudi. iux. for-
 mam sup. nume. 3
 Sententia quæ transit in rem iudicatam, an
 possit executioni mandare sine aliqua cita-
 tione partis, in. iiii. q. regulæ de subrogā.
 colli. nume. 2
 Sententia lata contra ius ambiguū, an valeat.
 in. vi. q. regu. de subro. colli. nume. 10
 Sententia & declaratio, in. ambiguis, quæ ca-
 pienda est, in. iiii. q. regu. de verifi. nori. obi.
 numero. 7
 Sententia lata contra possessorem annalē nō
 opponentem de regula, vel nō probantem
 se esse annalē possessorem, an ualeat, in.
 vii. q. reg. de annali. numero. 2
 Sententia priuatiua quoruncumq; beneficio-
 rum quas p̄siones comprehendat, in. xxi. q.
 reg. de annali. nume. 2
 Sententiæ executio donec superest nil potest
 dici actum, in. xliiii. q. reg. de annali. nu. 2
 Sententia ex defectu iuris partium, an dicatur
 nulla, & an transire possit in rem iudicatā.
 in. lxx. q. reg. de annali. nume. 4
 Sententia non cōstitit de processu, an sit nulla
 in. xxiii. q. reg. de trien. nu. 2.
 Sententia & silentii impositio ad quid referan-
 tur, in. lviii. q. reg. de trienna. nume. 8
 Sepellendi, & baptizandi actus solus, an fa-
 ciat, vt ecclesia possit dici curata, in. xi. q.
 regulæ de idiom. nume. 8
 Sequester violans suo iure priuatur, in. v. q.
 reg. de annali. numero. 4

Sequester appositum beneficio per iudices
 seculares, an impediatur pacificam possessio-
 nem, quoad effectum regulæ de annali. in.
 xvi. q. regu. nume. 1
 Sequester appositum non de consensu par-
 tium, an pertinet possessorem sua possessio-
 ne, ibidem, nume. 4
 Sermo, an capiatur ex patre, an ex matre, in.
 xiii. q. regulæ de idiom. nume. 2
 Seruiens familiari papæ, vel cardinalis, an di-
 catur papæ, vel cardinali seruire, in. xiiii. q.
 reg. de imp. per. obi. fami. car. nume. 3
 Seruitutibus in duabus vna remissa alia in sta-
 tu suo remanet, in. xv. q. regu. de impet. per
 obi. fami. card. nume. 10
 Sexus differentia nulla est animæ respectu, in.
 vi. q. regu. de infir. resig. nume. 3
 Sic dictio, declaratiua & significatiua est mo-
 dorum expressorū, in. x. q. reg. de triennali
 numero. 7
 Signaturæ vtriusq; progressus in tres particu-
 las diuisus, in. compen. vtri. signa. nume. 2
 Signaturæ obseruationes olim variæ fuere,
 ibidem, nume. 3.
 Signatura gratiæ quibus verbis conficiatur,
 ibidem, nume. 4
 Signaturæ gradus, ibidem, numero. 10
 Signatura papæ per fiat, data in concursu cum
 illa per concessum etiam mou proprio, &
 pro qualitate quæ præferatur, ibidem.
 numero. 14
 Signatura iustitiæ papæ, in quo differat a si-
 gnatura Cardinalis, ibidem, nu. 17
 Signatura Collegii Reuerēdissimorum Car-
 dinalium papa absente qualis esse solet, ibi-
 dem, numero. 20
 Signatura nil plus dat q̄ uerba importent, in.
 xv. q. reg. de annali. nume. 3
 Silentium imponere quid sit, & huiusmodi
 uerba quantæ sint potentia, in. lviii. q. reg.
 de triennali. numero. 3
 Simonia casus superat omnes alios, in. x. q.
 regu. de trienna. nume. 13
 Simoniacus habet vitiosum ingressum, in. xii.
 q. regu. de trien. nume. 1
 Simoniacus ita est qui promittit sicut ille, qui
 dat, ibidem, nume. 2
 Simonia vera, vt cōmittatur quid concurrere
 debet, ibidem, numero. 6
 Simoniam commissam in suo beneficio igno-
 ras, an habeat coloratum titulum, possitq;
 agere spolio, ibidem, nume. 9
 Simoniacus an dicatur is, qui pro consequen-
 do beneficio aliqd dedit, quod in p̄s vsus
 conuerteretur, ibidem, numero. 12

Simoniacus

Simoniacus quā sit detestabilis, ibidem, nu.
 mero. 13
 Simonia, quæ occulte fit, an sufficiat q; per
 præsumptiones probetur, in. xviii. quæst.
 regu. de trien. numero. 5
 Simoniacum liberam conuentione sola facta post
 renunciationem, an inducat, in. xii. q. reg.
 de triennali. numero. 11
 Solennitas, quæ requiritur in actu reforman-
 do, an eadem requiratur in actu constituen-
 do, in. vii. quæstio. reg. de non iudic. iuxta
 form. sup. nume. 5
 Solennitas vbiq; tradita est per ius positiuū
 quid operetur, in. xiiii. q. eiu. regu. nu. 6
 Solon quare de paricidiis legem non tulit,
 in. vii. q. reg. de impe. per obi. fa. car. nu. 5
 Specialia duo circa idem non concurrunt, in.
 xxvi. q. reg. de trien. nume. 4
 Spoliator pro colore quid sufficiat, in. v. q. re-
 gulæ de non iudic. iuxta for. sup. nu. 1
 Spolio agenti, an obstat defectum notorium
 iuris, ibidem, numero. 5
 Spolii actio, vt mihi competat, an potero pos-
 sessionem per procuratorem meum spolia-
 tum capiam ratam habere, in. xlix. q. regu.
 de annali. nume. 3
 Spoliatus & si sit legitimus debet repelli exce-
 ptione notoria de nō titulo, in. lviii. q. reg.
 de annali. nume. 2
 Spoliator quādo non potest se tueri exceptio-
 ne temporis competentis tam uigore regu-
 læ de triennali, q̄ cuiuscūq; alterius præscri-
 ptionis, in. xi. q. reg. nume. 14
 Spoliatus in beneficialibus sine titulo colora-
 to nō restituitur, in. xxiii. q. reg. de triē. n. 8
 Spoliator violentus regula de triennali nō de-
 fenditur, in. xi. q. reg. nume. 2
 Spoliatus quilibet regulariter an restitui de-
 beat, in. li. q. reg. de annali. nume. 2
 Spoliatus execrabilis, an restituitur, in. lii. q.
 regu. de annali. nume. 3
 Spolio, an agi possit vbi primum extremum
 deficit, in. lvii. q. reg. de annali. nu. 5
 Statutum disponens q; victus victori cōdem-
 netur in exp̄sis quomodo intelligi debeat,
 in. i. q. reg. de iure quæst. non tollen, nu. 20
 Statutum factum contra turbantes, an intel-
 ligatur principaliter, vel secundario, in. iiii.
 quæstio. regu. de iure quæstio. non tollē.
 numero. 8
 Statuta loquentia de debitoribus an habeant
 locum in debitoribus conditionalibus, in.
 iiii. quæstio. reg. de iure quæstio. non tollē.
 nume. 12
 Statuta disponentia circa actus perpetuos, an

includant etiam actus, qui possunt esse per-
 petui, & temporales, ibidem, nume. 21
 Statutum, an comprehendat exemptos a pri-
 uilegio, in. vi. quæstio. regu. de iure quæ-
 sta non tol. nume. 6
 Statutū simpliciter loquens, an comprehen-
 dat tam masculos, q̄ fœminas, in. sexta quæ-
 stio. regu. de infirm. resignantibus, nu.
 mero. 2. & 3
 Statutum vel cōstitutio apostolica habet vim
 legis vniuersalis, in. xxxvii. q. regu. de infir.
 resig. nume. 3
 Statutum imponens pœnam manus, nūquid
 cōprehendat manum aridam, & inutilem,
 in. xvii. q. reg. de annali. nume. 8
 Statuta, vt conformentur secundum ius com-
 mune qualiter sint interpretanda, in. kviii. q.
 reg. de annali. nu. 3
 Statutum correctoriū iuris cōmunis de vediti-
 one loquens, an habeat locū in permuta-
 tione, in. iiii. q. reg. public. resig. nume. 14
 Stilum curiæ Romanæ omnes inferiores ec-
 clesiæ sequi tenentur, in. ii. q. proce. nu. 10
 Stilus curiæ Rom. quare sit uolubilis, ibidem
 numero. 6. & in. liii. q. reg. de trien. nu. 14
 Stilus Rotæ & Cancellariæ, quoad illam clau-
 sulam, videlicet, non obstantibus constitut.
 &c. qualiter se habeat, in. v. q. proce. nu. 1
 Stilus sacre pœnitentiariæ in absolutione a
 mutilatione membri qualis sit, in. iii. q. reg.
 de iure quæst. non toll. nume. 4
 Stilus quando iura non suffragantur sequen-
 dus est, in. xiiii. q. reg. de infir. resig. nu. 1
 Stilus habetur pro lege, in. ii. q. proce. nu. 8
 Stilus Rotæ circa condemnationem expensarū
 in. xi. q. reg. de annali. nume. 2
 Stilus Rotæ hodiernus in capienda possessio-
 ne, in. xliiii. q. de annali. nume. 7
 Stilus cancellariæ facit ius, & tollit dubietatē
 facti, in. vi. quæstio. regu. de impe. per
 obitum fami. car. nu. 3
 Stipulatio inter homines diuersi idiomatis, an
 possit contrahi, in. i. q. reg. de idiom. nu. 20
 Sturnus auis lingua Anglica quomodo ap-
 pelletur, in. ix. q. reg. de valo. expri. nu. 8
 Subiecta talia esse debent qualia sua prædica-
 ta, in. ii. q. proce. nume. 7
 Subrogatio propter ius acquisitum vigore ac-
 ceptionis lite pendente impeditur, in. pri-
 ma quæstio. regu. de iure quæstio. non
 tollen, nume. 10
 Subrogatus quis nō ceterur in lite nisi in sub-
 rogatione fiat mentio possessionis, in. v. q.
 regulæ de iur. quæst. non tol. nume. 2

Subrogatus, an fortiaur naturam illius in cuius locum subrogatur. in. vii. q. reg. de non iudic. iux. for. supp. nume. 3. & in. xliii. q. reg. de trienna. nume. 8

Subrogatus per commissionem ad prosecutionem nem executorialium ad quid teneatur. in compen. vtri. sig. nume. 79

Subrogationum duo sunt genera. in. i. q. reg. de subro. collig. nume. 1

Subrogatus in iure, vel ad ius alicuius familiaris cardinalis lite pendente, nunquid teneatur facere mentionem nominis, & tituli cardinalis vel ab eo consentum petere. in. v. q. reg. de subro. collig. nume. 1

Subrogatio quando dari, & concedi soleat. in. vi. q. reg. de subro. collig. nume. 4

Subrogationi per priuationem quando est locus, ibidem. nume. 5

Subrogatio non facta mentione de iure accipiantis, an ualeat. in. viii. q. reg. de subro. collig. nume. 1

Subrogatus quoad litem & ius defuncti an censeatur etiam subrogatus quoad possessionem. in. ix. q. reg. de subro. collig. nu. 1

Subrogatio cum derogatione regulae de subro. collig. quare cardinalibus, uel aliis potioribus dari non solet. in. xv. q. reg. nu. 1

Subrogatio mouenti litem contra triennalem possessorem quare non datur. in. xvi. q. reg. de subro. collig. nume. 1

Subrogati quando sunt tres duo non colligentes primus sine derogatione regulae secus cum derogatione, tertius uero colligens, & infra mensem, quis istorum praefertur de her. in. xvii. q. reg. de subro. collig. nume. 1

Subrogatio secunda est nulla prima non casata, ibidem. nume. 2

Subrogationis diffinitio. in. xix. quaest. reg. de subro. collig. nume. 5

Subrogatio, in forma gratiosa, an obster regula de annali. in. lxx. q. reg. nume. 2

Subrogatus in ius spoliati si agat contra spoliatorem, an excludatur exceptione regulae de triennali. in. xii. q. reg. nume. 13

Subrogatus in ius alterius, etiam quoad possessionem, an teneatur ipse purgare spoliū sicut ille in cuius locum subrogatur, ibidem numero. 17

Subrogatus quoad rem, an censetur etiam subrogatus, quoad qualiteram. in. xliii. q. reg. de trienna. nume. 6

Successione in imperio prohibitam esse quomodo procedat. in. ii. q. reg. de infr. resig. numero. 5

Successio in officiis secularibus curiae an sit

prohibita. in. xvii. q. reg. de infr. resig. n. 2

Successor & antecessor quando eadem persona reputatur. in. lxxiii. q. reg. de anna. nu. 2

Successor in beneficio titulo permutationis, vel alias an possit contra tertium impetranter, uti exceptione regulae de trienna. competeri praedecessori suo ex sua trien. possessione. in. xlii. q. reg. nume. 1

Successio respectu tituli in beneficiis non datur, ibidem. numero. 2

Successor tam utilis, quam singularis, an possit uti accessione praedecessoris in usufruptionibus & praescriptionibus, ibidem. nu. 5

Successor eadem persona fingitur, cum praedecessore, ibidem numero. 6

Successoris appellatione quando ueniat singularis successio. in. xliii. q. reg. de triennali. numero. 4

Suffragari verbum quid operetur. in. xliii. q. reg. de non iudic. iux. for. supp. nu. 7

Summus Pontifex solus in ecclesia Dei appellatur sicut Moses Cancellarius Dei, cum quovnum & idem consistorium facit. in. i. q. proce. numero. 21

Sumptum de registro supplicationum signatarum, an faciat fidem in iudicio. in. i. q. regulae de non iudic. iux. for. supp. nume. 4. & in compen. vtri. sig. nume. 62

Super dictio, quid denotet. in. i. q. reg. de triennali. nume. 3

Superflua quae non dicantur, licet tacite inant. in. iii. q. reg. de subro. collig. nume. 5

Supplicatio sine literis est gratia informis. in. xviii. q. reg. de infr. resig. nu. 1

Supplicatio statim quae est signata, quid operetur, ibidem. numero. 3. & 4

Supplicatio nunquid in dubio praesumitur impetrata ad instantiam illius cuius fauorem concernit. in. v. q. reg. de imper. beneficia uiuē. nu. 2. & in. xxxii. q. reg. de anna. n. 6

Supplicatio sola de iure communi non inducit indubitata probationem iuris. in compen. vtri. sig. nume. 8

Supplicatio nouae prouisionis ad supplendū defectum publicationis requiritur, an sufficiat. in. v. q. reg. de non iudic. iux. for. sup. n. 5

Supplicatio proprie quae dicitur. in. xi. q. reg. de non iudic. iux. for. sup. nu. 1

Supplicationes gratiosae hodie aliter signantur, quam commissiones iustitiae. in compen. vtri. sig. numero. 10

Supplicationes quatuor uotorum papae referuatorum a solo papa signantur, in quibus antiquitus nisi ex magna causa non solebat dispensare. ibidem. nume. 45

Supplicatio

Supplicatio sola canonicum titulum non continet. in. vii. q. reg. de pub. resig. nu. 5

Suspendi in longum tempus quid sit. in. x. q. reg. de iure quasi. non tol. nu. 4.

T

Taciturnitas, quae in concedendo defectum intentionis inducere uidetur, gratiam nullam reddit. in. i. q. reg. de pub. resig. nu. 5

Taxarum libri ante additionem regulae de valore duo erant, quorum inuenitur Io. xxii. sit. in. praes. reg. de valo. nu. 6

Taxe quo pacto per Romanos Pontifices creuerint. ibidem. nu. 9. & quare impositae sint. in. i. q. nu. 8

Tempus in dubio, an currat de momento ad momentum. in. xxxvii. q. reg. de infr. resig. nu. 1. & in. x. q. reg. de subro. collig. nu. 2. & in. xvi. q. reg. de trien. nu. 7

Temporis angustia non nocet. in. i. q. reg. de veris. noi. obit. nu. 1

Tempus annale plurimum fomentum iuris habere dicitur. in. praes. reg. de anna. nu. 3

Temporis saltem indefiniti mentio cessantibus clausulis in quibus impetrationibus sit necessaria. in. xxxviii. q. reg. de anna. nu. 4

Tempus iunius anni, & sex mensium in regula de annali praescriptum ad quid detur. in. lxxviii. q. reg. de anna. nu. 3

Tempora in materia stricta, & in praescriptionibus, an coniungantur. in. xvi. q. reg. de trien. nu. 6

Tempora praedecessoris, nunquid coniungantur cum tempore successoris, ut possit dici triennalis. in. xx. q. reg. de trien. nu. 4

Tempus legitimo impedimento existente, an currat. in. vii. q. reg. de publi. resig. nu. 6

Tempus in regula de pub. resig. datum ad publicandam resignationem, an intelligatur etiam datum ad petendam possessionem. in. viii. q. reg. nu. 1

Tempus ad insinuandum pendente additionis tempore, an currat. in. xvii. q. reg. de publi. resig. nu. 3

Terminus quando est praescriptus per dictionem, a dies termini, an computeur in termino. in. xxxvii. q. reg. de infr. resig. nu. 3

Termini, quibus uiuunt Papa in puisionibus quor sunt, & quomodo inter se differant. in. iii. q. reg. de idio. nu. 3

Termini ante terminum ad articulandum, qui seruari debeant. in. comp. vtri. sig. nu. 51

Terminus prorogatus quando non censetur idem cum primo. in. xli. q. reg. de trien. nu. 5. & q. xvii. nu. 4

Terminus assignatus respectuus certae causae,

ad hoc, ut currere debeat, quid requiritur. in. lxxvii. q. reg. de anna. nu. 5

Terminus duplex ubique a lege datur actori simul & reo, an debeat intelligi lapsio primo termino. in. lxxviii. q. reg. de anna. nu. 1

Terminus datus per legem ad accusandum, vel agendum in dubio, an dicatur peremptorius. in. lxxii. q. reg. de anna. nu. 2

Ternarii numeri frequentia, & celebritas, quae sit. in. i. q. reg. de trien. nu. 3

Ternario numero, quae includuntur. ibi. nu. 5

Tertius ueniens pro interesse quando poterit uti appellatione ab alio interposita. in. xxii. q. reg. de trien. nu. 9

Testatoris voluntatem quando quis satisfecisse non dicitur. in. iii. q. reg. de iure quasi. non tol. numero. 3

Testator ubi grauat heredem ad soluendum debita Titii, an teneatur etiam ad debita conditionalia. in. iii. q. reg. de iure quasi. non tol. numero. 11

Testator facere non potest, quae leges in suis casibus locum non habeant. in. xxxii. q. reg. de triennali. numero. 2

Tex. in. c. mandatum de rescrip. loquens de beneficiis, an habeat locum in penonibus. in. xvi. q. reg. de infr. resig. nu. 1

Tex. in. c. avaritia in. c. quam sit in. c. ut quis duas, & in. c. si de electio. lib. vi. an habeat locum in praesentatione iurisdictionis. in. xvii. q. reg. de infr. resig. nu. 5

Tex. cum non distinguat neque nos distinguere debemus. in. xi. quaest. reg. de idioma. numero. 3

Tex. in regula de annali quare non dicitur de expensis. in. xli. q. reg. nu. 1

Tex. in de. fin. de procu. loquens de mortenaturali, an habeat locum in renunciatione. in. lxxii. q. reg. de annali. nu. 2

Tex. qui dicantur locum habere in commenta. in. i. q. reg. de trien. nu. 19

Tex. in. c. avaritia, licet sit poenalis extenditur ad praesentatum ministrantem. ibi. nu. 23

Tex. in terminis in concilio Basiliensi. decreto viii. in titulo de paci poss. quoad possessores triennales. in. xi. q. reg. de trien. nu. 5

Tex. in. c. ii. de renuncia. lib. vi. qui de simpliciter resignatione loquitur ratione fraudis, an habeat locum in permutatione. in. iii. q. reg. de publi. resig. numero. 7

Thomas Canthuariensis archiepiscopus pro defensione causa suae ecclesiae occubuit. in. ii. q. reg. de annali. nu. 6

Titulus canonicus ante expeditionem litterarum, an dari possit. in. i. quaest. reg. de non

INDEX.

Iudi. iuxta. for. sup. nu. 4
 Titulus quare in regula de annali non requiritur, sed sola possessio. in. viii. q. reg. nu. 4. & q. xxxiii. numero 1
 Titulus trium etiam dictionum. ff. naute. cau. po. stabul. vnde originem accepit. in. i. q. reg. de trien. nu. 6
 Titulus verus & legitimus quis dicatur. in. v. q. reg. de trien. nu. 1 s. & .1 6
 Titulus presumpus quis dicitur. ibi. nu. 2 s
 Titulus in prescriptione triennali quando requiritur. in. x. q. reg. de trien. nu. 1 0
 Titulus beneficii imperprescriptibilis est. in. xiii. q. reg. de trien. nu. 2
 Titulus coloratus triennalis si reducatur ad non titulum, an habeat locum regula de triennali. in. xviii. q. reg. nu. 1
 Titulus redactus ad non titulum ad prescriptionem, an sit utilis. ibidem
 Titulum presumpum sufficere quoad effectum regula de trien. de quo titulo intelligi debeat. in. xxiii. q. reg. nu. 7. & q. xxvi. numero. 3
 Titulus, licet non sit, an presumatur per lapsum decem annorum. in. xxvi. q. reg. de triennali. numero. 3
 Titulus presumpus ex sola possessione triennali nascitur. ibi. nu. 7
 Tituli anterioris probatio contra triennalem in contrarium, an admittatur. ibi. nu. 1 1
 Titulum verum non habens quoad hoc, vt presumpso adiuetur ad effectum regulae de trien. quid requiritur. ibi. nu. 1 5
 Titulus presumpus resultans ex possessione decem annorum in quo differat a titulo colorato a regula de triennali requisito. ibidē. numero. 1 7
 Titulus, vt canonizetur quid requiritur ibidem. numero. 2 8
 Titulus coloratus quoad regulam de triennali quis habere dicitur. in. xxvii. q. reg. nu. 1. & q. xxviii. nu. 4. & q. xxxii. numero. 1. & q. xxxiii. numero. 1
 Titulum discoloratum in quibus casibus quis habere dicitur. ibi. nu. 5
 Titulus, vt sit vere coloratus quid habere debeat. in. xxxiii. q. reg. de trien. nu. 3
 Titulus coloratus requisitus in regula de triennali, nunquid probetur per confessionem actoris. in. xxvi. q. reg. nu. 1
 Titulum dare a parte non dependet. ibi. nu. 3
 Titulum coloratum, an habere dicatur possidens beneficium per triennium ex collatione capituli de cuius potestate non constat. in. xxxvii. q. reg. de trien. nu. 1

Titulum coloratum nunquid det noua prouiso impetrata in curia pro absente, qui a capitulo de cuius potestate non constat prouisus fuerat. in. xxxviii. q. reg. de tri. nu. 1
 Titulum coloratum, nunquid habere dicatur capiens beneficium litigiosum vacans vigore suae gratiae expectatiuae. in. xl. quaest. reg. de triennali. numero. 1
 Titulum coloratum, an habere dicatur tertius non colligens cui ordinarius beneficium vacans per obitum alterius ex colligantibus contulit, & iste tertius postea triennio pacifice possedit. in. xli. q. reg. de triennio. numero. 1
 Titulum esse coloratum si negatur per agentem contra triennalem, quis probare teneatur. in. xliiii. q. reg. de trien. nu. 1
 Titulorum, & nominum diuersitas, diuersitatem materiae arguit. in. iiii. q. reg. de publi. resig. nu. 1 1
 Titulorum multiplicatio, an sit prohibita. in. xviii. q. reg. de publi. resig. numero. 3
 Totum qui dicit nihil excludit. in. ii. q. reg. de veri. not. obit. nu. 2
 Transactio per quam a lite receditur, an rescindatur praetextu enormis laesionis. in. ii. q. reg. de annali. nu. 4
 Translationes pensionum, an comprehendat regula de infr. resig. in. xvi. q. reg. nu. 1
 Translatio possessionis si lite pendente super titulo beneficii fiat in alium, an dicatur attentatum. in. liti. q. reg. de trien. nu. 4
 Triennalis si ab initio malus sit causa triennii bonus reputatur. in. praef. reg. de triennali. numero. 4
 Triennium quod decennium, vel aliud tempus quare magis in tuendis possessoribus praefigitur. in. i. q. reg. de tri. nu. 1
 Triennium regulae, nunquid currat contra minorem quatuordecim annorum, & vtum minor exceptione istius regulae defendatur. in. xv. q. reg. nu. 1
 Triennium de quo loquitur regula nunquid debeat esse continuatum tempore vnus resignatarii ad effectum allegationis Lapi. lxxix. in. xvi. q. reg. nu. 1
 Triennium regulae, an debeat esse continuatum, an vero sufficiat interpollatum. in. xx. q. reg. nu. 1
 Triennium longum tempus dicitur. in. xxvi. q. reg. de trien. numero. 5
 Triennium regulae, an liger superiorem quominus possit repellere non habentem canonicum titulum. in. xlii. q. reg. de tri. nu. 4
 Tunc dictio, extremitatem significat. in. lxvi. q. reg.

INDEX.

q. reg. de annali. numero. 1
 Turonensium moneta quando prima in Roma. curia cognita fuit. in. praef. reg. de val. expri. num. 7
 Tutor propter negligentiam remouetur. in. xxviii. q. reg. de trien. nu. 1 2.
 V
 Vacatione vera concurrente est ficta, quae attendi debeat. in. xxix. q. reg. de infirm. resig. numero. 1
 Vacatio per mortem resignatis infra. xx. dies, an dicatur vera vacatio per obitum, an vero sit ficta. in. xxx. q. reg. de infr. resig. nu. 1
 Vacatio quando dicitur inducta. in. xxxiii. q. reg. de infr. resig. nu. 6
 Vacatio ficta per obitum vtrum comprehendatur per clausulas generales positas in supplicatione resignationis mortui infra. xx. dies. in. xxxiii. q. reg. de infr. resig. nu. 1
 Vacatio per resignationem vnde sit inducta, vnde vero vacatio per obitum, & ad quem effectum. in. xxxv. q. reg. de infr. resig. nu. 2
 Vacationis duplex modus simul, & eodem tempore concurrere non potest. ibi. nu. 3
 Vacationis modum in collatione beneficii exprimeret, an sit necessarium. in. i. q. reg. de veri. not. obit. nu. 2
 Vacatio in dubio, quae sit intelligenda. in. vi. q. reg. de imp. per obitum. fam. car. nu. 2
 Vacatio ecclesiarum diurna periculosa est. in. xviii. q. reg. de imp. per obitum. fa. numero. 4
 Vacatio apud sedem dupliciter consideratur. in. xxi. q. reg. de trien. nu. 4. & .1 4
 Vacatio omnis apud sedem potest dici vacatio in curia, sed non e contra. ibi. & nu. 1 8
 Vacatio de nouo per mortem electi, an inducatur. in. xliiii. q. reg. de impe. per obitum. fam. car. nu. 2
 Vacatio vera, an ita detur per permutationem sicut per simplicem resignationem. in. iiii. q. reg. de publi. resig. nu. 3
 Vacatio, vt fingatur per obitum quoad effectum fictionis regulae de publi. resig. quae requirantur. in. xv. q. reg. nu. 2
 Valentiae Hispaniarum quare potius ad ciuicum complacentiam, quam vt ratio postulat iusticia ministraretur. in. i. q. reg. de idio. nu. 9
 Valor in beneficiis in quibus non soluitur annata, non exprimitur. in. praef. reg. de val. numero. 5
 Valorem verum in beneficiis exprimi debere, quare Rom. pontifices voluerunt. in. i. q. reg. de val. expri. nu. 1 0. & in. v. q. nu. 2
 Valoris expressio in quibus beneficiorum fru-

ctibus non fit. in. iiii. q. reg. de val. expri. numero. 2. & .3
 Valor in quo beneficio exprimi debeat si clericus Francigena impetrat gratiam duorum quorum alter sit in Francia, alter vero in Alemania. in. ix. q. reg. de valor. expri. nu. 5
 Valor expressus in gratia iuxta taxam camerarum nunquid excuset a pena regulae de val. expri. in. x. q. reg. nu. 1
 Valoris expressio facta in literis secundum arrendamenta facta per eum qui mortuus est nunquid releuet impetrantem a poena regulae de val. expri. in. xi. q. reg. nu. 1
 Valor beneficiorum quomodo probetur practica ponitur in regula de valo. q. fi. & q. viii. numero. 3
 Valor beneficiorum in reservationibus futurum pro pensione quomodo intelligi debeat. in. viii. q. reg. de valo. nu. 4
 Variandi potentia, an aliquid de iure dimittat, sitq. considerabilis. in. i. q. reg. de iure quasi. non tol. nu. 1 7.
 Variare in iudicio in praedictum alterius non licet. in. lxi. q. reg. de annali. nu. 2
 Vera in qualibet dispositione in dubio, in specie capi debent. in. iiii. q. reg. de publi. resig. numero. 1 3
 Verba rationi, & aequitati deferre debent. in. ii. q. reg. de iure quasi. non tol. nu. 5
 Verba generaliter prolata de actu valido intelligi debent. in. xxi. q. reg. de iure quasi. non tol. numero. 1
 Verba illa, videlicet, quauis autoritate conferatur &c. posita in reg. de infirm. resig. ad quem effectum sint addita. in. praef. ciuif. regu. numero. 8
 Verba in poenalibus, & exorbitantibus quopactio capi debeant. in. xliii. q. reg. de infr. resig. numero. 5
 Verba quando cessant ratione regulae eius dispositio cessare debet. ibi. nu. 6
 Verba de consensu posita etiam in renunciationibus extra curiam verificari quomodo procedat. in. xxvi. q. reg. de infr. resig. nu. 6
 Verba simpliciter prolata casum verum, & non fictum comprehendunt. in. xxxiii. q. reg. de infr. resig. nu. 6
 Verba illa, videlicet, quouis modovacer quos actus comprehendant. ibidem.
 Verba regulae, quae est stricte interpretanda maxime in beneficialibus quomodo debeant intelligi. in. ix. q. reg. de idio. nu. 2
 Verba illa in Ro. curia, quid importent. in. ii. q. reg. de non iudi. iux. for. sup. nu. 2
 Verba indefinite prolata, an comprehendat

I N D E X.

omne casum. in. v. q. reg. de non iudi. iuxta for. sup. nu. 4
Verba illa, videlicet, nisi sint commissiones iustitiam continentes per placet, vel per S. R. E. Vicecancellarium, quid significant. in comp. vtri. sig. nu. 1
Verba illa, & q. interim beneficium non censetur litigiosum etiam ad effectum regule de subro. quid operantur. ibi. nu. 53
Verba illa, videlicet, dummodo ante terminum ad articulandum per referendarios quare cassari debeant. ibi. nu. 59
Verba illa, videlicet, infra mensem ante concessionem huiusmodi posita in reg. de subro. colli. quid importent. in. i. q. reg. nu. 1
Verba illa, videlicet, dummodo in dicto beneficio colligans intrusus non sit, quem subrogatum colligantem comprehendat in. iiii. q. reg. de subrog. colli. nu. 1
Verba illa regulæ de subro. colli. videlicet, iuris, vel ad ius, nunquid possint verificari in iure ad rem, quod competebar defuncto. in. vi. q. reg. nu. 1
Verba in dubio de impetratiõe loquẽtia quomodo debent intelligi. in. viii. q. regu. de imp. per obit. fam. car. nu. 6
Verba illa, videlicet, iniuste, temere, & de facto molestantes in sententiis apponi solita ad quem effectum ponantur. in. xviii. q. re. de imp. per obit. fam. car. nu. 6
Verba ista, videlicet, vel alia quavis causa, maiora expressis inducunt. in. ii. q. reg. de triennali. numero. 6
Verba vniuersalia ad habilia restringuntur. ibi. & in. q. xviii. nu. 10
Verba illa sacre scripturæ, videlicet, per tempus, & tempora pro triennio exponuntur. in. xxvi. q. reg. de trienn. nu. 5
Verba generalia in constitutionibus ad quid ponuntur. in. i. q. reg. de valo. nu. 5
Verba in dubio de iure ordinario non extraordinario intelliguntur. in. xxxvii. q. regu. de triennali. nu. 2
Verba narratiua papæ in his, quæ non dependet a facto proprio maxime in præiudiciõ tertii non probant. in. xxxix. q. reg. de triennali. numero. 2
Verba in supplicationibus cõmuniter apposita, videlicet, non obstante reseruatione in corpore iuris clausa de qua reseruatione intelligi debeant. in. xxi. q. reg. de triennali. numero. 11
Verba in dubio quando ad futura referantur quando vero sub lege comprehenduntur. in. vi. q. reg. de publi. resig. nu. 3

Verba quid sint. in. iiii. q. eiusdem reg. nu. 4
Veritas per disputationem magis splendescit. in. ii. q. proce. nu. 1
Veritas magis attenditur in consistorio principis q. iudiciorum ritus seu solemnitas. in. xliii. questione regu. de infir. resig. nu. numero. 4
Veritas vbi locum, nec factio, habere non potest. in. xvi. q. reg. de trienn. nu. 4
Vexatio incipit a citatione. in. lxiii. q. regu. de trienn. numero. 2
Vicarius perpetuus in ecclesia vbi non est rector fungit in omnibus officio vicerectoris. in. xi. q. reg. de idio. nu. 2
Vicarii perpetui quare arctantur dispositioni clericæ. & c. ex eo. de electio. lib. vi. ibi.
Vicecancellarius & ipsa cancellaria quando primum fuerunt in esse. in. i. q. proce. nu. 3
Vicecancellarius olim quibus nominibus appellabatur. ibidem
Vicecancellarius qui olim erat simplex doctor quando primum fuit creatus cardinalis. ibidem. nu. 8
Vicecancellarius anteq. fuisset creatus cardinalis vna cum notariis assistebat in camera papæ, ac cum illis de portionibus cotidiana palatii vnam mensam faciebat. ibi.
Vicecancellarii in mensa nullus cuiuscumq. dignitatis esset poterat comedere sine licentia papæ. ibi.
Vicecancellario etiam non cardinali, notariis, auditori contradictarum, & correctoribus in capella papæ post presbyteros locus destinatus erat. ibi. nu. 10
Vicecancellarius postq. fuit creatus cardinalis non habuit communem mensam, nec locum cum prædictis officialibus, sed omnes honorum gradus sibi solus assumpsit. ibi.
Vicecancellarii, camerarii, & maioris pœnitentiarii cura, & administratio, quæ sit. ibi dem. numero. 27
Vicecancellarius quo pacto signat prouisiones gratiosas. in comp. vtri. sig. nu. 11
Vicecancellarius, seu alius inferior a papa, an possit clausulas derogatorias obstatarum concedere. ibi. nu. 12
Vicecancellarius de iure, an possit vti clausula non obstan. ibi.
Vicecancellarius, an possit signare supplicationes consistoriales de iustitia. ibi. nu. 17
Vicecancellarius, an super omnibus causis possit signare commissiones iustitiæ. ibi dem. numero. 21
Vicecancellarius antiquis temporibus signaturam ordinariam iustitiæ habebat. ibi.

Vicecancellarii

I N D E X.

Vicecancellarii, vel regentis extensio in commissionibus si discordat a signatura papæ, an attendatur signatura, an vero extensio. ibidem.
Victus, q. condemnatur victori in expensis nisi habuerit iustam causam litigandi, quomodo procedat. in. iiii. q. reg. de annali. nu. 4
Viginti dies in resignationibus infirmorum, a die præstiti consensus computari debent. in. xxvi. q. reg. de infir. resig. nu. 2
Vinculo vno sublato ex duobus aliud non tollitur. in. xliii. q. reg. de idio. nu. 2. & in. xy. q. reg. de imp. per obit. fa. car. nu. 1
Violentia in beneficalibus odiosior est, q. in profanis. in. xi. q. reg. de tri. nu. 4
Vita hominum ad quor. annos protendi potest. in. ix. q. reg. de infir. resig. nu. 7
Vidua tollere priora, quomodo procedat. in. viii. q. regu. de imp. per obitum fam. card. numero. 1
Vincia auri, & argenti valor. in. ix. q. regu. de valore expri. nu. 4. & 28
Vniones per papam ex certa scientia factæ cum præiudicio ordinarij, an comprehendantur sub regula de iure quæsi. non tol. in. i. q. reg. numero. 22

Vnio ad vitam, an extinguat titulum. in. viii. q. reg. de trienn. nu. 3
Voluntas ex actu nullo, ita declaratur sicut ex valido. in. xi. q. reg. de publi. resig. nu. 4
Voti appellatione de quo voto intelligamus. in. xii. q. reg. de trienn. nu. 5
Vsucapio contra quos sit introducta. in. ii. q. regu. de annali. nu. 6. & in. q. xxviii. regu. de triennali. nu. 11
Vsucapio temporalis quid requirat. in. xlii. q. reg. de trienn. nu. 6
Verdictio, an proprie causam finalem denotet. in. xviii. quest. reg. de imp. per obitum fa. car. nu. 2. & 8
Vulneratus si moritur post octo dies sue menses, an præsumetur mortuus ex eodem vulnere. in. xi. q. reg. de infir. resig. nu. 3
Vulnerans, vt puniatur mitior interpretatio in dubio facienda est. ibi. nu. 5

X

Xerxes, & Cræsus Persarum reges tot linguarum genera perdidicerunt, quot populos sub suis ditionibus tenebant, & idem de Mithridate Ponti rege. in. xlii. q. reg. de idio. numero. 4

F I N I S.

MOTV Proprio, &c. Cum sicut dilectus filius noster Michael Tramezlinus Bibliopola Venetus nobis exponi fecit ad communem omnium, & praecipue iuris studiosorum utilitatem sua propria impensa diuersa opera in vtroque iure haecenus non impressa imprimi facere intendat; dubitetque ne huiusmodi Opera postmodum ab aliis absque eius licentia imprimantur, quod in maximum suum praediuicium tenderet. Nos propterea eius indemnitati consulere volentes. Motu simili & ex certa scientia eidem Michaeli, ne quauis Opera in vtroque iure haecenus non impressa, & per ipsum imprimenda per decem annos post impressionem dictorum operum a quocumque sine ipsius licentia imprimi, aut vendi, seu venalia teneri possint concedimus & indulgemus. Inhibentes omnibus & singulis vtriusque sexus Christianis fidelibus, vbiq; tam in Italia, quam extra Italiam existentibus, Praesertim Bibliopolis & Librorum impressoribus sub excommunicationis latae sententiae. In Terris vero sanctae Romanae Ecclesiae, mediate vel immediate subiectis etiam Ducenatorum Ducatorum Auri, & insuper amissionis Librorum poena toties quoties contrauentum fuerit ipso facto, & absque alia declaratione incurrenda, ne intra decennium ab impressione dictorum operum respectiue computandum dicta opera tam iuris civilis, quam canonici haecenus non impressa, & per ipsum Michaelem imprimenda sine eiusdem Michaelis expressa licentia, dicto decennio durante, imprimere, vendere, seu venalia habere vel proponere audeant. Mandantes Vniuersis Venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis, Episcopis, eorumque Vicariis in spiritualibus generalibus, & in Statu temporali Sanctae Romanae Ecclesiae, etiam Legatis & Vicelegatis Sedis Apostolicae, ac ipsius status Gubernatoribus, ut quoties pro ipsius Michaelis parte fuerint requisiti, vel eorum aliquis fuerit requisitus eidem Michaeli efficacis defensionis praesidio assistentes praemissa ad omnem dicti Michaelis requisitionem contra inobedientes & rebelles per censuras ecclesiasticas, etiam saepius aggravatas, & per alia iuris remedia auctoritate Apostolica exequantur. Inuocato etiam ad hoc si opus fuerit auxilio brachii secularis, non obstant constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Et insuper, quia difficile admodum esset praesentem motum proprium ad quaelibet loca deferri. Volumus & Apostolica auctoritate decernimus ipsius transumptis vel exemplis, etiam in ipsis operibus impressis plenam & eandem prorsus fidem vbiq; tam in iudicio, quam extra haberi, quae praesenti originali haberetur, & quae praesentis motus proprii, sola Signatura sufficiat, & vbiq; fidem faciat in iudicio, & extra, Regula nostra in contrarium adita non obstante.

PLACET A.

Commentaria R. D. D.

LVDOVICI GOMES HISPANI,

Episcopi Sarneñ. Sacri Palatii Apostolici Auditoris,

Vtriusque Signaturae Referendarii, ac Sacrae

Poenitentariae Apostolicae Regentis, suae

per Regulas Cancellariae Apostolicae

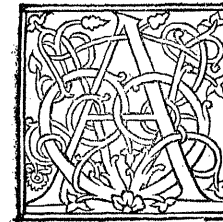
licae iudiciales, quae in Libro

Rotae inscriptae sunt.

¶ Titulus, siue Rubrica Regularum.

**REGVLAE, ORDINATIONES, ET
Constitutiones Cancellariae Apostolicae.**

NTE QVAM Particularem, & indiuiduam cuiuslibet Regulae interpretationem attingamus, operae pretium erit, quaedam in vniuersum, & per transitum, de intellectu, significationeque tituli praefari: Nam veriores redduntur sermones nostri, cum vniuersalibus prius cognitis, ad particularia descendimus, ut dicit Philosophus primo Physicorum, quem Iurisconsulti multis locis sunt imitati, ut in l. i. ff. de iust. & iur. & in l. i. ff. si cer. pet. & in §. his itaq; insti. de iust. & iur. & alibi saepe, quem ordinem, ut nos plenius imitemur, totum istum titulum, siue rubricam in sex quonones distribuendum putauimus: quarum summa haec erit.

¶ Summarium Quaestionum Proemii.

- Prima de origine Regularum Cancellariae, deque Vicecancellarii dignitate tractabit.
- Secunda illud diffinit, nunquid Regulae istae vniuersaliter omnes, tam in curia, quam extra curiam, ligent, itaque faciant ius generale.
- Tertia, an ligent papam ipsarum conditorem.
- Quarta vtrum comprehendant Cardinales.
- Quinta si sub derogatione constitutionum, & ordinationum Apostolicarum censeatur derogatum istis Regulis.
- Sexta quid si derogatio fuerit facta simpliciter de Regulis, an indistincte omnibus Regulis censeatur derogatum.

¶ Quaestio Prima.

CIRCA Primam Quaestionem illud satis compertum est, quod Regulas Cancellariae a Io. vigesimo secundo initium, & originem habuisse. Nam in vetusto quodam membrano Codice (quem vulgares quinternum Cancellariae Apostolicae vocant) primus omnium in ordine ponitur Io. xxii. Regularum author, nec ante ipsum alius summorum Pontificum inuenitur, qui hoc prius tentauerit. Et licet quod Cancellaria Apostolica, & Vicecancellarii officium (vnde Regulae istae denominatione acceperunt) longe ante Io. xxii. praecessisse videantur: nihilominus Regulae istae non fuerant eo tempore saltem in scriptis, sed longo intervallo conditae. Nam

A.

Cancellariæ negotia tunc, non Regulis, sed viæ vocis mandato, & stilo regebantur; verum, quia illa sine aliquo certo ordine, sed euentualiter, & quodammodo fortuito procedebat, stabilitatem non habuerunt, quo factum est, vt non solum Regulæ, sed fere omnia R. O. Curia officia per quandam consequentiam successiuis temporibus etiam mutatione, & magnam sui status vicissitudinem receperunt. De quibus omnibus non ab re erit loco præambuli, pauca quædam commemorare.

De Cancellariæ, & Vicecancellarii origine.

ANTE OMNIA igitur illud constat temporibus Lucii Papæ III. qui per ducentos annos, & ultra, Ioannem præcessit, vt Historici referunt, Cancellariam fuisse in esse productam, vt patet in. c. ad hæc. de rescriptis. qui est tex. Lucii III. Et eodem modo temporibus Inno. III. qui post Lucium, licet ante Ioannem per plures annos in Pontificatu sedet, non tantum de Cancellaria, sed etiam de deputatis ad eam fit mentio, in. c. dura. in prin. de crim. fal. & in. c. porrecta. de confir. vil. vel inutil. † Nondum tamen illis temporibus Vicecancellarii dignitas, qui Regularum minister, & custos est, quod ego lege rim, inuenta fuit. Sed Cancellariæ officium per præsidentem, & quosdam alios tunc regebatur. De quo præsidente postea meminit decisio Rotæ. d. xv. in antiquis incip. vt in capitulum. col. i. Successu tamen temporis Vicecancellarius creatus fuit vir purus, & singularis industria doctor, sine aliqua alia dignitate. Sunt tamen qui dicant Vicecancellarium longe ante ista tempora fuisse institutum, illumque aliquando Scriniarium, interdum primicerium, nonnunquam Bibliothecarium appellantes, quod tam ex antiquis summorum Pontificum literis Apostolicis, etiam nonnullorum iurium testimonio comprobare nituntur. In primis literæ Stephani papæ II. (qui fuit circa annum a Natiuitate Christi. dclii.) adducuntur, quæ habent hæc verba. Scriptum per manus Benedicti Scriniarii Sanctæ Romanæ ecclesiæ, in mense Iulio, Indictione quinta, in Sacratissima Sede Beati Petri Apostoli, tertio anno Pontificatus &c. Aliæ literæ Paschalis primi etiam habent hæc verba, Scriptum per manus Theodori Scriniarii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ &c. Ex quibus quidem literis videtur Vicecancellarium Scriniarium appellatum, quod etiam ex tex. in capitulo ad audientiam. de prescrip. comprobare nituntur vbi de Scriniario fit mentio. † Sed in hoc diligenter est aduertendum non esse verum literas prædictas, nec tex. in dicto capitulo ad audientiam. de Scriniario loquentes, debere de Vicecancellario intelligi, sed de Notariis, quos hodie Protonotarios appellamus, qui omnium officialium Curia antiquiores sunt, & glo. in dicto capitulo ad audientiam. communiter approbata Scriniarium pro Notario exponit.

De origine, & officio Protonotariorum.

VNDE, vt habeatur perfecta notitia antiquitatis temporum, iniuria deperditæ. Est notandum, quod initia Orientis ecclesiæ sub Clemente I. vt Damasus Auctor est, creati fuerunt Notarii septem ad res gestas martyrum diligenter conscribendas, quibus septem Urbis Regiones, quæ parochiæ dicebantur, distributæ fuere, vt Platina, & alii meminerunt. Et quia Antherus Papa, eius nominis primus, statuerat, res martyrum gestas a Notariis conscriptas Scriniis ecclesiæ recondi, fortassis ab eo tempore Scriniarii sunt appellati, prout glo. illos appellat in. d. c. ad audientiam. de prescrip. & alibi sæpe verum, quia tempore Iulii papæ I. non ita martyria Christianorum frequentabatur, quia creuerat in immensum iam decus Ecclesiæ propter Constantini magni conversionem, ideo dicti Notarii nihil forte habentes, quod iam de martyribus scriberent, ex mandato Iulii primi, omnia, & quæcumque alia ad Ecclesiam pertinentia scribere coeperunt (vt Damasus in vita Iulii refert) vbi de Scrinio scripturarum Notariorum etiam meminit, inde verisimile est prædictis Notariis, vt dixi, ab Scriniis recõditarum scripturarum Scriniarios appellatos, quodque, vt creditur, inter illa ad Ecclesiam pertinentia, quæ Iulius adnotare eos voluit, Apostolicas quoque literas scribere coeperunt, quod ex antiquis literis Apostolicis Sergii papæ III. manifestum redditur, in illis verbis, videlicet. Scriptum per manus Benedicti Notarii, Regionarii, & Scriniarii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ &c. quæ quidam verba duo indicant, primum illius Bullæ scripturam

præteritum fuisse ex illis septem Notariis a Clemente primo constitutis, ex eo, quia appellati regionarii, quia illis Notariis, vt dixi, Septem regiones Urbis diuisæ fuerant, vt Damasus, & Platina referunt in vita Clementis. Secundum quia appellatur Scriniarius, quia scribere solebant res dignas Scrinio, vel quæ clerici in Scrinio recondere debebant, vt dicit Damasus in vita Iulii. Constat igitur ex præmissis Scriniarium non esse Vicecancellarium, vt illi male opinabantur, quod etiam probatur ex aliis antiquis Martini II. Apostolicis literis, vbi Notarius illarum bullarum Scriniarius appellatur in hæc verba. Scriptum per manus Hadriani Scriniarii S. R. E. Et ita debent intelligi Stephani, & Paschalis summorum Pontificum Bullæ superius in contrarium allegatæ, quæ non de Vicecancellario, vt dictum est, sed de Notariis intelligi debent, cum quibus alie literæ Benedicti septimi concordant, dum in eis dicitur. Scriptum per manus Ioannis Scriniarii S. R. O. Ecclæ. Et hoc idem multis aliis antiquis literis Apostolicis probari potest, quas studiosus adolescens Antonius Galeus curiosissime collegit. Creuit deinde, auctis diuitiis, istorum Notariorum honor, vt ad differentiam aliorum Notariorum Urbis Protonotarii appellati, quasi primi inter alios Notarios, vt dicit Io. de Platea in. l. ii. C. de primice. lib. xii. vbi Alciatus, & quidam alii Moder. hanc Protonotariorum dignitatem multum extollunt, & eos late sequitur doctus Modernus Taurinensis. Io. Fræscus purpuratus in. l. i. col. xxxi. n. me. o. r. cum seq. ff. de offic. eius. Nec immerito sunt enim sedis Apostolicæ, & principis Notarii, propter quod denominationem, & dignitatem acceperunt, vt dicit Alex. in cõsil. lxxvii. incip. vñs eodictis. in. ii. col. in. ii. vol. & ante ipsum Aret. in. l. laudabilis. C. de adu. di. iud. protos. n. græce; latine primus dicitur, sicut protomartyr primus martyr, vt dicit glo. in. §. illud. in auth. de tabellio. Hinc protocollū dicitur primam scripturam, inde protomedicus, protoplautus, protogonos, & quingenta alia vocabula deducuntur. Sicut etiam inter eosdem Notarios antiquior, seu decanus, olim protoscriniarius, vt Leo VIII. dicitur fuit, vt primicerius, appellabat, itaque fuit illius existimatio, quod sicuti hodie decano Rotæ magnus in Capella papæ honor tribuitur propter ministeriū mitræ, ita & primicerio inter alios Protonotarios in signum maioris prærogatiuæ commissa erat, datandi facultas, vt apparet in bullis Martini II. vbi dicitur. Data per manus Stephani primicerii defensoris summæ sedis Apostolicæ anno Pontificatus D. Martini II. Et in bullis Stephani VII. dicitur. Data per manus Stephani primicerii anno. ii. Domini Stephani. Quæ quidem datandi facultas, nescio qua de causa postea Bibliothecario Sedis Apostolicæ concessa fuit, vt bullæ antiquæ Benedicti VII. & Sergii III. testantur: quem Bibliothecarium quidam, vt dixi, p. Vicecancellario acceperunt, cū Bibliothecarii officium olim, sicut hodie in Palatio Apostolico aliud præ se ferat. Nā qui Bibliothecæ Lateranæ præfectus erat, Bibliothecarius dicebatur, de quo Laterano Bibliothecario Platina meminit in vita Ioan. XIII. Sed quia locus iste non postulat circa ista officia euagari, de quibus latius scribam in tract. de official. curiæ. inserto cum illo de potestate, & stilo Sacrae poenitentiarie. ideo omitto. † Et interim circa dignitatem Protonotariorum videnda sunt, quæ scribit Ioan. de platea in. l. si. in. iii. col. C. de decurio. li. x. & glo. pragmaticæ in tit. de causis. §. quicquid. in glo. Protonotarios. Et quæ dicit Moder. & nouissimi rep. in rep. c. Raynuius. in verbo adiectæ impuberi &c. fol. clvii. col. iiii. de testa. vbi notabiliter loquimur, & ressumit Bartholomæus Cassaneus in tract. gloriæ mundi. in. iiii. parte. in. xxix. consideratione. vbi laudissime scribit de omnibus officialibus Curie Romanæ. Et Cardi. Jacoba. in tract. consilii fol. lxxi. in prima, & ii. col. Et de Protonotariis facit etiam mentionem Ioan. de terrarubea in tract. primogeniture. fol. cvii. col. iiii. Et Petrus Belluga in speculo principum. rub. vi. nume. r. o. qui ad hoc plura iura allegat, & vnum notabile privilegium eorum ponit Bonifacius de vitalinis Rotæ Auditor in cle. i. in. xi. col. nume. r. s. r. & seq. de herc. de quibus etiam meminerunt Moder. vercelle. in proce. Digestorū fol. xi. & in. l. ii. ff. de ori. iur. & Volateranus li. xix. Philologie tit. de magistratibus. de quibus aliquid dicam infra in regula de non iudicando, nisi secundum literas expeditas. q. si.

Redeundo igitur ad Vicecancellariū concludo, illum antiquis temporibus non Scriniarium, Bibliothecarium, aut primiceriū, sed suo nomine Vicecancellarium appellatum. Non erat tamē hoc officium in tam excelso honoris gradu positum, sicut hodie, quia Vicecancellarius, vt dixi, non habebat dignitatem. † Adco, quod adhuc tempore Nicolai Papæ III. Lugdunensis concilii, Vicecancellarius Cardinalis non erat, sed priuatus homo, qui

vna cum protonariis Papæ in camera ad exequendum mandata eius, sicut Cardinales in Cōsistorio, & diuinis officiis assistebar. Quod fuit obseruatum vsq; ad tempora Bonifacii octauo, quo tempore etiam ille Vicecancellarius, de quo idem Bonifacius meminit, in processu sexto decretalium incipit, sacrosanctæ, non erat Cardinalis, sed postea ab eodem Bonifacio, diaconus Cardinalis creatus fuit, vt Io. an. ibidem in glo. author est. Illud etiam nõ est omittendum, q̄ antequam Vicecancellarius crearetur Cardinalis vna & eadem erat ipsius, & Notariorum mensa semel in die de portionibus palatii sustentari solita, ad quam nullus quantæcumq; fuisset præminentia, conditionis, & status, comedere audebat, sine speciali licentia Papæ. † Et quod est magis mirandum, nullus ex officialibus ita communiter viuere medicinam sumere, aut sanguinem minuere poterat, absque speciali licentia Vicecancellarii, facilliter obtinenda, vt in prædicto membrano libro peruenit laetius enarratur. Et hoc idem in Cardinalibus infirmis obseruatum fuisse antiquis temporibus refert Hostien. Nam illi non poterant sanguinem minuere sine speciali licentia Papæ, vt tradit Hostien. qui in hoc habetur corruptus in summa de poeni. & re. §. cui contemendum, vers. cui Cardinales, & in. c. ecclesia vestra. cl. iii. de electio. ¶ Quis autem tunc Vicecancellarii, Notariorum, Auditoris contradictarum, & Correctoris viuendi modus fuerit, cuius etiam quantitatis, vel mensuræ fuerint portiones Panis, Vini, Carnium, & Ordei, quas singulis diebus ex palatio apostolico capiebant, Quid etiam Papa circa streptam, & alia cum eisdem die Nariuitatis domini nostri Iesu Christi seruare solebat: quid præterea quando curia extra urbem proficiscebatur, prædictis officialibus conferebat, seu largiretur, in dicto membrana libro latius describuntur. Quæ licet cognitione iocunda, & digna videantur, propter notitiam vetustatis, ac etiam, vt facillè percipi possit, ex quâ tenuissimis principibus hæc Vicecancellarii dignitas, & sacrum Cancellariæ officium in immentum creuerint. Nihilominus tamē, quia videretur nimis prolixum, & fortassis extra propositum nostrum illa hic recensere, quæ forte tres bonas papyri paginas occuparent, omitto. ¶ Non tamen silentio præteribo vnum satis notandum, q̄ licet Vicecancellarii officium tam angustiis tunc includeretur limitibus: & Vicecancellarius Cardinalis non esset, maior tamen illi post Cardinales honor, q̄ reliquis aliis curiæ prælatis impendebatur. Designatus † enim erat Vicecancellario, Notariis, Auditori contradictarum, & Correctoribus, post presbyteros Cardinales in capella Papæ sedendi locus, aliiq; honorum gradus tribuebantur illis: de quibus ibi latius narratur. Et hæc quidem officialium prædictorum prærogatiua, quousq; ex Cardinalibus Vicecancellarium fieri placuit, promiscue erant, ac longo vsu seruata. Sed postq̄ Vicecancellarius Cardinalis effectus fuit, summa totius potestatis, & honorum in vnum delata, illam mutam obseruationem aboluit. Adeo, q̄ illa Vicecancellarii, ac Notariorum communis, ac familiaris mensa, cum portionibus, quas ex palatio apostolico recipiunt: locus etiam capellæ post presbyteros Cardinales, & Vicecancellarium, ceterosq; curiæ prælatos, vt præmissum est, præcedere solebat, post huiusmodi Vicecancellarii in Cardinalem promotionem ab omnibus præcedebat. Vt non ab re Bonifacius de Vitalinis, olim Rotæ Auditor, in cle. ne Romani. §. sane. de electio. dixerit, Auditorem contradictarum quondam ceteris Auditoribus dignitate maiorem, & loco digniorem, suo tempore potestatem localem ab aliis Auditoribus separatam satis abiecit, ac minus honorificam, & honestam habuisse. † Nec mirandum horum officialium dignitates, aut honores tempore diminutos fuisse, cum & alii similes curiæ Romanæ ministri eadem temporum vicissitudine, & fortunæ turbine sint depressi adeo, vt hoc tempore vix primæua eorum institutionis vestigia appareant.

¶ Rotæ immutatio.

NAM SATIS apparet Rotæ Auditorum nõ idem, nec in eo statu antiquis temporibus fuisse quomodo est. Erant enim sine numero certo Auditoris ad audiendū & referendū tantum deputati, vt dicit Specul. in ri. de delegato. §. iam nunc dicendum. vers. Item non obstat si obiectis. Postea vero auctis sedis apostolicæ negotiis, cōcessa fuit Auditoribus diffiniendi facultas, vt patet ex his, quæ tradit Spec. in ri. de Auditore. Sicq; vario modo obseruatum fuit vsq; ad tempora Sixti III. qui omnium primus numerum Auditorum

Auditorum ad duodecim restrinxit, erant enim adhuc tempore Sixti numero Quatuordecim, qui nominibus suis propriis in bulla Sixti, super hoc cōfecta, numerantur, sub Dat. Prædie Idus Maii M. ccccxxii. anno eius primo, & tempore Thomæ fastoli erant xxi. Auditores, vt vidi adnotatum per R. D. Iacobum Simonetta, & hoc innuit decisio, licet corrupte, in causa quinta. dub. xv. eiusdē Fastoli. † Nec mirū, quia erat duplex Auditorū locus, videlicet, primi gradus, & secundi gradus, vt colligitur ex. xlii. dubio eiusdē Fastoli, & ex subscriptione consilii Oldra. cclxvi. sicut etiam tempore antiquo canonici in ecclesia dicebantur clerici primi gradus, sed alii simpliciter beneficiati dicebantur clerici secundi gradus, vt not. Inno. in. c. sedes. de rescrip. & in. c. si. in. ii. col. de præben. Et isti gradus Auditorum, vt opinor videbantur introducti respectu primæ, & secundæ instantiæ. Itaq; Auditores primi gradus erant, qui cognoscebant simpliciter de negotio principali, de quo si appellari contingerat, causa appellationis committebatur Auditoribus secundi gradus. Quod videatur colligi ex dictis Oldra. in cōsil. ccciii. in prin. Et ad effectum istorum graduum bene consonat, q̄ tunc Auditores essent xxi. uel plures, aut minus, quia nõ erat certus numerus firmatus, usq; ad tempora Sixti, sicut etiam neq; ante Sixtum Auditores recipiebantur, nec examinabantur coram Vicecancellario, quia hoc Sixtus omnium primus per prædictam bullā introduxit, ut hodie practicitur: & illa bulla adhuc in scriniis Rotæ seruatur. Sed Camerarius de mandato Papæ olim Auditores per dationem capæ, rocheri, & birreni recipiebat eos in matricula, postea scribi faciens, prout refert Egidius deci. dxi. incip. licet capella. † & Camerarius tunc, erat iudex Auditorum, & non alius, & ille solus Auditores excommunicare poterat, ut sunt de hoc penes me plures Regula Cancellariæ antiquæ, tam Gregorii xi. q̄ Benedicti xiii. quæ omnia postea fuerunt per Inno. & Sixtum immutata. Et q̄ est magis mirandum, Rota a tempore Sixti, vsque ad nostra tempora, in quibus feliciter sedet Paulus Papa III. varias etiam mutationes recepit. Nam tempore Sixti non informabatur uerbo, sed datis per Auditorem dubiis, ad uocari de iure in scriptis respōdebant: sequenti consil. Clemētis III. de quo loquitur Specul. titu. de requir. consil. col. fi. Sed illa obseruatio parum durauit, quia tempore Alex. vi. cupiditate aliquorum aduocatorum interrupta fuit. Sedebant tamen tunc Auditores in palatio ter in hebdomada. Nunc uero hæc omnia sunt immutata. Nam Clemens vii. uoluit bis tantum Auditores in hebdomada sedere, causantibus bellorum turbinibus, & Lutherani dogmatis incendiis, quibus Alemaniam maior pars, & Angliæ cum pluribus aliis ab obedientia sedis apostolicæ defecerunt. Sicetiam & nunc tempore Pauli III. in formādi modus omnino immutatus exitit. Nam cum prius procuratores omnes, & ad uocari maximis partium impensis, & Auditorum molestiis uocē informarent, nescio quo pacto, mutuo, & unanimi aduocatorum, & procuratorum consensu, petium fuit a Rota non amplius uocaliter, sed in scriptis informari. Quod Papæ primum, Rotæ, & deniq; rori curiæ placuit. Sicq; redemptum est tempus, quod quoridie inutiliter, & cum dispensatio omnium amittebatur.

¶ Sacre pœnitentiariæ officii uariatio.

APPARET igitur ex prædictis quanta fuerit status primi Rotæ uariatio, quantastili antiqui uicissitudo, quæ magis etiam cernitur in officio sacre pœnitentiariæ, cuius ius immerito sum regens. † Illud etiam pœnitentiariæ officium in ecclesia primitiua communiter a pluribus immaculatæ uitæ & scientiæ eruditione simplicibus confessoribus cum magna autoritate, ac summo honore regebatur, ut Cassiodorus, Socrates, & Socrates senus in historia ecclesiastica testantur. Et ita pœnitentiarii in ecclesia uenerabiles, & conspiciui erant: ut reprehendi a Benedicto xii. meruerint Auinione anno Pontificatus eius quarto, quare pileum, ut protonarii equitando non portarent: & inde euenit, q̄ pœnitentiariarum senior, quem hodie decanum, seu priorem appellant, mirriā papæ, quam hodie decanus Rotæ, & publice rochetum, sicut alii curiæ Romanæ prælati gestare solebat, ut in quodam peruenit membrano libro pœnitentiariæ apostolicæ apud sanctum Petrum scriptum inuenimus. † Ad tantumq; honoris culmen hæc pœnitentiariarum cura deuenit, ut non dedignarentur olim quindecim Cardinales illud munus subire, ut Papa Benedictus XII. refert, se in quodam antiquo libro habuisse scriptum: Et hoc idem Erasmus

regno Francie diuideret, & Italiam ab Imperio segregaret, ut Albericus auctor est. Inter hæc tamē Rotam nouis, & saluberrimis statutis ornauit: quæ hodie apud nos etiã seruauantur, & quot annis initio audientiarum, publice leguntur. Et in summa ille primus administratione iustitiæ, cuius Vicecancellarius caput est, quæ in regulis, & Rotæ ordinationibus cõsistit, inuenit. Quæ quidē officia successores Pontifices in dies magis propagarunt. Nam, q̄ ad regulas attinet, Ioan. xii. in suis regulis hoc tantum egit, Abbreviatores instruere, uidelicet, quomodo literas in Cancellaria, iuxta supplicationū uarias signaturas, deberent expedire: quas summi Pontifices deinde magis aucterunt, usque ad tempora Nicolai papæ V. † qui omnium Pontificum primus predecessorum utiliores regulas colligēs, ac plures alias iudiciales addens, eas omnes in eo statuit, in quo nunc reperiuntur, dedit. Quem successores vsq̄ in hodiernum diem, paucis immutatis, vel additis, pro se quisq̄ sunt sequuti. Tõrius tamen huius harmoniæ laus Ioan. tribuitur. Fuit enim inter ceteros mortales non solum eruditus, sed impense curiosus. Nam, ut ex recetioribus solus auctor est Franciscus Petrarca lib. ii. rerum memorab. tract. iiii. c. liii. Io. xii. fuit adeo rerum omnium curiosus, ut repertoria, seu indices sibi ordine alphabeti cõficeret, quibus faciles omnes in promptu, & ad manus haberet. Sic itaq̄ ecclesiæ Dei magnum præstitit adiumentum, & auctoritatis prerogatiuam. Nam, ut ea omnia, quæ Historici in eius uita referunt, omittam, quando aliud de se dignum Ioannes non præstitisset: illud tamen erit omnibus seculis memorandum, q̄ primus omnium Cancellariam, & Vicecancellarij dignitatem, ac Rotæ tribunal illustrauit, quæ duo sunt in Vrbe luminaria, & collegia præstantiora. Nã tres sunt gradus dignitatum principalium in Vrbe post Papam. Prima est Vicecancellarij, 26 † qui administrationem iustitiæ, Regularum apostolicarum, ac cõstitutionem, tutelam, & custodiam tenet: circa cuius potestatem speciales Regulæ Cancellariæ conditæ fuerunt. Et multi ex docto. nostris de illo notabiles tracta. scripserunt. Secunda dignitas est Camerarij, qui præest exarato. ac ecclesiæ patrimonio, eius redditus, & prouentus procurans, ut dicitur in. c. ad audiētā. de prescrip. cuius auctoritas olim maior fuit, ut ex regulis antiquorum Pontificum apparet: de quibus mentionem feci superius, de Auditoribus Rotæ loquens. Tertia dignitas est maioris Pœnitentiarij, qui præponitur curæ fori pœnitentiæ, de qua latissimum tractatum composui. Primam ad lucem reduxit Io. Secundam Eugenius auxit. Tertiam Benedictus XII. in lucem produxit. Eugenius, & Sixtus loquutionem reddiderunt. De quibus omnibus tractatur per Cardinalem, & alios in cle. ne Romani. de elec. Et de omnibus istis ego latius dixi in trac. de potestate, & stilo officij sacre pœnitentiariæ. Vbi de officialibus curiæ mentionem facio. Nam sufficit ex prædictis ostendisse, Regulas de quibus loquimur, certam originem, & initium habuisse.

Questio Secunda.

CIRCA Secundam questionem, uidelicet, † numquid Regulæ istæ uniuersaliter ligent omnes etiã extra curiam?

¶ MVLTQ̄ plura dici possent, q̄ hic scribam, ex eo, quia ista materia varios habet sensus, & plures continet recessus. Et ideo docto. etiã uariis in locis uaria scripserunt. Quam obrem questionem istam ad partes disputabo, ad effectum, ut contrariæ opiniones melius distinguantur, iuxta consilium Modestini in. l. munerum. §. mixta. ff. de mune. & hono. Quod unum (si Baldo credimus) ingenium Bartholi illustrauit: per contraria scilicet, & oppositiones procedendo. Nam tritum est sermone prouerbium, ueritatem disputatione discutam magis splendescere, ut dicit tex. in. c. grauem. xxxv. q. ix. meminit Ias. in. l. qui accusare. C. de eden. Alias enim ueritatem sine disputatione perquirētes, similes sunt, nescientibus quo ire debeant, ut Aristo. dicit. iiii. Metaphi.

¶ Pro parte igitur negatiua, uidelicet, q̄ regulæ non ligent uniuersaliter omnes. Adduci potest primo. Quia regulæ sunt statuta quedam, siue ordinationes particulares concernentes certum locum, ut patet ex earum titulo, uocantur enim Regulæ cancellariæ. Ex quo quidem uerbo Cancellariæ, tanq̄ ex signo quoddam locali, datur clare intelligi Regulas istas non facere ius uniuersale, sed particulare illius loci, quia concernunt ea, quæ in dicto loco tractantur. Vnde sicut equus cognoscitur signo, ut dicit Paris de Puteo in trac. iudic. uerf. probatio. Et Moder. Bonon. in. §. testes. el. primo. in. viii. col. insti. de testa. Et autē cognoscitur

gnoscitur ex cantu, & Lyra ex sono, secundum Bal. in. l. comparationes. col. fi. C. de fi. in. stru. ita lex, an sit uniuersalis, uel particularis, cognoscitur ex loco, accidentia enim multum conferunt ad cognoscendum quod quid est. l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re milit. Bal. in. l. fi. C. de exec. rei iudi. Cum igitur illa adiectio uerbi Cancellariæ, denotet certum, & particularem locum, ubi illæ Regulæ practicantur, dicendum erit, regulas facere ius particulare, & non uniuersale. Quia qualitas adiecta dispositioni qualificat illam secundum qualitatem eius, ut est tex. in pũcto in. §. sed ius quidem ciuile. insti. de iur. natu. facit. c. sta. tum. de ele. stio. lib. vi. Quando igitur lex est localis, uniuersaliter extra locum nõ ligat. 2 c. i. & ii. de consti. lib. vi. l. fi. ff. de iur. om. iudi. ¶ Secundo, † quia de natura legis uniuersalis est, q̄ sit perpetua, & durabilis, ut dicit Archi. in. c. donatum. l. q. vii. Et Nicolaus m. l. is in uer. lex. §. ii. l. edita. ibi perpetui edicti. C. de eden. Sed Regulæ Cancellariæ nõ sunt huiusmodi, sed moriuntur cum auctore suo. Ut patet in proemio Regularum, ibi, suo tempore duraturus &c. Igitur non faciunt legem uniuersalem. Nam si Papa uoluisset Regulas ab omnibus obseruari, hoc dixisset, prout dixit in. c. i. de consti. & in. c. omnis. de cens. ¶ Suadetur ista opinio, quia Regulæ ab initio introductæ fuerunt, ut officiales Cancellariæ, per eas in literis expediendis instruerentur, ut patet ex Regulis Ioan. xii. Benedicti, & aliorum, & licet a tempore Nicolai V. aliquid plus ad eas circa iudicia additum fuerit, illud tamen respicit actum in curia gerendum. Cum igitur intentio Pontificum principali ter non fuit, per dictas Regulas legem uniuersalem condere, sed normam dare negotiis in Cancellaria, & curia gerendis, nos non debemus aliter interpretari. Quia actus agentium non operantur ultra eius intentionem. c. si sacerdos. de off. ordi. & uul. l. non omnis. ff. si certum petat. ¶ Tertio † lex communis, ex eo, quia ubiq̄ publicatur, ideo uniuersaliter ligat, quia tunc non potest ignorantia allegari, ut patet in authen. ut facte noue cõstitur. per totum. & in. c. i. de postu. prela. & c. nouit. cum ibi notatis de sentent. excommuni. notat Bar. in. l. omnes populi. in. v. q. principali. ff. de iusti. & iur. cõsimilibus. Sed Regulæ Cancellariæ non publicantur, nisi in curia, ergo ibi tantum ligare debent, alias sequeretur in contumaciens, q̄ ubi non fieret publicatio, ligaret ignorantem. Quod est contrarium rationi, ut patet in. c. ii. de consti. & c. ii. eo. titu. lib. vi. Et notatur in dicta authen. faciunt ea, quæ tradidit Cardinalis consil. xcix. in fi. ¶ Confirmatur ista opinio, quia ad essentiam legis uniuersalis plura requiruntur, quæ traduntur in. l. humanum. C. de legibus. Et Moder. in rub. de cõstiti. Et reassumunt nouissimi repetentes in. l. ii. per illum tex. ff. de orig. iur. Quæ quidem in constituendis regulis Cancellariæ non seruantur. Ergo non uidentur facere ius generale. ¶ Quarto pro ista opinione adducitur, quia uidemus sententiam latam contra legem communem, etiã non deductam, nec in iudicio allegatam, esse ipso iure nullam, ut in. l. cum prolatis. ff. de re iudi. & in. c. cum inter. eo. titu. Et tamen † sententiam contra regulam Cancellariæ etiã allegatam, non tamen productam, ualet, & tenet, ut late probat Fely. in. c. i. de re iudi. & ita hodie seruat Rota. Ex quo datur intelligi manifeste Regulas istas multum a iure communi differre, & per cõsequens uinculum legis communis habere nõ debent. Quinimo uinculum particulare earum est adeo debile, quod uidetur longe minus, quam statutorum singularium locorum uel personarum. Nam statuta particularia quamprimũ sunt publicata, & in uno uolumine redacta, ligant suos subditos, ut tradunt omnes in. l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. & in. c. i. de consti. lib. vi. Sed non sic in Regulis. Nam earum potestas adeo arcta uidetur, & certis ueluti cancellis, ac metis restricta, ut licet Regulæ publicentur, & in uno uolumine redigantur, non tamen per hoc uinculũ, aliquod inueniunt, aut fidem aliquam faciunt, nec possunt allegari sicut libri Digestorum, & Statutorum, nisi prius de gratia speciali, & cum certa forma, & cõtermonia impetrentur, ut allegari, & produci possint: in quibus impetrandis, illud primum queritur, an regula sit de dandis, uel nõ, in quo quidem sepe fit disputatio, tanquam sit pro aris agendum: de quo habetur inferius in Regula xxvi. quæ omnia quantum abhorreant, & penitus aliena sint a natura legis uniuersalis, & communis, nemo nõ facile intelligit. ¶ Quinto † facit, quia ad effectum, ut lex uniuersaliter liget, oportet Principem expresse hoc mādare, ut lex uniuersaliter obseruetur, ut notatur in. l. nec Dorothei. C. de decuri. l. x. facit tex. in. c. i. de cõstiti. Sed de ista uoluntate Papæ quo ad Regulas nõ apparet. Igitur dicendum est, eas uniuersaliter nõ ligare. ¶ Sexto pro ista parte adduci potest, quia ad inualidandum actum, & imponendum uinculum, sufficit legem communem aliquid prohibere. Sed in Regulis Cancellariæ

latiæ non sufficit, vt in eis aliquid prohibeatur, sed requiritur, vt dixi, earum impetratio, al legatio, & in actis productio, & registratio, vt vinculum producant, vt notat Fely. in. d. c. i. & probatur in. d. regu. xxvi. Sed hæc regularum impetratio habitantibus extra curiam, præ fertim in diocesisbus remotis dura nimis, & quodammodo impossibilis videretur. Ergo dicendum est, illas nõ arctare extra curiam ligantes. Quia lex ad hoc, vt vinculum inducat, debet esse possibilis, & rationabilis, locis, personisq; cõueniens, vulg. c. erit autem. iiii. dist. nulli libi enim cauerunt, q; ligantes extra curiam coram ordinariis pro iure uniuersali impetrando teneantur ad curiam ire. Cum igitur hoc particulariter in istis Regulis Cancellariæ procedat, est concludendum eas particulariter, non uniuersaliter extra curiam ligare. ¶ Præterea, & septimo hoc aperte probatur, q; quia uidemus, ignorantia iuris communitis, seu uniuersalis neminem excusare. l. error. C. de iur. & fact. igno. ignorantia. de res. gu. iur. li. vi. Et tamen ignorantia regularum excusat omnes, sicut ignorantia extraterritorum, ut tradit Abb. & alii in. c. pastoralis. de si. instr. Bal. in. c. ex causis. de re iudi. Apparet ergo Regulam nõ facere ius generale. Et istam opinionem, uidelicet, q; Regulæ Cancellariæ non inducant ius generale per totum orbem, sed ius tantum particulare, tenuerunt pleriq; doctõ, celebres, in primis Pet. de Ancha, in cõsi. cxxxvii. incip. efficacibus. in prin. Et Cardinalis Zabarella in cõsi. xcix. incip. dico q; acceptatio. Sentit Roma. in cõsi. cclx. in. ii. col. & Barho. Belenzinus in tract. de chari. subst. q. cxvii. in fi. & in. c. ex parte. de feud. tenet Iaf. in. l. i. in. v. col. ff. si cer. pet. & Decius ibidem in ultima lectura Sentis condita. Et idem Decius in. c. ii. in secunda lectura de consti. & plures alii, quos breuitatis causa non refero.

¶ In contrarium uero pro parte affirmatiua, uidelicet, q; Regulæ istæ faciant ius generale, etiam extra curiam, faciunt rationes, & auctoritates, quæ sequuntur. ¶ In primis illud in iure clarum est, talia debere esse subiecta, qualia sua predicata, uel eorũ effectus demonstrat. Fundum instructum. ff. de fun. inst. cum uulga. Sed si subiecta Regularum materia, nec non & persona ipsius conditoris inspicatur, proculdubio cõcludendum erit, Regulam istas facere ius generale. Patet hoc, quia beneficia super quibus Regulæ disponunt, generaliter per totum orbem possidentur. Ergo generaliter Regulæ debent materia subiecta adaptari, ut, uidelicet, ligent ipsos beneficiorum possessores ubiq; alias ridiculum esset dicere beneficia tantum unius loci, puta Urbis Romæ sub regulis comprehendendi, que permodica sunt, & pro maiori parte iuris patronatus. ¶ Cõsiderata etiam persona ipsius Papæ Regularum conditoris, qui habet iurisdictionem uniuersalem, & est ordinarius ordinario iuris totius mundi, ut dicit glo. in. c. felicitis. §. si. de pœnis. lib. vi. & c. per principalem. ix. q. iii. & cui omnia beneficia mundi sunt obedientia, & manualia, ut dicit Bal. in. l. rescripta. in. ii. & iii. col. C. de preci. imper. offe. Erat dicendum etiam regulas istas uniuersaliter ius facere, quia causatum sapientiam suæ causæ. l. eius. ff. de ope. libe. & potentia causæ insuit in causa sum. l. publius. §. i. ff. de condi. & demon. & l. manumissiones. ff. de iust. & iur. ¶ Ex persona enim conditoris metimur legem esse generalem, uel specialem. c. si. de consti. li. vi. Et quod dicimus de parte, respectu partis, est dicendum in toto respectu totius. Nam sicut Episcopus in sua diocesi constitutionem simpliciter faciens, intelligitur eam facere particularem, attentata iurisdictione sua, que est particularis, ut in. c. ii. de consti. li. vi. & l. si. ff. de iur. om. iud. Eodem modo constitutio Papæ in beneficalibus erit generalis, quia ipse habet iurisdictionem generalem. Propter quam ratione fuit alias in Rota, & etiam in Signatura tempore Leonis Papæ X. decisus notabilis casus, de quo meminit. D. Gulielm. aduocatus quondam Rotæ auditor diligentissimus, in quadam decisione incipit. Dubitauit tẽpore feriarũ &c. Dubitabatur, n. tunc tẽporis, an Auditor in curia Romana vigore cõmissionis deputatus cum ista clausula simpliciter, & cum potestate inhihibendi possit inhihibere extra curiam. Quidam dicebant, q; nõ, quia per illam clausulam non dabatur potestas inhihibendi extra curiam. Et ideo ex quo cõmissiones sunt extraterriti iuris illa clausula debebat intelligi de inhihibitione in curia per decisionem primam de procur. in nouis. Tamẽ cõtrariũ tenuit Signatura per dicta Fely. in quibusdã notis Cancellariæ, que hodie habetur per manus plurimã. Quæ pro cõtraria opini. allegauerat Alexandrin. Et inter cetera ista opinio principaliter fundata fuit in ratioe superius dicta. Quia Papa causam cõmittens erat uniuersalis princeps, habens iurisdictionem spiritualem generaliter per totum orbem, c. cuncta per mundũ. ix. q. iii. vnde considerata potestate cõmittentis, quæ est uniuersalis, tam ad curiam, q; extra, illa clausula, cum potestate

cum potestate inhihibendi simpliciter, & in dubio prolata, debebat cõformari, & regulari secundum potestatem eius, ut, uidelicet, liget generaliter tam in curia, q; extra. arg. l. si pluribus. de leg. ii. & l. iulianus. de leg. iii. Pro qua decisione allegat ibi D. Gulielm. plures rationes, que uideri possunt. Ita hic uidetur dicendum, q; sicut potestas Papæ uniuersalis est, ita & Regulæ istæ ab eo simpliciter condite, debent uniuersaliter omnes ligare, nisi specialiter aliud statuatur. ¶ Secundo pro ista parte facit, quia istæ regulæ appellantur constitutiones, ut patet in isto titulo. Et tamen t̄ constitutio dicitur lex generalis, ut tradunt doctores in Rubrica de consti. maxime Fely. & Moder. & est tex. in. c. constitutio. ii. distin. Et patet in Rubrica. ff. de consti. prin. Item dicitur etiam ordinatio. Et quilibet ordinatio Papæ habet uim legis generalis, ut dicit Domi. in. c. si. §. si. in. ii. notabili. per illum tex. de hære. lib. vi. ¶ Et licet dicantur Regulæ Cancellariæ, & sic respectu illius dictionis Cancellariæ, uideantur esse locales. Tamen rectius consideranti illa adiectio nihil facit, quia ponitur ad demonstrandum, de quibus regulis Papa loquatur, nam cum simplex regularum appellatio sit incerta, & plures regularum species comprehendat, ut tradit doct. in. c. regula. ii. dist. & Moder. omnes post Dy. in rubri. de reg. iur. oportuit de necessitate papam aliquam adiectionem ponere, per quam intelligeremus de quibus regulis loqueretur, ut in simili est tex. ualde notabilis in. l. insulam. ff. de acquir. rer. domi. Sic etiam uidemus Iuriscõsultos per huiusmodi adiectiones leges distinguisse. Nam quasdam appellabat consulares, alias tribunitias, alias Cornelias &c. ad indicandum de quibus legibus loquerentur, ut patet in. c. quedam. ii. dist. Et tamen ridiculum esset dicere leges illas propter illas adiectiones non esse perpetuas, & generales. ¶ Dicuntur igitur istæ Regulæ Cancellariæ, quia in Cancellaria publicantur, & registrantur. Sicut ius pretorium dicitur a pretorio, in quo magistratus ius dicebant, ut habetur in. §. pretorium. insti. de iur. natu. & in l. i. ff. de offi. preto. Et tamen nemo dicit ius pretorium fuisse particulare illius loci ubi magistratus ius dicebant, sed potius ius generale. ut in. l. in honorariis. ff. de actio. & obli. ¶ Vel dicuntur Regulæ Cancellariæ eo respectu, quia maior pars regularum concernit expeditionem literarum, que in Cancellaria expeditur. Et sic capiunt denominationem ab eo, quod frequentius fit, arg. glo. in cle. i. in uerbo presidentes. de rescrip. & in l. unica. in uerbo sponfam. C. de rap. virog. Et licet aliæ regulæ sint, que uocantur expeditionibus non ponant, prout sunt omnes Regulæ contentiose, que in iudiciis uersantur, nihilominus, quia illæ etiam Regulæ iudiciales in Cancellaria registrantur, & per Vicecancellarium conceduntur, recipiunt nomen ab illo loco, sicut pleraq; alia iura communia, & generalia acceperunt nomen, uel ab auctoribus suis, uel a locis, ut patet in. d. c. quedam. prout etiam de lege falcidia, de Macedoniano, & Velleiano in quingentis locis iuris constat propter quorum denominationem non desinunt ille leges constitutiones generales, & uniuersales appellari. Sic ergo licet istæ Regulæ Cancellariæ appellerentur, non tamen hæc denominatio, seu adiectio aliquam specialitatem legis arguit. Sepe enim lex denominatur a loco uel personis, a quibus magis frequentatur, ut in. l. ii. ff. de orig. iur. Sicut & apud ueteres Romanos, Fabii, Pisones, & Lætuli dicti, quia hoc leguminum genere, fabis, Pisis, ac lentibus illi uiri frequentius utebantur: inde propter illam frequentiam cognomẽ illud sunt sortiti, ut author est Plinius lib. xviii. naturalis historię. c. iiii. Ex quibus plures enumerat Alexander Parthenopeus li. primo dierum genialium. c. ix. Hæc enim, uel similia cognomina propter frequentiam alicuius facti imposita, neq; rei, neq; legis naturam, uel eius uinculum immutant. Et per ista primum argumentum contrariæ partis resoluuntur. ¶ Tertio pro ista parte facit, quia t̄ regula idem est, quod ius, & de illa argumentatur sicut de iure, ut est tex. in. c. canon. iiii. dist. Et notat Io. Franciscus Pavinus Rotæ Auditor in tract. de offi. & potest. capi. sede uacant. in prima. q. principali. col. si. ubi plura scribit de Regula. Idem notat Bal. in. c. quod sicut. de electio. & in l. si quis seruo. col. si. uerbi. nec mireris. C. de fur. & Archiepi. Flo. in prima parte summa. tit. xi. c. ii. §. i. & uir. xvii. c. i. §. xi. ¶ Quarto, pro ista parte nõ desunt uiri graues, qui hæc opinionem tuerentur, quorum numerus & dignitas communem opinionem facere uidentur. Nam in primis istam opinionem tenet Rota, cuius auctoritas in tam illustri & excelso loco posita est, ut ab ea recedere, nefas quodammodo uideatur, quæ sententiarum grauitate, & auctoritatis pondere ceteros doctores, licet numero plures, superat, & eius opinio propter eius auctoritatem cõmunis reputatur, secundum Imol. & And. Sicul. in. c. olim. cl. i. col. xi. de lit. contest. Nã

communis opinio non ex numero docto, sed ex pondere auctoritatis fit, vt dicit Alex. in consi. c. ii. col. si. lib. vii. & ob eam causam dicta, siue uota conformia dominorum Rotæ cæteris præferuntur, vt uoluerunt Moder. Hispani in paraphrasi ad. l. iura sanguinis. ff. de reg. iur. & Moder. Asten. in tract. nuptiali. fol. cxliii. post Alex. quem ibi allegant. Et non solum opi. Rotæ propter eius auctoritatem, sed etiam propter numerum doctorum in ea militantium communis dici potest. Sunt enim Auditores Rotæ duodecim, qui non solent foriur, & a casu uota sua proferre, sed causa sæpius procuratorum, & aduocatorum informationibus trutinata, ac propriis studiis discussa: eorum igitur opinio, tum propter eorum auctoritatem, quæ sola, vt dixi, communis opi. facit, quæ etiam propter numerum per sonarum, tum, quia eorum uota habentur pro sententia, magis uera, & firma præsumuntur, quæ dicta aliorum doctorum prohibito scribentium. arg. c. prudentia. Et quæ ibi notat Abb. de offi. deleg. Nam alii doctores non ita simul idem negotium discutunt, & examinant, sed particulariter pro se quisque, & id, vel pretio alliciti consulendo, uel causa instruendi iu uenes, & eorum ingenia acutiendi, in scholis legendo, opiniones suas proferunt. Nam qui consulit, propriam uidetur utilitatem prosequi, quæ facit homines aliquando a uero decia re, & interdum contraria consilia dare, vt dicit Ias. in. l. si ex toto. §. si. colum. si. ff. de les gatis. l. Qui uero legit, solet multa ingenii, & gloriæ causa proferre, quæ uera non sunt, vt de Barbara dicit Fely. in. c. cæterum. in. vi. colum. de rescrip. Præsertim, quia doctores facientes communes opiniones faciunt eas per adhesionem uariorum doctorum, uariis, & successiuis temporibus factam, non communicato consilio, nec adhibita communi dis cutione, & ideo faciunt sicut aures, quæ quando una uolat, aliæ omnes sequuntur, ut ad litera dicit Decius in consi. cccxciii. incip. quod supra & c. col. si. Quæ ratio cessat in Au ditoribus Rotæ, per ea quæ dicta sunt. Et quia Auditores Rotæ a cõmuniter accidentibus eliguntur uiri undecumque doctissimi, qui in Rota quotidie magis depurantur, ueluti aurum in fornace, ut dicunt Moder. repe. in rep. l. ceterum. fol. ii. ff. de uul. & pupil. Adeo, quod licet do ctor semel examinatus non debeat amplius examinari, nisi si assumatur, ad suprema officia, prout Auditoratus Rotæ, debet iterum examinari. Ita formaliter dicit Bal. in. c. scriptum. col. secunda. de electio. ubi dicit ita de facto seruari Romæ in Auditoribus Sacri Palatii. Quæ quidem auctoritatem, & legum peritiam præ excellentem, non aliunde prouenisse arbitra mur, quæ ex multiplicitate uirorum prudentum, sepe de causis disputantium, concursu, quorum mutue, & frequentes disputationes, & inter agendum actiones, eminentem in Auditoribus producunt sententiam, & rerum omnium experientiam pariunt, propter quam Rota non immerito uerbis solum fons canonistarum appellatur, secundum Fely. in. c. quonia. §. pot ro. col. iiii. ut lit. non contest. Inde non ab re Egidius in deci. xxxvii. dicit, quod inter loca eccle siastica nullus est toto orbe Rota præstantior, ubi melius, ac celerius causæ deciduntur pro pter peritiam dominorum Rotæ. Et quia ibi est disertissimus modus causas audiendi, con silendi, & decidendi, facit decisio. cccxx. in no. Et ob eam causam merito cõstitutum fuit in. c. si. de fo. cõpe. quod Curia Ro. diceretur mater aliarum curiarum ecclesiasticarum. Et dicit Car di. in clem. quamuis, in princ. de appella. quod stilum iudicandi Romanæ Curia, seruire tenentur inferioribus ecclesiæ, cum secundum Moder. Asten. præponitur nobis tanquam specu lum ad imitandum. Sequitur And. sicul. in. c. ex literis. col. xix. ver. iiii. probat. de consi. Plu ra ad hoc, quæ alia ex varia lectione collegi, in laudem & meritum honoris huius Sacri Au ditorii Rotæ, possem adducere, sed vt studeam breuitati, tum etiam ne suspectus uidear, cum sim ex eodem ordine indignus Auditor, & omnium indoctior, omittam. Quamuis ex hoc neq. mo succensere debeat, si tantum laudes ab aliis doctoribus hinc inde scriptas, reuelerim.

x 1 Nam qui scripta aliorum refert, culpandus non est, quasi ipse dicat, vt dicit glo. in. l. Gallus. §. idem credendum. in uerbo pronepos. ff. de lib. & posthu. refert Decius in. c. ad hæc. in princ. de rescrip. & in. c. iurauit. in. i. col. de proba.

¶ Reduendo igitur, unde sum digressus, dico istam opinionem, uidelicet, quod Regula Can cellariae ligent omnes etiam extra curiam, tenuisse Rotam in pluribus causis, quas inferius locis suis in cõmetariis cuiusque Regulæ adnotabo. Et ultra Rotam locis inferius adnotadis, istam opinionem etiam tenuit Ioan. Franciscus Paulinus doctor magnæ scientiæ, & expe rientia, & quondam Auditor Rotæ in preliis extrauag. Et Fely. etiam Auditor Rotæ, in cap. ii. de rescrip. Et ante ipsos Nicolaus milis etiam Auditor in suo Repertorio in uer bo lex. §. ii. Et Ludouicus de Interamne ex eodem ordine, in quoddam suo consilio reddi to in causa

to in causa Meffanensi, parochialis. Decius in. l. i. colum. si. ff. si cert. per. Quem ibi Moder. Taurinensi. in. xi. colum. & quidam alii sequuntur. Et secundum istam opinionem fuit ius dicatum in concilio, siue parlamento Tolosano, vt patet in eius decisione. cccclxiii. incip. Item fuit quaesitum, an Regulæ Cancellariae & c. Et hoc idem tenet glosator, infra in Re gula. ix. Et quidam Moder. Nicolaus Boerius in tract. leg. q. i. Et Nicolaus Euerardus in tracta. de locis legalibus. fol. xi. in secunda colum. cum quibus etiam concordat ille insignis glosator concilii Basiliensi. in titulo de reservationibus. in si. in uerbo regulas. Et eandem opinionem sequitur And. Sicul. in consil. lviii. in. ii. colum. lib. primo. Qui ad hoc allegat Pet. de Ancha. sibi contrarium. Et secundum istam opinionem cõsuluit Ste phanus Beltrandi doctor modernus, & practicus in consi. cccxii. visis copiis. in. iii. col. li. iii. nouiter impresso. Et hoc idem late probat Bartho. cassaneus doctor copiosus in consi. x. uiso processu. in. v. col. ubi dicit, quod regulæ Cancellariae ligant per totam Franciam, adducens pro ista opinione Pet. de Ancha. in consil. ccxcv. pro clariori euidencia. ubi idem Pet. arguit de Regulis Cancellariae sicut de lege. Et ita etiam arguit Fely. in. c. i. de re iudi. & in c. quod super his. in. iii. col. uers. secunda conclusio. de fide instrumen. ubi æquiparat Re gulas Cancellariae legibus, uel canonibus poenalis, dum quærit, an sub illis comprehē dantur Cardinales. Et idem facit Decius in. c. ecclesia sanctæ Mariæ. in. viii. col. de con ssi. Et ante ipsos Io. and. in Regula nemo potest. de reg. iur. in nouel. Et cum ista opinio ne etiam transit Io. Francisc. de sancto Nazario, alias nuncupatus de ripa. in. ii. lib. intera preationum. super. c. ii. de rescrip. Et plures alii, quos breuitatis causa non refero. Ex quo rum numero satis aperte colligitur, istam esse magis communem opinionem. ¶ Non ob stant quæ in contrarium pro parte negatiua, adducta fuerunt. Primum, quod ista regulæ con cernunt ius speciale, ex quo denotant certum locum appellantur Cancellaria. Quia ad hoc respõsum fuit in primo argumento partis affirmatiuæ. Quibus addo, quod ista ratio non con cludit in principe habente uniuersalem iurisdictionem, qui licet faciat actum concernentem certum locum, uel personam, nihilominus ille actus non propterea facit legem particu larem, sed uniuersalem, vt in. l. si. C. de legibus. ubi apparet sententiam principis in cer ta causa latam uniuersale ius facere, & omnes ligare. Et idem facit epistola principis dis recta certe perfonæ. Nam habebit vim legis uniuersalis, vt in. l. prima. uersicu. per epistolam. ff. de constit. princ. cum concordan. vt scribit Ioan. de platea in. l. neque. C. de decurio. libro decimo. Ex quibus apparet, illud argumentum non procedere in actibus principis, sed inferiorum, vt declarat Ias. in. l. i. in tertia colum. numero. 24. ff. de feris. ¶ Non obstat, quod Regulæ non sunt perpetuæ, quia hoc non facit quominus tempore quo durant, dicantur uniuersaliter ligare. Nam non reperitur inter requisi ta legis, quod lex, debeat esse perpetua, sed potest esse temporalis, & nihilominus ge neraliter ligabit. Quia hoc positum est in uoluntate Principis, vt in terminis istarum re gularum tenet expresse Gemina. in consil. xciii. incip. Clemens VII. Alias uidetur primo & c. Nihil enim refert ad uniuersalitem legis, quod lex sit temporalis, quia in hoc uoluntatis condentis attenditur, vt notatur in. c. nobis. de senten. excommunicata. & in clem. prima. de uita, & hone. cleric. Sicut uidemus in extrauagan. ad regimen. Benedicti, quæ licet fuerit temporalis, vt patet in ea, tamen attentata iurisdictione Papæ uniuersaliter li gat. Nec dictum Archi. in dicto capitu. donatum. facit, quia illud respicit frequentiam. Nam a communiter accidentibus, lex solet esse perpetua, tamen si contingat fieri ad tem pus, nihilominus uinculum generale constituet, cum hoc pendeat, vt dixi, ex uoluntate principis. Et ad hoc plura iura adducit Domi. in dicto consil. xciii. quæ omitto. ¶ Nec obstat, quod Regulæ non publicantur, nisi Romæ. Ergo extra eam possunt probabiliter ignorari. Quia respondetur, quod sola publicatio facta Romæ in Cancellaria Aposto lica sufficit, quoad hoc, vt ligent extra Curiam, vt tenet Ioan. monac. in Regula in generali. de regu. iur. libro sexto. Et Ioan. Andr. super Data Sexti. Nam Romæ etiam publicantur omnes alia constitutiones perpetuæ, & ligant per totum orbem, & sunt in usu. Et ideo Paulus de eleaza. in proemio cle. dicit, sufficere quamlibet constitutionem Papæ publicari Romæ, quæ est caput omnium ecclesiarum, & orbis. Nec requiritur, quod in singulis locis fiat publicatio. Et hoc idem in terminis nostris, uidelicet, quod sufficit Regulæ istas Cancellariae publicari in Curia Romana quoad hoc, vt uniuersaliter ligent, conclusit in contingencia casus, concilium, siue parlamentum To

Iofanum in decisione sua. ccccxlvi. in secundo dubio. Et rationem istius opinionis red-
dit Imol. in dicto prooemio, quia ideo sufficit publicatio in curia, cum Papa habeat pedes
plumbeos, & est quasi immobilis, dans cuncta moveri. Ideo eius statuta non sunt singulo-
rum auribus inculcanda. capi. i. de postul. prelato. Sed imperator habet pedes plumbeos,
quia non stat firmus, sed discurrat hic, atq; illuc per Provincias. Ideo dicta authent. vt fa-
ctæ no. const. procedit in imperatore, & non in Papa. Et ita etiam tenet Henricus
Boich in cap. secundo. de constitut. ¶ Præterea quia dicta authent. procedit in noua con-
stitutione, quæ non potest illico per famam innotuisse, vt pater ex rubrica eiusdem authen-
ticæ. Sed Regulæ Cancellariæ propter earum vetustatem a tempore Io. xxi. primi earum
conditoris adeo toto orbe notissimæ effectæ sunt, vt nihil notius. Nam pene innumera-
biles causæ per totum orbem reperiuntur, vigore istarum Regularum iam decisæ. Et ses-
cundum eas arctatur, & regitur potestas legatorum existētium extra curiam. Per easdē etiā,
vires, robur, & limitationes capiunt expectatiuæ, & reseruationes extra curiam. Limitatur
etiam ordinariorum potestas, vt quotidie experimur. Igitur sine aliqua publicatione de-
berent ligare, vt dicebat Hugo, quem refert Paulus in dicto prooemio. Præsertim
cum quasi omnes iudiciales Regulæ habeant decretum irritans, quia sunt de dandis, vt
14 notatur infra in Regula. xvi. Et si constitutio, quæ habet decretum irritans statim ligat
ignorantes, vt tradunt docto. Anto. Imol. & Moder. in cap. ii. de constitut. Et ideo mul-
tis de causis istæ Regulæ deberet sine aliqua publicatione cunctos ligare. Verū, quia mor-
te Pontificis Regulæ extinguuntur, visum fuit, vt per nouum Pontificem publicentur, per quæ
iterum ad instar Phœnicis reuiuiscunt, & veluti Aquila renouantur, quæ quidem publica-
tio, non ad illum effectum fit, vt innotescant, cum fere eadem Regulæ sunt, quæ appro-
bantur, sed vt per huiusmodi publicationem dignoscatur voluntas approbatoria ipsius
nouī Pontificis. Qui si eas tempore assumptionis suæ ad apostolatus apicem non appro-
baret, mortuæ manerent. Fuit igitur isto casu necessaria publicatio. Et quod publicatio
tempus in Regulis non tantum attendatur, sed voluntas Papæ iam vsu comprobata, appa-
ret manifeste. Quia licet Regulæ istæ hodie publicentur, & legantur in Cancellaria, ta-
men Papa decernit, & statuit, eas ex tunc in crastinum assumptionis suæ ligare. Et sic an-
te publicationem Regularum tale beneficium non caderet sub expectatiuis prædecesso-
ris, cum iam per Regulam illam expectatiuæ censerentur reuocata. Et ideo acceptari non
posset tale beneficium, vt refert glosator hic in prooemio Regularum, dicēs, istum casum
tempore suo contigisse in Rota. Adde, quod eundem casum decidit Gemina, in consil. xcii.
in. ii. col. qui notabiliter loquitur, facit Pet. de Ancha. in clem. i. de con. preb. Et ita in
eodem casu, secundum opinionem glo. & Gemina. cōcluserit Rota triplicatis votis in vna
Romana canonicatus Sanctæ Mariæ maioris coram me de mēse Iunio. M. D. xxxviii. Nā
in dicta causa Valerianus obtinuerat a Clemēte expectatiuam, per quam fuerat creatus in
canonicum Sanctæ Mariæ maioris anno M. D. xxx. Cuius vigore sequenti anno fuit re-
ceptus in canonicum. Deinde vacauit canonicatus in ecclesia S. Mariæ maioris. xiiii. Octo-
bris M. D. xxxiiii. per duas horas post solis ortum. Et sic eodem die, quo D. noster Paulus
Papa III. ad apostolatus apicem assumptus fuerat, Qui fecerat Regulam suam inter
alias reuocatorias expectatiuarum, & creationum in canonicum, etiam si per eas alii
qui recepti fuerint in canonicos. Quas quidem Regulam legi, & publicari fecit in Can-
cellaria XV. die Octob. M. D. XXXIII. Quas voluit ex tunc in crastinum assump-
tionis suæ (quæ fuit. xiiii. eiusdē mensis) seruari debere cum decreto irritanti. Per quam
Regulam Pauli constat fuisse reuocata creatione, & receptionem in canonicum dicti Va-
leriani, ex eo, quia postquam incepit ligare Regula in initio ipsius diei. xiiii. Octobris, accidit in-
de ad duas horas vacatio canonicatus, qui secundum præmissa acceptari nō potuit. Et per
cōsequens valuit pronūcio D. N. Pauli facta Episcopo Cesenateni. Pro quo pronūciati, vt
dixi, causā prius pluries proposita, & votata. ¶ Non obstat etiam dum dicebatur sententiā
latam contra Regulam valere, secus contra legem. Quia responderetur per hoc non argui
15 Regulam generaliter non ligare. Quia videmus etiam si sententiā latam contra extrava-
gantem cōstitutionem valere, vt tradit Fely. in. c. i. de re iudi. & in. d. c. pastoralis. Et ta-
men nemo dicit extrauagantes non esse constitutiones generales. Ratio igitur diuersitatis
inter legem, & Regulam talis esse dignoscitur, Quia papa præter ordinem aliarum legum
communium

communium, voluit, & constituit, Regulas non ligare, nec fidem facere, nisi ille prius darē
tur per Vicecancellarium, & dominos Abbreuiatores, vt patet infra in Regula. xvi. Sed
hoc non reperitur de lege communi sancitum. Vnde si non esset tex. dictæ Regulæ. xvi.
idem dicendum esset de Regulis, quod de lege, vt, videlicet, sententiæ latae contra ipsas essent
nullæ. Sed in Regulis hoc factum fuit bona ratione, Quia, ex quo propter mortem Pon-
tificum Regulæ expirabant, & multoties successor aliquam ex regulis prius aditis negligē-
bar, vel consulto omitebat, non nunquam aditas innotuabat, ac immutabat, & experientia
docet. Ideo ne contingeret, super ista diuersitate dubitari, introductum fuit, Regulas nullā
fidem facere, nisi ex fonte Cancellariæ, & ex mandato Vicecancellarii, & sic secundum for-
mā traditam in. d. regula. xvi. cōcedantur, quod in lege perpetua statuere non cōportuit, quia
semper fixa, & stabilis manet, nec per successiones Pontificum variatur, cum morte cōden-
tium non expiret. Et idem in extrauagan. nota, quæ idem operatur, quod lex, vt dicunt Abb.
& omnes in dicto cap. pastoralis. & in. d. l. cum prolatis. Si vero ignora fuerit extrauag.
eadem seruabitur in ea sollemnitas, quam in regulis diximus obseruari, sed diuersa alia ra-
tione. Nam cum tales extrauagantes ignorat, inferræ non reperiantur sub aliquo certo vo-
lumine, sed in incerto vagentur, & sicut vesperationes sub vmbis quodammodo des-
litescant, necessarium fuit ad effectum, vt innotescant, & sine aliquo vitio appareant re-
currere ad Cancellariā, vt lucem, & certitudinem veritatis capiant. Ne de eis in posterum
dubitetur. Et ita se stilus habet. Crederem tamen, quod etiam si in eius extractione non serua-
retur prædicta sollemnitas, si tamen contrarius vsus eius non probetur, & allegantur in cau-
sis, quod sententia contra illam non valeret. Quia est lex vera, generalis, & perpetua, non
recipiens mutationem morte conditoris. In regulis tamen militat alia ratio, vt dixi, quod
contigit propter successiones Pontificum varia sententium. Adeo, quod propter hanc ratio-
nem dixit Fely. in. c. Rodolphus. in. xv. colum. de rescrip. Quod si stilus curiæ sit volubi-
lis, & mutatur ad mutationem Pontificum, qui faciles sunt in mutandis statutis præde-
cessorum, vt patet ex varietate temporum circa stilum, vt refert Io. and. in. c. i. de electio.
lib. vi. Et melius, ac clarius hoc idem manifestum redditur ex inspectione antiquarum, &
modernarū regularū, inter quas multiplex est differentia, adeo, vt quilibet Pontifici magis
visus fuerit nouis regulis cōstituedis inirendere, quā a prædecessoribus aditis approbandis.
Quæ omnia iustificuntur per rationem. c. non debet. de consan. & affi. Propter istam igitur
varietatem fuit ordinatum regulas istas sub prædicta forma dari. Hinc est, quod quodam
per extractionem regulæ a Cancellaria sumus clari, & certi de tenore regulæ si semel apud
acta producat, illa productio sine alia noua extractione a Cancellaria faciēda pōdest, quo
ad omnes alias causas coram quibuscunq; iudicibus decidendas, & faciunt ius generale.
Nam transportato registro causæ, vbi semel producta fuit regula, datur plena fides illi, &
sententiæ contra eam lata erit ipso iure nulla.
¶ Est tamen circa hoc ulterius aduertendum, quod istæ regulæ dantur dupliciter, aut in curia,
& sufficit quod dentur per Vicecancellarium, vel Regentem Cancellariæ cum subscriptione
duorum Abbreuiatorum. Si vero extra curiā dentur, requiritur supplicatio Papæ. Et tunc
datur sub plumbo. Et tali casu extra curiam faciunt fidem, vt lex. Et qui vult eis vti in cau-
sis extra curiam mittat pro eis, alias secundum ordinationem papæ non ligant. Nec per
hoc potest inferri non facere ius generale, quia ex prædictis apparet contrarium. Formam
vero dationis regularum, & extractionis a Cancellaria, & qualiter dentur ad perpetuam
rei memoriam, & quid si petantur regulæ prædecessorum, vel viuentis pontificis dari, po-
nit Hierony. Paulus Vicecorrector eruditus, & summus practicus in eo libro, qui vulgo
intitularur provinciale ecclesiarum, siue practica cancellariæ, fol. xvii. vbi videndum est,
nam liber ille est approbatus a sede Apostolica, vt dicit Cardina. in clem. ii. §. irritum.
in tertia questione. de elect. Et ipsum Hieronymum paulum summe laudat Io. Baptista
de Sancto Seuerino in tract. pensio. q. xxx. colum. penult. Et per ista patet solutio ad alia
argumenta. Nam, vt ad e. vno verbo respondeam, si huiusmodi regulæ in aliqua sui ratio-
ne in curia non concludant ratio, tamen generalis earum, & potestas condentis vniuersi-
salis non restringentis se ad certum locum, concludit, vt dicantur constitutiones ge-
nerales.
¶ Vt tamen magis prædicta omnia sustineri valeat, possent federe distinctionis istæ opinionis
cōcordari, vt, videlicet, prima opinio pcedat in regulis, quæ nō sunt de dādīs. Ille. n. ex quo

respicunt expeditionem literarū curiæ in Cancellaria faciendā, & per consequens restringatur ad certum, & particularem effectū, & locum tales dicuntur constitutiones speciales, & nō ligantur extra curiam. Aut vero loquimur in regulis, quæ sunt de dandis, prout sunt ferre omnes iudiciales, quæ habent decretum irritans, & in illis procedat secunda opinio. Et istam distinctionē videtur sentire, & tenere Io. Frac. Paulinus in præludis extrauag. Io. xlii. & Fely. in. c. ex parte. el. i. de rescrip. Et alii plures ex prædictis docto. Non tamen inficior plures Regulas iudiciales reperiri in hoc volumine, quæ non procedunt coram ordinariis extra curiam propter aliquā particulare rationem, de quibus ibidem suo loco dicemus. Et hæc in vniuersum, & quodammodo in genere circa istam quæstionē dicta sufficiant.

Quæstio Tertia.

CIRCA Tertiam principalem quæstionem † nunquid Regulæ istæ Cancellariæ ligent ipsum Papam earum conditorem?

SOLVTIO. Ista quæstio cōsiderata, subiecta materia aliquarū Regularū, videtur in pertinens. Cum Regulæ istæ pro maiori parte modū impetrandi beneficia, ac possessores eorum concernant, quæ in Papa verificari non possunt. Cum neq; ipse impetret illa, neque habeat, a quo beneficia impetrare possit, cum ipse idem sit dominus, & beneficiarius, effector non habens superiorem supra se, vt tradunt late Moder. in cap. i. de constitu. Neque etiam beneficia super quibus Regulæ loquuntur, possidentur ab eo. Itaque attentō isto motivo, quæstio ista redderetur frustratoria. Posset tamen ista quæstio quadrare in illis regulis, quæ concernunt animæ periculum, de quibus ibidem suo loco particulariter tractabo. Neque ex eo, qd doctores istam quæstionem formant in lege communi, de qua solet pluribus locis iuris dubitari, nunquid liget ipsum conditorem, potest eodem modo hic adaptari, cum lex communis varios tractus, recessus, ac sinus habeat, sub quibus Papa facile includi posset. Non sic in Regulis, quæ vniformem materiam tractant, videlicet, beneficiorum. Itaque tanquam de re non pertinente non curabo hic papyrus denigrare. Quia hanc quæstionem in specie, & latissime tangam in Regula de infirmis resignantibus, vbi est proprius locus.

Quæstio Quarta.

QUARTO LOCO videndum est, † nunquid sub dispositione istarū regularum generaliter vel indefinite loquentium comprehendantur Cardinales?

SOLVTIO. Quia quæstio ista specialiter super aliquibus Regulis discutitur, & plura, quæ hic dicentur, cōmunia erunt iis quæ ibi sigillatim scribam, ideo particularibus argumentis ad illas Regulas pertinentibus omisis, motiua aliqua ab illis diuersa in hic genere ponam, quibus cognitis facile dignosci poterit, quando Cardinales sub dispositionibus generalibus, tam Regularum, quàm iuris communis comprehendi debeant, & quando non.

In primis igitur dicendum videtur Cardinales sub generali dispositione legis, vel constitutionum non comprehendi, hac ratione. Quia persona, quæ inter alias supereminenter qualitatē habet, nisi specialiter nominetur, nō videtur sub generali constitutione cōprehēdi. Hoc dicit in specie Io. and. in. c. i. de scisma. lib. vi. vbi tenet, qd † licet sub dispositione generali cōprehendatur episcopi, nō tamē cōprehenduntur Cardinales. Quia maior ratio est in Cardinali, qm in episcopo propter maiore eius qualitatē. Vnde facile credimus ortum filium Cancellariæ, qui habet, qd quando Cardinalis impetrat non debet narratiua rescripti formari per viā sua nobis, vel significauit, vel conquestus est nobis, vt fit in aliis omnibus impetrantibus. Sed debet rescriptū habere specialem formā distinctam ab aliis, videlicet, exposuit nobis dil. fil. noster tt. Sanctę Prædis &c. vt per hoc denotetur singularitas personę. Et quod dictū est de cardinalibus, idē de regibus, & eadē ratione dicēdū est, quia cōtra reges de stilo Cancellarię litere contentiosæ non dantur. Nec etiā in his, quæ illis destinantur per Papā ponitur verbū madamus quatenus &c. sicut in aliis ponitur, vt dicit Specul. in ritu. de rescrip. presenta. §. ratione formę. vers. itē contra Reges facit tex. in cle. i. de testi. ibi Reges, & Principes in Domino exhortamur &c. Et inde euenit, qd in derogatione

tionis iurispatrio. laicorum Reges, nec duces eadem ratione non comprehenduntur, nisi si specialiter nominentur, vt est cautum Regula Cancellarię ordine. xl. Et hoc idem caueri de iure cōmuni firmat Fely. in tracta. quando lit. apostoli. noc. pat. in. vi. colum. vers. ampliat. viii. facit tex. in. c. fi. de offi. delega. lib. vi. & c. ne aliqui. de priuileg. eo. lib. Et in extrauag. execrabilis. §. i. cum cōcor. vt dixi in Regula de infir. rescrip. q. ii. Et ista omnia in ratione fundantur, quia ex quo huiusmodi personę distinguuntur a plebe, seu vulgo tanq̄ atestignani, honestū est ne iure ordinario regulentur, qui prerogatiua quadā singulari ceteris preferuntur. Et in eadē ratione fundatur illud, quod dicitur mandatū concessum ad beneficia non capere dignitatē, vel beneficium simile qualificatum, vt est tex. in. c. fi. de præbend. Sic etiam tex. in clemen. i. de regula. qui loquitur de monachis, & aliis habentibus administrationem non comprehendit Abbatem, quia tibi non nominatur, vt tenet ibi Cardi. post Mathæum in. vi. oppo. Ex quibus omnibus constat putamus cōmune illud dictum, legem generaliter loquentem, nunquam comprehendere casus specialiter priuilegiatos, vt dixit glo. in authen. de hare. quæ ab inest. in princ. & reasumit las. in. l. postquā liti. col. fi. C. de pact. sequitur Decius consi. v. & an ipsos Gemi. consi. xxx. cū simil. vt per Fely. in. c. i. vii. col. vers. secunda dispositio. de rescrip. de quo latius dixi in commentariis. c. statutum. nume. 47. de rescrip. lib. vi. Et ideo non ab re de stilo, & vsu Curiæ, quando Summi Pōtiffes volūt Cardinales tacite sub dispositione generali cōprehēdere, solēt eos saltē p̄ clausulas illas generales, cuiuscūq; status, praxeminentię, gradus, vel dignitatis existant, includere. Nam dicta clausula de sui natura includit personas, quæ alias non comprehenduntur. Quamuis etiā illi sint reges, serui, monachi, vel iudei, vt dicit Archi. in. c. quāuis. de offi. ordini. lib. vi. Et nouissime quo ad regē Scotię, qd sub illa clā cuiuscūq; status &c. cōprehēdatur, tenuit Rota in vna Brechines. vicarię corā R. D. Io. Paulo Ptolomæo die. ix. & xi. Decēb. M. D. xxxviii. Quamvis vero ad Cardinales de quibus hic agitur, qd sub generali, & vniuersali dispositione regularum includantur, quando est apposita illa clausula cuiuscūq; status &c. tenuit etiā Rota in vna alia Ferrariens. Archiepiscopatatus, vt dicam in fine sequentis quæstionis. Vbi vero non apponitur dicta clausula, vel illi nominatim in constitutione expressi nō fuerint, non videtur Papa cos velle comprehendere tanquā ceteris excellentiores, per ea quæ nouissime cumulari Franci. de ripa in. l. i. col. viii. numero. 79. ff. de vulg. & pupil. vbi illud, quod dictum fuit de regibus multipliciter limitat. Et in hoc multum deseruit personis huiusmodi, præsertim regibus, vt scribit Præpo. Cardina. Alexand. in cap. si episcopus. colum. fi. xviii. distinc. & Corset. in tract. de potestate regia. Cum igitur Cardinales inter ecclesiasticos viros, post Papam, locum primum teneant, vt tradit Fely. in rubri. de maiori. & obe. in. v. col. adeo, qd fratres principis appellentur, secundum Ioā. and. in. c. i. de scisma. lib. vi. & in. c. quā periculosum. de senten. excō. eo. lib. Et sicut † Papa vnicus ecclesię sponsus dicitur, ita Cardinales filii primi gradus appellantur, vt dicit Io. an. & Imol. in. c. felix. de pœnis. li. vi. Merito igitur propter talem excellentē dignitatē sub generalibus constitutionibus, præsertim odiosis (cuiusmodi sunt Regulæ istæ Cancellariæ) cōprehendi non debent. Quā opinionē multis rationibus probat Abb. Pa. in cle. i. de. excef. prælatorum. in principio. Nam si de Ducibus, Marchionibus, & aliis illustri nobilitate possentibus in Regula. xl. & aliis pleriq; magna habetur ratio. Quid de Cardinalibus dicendum erit? qui non solum illustres, sed, vt illi magis sublimentur, in diademate principis scripti dicuntur, & adeo sunt Papa chariores, qd unum corpus cum Papa facere existimantur, quia de causa pars corporis Papæ appellantur, in. d. clemen. felix. & alibi eius collaterales inscribuntur, de quibus latius scribit And. Sicul. in consi. i. col. xiiii. lib. i. & in suo tract. Card. facit bonus tex. in. c. Constantinus. xci. dist. Quamobrem illis patriciatus dignitas concessa fuit, vt referunt præfati doctores. Sunt enim Patricii Principis patres, vt notatur in authen. constitutio, quæ de digni. Nam nullus ad talem dignitatem ascendit, nisi prius eius fides, & industria in aliis dignitatibus fuerit approbata, vt inquit Ioan. de platea in. l. nemini. C. de consensu. libro duodecimo. Et latius Moderni in. l. i. ff. de offi. eius. Non immerito igitur dicendum erit, generalibus constitutionibus eos minime comprehendi. Immo fortius voluerunt Moder. in tractatu de potesta. leg. in. iiii. & v. conclusionibus. Quod licet dispositio capiti. de multa. de præbend. sit multum necessaria ecclesię, nihilominus cardinales propter eorum supremam dignitatem non cōprehenduntur sub illius

fic obrente, & cum illa solemnitate datę in actis postea producat, uel nisi Papa hoc uelit, ut dixi superius in. ii. q. Item quia istę regulę sunt speciales ratione derogationis. Quia licet per predictam clausulam non obstan. &c. censetur derogatum iuri communi. Hoc est iterum, nisi ius commune habeat clausulam derogatoriam, ut superius dixi. Et tradunt Moder. in. c. i. de consti. li. vi. Quam quidem clausulam continent Regulę istę. Et licet alio respectu regulę constitutiones generales appellentur, isto tamen casu possunt dici speciales ratione derogationis. Et ita saluatur & iustificatur, quod dicit Bar. in. §. & sic quodq. C. de nouo codi. faci. dicens, qd ius non clausum in corpore iuris non est generale. Nam debet intelligi ratione reuocationis, uidelicet, quia ita requirit specialem mentionem sicut ius particulare, iuxta. c. i. de consti. li. vi. Secus autem respectu uinculi, quia ligat omnes quando innocescit. Ratio est, quia ex quo non est clausum, potest ignorari, & ideo requiritur derogatio sicut de iure particulari. † Hinc uidemus, qd licet sententia principis faciat ius generale, ut est dictum superius in prima quaestione, tamen ualeat sententia contra illud ius, quia potest probabiliter ignorari, & ideo censetur quo ad hoc particulare, ut dicit Car. in. c. pastoralis. de si. instru. Et in summa, quor sunt qualitates in constitutiones, seu actus differentia iure communi, ut sunt istę Regulę, tot inducuntur obstacula. Et quot sunt obstacula, tot debent esse derogationes, & expressiones. c. extuarum. de autho. & usur. pallii. & tradit Bal. in. l. si non lex eliesceta. ff. de here. insti. Et hoc est, qd uoluit sentire Cal. in. cōf. i. titu. de rescrip. Dum uoluit, qd per clausulam non obstantibus consuetudinibus, & statutis &c. non tolluntur obstacula temporalia cuiusmodi sunt istę regulę, quę temporale impedimentum afferunt. Sed illa tantum quę inducerent extinctionem gratię, hoc est impedimenta, quę statim annullant, ut sunt illa, quę resultant ex aliis statutis, uel a iure communi, quę statim absq; aliqua productione impediunt, & annullant. Sed Regulę Cancellarię non annullant, nec statim impediunt actum faciendum, sed ita demum si instituta litem Regulę impetrentur, & producantur, ut sapius dictum est. Interim tamen actus factus contra Regulę ualeat, & tenet. Clausula igitur non obstantibus, capit illa, quę obstant statim tempore factę gratię absq; facto hominis, non ea, quę ex post, & ex interuallu possunt impeditur. Quia illa accidentaliter eueniunt, & ex facto postea faciendo retroractiuo. arg. tex. notabilis in. l. i. ff. de in lit. iur. Et notat las. in. §. quadrupli. in. iii. notabili. insti. de actio. † Et hoc uidemus in extrauag. quę licet sint constitutiones generales, & ubiq; ligent, tamen ad effectū, ut illis derogetur per clausulas generales non obstantibus constitutionibus &c. fortuitur naturam constitutionum specialium, ut uidelicet, non intelligatur derogatum eis, nisi de illis fiat mentio, sicut per hęc uerba non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, etiam extrauagantibus, sicut de constitutione speciali requirit, tex. in. c. i. de consti. li. vi. uel secundum modum, quem ponit antiquus ille abbreviator Hispanus in libro stili Cancellarię in capite de clausulis generalibus non obstantibus. Et hoc uiterius suadet, quia per illam clausulam non obstantibus, constitutionibus &c. non censetur in dubio derogatum, nisi constitutionibus ordinariis, non autem extraordinariis cuiusmodi di sunt extrauagantes, & Regulę Cancellarię. Nam clausula generalis ad extraordinaria non refertur, ut est tex. ad literam in. l. scio. §. medico. ff. de an. leg. Quem in notabili casu, ad propositum huius dicti, inducit Oldra. consil. cxxix. & And. scilicet in consil. xviii. in. i. col. & consil. xxi. col. vi. & consil. xxvi. in. ix. col. lib. ii. cum concor. ut scribit Decius in. c. in ter cetera. de appella. Et aliquid dicam in Regula de triennali.

† Iustificatur etiam ista opinio, ex alio, quia Papa difficiliter presumitur habere notitiam talis iuris extrauagantis, qd iuris ordinarii, ut notatur in. c. pastoralis. de si. instru. Hinc dicimus, qd licet non admittatur positio iuris communis, ex eo, quia ius commune ordinarium presumitur certum. Ut tradit Bar. in. l. ornamentorum. ff. de au. & ar. lega. Tamen quando tale est ius, in quo uerisimiliter potest cadere ignorantia, ut est ius constitutionis extrauagantis, tali casu bene admittitur positio talis iuris, ut dicit Bar. in. d. l. ornamentorum. cum aliis concor. ut scribunt Fran. curtius senior in tracta. positionum. in. xiii. breuiloquio. & Ioannes adoleus in. l. ii. col. xiii. ff. de cōfess. Et pro ista opinione, uidelicet, qd requiritur mentio extrauagantis, tenuit Nicolaus milis in uerbo priuilegium contra ius commune, post Anto. de burrio. in. c. i. de consti. li. vi. Et predicta omnia quę dicta sunt de extrauagantibus militant a fortiori in istis regulis, attentis stilo, & rationibus predictis. Et licet extrauagantes aliquę sint notorie, sicut etiam & plerq; Regulę istius uoluminis, tamen respectu derogationis

derogationis illa notorietas nihil facit, cum per hoc non desinat esse ius extraordinarium, & a corpore iuris communis extrauagans. Quo casu, ut dictum est, derogatio clausule non obstantibus constitutionibus, capit tantum ius commune ordinarium, non autem extrauagantibus. Præsertim cum extrauag. & Regulę debent prius impetrari, & dari, iuxta formam traditam in dicta Regulę. xxvi. Quod inductum fuit, ut sciamus extrauag. & Regulę, quę dantur, an sint in usu, uel non. Pro quibus faciunt ea, quę longo discursu scribit Fely. in. c. i. in. v. col. de re iudi. Et ista de plano procedent, quando derogatio fit per uiam rescripti. Secus uero si facta sit per uiam legis. † Quia tali casu per illam generalem clausulam non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, censetur derogatum istis regulis Cancellarię non facta mentione de illis. Hoc probatur in simili per notabile dictum Domini. in. c. cum non deceat. de electio. li. vi. ubi dicit, qd licet per clausulam non obstantibus tollatur actus, & non iuramentum in eo contentum, nisi fiat mentio specialis de illo, ut ibi est glos. Si tamen illa derogatio fieret per uiam legis, tali casu per simplicem derogationem, derogatur iuramento nulla facta de illa mentione. Et ita limitat glos. ibi, & sequitur Fely. in. c. constitutus. in. iiii. col. vers. limita secundo. de rescrip.

Questio Sexta.

SEXTA Etultima questio principalis est, † utrum per istam clausulam non obstantibus Regulis Cancellarię, posita in literis apostolicis, censetur derogatum Regulis iudicialibus notoriis, ut est de annali, triennali, de subrogandis, & similibus?

RESOLVTIO. Quidam uoluerunt per dictam clausulam esse derogatum illis dumtaxat Regulis, per quas possint impetrantes impediti ne literę expediantur. Ita tenebat Car. Anconitan. in disputatione istius puncti, facta coram Papa Clemēte VII. super quadam bulla, in qua D. Berengarius saganta, ut procurator interuenerat, ut ipse mihi reulit. Tamen aduertendum est, quia illud dictum non uidetur ex omni parte uerum, ex eo, quia non uideo quare potius per illam clausulam non obstantibus regulis, tollantur Regulę concernentes expeditionem, qd alię iudiciales, quę ob stare possunt literis expeditis. Nam cum sit derogatio generalis omnes regulas debet comprehendere. Imo magis uidetur illa clausula comprehendere Regulę iudiciales, qd concernentes expeditionem, ex eo, quia regulę concernentes expeditionem non obstant literis iam expeditis, quę iam euaserunt manus officialium, sed impediunt tantum expediendas. Sed literis expeditis obstant regulę iudiciales, quia sunt de dandis, regulę uero expeditionem concernentes non datur, quia neq; faciunt fidem extra Cancellariam, cum dent normam solis officialibus Cancellarię literarum expeditoribus, ut dicit expresse Io. Fran. Paulinus rotę Auditor, in præludiis extrauag. Io. xxii. Et experientia quotidiana docemur, Et sic apparet, qd illud dictum Domini Anconitani non est solidū, tamen eius opinio posset procedere quado literę reperiant in procinctu expeditionis, & essent adhuc in manibus officialium. Nam si hoc casu ob stare expeditioni faciendę aliqua regula de concernentibus modum expediendi, tali casu posset dici predictam clausulam non obstantibus regulis in supplicatione positam, tollere impedimentum illius regulę impeditiurę expeditionis. Et isto casu posset procedere dictū Cardinalis. Sed literis iam expeditis non est uerum illud dictum.

† Et ideo, ut ueritas habeatur istius articuli, potest dici, qd de iure loquendo per illam clausulam non obstantibus constitutionibus & ordinationibus apostolicis, ac regulis Cancellarię &c. censetur derogatum regulis omnibus perimentibus gratiam ipso iure a principio non interueniente facto persone, & sic de impediētib; nauitatem, uel originem gratię, siue illę regulę iudiciales, siue extraiudiciales sint. Sed ubi gratia per regulas a principio totaliter non perimeretur, sed differretur, propter aliquod factum requisitum, & sic per aliquem futurum actum suspenderetur, tales regulę per dictam clausulam non censentur sublata. Ita est notabilis doctrina Gemi. in. c. si propter. in. vi. col. de rescrip. li. vi. post glos. ibi in uerbo impediti. quam sequitur Fely. in. c. nonnulli. in. xii. col. uerfi. not. tertio. & col. xxx. vers. xi. cōclusio. eo. ti. Et hoc etiam tenet Cald. in. consil. titu. de rescrip. & idem Domi. in. c. i. in. v. notabili de resti. spolia. li. vi. ut declarabo inferius per exempla, & dicam aliquid in regula, de non tollendo ius questum. Et ista procedunt, nisi in literis expresse dicatur de regulis dilatis per illam clausulam non obstantibus regulis per

2 quas nostra gratia impediri uel differri posset, quæ in multis reseruationibus apponi solet, ut dicit ibi Fely. ratio predictorum est, quia per regulas dilatiuas gratia, seu dispositio facta non tollitur, licet differatur, & dilatio modici temporis non affert preiudicium, ut dicitur in l. si debitori. ff. de iudic. & in l. quotiens. C. de prect. impe. offe. Et hoc modicum preiudicium a iure considerari non solet. iuxta glof. preiudicium. in. c. cum olim. de con. fuer. & l. scio. ff. de integ. rest. Non sic est in regulis peremptiuis, quæ si non censeantur sublate per dictam clausulam inducerent magnum preiudicium ex peremptione gratiæ. Et ita hodie. ix. Martii. M. D. xxxvii. post plures informationes, & positiones cause conclusum Domini in una Hispalen. Canonici coram R. P. D. Marcello Crescentio episcopo Marsican. ubi plus uoluerunt Domini, duobus exceptis, istam decisionem procedere, etiam si in gratia ubi erat derogatum quibuscumque regulis esset appositae clausula suspensiuæ quarumcumque gratiarum, quia illa clausula concernit tantum gratias, non literas, & ideo per eam non censetur derogatum regulis suspensiuis, maxime requirentibus factum personæ.

Et pro clariori intelligentia istius materiæ est aduertendum, quod regulæ suspensiuæ considerantur dupliciter. Nam quedam sunt regulæ, quæ gratiam suspendunt per aliquod tempus, ut sunt regulæ suspensiuæ gratiarum expectatiuarum, usque ad fulminationem processuum, et alie similes dilatiuæ, quedam sunt dilatiuæ propter aliquod factum personæ requisitum, & in effectu perimunt postea gratiam, factis illis non sequuto, prout est in Regula de non acceptando, nisi literis expeditis, de qua agebatur in dicta causa Hispalen. Et huiusmodi Regulis secundum stilum curiæ per generales clausulas etiam non obstantibus regulis non censetur derogatum, nisi de illis fiat expressa, & indiuidua mentio, per ea que superius dicta fuerunt. In hoc tamen est discrimen, quia primæ regulæ dilatiuæ suspendunt ex mente Papæ gratiam in euentum temporis vel conditionis, & interim gratia nil operatur, nisi adueniente tempore vel conditione, ut dixi in tractatu expectatiuarum, sed in aliis Regulis suspensiuis requirentibus factum personæ gratia statim non suspenditur, sed statim operatur suum effectum, licet Regulæ requirant aliquod factum personæ ad illius perfectionem, & tales Regulæ non ideo dicuntur suspensiuæ, quia suspendant gratiam, prout primæ, sed quia suspendunt peremptionem, & annulationem eius, in euentu alicuius facti prestandi per gratiarum, quod si omittit in penam negligentie, siue malitiæ, regula annullat gratiam, ex eo, quia in potestate gratiati fuit tollere impedimentum Regulæ, ut in Regulis de annali publicandis refic. & similibus, que requirunt factum personæ, que licet non sit dilatiua, & peremptiua sicut Regulæ de annali, & alie superius dicte, tamen, quia est dilatiua respectu temporis, uoluit Rota de illa debere fieri specialem mentionem. Et ita conclusit Rota hodie. xvii. Junii. M. d. xxxviii. in una Toletana parochialis. f. Ioannis de Ocanya coram R. D. Marco Antonio, ubi uoluerunt Domini indulgentiam concessam archiepiscopo Toletano de conferendis beneficiis non derogare Regulæ Clementis reseruariuæ octo mensium, licet in indulto essent appositae illa uerba non obstantibus Regulis aditis, & adendis, nisi dicamus decisionem istam procedere quando in Regulis sunt clausule adeo pregnantes, quod per eas uideretur quodammodo derogari predictæ clausulæ non obstantibus regulis &c. Alias contrarium uidetur dicendum in Regula moderna, que potius uidetur peremptiua, quam dilatiua, licet Regula antiqua non perimat. Tunc quicquid sit de iure, contrarium de stilo Cancellariæ seruatur, uidelicet, quod per predictam clausulam nunquam censentur sublate Regulæ notabiles, & notoriæ, maxime iudiciales non facta expressa mentione in indiuiduo de Regulis, siue illæ Regulæ concernant factum personæ, siue non, siue sint dilatiuæ, siue peremptiuæ, ut patet in Regulis de idioma, & de non tollendo iure quæsto, & aliis, que non pendunt ex facto vel diligentia personæ. Sicut Regula de publicandis. Nam de similibus Regulis etiam si in eis non caueatur, expresse requiritur mentio. Et iste stilus fundatur in illa ratione, de qua late dixi in proxima precedenti. q. uidelicet, quia Regulæ Cancellariæ habent clausulam derogatoriæ, que requirit specialem mentionem. Hinc uidemus de stilo hodierno, quod quando Papa intendit derogare predictis regulis semper in principio literarum, uidelicet post exordium, eas inseri mandat, tenorem earum narrans per hæc uerba, uidelicet, hinc est, quod nos, qui dudum inter alia uolumus &c. Et postea in non obstantibus, ponit hæc uerba non obstantibus, uoluntate prioribus, & ordinationibus premissis,

premissis, ac constitutionibus &c. & ita practicat, ut docuit egregius ille doct. practicus, ac clarum apostolicarum uice corrector Hierony. Pau. in illo antiquo lib. nominato Illius Cancellariæ fol. cxv. ubi exemplum ponit in regu. de idioma. Et quærit forte de stricto iure sufficeret generalis clausula non obstantibus regulis, per ea que dicta fuerunt, & per ea que dicit Bal. in l. humanu. C. de legi. & Bar. in extrauag. ad reprimendam in uerbo non obstantibus. Tunc uero dicitur est, ex stilo palatii, & Cancellariæ receptum est, nunquam ceteri derogatum regulis Cancellariæ plurimum clausulas, nisi specialiter tenore uerborum de uerbo ad uerbum in principio literarum narret. Et ita in una Gerunden. canonicatus, & præbendæ coram R. D. Raynaldo petruño dixerunt domini de mense Iulio. M. D. xxxi. Nā uoluerunt, quod potestas concessa nuncio de derogando regulis editis, & adendis non comprehenderet regulam de inser. refic. ex quo illa est speciali nota digna, ut latius aduocati dixerunt, & ita specialiter stilus signaturæ Alex. Papæ. VI. introduxit, ut patet in vulga. non uisus quod hinc inde per plurius manus iam circumferunt, & ita seruatur, quod quidam stilus postea ultra premissa confirmari ex his, quod scribit Bal. in l. iii. v. q. situm. in. iii. col. ff. sigs cautio. ubi uoluit, quod per plurimum clausulas non obstantibus quibuscumque statutis, non deroget statutis habetibus quamuis speciale obseruatione, prout uidetur habere predictæ regu. Cæcel. facit tex. in l. ita pudor. C. de adulte. Et predictis cõferunt ea, quod cõgerit Fely. in d. c. nonnulli. in. xxix. & .xxx. col. de refic. Et ista que dicta sunt, magis de stilo, & usu sustineri possent, quam de iure. Et tunc non eo superposito per uero limitare, stilus huiusmodi non procedere, ubi in supplicatione, seu gratia apponeret clausula generalis, quorum tenores habeant per expressis. Nā tali casu regulæ predictæ comprehendere rent, & illis derogatum ceteret. Ita pridie. i. Jul. M. D. xxxviii. tenuit in similibus uerbis Rota in una Caurien. canonicatus, & præben. coram R. D. Io. Paulo Ptolomeo, dum in eadem domini uoluerunt per clausulam non obstantibus regulis aditis, & adendis, non ceteri derogatum regulis reseruariis regressu sine speciali expressione. Quod tamen dixerunt hæc loci, nisi in supplicatione regressus, post illam clausulam non obstantibus regulis aditis, & adendis, fuissent illa uerba appositae, uidelicet, latissime extendendis, per ubi in quadam supplicatione ultimo reformatiua appositae fuerunt. Nā tali casu cõferunt derogatum regulis, licet de illis mentio non fieret. Et ita etiam cõsulti reuulerunt quod abbreviatores, quod dixerunt, per illa uerba latissime extendendi posse regulas de uerbo ad uerbum in bulla inseri, sicut fieri potest de clausula, quorum tenores, iuxta uulgatum cõsiliu. ii. Antõ. de bur. Que in multis causis semper tenuit, & approbavit Rota, præsertim in una Caurien. de qua meminit D. Guliel. in collecta. decisio. sup. regu. de trienniali. Et in alia Tullen. Scholastrie, coram me. xvii. Junii. M. D. xxxvi. Et illud consilium Antõ. sequitur, & late defendit Fely. in. c. accedentes. de f. scrip. & in d. c. nonnulli. in. vii. col. & alibi sape docto. Et si specie, quod sub dicta clausula, quorum tenores &c. censetur derogatum regulis Cancellariæ, ac si de uerbo ad uerbum fuissent expresse. Tenuerunt nouissime domini mei Auditores in una causa Ferrarien. archiepiscopatus. ix. Junii. M. D. xxxv. in qua ita iudicauit R. P. D. Paulus Capistrucus episcopus Neocastren. Quæ ego postea confirmaui. Nā in d. causa agebat de dicto archiepiscopatus uacante per obitum cuiusdam Dionei de marano scriptoris apostolici extra Romanam curiam defuncti, que archiepiscopatus Io. Card. de Saluatis episcopus Ferrarien. tunc uigore sue ordinariæ collationis, quod indultu, cõsiliu fratris suo germano, uidelicet, Bernardo de Saluatis Priori urbis. Papa uero cõtulit Iulio de gradis regulæ predictæ nouiter editæ per ipsu Papam Paulu prior esset familiaris cõtinuus cõmestralis, uigore regulæ nouiter editæ per ipsu Papam Paulu

III. in qua referuntur beneficia omnium auditorum, referendariorum, & aliorum officialium capitulorum pane ex palatio, uel facientium guardia, & scriptorum apostolicorum &c. in qua regula Papa uult predictos officiales esse ueros familiares, & cõtinuos cõmestralis, non per fictionem. Et quod omnes regulæ tunc adite, quod adedæ, loquentes de ueris familiaribus, habeant locum in istis, et quod ad istum effectum, ut Papa libere de beneficiis per obitum predictorum, tunc in curia, quod extra curiam uacantibus, primum tibus ad collationem, uel aliam quolibet dispositionem collatorum quorumcumque possit disponere, iuratum faciès &c. non obstantibus cõstitutionibus, & regulis Cancellariæ, priuilegiis, & indultis, tunc ordinariis collatoribus, quod quibuscumque aliis personis cuiuscumque dignitatis, gradus, ordinis, uel conditionis existat: concessis, & cõcedendis cum quibuscumque clausulis derogatoriis &c. quorum tenores haberi uoluit per expressis, &c. Nā sub ista generalitate uerborum, quorum tenores &c. posita in dicta regula Pauli, uoluit Rota ceteri derogatum regulæ Cancellariæ editæ in fauore Cardinalium, quod quod disponit Cardinales non comprehendere sub regulis cancellariæ post primam editionem in posterum edendis, nisi illæ ipsorum fauorem cõcernat, uel ipsæ cõstitutiones adedæ de cõrudentem cardinalium, uel maioris partis eorum cõsilio cõditæ fuerint. Nā fuit cõclusu coram me non solum per illas clausulas generales, ceteri derogatum regulæ predictæ, cum clausulis derogato

riis cōtentis in ea, ac si de uerbo ad uerbū fūissent in. d. reg. Pauli expresse, sed et uoluerūt dñi cēseri oīno derogatū idultis Cardinaliū nulla de eis speciali mētionē facta. Et ita ego de isto mēse Nouē. M. D. xxxvii. sententiā D. Pauli cōfirmāui. Et idē in simili clausula tenet And. sicut. in cle. i. nr. xxvi. de re iudi. ut latius p. en. **U**ta tñ limitatio recipit restrictionē, ut pcedat. nisi regula. q̄ p. d. clausulā quoz tenores &c. cēset derogata, regnat specialē, & indiuiduā mētionē. Nā tali casu nō cēseret sublata p dictā clausulā quoz tenores, nisi in specie de illa regula fieret mētio, ut uerba aliquid operēt. Ita in terminis dicit Fely. in. c. nō nulli. in. ix. col. uerfi. tertia declaratio &c. de rescri. vbi exemplū ponit in tribus regulis can. cel. que hnt p̄dicta uerba, ut ibi latius per eum.

REGVLA DE IVRE QVAESITO NON TOLLENDO.

Tem ne per uarias, quæ pro cōmissionibus habendis in causis sunt, suggestiones, iusticia postponatur, idem Dñs noster decreuit, & declarauit, suę intentionis fore, q̄ deinceps p quam cūq̄ signaturā, seu cōcessionē, p cōmissionibus hmoi, p sancti tate suā, uel de eius mādato factā, nulli sibi ius quęsitū, q̄olibet tollat.

P R Æ F A T I O.

ISTA Regula varias habuit tēporę mutationes. † Nā Bene. XIII. eius primus author. eā primū gñaliter addidit, ut, uidelicet, locū haberet in q̄buscunq̄ gratiis bñf. ciorę vacantū. Quā quidē Bñdicti regu. nullus Roma. Pōtifiū vsq̄ ad Nico. V. q̄ fuerūt nu. viii. approbarūt. Et q̄ est magis mirandū, nullā aliā regulā fecerāt de iure q̄sito nō tollēdo. Nic. uero. v. nulla ē facta mētionē de reg. Bñdicti, istā restrinxit, & imutauit, 2 uolēs tñ hñe locū in cōcessionibus factis p cōmissionibus hñdis in causis. Et huius reg. Nico. tenorē imitati fuerūt successores pontifices usq̄ ad tpa Alex. Pape. VI. † q̄ pri mus oīum addidit ad regulā istā uerba, vs. seu mādatis, declarationis, & gratiis, et motu proprio &c. post illa uerba p cōmissionibus habēdis, q̄ erāt in regu. Nico. Et sic illa reg. Nico. q̄ fundabat in suggestionibus, ampliata fuit p Alex. ad quācūq̄ gratiā, seu mandatū, et motu proprio lite pēdente obtentū. Quā quidē Alex. ampliatiōē, siue additionē posteriores pōtiffes vsq̄ ad Hadri. VI. sequuti sunt: † Hadri. uero. VI. hoc imutauit. Nā dū pdecessores uoluerūt regulā in gratiis tātū lite pēdēte iperratis, locū habere, ppter illa uerba r̄se p cōmissionibus habēdis in causis. Hadri. regulā extrēdit, & uoluit hñe locū et in gratiis an li tē motū emanatis. Quā additionē ideo Hadri. fecisse qdā autumāt, q̄ intellexerat Rotam vsq̄ ad illud tēpus firma interpretatione tenuisse regulā tātū in cōcessionibus emanatis lite pēdēte locū sibi uēdicare, ppter p̄dicta uerba regule, p cōmissionibus habēdis in causis &c. Ut de ista Hadri. intētionē author est Melchior Baldazinus, tñc insignis sacri cōsistorii aduocatus, q̄ fuit unus ex assistētibus cōpositiōi regulaz, & hoc scriptū reliquit in q̄busdā notulis regulaz Hadri. manu eius scriptis. Et sic p hmoi puisonē Hadriani factū est, q̄ il lud, qd̄ prius in interpretatione prudētū, & obseruatione Rotę cōsistebat, hoc idē p r̄am suā, q̄ legis uicē obtinet, manifestū fieret: sed Clemēs VII. Hadriani successor nihil magis abhorres, q̄ Hadriani uestigia sequi, hoc additamētū Hadriani nō approbauit, sed regulas suoz pdecessoz Alex. Iulii, & Leonis est imitatus. Paulus uero III. nūc feliciter iperans, Hadri. in oībus ē sequutus. Itaq̄ ex istis oībus apparet, quāta fuerit istius regulaz uarietas, quāta uolūtatis dissentio. Quāobrē ne sub incertovagemus reg. Inno. q̄ mediāter utrunq̄ tēpus fuit, & q̄ reperit in quinternis Rotę scripta, & fm quā fuit pluries iudicatū, interpre tādā assumā, addēdo postea uerba modernaz regu. ut res ipsa postulat. Rē ipsā igitur aggrediamur.

Summarium questionum Regule de non tollendo ius quęsitum.

- Primo quęro qd̄ operatur, uel cōprehēdat ista clausula cōmuniter in literis apostolicis apponi solita, dummodo tempore datę p̄ntium nō sit alteri in beneficio ius quęsitum.
- Secundo quęro, an regula ista pcedat indistincte in q̄buscunq̄ cōmissionibus, tā i iudicio, q̄ extra, & nunquid dispositio iuris cōis procedat etiam indistincte, tam in impetratio nibus lite pendente factis, q̄ antea.
- Tertio quęro quid si per gratiam impetratam lite pendente non tollitur parti ius quęsitum principaliter, sed occasionaliter, & secundo, nūquid habeat locum ista regula.
- Quarto

- Quarto quęro, an per hoc, quod dicit Papā non uelle alicui p quācūq̄ signaturam tolle re ius quęsitū, intelligatur de iure quęsito sub conditione, uel ad tempus.
- Quinto quęro, an isti regule sit locus qñ in cōmissione, uel gratia pro cōmissione impetra tranda derogatur possessioni tantum.
- Sexto quęro, quid si uni sit ius quęsitum ex sola cōmissione, nunquid secundę commissio ni derogatorię illius iuris obstat Regula.
- Septimo quęro, an ista regula habeat locum in mandatis extinguentibus litem quando sunt signata per placet motu proprio.
- Octauo quęro, an regula ista procedat in cōmissionibus motu proprio concessis.
- Nono quęro, quid si Papa referuat, lite pendente, dispositioni suaz beneficia, quaz possidet Sempronius in fauorem tertii, nunquid sit locus regule.
- Decimo quęro, nunquid cōmissio, que tollit subreptionem gratię de qua excipiebat ad uerfarium nullā aliud ius habens, q̄ exceptionis, dicat tollere ius quęsitū, ut sit locus regule.
- Vndecimo quęro nunquid cōmissio auferens alicui releuamen probationis dicatur auferre ius quęsitum, ut locus sit isti regule.
- Duodecimo quęro nunquid cōmissio, quaz mandat dari fidem cedulis publicationum factis in audientia contradictarum, & in cathedrali ecclesia, que non plene pbabant quoz ad effectum regule de publicandis, dicat tollere ius quęsitū quoad effectū istius regule.
- Decimotertio quęro, an p cōmissionem per quam Papa declarat mentis sui p̄decessoris fuisse, q̄ gratia nō esset subreptitia p exp̄sionē falsā familiaritatis, tollatur ius quęsitū.
- Decimoquarto quęro, nunquid regula ista obstat gratię tertii non colligantis lite pendente inter alios impetrare, sed per colligantem in iudicio producta.
- Decimoquinto quęro, an per derogationem istius regule, uigore cuius iam competebat ante derogationem regule exceptio alicui tollat sibi ius quęsitum.
- Decimosexto quęro, quid si per cōmissionem tollatur gratia alicuius, itaq̄ per illam cōmissionem reducitur ad ius commune, nunquid sit locus isti regule.
- Decimosextimo quęro, an cōmissio per quā reiciit confessio minoris etatis, & inhabilitatis in lris apostolicis in iudicio pductis facta, tollat ius quęsitū ad effectum istius regule.
- Decimooctauo quęro, ponamus Papam p suā cōmissionem reiecit exceptionē mihi cōpetentem contra aduerfarium de pena contenta in. c. eum qui, de preben. li. vi. uel de iniectione manus in clericum, ex quibus incurrit priuatio ipso iure, nunquid per hoc dicatur tollere ius quęsitum.
- Decimonono quęro, ponamus, q̄ Papa lite pēdēte, fauore reipublicę cōcedat rescriptū, uel cōmissionē cū clā gñali nō obf. i. iudiciū colligātis, nunqd̄ erit locus isti regule.
- Vigesimo quęro, nunquid cōmissio, que tollit narratiuam bullę dicat tollere ius quęsitum.
- Vigesimoprmo quęro, quia saepe Papa in literis suis utitur illa clausula non obstante collatione alteri facta, nunquid dicta clausula tollat ius quęsitum.
- Vigesimosecundo quęro, utrū in casibus in q̄bus regula ista legis nō suffragat, sit aliquod remediū productum de iure cōmuni ad annullandā gratiā per quā alicui tollit ius quęsitū.
- Vigesimotertio quęro, an legatus de latere, uel alius inferior ordinarius possit expresse tollere ius quęsitum alicui, derogando huic regule, sicut potest Papa.

Quęstio Prima.

Primo Igit̄ quęro pro intelligētia torius regule, † & eoz, que inferius in alijs que stionibus dicent, quid operēt, uel cōprehēdat ista clausula cōiter in lris apostolicis apponi solita, uidelicet, Dummodo tēpore datę p̄ntium nō sit alteri in bñficio ius quęsitum.

SOLVITIO. Quidā dixerunt istius clausule exp̄sionē, q̄ fm stilū Cancellarię in bñficio eiis nō reseruat maximē litigiosis semp̄ ponit, nihil opari, ex eo, quia in lris semp̄ talis clausula intelligit̄ de iure, licet nō exprimat, ut tradit Fely. in. c. capitulū. col. xvii. uerf. de duabus, de rescri. facit rex. in. c. ex utraq̄. de autho. & usu palii. c. exparte. el tertio. Et ibi notat Abb. in. ii. notabili. de deci. cū uisga. Et ideo exp̄sio eoz, q̄ tacite insunt, nihil opatur.

I cōditiones. ff. de condi. & dem. † Et hoc pcedit et si gratia motu proprio concessa fuisse, quia et in ea subintelligit̄ p̄dicta clausula quatenus nō tollat ius quęsitum, ut dicit Deci. Rotę in antiquis. ccccxlvi. incip. nota licet proprius motus. Et ob eam causam si Papa in suis literis tolleret collationem alteri factam in dubio intelligetur de collatione inualida, non autem de ualida, ne tollatur ius quęsitum, ut dicit Compofstella. in capitulo causam.

de rescript. cum sexcentis concor. ut scribit Iaso. in. lege fin. in. iiii. columna. ff. de consti.
 3 principi. Et Decius in consil. xci. ubi multipliciter hoc dictum declarat. ¶ Et hoc, ¶ quod princeps in dubio non presumatur uelle tollere ius questum procedit etiam si ille de cuius iure agitur esset infidelis, vel iudeus, ut dicit Abb. in. c. que in ecclesiarum. de consti. post In no. in. c. quod super his. de voto. Hinc uenit qd si aliquo casu contingeret Papam ius tollere, presumeretur hoc per circumuentionē, & importunitatem potius, qd per uoluntatem, fecit se, ut late probat Fely. in. c. cum olim. in. iiii. & iiii. col. de re iudic. Adco, ¶ qd tali casu uerba rescripti impropianda sunt, qd proprie intelligendo alteri preiudicent, ut tradit Roma. conf. cccxxiii. circa primum. Decius consil. xi. col. v. Ias. in. l. ex facto. in. iiii. notabili. ff. de vulg. & pupil. Imo potius debent interpretari, qd nihil operentur, qd indebit quis damnari patiatur, ut notat Ias. post glos. Bar. & alios in. l. si. §. in computatione. col. si. C. de iur. deli. ¶ Et hoc procedit etiam si rescriptum emanaret in fauorem pie cause, ut probat Ias. in. l. si. col. vi. ff. de consti. prin. post Alexand. in. l. pactum quod dotali. col. ii. C. de pact. Nam licet uiduis, & pupillis, ac aliis piis causis multū debeamus, nō tamen adeo, ut aliis preiudicium inferamus, ut dicit text. in. c. ex tenore. de fo. compet. & in. c. nuper. de don. int. vir. & ux. Cū igitur ista clausula in literis Papę subintelligatur, ergo si exprimitur per eundem modum, quo inest, nihil operabitur, iuxta communes cōclusiones, quas ponit Abb. in. c. significasti. in glos. ii. de electio. post legistas in. l. hęc uerba. de leg. primo. ¶ Alii uero dixerunt totum oppositum, uidelicet, istam clausulam tacite subintelligi nō esse penitus inutilem, sed minus operari, qd si in literis exprimeretur, ut dixit Roma. conf. clxxvi. column. penult. ubi uoluit ¶ qd Papa in dubio non censetur uelle tollere ius questum principaliter competens, secus autem si secundario, vel in consequentiam competat. ubi uero talem clausulam exprimeret, uideretur tollere omne ius quomodolibet cōpetens, siue principaliter, siue in consequentiam. Vides ergo qd expressio eorū, quę insunt multum operatur, facit quod dicit Fely. in. c. super literis. in. viii. col. uers. v. regula. de rescript. Ex predictis igitur apparet, questionem esse dubiam. Quicquid tamē sit, prima opinio contra Roma. uideatur uerior, per ea, quę dicta fuerunt superius, imo fortius dico, qd talis clausula expressa non solum plus nō operatur, ut uoluit Roma. sed expressio eius facit, qd minus operetur, qd si expressa non fuisset. Quod in specie ita demonstrari potest. Nā, ut dictū est, rescriptum Papę ēt motu proprio, & ex certa scientia concessum in dubio nō censetur alteri preiudicium inferre, non solum magnū, sed neq; modicū, neq; in re, nec ad rē, ut dicit glos. in uerbo preiudicium. in. c. cū olim. de consue. Quā post Domi. ibi multū cōmendat Fely. in. d. c. causam. in. ix. col. & in. c. super eo. in. ii. col. de offi. deleg. & Ias. in. l. quotiens. C. de preci. impe. offe. & in. auth. quas actiones. in. iiii. col. C. de sac. sanct. ecc. tra. lit. Clau. ius aquen. in. l. i. col. xv. ff. de consti. prin. cū sexcentis concor. per Deciū congeffis in. conf. ccccvii. col. si. & consil. dcvi. col. si. & adeo hoc est uerum, qd in oibus pradiētis casibus quando rescriptum uideretur preiudiciale posset probari Papam nō fuisse bene informatum; ut ibi probat Decius. Quicquid dixerit Corneus in. conf. lxxxiii. col. pe. li. iiii. Nā iura allegata per eum loquuntur, qd apparet de clara mēte principis uolentis ius questū tollere, nō autē qd sumus in dubio, ut in specie declarat Decius in. d. c. que in eccle. siarū. in. x. col. uers. quartus casus & c. Et oīa ista procedunt in dubio ex tacita, & subintellecta clausula. Et tñ si talis clausula exprimat in literis, illa solum preseruat ius questū in re, non autē ad rē, ut dicit expresse Calde. in. conf. viii. in. fi. ti. de rescrip. & Roma. in. consil. cc lvi. Et tenet et Domi. & alii in. c. si. in. prin. & §. si. de cōces. prebē. li. vi. Ecce ergo qd plus nocet expresse istius clausule, qd si tacita, & subintellecta fuisset. ¶ Habemus igitur ex predictis unum casum notabilem ad limitationem eorum, quę dicit Abb. in. d. c. significasti. Et doct. in. d. l. hęc uerba. qd non solum expressio eorū, quę tacite insunt, nihil operat, ut ipsi dicunt, sed illa expressio facit, qd magis restringatur dispositio, & minus operetur, qd si facta nō fuisset, ut patet ex superius dictis. ¶ Illud tamen quod dictum est, ¶ clausulā predictam, dummodo alteri non sit ius questum, preseruarē ius in re, & non ad rem, debet intelligi, quando Papa expresse scribit cum intentione preiudicandi. Tunc enim, quia non apparet de quantitate preiudicii, interpretantur uerba de minori preiudicio, & sic de iure ad rem. Secus autem in dubio, quia tunc intelligeretur nolle preiudicare nec in uno iure, nec in alio, ut superius dictum est. Vbi tamen constaret Papam uelle etiam in iure questu in re preiudicare, hoc posset facere, presertim in benefi. cialibus,

ficialibus, in quibus habet absolutam potestatem, vulg. c. ii. de prebē. li. vi. ut notat expresse
 7 Calde. in. cōsi. xii. ti. de rescrip. Et Alex. in. conf. ci. in. v. col. li. i. ¶ Nam in benefi. cialibus tanta est Papę potestas, qd posset episcopum pro libito uoluntatis de suo episcopatu ad alii transferre. Quia omnia beneficia mundi sunt manualia, & obedientialia respectu Palis potestatis, ut dicit Bal. in. l. rescripta. col. ii. & sequen. C. de preci. impe. offe. Et ideo poterit gratiā reuocare post ius alteri questum si non receperit aliquid pro illa, ut dicit idem Bal. in. l. qui fe patris. col. penul. C. unde libe. sequitur Soci. in. conf. clvi. pro fundament. to. in. ii. col. & conf. clxiii. uisla. in. vii. col.
 8 Illud tamen quod dictum est de iure ad rē, ¶ uidelicet, qd mens Papę uolentis ius tollere debet in tali iure interpretari, ut minus preiudicet limitatur secundū Dominos Rote in relligi debere non de omni iure ad rē, prout predicta intelliguntur per iura cōmunia, sed tñ de iure ad rem cōpetenti ex acceptatione expectantis. Secus uero de iure ad rē cōpetenti ex electione, & presentatione. Quia tale ius bene presumitur preseruatum. Ita dicit Deci. xvi. in. ti. de preben. in nouis rationē ponit illa decisio. Quia in primo casu, licet preiudicetur expectanti, nō per hoc ex toto gratia sua perimit, cū possit postea aliud uacans beneficiū acceptare, cū hoc pendeat a uoluntate sua. Secus uero est in iure cōpetenti ex electione, uel presentatione, qd si amittatur eius acquisitio, erit difficilis cōpendeat a uoluntate alterius. Nam sperare alia electionem, uel presentationem non dependet a uoluntate electi, uel presentati, sed eligenti, uel presentati, qui possunt de facili mutata uoluntate alios eligere, uel presentare, ¶ faciles. n. sunt homines ad dissentiendū, ut in. l. item si unus. §. principaliter. ff. de arbitris. ¶ Et hęc decisio procedit magis ex quodam stilo palatii, sciēte Papa, & tacite approbante, qd de iure, ut dicit Egid. decisio. clxvii. ¶ Quę omnia de plano procedūt loquēdo de ista clausula quatenus tollat ius questū, apposta in rescriptis. Secus tñ quoad istam regulā in qua tale ius ex acceptatione expectantis questū cōprehenditur, & est considerabile, quia si illud lite pēdente tollitur erit locus isti regulę, quia sicut in alio iure questū nō presumitur Papā uelle mutare statū rei litigiosę, nisi expresse hoc appareat, ita neq; in isto iure ex acceptatione procedens, ut expresse dicit Egid. in. conf. xxxiii. in. vii. dubio. ¶ Imo propter tale ius acquisitū uigore acceptationis impeditur subrogatio lite pēdente, quia in gratia subrogationis apponi solet clausula quatenus nō tollatur ius questū, quę clausula uerificabitur in iure acceptationis, quia tali casu hoc ius est cōsiderabile, ut nō rante concludit idē Egid. in. conf. xxxv. col. si. Nec obstat p̄dicta decisio. xvi. cū aliis superioris allegatis, quia nō loquuntur qd tollitur ius lite pēdente, prout loquitur ista regula, qd est mentē tenendū. Regula igitur ista hoc casu manebit firma. ¶ Et quod dictū est de acceptatione, quę in rescriptis non preseruat uigore predictę clausulę, idem ualentē est de oppositione circa beneficia patrimonialia, quę sita sūt in patrimonialibus in Palentin. Calaguritan. & aliis locis Hispanię. Nā per illam solā oppositionem non tribuitur ius in re, neq; ius ad rem, nisi super hoc fuisset aliqua constitutio Synodalis, uel consuetudo hoc disponens, uel si dicere uolumus uigore illius oppositionis quouismodo cōpetere ius ad rē illud esset simile illi cōpetenti ex acceptatione. Et sic ratio cōsiderata in dicta decisione. xvi. militat in. d. iure opponendi, ut iudicauit Rota in una corā D. Hugonē de spina de anno M. d. xix. ut meminit D. Guiliel. in. recollectis decisionum. ¶ Et hoc ius opponendi habet locum et qd non solum ex constitutionibus synodalibus cōpeteret filiis patrimonialibus, sed et quando ex ordinatione restatoris tantum uolentis proximiorē de suo genere ad beneficium presentari. Nā tali casu per oppositionem proximioris acquiruntur illi ius considerabile, adeo qd uirtute dictę clausulę quatenus non tollatur ius questum uidetur preseruari. ¶ Ut nouissime cōclufit Rota in una Oxomen. capellanę de Seron corā R. D. Raynaldō petruo de mense Iunio. M. d. xxxix. Quę de plano procedunt qd ius opponendi cōpetit uigore alicuius constitutionis uel ordinationis. Secus uero ubi nulla esset constitutio, sed simplex usus se opponendi, nam talis oppositio non dat ius. Ratio assignari potest, quia si prouentur hoc casu opponens sua oppositio, non uidetur per hoc damnatum sentire, ex quo non est acquisitum ius aliqua constitutione. ¶ Quia proprie damnatum est diminutio patrimonii, ut in. l. damnum. cum sequen. ff. de dam. infec. Quę diminutio consideratur etiam respectu lucri quando illud acquisitum esset radicatum, & tali etiā casu illud ius amittere est damnum sentire, ut est glos. in. l. non amplius. §. si. deleg. i. cum concor. ut scribit Ias. in. l. ex facto. in. iiii. col. ff. de uulg. & pupil. Sed quando lucrum adhuc radicatum non fuisset,

Bellamoni
 34. n. 21.
 cum sept. om
 Quam putent
 de iur. 213. m. 4
 lib. 3. et iur. de
 ci. sum. in. unum
 qd in dem be
 gressu. 2. decem
 tris. libor. coram
 Sarrato. v. qd
 caler. in. iur. for
 C. iii. mat. h. tetana. iur
 bellanis. in. 3. v. 5. l. 2
 1554.

illud admittere non esset damnū sentire. Vnde ius adeundi facile tollitur, quia non est ius radicatū, ut probat Lauren. calcanus in consil. vii. col. penul. Que omnia militant in acceptatione, & iure opponēdi filiis patrimonialibus cōpetenti, de quibus et aliquid dicā in illa questione de iure conditionali. Et quia illud damnū, quod ex privatione acceptationis, vel oppositionis resultat, ex quo dependet ex lucro nondum radicato, & habet respectum ad illud, reputatur lucrum, & non damnū, iuxta glos. notabilem in l. si duo. ff. de acquirēda hēreditate. & tradit Socinus in lege cum quatiur. ff. de re. dub. Ita tamen, ut dixi non procedunt in presentatione, quā propter rationem iam dictā tribuit ius ad rem considerabile. Hoc tamen limitatur aliquibus modis.

- 13 **¶** Primo non habere locum quando presentatio adhuc per presentatum acceptata non fuisset. Quia tali casu non diceretur presentatus habere ius ad rem, nec in re, ideo non pre-
 servaretur vigore dictæ clausulæ, nec dicta clausula intelligeretur de tali iure, iuxta ea, quæ
 dicit Abb. in c. cum Bertoldus. de re iud. in. iii. col. & ante ipsum Calde. conf. xvii. ti. de
 iure patro. cum concor. ut scribit Roch. curtius in tract. iur. patro. in verbo ius. in. iiii. q.
 Et reasimunt quidam alii Moder. in nouo tract. iur. patro. fol. cccii. vbi super hoc latius
 scribunt. Requiritur ergo in primis acceptatio presentati, per quā acceptationem contra
 huntur sponsalia de futuro, ut dicit Calde. in consil. ix. ti. de iure patro. Quem ita declarat
 Moder. de fineo Nazario (alias nuncupati de Ripa) in rubri. de iudi. in. xv. col. numero
 71. Quod verum putarem ego quando presentatio est facta superiori. Tunc enim cōtra
 huntur sponsalia, etiam si superior presentationem non admittat, quia concurrat consens
 sus patroni, & presentati. Alias si non facta sit superiori. **¶** licet presentatus consentiat,
 non dicitur presentatio, sed quædam nominatio, ut dicit Car. in c. capitulum. xxxiii. q. de
 rescrip. & inferius dicitur, & tenent Moder. ubi supra. Ergo in omnibus istis casibus requi-
 ritur presentationem factam fuisse ordinario, quoad acquirendum ius ad rem, ut dicit et
 Bal. in Margarita sua in verbo patronus. Admissio ergo superioris solū requiritur, quoad
 ad acquirēdū ius in re, quod resultat ex institutione, per quam institutionē sponsalia de
 futuro, quæ per solam presentationem factam ordinario fuerunt contracta, resoluntur,
 seu transeunt in matrimonium de presenti. Nā prodiūm est in iure, quod ex solo contractū
 nondū executō, non acquirunt ius in re, ut tradit las. in l. si quis maior. C. de rāfact. in. iiii.
 col. vers. limito istam. l. & c. Requiritur ergo, quod presentatio sit facta superiori, quoad ac-
 quirendum ius ad rem, etiam si superior non admittat, sed quoad querendum ius in re, re-
 quiritur admissio. Et ista sunt maximi momenti, quoad unum effectum, **¶** quia licet patro-
 ni nominent, & eligant presentandum, & tradant instrumentum nominato, valet tamen
 provisio Papæ, atque sit facta presentatio superiori, etiam si habent prædictā clausulam
 quatenus non tollatur ius quaesitū. Quia non tollitur isto casu per illam aliquid ius, nec in
 re, neq. ad rem. Quia, ut dixi, ius ad rem per acceptationem nominati, & presentatiōe fa-
 ctam superiori, queritur. Ius vero in re per institutionem. Et neutrum horū præcessit pro-
 uisionem Papæ. Ideo valet eius provisio, ut notabiliter declarant in terminis Moder. de
 sylua in tract. beneficiorum. in. iii. parte. q. xi. col. ante penultima. Et idem de acceptatio-
 ne uidetur hoc casu dicendum.

- 16 **¶** Secundo limitatur dicta conclusio **¶** procedere quando presentatio fuerit facta a patro-
 no clerico, secus si a laico. Ita reperio istā conclusionē in terminis limitare Io. Crottum de
 monte Ferrato. in. c. quod autem. de iure patro. in. iii. notabili. Rationem differentia po-
 nens, quam dicit nouam, videlicet, quia presentatus a clerico, quando est idoneus, habet
 ius fixum, & irrevocabile, ex quo clericus patronus variare non potest. Nam talis presen-
 tatio habet vim electionis secundum Io. And. Imo. & Abb. in. c. cum autem. de iure patro.
 Sed electo ante cōfirmationem ius est acquisitum in beneficio, ut dicit Domi. per illū tex.
 in. c. quam sit. §. i. de electio. li. vi. Ergo pari modo acquirunt ius presentato. Hinc est, quod
 talis presentatus quando est idoneus potest cogere ordinarium, ut illum instituat. Ista. n-
 fieri non possunt absq. iure fixo in personam presentati. Propterea tale ius censetur præ-
 seruatum per dictam clausulam. Secus vero est in eo, quia laico est presentatus, quia ex
 quo laicus variare potest, nihil acquirunt presentato. Et istam opinionem Io. Crotti se-
 quuti sunt quidam Moder. Auinionen. in rub. de iud. **¶** Sed aduerte, quod licet istam differē-
 tiam Io. Crottus putet esse nouam, eam tamen prius posuit Grofe. in summa iur. patro.

- 17 **¶** Nec tū est uera, quia contra eam tenet Abb. Fely. & alii in. d. c. cum Bertoldus. **¶** Qui pa-

- riter loquuntur de presentatione laici, & clerici, & in utraq. concludunt, nō tribuere ius in
 re, sed ad rem, ut latius ipsi declarant. Nec propterea, quod laicus variare potest immutat ius
 ad rem acquisitum presentato, nisi cū effectu uariaret presentando secundū episcopo, qui
 illum instituit. Tali casu presentatio primi nihil tribuit. Sed laico patrono non varian-
 te ius in re acquirunt presentato. Nec potētia uariandi aliquid de iure dimiuit, nec ali-
 quo modo cōsiderat, per ea quæ dicit Inno. in. c. pastoralis. de cau. poss. Et ita in simili casu
 18 **¶** respondet Fely. in. c. causam. in. xvi. col. vers. caue. de reser. Nec obstat, **¶** quod presentatio cle-
 rici habet vim electionis, quia dupliciter respondetur. Primo illud esse verum solum circa
 illud ne possit patronus variare, sicut eligentes post factam electionem. Non autem talis
 presentatio habet vim electionis circa alia. Et ita in terminis ad primum dictum Innocē.
 & Abb. in. d. c. cum autē. respondent Moder. in nouo tract. iur. patro. fol. ccciii. in secun-
 da colum. Vel, secundo respondetur, quod licet verum sit, presentatum a clerico equiparari
 electo, non tamen per hoc dicitur habere ius in re, quia electus ante cōfirmationem non
 dicitur nisi habere ius ad rem, ut late probat Fely. in. c. cum Bertoldus. & tenet Hostien.
 in. c. pastoralis. de iure patro. Et licet ista putem esse iuridica, tamen opinio Crotti multum
 uidetur colorata, de quo nullus mentionem facit. **¶** Et per prædicta fuit, hoc mense Nouē-
 bri M. D. xxxvii. coram R. D. Raynaldo petruccio post plures informationes, decisā in
 19 **¶** Rota ista difficultas, in causa sancti Andreæ. **¶** Nunquid provisio nuncii post presenta-
 tionem patroni laici nondum Episcopo presentatam ualeret. Et certe prima facie uide-
 batur dicendum quod non. Quia nuncius non potest tollere alicui ius quaesitum, nec in re,
 neque ad rem, ut in terminis consiluit Stephanus Beltrandi in consil. xii. numero. 10.
 in tertio volumine. Tamen quia reperitum fuit in prædicto casu nuncium habuisse fa-
 cultatem derogandi iuripatro. etiam laicorum, fuit conclusum provisionem nuncii uale-
 re ante presentationem, per ea quæ dicta sunt superius. **¶** Et ista omnia procedunt de
 quodam stilo, secundum quem dicta clausula de non tollendo iure quaesito, preseruat
 non solum omne ius in re, sed etiam ad rem, excepto iure resultante ex acceptatione,
 ut dicit Rota in dicta decisione. xvi. **¶** Sed respectu istius Regulæ, ut aliquid operetur,
 uidetur tale ius ad rem per acceptationem esse considerabile, ut superius dictum est. Nam
 tale ius puto per istam regulam conservari, nisi Papa expresse illi derogauerit, unde si lite-
 pendente super acceptatione mea emanaret provisio aduersarii tollens meam acceptatio-
 nem possem me ueri ista regula, nisi illi expresse derogaretur. Et pariformiter crederem
 in casu in quo Papa motu proprio, & ex certa scientia tolleretur quaesitum alteri. Nam
 intelligeretur per hoc derogare dispositioni iuris communis, non autem isti regulæ, ut ali-
 quid operetur eius editio. pro qua opinio optime facit dictum Bar. in l. iii. §. si rem. ff.
 de lega. iiii. vbi dicit, **¶** quod si per statutum disponitur, quod uictus uictori condemnatur in ex-
 20 **¶** pēsis, licet illud idem fuerit dispositum a iure communi, tamen ut statutum non sit frustra-
 torium, & aliquid operetur, intelligitur etiam in casu in quo uictus haberet iustā causam
 litigandi, quæ iusta causa alias uictum excusaret de iure communi, ita concludit ibi Bart.
 quem cōmuniter doctores sequuntur, ut latius dixi in. c. i. nume. 2 & 8. de constitu. lib. vi. Ita
 in proposito nostro dicendum uidetur. Nam licet illa clausula quatenus non tollatur ius
 quaesitum, de iure communi non comprehendat acceptationem. Regula tamen ista, ut ali-
 quid plus operetur, comprehendit tale ius ex acceptatione acquisitum. Nam plus opera-
 tur, quæ speciali disponuntur, quæ generali constitutione sunt dicta, ut dicit tex. in cap-
 21 **¶** quanq. xxiii. distinct. & in. c. si aduersus. de hereti. Et eodem modo, si Papa motu proprio
 alicui gratiam alicui concederet per quem uideretur tolli ius quaesitum, nihilominus ob-
 staret ista regula dictæ gratiæ, ut aliquid operetur, nisi nominatim, & specialiter illi deroga-
 tum fuerit in gratia. Nam ista, uel similes regulæ nunquam censentur per clausulas gene-
 rales sublatæ. Ex eo, **¶** quia regulæ uidentur habere clausulam derogatoriam uoluntatis,
 ut latius dixi superius in processu regularum, questione. v. & vi. Et ita stilius curiæ intro-
 duxit. Ex quibus sequitur, quod non obstante certa scientia Papæ tollentis ius quaesitū, possit
 excipi de ista regula, quod est notandum. **¶** Item posset etiam illud ius ad rem procedens
 ex acceptatione in alio esse proficuum, uidelicet, eo casu, quo papa in gratia sua ex certa scien-
 tia tolleretur mihi ius quaesitum, siquod competit ad tale beneficium. Nam tali casu, ut illa
 uerba sic indistincte, & generaliter prolata, minus præiudicent, debent intelligi de iure
 minus efficaci, quod est illud acquisitum per acceptationem tantum, & aliud quodcumque

ius alio modo cōpetens censeretur p̄seruatum, & maneret illēsum, per ea quę dicit Carr
 23 di. in. c. mandatum. in. vii. nota. de rescrip. † Vbi dixit, q̄ si papa concedit aliquam gratiā
 alicui, hoc expresso, q̄ uult illi p̄iudicare, debet intelligi de minimo p̄iudicio non au
 tem de magno, & considerabili. Ita etiam tenet glos. si. in. l. sed cū ad herede. ff. ad trebelli.
 Sequitur las. in. l. quotiens. in. ii. col. C. de preci. impe. offe. Et quoad istum effectum ius
 illud ad rē est considerabile. Est bene verum, q̄ quādo illa clausula & cum p̄iudicio iu
 ris questi &c. non possit uerificari, nisi in magno p̄iudicio, tali casu, ne gratia esset fru
 stratoria, censebitur p̄iudicatum in magno. Ita notabiliter declarat Bartho. Veronesi.
 in trac. de seruitu. rusti. p̄edio. titu. de aqua ductu. fol. lxxiii. secundum paruā impresio
 nē, versu. quarto dubitari etiam potest & c. allegat Io. de Imo. in. c. quinquallis. de iureiur. &
 in. c. cum contingat. eo. titu. inducendo, ut ibi per eum, quod est notandum. ¶ Putarem ta
 men isto casu requiri causam in concessione Papę, quando agitur de magno, & enormi
 p̄iudicio, ut dicit Abb. in. c. si. in. iii. col. versu. ego sustentando. de constitut. Quia alias
 aliena largiri sine culpa possidentis esset quędam species tyrannidis, per quā contamina
 retur principis liberalitas, & magnanimitas, ut dicit Bal. in titu. de pa. constan. col. xxi. ar
 24 gumento rex. in. l. si pignore. ff. de furtis. Et ideo dicebat Inno. in. c. nisi. de renun. q̄ † quā
 do Papa confert unū beneficium, & deinde ei auferit, tenetur illi p̄uidere de bono contra
 cambio, & tradit las. in. l. quotiens. in. iii. col. C. de rei vend. Nec obstat papā habere ple
 nitudinem potestatis in beneficiis, vulg. c. ii. de p̄ben. lib. vi. Quia illud est verum
 secundum And. Sicul. in tract. Card. in. iii. q. secundę patris. in. ii. col. quoad collationē
 beneficiorum, non autem quoad priuationem faciendam sine causa, licet ad hoc aliter etiā
 respondent Moder. in trac. beneficiorum. in prima. q. secundę partis. col. v. quos uideas.
 ¶ Et per p̄dicta redditur dubitabile unū dictum Alexand. in consi. ccxv. incip. nec arguē
 di. col. viii. versu. denuo confidero. lib. secundo. quem sequitur Decius in. c. cum dilecta. cō
 25 lum. ii. de consir. vi. vel iniuri. qui uoluit, † q̄ quādo Princeps excepit unū casum in quo nō
 uult alteri tollere ius questum, ex tali exceptione declaratur mentem principis esse, uelle in
 aliis p̄iudicari, quod est ualde notabile. ¶ Sed ego dubito, an illud dictū sit verum, quia
 argumentum a contrario sensu non colligitur, quādo ex hoc alteri auferitur ius, uel sequit
 tur aliud absurdum, ut dicunt Moder. in. l. i. ff. de offi. eius. Et inconueniēs, seu absurdum,
 hoc casu satis apparet ex p̄dictis. Magna tamen est auctoritas Alexandri, pro quo faciūt
 ea, quę dicam in si. istius. q. & quę in simili scribit Fely. in capitu. super literis. versu. si
 militer dicit & c. in. vi. & vii. colum. de rescrip. post Rotam deci. l. de rescrip. in antiquis.
 dum loquitur de clausula cancellata in supplicationibus, quę inferre alia uideri concessa,
 quę multum faciunt ad propositum. ¶ Sed quia sæpe dictum est, per p̄dictam clausulā
 26 quatenus non tollatur ius questum, tolli ius ad rem, non in re, opere pretium erit, quōdā
 nunc casus enarrare, in quibus facile constare possit, † quibus modis dicatur quis in bene
 ficialibus acquirere ius ad rem, qui erunt ualde necessarij ad totalem discussionem istius re
 gulę, & aliarum quarumcumq̄ de iure ad rem loquentium. Ex qua quidem casuum enume
 ratione facile quis intelliget, q̄ ius p̄seruabitur per dictam clausulam de non tollendo iu
 re questito. Et incipiam ab illis, de quibus est dictum superius, ut sic habeantur omnes ca
 sus ad manus quasi per modum summa.
 27 ¶ Primus † igitur modus, per quē acquiritur nobis ius ad rem est per electionem, ut est di
 ctum superius, per ea, quę notat Abb. in. d. capitu. cum Bertoldus. & .d. deci. xvi. in no
 titu. de p̄ben. cum similibus. Et istud ius ad rem acquisitum per electionem, est conside
 rabile, quoad istam regulam, & quoad hoc, ut de illo in impetrationibus fiat mentio, ut tra
 dit Fely. in. c. in nostra. in. xviii. corr. de rescrip. & per ea, quę superius dicta fuerunt. Sed
 quoad effectum aliarum regularum non uideatur considerabile. Nam quoad regulam ter
 tiam, quę referuat omnia beneficia familiarium papę, & cardinalium, & in quibus, seu ad
 quę ius eis competit & c. Et etiam quo ad regulam. xxx. de impetrationibus beneficia per obi
 tum familiarium Cardinalium, quę loquuntur de iure acquisito, ius istud non uideatur in
 consideratione. Nam sub illis uerbis positus in dictis regulis, uidelicet, seu ad quę ius eis
 competit & c. non comprehenditur ius ad rem competens familiaribus per electionem,
 28 † Quia per solam electionem etiam si electus moriatur in curia, non dicitur reseruatū be
 neficium quoad effectum dictarum regularum, secundum Rotā in penulti. deci. in no. &
 tenet Philippus franc. in. c. quam sit. §. i. in princi. de elect. in. vi. rationem ibi uide, & per
 Collectarium

Collectarium in. c. ecclesia. col. ii. versu. sed numquid sit celebrata. de forileg. & in. c. cum
 in curia. versu. sed quid. de electio. Et hoc clarum est, q̄ per mortem electi in curia non
 dicitur vacare ibi beneficium. Quia durat illa prima vacatio, propter quam ille fuerat elec
 ctus, ut dicit Io. fran. Paulinus Rotæ Auditor in trac. de offi. & pot. cap. sede vac. in ultimo
 p̄iudicio. versu. quarto p̄ priuationē. circa si. Est & alia ratio, quare ius ad rem acquisitū per
 electionem non cadit sub reseruatione dictarum regularum, quia dicta regula inducēs
 reseruationem considerant dari vacationem per obitum familiarium, quæ non potest ueris
 ficari in solo iure sine possessione. Ita q̄ non solum requiritur, quōd familiare ius in bene
 ficio, sed etiam illius possessionem ex qua resultat vacatio iuris, & facti, alias nō sufficeret,
 ut dicit expresse Egidius in consil. cxxxvi. incip. uacauit prioratus. in tertio uolumine Pas
 latino nō impresso, & referunt quidam Moder. in tract. reserua. Nam Egid. ponderat uer
 bum obtrinet, quod idē refert, seu significat, quod perfecta & totaliter tenere, ut ibi per eū.
 Et etiam quia iura indubitanter vacationem requirunt possessionem. c. commissa. & c. licet.
 de elect. lib. vi. Super quo latius ibi se extendit. Tamen aduertendum est, q̄ licet ista sint co
 lorata, nihilominus confunduntur per p̄dictas regulas, quę reseruant ius competens
 familiaribus, ut ibi expresse apparet. Nec est uerum in vacatione requiritur possessionē, quia
 illud procedit quoad priuationē de qua loquitur. d. c. cōmissa. & c. licet. secus quoad pro
 29 uisionē, ut patet per Decisio. Rotę. dccclxxii. inci. Nota q̄ ubi gratia. in antiqui. ¶ Secun
 dus † modus iuris ad rem inducitur per presentationem, ut superius est dictum, & tenet
 deci. cccxxviii. in antiquis. & in nouis. ccxii. cum similibus. Et huiusmodi ius, siue fuerit
 acquisitum per presentationem clerici, siue laici est considerabile quoad effectum istius
 regulę, quoad effectum uero aliarum regularum de iure loquentium, putarem faciendam
 esse differentiam inter ius ad rem ex presentatione clerici, uel laici. Nam ius competens ex
 presentatione laici, non est ita raditatum, nec firmum in persona p̄sentati propter varia
 tionem, quam laicis facere potest, sicut est illud ius proueniens per presentationem cleri
 ci, per ea, quę tradit Fely. in trac. quando literę apostolicę noc. patr. in. vi. ampliatione.
 An uero quoad acquisitionē huius iuris requiratur acceptatio ipsius p̄sentati. Et q̄ p̄s
 entatio facta fuerit cum effectu, dixi superius in discursu istius questionis, non repero.
 30 ¶ Tertius † modus iuris ad rem acquiritur per acceptationem vigore gratię expectatiuę,
 ut est iam dictum, & tenet Cardi. in clemen. auditor. & in cle. sequenti. & utrobique in. ii.
 notabi. de rescrip. Et istud non est considerabile, quoad dictam clausulam quatenus non
 tollatur ius questum. Comprehenditur tamen sub ista regula, & sub regulis reseruationum.
 propter rationem, quam ponit Rota in no. ccxlv. licet de more. Et Egid. in. d. deci. clxvii.
 Nam ex quo acceptanti sublata prima acceptatione remanet saluum ius acceptandi ad alia
 beneficia uacatura, nō censetur illi p̄iudicari, si tale ius sub reseruatione includitur. Quę
 ratio cessat in iure ad rem acquisito per electionem uel presentationem, ut dicitur in dictis
 decisionibus, quę licet loquantur in collatione Papę, idem tamen dicendum est in reser
 uatione post acceptationem inducta, quę collationi equiparatur, secundum Domi. in. c. si a
 31 sede. in. ii. col. versu. ego crederem. de p̄ben. in. vi. † Et licet expectans in hoc multum
 grauetur, quando perdit acceptationem, ex quo in secunda acceptatione de beneficio alio
 uacatur, oportet eum probare plura, uidelicet, impedimētum prouisionis apostolicę, uel
 reseruationis contingentis in prima acceptatione, per quę sublata fuit eius acceptatio, &
 q̄ per eum non steterit, quominus habuerit effectum sua prima acceptatio, ut considerat
 notabiliter Domi. in consil. ciii. incip. pro responsione & c. in primo dubio. & traditur per
 eundem, & alios in. c. cum in multis. de rescrip. lib. vi. Tamen illud inconueniens, quod ue
 nit ex post non est considerabile, sed solum consideratur, an p̄iudiciū, quod inferitur expectā
 ti ex reuocatione suę acceptationis sit irreparabile de p̄nti. arg. l. i. ff. de in lit. iur. unde me
 rito nulla de illo habetur consideratio quoad dictam clausulam solitam communiter in li
 teris apponi. Sed quantum ad istam regulam puto tale ius acceptationis esse considerabile,
 quia lite pendente non debet illud ius tolli, sicut nec ius per presentationem, quia tali casu
 32 cessant rationes illarum decisionum, quę non loquuntur lite pendente, † & quia extin
 cta illa acceptatione, super qua iam est diutius forte duratura, non poterit expectans
 aliam acceptationē facere, uel quia iā reuocata fuerunt expectatiuę, uel inducta cardinali
 bus concessa. Et ideo propter istas graues impensas, quę in huiusmodi litibus in curia suę

stinendis emergunt: est concludendum ius per acceptationem acquisitum videri praesertim quantum ad exceptionem istius regulae: pro qua ratione faciunt ea, quae scribit Card. in clem. i. in. ix. q. de sequest. pos. & fruct. Et quod huiusmodi ius quoad effectum istius regulae debet considerari, videtur tenere Egid. in consil. xxxiii. col. penul. vers. secundum da consideratio, quod est bene notandum. ¶ Quarto modo acquiritur ius ad rem per mandatum de providendo de prima praebenda factum recepto siue creato in canonicum auctoritate apostolica. Nam per talem receptionem acquiritur ius ad praebendam primo vacaturam. c. si postq. de praeb. lib. vi. Et tale ius bene est considerabile, quoad regulam istam, & quoad clausulam quatenus non tollatur ius questum, ut dicit Fely. in. d. ca. in nostra. Et idem post Imol. c. si. de consti. col. ii. vers. sed Imol. hic & c. per dictum Inno. in. c. stas tuimus. de maio. & obedien. Et ea quae dicit Egid. in. d. consil. xxxiii. declarando tamen, ut inferius dicam. Nam collatio papae etiam motu proprio non valet, non facta mentione de dicto iure, ut dicunt omnes in. d. c. si postq. Et huiusmodi ius erit etiam considerabile, quoad alios effectus, de quibus per extravaug. Pauli III. incip. ad Romanum ponti. tit. de praebend. Tamen quoad effectum regularum reuocatoriarum expectatiuarum, talis creatio, & receptio, non sunt in consideratione, quia eadem facilitate tolluntur, qua expectatiua reuocantur, licet in istis sit facta receptio. Ut tenuit Rota in una Romana canonicaus Sanctae Mariae maioris coram me de mense Iunio, M. D. xxxviii. ut dixi superius in proemio Regularum, q. ii. nu. 14. & in trac. expectatiuarum, in prima forma, numero, 38. Et ista procedunt, quando vigore mandati de providendo processum fuit ad receptionem. Secus vero si vigore illius nihil fuisset actum. Nam tali casu vigore illius mandati nullum effectus ius questum, nec in re, neq. ad rem, per ea, quae Egid. dicit in deci. dclxvii. incip. Auditor deputatus. ¶ Quia non solum mandatum de providendo, sed neq. alius titulus habilis de futuro non cauetur in re, ut tradit idem Egid. deci. dclxiii. de quo videndum erit latius infra, q. iiiii. ¶ Quinto modo acquiritur ius ad rem per collationem nodum acceptatam, ut habetur in. c. si tibi absentis, de praebend. lib. vi. Et istud ius est considerabile quoad omnes regulas, & impetrationes, ut Fely. tradit in. c. in nostra. Et Domi. in. d. c. si tibi absentis, col. ff. ubi notabilem casum ponit. ¶ Sexto modo inducitur ius ad rem per reservationem factam pro familiari de certo beneficio. Et istud ius est considerabile etiam quoad regulam nostram. A deo, q. si Papa alteri conferat non derogando expresse tali reservationi, collatio est nulla, neq. tali casu sufficeret derogatio per generalem clausulam quacunque reservatione generali non obstante, ut dicit Egid. in consil. xxxiii. versic. v. conclusio. & in consil. xxxiii. incip. supposito statuto, vers. ad primum dubium. Et hoc clarius tenet Gem. in consil. xii. incip. utrum ille, in fi. Quod procedit quando Papa confert alteri, sed si conferret illimet familiari, pro quo reservationem concessit, non requireretur aliam mentionem reservationis, ut dicit Federic. in tract. permut. in. iii. q. Et ius huiusmodi etiam erit considerabile quoad alias regulas de iure quasto loquentes. ¶ Septimus modus acquirendi ius ad rem inducitur per consuetudinem oprandi praebendam, iuxta. c. si. de consue. lib. vi. Et istud etiam est considerabile quoad istam regulam. Sed quoad effectum regulae tricelima, & quoad alios effectus est magis dubitandum. Super quo tamen multum insisit D. Gaspar de Perus. in trac. reservatio. in. ii. q. & docto, praesertim Moder. in. d. c. si. ¶ Octavo modo potest acquiri ius ad rem, id est, ad beneficium ob non solutionem pensionis propter clausulas appostas in literis ex hodierno stilo de consensu pensionarii, & Papae. Et istud ius, licet non fuerit consideratum a iure, est tamen inductum ab homine. Et priuatio iuris, & hominis isto casu aequiparantur, per ea, quae Fely. tradit in. c. in nostra. in secundo cor. de rescrip. Tamen quoad effectum istius regulae non potest tale ius adaptari, cum competat contra viuentem. Et regula non habet locum in prouisione beneficiorum uiuentium, de quo latius dixi in trac. signature. posito in regula de non iudic. secundum formam suppli. q. si. ¶ Nonus modus erit per priuationem iuris per quam acquiritur ius ad beneficium, adeo, q. voluit Domi. in consil. cv. incip. ad supplicationem, in. ii. col. vers. quoad secundum, q. beneficiatus lite pendente super priuationem non possit permutare cum alio. Istud etiam ius non habetur in consideratione quoad istam regulam, quia beneficium non vacat ante, q. ille priuetur. Et propterea possit dici, q. agenti non competit aliquod ius, per ea, quae longo sermone scribit D. Gundisal. de Villadiego quondam sacri palatii Apostolici causarum auditor in trac. lega. xiiii. q. primae partis, col. xiiii. vers. sed quaro. cum sequen.

sequen. & facit decisio antepenul. in nouis incip. Titius & c. de quibus omnibus dixi latius in regula de annali. q. xli. Et ideo hic non repetam. ¶ Decimus & vltimus casus per quem nobis acquiritur ius ad rem est per regressum & accessum, de quo dixi in regula. xxx. Et istud ius est considerabile quoad omnes regulas, & dispositiones de iure quasto loquentes, nisi esset regressus, vel accessus ob non solutionem pensionis, de quo dixi supra in. viii. casu. ¶ Et etiam in regula de annali. & infra in trac. signaturae. ¶ Postremo pro complemento omnium praedictorum est aduertendum, q. magna est differentia inter praedictam clausulam quatenus non tollatur ius questum & c. positam in gratia, uel rescripto, & inter illam sine prauidicio & c. Nam prima facit gratiam euentualem, secunda vero non, ut notatur in. c. examinata. de confir. vii. uel inutil. Nam si tollitur ius questum prima clausula reddit gratiam nullam, ut dictum est superius. Secunda vero clausula comprehendit omne extrinsecum prauidicium, non autem contentum, siue expressum in gratia in qua Papa prauidicare uidetur, & talis clausula sine prauidicio, reddit gratiam omnino puram de praesenti. Ut hodie, xiiii. Ianuarii, M. D. xxxviii. conluserunt Domini in vna Parmensi. Vassium coram R. P. D. Nicolao episcopo Bosanensi. in fauorem D. de Corrigia interpretado familia verba privilegii Federici Imperatoris concessi dictis dominis, ubi erant dicta verba absque prauidicio aliorum & c. Na fuerunt intellecta illa verba de alio prauidicio, q. expresso, pro quo ego alleg. consil. Oldr. qui hoc dicit ad literam in consil. cccxxx. in finalibus verbis. allegari in folio Bar. in. l. c. ppter. ff. de leg. praesta. & in. l. de minore. col. iii. vers. sed iuxta. & col. v. vers. sed quid. ff. de mino. Imol. in. l. si quando. ff. de lega. i. Alex. in. l. i. col. iii. ff. si cert. pet. Deci. consil. xi. nume. 14. & consil. cclxxxiii. col. iii. Quibus conferunt, quae refert Alex. post Alb. & glo. in. l. non erit. §. dato. ff. de iure iur. ubi dicitur, q. si testis dicat aliquid esse factum in praesentia Titii, & Gaii, & postea interrogatus dicat, q. illud non fuit factum in praesentia alicuius, intelligitur praeter expressos, videlicet, Titium & Gaium. Et ad hoc facit tex. in. c. si. de raptu. cum similibus, & hoc procedit de plano in materia beneficii vel profanae, sed in materia successione, & legitimationis, ista clausula sine prauidicio quid operetur, variae sunt opinioniones. super quo late scribit Praxo. in. c. per venerabilem. qui fil. sunt legit. Et Nicola. de Vbal. in trac. succes. ab intesta. col. lxvi. Et Soci. consil. cccxii. col. ii. dixi latius in consilio meo in causa legitimationis cuiusdam Sancti incipien. visis, & pro tenui & c. Super qua quidem clausula in legitimationibus apponi solita, habeo manus scripta quadraginta fere consilia doctissimorum uirorum Italiae, quae tanquam aliena ab hoc instituto non referam.

Quaestio Secunda.

SECUNDO Quaro, ¶ an regula ista procedat indistincte in quibuscumque commisionibus uel concessionibus, tam in iudicio, q. extra. Et nunquid dispositio iuris communis procedat etiam indistincte, tam in impetrationibus lite pendente, q. antea factis. RESOLVTIO. Incipiendū ab vltimo dubio dicendum est, q. iura communia indistincte volunt, gratias quascumque intelligi debere sine prauidicio tertii, siue impetrate fuerint lite pendente, siue ante litam, ut patet in. c. ex parte. & c. super eo. de offi. deleg. & c. quamuis. de rescrip. lib. vi. Et hoc etiam in priuilegiis procedit, quae extraiudicialiter conceduntur, iuxta rationem tex. in. c. cum nostris. de concess. praeben. & c. dudum. cum glo. de decimis. Sed quia inter actus iudiciales, & extraiudiciales, quibus ius commune non plene occurrerat est longa differentia. Propterea adita fuit ista regula casus iudiciales ab extraiudicialibus distinguens, quae qualiter procedat statim dicemus. ¶ Quantum vero ad primum dubium circa dispositionem istius regulae est distinguendum, q. aut consideramus antiquas regulas, & illae omnes solum restringunt se ad gratias, quae impetrantur pro commissioibus habentibus in causis & c. Et sic in impetrationibus factis lite pendente. Et ita Rota usque ad tempora Hadriani Papae VI. interpretata est regulam istam. Nam hoc uerbum causis, hic positum, pro litibus exponitur. ¶ Quia causa dicitur quando lis pendet, ut notatur in. l. causas. C. de transac. Vnde si extra causam gratia, priuilegium, seu breue concederetur, & illud tolleretur ius questum contra illud, non militaret prouisio istius regulae, nec de ea excipi posset, quia regula respicit tantum gratias lite pendente concessas. Talis tamen gratia subiretur dispositioni iuris communis, quae qualis sit, dicemus inferius in sua quaestio.

ne. Et ita determinavit Rota in una Vormaciensi. capellaniae coram R. P. D. Simonetta, vt retulit D. Melchior baldazinus aduocatus, & hoc adnotauit Bo. me. D. Dominicus de la cobatijs tunc primarius auditor in suis regulis. Et iterum bis, me praesente, idem casus con rigit, coram eodem. D. Simonetta in una Camariniensi. ductus contra Ioannē de Borgia, & in alia Bononiensi. bonorū coram R. P. D. Paulo Capisucco. iiii. Martii. M. D. xxxii. Quae diu fuit ventilata inter Bētiuiolios ex vna, & Guizilerios, quia ad talem casum extraiudicialem non adaptantur uerba regulae. Et per consequens nec dispositio. Et istam opinionem non solum modernis temporibus, sed etiam antiquis tenuit Rota. Nam reperio tempore Sixti Papae IIII. hoc idem dubium saepe ventilatum fuisse, videlicet, in vna causa Came raceuti. praebeni. & in alia Edueni. Abbatie. Nam tunc temporis ita seruabat Palatium, sicut modo seruat, videlicet, vt regula locum tantum habeat in concessionibus lite pendente im petratas, vt refert Aloisius Tuscanus, vir illa aetate apprime eruditus, & aduocatus cōsisto rialis in volumine primo suorum consiliorū fol. clxvii. & cxcviii. qui ponderabant proce mium istius regulae, quod loquitur in causis, & sic in actibus iudicialibus non in extraiudi cialibus. ¶ Sed non ab re quaeri potest. Quare antiqui omnes Pontifices noluerunt sub ista regula comprehendere gratias extra iudicium impetratas, ratio potest colligi ex dictis Roma. in consil. cccclxix. incip. circa primū. col. fi. in quinto dubio, dum alleg. l. lucius. ff. de euctio. & c. ex multiplici. de decimis. quod consil. Roma. sequitur Decius in consil. cxc. incip. in causa quae agitur. in. ii. col. videas ibi per eos. Et ista sub dubio procedunt, con siderando regulas antiquorum pontificum. ¶ Sed si consideramus regulam Hadriani Pa papae VI. & nouissimā S. D. nostri Pauli Papae III. qui hanc regulam ad omnes gratias, & ad omnia tempora, tam ante iudicium, q̄ in iudicio ampliauerunt, tunc durantibus dictis rea gulis, nullam habebit difficultatem quaestio. Hoc ideo dico, quia illa additio Hadriani nō placuit Clementi VII. eius successori, prout neque aliae eiusdem Hadriani ad regulas ad ditiones, sed ille sequutus fuerat in regula sua antiquorum patrum sententiam. Et ita etiam poterit haec additio successoribus displicere. ¶ Et amen si recte omnia considerentur, illa Hadriani additio approbata per S. D. nostrum non videtur a recto iuris tramite de uiare. Nam in primis pro ea facit ¶ aequitas, quae dicitur nemini inferendum esse praedi cium. c. super eo. cum sexcentis concor. ibi adnotatis per Mod. de offic. deleg. Quae quidē aequitatis ratio certe ita militat in gratiis impetratis ante vel post litem, sicut in impetratis li te pendente. Ergo pariformis debet esse dispositio, etiam si maior ratio esset in vno casu, q̄ in alio, vt dicit Bal. in l. in fraudem. ff. de testa. mili. per tex. notabilem in l. i. §. q̄ autem. ff. de usu. alex. & ale. Et tenendo istam opinionem ad verbum causis, hic positum, respon deri potest, q̄ potest etiam extraiudicialiter capi. De quolare disputant Moderni in rubri ca de iudic. dum interpretantur tex. in. c. forus. de verb. signi. vel posset illud verbum genera liter de causis motis & mouendis intelligi. Itaq̄ si aliquis impetraret declarationē vel man datum, non solum lite pendente, sed etiam spe futurae litis, & sic ante litem, & illud tolleret ius quaesitum, tali casu regula adaptari poterat. ¶ Nam verba debent deseruire rationi, & aequitati etiam coniecturata, vt tradit Abb. in. c. fi. in. v. col. de iur. iur. Maxime quādo ge neralitas verborum hoc patitur. Alias si pro causis tantum motis verba, prout iacent in re gula, ita striete capiantur, possent plures fraudes componi. Nam aliquis procuraret ante litem de facili habere gratiam vel mandatum ad effectum, ne regula obstaret, & postea mo uere litem secute. Et per istum modum, seu cautelam regulā euitare, & circumuenire eius mentem, quod est absurdum, & contra tex. in. c. fi. de reg. iur. li. vi. Et isto modo intelligen do haec interpretatio habebit concursum iuris communis, a quo regulae, & statuta interpre tationem capere debent. c. cum dilectus. de consuetu. & c. causam. de rescrip. & traditur in l. ii. C. de noxa. Nam de iure communi expeditum est nemini debere ius quaesitum tolli. c. quamuis. de rescrip. lib. vi. & vulg. l. ii. §. merito. cum sequenti. ff. ne quid in loco publi. c. exturatum. de autho. & usu pal. Quae quidem ratio aequae militat non solum ante & post litem, sed etiam lite pendente. Ergo debet ita regula generaliter intelligi. Pro qua opinio faciumt ea, quae scribit Fely. in. c. super literis. in. viii. col. de rescrip. vbi uoluit regulam istā ex rationibus iuris communis compositam fuisse. Et tamen nemini dubium est dispositio nem iuris communis ita prohibere praedictum inferri lite pendente sicut ante litem. Nā lex generaliter prohibet, & talis praesumitur intentio principis, qualis legis, vt dicunt do cto. in. l. ex facto. de vulg. & pu. Ad quae bene conferunt, quae scribit Socinus in consil. vii. posito

posito inter consilia Alberti Bruni Ateñi. Et sic per ista iustificatur additio, siue extensio modernae regulae. ¶ Sed aduertendum est, q̄ licet haec additio modernae regulae modo pre missio iustificata aequitate continere videatur. Non propterea antiquae regulae sua ratio ne iuridica carebat, quia licet illa regula tantum locum haberet in gratiis lite pendente im petratas, non tamen per hoc sublata videbatur via infringendi gratiam praedictam ante litem concessam, aut per viam noui mandati, vel commissionis, vel remedio iuris cōmu nis, sicut fiebat ante regulam conditam. Voluerunt ergo antiqui Pontifices, & non absq̄ ratione per regulam suam magis prouidere actibus iudicialibus q̄ extraiudicialibus, quos sub dispositione iuris communis relinquerunt. Nam praedictum, quod lite pendente col litiganti inferitur, est magis damnosum, & quodammodo speciem iniuste tyrannidis, & conditionis continens. Ratio est, ¶ quia postquam coram iudice causa pendet, iustum est, quod illis aequo Marte procedat, & quilibet suo iure veluti propriis armis vincat, vel succē bat: vbi enim partes aequum iudicem ueluti rerum suarum mediatorem delegerunt, nihil magis inaequale & alienū a iustitia videtur, q̄ ab illo instituto recedere, procurando quasi quadam uolentia per exorbitantes principis cōcessionem ius tolli, quod ex eo iniquius vi detur. Quia litis impētae & labores sunt fere innumerabiles & graues, quod nō militat ex traiudiciū. Merito igitur antiqui summi Pontifices his iudicialibus casibus vbi maius pra iudicium vertitur, subueniunt regulam constituendo, & subueniēdo illi, qui post exactos plures, & forte diuurnae litis labores per saxa, patrimonium, litigando, consumpsit: iniquū enim uideretur quando quis post tot incōmoda sperat ius sibi reddi, illud sine causa cogni tione tollat, imo est praesumptio contra illum qui lite pendente gratiam imperari, vt ad uersario ius tollat, q̄ non foueat bonum ius, quia si bonum ius haberet iudicem officio suo fungi permitteret, & non per mendicata suffragia fauorem principis aucuparet ad effectum, vt aduersarium colligantem forte optimum ius fouentem, & coram iudice prosequentem de repente obrunneret. Ista quidem rationes, quae hic quadrant non mili tant ante litem, quia non ita uerisimiliter grauatur pars. Et ideo non abs re, per istas, & alias rationes olim Rota istam interpretationem tenuit, videlicet, vt regula in gratiis li te pendente impetratis duntaxat procederet, vt refert Domi. Gulielmus Castiodorus tempore suo in vna Balioneñ. decimarum coram Domino Ioāne Antonio de Triulitis, & in alia Placentiā. nullitatis locationis coram Domino Paulo Capisucco de anno M. D. XX. ita fuisse per Dominos auditores conclusum, ad quae facit consil. Roma. cccclxix. in. v. dubio, vt superius dixi.

¶ Quaeſtio Tertia.

TERTIO Quaeſto ¶ quid si per gratiam impetratam lite pendente, non tol liur parti ius quaesitum principaliter, sed secundario, & in consequentiam & quasi per occasionem, nunquid habeat locum ista regula?

RESOLVTIO. Colligitur ex dictis Abba. Panor. in consilio. lxxxv. incip. illud in summa. columna fina. vbi uult ¶ quod iura prohibentia non auferri ius quaesitum, debent intelligi, quando principaliter, & certitudinaliter tollitur. Secus uero si occasio natiue. & ita Abb. sequitur, & eū latius declarat Franciscus Curtius Junior in cōsilio pri mo in septima colum. numero. 21. Et istam opinionem firmat Fely. in capitu. quae in ecclesiarum. in. xvi. colum. uersicu. secunda declaratio. de constit. Allegat hoc ibi te nere Domini. qui exemplum ponit in Papa cogēte aliquos ad compromittendum, quod facere potest, vt in capitulo cum inter. r. de electio. Nam si ex hoc sequitur, quod arbiter aliquam partem laedat certe absurdum esset dicere, regulam habere locum, quia papa non mandauit principaliter fieri compromissum, ut aliquem laederet. Et licet occasionaliter eueniret, quod arbiter electus alterum laederet, illud non debet attendi, ex quo Papa certis tudinaliter non fecit. Quia poterat esse, quod arbiter non laederet. Ita ibi Fely. & idem repetit in rubrica de treug. & pace. in secunda colum. uersicu. si diceret. Et pro ista parte facit tex. in. l. verum. la secunda. ff. de furt. ad idem glo. fina. in capitu. quamuis. de pact. lib. vi. quae considerat, praedictum principale attendi debere, non secundarium, & occasionalium. Ad idem est bonus tex. in. l. conditionum. la secunda. in fi. ff. de condi. & dem. vbi dicitur, ¶ quod non uidetur quis dispositioni testatoris satisfecisse quando

non adimplet suam voluntatem ex proposito, sed factu, vel casu, & sic per occasionem, quem tex. in notabili questione ponderat Rochus curtius in tracta. iur. patrona. in versicu. & dotavit. questione quinta. Et solet ad hoc idem allegari tex. notabilis in l. cum ex oratione. §. si. ff. de excusa. iuro. ubi probatur, quod non attenditur damnum, seu praesudicium, quod quis sentit in consequentiam favoris, quia illud reputatur secundarium, ex quo principaliter favor fuerat in consideratione, de quo tex. plura dixi in. c. i. numero. 18. de iudic. lib. vi. Et eodem modo dicit Ioan. de Imola in repe. c. cum contingat. in. xxiii. col. de iur. iur. §. De illo qui iuravit in praedictum reipit. Nam dicit ibi, quod si principaliter hoc iuravit, non valet iuramentum, si tamen iuravit principaliter in praedictum alterius, sed occasionaliter, & secundario, iuramentum tendit in praedictum reipit, dicit, quod tale iuramentum valet, per ea, quae ibi deducit. & facit. l. i. ff. de auth. tu. Et secundum istam opinionem videtur introductum quidam stilus sacrae poenitentiariae ab antiquo, usque in hodiernum diem, videlicet, quod quando petitur absolutio a membri mutilatione semper in literis apponitur illa clausula. Si nondum satisfecit parti laesae, satisfaciatur competenter, vel cum illa concordet. Ratio est, quia sacra poenitentiariae non intendit per suam absolutionem inferre praedictum illi mutilato viventi de cuius praedictum principaliter agitur. Secus vero quando non principaliter, sed secundario praedictum. §. Quia de tali praedictum poenitentiariae non curat, ut patet in absolutione ab homicidio, ubi non ponitur praedictum clausula, quia ille de cuius praedictum principaliter agitur est mortuus. Alii vero qui ex illius morte possent praedictum sentire, veniunt mediate, & secundario, non autem principaliter, & ideo illorum praedictum non consideratur, per superius dicta. Pro quibus faciunt ea, quae tradit Soci. in consil. cccxvi. colum. penulti. versicu. ad idem facit in secundo volumine, & in consilio. xxxvii. in tertia colum. libro tertio. cum concordant. de quibus per Modernos in l. si quis nec causam. ff. si cert. per. Et illam gloss. si. in dicto. c. quamvis. ad istud propositum allegat Fely. in. c. cum. m. in. xvi. colum. de constit. & in. c. humilis. in secunda col. de maio. & obe. & in. c. exhibita. in princi. de iudic. & in. c. cum sit generale. in sexta colum. & in capitu. §. diligenti. in antepenulti. colum. de foro competenti. & in. c. quatuor. colum. penulti. de re iudic. & in cap. i. in princi. & in. c. illa. in. ii. col. de accusa. & alibi saepe.

¶ Est tamen advertendum, quia contrarium videtur tenere Ludo. Roma. in consil. clxxvi. incip. istae sunt. in penulti. col. Vbi tenet, quod ista regula procedit, non solum quando principaliter ius quaesitum tollitur, sed etiam quando occasionaliter. Et hoc idem tenet Decius in l. pecuniam. in. ii. colum. versu. secundo limitatur. ff. si cert. per. ubi dicit, quod quando agitur de praedictum tertii non solum consideratur quod principaliter fit, sed etiam quando in consequentiam, & secundario quis praedictum, per ea, quae ibi adducit. Ratio esse potest, quia si aliter diceremus nunquam regula haberet locum, & illius additio esset frustratoria.

¶ Cum semper Papa in gratiis suis principaliter mouetur ad faciendum favorem gratiato. Et illa est principalis intentio sua, unde praedictum inde resultans semper esset secundarium, & non principale, iuxta tex. in l. cum ex oratione. §. si. ff. de excusa. iuro. Et sic si illud secundum praedictum non attendere, regula ista feruisset de uento, pro qua opinione videtur etiam decisio Egidii. lxxiii.

¶ Quod dicendum? Certe mihi prima opinio videtur magis firma, & uerius legitime intellecta. Quia negari non potest, quod quando papa per gratiam suam non intendit tertio tollere ius quaesitum, sed principaliter alicui favere, si postea occasionaliter tertio praedictum eueniat, non debet illud considerari ad effectum istius regulae, per iura superius allegata, ultra quae facit ad hoc tex. notabilis in l. fluminum. §. si. cum. l. sequenti. ff. de dam. in fec. Et idem probat tex. in l. i. §. denique. ff. de aqua plu. arcen. Quae duo iura ad hoc propositum allegat Egid. in deci. dccii. in. ii. col. inci. supposito & c. Et de illis etiam meminit Ias. in rep. l. quo minus. in. iii. col. ff. de flu. Accedant ea, quae Ias. scribit in l. decem. col. xi. numero. 45. & seq. de verbo. oblig. Et quae Bald. tradit in l. i. §. huius studii. in. iii. colum. ff. de iusti. & iur. qui dicit, quod statutum factum contra turbantes intelligitur principaliter, non secundario, uel occasionaliter, sequitur Alexan. in consil. cxiii. in fine. in. ii. uolum. & in consilio. i. in. iii. uolu. & ressumit idem Iason in consilio. lxxvi. in. iii. colum. uolu. iii. ¶ Et tenendo istam partem non obstat consil. Roma. quia si diligenter consideretur, potius concludit contrarium. Et dictum Decii in dicta. l. pecuniam. ibi reprobat per Iaso. & Mod. Et contrarium

Et contrarium tenet idem Decius in l. vnica. in. ii. colum. numero. 21. C. de manda. prin. post Angelum in consil. clxxii. incip. mandatum. Nec decisio Egidii. lxxiii. facit, quia ibi interuenit praedictum principaliter, quod merito attendi debet. Sed hic loquimur de praedictum occasionaliter contingenti in quo longa est differentia per superius dicta. Et per ista voluit Rota in vna Parmen. spoli & bonorum coram Reuerend. Patre Domino Petro Vortio Episcopo Aqueñ. die. xii. Iunii. M. D. XXXVIII. §. quod Papa, & sacra poenitentiariae poterant tollere ius quaesitum alicui propter incursum periculum, vigore. l. si quis maior. C. de transact. quia illud ius non est principalis negotii, sed est ius occasionalium & secundario obueniens per superius dicta. Ad quod beneficiatum dicta Compostella. in capitu. cum in cunctis. colum. quarta. de electio. dum respondit ad. c. quia diuersitatem. de concessione praebend. ut ibi per eum. Et hoc plurimum iuris fomentum habet. Quia de iure clarum est, quod in quibuscumque hominum actionibus causa immediata, non autem mediata, id est, secundaria, & per occasionem inducta attenditur, ut ibi dicit Compostell. & tradit Fely. in capitulo solita. de maiestate & obedientia. cum concordant. ut scribit Decius in capitulo fina. in princi. de consil. util. vel inutil. & in rubri. C. qui admitt. colum. iii. Et hinc dicitur, quod causa naturalis non accidentaliter debet considerari, ut in l. qui habet. ff. de tutel.

¶ Ut tamen omnis scrupulus tollatur, & opiniones federe distinctionis concordentur, ita ego distinguendum arbitror, videlicet, quod aut tempore gratiae per Papam lite pendente concessae imminet illud praedictum secundarium, & occasionalium. Et tunc casu putarem locum esse regulam, nisi apparetur expresse Papam etiam illo casu voluisse praedictum. Aut vero tempore datae gratiae nullum imminet praedictum, sed postea contingit occasionaliter, & tunc regula ista non procedit. Quia nec mens, nec verba Principis emanarunt ad aliquem praedictum, sed principaliter ad beneficiandum. Et ita procedunt praedicta iura, & ita expresse sentit Egidius in dicta decisio. dccii. Et pro ista distinctione est tex. valde notabilis in capitulo de occidendis. & in capitu. cum homo. xxiii. questione quinta. faciunt ea, quae dicit Abb. in capitulo non magno. columna tertia. ne de. vel mo. §. quod licet monachi sint prohibiti legibus studere, illud procedit principaliter, secus autem si prius adiscunt ius canonicum, & ad illius iuris intelligentiam, postea legibus studeant, quia ex quo hoc prouenit secundario, & per occasionem prohibitio non extenditur ad istum casum. Et pro ista parte plures decisiones cumulat Ioan. Rogerius de la Mora in rep. capitulo primi, in primo notabili. de cau. possess. & proprietatis.

¶ Quaesitio Quarta.

¶ QVARTO QVAERO, an per hoc, quod dicit Papa non velle alicui per quamcumque signaturam tollere ius quaesitum, intelligatur etiam de iure quaesito sub conditione, vel ad tempus?

¶ RESOLVTIO. Istud dubium habet duas partes, prima de iure quaesito conditionali, secunda de iure quaesito ad tempus. ¶ Circa primum, Roma. hanc quaestionem in terminis decidit in consilio. cclvi. approbo sententias. ubi concludit, quod quando Papa facit mentionem de iure quaesito, debet intelligi de iure quaesito pure, & simpliciter, non autem de conditionali, quia illud ius per dictam clausulam praeseruat non conleitur. Pro qua opinione allegat tex. in l. si ita scripsisset. de leg. secundo. cum aliis, ut ibi per eum. Et ita etiam Fely. hic in quibusdam suis apostillis intelligit istam regulam sequutus Roma. in dicto consilio. Et cum Romano transit etiam idem Felynus in capitulo super literis. in. ix. columna. de rescriptis. Et ratio istius opinionis fundari potest in vno dicto, quod in notabili casu ponit Rota decisio. xxv. de rescript. in no. Et Egidius in decisio. dccxlix. in fine. relata per Fely. in cap. in nostra. in. vii. corr. de rescriptis. ubi dicit, quod quando aliqua dependet a futuro euentu, quae possunt se habere ad esse, & non esse, non debent considerari, quia non habent spem in aliquo vero de praesenti, per plura iura, quae ibi allegantur. Cum igitur ius conditionale non habeat aliquam substantiam de praesenti, sed dependet a futuro euentu, qui potest se habere ad esse, & non esse, ut in l. cedere die. ff. de verb. sig. merito sub dispositione istius regulae comprehendendum non debet.

& gratis. Et in eo militabit regula ista. Et ita procedunt, quæ dicit Egid. in decis. dccxxxii. incip. supposito &c. Qui per plura fundamenta defendit istam partem. Et secundum ista dicta procedit, quod dicit Oldra. in consi. cclxxxv. incip. alleg. in causa. col. penul. dum di-
 16 **16** stinguendo duplicem speciem conditionis, limitat tex. in. d. c. si pro te. vt ibi per eum, Et de illo latius mentionem feci in regula de publicandis resignationibus. Et istam opinionem firmat etiam Egid. consi. xxxiii. super. vii. dubio. colum. antepenul. vbi dicit, qd nunquã Papa per suas literas censetur tollere ius ad rem lite pendente, nisi expresse hoc dicat. Vnde
 17 **17** secundum eum inductum est per stilum curiæ, qd illa clausula quatenus non tollatur ius quaesitum, solum excludat ius per acceptationem quaesitum. Ergo in omni alio iure non ex-
 18 **18** cepto habebit locum. Et secundum hoc iustificatur una nouissima decisio Rotæ facta hæc. ri. xxvii. Nouembris. M. D. XXXVIII. in causa Hispani. practimonii coram R. D. Ioan. Paulo prolonæo in qua domini voluerunt qd regula de extendendis consensibus, quæ simpliciter de resignationibus loquitur, habere locum in renunciacionibus conditionatis, videlicet, factis cum reseruatione omnium fructuum, & regressus, nec aliter, nec alio modo. Nam licet dicta renunciatio sub tali conditione facta fuerit, nihilominus fuit, iudicatum sub regula comprehendere. Et ita Dominus Ioan. Paulus ex omnium votis pronunciauit in fauorem Roderici Petri de Molina contra Gundisaluum xuates. Et ratio fuit, quia tale ius conditionale non erat absolute ius respiciens omnino futurum, sed habebat substantiam, & respectum ad ius præsens, quo casu in tali iure regula ista lo-
 19 **19** cum habet, vt probatum est superius. Est bene uerum, quod in illa regula de extendendis consensibus ponderabantur verba pregnantia, & vniuersalia, ibi, qd in quascunq; celsiones, & resignaciones &c. quæ de sui natura casum alias non comprehensibile inclu-
 20 **20** dunt, vt probat Dynus in rubri. de regu. iur. libro sexto, & dixi in. §. omnium. instiur. de actio. facit. l. Iulianus. ff. de leg. iii. Tamen iudicio meo quando ius conditionale omnino dependere a futuro euentu, & non respiceret actum præteritum, vel præsentem, illa generalitas nihil faceret obstantibus iuribus supra per Roma. in dicto consil. allega-
 21 **21** tis. Et tali casu verba generalia restringuntur secundum subiectam materiam, vt est tex. in. c. cum in illis. in princi. de præbend. libro sexto. qui loquitur de beneficiis quibus-
 22 **22** cunque, & tamen illa verba non comprehendunt curata, vt latius tradit Decius in consil. dxi. incip. visa donatione. in secunda colum. Ex quibus omnibus habes in hac ma-
 23 **23** teria notabilem, & non vulgarem resolutionem, quæ deseruit ad multa in aliis locis dis-
 24 **24** cenda. Et præsertim ad causam Imoleñ. castri Ducia: modo pendente coram domino Marsicano, in qua domini tenebant concessionem Castri factam D. de Maluetiis per Cle-
 25 **25** mentem esse conditionalem, & propterea dubitabatur, nunquid per secundam concessio-
 26 **26** nem per eundem Clementem factam Reuerendissimo Cardinali Campegio censetur præiudicari Maluetiis, super quo multa aduocati scripserunt, & longe plura domini con-
 27 **27** siderarunt, quæ hic non scribam, ex quo causa adhuc pendet, super quo ponderanda sunt
 28 **28** verba Areti. in. d. l. is potest. in. iiii. col.
 29 **29** Circa secundum dubium istius quaestions, videlicet, qd nunquid ista regula habeat lo-
 30 **30** cum in iure quaesito ad tempus. Roma. in. d. consi. cclvi. concludit quod non. pro qua opi-
 31 **31** nione allegat tex. in. l. si pro patre. §. versum. ff. de in rem ver. & l. qui concubinam. §. cum ita. el secundo. ff. de lega. iii. vbi probatur, illud non dici in bonis nostris, quod nõ
 32 **32** durat, quia non dicitur peruenisse, quod non sterit, vt ibi notat glo. Et istam opinionem
 33 **33** Roma. in specie sequitur Fely. in. d. capitul. super literis. in. iiii. colum. de rescrip. nihil
 34 **34** addens. Et ad illas leges per Roma. allegatas plures concor. adducit Alberic. in. d. §. ver-
 35 **35** sum. Et istam opinionem videtur tenere Domi. in. c. si propter. in penulti. notabili. de res-
 36 **36** scrip. lib. vi. Tamen aduertendum est circa intellectum istius quaestions, videlicet, quod
 37 **37** modo intelligat Roma. ius non duraturum. Nam si intelligit qd pro iure cõpetenti ex gra-
 38 **38** tia expectatiua, quæ potest reuocari, & diu non durat, vt experientia docet, & innunt eius
 39 **39** verba, tunc dictum eius nõ habet pro constanti, quia ex quo gratia expectatiua non fuit con-
 40 **40** cessa ad certum tẽpus, licet reuocari possit, cõfetur perpetua, quia perpetuum dicitur illud, qd
 41 **41** ad tempus non conceditur, licet reuocari possit, vt est casus in. l. iuris peritos. ff. de excusa-
 42 **42** tuto. Hinc est, qd officiales, qui ad nutum creatur, ex quo ad tempus non datur, perpetuus
 43 **43** reputatur, vt est glo. ordinaria in clem. secunda. in verbo per electionem. de rescrip. Sequi-
 44 **44** tur Oldra. in consi. iiii. & la. in. §. sed iste. in. vi. col. insti. de actio. Abb. in. c. qto. col. pen.
 45 **45** de iur.

de iur. iur. cum aliis concor. ut scribit la. in. l. sufficit. per illum tex. ff. de condi. inde. &
 ante ipsum Alex. in consi. cxxvi. incip. magister. col. si. li. vii. Et ideo dicit Domi. in. c. si. p
 glo. ibi. in uerbo perpetuas, qd statuta disponencia circa actus perpetuos, includunt etiam
 actus, qui possunt esse temporales, & perpetui. Et ista omnia a fortiori procedunt, quando
 22 **22** agitur de damno euitando. Nam ne aliquis damnum patiat, illud, quod est temporale,
 iudicatur perpetuum, & econtra, ut declarat Decius in. c. ex literis. in. fi. de consi. facit ad
 hoc, quod dicit Bar. in. l. etiam. in. fi. ff. de minori. Quæ omnia si conferantur ad casum
 nostrum, non erit dubium reddi opinionem Roma. dubitabilem, Nec etiam saluari pos-
 23 **23** test, si dictum eius intelligatur in acceptatione, prout videtur innuere verba eius. Quia
 etiam acceptatio non est actus temporalis, quando efficaciter fit, sed perpetuo durat, & per
 eam ius ad rem acquiritur, & licet sub clausula quatenus non tollatur ius quaesitum, tale
 ius ad rem, de stricto iure non consideretur. Secus tamen est quoad istam regulam, ut di-
 ctum fuit in prima quaestione. Quia intentio Papæ non est velle alicui præiudicare etiam
 in minimo præiudicio, ut est glo. in. c. cum olim. de consue. cum aliis concor. de quibus
 in. d. l. q. Et ita omnia iura dicunt, quibus in dubio Papa adherere præsumitur, ut late pro-
 bat la. in. l. iustitia. ff. de iusti. & iur. & in. l. ex facto. ff. de uulg. & pupil. Et licet Roma in
 deci. xvi. de præben. in. no. tenuerit contrariu, quoad acceptationem, tamen, vt inquit Egi-
 24 **24** in deci. clxvii. illud fuit introductum potius ex quadam usurpatione palatii, Papa sciente,
 & tacite approbante, qd de iure. Et idem dicit Fely. in. c. in nostra. in. xxvii. cor. de rescrip.
 ut late dixi in. d. l. q. Itaq; dictum Roma. de iure non uideretur bene adaptari ad ius quaesi-
 tum ex acceptatione, quod, vt dixi, non solum non est temporale, sed perpetuum, & consi-
 derabile quoad istam regulam. Verum quia tex. allegati per Roma. continent rationem
 generalem, propterea cogitabam, si dictum Roma. quod communiter tenetur, posset ex-
 25 **25** emplificari in commenda data ad sex menses duntaxat. Nam ex quo tale ius est temporale
 videtur non comprehendere sub ista regula. Nam si Papa aliter prouideret infra illos sex
 menses de tali beneficio commendato alteri, non dicitur tollere ius quaesitum, neq; esset
 locus huic regulæ. Commenda enim temporalis. A. non dat ius in beneficio. B. secus si
 perpetua esset, ut dicit expresse Domi. in. c. nemo. in. ii. col. de electio. li. vi. Allegat deci-
 sionem Rotæ, licet corrupte, quæ est in antiquis. c. lxxxiii. incip. nota, qd ubi beneficium. quæ
 hoc idem expresse dicit. Et sic dictum Roma. in isto exemplo quadrat optime, ex eo, quia
 26 **26** Roma, & Domi. in. d. loco expresse faciunt differentiam, quoad acquisitionem iuris ex cõ-
 munda perpetua, uel temporali.
 Obstat tamen predictis unum, quia negari non potest habenti beneficium ad sex mens-
 ses commendatum, præiudiciu inferri, si illud sibi infra illud tempus auferatur, quia etiam
 priuari sola possessione est multum præiudiciale. Et tale præiudicium est considerabile, ut
 in. c. licet episcopus. de præben. li. vi. Et qua ratione dicimus inferri præiudicium conside-
 rabile commendatario perpetuo quando priuatur commenda perpetua, eadem dicimus
 per iudicium inferri temporali commendatario si sua temporalis commenda auferatur,
 quia argumentum de parte ad totum, etiam respectu temporis valet, ut in. l. si cui in prin-
 27 **27** in verbo proinde. & ibi not. Bal. de lega. i. Ethoc locum habet in materia favorabili, ut
 28 **28** videtur esse ista, ne tollatur ius quaesitum, ut declarat la. in. d. l. si cui. Præsertim, qd quia de
 iure canonico quodlibet minimum præiudicium consideratur. c. de appellacionibus. de ap-
 pel. & c. si proponente. de rescrip. Tamen omnibus istis potest responderi, qd commen-
 29 **29** datarius temporalis non habet ius in re, neq; ad rem, nisi spoliaretur. Igitur regula ista, quæ
 de tollendo iure loquitur, non potest verificari in commenda temporali. Quia, ut dixi, per
 30 **30** eam non dicitur nobis ius quaesitum: qd quia illud dicitur nobis ius quaesitum, quod perpe-
 tuo, & irreuocabiliter quaeritur, ut tradit Odro. in. l. i. in. iii. col. in. ii. notabili. C. de ven-
 31 **31** di. re. fiscal. li. x. Nec obstat, qd de iure canonico de minimis curatur, quia illud est uerum
 quando in illis competit nobis ius in re, vel ad rem, alias regulariter de minimis non cura-
 32 **32** tur. uulg. l. scio. ff. de in integ. resti. Plura pro ista parte adduci possent, quæ, ne in cidamus
 in materiam brocardicam, omitto. Tenenda igitur erit opinio Roma. quæ contradicto-
 33 **33** rem non habet. Aliter potest exemplificari questio in eo cui ius differitur, nam tale præ-
 iudicium non debet attendi, quoad istam regulam, ut dicit Car. Jacobatius in tract. concia-
 34 **34** lii li. x. fol. d. cxi. ubi meminit de Romano in. d. consi.

QUINTO Quæro, si an regulæ isti sit locus, quando in commissione, vel gratia pro commissione impetranda, derogatur possessio tantum, uel quando apponitur in literis clausula dummodo non tollatur ius quæsitum, an talis clausula verificari potest, quando tollitur sola possessio?

RESOLVTIO. Fely. hic in quibusdam apostillis dicit, regulæ non esse locum, quia derogare possessioni, non est derogare iuri quæsito. Et refert Rotam ita tenuisse, nihil tamen allegat. Sed pro ista opinione facit tex. in. c. bonæ. el. ii. quem ibi notat Abb. in septimo notabili. de post. præla. ubi ponderat illum tex. in uerbis ius habeo, quæ uerba secundum Abb. ibi proprie de iure proprietatis, non de iure possessionis intelliguntur, faciunt etiam ad hoc, quæ dicit Nicolaus milis Rotæ auditor in uerbo beneficalis causa dicitur, qui videtur ista, ut diuersa ponere. Et quædam exempla super hoc ponit Decius in. c. i. in. iii. col. super glo. i. de confir. uti. uel inutil. Præterea, quia quando loquimur de possessione præsupponimus possessorem ius non habere, quo casu sine causâ cognitione talis possessio tolli potest, nec potest præiudicium præteriti, ut tradit Roma. in consil. cccxcix. col. ii. Præterea, quia videmus, quod subrogatus in litem uel in ius quomodolibet defuncto cõpetens, si in subrogatione nulla fiat mentio possessionis non censetur subrogatus quoad possessio-

nem, ut dicit Egid. deci. ccli. ergo possessio non est ius, quia si proprie appellatio iuris continetur in subrogatione iuris comprehenderetur. Cum igitur regula ista loquatur de iure quæsito, non habebit locum in possessione, quia nihil commune habet ius cum possessione. l. naturaliter. §. nihil. ff. de acqui. poss. Et ideo expressio unius arguit exclusionem alterius. arg. c. nonne. de præsump. Et pro ista opinione multum facit, quia causa possessionis uidetur modici præiudicii, & ideo de illa parum curatur, ut in. l. unica. C. de momenta. possess. Quæ omnia in ratione consistunt, quia licet aliquis possessione priuetur, quando postea constat illum habere bonum ius, siue titulum, de facili eam, cum fructibus perceptis recuperant, & ideo nihil amississe videtur. Non sic est in titulo, quia illo ex defectu iuris deperdito non potest recuperari, & titulo amisso possessio nihil tribuit, igitur si ea quis priuetur, nihil iuris dicitur perdere, & propterea regula ista de possessione mentionem non fecit. Et ob eam causam uoluit Rota in una Lucana decanatus coram me de mense Decem. M. D. xxxvii. quod regulæ Inno. VIII. & Hadriani VI. reuocantes ius patronatus laicorum, qui ecclesias de bonis suis, saltem pro dimidio valoris earum non dotarunt, procederent, & haberent locum, etiã si laici in quasi possessione iuris presentandi fuissent, quia illa quasi possessio sublato iure facilius tollitur, nec est in consideratione. Et licet in illa materia, quia exemplaris, & multis nobilibus Hispaniæ, & Franciæ, qui ex præmissis causis obtinuerat ius patro. valde præiudicialis esset, Rota noluit, quod in ea pronunciarè, sed quod causa concordaretur, prout etiam postea mandauerat S. D. N. Papa Paulus III. & ita factum fuit, Nihilominus Domini auditores bis uel ter prædictam opinionem firmiter, causa prius plenius disputata. Pro quibus facere videntur, quæ dixi supra in præmio. q. v. dum dixi in causa Roma. canonicaus sanctæ Mariæ maioris sub reuocatione expectatiuarum, & creationum in canonicos, comprehendere creationem, uigore cuius possessio capta fuerat.

Sed prædictis non obstantibus contraria opinio uidetur esse uerior, uidelicet, quod regula ista de iure quæsito loquens habeat locum quando possessio tollitur, pro qua opinione uidetur esse tex. notabilis in. c. dilecto. de verbo. sig. ubi aperte probatur, quod ex possessione ius acquiritur. A deo, quod sicut non est intentionis Papæ alicuius tollere, ita neque eidem possessionem auferre, ut ibi dicit. Et hoc ratione approbatur, quia ista regula loquitur de iure tollendo, ergo uidetur possessio comprehendere, quia possessio acquisita nihil aliud est, quam ius, ut in. l. peregre. ff. de acqui. poss. & in. l. si quis a se fundum. ibi possessionis iura referuntur. C. ad leg. Iuliam de vi. per quem tex. uoluit ibi Bal. post Inno. in. c. episcopi. de re. eccle. non alie, per illa uerba directa iudici, uidelicet, studeas ad ius, & proprietatem ecclesie reuocare &c. includi possessorium, & sic apparet manifeste in rescriptis, quæ sunt stricte interpretanda, appellatione iuris possessionem includi, pro qua opinio est iura iura adducit Specul. in titulo de probat. q. videndum. vers. sed pone statutum &c. Et ista interpretatio, quæ benigna uidetur, capienda est in ista regula, ut aliquis minus præiudicetur,

quam sit possibile. Nam sicut ius tolli non debet, ita neque possessio alicui est auferenda sine causa

causâ cognitione, ut non rat Inno. in. c. inter. de ma. & obe. Bal. in. l. si deserta. C. si propter publi. pen. Bar. in. l. si. col. vi. uersi. item extra glo. quaro. C. de adict. diui Hadria. tol. & est tex. in. c. licet episcopus. de præben. li. vi. Nam si prædo ante possessionem priuetur, etiã in notoriis citari debet, ut dicit Bal. in. l. nam ita diuus. col. ii. uersi. sed nunquid quilibet possessor. ff. de adop. per. l. meminerint. C. unde vi. quid in bonæ fidei possessore, dicens dum erit dubium enim non est possessionem acquisitam perdentes damnum sentire, nimium igitur dicere debemus per amissionem possessionis ius nobis quæsitum tolli: quod fieri non potest sine causâ cognitione, etiam, ut dixi, si possessio iniusta fuisset, ut tradit la-

stissime And. sicul. in consil. xiii. incip. a loue principum &c. in. ii. & v. col. li. iii. ubi in notabili casu consuluir, de quo ibi per eum. Et secundum quem alias in una Malacitana de Antequera iudicauit Rota die. iiii. Martii M. D. xxxii. coram R. P. D. Io. clerici. Præterea pro ista parte facit, quia sicut in dubio Papa non uidetur derogare iuri alteri quæsito, ita neque possessioni, ut dicit Abb. in. c. i. in. iii. colum. uersi. item contra hoc dictum &c. de rescrip. Et idem tenet Pet. de ancha. in repet. c. si propter. de rescrip. li. vi. quem sequitur Fely. in. c. in nostra. in. xxxvi. corr. in. iii. colum. eo. ti. Et est tex. & ibi Abb. post Inno. & alios in. c. dudum. de decimis. Et bonus tex. in. c. ii. eo. ti. li. vi. Quæ iura ad hoc ponderat Cal. consil. xxix. ti. de præben. & consil. ultimo. de re. eccle. non alie. qui consuluir in casu, de quo per And. sicul. in. d. consil. xvii. licet ille de Cald. non faciat mentionem. Et hoc idem tenet Domi. per prædicta iura in. c. cum de beneficio. in. ii. col. uersi. quid si non potest, de præbend. lib. vi. Et sentit Ludo. Roma. in singula. d. xvii. incip. an priuilegium. Et ita de possessione quæ sita ad ius quæsitum, arguit Abb. post Inno. in. c. dudum. in primo notabili. de priuil. uersi. sed per declarationem. tex. &c. Et ita etiã utrunque parificat Imo. in consil. cxi. in. i. & ii. col. ubi generaliter concludit, quod sicut princeps non censetur in dubio tollere ius quæsitum alicui, ita neque possessionem. Quod etiam tenet Soci. in consil. xv. col. penul. in. si. li. iii. Et latius in consil. cxx. incip. memini me. in. v. & vi. col. eo. volu. cum pluribus concor. ut scribit Oldra. in consil. cclxviii. incip. quæstio est &c. ubi notabiliter loquitur.

Ex quibus omnibus resultat ista conclusio, quod sicut Papa non præsumitur uelle alicui auferre ius quæsitum, ita neque possessionem. Itaque regula ista loquens de uno, habebit locum in alio. Et ad prædicta faciunt, quæ late scribunt Io. Rogerius de la mora in rep. c. i. in. ii. notabili. de cau. poss. & proprie. Et latius Anto. corsetus quondam Rotæ auditor in. c. ad nostram. el. primo. de iur. iur. ponderando illum tex. in uerbo possessiones. Et faciunt ea, quæ Fely. post Imo. scribit in. c. causam. in. si. de rescrip. Et quod in simili casu possessio nis decimarum, temporibus suis fuisse decimam, refert D. Guliel. in tit. de priuil. decisione prima. respondens ad contraria, quæ tunc fiebant. Quæ omnia in ratione consistunt, quia regula ista loquitur de iure quæsito. Et tamen secundum communiter docto. in rub. & in

l. i. ff. de acqui. poss. possessio nihil aliud est, quam ius. Hinc est, quod idem iudicamus de bonæ fidei possessore, quod de domino. l. magis puto. §. primo. ff. de reb. eo. cum concor. ut scribunt Moder. in. l. bonafides. ff. de reg. iur. Magna enim sunt comoda possessionis in pluribus locis iuris diuulgata, ut tradit Fely. in. c. olim. in col. penulti. & si. de rescrip. In quibus uidemus, quod in pari causa, tituli possessio dat ius, ut. c. si a sede. de præben. li. vi. Ex prædictis igitur apparet articulum esse disputabilem.

Quid dicendum? Concludo, quod istud dubium, ut dixi, fuit propositum de mense Junio proxime præterito per R. D. Siluestrum in causa Tolerana dela stella pro parte D. episcopi Solis. Et tunc propter calores, & difficultatem materiæ nihil fuit conclusum. Sed hodie, qui numeratur. xxviii. Junii M. D. xxxviii. in eadem causa Tolerana, quam proposuit R.

P. D. Ioannes clerici episcopus maceraten. omnes domini concluderunt, quod per priuationem possessionis tolli ius quæsitum. Et quod uerba regulæ possunt in possessione verificari, per ea, quæ superius adducta fuerunt. Non obstant modo adducta in contrarium. Primo dictum Fely. asserentis contrarium tenuisse Rotam, quia respondetur illud procedere in momentanea possessione, & instrumentali. Et ita contraria resolui possunt. Secus uero est in possessione plena successiua, & effectuali. Quia talis possessio est maximi momenti, & illam perdere est damnum sentire, per ea, quæ dicta sunt. Vel secundo potest dici, quod contraria possunt habere locum in possessione incorporali. Sed ista. ii. opinio Rotæ procedit in corporali, & uirtuali possessione, sicut ea, quæ scribit Lopus allegatione. xvi. Vel tertio dicamus

10 qd aut ꝑ possessio est colorata, & tñc nō censet̃ Papa in dubio illi præiudicare, & si scribat motu pprio. c. cū nris. de cōces. p reb. & ibi notat̃ docto. & ita procedat pars affirmatiua. Aut est possessio meri facti, & procedat decisio Rotę antiqua, cum aliis dictis. Pro qua distinctione est notabile consil. Decii. ccix. incip. in casu proposito. col. ii. Et ad hoc videtur beneficere dictū Fely. in. c. ad aures. in. v. col. vers. tertius casus. & in. c. in nostra. in. xxxvi. corr. in. iii. col. de rescrip. & ea, quæ tradit Cardinalis consil. xcii. incip. nobiles. alias incipien. fauendo pupillis & c. in prima, & secunda col. vbi notabiliter loquitur. ¶ Vel quarto modo possent opiniones distingui, videlicet, qd aut loquimur de priuilegio generalis, uel etiam de retroactione uniuersali. Et tali casu procedit pars negatiua, qd non requiritur specialis mentio possessionis, alias non censetur sublata, & erit locus regulæ. Ita distinctio colligitur ex dictis Lapi in allegatione. lxxxiii. in. xii. col. vers. sed verum est dicere & c. secundum paruum impressionem. Et istam dicit communem opinionem Imo. in. d. c. cum nostris. Nec obstat decisio dominorum facta in causa Lucana Decanatus, de qua supra proxime mentionem feci. Quia illa decisio si bene cōsideretur, facit pro hac parte, ex eo, quia ille regulæ Inno. & Hadriani, de quibus ibi agebatur, reuocantur ius patronatus laicorum. Ergo a fortiori, & in necessariam consequentiam censetur possessio sublata. ¶ Quia sublato iure, quod est plus, uidetur tolli, quod est minus, imo quod est idem, quia ut superius dictum est, sub istis uerbis iuris quæsitum comprehenditur possessio. Difficultas igitur nostra est quando sumus in dubio. Vel secundo responderetur, qd decisio illa dominorum non tam fuit in quasi possessione, q̃ in uerbis pregnantibus illarum regulæ rita fundata, quæ possessionem includere uidebantur, propter rationes ibi positas. Ex hoc tamen inferri non potest, quando de possessione in specie, uel per uerba acquiſolentia, non fuisset facta mentio. Quia tali casu non censetur in dubio possessioni derogatum, sicut non derogatur iuri quæsitio. arg. l. i. c. de appella. ubi dicitur quis præiudicari si omittatur ordo in possessorio, & ideo appellari potest. ¶ Ex prædictis igitur apparet inter possessionem uel ius amittendum, quo ad effectū istius regulæ nullum esse discrimen. Tamen quantum ad effectum durationis est, secus ex eo, quia facilius perditur possessio, q̃ ius, quod apparet, ꝑ quia possessio beneficii ex negligentia. x. annorum perditur, & habetur pro derelicta, ut tradit Abb. in. c. cum uenissent. de resti. spo. li. & in. c. capitulum. de rescrip. Et ita Rota intellexit dicta eiusdem Abb. in. c. contingit. in. iii. col. vers. ii. ex dicto glo. de dolo & conu. Ius uero competens super beneficio, uel alia re, nunq̃ negligentia perditur, nisi in casibus a iure expressis, ut formaliter dicit Bar. in. l. solent. §. si. col. si. ff. de offi. procon. quem sequitur las. in. l. i. colum. penult. c. de furt. Et laius moder. in tract. prescrip. in. l. parte. iii. partis. princip. in. q. x. in fi. p. quā Bar. doctri nā Rota die. iiii. Julii. M. D. xxxi. in una Gebenen. pro R. Card. anthonitano corā D. Camillo de Baglionibus tenuit, ius Cardinali cōpetens super dicto bñficio tps negligentia non perisse. Et idem tenuit hodie Rota. xxiii. Nouembris. M. D. xxxix. in una Vrbeuana archiepiscopatatus coram R. D. Io. Paulo. Dñ voluit, qd R. Cardinalis de Farnesio, nūc Papa, qd ad dictū archiepiscopatū habuerat regressū ꝑ cessum, uel dimissionem, uel decessum, uel quous aliam amissionem, si fuit negligens in petendō dictum archiepiscopatū per aſſecutionem alterius beneficii incompatibilis ipsius possessoris vacantem, & ille archiepiscopatatus deuenit ad alios ratione noui tituli, non propterea R. Cardinalis uisus fuit perdere ius suum, quia illud per negligentiam nō perditur, nisi in casibus a iure expressis, quæ omnia sunt noranda, quia quotidie accidere possunt.

¶ Quæstio Sexta.

1 SEXTO Quæro ꝑ quid si alicui sit ius quæsitum ex sola commissione, nunquid secūda: commissione derogatorie illius obstat regula. ¶ SOLVTIO. Fely. hic in suis apostillis dicit, regulam nō obstat, Quia Rota tenuit tempore suo regulam istam de iure quæsitio loquentem, intelligi de iure quæsitio uirtute iuris communis, non specialis, nihil tamen ad hoc allegat. Tamen pro ista opinione facit rex. in. l. eius. §. si militia. ff. de mili. testa. qui solet saepe ad hoc allegari, ꝑ quia facilius tollitur ius competens de iure speciali, q̃ de iure communi. Sicut etiam uidemus, qd facilius tollitur

litur recisio contractus, quæ sit de iure speciali, q̃ si ueniat de iure communi. glof. in. l. i. C. si aduer. ven. Et eodem modo facilius tollitur hypotheca competens ex priuilegio de iure speciali, q̃ si comperat de iure communi. l. aff. iduis. cum glof. magna. C. qui porio. in pig. habe. Et ꝑ quando auferuntur ius quæsitum intelligatur de iure acquisito iure communi, non autem de iure extraordinario, & speciali. Teneo Lanzelottus Decius, frater alterius Decii, in. l. si constante. col. ix. ff. solu. ma. & Moder. Brixien. in tract. nobilita. in. iiii. parte. numero. 4. 1. & in septima parte numero. 2. Et Moder. Taurinen. in magno tract. præscrip. in. principi. folio decimo octauo. ¶ Tamen in contrariū facit illud, quod tempore meo in casu simili uoluit Rota. xxiii. Maii M. D. xxxii. in causa Palentin. Abbat. de Husillos, pendente coram R. P. D. Petro uortio, nūc Aquen. episcopo. Nam fuit dubitatum, utrum ex quo Papa Hadrianus mandauit cassari in registro gratiam Antonii absque eo, quod fecisset mentionem istius regulæ, censetur ei derogatum. Et fuit conclusum, qd non, quia requirebatur specialis mentio, & tali mandato obstat regula. Et pro ista opinione facit, quod dicit Egid. de. ci. lxxxiii. ubi uoluit, ꝑ quia ius quæsitum nobis ex actu iudiciali, etiam si fuerit factum in partibus, non debet nobis auferri per stilum curiæ, quia dicitur nobis tolli ius quæsitum. Cum igitur commissio sit actus iudicialis, ut probatur in. c. qm̃. de probatio. ius nobis acquisitū ꝑ eam, tolli non debet per aliam commissiōnem. ¶ Sed pro concordia distinguendū est, qd aut illud mandatum de cassando gratiam fuit factum lite pendente, & tunc recte procedit decisio Dominorum moderna, prout tūc lis uere pendebat. Aut uero factum ante litem, & tunc uiuente Hadriano obstat regula sua, quæ habebat locum etiam in mandatis, & gratiis ante litem impetratis, ut ibi dicitur, aut post eius obitum fuit mora lis. Et tunc ex quo uigebat alia regula, est contrarium dicendū. Nisi dicamus, & uerius, qd ex quo illud mandatum fuit factum uiuente regula, licet lis post obitum Hadriani mota fuerit, quod illa regula obstat illi mandato, & ita iudicauerunt Domini. Quantum uero attinet ad dictum Fely. ex quo nihil allegat, potest sperni, imo contrarium teneri, ex eo, quia non est absolute uerū, quod regula nō obstat iuri acquisito iure speciali, quasi illud nō sit in consideratione. ¶ Quia imo ius acquisitum ex particulari iure dicitur fortius, & firmius, & ꝑ consequens magis considerandum, q̃ ius acquisitum de iure communi. Hoc probatur per l. si. c. de inoffi. testa. ubi facilius subiacet querere testamentum factum a patrefamili. doctore, qui de iure communi testari potest, q̃ factum a filiofamilias de quasi castrensis peculio ex priuilegio contra regulam, quod dicitur filiusfamilias non potest testari, de qua in. l. qui in potestate. ff. de testa. ¶ Confirmatur ista opinio, quia uidemus in generali derogatione iurium ceteri derogatum iuri communi, non autem priuilegio, & iuri speciali glo. in uerbo consuetudine. in. c. i. de capel. mo. lib. vi. l. iii. & ibi glof. C. de silentia. li. xi. quam ad hoc pro singulari notat Bal. in. c. i. in fi. quo tempore mil. & in. c. eccle. in. iii. col. de consti. & in. c. cum ordinem. col. penul. de rescrip. Alex. in. l. si mihi & ibi. §. si. in fi. de leg. i. & in consil. cxiii. scripsit. col. iiii. in. iiii. uolumine. Fely. in. c. i. col. vii. de rescrip. Facit tex. in. c. i. de consti. li. vi. & ideo, licet statutum dicat, qd omnes teneantur soluere collectas, uel qd nullus portet arma, nō comprehenduntur exempti ex priuilegio Pau. de cast. in consil. clxxxvii. incip. notandum est. col. penul. li. ii. ¶ Similiter si statutum prohibet exceptionē non tollitur restitutio in integrum, quæ uenit de iure speciali. Bal. in. l. in causę. in. princ. ff. de minori. & in consil. ccxxxvi. statuto. li. i. faciunt ea, quæ uolunt doctores, maxime Decius, frater Philippi in. l. iii. §. si is pro quo. in. fi. qd quicq̃ iuris. Ad cōtraria dicta fundata in. d. §. militia. respōdet Aret. secundum qd refert Deci. in. l. postq̃ liti. in. fi. C. de pact. ¶ Istis tamen non obstant, omnibus recte consideratis, & bene discussis, prima opinio uidetur firmior, quam tenethic Fely. ex mente Rotæ per illam rationem, uidelicet, qd uerba istius regulæ de iure quæsitio a iure cōmuni intelligantur, & sic iure ordinario, qd Papa non præsumitur tollere, ex quo est ius fortius, & magis firmum, secus in extraordinario. arg. l. seio. §. medico. ff. de an. lega. propterea de tali iure ordinario intelligitur ista regula. Sed ius proueniens ex commissione, & sic iure speciali est fragilius, & non radicatum, & ideo facilius tolli potest per aliam commissiōnem, ut dicitur in dicto. §. militia missus. Et ideo ista regula illud ius nō comprehendit. Et ita in specie est doctrina Floria. quam ibi post Card. refert Io. de ana. in. c. ad petitionem. in. iii. col. de accusa. ubi ponunt casum de illo ministro, qui uigore commissiōnis fuit prouisus de provincialatu, qui fuit amotus ab

eo per Papam vigore secundæ commissionis, nec dicitur propter hoc tolli ius quæsitum. Et ratio istius differentie assignatur per Decium antiquum, Philippi fratrem in lege secunda. §. primo. in ff. de iudic. Quia ille, qui tractat de conservando sibi iure quæsitum de iure communi tractat de damno evitando, ut dicit ibi glofa. Sed qui iuribus conservare ius acquisitum de iure speciali, tractat de lucro captando, quorum non est par ratio, cum alteri istorum magis fauceatur. l. si. §. licentia. C. de iur. delict. cum similibus. ¶ Facilius igitur tollitur ius datum per commissionem, per alteram commissionem, quæ ius acquisitum de iure communi. Pro quo videtur dictum Cald. notabile in consil. xii. tit. de rescrip. ubi dicit, quod impedimenta inducta per actum iuris positivi, & omnes effectus ex illo producti possunt per Papam sola contraria eius voluntate tolli. Et ad hoc facit glofa. in. c. fi. xvi. q. iiii. & in. c. si super gratia. de offi. deleg. li. vi. Et hoc in ratione consistit, quia si Papa tollit primum ius acquisitum per commissionem, per alteram commissionem, hoc facit ex sua prerogativa, ut tradit Bal. in. l. nuptias. ff. de senato. & in. l. i. ff. de const. princ. ¶ Et plenius in. l. qui fundos. C. de omni agro. defer. li. xi. Nam naturale est, quod res per easdem causas dissolvantur, per quas oriuntur, ut dicit text. in cap. i. de re. iur. Nam quando ius nobis quæritur non ex actu iurisdictionis, sed positivo, facile princeps per alium actum positivum illud tollit, ut tradit Abb. consil. lxxiiii. col. ii. li. i. incip. illud &c. Præsertim, quia commissio non conceditur per principem ad istum effectum, ut per eam ius quæretur, nec tollatur, sed ut iustitia administraretur. Quia rescriptum per quod mandatur, quod iustitia fiat, non est modus a iure probatus per quem ius quæretur, nec tollatur. Nam si per huiusmodi commissiones ius alicui quæretur, amitterent nomen rescripti, & appellarentur priusvergium, ut dicit glo. in ver. noscatur. de consti. li. vi. Hinc est quod in istis commissionibus iustitie propter prædictam rationem non derogatur statuti, secus in supplicationibus gratiosis, arg. l. ii. C. de iur. resc. & c. causam. de rescrip. Et eadem ratione per commissionem non datur, quod simul de spolio, & proprietate cognoscatur, & iudicetur, quia obstat dispositio iuris, de qua. in. c. in literis. de resti. spoli. ibi prius &c. declarando ut per glo. ii. in. c. eum ecclesia. de cau. poss. licet aliquando hoc per commissionem concessum fuit, ex favore, ut dicit Egid. deci. cccvii. Sic igitur in casu isto dicendum est, quod Papa in dubio per dictam primam commissionem non videtur ita ius firmum dare, quod sit considerabile per regulam. Nam si aliquando accidentaliter accidit, quod per commissionem ius quæretur, hoc ultra mentem concedentis, & usum patrisfamilias contigit, quod attendi non debet, & ideo revocari potest, arg. l. i. ff. de in lit. iur. Et pro ista opinione faciunt, quæ scribit Fely. in. c. nonnulli. in. viii. col. de rescrip. uerfi. addatur primo. Et ita per tex. in. d. §. militia missus. In simili casu consiluit Alex. in consil. lxxiiii. in causa &c. in. iii. col. li. iii. & consil. c. in. fi. eo. lib. cum aliis concor. de quibus per eundem Alex. in consil. xvii. col. fi. li. iiii. Et ista opinio vltimè suadetur, quod Quia quando ex voluntate sola principis acquiritur ius, ipse idem princeps potest illud sola contraria voluntate auferre, ut dicit Angel. in. l. Antiochie sum. ff. de privilegio cre. & in. l. Lucius. ff. de evictio. facit etiam quod dicit Abb. in consil. lxxiiii. incip. videtur primo. in uol. primo. col. fi. ubi tenet, quod princeps potest tollere ius quæsitum mediante iure civili, sicut signat supplicationem contra sententiam, quæ transiit in rem iudicatam, & fecerat ius partibus. Nam contra eam restituit in integrum. c. cum ex literis. & c. auditis. de resti. in integ. ut ibi late per eum. ¶ Sic in proposito est dicendum, quod ex quo Papa litiganti concedit ius per viam commissionis, potest idem illud tollere, cum sit fragile, & de iure speciali, & anorm. lo. cum commissio non dicatur gratia, neque proprie supplicatio, sed iustitia mera, ut tradit Fely. in. c. postulasti. de rescrip. & dixi in rubr. eo. tit. li. vi. Est bene verum, quod aliter distinguit Roma. in consil. cccliiii. quod videlicet, quod in dubio Papa non censetur per secundam commissionem iuri legitime acquisito vigore primæ commissionis derogare, nisi illud ius fuisset iniuste acquisitum, quia de tali intelligitur, ut ibi. Tamen dictum Roma. non procedit in simplici commissione, nisi cum ea aliud concurrat, ut ibi, secus si simplex commissio præcedat, quia illa per secundam commissionem tolli potest, nec erit locus isti regulæ, ut tenet expresse Oldra. in. consil. clvi. incip. Thema. ubi dicit, quod sicut primum mandatum potest per secundum revocari, nec quis ex hoc gravari potest, ita & prima commissio per secundam, quia commissio nihil aliud est, quæ mandatum iurisdictionale, unde valet argumentum de uno ad aliud, ut in. l. & quia. ff. de iur. omni. iudi. ut ibi per eum. ¶ Non obstat decisio Rotæ novissima, quia non aduersatur prædictis,

etis, ex quo cassata Hadriani fuit secundum ius commune, merito erat locus regulæ. Et sic concordat decisio novissima Dominorum cum antiqua. Ad alia contraria responde, ut late per Modernos repetentes in repet. l. centurio. colum. xxix. de uulg. & pupil. Nec de ciso Egidii. lxxiiii. loquitur in commissionibus, sed in aliis actibus iudicialiter productis per quos ius ordinari nobis quæritur.

Quæstio Septima.

S EPTIMO quæro, quod in ista regula obstat mandatis extinguentibus litem, quando sunt signata per placet motu proprio? **R** ESOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, quod non, quia princeps, qui dedit iurisdictionem dando iudicem, cuius causa lis introducta fuit potest iurisdictionem revocare, ut dicit tex. in. l. iudicium. ff. de iudicis. Cum igitur princeps utatur facultate sibi a lege concessa, nemini dicitur iniuriam inferre. l. iniuriarum. ff. de iniuriis. præsertim, quia nihil tam naturale est, quod ut eadem res per easdem causas oritur dissolvatur, ut dicit tex. in. c. i. de re. iur. ¶ princeps igitur, qui fuit causa, ut lis introduceretur, dando iudicem, potest eundem remouendo iudicium solvere, ut dicit tex. in. d. l. iudicium. Maxime, quia per istud mandatum litem extinctam reuertimur ad primum statum, qui fuit ante litem, ergo dicitur tale mandatum favorabile, iuxta not. per glo. in. c. iii. in ver. numerandū. de præben. lib. vi. facit ad hoc consil. Card. Zaba. lii. in secunda colum. ac etiam quia finem litem imponere favorabile iudicatur, ut latius dixi in regula de annali. q. i. & ii. Et ita in terminis reperio in mandato regis Franciæ extinctio litem pendens, in parlamento tenuisse Iaso. in consil. cxliiii. in secundo volumine. Et hoc in individuo in casu emergenti in Rota tenuerunt Fely. & Guliel. a Perreriis, quem ipse refert hic in quibusdam apostillis. Et ita per d. l. iudicium. similem casum decidit Paris de puteo in tractatu de duello. libro secundo. q. i. & ii. Et aliam decisionem ponit Ioan. Bap. de sancto Severino in. l. diem functo. in. iiii. q. ff. de asse. Et quod per tale extinctionem litem non dicatur aliqui inferri præiudicium, tenet expresse glofa. in dicta. l. iudicium. & clarius in. l. post litem. ff. de procura. Suadet ista opinio, quod quia idem iudicamus de actu extinctio, quod de extinctio, auth. contra filii. C. de reput. in fin. & ibi Bar. cum concor. ut scribunt Moder. in. l. nihil tam natura l. ff. de reg. iur. & in rep. tituli. C. de proba. in. lxxvii. columna per totum. & repetunt Moder. de Monteferrato in capitulo. i. in. iii. columna. de consti. lib. vi. sed sic est, quod per commissionem inductam litem, nemo potest præiudicium prætere, ergo nec pariformiter per commissionem uel mandatum litem extinctam potest prætendi præiudicium, ut locus sit huic regulæ. ¶ Tamen prædictis non obstantibus Rota conclusit contrarium in casu emergenti contra Fely. & Guliel. ut ipse idem hic refert in dictis apostillis, & rationem decisionis non assignat. Ratio tamen esse potest, quod quia princeps extinguendo litem tollit facultatem agendi, & experiendi de iure suo, & sic ius actoris redditur inefficax, & per extinctionem litem acta annullantur, quæ quidem annullatio est poena, quæ infert præiudicium propter impensas, quæ in instruenda lite fiunt, ut dicit expresse Fely. in. c. cæterum. in. xi. col. uer. prima restrictio. & ibi primo, quia licet finis certi &c. Iunctis his, quæ dixerat ibidem in. v. col. in. vii. restrictione. de rescri. faciunt ea, quæ dixi superius in prima questione. uerfi. tertius modus. ¶ Sed pro prima opinione facit una ratio efficax, quia ille cuius lis petitur, extingui non potest, ex hoc prætere ius suum esse laesum, quia forte si lis suo Marte curreret, ius aduersarii posset melius iudicari, propter ea, quæ dicit Egid. decisio. dclxii. Et ideo interim nihil certi iuris prætendi potest, quod cum dubius sit eventus litem, ut dicitur in. l. quod debetur. de periculo. præsertim quia ius deductum in iudicio per tale mandatum non tollitur, sed ipsa lis. Ergo ex hoc non potest dici sibi præiudicatum fuisse, sicut dictum superius in. iiii. q. de illo cui tollitur ius conditionale, qui non iuuatur ista regula, cum sit ius quærendum confitens in nuda spe. Ergo a fortiori in casu nostro, ubi minus ius ex litigio litiganti quæritur, quinimo si tolleretur ei sententia, quæ est canonizatoria iuris magis certa, non dicitur tolli ius quæsitum, nec esset locus regulæ, ex eo, quia, ut communiter dicitur in. l. Iulianus. ff. de condi. in deb. sententia non tribuit ius. ¶ Vt igitur tota ista materia clarius reddatur, & contraria resoluantur, distinguendum est sic, quod aut Papa mandat extingui litem ad se causam auocando ad effectum, ut ipse

met, uel alius pro eo de illa cognoscat, & tunc, quia per hoc non impeditur pars ius suum prosequi coram Papa uel eius delegato, nec per hoc instantia, neq; acta cause pereunt, sed suffragantur coram principe uel eius delegato, secundum Pau. de Cast. in d. l. iudicium. & tunc non potest dici per huiusmodi litem extinctionem praiudicium inferri, cū tantum mutatur iudex, & ita procedat tex. in dicta. l. iudicium. & quod ibi dicitur glos. cum aliis superius allegatis in prima parte negatiua. ¶ Aut uero Papa extinguit litem cum inde scilicet silentiū imponendo. Et quia isto casu annullantur acta, & auferunt facultas parti expe- riendi de iure suo, ut patet in regula de triennali. & ibi dixi. Ideo isto casu potest dici tolli ius quæsitum, & habere locum istam regulam, & ita procedat decisio Rotæ, quam refert hic Fely. cum aliis superius in. ii. parte affirmatiua allegatis. Et isto modo limitatur tex. in d. l. iudicium. & quæstio ista declaratur.

Quæstio Octaua.

OCTAVO Quæro, ¶ an regula ista procedat in commissionibus motu proprio concessis?
RESOLVTIO. Rota tempore Fely. tenuit, quod non, ponderando uerbum sugges- stiones, hic positum, & quædam alia uerba regulæ. Fely. tamen, & Guiliel. tenebant con- trarium propter eandem, uel parem rationem. Et ita etiam sentit Fely. in capitulo in no- stra. in. xvii. cor. de rescriptis. ¶ Tamen hodie superflua est ista disputatio, cum per re- gulas Moder. Põificiū hoc per amplissima uerba declaratum sit, uidelicet, regulam istam casum comprehendere. ¶ Nam primus omnium hoc declarauit Alexan. Papa VI. ut re- fert hic Felynius ad effectum, ut decideret prædictā dubitationem Rotæ. Et ita Alexandrū alii successores pontifices usq; ad ista tempora imitarunt, ut apparet ex eorum regulis. Ex quo inferitur non esse uerum dictum Aeneæ de falconibus doctoris Sabinen. hic in certa sua apostilla asserentis hoc de motu proprio prius ad regulam Iulium secundum addi- disse, utcumq; sit, constat hodie sublatam esse difficultatem, quæ iudicio meo, etiam sine illa additione facta per Alexand. VI. de iure sublatam uidebatur. ¶ Nam Papa ex interpre- tatione iuris communis etiam in gratia facta motu proprio, nunquam censetur tollere ius quæsitum. Ut notant Hostien. Anto. de Bur. & Abb. in capitulo cum causam. el. iii. de testi. Et ita in specie istam regulam ad hoc ponderat Soci. & æquiparat cum dispositio- ne iuris communis in consil. vii. in. ii. columna. posito inter consilia Alber. Bruni. Quam obrem huiusmodi gratias motu proprio factis, semper obstat regula. Faciunt ad hoc ea, quæ tradit las. in. l. si mihi & tibi. q. in legatis. in secunda lectura. ff. de legatis. i. & De- cius in consil. cccxii. colum. i. & alibi sæpe. Et ita istam regulam intelligunt quidam Mo- der. Dalmate in allegationibus nouissime impressis alleg. x. in princ. plures cotas allegā- tes. Sed cum hæc difficultas hodie per omnes modernas regulas sit declarata, non curo amplius papyrum denigrare.

Quæstio Nona.

NONO Quæro, ¶ quid si Papa lite pendente reseruat beneficia, quæ possidet Sem- pronius in fauorem tertii colligantis, nunquid sit locus regulæ?
RESOLVTIO. Istud dubiū tempore Calixti Quarti contigit in causa Toletana Ar- chidiaconatus, & non habeo quid fuerit decissum. Tamen tentando dicam, quid mihi ui- deatur, animo mutandi, si meliores rationes inuenero. Dico igitur regulam non compre- hendere istum casum, ex eo, quia ista regula procedit quando per gratiam aliquid aufer- tur alicui, & confertur alteri. Sed per huiusmodi reseruationem nihil Sempronio aufer- tur, qui post obitum, & sic eo tempore, quo reseruatō debet foris effectum, nihil de hmoi- bus beneficiis disponere potest, neq; etiam ordinario collatori aliquid dimittitur, ¶ cum con- ferre nō potest dicta beneficia iam effecta litigiosa, iuxta tex. in clem. i. vi. lit. pen. Cū igitur per huiusmodi reseruationē nihil possessori, nihil etiā ordinario tollitur, nihil rursus illi, in cuius fauore sit, reseruatō de presenti cōferatur, quod ius suum sapiat, igitur conclu- dendū erit locū non esse regulæ, quæ loquitur de iure quæsitō non tollēdo. ¶ Est bene uerū, qd regulæ antiquæ Benedicti, Eugenii, & Nicolai summorū pontificum istum casum cōpre- hendebant.

hendebant. Sed ex quo in modernis fuerunt illa uerba reseruationis sublatā, constat Mo- dernos pontifices noluisse sub regula casum illum comprehendere, arg. eorum, quæ di- cunt Domini in decisione. xlviij. titu. de rescript. in antiquis. refert Fely. in capitulo suo per literis. in. vii. columna. de rescrip. ¶ Nisi dicamus satis sub interpretatione posse in- telligi comprehensum, ex quo regulæ antiquæ illum exprimebant. ¶ Nam lex moderna generaliter loquens, debet interpretari, & intelligi secundum antiquam, etiam abolitam, iuxta doctrinam Bar. in. l. si. ff. de falsis. & in. l. i. ff. de contingen. cum eman. lib. & l. nam, & posteriores. ff. de legibus.

Quæstio Decima.

DECIMO Quæro ¶ nunquid commissio, quæ tollit subreptionē gratiæ de qua excipiebat aduersarius, nullum aliud ius habens, qd ius illius exceptionis, dicatur tol- lere ius quæsitum, ut sit locus regulæ?
RESOLVTIO. Quæstio ista accidit in Rota tempore Pauli secundi in causa Arelien. parochialis de Camplo. Et tunc plura satis leuia fuerunt allegata, quæ ne uerbosus commentarios faciam, omitto. Solum igitur reducit punctus istius quæstionis ad hoc, ¶ utrum exceptio subreptionis competens aduersario fuerit peremptoria gratiæ, an dila- toria? Nam si peremptoria, erit locus regulæ. Quia per illam commissionem sublatam subreptionis tollitur ius quæsitum opponenti, qd Papa non uideatur in dubio uelle fa- cere, ut notat Specul. in titulo de rescrip. præsentā. q. ratione autem formæ. uersū illud, cum concor. ut scribit Alex. in consil. cxxvi. in causa & lite. in secunda columna. libro se- cundo. Aut erat exceptio dilatoria, quæ non perimebat gratiam. Et tali casu uideretur di- cendum non esse locum regulæ, cum per hoc nullum uideatur aduersario ius quæsitū tol- li, per ea quæ notantur in. c. super literis. de rescrip. & in. c. ex parte. de offi. deleg. & notat Io. And. in capitulo per uenerabilem. in secunda glos. qui gl. sunt legit. ¶ Hinc est, quod ius resiliens ex exceptione dilatoria est tam modici momenti, qd Rota ad exceptiones per- emptorias non ad dilatorias probandas dat remissoriam, ut dicit Hostien. & omnes in. c. i. & ibi Fely. col. si. de appella. Sic etiam minor ad peremptorias exceptiones restituitur, non autem ad dilatorias, quia in primis inferunt damnum, in secundis uero non. ita dicit Bal. in. l. peremptorias. col. iiii. C. sen. rescin. non po. & in. l. scio. ff. de in. int. rest. faciunt, quæ dixi in regula de publicandis. q. xvii. Ex quibus inferitur, qd si aliquis exciperet de regu- la de ualore, uel de triennali, quæ non dant titulum, sed tantum ius excipiendi perempto- rie, si Papa lite pendente post prædictas exceptiones acquisitas derogaret illis, diceretur tollere ius quæsitum, quia auferret exceptiones peremptorias ius aduersarii totaliter peri- mentes, & excipienti ius dantes. Et ita in una Veronen. fuit in Rota conclusum tempore Leonis. X. (ut retulit D. Franciscus de firmo tunc procurator). Et eodem modo dicen- dum esset secundum aliquos, quando exceptio peremptoria alicui competens non in totū tolleretur, sed longius differetur, quia tali casu etiam locus esset regulæ, pro qua opi. facit, ¶ quia ius acquisitū in longum tempus suspendere idem est, qd tollere, ut est tex. notabilis in. c. si super gratia. de offi. deleg. li. vi. ubi ista equiparantur tollere alicui perpetuo ius, uel longius differre, pro quo facit dictum Bal. in. l. penul. ff. de excu. tu. Secus tamen uideretur dicendum quando exceptio, quæ tollitur, esset dilatoria, quia ex quo censetur modici præiudicii, ut dixi, non deberet considerari, arg. l. scio. ff. de in. integ. rest. ¶ Sed circa ista, quæ dicta sunt considerandum est diligenter. Erresoluenda sunt duo capi- ta. Primū nunquid uerum sit, ¶ qd Papa differendo ius mihi competens per exceptionē per- emptoriā uideatur inferre præiudicium considerabile. Secundū caput est, nunquid Papa æque præiudicet alicui tollendo illi dilatoriam exceptionem competentē sicut perempto- riā. ¶ Circa primū plura dici possunt pro utraq; parte. Primo pro parte negatiua, v3. qd Pa- pa differendo ius excipiendi peremptorie non uideatur præiudiciū considerabile inferre, est dictū Bal. l. i. titius. in prin. ff. de excu. tu. ubi dicit, qd tollere, & suspendere, multū differunt, p iura ibi allegata per eū. Et hoc idē uideatur tenere Inno. in. c. q. in ecclesiariū. de const. q. uo- luit, ¶ qd sicut Papa non possit auferre alicui ius suum, potest tamen dilationem super eo cō- cedere. Nam, ut dicit tex. in. l. si debitori. ff. de iudi. magnū damnū non est in mora modici tps. per quæ tex. ut ibi dicitur Moder. Papa quotidie moratorias concedit. ¶ In contrariū

uero faciunt ea, quæ superius dicta sunt, ex dictis Bal. in dicta. l. penult. ff. de excus. tuto. Et tex. in dicto capitulo si super gratia. ubi parificatur ista tollere ius alicui, uel illud differre: pro qua opinione alia iura allegat Fely. in capitulo in nostra. in. xxvii. corolla. de rescrip. ubi dicit, quod in dubio Papa non intendit per suas literas præiudicare iuri alteri quæto, siue illud faciat ius extinguendo, siue differendo. Et idem sentit Fely. in. c. ad petitionem. in. ii. col. de accusa. Et hoc expresse tenet Egid. decisi. dcccxxx. in fi. Et q. ¶ Papa ita censetur præiudicium inferre differendo ius meum, sicut extinguendo, probat bene Gem. in. c. ei cui. in. v. col. de præben. lib. vi. & in consil. xi. col. penult. Et tenent moder. in tract. beneficiorum. q. xi. tertie partis. versi. decima quarta qualitas & c. fol. cccxxii. paruo uolumine.

¶ Quid dicendum? Considerabam si istæ opinionis contrarie possint sub distinctione concordari, v. s. q. aut Papa differt ius opponendi exceptionem meam peremptoriam ad modicum tempus, & tali casu non esset locus regulæ, quia in dilacione modici temporis non inferret præiudicium considerabile, & ita loquitur tex. in. d. l. si debitor. cum dicto Bal. in. d. l. penult. & aliis pro ista parte allegatis. Aut uero dilatio est longi temporis, & tali casu procedit contraria opi. v. s. q. idc sit differre, q. auferre ius, ut patet ex exemplo dato per Fely. in. c. constitutus. in. v. col. versi. considera. de rescrip. videlicet, ¶ quando Papa differet obligationem alicuius iurata ad longius tempus. Nam talis dilatio dicitur inferre præiudicium, licet obligationem, nec iuramentum tolleret. Et ad hoc plura iura allegat Fely. in. quoddam suo consil. incip. faciem tuam illumina. in. iii. col. quem habeo manu eius propria scriptum. Et pro utroq. membro distinctionis videtur tex. in. l. quotiens. C. de præiudic. offer. Sed obstat adhuc istis unum, quia respectu præiudicii idem iudicatur de magno sicut de paruo. Cuiusmodi regula ista simpliciter de præiudicio loquatur, debet de omni præiudicio intelligi, prout etiam de iure communi intelligitur, ut patet per gloss. in ver. præiudicium. in capitulo olim. de consue. Et ideo ista declaranda erunt, ut dicam statim in secundo capite.

¶ Circa secundum caput videtur dicendum idem esse alicui tollere exceptionem peremptoriam uel dilatoriam, per ea, quæ dicit Bar. in. l. fina. in princ. ff. de his quæ in frau. cre. sequitur Alex. in consil. cxv. col. si. volu. v. ubi dicunt, q. sicut perdens exceptionem peremptoriam dicitur quis diminui patrimonio, ita & perdens dilatoriam, per. l. omnes. §. si. eo. ti. Et idem tenet Domi. in rep. c. postulasi. in. xvi. col. de rescrip. Quid dicendum? Ad uerte, q. pro ueritate prædictorum discutienda, distinguendæ sunt species dilatorie, ut declarat Bar. in. d. l. si. & Bal. in. d. l. peremptorias. ¶ nã quædam sunt modici, quædam magni præiudicii. Nec obstat quod dictum est, omnes dilatorias exceptiones censi modici præiudicii, & ideo a lege facile tolluntur; quia illud procedit quando agitur de dilatoriis exceptionibus tollendis per uiam legis. Nam lex etiam posset tollere peremptorias, & tunc non esset locus isti regulæ, quæ tantum procedit, quando per uiam rescripti, mandati, uel priuilegii ius quæsitum tollitur, non autem quando per uiam legis, ut inferius dicitur, & declarant Moder. & nouissimi Mediolanen. in. c. ex parte. el. ii. in. vii. notabili. de offi. deleg. ¶ Nã in rescripto uel priuilegio non solum consideratur magnus, sed etiam minimus præiudicius. Et nisi Papa expresse derogaret regulæ, obstat et in utroq. ut dicunt Moder. in. c. que in ecclesiarum. col. xii. de consil. Et hoc quod dixi de modico præiudicio, intelligerem, quando perpetuum esset præiudicium, quod consistit in priuatione iuris modici, puta exceptionis dilatorie, uel rei parue. Nam si Papa illam auferret, & me perpetuo priuaret, lite pendente, esset locus regulæ. Secus quando Papa illud ius ad modicum tempus differret, nam propter hoc non diceretur ius auferri, & ita procedit tex. in. d. l. quotiens. & ea, quæ in proximo membro dixi. Si uero dilatio esset longi temporis procederet tex. in. dicto capitulo si super gratia. & in. cap. si propter tua debita. de rescrip. lib. vi. cum aliis alleg. in proximo puncto. Et secundum ista debent declarari ea, quæ Rota dicit in deci. xxvii. in no. ¶ q. si per lapsum termini ad articulandum, admittantur articuli obiectiui, dicitur tolli ius quæsitum, cum aduersarius sit iustus exceptione temporis. Et idem habetur Deci. dclviii. in antiquis. & Deci. dcvii. Videtamen circa hoc omnino infra questionem. xvii. & quæ dicam. q. xx. Et per ista etiam declarantur ea, quæ dicit Fely. in dicto capitulo constitutus. in. x. columna versi. generaliter autem, dum refert Calixtum III. distulisse iuramentum cuiusdam obligati soluere ad certum tempus, ubi postea distinguit duos casus, ut ibi per eum.

Quæstio

VNDECIMO Quarto, ¶ numquid commissio auferens alicui reuocamen probætionis, dicatur auferre ius quæsitum, ut locus sit isti regulæ?

¶ SOLVITIO. Pro intelligentia quæstionis exemplum poni potest in causa Salernitan. Abbatia, quæ fuit olim uentilata in Rota tempore Pii. Nam Papa motu proprio, ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, cuidam Gaspari gratiam concessit, in qua plura narrauit. A duersariis uidentis illa narrata se aliter haberi, & ei magnum præiudicium inferre, obtinuit a Papa commissionem, per quam Papa uoluit illa narrata in gratia Gasparis perinde haberi, ac si gratia illa fuisset ad instantiam, & impetrationem Gasparis, & non motu proprio facta. Ita quod illa commissio onerabat Gasparum ad probandum illa narrata, quæ stante motu proprio, & certa scientia non tenebatur probare, & sic commissio aufererebatur Gaspari reuocamen probætionis, ex motu proprio restitans, fuit dubitatum, numquid per hoc diceretur ei tolli ius quæsitum, ut esset locus regulæ.

¶ Multa fuerunt tunc hinc inde dicta. Nam quidam dicebant non tolli ius quæsitum, & per consequens non esse locum regulæ, ex eo, quia regula loquitur, quando tollitur ius, ¶ sed probatio non est ius, iuxta text. in. l. duo sunt Titii. ff. de testa. tu. ubi probatio, & ius ponuntur ut diuersa, & sic ex uno ad aliud, tanquam ex diuersis non sit bona illatio, uulg. capitulo in præsentia. de proba. Præterea præsumendum est Papam reuocando suum motum proprium non fuisse bene informatum, neq. certam scientiam habuisse negotii narrati. Præsertim quia agitur de modico præiudicio, quia non tollitur Gaspari ¶ probatio, sed reuocamen ab onere probandi, quod est quid diuersum, ut in. l. cum qui. ff. de iur. iur. & in. l. i. in fi. ff. de inter. actio. & tradunt moder. in rub. de proba. Et Papa nihil aliud hic facit, nisi quia Gasparem reducit ad uiam iuris, quæ disponit agentem probare debere, quod iurendi uulg. l. qui accusare. C. de aden. Ergo ex hoc non dicitur grauari, nec ius aliquod perdere, arg. l. si unus. §. pactus. ff. de pact. Et ita non uidebatur regula hoc casu locum habere.

¶ In contrarium allegabatur reuocatio gratiæ motu proprio concessæ, quæ reuocatio ius dimiuit, & grauatur onere probandi iam illo onere reuocatum. Nam illud grauamen onus dicitur, ex quo dependet tota decisio causæ, iuxta tradita per Bar. in. l. licet fustit. circa fi. ff. de his que no. inf. & ea, quæ dicit Areti. in. c. dilecti. in. iii. col. circa fi. de iudic. Et ita per ista dicta conclusit Rota in una Romana talex M. ccc. Duc. pendente de anno M. D. xxxviii. coram R. P. D. Petro uortio episcopo Aq. inter Gundifaluum de salazar, & Io. de macerata phisicum. Nam Gundifaluus uigore instrumenti in forma Camera prebat dictam summam a dicto Io. quam pro redimendo se, & filios duos a manibus militum, ei mutauerat, & eam summam dictus Ioan. in dicto instrumento confitebatur se habuisse & recepisse, iurans omnia in eo contenta esse uera, & renuncians exceptioni non numeratæ pecuniæ &c. Petente igitur Gundifaluo summam dictus Ioannes iam absolutus a iuramento ad effectum agendi & excipiendi & cetera, exceptionem non numeratæ pecuniæ opposuit. Verum quia iurauerat omnia & singula esse uera, illa uerba tantum operabantur, q. ipsum Gundifaluum releuabant ab onere probandi numeratam pecuniam, & transferebant onus probandi in ipsum Ioan. excipientem, iuxta tradita per Alexan. & alios in. l. nemo potest. de leg. i. & in. l. fin. C. de non nu. pec. Et ita Rota imposuit dicto Ioanni onus probandi, Ioan. uero uidens forte non posse ita facile negatum probare, accessit ad Reuerendissimum Cardinalem Neapolitanum tunc urbis legatum, & obtinuit commissionem, quod præfigeretur terminus dicto Gundifaluo ad probandum se numerasse pecuniam, Gundifaluus excepit de ista regula, Domini tenuerunt tolli Gundifaluo ius quæsitum, uerum quia Ioan. se iurit alia commissione, fuit utriq. terminus præfixus, & mandatam concordari, & ita causa mansit. ¶ Itaq. ex prædictis apparet præsentem quæstionem fuisse decisam per rationes superius allegatas, & alia plura dicta tunc per aduocatos utriusq. partis congesta, quæ breuitatis causa omitto. ¶ Breuiter hic concludo, q. si in dicta gratia motu proprio talia erant narrata, quæ alias probari debebant de iure communi, hoc casu si Papa per suam commissionem prædictam gratiam ad ius commune reduxit, nulli facit iniuriam, quia fauorabilis est uia per quam reuocatur

uertitur ad ius commune, ut in cap. ab exordio .xxxv. dist. ut not. glos. in c. iiii. de præben. li. vi. & dicā inferius in alia questione. An uero narrata in gratia motu proprio non erant contra ius commune, sed præter, in quibus ius commune exactas probationes non requirebat, & tali casu procedat contraria opinio.

¶ Quæstio Duodecima.

DVODECIMO Quæro, & nunquid commissio, quæ mandat dari fidem cedulis publicationum factis in audientia contradictarum, & in cathedrali ecclesia, quæ non plene probant, quoad effectum regulæ de publicandis, dicatur tollere ius quæsitum?

SOLVITIO. In causa Cameracæ. præben. olim accidit iste casus in Rota, & non habeo quid fuerit resolutum. Tamen tentando potest dici, quod non tollat ius quæsitum, ex eo, quia commissio solum adiuvat, seu supplet probationem. Et hoc non est tollere ius quæsitum, & quia stant simul, quod aliquis habeat ius, & deficiat probatio. I. duo sunt. ff. de testa. tutel. & tradit Inno. in capitulo quia pleriq. de immu. eccle. Cum autem ista regula loquatur de iure quæsto tollendo in suppletionem probationis, locum non habet, tanquam res diuersa. Quia per illam potius adiuuatur ius amissum per regulam de publicandis, q̄ q̄ alicui ius tollatur. Et ita pro ista parte consuluerunt plures excellentes iuri illius temporis, quorum nomina, quia sunt incognita modernis, non habentibus eorum scripta, non refero. ¶ Quamuis possit tentari, q̄ adiuuare probationem non sufficiens, sit ius tollere, & cum per probationum defectum reus ius iudiciorum acquirit, quod representat uictoriam, iuxta .l. qui accusare. C. de ædend. Nam si illa publicatio eo modo facta erat insufficientis, reus erat suffultus exceptione regulæ de non publicandis, quæ perimit gratiam, quod uidetur per dictam commissionem suppleturam publicationis tolli, quod fieri non conuenit, iuxta ea, quæ diximus superius quæstio. xi. Et licet probatio, & ius uideantur differre, per ea, quæ dicta sunt, tamen & quoad effectum iudicii probatio idem est, quod ius, ut patet in eius diffinitione tradita per Moder. in rubri. de probat. Et ita .d. l. duo sunt in specie. declarat notabiliter Bal. in lege hac consultiſſima. in secunda columna. C. qui testa. fa. poss. Et sequitur Perr. de anchara. in capitulo penultimo columna fin. de cleri. percusso. ¶ Tenendo tamen primam opinionem ad ista possit responderi, & q̄ per exceptionem regulæ de publicandis, licet resignatarius repellatur, non tamen propterea opponenti adiudicatur beneficiū uirtute regulæ, sed titulus aliunde queri debet, & ille titulus est, qui dat ius opponenti, non ipsa regulæ oppositio. Sicut dictum fuit per Dominos in una Vrgelen. archidiaconatus coram R. P. D. Marcello episcopo Marficano de hoc mense Nouembri M. D. xxxix. Nam uoluerunt, q̄ licet una pars contra suum aduersarium excipiat de p̄na cl. i. de sequest. posse. & fruct. non per hoc ius uiolantis sequestrū acquiratur excipienti, nisi aliū de illud impetrauerit. Itaq; si Papa supplet diligentias publicationis factas per resignatarium ad effectum, ut censetur regulæ satisfecisse, non propterea tollit, nec lædit titulum opponentis, & si occasionaliter uel secundario ius illud per huiusmodi suppletionem debilitaret illud præiudicium ad effectum istius regulæ non est considerabile, prout Larius conclusum fuit superius in tertia questione.

¶ Quæstio Decimatertia.

DECIMOTERTIO Quæro, & an per commissionem, per quam Papa declarat, mentis sui prædecessoris fuisse gratiam non fuisse subreptionem per expressionem falsum familiaritatis tollatur ius quæsitum?

SOLVITIO. Paulus Pontanus, olim inter aduocatos sui temporis excellens, consultiuit, regulam hoc casu non habere locum. Quia per talem commissionem non tollitur ius quæsitum. Et ratio est, & quia non omnis falsa expressio inducit subreptionem, sed illa dumtaxat, quæ potest Papam mouere, uel non mouere ad facilius concedendum, uel denegandum, ut notat Ioan. Andr. in capitulo dudum. per illum tex. de præben. li. vi. Et Io. de imol. & Domi. in capi. si motu. eo. ti. & glos. in clem. si dignitatem. eo. ti. & D. Anro. in

3 to. in. c. super literis. de rescrip. Pro qua opi. id facere uidetur, & quia qui declarat, nihil de nouo dar impetranti, nec aduersario aliquid tollit, uulg. l. haeres palam. §. sed si notā. ff. de testa. & ideo in declaratoriis non potest præiudicium prætendi, ut tradit Egid. consil. xix. Et ita in terminis tēpore Sixti in simili casu bis consuluit Io. Aloisius Tuscanus aduo catus, & postea ob eius excellentem doctrinam factus Auditor Camera in consil. suo in c. vtrum creatio acoliti. in ultimo dubio. lib. i. consiliorum suorum fol. ccxv. & in alio consil. incip. vtrum declaratio. posito in secundo volumine suorum consil. fol. cxxxiii. **4** vbi consuluit in notabili casu, & uidelicet, quidam episcopus Farci. alias familiaris Sixti iuerat in Hispaniam cum Reuerēdissimo Vicecancellario legato, & ibi mortuus fuit, per cuius obitum quidam Andreas primo loco, deinde quidam Hermanus impetrarunt beneficia dicti Episcopi. Sed Hermanus tanquam de familiari Pape, impetrauit. Cumq; propter absentiam dicti episcopi, propter quam uidebatur recessisse a familiaritate, & continua commensalitate, in iudicio contenderetur, Papa declarauit Episcopum prædictum semper in eiusdem Pape familiaritate mansisse, nec propter huiusmodi profectio nem, seu recessum a curia, unquam a sua familiaritate, ac continua commensalitate recessisse &c. Itaq; attenda ista Pape declaratione Hermanus censebatur promissus de beneficio familiaris, quæ quidem declaratoria si non emanasset, Andreas tanquam primus impetrans obtinisset, & uinceret Hermanum: uidens igitur Andreas se per huiusmodi declaratoriam succumbere, exceptit de regula ista, super qua cum Rota dubitaret, datum fuit dictum dubium in quo Pontanus unius partis aduocatus, ut dixi, tenuit regulæ non esse locum, ex eo, quia per huiusmodi pape declarationem non uidebatur inferri præiudicium considerabile. & Nam qui declarat, quod in mente inclusum erat, facit, ac ille qui granum, quod sub aristis latebat excutit, & in aperum ducit, qui ob eam causam proculdubio nouam speciem non uidetur inducere, ut dicit Bal. in .l. adita. in .x. oppositio. C. de æden. cum concor. ut ibi scribit Decius in .xi. colum. num. c. 8. cum seq. & in consil. cxliiii. col. pen. facit tex. in .l. adeo. §. cum quis. ff. de acquir. rerū domi. & tex. in clem. exiui. versū. horum autem. de verb. signi. Hinc illud euenit, quod dixit Bal. in .l. testamentum. C. de testa. nihil eum principaliter disponere, qui tantum declarat, sed quid in præteritū sit, ostendere uidetur. Pro quo dicto plura motiua tradit præfatus Io. Aloisius Tuscanus, quæ non uero referre breuitati studens, cum etiā non uideantur magis, q̄ prædicta uirgere. Et eundem casum, quem supradiximus Pontano contigisse, contigit etiam tempore Nicolai quinti, & Calixti, & Sixti, prout attestantur idem Paulus pontanus, & Io. de Baroncellis aduocati illorum temporum consistoriales in. iiii. volumine informatio num tunc occurrentium in causa Tolletana præfationum pro Ioan. monte contra Io. Ferdinandi. Qui omnes in istam partem negatiuam, ut uidelicet, non haberet locum regula, inclinauerunt.

¶ Sed aduertendum est diligenter, quia contra prædicta facit in terminis consil. Pet. de Ancha. in consil. cccxviii. incip. pramitto pro clariori. in ultimo dubio. vbi tenet, & q̄ Papa declarando aliquem suum familiarem fuisse, si per hoc tollitur gratia aduersarii, declaratio non ualeat, quia tollit ius quæsitum. Et illud consilium sequitur Decius in sermone concilii Pisani in penulti. colum. ¶ Et ideo pro resolutione prædictorum & est distinguendum de modo declarationis, Quia aut Papa declarat illud, quod in primo actu tacite sub uerbis dubiis continebatur. Et tali casu declaratio non tollit ius quæsitum, quia qui declarat, nihil de nouo inducit, sed granū expiscis, ut dictum est, excutit. Nam propriū est declarationis illud, quod esset inefficax, & obscurum propter difficultatem probationis aperire, ut in .l. duo sunt Titii. ff. de test. tute. & .l. si cui. §. si quaratur. ff. de ser. fug. Et ita tenent Oldra. consil. clxvii. ante omnia & c. col. si. Et idē Pet. de ancha. consil. lxxxiii. uidendum est. colum. i. Et in tali declaratione procedunt ea, que late tradit Andr. Sicul. in c. super quæstionem. in princ. colum. prima. de offi. deleg. Et Iaf. in .l. no dubium. in. vi. notabi. de leg. Et talis declaratio uocatur expositiua, quia natura uerborum hoc patitur, & hac semper fieri potest, & in ista regula locum non habet. ¶ Aut papa non declarat, interpretando uerba, sed supplendo illud, quod non est, & quia ista non est propria, nec uera declaratio, sed potius quædam noua concessio. l. qui liberis. §. testamentum. vbi glos. & Bar. ff. de secum. tabul. & in .l. i. vbi glo. & Bal. C. de codi. talis declaratio subicitur isti regulæ, quia dicitur inferre præiudicium. Et ita expresse distinguit Paul. de Cast. in consil.

cccxxviii. quia exceptiones. in si. lib. i. & in. d. l. hæredes. §. sicut colum. secunda. de testa
 9 quod dicit bene notandum pro declarationibus, & quas sæpe Summi Pontifices de benefi
 ciiis referunt faciunt. Nam dicit eas non valere in præiudicium tertii. Quibus quidem Pau
 li de Cast. verbis dicit Felynus sæpius se in Rota vsum fuisse. dominis non dissentienti
 bus. vt ipse refert in capitulo. cum olim. in quarta colum. de re iudi. Et cum Paulo concor
 dat Pet. de Anchara. in dicto consil. cccxxviii. Et ita in specie ista distinctionem sequitur
 Decius in. l. i. in secunda colum. C. de impu. & aliis substi. Et ante ipsum Soci. in consil.
 cclx. in cap. in causa Nanetesi. in. ix. col. vbi notabi. loquitur. Et hoc idè sequitur Decius in
 capi. si. in. vi. colum. de consil. Et larius Moder. Taurinens. videlicet Ioan. Franciscus pur
 puratus vir profundæ doctrinæ in. l. i. in quinta colum. ff. si cert. pet. Et pro ista parte con
 sulit Gemi. in consil. cxxviii. in secundo dubio. & sequitur Fely. in. c. si quando. in prima
 10 colum. de rescriptis. ¶ Hinc dicimus. quod in tali declaratione inducta de nouo requi
 ritur paritas citatio. quia per eam inferitur præiudicium. vt probat late Decius in consil. xliiii.
 colum. si. in vltimo volumine impressorum. Pro quibus conferunt ea. quæ Ro. tradit in
 consilio. cccxxviii. Et ideo tempore Sixti papæ in una causa parochialis de Turchiis Na
 netesi. in qua tunc consuluit And. de Casarellis excellentissimus aduocatus consistorialis.
 fuit conclusum tali declarationi obstare istam regulam. Et credo. quod fuit illa causa. sicut
 per qua consuluit Soci. in dicto consilio. cclx. Et ille fuit pulcher casus. quem ob memo
 11 riam venustatis referam. ¶ Fuerat enim concessa facultas Episcopo Nanetesi. de conferen
 do beneficiis in certis mensibus. cum hac conditione. quod dictam facultatem in ecclesia
 Cathedrali die Dominica vel festiua. populo cõgregato ad diuina audienda. infra missa
 rum solennia publicaret. cum decreto irritanti si secus &c. Accidit. qd episcopus nõ serua
 uit istam formam. sed dictam gratiã in Synodo suo publicauit. Et deinde vigore dictæ fa
 cultatis concessit dictam parochialem vacantem cuidam Petro. Postea quidam Iacobus
 vigore gratiæ expectatiuæ accepit dictam parochialem. & dictum Petrum ad iudi
 cium traxit. & lite pendente. gratiam si neutri impetrauit. Petrus obiiciebat de facultate
 Episcopi. quæ irritabat quascunq; acceptationes. Iacobus replicabat. illud epis
 scopi indultum. seu facultatem nullum ius tribuere. ex quo Episcopus secundum for
 mam datam non publicauerat illam: Petrus videns se percuti obtinuit a Papa mo
 12 tur proprio vnam declaratoriam. per quam Papa declarabat dictam publicationem fa
 cultatis factam in Synodo. & collationes in vim dictæ facultatis factas fuisse vali
 das. Iacobus contra istam bullam declaratorie opposuit de ista regula. Petrus replica
 bat declarationem istam Pontificis non tollere ius quæsitum. quia qui declarat. nihil de
 nouo dat. Triplicabat Iacobus. & imo illam declaratoriam multa de nouo inducere.
 ex quo episcopus nullam habebat potestatem conferendi. non seruata forma data in fa
 cultate sibi concessa. iuxta capitulum. cum dilecta. cum vulg. de rescrip. Et ideo per suam
 collationem nullum ius tribuerat Petro. & declaratio Papæ non poterat retrahi in
 præiudicium medio tempore impetrantis. vt in capitulo quamuis. de rescriptis. libro
 sexto. cum materia vulgata. l. bonorum. rem ra. ha. Nec posset princeps sacre. quod
 publicatio. quæ non est facta sit facta. argu. l. in bello. §. factæ. ff. de capti. sed be
 ne potest extendere. quod publicatio. quæ debebat fieri in ecclesia cathedrali cum præ
 dicta forma. quod fiat in Synodo. argu. contra quæ dicit Barthol. in. l. sed sciendum.
 ff. de parici. Et hoc est aliquid de nouo inducere. Talis ergo declaratio extensiuã. quia
 de nouo inducit. subiicitur regula. per eam quæ superius dicta sunt. quia intentionis par
 te non fuit velle tollere alteri ius quæsitum. Hac sunt quæ tunc in casus contingentiã
 dicebantur. quæ iustificauerunt ex superius dictis.
 13 ¶ Nec obstat. quod motu proprio sit facta declaratio. & quia motus proprius tollit
 subreptionem. non ius tertii. vt not. in clemen. si summus Pontifex. Et tradit De
 cius vbi supra post Alexand. in consilio. xi. ex his. colum. penulti. lib. vi. cum aliis
 concordan. vt scribit Ius. in. l. si. colum. penulti. ff. de pact. & in. l. prima. colum. se
 cunda. C. de rei vendicatio. Et ita illis temporibus in contingentiã istius casus fuerat dic
 tum. quod est menti tenendum. ad declarationem istius regulæ. Ex quibus plures alia
 similes quæstiones diffiniri possent.

¶ Quæstio

DECIMOQVARTO Quæro ¶ nunquid regula ista obstat gratiæ tertii non
 colligantis lite pendente inter alios impetrat. sed per colligantem in iudicio
 produçte?

SOLVTIO. Ista quæstio fuit heri. xxii. Maii. & secunda Iunii. M. D. xxxvi. proposita
 ta. & ventilata in Rota. coram R. P. D. Marcello Electro Maricano. in causa Placentina pa
 rochialis de Versocana. Et Domini fuerunt varii. Et vt difficultas. & quæstio ista facilius
 2 intelligatur. series negotii ita se habet. ¶ Franciscus de Miranda. & quidam Christopho
 rus Urbina contendebant inuicem super prædicta parochiali. Deinde D. Franciscus Solis
 Episcopus Balneoregen. fuit citatus. & tractus ad eandem causam per D. Franciscum Mi
 randa. Itaque dictus Miranda. & episcopus ex una parte erant colligantes. Ex alia vero
 idem Miranda. & dictus Christophorus. Pendente huiusmodi lite Christophorus impe
 trauit vnum Breue a papa Clemente. in quo papa annullabat quascunq; alias prouisi
 nes super dicta parochiali. aliis. q̄ Christophoro factas. decernens irritã. &c. Postea Chri
 stophorus obiit. & totum ius Christophori per subrogationem deuenit in persona dicti
 Francisci Miranda. Itaque lis remanebat solum inter dictum Miranda. & episcopum. habẽ
 tem titulum anterioris datæ. & in possessione dictæ parochialis existentem. Et quia dictus
 Franciscus Miranda spoliauerat episcopum. suspensio petitorio. Egit episcopus cõtra eum
 possessorio recuperande. Franciscus produxit contra episcopum prædictum breue. quod
 impetrauerat dictus quondam Christophorus dum viueret. ad effectum. vt ostenderet epi
 scopum nullum habere titulum. neq; possessionem ppter decretum irritans dicti breuis. sine quo
 titulo saltem colorato episcopus possessorio restituende agere non poterat. iuxta vulgatas
 decisio. Episcopus vero cõtra breue excepit de ista regula. quia per illud tollebatur sibi ius
 quæsitum. dubitatum fuit nunquid isto casu haberet locum regula.

¶ Pro parte affirmatiua dicebatur. qd sic. Nam regula ista in iudicio acquiritur. quæ isto casu
 militare videtur. maxime contra dictum breue exorbitans. rigorosum. & insolitum. Et licet
 cet regula loquatur in causis. verum est dicere. episcopum fuisse cum præfatis in eadem
 causa. & super eodem beneficio. Nam licet inter Episcopum. & Christophorum nõ esset
 3 lis. erat tamen eadem causa. quæ sufficit. ¶ cõ alia sit causa. aliud lis. vulg. c. forus. de verbo.
 signifi. ¶ Præterea. quia ius obueniens ex dicto breui. tempore quo Franciscus Miranda
 excepit de eo. iã erat consolidatum in psona dicti Francisci. & effectum fuit totaliter suum. iuxta. l.
 hæreditas. de acq. hæ. Vñ quia ratione obstarer regula. si Franciscus impetraret Breue prædictum.
 eadẽ ratione qm ius procedens ex Breui est effectum ipsius opponetis. arg. c. abbate sane. de
 re iudi. lib. vi. ¶ Præterea. quia si dicimus. Regulam Episcopo isto casu non suffragari. se
 queretur hoc absurdum. qd multotiens intrusi in sua se intrusione confoueret. Pone enim.
 litem esse super vno beneficio inter A. titulum habentem. & B. possessorem intrusum. C.
 tertius impetrat gratiam annullatiuã tituli A. facta mentione de lite. Certe si dicimus nõ
 posse A. dare de regula ista. B. intrusus contra A. poterit absolutariam petere: cum repe
 riantur titulus ipsius A. extinctus per gratiam C. Quæ q̄ sint absurda. quilibet decernere po
 test. Et ideo dicendum videtur. qd vbi gratia tertii impetrata. lite pendente. inter duos tollit
 titulum. uel alias præiudicat alteri litiganti si alter vtitur illo iure contra suum aduersariũ col
 litigantem. proculdubio locus erit regulæ. per ea. quæ dicit Oldra. consil. cccxcix. & sequitur
 Fely. in. c. in nostra. in. xv. corr. de rescrip.

¶ Istis tamen rationibus non obstantibus. maior pars Dominorum concluderunt cons
 trarium. videlicet. nõ esse hoc casu locum regulæ per istas rationes. Primo. quia ista regula
 fuit semper interpretata. tantum habere locum inter colligantes. vt sic in quantum fieri pos
 set interpretetur secundum ius commune. qd noluit in mediolitis sacras iussiones impetra
 ri posse. ne ius colligantis turbetur. Et hoc denotat illud verbum causis. postum hic
 in regula. quæ largo modo litem comprehendit. vt traditur in. l. causas. C. de transactio.
 cum igitur Christophorus prædictum breue impetrasset. tempore quo non erat lis inter ip
 sum & episcopum merito regulæ non erit locum. Ita tamen non procederent tempore
 Hadriani VI. qui regulam generalem fecit. comprehendens omnia tẽpora. & idem fecit
 Sanctiss. Dominus Noster Paulus Papa III. Itaque decisio prædicta locum habet tem
 pore aliorum Pontificum. quorum regulæ tantum ad concessionis lite pendente obtine

tas restringuntur, vt latius dixi in præfatione istius regulæ. Et tenendo istum intellectum, prædicta facile resoluntur. Nec obstat, q̄ illud breue infert præiudicium, quia hoc non facit, q̄ sit locus regulæ, quia casus præiudiciales extra iudiciū regulæ non subiiciuntur. sed sub dispositione iuris communis relinquuntur, quæ qualis sit inferius dicitur in alia quæstione. Poterit igitur hic episcopus sibi consulere aduersus illud breue per aliquam commisionem reductoriā breuis ad ius cōmune, quæ denegari non solet, præsertim quando cōmissio peritur cum illa clausula constito de bono iure, quod si non fecit sibi imputet.

¶ Quæstio Decimaquinta.

DECIMOQVINTO Quæro, an † per derogationem istius, regulæ vigore cuius iam alicui competeat ante derogationem regulæ exceptio, tollatur sibi ius quæsitum?

SOLVITIO. Quidam antiqui tenebant, q̄ sic, vt adnotauit summus ille vir Laurentius Puccius, quondam Cardinalis Sanctorum quatuor, in quibusdam notabilibus exceptionibus Curia, rationem tamē aliquam non scripsit. Et pro ista opinione facit, † quia postquam vigore alicuius legis acquisitum est ius alicui, Princeps in præiudicium iuris vigore illius legis quæsitum non potest talem legem reuocare, quominus ad tuitionem dicti iuris quæsitum illa lex allegari possit. Ita tenent Imol. & D. Anto. in. c. primo. de consti. per dictum Innocen. in. c. nouit. de iud. Quem ibi late sequitur Abb. in. vers. quarta solutio. & c. Vbi infert, q̄ leges prolatae ab Imperatoribus in fauorem Ecclesiarum, & Clericorum, ex quo transierunt in priuilegium, non potuerunt per eosdem in præiudicium prædictorum reuocari. Et sequitur Fely. vtroq̄ loco. Ita videbatur in proposito dicendum, q̄ papa derogando huic regulæ, si per derogationem illius inferatur præiudicium illi, cui iam prius competit ius excipiendi vigore regulæ, q̄ nihilominus reuocatione non obstante, poterit excipere de regula. Et pro ista parte faciunt ea, quæ Car. & Imol. tradunt in. c. quia diligenter de electio. sequitur Alexan. in. l. Gallus. §. & quid sit tantum. in. ix. colum. vers. secundum limitatur. ff. de libe. & posthu.

Sed istis non obstantibus, contrarium videtur concludendum. Et in primis illud satis notissimū est in iure, † q̄ princeps potest pro libito voluntatis tollere leges posituas. c. i. de consti. lib. vi. cum illis non subiiciatur, sed ille subsumit ipsi. vulg. c. proposuit. de concess. præben. & tradit Alexan. consil. ii. colum. v. lib. i. & alibi sæpe. Nam illi iam deservire, cuius est condere. vulg. l. si. C. de legi. Et ideo dicimus, q̄ in principe est pro ratione voluntas, vt dicit Bal. in. l. relegati. & ibi glos. ff. de pœnis. Et hoc procedit etiam si per talem legem reuocatoriā tolleretur ius quæsitum alteri, non solum virtute legis reuocatorie, sed ratione alicuius specialis tituli, quod fortius ē, vt tradit notabiliter Bar. in. l. quoties. ff. de pollici. & in. l. Antiochenium. ff. de priu. cre. & in proœmio Digestorum. † Vnde licet princeps per rescriptum suum auferens rem, vel beneficium alterius, teneatur ad reuocatoriā, vt alias dixi, quia talia rescripta seu concessionem intelliguntur sine alterius præiudicio. Tamen vbi princeps non per viam rescripti, sed per viam legis generalis tolleret ius quæsitum, non tenetur ad aliquam recompensam, vt notabiliter concludit Alexan. in. consil. cix. visis iis. colum. antepenulti. vers. ad tertium argumentum. lib. iii. & in consilio clxxxix. incip. mature. colum. v. lib. ii. Sic igitur si papa per viam legis derogat isti regulæ, non est dubium per hoc non tollere ius quæsitum. Quia Papa potest tollere ius quæsitum ex lege sua, vt dicit Pau. de Cast. consil. ccxvi. incip. quomodo. sequitur Fely. in. c. nouit. in. viii. colum. de iudi. Quinto si per viam rescripti scienter derogat regulæ non poterit ille cui ius tollitur, vti exceptione illius. Quia satis constat papam in beneficiis liberā hēre potestatem non solum derogandi regulam, sed etiam sine causa præiudicandi alicui, & auferendi ius quæsitum, vt not. Abb. post Anto. in. c. constitutus. colum. ii. de rescripti. domi. cum sexcentis concordant. vt Moderni Mediolanensi. scribunt, in. c. qui in ecclesiis rum. in. xi. colum. vers. secundus casus est. de constitu.

¶ Non obstantea, quæ in contrariū sunt adducta superius. † Quia procedunt illa, quando lex est pro aliquibus non subditis particulariter cōdita per viam priuilegii, non autem generaliter pro omnibus, vt loquuntur prædicti doctores. in. d. c. i. & dicto cap. nouit. Tali enim casu princeps reuocare legem non potest, & reuocando non tollit ius quæsitum ex illa

illa lege. Secus tamē est, quādo lex fuit generaliter adita pro omnibus, sicut est regula ista, & non particulariter in priuilegium aliquarum personarum. Quia tali casu reuocari potest, neque curatur de præiudicio, vt notanter distinguit Pau. de Cast. in. consil. clxxxvii. incip. primum dubium. lib. i. & tradit Soci. consil. clvi. colum. ii. & Deci. consil. cxxxix. circa si. & Alexand. consil. ci. colum. v. lib. i. & Moder. prædicti. præsertim † quia quando derogatur regulæ, in fauorem certe personæ regula non tollitur, quominus alii eius exceptione vti possint. Nam sæpe in Rota illi in declaratoriis vidi per Summos Pontifices concessis, derogari, & plures casus ponit Bo. me. Laurentius derogatū fuit huic regulæ in fauorē certarum personarum, quas hic breuitatis causa non referam, & tradit Decius in. l. adita. nu. 48. & seq. C. de adē. Nec prædictis obstat si dicatur locū esse isti regulæ, etiā quando princeps scribit motu proprio, & ex certa scientia, vt superius in alia. q. diximus: quia illud est verum, nisi derogetur regulæ, vt hic. Nam per motum proprium, vel certam scientiam non censetur derogatum isti regulæ, nisi specialiter fiat derogatio, vt late superius in proœmio regularum in. v. & vi. q. diximus. Et ideo semper locum erit exceptio contra omnem gratiam tollentem ius quæsitum, etiam si fuerit motu proprio facta, nisi specialiter regulæ derogetur. Et tali casu sublata regula tollitur ius excipiendi quæsitum ex ea. Et ita in simili in una Parmen. spoliū bonorum, coram R. P. D. Per. Vortio fuit in Rota conclusum die. xii. Junii. M. D. xxxviii. Nam in dicta causa dubitabatur nunquid absolutio a iuramento, & a perituri reatu ad effectum agendi, & excipiendi, parte tamē citata, a sacra Pœnitentiaria obertur, sub pretextu, q̄ ille, qui iurauit, fuit enormissime læsus, ius parti aduersæ sustulerit, vigore. l. si quis maior. C. de trans. quæsitum aduersus contrauentientem. Et concluderunt Domini, q̄ sic, probata enormissima læsione. Quia constat papam ex causa enormissimæ læsionis voluisse concedere, absolutionem. Vnde si probatur, q̄ illi asseritur, videtur tollere, & derogare. l. si quis maior. Et per hoc per quandam consequentiam videtur tollere ius quæsitum ex ea. Et hoc causatū non fuit, tam ex absolutio, ne, quæ tantum concessit facultatem agendi, q̄ ex probationibus enormissimæ læsionis, & contractus simulati postea facti, quæ fieri non possent, nisi concessa absolutione, vt dicit Pau. de Cast. notabiliter in consil. cclix. incip. circa primum. in secundo volumine. Et ita etiam in hoc puncto conclusit concilium Neapolitanum in decis. cccxxii. colum. penulti. & si. Sed ista omnia nouissime limitantur non habere locum q̄si papa per specialem gratiam vni factā, tolleret statuta, priuilegia, & cōsuetudines ecclesiæ confirmatas, per quæ fuerant iam ius quæsitum, quia tali casu locus esset isti regulæ, vt potest poni exemplum in causa Burgen. pensionis nuper in Rota coram R. P. D. Aqueñ. decis. In qua est sciendum q̄ ecclesia Burgen. habet statuta, cōsuetudines, & priuilegia, quibus disponitur omnes fructus cuiusdam abbatiæ, & illi annexorum per vnum annum cum dimidio post quancūq̄ vacationem ipsius abbatiæ sint eo ipso mensē capitulari, siue fabricæ dictæ ecclesiæ applicati, cum amplissimis clausulis. Accidit, q̄ vacante dicta abbatiā S. D. N. R. Cardinali de Grimaldis pensionem D. Duca. super ea constituit, cum derogatione speciali statutorum, consuetudinum, & priuilegiorum dictæ ecclesiæ, itaq̄ vigore istarum literarum pensionis, Cardinalis contra Capsum dictæ ecclesiæ ad pensionem egit. Capitulum vero prætendit ad pensionem non teneri, ex eo, quia vacante abbatiā eo ipso ius in fructibus quæsitū fuit, itaq̄ ecclesia grauari non poterat: Cardinalis replicabat dictis ista iuris, & priuilegiis, in bullis pensionis in specie derogatum fuisse. Capitulum triplicabat papam non intellexisse propterea velle tollere ius quæsitum ex dictis statutis, & priuilegiis, & ita opposuerunt de ista regula. Fuit dubitatum nunquid esset hoc casu locus regulæ? Rota post varias aduocatorum informationes hodie. vii. Nouembris M. D. xxxix. coram eodem. D. Petro Episcopo Aqueñ. conclusit esse locum regulæ, quia papa, licet derogauerit dictis statutis, cum amplissimis clausulis, non per hoc visus fuit derogasse huic regulæ, quæ indiuiduā mentionē requirit, vt dicam in alia. q. quæ locum habet quando tollitur ius quæsitum ex priuilegio, vel statuto.

¶ Quæstio Decimasexta.

DECIMO SEXTO Quæro, † quid si per commissionē tollatur gratia alicuius, itaq̄ per illā cōmissionē reducitur ad ius cōmune, nunquid sit locus isti regulæ?

- 2 **SOLVITIO.** Videtur dicendum, qd non, f quia fauorabilis, & non prejudicialis reputatur illa via, per quam reuertimur ad ius commune, vt dicit glos. in verbo ad A. in. c. ab exordio. xxxv. distinct. & glo. magna in. c. iii. de preben. lib. vi. quam sequitur Alexan. in. l. si constante. in. ii. col. ff. solut. mat. Roma. consi. cccviii. Moder. de monteferrato in rep. l. nemo potest. col. x. ff. de leg. i. Et commissio ista nihil aliud facit, q tollere impedimentum ad ius commune inductum per illam gratiam. Non igitur commissio est illa, quæ tollit effectualiter gratiam, sed ius commune ministerio commissionis, quæ tollit obstaculum, vt dicit expresse Domi. in consi. xii. Vt in simili Io. Mo. Archi. & Ioan. And. in ca. cum aliquibus. de rescrip. lib. vi. exemplum de homine ligato manibus ponunt. Nam si talis ab aliquo soluitur, & solutus scribat, non per hoc dicitur ministerio dissoluentis scribere, sed ille idem ex se hoc facit: licet si dissolutus non fuisset minime scriberet. Ita est hic dicendum, qd commissio quæ tollit obstaculum, non est illa, quæ tollit, sed ius commune, pro qua opinione facit dictum Abb. in. c. veniens. in. vii. colum. nume. 22. versicu. concludendo prædicta. de rescrip. f Vbi dicit, qd licet prælatus per suum pactum, uel renunciationem ecclesie præiudicare non possit: hoc tamen non procedit, quando per tale pactum ad ius commune reuertetur. Quod dictum cum sexcentis aliis facientibus ad positum refert, & sequitur Iason. in. l. si vnus. §. pactus. in. iii. colum. ff. de pact. facit, quod dicit Ant. de but. in. c. constitutus. in prima colum. de transact. cum concor. traditis per Fely. in. c. cum accessissent. de consti. & Deci. consi. iii. in. iii. col. Et ita reperio istam opinionem in terminis istius questionis tenuisse Franciscum Curtium iuniorum in consil. primo. in. vii. colum. nume. 22. versicu. quarta conclusio. quem sequitur quidam doctus Moder. vide licet, Bartholomæus Castaneus in consil. lxxvi. colum. penul. nouiter impresso, vt ibi latius per eos. Et ita etiam tempore Sixti accidit casus bis in Rota in una Eduen. Abbatia, & in alia Cameracen. præbend. vt testatur Io. Aloisius Tusca. Mediolanensi. tunc aduocatus consistorialis celebris in primo volum. consi. fol. clxvii. & excviii. Licet tibi non dicat, quid tunc fuerit resolutum, & ideo libenter viderem, quid super hoc Rota sentiret. Interim tamen tenenda esset illa decisio Curtii, & Cassanei, quæ est in terminis, & in practica multum proderit, quia vt dicit Fely. in capitu. cum ordinem. colum. iiii. de rescrip. f inuenire decisionem in terminis multum prodest in practica: & est doctissimi doctoris: sed per regulas generales respondere, est doctoris positui, & pauperis: prout ipse idem dicit in cap. i. in. iiii. col. de præscrip.

¶ Quæstio Decima septima.

1 **DECIMO SEPTIMO** Quæro, f an commissio per quam reicitur confessio minoris ætatis, & inhabilitatis in literis Apostolicis in iudicio productis, facta, tollat ius quæsitum ad effectum istius regulæ?

SOLVITIO. Iste casus accidit tempore Sixti in Rota in causa Osceñ. Abbas rissatus de Cassinis inter quandam Catherinam electam, & Beatricem, & prout tunc dicebatur, ita nunc dicendum videtur, videlicet, illi commissioni obstare regulam, istis rationibus. Primo, quia confessio facta in bullis, est facta Principi in precibus coram eo porrectis. Secundo, quia est etiam approbata in iudicio per productionem literarum. Tertio, quia geminata, quo casu talis confessio non poterat ex prædictis causis sine præiudicio illius cui per eam ius quæritur, reuocari: iuxta notata in. l. cum precum. C. de liber. cau. & in capitu. fin. vbi Ioan. Andr. de iure iuran. lib. vi. tradit Iason. in. l. cum transgisse. numero. 10. C. de transact. & in. l. conditioni. C. de insti. Et de geminata confessione habetur in. l. scimus. C. de agri. & censu. cum concor. vt tradunt Moder. Papien. in. l. si certis. C. de pactis. & de omnibus prædictis in capitulo ex literis. de diuor. not. domi. Anto. in capitulo attestaciones. de desponsa. impube. Et per eundem in capitu. cum venerabilis. de excep. cum similibus. Ex quibus inferunt, quod electio Catherinæ minoris, & inhabilis erat ipso iure nulla: & intrabat ius Beatricis, si modo per prædictam commissionem Catherinæ tollitur prædicta confessio. Ex qua prædicta minoritas & inhabilitas probatur, tollitur ius Beatricis, & sic erit locus isti Regulæ. Et ita in terminis videtur consil. Calderi. xii. titu. de rescrip.

¶ Solum obstat hic vnum, quia videtur per remotionem prædictæ confessionis, nihil auferr

aufferri a Beatrice, cum minoritas Catherinæ, quæ inhabilitatem inducit occultari non poterat. Ita quod potest Beatrix per testes probare illud idem, quod per confessionem inducebatur. Quo casu non videbatur principaliter præiudicari, cum non auferatur ab ea probatio. Et licet ei tollatur releuamen probationis non per hoc tollitur probatio. f Quia aliud est probatio, aliud releuamen ab onere probandi. l. eum qui. ff. de iur. iur. vt dixi superius. q. x. Et confessio secundum communem opinionem, non est probatio, sed releuamen probationis, vt late probant Moder. post alios in rubrica de proba. numero. 4. Et hoc maxime procedit in casu isto, quia confessio prædicta fuerat per mulierem minore annis facta, nec fuerat acceptata. Quo casu facilius extriplicis capite fragilitatis, & non acceptationes posset reuocari. Tamen tenendo primam opinionem, ad ista potest responderi, quod magnum præiudicium fit Beatrici in hoc, quod grauatur onere probandi. Quia cum dubius sit litis euentus, cogitur rem iam clarissimam, & expeditam per confessionem Catherinæ in dubium reuocare, maxime, quia iuste timere potest Beatrix subornationem testium. Quia qua ratione Catherina ausa est contra confessionem suam ita qualificatam venire: eadem ratione est presumendum impedire posse, ne probari possit eius inhabilitas. Quia ut dicit Bal. in. c. quia verisimile. de præsump. f Propter dulcedinem reus in temporalium, studium corrumperet testes adhibetur. Et hoc dicendum videtur in casu isto, quia hic Catherina non venit per viam restitutionis aduersus suam confessionem. Quo casu licet per beneficium restitutionis uideretur releuari a grauamine illato sibi per suam confessionem seruatis his, quæ dicit Egid. decif. dccciii. cum sequenti. grauaretur tamen in alio. f Quia ultra lesionem, sine qua non datur restitutio, teneretur plura alia copulatiue probare ad eam restitutionem obtinendam. Quæ numerat Ias. post Alexand. in. l. si is qui temporaliter. §. si minor. ff. de iur. iur. In quibus fortasse probandis posset despicere, a quibus per huiusmodi commissionem obtentam releuatur ab omnibus prædictis, & solum grauatur Beatrix. Ergo videtur in hoc præiudicari totaliter, & sic erit locus huic regulæ. ¶ Est bene uerum, qd si Catherina obtineret commissionem prædictam per viam restitutionis, prout de iure, quod tali casu non erit locus isti regulæ, cum restitutio fieret secundum ius commune: de quo non potest aliquis præiudicium prætere. Nam utraq; pars oneratur, & onus cui onere cõpensatur, argu. l. utro. ff. solut. mat. & dixi superius in alia questione, de restitutione loquens. Sed in omnem euentum dici potest, hoc casu non esse locum regulæ, quia non tollitur ius principaliter, sed secundario, & in consequentiâ. Et tale ius non consideratur ad effectum istius regulæ, vt diximus late superius. q. tertia. Sed adhuc dubito satis propter dictum consil. Calde.

¶ Quæstio Decima octaua.

1 **DECIMO OCTAuo** Quæro, f ponamus papam per suam commissio nem reiecit exceptionem mihi competentem contra aduersarium meum, puta de pœna contenta in capitu. eum qui. de præbend. lib. vi. vel de iniectione manus in clericum. Ex quibus quis incurrit pœnam, & priuationem ipso iure. Nunquid per hoc dicitur mihi tolli ius quæsitum?

SOLVITIO. Patet ex his, quæ dicta fuerunt superius in vndecima questione. Sed tamē pars affirmatiua, videlicet, locum esse isti regulæ suaderi potest per dicta Moderno. in. c. ff. de consti. Non tamen omitto, q. q. ista accedit tempore Sixti III. in causa parochialis de Tufchiis Nanetesi. in qua quidam aduocati, tunc temporis, tenebant contrarium ista ratione. Quia per hoc, quod papa aduersario ius amissum restituit, & unâ cum exceptione non competenti mihi reiecit etiam manuum iniectionem, per hoc videtur secum dispensasse. Quia per narratiuum prædictorum Papa uisus fuit habere scientiam eorum, quæ a iure super prædictis disponuntur. c. i. de consti. libro sexto. & l. omnium. C. de test. sta. Et per consequens sciuit aduersarium fuisse ipso iure priuatum, ut in dicto capitu. eum qui. Et a iudicio repellendum. iuxta capitu. pia. de except. libro sexto. Ex hoc igitur, quod exceptiones huiusmodi reiecit, & uoluit aduersarium audiri in iure, videtur tamen eum eodem dispensasse. iuxta. l. quidam consulebant. ff. de re iudi. & quæ notantur in. l. idem Vipianus. ff. de excusa. tuto. cum similibus. Inde propterea dixit glos. in capitu. si aliquando. de senten. excommuni. f quod per actum cum excommunicat

to celebratum papa videtur cum absoluit.

Tamen istis non obstantibus prima opinio videtur verior, videlicet, quod locus sit isti regulæ. Pro qua est advertendum in primis, quod commissio prefata ad petitionem adversarii concessa principaliter fuit ad iurisdictionem tribuendam cum concedatur per iustitiam. Non autem est actus per quem solet tribui principaliter dispensatio, quæ innuitur gratia. Per hoc igitur quod ad narrationem meam papa concedat rescriptum, sine commissio non censetur mecum dispensare, ut est textus notabilis in l. liberatus. la secunda. quem ibi notat Angel. ff. de ius uoc. Nam ad hoc, ut papa per actum quem facit, videatur dispensationem inducere, sex necessaria requiruntur. Primo quod princeps sciat factum, & de illo iuris dispositionem. Secundo quod pariter sciat esse opus in illo facto dispensationem. Tertio quod papa ex certa scientia affirmatum actum faciat, & quod illum exprimat. Quarto quod de causa dispensationis motiva cognoſcat. Quinto quod ex eius actu, tertius non lædatur. Ita concludunt Innocentius & Ioannes Andr. in capitulo veniens. de filiis presbytero. & plures alii relati per Moder. in dicta l. quidam. Sexto quod in ista commissione facta lite pendente papa huic regulæ deroget, alias predicta non sufficerent, ut est dictum superius in sexta quaestione proœmii, & hic quaestione decimaquinta, quæ omnia in dicta commissione defecerunt, & per consequens dicendum illa non sustulisse ius quaesitum. Nam licet ille, qui in predictas penas incidit in sua commissione de predictis incidit mentionem fecerit, tamen non plene, & principaliter narrat factum super eo dispensari petens, nec in ea dispensatur, itaque apparet ius impetrantis saluum remansisse. Et præsupposito, quod Papa sciuerit factum illa scientia non inducit absolutionem excommunicationis incurſæ propter iniectionem, quia requiritur, quod expresse fiat, ut est textus in clem. si summus. de sentent. excommuni. Nec obstat glossa in dicto capitulo, si aliquando. quia illa glossa, intelligitur quando apparebat, papam ad effectum illius actus absoluit velle. Alias in dubio absoluit non videtur, ut dicit domini. Anto. in dicto capitulo veniens. & in dicto. c. si aliquando, per textum in dicta clem. si summus. Et hoc idem tenet Paul. in cle. eos. de consanguini. & affinitate. ¶ **Quinimo præsupposito, quod sola scientia sufficeret, requiritur etiam, quod illa sit expresse scripta, ut dicit Imo. in dicta l. quidam. per Glossa, in cap. statutum. in verbo literarum. de rescript. lib. vi. Quam ad hoc pro singulari notant Moder. Bononiensis. in repeti. Rubri. C. de probatio. in septima columna, cum in multis concordant. ut scribit Socinus. in consilio. li. circa fi. Nam licet papa dispenſet cum clerico digno priuatione, non per hoc intelligitur tollere ius alteri quaesitum, ut dicit Ioannes Andr. in cap. dudum primo. in fi. de electio. quem cum aliis concordant. sequitur Fely. in. c. causam. in nona columna. versi. interpretatio privilegii. de rescript. Et sola expressio etiam cum clausula non obstantibus, & clausula suppletas. non sufficeret ad inducendam habilitatem personæ cum præiudicio tertii, secundum magis communem opinionem, quam refert Alexand. in d. l. quidam. in. iii. col. Imo quoniam omnia predicta concurrerent, quæ in casu nostro intervenierunt etiam cum expressa derogatione iuris quaesiti, esset dubitandum nequid papa dando immunitatem delinquenti videatur expresse tollere nisi ius quaesitum, auferendo exceptionem peremptoria mihi competere, quod non examino hic, cum sint præterposita quaestione. Sed hoc plenius attigit Abb. in disputatione sua prima post doct. in. c. quæ in ecclesiis. de cõsti. & rãgit expresse se Alex. in consil. cxxxvi. in. ii. col. lib. ii. & est textus & ibi notant omnes Moder. in. c. ex parte. el. ii. de off. deleg. & dixi in alia quaestione. Sufficit. n. quoad presentem quaestione in predicta commissione expresse non fuisse derogatum isti regulæ, nec in ea exprimi ea, quæ superius dicta sunt, necessaria ad talem effectum fuisse. Concludendum est igitur per eam ius quaesitum mihi sublatum resultans ex exceptione mea. d. c. eum qui. & c. si quis suadente. xvii. q. iiii. non esse. Pro quibus faciunt ea, quæ distinguendo scribit Deci. in. c. quonia. de const. col. vi. versi. prima est. q. si continuo. & c. & dixi latius in alia quaestione.**

Quaestio Decimanona.

DECIMONONO. Quæro, si ponamus, papam lite pendente, favore Reipub. concessisse rescriptum, vel commissione in præiudicium colligatis, cum clausula generali non obstante, nequid erit locus isti regulæ?

SOLVITIO. Pro resolutione istius quaestionis plura possint dici: tamen refecando superflua

superflua, concludendum est locum non esse regulæ pro qua opinio, est dictum Bar. in extratrag. ad reprimendam. in versi. non obstan. in. i. col. Et ratio istius decisionis est, quia favore Reipub. recedimus a regulis iuris, ut dicit Roma. in consil. cxxi. Adeo quod potest auferri ius alicui, ut tradit Angel. in consil. cccli. incip. generosus. in prima colum. cum multis concord. Quos præter ista copiose, more suo cumulat Fely. in. c. nonnulli. in. vii. fallentia. col. xxii. cum duabus sequentibus. de rescript. Hinc est, quod licet in penalibus non habeat locum extensio, illud tamen fallit, nisi ratione reipublicæ. Ita pulchre consuluit Andr. Sicul. in consil. xviii. incip. præclare. in. i. col. ii. voluit. Et ad propositum faciunt ea, quæ longo discursu scribit Iaf. in. l. Barbarius. in. vi. colum. ff. de offic. præto. Vbi tredecim dicta cumulat super hoc. Per quæ Rota de anno. M. D. xxxii. die. vii. Aprilis in una Bononiensis. bononorum de Guizileris, coram Domino Paulo Capisucco, tenuit istam opinionem. & limitatorem ad istam regulam. Tamen ego super hoc dubitabam, quia licet papa propter bonum publicum postereus quaesitum tollere, & censetur per hoc derogasse iuri communi cuius scientiam præsumitur habere. Tamen secus est in istis regulis, quibus de stilo curiæ derogatum illis non censetur, etiam per clausulas generales, nisi de illis specialiter fiat mentio, ut sapius dictum fuit, ut latius scripsi in. vi. q. proœmii, ita quod regula ista femper obstat, nisi dicamus isto casu censeri in dubio derogatum illi, quod non audeo firmare, cum nullibi hoc probetur, præsertim, quia illa causa Bononiensis. erat profana in qua ius quaesitum non fundatur sicut in beneficialibus. nam in profanis acquiritur verum ius & dominium, quod est de iure naturali, ut tradit Alex. in. l. cum hæredes. ff. de acquir. poss. non sic est in beneficialibus, in quibus nemo est dominus, neque etiam ipse papa, ut in. c. ii. de peccul. de. & in. ca. ii. de dona. & in. c. non liceat papa. xii. q. i. Et ob eam causam in profanis papa protestatur se non velle alicui præiudicare, ut patet in. c. nouit. de iudic. & in cap. per venerabilem. qui fil. sunt legit. Et tradit Anto. Alex. in terminis istius regulæ loquens, in consil. cxlvii. in tertia columna. & antepsum Socin. consil. xxxii. columna penult. lib. primo. Hinc est, quod si laico papa mandaret, quod dimitteret ius suum, & alteri cederet, non teneretur obedire, ut dicit Innocentius in capitulo. quia plerique. de immu. eccle. sequitur Gemi. in repeti. c. postulasti. de rescript. Sed in beneficialibus aliud est dicendum, in quibus procedit ista regula propter plenissimam papæ iurisdictionem, ut dicitur in. c. ii. de præb. lib. vi. & in cle. i. ut lite pen. tradit Soci. consil. clvi. in. ii. col. & consil. cxliiii. in antepenult. columna.

Quaestio Vigesima.

VIGESIMO Quarto. Quæritur, si nunc quid commissio, quæ tollit narrationem Bullæ dicatur tollere ius quaesitum?

SOLVITIO. Olim in Rota fuit datum hoc dubium in causa Redonei. capellæ coræ Grassi. & fuit dictum, quod sic, ex eo, quia per bullam verificatam in sua narratione acquiritur ius in re, iuxta notata in. c. si tibi absent. de præben. lib. vi. & in. c. si de concess. præb. eo. lib. Sed ius acquiritur per bullam, non debet tolli per commissionem, cum sit ius multis vigiliis, & impensis procuratum. Commissio autem non conceditur, nisi ad effectum, ut ius, & iustitia ministraretur, non ut ius tollatur: & ideo si contrarium sit, erit locus regulæ.

Et si istam resolutionem possent plures similes quæstiones decidi, quæ fuerunt etiam olim tempore Sixti uentilata in Rota, quas propter penuriam temporis non examino, cum unico verbo resoluti possent, ut dicamus, in istis omnibus casibus sequentibus tolli ius quaesitum, & locum esse regulæ. Primo quando commissio mandat non stari assertis per papam in suis literis, nisi quatenus ostendatur supplicatio. Secundo quando commissio mandat, quod ad probandum ea, quæ per instrumentum probari deberent, detur fides solum testibus. Tertio quando per gratiam perinde ualere, ualidatur dispensatio, & suppletur expressio, & ea, quæ sunt tacita in prima. Quarto per commissionem, per quam papa mandat nouas prerogativas proficere ad beneficia acceptata, etiam tollitur ius quaesitum. Quinto per commissionem reiectiuam alterius commissionis, per quam mandabatur dari fides probationi alias inualidæ. Sexto quando commissio absoluit a necessitate probandi illum, qui impetrauerat beneficium, ut referuatum. Septimo quando commissio supplet tempus elapsum, vel tollit impedimentum. Octavo quando commissio mandat dari fidem libris Secretariorum. Nono quando mandat ualidate collationem ordinarii non rite factam.

Decimo quando papa declarat beneficium non esse comprehensum sub gratia. Huiusmodi similes sexcentae sunt quaestiones ad regulam istam pertinentes. Quae facile ex deductis in precedentibus, & sequentibus quaestionibus decidi poterunt. ¶ Non tamen omitto, Quod anno M. D. XXX. de mense Februarii coram R. P. D. Petro Vortio Episcopo Aquei. in una Palei. Abbatia pro D. Patriarcha de Hierusalem contigit similibus quaestio superioribus. Fuit igitur dubitatum & nunquid si commissio mandat cassari supplicationem de registro antequam pervenerit ad manus impetrantis dicatur loci esse huiusmodi Regular. tanquam dicatur tolli ius quaesitum? Et Domini concluderunt, quod non. Quia antequam supplicatio perveniat ad manus partis potest cassari, & reformari per Datarium, & alios officiales, vt experientia docemur, tanto fortius per papam. Nam non dicitur adhuc parti ius quaesitum, donec supplicatio sit relaxata, & producat in mundum, argu. l. contractus. C. de si. instrumen. Si tamen papa antequam exeat manus officialium, mandet cassari, locus non erit regular, & ita iudicata fuit.

¶ Quæstio Vigesima prima.

VIGESIMOPRIMO Quæro, & quia saepe papa in literis suis vitur illa clausula non obstante collatione alteri facta, prout fecit in vna Hispania inter Dominum Episcopum Solis, & Franciscum de Miranda, nunquid dicta clausula tollat ius quaesitum ex collatione valida?

¶ **SOLVITIO.** Compostella. Ioan. And. Abb. & Moder. in capitulo causam. de rescrip. dicunt illa verba ius quaesitum non tollere, quia intelligi debent de collatione in valida. Et hoc idem Alexan. pluribus locis sequitur, cum iuris per Moder. Papien. in l. si. ff. de constit. princip. & ressumit Decius in consilio. cxxiii. in secunda colum. & ultra ipsos hoc idem Alexand. tenet in consil. xxxiii. colum. penulti. & consil. cviii. colum. secunda. in sexto volu. nouiter impresso. ¶ Sed in contrarium facit decisio Moderna

Dominorum meorum facta in una causa Polloniae, coram D. Camillo de Balionibus de mense Octob. M. D. XX. In qua voluerunt & gratia reservationis beneficiorum cum suspensione quarumcumque gratiarum, exceptis nominationibus regis, intelligi debere de nominationibus validis, non de inualidis, & reuocatis. Quam Dominorum decisionem latissime scribit D. Gulielmus Castiodorus Episcopus Algaren. in suis collectaneis decisionum. fol. clviii. Et pro ea facit tex. in cap. dudum secundo. de electio. & in. c. si gratiose. de rescrip. lib. vi. & c. non potest. de praebend. eodem libro. Quibus iuribus probatur dispensationem cum retentione beneficiorum obtentorum concessam, intelligi de retentione ualida, & canonica, non de inualida. ¶ Quia proditum est verba generaliter prolata intelligi debere de actu ualido, non de inualido, uulgo. l. iiii. §. condemnatum. de re iudi. l. i. §. docere. ff. ne quis eum, qui in ius voca. vi. xi. & in. c. qualiter. de pact. & in cap. veniens. de clerici. non residen. per quae iura simul cum aliis rationibus, & dictis Decius in cap. l. in quinta, & sexta colum. Compostellanum impugnat, ac etiam Fely. de eius dicto uideatur dubitare in. d. ca. causam. in. xlii. col. in versi. non obstante collatione & c. in fi. illius versi. Pro quibus faciunt ea, quae Aret. tradit in. l. in substitutione. colum. penulti. & fi. ff. de vulg. & pupil. Erniagis in individuo faciunt ea, quae Abba. dicit in consil. xlviii. in causa, & quaestione. colum. penulti. versic. praeterea. volumine. l. & quae dicit Bar. in. l. non putauit. §. non quaeris. ff. de bono. possess. contra tab. Nam de actu inualido non est necessaria mentio, vt late tradunt Moder. in cap. ex tenore. post glof. ibi. de rescrip. Clausula igitur praedicta, non obstante collatione alteri facta, debet potius intelligi de collatione ualida, quae obstat, non de inualida, quae non obstat, nec per consequens derogatione eger.

¶ Quid dicendum? Considerandum est diligenter, & quia magna est differentia inter clausulas praeseruatias gratiarum, positas in gratia tertii, quae non tendunt in praedictum, neque in gratiam vel utilitatem tertii, & clausulam non obstante. Quia clausula praeseruatia ab usu patrisfamilias praeseruat gratiam quatenus sit ualida, prout in exemplo dictae decisionis contigit. Nam in illo casu, Leo Papa X. reuocauerat per suam regulam omnes nominationis facultates ad beneficia concessas Regi Polloniae, qui forte iam ante reuocationem ad beneficium vacaturum quaedam nominauerat. Postea idem Leo concessit Oratori dicti Regis,

dicti Regis, tunc episcopo Plocei. gratiam reservationis cum suspensione omnium gratiarum expectariarum, exceptis nominationibus praefato Regi concessis. Vacauit postea beneficium, fuit dubitatum, & nunquid deberetur nominato Regi, ante reuocationem, an vero Oratori. Dicebat Orator, quod sibi debebatur, ex eo, quod nominationes erant per regulam reuocatas. Replicabat alter nominationes fuisse postea per clausulam positas in reservatione Oratoris praeseruatias. Triplicabat Orator, per dictam clausulam videri nominationes tantum ualidas, non inualidas praeseruari, per iura superius allegata. Tandem Rota omnibus discussis pro Oratore pronunciauit, propter praedictam rationem clausula praeseruatia, quae uenit ad augendum gratiam, & non ad diminuendum. uulgo. l. legata inuiti liter. de adi. lega. ¶ Non ita in clausula non obstante collatione alteri facta, quae uenit ad diminutionem, & sic est odiosa, conuenit igitur eam mitius interpretari, quia, vt dicit glof. Bar. & Moder. in. l. si. §. in computatione. C. de iur. deli. & Domi. in. c. si papa. in. fi. princ. de priuile. lib. vi. potius debet tollerari, quod uerba rescripti odiosi nihil operentur, nisi quod aliquis damnus patitur, non quia papa hoc non possit, sed quia in dubio non praesumitur uelle alteri tollere ius quaesitum, & sic apparet, quod illa decisio dominorum continet longe diuersum casum ab isto, praesertim etiam propter rationes, quas posui superius in prima quaestione, quas latius Felynus, & Moderni roborant in. d. c. causam. in. ix. & x. col.

¶ Quæstio Vigesima secunda.

VIGESIMOSECVNDO Quæro, & utrum in casibus, in quibus regula ista laes non suffragatur, sit aliquod remedium proditum de iure communi ad annullandam gratiam, per quam alicui tollitur ius quaesitum?

¶ **SOLVITIO.** Duplex est remedium de iure communi. Primum per uiam actionis ex l. ii. §. siquid a principe. ff. ne quid in lo. pub. & ex aliis legibus superius allegatis in prin. secunda. q. Nam dabitur actio ex illis legibus ad retractandam & annullandam gratiam praedictam, petendo illam annullari ex defectu intentionis papae, per plures coniecturas, quas Fely. tradit in. c. super literis. de rescrip. & Decius consil. cxli. Et licet isto casu non sit prodicta aliqua specialis, & nominata actio ad retractandum gratias praedictas, tamen illa actio ex lege sufficit. Nam, vt dicit Bar. in. l. i. ff. de condi. ex lege. quando lex non inducit aliquam actionem speciale semper competit actio ex lege tanquam subsidiaria. ¶ Secundum remedium ordinarium de iure communi datur per uiam exceptionis, quae agenti obstat, & semper defectus intentionis principis debet esse fundamentum agentis, uel excipientis, quia ubi alia intentio papae esset clara ad praedictandum in istis beneficiis, & derogaret huic regulari, cessarent omnia remedia, & sequenda esset papae uoluntas, vt superius dictum est in alia. q. vel competit officium iudicis.

¶ Quæstio Vigesima tertia.

VIGESIMOTERTIO Quæro, & an legatus de latere, uel alius inferior ordinarius possit tollere expresse ius quaesitum, derogando huic regulari sicut Papa?

¶ **SOLVITIO.** Concludendum est, quod non, quia hoc solius principis est, vt tenet expresse Bal. in. l. secunda. colum. x. versic. nota quod plenitudo. C. de serui. & aqua. & hoc etiam tenet Federic. in consil. cc. & Roma. in consilio. xxxvii. viso puncto. versic. quo ad secundum: cum pluribus aliis concordant. traditis per Stephanum Beltrandum in consilio duodecimo. circa fi. lib. iii. Et hoc quod dictum est de legato generaliter procedit in quocumque alio inferiore, vt Decius post Moder. latius probat in capitulo ex parte. el secundo. in quarta colum. de offic. deleg. ubi hoc limitat non procedere quando per uiam legis statuendo ius quaesitum tolleretur, vt ibi latius per eum.

REGVLA DE INFIRMIS RESIGNAN-
TIBVS INFRA VIGINTI DIES.

NTEM Voluit, quod si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficium, siue simpliciter, siue ex causa permutationis, & postea infra uiginti dies, a die per ipsum resignantem praestandi consensus computandos, de ipsa infirmitate decesserit, ac ipsum beneficium conferatur per resignationem sic factam. Collatio huiusmodi nulla fit, ipsumque beneficium per obitum uacare censeatur.

PRAEFATIO.

REGVLA Ista de infirmis resignantibus, quia in foro, & curia, quotidiana usu recepta est, uilis iudicatur, iuxta tex. in l. certe, in fi. ff. de preca. Et ideo quia uilis est, iucunda etiam uideri debet. Nam, ut inquit Bal. in capitulo ex tenore, de rescrip. tunc sapiunt leges, cum praeticantur: quia sic fructus ex arbore colliguntur. Proinde legumlatores ueteres ab utilitate exordientes, conuenerunt praemiis quibusdam studiosos ad legum studium inuitare: ut patet in proemio institutionum. §. fi. & in authen. de haere. & falci. §. finali. pro certo habentes id, quod erat, neminem futurum sine praemio, aut praemiorum spe, qui uelut tam inexhaustos innumerabilium legum per saxa labores subire, nisi ualet: ut Sisyphus ille in fabulis, sudans saxum frustra uolere, nec aliquid proficere. Praemium ergo fuit, uel utilitatis spes, quae homines ad huius scientiae studium inuitauit: sine quo uix vnus inueniretur, qui legum studium sibi expedire putaret. iuxta ea, quae Ouid. libro secundo de Ponto ad Maximum scribit. Hac igitur ratione regula ista iucunda, & uoluptatis plena iudicabitur. Quia, ex eius usu curiales omnes maximum decrepiti fructum, ac in theorica non mediocre utilitatis incrementum. Distribuetur igitur totus istius Regulae tractatus in tres partes principales. Prima pars, quae duodecim quaestiones continet, personas respiciet, in quibus locum ista regula habere possit. Secunda pars, quae uicidem etiam quaestiones habet, circa beneficia uersabitur. Tertia pars, casus diuersos per decem & septem quaestiones numerabit, in quibus regula habere locum possit: sequutus in hoc ordinem Imperatoris in §. finali. institut. de iure natur. Qui de iure tractaturus, prius de personis, secundo de rebus, tertio de actionibus praemisit. Sed operae praemium erit, antequam ad propositam materiam ueniamus, pauca quaedam de origine istius regulae praemittere.

Regula igitur ista prius originem habuit a Bonifacio VIII. quicquam addidit Calendis Maii, Pontificatus sui anno octauo, ut in eius Regulis patet. Neque alii Pontifices ante eum a Ioanne uigesimo secundo incipiendo (a quo Regulae Cancellariae initium habuerunt) ullam de ista regula in suis regulis mentionem fecerunt: ut apparet ex quinto Cancellerariae Apostolicae. Vnum tamen non omitto, quod cum plures sint in hoc uolumine notabiles regulae adiectae: nulla tamen sepius innouata a Summis Pontificibus reperietur, quam ista. Nam post Bonifacium, Martinus Quintus regulam istam confirmauit: Ex qua postea Nicolaus Quintus extrauagantem fecit, quam habeo inter non impressas. In qua unum plus uoluit, quod literae resignationis, uiuente resignante, expeditentur. Alias decreuit omnia esse irrita, ut ibi latius disponitur. Deinde post multa tempora Innoc. VIII. per quandam extrauagantem suam, quae incipit sicut bonus pastor, regulam istam uisus fuit extendere ad resignationes infirmi uigore facultatis concessae, in manibus cuiusuis personae in dignitate constitutae factas. Tamen ibi regulam modificauit in duobus, uidelicet, respectu temporis, & respectu uacationis. Respectu temporis, quia cum regula ista assignet terminum .xx. dierum, ibi statuit unum mensem, infra quem

quem si taliter resignantes morentur beneficium per obitum uacare censeatur. Respetu etiam uacationis istam regulam immutauit, quia hic resignatio mortui infra uiginti dies ualet, sed collatio uigore illius facta annullatur. Sed in d. extrauag. resignationes taliter factae praesumuntur fictae, & simulatae. Quod quantum inter se differat, & importet, dicemus inferius in alia quaestione. Et declarat Roma. in consil. ccc. xlii. Est bene uerum, quod in regulis Martini V. Eugenii III. & Nicol. V. nulla in hoc est differentia, ex eo, quia ibi resignatio annullatur. Et in hoc etiam differt ista regula ab illis, quae concordabunt cum d. extrauag. Praeterea ulterius est notandum, quod licet regula ista usque ad nostra tempora intacta manserit, Moderni tamen pontifices eam in aliquibus inuenerunt, seu ampliarunt. Nam Iulius II. primus ad istam regulam addidit illud, quod hodie in regulis modernis cernimus, uidelicet, quod dies uiginti a tempore praestandi consensus computentur, quod antea in regulis praedecessorum scriptum non erat.

VI. istam regulam in duobus ampliauit, & renouauit. Primo dum addidit illa uerba, uidelicet, quauis auctoritate conferatur, &c. Quae quidem uerba fuerunt addita ad istum effectum, ut regula comprehenderet collationes factas ex causa resignationis per legatos, & ordinarios extra curiam: de quo saepe dubitabat Rota, ut inferius apparebit. Tamen hoc dubium postea tempore Clementis VII. fuit in Rota decisum, ut dicam inferius in quadam quaestione. Secundo Hadrianus regulam ampliauit, ut haberet locum in infra resignationibus officiorum Romanae Curiae in infirmitate factis. De quo tamen Iulius II. antea regulam ad partem composuerat. Clemens uero VII. ad istam regulam nihil addidit, sed per quandam extrauagantem eam, & ad resignationes in sanitate factas, dummodo in infirmitate praestaretur consensus, & infra .xx. dies postea morentur, extendit. Quod odio Cardinalis de Vich, qui in conclauis plurimum ei obstitit, Clementem fecisse satis comperit. Nichilominus postremo Paulus Papa III. in suis extraordinariis regulis, quoad hoc Clementem est imitatus. Ex quibus omnibus apparet multipliciter regulam istam fuisse uariata. Et ideo ego propter huiusmodi pontificum uarietate regulam istam, prout communiter habetur in quinto Rota, & prout in ea praeticatur, ita interpretandam assumam. Regula igitur ipsam aggrediamur.

Summarium Quaestionum Regulae de infirmis resignantibus.

Primo quaero nunquid ista regula liget Papam infirmum renunciantem papatus secundum formam. c. i. de renun. lib. vi.

Secundo quaero quid in imperatore in infirmitate constituto, an si de consensu Papae, & electorum renunciet imperio, prout legimus plures hoc fecisse, comprehendatur ista regula.

Tertio quaero, an ista regula habeat locum in cardinalibus infirmis resignantibus.

Quarto quaero, an ista regula procedat in familiari Cardinalis cedenti in infirmitate, non facta mentione familiaritatis.

Quinto quaero, an regula ista comprehendat exemptos.

Sexto quaero utrum ista regula comprehendat feminas religiosas habentes dignitates collateralias.

Septimo quaero, an ista regula habeat locum in sene decrepito.

Octauo quaero, an ista regula habeat locum in eo, qui intrat mare tempore tempestatis, uel est constitutus in alio periculo mortis, & renunciat in illo periculo, & moritur infra uiginti dies ex illo.

Nono quaero ponamus aliquem infectum peste iustum continere domi ubi renunciat, de inde incerto die solus moritur, dubitatur, utrum ante uel post uiginti diem mortuus fuisse praesumamus, & cui potissimum onus probandi incumbat, an uidelicet, reo excipiente de regula, an uero actori resignario.

Decimo quaero, an regula ista habeat locum in infirmo infirmitate animi, & non corporis.

Undecimo quaero quid si infirmus ex uulnere non letali, ex quo non putabat se moriturum, renunciet, qui postea ex superuenienti infirmitate sua, aut medicorum culpa, non ratione uulnere decessit, utrum isto casu procedat regula.

- Duodecimo quæro quid si aliquis sanus renunciat, sed in actu præstandi consensum uul-
 neratur, & ibi moritur, an dicatur beneficium uacare per obitum, aut per resignationem,
 quo ad effectum regulæ.
 Decimotertio quæro utrum ista regula habeat locum in eo, qui cedit commenda.
 Decimoquarto quæro, an ista regula comprehendat ecclesias, siue beneficia consistorialia.
 Decimoquinto quæro, an ista regula habeat locum in beneficio unito.
 Decimosexto quæro, an ista regula procedat in translationibus pensionum.
 Decimosextimo quæro, an ista regula procedat in beneficiis iurispatronatus.
 Decimo octauo quæro, an regula procedat in eo infirmo qui renunciat iuri suo quæsito,
 in beneficio vigore alicuius gratiæ.
 Decimonono quæro quid in renunciante causa permutationis, de imparibus beneficiis,
 an ista regula habeat locum.
 Vigesimo quæro, an ista regula habeat locum quando fit resignatio reservatis fructibus.
 Vigesimo primo quæro, an ista regula habeat locum in beneficio patrimoniali.
 Vigesimo secundo quæro, an ista regula habeat locum in officiis curiæ.
 Vigesimo tertio quæro, an ista regula procedat in altaribus, uel in patrimonio ad quæ quis
 in titulum beneficii ordinatur.
 Vigesimo quarto quæro, an ista regula procedat in hospitalibus.
 Vigesimo quinto quæro, quare magis Papa per istam regulam terminum viginti dierum,
 q. xv. uel. xxx. infirmo resignanti præfixit.
 Vigesimo sexto quæro, an regula ista procedat in renunciatione facta extra curiam coram
 ordinario, uel legato.
 Vigesimo septimo quæro, an si infirmus leui infirmitate non letali, ut est podagra, quartana,
 uel similis, renunciat beneficio, & Papa admittit resigna. cum derogatione istius re-
 gule per ista uerba quatenus ex illa infirmitate moriatur, an si infirmus moriatur in-
 fra viginti dies, ex superuenienti graui infirmitate, censetur derogatum regulæ per di-
 cta uerba.
 Vigesimo octauo quæro, an ista regula simpliciter de infirmitate loquens debeat in dubio
 intelligi de infirmitate graui, an uero de leui, ut sciatica, uel quartana, uel simili.
 Vigesimo nono quæro quid si aliquis bis resignauit in infirmitate, & secunda resignatio fuit
 admissa, & non prima, & utriusq. consensus reperitur apud notarium, sed consensus
 primæ posterior, queritur a quo consensu debent computari isti viginti dies.
 Trigesimo quæro, an vacatio ista per mortem, quæ induciatur per istam regulam, quando re-
 signans infra viginti dies moritur, dicatur uera vacatio per obitum, quo ad effectum, ut
 sub regulis, uel aliis dispositionibus & concessionibus de vacatione per obitum loquen-
 tibus, comprehendatur, an uero sit ficta.
 Trigesimo primo quæro quidam in sanitate beneficii resignauit in manibus, & papæ sup-
 plicatione signata, consensum præstitit in infirmitate ex qua decessit infra viginti dies,
 an sit locus regulæ.
 Trigesimo secundo quæro quid si facta renunciatione per infirmum in manibus Papæ an
 te præstitum consensum moritur Papa, & infirmus ex eadem infirmitate postea infra vi-
 ginti dies post consensum præstitum decessit, an habeat locum ista regula.
 Trigesimo tertio quæro quid si resignans extra curiam moriatur infra viginti dies quo ca-
 sur beneficium censetur uacare per obitum, & non per resignationem, utrum stante tali
 vacatione per obitum, ex prouisione istius regulæ inductas, possunt ordinarii, uel expe-
 ctantes libere conferre uel acceptare dictum beneficium tanq. uacans per obitum, an uer-
 ra collatio pertineat ad solum papam.
 Trigesimo quarto quæro, an per clausulas generales, uidelicet, quouismodo uacet &c. po-
 sitas in supplicatione resignationis mortui infra viginti dies modus iste vacationis per
 obitum sicte per istam regulam inductus comprehendatur, attento q. resignatio prædi-
 cta hic annullatur.
 Trigesimo quinto quæro, quia dictum est superius, q. quando infirmus moritur infra vigin-
 ti dies beneficium uacat per resignationem in manibus Papæ, ut dicit Roman. consil.
 cccxlii. licet eius prouisio non ualeat in fauorem resignatarii, & uacat etiam per obitum,
 ut disponit ista regula. Modo queritur unus impetrat expresse beneficium istud uacans
 per

- per huiusmodi resignationem, & alius impetrat per vacationem factam obitus inducti
 per istam regulam, & concurrant in data, & sunt in omnibus qualitatibus pares, quis de-
 beat præferri.
 Trigesimo sexto quæro, quomodo probetur aliquem in infirmitate resignasse ad effectum
 istius regulæ, & per quem debeat huiusmodi infirmitas, & mors infra uiginti dies con-
 tingens probari.
 Trigesimo septimo quæro, an dies quo fit resignatio, uel præstatur consensus infirmi, debeat
 computari in termino viginti dierum, de quo hic, ut uidelicet currant de momento ad
 momentum, an uero eo non computato, incipiat terminus viginti dierum a sequen-
 ti die numerari.
 Trigesimo octauo quæro, an dies de quo loquitur ista regula intelligatur de die artificiali
 duodecim horarum, an uero de naturali. xliii. horarum.
 Trigesimo nono quæro nunquid de stilo curiæ soleat huic regulæ passim derogari.
 Quadragesimo quæro quid si infirmus resignat per procuratorem primo, deinde secundo
 etiam per procuratorem renunciat, & in hac secunda resignatione derogat Papa huic regu-
 le, nunquid si resignans moriatur infra viginti dies saluetur prima resignatio propter de-
 rogationem regulæ factam in secunda.
 Quadragesimo primo quæro nunquid legatus cum facultate derogandi regulis æditis, &
 adendis, possit isti regulæ derogare.

PRIMA PARS, QVAE CIRCA PERSONAS
VER TITVR.

Quæstio Prima.

- D** R I M O Igitur quæro, & nunquid ista Regula liget Papam infirmum tenen-
 ciantem papatus secundum formam .c. i. de renun. lib. vi.
R E S O L V T I O. Quamuis quæstionem istam non speremus diebus no-
 stris contingere, pro ornatu tamen materiae, & ad bene esse discutendam di-
 xi: Licet non ignoremus antiquis temporibus plures fuisse pontifices, qui
 papatus renunciarunt, ut inferius subiiciam. Venio ad quæstionem, in qua uideatur dicen-
 dum pro parte negatiua Papam non comprehendere sub ista regula, ex eo, & quia in genera-
 li sermone non comprehenditur persona constituentis, siue loquentis. l. i. in fi. ff. de sena.
 & l. inquisitio. C. de solu. & l. mercedem. §. si. ff. de act. emp. Neq. etiam in generali ser-
 mone a quocunq. prolato intelligitur persona Papæ, ut est glos. in. c. de forma. xxii. q. v.
 quam sequitur Ias. in rep. secunda. l. frater a fratre. numero. i. §. ff. de condi. indeb. & la-
 tius Moder. de ripa. in. l. i. in. viii. col. num. 5. §. ff. de vulg. & pu. Preterea, quia nemo se
 ipsum ex sua sententia cōstringit, cū esse debeat discretimē inter ligantē, & solutē. c. debitū,
 de bap. Neq. de iure soleat pari in parē iurisdictioni tribui, ut in. l. penul. ff. de arb. cū actio, &
 passio nō possent in eodē subiecto esse. l. utanius. uerfi. sed cū duo. ff. de fideiul. Ergo neq.
 ligabitur sua constitutione Papa, quæ est etiam iurisdictionis, ut arguit Bald. in auth. quæ-
 res. C. de sac. sanc. eccl. Preterea, quia cum iste casus sit rarus, miraculi loco haberi de-
 bet, ut dicitur in. §. quantumcuq. in authen. de consul. Et ideo ista regula non adapta-
 tur ad illum, tanquam q. Papa de illo non cogitauerit. l. nam ad ea. ff. de leg. Et in spe-
 cic, q. regulæ Cancellariæ, nec ligent Papam, tenuit Pet. de Anch. consil. ccc. Quem res-
 ferunt Moder. in tract. de benef. in. iii. parte. q. xii. numero. 7. & ante ipsos Fely. in. c. ad
 aures. in. vii. col. uerfi. octaua conclusio, de rescrip. Idem Fely. & Moder. in. c. i. de consti.
 & in. c. quod super his. in. iii. colum. de fide instru. Quo in loco certatim doctores tenent
 3 Regulas Cancellariæ, neq. dispositiones Canonum ligare summum pontificem earum
 conditorem. Ratio redditur per Bal. in. c. i. circa fin. in ut. de alie. feu. Quia ex quo Deus
 Papæ leges subiecit, eius celsitudini nulla lex imponi potest. Quia legibus est solutus. Et
 ita etiam tenet Firma. in tract. de episcopo. li. iiii. q. xvi. fol. xviii. Et hac ratione dicimus, q.
 dispositio .c. auaritiæ, de elect. lib. vi. Papam non ligat, ut ibi dicit Io. Andr. & Ioan. Fran.
 Paulinus, antiquus Rotæ auditor, in tract. de offi. & potesta. cap. sed. ua. fol. xvi. col. iiii.
 Postremo pro ista parte accedunt ea omnia motiua, quæ post longam disputationem

tradit. Io. And. in regula curlicet. de re. iur. in mercu. in illa. q. an episcopus suo statuto ligetur. Et tandem post plura concludit, q. nō sequitur Alex. las. & ceteri Moder. in. l. i. ff. q. quisq. iur. faciūt etiam pro ista opinione omnia fundamenta, quae scribit Collecta. i. a. c. si. de concess. praben. in illa quaestione, an per promotionem ad papatum vacent ipso iure omnia beneficia Papae. Quorum argumenta breuitatis causa non refero, cum ibi uideri possint.

- ¶ Pro parte vero contraria affirmatiua, videlicet, quod Papa regula ista ligetur, facit ratio meus, & verba istius regulae, quae fundatur in utilitate animae, ne per huiusmodi renunciationes fraudulentas, magis sanguini, & personis consulari, q̄ bono vniuersalis ecclesiae. Hec igitur preuaricandi occasio offerenda est. ¶ Nam mens istius regulae fuit, ne infirmi grauitate aegrotantes praesententes finem vite adesse, de beneficiis suis, veluti de rebus profanis in consanguineos suos, successione vice disponant, & in modum vltimae voluntatis illa illis relinquunt, in preiudicium ordinariorum, vel expectantium, ad quos de iure illorum collatio vel acceptatio pertineret. Hoc enim est contra ius, ut. c. i. cum ibi not. de praben. & vergit in animae detrimentum, cui Papa subiicitur tanquam christianus, vt dicit Io. And. & alii in. c. significasti. de foro comper. & notat Prepositus in. c. non licet. in princip. x. dist. qui dicit, q. sub generali dispositione concernens ius diuinum Imperator, & reges comprehenduntur. Ergo subiicitur etiam papa dispositioni istius regulae, id est ante me detrimentum considerantis. ¶ Hinc est, q. Papa, Imperatores, & Reges subiiciuntur constitutioni. c. omnis utriusq. sexus. de poen. & reniss. quae licet sit dispositio iuris positum, animam tamen respicit, ut Abb. dicit in. c. omnes. de maio. & obe. & in. c. nouit. de iud. in. iii. colum. & in. c. sane. el. secundo. de offi. deleg. Et generaliter verum est, q. omni dispositioni, per quam euitatur peccatum, & salus animae conseruatur, Papa stare tenetur, vt late probat Pet. de ancha. in rep. c. i. in secunda oppo. de consi. & latius ibidem Fely. in. ix. colum. vers. vii. & vltima conclusio. Et eadem ratione dispositio. c. pri. de reg. iur. lib. vi. simpliciter prohiberis, ne aliquis sine canonico titulo se in beneficiis intrudat, Papam comprehendit, ut probant ibi Pet. de ancha. & latius Moder. in tract. de benefi. in. iii. q. p̄tinae partis. num. viii. Sicut etiam videmus Papam subiici omnibus canonibus de irregularitate, ratione homicidii voluntarii loquentibus. ¶ Nam quis negat Papam irregularem fieri, si aliquem propriis manibus interficeret: ut probat Fely. post Inno. in. c. si quando. in. ii. colum. de rescrip. & latius Moder. in tract. de electio. fol. lvi. & ultra ipsos Bal. in cap. si quis. in fi. de ma. & obe. Nam licet Papa habeat auctoritatem dispensandi, non tamen habet peccandi licentiam, vt dicit tex. in. c. i. xl. dist. Et ideo in omnibus illi obediendum est, nisi ubi subest peccatum, ut dicit Hostien. in. c. significasti. de offi. ordi. & in. c. propositum. & ibi Abb. in fi. de concess. praben. Et quia ista regula rationabilis est, & honesta, papa eam seruare tenetur: quia licet solutus sit legibus, non tamen dictamine rationis, cum sit animal rationale politicum, & mortale, vt tradit Curti. in consil. lxxii. col. ii. post Bal. in. l. ii. col. viii. C. de ferui. & aqua. Et cum ista opi. consentiunt etiam verba regulae ibi, si quis, quae sunt verba generalia omnem personam comprehendētia, ut in. l. i. ff. de verb. signifi. sicut etiam voluit Domi. in. c. si tibi absentis. in. iii. col. de praben. lib. vi. q. sub dispositione illius tex. loquentis de ordinario, & quocunq. alio, ligetur, & comprehendatur papa, ex quo tex. generaliter loquitur. ¶ Preterea quia Papa, & Imperator inter ceteros astringuntur lege honestatis, & naturalis iustitiae, ea omnia seruare, quae ipsi condiderunt, vt dicit. l. Tho. i. ii. q. xvi. articulo. vi. Nam lex diuina mandat eum seruare, quae alios praecipit custodire, vt habetur Matthei. xiiii. c. & ad Rom. c. ii. ibi, qui doces, te ipsum non doces. Praedicas non mœchandam, & mœcharis. Sed clarum est, Papam debere seruare legem diuinam: c. sunt quidam. & c. contra statuta. xxv. q. i. Igitur & ea, quae ipse statuit. Praesertim, quia consistit hoc in ratione naturali, quod quisq. iuris in alium statuit eodē ipse vtatur. c. cum omnes. de consi. & l. i. ff. q. quisq. iur. ¶ Preterea sicut lex humana debet cū diuina se conformare. d. c. sunt quidam. & docto. in. c. qui in ecclesiarum. de consi. Ita legislator humanus debet se conformare latori legis diuinæ, id est Christo: quia omnis Christi actio debet esse nostra instructio. Sed Christus leges quas dicebat, praefectissime obseruabat, ut patet Actuum c. i. ibi, coepit Christus facere, & docere, & Luc. x. & Mar. x. Ergo eodem modo & Papa tenetur hoc facere. Et pro ista opinione ultra praemissa nouissime Vicentini. in rep. c. primi repete. de consi. num. xlviii. sex fundamenta componunt, & respondent

- dent per unam col. ad. l. princeps. ff. de legi. Quae breuitatis causa non refero, postquam habentur in foris. Ex praedictis igitur satis apparet quaestione esse dubiam.
- ¶ Quid tenendum? Dico quod quamuis casus istius quaestionis, cetero sit rarior albos: cum pauci admodum haec eate reperiantur, qui in infirmitate, vel sanitate papatum cedant: Tamen iste casus antiquis temporibus saepius contigit. Nam scribit Ioann. Burgundus antiquus doctor in tractat. siue disputatione de renunciatione Papae. plures pontifices papatum renunciaſſe. Quorum primus fuit diuus Petrus, cui successit Clemens. Deinde Clemens, cui successit Linus, de quibus loquitur tex. in. c. si Petrus. viii. q. i. Ciriacus tertio loco renunciaſſe fertur, cui successit Antheros, vt frater Iacobus de Voragine attestatur, in illa perueulta historia sanctorum, quae Longobardica appellatur, titulo de. xi. millibus virginu. Vbi de renunciatione Ciriaci, & martyrio eius habetur, & ideo non ponitur in Catalogo pontificum, quia vt ibi dicitur, clericus eum de catalogo abraſit, propterea quia eis inuitis, & reclamantibus cessit, & xi. millia virgines sequutus fuerat. De quo ibi latissime habetur. Sic & Cornelius Papa cedere papatum uoluit, nisi pſuafus a Cypriano desisteret, Marcellinus quoq. loco cessit, & Liberius etiam papatum resignauit, cui Felix successit, & iterum Liberio cedente, assumptus fuit Leo nonus. Et omnes praedicti pontifices sancti fuerunt, excepto Liberio, vt patet in chronicis. Postremo Coelestinus cedens, causam dedit, vt dispositio illa Bonifacii VIII. de qua habetur in. c. i. de renuncia. lib. vi. constitueretur. Quod igitur in antiquis contigisse legimus, posset hodie in modernis pontificibus euenire: & sic regula ista posset habere locum. ¶ Pro resolutione igitur omnium praedictorum, distinguendi sunt aliqui casus. Primus est, quando Papa infirmus resignat in manibus Cardinalium, & illi consentiunt resignationi, nō obstante regula. Et tunc tali casu regula locum non haberet: quia omnes viderentur ab ea recessisse. Nec Cardinalibus hoc casu peccare liceret, nec contra factum proprium venire, iuxta clem. i. de renun. Solum obstat
- ¶ quia videretur Papa isto modo in vita sibi eligere successorem, quod prohibutum est, secundum Abb. in. c. accepimus. de pact. & tradit Fely. in. c. primo. in. vi. col. vers. falit non. de consi. cum concor. vt scribit latissime Cardinalis sancti Sixti de turre cremaſa, in. c. in nomine domini. xxiii. distinet. Sed ad hoc facilis est responsio: Nam illud dictū Abb. & aliorum procedit, quando Papa post creationem successoris non exiit se dignitate papatus, sed remanet papa ponens alium certum pontificem post eius obitum, quod facere papa non licet. Et ita procedit regula cōmuniſ tradita per gloſ. in. c. apostolica. viii. q. i. sed quando per uiam resignationis hoc facit, & in uita ipsius se exonerat, & exiit papatum, & desinit esse, quod fuit, adeo, q. re ipsa dignitas in resignarium transferunt, tunc procedit tex. in. c. primo. de renun. lib. vi. qui sic debet intelligi, licet in casu Abb. & docto. videlicet, quando papa uellet sibi eligere successorem, Marianus Soci. in suo indice generali inuenit cautelam sub dubio forte: quae papa posset uti in eligendo successorem, uide licet, si constitutionem faciat prius generalem de successore eligendo, sicut Bonifacius fecit de renuncando papatum in. d. c. i. sed hoc dictum, quod mihi uidetur dubitale, per ea, quae dicit Card. in. clem. ii. de electio. in. vi. q. non examinabo hic, cum extra propositam materiam uideatur. Licet illam constitutionem, de qua Marianus loquitur, forte papa posset facere de consensu Cardinalium, per ea, quae dicta sunt in seq. quaestio. Satis est, quod iste
- ¶ primus casus iudicio meo uidetur sine dubio. ¶ Secundus casus est, ¶ quando cardinales simpliciter admitterent resignationem non habita consideratione regulae: & tunc intelligeretur iuxta eam, videlicet, quatenus papa infirmus post viginti dies uueret, si vero infra viginti dies, ex quo per dispositionem istius regulae papatus censeretur per obitum vacare, non obstante resignatione huiusmodi admitta, posset eligere successorem, & uti facultas se sibi concessa, ut papa, quia intelligitur talis renunciatio admitta sub tacita conditione
- ¶ quatenus moreret infra. xx. dies. ¶ Tertius casus est, quando papa infirmus resignaret nō in manibus Cardinalium, nec illis admittentibus, quod facere potest, vt dicit Vincē. in. c. quod in iubiis. de renunciatio. & sequitur late Icaun. Franciscus Paris. Rotē auditor. in tract. c. sed vacan. fol. xvi. in. ii. col. uol. paruo. Et hoc casu crederem etiam regulam istā habere locum attentamente, & honestate, per ea, quae superius dicta fuerunt. ¶ Obstat tamen huic conclusioni vnum, quia videtur, q. eo tempore, quo disceptandum esset de viribus istius regulae, illa iam extincta esset per obitum Papae, cum regulae istae sint temporales ad vitam eius, vt patet superius in proemio. Cardinales igitur, uel alii non poterunt post obitum

papae petere papatum uacare per eius obitum, sed per renunciationem: cum hoc ipsum, quod vacat per obitum sit dispositum, & inductum per istam regulam, quae, ut dictum est, per mortem papae expirat, nisi dicamus illam regulam habuisse effectum uiuente papa. **¶** Quo casu effectus semel causatus, etiam in actu temporali durat post obitum, ut tradunt Decius, & Moderni in c. i. in prin. de iudiciis. & in c. cum cessante, de appellat. arg. eorum, quae dixit Bal. in l. in ipsius, per illum textum. C. fami. herc. facit ad hoc illud, quod de mandato, re non integra, tradunt etiam Moder. post Alex. in l. eius. ff. si certum petat. **¶** Et ista omnia de plano procederent quando ex manifestis coniecturis apparet papam resignasse magis amore carnali, quam propter utilitatem uniuersalis ecclesiae, ubi tamen nulla esset suspicio propter eminentem qualitatem, & sufficientiam, resignatarum res esset magis dubia: mihi tamen uideatur, quod ista regula habeat locum, non solum propter rationes, de quibus superius dictum est, sed quia in dubiis tutior, & securior pars est eligenda, maxime in re tam ardua, & periculosa, qualis est dispositio papatus. Et pars securior hoc casu uideatur, si Cardinales eligant nati diuino aliquem ad papatum tanquam uacantem per obitum, iuxta dispositionem illius regule. **¶** Quia praesumentur longe melius, et utilius subuentum uniuersali ecclesiae per iudicia plurimorum, quam per uoluntatem unius resignantis infirmi, arg. eorum, quae tradit Abb. in c. prudentiam, in prin. de offi. deleg. **¶** Quartus casus est, quando papa in infirmitate resignans superuideret. Et iste casus satis aduersus resignantem, non facit ad propositum regulae, sed relinquerem sub contentione resignantis, & resignatarum: quia tunc cessans sub dispositione. c. i. de renunciat. libro sexto. Sed haec iocis causa sufficiant.

¶ Quæstio Secunda.

SECUNDO Quæro, quid in Imperatore in infirmitate constituto, an si de consensu papae, & electorum renunciet imperio, prout legimus plures hoc fecisse, comprehendatur ista regula?

RESOLVTIO. Pro parte negatiua uidetur dicendum, quod non, quia ista regula loquitur de beneficiis ecclesiasticis, quae per collationem conceduntur. Sed imperium datur per electionem, ut in c. uenerabilem, de electio. Igitur dispositio loquens in uno non habet locum in alio, iuxta tradita in c. cum in illis, de præben. lib. vi. Item quia ista regula loquitur de beneficiis ecclesiasticis, quae clericis conferuntur: sed Imperator non est clericus, nec aliquem ecclesiasticum ordinem habet, sed est laicus, & laicorum numero continetur, ut dicit Abb. in c. tua, el. i. in primo notabili, de deci. Ergo in illo regula non procedit: quia ex diuersis non fit collatio, iuxta tex. in c. in praesentia, de proba. Praesertim quia beneficia de quibus loquitur ista regula sunt spiritualia. Imperium uero est temporale: quae inter se multum differunt, & sunt longe diuersa, ut in c. inter corporalia, de transla. prela. & c. per uenerabilem, qui filii sunt legit. Praeterea quia regula ista de Imperatore nullam facit mentionem, ergo non censetur sub ea comprehendi, quod quia constitutio generaliter loquens non comprehendit Imperatorem, neque Reges, nisi specialiter exprimantur, ut in c. si de offi. deleg. ga. lib. vi. tenet Specul. lo. And. & Bal. in titulo de rescrip. presenta. §. si. ueris, nunquid expressio episcopo & c. ubi etiam dicunt hoc procedere etiam si fiat expressio de episcopo vel archiepiscopo, tales non ueniunt, neque tex. in c. sedes, de rescrip. hoc casu procedet, prout ibi etiam quidam adnotarunt, & etiam hoc tenet Car. Alex. in c. non liceat, x. dist. & dixi supra in proe. regularum, q. iiii. & hoc etiam probari uideatur in c. totam de poenit. distin. iiii. ibi. Rex enim erat, alium non timebat, alium non habebat super se & c. & hoc in Imperatore, & Rege tenet Iaf. in rep. secunda. l. frater a fratre, nu. 1. §. ff. de condi. indeb. cum cor. ut tradunt Moder. de ripa in l. i. in viii. columna, numero. 5. ff. de uulg. & pu.

¶ Sed pro parte affirmatiua uiget mens, & ratio, ac ipsius Imperii comprobatio, quod a papa stabilitatem, & firmitatem recipit. c. uenerabilem. cum ibi notatis de electio. Et ita conueniens uideatur, quod causatum sapiat naturam suam causae. l. eius. ff. de oper. lib. & l. adeo, §. cum quis, ff. de acqui. rer. domi. & l. tabernae, ff. de fun. instruct. Cum igitur papa ligetur regula, a fortiori Imperator. Et quia negari non potest, quod in Imperatore largo modo dicatur sacerdos, ut dicit Domi. in c. ei cui. in ii. col. de preben. lib. vi. quinimo quandoque pontifex uocatur, ut est tex. & ibi glo. not. in c. de capitulis, x. dist. tenet lo. Fran. de paup. nis Rotae auditor in tract. de offi. & potest. cap. se. ua. fol. xiiii. in. iiii. colum. in paruo uol. Hinc

Hinc uulgo dicitur, quod Imperator ordinem subdiaconatus habet, ut in capitulo Vasilentianus. lxxiii. distinct. Et alii dicunt Imperatorem esse presbyterum, ut refert Nicolaus episcopus Iadren. in thesauro Pontificali. fol. viii. columna prima. imo Bald. in l. prima. C. de iure auro. anulo. Imperatorem Dei vicarium appellat. Nec immerito, quia, ut ipse idem Bald. dicit in auth. habita. C. ne fil. pro patre. Deus in terris Imperatorem omnium magistrum constituit. Et idcirco Curtius senior in consilio. lxxv. columna sexta. Imperatorem Dei legatum, & proconsulem dicit. Et sic responderet secundo argumento contrario. **¶** Nec obstat, quod Imperium per electionem tribuitur: Quia idem in papatu: & tamen per hoc non prohibetur renunciatio, capitulo primo de renunciatio. libro sexto. Nam uidemus Imperatorem Carolum, cognomine Magnum, a Zacharia Papa tonsuram. Lotharium uero, Diocletianum, & Maximianum, Caesares Imperio cessisse, quosdam etiam ex eis priuatum uitam elegisse, alios Monachos factos: ubi ergo consideratur renunciatio regula locum habere potest, praesertim quando illi ad quos electio pertinet, renunciationi consentirent, quorum consensus collationi acquipollet, ut ea tradita per Modernos in capitulo eam re. de rescriptis. **¶** Sed praedictis non obstantibus teneo primam opinionem, uidelicet, huic regulae non esse locum si Imperator renunciet, cum consensu electorum: quia cessant hoc casu fraudes istius regulae. arg. gum. tex. notabilis in lege finali. C. de pact. **¶** Et licet in Imperio prohibita sit successio, sicut in beneficiis ecclesiasticis, iuxta capit. uenerabilem. de electio. Tamen illud procedit quando solus Imperator disponendo: secus si per uiam renunciationis, de consensu electorum hoc faceret, quia tali casu successio licita uideatur. Ideo uoluit Immo. & Moder. in lege Imperator. ff. de leg. i. per illum textum, quod filius in uita potest destinari Imperator post patrem. Et ita olim Imperatorum filii, uiuentibus eis, Caesares pronuntiabantur, ut Ae. Spartianus memoriter tradidit. Hinc fortassis consuetudo illa obrepit, quae hodie Imperatores filios suos, uel fratres Romanorum Reges, eis adhuc uiuentibus, eligere procurant: sic apud Gallos primus Regis filius, & patri successurus a Delphinae matris, cui praest. Dalphinus appellatur, ut de his meminit Aymarus Rualius in historia iuris libro quarto, dum Iustinianum depingit Imperatorem, pro quibus facit glossa in capitulo Hadrianus primo. lxxiii. distinctio. Nam ista dici non potest simplex successio, quia Imperator libere de re non disponit, sed de consensu alterius, argum. l. fina. C. de iur. emph. & dict. l. fina. C. de pact. Cessante igitur tali consensu dicentem, renunciatio nem, quantum ad renunciantem, ualere: non tamen quoad illum, in cuius fauorem fieret, si Imperator renuncians moreretur post viginti dies, quia esset locus isti regulae: habito tamen, ut dixi, electorum, uel Papae consensu, omnis difficultas tollitur: sicut de Papa diximus, qui eo adhuc uiuente, de consensu Cardinalium potest sibi successorem eligere. argum. text. in capitulo petisti. septi. quaestione prima. quia hoc prohibitum non reperitur. Et ita saluari posset, quod dicit Petr. de Monte, uulgo episcopus Brixien. in suo indice, in uerbo Papa. Sic etiam declarantur dicta Abbatis in capitulo accessimus. de pact. de quo in praecedenti quaestione mentionem feci. Nec huc pertinet, quae in contrarium dicta sunt, quod Imperatore appelletur sacerdos, quia illud improprie dicitur, sicut apparet in iuris professoribus, quod qui a lege sacerdotes appellantur, ut in l. prima. ff. de iusti. & iure. Nec releuat, quod Imperator habeat ordinem sacrum, quod nulli bene probatur. Sicut & illud, quod Vicarius Dei appelletur, quod intelligitur in temporalibus tantum, ut declarat Abb. in capitulo nouit. in septimo notabili. de iudic. & Moderni de Ripa in capitulo secundo. in secunda columna. eodem titulo. Et ita declarari debent dicta Bald. in lege cum multa. C. de bonis que libe. dum uoluit Imperatorem esse summum superiorem, quia ut dixi, debet intelligi in temporalibus, non in spiritualibus, ut ibi etiam sentit Bald. & finaliter omnes istas opiniones, quae plures de Imperatore habuerunt, dicentes, eum, uel sacerdotem, uel subdiaconum, uel episcopum. Speculator in titulo de legato. §. nunc ostendendum. uerficulo trigegesimo nono. confutat.

¶ Quæstio Tertia.

TERTIO Quæro, an ista regula habeat locum in Cardinalibus infirmis resignantibus?

SOLVITIO. Videtur dicendum, quod non. Primo per illud uulgatum dictum, quod ea, quae speciali mentione, seu praefatione sunt digna, nisi specialiter exprimantur, omissa esse intelliguntur. cap. q. periculosum. de sent. excom. lib. vi. allegatum per glos. in. c. ii. de preben. eo. li. Sed in regula ista non fit mentio de Cardinalibus, qui sunt speciali mentione digni. Igitur, & cetera. ¶ Et pro ista parte facit, quia uidemus regulam de exprimendo valorem, Cardinales non comprehendere, ut probat Pet. de anch. confi. cclxxxviii. pro clariori eiusdem. Sicut etiam extrauagans execrabilis. §. qui uero. Cardinales non comprehendit, ut patet in. d. extrauag. §. nos itaq. & tenet Io. And. in add. ad Specul. ti. de lega. §. sequitur. Eodem modo dispositio extrauagantis Bonifacii VIII. in cip. iniuncte. Cardinales non ligat, ut dicit, se tunc praesente, iudicatum fuisse in Rota Barthol. Belenzi. audi. Rotæ in tra. de chari. sub. l. q. lxxvi. Præterea uidemus, quod propter excellentiam huius dignitatis Cardinalatus, inductum est, quod licet oēs nuntii, a sede apostolica missi, legati a latere dici possunt, propter reuerentiam summi pontificis, cuius simbriam vestimenti tetigerunt, ut Spec. in tit. de offi. leg. §. ratio. & Host. in summa post prin. tradiderunt: Nihilominus de stilo curie inductum est, ut soli Cardinales legati a latere dicantur, ut probatur in. c. de cætero. in verbo legatos de latere non missos. ii. q. vi. & in. c. si episcopus. ibidem. Ita hic dicendum uidetur, quod propter eorum prerogatiuam sub regula non includantur: ut sic speciali hoc honore ultra alios decoretur. Et pro ista parte faciunt plura alia, quae Roma. tradit in confi. ccccxviii. in casu quo quaeritur. Et quae scripsi superius in proemio istius uoluminis quaestione quarta.

Sed istis non obstantibus, conclusio contrarium per rationem istius regule, quae emana uit ad obuindas fraudes, ut dictum est. Quae quidem ratio magis quadrat in personis Cardinalium, quam aliorum. ¶ Nam cum maiori dignitate sint praediti, oportet eos plus aliis a fraudibus esse alienos, iuxta notata in capitulo cum quidam. de iur. iure & in. l. presbyteri. C. de episcop. & cleric. facit tex. in clem. prima. de renuncia. Et ista ratio, quae in propulsandis fraudibus consistit, salutem etiam animarum concernit. Quo casu, licet dispositio generalis sit, Cardinales comprehendit, ut tradunt Ioann. Andr. Gemi. & omnes, in capitulo nemo. de electio. libro sexto. & in capitulo pro humani. de homicid. eodem lib. cum multis concordant. ut scribit praefatus auditor in dicto tractatu. Vbi plus subdit, per istam rationem alias fuisse in Rota iudicatum regulam Cancellariae de oriundis, Cardinales comprehendere, sicut & aliae habentes eandem rationem utilitatis animarum. Et istam opinionem sequitur etiam Ioannes Franciscus Pauinus olim Rota auditor, in fin. sui tracta. de offic. & potesta. capituli se. uacan. quem refert & sequitur Felyn. in capitulo ad aures. in septima columna. uersic. octaua conclusio. de rescript. Et hoc idem late disputando tenuit Vincentius de Herculanis, vulgo Frisius nuncupatus, in quadam sui, ad Petrum de Vincentia Camere auditorem, responsione facta Romae in consistorio, in causa priuationis Archiepiscopi Consentini, tempore Alexan. Papae VI. ut apparet in eorum consiliis tunc temporis impressis. ¶ Et breuiter ista uideat communis resolutio, ¶ quod in generali dispositione concernente bonum publicum, uel animae utilitatem, aut periculum, Cardinales comprehenduntur, siue de commodo, siue de prauiudicio eorum agatur. Secus uero in aliis constitutionibus odiosis. Et ita contra ria resoluntur. Et quia in ista regula utilitas animae consideratur, ut dictum fuit, ideo tenendum erit, eos comprehendere, saluo iudicio saniori. Et ita hodie pontifices obseruant. De qua tamen. q. plenius dixi superius in proemio, & dicitur super aliis regulis istius uoluminis. Vbi alia diuersa motiua ponam, ne saepius idem repetatur.

¶ Quaestio Quarta.

QUARTO Quaero, ¶ an ista regula procedat in familiari Cardinalis cedenti in infirmitate, non facta mentione familiaritatis? **SOLVITIO.** Punctus iste plures continet difficultates propter concursum regulae de impetratione beneficiorum uacantium per obitum familiarium Cardinalium, ordine. xxx. quae annullat gratiam, si non facta fuerit in ea mentio nominis & tit. Cardinalis. Quorum quidem qualitarum omisio, praesupponitur in ista. q. Pro cuius quidem resolutio ne, considerata sunt duo capita. Primum, quando familiaris, qui renunciauit in infirmitate mortuus

mortuus fuisset infra. xx. dies. Secundum caput, quando obiisset post. xx. dies. Capiam igitur unum quodque caput de per se, ut clarius intelligatur materia. ¶ Circa primum quod familia ris infra. xx. dies obiit, disponit ista regula beneficium vacare per obitum. Quae quidem uacatione fictam, siue inductam ab ista regula non capit resignatarius per suam cessionem, sed relinquatur primo impetranti eam a Papa. Sed nunc subintrat una difficultas: Nuncquid in tali uacatione obitus, facta regula praedicta Cardinalium habeat locum? de quo ibi dicitur, quia iste casus ad propositum praesentis regule, seu quaestionis non facit. ¶ Secundum caput est, quod familiaris Cardinalis in infirmitate renuncians mortuus post. xx. dies. Quo casu beneficium vacat per renunciationem. Nuncquid isto casu, si non facta fuerit mentio in literis prouisionis de nomine, & titulo Cardinalis, iuxta. d. regulam. xxx. annulletur gratia? Olim non erat aliqua difficultas: Ex quo in regulis Gregorii XI. erant illa uerba, per cessum uel decessum, ut dicit Egid. decisi. dcccxi. supposita eorum, in prin. Sed ex quo hoc illa uerba, per cessum in regulis Modernis sunt sublata, restat dubium super quo uideatur concludendum a fortiori regulam illam non obstat ista regula: quia cum regula illa loquatur de uacatione per obitum, non habet locum in renunciatione de qua ista regula loquitur, ut est casus clarus in dicto capitulo susceptum. & dicam latius in. d. regula. xxx.

¶ Nam dato, quod extensio casus uerbi ad fictum non sit contra ius, sed praeter ius, ut non tant docto. in. c. per venerabilem. qui fil. sint legit. Tamen nunquam sit extensio, nisi inueniantur de iure parificati casus ueri, & facti, ut dicit Domi. in. c. si. in prin. de consue. lib. vi. a fortiori. Ergo hic ubi parificatio esset contra ius, non debet illa extensio fieri. Et quod in renunciatione, seu prouisione eius non habeat locum illa regula. xxx. familiarium Cardinalium concluderunt Domini mei in Rota de anno M. D. xliii. prout late retulit Domi. Gul. li. Cassiodorus olim Rota auditor in recollectis suis decisionibus. Et licet pro illa decisione plures rationes ibi adducat, quas omitto, quia uideri possunt: Tamen pro illa decisione potest adduci una conclusio ratio iuris: quia habemus nullam qualitatibus omisitione uitare gratiam, nisi quatenus illa in iure sit expressa, ut in clementi. i. de preben. & notatur in clem. ii. de offi. ordi. & in. c. fin. de offi. leg. li. vi. cum concor. ut p. Fely. in. c. in nostra. in. iii. corr. de resc. Et reperio et ultra dicta per Dominum Guliel. istum casum accidisse in Rota de anno. M. cccclxxv. in mense Nou. Et fuisse tentum, regulam non habere locum, pro Stephano Rõpilon, qui non fecerat in sua prouisione mentionem, quod Io. in infirmitate resignans fuisset familiaris Cardinalis. f. Angeli. Et ita pro Dño Stephano conclusit Io. Alois. Tuscanus, tunc aduocatus consistorialis, ut patet. i. uolumine consiliorum suorum. folio. vi. qui pro ista parte alia fundamenta adducit, quae non refero: quia latius dicam super. d. regula. Nunc uero sufficiat allegasse doct. qui multa congerunt, ut docet Fely. in. c. R. Rodolphus. in. viii. col. de rescrip. Stante igitur ista conclusione pro firma, quod dicta regula Cardinalium non procedat isto casu, praesens quaestio habet modicam difficultatem.

¶ Quaestio Quinta.

QUINTO Quaero, ¶ an regula ista comprehendat exemptos. **SOLVITIO.** Prima facie uidetur dicendum, quod non, ex eo, quia sub generali dispositione beneficia exempta non comprehenduntur, ut dicit Arch. in. c. si propter. de resc. lib. vi. Dñ uult, quod sub illo tex. qui simpliciter loquitur non comprehenduntur beneficia exempta. Quae sequitur Rota in anti. deci. cclxix. nota, quod si ex privilegio. & c. in fi. Na ea, quae sunt speciali nota digna, censentur omissa, nisi specialiter de illis caueat, iuxta glos. & tex. in. c. ii. de praeb. lib. vi. Cum igitur exempti sint nota digni, & specialiter inter alios dilecti. Ergo in generali sermone istius regule, uel alterius dispositionis non comprehenduntur. Et hoc in puncto tradit Bal. in. l. i. in. vi. col. uersic. unde quaeritur. C. de furt. Idem per plura dicta probat Paul. de Cast. in confi. cccxiii. incip. postremo res ista & c. circa fi. i. i. Et per ista rationem dicit idem Paul. in confi. cccclxii. in. ii. uolu. ¶ quod exemptus non tenebitur ad collectas vel decimas impositas uniuersitati, nisi expresse de illo dicat. Hoc firmat et expresse Ange. in. l. fi. C. sine cens. uel reliq. Hinc etiam uidemus exemptos eadem ratione non teneri ad charitatum subsidium, ut tradit Deci. in confi. clii. in causa exemptionis. in secunda col. Et hac ratione dicimus expectatiuus etiam non capere beneficia exempta, nisi expresse dicatur, ut dicit Fely. in. c. graue. in prima col. de offi. ordina.

¶ Sed prædictis non obstantibus concludendum est contrarium. Et ante omnia præmit- tendum est, qd solus Papa est prelati, & proximus superior exceptorum, ut in. c. nulla. xciii. dist. in. c. a. autoritate de priuileg. lib. vi. Abb. in. c. nihil. de electio. & not. in. clem. i. de reb. eccl. non alie. & in. c. si. iuncto. c. penul. de renun. Tunc sic Papa aliquod genera- liter constituit, ligabit subditos suos. c. i. de consti. & ca. i. de censu. Et licet omnes sint pa- pe subiti, ut dicit Inno. & alii ibidem, magis tamen illi subiiciuntur exempti, q̄ alii: cū aliū iudicem non habeant, q̄ papam. Alias si diceremus contrarium, essent acceptali, & sicut lo- cutus sine Rege, quod non est dicendum, ut in. c. quidam. circa. fi. xliiii. q. iiii. Et ista ratione vtiur glos. & tex. in proposito nostro in. c. nulla. xciii. dist. ¶ Non obstant ea, que in con- trariū adducta fuerunt: quia cōmunis opinio est in oppositū, ut tenet Abb. in. c. graue. de præben. Domi. & Philip. in. c. autoritate. y. in. h. in. h. de priuileg. lib. vi. faciunt ea, quæ dixit Io. An. in regula scierti. in mercu. ¶ Tamen vt perfecta & clara possit haberi doctri- na, pro resolutione prædictorū sic distinguendū est, qd aut quarimus: nunquid in disposi- tione iuris cōprehendantur exempti: & dicendum est, qd sic per supra dicta: ¶ quia lex, uel di- spositio vniuersaliter loquens, prout est ista, oīa includit, ut in. c. si Romanorū. xix. distinet. Et sic talis dispositio personas priuilegiatas comprehendit, ut notat Bar. in. l. in fraudē. ff. de testa. mili. cū cōcor. vt scribit Deci. in. l. i. in. ii. lectur. ccl. iiii. uers. nota ultimo. C. de sc. pro eo, qd inte. Aut uero loquimur in priuilegio cōcesso in fauorē alicuius uniuersitatis, uel particularis personæ. Et isto casu procedunt contraria, qd exempti in generali sermone nō comprehenduntur. Et ista est ueritas. Cū igitur regula ista generaliter sit constituta pro bono publico ad euitandas fraudes, igitur, & exempti comprehenduntur.

¶ Questio Sexta.

SEXTO Quæro, ¶ utrum ista regula comprehendat fœminas religiosas, habentes dignitates collatiuas?
SOLVTIO. Videtur, qd non: quia regula loquitur simpliciter de beneficiis: & appella- tione beneficii non uenit dignitas, de quo loquimur, ut in. c. ii. & in. c. quamuis. & in ca- cum illis. de præben. lib. vi. Et quia hic nulla fit mentio de fœminis, ergo nos illas include- re non debemus, l. si seruū. §. non dixit. de acqui. hare. & l. penul. ff. si quis a pa. fa. ma. Nā iste est casus rarus, uidelicet, qd mulier renunciet. Ergo lex ad illū casum nō adaptatur, uul. Inam ad ea. ff. de leg. Per quam legem, dixit Angel. in consil. cccxliiii. incip. Martinus. in fi. col. ¶ qd statutum simpliciter loquens, intelligitur de masculis, non de fœminis. Et ideo si statutū dicit, qd nullus contra instrumentū publicū audiatur, non habet locū in muliere, vt tradit Anto. de cana. in tract. de execut. instrum. q. xviii. Et prius Bal. in. l. in multis. ff. de sta. homi. Vbi et dicit, qd si statutum disponit, qd nullus de magnatibus intret Palatiū, in tali statuto non cōprehenduntur fœminæ. Et eodem modo si statutū requirit in contra- ctu alicuius autoritatem vel consensum cōsanguineorū, uel conuictorum non compre- henduntur fœminæ, ut notat Bal. in. l. i. col. fi. uersi. sed quod statutū. C. qui admitti. cū cō- cor. traditis per Alex. in cōsi. xliiii. animaduersis. col. i. uolu. ii. & Bal. in consil. cci. incip. in prouincia. col. fi. lib. i. & idem uoluit Ang. in. l. fi. C. de uerbo. signi. Corneus in consil. cli. uidetur. lib. iiii. Sic etiā statutū, quod loquitur de bannito non habet locū in fœmina, vt dicit Angel. in consil. lxxvii. primū est. col. i. Sicut uidemus, qd si filii bannitorum expellan- tur de ciuitate non habet locum in fœminis filiabus, ut notat Bal. in. l. quicūq. de ser. fugi. Et statutum de capiendis malefactoribus non intelligitur de fœminis, ut tradit Io. de Pla- tea in. l. patrimoniorū. C. de mune. patri. lib. x. facit ad hoc, quia iura simpliciter loqueria de psonis intelligūt de habilibus, uul. l. vt gradati. §. de lege. ff. de mun. & hon. Cū igitur regula ista nullam mentionē faciat de fœminis, uidetur cōcludendū nō cōprehēdi sub ea.
 ¶ Sed istis non obstantibus, contrarium de iure tenendum pluribus ratiōibus. Prima, quia ista regula est inducta ad tollendas fraudes. Et isto resp. ectu, quia concernit animę vti- litatē, dicitur fauorabilis, ut sepe dictū fuit in præcedentibus quaestionibus. Qua igitur ra- tione cōprehenduntur masculi, eadem & fœminę cōprehēdi debēt. Et ita per istā ratiōē dicit D. Io. Fran. Paulinus quōdam Rotę auditor in cōmento extrauag. execrabilis. §. i. in glo. in uers. filii. ¶ qd dispositio illius tex. loquens de masculis habentibus duo incompa- ribilia habet locum in fœminis, per rationes de quibus ibi p̄ eū. Quia respectu animæ nul- la est differentia sexus, ut tradit Anto. de Alex. in. l. alienā. C. de procurat. Deci. in. c. cum dilecta.

dilecta. de confir. vii. qui per istam rationem dicunt, qd licet mulier procuratrix esse nō pos- sit, hoc non habet locū ubi agitur de salute animæ: quia tali casu de apicibus iuris non est disputandū, ut notat Archid. in. c. scriptū. vi. q. iiii. Et ita et dicimus, qd si mulier in testamē- to testis esse non possit, non habet locū in testamento ad pias causas, ut tradit Bal. in. l. pe- nul. in. fi. C. de fac. sanc. eccl. & Fely. in. c. qm̄. de testi. Et in summa, ubi est eadē ratio, licet casus in fœminis sit minus frequētatus, cōprehenditur tñ sub dispositione simpliciter lo- quēte, ut est glos. singularis in. l. i. C. de rapu virgi. quā ibi Hippolytus multis similibus ornatur: quæ uult, qd dispositio, & pœna illius legis punientis uirum rapientem, uirginē hā- beat locū in uirgine rapiente uirū, licet raro accidat. Ad quod est uidendū, quod singularis usus uoluit Bal. in. c. licet uniuersis. de testib. Hinc est, qd statutū imponens pœnā in aliquo casu, habet locū in fœmina, ut notat Bar. in. l. iura. in. fi. ff. de legib. Et ista est firma, & reso- luta conclusio, ¶ qd regulariter in oībus casibus fœmina cōprehenditur, ubi specialiter nō intencitur excepta, ut tradunt doct. in. l. quicūq. C. de ser. fugi. & tradit Bar. in. l. i. ff. de uer- bo. signifi. Præsertim, quia tex. istius regulæ loquitur per uerbū, si quis, quod de sui natura masculi, & fœminā cōprehēdit, ut in. l. si quis id quod. ubi Alex. & Moder. ff. de iur. cmn. iudi. Accedit quia Abbatissa in administratione æquipatur Abbati, ut not. Bal. in. c. i. in prin. col. vi. qui feur. da. pos. Abb. in. c. ii. de his qui sūt a pael. Car. consil. xvii. circa pri- mū. col. ii. Vnde eadē ratione qua Abbas, sub ista regula cōprehenditur, Abbatissę cōpre- hendi debet. ¶ Et sic cōcludo, ¶ qd quilibet fœmina habens dignitatē, quæ reuēnciari possit, cōprehenditur sub ista regula. Non obstante, qd iura simpliciter loquentia debent intelligi de habilibus: quia respondetur mulierē esse habilē per supradicta: cū nulla in hoc sit diffe- rentia inter marē, & fœminā, neq. lex faciat. Præterea non habet locū illa theoricā, ubi est dictio si quis, iux. tex. in. l. i. ff. de uerbo. signi. Tertio ubi agit de utilitate publica leges nō recipiūt restrictionē de habilitate. l. si quis in grau. §. i. ff. ad sillenta. l. i. C. de fac. sanc. ecc. Sed regula ista cōcernit bonū publicū. Igitur & c. Nec obstat decisiones superius allegatę: quia ille procedunt ubi est diuersa ratio. Nec minus obstat, qd appellatione bñficii non uenit dignitas & c. Quia hoc est falsum ubi cōcurrunt mēs, & ratio eadē dispositionis, maxime in materia fauorabili, ut ista, ut patet per glos. in clem. auditor. de rescrip. & in. c. i. de reg. iur. lib. vi. Cuius dispositio et Papam cōprehendit appellatione bñficiorum, ut late tradit Moderni in tract. de beneficio. in. iiii. q. primæ partis, & dixi superius in prima quaestione.

¶ Questio septima.

SEP TIMO Quæro, ¶ an ista regula habeat locum in senē decrepito?
SOLVTIO. Verba regulæ innuunt, qd sic, ibi, in infirmitate constitutus & c. Nā senes infirmi dicuntur, ut est casus in. l. ciuitatibus. ff. de lega. i. & in. c. magna. de uot. Vbi per illum tex. Abb. infert, qd statutum loquens de infirmo, uerificetur in senē. Et sequuntur Moderni Asten. in tertio uolu. statutorum. in uerbo infirmus. Ergo eodem modo ista re- gula, quæ pariter de infirmo loquitur, habebit locum in senē: cum regula sit eiusdem natu- ræ. Imo nihil aliud est, q̄ statutum. Et hoc idem repetit Abb. in. c. quoniam. in. vi. col. vt lite non contestata. ¶ Hinc Terentius in ultima comœdia, post Aristotelem li. v. de gene- ratione animalium, dicit: Senectutē per se ipsam morbū esse naturalem. cui, ut inquit Hos- ratius, multa circumstant incommoda, plurimæq. imbecillitates. Querula. n. est, difficilis, morosa, timida, vt quæ credat, elementa sibi omnia defutura. Quā multis uerbis descri- bit Pog. florentinus lib. i. de miseria humanæ conditionis. fol. vii. Vnde merito medici dī- cunt senes debere regi regimine conualescentiū, prout et Cicero de Oratore dicit, de Q. Mutio loquens. Et ille senectutis morbus non equidē incidens est, & trāsicens, sed, ut inquit Seneca, pmanens, & insanabilis. Et ob eā causam Indi, teste Herodoto lib. iiii. historiarū, cōsueuerunt senes interficere, & edere. tanq̄ inter senes, & mortuos nullū esset discrimen. Nā senis uita, ut est in prouerbio, in labris primoribus habitat. Nā uitiū mortuus inter ui- uos, & ut inquit Beroaldus senior ex grecorū sententiā, senex est, & nō est. Nā senile corpus est putridū ædificium, in quo omnis iunctura diducitur: & dum alia fulcitur, alia discindit- tur. Et ideo senex nō descendit, sed cadit plusq. infirmus, cū sit non solum infirmus, sed ut, grecorū musę canit, authore Apolodoro, pariter & delirus. Hinc illud Plauti pcessit: se- nex cū extēplo ē, iā neq. scit, neq. sapit. Nec umerito Arist. li. ii. Politicorū, senectutē nō

solum corporis, sed etiam mentis esse uoluit. Et ut proxime accedamus ad propositum que-
 stionis senex non solum infirmus est, sed infirmitatum omnium quasi fermentum quoddam,
 ad quod, ueluti agmine facto, occurrit morborum omne genus. unde non ab re poeta dixit
 xi. Subeunt morbi tristisq; senectus. Nam inter cetera morborum genera, ut inquit Hippo-
 crates, & post eum Cornel. celsus, maxime infestant senes dyspnoea, & stranguria, hoc est
 spiritus, & urinae difficultas, coryca, & pituita, nephritis, & paralisis, id est, renum doleres,
 & neruorum resolutiones. Adde etiam cecexiam, id est, malum corporis habitum, Licentia-
 riam, id est, intestinorum leuitatem, cetera que fusi ventris mala, quibus senes vexantur. Adde
 incommoda senectutis pene innumera, que quasi per indicem Satyricus numerat Iuvena-
 lis Saty. x. Ex quibus facile deprehendemus, senes non solum infirmorum numero contine-
 ri, sed etiam morborum. Quid enim aliud in causa fuit, que Cornelius Senectio, cum hila-
 ris coenasset, subito extinctus fuit, auctore Seneca, nisi senectus? Quid Rodiorum legatum
 in calce orationis extinxit, nisi senectus? Quid A. Pompeium, L. Vallan. Ap. Sanfeium, Ju-
 lium medicum, Fabium senatorem, Anacreontem poetam, nisi senectutis infirmitas in-
 terfecit? Longa texeretur historia, si senes omnes, repentina morte interemptos, connume-
 rare uellem, cum satis fuerit, infirmitates ipsas letales, quibus senectus ipsa implicita est,
 ostendisse. Quibus finem imponet Licinius Caluus, homo Romanus exacte etatis, & ma-
 gno nauis senex, qui tribunatum militum deprecatus, ita uerba fecit ad Quirites: me iam non
 eundem, sed umbram, nomenque P. Licinii relictam uidetis. Vires corporis effectae, sensus
 oculorum, atque aurium hebetes, memoria labilis, uigor animi obustus, ac denique ipsamet in-
 firmitas. Et ad propositum redeundo, uidelicet, que regula ista loquens de infirmo habeat lo-
 cum in sene decrepito tenet expresse, & in terminis excellens ille glossator concilii Basilien-
 sis, siue pragmaticae sanctionis titulo de collatio. fol. xcviij. Quam opinionem pluribus fun-
 damentis probat, inter que adducit dictum Archi. in. c. nihil. viij. q. i. dicentis: facilius admit-
 tedam esse resignationem aegri, quam senis: quia senex presupponitur minus uiuere, quam aeger.
 Et ualde senex aequiparatur graui infirmo, c. i. de clerici. aegro. lib. vi. Nam senex mortuus,
 presupponitur ex senectute decedere, l. si ut certo. §. quid uero senectute. ff. comoda. ut latius
 ibi Archi. & dictus gloss. in dictis locis diuagatur. Hinc Apostol. ad hebr. eos. c. viij. dicit,
 que antiquatur, & senescit prope interitum est: quia senectus secundum Senecam nihil aliud
 est, quam uitae occasus: faciunt que in proposito scribunt quidam Moder. in tract. de beneficio.
 in. iij. parte. q. xviii. ubi etiam in indiuiduo decidunt istam quaestionem. Pro quibus facit
 etiam illud, quod senex semper est in morte: ut notatur in. l. is qui. ff. de fideicommissa.
 lib. cum conxor. ut scribit Cataldinus in tract. de traslatio. concilii Basilien. col. iij. Et Mo-
 der. in. l. senium. C. qui testa. fac. pos. & ex etimologia nominis apparet. Nam ut bo-
 ni auctores tradunt, senex dicitur quasi semine, hoc est, semimortuus, que acta maiore etate
 suis parte iam morti propinquior sit. Nex enim mortem significat, Et ideo merito Bie-
 philosophus senectutem portum omnium malorum appellabat. De qua Plinius lib. viij.
 c. x. quedam incommoda scribit. Cum quibus concordat Ioan. Anto. Campanus in epi-
 stola consolatoria ad Car. papien. de obitu fratris. fol. vi. & Archiepiscopus Florentinus
 in prima parte summe. titu. v. c. i. §. v. & vi. Et sexcenta alia senectutis incommoda heroi-
 co carmine enumerat Erasimus ad Guliel. Copium post diuum Gregorium super homilia
 erunt signa, & c. quae omnia huc tendunt: ut dicamus regulam istam de infirmo loquentem
 locum sibi uendicare in sene decrepito.
 Sed praedictis non obstantibus contrariam opinionem uerorem puto. Nam regula de
 infirmo simpliciter loquitur. Ergo in dubio debet intelligi proprie de illo infirmo, qui in
 lecto iacet, & febre corripitur, argum. eorum, quae dicit Barth. in. l. i. §. hoc interdum
 7 atum. per illum tex. ff. de fonte. Nam infirmitas uera, & propria est illa, que ex humorum ex-
 cessu causatur: ex quo succedit febris, ut tradunt Moder. Auinionen. in tract. legali. de pe-
 ste. in princi. & febris nihil aliud, quam motus corporis contra naturam, ut in. l. que situm. §.
 i. ff. de re iud. & in. l. i. §. sed sciendum. ff. de adi. edict. Senectus uero non est huiusmodi.
 Ideo proprie infirmitas non dicitur, sed debilitas, ut dicit Fely. in. c. quoniam frequenter.
 in penul. col. ut lite non contest. facit text. in cap. i. & in. c. nisi. §. propter debilitatem. de
 renuncia. & notant Moder. in. c. si pro debilitate. de offi. deleg. & in capitulo si qui testium.
 de testi. Et ideo concludendum est sub dispositione istius regule de infirmo loquentis se-
 nes non comprehendendi, quia senex, ex eo, quia senex, infirmus proprie non dicitur, ut uide-
 re esse tex. in
 l. cui

l. cui dens. ff. de adi. edict. ubi dicitur tex. que carens dentibus non est infirmus alias nullus
 senex esset sanus: innuit ergo tex. que senes licet dentibus careant non propterea infirmi di-
 cit debent. Et licet senes dicantur proximi morti, non autem sunt ita proximi, quin non
 spem uitae quinquennalis ex iuris praesumptione sibi polliceantur, ut dicit Alexander
 in. l. haereditatum. per illum tex. ff. ad legem falci. vel saltem sperent per annum uiuere, ut
 dicit Roman. in consil. cccxliij. peritur a me. in colum. i. Et ante ipsum Diuus Hiero. in
 secunda parte epistolarum titu. iij. epistola. xl. Et hoc idem prius dixit M. Tullius in lib.
 de senectute. & dixit in. §. item si quis in fraudem. numero. xxv. in fi. de actio. Est bene
 uerum, que in capulari sene, & pene iam decrepito renunciante, magis iustificari debet re-
 nunciatio, quam in iuueni, & superior diligentius eam renunciationem intueri debet, ne salu-
 late, vel fraudulenter fabricata sit. Quo casu putarem, proculdubio istam regulam in tali
 habere locum, aut saltem militarer ratio. c. ii. de renuncia. lib. vi. Et ita etiam uidetur sena-
 tiare Pet. de Ancha. in consil. cccxix. quaestio proponitur. Vbi loquitur de permutatione
 cuiusdam senis iam confecti. Nam ob eam causam, oportuit eum iustificare cessisse in uili-
 tatem ecclesiae, ut ibi per eum. Et ultra ista plura alia priuilegia seniorum uide per Moder.
 Hispanos in rubrica in fi. de iusti. & iur. colum. ix. nume. 75. cum sequit. & per Cardina-
 Iacobarium in trac. de concilio. pagina. lviij. cum seq. lib. i.

Quaestio Octaua.

OCTAVO Quero, an ista regula habeat locum in eo, qui intrat mare tempo-
 re tempestatis, uel est constitutus in alio periculo mortis, & renunciat in illo pericu-
 lo, & moritur infra uiginti dies ex illo?
RESOLVTIO. Videtur prima facie, que sic, per ea, que de periculo maris cumulat Io. de
 Mur. Prior, in quibusdam memorabilibus suis, ubi mare aequiparat infirmitati, & morti.
 De quo Fely. in. c. olim. in. ii. col. de excep. Et negari non potest, que nauigatio semper est
 periculosa, & incerta, sicut infirmitas, ut notat Bal. in. c. pastoralis. col. ii. de offi. ordi. Et
 eam aequiparat Aeneas Syluius, epistola. xxxvii. aegroti in carcere, uel lecto existenti. Hinc
 emanauit prouerbiu, qui nescit orare, ascendat mare. Et Ouid. in lib. ii. sine tunc. dicit, que
 nauigans ad mortem accedit. Nam prope tam letum, quam prope cernit aquam. Idem etiam
 Seneca testatur li. viij. Tagoae. & Tere. comedia. vi. Na plus dies. xxx. in nauis fui semper
 mortem expectans. Nam fortunatus est, qui nescit, quid male praeterierit, qui nunquam
 est ingressus mare. Et Proper. lib. iij. de morte peti. Ite rates curuae, & leti quocumque texte cau-
 sas. Ista per humanas mors uenit acta manus. Terra parum fuerat, fatis adiecimus undas.
 2 Fortunae miseris auximus arte uias. Et hoc est absolutum apud omnes, que intrans mare
 dicitur constitutus in articulo mortis. Et idem de illo, qui uadit ad bellum, ut de utroque di-
 cit Abb. in. d. c. pastoralis. §. praeterea. Et idem de intrante domum pestiferam, ut de istis
 omnibus loquitur Bart. in tract. de testa. in uers. mortuum, & in. l. si. ff. de infami. Car-
 dina. in clemen. prima. in prin. & §. si. de poenis. Et quod habetur toto titulo. ff. ad leg.
 rho. de iact. Adeo que lex aequiparauit mare homini crudeli, & potenti, ut in. l. tertia. ff.
 de donat. cau. mor. Et plura ponit Luc. de penna in. l. quorrens. de naufrag. lib. xi. Quibus
 omnibus consideratis, uidetur concludendum, regulam istam in tali renunciatione lo-
 cum habere.
 Sed istis non obstantibus, teneo contrarium, per ea, quae notat Abb. in. c. quod de his.
 3 in fin. de senten. excom. Ex cuius dictis quaestio ista resoluitur. Nam ponit ibi pro con-
 stanti, ibi esse tex. probantem, que inter infirmitatem, & periculum mortis magnum esse di-
 scrimen. Quod si uerum est, prout infirmo non potest, regula ista loquens de infirmo non
 habebit locum in sano constituto in aliquo periculo mortis, quia non dicitur infirmus ca-
 infirmitate, de qua regula sentit. Si igitur talis cedat, & moriatur infra. xx. dies beneficium
 non uacabit per obitum, sed per renunciationem, quia cessat mens, & intentio regulae,

Quaestio Nona.

NONO Quero, ponamus aliquem infectum peste, iustum continere domi, ubi
 renunciat, deinde incerto die solus moritur, dubitatur utrum ante, uel post uiginti

mum diem mortuum fuisse presumamus, & cui potissimum onus probandi incumbat, an, videlicet, reo excipienti de regula, an vero actori resignatario?

RESOLVTIO. Istud dubium habet duas partes. Prima est, an regula ista, quae loquitur de infirmo procedat in infecto? Secunda pars, supposito, quod sic, nunquid in dubio debeat praesumi mortuus infra, vel post viginti dies, quando nescitur tempus obitus. **Circa primum videtur dicendum, regulam habere locum in infecto, quod sic ostenditur.**

1 Infectus dicitur constitutus non solum in infirmitate, sed etiam in periculo mortis, ut late probat Cornetus in consil. cxxxi. in hac consultatione. in quarto volumine. & in consil. l.iii. eodem lib. Et in pulchra quaestione reassumunt nouissimi Bononienfes in tracta. legali de peste. in prima parte. q. x. Et ista opinio suaderi potest ex eo, quia pestilentia est morbus acutissimus, & contagiosus, qui omnes alios magnitudine superat, ut dicitur in cap. sicut. el primo. de sumo. Cum igitur tex. iste loquatur de infirmo, in dubio intelligendus est, de omni infirmo, qui est in periculo mortis, ita, quod comprehendet infectum pestilentia.

2 Prædictis tamen non obstantibus, contrariam opinionem puto veriorcm, videlicet, regulam non habere locum hoc casu, ex eo, quia licet infectus pestilentia dicatur constitutus in periculo mortis, non tamen potest dici infirmus, nisi per quandam fictionem, & habito respectu ad periculum imminens ex illo morbo tam contagioso, ex quo infectus adeo est aeris participatione contaminatus: ut facile cuitetur ab aliis. Et tali respectu potest homo se infirmum existimare, cum possit ex infectione statim generari pestilentia, & cum necare. Et ideo prudentis erit, tali tempore, se, & sua, ita componere, ac si infirmus esset, & se cerneret moriturum. Vere tamen & realiter considerando rem ipsam, infectus pestilentia sanus est, & non infirmus. Nam infirmus dicitur, qui iacet in lecto, & febræ corripitur. l. prima. §. sed sciendum. ff. de adili. adict. & notat gloss. in summa. decimafexta quaestione prima. & notatur in capitu. cum infirmitas. de poenit. & remissio. Cum igitur regula ista sit stricti iuris, & exorbitans a regulis iuris communis, debet de proprio, & uero infirmo intelligi, non de praesumpto alias sequeretur illud inconueniens, quod senes, de quibus supra proxime diximus, qui infirmorum numero continentur, furiosi, absentes, & alii omnes, qui infirmis equiparantur, iuxta tex. in l. secunda. §. furiosus. ff. de iure codicil. comprehenderentur sub ista regula, quod non est verum. Intelligenda igitur erit in casu proprio infirmitatis, cum sit odiosa, & stricti iuris. Et hoc, quoad primum.

Circa secundum quis tenetur in dubio probare infectum mortuum fuisse infra viginti dies. Dicendum est, quod opponens de regula, ex eo, quia resignatarius habet intentionem fundatam de iure, quod taliter mortuus, praesumatur mortuus post viginti dies. Ratio est, quia quaelibet infirmitas in dubio praesumitur durare longo tempore, saltem per annum, ut probat Cardina. in capitu. cum inter. de electio. per tex. in cap. communiter. xxxiii. distinctione. Sequitur Alexand. in l. furiosus. in secunda colum. C. quites. face. pof. Et ideo infirmitas longum impedimentum reputatur in dubio. l. si longius. in princ. de iudici. Sequitur Decius in c. prudentiam. in. iiii. col. de offi. deleg. Et illud dictum sequuntur Moderni Taurinens. in l. prima. nume. 539. ff. de offi. eius. Non obstat, quod in morbis peracutis, veluti pestilentia velocissime homo moritur, ut dicit Bartholo. de Pisis in tracta. pestilentia. in principio. ex mente Hippocratis in tertio pronosticorum, & in secundo Aphorismorum. c. xxiii. & Galenus in primo de morbo. c. iiii. Quia respondetur hoc non esse simpliciter verum, sed secundum complexionem, & alia accidentia infirmi, hoc euenit. Et ideo dicit Gabriel Bergomen. in tracta. pestilentia. in secunda parte. fo. v. quod licet peracuta agritudines non transcant. xiiii. diem, secundum Hippocratem, tamen dicit, quod iste latro pestiferus pabular, & diuagari potest in corpore humano per quadraginta dies, & tandem infirmum interimere. Quae quidem opinio, cum ex multis medicorum locis satis comprobetur, tum ex saeuissima illa, & multis seculis memoranda, anni M. D. XXXVII. pestilentia, quam ipsi vidimus, fit manifestior. Iacuerat enim per idem tempus in domo Reverendiss. Cardinalis Laurentii Sanctorum quatuor, quibus tunc erat Auditor, peste languens, quidam nomine Turion, Niccolai sigillatoris Sacrae poenitentiarie famulus. Is cum diu hoc morbo torqueretur, tandem quinquagesimum diem transgressus obiit. Idem eadem in domo duobus aliis accidit. Nam secretarius principis Orange, tunc exercitus Imperialis in illa saeuissima Urbis direptione Ducis,

ne Ducis, pestilentia tactus, ultra quadagesimum diem languens vitam protraxit, tandem ex eodem morbo decessit. Ioannes etiam Bononiensis. eiusdem Cardinalis famulus pestilentia correptus sexagesimum diem cum gemitu transgressus, ex eodem morbo exspirauit. Deficeret mihi tempus, pariter & papyrus, si infirmorum omnium casus, & temporis longi excessum discutere vellem. Plures enim reperiuntur, quae Sybillae folia. Sic itaque dictum Hippocratis, & aliorum intelligendum est, concurrentibus habitudine corporis cum mala dispositione, ut apparet quotidianum vsu. In dubio tamen agritudo praesumitur longa, nisi probetur contrarium, & hoc erit arbitrarium, ut dicit Alex. in l. furiosum. in secunda col. C. qui testa. face. pof. Et ista opinio communis est, ut patet ex his, quae dicit Abba. in. d. c. cum inter. Et eam sequitur late quidam Modernus Hispanus Pet. de Biaxio in tract. de elec. in ii. par. c. vi. in. ii. col. Et ex istis habes unum priuilegium singulare infirmitatis, quod licet secum medicos infirmitates peracutae extinguant hominem in decimo quarto die, per ea, quae dicta sunt superius: hoc tamen de iure non procedit, quia praesumitur omnis infirmitas longius durare. Et dicenti, hominem fuisse mortuum ex tali morbo peracuto infra dictum terminum, incumbit onus probandi. Quia, ut dixi semel infirmus, semper praesumitur infirmari, nisi probetur contrarium.

Nec mirandum est, si in hac materia coniecturali, Iurisconsulti ad auferendum lites illud tempus extra ordinem medicorum commentum sunt, quia videmus in simili, quod hodie communiter homines intra quinquagesimum & sexagesimum annum moriantur, ut ex sepulchris defunctorum inspicere licet. Et utinam nobiscum cum Psalmista tam bene ageretur, dicente. Et erit uita hominis. lxx. annorum, in potentatibus. lxxx. Nam satis nobis consultum fuisse fecit. Et tamen non curans fixum illud Prophetae tempus, neque rursus cursum ipsi sum quoctidianum breuioris vitae ante oculos obuersantem: sed quaedam alias longioris aui coniecturas sanxit, quod diffinitio hominum vitam ad centum usque annos posse protendi, transferens onus probandi in asserentem oppositum, ut in. l. si. C. de sacrosanc. eccle. Rationem vero illius praesumptionis vitae centum annorum scribit notabiliter Crinitus, ex mente Arabum. lib. vii. de honesta disciplina. c. ix. Capta coniectura ex pondere dragmarum cordis humani, ut ibi latius per eum. Sic igitur licet medici infirmitate peracuta certis ueluti cancellis circumscriptis, nos tamen alio respectu longius protrahimus.

Ergo hoc primum infirmitatis singulare priuilegium erit, quod etiam in peracutis morbis praesumitur quis quousque uiuere, donec probetur mortuus. Quae quidem probatio incumbit asserenti, iuxta uulg. l. qui dicit. de proba. Sed quando hoc deuenimus, ut de specialibus priuilegiis infirmitatis mentio fiat, operae precium erit, quaedam alia infirmitatis singularia priuilegia praedictis annectere. Quando etiam materia istius regulae affinis est, & expositulare uideatur, quae longa lectione retexui. Erunt enim numero fere nonaginta. Quae quoniam experta reperiuntur in iure, neque obuiam cuiquam uolenti occurrunt, & illa alias iunior multo labore collegi, praetermittenda non duxi. De primo priuilegio diximus.

Secundum priuilegium speciale infirmitatis erit, quod licet propter infirmitatem quis non sit remouendus ab officio, ut in cap. scripsit. cum duobus sequen. vii. q. i. Nec coniugati ob eam causam separari possunt, ut in. c. ii. de coniu. lepro. & in. c. hi qui. xxxii. q. vii. Neque etiam tutor propter infirmitatem ab administratione remoueri debeat, ut in. l. solent. de tutel. sicut nec iudex, cui ex successione administratio defertur, ut in. c. grandi. de suppl. neg. praes. lib. vi. Bar. in. l. caecus. ff. de iudi. Tamen habes textum singularem in. l. iiii. C. de offi. praefec. praes. ori. quod iudex propter infirmitatem remouetur ab officio. Et ita ibi Saly. sum mariu scribit.

Tertium speciale priuilegium infirmitatis est: ponit tex. in. l. filium diffini mus. ff. de his qui sunt sui, uel alie. iu. Vbi propter infirmitatem longinquam patris collitur praesumptio, quod filius natus in domo, & vicinis scientibus, praesumatur filius illius infirmi.

Quartum, quia licet quis non excusetur ea ignorare, quae publice proclamantur, ut in. l. si tutor. C. de peri. tuto. tamen infirmus excusatur, tex. est notabilis in. c. si. qui mar. accusa. pof. tradit Bar. in. l. is potest. ff. de acqui. haeredi.

Quintum singulare priuilegium infirmitatis est, quia sicut impensa fumeris praefertur cuiquam alii creditori, ut est tex. notabilis in. l. impensa fumeris. ff. de relig. & sumpr. fume. Sic eodem modo & impensa facta in infirmum praefertur cuiquam alteri creditori. Ita singulariter Bal. in. l. in restituenda. per illum tex. C. de peri. haer. Et hoc bene nota.

Sextum speciale priuilegium ponit tex. in. l. i. ff. de offi. consul. Vbi collega inchoata per suum collegam potest completere, & exequi quando al-

*cras in in
uisione ab
iuliano
hippocrati
in in planis*

*privilegia
infirmitatis*

ter collega est infirmus. ¶ Septimum, quia commodatarius tenetur ad impensas scindas seruo commodato infirmo, secundum distinctionē tex. notabilis in. l. in rebus. §. postum. ff. commoda. ¶ Octauum, usufructuarius tenetur etiam ad impensas scindas in seruum infirmum, in quo habet usufructum. l. sicut impendia. ff. de usufruc. ¶ Nonum priuilegium, quia seruus infirmus censetur interim seruire: & tempus infirmitatis computatur in tempore conuenio. tex. est notabilis in. l. cum haeres. in. §. stichus. ff. de sta. homi. ¶ Decimum, quia per seruum etiam infirmum usufructum retinetur. l. arboribus. §. de illo. ff. de usufruct. ¶ Undecimum, quia contractus factus ab infirmo cum medico potest rescindi per officium iudicis. Casus est singularis in. l. medicus. ff. de uariis, & extraor. cog. ¶ Duodecimum, quia contumacia non cadit in infirmum. l. contumacia. §. pœnam. ff. de re iudi. Bar. in. l. i. in prima colum. ff. de in integ. resti. ¶ Decimum tertium, quia propter infirmitatem detentus a facto promisso sub pœna excusatur. bonustex. in. l. si. §. p. ff. ad leg. rhodi. de iact. Et hoc non procedit solum in infirmitate propria, sed etiam suorum, vt Alex. tradit in. d. l. quæsitum. ¶ Decimum quartum, quia contractus nominatus habetur pro impleto ex parte eius, qui propter infirmitatem fuit impeditus. l. si pecunia. in principio. ff. de condi. ob causam. ¶ Decimum quintum, quia iudex delegatus superueniente infirmitate mutatur. l. si longius. in principi. ff. de iudi. ¶ Decimum sextum, quia impensas factæ in infirmum etiam inuitum, & contradicentem repetuntur. glos. est singularis in. c. prouidendum. lxxiii. distinct. Quam glos. confirmo ex aliis duabus singularibus glo. positis in. l. stichus. ff. de pecul. lega. Quæ dicunt, q̄ beneficiatus in statu suæ personæ nunq̄ potest opponere, quod utiliter in eum non sit gestū. Quas glo. no. ad limitationē. l. viles. ff. de pecul. haere. Et illas glo. ibi Bart. approbat, & easdem sequitur Ioan. Andr. in. c. cum C. laicus. de foro cōpeten. lib. vi. in nouella. ¶ Decimum septimum, quia medicus tenetur gratis curare infirmum pauperem. glos. est notabilis in. d. c. prouidendum. lxxiii. dist. in vers. infirmus. in principi. ¶ Decimum octauum, quia licet testamentū factum ab eo, qui postmodum mortem sibi consciuit, si metu criminis hoc fecit, nihil ualet, tamē si fuisse infirmus, & propter impatientiam doloris suæ infirmitatis hoc fecisset, non irritatur testamentum. l. ii. C. qui testa. fac. pos. cum suis concordan. ¶ Decimum nonum, quia sententia lata contra infirmum, iudice sciente, est ipso iure nulla. l. quæsitum. cum glos. not. ff. de re iudic. ¶ Vigésimum, quia licet in die Paschatis nulli cui liceat ruri commorari tamen si in infirmitate est detentus, excusatur. tex. est notabilis in. c. nulli. de consecra. distinctio. iii. ¶ Vigésimum primum, quia infirmus omni tempore, & indifferenter debet baptizari, quamuis alias non possit certo tempore baptizari. tex. est in. c. si qui. cum capitulo sequenti, de consecra. distinctio. iii. ¶ Vigésimum secundum, quia procurator, qui regulariter post litē contestatā non potest mutari, tamen propter infirmitatem mutari potest. l. vel in iudicio. ff. de procura. ¶ Vigésimum tertium, quia arbiter post susceptum arbitrium, licet regulariter teneatur, & cogatur laudum dicere, tamen propter infirmitatē excusatur. l. licet ff. de arbit. ¶ Vigésimum quartum, quia licet regulariter habenti tutorem curator non soleat dari, tamen si tutor est infirmus datur eius periculo. §. si. in. l. de cura. l. solent. ff. de tutel. ¶ Vigésimum quintum, quia infirmo aliquem inculpanti de maleficio, non creditur. l. si quis in graui. in principi. ff. ad sullen. tollit tamen præsumptionem calumniæ. tex. est notabilis in. l. qui cum maior. §. si. ff. de bo. libe. ¶ Vigésimum sextum, quia manumissus a domino in seruientem reuocatur, quando domino suo infirmo suffragium non præstitit. l. alimenta. ff. de libe. agno. ¶ Vigésimum septimum, quia monachi, qui alias prohibentur comedere carnes, tamen si sunt infirmi, bene possunt comedere, tex. est notabilis in capitulo cum inter monasterium. de statu mona. ¶ Vigésimum octauum, quia socius, qui occasione societatis incidit in infirmitatem, computare potest expensas factas in infirmitate suo socio, ac si in societatem expendisset. Casus est notabilis in. l. socius qui in eum. l. sequenti. ff. pro socio. Quod limita singulariter non procedere in mandatario, qui exequendo mandatū factus est infirmus. Casus est singularis in. l. inter causas. in. §. non omnia. ff. mandati. Quod bene nota. ¶ Vigésimum nonum, quia dominus non curando seruum suum infirmum priuatur dominio eius. Casus est notabilis in. l. prima. §. & seruus. C. de latina liber. toll. ¶ Trigésimum, quia si filius, vel haeres non curauit testatorem infirmum perdit hereditatem. Casus est notabilis in. §. si quis de predictis in authen. vt cum de app. cogno. ¶ Trigésimum primum, quia maritus qui uxorem suam infirmam

infirnam nō curauit, perdit lucrum dotis. l. ab hostibus. §. si uir. ff. solu. matr. & ibi glos. ¶ Trigésimum secundum, quia emptor, qui seruum infirmum non curauit non potest agere redibitoria contra debitorem. tex. est in. l. quid si nolit. §. si mancipium. ff. de adil. adict. ¶ Trigésimum tertium, quia licet regulariter testes ad iudicem debeant venire, tamē si sunt infirmi, mittuntur ad domum eorum. tex. est in. l. ad egregias. ff. de iureiuran. ¶ Trigésimum quartum, quia infirmus, vel valetudinarius excusatur a numeribus personalibus. tex. est in. l. prator. in principi. ff. de uaca. mune. ¶ Trigésimum quintum, quia si unus ex compromittentibus, seu litigantibus coram arbitro non adfuerit, aduersa valetudine impeditus, pœna in effectu nō cōmittitur. tex. est in. l. si cū dies. §. si quis ex litigantibus. ff. de arbit. ¶ Trigésimum sextum, quia delegatus impeditus propter infirmitatem potest alteri committere uices suas. tex. est in. c. si pro debilitate. de officio deleg. ¶ Trigésimum septimum, quia licet alias electores infra octo dies teneantur electo suam electionem præsentare, alias incurrunr certam pœnam: tamen si infirmitate sint detenti, excusantur, vt in capitulo. cupiens res. §. certum. cum glos. in versic. alia iusta. de electio. lib. vi. ¶ Trigésimum octauum, quia licet beneficiatus ad ordines promoueri cogatur, alias priuatur beneficio. Si tamen infirmitatis impedimentum præterdit, non cogitur, secundum dictum notabile glo. magne in. c. licet canon. est glo. ante penul. de electio. in. vi. ¶ Trigésimum nonum, quia confessio facta in infirmitate, si infirmus conualecat non inducit obligationem, vt plene per Bar. in. l. cum quis decedens. §. codicillis. ff. de lega. iii. ¶ Quadragesimum, quia si infirmus excusatur aliquem, tolluntur indicia contra eum orta, ita singulariter tenet Bar. in. l. i. in ulti. colum. C. communia deleg. ¶ Quadragesimum primum, quia si legari infirmus, in legatione sua debet eis solui, quoad redire possunt. Ita notabiliter Bar. in. l. si cui. §. tan diu. ff. ex quibus causis maior. per illum tex. Quem dicit menti tenendum, quia sæpe occurrir. ¶ Quadragesimum secundum, quia si fiat substitutio in legato, uel hereditate contemplatione certę infirmitatis, quod eoliberato ex illa infirmitate, & mortuo ex alia, legatum uel hereditas non debetur substituto. Casus est notabilis in. l. alumna. §. si. ff. de adim. mendis lega. quem ibi Bar. multum cōmendat. ¶ Quadragesimum tertium, quia licet alias contra debitores ab sentes latitantes fiat uenditio bonorum per creditores, tamē contra debitorem infirmum uenditio fit, procuratore dato bonis, causa cognita. tex. est in. l. si quis in situatur. in fi. ff. de hæred. insti. ¶ Quadragesimum quartum, quia æger, seu infirmus non tenetur mittere procuratorem, vt uideatur uelle glos. nota. in. d. l. si quis instituitur. in fi. De quo tamen omnino uide Bar. in. l. prima. ff. de diuers. & tempo. præscrip. & in. l. iii. §. si quis. ff. si quis cautio. ¶ Quadragesimum quintum, quia ille, qui in iudicio se sistere promittit, & infirmitate sit impediens, exceptione adiuuatur. tex. est in. l. ii. §. si quis. ff. si quis cautio. ¶ Quadragesimum sextum, quia rectores, qui tenentur ad alimenta officialibus suis, illa etiam debent si infirmantur, & tenentur ad pullos, & similia, licet non ad medicinas. Ita notabiliter Bar. in. l. legatis. ff. de alimen. & cib. leg. ¶ Quadragesimum septimum, quia clericus infirmus nō residens in ecclesia, nihilominus percipit quotidianas distributiones, tex. est notabilis in. c. primo. de cleri. non residen. lib. vi. ¶ Quadragesimum octauum, quia infirmus nō præsumitur donare causa mortis, nisi de restituendo conueniat, uel fiat mentio mortis, tex. est notabilis in. l. scia. §. si. ff. de dona. cau. mort. Sequitur Alexand. & est communis opinio, in. l. quæ dotis. colum. ii. numero. 6. ff. solu. matr. ¶ Quadragesimum nonum, quia benemeritus est, qui curauit infirmum, & est sufficiens causa ad manumittendum ipsum, etiam a filio minore viginti quinque annis. vt in. l. etiam. §. ex præterito. ff. de manumiss. ¶ Quinquagesimum, quia si medicus promissit curare infirmum, tenetur pro eodem salario illum iterum curare. Glos. est notabilis in. l. maritus. ff. locati. de quo uide ibi Bart. ¶ Quinquagesimum primum, licet alias gratia extinguatur negligentia eius, qui uacantem præbendam petere poterat, & non petit, tamen si infirmitate fuit detentus non expirat ipsa gratia, quin eius uigore aliam postmodum uacantem possit petere. glos. est notabilis in. c. si clericus. in verbo negligentem. de præben. lib. vi. ¶ Quinquagesimum secundum, quia episcopus infirmitate detentus, suffraganeos suos consecrare non ualens, coepiscopo suo, uel alii uices suas mandare potest. tex. est in. c. quod sedem. de offi. ordi. ¶ Quinquagesimum tertium, quia notarius infirmus potest facere, q̄ de eius protocollis alius sumat instrumentum. Ita notabiliter Bar. in. l. quædam. §. nihil interest. ff. de edendo. cum limit.

de qua ibi per eum. ¶ **Quinquagesimum quartum**, quia famulus infirmus debet habere salariū suū tempore infirmitatis. *glos. est in l. arboribus. §. de illo. de usufruc. Sed in hoc ueritas est in contrarium, quam habes per glos. & Bar. in l. si uno. §. item cum quidam. in ul. colum. ff. loca. De qua re post Alexan. ibi in Apostillis, latius scribit quidam doctissimi Moder. Bononiensi. nomine Vlpianus de Zannis, in. §. iuris prudentia. in. xix. & seq. colum. in l. de iusti. & iur. ¶ **Quinquagesimum quintū**, quia famulus, qui non potuit seruire certo tempore propter infirmitatem, potest alio tantundem tempore seruire, & habere integrā mercedem, secundum quod notabiliter distinguit Bar. in. d. l. si uno. §. item cum quidā. in fi. Vbi Moder. & latius Ioan. Baptista caccialup. in repe. leg. diē functo. q. xlviii. ff. de offi. assess. & las. in l. si ita stipulatus essem abs te. col. penult. ff. de verbo. obligat. ¶ **Quinquagesimum sextū**, quia infirmitas probatur per sacramentū ipsius infirmi, ut in Specul. in tit. de appel. §. vii. uerfi. quid ergo. Quem refert Bal. ubi pulchre per eum, in l. quæsitū. ff. de re iudi. ¶ **Quinquagesimum septimū**, quia propter infirmitatem procuratoris, uel auditoris quis excusatur a prosecutione causæ appellationis. Et licet Oldradus op. ponat aliqua in cōsil. sūo. cccxvii. quem uide. Tamen prima opinio est uerior, & approbata in Rota, ut refert D. Guliel. Castiodorus in collecta. decif. tit. de appella. decisione incip. firma est propositio. ¶ **Quinquagesimum octauum**, quia presbyter, qui in infirmitate uouit intrare monasterium, & refutauit beneficium, non impeditur, si conualuit, repetere beneficium, si non est factus monachus, *tex. est in cap. primo. xvii. q. ii. & facit. c. ii. de uor.* ¶ **Quinquagesimum nonum**, quia infirmus sacerdos prohibetur, ac etiā excusatur celebrare. *Glos. est in c. illud. xxvii. q. i.* ¶ **Sexagesimum**, quia infirmitatis præsumptio tollitur per actum incompatibilem, puta per coitum. *c. tenor. & ibi doct. extra de re iudi.* ¶ **Sexagesimum primū**, quia impensæ factæ in monachum infirmum, qui est in studio, reddunt Abbatem, uel patrem obligatū. *uide notatam per Specul. in tit. de salario. §. quarto. uerfi. quid si monachum.* ¶ **Sexagesimum secundū**, quia infirmus diuturnus adnumeratur inter personas miserabiles, ut in l. prima. C. quando Impera. inter pupil. & uidu. ¶ **Sexagesimum tertium**, quia infirmus non tenetur ieiunare. *c. ii. & ibi Abb. de obseruatio. ieiunij.* ¶ **Sexagesimum quartū**, quia infirmo consentiente alius substituitur in dignitate in totum, sed superior decernit ægrotanti alimenta, quandiu uixerit, & hoc fieri potest sine peccato, cum non procedat ex pactione ægrotantis, & substituti, sed ex iuris dispositione, & superioris, ut per Abb. in c. tuanos. in fi. de clerico ægrotan. ¶ **Sexagesimum quintū**, quia excusatores missi ab infirmo ad iudicem ad allegandū infirmitatem, possunt etiā testificari de infirmitate, & eis creditur. Ita notatur in c. querelam. de procurato. Vbi Dominus Alex. de neuo post alios hoc notabilius prosequitur. ¶ **Sexagesimum sextum**, quia qui propter corporis inualiditatem officium implere non potuit, & ob hoc ad aliud officium aspirauit, nihilominus fungitur priuilegijs, quæ competunt illis, qui perfecerunt, *tex. est notabilis, & ibi Bar. in l. ex agentibus. C. de princi. agent. in reb. lib. xii.* ¶ **Sexagesimum septimū**, quia qui infirmos visitare negligit, peccat uenialiter, ut in c. vnum orarium. §. alias ea demum. xxv. distinct. ¶ **Sexagesimum octauum**, quia sicut non est obligatorium iuramentum, quod nō potest seruari sine interitu salutis æternæ. Ita non est obligatorium iuramentū, quod non potest seruari sine interitu salutis corporalis. Ita habes per glo. Io. And. & D. Abb. in c. si uero. de iure iurā. ¶ **Sexagesimum nonū**, quia monachus, qui non potest eligere solitariā cellulam, & a congregatione discedere tamen de consensu Abbatis, causam infirmitatis, potest causam modo intra septa, & clausurā monasterii habitet. *tex. est not. in c. monachū. xx. q. iiii.* Quod quasi ter procedat, dixi latissime in trac. meo de offi. & potestate maioris pœnitentiarii, & sacre Pœnitentiariæ. & in trac. breuiū. num. 31. & 32. ¶ **Septuagesimū**, quia licet alias mada tarius in præiudiciū mandantis non possit renunciare mandato: tamen si impeditus est, ad uerā ualitudine, potest. *l. si mandauero. §. si cum. l. sequen. ff. manda.* ¶ **Septuagesimum primū**, quia si rector ecclesiæ in sua infirmitate multa expēdit, & plura contraxerit debita, successor tenetur. *c. i. vbi dominus Abb. de solut.* ¶ **Septuagesimum secundū**, quia officiales digni, qui propter infirmitatē nō possunt exercere officij, non tenentur seruire per substitutū, pulchre glos. & Bar. in l. i. §. diuus. in ul. col. ff. de uariis, & extraor. cog. ¶ **Septuagesimum tertium**, quia denunciatio facta per medicum, qui dicit aliquem infirmum, uel quod sit reus in lita cicatrix, nunquam aliquid operatur, nisi præcedat iudicis inquisitio diligens: citra hoc, *tex. est singularis, & ibi exclamat Bar. in l. semel. C. de re mili. lib. xii.* ¶ **Septuagesimum quartū***

¶ **Septuagesimum quartum**, quia medici uocati ad infirmos debent ante omnia infirmū ad confessionē inducere, neque quicquam debent persuadere pro salute corporis, quod tendat in animarum periculum. *c. cum infirmitas. de pœni. & remis.* ¶ **Septuagesimum quintum**, quia prior conuentualis non potest alibi residere, q̄ in loco monasterij, tamen propter infirmitatem potest, *tex. nota. cum glo. in clem. i. in. §. sane. de statu mona.* ¶ **Septuagesimum sextum**, quia si abbatissa infra annum infirmitate detenta non fecit se benedici, non priuatur, ubi alias priuaretur. *tex. est cū glo. in cle. attēdētes. §. statuimus. de sta. mo. in uerbo rationalis.* ¶ **Septuagesimum septimū**, quia licet clericus non possit exire extra chorū ante finem officij, tamen ex causa infirmitatis superuenientis potest. *Clemen. prima. de celebra. missar. in glo. in uerbo rationabili.* ¶ **Septuagesimum octauum**, quia infirmitas est iusta causa dispensandi super pœna delicti, cum aliquo. *glo. cum tex. in clem. i. in uerbo necessitate. in. §. si qua uero. de priuili.* ¶ **Septuagesimum nonum**, quia licet tempore interditi sit data potestas celebrandi conuentui, & tunc non possunt alios admittere ad audiendum diuina: tamen si ille conuentus non haberet, nisi tres ministros, quorum duo essent infirmi, ille tertius potest alios admittere, ne priuilegiū esset inutile. *Glo. penul. in c. licet. de priu. in. vi.* ¶ **Octuagesimum**, quia tribunus militum debet ualudinarios militum visitare, & inspicere, an propter hoc sint licentiandi. *l. officium. in fi. ff. de re milit.* ¶ **Octuagesimum primum**, quia infirmitas procuratoris tollit præsumptionem reuocationis resultantis ex iudicio suscepto per dominum, *c. si quem. in fi. de procur. lib. vi.* ¶ **Octuagesimum secundum**, quia miles propter infirmitatem impeditus uenire ad diem comiteatus, excusatur. *tex. est notabilis in l. qui comiteatus. ff. de re mili.* ¶ **Octuagesimum tertium**, quia perpetua infirmitate laborans excusatur tutela, uel cura. *l. prima. C. qui morbo.* ¶ **Octuagesimum quartum**, quia licet sint paria, quod testamentum ordinetur ore tenus ab ipso testatore coram testibus, uel quod coram ipso testamentum ordinatum legatur a notario testibus, ut in l. hac consultissima. §. ad eum. C. qui test. fac. poss. tamen si coram testatore grauius infirmo illa scriptura esset lecta coram testibus, per hoc non probaretur testamentum illud fuisse suū, nisi expresse p̄betur, q̄ illa scriptura lecta, de uoluntate testatoris ordinata fuit. Ita pulchre, & notabiliter dicit Io. an. in additione Specul. in tit. de testa. §. in primis. quem doct. in. d. §. & cum humana. referunt, quod bene nota. ¶ **Octuagesimum quintum**, quia opera infirmi inuitiles sunt. *l. penul. ff. de rei ued.* ¶ **Octuagesimum sextum**, quia legatum infirmæ acti factum, ad ornamentum ciuitatis cedere dicitur. *tex. est de hoc in l. ciuitatibus. in princ. ff. de leg. i.* ¶ **Octuagesimum septimum**, quia licet coniunctus mortem coniuncti scire præsumatur, fallit, nisi coniunctus sit infirmus. Ita Bar. in l. is potest. ff. de acqui. heredit. per tex. in c. cum in tua. qui matri. accu. pos. sequitur Alex. in l. titius. §. lucius. in fi. colum. numero. 5. ff. de lib. & posthu. ¶ **Octuagesimum octauum**, qui infirmi propter infirmitatem nubere debent, quia, ut dicitur Ecclesia. c. xxxvi. Vbi non est mulier ingemiscit æger. Et vna ex causis quare matrimonia procurantur, est, ut in tribulatione conuolentur, alias pauci conuolentur, cum pauci reperiantur sani. secundū Bar. in trac. de tyrannide. & Aeneas Syluius, epistola. xxxvii. Debet tamen hoc prius infirmus sponsæ reuelare, ne inde scandala nascantur, ut notatur in c. quemadmodum. de iure iur. & in c. i. & ii. de coniug. leproso. ¶ **Octuagesimum nonum**, quia infirmus in extremis constitutus, præsumitur sanæ mētis, nisi contrarium probetur, ut dicit Abb. in c. dilectus. numero. 9. & 13. de succes. ab intesta. ¶ **Nonagesimum & ultimum**, quia infirmitas non facit aliquem actum nullum, nisi sanam mentem excludat. Antō. in c. extramissa. de renuncia.

¶ **Quæstio Decima.**
DECIMO Quæro, an regu. ista hēat locū in infirmo infirmitate aī, & nō corporis? **SOLVTIO.** Potest teneri, q̄ non, cum ista regula proprie intelligenda sit, & infirmitas mētis resignationē prohibet, sicut & ceteros actus. *l. in negotijs. ff. de re. iur.* Et hoc de plano procedit, capiendū infirmitatē mentis, pro furto, de qua in c. si quis insaniens. H5

& in. c. primo. xv. q. i. & in clem. si furiosus. de homici. Et isto casu debet consistere, resignacione in furore facta fuisse, ut praedicta procedat: Secus autem quoniam resignatio reperitur facta a furioso, qui modo est sane mentis. Quia ex quo clare non constat factam fuisse in furore, in dubio presumetur facta in sana mente, ut Bald. dicit in sua Marg. in uers. furiosus. & in l. si per illum tex. C. de haered. insti. & tradit late Alex. & Moder. in l. furiosum. C. qui test. fac. pos. Si uero infirmitas animi capiat pro ira, uel odio, uel alia passione, ut capit glof. in summa decima quinta. q. prima. idem dicendum est, quoad effectum istius regulae. Sed maius dubium est, nunquid renunciatio in talibus passionibus facta ualeat, & de facta per iram non est dubium, quod non ualeat, per ea, quae late scribit laf. in l. si filiam. in secunda colum. C. de inof. test. & Fely. in. c. Mathaeus. de sumo. De facta in gaudio, habes glof. in uerbo balneum. in. §. ferui uero. insti. de liber. & tex. in. c. unusquisque. xxii. q. iiii. Et de facta per metum habes in. c. abbas. q. metus cau. & in deci. ccii. de renu. in antiq. cum conor. v. late scribit Deci. in consi. ccix. Et eodem modo de ebrio dicendum est, ut in cle. si furiosus. de homi. & in. d. glo. summa. ¶ Tamē aduertendum est, quia de resignatione facta colore iracundiae ex eo, quia per prius eus male illum tractauerat, Do. & Prapo. aliiq. in. c. q. periculosum. vii. q. i. tenet, talē renunciacionē ualere, licet possit statim beneficiū repeti, secus tamen ex intervallo. Ita dicunt ibi doc. & sequitur Decius in. c. ii. in. ii. col. de rescrip. Itaq. ad istas passionē non adaptatur regula, quae requirit talem infirmitatē, quae non impediatur renunciacionē. Sed passionē animi praefata, quia occupant intellectū, & libertatē iudicii non adaptatur huic regulae, cū resignatio facta, durantibus huiusmodi animi infirmitatibus, sit nulla, neq. potest in ea militare distinctio istius regulae, uidelicet, si renūciās moriat infra. xx. dies, uel post: quia ista distinctio praesupponit resignacionē ualidā, ab infirmo sane mentis factā.

¶ Quaeſtio Vndecima.

VNDECIMO Quaeſto, quid si infirmus ex uulnere non letali, ex quo non putabat se moriturū, renunciet, qui postea ex superueniente infirmitate sua, aut medicorū cura, non ratione uulneris decessit: utrum isto casu procedat regula?

SOLVTIO. Casus iste alias accidit in Rota in Prisco, ut refert hic Fely. in quibusdam remissionibus, & nihil tamen determinat, sed se remittit ad quosdam allegaciones, quae non reperiuntur in rerū natura. Et glossator etiā hic de ista. q. meminū, licet eā dubitative resoluat, & uideatur magis inclinare in partē negatiuā, uidelicet, non habere locū regula: Motus q. regula requirit infirmū de ipsa infirmitate mortuū, qui uero moriē ex superueniente, non dicitur ex eadē infirmitate mori. Et omiſſis cauillationibus ista opinio mihi placet. Pro qua est decisi. Bar. Veroneſi. in cōſi. lxxi. magnifice, & c. & Soci. consi. clxxiii. primo aspectu. cū pluribus aliis cōcor. quas cōgerit quidā Moder. Neapolitanus in quibusdā ueris suis, nuper impressis, uoto. xxxiii. col. pen. Et istā opinionē in terminis istius regulae tenent Moderni de Sylua in trac. be. in. iii. parte. q. xlvi. p. rationē, quā ponit glof. hic. ¶ Et ista opinio rationē suaderi pot. q. illa uerba, de ipsa infirmitate, & c. hic posita, denotāt cām finalē, & p. p. quā respectu dictionis, De, quae secundū cōmunes doctrinas cām proximā, & immediate, & sic finalē importat, ut notat Bar. & moder. in. l. nō dubiū, per illum tex. C. de legibus. cū eōcor. ut cōgerit Decius, & alii moder. super titu. si cer. peta. in. ii. & iii. Lectura. & in l. certi cōditio. in. princi. ff. si cor. per. Cessante igitur causa finali, uidelicet, q. renunciās nō de ipsa infirmitate, sed de alia noua superueniēti moriat, cessat ratio regulae, & p. cōsequēs dispositio. Vacabit igitur bñficiū p. resignacionē, & nō p. obitū, ut uoluit ista regu. Et ita fm istā opinionē iudicauit Rota in una Cōpostellana corā me. de anno praeterito, pro Io. Gaiozo.

Est tamen aduertendum, quod ad effectū, ut quis dicatur mori ex noua infirmitate, & nō ex eadem antiqua, debet hoc plene probati per iuramenta medicorum, & probationes concludentes, ut fuit seruatum in illa Cōpostellana. Et quamuis glof. in l. prima. C. de emē da. fer. teneat, q. probetur noua infirmitas si infirmus post triduum uisus fuerit ite cum baculo. Quam glof. sequitur Angel. in tractatū maleficiorum. in uerbo & dictus Titius. in principio. & Angel. in. l. quod si nolit. §. qui mancipium. ff. de adil. adict. & Per. de Ancha. in consi. clxxiii. in. incip. iure stricto. & alibi saepe. ¶ Tamen Abb. & plerique alii in ca. ii. de cle. percus. non tenent illam glof. Imo uolunt, quod si uulneratus moritur post viii. dies. etiā infra. viii. mēſes praesumitur mortuus ex eodē uulnere, per rex. ibi ad idē tex. in. c. continebatur. de homi. Et propter hanc opi. diuersitatem fortassis Bar. in. l. si in rixa. ff. de

ff. de fca. colum. si tenuit. q. hoc sit arbitrium iudicis, & sequitur Bar. Veroneſi. in cōſi. xli. inci. licet iuratus. in. v. col. & in multis locis hoc doc. dicit. quos breuitatis cā non refero. ¶ Sed quia ex praedictis non habetur clara resolutio huius dubii, ego pro decisione istius materiae distinguere tres casus. Primus est, quando constat aperte, uulneratū omnino ex uulnere cōualuisse, & agebat ea, quae sibi facere consueuerunt, uel longo intervallo post decessit. Nam isto casu regula ista nō habet locū: quia, quae ex intervallo sunt, nō dicuntur ineffe. Sed praesumetur hoc casu infirmus mortuus ex noua causa, & non ex infirmitate antiqua. Hoc expresse tenet Bal. ut plures alios omittā, in cōſi. cccxxviii. an uulnus fuerit mortale. & c. in. ii. vo. ¶ Secundus est casus, quoniam adhuc infirmus ex uulnere non letali non totaliter sanus, sed tamen erat iam extra periculū: quia uisus fuit forte post triduum cū baculo incedere, iuxta glof. in. d. l. i. nec sunt aliae probationes. Et tali casu, quia potuit uulnerato, superuenire spasmi, uel aliquod aliud accidēs, & tunc tales cōiecturę arbitrio iudicis relinquuntur, qui ex uariis argumentis mortū animi sui formare potest. Et ita procedat, quod dicit Bar. in. d. l. si rixa, cū simi. Et isto casu onus probandi incūbit dicenti esse mortuū ex noua causa. Quia in dubio praesumitur mortuus ex eadē infirmitate. Et ita Rota saepe interpretata est regu. istā in causa Cōpostellana corā me, & in alia corā R. P. D. Nicol. Tertius est casus, quoniam sumus in dubio, quod non sunt aliquę cōiecturę praeter hoc, quod uulnus nō erat letale: Et tali casu praesumendum est, infirmū mortuū ex uulnere, & erit locus istae regulae. Et hoc casu militat, quae dicitur Bal. in. c. i. in prin. qui. mo. feu. amit. & Ang. & Saly. in. d. l. i. volentes, uulneratū praesumimus in dubio mortuū ex uulnere. Limitatur tamen iste ultimus casus nō procedere quādo ageretur de puniendi uulneratē poena mortis: quia tunc in dubio mitior interpretatio faciendā esset, ut notabiliter declarat Hippolytus de Marfilis in cōſi. suo. vii. incip. summi Coeli Deus. super istis tamē uide Fely. in. c. presbyterum. de homi. qui notabiliter ista declarat. Et ex praedictis ad alia quaestione infertur, quā proposuit R. P. D. Marcell. Episcopus Marsicanus die. v. Julii M. D. xxxviii. in una Leodiēſi. canonicatus, uidelicet, quid nūquid infirmus ex morbo Gallico, quae manifeste constat, non esse morbu periculosum uitae, praesumatur mortuus infra. xx. dies, ex eodem, an uero ex superueniente infirmitate: Et resolutio apparet ex praedictis, quod praesumitur mortuus ex eadem infirmitate, & qui dicit contrarium, reneatur probare. Et ita Domini transferunt, licet materia alias disputata non fuerit, quae in ueritate disputatione non indiget.

¶ Quaeſtio Duodecima.

DUODECIMO, quid si aliquis sanus renunciat, sed in actu praestandi cōsensum uulneratur, & ibi moritur: an dicatur beneficium uacare per obitum, aut per resignacionem, quoad effectum regulae?

SOLVTIO. Considerato principio, dicitur uacare beneficium per renunciacionē, cū tunc infirmus nō fuerit, quod requirit iste tex. Sed attento fine, id est, cōsensu, qui p̄ficit renunciacionē, & cōsiderat hic regula ad effectū numeratiōis. xx. dierū, uideat cōcludēdū cōtrariū.

Quid tenendum? Purē, ista duo tempora cōsiderari, quo ad hoc, ut iste tex. pcedat, uidelicet, in principio, & in fine, resignatē fuisse infirmū. Nā ista regula requirit infirmitatē, & sic istā qualitatē: Et iō debet oī tpe cōcurrere, iuxta ea, quae dicit Bal. in. c. cōstitutus. de rescrip. Sicut dicimus in testamēto, tpe tribus tpebus capacitas requiritur. §. in extraneis. insti. de hare. quali. & differ. Si igitur renunciatio per papā fuit admissa tpe sanitatis, licet tēpore cōsensu reperiantur infirmus, p̄tō beneficium uacare per renunciacionē, quae tūc dicitur uere facta, quoniam papa admisit. Nam consensus, qui postea praestatur, trahitur ad tēpore admissē resignacionē, cū sit potius ad executionē inuentus, quā ad ualidatē gratiē, ut traditur in. c. quę dā. de renu. Ita refert Cassiodorus fuisse in Rota tentum. Et hinc est, quod ille consensus post obitum resignantis praestari potest, uigore bullae Alexandrinae, ut sepe in Rota, me praesente, praestatum fuit. Praestatum in una Placentina Archidiaconatus, coram R. P. D. Marcello, & alibi dixi. Et ponit idem D. Guliel. in alia decisi. Et licet regula illa Moderna cōputet illos. xx. dies, a tempore praestiti cōsensu: Requiritur tamen, quod tempore cessacionis resignans fuerit infirmus: & quod ex illa infirmitate infra uiginti dies, computandos a die consensus, decesserit. Hodie tamen per extratragantem bonae memoriae Clementis Septimi, & per Regulam S. D. N. Pauli III. sublata est ista difficultas, qui tantum uoluerunt infirmitatem tempore praestandi consensus adesse, licet resignans sanus fuerit.

¶ Quæstio Decimatertia.

DECIMOTERTIO Quarto, ¶ vtrum ista regula locum habeat in eo, qui cedit commendam?
SOLVITIO. Iste casus contigit in Rota de anno M. D. XIX. in causa de Funes, coram D. Bartholomæo de Petra sancta: cuius facti seriem D. Gulielmus Cassiod. olim Rotæ Auditor, in quibusdam collectaneis decisionum Rotæ refert, quæ modo præ manibus plurimum versantur: vt ibi per eum. Et tunc causa sapius posita, Rota variavit: Nam quinque ex Dominis tenuerunt partem negatiuam, videlicet, regulam locum non habere. Aliam partem tenuit sequuti. Sed vt clarius veritas istius quæstionis per contraria demonstraretur, quædam motiua, & argumenta pro utraque parte referam: Ex quibus postea resolutio huius quæstionis colligetur. Quod igitur ista regula non habet locum in cessione commendæ, adducitur primo, quia regula ista non facit mentionem de cessione commendæ, sed de resignatione beneficii, ¶ ideo casus omittitur, dispositioni iuris communis relinquuntur, iuxta vulg. c. l. u. scriptum. de re scriptis. libro sexto. & l. commodissime. ff. de libe. & posth.
 ¶ Præterea quia uerba istius regulæ non videntur posse adaptari ad commendam, sed potius repugnat, cum de beneficio collatiuo loquatur, & quod in titulo datur, vt patet ibi cõferat &c. & de beneficio in quo inducitur uacatio, vt patet ibi uacare cõferat &c. Sed beneficia cõmendata non conferuntur, neque uacare dicuntur, vt tenet Fede. de Se. in trac. de permu. beneficioru. q. xv. & Roma. consil. ccccl. & Rota in antiq. deci. i. de cõcess. præb. Et hoc idem pro stilo Cancellaria Apostolica introduxit, quæ ex eo, quod mentem Pontificis interpretari uideatur, consistorium papæ appellatur, vt inquit decisio. cccclxii. in no. Igitur cessantibus uerbis regulæ, eius ratio, & dispositio cessat.
 ¶ Accedit, ¶ quia intentio papæ non præsumitur fuisse de eo, quod uerba non importat. Id quod cõstitutum. ff. de testa. mili. & tradunt Moderni Papien. in l. i. in. iii. col. vers. tertio facit. ff. si quis in ius uocatus non ierit. Itē quia ratio istius regulæ sumpta ex uisceribus. c. si. de renuncia. lib. vi. quæ fuit, vt fraudes euitentur, quibus expectantur, & ordinarii deludi poterant, cessat in cõmendâ, cum in ea prædicti non fraudentur: Ex eo, quia cõmendâ inducit quodammodo reservationem, vel saltem afficit beneficiu, vt declarat Roma. in consil. prædicto, post Arch. in. c. is cui. de elec. lib. vi. & Cõpo. in. c. c. cum a nobis. eo. ti. & sequitur Io. Franc. Patinus in tract. de offi. & pot. cap. sede vac. in. iii. q. secundæ partis. & Lopus in Addi. ad tracta. Fede. de permu. be. q. xv. ¶ Et tamen ordinarii, nec expectantes cõferre, uel acceptare possunt beneficia referuata, uel affecta, vt concludit idem Roma. in consil. cccclii. & in consil. clx. in proposito casu. & consil. cccclii. post Calde. consil. ix. tunc de præb. Et hodie habemus regulam Cancellariæ, secundum quam ita iudicauit Rota in una Zamoren. Archidiaconatus coram R. P. D. Marcello de mense Ianuario M. D. xxxii. Et quod expectantes beneficia cõmendata (eo quia affecta acceptare non possunt) tenuit Rota in una Valertina parochialis de Pego, coram R. D. Io. Paulo de Mese Noueb. M. D. xxxix. quicquid dixerit Socin. in consil. xxxii. sequitur Roma. in quoddam consil. qui hoc non dicit, & illud consil. fuit a Rota reprobatur, vt refert R. P. D. Iacobus Simonetta in tract. referua.
 ¶ Suadet ista opinio ex eo, quia ista regula est correctoria, pœnalis, & exorbitans a iure cõmuni, liberam facultatem a iure tributam, possessoribus auferens, resignandi sua beneficia, & pœnam annulationis prouisionis inducens. iuxta l. senatus. ff. de cõtrah. empt. & c. de cet. cum siml. de immuni. ecclie. lib. vi. ¶ Sed in pœnalibus, & exorbitantibus secundum cõmunes doctrinas, uerba proprie, & stricte capi debent. l. cum quidam, de libe. & posth. c. odia. de reg. iur. lib. vi. Et adeo hoc uerum est, quod in tali materia, etiam a maioritate, uel idēitate extēso prohibetur, vt not. in auth. quas actiones. C. de sac. san. ecclie. Cum igitur uerba istius regulæ sonent de beneficiis, quæ in titulum dantur, ad commendam trahi non debent, quæ a titulo differunt, vt in cap. dudum. de electio. & c. qui plures. xx. quæstione. i.
 ¶ Cõstituitur ista opinio ex his, quæ scribit Oldra. consil. clxxxix. quæritur. Vbi concludit. ¶ Extrauagantem in iuncta Bonifac. VIII. positam sub titu. de electio. quæ loquitur de literis expediendis

pediēdis super ecclesiarum prouisionibus, non habere locum in ecclesia cõmendata. Et sequitur Frā. Pauli. olim Rotæ auditor egregius. in. d. trac. de offi. & pot. cap. se. uac. fol. xli. Cuffantibus igitur uerbis, & ratione regulæ eius dispositio cessare debet. c. suggestu. de deci. cum uulg.
 ¶ Præterea, quia ut dictum est, ista regula loquitur de beneficiis, quæ dantur in titulum, sed cõmendata non est titulus, & propterea incompatibilitate non inducit, vt in. c. dudum. cl. secundo. de elect. Sicut etiā uidemus, ¶ quod habens beneficiu regulare in commendam, cogi non potest, vt profiteatur religionem, ad quam titularis compelleretur. Ista sunt in effectu, quæ pro ista parte negatiua facere uidentur. ¶ Quibus non obstantibus, contraria pars, suis etiā rationibus, & argumentis defendi potest. In primis facit, quia cõmendæ nostri tēporis ex usu patrisfamilias, hodie loco titularum habentur: & beneficiarij, de fructibus illarum disponunt, ut de beneficiis titularibus, quæ admodum tradit Præpositus, uulgo Cardi. Alex. in. c. cum autem. xliiii. distinct. in. vi. colum. & in. c. si quis. in penul. col. lvi. distinct. Quam interpretationem sæpe accepit Rota. Et sequitur Troilus de Maluiniis in consil. suo
 ¶ in materia cõmendæ post tract. sum de fortib. impresso. ¶ Secundo pro hac parte facit, quia regula. xxx. de familiaribus Cardinalium, habet locum in cõmendâ, attenda eius mente, licet de ea mentionem non faciat, vt sæpe in Rota iudicatum fuerat. Et hoc idem dicebatur de regula de uerisimili notitia, & de regula de idiomate. In quibus licet de cõmendâ nullum sit uerbum, ex mente tamen ad commendas adaptantur: Quia uirtus legis non in cortice uerborum, sed in sensu, & mente, quæ uerbis est præferenda, consistit. l. scire. ff. de leg. & l. scire oportet. §. aliud. de excu. tu. cum siml. ut traditur in. c. intelligētia. de uerb. sig. & in. c. Melchior. i. q. i. Sed ratio, & mens huius regulæ, est fundata ad obuiandū fraudibus, quæ possent ita fieri per cõmendatarios cedentes, sicut per titulares resignantes. Igitur &c. Et ad colligendā mentem regulæ, illud afferri potest, quia si Papa fuisset de ea interrogatus, uerisimiliter ita statuisset. Igitur habendū est pro expresso. l. tale pactū. §. si. cum ibi not. ff. de pact. Que quidē lex procedit, non solum si per modum statuti, sed etiā rescripti conuentionis, & alterius dispositionis aliquid cautū existat, secundum Bal. Paul. de Cast. & Moder.
 ¶ ibi. & Card. consil. li. ii. col. ¶ Attenta igitur mente, & similitudine rationis sit extensio de casu expresso, ad alium non expressum, iuxta gloss. in. c. si postq. de electio. lib. vi. & clem. i. eodem tit. cum concor. ut scribit Decius consil. xv. in. iii. colū. ¶ Accedit prædictis, quia quandoque uidemus causas a sede Apostolica cõmendatariis, sicut titularibus cõmitti. Ergo non debet inter eos fieri aliqua differētia. Plura alia fundamenta, & rationes pro utraque parte adduci, & excogitari possunt: Sed quia ab eo, quod decreui, breuitatis inuito, longius quæ par sit, diutagarer, omitto: Præsertim cum hæc eandē q. nouis alijs motiuis latissime disputo, in regula de trienniali. q. iiii. & in pluribus alijs regulis huius tractatus, ubi uidendum erit.
 ¶ Pro resolutione tamē potest breuiter dici, quod aut loquimur in cõmendis tēporalibus, & procedunt omnia argumenta, quæ pro parte negatiua adducuntur, aut loquimur de cõmendis perpetuis. Et ex quo illæ æquiparantur titulis, ut dictū fuit, tali casu procedunt rationes in contrariū allegatæ. Quibus accedant, quæ Collectarius in. c. si. de fil. presby. Gaspar de Perusia, & Aeneas Sabineus. in trac. refer. in. ii. & vii. fol. tradunt. Vbi in simili quæstione quæruunt, an per dationem in commendam, desinat beneficium esse referuatum: & distinguunt, aut cõmendâ est temporalis, & non desinat, iuxta consil. Soci. xxxii. Aut est perpetua: & quia tunc papa de beneficio plene disponit, sicut per collationem, expirat referuatio. Ita dicunt præfati doctores ibidem, plura ad hoc allegantes, quæ breuitatis causa non refero.

¶ Quæstio Decimaquarta.

DECIMOQUARTO Quarto, ¶ an ista regula comprehendat ecclesias, siue beneficia consistorialia?
SOLVITIO. Noua est difficultas, hactenus non decisa, ex eo, quia talibus ecclesijs prælati, habita prius discussione in consistorio, præficiuntur: & sic absolute actus resignationis non est liber. Et propterea Cancellaria consuevit transire expeditionem in similibus ecclesijs cum derogatione istius regulæ, ad maiorem cautelam, prout etiam attestatur Reuerendissimus Dominus meus, multis seculis memorandus, Dominus Laurentius Puccius Cardinalis Sanctorum quatuor, in quibusdam suis memorialibus. Cuius quidem stilus, quando iura non refragantur, sequendus esset. arg. c. olim. de censur.

¶ In contrarium facit, quia ille stilus non habet in se fundamentum iuris, & regula ista generaliter loquitur, & eius ratio militat in istis beneficiis. Ergo regula in eis habebit locum:

2 ¶ quia si lex non excipit, nec nos excipere debemus. l. i. ff. de usu alex. & c. Et quia ista beneficia consistorialia regulariter sunt magni momenti: & facilius in eis fraudes committi possunt, cum a pluribus appetantur, & desiderantur. Et propterea magis militat dispositio istius regule, que ad excludendas fraudes emanauit. ¶ Breuiter puto primam opinionem de iure uerorem: pro qua est decisio Lapi in alleg. lxxiii. colum. penulti. ubi quaerit, an in generali confessione etiam ad reseruata, & deuoluta, ueniant Abbatis, de quibus consistorialiter proceditur: Et dicit, quod non, per plures rationes, quae militat in casu nostro, quas non refero, cum ibi uideri possint. Et pro ista opinione ulterius facit, ¶ quia uidemus, regulam de publicandis resignationibus, in consistorialibus locum non habere, ut alias Rota tenuit, ut reulit mihi olim D. Petrus And. Gamarus. Et ratio decisionis fuit, quia in huiusmodi beneficiis cessant fraudes, propter quae repellendas, regula ista condita fuit, uidelicet, ne per huiusmodi resignationes infirmorum forte procuratas, ordinarii, & expectantes ab eorum iuribus excluderentur, quae ratio cessat in istis beneficiis consistorialibus, cum ¶ de illis etiam per obitum vacantibus, ordinarii providere non possunt, neque illa expectantes acceptare valeant, & sic per huiusmodi resignationes non fraudantur, praesertim, quia ista beneficia non consueuerunt prius concedi, quam persona resignantii per papam, & Cardinales approbata fuerit, & ideo in conferendis huiusmodi beneficiis alius modus ab aliis diuersus obseruatur, nam patet in regulis, praesertim Clementis VII. & aliorum Pontificum, super hoc actis. Nam per cedulam, & non per supplicationem huiusmodi beneficia papa in consistorio proponit, & de illis prouidet, & dato, quod in renunciatione infirmi consideraretur aliqua sinistra suspicio praesentia certa scientia papae proponentis, purgant omnem suspicionem, & ideo in eo non debet ferri subtilitas istius regulae, quia, ut dicit Bal. in l. rescripta. in. iii. col. C. de precibus imper. offer. in consistorio Principis non curatur de solemnitatibus iuris: quia ibi magis attenditur ueritas, quam iudicialis ritus, seu solemnitas. arg. l. prime. §. si quis. ff. de quaestio. Hinc dicimus, in causis, quae in consistorio ¶ Principis aguntur, nullum fatale currit, ut dicit antiquus ille doctor Vberus de Bonacursio, de quo Specul. & Ioan. And. tam saepe faciunt mentionem in practica sua, ritu de imp. execut. Et rationem adducit, quia nemo est tante auctoritatis, qui possit nolentem principem ad conuocandum consiliarios coartare, ut in authentica de appellatio. & intra quae temp. §. ad hoc sancimus. collatio. iiii. Quae habetur. C. de tempo. appell. authen. sed etis. Aliam tamen rationem assignant doctores, quae facit ad propositum, quia coram principe ordo iuris non seruatur, ut est tex. in. c. ad petitionem. de accusa. quem nota. dicit Bal. in. c. i. §. si. col. si. in. fi. de no. for. fide. Et hoc tenet idem Bal. in l. fi. C. de legib. post Inno. in. c. in causis. de re iud. Nam coram principe filer cunctis lex cum ipse idem sit lex animata in terris. Unde patiendo coram se contra iuris ordinem procedi, uidetur dispensare. secundum Innocen. in. c. primo. de lit. contest. & tenet Ioan. And. & Abb. in. d. cap. in causis. & Angel. in. l. princeps. ff. de leg. Hinc est, quod quando causa examinetur in consistorio dantur nouae dilationes, nec attenditur subtilitas iuris, ut tradit Bar. in l. in offerendis. per illum tex. C. de appella. Multam enim introducta sunt praeter ordinem iuris in consistorio, in quo, ut dixi, filer omnis lex: & ille stilus procedendi multum differt ab aliis obseruationibus curiae. Inde est, quod licet ¶ de iure communi in generali dispensatione per iurum absolutum uideatur, tamen in negotiis tractandis in consistorio nunquam censetur sub generali dispensatione per iurum includi, nisi specialiter absoluatur propter seruitatem, & maiestatem loci, ut tradit Fely. in. c. testimonium. in. viii. col. de testi. ¶ Ista tamen quae dicta sunt limitantur non procedere, quando propositio eorundem beneficiorum fieret coram solis Cardinalibus congregatis, papa absente: quia tunc solemnitas iuris, & regule requireretur, ut dicit Bal. in authen. sed & si quis. col. penul. versi. quicquid. C. de testib. & idem dicendum est, quando hoc fieret coram solo papa sine Cardinalibus. Nam licet Papa possit quaedam sine Cardinalibus expedire, illa tamen sunt parui momenti, secundum Anto. de But. post Io. And. & Hostic. in. c. antiqua. de priui. Sed ubi sunt negotia consistorialia, ista solus expedire non potest, ut dicit Bal. in. l. fi. per illum tex. C. de diuer. rescrip. ubi refert Urbanum Papam, Oratoribus Florentinis supplicantiibus, ut quaedam negotia sive patriae priuatum expediret, respondisse illud esse negotium consistoriale, & quod summi Pontifices non consueuerunt talia negotia consistorialia in Camera expedire, sed in publico consistorio: quod etiam Carolum

Carolus Imperatorem, aliis idem supplicantiibus, respondisse refert. & sequuntur Mosder. Pape in rubri. de constitut. in decima septima colum. ¶ In hoc dictum Bal. in. d. l. fi. dubitabile uidentur. ¶ Nam clarum est, quod condere legem, per quam omnes subditi ligentur, dicitur de rebus arduis, & est maximi imperii, ut dicit Bar. in. l. imperium. ff. de iur. o. iud. p. rex. in. l. i. ff. de costi. prin. & in. l. non ambigitur. ff. de legi. & tñ papa, & Impator pnt facere leges in camera sua sine alicuius consilio, ut dicit Cynus in. l. humanum. C. de legib. Sequitur Bonifa. Rotae auditor in proem. clem. §. hec sane. in. iii. col. num. 3. & hoc tenet Bar. & Bal. in. l. fi. C. de legi. Dictum igitur Bal. in. d. l. fi. procedit de honestate, non de potestate. Reliqua ad consistorium Pape pertinentia uidentur, per Card. Papien. cui pulcherrimam epistolam scribit ordine. cclxxviii. cuius initium est, Magna est auctoritas consistorii & c. quo in loco designat ordinem, & stilum quem habere solent, & debent pontifices, & cardinales, proponendis causis, & negotiis in consistorio longe differentem ab aliis curiae consuetudinibus.

¶ Ex praedictis igitur habes conclusionem, quod ista regula non habet locum in beneficiis, quae conceduntur per renunciationem in consistorio Pape: Quia, ut dixi, ibi cessat omnis solemnitas regularum. Vbi etiam de regula de ualore exprimendo, uidemus, quae in consistorialibus locum non habet, ut ibi latius scribam.

¶ Quæstio Decimaquinta.

1 **DECIMOQVINTO** Quæro, ¶ an ista regula habeat locum in beneficio unito?

RESOLVTIO. Dico, quod non: quia regula loquitur de beneficiis, & beneficium unitum, non dicitur amplius beneficium, sicut ante unionem, sed perdit nomen beneficii, ut concludit Rota deci. cclxx. nota quod ubi beneficium. in antiquis, & deci. x. de rebus eccle. non alien. sequitur Marianus Soci. in. c. si quis vnire. de excel. prela. arti. viii. q. xii. & Dominicus in. c. sumt persone. §. si. col. fi. de priui. lib. vi. Cedens igitur tali beneficio, nihil dicitur cedere, cum sub titulo illius beneficii, cui unio facta fuit, sit confusum, & effectum vna massa, & corpus. ¶ Hinc est, ¶ quod non ualet de tali permutatio, ut concludit Egid. in tract. permut. in tertia parte: & ultra ipsum probat hoc idem in alio tract. simili, quidam doctor in nomenatus, qui habet in formis, ut dicitur in regu. de annali, & trienali possessore. ad que cõferunt, que scribit Per. de Perusio, & Io. baptistaacialup. in tract. de reuo. unionum. in. vii. cap. & Moderni in tract. reseruatum. in ultima parte. q. xii. & alii Moder. in tract. benefic. q. xii. iii. partis.

¶ Quæstio Decimasexta.

1 **DECIMOSEXTO** Quæro, ¶ an ista regula procedat in translationibus pensionum?

RESOLVTIO. Dubium prima facie faciunt ea, quae adducit And. Sicul. in. c. ad adiudicantiam. el secundo. de rescrip. Dum multis rationibus contendit, pensiones regulari debere secundum naturam beneficiorum: facit etiam pro ista opinione, quia tex. in. c. mandatum. de rescrip. loquens de beneficiis habet locum in pensionibus, prout tenet ibi Imol. in prin. & And. Sicul. ibi in. iii. col. num. xv. & etiam Anto. Corsetus ibidem: Quorum opinionem saepe Rota. me praesente, sequuta fuit. Ergo pariformiter regula ista, quae emanat ad tollendas fraudes resignantis infirmi in translatione pensionis procedat: Nam uide

2 mus, ¶ quod sicut de beneficio in impetrationibus, ita hodie debet fieri mentio de pensione, ut tradit glos. in regula. lxi. in. fi. & Moder. in. c. in nostra. de rescrip.

¶ Praedictis tamen obstantibus ueritas se habet in oppositum. Erit tenet Rota, quod ista regula in translationibus pensionis non procedat. Et iste casus contigit tempore Leonis X. in personam Ioan. de Vrias episcopi, & Ferdinandi hispaniarum Regis oratoris, qui in articulo mortis, nutu magis, quam uerbis in suum nepotem pensionem mille ducatorum transtulit, & tunc post plures disputationes fuit tentum translationem ualuisse, non obstant. regula: & hoc in ratione fundatur, quia regula ista loquitur de renunciatione, sed pensio renunciari non potest, licet possit transferri de licentia Papae, quae quidem licentia,

Handwritten notes:
 in c. ad adiudicantiam
 in c. mandatum
 in c. lxi. in. fi.
 in c. in nostra
 in c. ad adiudicantiam
 in c. mandatum
 in c. lxi. in. fi.
 in c. in nostra
 in c. ad adiudicantiam
 in c. mandatum
 in c. lxi. in. fi.
 in c. in nostra

nec regulariter hodie, neq; tempore Clemen. VII. concedebat, ista ratione, quia pensio est, quædam seruitus super beneficiis non seruientibus ecclesie concessa: Nam pensionarii non laborant in ecclesia, neq; seminant, & tamē metunt, & fructus sine labore manducant, contra naturę ordinem, nam conueniens est, quod qui commodum percipit, etiam incommodum sentiat: dicitur Apostolo, qui non laborat, non manducet, ut in. c. clerici. i. q. ii. & l. secundū naturam. ff. de re. iur. frangit enim pensionis impositio equalitatem iustitię, quæ dicitur premia unicuiq; dari secundum qualitatem laborum. c. ius militare. l. dist. nam qui altari non seruit, inde premium habere non meretur. c. charitatem. & c. ecclesiasticis. xii. q. ii. Cū igitur pensionis impositio odiosa sit, merito eius translatio prohibita fuit, ne inconuenientia multiplicentur, regula ergo ista, quæ in renunciatione loquitur, non habet locum in translatione, quæ non solet, uel saltē de raro concedi, & iura ad ea, quę raro sunt, non adaptantur. vulg. l. nam ad ea. ff. de legi. Præsertim, quia ista regula de beneficiis loquitur, quæ ratione tituli spiritualia sunt. Pensio uero in temporalitate consistit, ergo de uno ad aliud non bene inferitur, quia ex diuersis non fit illatio. c. ii. de transla. episc. l. papinianus, exuli. ff. de mino. & l. si. ff. de calum. Et hoc late probat Io. baptista de sancto Seuerino in suo tract. pensionum. post Modernos in. c. cum. m. post glos. ibi. de consti. & in. d. c. ad audientiam. Nam clarum est appellatione beneficii pensiones non contineri, ut dicit Decim. in. c. quamuis. de præb. lib. vi. in principio. Hinc est, q; licet beneficium vacet propter crimen, non tamen vacat pensio: quia non est beneficium, & teneri non potest a laico, ut tenet Cardinalis in cle. i. §. eadem. de suppl. neglig. præla. sequuntur Moderni de Ripa in rep. c. ii. numero. 128. de iudic. Ex hoc enim inferitur, q; licet habens beneficium teneatur ad officium, id est, recitare horas canonicas, ut in. c. si. de rescrip. lib. vi. & referunt omnes in. c. i. de celebratione missarum. ¶ Tamen habens pensionem, ad illud non obligatur, ut tenet ille antiquus doctor practicus Hiero. Paulus Hispanus, in illo libello, qui uulgo practica Cancellarię appellatur. fol. li. & sequitur Iacob. de Ferrariis in tract. de hor. cano. & sentit Io. bap. de sancto Seuerino in tract. pensio. q. si. & reassumit D. Pet. And. Gamarus Rota Auditor in tract. de offi. lega. Vbilatius sup hoc diuagatur. Et ratio practictorum est, quia officium sequitur beneficium, sicut venator leporem. Qui habet igitur beneficium, dicat officium: Alias sequeretur, quod si ex uno beneficio darentur tres pensiones, q; vnum beneficium obligaret quatuor personas ad dicendum officium, quod est absurdum. Ille igitur, qui habet titulum spiritualitatis ad officium tenetur, non autem habentes pensiones, quæ commodum mere temporale continent, quod in laicum cadere potest. ¶ Nam pensiones acquirantur contractibus profanis, ut tradit Roma. in consil. cccxxxix. c. lxxviii. beneficia uero vltimis uoluntatibus acquirantur, quæ sunt pia, ut per glos. si. in. c. i. de concess. præben. lib. vi. Hinc est, q; sola uoluntate potest cassari, & remitti pensio, absq; licentia Papæ, sicut quælibet res profana, ut tenet Præpō. post glos. in. c. Agathosa. lxxiii. distinct. quem sæpe, tempore meo, Rota approbavit. Secus tamen est in beneficiis, quæ sine uoluntate superioris dimitti non possunt. Sic etiam uidemus, q; pensiones sicut beneficia non permittantur: quia non ueniunt appellatione beneficiorum, ut dicit Card. in cle. i. in. xvii. q. de re. eccle. non alie. Et parimodō per promotionem pensionarii non uacat pensio, sicut beneficium, secundum Card. in cle. i. §. i. in. vi. q. de sup. neglig. præla.

¶ Ex quibus omnibus apparet, inter beneficium, & pensionem longum esse discrimen. Dispositio igitur istius regulę in uno loquens, in alio locum non habet. arg. c. susceptum. de rescrip. lib. vi. Præsertim quia cessat omnimoda ratio istius regulę, quæ fuit, ne per huiusmodi resignaciones ordinarii, uel expectantes defraudentur: ad quos dispositio beneficii, uel acceptatio pertinerent, si fraudulenta cessio non præcessisset. Sed ista ratio non habet locum in translationibus pensionū, per quas nullus prædictorum defraudatur. Igitur, & c. Et tenendo istā opinionē ad rationes in contrariū factas per And. Sicut, late respōdent Moderni in tract. beneficior. in. iii. q. primę partis. col. vii. ubi uidentū erit. Tñ licet istę rationes de rigore iuris sint uere, iustius tamē uideretur huiusmodi translationes sub regula comprehendere, quia ex hoc maior ecclesiarum fauor resularet, & diuini cultus augmentum, nam admittere translationes super beneficiis ecclesiasticis, nihil aliud est q; seruitutem propagare.

¶ Quæstio Decima septima.

DECIMO SEPTIMO Quero, ¶ utrum ista regula procedat in beneficiis iuris patronatus, ad quæ per præsentationem quis assumitur?

Solutio.

RESOLVTIO. Decius in consil. cccxliiii. incipiente in casu proposito, cōtendit probare negatiuā, ex eo, quia ista regula est exorbitans, & odiosa, & in beneficiis collatiuis loquitur: ergo non debet extendi ad istū casum, ut ibi late p̄t. Adde p̄ ista opinioē, quia uidemus huiusmodi beneficia sub nominationibus regum non cadere, ut tradunt Moderni in tract. benefic. q. iii. secundę partis. neq; sub quacuncq; gratia, etiam amplissima, ut late probant iidem Moderni in. d. tract. in. xi. q. iii. partis. & communiter docto. in. c. ii. de præben. li. vi. Lap. al. lig. xvi. sicut etiam extrauag. execrabilis, beneficia huiusmodi iuris patronatus non comprehendit, ut iidem Moderni dicunt in. d. q. xi.

In contrarium facit, quia considerata mente regulę idem dicendum uidetur in beneficiis iuris patronatus, prout olim fuit in Rota disputatum in causa Naneten. capellanar. per Ludouicum de Interamne aduocatum, qui postea fuit auditor, per istam rationē: ¶ Quia ex quo dicitur regula annullat collationem, per consequens uidetur prohibere omne necessarium antecedens ad illam. l. oratio. ff. de sponsa. & c. solita. de maio. & obed. cum similibus. Sed presentatio est antecedens ad institutionem, quę sub nomine collationis comprehenditur, igitur & c. Ita dicebat ille aduocatus. Et tenendo istam opinionem, ad dicta Decii potest facile responderi. ¶ Nam non obstat, q; ista regula sit exorbitans, quia hoc non est uerum simpliciter, cum potius considerata eius mente, & ratione concordet cum iure communi, de quo in. c. secundo. de renunci. lib. vi. Vnde spiritum rationis accepit, ut dicunt Moderni in tract. benefic. in. iii. parte. q. xviii. & ante ipsos hoc dixit Io. de Anania in. c. si. de collu. derog. Et hoc idem in terminis tenet Cardinalis Maurocenus in. d. c. secundo. in ultima. q. quę referret, & sequitur Io. Aloisius Tuscanus olim aduocatus consistorialis doctissimus in quoddam suo consilio: quo loco late probat hanc regulam. & tex. in. d. c. ii. eundem spiritum, & mentem habuisse, licet in tempore hic addito differant. Sic itaq; isto respectu, quia ista regula iuris communis concursum habet, fauorabilis dici potest. Et licet secundum quid regula possit dici exorbitans, ex quo collationem ordinariū tollit, ut dicit Roma. in consil. cccxliiii. incipiente, quoad primum. Secundum quod possit procedere dicitur Decii. Per hoc tamen absolute concludi non potest, q; sit odiosa: ¶ Quia quando actus se potest habere ad fauorem, & odium, iudicatur fauorabilis, prout de fauore, quod statim masculis, filiarum non succedant, dicunt Moderni in. l. uenia. C. de in ius uoc. facit illud, quod de Velleiano dicitur, in. l. qui exceptionem. ff. de condi. i. indebi. Et quia emanauit ad repellendas fraudes, q; utilitatem animarū respicit, fauorabilis dicitur, per ea, quę Bar. & Moder. tradunt in. l. si constante. in. ix. col. in prin. ff. solu. matri. cum aliis, quę scribit Ias. in. l. si. ff. de in ius uocan. Et secundum hoc lata fieri debet interpretatio. Et quamuis regula de collatione loquatur, quo casu uideretur excludi presentatio, iuxta casū c. cum in illis. §. primo. de præben. in. vi. illud in ambrosiosis procedit, ubi stricta fit interpretatio, ut ibi dicunt Domi. & Philip. Secus uero in materia fauorabili, uel in differente, ut ista: ¶ Quia tali casu uerbum collatio, lato sumpto uocabulo presentationem comprehendit, ut concludit Rota in deci. ccccxlvi. incip. fuit dubitatum, utrum habens, in titulo de præben. in nouis. Hinc uidemus, q; tex. in. c. auaritię. & in. c. q; sit. & in. c. ut quis duas. & c. si. de electio. lib. vi. licet loquantur in electionibus, & confirmationibus, tamen habet locum in presentatione iuris patro. ut concludit Lapus alleg. viii. & Calde. titulo de elect. consil. viii. cum concor. ut scribit Roch. Curtius in tract. iur. patr. in uer. honorificum. q. xxxiv. & reassumunt Moder. in nouo tracta. iur. patr. fol. ccc. cum quatuor seq. Et ita quoad tex. in. c. auaritię, concludit Rota in una Salamantina capellanar. coram R. P. D. Marcello. xlii. Januarii M. D. xxxiii. Sic etiam & tex. in. c. i. ut lit. pen. lib. vi. licet de presentatione, seu beneficiis iuris patro. nullam faciat mentionem, tamen propter pariformem rationem habet locum in dictis beneficiis, ut idem Curtius late probat in. d. tract. in uerbo honorificum. q. xxxii. & repetunt Moder. in nouissimo tract. iur. patr. fol. ccviii. & seq. Et ita Rota tenet in una Barchino. beneficii sancti Christophori coram eodem. D. Marcello die. xxvi. Nouembris M. D. xxxv. Et ita uidetur etiam hic dicendum, q; regula ista, licet de beneficiis iuris patro. mentionem non faciat, nihilominus ppter eandē rationē habeat locū in eis. ¶ Pro resolutione tamen huius quæstionis, distinguo plures casus. Præsertim est in presentatione, & in ista, regula locum non habet. Ratio est, quia presentatio pertinet ad patronatum: respectu uero presentati regula etiam adaptari non potest. Quia si presentatus in infirmitate constitutus renunciat presentationi de se factę, non dicitur beneficium renūciasse,

6 de quo loquitur ista regula. Ratio est, quia per presentationem solum acquiritur ius ad rem, ut dicitur Domini in decisione. cccxviii in antiq. & tradit Abb. & alii communiter in capit. quod autē. de iure patro. Imo plus voluit Abb. in. c. cū Beroldus. post glos. iii. ibi in. ii. col. de re iudic. q. presentatus ante institutionem, nullum ius habet in beneficio, sed bene habet ius ad petendum illud, perseverante patrono in eadem voluntate. Et hoc dicit Abb. sequitur ibi Fely. & plures alii, quos cumulat Curtius in tract. iuris pat. in verbo ius in. iii. q. & divi latius superius in reg. proxima. quaestione prima. Et adeo hoc est verum, q. si presentatus tunc in curia moreretur, nō diceretur p hoc in curia bñficiū vacare: Quia, ut dicitur bñficiū in curia vacare, requiritur, q. bñficiū suū dicat, & nō debitiū, ut not. Arch. in. c. si electio. de elect. li. vi. & alii, quos allegant Moder. in tract. de bñficio. in. i. q. iii. partis. Sic igitur isto casu concludendum est, regulam istam locum non habere.

7 Secundus casus est, in presentato, & instituto renunciantē tali beneficio in infirmitate: & putarem adhuc regulam istam non comprehendere istum casum. Ratio est, quia regula ista loquitur in beneficiis, quae libere possunt renunciari: & quae per collationem superioris conceduntur. Sed beneficium iurispatronatus non est huiusmodi: quia presentatus, & institutus non potest sine cōsensu patroni beneficium renunciare, ut dicit Inno. in. c. si. in si. de renun. & hoc clarius firmat Abb. in. c. significatum. in. ii. col. de preben. cū. De. conor. quae congerunt quidam Moder. in tract. nouo iurispatro. fol. cccci. Et ante ipsum Rochus Curtius in eodem tractatu, in verbo honorificum. in. iii. & .li. q. si presentatus sine consensu patroni renunciasset, patronus posset ad tale beneficium sic per renunciationem vacās, iterum alium presentare. Ita q. cum presentatus, & institutus in infirmitate renunciāns non valeat, nisi cum consensu patroni libere renunciare, cessat in eo fraus, quae consideratur in ista regula. Nam, ut saepe dictum est, ratio istius regulae fuit, ne infirmi ex illa infirmitate morituri sub colore renunciationis, de beneficiis, sicut de rebus profanis post mortem eorum disponere videantur: & per hoc fraudarentur expectantes, & fieret prauidicium ordinario. Cum igitur talis consideratio non possit habere locum, hoc casu deficiet per consequens dispositio istius regulae.

8 Tertius casus est, quando infirmus renunciat in fauorem certae personae beneficium iurispatronatus de consensu patroni. Et iste casus est magis dubius, si renunciāns infra viginti dies moriatur. Et certe adhuc putare, cessare regulam, ex eo, quia ubi est consensus patroni, ad quem in omnem euentum pertineret presentatio beneficii vacantis, siue per renunciationem, siue per mortem, cessare videtur fraus: arg. eorum, quae dicuntur in. l. si. C. de bonis lib. vbi minor alienās, presumitur circumuentus. † Vbi uero interuenit consensus eorum, ad quos pertinet, cessat fraus, facit etiam. l. si. C. de pact. Sic erit hic dicendum. Et isto casu militarent omnes rationes Decii in. d. consil. Est bene verum, q. vbi appareret, patronum per sordes consensisse, aut inhabilem approbasse, q. tali casu videtur locus esse regulae. Praesertim si patronus esset clericus in quo maior puritas requiritur. Hoc tamen non teneo pro constanti. Remota tamen fraude patroni, mihi placet opinio Decii propter dissimilitudinem collationis, & institutionis. Inter, quae est magnum discrimen, ut late probat ibi Decius. Et quia quādo Papa mouetur sola voluntate, taxando numerum dierum, ut hic, non proceditur de similibus ad similia: sed prohibetur extensio, secundum Bal. in. l. iii. col. ii. versi. ex quo. C. de iure dot. Solum obstat hic vnum, quia licet isto casu non fiat prauidicium ordinario, nec fraudentur expectantes, tamen militat alia ratio, videlicet, ne de beneficiis per obitum vacaturis, per modum ultimae voluntatis disponatur. Et ista ratio procedit, siue consentiat patronus, siue non: quia consensus patroni non potest facere licitum, quod prohibetur, vt illicitum, arg. l. nemo potest. de leg. i. Et ideo ex alio opi. Decii potest sustineri, ex eo, quia si sub dispositione istius regulae beneficia iur. pat. comprehenderentur, patroni priuarentur sine culpa facultate presentandi, & sic videtur haec const. in prauidicium patronorum inducta, & ac de causa patroni abstraheretur a foundationibus, & donatione ecclesiarum, propter quam rationem dicunt communiter docto. in. c. ii. de preben. lib. vi. & Fely. in tract. quando literae apostolicae. no. par. in. i. & .ii. col. † q. dispositio quācumq. fauorabilis non comprehendit beneficia iurispatro. nisi specialiter fiat mentio. Et ista consideratio militat omni casu, quo patroni priuarentur iure presentandi. Secus vero ubi tale ius principaliter illis non tollitur, licet secundario, & ex post presentati ab eis, aliqua exceptione summouerentur, ut in regula de Annali. quae tali casu

casu comprehendit beneficia iurispatro. laicorum non tollendo principaliter presentationem, sed submouendo presentatum, impetrantem prouisionem a papa de consensu patroni, non facta mentione regulae, vnde exceptio illius repellitur propter eius negligentiam. Et licet secudario ex hoc videatur patroni frustrari, presentatiōe facta, nihilominus hoc non fit principaliter in odium patroni, sed impetrantis, & ideo considerari non debet, arg. l. si quis nec causam. & quae ibi late norant Moder. ff. si cer. Pet. vt dixi in. d. regula de annali. q. xxvii. & in regula proxima. q. iii. Habes igitur ex praedictis intellectum ad dicta doct. volentium sub generalibus dispositionibus non comprehendendi beneficia iur. pat. qualiter intelligantur.

¶ Quæstio Decimoctaua.

DECIMOCTAVO Quæro, † an regula procedat in eo infirmo, qui renunciat iuri suo quaesito in beneficio vigore alicuius gratiae?

SOLVITIO. Iste casus contigit praeteritis temporibus in Rota in vna Valentina canonica, & prebendae coram D. Martino de Spinosa. In qua fuit dubitatum utrum ista regula haberet locum in eo, qui resignauit ius, quod habebat solum per supplicationem signatam, nec habuerat possessionem, nec literas expeditas. Dubium faciebat, quia ex quo resignatio fuerat facta literis non expeditis, causa illa reducta erat ad non causam, secundum Egid. deci. dclxliii. incip. si papa prouideret mihi. & .dcix. Impetrans beneficium. Nam supplicatio sine literis est gratia informis, ideo nihil tribuit, quia forma est, quae dat esse rei: ideo uoluerunt docto. literas haberi loco tituli, ut Cōpostel. in. c. statimius. ad si. de resc. & lo. And. in. c. i. delict. contest. lib. vi. Rota. cccclviii. in no. Milis in verbo gratia apostolica. Accedit quia recte considerando cessat hoc casu ratio istius dispositionis, quae fuit, ne per huiusmodi renunciations infirmorum defraudentur ordinarii in conferendis beneficiis vacantibus: & expectantes etiam excludantur ab acceptando talia beneficia. Ideo inducta fuit prouisio istius regulae, ut fraudes huiusmodi tollantur. Sed ista ratio non uideatur militare in resignatione iuris: quia in eo non fraudantur ordinarii, nec expectantes: quia ordinarius conferre non potest, nec expectantes acceptare, nisi beneficia vacantia de iure, & de facto, ut in. c. cum nostris. cum similibus. de concess. preben. & in deci. cxcvii. habens gratiam. in no. & deci. lii. titi. de concess. preben. in antiqu. alias numero. dcviii. incip. si aliquis expectans.

¶ Isti tamen non obstantibus, contrariam opinionem tenuit Rota in praedicta causa Valentina in qua die. xlii. Martii. M. D. xliii. omnes Domini ita concluderunt, excepto Do. Paulo Capisucco, a quo in scriptis istam decisionem habuit, qui tenuerat partem negatiuam. Et ratio Dominorum fuit, † quia statim, q. supplicatio est signata, incontinenti est ius quaesitum, & gratia est in se perfecta per nota. per Archi. Io. And. & alios in procm. vi. in nouella, unde cum ius sit quaesitum succedit illud, quod paria sunt habere ius quaesitum ad rem, vel habere rem. l. qui habet. ff. de re. iur. vnde sicut ista regula procedit in resignante beneficio plenum. Ita locum habebit in resignante ius: pro qua decisione optime facit Rota. dcccxxxii. incip. Nota q. vbi gratia est facta. in antiquis. Preterea pro ista opinione facit mens istius regulae. Quia clarum est, regulam habere locum, quando ille in fauore cuius resignatio admittitur, consequitur commodum resignationis, propter quod arguitur fraus: uel quia renunciāns, cogitans se moriturum inducitur ad renunciandum. Quo casu, ne deur successio in beneficiis, & licentia libera, ut quis de illis ualeat disponere sicut de rebus temporalibus, fuit haec regula inducta. Sed istae rationes omnino militat in renunciatione iuris: quia per illam acquiritur commodum resignatario, & resignans consequitur effectum, quem intendit. Igitur regula in illis procedet.

¶ Nec obstat si diceretur renunciationē iuris posse fieri in manibus simplicis notarii, uel etiam laici. Et tamen resignatio beneficii fieri non potest, nisi in manibus habentis auctoritatem instituendi, & destituendi, prout dicit decisio Rota. cccx. in antiqu. incip. non que liber. Quia illud procedit respectu iuris quaerendi. Et ita loquitur praedicta decisio. Secus uero ratione iuris quaesiti: quia tale ius debet in manibus superioris renunciari, sicut beneficium, vt declarat decisio. dclxliii. quidam Cardinalis. sub titulo de renuncia. & decisio. dcccxlvi. patronus & c. in antiq.

Nec obstat, qd ius per supplicationem, literis non expeditis, sit informe, quia illud est verum quo ad effectum canonizationis in iudicio fiendæ in quo datum esset de regula de nõ iudicando literis non expeditis. Secus uero de iure, quia sola supplicatio tribuit ius confiderabile in extrajudicialibus, vt dicit prædicta deci. dcccxxxii. in antiquis. Imo etiam confideraretur tale ius in iudicio ad effectum canonizationis, nisi exciperetur de regula, itaq; de iure opi. Compotetel. non procedit, cum sola supplicatio in beneficiis signata, tribuat ius, & operetur plures effectus, quos enumerabo latius in regula de non iudic. literis non expeditis. Nec etiam obstat si diceretur, qd beneficium uacans de iure, licet non de facto, conferri non possit, nec acceptari: quia illud non est uerum, vt est glos. communiter approbata in. c. licet episcopus, de præben. lib. vi. quia cum collatio, & acceptatio sint actus extrajudiciales, fieri possunt, nulla facta citatione possessoris: ¶ quia quilibet potest conferre ius ad se pertinens, licet non uacet de facto, ut dicit ibi glos. quam sequitur Abb. in consi. xxxiii. col. fi. lib. ii. & ante ipsum Cardinalis consi. cxxii. col. fi. & alii plures, quos omitto. Nam non est dubium beneficium dici uacare per obitum illius, qui solum supplicationem habebat, licet neq; literas expeditas, nec possessionem haberet, vt dicit prædicta decisio. dcccxxxii. Et ideo conferri potest. Et illa, quæ in contrarium fuerunt adducta respiciunt subreptionem, ut uidelicet, non ualeat collatio episcopi de beneficio vacante de iure, & non de facto, non facta mentione possessionis, illa enim respiciunt impetrantem, qui debet de possessione alterius facere mentionem, ut ibi. Quod etiam procedit, quando possessio alterius esset colorata: si uero esset notorie iniusta, etiam nulla facta mentione ualeat collatio, & acceptatio quoad impetrantem, ut declarat Abb. in. d. c. cum nostris. & ressumit Fely. in. c. in nostra. in. xxxvi. corr. de rescrip. Er ita, ut dixi, secundum istam opinionem conclusit Rota de qua. q. dicam etiam in regula de publicandis resigna. quia etiam ibi contingit in facto.

Quæstio Decimanona.

DECIMONONO Quæro, ¶ quid in renunciantem causa permutationis de imparibus beneficiis, an ista regula habeat locum?
ESOLVTIO. D. Pet. And. Gammarus auditor Rotæ, vir certe de hac iuris disciplina benemeritus, in repe. c. primi. in. v. col. vers. sed quid dicimus, de rer. permuta. li. vi. tener simpliciter istam regulam habere locum in resignatione facta ex causa permutationis. Et hoc non uidetur habere dubium, cū in regulis antiquis, & Modernis expresse hoc dicatur, sed regula non declarat modum permutationis. Et ideo maius dubium est, an regula intelligatur in omni permutatione, tam de beneficiis paribus, q̄ imparibus. Et ad hoc uidetur dicendum, regulam tantum restringi debere secundum terminos. c. secum. de renunc. libro sexto. vt. uidelicet, debeat tantum intelligi de permutatione impari, quæ uidetur fraudulenta, non de alia. Nam ista regula sumpta fuit ex uisceribus. d. ca. ii. A quo quidem tex. ut superius dixi, ista constitutio spiritum vitæ accepit, iuxta tradita per Io. de Ana. in. c. audiuius. in. ii. notabili. de col. deteg. q. de ista regememinit, tex. ergo in. d. c. secundo. loquitur de permutatione beneficii pinguis, cum tenui ab infirmo facta, ad effectum, ut beneficium tenue vacaret, & sic fraudarentur ordinarii, uel expectantes. Ergo ista regula debet intelligi secundum terminos illius tex. Et ita de tali permutatione loquitur decisio Rotæ Thomæ fastolli in causa sexta, dubio. xx. & decisio. cccxi. nota præsumitur, & c. in antiq. Et in eadem loquitur doctus ille glosator Pragmaticæ. fol. xcvii. Et reassumunt Moder. in tract. de beneficio. in. xlvii. q. iii. partis. colum. penul. & ratio istius decisionis est, quia eo ipso, ¶ qd permutatio de beneficio pingui cum tenui fit in infirmitate, præsumitur fraudulenta, ut dicit Imo. in. l. filia meæ. & ibi Bal. ff. solu. matri. Sequitur Soci. consil. lxxxiii. miror, & c. lib. iii. Nam licet sola permutatio beneficii pinguis cum tenui, nõ arguat fraudem, ut in deci. secunda. de rer. permuta. in antiquiori. Vbi tamen fit ab infirmo, præsertim cum amico, uel cõsanguineo, nemini est dubium, talem permutationem fraudulenta præsumi, ut dicunt præfati doctores. Facit ad hoc, qd in notabili casu infirmi consiluit Pet. de Ancha. in consil. ccccxxx. incipien. fuisse expedientem. Et in casu prædictæ permutationis disparis ab infirmo facta, quod fraudulenta præsumatur, consiluit Oldra. in consil. cccxxiii. in. iii. col. Et hoc in terminis tenuit Egid. deci. cccxlvi. facit decisio eiusdẽ ccccxxxv.

ccccxxxv. faciunt ea, quæ scribit Soci. cons. liii. uers. præterea dicit. lib. iii. Et ita in similibus terminis tenuit Rota in una Taraconen. parochiali cora. D. Paulo Capifurco. xviii. Ianuarii. M. D. xxx. q. uoluit, extrauag. sicut bonus pastor, non habere locum in bñficio sicte permutato cũ uero, prout est beneficii de peritica, quod secundum consuetudinem illius dioc. ad effectum permutationis faciendæ fingi solet, & appellat de peritica, ut latius scribo in dec. super hoc facta. Cõcludo igitur breuiter, qd ista regula nõ intelligat de illa permutatione infirmi, de qua tex. in. d. c. ii. & præfati doctores præsumunt fraudem: quia in terminis istius regulæ considerat Fely. in. c. quia uerisimile. de præsumptio. post Abb. & alios ibi. & latius Pet. de ancha. in consi. ccccxxxviii. cũ aliis superius allegatis. Secus uero in permutatione, quã infirmus cum alio facit de bñficio æquali, & pari. Nam in tali permutatione non puto regulam procedere. Et ad hoc ita dicendũ suadet ratio naturalis & equitas: in primis, quia negari nõ potest regulam istam exorbitare a iure, & esse pœnalẽ, debet igitur restringi nõ ad casum, ubi de fraude suspicatur: ubi uero beneficia permutata cũ infirmo, essent æqualia, cessat fraus, cessat deniq; præiudiciũ ordinariõrum, & expectantiũ. Nam licet infirmus hoc casu dimittat per resignationem beneficii, quod habet: nihilominus tñ aliud simile, & æquale beneficiũ acquirat, quod subintrat in locũ dimissi, & uacabit tandẽ per infirmi obitũ, quod ordinarii cõferre, & expectantes acceptare poterunt, q̄ ratio cessat qñ infirmus pingue bñficiũ pro tenui permutat, quia in tali casu manifesta est fraus, & præiudiciũ prædictorũ per prædictos doct. coniecturatum, & ideo hoc tñ casu regula locũ habere debet, ut quũ fieri potest, conuertat cũ iure cõmuni. iux. not. in. c. causam. de rescri. & c. cũ dilectus. de cõsue. ¶ Nec obstat qd regula ista gñaliter & simpliciter loquitur de permutatione, & sic debet utraq; permutationem includere, licet minor ratio sit in una, q̄ in alia. arg. tex. in. l. i. q. q. aut. ff. de lusu. aleq. & aleat. ¶ Nam plus, & minus nõ differunt specie, ut in. l. si. ff. de sua. instruct. quia rñdetur, qd generalitas dispositionis ampliatur, & restringitur secundũ subiectam materiã, ut dixit glos. si. per illũ tex. in. c. si papa. de priuileg. li. vi. Nec est referenda ad ea de quibus nõ est uerisimile disponentẽ cogitasse, ut tradit Ias. in. l. Lucius. de lib. & post. & latius in. l. si de certa. C. de transac. Et hoc casu plus, & minus differunt, qñ est diuersa ratio, ut dicit glos. & Bar. in. l. penul. ff. de noua. Declarat Ias. in. l. qui bis idẽ. in. iii. col. ff. de ver. obli. dixi in tract. expecta. nu. 9. cum seq. Et ultra prædicta circa hõĩ permutationes beneficiorum tenuiũ cum pinguis ab infirmis factas, uidendũ est p Pet. de ancha. in consi. cccxxxiii. & in consil. ccccxxxv. & Pet. de Perusto in tract. de rer. permuta. col. vii. & And. Sicul. in quoddã suo consilio, cuius numerus nunc euanuit e memoria, interruptione facta alterius negotii.

Quæstio Vigesima.

VIGESIMO Quæro, ¶ an regula ista habeat locum, quando fit resignatio, referuat fructibus?
ESOLVTIO. Olim R. P. D. Dominicus de Iacobatis, insignis auditor Rotæ, & postea Cardinalis i quibusdã suis apostillis ab eo scriptis, adnotauit istũ casũ, & refert Rotam forte tenuisse temporibus suis regulam non habere locum, per ea, quæ dixit Cardinalis in capitulo cum olim. el. ii. de priuileg. colum. fi. vers. quæro quomodo sciatur & c. Et nihil aliud dicit. Tamen ego satis dubito de ista decisione, ex eo, quia illa talis reservatio in infirmo iam iam morituro, ex quo est parum duratura, uidetur quædam palliata fraus ad effectum circumueniendi regulam. Nam perhuiusmodi reservationem fructuum non cessat ratio regulæ superius allegata. Nec tollitur præiudiciũ, quod inferunt ordinariis & expectantibus, ad quod obuiandũ processit ista regula. Et dictũ Cardinalis loquentis in eo, qui vendit rem, retẽto usufructu, nõ uidetur posse bene ad propositũ adaptari. Et ideo cogitandum est melius super hoc.

Quæstio Vigesima prima.

VIGESIMOPRIMO Quæro, ¶ an ista regula habeat locum in beneficio paritimoniali?
ESOLVTIO. Fely. hic in quibusdã suis additionibus dicit, qd nõ, ex eo, quia illius reservationis nõ nocet expectantibus, nec ordinario, & ppter ea cessat fraus, & dolus in ista regula.

Sed aduerte, quia ista opinio non uidetur uera. In primis negari non potest, beneficia par-
trimonialia, quae hodie dantur in titulum perpetui beneficii, esse uere, & realiter beneficia eccle-
siastica, & eorum appellatione comprehendendi, ut tradit Fely. in. c. postulasti. in. viii. col. de refe-
sicut et de praestimonialibus dicit Fely. ibidem. in. i. col. & in. c. in nra. co. ti. &
in. c. de quarta. de prescri. Cui igitur regu. ista simpliciter de beneficiis loquatur, non erit dubium
2. dicef ordinario, nec expectantibus, quia hoc non sufficit. Nam quoniam in lege considerant plures ratio-
nes, licet una ratio cesset, aliae militare uidentur, sicut in iustis. cum uulgo. inst. de nup. Nam propter ista ratio-
tionem, reg. ista habet aliam, uel ne beneficia dentur per uiam successionis, postquam eis renuncias uti non potest.
Nam infirmus uidentem se iam moriturum ex illa infirmitate, forte consilio medicorum, ne beneficium uac-
cet per obitum in fauorem alicuius consanguinei, uel amici renunciat: Et sic isto modo disponit
de beneficio suo non alias facturus, si infirmitate euadere se putaret. Et hoc modo aperitur uia
disponendi in articulo mortis de beneficiis ecclesiasticis quasi per uiam testamenti, & ultimam uolunta-
tis, & affectiois carnalis, quod esse non debet. c. i. & c. ratio. de pra. Quia ob re Romanus pro-
titer ad euitandas huiusmodi fraudes, disponit hic, quod si infirmus renuncias moriam infra. xx. dies,
beneficium censeatur uacare per obitum, & licet hoc casu ratio Fely. cesset, quia huiusmodi praestimonialia ben-
ficii uacans per obitum, non potest ordinarius conferre, nec expectans acceptare. Tamen non cessat
ratio praedicta, in qua sustinetur dispositio, iuxta c. si eo tpe. de rescrip. lib. vi. Nec obstat, quod pra-
sumi non debet ista fraus in infirmo maxime morituro, cum praesumatur potius memor salu-
tis aeternae &c. quia hoc non sufficit, per ea quae dicit Bal. in auth. si dicat. C. de testa. & in. c. si
cur. de testi. & in. l. generaliter. C. de non num. pecu. & Bar. in. l. si quis in graui. §. i. ff. ad sille.
dicentes, quod quis aliquis sit in extremis, non propea in factis suis praesumit esse lo. Eua. et si corpus
Dni receperit, ut dicit Bal. in. §. consules. in. fi. in. ti. de pa. conf. Opi. tamen Fely. postea uero ca-
su sustineri, uel quoniam renunciatio per infirmum fieri non potest libere sine consensu filiorum primo-
nialium, ad quos praesentatio, uel nominatio per obitum vigore statutorum, priuilegiorum, uel consue-
tudinum pertinet. Nam tali casu ex quo persona resignataria cesserit approbata per plures non
habentes interesse sanguinis, praesumeret facta talis resignatio potius inuiti iustitiae, &
uilitatis ecclesiae, quam amore carnali, sicut diximus de beneficiis iurisperita. Nam per tale consensum
tollitur omnis suspicio fraudis, argu. l. si. C. de pact. cum similibus, tenenda tamen est opi. Rota
propter eius auctoritatem.

Quaestio Vigesima secunda.

VIGESIMOSECVNDO Quaero, an ista regula habeat locum in officiis curiae?
SOLVTIO. Ista quaestio habet tria capita: quia aut loquimur de officiis secularibus, ut sunt scriptoriae apostolicae, portiones, & similia officia, quae uenduntur, & retinentur
ab uxoris. Et iste casus est in regula Iulii, & Had. expeditus erat, qui expresse uoluerunt talia
officia comprehendendi. Tamen secundum regulam antiquas, & moder. in quibus nihil de officiis dicitur, non comprehenduntur: non solum, quia de illis non fit mentio, sed quia in eis cessat ratio finalis regulae,
quae de beneficiis ecclesiasticis loquitur, quae uendi non possunt, ut officia, sed per col-
2. lationem conceduntur clericis non uxoris. Nec obstat, quod in aliquibus, officia aequiparantur
beneficiis ecclesiasticis, ut notat Soci. in consi. liii. miror, quod in praesenti. lib. iii. se-
quitur Dec. in. l. si. in. fi. nu. 3. C. de pact. quia in casu, in quo loquitur Soci. militat alia ratio
multum diuersa a casu nostro: in qua non solum uerba istius regulae, sed et mens aduersatur.
Nam in officiis secularibus curiae non est prohibita successio, ex quo illa uendi possunt, & per
consequens in articulo mortis transferri tam res profana, nihil est igitur, quod ibi de successio-
ne illicita, uel de fraude ordinario, uel expectantium suspicemur. Et ideo ista regula in il-
lis non procedit. Aut uero loquimur de officiis spiritualibus, de quibus loquitur rex. in. c.
cui accessissent. de consi. & c. dudum. el primo. de electio. & c. quod dei timore. de stat. mo.
& secundum rationem quam in simili. q. ponit Fede. & ceteri alii regula non habet locum, sed collecta-
rius contrarium tenet in. c. pe. in. iii. col. uers. quid si mandet. de uerbo. sig. Et pro ista opi. fa-
ciunt ea, quae tradunt Moder. in tract. beneficiorum. q. ii. i. partis. Quia in istis officiis ecclesia-
sticis mens, & ratio regulae concurrunt, Aut loquimur de officiis mixtis, ut officium Vicecan-
cellarii, camerarii, uel maioris poenitentiarum, & similibus: quae non dantur, nisi habentibus ali-
que ordinem sacrum. Et si talia officia possunt libere resignari, subiacent isti regulae, propter
praedictas rationes. Nam licet participant de temporalitate, & aliquando talia officia uendantur: tamen quia
sunt

sunt annexa ordini, & etiam hodie adherent pileo Cardinalatus, iudicantur, ut spiritualia,
arg. c. quanto. de iudic. Et tenet Nicolaus de Vbal. in tract. success. ab intest. clerici. colum.
penult. Verum hodiernis tamen temporibus praedicta officia non ita dantur, ut libere ce-
di possint sine licentia Pape. Ideo in eis cessat ista regula, sicut in consistorialibus.

Quaestio Vigesima tertia.

VIGESIMOTERTIO Quaero, an ista regula procedat in altaribus, uel in
parrimonio, ad quae quis in titulum beneficii ordinatur?
SOLVTIO. De parrimonio non est dubium, sed maior difficultas est in altaribus: tamen
si illud datur in titulum, tollitur omnis difficultas, ex eo, quia tunc dicitur beneficium, ut notat
glos. i. circa finem in clem. ii. de deci. Quae uult, quod illa clem. quae loquitur de beneficiis ha-
beat locum in altari, uel capella, quae dantur in titulum. Et eandem opinionem tenet Domi.
in. c. i. col. si. de consue. lib. vi. Et quod altare sit beneficium simplex, tenet Abb. in. c. reco-
lentes. in. uers. altaria. de sta. mona. Sequitur Deci. in consi. ccc. uiso pacto. in. i. col. Et hoc
idem in oratorio uidetur dicendum, quia ex quo dari possunt in titulum beneficii, ueniunt
eorum appellatione, ut notat Abb. in. c. si. in. fi. de consi. Distinguendo tamen, ut per Moder. in
c. ex parte. ii. nu. 4. de rescrip. Regula ergo ista, quae de beneficiis loquitur, habebit locum in
altaribus, capellis, uel oratoriis, quae in titulum perpetui beneficii concedi solent, & quibus
scribitur quidam Moder. in. n. quo tract. iur. par. fol. xlv. & xcvi. quod non refero. Sed in titulo pa-
trimonii locum non habebit, ex quo illud datur quousque episcopus de redditibus ecclesiae
prouideat, ut not. in. c. tuis. de preben. & non est proprie beneficium ecclesiasticum, licet
loco tituli detur, de quibus tamen aliquid dicitur in regula de annuali.

Quaestio Vigesima quarta.

VIGESIMOQUARTO Quaero, an ista regula procedat in hospitalibus?
SOLVTIO. Ista quaestione dicam latius in regulis de annuali, & triennali, & in quibusdam
aliis regulis: Ideo hic nihil scribam: quia ex rationibus ibi positus, quae ista potest decidi.

TERTIA PARS VARIOS CONTINET CASVS.

Quaestio Vigesima quinta.

VIGESIMOQVINTO Quaero, an quare magis Papa per istam re-
gula terminum viginti dierum, quam xv. uel triginta, praefixit infirmo resignanti?
SOLVTIO. Decius in consi. xx. in. ii. parte. alias consi. cccxliii. dicit,
hoc fuisse arbitrium, iuxta glos. ratur. in. l. i. ff. de postulando. Cuius opi-
nio ex eo suaderi potest, quia uidemus antiquos renunciationem fraudu-
lentam existimasse, si infirmus resignans moreretur infra octo dies, ut patet in decisione
ceclxi. in antiq. repetita per Egid. in decisi. cccxliiii. Aliquando enim requirebatur tempus
decem, uel duodecim dierum, ut Fastolus in quadam decisione refert. Papa uero hic consti-
tuit tempus viginti dierum. Extrauagans uero Inno. quae incipit sicut bonus pastor. eodem
casu mensuram statuit. Ex quibus apparet, hoc arbitrium fuisse.
SOLVTIO. Puto tempus viginti dierum non fuisse arbitrium, sed certa, &
uere simili ratione, & cum ministerio a tam multis pontificibus constitutum: Quod ex eo,
argumentum capimus: quia praesumere infirmos infra viginti dies ex eadem infirmitate
obitisse, praesambula coniectura, & cogitatione mortis, non aliunde prouenit, nisi quia infir-
gnes medicos ex longa rerum experientia hoc scripsisse legimus, quos summos pontifices
in hac parte consultuisse credendum est. Illi enim in morbis acutis terminum viginti dierum
statuisse, quo deprehendi quaeat mortalitas infirmitas certum est. Nam, ut testis est, ea in re
+ Hippocrates in Aphorismis, particula secunda. Aphorismo. xxiiii. & Galenus ibidem
in sua Paraphrasi, infirmitatis acutae tres habentur cognitiones indicatiuae crisis, quae infra
viginti dies terminantur. Abinde autem nulla est certior cognitio, ex eo, quia ab inde decla-
ratur infirmitatem non esse de acutis.

Prima igitur cognitio contingit quarto die infirmitatis, quæ est indicativa septimi, id est, in illa quarta die intelligimus, nunquid in septimo die debet esse crisis, uel non. Et undecima dies infirmitatis est indicativa decimi septimi: Et dies decimus septimus est indicativus vigesimi. Itaque in istis tribus hebdomadibus finitur cognitio, & infirmus moritur.

3 Quod expressius declarat idem Hippocrates li. iii. pronosticorum, in hæc uerba: † quibus febris permanet, neclabore grauantur, nec multum molestantur uix dolore, his aposthema futurum est in iuncturis inferiorum partium, post dies viginti. Quibus febris longæ, & cæcæ. Et subdit viginti diebus transactis, post febrem oportet, ut expectetur exitura, cum pertransit agridudo vigesimum diem. Hæc ibi. Ex quibus uerbis aperte colligitur, infirmitatem omnem, quæ infra vigesimum diem hominem interficit, esse de grauibus & acutis. Quæ prædictis signis cognoscitur: ubi igitur medicus uidit talia signa infirmitatis acutæ, quæ uelocissime infra dictum tempus hominem necant, uerisimile est, medicum certiorum infirmum reddidisse, prout illum, & eius consanguineos de periculosa infirmitate admonere tenetur, ut antea sit, & rebus suis consulat, ut habeatur in capitulo cum infirmitas de pœni. & re. Qui quidem infirmi mortis cogitatione tacti, facile ab amicis uel consanguineis ad faciendas huiusmodi resignationes inducuntur, & isto modo infirmi de beneficii suis, sicut de re temporalis disponunt. Videntes igitur Romani pontifices hæc contingere posse, ueluti a uiris peritis edocti, quorum copia apud ipsos esse solet, constituerunt in hac regula terminum huiusmodi viginti dierum, infra quem si infirmi resignantes morerentur, uoluerunt, beneficia resignata, non per resignationem, sed per obitum vacare censerent, ut dixi, mori ratione, ne infirmi grauius agrotantes certificati per medicos in primo, uel secundo crisi de genere infirmitatis mortalis, de beneficiis, sicut de prædiis, & bonis immobilibus in consanguineos suos, uel alios amicos, quasi testamentum condentes disponant. Qui quidem disponendi modus a sacris est Canonibus reprobatus, ut apparet in c. pletiq. & in capitulo apostolice, viii. q. i. Ideo bona fuit ista prouisio, quæ fraudes huiusmodi sustulit, nec fortuito, ut Deci. putabat, sed optima, & certa consideratione sancita.

4 Ex quibus omnibus sit breuis conclusio: † quæ infra .xx. diem potest cognosci infirmitas mortalis, infra quem si resignans infirmus moritur, non ualeat resignatio, quia præsumitur consulto illam fecisse, ob prædictam causam: præsertim quia, ut dicit Salyc. in l. furiosum. C. qui testa. fa. post. infirmi graui infirmitate laborantes non præsumuntur esse in sana mente: sed ista cessant quando infirmus obiit post viginti dies. Quia signa regulariter est, quod infirmitas non erat grauis. Et ideo tali casu fraus, & dolus, & defectus mentis cessant. Ista sunt, quæ mihi super ista questione occurrunt: quæ licet morderi possent, ne tamen in infinitum procedatur, acquiesco. Satis enim fuit occupato uiro, cuiusmodi ego sum, uiam nouitatis præstitisse.

Quæstio Vigesima sexta.

VIGESIMOSEXTO Quæro, † an regula ista procedat in renunciatione facta extra curiam coram ordinario, uel legato?

RESOLVTIO. Videtur dicendum, quod non, ut in terminis consilii Deci. in consil. cc. xliiii. in casu proposito, in fine. Mouetur duabus rationibus. Prima, quia regula ista de renunciatione loquitur, debet intelligi in dubio de ea, quæ fit in manibus Papæ. Et licet ad hoc nihil alleget, tamen facit, quod dicit Anto. de Burrio in c. sua. de offi. vicarii, & facit l. quæritur. ff. de ita. ho. Secunda ratio Decii est, † quia summus pontifex facilius decipi, ac fraudari potest: † ordinarius, ut not. in cle. i. de offi. ordi. Igitur necessaria magis fuit prouisio regulæ istius in resignationibus factis in curia coram papa, quæ coram ordinario. Ita concludit Deci. in d. consil. Adde, pro ista opinione benefacere textum istius regulæ, dum disponitur illos viginti dies computari debere a die præstiti consensus, & non resignationis factæ, non alia de causa, nisi, ut aperte ostenderet stilum curiæ, qui hanc formam præstandi consensus, in cancellaria, uel in Camera introduxit, cum tamen extra curiam unico contextu fiat resignatio coram ordinario, & præstetur consensus, imo actus ipse resignationis est unus, & idem cum consensu. Ergo dicendum est, regulam tantum renunciationis factas in curia, non extra considerasse. Et quia et recte intuentur renunciationi factæ extra curiam non conueniunt uerba regulæ. Igitur nec eius dispositio locum habebit. l. hos accusare. §. in omnibus. de accusa. cum similibus. Hoc etiam suadet, † quia uidemus consensum

consensum in curia præcedere aliquando, & interdum sequi signatam supplicationem, iuxta c. cura. de iur. pat. & deci. v. de rer. permutat. in no. quod extra curiam non seruat, Vltimo per ista opinione facit, quia constat plures alias regulas in modo loquendi huic nec stræ similes, non habere locum extra curiam, ut patet in regula de exprimendo ualore. & regula, quæ dispensationes non suffragatur, nisi licetis expeditis, quæ non habent locum extra curiam, secundum interpretationem Rotæ, ut ibi dicitur, ergo neque ista locum habere debet.

Sed prædictis non obstant, uerior uidetur opinio contraria, pro qua faciunt rationes sequentes. Prima, quia clarum est, regulam factam fuisse, ut fraudibus infirmi renunciantis, & illorum in quorum fauorem renunciatum fuit, occurratur: † quia eo ipso, quod renunciatio facta reperitur in infirmitate, præsumitur fraudulenta, ut dicit Alex. in l. hlic. ff. solu. mati. Et hoc ex eo stradet, quia infirmus non præsumitur esse in sana mente, ut dicit Saly. in l. furiosum. C. qui test. facere poss. Sed ista ratio militat extra curiam. Igitur regula erit generalis. Et quia absurdum uidetur, quod infirmi cogitatione mortis inducantur quasi ad disponendum per ipsam ultimæ uoluntatis de beneficiis in fraudem ordinariorum, & expectantium, ut in specie considerant quidam doctissimi repetentes, uidelicet, quidam Guliel. Benedicti in re per. c. Raynucius. fol. clxi. nu. 2. de testa. quod prohibitum est, & reprobatum a iure, ut in c. apostolica. viii. q. i. Ista enim ratio generalis est, tam in curia, quæ extra curiam. Ergo & regula erit generalis, ex qua non solum uerba, sed mens inspicienda est, ut dixit tex. in l. sci. re. §. aliud. ff. de excu. tut. Per quem tex. uoluerunt Domini in una Saguntina parochialis de Prados Redondos, coram me, de anno M. D. xxxv. † quæ regula protogatiuarum scriptorum non militare contra familiares Papæ, attenta eius mente, licet uerba aliud suaderent: Ita dicendum est hic, uidelicet, quod mens istius regulæ attendi debet, quæ licet non sit expressa, sed sit coniecturata limitat, & restringit uerba legis ad limites rationis, ut notat Abb. in c. si. col. v. de iur. iur. & in c. secundo requiris. in prin. de appella. Et breuiter non eundo per mendicaria suffragia secundum istam opinionem post longas disputaciones in pluribus causis iudicauit Rotæ, ex quibus sufficit exempli gratia, quatuor adnotare. Primo, n. hanc questionem proposuit R. P. D. Simonetta in una Barchinonen. capellanie, in qua ita fuit conclusum. Et idem iudicatum fuit in una alia Salamantina coram D. Hugone de Spina, & in aliis duabus coram D. Paulo de Capistrucis, ut eas refert & de his attestatur Domi. Guliel. Castodorus in recol. suis deci. Rotæ, quæ nunc per manus plurium curialium uersantur, ubi latius hoc scribit.

Non obstant modo, quæ in contrarium dicta fuerunt, quia ratio Decii in dicto consilio, uidelicet, quod ista regula debeat intelligi de renunciatione facta in manibus Papæ, non est uera, ex eo, quia regula ista generaliter, & indistincte loquitur. Debet igitur generaliter intelligi de resignatione facta in manibus cuiuscunque ordinarii: sicut etiam generaliter, & indistincte intelliguntur tituli de renunciatione, & de rerum permutatione. Et ista interpretatio uidetur necessaria isto casu, † quia ratio fraudis considerata in regula militat in resignatione facta coram ordinariis extra curiam. Et licet omnimoda ratio, uel similitudo non concurrat, sufficit, quod ex aliqua parte ratio dispositionis militet. arg. tex. in lege prima. §. quod autem. ff. de usur. & alea. & quæ notat Abb. in capitulo quemadmodum. in primo notabili. de iur. iur. & per hoc patet responsio ad secundam rationem.

Nec obstat, quod est dictum de consensu, ponderando uerba regulæ, quia respondetur, quod uerba de consensu possunt etiam in renunciationibus extra curiam verificari, ubi, & ante, & post potest quis consentire, sicut in curia, ut ego uidi in pluribus resignationibus de paribus factum fuisse, cum nihil sit quod huic facto refragetur. Et licet illa uerba de consensu, fuerint addita per Iulium secundum ad euitandas curialium fraudes: quorum alii qui solebant interdum tenere supplicationes in Scarfella spectantes exitum infirmitatis de functi, & post obitum consentiebant. Nam hæc prouisio facta in curia per Iulium militare potest etiam extra curiam. Cum igitur ista regula contineat in se plures rationes, de quibus sæpe in superioribus facta est mentio: siue militent omnes in resignationibus extra curiam: siue aliqua earum dispositio semper generaliter procedet, & habebit locum tam in curia, quam extra, iuxta ea, quæ dicit Ias. in l. cum filio. in. xxiii. col. ff. de leg. i. & in l. de di. la prima. in primo notabili. ff. de con. cau. da. Et ista sufficiunt pro præsentis questione. Reliqua uero, quæ hic desiderari possunt repetenda sunt ab his, quæ latissimè scripti fuerunt in proœmio regularum. q. ii.

VIGESIMOSEPTIMO Quæro, ¶ an si infirmus leui infirmitate, non letali, vt est podagra, quartana, uel similis, renunciat beneficio, & papa admittit resignationem, cum derogatione istius regulæ, per ista uerba, quatenus ex illa infirmitate moriatur: an si infirmus moriatur infra viginti dies ex superuenienti graui infirmitate, censetur derogatum regulæ per dicta uerba?

SOLVTIO. Videtur q̄ non, ex eo, quia illa derogatio uidetur tantum referri ad infirmitatem leuem existentem tempore renunciationis, & de illa uidetur cogitatum, non autem de superuenienti. Pro quo uidetur tex. notabilis in clem. fi. de rescrip. & in c. ad audiētiā, de eccle. adi. & in c. quod uero, xxxii. q. ii. Sic etiam uidemus. ¶ quod emptio, uel pactum non trahuntur ad ea, quæ non apparent, seu quæ nesciuntur tempore contractus. l. Rutilia, ff. de contrahen. emp. & l. tres fratres, ff. de pact. cum aliis, de quibus per Gemi. in consil. lxi. colum. penul. Et quia si tempore infirmitatis letalis peteretur derogatio regulæ, fortassis Papa eam non concederet, propter præsumptionem fraudis, quæ non militat in leui infirmitate, de qua non est periculum, aut proximus timor mortis, ut in quartana, & aliis similibus, quæ iudicio medicorum infirmitates longe sunt, & non periculosa, ut habetur in l. quæstum, ff. de re iud. & in l. qui tertiana, ff. de adi. adic. & sum ego expertus in illa misera, & calamitosa uerbis direptione, quo tempore quartana febris per. xii. menses me corripuit. Cum igitur Papa hoc casu leuis infirmitatis concessit derogationem, quatenus ex illa infirmitate decederet, non debet derogatio trahi ad nouam infirmitatem superuenientem, arg. eorum, quæ scribit Ias. in l. qui seruum, ff. de uerbo, obliga. & Roma. in consil. xii. in. ii. col. & consil. clxviii. & diiii. col. si. dum allegat tex. in c. cum inter, de renūcia. Nam quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, ut dicitur in l. de arate, §. causa, ff. de interrog. actio, cum concor. ut in notabili casu tradit Decius in consil. cccxxv. in. ii. col. In uo si illa prima infirmitas, puta, quartana, quæ, ut dixi, iudicio medicorum non est mortalis, alteraretur, & redigeretur in tertianam grauem, & periculosam, non extendereur derogatio ad istum casum: ¶ quia qualitas superueniens alterat ipsum subiectum, & reponit in diuersam speciem, l. quæstum, §. illud, de leg. iii. l. i. ff. de dona. & c. statutū, de elec. lib. vi. Et ista quæstio, ut audiui, fuit ita in terminis uenientata, & decisa tempore Innocen. vt retulit mihi bonę memoriæ Cardinalis sanctorum Quatuor senior, nescio tamen quibus rationibus.

¶ Quæstio Vigesima octaua.

DECIMO OCTA VO Quæro, ¶ an ista regula simpliciter loquens de infirmitate, debeat in dubio intelligi de infirmitate graui, an uero de leui, vt de sciatica, quartana, uel similis?

SOLVTIO. Ista quæstio fuit proposita per me. xxix. Nouembris M. D. xxxii. in Rota in causa Aurien. Canonicius, uerten. inter Ioannē de Gaioso, & Alphonsum Gomas. Et quod ista regula habeat locum in omni infirmitate, siue sit magna, siue leuis, qualis pretenditur esse Paralepis, de qua in d. causa agebatur, facit illud uulgatum: quia regula generaliter loquitur, & sic generaliter debet intelligi. l. i. de lega. præst. Secundo quia ratio regulæ, ut euitentur fraudes, militat isto casu.

¶ Pro contraria tamē parte allegatur dictū Philippi Franc. in c. ii. de renun. lib. vi. ¶ Vbi dicit, quod appellatio infirmitatis debet intelligi de graui, per illum tex. Imol. se obtinuisse refert, & idem tenet Fely. in c. fi. in fi. de exceptio. & latus Per. de Ancha. in consil. cccxxviii. in. ii. & fi. col. & de hoc est tex. notabilis in l. i. §. sed sciendum, ff. de adil. adic.

¶ Quid tenendum? Breuiter Rota in prædicta causa tenuit, regulæ de utraq; infirmitate intelligi debere. Nam ex quo regula non distinguit, sed in genere loquitur, omnes species infirmitatis comprehendit. l. si quis earum, §. interemptum, de leg. iii. Nam infirmus leui infirmitate, infirmus dicitur. Et sufficit, q̄ in infirmitate resignatio facta fuerit, & q̄ ex illa moriatur. Et licet dispar ratio sit in leui infirmitate, & in graui, quoad iuris effectus, ut in iuris allegatis, tamen textus generaliter loquens debet comprehendere utrumq; casum, licet maior ratio sit in uno casu, q̄ in alio, ut est tex. notabilis in l. i. §. quod autem, ff. de usu alex

alex, & alea. Quia plus & minus non differunt specie. l. si. ff. de fundo instrui. Et sufficit, q̄ ex leui infirmitate possit sequi effectus regulæ, sicut ex magna, arg. tex. singula. in c. tres autem, circa fi. de poenit. dist. prima. ¶ Nec obstat, q̄ quartana, nec similes, sunt infirmitates periculosa, quia uerum est. Regulariter tamen aliquando contrarium contigit secundum complexionem, & atates infirmorum, ut inquit Cornelius. Nam licet in iuvene robusto febris quartana sit purgamentum humoris, ut dicit Franciscus de Pisis in suo antidotario unde emanauit proverbiū: Quod pro quartana non pulsatur cāpana. Tamen in iuvene male complexionato, & debili, uel in sene, talis febris, quia longa, est mortalis, ut omnes medici in suis practicis concludunt, titulo de Quartana.

¶ Quæstio Vigesima nona.

VIGESIMONONO Quæro, ¶ quid si aliquis bis resignauit in infirmitate, & secunda resignatio fuit admissa, & nō prima; & utriusq; cōsensu reperitur apud notarium, sed cōsensu primæ posterior. Quæritur a quo cōsensu debent computari isti uiginti dies?

SOLVTIO. Videtur dicendum, a cōsensu primæ resignationis, licet sit secundo loco præstitus: quia renuncians fecit, quod in ipso erat, & cessat fraus, & etiā concurret uerus modus uacandi, sed in secūda renunciatione nō datur uerus modus uacandi, sed fictus, ratione istius regulæ. Igitur concurrense uera uacatione cū ficta, attendi debet uera, iuxta l. si. C. de his, qui ve. acta. impe. & quæ notantur in c. susceptum, de rescrip. lib. vi.

¶ Pro contraria parte facit, quia regula ista loquitur de renunciatione perfecta, quæ fuit admissa. Quod patet per illa uerba regulæ, resignauerit: quæ sunt uerba præteriti temporis, quæ denotant actum perfectum. Et hoc idem innunt illa alia uerba regulæ, dum dicunt, q̄ collatio sit nulla. Ergo textus præsupponit renunciationem fuisse admissam, non repudiatam, quia admissam sequitur collatio non repudiatam. Nam ¶ quando non admittitur renunciatio, beneficium non uacat, c. cum in dubiis, & c. admonet, de renuncia. & c. si qui uero, & c. si quis presbyter, vii. q. i. Et beneficium non uacans, non confertur, ut in c. cum nostris, de concess. præb. Cum igitur prima renunciatio in casu nostro non fuit admissa, certe non habet locum regula, quæ in utrumq; casum uacationē inducit, uidelicet, ut si moriatur resignans infra. xx. dies, per mortem uacare cōseat: & si post. xx. dies per resignationē.

¶ Præterea, quia regula ista loquitur proprie quādo duo concurrūt, uidelicet, quando est facta resignatio, & uigore illius est alteri facta collatio: de cuius iuribus disceptatur, donec constet, resignantem mortuum fuisse ante, uel post uiginti dies. Sed in prima resignatione, non acceptata ista, non concurrunt. Igitur regula ad eam non adaptatur, sed ad secundam, iuxta uerborū congruentiā, secundum doctrinā Bar. in d. l. ita autem, §. primo, ff. de admi. iuro. & Ange. in l. quarta, §. rotiens, ff. de damno infect. Et secundum istam partē consuluit Io. Aloisius Tuscanus in causa Cenonauē. præben. Et illud consilium incipit decisio istius casus.

¶ Quid tenendum? Mihi uidetur, primā opinionem esse ueriores, uidelicet, q̄ tempus uiginti dierum, a tempore cōsensu primæ resignationis debeat computari, etiā non admittæ, ad quam cōsensu quādo cūq; præstitus refertur. Ut tenuerūt Domini in vna Fringen. canonicatus, & præbendæ, coram D. Staphileo, pro Cardinali Cibo, de Mense Maio M. D. xxi. vt do. Cuius in collec. decisionum refert. Nam eo ipso, q̄ quis in manibus superioris renunciat, amittit ius, & possessionem omnem, quam habebat: licet superior renunciationem non admittat: Nam ad perdendum ius beneficii admissio superioris nihil facit, ¶ ex quo per solam renunciationem non admissam titulus beneficii uacat, vt concludit Rota in decisi. ccclii. si opponatur, al. est decisio. iiii. titulo de renuncia. in no. sequitur Abb. in c. sollicito, col. v. de resti. spolia. Nec potest talis renuncians variare, vt notatur in c. ex transmissa, & c. in præsentia, de renun. & in clem. i. eodem titu. Nam quantum ad se pertinet, renunciatio ualeat, ut late concludit Io. and. in regula non firmatur, de regu. iur. in mercu. & ibi respondet ad contraria. Et ista de plano procedunt, quando renunciatio non admittæ in manibus superioris facta fuit: secus uero si in manibus non habentis potestatem: quia tali casu ante admissiōem reuocari potest, ut Rota in antiquo. titu. de renuncia. decisi. iiii. incipi. quidam primus in data. dicit. Ex quo igitur per primā renun-

clationem amittitulum & possessionem resignans quando secundo cessit, nihil uocabat.
 4 & per consequens consensus praestitus super tali renunciatione non ualuit: quia annullato principali, corrumpit accessorium. l. si. de consti. pecu. Nec refert, quod iste consensus ad renunciationem secundam fuerit prius praestitus, quam consensus resignationis primae. Nam non refert, quando praestetur, ut supra dictum est, dummodo praestetur super resignatione ualida. Si igitur prima resignatio ualida fuit per solum actum resignandi coram superioriori factum, a fortiori procedent ista, quando resignans non solum per porrectionem supplicationis, per quam dicitur renunciare consentire, ut traditur in cap. quidam. de renuntiatione. Sed etiam per expressum consensum in manibus notarii praestitum firmam intentionem suam.

Quaestio Trigesima.

TRIGESIMO Quæro, si an uacatio ista per mortem, quæ inducitur per istam regulam, quando resignans infra uiginti dies moritur, dicatur uera uacatio per obitum, quoad effectum, ut sub regulis, & aliis dispositionibus, & concessionibus sequentibus de uacatione per obitum comprehendatur: an uero sit ficta?

RESOLVTIO. Prima facie uidetur dicendum, quod sit uera uacatio, ex eo, quia fictio, quæ inducitur a iure, habeatur pro ueritate, quoad iuris dispositionem, ut tradit Bart. in l. si is, qui pro triptore. ff. de uisucap. Sed ista uacatio inducitur per istam regulam, & sic per dispositionem iuris. Igitur &c. Sed contrariam opinionem, praedictis non obstantibus, arbitror uerorem, quam ratione, & auctoritate ostendo. Ratione, quia negari non potest per resignationem factam infra uiginti dies, beneficium uere uacasse per resignationem: alias non tenuisset collatio de beneficio non uacanti, ut in cap. primo. & secundo. & cap. cum nostris. de concess. præben. Et hoc disponitur in regula de impetrante beneficia uiuentium. Neque si a principio non ualuisse collatio, ualidari posset ex superexistente uita resignantis post uiginti dies, iuxta notata in. c. si eo tempore. de rescrip. in. vi. Cum igitur per renunciationem infirmi uere uacauit beneficium, non potest dici, quod uere uacat per obitum eiusdem, cum ista sint diuersa, & ad positionem unius excluditur aliud, ut in capitulo. Insuperum. de rescriptis. libro sexto. Talis igitur uacatio obitus erit ficta, & interpretatiua, non uera. ¶ Papa enim non potest facere, quod resignatio, quæ uere, & realiter facta fuit, non sit facta. l. in bello. §. facta. ff. de capti. & in cap. si Paulus. trigesima secunda quæst. quinta. Potest tamen facere, quod moriente illo, qui resignauit infra uiginti dies, censatur uacare per mortem, & quod resignatio habeatur pro non facta, iuxta Glos. in clementina prima. de immunita. ecclesi. Dictum igitur Bart. in dicta lege. si is, qui. procedit, ubi non concurrat ueritas. Stante igitur ueritate fictio pro ueritate haberi non potest. Ex quibus infero, quod iste modus uacandi, inductus per istam regulam, cum non sit uerus, non comprehenditur sub aliis regulis loquentibus simpliciter de uacatione per mortem. Et sic infero, quod regula de impetrantibus per obitum familiarium Cardinalium, non habebit locum in uacatione per obitum isto modo inducta, ut ibi latius dicam. Et ita in terminis nostris fuit olim tentum in Curia in causa Sagien. Archidiaconatus, pro qua opinione fuit Ioan. Aloisius Tuscanus aduocatus consistorialis, ut patet libro primo allegationum suarum. fol. vi. & tenuit expressè Roma. in consi. cccxlii. quem inferius inducam in alia quaestione, & credo de hoc do. Guliel. aliquam decisionem scripsisse.

Quaestio Trigesima prima.

TRIGESIMO PRIMO Quæro, si quidam in sanitate beneficium in manibus papæ resignauit, supplicatione signata, consensum praestitit in infirmitate, ex qua infra uiginti dies decessit, queritur an sit locus regula?

RESOLVTIO. Prima facie uidetur dicendum, quod non: quia tempore resignationis factæ, resignans erat sanus, & tamen regula loquitur de infirmo. Ergo uerba eius non adaptantur ad casum.

¶ In contrarium faciunt uerba regulæ modernæ, quæ computant illos uiginti dies a die praestitii

riti consensus per ipsum resignantem. Et sic uidetur, quod tota resignatio referatur ad tempus consensus, tanquam ad causam formalem, quia finis datur esse rei. l. Julianus. §. si quis rem. ff. ad e. hibern. Quo quidem consensus tempore iam infirmus erat resignans: & ideo subintrat Regula.

Quid dicendum? Certe pars negatiua mihi magis placet, ex eo, quod postquam renunciatio amissa fuit per superiorem, beneficium uacat de iure, & de facto, secundum Rotam decisi. xviii. in no. Et resignans non poterat poenitere, neque repetere beneficium. clem. prima. eo. titu. & c. ex transmissa. de renun. etiam si sanus superuixisset. Tempus igitur praestandi consensum non erit in consideratione ad ualiditatem renunciantionis, sed tantum ad effectum numerandi illos uiginti dies. Concludo igitur, regulam non habere locum isto casu, cum resignatio facta sit in sanitate: & regula loquitur de facta in infirmitate. Et praestatio consensus non est resignatio, sed consummatio, siue declaratio resignationis, quæ nihil noui inducit, sed factum confirmat, sicut uidemus, quod copula non facit matrimonium, sed factum confirmat. l. nuptias. ff. de reg. iur. c. licet. de translat. episcopi. Ita hic dicendum est, quod per porrectionem supplicationis, & admissionem superioris resignatio inducatur: sicut matrimonium spirituale inducitur mutuo consensu, ut in. d. c. licet. & in. c. quidam. de renun. Consensus uero, qui postea praestatur, respicit executionem, non perfectionem actus, ut saepe tenuit Rota, & hoc in renunciationibus simplicibus. Sed in correspectiuis, & conditionalibus, ubi referuntur resignanti aliquid, ut pensio, uel regressus, tali casu pro forma consensus requiritur, & ante consensum praestitum partes poterunt poenitere, cum talis consensus sit formalis, ut tradunt omnes in. c. cum uniuersorum. de rer. perm. ¶ Et tenuit Rota praeteritis annis in una Placentina. Archidiaconatus de Trugillo, coram R. P. D. Episcopo Marsicano: & in alia Tolertana de Xetate coram R. P. D. Petro episcopo Aquei. quæ adhuc pendet hoc anno. M. D. xxxix. Imo si quis iuraret se non contrahentem etiam per instrumentum in forma Camerae, ante praestitum consensum resignationi, & confirmationem superioris huiusmodi propositum reuocari posset. Ita tenuit Rota in una Vrgelesi. & Valentina beneficiorum, pro Io. adroueo contra Anto. Vich die. vi. Octobris M. D. xxxv. per eam quæ nor. Abb. in. c. super eo. de condi. apposi. & Mathæus de affectis lib. iii. constitutio. regni. fol. vii. nu. 45. & ea, quæ notabiliter scribit Hieronymus Paulus antiquus Cancellarius corrector, in illo uulgato libro practicae Cancellariae, fol. l. uersi. duo tractauerunt &c. Requiritur igitur ad effectum istius regulæ, cedentem utroque tempore fuisse infirmum, tam tempore resignationis, quam tempore consensus, & uiginti dies numerantur a tempore consensus. Et ratio quare requiritur infirmitas utroque tempore est, quia posset sanus resignare, & consensus praestari per annum post obitum eius, iuxta Bullam Alexand. papæ VI. quæ hodie est in usu, & tali casu regula non haberet locum. Sed quando infirmus resignat extrauagans Alexandri non procedit, quæ loquitur in sano. Alias si contrarium diceremus, de facili ista regula deludi posset. Quia infirmus resignans constitueret procuratorem ad consentiendum: & ille non praestaret consensum, nisi post obitum renunciantis, ad effectum, ut xx. dies, qui a tempore praestandi consensus numerari debet, excludantur, cum iam antea resignans obierit. Et quia etiam ubi requiritur in aliquo actu qualitas, debet illa utroque tempore concurrere, ut dixi in. c. statutum. circa si. de rescri. li. vi. Et propterea Clemens Papa VII. uerbas difficultates tolleret, statuit, & declarauit per quandam extrauagantem, regulam istam habere locum, etiam si in sanitate aliquis resignaret. Quæ in hoc imitatus est Sanctissimus Dominus noster Paulus Papa III.

Quaestio Trigesima secunda.

TRIGESIMO SECUNDO Quæro, si quid sit facta renunciatione per infirmum in manibus Papæ, ante praestitum consensum papæ moritur, & infirmus ex eadem infirmitate postea decessat infra uiginti dies, post consensum praestitum, an habeat locum ista regula?

RESOLVTIO. Videtur quod sic, ex quo resignatio fuit facta uiuente regula. Nam tali casu etiam in odiosis initium spectamus, ut dicit Bal. in. l. i. per illum textum. ff. de origi. iur. Nam principium actus eodem modo iudicatur, sicut ipse actus. l. non ideo. C. de hered. insti. Decius in. l. secunda. §. mutui datio. ff. si cer. peta. Et quæ tradit glos. in. c. dudum.

Utrum casus de resignatione

adeo, q̄ si papa per dispositionem istius regulæ non occurrisset, resignatio haberet effectū. Sed ne resignātes, & resignatarii prædicti ex malitia eorum, commodum reportent, in pœnam eorum papa nouam, & fictam uacationem obitus induxit. Nam cum beneficium uere uacauit per resignationem, tali casu censetur uacare per obitum. Ista tamen ratio non uidetur inducta ad commodum ordinariorum; sed papæ: nisi dicamus papā addidisse istam regulam ad tollendum obstaculum, quod per illam fraudulentam resignationē sicbat ordinariis, & expectantibus. Ita sublato impedimento manet libera potestas prouidendi, vel accipiendi. argu. eorum, quæ not. Ioā. and. & Domini. in. c. cum aliquibus. de rescrip. lib. vi. Et quod dicitur de alternatiua episcopi, Nec apparet ex disursu istius regulæ papā beneficium prædictum ex ista uacatione ficta uoluisse referuare, t̄ cū referuatio in dubio nō præsumatur, cum sit odiosa, ut tradit Belenzinus in tracta. de chari. sub. fol. iiii. & Moder. ni Perusini in tract. referua. Nec obstat, q̄ dictum est de commendata: quia diuersa est ratio, ex quo papa commendando apponit manū, & impedit alios inferiores disponere, donec per ipsum aliud de dicto beneficio disponatur. Hæc enim ratio non militat in casu nostro, in quo papa non apposuit manus. Ideo contrarium in eo dicendum erit. Et ista omnia procedunt, quando resignatio, ut proponitur, fuit facta extra curiam: ubi uero in curia quis per se ipsum, uel per procuratorem suum resignasset, licet in ea nō moreretur, tali casu collectio beneficii sic uacantis, pertinet ad solum papam. Et isto casu procedit consilium Roma. cccxlii. Ratio est, t̄ quia ut dixi, per resignationem factam in curia, beneficium dicitur ibi uacare, ut tenet Archidia. in. c. si electio. & in. c. commissio. de electio. lib. vi. cum concord. positus per Rotam in antiq. deci. xxxiii. incip. nota, q̄ ibi, &c. & dcccxxii. Sicut etiā inducitur uacatio, ubi quis priuatur beneficio, ut dicit deci. lxxvi. incip. nota, q̄ ubi quis priuatur. Sequitur Ioan. Franc. Paulinus, Rotæ auditor, in tracta. de uac. an. fol. xvi. in quarta columna. Cum igitur in casu nostro resignatio sit facta extra curiam cessat omnium difficultas.

Quæstio Trigesimaquarta.

T RIGESIMO QUARTO Quæro, t̄ an per clausulas generales, uidelicet, quouismodo uacet, &c. positas in supplicatione resignationis mortui infra uiginti dies, comprehendatur modus iste uacationis per obitum sicte inductus per istam regulā, attento, q̄ resignatio prædicta hic annullatur?

SOLVTIO. Videatur prima facie dicendum istum fictum uacationis modum comprehendendi sub ista clausula quouismodo. t̄ Quia ista clausula de sui natura comprehendit omnes modos uacandi, etiam in beneficiis referuatis, ut dicit deci. dcccxxvi. incip. nota, q̄ beneficia, &c. in antiq. & tradit Domini. & alii in. c. susceptum. de rescrip. lib. vi. & est hoc uulgatum. Si igitur prouiso uigore resignationis factæ per infirmum non ualuit, & beneficium per dispositionem istius regulæ uacat per obitum, dicendum est, comprehendendi sub prædicta clausula generali, quouismodo, ita in dicta supplicatione resignationis posita, quod si resignatarius non habet intentum suum per resignationē per obitum consequentur.

Obstat tamen uidentur isti opinioni duo, quæ uidentur, prima facie urgere. Primum est, t̄ quia annullato actu principali, annullantur omnes clausulæ contentæ in eo, iuxta glos. fauianam in l. si patronus. §. patronum. ff. siquid in fraudem patroni. & glos. fin. in c. significantibus. de offic. deleg. tenet Roma. in consil. cclxvi. cum concor. ut scribit las. in l. non dubium. in. iiii. col. de legib. & dixi in singul. l. si. ff. de constit. pecun. ubi est tex. notabilis de hoc. Cum igitur in quæstione præsentis annullatur prouiso per resignationē factam resignatario, fortassis in pœnam ipsius inducentis infirmum ad resignandum, uel propter suspicionem, quæ haberi potest de eo: clarum est, q̄ annullata prouisione eius, oēs clausulæ ibi positæ, erunt nullæ. Et sic per illas clausulas generales nō comprehendetur uacatio ista per obitum facta. Et quia non uideretur conueniens ex actu, quo quis priuatur, commo. dū consequi, iuxta. c. eum. qui. de præben. lib. vi. & notatur in. c. finali. de rescrip. Sed tenendo contrariam opinionem, ad istud motiuum posset responderi, quod procedat in actu de sui natura connexo, & quæ habet se tanquam principale, & accessorium, prout in exen. plis positus per glosas prædictas. Secus uero quando in aliquo actu ponuntur clausulæ nō dependentes, & connexæ, sed significantes de per se aliud diuersum, & separatū ab expresso. Nam tali casu illæ clausulæ non censentur accessorix, sed principales. Et ideo annullato

ipso

ipso actu, non annullantur alix clausulæ. Casus est de hoc fere in terminis. in. c. si eo tem. pore. de rescrip. lib. vi. t̄ Vbi si in uno, & eodem rescripto minor facultas de primo uacatur beneficio cum cura, uel sine cura deur. Certè illud rescriptum, respectu illius clausulæ de curato loquens, sit nullum, attenda minori ætate impetrantis: non tamen alia clausula de beneficio sine cura annullabitur. Ita est ibi tex. quæ docto. omnes dicunt, ad hoc singula re. in. l. i. §. sed si mihi. ff. de uerb. oblig. Et hoc ulterius cōprobatur ex cōmuni stilo Rotæ, quæ habet, q̄ q̄n una cōmissione cōmittitur causa appellationis cū clausula nec nō, quā, & quas &c. Si cōmissio respectu causæ appellationis est nulla, forte, quia de appellatione nō constat, iuxta decif. Egi. c. cōmissio, & auditoris iurisdictione in prædicta clausula nec nō, quā, & quas, &c. uigore cuius, totū negotiū principale commissum censetur, sustinetur, ita hic uidebatur dicendum in casu proposito.

Sed defendendo primum motiuū ad istā solutionē replicari posset. Nam dato, q̄ annullata prouisione clausula illa quouismodo, illesa remaneret: tamen dico, q̄ talis clausula nō posset capere uacationem cōtingentē, tempore resignationis factæ. Nam in supplicatione ista clausula apponi solet: uidelicet, siue præmissio, siue alias quouismodo uacet, &c. Requiritur ergo, q̄ tunc uacet. Unde si beneficium uacat, postea clausula illa non capit, quia uacatio tempore datæ uerificari debet. c. eam te. cum uulg. de rescrip. Et qualitas adiecta uerbo: tempore uerbi adesse debet, uulg. l. ex facto. de uulg. Capiet igitur clausula quouismodo, uacationem ex tunc, nō aut ex nunc. t̄ Quia permissum ad tēpus censetur postea prohibitu. Imperator. ff. de postul. late las. in. l. sed & siquis. in princip. in. ii. notabili. ff. de uulg. & pupil. Cum igitur uacatio ista obitus, de qua hic agitur, inducta fuerit, nō tempore resignationis, sed postea per obitum resignantis, de qua a principio cogitatum non fuerat, neque uacatio certa erat, cum ab obitu infra uiginti dies contingenti dependeret: merito talis clausula ad obitum istum adaptari nō potest, cum papa illud sic concessisse non uideatur, quod in reuera natura non erat, neq̄ cogitabat. Præsertim quia ex quo resignatarius prouisione priuatur, forte propter suspicionem fraudis, non uideatur, q̄ idē actus punitiuis, & priuilegiatus esse debeat, cum contraria sint. arg. l. quod fauore. C. de legi. Ne eadem res diuerso iure censatur, contra tex. in. l. cum qui. ff. de usucap.

Secundum principale contrarium motiuum est, quia ille clausulæ generales, in prouisione nō positæ, in dubio uacationem ueram per mortem comprehendunt: t̄ Quia uerba simpliciter prolata, casum uerū, non fictum comprehendunt, ut est tex. notabilis in. l. i. §. hoc interdicitum. & ibi notat Bar. ff. de fonte. facit. l. si. C. de his, qui ve. acta. impetra. Sed uacatio mortis, quæ per istam regulam inducitur, non uera, sed ficta est: quia uera uacatio per resignationem est, quæ quidem resignatio per regulam istam non annullatur, sed tantum prouiso, ut patet in ea, & tenet Roma. in consil. cccxlii. Cum igitur in dubio clausulæ illæ generales, proprie, & in casu uero intelligi debet, ut dictum est, ad casum istum fictum adaptari non debent.

Sed ad hoc etiam responderi potest, q̄ si clausulæ ille generales per illa uerba expressæ sunt, uel alias quouismodo, secundum stilum hodiernū, recte comprehendunt istum casum mortis contingetis ex eadem persona. Quia generalitas illius clausulæ est apud omnē modum uacandi per eandem personam comprehendere, ut est lata decif. in no. titur. de rescrip. deci. i. secundum ordinem titulorum, & secundū numerum est deci. xxviii. incip. si mandetur alicui. & in antiq. est decifio. cclxxiii. & ccccxxiii. & dcccxxiii. & dcccxxiii. Et Egid. decif. dccc. cum multis allegatis per Modernos in tract. benef. xli. q. tertiz partis. Et ponit latus Fely. in. c. in nostra. in. xxvii. corr. de rescrip. Si igitur omnē modum uacandi comprehendit modus iste inductus per istam regulam, includet, quia qui totū dicit. &c. l. iulianus. de leg. iii. Et ista opinio satis mihi placeret, nisi obstarer illud, quod dictum est, uidelicet, ne idem resignatarius in pœnam, & in odium, cuius dispositio ista emanauit, ex eodem actu puniatur, & præmieretur. t̄ Nam uerba illa generalia omnes actus comprehendere debent, qui ad incommodum priuati, non ad commodum tendunt, iuxta ea, quæ late scribit And. sicu. in. c. si. col. i. de pecu. clerici. Et quia, ut dictum est supra in proxima. q. ordinarii, nec expectantes beneficia uacatura per hoc actu obitu capere nō poterūt, quia non est uerus modus uacandi: Ergo eodem modo hic dicendum est: Et ideo res propter præsumptam resignatarii fraudem sine difficultate non est: quia sublata, præcedens opinio mihi placeret. Nec obstarer motiuum superius factum, uidelicet, q̄ dicta clausula quouis modo uacet, nō com

K

prehendat, nisi modum uacandi tunc existentem: quia hoc est falsum, quia secundum omnes in dictis decisionibus, omnem modum contingente ex eadem persona capit. Et tamen non est possibile, quod eodem tempore beneficium, per resignationem eiusdem personae, & per obitum eiusdem uacat. Ergo necessario debemus dicere, quod obitus postea obtingere debeat.

Quaestio Trigesima quinta.

TRIGESIMO QUINTO Quaero, quia dictum est superius, quod quando infirmus infra uiginti dies moritur, beneficium per resignationem in manibus Papae uacat, ut dicit Roma. consil. cccxlii. licet eius prouisio in fauorem resignatarii non ualeat, & etiam per obitum uacat, ut disponit ista regula. **¶** Modo queritur, unus impetrat expresse beneficium istud per huiusmodi resignationem uacans, & alius per uacationem factam obitus inducti, per istam regulam impetrat, & concurrant in data, & in omnibus qualitatibus pares sunt, quis praeferratur?

¶ SOLVITIO. Aliquid incidenter superius in alia quaestione tactum fuit, sed quia hic principaliter tractandum occurrit, ideo plenius difficultate attingam. **¶** Videtur igitur, quod illius impetratio ualeat, qui impetrat per resignationem, quod probatur duplici ratione. Prima, quia ista uacatio per resignationem inducta fuit, ex facto hominis: illa uero per obitum, de qua loquitur ista regula, est inducta a lege. Quo casu prouisio hominis prouisione legis cessare facit, licet. fin. C. de pac. conuen. Secunda ratio est, quia ista uacatio per obitum, ab ista regula ad istum effectum inducta fuit, ut prouisio resignatario facta excludatur, quando resignans infra .xx. dies mortuus fuit. Quo casu inducta ad unum finem, ad alium trahi non debent. Item, qui. ff. de usufructu. c. si cui. de praeben. lib. vi. Sed in proposita quaestione resignatarius nihil petit, sed alius. Igitur contrarium dicendum est.

¶ Istis tamen non obstantibus, contrarium iudicio meo, uerius est. Pro quo considerandum est, quod quando resignans infra .xx. dies moritur, beneficium alio modo, quam per obitum, & sic per modum ab ista regula inductum: non autem per resignationem uacat: quia isti duo uacandi modi, eodem tempore, simul concurrere non possunt, ut apparet in d. c. susceptum. & Roma. consil. cccxlii. Qui contrarium innuere uidetur, intelligitur quando per regulam specialis modus uacandi inductus non fuisset, prout regula illius temporis, quam ipse allegat, hoc non habebat. Sed posito, quod isti duo modi uacandi, uno tempore concurrere possent, tamen ista uacatio obitus, hic specialiter inducta, attendi debet. Et tenendo istam opinionem non obstat illud, quod dicebatur, prouisionem hominis cessare facere prouisionem legis, quia illa doctrina intelligitur, nisi prouisio legis sit etiam specialiter inducta: Quia tali casu prouisio legis attenditur. Ita declarat glo. Bar. & alii in l. ii. C. de iure emphi. Sequuntur Moder. Papienses in l. item quia. in ii. col. ff. de pac. & in §. item ser uiana. nu. 67. in si. de actio.

¶ Sed ulterius aduertendum est, quod impetrans per obitum, ita demum obtinebit, si modum, seu speciem uacationis inductae per istam regulam expresserit, & papae narrauerit. Alias si la impetratio generalis obitus non sufficeret, ex eo, quia uacatio obitus, de qua ista regula loquitur, est uacatio facta, & qualificata, & in materia ambitiosa, & stricta, quales impetratones sunt, appellatione uacationis per obitum, de uacatione uera, & non facta, & qualificata, qualis ista est, intelligemus. argumen. tex. in l. quassitum. §. illud fortasse, de leg. iii. & c. statutum, de electio. lib. vi. ubi est bonus tex. De hoc facit tex. in l. si cui. de lega. ii. Hinc uoluit deci. Thomae fastoli in dubio Rotae. xlyi. incip. die Mercurii. Quod impetratio per cessum, uel decessum Titii, mortem ciuilem non comprehendit, uidelicet, quando beneficium Titii per eius priuationem uacaret. Et istud dictum sequitur Ioan. Franciscus Pauinus quondam Rotae Auditor, in tractatu de officio, & potestate. cap. de uacant. in ultimo euidentiali. eolum. iiii. ubi, more suo, plura notabilia ponit. **¶** Istud tamen dictum limitatur procedere, quando alius impetrans est, prout in quaestione nostra. Secus uero si vnus solus impetrans esset: quia tali casu modum uacandi non expressum caperet, ut notat Lopus in allegatio. lxxxix. in. viii. col. sequitur Fely. in. c. in nostra. in. xxvii. corr. e. eolum. 3. Hinc est, quod impetrans beneficium per mortem Titii, uenit uolentia, licet mors illa qualificata sit, prout Gemina. & alii in dicto capitulo. susceptum. dicunt, & late Ioan. de Ana. in. c. fin. de homi. prosequitur.

Quaestio

Quaestio Trigesima sexta.

TRIGESIMO SEXTO Quaero, quomodo probetur aliquem in infirmitate infra uiginti dies contingens probari?

¶ SOLVITIO. Debet plene probari, quia igitur de priuando aduersario beneficio suo per resignationem obituro: & sic de magno prauidicio. Quo casu plenae probationes requiruntur: maxime quia sumus in materia quodammodo obiectiua in qua opponitur de ista regula ad annullandam resignationem ueram, quae est odiosa, & stricte interpretanda. Et ideo in tali materia clarissimae probationes requiruntur, sicut in spolio: in quo tenet Rota, & est notissimum, quod ad probandum primum extremum, probationes de publica uoce, & fama non sufficiunt, sed de uisitu requiruntur. Et ita etiam in hac materia fuit coram me conclusum de anno M. D. xxxv. in una Cöpostellana. Et hodie. xix. Februarii. M. D. xxxvii. in una Placeti na canonicaus, & praebendae de Hussillos coram D. Marco Antonio Marefco, fuit per oes Dominos tentum, quod ad probandam infirmitatem in terminis istius regulae non sufficeret, nec deberet admitti unus testis cum iuramento in supplementum probationis. Per quem autem debeat infirmitas, & mors infra uiginti dies contingens probari. Solutio est clara, quod per illud, qui per exceptionem istius regulae querit resignationem infringere. Nam ex quo agit ad rescissionem probare debet, quod intendit, uisul. qui accusare. C. de eden. & ita communiter tenetur.

Quaestio Trigesima septima.

TRIGESIMO SEPTIMO Quaero, an dies, quo fit resignatio, uel praestatur consensus infirmi debeat computari in termino uiginti dierum, de quo hic, ut videlicet, currant de momento ad momentum: an uero eo non computato incipiat terminus xx. dierum, a sequenti die numerari?

¶ SOLVITIO. Ista difficultas fuit per R. P. D. Marcellum episcopum Maricanum proposita in Rota. v. Iulii. M. D. xxxviii. in una Leodien. canonicaus: quod non fuit tunc resoluta. Et dubitationem facit in hac materia: unum, quia uidemus, quod in dubio tempus currit de momento ad momentum, nisi in casibus expressis, ut dicit Ioan. and. & alii in. c. super eo. de appella. Et dixi in regula de annali, allegando glo. communiter approbatam in rubrica. ff. de diuers. & temp. praes. Sic enim uidemus, quod dies termini statuti, uel compromissi in termino computatur, ut dicit Bal. in. l. ii. §. ii. in. fi. C. com. deleg. Ita uidetur hic dicendum, quod isti. xx. dies hic de momento ad momentum computari debeant. Et sic quod dies primus consensus, a quo numerari debent illi. xx. dies, computetur in termino. xx. dierum.

¶ Tamen istis non obstantibus contraria opinio est de iure uerior. Nam non eundo per mendicaria suffragia ista est communis conclusio Doctorum: de qua per Bar. Alex. & Iac. in l. i. ff. si quis cautio. Quod regulariter dies termini non computatur in termino, per plura iura, & rationes, quae ibi adducunt, & reassumunt longo sermone Moder. Hispani in rubrica. in si. de iusti. & iur. col. ix. nu. 68. cum sequit. Et licet multipliciter ista conclusio soleat limitari, ut in praedictis locis scribunt Moderni, tamen omnes in hoc communiter concordant, quod

quod terminus est praefixus per dictionem, a, dies termini non computatur in termino. Quia illa dictione, a, de sui natura denotat separationem diei, in quo datur terminus a termino praefixo: & sic excluditur ille dies termini, a die quo fit actus, per plura iura, quae adducit Alex. in d. l. i. Pro qua opinione est textus clarus, quem ibi notat Glof. in uerbo numerandum. in si. in. c. iii. de praeben. lib. vi. ubi, per mensuram a die, quo beneficia ipsa uacauerint, & c. Quae qui dem uerba ponuntur etiam ista regula per omnes modernos Pontifices a tempore Iulii cetera, qui Iulius fuit primus, qui ad istam regulam addidit ista uerba (infra uiginti dies, a die per ipsum resignantem praestandi consensus computandos, & c.) Et sic apparet, ex textu istius regulae, quod uirtute istius dictionis, a, quae exclusionem & separationem significat, dies praestandi consensus non debet in termino computari, prout etiam est glof. concordans cum illa. d. cap. iii. in clemen. sicut. de appella. Quas glof. post Cardina. ibi in prima quaest. sequitur Alex. in consil. cxliii. in prima col. lib. v. cum pluribus concord. quae ad hoc cumulat Fely. in. c. i. in. ii. col. de praescrip. Itaque ista uidetur irrefragabilis conclusio.

no, q̄ dies p̄stiti consensus resignationis non computetur in termino. Non obstat modo in contrarium adducta, q̄ tempus in dubio intelligitur continuum: & q̄ dies termini statuti, & compromissus computantur in termino: quia uidentur ista non esse omnino aboluta, aut uera. Tamē p̄supposito, q̄ ita sint, p̄dicta omnia limitantur, nisi terminis statuti uel cōpromissi sit assignatus per dictionē, a, quia tali casu nō cōputatur dies in termino. Ita in indiuiduo tenet Alex. in consil. xlii. in casu, & lite. col. iii. lib. iiii. cum concor. ut ibi per eū. P̄ferentur quia hic sumus in statuto, uel in constitutione Apostolica: quæ, ut ab iudice in p̄cōmio diuisus, habet uim legis uniuersalis. Itaq̄ manet conclusio firma, q̄ in regula ista dies p̄stiti consensus in termino. xx. dierum computari non debet.

¶ Quæstio Trigesima octaua.

TRIGESIMO OCTAVO Quæro, ¶ an dies de quibus loquitur ista regula intelligatur de die artificiali. xii. horarum, an uero de naturali. xxiiii. horarum?
SOLVTIO. Ut apparet in quibusdā nouis signaturę gratię, quę per manus pluriū circumferuntur, quę, ut fertur ab Alexandrino originem desumpserunt signaturā tenet, & obseruat, diē istius regule pro die. xxiiii. horarum interpretari debere. Itaq̄ computabitur dies, & nox, quę p̄ unō die reputat̄: ut in. l. more Romano. ff. de fer. Et p̄ ista opi. facit q̄ in dubio naturalis causa debeat attendi non accidentalē, seu artificialis: ut est tex. in. l. qui habet. & ibi notat Bar. ff. de tutel. sequitur Bal. in auth. similiter. C. ad. l. falci. & illum tex. in notabi. q. allegat Bar. in. l. si. ff. de offi. p̄cōsist. & Abb. in. c. licet. de offi. leg. tex. in. l. i. §. hoc interdictum. & ibi notat Bart. ff. de fonte. & tex. in. l. si. C. de his qui uen. a. t. imp.
 ¶ Sed aduertendum est, q̄ in regula ista uidetur dicendum, nam negari non potest, q̄ regule istę habent se ad instar statutorū, & ita sicut statuta stricte, & proprie uerba in illis inrelligūt, inulg. l. iii. ff. de neg. gest. Sed in statutis dies in dubio accipitur pro tēpore. xii. horarū, & sic ab oru solis usq̄ ad occasum, ¶ quia tūc proprie dies dicit̄ q̄ sol est super terrā, ut in. c. consiluit. de offi. deleg. & tradit Fede. de Senis. in consil. xliiii. statuto cauetur & c. igitur idē dicit̄ erit hic. ¶ Breuiter istis nō obstant, prima opi. mihi uidet uerior, pro qua opi. est deci. Moderno. de Sylua in trac. beneficiorū. q. xli. tertie par. in fi. ubi tenet exp̄ se regulā istā loquentem de. xx. diebus, debere intelligi de diebus naturalibus. xxiiii. horarū, ut ibi per eos. Et ista opi. fundari p̄t̄ efficaci ratione, quia ut sape dicit̄ est in aliis. q. regula ista ex quo est odiosa, & cōtra ius cōe, inquantū fieri p̄t̄, respectu odii, restringi debet, & ampliari, quatenus in fauorē resignantis tēdat, iuxta. c. c. dia. de reg. iur. lib. vi. Sed interpretando diē pro die naturali. xxiiii. horarū extendit̄, magis libertas resignantis, quā de iure cōi sine p̄scriptione alicuius t̄pis libera erat, ergo illa interpretatio atēdi debet. Et per hoc ad cōsi. Fed. r̄ndetur, q̄ illa interpretatio p̄cedit, ut p̄na statuti euertatur, ut dicit Alex. in. d. l. more. & Moder. in. d. c. cōsuluit. ¶ Sicut etiā uidemus, q̄ ut p̄na perituri euertat̄, qui iura uit soluere die d̄nico, si media nocte sequēti soluit, periturus non erit, ut no. Arch. in. c. q̄ a p̄ribus. lxxv. dist. Bal. in. c. ego enim. col. i. de iure iur. Et ista cōcordat̄ in materia beneficia li, de qua hic tractatur, nā nō repugnat, q̄ actus factus de nocte de die fieri dicitur, cū nox sit pars diei. Sic. n. collatio beneficii de nocte fieri potest, ut tradit Abb. in. c. i. de clandest. desp. & Domi. post Arch. in. c. si tibi absenti. col. i. de p̄bē. lib. vi. & eo modo, & resignatio, & ideo nihil repugnat, ut dies hic interpretetur. xxiiii. horarum, sicut cōputat ecclesia, ut in. c. primo. & secundo. de feriis. & ita hodie seruatur.

¶ Quæstio Trigesima nona.

TRIGESIMO NONO Quæro, ¶ nunquid de stilo curię soleat huic regulę passim derogari?
SOLVTIO. Si loquimur extra Italīā, solet cōmuniter pro absentibus derogari. In Italia uero aliq̄n solet cōcedi derogatio q̄n locus resignatiōis distat a curia, & beneficia, quę resignant nō sint reseruata, si uero sit locus uicinus urbi cū maiori difficultate cōcedit̄. Hodie t̄n raro accidit iste casus, ex eo, q̄ pauci resignāt extra curiā p̄ expectatiuas, & multitudine mādatorū, q̄ capiūt oīa b̄nficia uacatura p̄ cessū vel decessū, & ideo p̄curat̄ resignare in curia, & tūc nō solet derogari huic regulę, nisi cū maximis fauoribus. T̄n tēpore Leonis p̄ p̄ X.

pe X. nō cū tanto fauore obtinebatur derogatio. Nā tunc sepius derogari isti regule fuit, pro pluribus personis, quas enumerat R. bo. me. Laurētius Puccius, Card. San. Quatuor in quodā suo libro adnotatiōis derogationū regularū. fol. lvi. lxxii. lxxiii. lxxvii. q̄ trahi potest in exemplū occurrētis casus. ¶ Et est cōsiderandū, q̄ q̄n infirmus mittebat procuratorem ad resignandū in curia, quia facile cōtingebat infirmū interim mori. Ideo fuit excogitata in supplicatione ista clausula, uidelicet. Itaq̄ si dictus. N. resignans extra R. o. cu. iā fuerit uita functus, literę per eius obitū cū omnibus clausulis, & modis sup̄ascriptis, omīssa resignatione, expediri possint. T̄n modernis tēporibus ista clausula solet cassari, ut euitent fraudes, excepto in materiis Alemannię & Hybernię, quę sunt nationes de facili scanda lōse, in quibus solet etiā aliq̄n clausula limitari secundum casus cōtingentiam.

¶ Quæstio Quadragesima.

QUADRAGESIMO Quæro, ¶ quid si infirmus per p̄curatorem primo, deinde secūdo renūciat etiā per p̄curatorem, & in hac secūda resignatiōe derogat papa huic regulę, nunquid si resignans moriatur infra uiginti dies, sanetur prima resignatio propter derogationem regulę in secūda resignatione factam?
SOLVTIO. Iste casus cōtingit tēpore Felyni in curia, ut ipse hic refert in quadam apostilla, super quo fuerūt uarię opi. Nā quidā dicebat secūda resignatiōe capere b̄nficiū, & nō prima, ex eo, q̄ prima renūciatio per mortē resignantis infra. xx. dies perdit uires suas, & sic ualuit secūda, & licet secūda renūciatio nō possit ualere stāte prima, q̄ fuit resoluta p̄ obitū, si secūda capiat̄ illū modū per obitū, resultantē ex prima, vigore cl̄ę ḡnalis, uel alio quouis modo in secūda resignatione apponi solita, & sic illa cōtra secūda resignatario dabit ius. ¶ Contrariū t̄n per solēnes uiros cōclusum fuit, ista ratione, quia tpe quo secūdus impetrat, iam erat tūc a principio quæsitū ius primo resignatario in spe bona, & considerabili, & quīs postea illa spes p̄ obitū resignantis, infra. xx. dies euauerit̄, ex quo secūda in sua sc̄da iperatore de illa spe mētiōe nō fecit, quæ tūc boni iudicij erat, subreptitię iperastre dicit̄. ¶ Nec obstant, q̄ collatio a primo resignatario facta, quodāmodo cōditionalis uidebat̄, & ab euētū uirę resignantis p̄cedere, ergo nullū ius tribuebat, quominus sc̄da p̄uiso nō ualeat, arg. tex. in. c. si pro te. de rescrip. lib. vi. q̄ r̄ndebatur primā resignatiōe cōditionalem nō fuisse, sed purā, & simplicē, quæ statim ante obitū resignantis integrū ius tribuerat, & dū in eo statu erat, de illo iure in secūda resignatione mētiō fieri debebat, nec superueniētia moris resignantis ad sc̄dam impetrationē validandā excusat, ex eo, quia tpe quo sc̄da iperatio facta fuit, resignans uiuebat, & prima resignatio erat tūc ualida, licet ex euētū mortis resoluta bilis esset, aliud enim est, q̄ actus sit cōditionalis, uel purus, & resolutibilis, ut tradit Mod. in. c. ceterum, de rescrip.

¶ Quæstio Quadragesima prima.

QUADRAGESIMO PRIMO Quæro, ¶ nunquid legatus cum facultate derogandi regulis æditis, & ædendis, isti regulę derogare possit?
SOLVTIO. Potest capi ex his, quę in p̄cōmio regularum. q. v. & vi. dicta sunt, uidelicet, q̄ isti regulę, & similibus notabilem qualitatem habentibus, quæ propter stylum cancellarię in se clausulam derogatoriam continent, nunquam illis per clausulas generales derogatum censetur, nec derogatio concedi, nisi specialiter, & nominatim illis derogetur, ut etiā tenet Glossator reg. in reg. xvii. col. ii. & ita ex stilo in literis derogatio regulę, in principio narrari solet, & hoc priuilegium omnes regulę cancellarię iudiciales habent, quæ omnes notabiles sunt, ut latius in dicto p̄cōmio dixi. Et in casu de quo hic queritur. Ita interloquendū dixerūt Domini hoc Anno M. D. XXIX. In vna Gerundē. canonicatus, & p̄bendę, coram D. Raynaldo Perutio, in qua causa per Rotam ista duo dubia data fuerunt. ¶ Vtrum nunciū resignationem, vigore mandati in fauorem certę personę facti, admittere possit. Secundum utrum vigore p̄dictę clausulę isti regulę derogandi facultatem haberet. Super quibus dubiis D. Hieronymus de Castello aduocatus, latius p̄ter ceteros scripsit. Et super primo Domini satis dubitarunt. Secundum uero dubium ab vtrius patrisfamilias pro expedito habuerunt.

ITEM Voluit, quod si contingat, ipsum alicui personæ de parochiali ecclesia providere, seu mandare provideri, uel gratiam expectatiuam concedere, nisi dicta persona intelligat, & intelligibiliter loquatur idioma loci, ubi ecclesia huiusmodi consistit: provisio, seu mandatum, & gratia desuper, quoad parochialem ecclesiam, nullius sit roboris, uel momenti.

¶ PRÆFATIO.

QUÆRITUR Sunt, quæ mihi scribere cogitanti dicenda occurrunt super ista regula, quæ usu quotidiano sunt frequentata: & utilia uideri poterunt, ut utar uerbis tex. in l. prima, ff. ad exhiben. Verum, quia quædam erunt communia cum aliis regulis, Alia uero proxime ad regulam istam pertinebunt, ideo illa, quæ cõmunia erunt breuius tractabo. Reliqua uero plenius attingã. In primis igitur illud meminisse oportet, istius regulæ primum conditorem Gregorium Vndecimum fuisse, quod ex eo apparet, quia inter regulas prædecessorum Pontificum, ista regula non reperitur. Et hæc moderna nihil ad illam Gregorii addit, nisi uerba, de gratia expectatiua, quæ addidit prius ad regulam Gregorii, Eugenius papa Quartus, ut patet in eius regula. In cuius quidem discussione solum eas quæstiones attingam, quas putabo necessarias ad materiam regulæ.

¶ Summarium Quæstionum, super Regula Decimanona, de Idioma.

- Prima quæstio est, pro fundamento dicendorum, nunquid ista regula habeat symbolum, affinitatem, aut similitudinem aliquam cum diuino, aut humano iure, an uero discrepet a iure communi.
- Secunda iuxta ordinem tex. ibi, (alicui personæ) nunquid dispositio istius regulæ habeat locum in prouisionibus factis sceminis regularibus, uel capitulis, aut uniuersitatibus aliquarum ecclesiarum.
- Tertia nunquid sub illo uerbo, (personæ) uel etiam ex mente istius regulæ comprehendantur Cardinales.
- Quarta ibi (providere, seu mandari provideri &c.) quid significant, & importent ista uerba.
- Quinta an ista regula habeat locum in parochiali ecclesia commendata.
- Sexta nunquid ista regula obseruari debeat, & liget extra Curiam.
- Septima ponamus, Britonem Gallum impetrasse gratiam expectatiuam in diocesi Britonum Britonizantium, quorum idioma est diuersum, & inter eosdem minime intelligibile, de quo in expectatiua non fecit mentionem: propter quod impetrat gratiã, quæ perinde ualeret dicta expectatiua, ac si in ea facta fuisset mentio de tali defectu, quam gratiam expectans non expedituit ante uacationem, postea uacat beneficiũ, idẽ Brito Gallus acceptat, alius Brito de Britonizantibus etiã acceptat, & conatur excludere Britonẽ Gallum primum acceptantem exceptione istius regulæ, quæ annullat expectatiuam nõ intelligetis idioma &c. Brito Gallus replicat gratiam suam expectatiuã ualidari uirtute gratiæ, perinde ualere, triplicat alter Brito Britonizans gratiam perinde ualere non ei suffragari, quia literæ non fuerunt expeditæ. Et dat de regula, quæ commissiones non ualeant literis non expeditis. Dubitatur an sola supplicatio sufficiat quoad derogationem istius regulæ, & suppleendum eius defectum.
- Octaua, quod si aliquis p parte idioma intelligit, & p parte nõ, an uideat satisfactũ regule.
- Nona quæstio, ponamus, quod in aliquo regno sint duo idiomata, siue linguæ, una naturalis, altera

altera accidentalis, ut est Lusitania, quæ habet propriam linguam Portugallensium, quæ est eorum naturalis, & linguã Castellanam, quæ est eis accidentalis: Prouer etiã Cantabri duplicem linguam habet: & Sardi etiã, qui habet duplex idioma, uidelicet, Sardu, & Castellanu, quod est eis accidentale, acquisitum ex commercio, & uicinitate Catalanorũ. Quid ergo si Castellanus impetrat gratiam in regno Cantabrorum, uel Portugallia, ubi Castellanus nõ intelligit, neq loqui scit eorũ idioma naturale, sed bene illorũ accidentale, uidelicet, idioma castellanum, per quod intelligibiliter loquitur, & intelligitur, an huic obstat regula.

Decima, nunquid ista regula obstat Normandis habentibus parochiales in Gallia, & in Picardia, Burgundia, Britania.

Vndecima, an ista regula habeat locum in uicaria perpetua: & in omnibus aliis beneficiis curatis.

Duodecima, an regula ista procedat in gratia motu proprio, & ex certa scientia.

Decimatertia, an prouisus de parochiali in ecclesia Valentina natus in Italia ex patre Valentino, & matre Neapolitana, & nutritus cum matre, & aua sorore patris, presumatur tempore prouisionis intellexisse, & loqui idioma Valentini, loci ubi erat parochialis, attento, quod decem annis post prouisionem, & sic de presentĩ loquitur illud idioma intelligibiliter.

Decimaquarta, qua forma debeat, & soleat huic regulæ derogari.

Decimaquinta, utrum rector parochialis ultra idioma naturale populi, cuius curam gerit, teneatur etiam scire linguam Latinam.

¶ Quæstio Prima.

QUÆRITUR PRIMO Igitur quæro pro fundamento dicendorum, & nunquid regula ista habeat symbolum, affinitatem, aut similitudinem aliquam cum diuino, aut humano iure, an uero discrepet a iure communi?

¶ SOLUTIO. Videtur regula ista cõ utroq iure, tã et diuino, tã naturali similitudinẽ maximã habere, quin potius ab illis originẽ trahere. Quod ita demonstrari potest: quia certũ est de iure cõmuni, eũ nos debere rectore curatũ eligere, qui probe intelligat parochianarum uoces, & mutua uoce intelligatur. Nã rector ecclesiæ, officium prædicandi in ecclesia sua habere dignoscitur. c. ecce. xcv. distinctio. not. in cap. inter cætera. de offi. ordi. quia prædicatio officium est curæ, ut notat glos. in cl. ii. de sepul. & in c. cum ex inuincto. de hære. & glos. in c. addicimus. xvi. q. ii. cum sexcentis concord. quæ tradunt Moder. in apostillis ad Abb. in d. c. inter cætera. Debet etiam audire confessiones, & reliqua sacramenta ministrare, ut in c. omnis. de poeni. & re. Item debet uisitare, & vultum gregis sui agnoscere: ut legitur Prouer. xxvii. c. & Ecclesi. xxxi. Est et de hoc tex. notabilis in extrauagan. sedes apostolica. Ioannis. xxii. posita in titulo de præbendis. Nam omnes rectores, & prælati ecclesiarum dicuntur pastores. c. quamuis. de re iud. ca. quicquid. i. q. i. Sed ista præstare non potest rector, aut curatus alienigena, qui non intelligit, nec loquitur idioma, ut de se patet, & notatur in c. quoniam. de offi. ordi. Igitur merito ius commune ad regimen animarum non admittit tales: & quia, ut inquit diuus Paulus prima ad Corinthios. xiiii. c. Data est nobis lingua ad interpretandum, & distinguendum ea, quæ loquimur. Nam si nesciero uirtutem uocis, ero ei cui loquor barbarus, & qui loquitur mihi barbarus, ut ibi latius. Cum igitur ista regula idem requirere uideatur, dicendum est eã habere similitudinem cum iure communi. Ex quibus inferitur vltim. quod sicut ex iure communi lata interpretatio fieri debet: quia fauorabile, ut notat glo. in c. primo. de ter. permuta. lib. vi. & ibi per Gemini. & in glos. iii. capiu. statutum. de præben. lib. vi. Ita pari ratione interpretanda erit ista regula: quod bene notandum ad ea, quæ inferius dicentur. Sic etiam uidemus, priuilegium, quod continet idem, quod ius commune, uel insertum in eo late, ut fauorabile interpretari, secundum glos. in c. cum de diuersis. de priuileg. lib. vi. Et adeo hoc uerũ est, quod propter hanc rationem in literis apostolicis expressio nationis requiritur, ut sic Papa uicarij prouideat in patria ipsius: ubi melius originarius, & cum maiore animi charitate inter notos eiusdem linguæ ministrabit sacramenta, quæ exterius, ut patet in c. quoniam. de offi. ordi. & tradunt docto. in c. si proponente. de rescrip. Est et etiam de hoc edita regula cancellariæ ordine. xv. Cum quibus etiam concord. tex. in c. nul.

ius inuitis. lxi. dist. & in. l. in ecclesiis. C. de epif. & cleri. Et diuus Augustinus in sermone ad populum. hoc idem suadet, ut patet in. c. hortatur. lxxi. dist. cum aliis, de quibus Mo-
 5 derui in. c. bone. ii. de post. praela. Hinc non abs re leges Romane grauius inuenerunt, originarios a ciuitate, & patria propria decedere, cū ipsi melius negotia eius procurare sci-
 rēt, q̄ exteri, ut in. l. i. C. si curial. relic. ciui. lib. x. Et hac est ratio secundū diuum Bernard.
 in lib. de consideratione ad Eugenium. Quare Cardinales debent eligi de omni natione,
 ut vnusquisq̄ genū suū, cuius mores, & aditus notiores habet, facilius, & certius valeat iusti-
 tiam ministrare: quis. n. negabit originarios melius cōditiones hominum suæ patriæ co-
 gnoscere, q̄ quiuis alius? Iudicat enim quis facile de his, quæ nouit, ut dicit primo Ethico.
 Et diuum Bernar. sequitur Antoninus in tertia parte summa. titul. xi. c. ii. §. ii. quod lo-
 co idē Anto. vni aliud notandū scribit, uidelicet, q̄ quis de omni natione debeāt Cardina-
 6 les eligi, non t̄n consueuit ecclesia de Alemania Cardinales assumere, ne se cetera ecclesie
 imperatoribus pandantur, quod dicitur sequitur Cardinalis Iacobatus in tract. concilii.
 lib. i. pagina. xl. in. ii. col. quod tamen hodie male seruiant, quia antea difficultate idioma-
 tis, magis necessarii sunt ex illa natione, q̄ alia. Et ideo dicebat Hugo antiquus doctor, ut
 refert Card. in. c. significasti. de iurepat. q̄ patronus necesse habet presentare episcopo cle-
 ricum eiusdem diocesis, qui intelligat, & intelligatur. Et ob eam causam dicit Abb. in. c. ad
 decorem. de inst. valde esse honestum, & fructuosum, ut quisq̄ in patria sua beneficiatur:
 quia sic non depauperantur beneficia, & homines inducuntur facilius ad residendum in
 eis, q̄ extranei, qui cum lingua differant: disparitate quoq̄ morum distare videntur, ac pro-
 pterea non gerunt affectionem. A deo, q̄ facilius propter huiusmodi lingue disparitatem,
 homines sibi animalia muta, q̄ alterius lingue hominem sciuntur: Nam, ut inquit Augu-
 7 stinus, melius quis cum cane suo, q̄ cum homine diuersi idiomatis cōuersatur, ita dicit Au-
 gusti. lib. xix. de ciuitate Dei. c. vii. Nam hoc uno præstamus, vel maxime fetis, ut inquit
 Cic. lib. i. de Orato. q̄ colloquimur inter nos, & exprimere dicendo sensa possumus. Cum
 quibus concordat And. Sicul. in consi. lvi. in princi. in primo uoluo. Nam inter homines
 eiusdem idiomatis, est a natura insitus quidam charitatis, ac amicitie intrinsecus amor, quo
 ubiq̄ se inuicem diligunt: & contra quoscuq̄ alios uentur, & protegent. Hinc est, q̄ ius-
 dex eiusdem nationis, quo est actor a reo conuento recusari potest: ut in. c. accedens. el. ii.
 ibi de terra uxoris sue oriundus, ut lit. non contest. Quia eadem natio inducit suspensionē,
 ut dicit Abb. in. c. postremo. col. si. de appell. Hinc uoluit Fr̄a. patricius lib. iii. de insti. rei
 8 publicæ. titulo secundo. q̄ magistratus populis peregrinos, & non ciues dari debere, quia
 non solent peregrini in administranda iustitia esse clementes sicut ciues, qui si non facile in-
 dulgent conciuibus, odia, & capitales ininicitie oriuntur, quæ plerumq̄ maxima scandala
 in republica pariūt. Quamobrem præclare actum arbitror apud Hispanos regni castelle,
 qui ad regendas prouincias lege antiqua mittunt alienigenas, siue alterius ciuitatis ciues,
 quod idem apud Fr̄acos fieri debere, Philippus pulcher, ac Carolus. V. Francorum reges
 statuerunt, ut latius prosequitur egregius Moder. Guliel. Benedicti in repe. cap. Rayn-
 9 dius. in verbo uxorem nomine Adelasiam. nu. 1050. cum seq. de test. Quod institutum ple-
 riq̄ Italiae populi etiam hodie seruiant, aliunde magistratus perquirentes, pro quibus facit
 l. si. C. de cri. sacri. & l. iiii. C. de diuer. offi. & appari. iudic. lib. xii. q̄ Quas quidem san-
 ctissimas obseruationes si regna Valentie Hispaniarum seruare curassent, non tantis inte-
 stinis ciuim discordiis, & crassandi licentia respublica abundaret. Nam cum inter con-
 ciues eiusdem lingue sit a natura data quædam morum similitudo, facit vnus alteri indul-
 get, & in malefactis conuictur, cum speret easdem sibi uices reddi, & ita Valentia iustitia ad
 complacentiam ministratur. Bona est igitur hoc castre externorum iudicium promotio, qui-
 non dulci amore patriæ, non spe, ut sibi paria reddantur, sed ex debita iuris seueritate ius-
 titiam prosequitur. Sed in rectoribus, & curatis parochialium bene conuenit ille patrius
 amor, & similitudo lingue, nā facilius quis suaderetur, & a malo auerteretur, ab eo quē diligit, q̄
 ab extero: Nam satis cōperum est, ex disparitate lingue, & dissonantia uocum nasci quæ-
 dam inter homines differentias, ac animi similitates, quæ licet in iudiciis temporalibus
 necessarij videantur, per ea, quæ diximus in rectoribus tamen animarum, maxime sunt cui
 tandæ, ubi enim de moribus corrigendis agitur, non libet Italus Ultramontanum audire,
 nec Ultramontanus Italum, & sic de singulis, raro in persuasione morum alterius idioma
 delectat, quibus non desunt uiri egregij, qui etiam constanter affirmēt, non ita recte populos
 per externos

per externos magistratus sicut p̄ proprios ciues gubernari, quorū rationes late refert Bartho-
 lomæus Cassaneus in Catalogo gloriae mundi. in. xi. pre. i. xxii. cōsideratiōe. Hęc tñ sit stima
 varietate rei, relicti cōtētiōibus. In pœnā homini hęc lingue cōfusiō ē a Deo datā fuisse
 quod ex eo apparet, quia post diluuiū vsq̄ ad ædificationem turris Babel omnes homines
 vna lingua loquebāt, ut dicitur Genesis. c. xi. quæ primos homines uno, & eodem loco sta-
 re cogebat, disparitas igitur, & differentia lingue fecit, quod homines cum se inuicem non
 10 intelligerent, tēdio capri, varias sibi orbis regiones perquirent, q̄ quo factum fuit, ut vete-
 ri lege proximos reputabant eos, qui eiusdem tribus erant, quorum eadem erat viuendi cō-
 suetudo, extraneos uero, qui diuersę lingue, vnde sicut disparitas habitus inter simul uiuē-
 tes quandam animorum differentiam inducit, ut in clem. i. de elect. & in. c. in noua. xvi. q.
 vii. ita & fortius dissonantia lingue discrepantem voluntatem signat, inde merito Albinū
 derisum a Catone legitimus, qui cum esset latinus, historiam inter latinos Græcē scribere
 maluit, ut Plutarch. & plures alij meminerunt. In quo genere Albutius prætor repre-
 hendi meruit, qui cum a Sæuola, proprio idiomate, salutatus esset Athenis, Græcē respon-
 dit, ut eleganter refert Mar. Tul. lib. i. de finibus honorum, & malorum. Eo enim sermo
 ne uti debemus, ut inquit idem Cic. in offi. qui notus est nobis, ne, ut quidam Græca uer-
 ba inculcātes, iure optimo rideamur. Hęc enim loquendi quæritas facit, ut externus alie-
 11 no non sit hominis vice, ut inquit Plini. lib. vii. c. i. Ex quibus infertur, q̄ sacramenta, &
 prædicationes ministrata, & gesta per homines eiusdem idiomatis grata magis fore, & ac-
 cepta originariis eiusdem lingue, q̄ si per alium non natium habentem idioma, licet in-
 telligibile ministrarentur. Et hoc non solum iure positio, sed etiam a iure diuino intro-
 12 ductum uideatur. Ut quid enim t̄ Spiritus sanctus in Apostolos ueniens, illis uariis linguis lo-
 quendi facultatem daret, nisi putaret necessariam fuisse ad officium prædicandi, & ministe-
 rii sacramentorum, idiomatis intelligentiam? Quilibet enim eos in lingua sua loquentes in-
 telligebat, & mirabantur, ut dicitur Actū. c. ii. & si Eras. credimus in eo uolumine, quē
 de ratione concionandi composuit, lib. iii. propter imperitiā idiomatis innumerabilia
 sacrae scripturæ loca, perperam interpretata leguntur, quæ studiosos facile a sacrarum lite-
 rarum studiis auerterent, cuius quidem idioma si interpres æsequi recte fuissent, multa
 raris facile in suam sententiam traherent, ut latius Hispanus noster Valentinus Ludouicus
 Viues lib. iii. de tradendis disciplinis, prosequitur. Nemini enim dubium est, ob hanc cau-
 sam dictum fuisse Ecclesiast. c. viii. coram extraneo concilium non inuendum, quia pro-
 pter est colligatio, interiorq̄ societas cum ciuibus, cum quibus est eiusdem lingue com-
 mercium, q̄ cum exteris. Et ideo uidemus, quia eiusdē idiomatis prædicatio, sensum men-
 tis aperit, & animum ipsum exprimit: qui & diuinus est, & maxima, atq̄ optima pars ho-
 13 minis esse perhibetur, quibus ad stipulatur illud Socratis, qui cum tacenti adolescenti dice-
 res loquere, ut te uideam non ex corporis facie, t̄ sed ex loquela ipsa, tanq̄ ex animi habitu
 hominem intuemum esse censuit. Et hac in causa sunt, ut oriundis magis, q̄ exteris, etiam
 his præstantioribus faueamus, ut dicit Lucas de penna in. l. quisquis. C. de omni agro
 deser. lib. xi. alleg. tex. in. l. si. de cle. peregr. & alia de quibus ibi per eum, & hoc dicit Phi-
 losophus. iii. Politicorum. Quod Græcorum exemplo comprobatur legitimus. Nam cū
 Alcmenes Atheniensis, & Agoraticus, in sculpendo marmore clarissimi, Phidieq̄ disci-
 puli inter se ambo de signo Veneris faciendo certarent: ex eo Alcmeni suffragiis Athenicū
 14 putarunt: concinentes illud prouerbiū: t̄ Tunicā pallio propiorem, ac chariorem esse.
 Meminit de his Beroaldus senior in quadam oratione prouerbiali. Et istum amoris natu-
 ralis stimulum, cum ex multis sacrae scripturæ, & literarum humanarum locis, tum maxi-
 me ex edificio turris Babel, Episcopus Abulen. colligit super Gene. c. xi. Apparet igitur
 manifeste ex diuersitate lingue, sicut ex dissimilitudine corporum, diuersitatem quoq̄ ani-
 morum induci: ut inquit August. lib. ii. de doct. christ. c. iiii. facit tex. in. c. quia diuersita-
 tem, de concess. præben. Sicut e contra ex identitate idiomatis affectionem gigni, manife-
 15 stum est. Et non solum lingue identitas, sed quod magis est, identitas quoq̄, & similitudo
 do solius nominis affectionem inducit, ut patet in. l. cum filius. §. pater. ff. de leg. ii. t̄ Nā
 propter affectionem lingue, seu idiomatis affectio, & charitas patriæ animo retinetur,
 quod Alexandri regis exemplo manifestum fit, illum enim ob id milites odisse patriam,
 contendebant, authore. Q. curtio, quia peregrino sermone Perfarum loqueretur. Nec aliā

ob causam putandum est, cōiugia exterorum apud ueteres non probari: quia sciebant, di-
 sparitate idiomatis facile similitates gigni. Et hoc est, quod dicitur in sacris literis, Esdram lin-
 guarum confusionem, quae ex matrimoniis aduenarum nascebatur, ad linguam Hebraicā
 16 rediisse, ut patet secundo Esdrę. c. xiii. Naturale igitur est, ut unicuique idioma suum sit
 pręcipuum, & charum. † Et ideo est, quod asserenti se esse talis linguę, seu nationis creditur:
 & dicenti contrarium incumbit onus probandi: quia non pręsumitur, quem malle alieno,
 quę proprio idiomate loqui, ut dicit Angel. in consil. cxliiii. Hinc est, quod in sacris literis ad
 punitionem populi referunt, Deum per Hieremiam. c. v. dixisse, Adhucam super uos gen-
 tem, cuius ignorabitis linguam, nec intelligetis quid loquatur. Et Deuterono. c. xxviii. ad-
 ducit deo dominus super te gentem de longinquo, cuius linguam intelligere non possis. Pa-
 ret igitur, quod diuersitas linguę inducit alienationem animorum. Vbi uero datur commu-
 nio, & eiusdem linguę commercium, ibi est quidam domesticus, & familiaris amor. Vnde
 17 necesse est, ibi spiritalia maiori animorum consolatione ministrari, ac recipi, ubi maior
 animorum conformitas, & similitudo esse comprobatur, † Propterea multis uerbis uoluit
 ille Modernus Hispanus lib. iiii. de tradendis discipuli. de quo proxime mentionis feci, pluri-
 mum conducere ad dilatanđum Christi nomen, ut nos, & Agreni communem linguam
 haberemus, nam speraret futurum breui, ut multi sese illorum ad nos reciperent, quod nō
 putat aliam ob causam deum maximum Apostolis suis donum linguarum contulisse. Nā
 ut inquit Paulus. Fides inquit, cui lingua inferuit, ac proinde conperit, ut in ple-
 risque ciuitatibus gymnasia linguarum instituerentur, non solum illarum trium, de quibus
 in cle. i. de magist. sed earum etiam, quę essent Mahometicis populis vernacule, quas ad-
 scerent non ociosi homines ad gloriam inde captandam, sed ardentissimi zelo pietatis pa-
 rati, uitam pro Christo impendere, ut eis linguis instructi, Christum illi gentibus annun-
 ciarent, quę paucissima, ac nihil pene de illo audiuerunt. Hęc ille. Et hoc linguarum do-
 cumentum prędicatoribus, qui multum populo Christiano professe possunt, necessariū
 esset. Nam prędicatio requirit hominem non solum in rebus diuinis expertum, ac uariis
 disciplinis referentem, sed etiam in lingua eorum, quos auertere a malo, & meliores fieri prę-
 dicatione sua cupit, non mediocriter eruditum, ut patet exemplo Hieremię se excusantis a
 prędicatione, quia loqui nesciebat. ut in. c. in scripturis. §. quies igitur. viii. q. i. Sciebat. n.
 magnus ille Propheta oportere eos, qui animos rudes prędicando instruunt, se aptare de-
 bere pro ingenio dicentium: & uerborum ordinem pro audientium capacitate dirigere,
 ut dicit tex. notabilis in. c. oportet. viii. q. i. Hęc enim fieri non possunt, nisi ab iis, qui in-
 tel ligunt, & loquuntur idioma populis: alias si ab auditoribus sacrorum ministri non intel-
 liguntur, non audientium utilitatem, pro quibus missi sunt, sed suam ostentationem qua-
 rēt, ut inquit tex. in. c. dispensatio. xliiii. distinct. Nam quādo prędicatio boni rectoris, sub
 natio sermone discitentium apte exprimitur, deuotio crescit, ac fides dictorum magis ani-
 mo infidet, & continuatione roboratur. Qui quidem sermo dum per aures recipitur, des-
 uotio, ac fides in mente generantur, ut dicit tex. in. c. sit rector. versi. in mente. xliiii. dist. Si
 18 cut uidemus in Phisicis. † Nam imperitus medicus, ut inquit Auicenna sexto naturaliu,
 propter fidem, & deuotionem ægri facilius sanabit ægrum, quę peritus & doctus. Hoc enim
 facilius fiet, commercio linguę, ad quid etenim putamus, Mithridatem ponti Regem tan-
 tum laboris in perdiscendis duabus & viginti linguis desumpsisse, nisi ut tot populis, qui-
 bus imperitabat, in sua propria lingua responderet, ut sic acceptior uideretur? Quam lo-
 quendi rationem Themistocles Atheniensis est imitatus, ut de utroque Plinius, Valerius, &
 Quintilianus meminerunt, & recenset las. in. §. ex maleficiis. in. de actio. Quę omnia
 ad usum, & intellectum huius regulę pertinere uidentur: In qua de parochiali ecclesia sit
 mentio, quare rectorem requirit uocalem confessiones audientem, prędicationi accommo-
 dum, uerbis intelligibilibus ecclesiastica sacramenta ministrantem, qui si non in-
 telligitur, quia diuersum habet idioma, frustra rectoris partes adsumpsit. Nam qui adifi-
 cari uerbo Dei debent, & cupiunt, talem eos magistrum habere oportet, cuius sermone, &
 monitis eruditiores fiant: ne forte cum is pręponitur eis, qui non intelligitur, animus fasti-
 ditus ad deteriora prorocetur. arg. tex. in. c. in grauibus. iiii. q. vii. † Et ob eam causam uete-
 res uoluerunt, leges, quę dabantur populis, sub illo eiusdem populi idiomate publicare,
 19 ut magis placerent omnibus, & obseruarentur. ut est tex. in. §. alienationis. in authen. de
 non alien. Quem ad hoc Roma. ponderat in. l. i. §. si. col. iiii. ff. de uerbo. obliga. cum plu-
 ribus

ribus aliis concor. congestis per Fely. in Rub. de const. in. iiii. eolum. versi. vltimus. & fa-
 cit tex. in. §. illud quoque. in authen. ut prępo. no. impe. Per quem tex. dicitur Moderni
 Valentini in. l. prima. §. si. de uerbo. oblig. quod ideo titulus Crucis fuit tribus illis linguis, tūc
 magis uisitat scriptus, ut ab omnibus intelligeretur. Propterea dicit glos. in. l. decreta. ff.
 de re iud. quod decreta inter Latinos debent Latine proferri, & inter Gręcos, Gręce. Et ea-
 20 dem ratione dicunt Moderni de Monteferrato in. l. i. §. si. ff. de uerbo. oblig. † quod licet stipu-
 latio inter homines diuersi idiomatis per interpretem contrahi possit, ut in. d. §. fin. Hoc
 ideo statutum fuit, propter necessitatem. Sed ubi duo habent idem idioma, & stipularen-
 tur unus Gręce, alter Latine, non ualere stipulatio, cum ibi nulla subest necessitas, nec uo-
 luntas, cum possunt eadem lingua stipulari. Nam quilibet debet facere actum lingua sua.
 Et ideo ubi ad aliquem scribimus, illi scribendū est lingua, qua ille uiratur, & nō alia, qua il-
 le, ad quem scribimus non uiratur. c. in nomine patris. ad fi. lxxiii. dif. Nam ut inquit Cice-
 de Orato. lib. tertio. Verba neminem mouent, nisi eum, qui eiusdem linguę societate con-
 iunctus est. Quoniam, ut ipse idem Cice. Tuscul. v. ait, in iis linguis, quas non intelligi-
 21 mus, sicut profecto sumus, quod uidetur innuere diuus Paulus. i. ad Corint. xiiii. c. † Et hac
 de causa uidemus, leges uoluisse, proclamationes, quę inter uulgares fieri consueuerunt,
 uerbis uulgaribus fieri debere, ut ab illis intelligeretur. l. sed & si pupillus. §. prescribere.
 ff. de insti. Quo loco dicit Pau. de Cast. Parisiis curiam Regis consuetudinem ideo ha-
 buisse, quod acta in uulgari scribantur: & idem in Burgundia consuetum fuisse, Iacob. de Puteo
 in. l. acta. ff. de re iudic. attestatur. Nam ut preclare inquit Tullius Offici. lib. ii. Popu-
 laribus enim uerbis est agendum, & uisitat, cum loquimur de opinione populari, & idem
 li. i. de legibus. Sed quoniam inquit, in populari ratione ois nostra uersatur oratio, populariter
 interdum loqui necesse erit: Hinc dicit gl. in. c. odi. xxliii. q. i. quod clericus quoniam agit contra lai-
 cū uulgariter loqui debet, ut facta sua intelligat. Propterea Romani, ut facilius a subditis
 intelligerentur, tanti idioma suum fecerūt, quod eorū magistratus, quę optime linguā Gręcam
 calleret, nunquā tū Gręcis, nisi Latine responsa dabāt: eosque per interprete loqui cogebant,
 non Romę tū, sed etiam in Gręcia, & Asia, ut auctor est Vale. Max. lib. ii. de insti. anti-
 quis. Quem Cuma. & Iacob. de Puteo in. d. l. acta. sequuntur. Vnde postea usus inoleuit,
 ut legati in Gręciam missi, secum interpretem haberent, ut pro Cornelio Balbo meminit
 Cic. & lib. i. de si. bonor. & malo. Non enim Romanis tanta cura nominis fuit, (quanquā
 & illud adificiis multis pluribus locis perpetuū facere curarent,) quę propagandę linguę.
 Merito igitur summus pontifex in textu nostro idioma cuiusque proprium in consideratio-
 ne habuit: quia neminem ex rectoribus parochialibus putauit ecclesiis, & earum subditis
 sufficere, aut placere posse, nisi bene, ac intelligibiliter loquerentur, ac linguam eorum cal-
 lerent. Quod prius usus fuit expostulare tex. in. c. sit rector. eolum. penult. xliiii. dist. Quę
 omnia cum fundata sint in iure diuino, communi, & naturali, concludendum est, regulam
 istam cum dictis iuribus, non solum similitudinē, sed quandā affinitatem, & identitatē ha-
 beret: quin potius cōstatā, ac compositam ex eoz uisceribus fuisse.

¶ Quęstio Secunda.

SECUNDO Quęro iuxta ordinē tex. ibi alicui personę, † nunquid dispositio istius
 regulę habeat locum in prouisionibus curati beneficii, fœminis regularibus factis,
 uel capitulis, aut uniuersitatibus aliquarum ecclesiarum?
RESOLVTIO. Si significationem, & uim istius uerbi, personę, comprehensiuam attē-
 dimus, certum erit, regulam prędictam omnes comprehendere: † quia appellatione perso-
 2 nę, tam masculi, quę fœminę, uniuersitas, capitula, & collegium comprehenduntur, ut di-
 cit Bal. in. l. quicumque. in. iiii. col. C. de ser. fugi. & in. l. metum. §. aduertendū. ff. quod met.
 cau. & in. c. i. in prin. de no. for. fide. Pręsertim quia ex quo regula ista concernit salutem
 animarum, ut dixi superius in prima quęstione, dicitur fauorabilis, ut dicit Per. de ancha.
 in. c. quamuis. de pręben. lib. vi. Quo casu in tali materia appellatione personę ueniunt,
 & comprehenduntur omnes indistincte, tam masculi, quę fœminę, quę uniuersitates, & capi-
 tula, ut tradit Domi. post Io. And. & alios in. c. cum in illis. §. i. in fi. de pręben. lib. vi.
 cum concor. ut scribit las. in. l. si quis maior. in. ii. eolum. C. de transactio. & ultra ipsum
 Roma. in consil. ccccxxvi. incipien. quod indultum.

Tamen prædictis non obstantibus, contrarium est cōcludendum. Nam licet verum sit, q̄ appellatione personæ, lato sumpto vocabulo, ac etiam in materia fauorabili comprehēdi possit capitulum, vniuersitas, uel quælibet alia persona, per ea, quæ dicta sunt superius: Tamen ubi materia subiecta non est proportionata, ad hoc nunquam sub tali verbo, per sonæ, etiam cum dictione uniuersali prolato, fœminæ, nec capitula, vel vniuersitates in- cludentur: † quia actus actiuorum debent cadere in subiecto bene disposito, prout in pro- posito nostro dicit notabiliter Domi. in. c. scut. in secunda colum. vii. q. i. Vbi ex hoc in- fert, q̄ excommunicatio prolata contra quascunq; personas, non comprehendit uniuersita- tem. c. Romana. §. uniuersitatem. de sent. excom. lib. vi. quia excommunicatio ligat ani- mam, & uniuersitas non est materia subiecta ad hoc, cum animam non habeat. Et hoc idē dicit Deci. in. l. si familia. in. ii. colum. ff. de iur. om. iudi. Et reasumit latissime Fely. in. c. eam te. in. xii. & seq. colum. de rescrip. Et ista omnia multo fortius procedunt in casu no- stro, ex eo, quia ratio istius regulæ nullo pacto potest adaptari ad fœminam, uel uniuersita- tem, seu aliud simile corpus representatum, † quia in talibus personis fœtis non cadit ad- ministratio sacramentorum, quæ in parochiali, de qua loquitur ista regula, necessaria est. Nam rector parochialis debet confessiones parochianorum audire, & sacramenta omnia, subditis suis fidelibus, ministrare, & ideo necessarium est, q̄ idioma eorum intelligat, ac vicissim a populo intelligatur, Alias non bene sacramenta ad profectum animarum exer- cerentur, si se inuicem non intelligerent, ut latius dixi superius in. i. q. Ista enim ratio non potest adaptari ad fœminam, neq; ad capitulum, uel collegium: Quia ex quo fœmina, & collegia actiue sunt incapaces sacramentorum, neq; in eis cadunt clauis fori pœnitentiæ- lis, cum etiam de facto fœmina accipiens ordines, characterem non recipiat, ut tradit Ar- chid. & alii in. c. presbyter. xxiii. distinct. Nec per consequens possit fœmina, aut uniuersita- tis confessiones audire, uel alia sacramenta ministrare, ut est tex. & ibi notat Abb. & oēs in. c. noua. de pœn. & remis. & tenet diuus Thomas in. iiii. sen. dist. xv. q. ii. sequitur, q̄ hæc regula tales non comprehendit. Sunt enim huiusmodi personæ corpora inhabilia, tum respectu sexus, tum etiam respectu corporis imaginati: Quia cum capitulum, & col- legiū nō sit persona animalis uera, sed representata: & ista sacramentorū administratio uer- ram personam animatam, & uirilem requirant, merito dispositio ista, loquens de persona, non habebit locum in istis: quia in eis cessat ratio istius regulæ. Imo non solum in hac re- gula in qua materia subiecta repugnat, sed neq; in quacumq; alia dispositione, in qua uerba debent proprie capi, appellatione personæ, capitulum, uel aliud collegium non compro- henditur, ut est notabile dictum Roma. sepe practicaum in consil. cccxxvi. Vbi per istā rationem tenet, † q̄ priuilegia derogantia quibuscunq; personis, nō derogat collegio, præ fertim Dominorum Rota: quia non uenit appellatione personæ. Et per istam rationem concluderunt Domini mei in una causa pendente coram R. D. Ioanne Mohedano. xxiii. Ianuarii. M. D. xxxvi. q̄ procurator constitutus contra omnem personam, nō poterat age- re contra uniuersitatem, uel capitulum, per dictū Bal. in rubr. C. ad trebellia. & in audie. item quicunq;. C. de episcop. & cleri. Sequitur Fely. in. c. eam te. in secunda colum. de res. & in. c. dilectus. el. ii. col. pen. de simo. Et Paul. de cast. in dicta authen. item quicunq;. & Roma. in. l. siquis mihi bona. §. seruus. ff. de acquire. hære. & Jacobi. de sancto Georgio in. l. collegium. C. de hæredi. insti. cum quibus nouissime concordat Barr. Cassaneus in consil. i. in. v. dubio. ubi limitat in procuratore rei. Et istam opinionem uidetur tenere Deci. in. d. l. si familia. Et licet idem Bal. uideatur tenere contrarium in. c. i. de no. for. fide. Quæ sequi uidetur Barba. in. c. cum non ab homine. in primo notabili. de iud. & in consil. xlvii. col. penul. in. iiii. volu. Tamen possent eorum dicta concordari, ut procedant in pro- curatore rei ad defendendum, quod est fauorabile, ut dicebat Cassaneus in. d. consil. & sentit Alex. in apostillis ad Bar. in. l. mortuo. ff. de fideiuf. Licet possit arrenari, q̄ etiam mandatum aitoris ad agendum sit fauorabile, ut dicit decisio Dominorum. xxii. de procu- ra. in no. circa fi. Sed amotis ambagibus, ista est communis opinio, q̄ in procuratore acto- ris, dictum Bal. in. d. rub. C. ad treb. est uerior. Et ita iudicauit Rota. **R**edeundo igitur ad propositum istius regulæ, concludo, q̄ ex quo ratio istius tex. ac proprietas huius uerbi, persona, non congruit fœminæ, neq; collegio, uel capitulo, sub dispositione istius regulæ tales non comprehenduntur: sed ille tantum, quæ sunt habitiles, & capaces clauis fori pœ- nentialis: quæ possunt, & ualeant curā animarū exercere: & omnia sacramenta ministrare.

Quæstio

TERTIO Quæro nunquid sub illo verbo personæ, † uel etiam ex mente istius re- gulæ comprehendantur Cardinales?

RESOLVTIO. Licer ista quæstio latissime in proœmio istarum regularum discussa fuerit, tamen quia, quæ hic dicentur, specialiter istam regulam tangunt, quæ ibi scripta nō fuerunt. Ideo inconueniens non erit, pluries eandē quæstionē repetere: quia ut dicit tex. in l. unica. §. supradictis. C. de emenda. co. iusti. sæpius reperta placebunt. Et, ut inquit Pla- to, quem Plinius sapientia antistitē uocat, nō nocet bis dicere, quod bene dicitur: quia, ut thore Seneca, nunq̄ nimis, quod nunq̄ satis. Vnde illud prouerbiū emanauit, bis terque pulchra. Quamobrem, cum quæstio ista necessaria sit, frequens, & utilis, eā sapius in pluri- bus regulis, diuersis tamen motiuis, repetere duxi. Et propius ad rem ipsam ueniendo, istā quæstionem de qua loquimur, in terminis decisam esse reperio, per D. Bartholomeum Be- lenzinum, uirum doctrine singularis, & quondam Rota auditorem in suo tract. de chari- tati. sub. q. lxxvi. in. v. colum. ubi resolute tenet, hanc regulam in Cardinalibus locum ha- bere, ex eo, quia tempore suo, & eo præsentē, ita Rota iudicauit. Quam opinionem ipse hac ratione fundat, † quia clarum est, dispositionem istius regulæ fauorem animæ concer- nere, quæ ratio facit, q̄ ista regula fauorabilis iudicetur, iuxta doctrinam glo. Bar. & doct. in authen. sacramenta puberum. C. si aduer. ven. Sed in constitutione sic fauorabili Cardi- nales comprehenduntur, ut dicitur Moderni per illum tex. in. c. omnis. de pœn. & remiss. Igitur regula ligabit eos. Hæc Belenzinus. Pro ista opinione facit tex. in. c. nemo. & quod ibi notat Domi. & Philip. in. princi. de electio. lib. vi.

Sed prædictis non obstantibus, potest contrarium tentari. Nam in primis negari potest, q̄ ista constitutio in fauorem animæ adita sit, ut dicebat Belenzinus. Iura enim hoc expri- mere solent, quando id agere intendunt, ut patet in. c. si. de consue. & in. c. si. de præscrip. & in. c. ii. de consil. lib. vi. & alibi sepe. Nā q̄ sit rector eiusdē linguæ potius, q̄ peregrinæ, hoc non concernit immediate animam, quia si hoc modo utilitatem animæ metiremur, nulla esset constitutio, nulla regula istius uoluminis, in qua eodem modo idem animæ fa- uor considerari nō posset. Præsertim in regulis mixtis, quæ ad euitandum fraudes condi- tæ uidentur. Et sic esset dicendum omnes tales regulas esse fauorabiles, ac latissime interpre- tandas: & comprehendere Cardinales. Quod inconueniens, & absurdum uideatur, ut infe- rius per exempla patebit. Nam sicut non omne, quod publice interest, principaliter ad uti- litatem publicam pertinere dicitur, ut illud fauorabile dicamus, ut tradit Bar. & alii in. l. i. ff. solu. matti. Ita † neq; omne illud, quod ad fauorem animæ referri potest, illico disposi- tionem principaliter fauorabilem facit. Cum constitutio forte alia ratione moueri possit, quæ dispositionem restringat, ut patet in. c. auaritia. de electio. lib. vi. Cuius dispositio res- picit utilitatem animæ: & tamen illa constitutio tanq̄ fauorabilis extensionem nō recipit, ut notat Oldra. consil. cccxvi. & Gemi. consil. cvi. in. vi. col. Et idem uidemus in extraua- g. ambitiole. posita in ritu. de reb. eccle. non alienan. Quæ etiam utilitatem animæ conside- rat, & tū ita fauorabilis non est, ut omnes casus non expressos cōprehendat, ut declarat D. Guadifaluis Villadiego, quondam nostri ordinis, insignis auditor, in tract. de lega. in. xi. q. primæ partis. col. fi. & Rochus Curtius in repe. c. si. in. lxxxii. col. de consue. Illud igitur, quo l. dicitur constitutiones obuiantes fraudibus, utilitatem animæ respicere, uerum est, quando illa constitutio principaliter animam, seu ipsam causam immediate respicit. Se- cius autem quando constitutio non principaliter, sed secundario incidenter, aut media- te animam concernit. Quod ex subiecta materia, uel modo loquendi facile deprehēdetur. Hoc probatur in. c. vt animarum. de consil. lib. vi. & in. c. quanq̄. de usur. cum similibus. & ita declarant Moderni in. c. cum cōtingat. post glof. in uerbo debent. de iur. iur. Et reas- sumunt Moder. Hispani in tract. de ultimo si. iuris. lxxxix. & cxvii. col. & latius dixi in. d. cap. vt animarum. Cum igitur regula ista, neq; ex uerbis, neq; ex subiecta materia prin- cipaliter animæ utilitatem concernat, concludendum erit, illam non esse principaliter fau- orabilem, & extendendam, & per consequens Cardinales non comprehendere.

Sed posito, q̄ regula ista principaliter fauorem animæ concerneret: dico tamen, q̄ ille fauor animæ, qui propter imperitiam idiomatis hic considerari potest, per vicarium idone- um, linguæ peritum, positum in ecclesia parochiali, per Cardinalem conseruari possit,

L

5 iuxta notata in. c. super eo. de præb. lib. vi. & in. c. dudum. el. ii. de electio. ¶ Nam ipsi Cardinales habent parrochiales, licet intelligibiliter loquerentur, & intelligerent idioma, tamen honeste possent, nec eorum dignitati conveniret, neque etiam coguntur ecclesiis parrochialibus per se ipsos deferre, cum sint regimini vniuersalis ecclesiæ præpositi, quod præferri debet priuato cōmodo vniuersalis ecclesiæ parochialis, ut dicitur in proposito nostro notabilis in. c. bonæ. i. de postu. præla. Et isto modo p Vicariū satisfactū erit regula. Licet idē Card. non intelligant, nec loquantur idioma. Et quia papa dispensando cum eis, ut tenere valeant parochiales in cōmendā, per hoc uidetur cū illis tacite dispensasse, ut nō teneantur per se ipsos deferre, iuxta glos. in. c. quia in tantum. de præben. cū aliis cōcor. vt scribunt Moder. reper. rubri. de rescrip. lib. vi. in. ii. colum. & tenet Abb. in cap. cum in cōcor. de electio. & latius per Fely. in capitu. postulasti. in duodecima colum. de rescrip. Præterea quia in ista regula nulla fit mentio de Cardinalibus, ideo non comprehenduntur. ¶ Nam Cardinales nunq̄ sub regulis Cancellariæ censentur includi, nisi illi specificè nominentur, ut tradit Fely. post Pet. de ancha. in. c. in eos. in si. de hæretic. Ad hoc facit ratio glos. in uerbo dignitatum. in. c. ii. de præben. lib. vi. Et hoc generaliter verum est, q̄ Cardinales in dispositione quacūq̄ pœnali non comprehenduntur: etiam quod fortius est, si in illa dispositione sint uerba vniuersalia, ut est tex. in capitu. i. de scisma. lib. vi. & ibi notant Ioan. And. & Domi. cum multis aliis concordant. quæ scribit idem Belenzi. in eodē tract. col. vi. Vbi ex hoc inferit vnum aliud, videlicet. idem esse in regula de valore exprimēdo, vt non habeat locum in Cardinalibus per eandem rationem: quia de illis ibi non facta est mentio specialis. Et idem Belenzinus hoc generaliter dicit de quibuscūq̄ regulis in. c. qd̄ super his. de fid. instr. quem ibi Fely. refert in. iii. col. ver. ii. q. Et quoad regulam de ualore hoc late dicit Pet. de Ancha. in consil. c. lxxxviii. pro clariori euidentiā. Et Roma. in cōsil. c. ccccxcviii. cū sexcentis concord. de quibus per Andr. Sicul. in tract. Cardinalium. in vii. q. & dicitur latius ibi.

¶ Præterea ratio D. Bartholomæi ex alio impugnat, quia si illa esset uera, idē deberemus dicere in regula de ualore exprimēdo, quæ potest eodem modo concernere fauorem ecclesiæ, & animæ. ¶ Nam ratio illius regulæ fuit, ne tacendo ualorem, vnus caperet stipendia plurimorum, quæ clericis pauperibus ministrare uolentibus, possent subsidio esse, ut habetur in. c. quia in tantum. cum. c. sequenti. & c. cum secundum. de præb. & in. c. i. xi. q. i. & bonus tex. in. c. quia nonnulli. de clerici. non resi. Et quia papa per expressionem ualoris, cōsultius ecclesiis, & eorum indemnitatibus, ac cultui diuino, & psonis bene merētibus iuxta condignum prouidet. Et ita fit, q̄ doctri uiri, qui ecclesiam Dei, ueluti stellæ positæ in firmamento, illustrant, ut dicitur in. c. super. de magist. & per quos magis cultus diuinus decoratur, defenditur, & augetur. c. super specula. ne cle. vel mon. & ea, quæ dicuntur in cap. cum. m. & c. cum accessissent. iuncto. c. ex parte. de constit. recipiunt mercedem, & retributionem sanctorum laborum suorum. Quæ omnia proculdubio per expressionem ueri ualoris iustificuntur, tolluntur etiam multæ fraudes, quæ fieret si ualor taceretur. Nam posset fraudari Papa in perceptione iurium ad se pertinentium, ac Cameræ, & Cancellariæ officiales, qui bona fide sub prætextu distributionum taxar, & annate, quæ ex fructuum expressione proueniunt, a papa sua officia emunt. Super quibus quidē taxis maior officiorum curiæ pars fundata existit. Vnde si uerus ualor taceretur, fieret magnum præiudicium illis, qui officia pro sua sustentatione, propriis pecuniis, quaerunt. Hoc enim fieri nō posset sine conscientie periculo, & animæ offensione, & scandalo plurimorum, ut late probat Hiero. Paul. Hispanus in pract. cancel. apo. fol. xlviij. vt dicam in regula de valore. Igitur concludendum est, dictam regulam animarum etiam utilitatem concernere. ¶ Et tamē illis rationibus nō obstantibus, Rota tenuit regulā illā non habere locū in Cardinalibus, ut ipse idem Belenzinus meminit in. d. tract. & dicit suo tempore ita Rotā iudicasse. Ergo pari ratione tenēdum est, istā regulam eos et non ligare. Super his tamen bene cogitandū est, ex eo, quia multum me mouerat testatio D. Belenzini dicentis, Rotam contrarium, eo p̄tite, iudicasse. A qua opinione in dubio ego nō recederē: quia iustum præsumitur iudiciū fuisse, quod plurimorum oculis est comprobatum, ut dicitur in. c. prudentiā. de offi. dele.

¶ Quæstio Quarta.

¶ Q V A R T O Quæro ibi, ¶ prouidere, seu mandare prouideri. & c. Quid significet, & importent ista uerba?

Solutio.

¶ SOLVITIO. Attenta proprietate uerborum, ista uerba prouidere, seu prouideri mā dare, denotant liberā dispositionem factam a superiore sine facta alterius. Itaq̄ sub tali uerbo non comprehenderetur electio, neq̄ presentatio, quæ requirunt factū aliorum, ut dicit Do. in. c. cum in illis. §. i. de præb. lib. vi. ¶ Tñ ex quo dispositio istius regulæ est fauorabilis, fundata in salute animarū, propter rationes assignatas in. i. q. ideo erit concludendū ista uerba prouidere, & mandare prouideri, largo modo capi debere, ut quacūq̄ dispositionem, & ordinationem, per quas prouidetur alicui, de parochiali cōprehendant. ¶ quia illa uerba largo modo sumpta ad omnes modos dispositionis, & collationis adaptantur, ut refert Fely. in. c. in nostra. in. xxxii. corr. de rescrip. Et licet omnes modi disponendi de beneficiis, largo modo loquendo, comprehenduntur sub uerbo prouisionis, tam ex parte cōferentiū, q̄ prouisi, quia quocūq̄ modo prouideat, personā, quæ intelligat, & loquatur idioma loci eligere debent. Tamen quoad alium effectum, multum interest, per quem modū quis prouideatur, an per electionem, presentationem, uel collationem: quia per unum dum acquirunt ius in re, & per alium, ad rem. Et hoc est multum utile scire propter derogationes. De quo tamen uidentia sunt, quæ scripsi in regula de non tollendo ius quasi uerbo. in. i. q. quæ hic non repetā. ¶ Quid autem significant, & quid differant inter se ista uerba posita in textu prouidere, seu mandare prouideri & c. Est dicendū: q̄ secundum stilū curiæ Ro. multum differunt. Pro quo est aduertēdum, q̄ quatuor sunt termini, quibus utitur Papa in prouisionibus suis, uidelicet, prouidemus, mādamus prouideri, prouisum fuit, & concessimus prouideri. Et ista omnia secundum stilum cancellariæ differunt. Nam prouisio dicitur, quando Papa effectualiter, & pure facit gratiā, de qua literæ sunt expeditæ. Illa enim dicitur prouisio: & per talem prouisionem expirat reseruatō Papæ, ut dicit Fely. in rubri. de cōstit. colum. iiii. vt late dixi in regula de trienniali. Mandamus prouideri, dicitur, quando literæ sunt expeditæ, & alteri mandatur, ut prouideat, & de istis duobus terminis loquitur Egidius in quadam decisione relata per D. Guliel. in decisione incip. & quia. in tit. ut lit. pen. Prouisum fuit, dicitur, qñ autoritate Papæ, uel alterius fuit facta prouisio, literis expeditis, & executis. Concessimus prouideri, dicitur, quādo est signatā supplicatio, & literæ non sunt expeditæ. Et ita expresse tenuit bis Rota in una Valentina parochialis de mēse Nouem. & Decemb. M. D. xxxvi. coram D. Io. Clerici. Et hanc et uerborum differentiam, quam hodie in gratis Apostolicis seruari uidemus, duo antiqui doctores practici approbat, uidelicet, Hiero. Paul. Barchin. Cancellariæ Apostolicæ vicecōrector, & Antonius de Corresis olim abbreviator in quibusdā suis memorialibus concernentibus gratias expectatiuas, & alias literas gratiæ. fol. lxxxv. Ex quibus excerptus est ille liber, quæ uulgo practica, seu stilū Cancellariæ appellat, sepius p Fely. allegatū, & a sede Ap̄lica approbatū, ut in proce. dixi. Et quia ista cōstitū magis i stilo, & usu curiæ, q̄ in iure, ideo nō insisto. De quibus tñ aliqua dicā in fine huius cōmetarii, post Specu. in titulo de act. & peti. §. iiii.

¶ Quæstio Quinta.

¶ Q V I N T O Quæro, ¶ an ista regula habeat locū in parochiali ecclesiā cōmendatā? ¶ SOLVITIO. D. Guliel. Cassiodorus nostri ordinis uir diligens, & curiosus, ac episcopus Algaren. in discursu cuiusdam quæstionis, quam scribit in collecta. re: quia ita in Rota iudicatū fuit. Eñ nihil aliud dicit. ¶ Reperio tamen quendam doctorem Modernum (illi nomen est, Aeneas de Falconibus) uirum certe, quantum colligi potest ex quibusdam apotillis, quas fecit ad Abb. Panor. & ex quōdam tractatu suo reseruatōnis, & cōmendatum, apprimè eruditū, & practicum, in quādā breuissima additione, quā hic reliquit, ponere istam. q. in terminis, & referre, tempore suo, Rotam super hoc puncto uariasse, & diuersis t̄pibus pro utraq̄ parte iudicasse: nullā tamen rationem alicuius decisionis scribit. Itaq̄ satis apparet, quæstionem esse dubiam, & in utraq̄ partem disputabilem. ¶ Quid dicendū? Certe negari non potest punctum esse diffiçile, ex eo, quia t̄pē meo uidi hanc eandem difficultatem in Rota sepe a diuersis auditoribus propositam, & minime definitam. Nā R. P. D. Petrus Vorfcus de mēse Julio M. D. xxxix. inter Dominos de e uerbum fecerat. Et tunc propter uarietatem uotorum, nihil poenitus conclusum fuit. Et cum do loco coram R. P. D. Marcello de Crescentis, de mēse Aprili M. D. xxxi. in una

Grassen. fuerat etiam super hoc dubitatum: & vota diuersa fuerunt. Tertio loco idem D. Pet. iterum quaestionem proposuit, & post longam disputationem, Domini eam terminarunt, in qua plura argumenta, & rationes facta fuerant, quorum praecipua narrabo, ne fastidio sum curialibus occupatis: & quia istam. q. latissime in regula de trienniali possessore. attingo: ex quo loco plura, dum casus iste occurrerit, mutuari poterunt. In primis igitur pro parte negatiua, videlicet, q. regula ista in commenda locum non habeat, quidam ex Dominis ponderabantur. **¶** Regulae non facere mentionem de commenda: Ergo neq. nos sup-
 2 plere debemus. I. si sciturum. §. praeor ait. ff. de acqui. haeredi. Addebant fortius, q. quia commendatarius per substitutum oriundum ex loco deseruire potest, & quo habere potest aliam ecclesiam in titulum cui personaliter tenetur deseruire, ut tradunt docto. in. c. dudum. ii. p. illum tex. de electio. Et talis substitutus potest regulae satisfacere, & supplere defectum commendatarii, quod non est in titulari, qui tenetur deseruire per se ipsum. Vnde si non intel-
 3 ligit, nec loquitur idioma, non poterit sacramenta ministrare, quae uerborum intellectum, & loquelam requirunt. Et ideo in titulari dumtaxat regula locum habebit. Istatio quorundam Dominorum satis dubiam materiam reddidit. ¶ Sed in contrarium allegata fuit per alios Dominos praedicta decisio Domini Gulielmi, attestantis Rotam contrarium iudicasse. Quae dubios reddidit Dominos, & negotium distulit ad Calendas Octobris. Tunc. n. in primis audientis causa iterum fuit posita. In qua pro opinione illorum Dominorum ponderabantur uerba istius regulae, ibi, prouidere, seu prouideri mandare, &c. Quae adaptari posse non uidentur ad commendam. ¶ Quia commenda non est prouisio, ut dicit expressse Collectarius in. c. si constiterit. in secunda col. de accusa. Facit, quod dicit Cardinalis in cle. causam. in. iiii. q. de electio.

¶ Istis tamen non obstantibus, maior pars Dominorum tenuit contrarium, videlicet, regulam habere locum in commenda. Quorum opinio istis motiuis defenditur. Primo considerando rationem finalem istius regulae, quae secundum communem opinionem in fauore, & utilitate animarum fundatur, ut tenet expresse Bartholom. Belenzinus auditor Rotae in dicto tracta. de charita. sub fid. q. lxxvi. col. v. & dixi superius in i. & in. iiii. questione. Sed salus animarum in hoc consistit, ut pastor iustum pecorum suorum inspiciat, uisitet ecclesias, confessiones audiat, populo praedicet, & alia ad curam animarum pertinentia, sacramenta ministret, ut superius in dictis quaestio. i. & iiii. dictum est, quae oia in commendatario militant, postquam capit fructus ecclesiae, qui sibi propter dictum onus datur. Ergo in illo dispositio istius regulae locum habebit. I. ff. ad municip. & l. a Titio. ff. de furt. ¶ Frustra. n. in commendatario contemporanea aetas, & ordo sacerdotalis require-
 4 reur, ut dicit Domini. in. c. nemo. in primo notabili. de electio. lib. vi. per illum tex. nisi ad ea teneretur, ad quae rector ipse tenetur, videlicet, administranda sacramenta fidelibus parochianis, qui sine commercio linguae, & intelligentia idiomatis, ministrari non possunt. Et ob eam causam in commenda necessitas, & utilitas ecclesiae consideratur, ut ibi dicit Domini. in tertio notabili. Et tamen regula ista ad alium effectum aedita non fuit, quam propter utilitatem ecclesiarum. Ergo uidetur in ea includi commenda: cum eadem ratio sit in commendatario, quae est in titulari. Ergo regula utrumque comprehendere debet: maxime, quia ista regula generaliter loquitur, Ergo oes casus comprehendere debet: etiam si maior ratio sit in uno casu, quam in alio, iuxta tex. notabile, qui de poena loquitur, in. l. i. §. quod aut. ff. de aleato. Et qui se exceptum dicit a regula, illud probare debet: quia lex indistincte oes, quos non excipit, ligat. c. i. de consi. c. omnis anima. de censibus. c. solita. de maio. & obed. Cum igitur commendatarius a regula non excipitur, dicam sub illa comprehendit. Confirmatur ulterius ista opinio: quia uidemus, regulam istam habere locum in gratia expectatiua: quae est quaedam concessio temporalis, iux. c. si. de concess. preben. Ergo eadem ratione habebit locum etiam in commenda, quae etiam concessio temporalis est. Praeterea quia ista regula initium considerat, & sic tempus prouisionis beneficii, Quo tempore nisi peritia idiomatis in regula requisita concurrat, collatio, siue prouisio beneficii est nulla ipso iure, ut patet in tex. quia qualitas adiuncta uerbo, debet adesse tempore uerbi. c. statutum. de rescrip. lib. vi. l. miles. ff. de testa. mili. Et ista ratio aequae militat in commendatario, sicut in titulari. Ergo. &c. Et per hoc illa ratio illius Domini resolutur, videlicet, q. commendatarius per substitutum deseruire poterat: quia est uerum, postquam commenda ualide praecessit, id est, quando concessa est habenti peritiam idiomatis, uel quando a principio in ipsa prouisione istius regulae

gulae derogatum est, tunc enim ualide substitutum ponet. Vbi uero a principio, tempore prouisionis ista non concurrunt, prouisio est nulla: & ideo tali casu de constitutione substituti disputare non attinet, qui postea sequitur: & sic eo tempore, quo iam prouisio commenda facta personae ignoranti idioma non ualuit.

¶ Non obstat etiam, q. tex. iste commendam comprehendere non uideatur, ex quo loquitur de prouisione. Et prouisio non est commenda: quia hoc est falsum: Quia imo sub tali uerbo comprehenditur, ut in specie tenet Domini. de. S. Gemi. in. c. nemo. in. ii. col. vers. item facti. de electio. lib. vi. Vbi ex hoc inferit, q. si Papa reseruat prouisioni suae beneficium, si illud dat in commendam, reseruatio expirat, secus si collationi suae reseruat. Rationem ibi ponit: quia commendari est prouidere. Et ita ibi Domini. sequitur Phillip. Fran. in. iiii. col. & Nicolaus milis summus practicus, & auditor Rotae, in suo indice, in uerbo beneficium uacans reseruari &c. Et latius caeteris Io. Aloisius Toscanus aduocatus consistorialis au-
 6 ritiquis, & summus practicus, in quoddam consi. suo incipien. nuquid regula prohibes. Vbi noui solus tenet eandem sub ista regula comprehendit, sed et sub quibuscunq. regulis de prouisione loquentibus. Cum quibus concordat egregius pater D. Io. Fran. Paulinus Rotae auditor in eleganti suo tract. de se. uacant. in. iiii. q. principali. & Moder. in trac. reseruationu. fol. vii. & in effectu. xxxviii. & fol. xxxii. Quicquid de hoc dubitet Roma. in consi. ccl. col. iiii. cum quo unico uerbo Fely. transire uidentur, in. c. in nostra. in. xxii. corr. in. ii. col. vers. scias et. de rescrip. Reliqua, quae circa istam quaestionem desiderari poterunt, repetenda erunt ab illa quaestione nota digna, & multum per me discussa in regula de trienniali. q. v.

¶ Quaeestio Sexta.

¶ **S**EXTO Quero, q. nunquid ista regula obseruari debeat, & liget extra curiam? ¶ **R**ESOLVTIO: Glosator hic tenet, quod non, rationibus de quibus hic per eum: quae uide, Sed ueritas est in oppositum: Nam ex quo ratio istius regulae, quae utilitate animarum respicit, ita generaliter militat extra curiam, sicut i curia, generaliter interpretari debet, a rectoru, quae dicit Fely. in. c. ii. col. penul. de rescrip. Et ratio Glosatoris, q. ordinarius magis personae suae diocesis, quam alias cognoscat, non facit ad propositum: quia illud concernit mores, & probitate uita, non aiteratione idiomatis, quia cognitio ordinarii non tollit defectum personae non intelligentis, uel loquentis idioma. Na qm clare illum esse incapacem, & expertum lingua constat, illa ratio nihil ualet. Et ita regulam de infirmis resignantibus, quae pariformiter generaliter loquitur, extra curiam locum habere uidemus, ut Rota saepius conclusit, & iudicauit, ut ibi late diximus. Pariformiter igitur in ista regula, idem dicendum est. Reliqua circa istam quaestionem dixi superius in proemio. ubi plenius uidentur erit. q. ii.

¶ Quaeestio Septima.

¶ **S**EPTIMO Quero, q. Ponamus, Britonem Gallum impetrasse gratiam expectatiua in diocesi Britonum Britonizantium, quorum idioma est diuersum, & inter eosdem minime intelligibile, de quo in expectatiua mentione non fecit. Propter quod impetrat gratiam, quod perinde ualeret dicta expectatiua, ac si in ea facta fuisset mentio de tali defectu: quae gratia expectans non expeditur ante uacationem. Postea uacat beneficium, idem Brito Gallus acceptat alius Brito de Britonizantibus et acceptat, & conatur excludere Britonem Gallum primam acceptantem, exceptione istius regulae, quae annullat expectatiua non intelligentis idioma. &c. Brito Gallus replicat, gratiam suam expectatiua ualidari, uirtute gratiae, perinde ualere. Triplicat alter Brito Britonizans, gratiam perinde ualere, non ei suffragari, quia literae non fuerunt expeditae: Et dat de regula, q. commisiones non ualeant, literis non expeditis. Dubitat, an sola supplicatio sufficiat, quoad derogationem istius regulae, & supplicatio eius defectum? ¶ **R**ESOLVTIO. ¶ In ista quaestione conclusum fuit, solam supplicationem gratiae, pinde ualere, non sufficere ad suppleendum defectum idiomatis, de quo loquitur ista regula, ut et dixi in regula. xxv. de non iudicando iuxta formam supplicationis, nisi literis expeditis. Tam me per Dominos in praesenti quaestione duo capita considerata fuerunt. Primum, quando expectatiua, & perinde ualere, sunt eiusdem data. Et isto casu gratia perinde ualere supplet defectum istius regulae, & acceptatio illius vigore ualere. Ita Rota tempore Leonis
 L iii

Papæ secundi in causa Giennen. canonicatus, & præbendæ coram D. Vanulio pro quodâ Valentino expectante, contra castellanum etiam expectantem sententiauit, nam Castellanus expectans excipiebat de ista regula contra Valentinum etiam expectantem, qui tamen sub eadem datâ expectatiuâ suæ gratiam, perinde ualere impetrauerat: Rota pro Valentino tenuit. Secundum caput est, quando gratia perinde ualere, sub diuersâ datâ cõcessa fuit. Er isto casu Rota de anno M. D. xix. tenuit, illam non supplere defectum istius regulæ, nisi liceris expeditis, ante uacationem. Et ita pronunciauit D. Camillus de Balionibus in fauorem Vulgalei de Vezardo Britonis Galli, contra Martinum Collant, Britonem Britonizatem, in causa Corosopiten. ad quam diocesim uterq; gratiam suam expectatiuam habuerat, cuius sententia confirmata fuit per bonæ memoriæ D. Guliel. Cassiodorum de anno M. D. xx. de mense Ianuario, ut ipse idem refert in suis collect. deci. Rota. fol. cciiii. & seq. Quibus autem rationibus moti fuerunt Domini, ponitibi latius D. Guliel. referendo motiua Gemini. in consil. cxxviii. & Belame. deci. dcccxlvi. quæ breuitatis causa non refero, cum ibi uideri possunt. Nam illæ decisiones iam fere per manus omnium curialium, circumserrantur, ideo omitto; quia de ista questione latius in regula. xxv. dicam.

¶ Quæstio Octaua.

OCTAVO Quæro, ¶ quid si aliquis pro parte intelligit, & pro parte non, an videatur satisfactum regulæ?

RESOLVTIO. Tenerem, q̄ non, per istam rationem: quia hic ponitur clausula annullatiua, formam inducit, secundum Bal. in. l. i. ff. de libe. & posth. tradunt Moderni in l. pacta. quæ contra. C. de pact. Sed in formalibus nihil dicitur actum quando aliquid deficit, ut in. c. i. de bap. facit. c. de scar. de reg. iur. ¶ Nam forma ita transgredi dicitur in minimo defectu sicut in magno, ut tradit Fely. in. c. cum dilecta. de rescrip. Et est tex. notabilis in. c. quæritur. §. episcopus. xxii. q. i. Nam qui male intelligit, non bene referre potest, ut dicit Specul. in tit. de aduocato. §. lxi. post medium. Et hoc ulterius suadet, quia in text. duo copulatiue requiruntur, uidelicet, q̄ intelligat, & intelligibiliter loquatur: quorum alterum non sufficit, nisi ita stipulatus, de verbo. oblig. Et uerba simpliciter prolata intelliguntur in perfecto significato, l. si. C. de his, qui ve. eta. impe. Ille igitur, qui pro parte loquitur, & intelligit, non perfecte dicitur habere idioma, ut uerba regulæ adaptentur.

¶ Quæstio Nona.

NONO Quæro, ¶ ponamus, q̄ in aliquo regno sint duo idioma, siue lingua, una naturalis, altera accidentalis, ut in Lusitania, quæ habet propriam linguam Portugalsium, quæ est eorum naturalis, & linguam Castellanam, quæ est eis accidentalis: prout etiam Cantabri duplicem linguam habent, & Sardi etiam, qui habent duplex idioma, uidelicet, Sardum, & Catallanum, quod est eis accidentale ex commercio, & vicinitate Catallanorum acquisitum. Quid ergo si castellanus impetrat gratiam in regno Catabrorum, uel Portugallia, ubi Castellanus non intelligit, neq; loquitur eorum idioma naturale, sed bene illorum accidentale, uidelicet, idioma Castellanicum, per quod intelligibiliter loquitur, & intelligitur, an huic obstat regulæ?

RESOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, q̄ non, ex eo, quia in tali impetrante sententia, & mens regulæ seruatur, quæ attendi debent, arg. l. scire debes. ff. de legi. Nā habito sine constitutionis modus nō curatur, ut notat Abb. & alii in. c. qm̄ cõtra. p. illi. tex. de prob. ¶ Contrariū fuit decisum tempore D. Io. Vanulii quondam auditoris. De ratione decisionis non constat, sed putarem, istam esse: ¶ quia in regula, quæ interpretanda strictè est, maxime in beneficialibus, uerba naturaliter, non accidentaliter intelligi debent. l. i. §. hoc interdicitum. vbi Bar. ff. de fonte. Nā tali casu natura præualet accidenti, ut notat Bar. in. l. qui habet. per illum tex. ff. de tuel. & tradit not. Ang. in cõsi. cccxcvii. Ludus pilæ. in. i. col. vnde ex quo mens istius fuit, ut cõmodius rector parochialis salutè aiarū in cõfessionibus, & sacramētis, & p̄dicationibus, populo exhibēdis, cõsulere posset, p̄ q̄ simplicibus, & ignaris hoibus, quales sunt mulieres, & populares artifices magis subuenitur: iō ista casu regula obstat, quia uerū est dicere hanc impetratē castellanū nō callere idioma propriū, & naturale

& naturale Cantabrorum, sed accidentale. Nec obstat, q̄ in illis partibus lingua Castellana, ut plurimū nobilibus, & ab aliis negotiatoribus intelligitur: & eam sufficienter loquuntur, quia hoc nō sufficit, nisi communiter mulieres, & alia simplices personæ illud idioma peregrinum, sicut naturale, & proprium intelligant, alia regula generaliter omnibus non prouideret, maxime in casibus istis necessariis sacramentorum, per rectorem parochialis exhibendorum, in quibus rudes personæ magis instrui debent, quod sine cõmercio lingue fieri nequibit. Concludendum igitur est, regulam hoc casu habere locum.

¶ Limitant aliqui hoc non procedere in impetrante multum qualificato moribus, & scientia, qui illi patriæ multum esset acceptus: quia tali casu putat sufficere, illū intelligere, & loqueretur peregrinum idioma, quod communiter ibi intelligitur. Quia tunc ex sufficientia uitri, utilitas animarum compensari posset. In quo casu ¶ ista regula iuris, uidelicet, quod naturale præualeat accidentali, de qua in. d. l. qui habet. nō procederet, ut notabiliter dicit And. Sicul. in. c. in præsentia. in. xxxiii. colum. de proba. ¶ Sed ista limitatio tuta non uidetur, quia ubi agitur de præiudicio animarum, qualitas personæ nihil operatur, ut dicit Bal. in cap. iurauit. de proba. & in. c. i. in fi. ut lite penden. Sequitur Fely. in. c. quod super his. in. iiii. colum. de fide instrumen. Nam hic non tam quærimus rectorē moribus sufficientem, quā loquentem, & populo rudi necessaria sacramenta ministrare scientem.

¶ Quæstio Decima.

DECIMO Quæro, ¶ nunquid regula ista obstat Normandis habentibus parochia in Gallia, Picardia, Burgundia, & Britannia?

RESOLVTIO. Videtur q̄ non, per ea, quæ dicit Egidius in. c. dudum. in princip. de præbend. lib. vi. Qui dicit, q̄ Normandus impetrare potest iudicem cõtra aliquem de alia parte Franciæ, & extra terram Normandiæ, puta in Picardia, Burgundia, & Britannia: & non poterit, ut suspectus recusari. Et ita per istum dictum, quidam Moderni tenuerunt ista parte in quibusdā Apostillis. ¶ Tamen, iudicio meo, illud dictū Egidii ad propositū istius regulæ nō facit, quæ in loquela fundatur. Itaq; quoad hoc, ut prædictus sub regula non comprehendatur, requiritur, q̄ Normandus idioma loci, ubi parochialis est sita, loquatur intelligibiliter, & intelligatur: alia non bene sacramenta ministraret. ¶ Quia cõsuetudo non bene cõsuetum duceret, ut dicit tex. in proposito notabilis, in capitulo penultimo. de eta. & qualita.

¶ Quæstio Vndecima.

VNDECIMO Quæro, ¶ an ista regula habeat locum in uicaria perpetua, & in uicariis aliis beneficiis curatis?

RESOLVTIO. Omnis modis, dicendum est regulam in uicaria perpetua locum habere, istis rationibus. Prima, quia clarum est, regulam esse in iure communi fundatam, ut late in prima quæstione diximus. Sed de iure communi inductum est, dispositionem de parochiali loquentem, habere locum in uicaria perpetua, ut est tex. in clemen. primâ. de offic. uicari. Ergo eodē modo ista regula in illa locū habebit. Fortificatur hoc, ¶ quia uicarius perpetuus in ecclesia ubi non est rector, in oibus rectoris uice fungitur, ut tenet Rota in deci. cccxli. in antiq. Et hoc uult alia decisio. cccxxiii. incip. fuit dubitatum, & in consiliis positū. Quod igitur de uno dictū est, de alio dicendū erit. Accedit quia uidemus, q̄ episcopus sicut cum rectore super etate non dispensatur in cap. primo. de eta. & qualita. ita neq; cū uicario perpetuo, ut notatur in. d. clemen. i. faciunt, quæ dicit Lapus in add. ad Fed. in tracta. permu. q. xiiii. Hinc est, q̄ tales uicarii perpetui dispositionem. c. licet. de electio. lib. vi. seruare arctantur, licet in parochiali loquuntur, ut est glo. & ibi omnes in. d. cle. primâ. Et eo modo dispositionē. c. ex eo. de electio. co. li. seruare tenent. Et ista omnia magis in casu nostro quadrare uidentur: quia ista regula de parochiali indifferenter loquitur, neq; distinguit, an illa parochialis regatur per rectorem, uel per uicarium perpetuum: Ergo generaliter est intelligenda. ¶ Nam cum tex. non distinguat, neq; nos distinguere debemus. c. ad audientiam. cum similibus. de decimis. Præterea, quia est eadem ratio in uicario: quæ in rectore, cum uterq; prædicandi officium habeat, & confitendi. Vnde propter eandem ratio-

nem dispositio etiam poenalis in uno casu loquens, ad aliam extendi debet, ut dicit glo. in clem. prima. de electio. & tex. c. si postq. §. primo. in eo. tit. lib. vi. Eo maxime, quia ista regula non est exorbitans a iure communi, sed conformis. Et ita pro ista parte reperio consilium loachinum de Narnia, olim famosum aduocatum consistorialem, in quadam causa Trecoren. vicaria, seu parochialis ecclesie de Launien. cuius initium est, Posito quod prohibetur. &c. Et hoc quantum ad vicaria dicta sufficiant. Sed maior est difficultas scire nunquid ista regula indifferenter in omni beneficio curato, locum habeat, & prima fasci uideretur dicendum locum habere, cum sit eadem ratio in aliis curatis beneficiis propter administratione sacramentorum. Tamen hoc non est uerum, quia ista regula non sine misterio tantum de ecclesia parochiali loquitur. Et ideo pro uero intellectu istius materie aduertendum est, quod cura potest dupliciter considerari, uidelicet, large, & stricte, ut ponit Innocen. in. c. cum satis. de offi. archi. Largo modo cura dicitur potestas fori contentiosi, prout est suspendere, excommunicare, absolueret, uisitare, & alia huiusmodi, quae ad correctionem morum tendunt. c. dudum ecclesia. de electio. & ibi glo. bona. Hanc curam archidiaconi, & alii inferiores prelati habere possunt. c. i. de offi. archi. & notant Docto. in. c. eum contingat. de foro compe. Et in talibus non putarem regulam locum habere. Cura uero, stricte, & proprie sumendo, dicitur potestas ligandi, & soluendi in foro poenitentiali, & hoc non cadit, nisi in sacerdote. c. in nouo. xxi. distinctio. & c. omnis. de poeniten. & remis. Dicitur ergo beneficium curatum, quoad propositum istius regule, illud, quod habet potestatem fori poenitentialis, ad quod exercendum, requiritur mutua, & reciproca intelligentia sermonum, siue idiomatis illius loci. Quod quidem in uicario perpetuo habere locum nemo inficiari poterit: si in aliis curatis eadem ratio concurrat, uidelicet, quod ratione beneficii curati tenentur sacramenta ministrare, & ea omnia exercere, quae rectores solent, siue hoc illis de iure, siue de consuetudine, uel fundatione competat, nulli dubium erit in illis locum habere regulam propter identitatem rationis. Et hoc, quod de cura dictum est, procedit etiam si rector, uel curatus actu non exerceret curam propter recessum parochianorum, dummodo habitu sit aptus exercere, ut tradit Card. consil. xlviii. quidam nobis, &c. Et licet in hoc contrarium teneat Federicus consil. cxxxv. incipiens. Casus talis est. Tamen illud, alium finem, seu effectum respicit, nec facit ad propositum, de quo loquimur, ut distinguunt Abb. & alii in. c. de multa. de praebend. & dixi latius ibi in reper. mea subrepta Patavii. Hoc tamen intelligas, quando alias ipsum beneficium de sui natura est curatum: Secus si per uiam adhaerentiam, ut quando beneficium de sui natura simplex haberet annexam curam, uel ex constitutione ecclesiae aliquis uices curati gereret.

¶ Quia per hoc talis habere beneficium curatum non dicitur, proprie loquendo, ut dicit Oldra. in consil. cccii. factum tale. & sequitur Fely. in capitulo. in nostra. in. x. corr. de rescrip. Quod est notandum pro intellectu istius regule, & plurimum iurium: tamen si talis ex constitutione ecclesiae populo sacramento administrare teneretur, in eis locum haberet ista regula. Ex quibus etiam unum aliud inferitur, quod sola potestas fori poenitentialis beneficii curatum non facit, nisi eum hoc beneficius habuerit, seu certam parochiam teneat, ut sentit glo. in clem. dudum. in uerbo impediunt. de sepul. Dicens, quod licet fratres praedicatorum, & minores, ex priuilegio dictae constitutionis, & clem. exiui. exercere possint ea, quae sunt fori poenitentialis, non tamen per hoc censentur curati. Ratio est secundum glo. quia neque ipsi curam ad exercendum adstricti sunt: neque parochiani in foro poenitentiali ad eos recurrere tenentur. Ad idem bona Glof. in clem. prima. in uerbo presbyteri. de priuilegiis, quam singularem dicit Abb. Panor. in cap. significasti. de foro competenti. & in. c. omnis. de poeni. & remis. Sic itaq. quoad regulam istam talis cura in consideratione non esset. Requiritur etiam aliud ultra parochiam, & parochianos, ut quis dicitur curatus ad effectum istius regule, & aliorum iurium de cura loquentium, uidelicet, quod curam nomine suo, & non alieno exerceat, ut ponit Petrus de Anchara. & Imol. in clem. unica. de offic. uisitar. & latius docto. in cap. extirpanda. §. quia uero. de praebend. Item etiam requiritur, quod talis assumatur suo nomine, & singulariter ad regimen parochialis ecclesiae, & populi, non pariter cum alio, ut notabiliter consiluit Oldra. in consilio. lxxvii. quaestio talis, & caetera. ex quo inferit, quod si duo in ecclesia parochiali instituantur, ita quod quilibet eorum confessiones audire consueuit, & alia facere, quae ad curam animarum spectant, neuter eorum curatus esset, neque in eis dispositio locum haberet. c. licet. de electio.

accq. c.

neq. c. de multa. de praebend. neq. per consequens, dispositio istius regule, ut ibi per multas rationes probat. Pro quo facit tex. in. c. sicut vna. xxi. q. ii. ibi, sed unum tantummodo habet at sacerdotem &c. Praedicta igitur copulatiue, quoad curam animarum requiritur, de qua hic loquimur. Et ex quo inferitur, quod actus solus sepeliendi, non facit, ut ecclesia curata dici possit. Nam sine cura cimiterium ex consuetudine, uel episcopi concessione haberi potest, ut dicit Fede. in consil. cxxxv. allegat Archi. in. c. i. de sepul. & Hosti. in. c. quia, nonnulli. de cleri. non resid. Nec etiam solus actus baptizandi sufficit, si aliquis certam parochiam non habet, ut tenet Pau. & Card. in clem. i. de baptis. in. iiii. q. Quia actus baptizandi licite quandoque per laicum exercetur, ut in. §. uerum. xxiii. distin. Et tamen laicus curae capax non est. Et talia iura, licet non per laicum, tamen per alios praescribi possunt: etiam si cura fori poenitentialis sit, ut tradit Card. in clem. ii. §. si. de relig. domi. & in. c. cum satis. de offi. archi. di. Requiritur igitur omnia ista simul concurrere, quoad hoc, ut parochialis ecclesia dicatur. Prout Rota in vna Viridunen. parochialis sancti Victoris conclusit, de mens. fe. Octobri. M. D. XXXIX. coram me. In qua causa unum aliud uoluerunt, quod ad probandum ecclesiam de Vyicy parochialem esse, ad effectum consumendi gratiam, expectatiuum aduersarii, testes de publica voce, & fama non sufficerent, quae in dicta ecclesia sacramenta ministrarentur, nisi hoc de visu deponeret, etiam si inter illos vnus esset, qui diceret se uidisse unum ibi sepelli. Ratio fuit, quia ex quo consumptionis exceptio obiectiua materia est, ut decisio finali. de excep. in nouis, dicit, talis materia clare, concludenter, & indistincte probari debet: iuxta. v. decisio. eo. tit. in antiquis. Quae omnia ad istius regule, & aliarum declarationem, de curatis beneficiis loquentium, notanda sunt: Nam in locis communibus non traduntur.

Quaestio Duodecima.

DODECIMO Quaestio, an regula ista in gratia motu proprio, & ex certa scientia procedat?

SOLVITIO. Glo. hic tenet, quod sic, cum uerba istius regule non aduersentur: Imo potius cum tali gratia concurrant. Adde tamen, quod imo tex. regula in illis uerbis, uel gratiam expectatiuum concedere, &c. hoc innuere uidetur: Nam clarum est, expectatiuum, secundum curiae stilum, motu proprio concedi solere, ut notat Io. and. in. c. si motu proprio, de praeb. lib. vi. & Io. cald. in. c. mandatum. de rescrip. quos refert Abb. in. c. i. in. viii. colum. de iur. di. ut dixi in tracta. expectatiuarum. Et tamen regula ista in expectatiua locum habet, quae motu proprio conceditur: ergo eodem modo in quacumque alia gratia motu proprio: quia una pars alternatiue per aliam declaratur, ut dicit Bar. in. l. i. per illum tex. de reb. dub. Praeterea quae dicere, regulam istam non procedere in gratia facta motu proprio, & ex certa scientia, ex alio esse non potest, nisi quia papa notitia istius regule habere praesumitur. Et ubi principis scientia datur, derogatio non requiritur, ut tradunt docto. in. l. quidam consulebant. ff. de re iud. Nam si papa ex certa scientia infanti parochiale conferret, secum dispensare uidetur, ut traditur in. l. idem Vlpianus. ff. de excusa. uito. Et reassumit Fely. in. c. nonnulli. in. xliiii. col. de rescrip. & latius Moder. Bono. in reper. c. i. de costi. col. iiii. Et tamen motus proprius, nec sola certa scientia sufficit ad derogandum isti regule, nisi ei specialiter derogetur, ut superius in proemio regularum, quaest. v. & vi. dictum fuit: praesertim, quia motus proprius, nec certa scientia papae defectum idiomatis purgare potest, & facere, quod loqui nesciens loquatur. Praeterea, qui cum regula ista ecclesiarum favorabilis sit, & iuris communis consuetudinem comprehendat, quae motu proprio conceditur, non uideo, quare quamlibet aliam gratiam similem non comprehendat. Nec obuiat, quod papa in gratia motu proprio, censetur habere notitiam istius regule, per ea, quae dicta sunt: Quia hoc non sufficit: quia scientia papae derogationem non inducit. Et posito, quod illa certa scientia in his, quae sunt de iure communi, derogationem, quoad ius commune, posset importare, per notata per Docto. in capitulo primo. in uerbo noscatur. de constitu. libro sexto. ut ibi late dixi: non tamen quoad regulas, quae licet habeant uim, & ligent omnes, sicut ius uniuersale, per ea, quae dicta sunt in proemio, tamen quoad derogationem, ius particulare: sicut alia statuta retrahunt censentur. Tenendum igitur est, regulam istam in gratia motu proprio, & ex certa scientia procedere.

DECIMOTERTIO Quæro, † an prouisus de parochiali in ecclesia Valentina natus in Italia ex pte Valerino, & matre Neapolitana, & nutritus pariter cū matre, & aua foras patris, præsumatur tēpore prouisionis intellexisse, & loqui idicē a Valentini loci, ubi erat parochialis, attento, q̄ decem annis post prouisionem, & sic de præsentē loquitur illud idioma, intelligibiliter?

SOLVTIO. Ista quæstio proposita fuit in vna Valenti. parochialis, per R. D. Io. Mohedano, de mense Ianuario M. D. XXXVII. pendente inter D. Io. Baptistam de Baldasinis aduocatum, & Martinum Calaphorra. In qua post plures rationes, & propositiones causæ, die XIII. Martii M. D. XXXVII. per omnes Dominos, duobus exceptis, conclusum fuit, regulam locum non habere, ex eo, quia qui de præsentē loquitur, in præteritū loqui sciuisse præsumitur, per ea, quæ dicit Bal. in. l. si hi, qui adulteri. C. de adul. & Fely. in. c. scribam. de præsump.

Alii duo Domini contrarium tenebant, ex eo, quia sermo appellatur maternus: † quia vt plurimum ex matre capitur, propter frequentiore filii conuersationem: † Vt de Cornelie matris Gracchorum filiis, M. Tullius lib. de claris Orato. meminit: ibi, non tam in greæ mio, q̄ in femone matris educatos, &c. Vnde non ab re Brianni, mulieribus exteris, linguam præciderunt, ne filios suos peregrinum idioma docerēt, quod citius, & facilius a matribus, q̄ a patribus discere existimabant, vt in eorum historia legimus. Et quia videmus, q̄ qualitas de præsentē non præsumitur, quod antea fuerit, nisi probetur, vt in. l. iiii. ff. de proba. vbi dicitur, q̄ qui nunc fugitiuus est, de præterito fugitiuus nō præsumitur. Ad idē facit dictum Bal. in. l. non ignorabit. nu. 4. C. ad exhiben. vbi dicit, q̄ qualitas accidētalis, quæ de præsentē adest, in præteritū adeste non præsumitur. Ita Bald. ibi, & alibi sæpe, vt scribit Ange. & Iason in. §. sic itaque. col. v. insti. de actio. Cum igitur dictus Io. Baptista de parochiali prouisus, a matre Neapolitana nutritus fuerat, præsumendum erat, potius illius linguam, q̄ paternam Valentinam didicisse.

Breuius primam opinionem tenendo, ista non obstant, quia stant ista simul, q̄ filii facilius in puericia, durante tempore lactentis ætatis, propter frequentiore eius conuersationē, idioma matris capiant, tamen hoc non impedit, quominus idioma patris etiam adiscere possit, cum quo pariter conuersatur. Imo filius ephcebus factus, magis cum patre, q̄ cum matre conuersationem habere censetur: † Hoc ex eo apparet, quia de præsentē bene loqui idioma patris Valentini scit, ergo præsumitur per prius ab eo longa consuetudine didicisse, quia in instanti idioma non adiscitur, & per hoc tollitur illud, quod dicebatur de lingua materna. † Nā iste est unus casus in quo de p̄nti præsumimus in præteritū, iuxta glo. ordinariam in. l. ex persona. C. de proba. & tex. in. l. necesse. & in. l. circa. ff. eo. titu. quæ ponunt regulam, q̄ quando agitur de inducenda aliqua qualitate de præsentē, regulariter in præteritū præsumitur, præsertim quādo subest iusta causa præsumēdi, ut in casu nostro: nam tunc theoricæ prædicta sine dubio procedit, ut tradit Bald. in. l. si qui adulteri. C. de adulte. & dicenti contrarium incumbit onus probandi, ut dicit Bar. in. l. si prius. col. xi. ff. de oper. no. nunc. Et per illam doctrinam Bal. patet responsio, ad allegata in contrarium, quia procedunt, ubi causa præsumēdi non subest, uel quādo agitur de præsumendo de p̄nti de præsentē in præteritū, ut in. d. l. iiii. de probat. uel quādo qualitas de præsentē repugnat primæo statui personæ, vt dicebat Bart. in. d. l. si prius. Sed hic omnia ista impediēta cessat, propter rationē dictā, quia ista qualitas loquelæ de p̄nti nō potest stare absq̄ eo, q̄ habeat tractum in præteritū, quia non potest in instanti adisci. Imo hoc nō solum procedit in uno idiomate, de quo hic agitur, sed etiam in pluribus, quia non inconuenit, quæ de præsentē, pluribus linguis, loqui possit: † Nam Xerxem, & Cæciliū Perfarum Reges, tot linguarum genera perdidicisse, legimus, quot populos sub dirione sua tenebāt: vt M. Tullius, & recentiores omnes historici attestantur: Et idem de Mitridate Ponti Rege meminuit Ias. in. §. ex maleficiis. col. x. insti. de actio. Et plures hac ætate inueniuntur, qui idem præstant: Nam, & ego omnium hominum postremus, non solum linguam maternam avarum Castellani, sed etiam paternorum Valentinam, æqua eruditione percaleo, linguam etiam Italæ, & Latine non ignarus: quæ quidem linguarum disciplina de præsentē aparens, de necessitate præsumi debet, tractum a præterito habuisse, ex eo, quia, vt adiscatur, temporis

temporis cursum requirunt, & ista præsumptio est probatio probata, quæ quodammodo quandam impossibilitatem probandi contrarium, infert: Non valet igitur argumentum, quis facilius a matre linguam accipit: igitur linguam patris ignorat: Hac consequentia fallax est, & non concludens. Tenenda igitur est Rora conclusio, quæ verisimilis, rationalis, & iuridica existit.

DECIMOQUARTO Quæro † qua forma debeat, & soleat huius regulæ derogari?

SOLVTIO. Apparet ex his, quæ in proœmio istarū regularū. q. v. & vi. di. vi. ideo nō repero. Forma autē derogationis istius regulæ, ita in literis narrari solet, videlicet: quod, vt afferis, idioma, quod gens illarum partiū communiter loquitur, non bene intelligis, nec intelligibiliter loqui scis: Nos enim tecum, vt ecclesiam prædictam &c. dispensamus, præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, necnon prædictis statutis, & consuetudinibus, & aliis contrariis nequaquam obstantibus, autoritate apostolica, per præsentē concedimus, prouiso, &c. Tamen circa hoc aduertendū est, q̄ plures regulæ Canclariæ in hoc volumine reperiuntur, quæ ad eundem finem tendunt, & cum ista concordant, vt regula de oriundis, & regula expectatiuarum, quæ specialiter disponit, nullū extra suam nationem, gratiam expectatiuam obtinere posse, quæ regula omnes in istius ratione fundantur, videlicet, quia non intelliguntur, neque idioma loquuntur: † Et propterea nō impertinenter, hic per Glosatorem quaritur, nunquid si papa in expectatiua alicuius deuogaret, specialiter huius regulæ etiam derogare censetur, prædictis aliis ad eundem finem tendentibus: Et Glosator hic in si. tenet, q̄ non, ex eo, quia vbi duo vincula sunt, vno sublato, aliud non tollitur. c. extuarum. de authorit. & vsu. §. affinitatis. instituta de nuptiis.

Breuius ego contrarium tenerem, per ea, quæ no. glo. in verbo facti. in. c. i. de constit. lib. vi. cum ibi per me dictis: vbi habetur, † q̄ sicut mentio de iure communi non requiritur, ita neque de statuto in effectu continente, idem quod ius commune. Cum igitur prædictæ regulæ ad istum effectum, non oriundum, expectatiuam in aliena diocesi habere prohibeant, quia idioma, & exterorum mores ignorat: vt latius hoc, superius in. i. q. exposui: Regula igitur ista idem disponens, eadem cum illis censetur: Papa ergo derogans isti, in effectu, & in necessariam consequentiam illis aliis derogare censetur, & dispositio. d. c. extuarum. cum simi. isto casu non procedit, vt latius dicam in regula de familiaribus Cardinalium, quam etiam pluribus modis Moder. in. c. cum cessante. de appella. limitant: & latissime Moder. Asten. in trac. sylvæ. fol. xxv. Tamen super hoc cogitandum est, quia articulus sine dubio non est, & de facili vtraque pars sustineri potest.

DECIMOQVINTO Quæro, † utrum rector parochialis ultra naturale populi idioma, cuius curam gerit, etiam latinam linguam scire teneatur?

SOLVTIO. Colligitur ex his, quæ Abb. & alii docto. in. c. cum in cunctis. in prin. de electio. scribunt, videlicet, q̄ ex quo animarum cura est ars artium, vt dicit rex. in. c. cum sit. de æta. & quali. Requiritur quoad effectum, vt rector vim, & naturam sacramentorum intelligat, q̄ latinam linguam saltem pro necessitate officii sui sciat: rector enim sufficientem scientiam habere debet, vt ibi dicitur, quæ sine latina lingua haberi non potest. Hinc est, q̄ penitus illiterati, non solum a parochiali habenda prohibentur, vt in. d. c. cum in cunctis. §. inferiore. de elec. sed etiam a promotione ordinum, vt in. c. ii. xxxvi. distin. & in. c. fina. de tempo. ordi. lib. vi. Concludendum igitur est, in rectore duplicem linguam necessariam esse, vnam vernaculam, seu popularem, quam ista regula requirit, aliam latinam, ut quid populo loqui debeat, intelligat.

TEM Siquis supplicauerit sibi de beneficio quocunq;
tanquam per obitum alicuius, licet tunc uiuentis, uacante,
prouideri, & postea per obitum eius uacet, prouisio, dicto
supplicanti per obitum huiusmodi, de nouo faciēda, nullius
sit roboris, uel momenti.

¶ PRAEFATIO.

REGVLA Ista ¶ magnū æquitatis, & iustitiæ fundamentum, & etiam cō
stitutum iuris communis habet, de quo in. c. i. cum sequen. de concess. preb.
Et ideo, ut favorabilis, erit amplianda, iuxta ea, quæ dicit glos. magna in. c.
statutum. de præben. lib. vi. Et tradit Fely. qui de ista regula in. c. in nostra
in. xxxvii. corre. de rescrip. meminit. & Moderni in tracta. benefici. in. xii. q.
tertiæ partis. ¶ Primus eius author fuit Benedictus XII. ut patet in Quinterno regula
rum antiquorum pontificum, quorum aliqua exemplaria penes me sunt. Verum est, qd illa
regula Benedicti copiosior ista est, & plures casus comprehendens. Sic etiam regula Cas
lixi, & Sixti ab ista Innocentii differunt, ut etiam Glosator hic aduertit. Nec est mirandum,
qđ secundum uarietatem negotiorum, temporum, & personarum, etiam regulę mutationē
recipiant, ut dicit Fely. in. c. Rodulphus. col. xv. uerfi, ubi autem didici & c. de rescrip. quæ
omnia iustificatur per rationem tex. in. c. non debet. cum uulg. de consangu. & affini. In
cuius quidem interpretatione breuis ero: quia ista regula est de se clara, & parum antiqui,
& moderni super ea, propter dependentiam, quam habet a iure cōmuni, dubitarunt: & quia
eius materia ordinarię per Docto. in locis communibus discutitur, & tractatur, ideo pa
rum de ea curarunt.

¶ Summarium quæstionum Regulæ de impetrantibus beneficia uiuentium.

- Primo igitur quæro, utrum ista regula in gratia motu proprio facta procedat.
Secundo quæro, an regula ista in impetratione a legato facta, uel ordinario extra curiam,
procedat.
Tertio quæro, an obtinens prouideri de beneficio uiuentis, ignoranter ultra hoc, qđ inci
dit in regulam, an si postmodum, sequuta morte, illud de nouo a papa impetrauerit,
non facta mentione de præterita impetratione, uel occupatione, impetratio ualeat,
uel sit inhabilis.
Quarto quæro, nunquid expectatiuæ de certo beneficio uiuentis obstet regula.
Quinto quæro, utrum ad probandum aliquem beneficium uiuentis impetrasse, ad istius
regulæ effectum, sufficiat supplicatio quam fecit.
Sexto quæro, nunquid regula ista Cardinales impetrantes comprehendat.
Septimo quæro, quid si eadem die, qua quis moritur, beneficium impetratur, an præsu
matur eo uiuente, an mortuo impetrasse.

¶ Quæstio Prima.

PRIMO Igitur quæro, ¶ utrum ista regula in gratia facta motu proprio
procedat.
¶ SOLVATIO. Textus hic innuere uidetur, qđ non, ex quo loquitur per
uerba impetrauerit, quæ uerba motu proprio non conueniunt, ut in. c. si mo
tu proprio. & c. si pluribus. de præben. lib. vi. Et istam opinionem sequi ui
detur Glosator hic. Pro qua opi. facit regula Benedicti Primi, huius regulæ conditoris,
quæ

quæ expresse dicit, dispositionem istius tex. non habere locum in gratia motu proprio.
Et ratio esse potest secundum Fely. hic: quia Papa ex certa scientia potest dare ius ad uac
atura, etiam certæ personę, ut habetur in. c. ne captanda. cum uulg. de concess. præben.
quam facultatem non est uerissimile sibi per istam regulam ademisse.

- ¶ Pro contraria tamen parte plura adduci possunt, pro quibus ante omnia præsupponē
dum est, ¶ quod contra impetrantem beneficium uiuentis omnes leges diuinæ, & huma
næ, & conciliares insurgunt, ut patet in. c. ii. & in. c. ne captanda. cū uulg. de concess. præb.
I. stipulatio hoc modo. ff. de uerb. obliga. l. si. C. de pact. quia per talem impetrationem
ocasio captandę mortis, & insidiandi beneficiatis datur, ut dicit Bal. in. l. i. ff. vbi pupil.
edu. debe. Vnde super eo, quod continet peccatum, papa dispensare non potest. c. & si
Christus. in. fi. de iur. iuran. c. super eo. de usur. c. sunt quidam. xxv. q. ii. Sed omnes istæ
rationes in gratia motu proprio militant. In qua potest dari defectus intentionis, ut latissi
me tradunt Moder. in. c. cæterum. in. vi. colum. & in. c. causam. el. secūdo. de testi. & in du
bio talis præsumitur intentio papæ, qualis de iure esse debet, ut in. c. causam. & in. c. si qñ.
de rescrip. talis igitur collatio, maxime obstante regula, non ualebit, ut etiam notat Ioan.
And. in. c. i. §. dicebat. in uerbo contulisset. de concess. præben. lib. vi. ¶ Nec obstat, qđ
papa motu proprio, & ex certa scientia concessit: quia per hoc non derogatur concilio ge
nerali, quod requirit specificam mentionem, propter clausulam derogatoriam, quam ha
bet, ut dicit Archi. in. c. i. de consti. lib. vi. & Bal. in. l. humanum. C. de legib. & uidetur uo
luisse Hostien. in summa de rescrip. §. quas uires. & Oldra. consil. cccx. facit. c. ex parte.
de capell. monac. cum uulg. & licet certa scientia papæ multum operetur, ut late tradunt
Moder. in trac. clausularum. in uerbo clausula ex certa scientia. Amen talis clausula dero
gationem istius regulæ non operatur, quæ expressam, & specificam derogationem requis
rit, ut dixi in proœmio regularum. q. fina. quia certa scientia, neque motus proprius sup
plent exprimenda, ut dicit Fely. in capitu. cum ecclesiasticæ. de excep. Nec obstat, quod
ista regula loquitur per uerbum impetrauerit, & cætera. ¶ Quia etiam motus proprii im
petrantur, maxime secundum stilum hodiernum, ut dicit Cardinalis in consil. cxlii. in. fi. &
Fely. in cap. si quando. & Deci. in. c. secundo. in secunda colum. de rescrip. Et secundum
istam opinionē reperio olim cōsuluisse quendam excellentem aduocatū consistorialē (cui
nomen fuit Octavianus de cessa.) in quadam causa Placērina Archipresbyteratus. Et ista
opinio uidetur æquior. Prima tamen opinio de iure firmior uideretur, quando in gratia
motu proprio, mentio regulę facta non fuisset. Cui quidem opinioni uerba istius regulæ
uidetur conuenire, quæ solum de impetratione loquuntur. Nec obstat, quod motus pro
prios impetretur: quia hoc contingere potest. Sed in dubio motus proprius per impe
trationem concedi non præsumitur, ut dicit Deci. consil. cccxli. numero. 4. ¶ Nec obs
tat, quod concilium generale, ex quo censetur habere clausulam derogatoriam, expres
sam mentionem requirat, quia hoc in gratia motu proprio, & ex certa scientia non pro
cedit, quæ plenitudini potestatis æquipollent, ut notatur in capitulo ad hæc. de rescrip.
quæ sufficit. Nam papa memoriam iuris habere præsumitur, capitu. i. de constitui. in. vi.
Et certa scientia, & motus proprius derogationem inducunt, ut tradit Decius in. l. cer
tum. colum. secunda. ff. si cert. peta. Et licet attenda ista ratio, uideretur etiam deroga
tum isti regulę de stricto iure, tamen ex stilo receptum est, quod regulis non censetur de
rogatum, nisi fiat mentio de eis. Et ita per istam rationem ponderando uerbum, impe
trauerit, tenuerunt Domini regulam de annali in motu proprio locum nō habere: de quo
ibi latius dicitur. Ex prædictis igitur patet utranque opinio. posse in disputationis con
gressu sustineri.

¶ Quæstio Secunda.

SECUNDO Quæro, ¶ an regula ista procedat in impetratione facta a legato, uel
ordinario extra curiam?
¶ SOLVATIO. Quia ista quæstio posset decidi plenius, ex his, quæ dixi in proœ
mio regularū, in secūda quæstione, & eā particularius examinaui in regula de infirmis resi
gnatibus, & in regula de annali, & in pluribus aliis locis: ideo breuius hic procedā. ¶ Cō
cludendo igitur dico, istā regulam locū habere in impetrationibus legatorū, & ordinario
M

rum: quia negari non potest, eandem esse rationem, quoad ipsos. Nam si in Papa habet locum regula, multo fortius in legato, & ordinario procederet: præsertim, cum regula ista favorabilis sit, & extendenda, ut in terminis concludit Decius in consil. cccxcviii. in fi. Res aliqua uero uidentia sunt latius in dictis locis.

Quæstio Tertia.

TERTIO Quæro, † an obtinens prouideri de beneficio uiuentis ignoranter, ultra hoc, quod incidit in regulam, si postmodum sequuta morte, illud de nouo impetrauerit a papa, non facta mentione de præterita impetratione, uel occupatione, impetratio ualeat, uel sit inhabilis?

SOLVTIO. Videtur dicendum, quod impetratio ualeat, & inhabilis non reddatur: quia ex quo erat ignorans, quælibet causa etiã iniusta a dolo excusatur, ut in terminis uidetur tenere Glof. ii. in. c. i. de cõcess. præb. & Glof. in uerbo repellatur. in. c. in primis. ii. q. iii. & facit per hoc illa cõmunis regula tradita in. l. igitur. ff. de lib. cã. & in. l. plagii. la. i. C. de plagia.

Tamen istius nõ obstantibus contrariũ concludendũ uidetur. Nam licet impetrans ignoranter excusetur ab aliis pœnis, † quæ imponuntur impetranti beneficium uiuentis, uidelicet, priuationis communionis ecclesiasticæ, ac incurfus in famia, &c. Quibus pœnis puniuntur scienter impetrantes, ut dicunt doct. in. d. c. i. Quoad ualiditatem tamen impetrationis, & nouæ prouisionis non excusatur ignorans. Nam si non facit mentionem de tali defectu ultra hoc, quod possit ista regula repelli, efficitur inhabilis, & ita concludit Deci. in. l. fi. in. v. colum. C. de pã. Quia allegat Abb. & doct. in. c. i. de concess. præb. Ponderando uerbum maxime, appositum per eum, & Oldra. consil. ccciii. & dicit Decius ita fuisse iudicatum, se præsentem, in concilio Delphinatus Francia. Et hoc idem in terminis istius regulæ latius reassumit idem Decius in cõsil. cccxcviii. & tex. istius regulæ hoc uidetur innuere, qui de impetratione facta uiuentis nihil disponit, sed relinquit dispositioni iuris communis, quæ annullat illas impetrationes tanq̃ illicitas, ut de beneficiis nõ uacantibus. Sed tantum ista regula emanauit ad annullandam prouisionem de nouo faciendam post obitum illius cuius beneficium, dum ille uiuebat impetrauit, quo casu constat tex. regulæ indistincte talem nouam impetrationem annullare, requiritur igitur, quod per expressioem illius defectus restitueretur, nam ubi exprimitur defectus, papa concedendo, uidetur dispensare, & uitium purgare. l. idem ulpianus. ff. de excusa. tuto.

Sed circa hoc adhuc aduertendum est, quod ista difficultas habet duo capita. Primum respectu impetrationis uiuentis, & de ista non loquitur regula, sed illa subicitur iuri communi. Secundum caput est de prouisione facta post obitum per illum, qui prius impetrauerat beneficium uiuentis, & istum casum capit ista regula. Sed circa primum caput tota concertatio Decii uertitur, quæ ita simpliciter intellecta, non est uera, ex eo, quia in. d. ca. primo. malitia, & dolo impetrantis punitur, non ignorantia, quæ dolo caret, nec Abb. in dicto capitulo primo. aperte de ignorante, sed dubitatiue loquitur. Et ideo declarandum est, hoc procedere in ignorantia supina, quæ dolo æquiparatur, ut dicitur in cap. secundo. de constit. libro sexto. Nam taliter ignorans est inhabilis, quoad illud beneficium uiuentis, quod impetrauit. Erit expresse declarat se ipsum Abb. in cap. post electionem. in quarto notabili. de concess. præbend. Alias opinio contraria non procederet, propter regulam tex. in dicto cap. secundo. † qui disponit non ligari ignorantes aliqua dispositione, nisi fuerint culpõsi. Et pro hoc facit tex. in. l. si quis mihi. §. plane. de acquirend. hæredi. Vbi ualeat mandatum factum de adenda hereditate uiuentis, qui communi opinione reputabatur mortuus, ut tradit etiam Socinus in consilio trigesimo secundo, in septima columna. uersicũ. item tenet, & cæte. libro primo. Hoc enim non est propter aliud, nisi propter ignorantiam iustam. Est bene uerum, quod in istis spiritualibus culpa in dubio timeri debet, etiam si forte non sit. † Et tali casu, iusta ignorantia non excusatur, ex quo potest dilui dispensatione superioris, ut est tex. notabilis in capitulo primo. de ordinã. ab episcopo. qui episcopatum renun. Et secundum hoc posset saluari opinio Decii in dicta lege finali. Nec obstat, quod quælibet causa excusatur a pœna, dicta lege si plagii. cum concordantiis traditis per Andream Siculum in consilio. lxxvii. colum. penulti. in fi. lib. secũdo. Quia ad hoc respondetur istud dictum

non

non procedere, quando ea, quæ quis facit, expresse sunt, contra bonos mores, & utroque iure prohibita: quæ quis inuestigare tenetur, prout in casu nostro fieri debuit: Nam tali casu, causa iniusta aliquem non excusat, sed illum in dolo fuisse præsumitur, ut notabiliter Bartholo. Veronen. in consilio. xxxiii. colum. penulti. declarat. Et Curtius senior in consilio. lv. in. v. & vi. colum. Et ita illa communis theoricã. d. l. si plagii. limitatur. Et per ista hoc anno M. D. XXXIX. per aduocatos in vna Oſcen. canonicanus, & præbendæ coram R. D. Ioan. Paulo Proſomæo dicebatur, quod licet Antonius Calafans prouisionem suam de beneficio uiuentis iustificare niteretur, & sub prætextu excusare, quod habuerat literas de paribus de grauissima ægritudine mortali, ex qua uerisimiliter beneficii possessore iam mortuum fuisse, opinatus fuerat. Tamen quia hoc clarius inuestigare tenebatur, & saltem per publicam famam mortis probare, ista regula obstare, excusatus non fuerat, nisi melius obitus famam, quæ sufficeret, probaret, iuxta tex. in. d. §. plane. Circa secundum caput, uidelicet, de prouisione post obitum facta, impetranti beneficium uiuentis, dubitandum non est, isti regulæ subiciatur, quia eius uerba clara sunt: Et quod de prouisione dictum est, idẽ de institutione dicendum erit, ut uidelicet, huic regulæ subiciatur, iuxta ea, quæ dicit Abb. in. d. c. post electionem. † Et idem in acceptatione: quia de beneficio uiuentis non ualeat, ut Guido papa in consil. cvii. dicit. Et idem de prouisione executoris, vigore gratiæ expectatiuæ, dicendum est, ut concludit Roma. in consil. cccxxv. qui ad hoc pro singulari ponderat tex. in. c. ne captandã. in fi. de concessio. præben. lib. vi. Et ista procedunt, nisi consuetudo in contrarium esset, per ea, quæ dicit Egid. deci. dclxxvii. & sequitur Anto. de Burgos, Hispanus, uir certe eminentis doctrinæ, in cap. de restanda. de concess. præbend. lib. vi. in quibusdam scholiis suis, de quo tamen ualde dubito, quia esset contra bonos mores, per dictum Imo. in capitulo secundo de concess. præbend.

Quæstio Quarta.

QUARTO Quæro, † nunquid expectatiuæ de certo beneficio uiuentis obſter regula?

SOLVTIO. Dicendum est, quod non, quia regula tantum concernit prouisionem factam post obitum illi, qui prius beneficium uiuentis impetrauit, & expectatiua non est prouisio, sed dispositio ad prouisionem: hoc apparet, quia per prouisionem acquiritur ius in re, ut in capi. si tibi absent. de præbend. lib. vi. sed per expectatiuam non conceditur, neq̃ ius in re, neq̃ ad rem, ut tradit Egid. deci. dclxvii. inci. auditor. Ratio est, quia est gratia conditionalis, per quã spes in conceditur, ut tradit idẽ Egid. deci. cccclviii. † Et idem est in mandato de prouidendo, quod non tribuit ius in re, quia est titulus ad acquirendum de futuro, ut dicit idem Egid. deci. dclxiii. Secus tamen esset in reservatione, quæ habet uim nouæ prouisionis propter clausulam ex nãc, prout ex tunc, prouidemus, &c. Expectatiua igitur non subicitur isti regulæ, licet subiacet dispositioni iuris communis, quæ annullat expectatiuam ad certum beneficium tanquam illicitam, propter uotum captandæ mortis, ut in notabili casu in terminis probat Socin. in consil. liii. in tertio uolumi. Ex quo inferitur, quod prouisioni factæ per executores uigore dictæ gratiæ expectatiuæ, quia illa tribuit ius de præſenti, bene obſtaret regula, ut dictum est in proxima quæſtionẽ, non obstante, quod expectatiuæ concedi soleant motu proprio, ut dicit Ioan. and. in cap. si motu proprio de præbend. lib. vi. & Ioan. Calde. in. c. mandatum. de rescrip. quos refert Abb. in. c. i. in. viii. colum. de iudic. ut dixi in tracta. meo expectatiuarum.

Quæstio Quinta.

QUINTO Quæro, † utrum ad probandum aliquem impetrasse beneficium uiuentis, ad effectum istius regulæ sufficiat supplicatio, quam fecit?

SOLVTIO. Gloſator in regula. xxviii. infra eod. tenet, quod non: quia per supplicationem nõ iudicatur, sed per literas, ut dicitur in regula. xxv. Et quia impetrans negare posset se talem gratiam impetrasse, ita cõcludit Glo. in. d. reg. xxviii. quem sequitur Fely. hic. Tamen aduertendum est, quod in casu nostro super impetratione de beneficio uiuentis facta, non agitur, sed super prouisione eidem impetranti post obitum facta, quæ regulæ subij

citur, & ista est, que canonizari, vel infringi petitur: quo casu ea, que in regula. xx. dicitur, non procedunt: Supplicatio igitur primæ impetrationis beneficii uiuentis est illa, que solum ad probandum illum esse inhabilem, producit, & talis supplicatio de iure fide facit, quia in iudicio non producit, ad effectum, ut canonizetur, vel vigore eius beneficium adiu dicetur: & ideo regula. xxv. in ista supplicatione locum non habet: quia illa regula de principali gratia, que canonizari debet, non de adminiculatiua, loquitur, ut Domini in multis causis per D. Guiliel. Cassiodorum relatis, in collecta. decisio. titu. de resti. spolia. decisi. viii. & in tit. de senten. & re iudi. deci. ii. iudicatur. Ad probationem igitur dicta supplicatio ualebit. Nec obstat, quod impetrans, se impetrasse, negare potest, quia in hoc cura agentis incumbet, nam partes sue erunt, verificare hoc, quod ille impetrauerit: Quamuis Oldra. in 2. consi. cxxvi. in. ii. col. dicat, quod supplicatio in dubio impetrata presumitur, ad instantiam illius cuius fauorem concernit. Et hoc idem tenet Specu. in titu. de appellatione. §. nunc breuiter. versu. quid si appareat. & Domini mei, me presente, in multis causis sequuti sunt. Quicquid dixerit Cardi. in consi. xxv. in. ii. col. & Fulgo. consi. xxiii. in. ii. col. & Egid. de cisi. d. lxxxiii. & Gemi. cōsi. xxxiii. & Areti. in. c. i. de iudi. presertim quando actus reperitur factus cum impensa considerabili, ut tradit Bart. & ibi Alex. in. l. cum seruus. ff. de verbo. obli. vel ex aliquibus coniecturis oratorem supplicationem impetrasse apparet, ut quia illam scripsit, vel signari mandauit: tunc enim onus probandi contrarium, nominato in supplicatione incumbet. Ex prædictis igitur Glossatorem male dixisse constat.

¶ Quæstio Sexta.

1. **S**EXTO Quæro ¶ nunquid regula ista Cardinales impetrantes comprehendat? **S**OLVTIO. Omisissis uerbosis disputationibus, concludendum est, quod sic, ex eo, quia ista regula iuris communis concursum habet, & sic fauorabilis est, & ideo extendenda, ut dicit glo. in. c. iii. de præben. in. vi. Maxime quia fauorem animæ concernit. Et ubi de anima agitur, magis Cardinales, quam alii comprehendendi debent, cum sanctiores esse debeant, ut notatur in. c. cum quidam. de iure iuran. Et late Moderni in. c. ad aures. de rescrip. tradunt: & latissime Belenzinus in tracta. de chari. sub si. q. lxxvi. & late superius in proœmio regulari, & in regula de infirmis resignantibus, & in regula de idiomate, & in multis aliis locis dictum fuit. Ideo iam dicta non repeto.

¶ Quæstio Septima.

1. **S**EPTIMO Quæro ¶ quid si eadem die, qua quis moritur, beneficium impetratur, an presumatur eo uiuente, an mortuo impetrasse? **S**OLVTIO. Vt breuiter hoc dubium restringam, iste casus uidetur decidi, ex his, quæ dicuntur in regula de uerisimili noticia obitus. in. vi. q. & per ea, quæ scribit Fely. in. c. pastoralis. in. iiii. colum. de rescrip. uidelicet, quod pro ualiditate actus, & ut delictum excludatur, ille actus præcedere presumitur, qui ad ualidum actum præcedere debuisset, ex quo eodem modo theoricæ hic inferri potest, quod quis in dubio post obitum impetrasse presumitur. 2. ¶ Tamen diligenter aduertendum est, quod Bonifacius VIII. super hoc quandam extrauagantem ad perpetuam rei memoriam ædificauit, quæ in libro bullarum Rotæ, cooperto serico uirido, capite. clii. scripta est, quæ incipit Romani pontificis prouidentia &c. & illa ista quæstionem decidit: Nam ibi Bonifacius uoluit, quod omnes impetrationes factæ, & in processum faciendæ, etiam motu proprio, de data eiusdem diei obitus, nullius momenti sint, omnes effectus inde sequutos annullans. Hoc tamen ibi Bonifacius limitat in beneficiis extra curiam vacantibus locum habere: Secus uero in beneficiis, quæ in Romana curia, vel locis ultra duas legales dietas, a dicta curia non distantibus, uacauerint: In quibus impetrationes ualere uoluit, ut ibi latius prosequitur. Itaque ex textu prædictæ extrauagantis casus noster (quod est perpetuo notandum) deciditur, & limitatur.

Regula

REGVLA DE NON IVDICANDO
iuxta formam supplicationis, sed literarum
expeditarum.

ITEM Cum ante cōfectionem literarum gratia Apostolica sit informis: uoluit, statuit, & ordinauit idē dominus noster, quod iudices in Roma, Curia, & extra eam pro tempore, (etiam si sint San. Roman. Ecclesiæ Cardinales, causarum Palatii Apostolici Auditores, uel quicumque alii) non iuxta supplicationum signatarum, super quibusuis impetrationibus, uel concessionibus, nisi in dicta Curia duntaxat sint, commissiones iustitiam continententes, per placet, uel per Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarium, iuxta facultatem super hoc sibi concessam signatæ, sed iuxta literarum super eisdem impetrationibus, & concessionibus confectarum, tenores, & formas iudicare debeant: decernens irritum, &c. & si literæ ipsæ per præoccupationem, uel alias minus bene expeditæ reperiuntur, ad illorum, quorum interest, instantiam, ad Apostolicam Cancellariam remitti poterunt per eius officiales, quibus huiusmodi tenores, & formas restringere conuenit, ad formas debitas reducendæ.

¶ P R A E F A T I O.

1. **P**RIMVS ¶ Istius Regulæ author Nicolaus Quintus fuit, qui primus omnium regulas iudiciarias, & eas omnes, paucis exceptis, quas hodie habemus, digessit: cum ante ipsum nemo prædecessorum Pontificum id egerat: sed ut plurimum quibusdam formulis literarum expeditionem, ac expectatiuas cōcessionibus, contenti fuerant, ut ex eisdem literis apparet: & hæc regula, quæ in supplicationibus gratiosis expediendis loquitur, plures alias regulas suffraganeas habet: Nam primi omnium Urbanus Quintus, & Martinus Quintus expeditionem literarum, etiam in expectatiuis necessariam esse statuerunt, uolentes, acceptationes ante literarum expeditionem factas, nullius esse momenti, ut in eorum regulis patet, cum ante acceptatio, & prouisio cum sola supplicatione ualebat, literis non expeditis, ut ex decisio. Bisignei. iiii. in titu. de concess. præben. apparet. ¶ Et hoc idē ad commissiones, quod iurisdictionem non tribueret, literis super gratis non expeditis, Nicolaus Quintus extendit, quem in hoc sequuti sunt posteriores Pontifices, ut in eorum regulis cauetur. Et quod hic generaliter de literis beneficalibus expediendis statutum est, idem in dispensationibus inferius in regula quinquagesima materia determinatum reperitur. Et eodem modo sequestra, & executoriales literarum expeditionem requirunt, ut in regula sexagesimam nona apparet. De quibus omnibus regulis simul hic tractabo, ex quo eandem materiā continent. Et licet ista regula per omnes fere Pontifices fuerit, prout iacet, innouata: ¶ Hadrianus tamen Sextus quædam in ea, prout etiam in aliis, dubitationis tollendæ causa, addidit. In primis in processu ista uerba addidit. (Cum ante cōfectionem literarum gratia Apostolica sit informis, & cætera). Per hoc designans finalem rationem regulæ. Hoc enim in aliis regulis non erat: tamen a decisione Rotæ. xix. titu. de concessio. præben. in nouis, accepit. Secundo addidit ista uerba, (nisi in Curia duntaxat sint commissiones iustitiam continententes.) Quasi uelit, quod in Curia Romana iudicetur secundum commissiones, etiam sine literarum expeditione, dum contineant commissionem iustitiæ: & signentur per Placet, uel per Vicecancellarium. Terrio addidit, (decretum irritans) Quod in aliis regulis non erat. Tamen Roma semper tenuit, sententiā latā contra regulam

productam esse nullam, etiam si in ea non fuerit clausula annullatiua decreti: quia satis est, legem prohibere, ne aliquid fiat: Nam omnis lex præceptiua decretum irritans habere dicitur, vt notant Moder. in. l. non dubium. C. de legibus. & in. l. nemo potest. de leg. primo. Sed de his satis, Ad quæstionem teniamus.

¶ Summatium quæstionum Regulæ de non iudicando iuxta formam supplicationis, sed literarum expeditarum.

- Primo quæro, an regula ista concursum, similitudinem, uel consonantiam, cum iure communi habeat, uel sit contra ius commune.
 Secundo quæro nunquid ista regula extra curiam locum habeat.
 Tertio quæro, an regula ista procedat quando ordinarius prouidet in curia de beneficiis in sua diocesi uacantibus, uidelicet, ut prouisus tunc teneatur literas expedire.
 Quarto quæro, an regula ista habeat locum in accessu, uel regressu ex causa onerosa, & per uiam contractus.
 Quinto quæro, an regula ista habeat locum, quando agitur possessorio.
 Sexto quæro, quæ differentia est inter istam regulam, & illam positam numero. 53. quæ disponit dispensationes non suffragari, nisi literis expeditis.
 Septimo quæro, an regula ista procedat in gratia reuaditoria, seu perinde ualere, vt, uel delictis, in eis expeditio requiratur, sicut in principali gratia.
 Octauo quæro, an regula ista de iudicibus loquens, habeat locum in arbitris.
 Nono quæro, an ista regula procedat quando agitur super episcopatibus.
 Decimo quæro nunquid satisfactum sit isti regulæ si literæ, cum aliquibus defectibus subreptionis, expeditæ reperiantur.
 Undecimo quæro, an regula ista in gratiis motu proprio procedat.
 Duodecimo quæro, an habeat locum in nominato a patrono, qui obtinuit nouam prouisionem, & committit causam, literis non expeditis.
 Decimotertio quæro nunquid in casu, in quo gratia papæ est deperdita, & eius tenor probatur, iuxta cap. cum olim. de priuilegiis. sit locus isti regulæ.
 Decimoquarto quæro nunquid regula. liii. quæ de dispensationibus loquitur, habeat locum, quando quis uult uti gratia absque literis expeditis, in foro conscientiarum tantum.
 Decimoquinto quæro, quia regula. xxix. infra eodem disponit, commissiones non ualere, nisi literis expeditis, an literæ in dubio productæ post commissionem, de quarum expeditione dies non apparet, præsumantur in tempore expeditæ, & cui incumbat onus probandi.
 Decimosexto quæro quid præferunt ista uerba regulæ, uidelicet, nisi sint commissiones iustitiam continentes, per placet, uel per. S. R. E. Vicecancellarium.

¶ Quæstio Prima.

P R I M O Quæro, tan regula ista concursum, similitudinem, uel consonantiam cum iure communi habeat, uel sit contra ius commune?
 ¶ S O L U T I O. Ista quæstio multum necessaria est, quia ex decisione ipsius, in discursu materia, plures difficultates decidi poterunt: Nam si regula ista cum iure communi concordat, fauorabilis, & extendenda erit: Si uero contra ius commune, strictam interpretationem recipiet. Et ideo, ut ueritas appareat, omittis ambagibus, concludendum uidetur, regulam istam in aliquibus, iuris communis concursum habere. De quo etiam aliquid inferius dicam, in illa quæstione, an habeat locum in motu proprio. ¶ Tamen pro nunc, pro ista opinione, in primis faciunt ea, quæ tradit Bal. in. l. humanum. circa fi. C. de legibus. Quem sequitur Fely. in. c. eam te. in. tertia colum. de rescrip. Vbi uolunt, quod gratiam papæ, literarum expeditionem requirere, ut de illa constare possit: Nam de iure communi gratia sub quadam tacita conditione, si literæ expeditæ, concedi uidetur, ut dicit Egid. in. consil. xxxiiii. in. tertia colum. uersicu. & puto. &c. Nam per expeditionem forma, & perfectio gratiæ datur, ut dicit de-

cisio

cisio Rotæ. xxvii. tit. de rescrip. in nouis. repetita per Egidium decisione. dccc. lvi. Et licet quoad esse ipsius gratiæ scriptura non requiratur, tamen quoad probationem necessaria est, ut dicunt communiter doctores. in rubri. de consil. Et ultra ipsos ratio istius opinionis redditur per Egid. deci. dcix. incipien. impetrans. &c. Quia sola supplicatio, ex eo, concludenter non probat, ius alicui competere: quia forte, quando literæ expeditæ debent, cancellarij officiales clausula supplicationis aliter extendent, uel restringent, & forte super tali supplicatione literas non dabunt, quia, ut experientia docet, plures supplicationes expeditæ non possunt, quia forte in eis aliqua clausula, quæ contra stilum sunt, ponuntur. Et ideo anteq. hoc experiamur, supplicatio non uidetur certitudinem continere, & propterea gratia per solam supplicationem informis per Rotam appellari solet, ut patet deci. xix. de concess. præb. in. no. Sic etiam uidemus, quod intrans possessionem beneficii, literis non expeditis, licet habeat supplicationem, omne ius perdit, ut dicit Fely. in. c. ueniens. in. ii. colum. de accusa. & est tex. in. extrauag. in. iunctæ. Alias frustra Papa in cancellaria tot officiales poneret, dans illis formam per suas regulas expediendi, si sola supplicatio sine expeditione ualere, ut dicit Egid. in. consil. xxxiiii. Requiritur igitur expeditio literarum, quia per illas omne dubium tollitur, & gratia digesta, & habere totaliter perfectionem suam dicitur, ut tradit Oldra. in. consil. cccxxiii. incip. factum tale est. Dominus noster. &c. in. ii. col. uersu. quarto circa renunciationem. &c. Nam sola supplicatio adhuc in utero existere dicitur, donec per expeditionem literarum in mundum producat, ut dicebat Bald. p. l. contractus. C. de fid. instrum. & reasumunt Moderni Bononien. repe. rubri. C. de prob. in. xiii. colum. facit. dictum Ange. in. l. bene azenone. C. de quadri. præscrip. de quo mentionem feci in tract. breuium. num. 4. Inde euenit, quod Rota sepiissime, temporibus me-

4 is, & in pluribus causis uoluit, excipientem, seu dantem de iure tertii, per solam supplicationem, ius clarum, neque liquidum producere, donec literæ expeditæ sint: quia in expeditione ueritas concessorum discutitur. Nam aliquando uidemus, quod supplicatio expeditæ non potest: Merito igitur Rota iudicauit, illud ius informe, & confusum esse, adeo, quod ante literarum expeditionem, plerique doctores uoluerunt, non dari canonicum titulum, saltem in suo esse perfecto, ut dicit Egid. in. deci. cx. in. iii. col. & deci. dclxiii. & tenet etiam Nicolaus milis quondam auditor Rotæ in uerbo gratia apostolica. cum quibus concordat deci. cccc. viii. inci. circa secundum. in. nouis. Hinc est, quod sumptum de registro supplicationum signatarum, in iudicio fidem non facit, ut dicit Egid. deci. cclii. Secus autem si sumptum literarum bullatarum extrahatur, ut dicit deci. dxxi. in. antiq. repetita in. deci. dclxxi. alias secundum ritum los est deci. xxviii. tit. de proba. Quam decisio, sequitur Bartho. Belenzinus Rotæ auditor, in tract. de chari. subfidi. q. xliii. ¶ Et ista omnia, quæ de iure communi procedunt, cum dispositione istius regulæ concordant, quæ literarum expeditionem etiam requirit. Quod ulterius firmandum: quia regula ista, & regula. xxix. quæ disponit commissiones non ualere, literis non expeditis, & regula. liii. quæ uult, dispensationes etiam non ualere, literis non expeditis, omnes iste tres regulæ, concordant in uno fine, & eandem mentis intentionem habent, ut de se patet. Et tamen Oldra. probat in. consil. cccxxvi. inci. quod articuli. in. ii. & iii. col. uersu. præsertim. & uersu. item quis dubitat. &c. ¶ dictas regulas expeditionem literarum in dispensationibus requirentes, cum iure communi concordare, imo idem quod ius commune continere. Idem dicit Egid. in. consil. xxxiiii. in. v. colum. in. fi. uersu. & puto, quod non &c. Igitur, & in ista regula idem dicendum erit. Pro quo, optime faciunt motiua eiusdem Oldra. in. consil. cccxxiii. incip. factum tale est &c. in. ii. colum. uersu. quarto renunciationem &c. Et consil. sequenti incipiente thema quæstionis, & latius in. consil. cccxxviii. incip. ad idem. col. ii. Ex quibus manifeste colligitur dispositionem istius regulæ quandam conformitatem, & dependentiam a iure communi habere. ¶ Est tamen ulterius circa præmissa aduertendum, quod literæ tunc expeditæ dicuntur, quando in plumbo sunt, iuxta. c. licet. de cri. falsi. facit quod dicit Domi. ex mente Lapi in. c. si cui. de præben. lib. vi. Et ita in practica seruatur, ut refert Fely. in. c. diligenti. in. fi. de simo. Et tenuit Rota in. uia. Salamati na parochialis: de msc. Nouem. M. D. xxxix. coram R. P. D. Marcello Crescentio pro magistro Hieronymo Arze. ¶ Et licet ista literarum expeditio, ad probationem, propter prædictas causas requiratur, quæ in casu istius regulæ militat, tamen Moderni Vicentini in rescripti. rub. de consil. in. xlii. col. hanc regulam factam fuisse dicunt, propter alias causas, quæ secundum ipsos dux esse possunt, & propter quas Papa ad faciendam istam regulam

Vide sequens de sententia

motus fuerit. Prima, ut falsitates, quæ in supplicationibus facilius committuntur, quæ in bul-
lis, propter appositionem manuum plurimorum officialium, ut dicitur in l. si. de co-
dicil. Secunda ratio, ne si sola supplicatio absque literarum expeditione sufficeret, officiali-
bus Romanæ curiæ, præiudicium inferatur, qui ob eam causam bonafide officia sua a se-
de apostolica, emerunt, ut inde emolumentum aliquod ex appositione manuum eorum de-
cipiant. Et secundum istas rationes alia regular cancellariæ, expeditionem literarum re-
quirentes, regulantur. Et iustificatio decisio Egidii. dclxliii. incip. si Papa. &c. qui uoluit gra-
tiam per solam supplicationem factam ante literarum expeditionem in effectuale in perso-
nam prouisi non inducere, adeo, si si prouisi ante literas confectas, cum sola supple-
7 catione moteretur, aut matrimonium contraheret, uel religionem profiteretur, nihil per
eius obitum, matrimonium, uel professionem vacaret, ut ibi per eum. Et hoc idem sentit
Egidi. decis. lxxix.

¶ Tamen considerandum est, quod licet prædictæ rationes vere sint, habito respec-
tu ad istam regulam, quæ probationem requirit, quæ certitudinaliter per solam supple-
cationem fieri non potest, donec uideatur si illa expediri possit, ut superius dixi. Non ta-
men militat, quoad essentiam gratiæ, quæ in sola supplicatione consistit: Quia eo ipso,
quod Papa dicit, fiat, gratia absque alio aduinculo literarum, facta est, ut dicitur Calde. in. c.
quisquis. de electio. cum multis concor. quæ more suo congerit And. Sicul. in. c. in no-
stra. in. v. colum. num. xix. de rescrip. iuxta illud Luca. c. i. Fiat mihi secundum uerbum tuum.
& inferius dicam, dum declarabo signaturam gratiæ factam per uerbum fiat. Et secundum
hoc illa decisio Egidii. dclxliii. uera non erit, ne hodie in practica tenetur: sed seruatur qua-
dam deci. dclclxxii. in antiq. incip. Nota, quod ubi gratia est facta. &c. quæ disponit benefi-
cium per obitum illius vacare, qui mortuus fuit, cum sola supplicatione ante confectas li-
teras. De quo late loquitur Ioan. Andr. post Archidia. in proemio lib. vi. & Barba. in
d. cap. in nostra. ¶ Reduendo igitur ad propositum, dico, quod regula ista in hoc cum iure
3 cõmuni concordat: quia de iure communi, sola supplicatio indubitata probationem
iuris non inducit, propter interpretationem clausularum, quæ in expeditione literarum p
abbreviatores, & alios officiales fieri solent. Et propterea hic Papa iudicibus mandat non
debere iudicare iuxta formam supplicationum, Et secundum hoc deci. Egidii, & aliorum
recte procedunt, & rationes militat superius factæ per Modernos Vicentinos. ¶ Tamen
quoad essentiam gratiæ, ista regula secundum interpretationem communem a iure cõmu-
ni discordat, ut etiã dixit Glosator hic, & superius in regula. viii. Et recessum notabiliter
Socin. in consilio. xli. in. ii. & iii. colum. lib. iii. Et iuxta istam interpretationem saluatur
9 prædicta decisio, dclclxxii. quæ consideratius tantum in supplicatione consistere: quia
literæ non dantur in re, nec ad rem, sed sola gratia. Et licet talis gratia secundum aliquos
informis dicatur, cum per literas forma deur illi gratiæ, tamen illa forma formalis, seu es-
sentialis non est, sed probatoria, ut dicitur Gemina. in consil. cvi. col. ii. vers. in contrariu.
Requiruntur igitur literæ quoad probationem, & quoad executionem gratiæ, & prouisio-
nem, respectu executorum, & fulminationum processuum, ut in expectatiuis, & similibus
apparet, quæ cum sola supplicatione fieri non possent: Licet etiam, quod his casibus sola
supplicatio sufficiat, teneat decisio Rotæ quarta, titulo de concess. præben. in antiquiori.
quam dicit mirabilem Fely. in. c. eam re. colum. penult. de rescrip. Et hoc modo procedit
10 etiam, quod dicitur Moder. in tract. pensionum. q. xi. uidelicet, quod pensio imposita de con-
sensu per solam supplicationem, debetur, & trãsit ad successorem, etiam literis non expedi-
tis. Imo potest agi ad censuras positas in supplicatione cum ea sola, licet quando ageretur
ad priuationem ob non solutionem literæ ad probationem requiruntur, ut dicit ista regu-
la. Et ita iudicauit Rota, & signatura in casu contingenti, ut refert Dominus Guliel. in col-
lecta. decisionum. Quamuis etiam circa illud dictum de exactioe pensionis, literis non ex-
peditis, quod salua conscientia fieri non possit, aliqui ex antiquis doctoribus cancellariæ dubi-
tauerint, ut refert Hieronymus Paulus antiquus cancellariæ apostolicæ corrector, co lib.
qui uulgo practica cancellariæ appellatur, ut referam in alia quaestione. Sufficit igitur ex
prædictis ostendisse regulam istam dependentiam, & similitudinem, siue quandam esse
nantiam cum iure communi habere. Pro quo plura scribunt Moderni Papien. repetentes
titur. de consti. in charta finali. Et ulterius, quid expeditio literarum operetur, dicam in una
quaestione super regula de subrogandis.

¶ SECUNDO Quæro si nunquid ista regula extra curiam locum habeat?
¶ SOLUTIO. Videtur dicendum, quod non, quia tex. iste de iudicibus in Romana
curia deputatis loquitur. Ergo contrarium in aliis dicendum est: quia positio unius, alteri-
us exclusio est. l. cum prator. cum similibus. ff. de iudi. Et isto modo argumentandi utitur
Angelus in rep. l. si uacantia. col. vi. C. de uac. & Deci. in. l. i. col. xliii. de offi. eius. &
2 alibi sepe. Et pro ista opinione facit, quia regula. liii. quæ est isti similis, per dispensationes
non ualere disponit, nisi literis expeditis, extra curiam non procedit, ut alias tenuit Rota, se-
cundum quod refert Dominus Guliel. Castiodorus in quadam sua decisione, super regu-
la de infirmis resignan. &c. quæ incipit sæpius fuit disputatum. Et Socin. in consil. xli. uoluit
iii. Et idem tenuit Rota die prima Iulii M. D. xxxviii. & iterum die. viii. Ianuarii M. D. xxxix.
in una Illerden. canonicatus coram R. D. Ioanne Paulo, ubi bis tenuerunt, & conclusa
runt omnes Dñi dictam regulam. liii. locum non habere in dispensatione facta a legato extra curiam.
¶ Contrariu tamen tenet Glosator hic in secunda col. & ad istum tex. respondet, uidelicet, quod
ista uerba in Romana curia, exempli causa ponuntur, quod regulam non restringit. arg.
c. i. ne cle. uel mona. Et per istam opinionem Glosatoris facit proemiu regulæ antiquæ p Nico-
laum. V. conditæ, ubi Nicolaus hoc modo exordiu: quia plerique litium strepitus dispen-
dium amplectentes, frequenter illas per signaturam, super quibus apostolica literæ confi-
cienda forent, supplicationum exhibitiones protrahere non expauescunt, ut dispendiis
obuietur, & litibus huiusmodi finis quanto citius imponatur. Statuit &c. Ista sunt uerba
formalia proemii illius regulæ primo conditæ, quæ generalia sunt, & militat ita extra cu-
riam, sicut in curia, & ita etiam in simili. q. ponderatum fuit proemiu regu. de ann. ut ibi
dixi, cum igitur ratio proemii sit generalis, conueniens est, quod regula generalis esse debeat.
3 ¶ Quid dicendum? Puto, primam opinionem ueriores esse: quia ista regula non lo-
quitur, nisi de iudicibus deputatis in Romana curia, etiam si Cardinales, uel auditores fue-
rint. Ergo intentionis Papæ fuit, nolle regula ligare extra curiam, alias si uoluisset, hoc dixisset
arg. c. ad audientiam. Et quia si contrarium diceremus magna seruitus, & longum dispen-
dium gētibus Ultramontanis in longinqs regionibus habitantibus, imponeretur, si gratias
sola supplicatione ab eorum ordinariis factas, ad curiam pro expeditione bullarum mit-
tere deberent, cum tamen quotidie uidentur in Rota dictas gratias sine confectioe litera-
rum, nisi cum solo instrumento notarii, & sigillo episcopi approbari, & canonizari. Et id
inconueniens resultat si gratia facta per Papam non probaret coram ordinariis, facta re-
cognitione per testes, nisi literis expeditis. Eset enim ualde absurdum, quod iudicia, & tribuna-
lia ordinariorum, secundum istam regulam regulerentur, & quod iudicia eorum suspendan-
4 tur, usquequo literæ in curia expediantur, quod tamen ordinarii secundum ius commune
procedere debeant, quod literarum expeditionem non requirit, sed solam nudam, & sim-
plicem signaturam, ut notatur in cle. dudum. §. nos enim. de sepult. & in. c. institutionis.
xxv. q. ii. cum aliis concord. ut superius in prima quaest. dixi, & ita in practica seruari uide-
mus. Et quod dictum est de ista regula, idem dicendum est, de regula. liiii. infra eo. ut dicitur
fuit superius. Sic etiam & de alia regula dici potest, quæ in executorialibus literarum expé-
ditionem requirit, ut uidelicet, in executorialibus legatorum, & ordinariorum non proce-
dat. Et nunc de mēse Nouem. M. D. xxxviii. Coram eodem R. D. Io. Paulo in una Lucana
attentatorum parochialis filiorum Corui, hoc idem dubium propositum fuit. Nam Papa
cõmiserat eam in partibus, supplicatione introclusa, & iudex in partibus prouidit sententiã,
literis non expeditis, fuit dubitatum, utrum regula ista haberet locum, & Glosator in regu-
la. xxix. tenet, quod non, quia regula ista loquitur de supplicatione, & breue non est simplici-
ter supplicatio, sed est quid mixtum, & ideo sub simplicibus mixtum non comprehendit-
tur, ut in. c. statutum. de electio. lib. vi. nescio tamen quid Rota tunc concluderit, quia deci-
sioni, propter aduersam ualentudinem non interfui, sed ista opi. mihi placet, in qua tunc fue-
runt egregii plures doctores, & secundum eam Rota paulo antea unam causam simi-
lem deciderat, coram D. Paulo Capisucco, de qua in tract. breuium. in. viii. & ix. numero.
mentionem facio.

Quæstio Tertia.

TERTIO Quæro, si an regula ista procedat quando ordinarius prouidit in curia de beneficiis vacan. in sua diocesi, uidelicet, ut prouisus tunc teneatur literas expedire?
SOLVITIO. Dicendum est, quod non, quia prouisio ordinarii sufficit beneficiato quo ad hoc, ut dicatur habere titulum, vigore cuius possit cum bona conscientia beneficium possidere, ut superius in. q. prox. dictum est. ¶ Sed maius dubium est nunc quid episcopus in curia possit prouidere, videtur, quod non, quia presente papa, nullus potest iurisdictionem ordinariam exercere, ut dicit Archid. in. c. experientia. xi. q. i. & dicit inferius. q. vlti. pro quo facit tex. in. l. ii. ff. de offi. pro con. Sed tenendum contrarium respondet ad hoc, quod dictum Archid. in iurisdictione contentiosa propter rationes positas in. d. ult. q. procedit, sed secus in uoluntaria, put est conferre beneficia, quia talis iurisdictione extra diocesim exerceri potest, ut dicitur. An. post Io. mona in. c. si beneficia. de preben. lib. vi. & hoc tenet Inno. in. c. quia diuersitatem. in fi. de concess. preben. sequitur Preposit. in. c. qui aliquo. col. fin. li. dist. Et eodem modo legitur in curia beneficia sive prouincie reservare, uel conferre poterit, ut tenet Mod. in tract. reservatio. in. x. q. iiii. q. prin. & propterea non requiritur, quod prouisus ab eo literas expediat. ¶ Sed hoc de stilo solet modificari, secundum, quod dicit Hierony. Paulus, antiquus cancellarius vicecorrector, in illo libro, qui practica cancellarie appellatur. fol. lxxxii. ubi dicit, quod communiter episcopi vadunt extra urbem ad conferendum, ad hoc, ut dicantur esse in aliena diocesi. Sed Moder. in. d. tract. referunt D. Auinonem. hoc obseruasse quando papa in curia presens erat, ubi uero erat absens tunc in curia conferebat, adiunctis istis uerbis, uidelicet, absente S. D. N. ab urbe. Itaque siue uno modo, siue alio quomodo satisfactum est.

Quæstio Quarta.

QUARTO Quæro, si an ista regula habeat locum in accessu, uel regressu, ex causa onerosa, & per uiam contractus?

SOLVITIO. Hodie, que numeratur. xliii. Martii M. D. xxxvii. in una Hispania. canonizatus, coram R. P. D. Marcello episcopo Mariscano, per omnes Dominos, exceptis duobus, conclusum fuit, regulam istam, & aliam, de qua tunc principaliter ager batur, uidelicet, quod acceptationes super gratis, nisi literis expeditis, non ualeant, habere locum etiam in regressu. ¶ Tamen prædictis obstat, quia regressus ex causa onerosa proprie gratia non dicitur: ex quo potius in quandam compensationem exhibiti beneficii concessi uideatur, quod sponte, & libere, iuxta ea, que scribit Ias. de donatione remuneratoria in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iur. & quæ latius scribitur in regula de publicandis resig. in illa. q. an illa regula habeat locum in permutatione. ¶ Ad idem facit, quia uidemus, regulam cancellarie de non utendo duabus gratis, non habere locum, quando gratia concessa fuerunt, ex causa onerosa, ut refert D. Guliel. Algaren. Rotam ita iudicasse.

¶ Et ideo, ut hæc omnia elucescant, pro resolutione istorum contrariorum, considerandum est, quod aut in iudicio petitur, canonizari gratia accessus, uel regressus: uel uigore dictæ gratiæ beneficium adiudicari, petitur. Et isto casu, sola supplicatio, non sufficit, sed literæ expeditæ requiruntur, alias tam regula ista, quam regula. xlix. locum habebunt. Aut uero ad canonizatoriam, uel ad iudicatoriam sententiam non agitur, sed ad absolutoriam. Et isto casu sola supplicatio accessus, uel regressus sufficit. Ita in una Redonen. parochialis sancti Hilarii, coram D. Triuultio, & in duabus aliis causis tenuit, & iudicauit Rota, prout refert D. Guliel. in collectaneis decisionum, titu. de re iudica. Et sic etiam, tempore meo, uidi, in pluribus causis iudicari. Et hoc procedit etiam si actor haberet sententias pro se, quia possent reuocari, constituto de iure possessoris per solam supplicationem: etiam si illa supplicatio ius tertii concernat: quia tali casu, sola supplicatio, quoad absolutoriam sufficeret, ut in dicta causa Redonen. contigit. Quia absolutoria pro quodam Iacobo possessore data fuit, qui de iure tertii per supplicationem solam dederat. Et sic sententia Triuultii canonizatoria gratiæ, si neutri ipsius actoris reuocata fuit. Et illam D. Anto. de Morte, qui postea Cardinalis fuit, reuocauit. Et ita et tpe meo, Rota iudicauit, in una Burgen. beneficiorum, coram D. Camillo de Balionibus de mense Maio M. D. xxvii. in fauorem Francisci Pefque ra, qui de supplicatione iuris tertii, quoad absolutoriam dedit. Et ista omnia in ratione iuris

3 xis consistunt: quia si auctore non probante, reus, etiam si nihil producat, absolui debet. l. si. C. de rei ven. & c. ff. de iur. iur. & deci. i. iiii. & iiii. de re iudi. in nouis. Tanto fortius reus absolui debet, quando aliquid producit. Nec obstat, quod iurisdictione auditori non datur, nisi literis expeditis, ut in. d. regula. xxix. Quia procedit hoc in canonizatoria, secus in absolutoria in odium molestantis, quod fieri potest. Nam quoad hoc iurisdictione datur: sicut pro condemnatione expensarum, & damnorum iudici ex rescripto nullo iurisdictione tribuitur, ut tradit Abb. in. c. dilectus. el. iiii. de prebend. & Moder. in. c. si. de rescrip. & in. c. dispendia. eo. tit. lib. vi.

Quæstio Quinta.

QUINTO Quæro, si an regula ista habeat locum, quando agitur possessorio?

SOLVITIO. Generalitas uerborum eius innuit, quod sic: tamen contrarium sæpe in Rota fuit tentum: quia agenti spolio colorem tituli per solam supplicationem probare sufficit. Imo sola prouisio subexecutoris pro colore sufficit, ut dicit Egidi. decif. dlxxviii. incipien. spolio. Vel etiam sola prouisio, siue collatio vicarii episcopi, ut dicit idem Egidi. decif. l. incip. si petens. A fortiori igitur gratia signata per papam sufficit, de cuius prestatate nemo dubitat. Imo confessio tituli aduersarii ex spoliato pro colore sufficit, ut tenet Fely. in. c. olim. col. vi. uerf. limita secundo. de rescrip. & Philip. Franc. in. c. ad decimas. colum. ix. de resti. spol. & in. c. i. col. iiii. de eo, qui mit. in poss. lib. vi. Preposit. in. c. i. col. xlii. q. i. & in. c. porro. col. iiii. de diuor. Et hanc opinionem tenet, & seruat Rota,

2 ut patet in deci. xix. de resti. spol. in. no. Ratio est, quia possessio canonice per solam supplicationem signatam, & datam capi potest: Nec reperitur, nisi in consistorialibus requiri literas, per extrauag. in iuncta. titu. de electio. cum alias de iure communi etiam sine illis sola supplicatio sufficiebat. Et ita intelligi debent, quæ scribit Fely. in. c. ueniens. col. ii. de accusa. Nam ut superius in. i. q. dictum fuit, gratia principis per solam signaturam recipit esse. Et literæ solum in ista regula ad probationem, prout de iure communi, requiruntur,

3 ut tradit Abb. col. si. & alii in. c. in nostra. de rescrip. Hinc uidemus, quod dispensatio ad duo incompatibilia per solam supplicationem sortitur effectum, non obstantem regula. liii. quæ disponit dispensationem non suffragari, nisi literis expeditis, ut dicit Glosator in regul. xlii. colum. si. Et tenuit Rota in una Illerden. Archidiaconatus, coram D. Staphileo, de mense Ianuario M. D. xxvi. In qua fuit conclusum in fauorem Io. Beltrandi, dispensationem ad duo incompatibilia sustineri posse per solam supplicationem, cuius uigore. d. Ioannes obtinuit, & dicta beneficia possedit. Et hoc quando non agitur super dictis beneficiis incompatibilibus iam obtentis, sed super alio beneficio postea acquirendo. Nam in casu prædicto dictus Io. possederat plura incompatibilia cum sola supplicatione, literis non expeditis. Et sic quod erat effectus inhabilis, quoad obtinendum, Rota conclusit, ut dixi, hoc casu regulam non obstaré: quia sola supplicatio sufficiebat, ad excusandam inhabilitatem beneficiorum

acquirendorum: Secus si ageretur super acquisitis, & possessis cum sola supplicatione: ¶ Et eo etiam casu sufficeret secundum Rotam, ante sententiam dispensationem expedire, non obstaré, quod tempore litis motæ, literæ expeditæ non fuissent, quia sic illi regulæ. liii. satisfactum esset. Ita late refert tenuisse Rotam D. Guliel. in collectaneis decif. Vbi longo uerborum ambitu hoc discutit, ut ibi uideri potest. Si igitur, quæ in proxima decisione dicta sunt, quoad agitur petitorio procedunt, a fortiori hic, ubi possessorio agitur. Et ista dubitatio, quoad istam regulam satis resoluta uidetur. ¶ Sed magis huic difficultati obstat regula. xlix. quæ commissionem causæ non ualere, nisi literis expeditis disponit. Vnde ex quo absolute regula illa loquitur de commissione causæ, intelligi potest, siue sit causa possessorii, siue petitorii. Quia uerba indiffinitè prolata omnem casum comprehendunt, nisi excipiantur. c. ii. de coniug. lepro. & c. i. de consti. Tamen quia in causa possessorii de canonizatoria, neque de adiudicatoria non agitur, sed de tollenda molestia illata. Per quod quidem remedium, nihil ex spoliato de nouo tribuitur, sed tantum in eo statu in quo prius erat, conferuntur. Voluit Rota in odium spoliantium, utraque regulam locum non habere, quando ageretur spolio, & sic possessorio. Et ita D. Guliel. super illa regula. xlix. Rotam in pluribus causis ita tenuisse, & iudicasse refert: Nam si rei sapissime in Rota cum sola supplicatione

pro conseruanda eorum possessione absoluuntur, a fortiori expoliati ad prius habita, et, sola supplicatione restitui debent: Quia sufficit illa supplicatio sola pro colore tituli. Si cut etiam sufficit supplicatio nouæ prouisionis ad supplendum defectum publicationis, per regulam requisitæ, ut iudicauit Rota coram Domino Cassiodoro in una Cautrien. ca nonicaus, & prebende, ut ipse idem refert in quadam decisione. Et sic semper Rota omnes regulas requirentes literarum expeditionem in petitorio, non autem in possessorio procedere intellexit, ubi gratia canonizari non petitur, seu supplicatio, quæ tantum pro colore tituli produciuntur. Hinc est, quod quando de titulo beneficii non agitur, sed de possessione, le uiores probationes, & summaria sufficiunt, ut dicit Egid. deci. l. & c. xix. Et defectus proprietatis non attenditur. Hinc uoluit Rota, quod agenti spolio non obstaret notorius defectus iuris, contra dictum Inno. in. c. constitutus. de fil. presbyt. Et ita de mense Ianuario M. D. xix. refert se in prædictis pronunciaffe in una Lausanen. D. Guliel. Cassiodorus in quadam decisione, quam sententiam confirmauit R. P. D. Paulus, ut ibi latius refert.

¶ Quæstio Sexta.

SEXTO Quæro, quæ differentia est inter istam regulam, & illam positam num. 3. que disponit, dispensationes non suffragari, nisi literis expeditis!

SOLVITIO. Ista regula iudicem respicit, adeo, quod si tempore commissionis literæ expeditæ non sunt, gratia non ualet, nec sententia, quia respicit initium iurisdictionis, quæ per istam regulam tollitur, nisi forma in eo contenta seruetur. Sed in regula. liiii. respectus ad possessionem, & ad actum extrajudicalem habetur. Ideo sufficit, quod ante sententiam literæ dispensationis expediantur, quia regula illa ad iudicem non dirigitur. Et ita iudicauit Rota in illa Illerden. Archidiaconatus, de qua supra in proxima, quæ mentione feci.

Pro quorū intelligentiā ē ulterius aduertendū, quod plures sunt regulæ cæcellariæ requirentes literarum expeditionem. Prima est ista, quæ iudicibus legem imponit, ne secundum tenorem supplicationum iudicare debeant, nisi literis expeditis. Et ista regula, ut dixi, concernit iudicem. Alia regula est inferius posita num. xxix. quæ omnes commissiones factas super concessionibus beneficiorum, nisi super illis prius literæ sint confectæ, annullat. Et illa regula etiam ad iudicem dirigitur, adeo, quod in utraq; iurisdictione sub modo datur. Et ad euitandum pœnam istarum regularum aliquæ cautele, per practicōs curiales inuentæ sunt, quas latissime inferius in. xvi. quæstione referam, dum exceptionem istius regulæ examinabo, ubi sumpta occasione aliquid de signatura gratiæ, & iustitiæ ponam. & istæ due regulæ iudiciales sunt, & ideo sunt de dandis. Tertia regula est, quæ est ordinē. xxxvii. etiā literarum expeditionem requirens, uidelicet, quando religiosi aliquod beneficium ad nutū irruocabile petūt, & ista regula potius istarum expeditores iudicē cōcernit, ideo de dādīs non est, quia circa modū expediendi, uerfatur. Quarta regula est, nu. lxx. quæ in sequestris & remissionis literarū expeditione requirit, & ista regula propter cōtinuas derogationes non est alicuius momenti, quia nunq̄ uidi remissiones mitti per literas plumbatas, quibus longo tpe fuerim in Rota, sola igitur cōmissione illi regulæ p̄ Vicecæcellariū derogat, & certe de leri deberet, ne mēbranas occuparet, quia ē pro tam modica re, prout est sequestrum, & similia, non est honestum requiri literarū expeditionem, cum iam superq; satis litigantes in litibus prosequēdis exponunt. Quinta regula est, quod nullæ pœsiones soluantur, nisi literis expeditis de qua mentionem facit, uulgatus liber prouinciale ecclesiarum. fol. xlv. & Glosator, hic columna fina. Sed istam regulam hodie non habemus, quia partes, ut plurimum supplicationi consentiunt, & se obligant, etiā literis nō expeditis, pensionē sol uere. Sexta regula est, quæ fuit antiqua, & per Modernos pontifices renouata, quod acceptationes super gratiis expectatiuis non ualeant, nisi literis confectis. Et ista regulæ aliquando derogatur, præsertim in reseruacionibus, & mandatis concessis qualificatis personis: sed in expectatiuis rarissime conceditur, & tunc ad partem. Et ista regula, ex quo concernit gratiam, licet principaliter ad iudicem non dirigatur, tamen in quandam consequentiam im peditur eius iurisdictione, ne possit canonizare talem gratiam, nisi expeditis literis. Quamuis possit dici, hoc iam uideri prouisum per istam regulam, & c. xix. Ex quarum uerbis iste casus comprehendendi uidetur. Itaq; regula illa frustratoria est.

¶ Quæstio

¶ Quæstio Septima.

SEPTIMO Quæro, an regula ista procedat in gratia reuadicatoria, seu perinde ualere, ut uidelicet, in eis expeditio requiratur, sicut in principali gratia!

SOLVITIO. Videtur, quod non, per ea, quæ in illa. q. de accessu, & regressu dicta fuerūt. Et quia regula loquens de expeditione literarum de literis primæ gratiæ non reuadicatoriæ, & secundariæ intelligi debet, arg. l. boues. §. hoc sermone. ff. de ver. sig. Et ita in simili Rota tenuit, regulam de publicandis resignationibus habere locum in prima tantum resigna tione, non in secunda, ut ibi dixi. Præterea, quia ista gratia perinde ualere differat a prima gratia nomine, & effectu, Nomine, quia ista dicitur perinde ualere. Prima uero prouisio dicitur. Et sic ex diuersitate nominū diuersitas quoq; effectū arguitur, uulg. l. si idem. C. de codicil. Et hoc ē apparet, quia ista gratia accessoria est, prima uero principalis. Et sic appa rent in effectu diuerse. Dispositio igitur loquens in uno casu, non debet habere locum in diuerso. c. susceptum. de rescrip. lib. vi. cum similibus.

Tamen istis non obsta, breuiter cōcludendū est contrariū, uidelicet, regulā habere locū in similibus gratiis reuadicatoriis, seu perinde ualere, ut tene expresse Fely. hic in apostolis, nullam rationem assignans. Sed ratio esse potest: Quia quando quis uti uult gratia re uadicatoria, seu perinde ualere, signū est, quod sine illa, principalis gratia sustineri non potest, nec uirtute illius potest agi, nec beneficium acceptari. Tota igitur uirtus infunditur in dictam gratiam reuadicatoriam. Ergo debet iudicari ista gratia principalis, quia subintrat lo cū illius in uirtute, & effectu. Idē subrogatus sortitur naturā illius in cuius locū subroga tur, cū omnibus qualitatibus suis, ut in. c. ecclesia. ut lit. penden. cum uulg. De quibus per Roma. in consil. lvi. qua ergo ratione dicimus in primis literis expeditionem requiri, ita & in istis secundis reuadicatoriis. Et ita tenebāt quidam docto. tēpore Sixti, ut inuenio adno tatiū in memorialibus Octauiani de cessa, aduocati curiosissimi. Et ita ē pro ista parte con sultū Io. Aloisius Tuscanus doctor Mediolanensis aduocatus, & postea auditor camere in causa Naneten. parochialis. S. Michaelis, tunc pendente, ut apparet in. ii. volumine suo rum consiliorum fol. cxlii. Vbi tenuit, quod quando gratia expectatiua est nulla, non potest acceptari vigore gratiæ, perinde ualere, nisi sit bulla dictæ gratiæ reuadicatoriæ expedita, pro quo faciunt ea, quæ in simili. q. dicam in regula de annali. q. xxviii. Præterea, quia ista si miles gratiæ reuadicatoriæ, seu perinde ualere uidentur productæ ad similitudinem quarū dam contignationū, siue pestulorum, quæ adificiis infirmis iam ruinā minantibus appo nuntur, sustentationis gratia. Quo casu idem iudicamus de tali additamento, quod de ipsa re, cui adicitur. c. si. §. si autem. de concess. preben. lib. vi. & c. quia circa. de priuilegiis. Nā per tales gratias uis amissum restauratur, & per eas aliquid de nouo inducitur. Et ob eam causā reuaditatio uim nouæ prouisionis censetur habere, ut dicit Egid. deci. dcxxxv. Et ergo omnes qualitates, quæ requiruntur in prima gratia, debent necessario obseruari in ista, ut tradit Roma. in consil. cccxxxiii. incip. in proposito, & c. col. i. & ideo uoluit Bar. in l. iur isgentium. §. adeo. ff. de pact. quod eadē solennitas requiritur in actu reformando, quæ in actu constituendo requiritur. Et breuiter pro ista opinione est decisio in terminis pro priis Geminiani in consil. cxxviii. incip. factū tale est. in. ii. col. & deci. Egidii. dcxli. Secū dum quas in secunda instātia iudicauit Rota in una Corosopitē. corā D. Guliel. Cassiodo ro epo Algaren. de mense Ianuario M. D. xx. confirmando sententiā Dñi Camilli latā de mense Julio M. D. xix. ut ipse idē in quādā decisione posita in reportatis regulæ de idioma ta, latius refert. Et fin illud consiliū Gemi. ita ē fuit iudicatū tpe meo in una Lunen. Sar sanen. parochialiū, corā D. Nicolao Piccolomineo de mense Aprilis M. D. xxxiii. Et ista oia procedunt, quā prima gratia, quæ absq; ista reuadicatoria redderet inefficax, uel nulla nō petitur canonizari, sed gratia perinde ualere. Et secus uero, quā prima gratia ualidata petere tur tū canonizari. Itaq; perinde ualere productus fuit in causa solummodo ad adiuuandū aliquā qualitatē primæ gratiæ, quæ qualitas nō petit canonizari: quia tali casu sufficit sup plicatio, ut fuit tētū in una Legionen. parochialis de Villapiciniū, corā me in fauorē D. Io. de Angiano contra Ferdinādū. Et nouissime die. xxvii. No. M. D. xxxviii. idē cōclufit Ro ta in una Gienen. parochialis. S. Micha. corā R. P. D. Petro Vortio epo Aquē. Dū ibi peti tū fuerat canonizari gratiā papæ, cōtra statutū, quo cauebat nulli prouideri debere de bñficio curato, nisi sacerdoti, q p annū celebrasset. Nā fuit p parte pūis allegatū statutū p̄dictū

papā nō ligare, & dū ex aduerso replicaretur, papā illud cōfirmasse, & producta fuit suppli-
 catio cōfirmationis, fuit datū de ista reg. & quia nō petitū fuerat illā supplicationē canoni-
 zari, dixit Rota regula nō esse locū. Et fm istā distinctionem reducēdi sunt illi tres casus,
 quos in hac materia gratiē reuulatoriē distinguit Fely. in. c. in nra. in. xvi. corr. de rescri.
 7 ¶ Secundo limitatur p̄dictam conclusionē ⁊ procedere, quando gratia perinde ualere fa-
 cit corpus de per se: & post primam gratiam impetrata fuit: Secus si simul cū gratia princi-
 pali nota fuit, quia tali casu regulā expeditionem literarū requirentes, nō haberent locum
 in tali gratia, sed sufficeret expedire principalem gratiam, ut conclusit Rota in una Genē.
 canonicatus, & preben. coram Domi. Ioan. Vanulio, ut latiss. ime idem Do. Guliel. refert
 in. d. decisione, ut ibi uideri potest, postq̄ ille decisiones iam per manus omnium versantur.
 Et hoc idem iudicātū fuisse refert idem D. Guliel. in una alia decisione posita sub regula
 liii. incipien. utrum prouiso. vbi dicit D. Hugonem de Spina ita pronūciasse de anno M.
 D. xliii. Nam omnes Domini, uno excepto, tenuerunt, regulā nō procedere, qm̄ simul cum
 prouisione esset dispensatio, secus si separate, p̄ rationes, & motiua, de quibus ibi late p̄ eū.
 Et ita pro ista parte reperio tpe Sixti Io. Alo. Tufcanū Mediolanē, aduocatū consultuissē,
 qui postea propter eius doctrinam factus est auditor camerae, in consil. incip. Constat, q̄
 Dominicus. &c. reddito in causa Tullen. posito in primo vol. suorum consil. fol. xvii.

¶ Quæstio Octaua.

OCTAVO Quæro, ⁊ an regula ista de iudicibus loquens in arbitris locū habeat
 RESOLVTIO. Verba regulæ inuēt, q̄ nō, q̄a de iudicibus in Rom. cur. a papa
 deputatis loq̄. Sed arbitri, v̄l arbitratores nō sunt h̄m̄ oī, quia a partibus deputat. Igit. & c.
 ¶ Pro parte contraria facit, quia arbitri ad instar iudicum sunt, ut in. l. i. ff. de arbit. Hinc
 videmus, q̄ dispositio. c. statutum. de rescrip. lib. vi. quæ loquitur de iudicibus, in arbitris
 procedit, ut no. Domi. in. c. legitima. in. iii. col. vers. in fine glo. de appella. li. vi. Præterea,
 quia h̄m̄ oī arbitri in ptate eorū p̄curatoribus assimilari vidēt, vel executoribus meri facti.
 Sed constat tales non posse actūs, ad quos deputati sunt exequi, sine literis, dummodo in ve-
 ritate sint tales, ut probant plures decisiones cumulatae per Fely. in. c. seisciratus. in vers.
 oportet. de rescrip. igitur nec isti poterunt. ¶ Breuiter concludendo, distingo sic, q̄ aut
 arbitri dantur a papa, vel ab eo, qui potestatem habet, cū facultate cognoscendi, decidēdi, &
 beneficium adiudicandi, & tali casu, quia isti de titulo beneficii cognoscere, & titulū cano-
 nizare, & adiudicare possūt, ideo in eis dispositio istius regulæ procedet. Quia in effectu ta-
 les erunt, sicut arbitri iuris, ⁊ qui iudices delegati appellantur, in. l. iudices. C. de iudi. & in
 c. ab arbitro. de offi. deleg. Aut uero a partibus dantur, & quia priuati iurisdictionem tri-
 buere non possunt, uulg. l. priuatorū. C. de iur. om. iudi. tum et, quia causa beneficialis in
 arbitros respectu adiudicationis tituli cōpromitti non potest, ut tradit Collecta. in. ca. so-
 rus. in. iii. col. vers. sed quod de antiquo. de ver. sig. Ideo in istis regula non procedet. Nec
 obstat, q̄ arbitri sunt ad instar iudicū, quia ad illud dictū, d. l. i. responderet latissime Lanfrā.
 in tract. arbitro. q. xxxv. & Soci. infinitas differētias cumulatae in tract. fallētia. regula. xxvii.
 & d. l. i. potius videtur procedere in arbitris iuris, iuxta ea, quæ dicit Soci. in regula. xvii.
 eo. tract. dixi. & in. §. omnium insti. de actio.

¶ Quæstio Nona.

NONO Quæro, ⁊ an ista regula procedat, quando agitur super episcopatibus?
 RESOLVTIO. Roma. in consil. cccxl. incip. circa primum. &c. in secundo
 dubio, tenet, regulam istam, vel similes de expeditione literarū loquentes, in episcopatibus
 2 locum non habere: ⁊ quia sub uerbis generalibus non comprehenduntur ecclesie cathe-
 drales, ut in. c. dilectus. de concess. preben. quia propter excellentiam earum requiritur,
 quōd de illis in constitutione specialis mentio fiat, ut patet per glossam in capitulo secun-
 do. de preben. lib. vi. cum similibus, ut ibi per eum.
 ¶ Sed prædictis non obstantibus, contrarium firmitus esse uidetur: Nam verba regula ge-
 neralia sunt, & oēs, quos non excipit, cōprehendit. c. i. de consil. & in. c. i. de cens. Præter-
 tim qm̄ cōstitutio in cōmodo animæ fundatur, prout ista, quæ ad tollēdas fraudes p̄cessit, &
 concurrunt

concurrunt iuris communis habet, ut superius in prima. q. dixi, quam in præiudicium ani-
 mæ seruare non intendit, adeo, q̄ antiqui illi cancellarię doctores in illo uulgaro libro,
 3 qui inscribitur practica cancellarię. fol. xlvi. uoluerunt, ⁊ quōd utens effectu gratiæ, li-
 teris non expeditis, non tutus esset in foro conscientię. arg. eorum, quæ notat Inno. in
 capitulo quia pleriq̄. de immu. eccle. Ratio est, quia ex quo gratia a mente papæ dependet,
 & ille non uult, quōd gratiatus gratia utatur, nisi literis expeditis. Contrauenire uoluntas
 tū superioris mortale peccatum est, capitulo si quis. de ma. & obed. Quia Papa sub illa taci-
 ta conditione gratiam concedere uidetur, quatenus literæ expendantur. Cum igitur hoc
 animam concernat: concludendum est, episcopos, & Cardinales comprehendī, & sic per
 consequens ecclesias cathedrales: quia a constitutione concernente animam nulla persona
 excluditur, ut latiss. ime dixi in reg. de infir. resig. questio. prima. Et ista opinio manifeste
 probatur per extrauag. in iunctæ. positam, in titulo. de electio. quæ expressē de ecclesiis ca-
 thedralibus disponit, quarum promotiones non ualere uoluit, nisi literæ expeditentur. De
 qua Abb. & cæteri Moder. latius in capitulo in nostra. de rescrip. loquuntur, & idem Abb.
 in capitulo qualiter. in princi. de electio. & Fely. in capitulo eam te. columna. iiii. de resc.
 ut latius dixi in rubrica eodem titulo libro. vi. Ex quibus omnibus apparet, opinio. Roma.
 in dicto consil. cccxl. non esse ueram. Et ista magis ex consuetudine, & stilo hodierno cor-
 4 robotantur, quo uidemus ⁊ episcopatus non concedi per supplicationem, nisi per literas
 expeditas, præcedente promotione consistoriali, & hoc propter annatam, quæ ex literis sol-
 uitur. Et ista opi. clare probatur in. d. extrauag. in iunctæ. quæ prohibet episcopos, uel supe-
 riores, aut alios quoscūq̄ Abbates, priores, &c. recipi ad possessionem ecclesiarum, uel
 monasteriorum, absq̄ literis expeditis, de qua extrauag. mentionem facit Abb. in capitulo
 qualiter. de electio. Et Clemens VII. etiam per regulam suam statuit, si dem supplicatione
 bus in beneficiis consistorialibus nō dari, nec p̄ eas alicui prouisum censerī, nisi cedula con-
 sistorialis, iuxta illius datam fieret, de qua regula ego mentionem facio in tract. breuium.
 numero. 9. Sicutaq̄ opin. Ro. non uidetur uera. Nec obst. q̄ in generali dispositione non
 comprehenduntur episcopi, quia illud est uerum, nisi prius in constitutione antiqua de illis
 metio fieret, prout in. d. extrauag. in iunctæ. Nam regula ista simpliciter loquens, ab illa
 impetrationem capere debet, iuxta, l. nam & posteriores. ff. de legi.

¶ Quæstio Decima.

DECIMO Quæro, ⁊ nunquid satisfactum sit isti regulæ, si literæ expeditæ reperian-
 tur, cum aliquibus defectibus subreptionis?
 RESOLVTIO. Videtur dicendum, q̄ expeditio literarum ualida requiritur, ex eo, quia
 regula de expeditione loquitur, Ergo in dubio de ualida intelligi debet, per ea, quæ tradit
 Abb. in capitulo cum ana. per illum tex. de electio. & Moder. in. l. iiii. §. condemnatum. ff.
 de re iudi. quia uerba cum effectu sunt intelligenda. c. relatum. de cle. non resid.
 ¶ Breuiter istis non obstantibus, Rota contrarium determinauit in una Corosopiten. pa-
 rochialis. coram D. Gulielmo Algaren. de mense Iulio M. D. xix. ut ipse refert in quadam
 decisione, quam posuit super regula de idiomate, vbi dicit, q̄ etiam si literæ sint expeditæ cū
 mille defectibus, satisfactum erit regulæ: quia cum sit pœnalis, & burfalis, quomodocūq̄
 satisfactum fuerit, sufficit. Tamen ista ratio mihi non placet, quia ex quo regula, ut dixi,
 2 simpliciter expeditionem requirit, de ualida intelligi debet: ⁊ quia expeditio nulla, & ines-
 ficax perinde est, ac si non sit in rerum natura. c. inter. de transla. episco. & tradunt Moder-
 ni in authen. sed nouo iure. C. de ser. fugi. Nam ut dicit Alexand. in consilio. cccv. incip.
 uis probationibus. in prima columna. lib. ii. Bulla imperfecta, & uitiosa non dicitur pro-
 prie Bulla, alleg. inter cetera. l. polla. C. de iis, quib. ut indig. cum aliis, ut ibi per eum. Et
 quia uidemus, q̄ iudex non recipit iurisdictionem, nisi literis expeditis, ut est decisio. xvii.
 tit. de cōcess. preben. in no. Et est de hoc regula clara infra nu. 29. Vnde sicut per rescriptū
 nullum regulariter iurisdictione non datur, ut notatur in. c. ex tenore. & in. c. si. de rescrip. ita
 neq̄ per literas defectuosas, & subreptitias regulæ satisfactum uidetur. Non obstat deci-
 sio facta in illa Corosopiten. quia decisio illa loquitur quādo post Bullam defectuose expe-
 ditam produceretur aliqua gratia, si neutri, uel perinde ualere, sanans eam, secus si nihil ho-
 rum interuenisset. Et ita tentum fuit.

VNDECIMO Quæro, si an ista regula procedit in gratiis motu proprio? **S**OLVTIO. Verba regulæ ibi, supplicationum signatarum, & ibi, quibusuis impetrationibus, inuunt regulam non habere locum in gratiis motu proprio, quæ proprie dici supplicationes, nec impetrationes non possunt. Quia supplicatio proprie dicitur illa, quæ ad iusticiam partis fit, ut notat Inno. in. c. ex literis, in verbo supplicauit, de resti. in in. reg. & est tex. in. l. i. C. de peti. bonorum sub. lib. x. & tradunt doct. in. l. i. ff. q. quisq. iuris. & in. §. gregoriana supplicauit, in authen. de non elig. secun. nub. & in. c. si. de rescri. cum uulgaribus.

¶ Tamen concludendo breuiter ueritatem, contrarium est de iure uerius, quia in primis illud i. meminisse oportet, regulam istam dependentiam, concursum, & similitudinem cū iure communi habere, ut latius superius in. i. q. dixi. & per consequens fauorabilis censenda est, & ideo latissime extendi debet. Præterea cōmodum animæ concernit, ut superius in illa. q. nunquid comprehendat episcopatus, & ecclesias cathedrales, dixi. & sic isto et respectu regula ista fauorabilis, & extendenda est, iuxta tradita per Bartho. & alios in authen. sacramenta puberum. C. si aduers. uendi. & dixi in prima quæstione regulæ de infirmis rescriptibus. ¶ Ex quibus infertur, q. cū in gratiis motu proprio eadem ratio regulæ militet, dispositio ad illam extendi debet, quinimo si ponderetur, uerba regulæ, casum istum cōprehendunt, ut ex illis uerbis regulæ, concessionibus, & c. apparet, quod uerbum ad motum proprium de necessitate referri debet, ut singula singulis referantur. Nam superius loquitur regula de supplicationibus, & impetrationibus, & deinde de concessionibus, ut ex hoc manifesteprehendamus, regulam omnia comprehendere uelle. Sed esto, q. illud uerbum concessionibus, in regula positum non esset, ex aliis ista opinio sustineri potest, quia certum est, q. quando mens, & ratio regulæ, & casus de quo quaritur conueniunt, dicendum est, adaptantur constitutione illi casum comprehendere. I. si ancillas. ff. de lega. i. cum similibus. Et ratio, quæ in regula consideratur, finalis censetur. l. milites. ff. de re mili. l. iis solis. C. de reuo. do. Sed ultra alias rationes, superius in aliis quæstionibus, dictas, quæ optime quadrant in isto casu, alia ratio, quæ in regula consideratur, omnino istum casum includit. Ratio igitur, quæ hic in regula considerari potest, est, ne per uarias disceptationes, quæ sunt per extensionibus, & coarctationibus uerborum gratiæ in sola supplicatione consistebus, lites longius propagentur. Ista ratio, quæ ex dictis Egidii deci. dcix. incip. impetrans. & c. colligitur, in gratiis motu proprio militat. Igitur dicendum est, regulam illam comprehendere.

¶ Non obstat, q. supplicationes non dicuntur gratiæ motu proprio, quia respondetur, uerum esse, proprie loquendo. Sed secundum communem usum loquendi, & omnes gratiæ, tam ad instantiam partium impetrata, q. motu proprio concessæ, supplicationes appellantur. Et iste communis usus loquendi attendi debet, qui præfertur proprio significanti. l. la. beo. §. idem tubero. ff. de supplect. leg. l. librorum. §. quod tamen cassius. ff. de leg. iiii. l. cum delationis. §. asnam. ff. de fun. in. l. i. cū cōcor. de quibus Alexan. & ceteri scribunt in rubrica. ff. de ope. no. nun. Præsertim quando cum communi usu ratio, & mens regulæ concurrunt, quæ regulam ultra vim uerborum extendere uidentur. l. licet orationis. C. de excu. tuto. l. credendum. §. i. ff. qui pet. tu. l. scire. §. oportet. ff. de excusa. tuto. Maxime etiam, quod anteq. ista regula condita esset, hæc opinio de iure cōmuni approbata uideatur, uidelicet, quod si supplicationibus de registro sumptis fides non detur, nisi literæ expediantur, ut tenet Egid. decisio. celi. incip. sumptum de registro. Et est deci. in anti. quis. d. cxi. incip. nota sumptum. repetita deci. d. c. lxxxi. quam sequitur Barthol. de Belen. zi. quondam celebris Rotæ auditor, in tract. de charit. sub. fid. q. cxiii. quæ quidem decisiones differentiam non faciunt inter gratiæ motu proprio, uel ad petitionem concessas. Nam ad probandum gratiam principis requiruntur literæ, & probatio cum Bulla. l. sacri affatus. C. de diuer. rescrip. l. probatorias. C. de diuer. offi. lib. xii. tenet Archidia. & Ioā. And. in proce. lib. vi. & idem Inno. & Ioan. Andr. in capitulo primo. de lit. contest. eo. lib. Angel. in. l. bene a zenone. C. de quad. præscrip. cum concor. ut dixi superius. q. prima. Et ita in indiuiduo reperio consuluisse Paulum Pontanum, quondam egregium aduocatum, in causa Salamantina parochialis de Amatas. incipi. primum dubium. & c. per alias rationes, quas non curo referre.

DVODECIMO Quæro, si an regula ista locum habeat in nominato a patrono, qui nouam prouisionem obtinuit, & committit causam, literis non expeditis?

SOLVTIO. Iste casus propositus fuit, per R. P. D. Ioan. Clerici episcopum Marceraten. de mense Iunio M. D. xxxviii. in una Aurien. parochialis de Archos, in qua nihil decusum fuit: sed mihi uidetur dicendum regulam ita demum locum habere, si talis nominatus est actor, & nouam prouisionem canonizari petit, quæ expeditionem requirit, & in hoc dubium non est. Sed q. noua prouisio ad maiore cautela, & non ex necessitate impetrata fuit, & nominatus non petit, eam canonizari, sed solam nominationem, & tunc putarem regulæ isti locum non esse, tum, quia ratio regulæ cessat, tum etiam, quia uerba eiusdem regulæ huic casui non conueniunt: quæ de impetrationibus, & concessionibus in signatura papæ factis loquuntur. Et hoc etiam clarius ostendit regulam. xxix. infra eo. Plura hic pro, & contra dici possent, sed quia causa pender, subsisto.

DECIMOTERTIO Quæro, si nunquid in casu in quo gratia papæ deperdita est, & eius tenor probatur, iuxta. c. cum olim. de priu. sit locus isti regulæ?

SOLVTIO. Fely. & alii Moder. repet. titulum. de consti. dicit, hoc casu gratiam papæ per testes probari posse, licet ubi posset probari per literas, communis opinio sit, non restium probationem admitti. Ita q. uidetur, q. isto casu necessitas, & difficultas probationis literarum licitum faciat, quod alias non esset, iuxta tex. in. c. quod non est licitum. de re. iur. Et ideo non immerito dubitatur, nunquid ista probatio sufficeret iudici ad effectum istius regulæ, putarem, q. non: nisi in commissione papæ hoc narretur: quia auditor hoc casu non posset certam gratiam canonizare, ex quo illam in registro productam non uidit. Et ideo narratio casus, seu amissionis gratiæ facta papæ, sufficeret, cū derogatione istius regulæ, cui per solam scientiam papæ non derogatur, sine speciali clausula derogationis, ut tenet Rota, & latissime in proemio regularum. q. v. dixi. Et isto modo huic necessitati subueniunt.

DECIMOQUARTO Quæro, si nunquid regula. liii. quæ de dispensationibus loquitur locum habeat, quando quis uult uti gratia absq. literis expeditis in foro conscientie tantum?

SOLVTIO. Abb. in cle. dudum. in si. de sepult. dicit, q. sic, quia cōmunis opinio, quæ habet gratiam papæ non suffragari, literis non expeditis, non habet locum in foro conscientie, & ita Abbatem sequuntur omnes Moderni in rubri. de consti.

¶ Sed aduertendum est, q. contra hoc est decisio in terminis cuiusdam antiqui doctoris, & practici, uidelicet Hierony. Pauli literarum apostolicarum vicecorrectoris, in illo libro, qui praxis cancellariæ inscribitur. fol. xlvi. versic. ubi Papa concedit. & cæte. Vbi expressè tenet, quod utentes gratia papæ, literis non expeditis, tui non sunt secundum theologos, in foro conscientie. Et rationem satis concludentem assignat: quia papa quando concedit gratiam illam sub tacita conditione, concedere uideatur, quatenus literæ inde expediant, & mens sua, & interio talis presumit, ne gratia, nisi fuerit expedita, suffraget. Ex qua conclusio infert, q. salua conscientia, quis soluere non potest, aut pensione recipere, literis non expeditis, etiam si partes hoc uellent, ex quo regula hoc disponit, quia consensus partium ultra mentem papæ operari non potest. Qui quidem papa in hoc casu uult, q. ad effectum perfectionis gratiæ, literæ expediantur. Nam per signaturam papa gratiam facere censetur, iuxta stilum per cancellariam limitandum, seu declarandum, ut dicit quædam deci. Egidii. d. c. xlviii. qui stilus habet gratiam papæ esse informem, & non claram, nisi literæ expediantur, quia alias gratia summe esse non habet. Et idem dicit prædictus doctor in omni casu in quo esset de uoluntate papæ tacita, uel expressa, q. literæ expedirentur, quia ante expeditionem gratia sine peccato uti nō posset, ut est in oibus cōmissionibus gratiosis, hñtib. clausula uocaris. & c. et i. dispensationibus sup irregularitate, & aliis simi. In qbus utentes dictis gratiis sine

litteris in conscientia tuti non sunt, & ad fructuum restitutionem camere tenentur. Et ibi plures theologos, & rationes pro, & contra allegat, vt ibi latius per eum, ex quibus omnibus colligitur conclusio, q̄ ista regula etiam in foro conscientia locum habet: quia factū contra mentem papę, imo contra expressam prohibitionem, de qua hic, edificat ad geem nam, ut dicitur tex. c. si quis, de maio. & obe. cum uulg.

Breuiter predictis non obstantibus, prima opinio mihi verior videtur. Pro qua aduertendum est, q̄ foris conscientia non est alligata apicibus iuris, nec strepitui iudiciorū, ut dicit Archi. in c. scriptum. vi. q. iii. commendat Lecius in. c. cum dilecta. ad fi. glos. in ver. procuratricem. de confir. vtil. ad idem facit tex. in. l. ii. ibi, sed ex conscientia, quem ad hoc ibi no. Bald. C. de fideicom. In quo foro nihil a iudicari a iudice, nihil canonizari potitur, tantum anima rectificatur: & ad hoc litera non requiruntur, quae forum fori concernunt, & ad probationem producuntur, quae in foro conscientia non requiruntur, sed dicto asserentis statur, ut in. c. significasti. de homi. & tradit Alex. in. l. si sic legatum. in. ii. colum. ff. de lega. i. Hinc est, q̄ in sacra poenitentia, quando gratia in foro conscientia petitur, absolutio confessori committitur, litteris laniatis, & nullis testibus adhibitis, ut antiquus, & inueteratus stilus, a tempore Benedicti duodecimi introductus habet. † Et de talibus gratiis, quae petuntur in foro conscientia tantum, quae alias in foro aperto componerentur, datario compositio non soluitur, & ita hodie praeticatur. Secus est, quando quis uellet vii gratia in foro fori: quia tunc gratia cum datario papę componenda est, iste enim conscientia forus, a contentioso, sicut coelum a terra differt. Nam uidemus, q̄ in foro contentioso poena damnificanti ex negligentia, vel leui culpa non imponitur. Secus tamen est in foro conscientia, ut tradit Fely. in capitulo sicut dignum. in. iii. colum. de homi. Nam conscientia nemini parit: & ideo in eius foro locus misericordiae non est, cum sit idem conscientia, quod iustitia, ut dicit Bal. & Præpo. in. c. i. colum. i. quae sunt regal. facit illud Sary. Iuuenalis. Prima est haec cultio, quod se iudice, nemo nocens absoluitur, ut tradunt late Moderni Auinionen. in rub. de iudi. colum. xviii. & aliquid Ias. in. q. sed iste. colum. xiv. insti. de actio. Quibus adde alia exempla, quae ponit Fely. in. c. audiuiumus. de simo. Ex quibus omnibus inferitur, quod cum regula ista loquitur, in foro contentioso non habebit locum in foro conscientia, tanq̄, q̄ casus inter se diuersi sint.

Postremo istam opinionem probo, uno alio medio satis efficaci, quia clarum est, hanc regulam in sui ratione mentali fundatam esse, in quadam praesumptione: quia praesumit illum, qui solum gratiam per supplicationem habet, nolle expedire Bullas, ratione cupiditatis, & lucri, videlicet, ut fraudet cameram in annatam, & officiales, quibus acquiritur certum emolumentum, ex litterarum expeditione. † Sed quado lex in praesumptione fundatur, in foro conscientia locum non habet: quia in tali foro, nec fictiones, nec praesumptiones attenduntur, ut dicit Bald. in. l. cum quis. C. de in. & fac. igno. qui refert, ita fuisse Bononia, disputando, conclusum, & reassumit Ias. in rub. ff. de acqui. har. & in. l. & si inutiliter. colum. ii. C. de fideicom. & hoc tenent plures alii doctores, quos accurate Fely. cumulat in. c. sicut dignum. in. fi. de homici.

Non obest dictum illius practici uicecorrectoris, de quo superius mentionem fecimus, quia licet ille fuerit uir multae doctrinae, & experientiae, ut ex eius operibus editis licet in spicere, prout etiam eum laudat Io. Bap. de sancto Seuerino in tract. pensionum. q. xxx. colum. penult. Nihilominus dictum eius per predicta verum non uidetur. Quia licet dicat, quod utrens gratia, litteris non expeditis, non sicutus in foro conscientia, intelligitur, quando illa gratia, quis in foro fori utitur: quia ratio istius regule sic militat, quia hoc facere praesumitur, ut officiales fraudet, & sic, ut ipse ex illa fraude commodum sentiat: secus quando non uult in foro fori, sed conscientia uti. Quia tunc ista ratio propter dictum Innocen. in capitulo quia pleriq̄, de immu. eccle. non procedit. † Vbi uoluit, q̄ ubi cum est tradita aliqua solennitas per ius posituum, si tamen actus alias legitime factus sit, faciens est tutus in foro conscientia.

Magis tamen obstaret mihi regula, liii. infra eodem, quae dispensationes non suffragari, nisi litteris expeditis disponit: & tamen dispensationes concernunt, etiam forum conscientie, sed respondetur, illam regulam de dispensationibus in foro fori intelligi debere, quae in iudicio debent produci, puta super incompabilitate, uel similibus. Secus autem si dispensationibus in foro conscientia tū uti uellet: quia tali casu posset hoc facere, ex quo a nullo inquinatur.

inquinatur. Nam propterea papa in. d. regula. liii. cum ministerio dixit, dispensationes, si teris non confectis, non suffragari, & non dixit, non ualere. † Quia uerbum suffragari ad forum contentiosum trahitur, & proprie aliquid repulsiuum, & cotrouersale significat, solum lennitate scripturae requiritur: ut est tex. & ibi notat glosa in cap. perpetuo. de electio. lib. vi. & in. l. illud. ff. q̄ cuiusque uniuersi. no. faciunt, quae notantur per Speculato. de adulte. in. fin. & per docto. in rubri. C. de suffrag. Cum quibus concordat glos. iuncto tex. in. l. de quibus circa si. ff. de legibus. & in. l. si quae sunt. in uerbo suffragio. ff. fami. herci. Et etiam ista regula non dicit, q̄ non ualeant gratia: Quae uerba in ista regula Socinus in consil. xli. lib. ii. ponderat. Et ita istam Moderni de Ripa. lib. ii. responsorum. sub tit. de rescrip. c. xi. interpretantur. Vbi indistincte solum signaturam in gratis dispensatione sufficere, probat. Et pro ista opinione uidetur esse consilium elegans Domi. de San. Gemi. ni. in consil. cvi. incip. super dicto dubio. in. iii. colum. uersicu. in contrarium. & uidetur sentire Glosator in si. dictae regule. liii. qui dicit, se intellexisse, ita fuisse iudicatum in Rot. Res tamen non est sine difficultate propter motiua dicti doctoris in dicto libro praetice, qui latius super hoc diuagatur.

Quaestio Decimaquinta.

DECIMO QUINTO Quarto, quia regula uigesimanona infra eodem, disponit, commissiones non ualere, nisi litteris expeditis, an littera in dubio post commissionem producta, de quarum expeditione dies non apparet, in tempore expedita praesumantur: & cui incumbat onus probandi?

SOLVATIO. Iste casus saepe, tam temporibus antiquis, q̄ nostris contigit, vt in memorialibus tempore Sixti, reperio adnotatum. Et istam eandem difficultatem scribit domi. Guiliel. in collectaneis decisionum. Et nouissime in causa Lucana parochialis filiorum Corui, de hoc anno M. D. xxxix. coram. R. D. Ioan. Paulo, uentilatur. Et in summa ista conclusio uidetur, & resolutio antiqua saepius per Rotam innouata, q̄ littera in dubio in tempore expedita praesumantur: & q̄ dicenti eas expeditas post commissionem causa, onus probandi incumbat. Quia opponens in exceptione sua est actor: & sicut actor petitionem suam probare debet, ita & exceptionem. uulgata. l. prima. ff. de exceptio. Et hoc praesertim dicendum est, † vt actus in dubio potius ualeat, q̄ pereat, per ea, quae longo discursu, cumulat Fely. in capitulo. pastoralis. de rescriptis, & Moder. in. l. quotiens. ff. de uerbo. obliga. Et quia sic interpretando nullitas tollitur, iuxta ea, quae Bart. notat in. l. non solum. §. sed & reprobati. ff. de oper. no. nunc. cum simi. Et quia ista iam in curia, omnibus praeticeis, uetissima sunt, amplius non insisto.

COMPENDIUM PERQVAM BREVE VTRIVSQVE SIGNATVRAE.

POSTREMO. Quia regula ista designata iustitia loquitur, operae praetium erit (cum fuerim, non praecedentibus meritis, a Sanctissimo Domino nostro Papa Paulo III. statim post eius promotionem, utriusq̄ signaturae gratia, & iustitiae, creatus Referendarius) quaedam hic breuiter, quae alias, succelluo studio, cumulaueram, ad dictam signaturam iustitiae pertinentia, pro intellectu regule adnotare. Quae licet pro certo habeam ea uiris consummatissimis leuia uideri posse, non tamen omnino inutilia erunt. Quia licitum uidetur, post multa serio dicta, labore fessis, media itineris statione ridere, ac leuia loqui, † quod in pictoribus experimur, qui postq̄ operi arduo mentem (& ut ita dicam) cogitationem tota, & phantasia affixerunt: quando, tediio affecti, ab eo operae animi causa diuertant, no ad ardua illico, sed ad depingendas porius aues, uel alias res leues decurrunt, quibus animus tanta laboris intentione defatigatus paululum leuetur: Erunt igitur haec (si uiris consummatis no placebunt) pro tyronibus Referendarum officium gerentibus, quibus aliquando prodesse uolui scripta. Nam ut dicit Hostien. in. c. i. uerbi. pro futura, per illum tex. ut ecclesi. bene. multa scribentes excusabiles sunt. Qui licet pro uictis non in omnibus satisfaciant, nouitis tamen prodesse possunt. Melius enim est, teste Galeno, doctos onerare scitis, q̄ iuniores fraudare docent.

dis. Quamquam etiam spero summis uiris docta, ac forte meliori lectione grauatiss, hanc le-
 2 uia aliquando iucundiora fore. † Nam stomachus lautioribus cibis fastiditus saepe olus-
 cula, & pisciculos appetit. Fateor tñ ingenue, ut ab istis temerariis iudiciis me liberatē, sa-
 pe calanū cōtinuiss, ne aliquid in hac materia signaturā scriberem, cum propter materie
 difficultatē, tum etiam propter stili eiusdē signaturā, frequentē mutationē & uarietatē, quē
 adeo magna ē, ut quotidie nouas formas depromere uideatur. Adeo, q̄ propter noua iura,
 quā in dies signaturā depluit, dici potest. Quōd, licet procurator, uel aduocatus ex debi-
 ro conscientia in iustas causas repudiare teneatur: hoc tamen fallit in materia beneficiali,
 in qua, licet prima facie causa iniusta appareat, nihilominus propter varia iura, quā quoti-
 die ex signaturā emanant, propter quā causa iniusta iustificatur, & vincitur, & quā a princi-
 pio iusta uidebatur, iniusta redditur, excusantur, ut quotidie experimur: ideo aduocati ta-
 les causas acceptare, non peccarent, quas certitudinaliter iniustas esse, nisi ab euentu, iudica-
 re non possunt. Secus in profanis, in quibus ius semper certum est, nec per signaturā muta-
 bile. Et ideo de signaturā Prouerbiū illud dici posset. Semper noui aliquid affert Aphrica.
 Et quamuis in hoc proposito animus meus diu fixus extiterit, uidelicet, ne aliquid adderem,
 tamen mihi scribendi fiduciam dederunt, scripta quaedam nuda, quā in hac materia si-
 gnaturā. (iam multis annis per manus plurium Referendariorum, & curialium versan-
 tur), in multis nō solum mutila, sed etiam manca, & sine aliqua iuris ratione, uel authorita-
 te roborata, quā me iam per varias occupationes publicas fessum, nec talia cogitatē, ueluti
 Entellum illū Vergilianū, (Si licet in paruis exemplis, grandibus uti,) ad animi robur
 impellerunt, & reuocarunt. Quamobrem, reprehendi non debeo, siquē ab aliis, sic inuenta
 sunt, cultu reddam blandiora, autoritate iuris firmiora, longa, ac nō uia accumulacione
 uerberiora. Igitur ad rem ipsam accedamus.

Quæstio Decimafexta.

1 **DECIMOSEXTO** Igitur quæro † quid præferunt ista uerba regulæ, uide-
 cet, nisi sint commissiones iustitiam continentes, per placet, uel per S. R. E. Vice-
 cancellarium, &c.

SOLVTIO. Pro intellectu istorum uerborum totus utriusque signaturæ stilius re-
 uoluendus est, uidelicet, gratiæ, & iustitiæ, de qua Glosator aliqua hic scribit. Sed quia ni-
 mis onerosum, & prolixum fortassis uideretur, hic omnia scribere, quæ dici, aut excogitari
 possent, potiora tantum deligam, quæ ab aliis tradita non fuerunt: reliqua in illo opuscu-
 lo, quod alias super stilo sacre pœnitentiariæ fabricauit, scribam. Nunc uero ea duntaxat
 tractabo, quæ ad declarationem istius regulæ, & aliarum de signaturā loquentium, expedi-
 2 re arbitror. † Quæ, ut magis distincta, & suo ordine clariora appareant, istum opuscu-
 lum in tres particulas diuidam: Nam, ut Bal. in proœ. digestorum, dicit. Scire quid faci-
 as, & nescire quo ordine facias, perfectæ cognitionis nō est. Prima pars aliqua de antiquo,
 & moderno signaturæ gratiæ, & iustitiæ stilo enarrabit, differentias istarum ponēs, ac distin-
 guens personas, quibus hoc signaturæ negotium commissum est. Secunda pars circa Re-
 ferendariorum originem, & officii uersabitur. Tertia pars casus, & effectus plures, ad hu-
 iusmodi signaturam iustitiæ, de qua ista regula loquitur, pertinentes, enarrabit, per quos
 etiam regula. xxix. quæ ad istam, ueluti quoddam necessarium antecedēs, & præambulum,
 se habet, latissime declarabitur.

1 **Circa primum, illud ante omnia meminisse oportet, olim varias utriusque signaturæ**
 obseruaciones fuisse, quæ ex regularum antiquarum, & iurium diuersitate, super hac mate-
 ria loquentium, colliguntur, de quibus antiqui, & moderni doctores pauca admodum scri-
 pserunt. Et hæc signandi uarietas fecit, q̄ signaturā gratiæ, & iustitiæ, eisdem plerumq̄ uer-
 bis olim conficeretur: Nam, antiquis temporibus, supplicaciones gratiæ, prout hodie, sic
 etiam per fiat, signabantur. Et eodem modo commissiones iustitiæ Papa per uerbū fiat,
 signabat. Verū quia hæc oīa sine aliquo certo ordine procedebāt, non modicā cōfusiōne ge-
 nerabant. Quāobrē, modernis tēporibus, signaturæ gradus distincti fuerunt: & incipiendo
 a signaturā gratiæ, quæ uerberior, & fortasse antiquior signaturā iustitiæ uideatur, licet non di-
 gnior, ratione iustitiæ, quæ secundū Philosophū inter ceteras uirtutes principatū obtinet.
 4 **Est in primis notandum, † quōd signaturā gratiæ olim, & hodie, ut dixi, per papam,**
 per uerbum fiat, conficiebatur, & non sine optima ratione, quia papa solo uerbo fiat,
 facit gratiam, ut dicit Bal. in l. humanum. in fi. C. de legibus. Et certe nullum uerbum
 est aptius

est aptius, per quod hæc principis liberalitas, statim representetur, sicut per hoc uerbū fiat,
 quod de sui natura gratiam de presenti, ac in promptu inducit, mentem papæ, sine aliquo
 alio literarum adminiculo, aut inuolucro incontinenti ad esse perfectū deducit, ut expresse
 Bal. in l. cū apud. C. de com. ser. ma. dicit, & ante ipsum Cald. in indice suo in uerbo fiat,
 & idem Calde. in repe. c. quisquis. per illum tex. de electio. ubi subdit se ita in magna cau-
 sa obtinuisse, sequitur Fely. in rub. de consti. in. iiii. colū. & latius in. c. rodolphus. in. xviii.
 col. uersū. fiat. de rescrip. Et q̄ uerbum fiat, actum in instanti factum esse denotet, uideatur fa-
 cere tex. in. c. qui bona agunt. §. sicut. xvii. q. i. ubi dicitur, q̄ per illa uerba siam monachus,
 statim professio facta est, facit glo. penul. in. c. porrectum. de regulari. & tex. in. c. i. de filiis
 presby. & per hoc apparet glo. in. c. generali. xxv. q. i. quæ uoluit, uerbum fiat, actum de fu-
 turo respicere, in signaturā papæ non esse ueram, qui statim, ut dixi, simplici uerbo fiat, gra-
 5 tiam facit, ut dicit idem Bal. in l. falsus. in. viii. col. uersū. item scias. C. de fur. nec hoc sine
 misterio factum uideatur: † Nam cum Papa Dei optimi maximi uices gerat, conueniens
 fuit, ut quoad fieri potest eius uestigia imitetur: Et ideo sicut ille rerum omnium opifex,
 cum dixit, Fiat lux, statim sine aliquo interuallo, facta est lux, ut patet Gene. c. i. Sic papa ad
 eius similitudinem, cuius uicarius est, hoc uerbo in signaturā uincit, fiat gratia, & statim fa-
 cta est: pro quo optime facit tex. in. l. i. §. deinde ait prætor. ibi, hæc uerba fiat, statim factio
 suo nocent. &c. ff. ne quid in loco pub. quibus accedunt ea, quæ scribit Anto. de bu. in con-
 sil. ii. quod errore repetitum est, consil. & Fely. eum referens in. c. nonnulli. in prin. in. viii.
 col. de rescrip. & in. c. super literis. in. vi. col. eo. ti. & Gemi. in consil. lxx. col. fi. cum aliis de
 quibus per Moder. Papien. in rub. de const. col. xxvii. Et per Franci. de Ripa lib. ii. respon-
 forum. super tit. de rescrip. c. xi. Et ad hoc notabilem decisionem ponit Rota tit. de rescrip.
 in antiquis. l. incip. cancellaria &c. quæ secundum numerum est decisio. dxi. quam late Fe-
 ly. in. c. nonne. in. i. col. de præsumptio. declarat.

Est tamen unum circa hoc ualde notandum, quia licet, ut dictum est, hoc uerbum fiat, in
 signaturā papæ positum, de sui propria natura gratiam in instanti inducat: hoc uerum est,
 quando subiecta materia solum gratiam cōtinet: Secus uero quando in supplicatione plu-
 ra petantur, quorum aliqua gratiam continēt, aliqua uero iustitiam, quæ secundum ius res-
 gulari: Nam tali casu si papa talem supplicationem per fiat, ut petatur, signaret, solum pas-
 pa concedere uideatur ea, quæ iustitiam concernunt, & secundum ius commune sunt, & hoc
 casu propter rerum mixturam, illud uerbum fiat, a sui natura exorbitaret, & per consequēs
 gratiam inducere non uideretur, ita notabiliter concludit Pet. Philip. Corneus in consilio
 cix. circa primum. colū. v. lib. ii. & consil. xlvi. quoniam. lib. iii. quem sequitur Franci. de
 Ripa uir eruditus in rub. de rescrip. col. vi. quod propter plures effectus, qui ex hoc in pra-
 ctica quotidie resultant, est menti tenendum, de quibus Moder. plures differentias faciunt
 in. c. postulasti. de rescrip. Igitur ea, quæ dicta sunt, locum habebunt, quando expresse a pa-
 pa petuntur ea, quæ contra, uel præter ius sunt, in quibus gratiam concedere uideatur: faci-
 unt ad hoc ea, quæ in titu. de rescrip. lib. vi. nu. 16. dixi.

6 **Postremo circa istam signaturam aduertendum est, q̄ quando papa nouam gratiam facit,**
 ea hoc modo signat, fiat, ut petatur. Sed quādo est reformatio, signat per fiat A. & sic tan-
 tum primam literam sui proprii nominis ponit.

Sed hic pulchrum dubium occurrit, quare papa in signaturā supplicationum primam li-
 teram nominis sui pontificatus non ponit, sed tantū primam literam proprii nominis?
Solutio. Dici posset, hoc, ad denotandam utranque personam, siue utrunque nomen,
 factum fuisse: nam in supplicatione nomen proprium generationis ponit: in bullis uero
 nomen sui pontificatus, id est, generationis, & sic duplicem personam, uidelicet, priuatā,
 & publicam representat: Vel dici potest, q̄ in supplicatione, ideo proprium nomen ponit,
 quia illud uerum, naturale, & originale nomen est: Nomen uero pontificis, inductitium,
 & accidentale. Et quia in supplicatione uerus scribendi actus attenditur, quia, ut talis, ut
 uerus, & non representatiuus homo scribit, ideo uero nomine uincit. In bullis uero, quia
 papa non scribit, nec manum suam, ut ipse, apponit, sed per officiales expediuntur, ideo
 in illis officii sui nomen, id est, papatus, ponitur. Et pro ista distinctione facit notabile di-
 etum Bonifacii de Vitalinis Rotæ auditoris in clemen. i. iiii. col. nu. 48. de probatio. ubi,
 dicit, q̄ quando Papa organo uocis siæ loquitur, ranquam priuata persona loqui uideatur,
 quia per se scribere, & loqui, sunt actus personalitatem denotantes, sed quando per literas

lib. 1. c. 1. p. 1.

quæ materia hoc

hæc
m. m. m. m. m.
p. p. p. p. p.
d. d. d. d. d.

fiat uo p. p. p.
fiat A.

Q.

papa organo
priuata persona
uocis siæ
p. p. p.
sunt organo
priuata persona

de utriusque
signaturæ
et stili

uoluntate
gratæ

- 19 ¶ Nam ex quo duo cardinales diaconi uadunt ad recipiendum, & introducendum nouum cardinalem, uel legatum, ne pontifex cum reliquis cardinalibus permanentibus in consistorio uideantur medio illo tempore expectare, ac etiam ne ostendat papa, quod tantum ibi adest propter hoc negotium, & nihil aliud agere tempus illud uacuum in istis actibus, occupatur, ac in propositionibus dictarum commissionum teritur, quas ex arte, & ingenio aduocati consistoriales saepe confingunt casus atroces, & crudeles, proponentes, & uerbis duris, & sitis exaggerantes, ut tempus illud uacuum impleatur. Sunt tamen, qui dicant, quod illas propositiones commissionum mandat fieri papa, ut ostendat, principaliter propter administrationem iustitiae consistorium, non autem propter nouum cardinalem, uel oratorem recipiendum indixisse, quasi quod illo die papa pro tribunali sedere uideatur, uolens ius publice dicere, quia de causa omnia tribumalia urbis cessant ipso, tunc ius dicente. ¶ Tamen hoc non
- 20 quadrat, quia ¶ papa semper ius dicit, siue publice, siue priuate actu facit, l. fina. C. de legibus. & in §. sed quod principi. in §. de iur. naturali. Et quod cessent eo die omnia tribumalia non ex eo causatur, quod papa pro tribunali sedeat, quia hoc semper facit, sed quia per cessationem tribunalium maior hominum concursus ad consistorium papae accedit, quod non fieret si iudices, & alii curiales negotiis suis intederent, & occuparentur, ut sic per illud concursum extere gentes, quae illo die publici consistorii ad papam accedunt, decus, & maiestatem summi Pontificis, quae per concursum plurium praelatorum, & personarum magis representatur, admittentur, & ob eam causam Vergilius, quando actum aliquem magnificum uel Dionis, uel Aeneae representat, semper ueritur illis uerbis, concursum accedere magno, uel magna comitate caterua &c. Decus .n. principis uel cuiuscumque alterius personae magis splens deficit propter multitudinem subditorum, aut familiarium, ut latius dicam in regula de imperatorum, benefi. fami. cardinalium. & est tex. expressus, de consistorio loquens, in clemen. 1. in uerbi. praefatis itaque nunciis &c. de iure iur. ibi in publico consistorio, in quo erat praelatorum, & aliorum, tam clericorum, quam laicorum non modica multitudo &c. Et ideo hac de causa antiquitus, quando omnes prouinciae papae obediebant, & ad eum ueluti ad unicum christianae religionis patrem, pro expediendis negotiis necessariis accedebant, tantus fuerat ad sedem apostolicam concursus, tantus exterarum gentium conuentus, & exinde tam magna summo Pontifici reuerentia accessit, ut quidam eum admirabilem, alii mundi stupore appellarent, ut di. i. in. c. i. de const. lib. vi. Et ista deuotio sedis apostolicae, & ad eam concursus, usque ad tempora Nicolai V. frequentissimus fuit. Adeo, quod dicunt Io. de ana. & Ioan. Gozadinus, olim celeberrimus consistorialis aduocatus, in trac. de iubileo, propter maximum concursum hominum, Nicolaum V. coactum fuisse illos quindecim dies, peregrinis pro iubileo concessis, ad quinq. postea ad tres, deinde ad duos restringere. Et dicit Platina, tempore Nicolai, in Ponte S. Angeli tantam fuisse hominum multitudinem coadunatam, quod facta obitu am Mula Cardinalis S. Marci Veneti, cum neque uenientes, neque redeuntes, ob insequentem multitudinem cedere possent: cadente uno, atque altero super Mula illam, iam a multitudine oppressam ad duceta hominum corpora, & equos tres obruta, & suffocata fuisse, multi etiam a lateribus pontis in flumen cadentes, in undis periere, ut ibi latius per eum, ob quam causam uarie quaestiones propter successiones bonorum cuiusdam matris, & filie ibi suppressis, excitatae, fuerunt, super quibus plures docto. egregii consuluerunt, ut refert Felix. in. c. capitulum Sanctae Crucis. col. penul. uerbi. de duobus. de rescrip. ¶ Reduendo igitur ad propositum. Concludo ideo papam in consistorio publico signaturam illarum commissionum illorum casuum introduxisse, ut tempus illud uacuum, quo uel noui cardinalis, uel oratores introduci expectantur, agendo aliquid consumatur. Nam hoc faciendo non etiam desinit, quia casus ueri accidunt, & proponuntur, iustitiam ministrare. Nam hic mos, & stilus hodiernus signandi supplicationes in consistorio, & mandare fieri processus criminales aduersus malefactores, & rebelles ad instantiam procuratoris fisci antiquus fuit, ut dicit Bonif. Vitel. in clem. 1. in princ. de iudic. Et pro quo facit tex. in cle. prima. in uerbi. praefatis itaque ibi etiam cum nostra curia residentes in publico consistorio &c. de iur. iur. Igitur dum ista in consistorio aguntur, interim cardinales creandi, uel noui oratores, aut legati a legatione redeuntes, introducuntur, pro quibus omnibus recipiendis solet consistorium publicum, cum obseruatione quarundam caeremoniarum indici, quae latius in libro caeremoniarum describuntur. Papa igitur non solum priuate, sed etiam publice, & in consistorio, ut dictum est, commissiones huiusmodi signat. Sed cardinalis, aut praelatus habens signaturam hoc

ram, hoc non facit, nisi dominus.

¶ Legatus uero de latere non signat sicut cardinalis habens signaturam, sed sicut papa, & hoc honestum uidetur, quia ex quo eius personam representat, honorari debet sicut papa, ut dicit glos. in cap. quae de causa. ii. q. v. & notat Abb. in. c. mandata. in princ. de praesump. & ibi Moder. Et sic uidi plures supplicationes per Reuerendissimum Bo. memo. Cardinalem de Monte legatum urbis isto modo signatas, uidelicet, placet. A. nam uocabatur Antonius, & papa modernus uocatur Alexander, & ideo etiam signat per placet. A.

¶ Sacrum uero collegium Reue. Cardinalium, papa in longinquis partibus absente, post acceptum papatum, prout contigit in Hadriano, signat sic, placet laico collegio suo, & D. N. Papae nomine, pro quo facit, quod notat Spec. tit. de offic. ordi. §. quid de auditoribus.

¶ Vicecancellarius uero etiam signare potest commissiones iustitiae super causis tantum pendentibus in curia, sicut cardinalis praefectus signaturae hoc modo, placet. S. D. N. pape. Et antiquis temporibus ipse Vicecancellarius ordinarie signabat, neque erat alius Cardinalis, qui haberet signaturam iustitiae, nisi ipse. Sed eo absente, tunc committebatur uni Cardinali, ut dicit Egi. deci. dcxxvi. & sequitur Felx. in rub. de rescri. circa si. Et in illis, quae ad officium Vicecancellarii pertinebant illius assertioni stabatur, alias non, ut Egid. dicit in deci. dcxxviii. cum dua. seq. & alibi sepe. ¶ Sed hodie nescio, quo pacto Vicecancellarius non signat, nec illa facultate utitur, forsassis ea ratione, ut dixi, de signatura gratiae. Quia ex quo hodiernis temporibus omnes commissiones habent clausulas non obstanti, constitutionibus &c. Vicecancellarius non potest illas clausulas apponere, cum sint contra ius, cui derogare non potest, nisi sibi specialiter concedatur, ut in clemen. ne romani. de electio. Ideo supplicantes malunt ire ad papam, uel ad cardinalem praefectum signaturae iustitiae, qui hanc facultatem habet, cuius facilius patet aditus, quam ad Vicecancellarium. ¶ Et illa potestas Vicecancellarii, ut dixi, ueritur circa causas, quae committuntur simpliciter in curia, sed in causis, quae extra curiam committuntur, non potest commissiones signare, iuxta ea, quae dicit Egid. deci. xlyi. incip. exceptio. Cardinalis uero sic, ut dicit una regula posita inter illas de potestate Vicecancellarii. Et siue commissiones signentur per papam, siue per Vicecancellarium, aut cardinalem habentem signaturam iustitiae, ipse idem, ut Vicecancellarius, uel eius regens extendit signaturam, seu potius distribuit tales commissiones auditoribus, uel aliis praelatis, quibus committuntur per ista uerba, quae apponuntur post signaturam, uidelicet, de mandato D. N. papae audiat magister. L. & iustitiam faciat. ¶ Super quo est ulterius notandum, quod si tales extensio Vicecancellarii, uel regentis discordaret a signatura papae, attenditur potius signatura papae, quam extensio illa Vicecancellarii, uel regentis, ut in notabili casu exemplum ponit D. Guiliel. in quadam sua decisione incip. contingit in una causa &c. & refert ita plures iudicatum, ut ibi latius per eum.

21 ¶ Et si quaeratur quare potius per huiusmodi uerbum placet, signantur commissiones, quam per uerbum fiat, ut olim, posset responderi, quia uerbum placet, non est inductiuum gratiae, sicut uerbum fiat, sed est uerbum concernens ius, & iustitiam, nam uerbum placet, denotat arbitrium boni uiri, ut in l. fideicommissa. §. quamquam. ff. de leg. iii. tenet Bar. in l. lucius. ff. de fideicommiss. libert. & notat Abb. in. c. uerum. de foro compe. & in. c. cum uenissent. de insti. Hinc est, quod placita, iurisdictiones causarum appellantur, ut in. c. ad audientiam. & ibi notat glo. de rescrip. & illud arbitrium intelligitur, prout de iure, ut Mos

22 der. late scribit in. c. i. de consti. ¶ Et commissiones nihil aliud continent, quam ius, quia diriguntur, ut iustitia ministraretur, ut in. l. falso. C. de diuer. rescrip. Et ideo commissiones iustitiae solent committere per papam ad differentiam supplicationis gratiosae signari, per placet. A. ut hic dicitur tex. regulae, licet hoc sit speciale in papa, quia potest signare supplicationem gratiosam per fiat, uel per placet. Secus autem in aliis commissariis. ¶ Et adeo ista signatura iustitiae continet meritum ius, quod in ea non datur de stilo decretum irritans, neque in ea derogatur priuilegiis Romanorum, neque nouis reformationibus urbis, quia per hoc inferuntur praedicta, quod est contra ius. Neque etiam ista signatura iustitiae dat represalias, quia licet ille sint de iure, tamen uidentur continere in se quaedam specie gratiae, Et hoc quod ad signaturam iustitiae sufficit. ¶ Quantum uero ad extensionem Vicecancellarii uel regentis, quae fit post signatas commissiones per papam, uel cardinalem, quid operetur, aliqua scribit Felx. in. c. super litem. in. vi. col. de rescrip. propter quam factae fuerunt olim plures decisiones Rotae, quas latissime discussit quidam Raimundus antiquus Rotae Auditor in quodam suo indice, in uerbo signa

23 ¶ Et si quaeratur quare potius per huiusmodi uerbum placet, signantur commissiones, quam per uerbum fiat, ut olim, posset responderi, quia uerbum placet, non est inductiuum gratiae, sicut uerbum fiat, sed est uerbum concernens ius, & iustitiam, nam uerbum placet, denotat arbitrium boni uiri, ut in l. fideicommissa. §. quamquam. ff. de leg. iii. tenet Bar. in l. lucius. ff. de fideicommiss. libert. & notat Abb. in. c. uerum. de foro compe. & in. c. cum uenissent. de insti. Hinc est, quod placita, iurisdictiones causarum appellantur, ut in. c. ad audientiam. & ibi notat glo. de rescrip. & illud arbitrium intelligitur, prout de iure, ut Mos

24 der. late scribit in. c. i. de consti. ¶ Et commissiones nihil aliud continent, quam ius, quia diriguntur, ut iustitia ministraretur, ut in. l. falso. C. de diuer. rescrip. Et ideo commissiones iustitiae solent committere per papam ad differentiam supplicationis gratiosae signari, per placet. A. ut hic dicitur tex. regulae, licet hoc sit speciale in papa, quia potest signare supplicationem gratiosam per fiat, uel per placet. Secus autem in aliis commissariis. ¶ Et adeo ista signatura iustitiae continet meritum ius, quod in ea non datur de stilo decretum irritans, neque in ea derogatur priuilegiis Romanorum, neque nouis reformationibus urbis, quia per hoc inferuntur praedicta, quod est contra ius. Neque etiam ista signatura iustitiae dat represalias, quia licet ille sint de iure, tamen uidentur continere in se quaedam specie gratiae, Et hoc quod ad signaturam iustitiae sufficit. ¶ Quantum uero ad extensionem Vicecancellarii uel regentis, quae fit post signatas commissiones per papam, uel cardinalem, quid operetur, aliqua scribit Felx. in. c. super litem. in. vi. col. de rescrip. propter quam factae fuerunt olim plures decisiones Rotae, quas latissime discussit quidam Raimundus antiquus Rotae Auditor in quodam suo indice, in uerbo signa

25 ¶ Et si quaeratur quare potius per huiusmodi uerbum placet, signantur commissiones, quam per uerbum fiat, ut olim, posset responderi, quia uerbum placet, non est inductiuum gratiae, sicut uerbum fiat, sed est uerbum concernens ius, & iustitiam, nam uerbum placet, denotat arbitrium boni uiri, ut in l. fideicommissa. §. quamquam. ff. de leg. iii. tenet Bar. in l. lucius. ff. de fideicommiss. libert. & notat Abb. in. c. uerum. de foro compe. & in. c. cum uenissent. de insti. Hinc est, quod placita, iurisdictiones causarum appellantur, ut in. c. ad audientiam. & ibi notat glo. de rescrip. & illud arbitrium intelligitur, prout de iure, ut Mos

tura, quæ tanquam prolixa, & nimis uerusta non curio referre. Nam sufficiet ad hoc legere decisiones quæ sunt. xix. & cccxi. in nouis, & in antiquis, deci. cccxxviii. cum sequenti, & de cisi. dxlii. & dccxxlii.

¶ Superest modo, ut de secunda parte huius epilogi loquamur, quæ circa ministros signaturæ, qui Referendarii appellantur, uersabitur, de quibus pauca quedam cõmemorabo. Nã in primis illud scire oportet, ¶ Referendarios ob eã causam cõstitutos fuisse, Quia princeps cū prædicentibus cardinalibus, & prælatis signaturæ nõ poterat, cum impedientibus innumeris sedis apostolicæ negotiis, cū etiã, ppter supplicationũ multitudinẽ legẽdã, & examinandis supplicationibus supereffe. Deputati igitur fuerunt isti, qui hũc laborẽ subiret, examinarentq; prius, & discerneret, nã quæ in supplicationibus petuntur ab ipso principe, sine aliocuius iniuria cõcedi possunt, in quorũ signũ uisas supplicationes suprascriptione nominis sui propria manu signaret, ut sic princeps cautior reddatur. ¶ Quorũ quidẽ Referendariorũ duo sunt genera. Nã quidã sunt gratiæ, alii iustitiæ, sicut etiã ipsæ signaturæ duæ sunt, ut diximus, duobus etiã cardinalibus cõmissæ. Referendarii gratiæ fuerunt a principio numero octo creati, ut dicitur text. in auth. de Referendariis. & totidẽ papa facit, licet interdũ ppter importunitatẽ poterit plures facti sint. Sed Referendarii iustitiæ solèbat esse sex, & unus alius pro cæcellaria. Quorũ omnium Referendariorũ receptio usq; ad papã Alexandrũ VI. fiebat solo uerbo, & illud sufficiebat. Sed Alexander VI. postea sup hoc, has ordinationes, quæ sequuntur fecit. Ex quibus unã magnã bullã, siue cõstitutionẽ fecit circa reformationẽ curiæ. In qua uoluit Referendarios gratiæ debere esse nu. X. & totidẽ iustitiæ, qui debeant in sua receptione ordinationes sequentes iurare, quas Alex. in d. cõstitutione, uoluit, singulo trimestri in utraq; signatura legi. Ordinationes signaturæ, hæc sũt. ¶ Voluit, n. in primis Referendarios gratiæ ad officii receptos ante omnia iuramentũ de proponendis, & fideliter exponendis, iustis, & rationabilibus petitionibus præstare, Quodq; uota sua nõ ad cõplacentiã, sed iuxta suã conscientiã proferrent. ¶ Rursus ne secreta signaturæ quantũcumq; leuia, uel minima, quæ ibi geruntur, sub periurii, ac suspensionis ab officio per mensem, pœnis nulli panderent. Ne (prout aliqui cõpertũ est) ex huiusmodi cõsiliorũ deteccionẽ inimicitia, uel scãdala nascantur. ¶ Euitaret in super sub eadẽ pena, ne in propositionibus suis, uel alias, alios Referendarios sibi propitios faceret, ut uota ei, & ad sui cõplacentiã suffragia præstet sub eadẽ pœna. ¶ Præterea, ut scopulũ cauẽdum, præcepit, ne aliquid a partibus, quarũ supplicationes examinat, uel proponit, recipere procurent, etiã si illud fuerit esculentũ, uel poculentũ, sed gratis officii suũ præstet, sub dicta pœna, & alia pro ipsius arbitrio imponenda. ¶ Sed istud de esculentis, & poculentis male obseruatur in omnibus officialibus, qui licet prædicta capere non deberent ultra constitutos sibi a papa prouentus, nihilominus omnes libenter sequuntur dispositionem, c. statutum. §. in super. de rescrip. lib. vi. quod uoluit iudices capere posse esculentũ, & poculentũ a partibus mera liberalitate oblatũ, quod paucis consumi possit diebus. Quod quidẽ esculentũ, & poculentũ, licet toto anno ualorẽ centũ Ducatorũ excedere non deberet, iuxta glos. in. c. non licet. xi. q. iiii. & notat Marti. laud. in trac. de offi. domino. notabili. lxxix. nihilominus praua cõsuetudo modũ transgredit, cõnuentiibus superioribus, & forte causam dantibus, qui deberet hmodi Referendarios, & alios curiæ ministros, de aliquo honesto salario prouidere; abhorret. n. lex sine p̄mio homines laboriosos officijs præfici, ut dicitur text. in. §. siqs aut. in auth. de iudi. Quia alicui officii suũ nõ debet esse dãno sum, ut dicitur text. in. c. cũ nõ deceat. de elec. li. vi. Nã cũ labor est in danno mortalis crescit egestas, ut dicitur Cato. ¶ Etiam uoluit eos promittere, ne aliis Referendariis iniusta forte, uel minus honesta proponentibus assentiãt, sed potius ex debito conscientia suã illis contradicant, & aduersentur, nulla proponentis, uel alterius personæ ratione habita. ¶ Postremo sub eadẽ pœna, & alia arbitrio ipsius papæ imponenda, obligare eos uoluit ne alterius Referendarii corruptelas, si forte scuerit illorũ aliquẽ cõmississe, aut munera recepisse, tegerent, aut occultare deberent. Hæc sunt quæ Referendarii gratiæ promittere, & iurare debent, quæ fere similia sunt illis, quæ Rotæ Auditoribus per ordinationes Ioannis XXII. imponuntur. Quibus factis quando ad signaturam sunt omnes congregati, una cum Datario, qui semper signaturæ papæ assistere debet, & solet, antiquior Referendariorũ, uel prout sit, inter Auditores Rotæ, ille Referendarius, qui secundum turnum proponere debet, ante omnia orationem sequentem, quam Sanctum Ysidorum composuisse constat, alta, & intelligibili uoce legere debet, uidelicet.

Adsumus

29 **A**DSVMVS † Domine sancte spiritus, adsumus peccati quidẽ inumanitate detenti, sed in nomine tuo congregari, ueni ad nos, & esto nobiscum, & dignare illabi cordibus nostris, doce nos quid agamus, quo gradiamur, & ostende quid efficere debeamus, ut te auxiliari, tibi in omnibus placere ualeamus. Esto salus, suggestor, & effector iudiciorũ nostrorũ, qui solus cū Deo patre, & eius filio nomẽ possides gloriosum, nõ nos patiaris perturbatores esse iustitiæ, qui summã diligis æquitatẽ, nõ in sinistram nos ignorantia trahat, nõ fauor inflectat, non acceptio muneris, uel persona corrupat. Sed iunge nos efficaciter solito tuæ gratiæ dono, ut simus in te unum, & in nullo deuicimus a uero, ut sicut in nomine tuo collecti, sic in cum tuis teneamus cum moderamine pietatis iustitiã, ut, & hic a te in nullo dissentiat sententia nostra, & in futuro pro bene gestis consequamur præmia sempiterna. Respondent omnes. Amen.

¶ Hæc oratio dicitur in principio signaturæ, & in Rota singulis diebus audientie, q̄ originẽ habuit a cõsiliis ḡalibus, initio quorũ, hæc oratio dicebãt erant, ut docet Spec. in trac. de modo generalis concilii celebratã, in. ii. parte. rub. xi. Et Petrus de mōre, ep̄s Brix. in sua monarchia. q. iiii. & ibi hanc orationem, licet satis corrupte, scribit, & ita etiã inter cõsilia Basilien. & Cõstã. impressa reperitur. Sed hæc oratio hodie in signatura papæ nõ legitur, nescio quia de causa, forte, quia p̄ntia papæ oĩm solennitatẽ supplet, ut dicitur in. l. oĩm. C. de testa.

30 **¶** Et quæ dicta sunt de Referendariis gratiæ, eadẽ in Referendariis iustitiæ obseruatur, qui solent esse sex, & unus pro cæcellaria, licet aliqui sint plures secundũ uoluntatẽ papæ, uerũ q̄ in hac signatura iustitiæ periculosus peccatur, q̄ in alia, ideo grauius puniuntur si huiusmodi Referendarii reperti fuerint pro officio suo præstando, munera suscepisse. Nã ultra pœnas prædictas, pro prima uicẽ suspendantur per mensem ab ingressu signaturæ, pro secunda per quatuor menses, pro tertiã suspendantur perpetuo, & ad illud officium amplius exercendũ in habiles redduntur. Et ob eã causam summi Pontifices sapienter in hac signatura iustitiæ introduxerunt, Quod solus cardinalis habes signaturã iustitiæ salariũ Centũ Ducatorũ singulo mense haberet, cardinalis uero signaturã gratiæ nihil reciperet, Quia prima signatura propter iustitiã ministrandã est altera periculosior, & ut occasio omnino in illa tolleret capiedi munera etiã esculentã, quæ solent sæpe sapientũ oculos obsequare, ut in. c. pau. per. xi. q. iiii. illud inducũt fuit: nã ubi maius periculũ uertitur, cautius fuit agendum, ut in. c. ubi periculum. de elect. lib. vi. Quod quidem periculũ in signatura gratiæ militare non uideatur. Et ideo uidemus, q̄ Alexander VI. grauiorẽ pœnam Referendariis iustitiæ munera capientibus, q̄ Referendariis gratiæ imposuit, ut ex prædictis capitulis apparet. ¶ Itẽ tenentur Referendarii iustitiæ, cũ proponitur aliqua materia antiqua, super qua iam plures cõmissiones propositiæ, & signatæ fuerũt, partes, uel earũ procuratores, aut aduocatos audire, duos ex Referendariis, qui eas audiant, & referant in sequenti signatura deputando, licet aliquando Referendarii omnes informentur. ¶ Item est ordinatum, q̄ quando in signatura causa alicuius Referendarii, aut fratris germani, aut alterius, usq; ad tertiũ gradum affinitatis, uel consanguinitatis inclusiue, proponitur, Referendarius illi propositioni nõ interfit, sed ex loco signaturæ foris exeat, nec uotum det, nec q̄ alii dederit præscrutetur, Quod etiã in auditoribus Rotæ Io. xxii. statutũ cõstat. Et si idẽ Referendarius scienter proposuerit in signatura cõmissiones cõsanguineos, uel affines pertinetes, ipso facto est excõmunicatus. Hæc Alexander VI. cõstituit, Qui postea, in cõstitutione quadã reformatoria curiæ, alia ad istã signaturã pertinẽtia addidit. Voluit, n. q̄ cõmissiones bñificiales extra Rotã nõ signent, nisi de cõsensu partiu, & tũc nõ detur p̄tas decernendi executoriales, nisi cõtra succubentẽ. Itẽ uoluit, q̄ cõmissio semel reiecta nõ ponat iterũ sub pena excõicationis ipso facto incurredã. ¶ Itẽ q̄ extra signaturã nõ porrigat papæ cõmissiones signatæ. ¶ Itẽ q̄ cõmissiones aduersus literas, seu gratias tollentes ius questuũ semper signari possint, nulla habita ratione, qualis sit materia pposita. Et plura alia in dicta Bulla reformatiois statutũ Alex. q̄ lōgũ esset recẽsere; quæ ideo nõ refero, q̄ illa bulla forte nõ fuit publicata. Sed capitula superiora publicata, & seruata fuerũt aliquo tpe, & ideo ista exẽpli causa sufficiãt.

¶ Hæc de Referendariis statuit Alexand. cum ante omnia confusa uiderentur, & hodie male etiã hæc statuta seruantur, quia Referendarii simpliciter absque iuramento recipiuntur, quod est mirandum, quia cum isti sint ministri sedis Apostolicæ, & omnium secretorum signaturæ participes, & iustitiæ consultores, non deberent illico, & nullo uerbo recipi, sed maior circa tales personas promouendas deberet diligentia adhiberi,

- 32 arg. l. i. §. sed, & si quis. ff. de carbo. adicto. † Præsertim cum inter officiales curiæ Referendarii digniores reputentur: Nam in regulis prærogatiuarum expectantium, primi omnium Referendarii scribuntur, deinde Protonotarii participantes, tertio loco Correctores, postea Subdiaconi numerarii, quarto loco Auditores Rotæ, postea Clerici Camera, deinde Auditor Camera, & Abbreuiatores, actu officia sua exercentes &c. Itaque Referendarii ab ordine literæ reputantur digniores cæteris aliis, quia primo nominantur, iuxta l. i. & ii. ff. de albo scrib. Et ideo dato expectatiuarum concursu inter præfatos officiales Papa voluit Referendarios præcedere. ¶ Rationem non inuenio, quia si ad antiquitatem officii respicimus, † Protonotarii cæteris sunt antiquiores: nam Referendarios a Iustiniano imperatore constitutos fuisse, qui fuit anno ab ortu Christi D. XXV. satis comperit est, ut in authent. de referendariis, patet. Protonotarii uero multo antea creati sunt, (ut Pontificum historia testatur), Nam ut Damasus auctor est, Protonotarii VII. numerarii a Clemente Primo constituti fuerunt, (qui fuit IIII. a Petro), anno salutis christianæ XCII. ut latius dixi supra in præf. regularum. q. i. qui vsque ad tempora Clementis VI. adhuc in magno honore fuerunt, † Adeo, q. Bonifacius de Vitalinis, quodam Rotæ Auditor, & Protonotarius, in clemen. i. de regulari. nu. r. 1. conqueritur, & inuehit contra Cardinalem Zabarellam, qui procurauerat Protonotariorum numerum impere, creati faciendo nepotem suum ultra numerum, cum emolumentorum participatione.
- 33 ¶ Ex quibus apparet Protonotarios, Referendarios antiquiores fuisse. Et nihilominus Summi Pontifices voluerunt Referendarios cæteris curiæ officialibus præferendos esse, ut patet in dicta regula, † Quid igitur causæ fuit tanti favoris? hactenus non legi. Sed arbitror ob eam causam tributam illis tanti honoris prærogatiuam esse, quia Referendarii quotidie apud principem, & in eius præsentia, imo simul cum eo, officia eorum exercent, eum opere, & consilio iuuando, quod alii curiæ officiales seorsum faciunt, nec ita immediate papam iuuant, & ideo illi cæteris præferuntur, ita dicit Ange. areti. in terminis in. §. si. in prin. inst. de excep. sequitur Ioannes de terra rubea in tracta. primogeniuræ. fol. viii. col. i. Quia sola ratione
- 36 Cardinales præfentes, cæteris præferuntur: Imo simplex Cardinalis in curia residens præfertur in honoribus Cardinali legato, ut probat Nicolaus Boerii in trac. de præminentia magni concilii. in prima ratione. Non enim æqualiter splendet, qui abest, ac qui præfens est: nam licet omnis dignitatum ordo splendorem a principe recipiat, magis tamen coruscet, qui proximior est, qui distat, ut dicit Bal. de Cardinalibus loquens in rub. de offi. prof. confu. Cardinales enim præfentes quotidie vna cum Papa in eodem solio versantur, ut late dicam in regula de impetrantibus per obitum familiarium Cardinalium. q. xvii. & tradunt Moder. in trac. de digni. & potesta. lega. in. vi. conclusio. Sicut in ecclesia triumphante, qui proximiores sunt Deo immortalis, magis cæteris de gloria participant, ut Theologi vbiq. asserunt. Nimirum igitur si ob eam causam Referendarii digniores censentur.
- 37 † Nam, ut dicit Imperator, illi magis digni haberi debent, quos labor assiduus, & nostri laboris comitatus illustrat, ut dicitur in. l. i. C. de preposi. laborum. lib. xii.
- 38 ¶ Quam obrem magna olim fuerat Referendariorum estimatio: nam immunes, & exempti a muneribus extraordinariis erant, ut dicit Bar. in. l. eos. C. de excu. mune. lib. x. & dicit Io. an. in. c. duobus. in. v. col. super glo. antepen. de rescrip. lib. vi. † ¶ Referendarii sicut Papa, tunc poterant, ex duobus impetrantibus alteri gratificari in data, videlicet, præponendo alium, vel postponendo. Et dicit Bal. in. cl. i. de rescrip. q. quicquid facit Referendarius, censetur Papa facere. Et dicit vna decisio Rotæ ordine. cccvi. in nouis. incip. si actor. q. Referendarius poterat sicut Vicecancellarius recipere resignationem beneficiorum, quod Auditor Rotæ facere non potest. Et ista omnia intelligere procedere in Referendariis vtriusque signaturæ, in quibus militant prædictæ rationes, Sed in Referendariis iustitiæ tantum, qui Papæ immediate non assistunt, nec illius præsentia illustrantur, forte prædicta non procederent. ¶ Et est etiam aduertendum, q. licet isti Referendarii actu officia sua non exercent, nihilominus prærogatiua Referendariorum gaudent, & sunt vere Referendarii. Ita dicit Glosator regularum Cancellariæ in regula prærogatiuarum expectantium. in secundæ parte. vbi ponit exemplum in quodam Guidone Antonio filio Cæculii de Mediolano viro nobili, qui Referendariatus non exercebat, & nihilominus prærogatiua utebatur, ut ibi per eum. Ratio istius dicti est, quia regula solum requirit exercitium actuale in Abbreuiatoribus, ut ibi apparet.

¶ Tamen

- ¶ Tamen ego multum dubitarem de dicto Glosatoris, per ea, quæ And. sicut dicit in cons. lvi. in. i. & ii. col. lib. i. & Fely. in. c. per tuas. in. iii. col. de maio. & obe. qui præcise loquuntur. Et illud, quod dicit Glosator de illo Guidone non satis apparet, vel si constaret, illud fuit ex indulgentia speciali, Tamen dictum Glosatoris hodie practicitur. Et licet Referendariorum officium olim in magno precio fuerit, hodie tamē nescio quo pacto eorum auctoritas vilescit, ut dicit Abb. panor. in. c. i. circa fi. de priuile. de quibus etiam Rota mentionem facit in deci. dlxv. in. ii. col. in anti. & Specu. in. titu. de supplicatione. post prin. Innoc. & Hosti. in. c. ex literis. de in integ. resti. & Io. de platea in. l. fi. col. penul. C. de decurio. lib. x. & latius de istis loquitur Cassaneus in tract. gloriæ mundi. in. vii. parte. in. xi. consideratio ne. & plura priuilegia illis concessit Leo X. quæ non curro referre. Quæ omnia de Referendariis dicta, noranda sunt, quia est materia peregrina nullibi cœadunata.
- 39 ¶ Postquam igitur per Referendarios coram Papa, vel Cardinali præfidente signaturæ, propositæ, & examinatæ sunt commissiones iustitiæ, ac per Papam, vel Cardinalem signaturæ, mittuntur ad Vicecancellarium, vel Cancellariæ Regentem, qui eas extendat, seu verius distribuat per turnum inter Auditores, per illa verba apposita in calce commissionis post signaturam, videlicet, de mandato Do. N. Papæ audiat magister. N. & iustitiam faciat. Et propter illam diuisionem commissionum, quas Regens facit, dictæ commissiones, distributiones appellantur, ut dicit decisio Rotæ. cccxii. in no. Et deci. ccccxxix. in antiq. facta igitur distributione commissionum per Regentem mittit eas ad banchum, Curforum, qui eas etiam inter se per turnum distribuunt, & præstant Auditoribus, uel aliis prælatiis, quibus dirigitur, quibus a die præsentationis eardem datur iurisdictione, ut in. c. ut nostrum. & ibi not. Mo der. de appella. ¶ Et licet auditores iurisdictionem ordinariam in cognoscendo censentur habere, iuxta nota. in clemen. auditor. de rescrip. itaq. uideretur illos posse procedere in causa, Tamen non possunt, ut opinor, ante præsentationem cognoscere. Duplici ratione.
- ¶ Prima, quia propter præsentiam papæ illa iurisdictione ordinaria est, quasi impedita, propter quæ causam oēs existentes in Curia censentur delegati: iuxta not. per Archi. in. c. explicitia. xi. q. i. ubi dicit, q. nullus in curia habet iurisdictionem ordinariam, nisi papa, sed iudicat, aut ex generali delegatione papæ, aut ex speciali commissione, ut ibi dicit Archi. referendo Specul. Ratio est, quia iurisdictione ordinaria regulariter prouenit ratione territorii, ut not. in. c. cum cōtingat. de foro comp. quod Auditores non habent. Et licet quædam decisio Egidii delix. incip. dicta compulsio &c. dicit, q. Auditores habent totam Romanam curiam pro territorio, illud est uerum ad effectum, ut statuere possint suas decisiones in curia, quæ habent uim stili, & legis. Quis Glosator regularum in regula de subrogatis. neget, auditores, & quos cūq. alios in præsentia papæ statuere posse, cū nō habeat plenam iurisdictionem ordinariam, sed dicat hoc fieri sciēte, & uideat papa. Et ideo censentur quoad hoc habere territorium per quædam fictionem, non uere. Patet, quia si uere tota curia esset nobis data pro territorio, nō haberemus strictiorem potestatem, quam habent alii delegati in curia, ut dicit decisio Rotæ. cccvi. incip. si actor. in nouis, quæ probat hoc exemplo, quia uidemus alios delegatos absolueri posse ad cautelam, sed nos Auditores non possumus sine speciali mādato, ut ibi dicitur. Et propterea non sine causa Bonifacius VIII. interloquutus fuit neminem in curia Romana ordinariam iurisdictionem habere, nisi papa, ut refert Archidia. in. d. c. experientia.
- ¶ Secunda causa, quare auditores præsentata commissione hodie procedere non possunt, est, propter impedimentum regularium Cancellariæ, inter quas est ¶ una posita infra ordine. xxix. quæ disponit commissiones causarum non ualere literis nō expeditis. Itaq. per illam regulam impeditur iurisdictione, quod est uerum quando produciuntur per partem aduersam in actis, alias procedere possent auditores illa non obstante, per ea, quæ latius dixi superius in proemio regularum, etiam papa mortuo, ut latius probat Glosator istarum regularum in rubrica de potestate Vicecancellarii. in. ii. & iii. colum. Et etiam aliquando non obstante productione dictæ regulæ. xxix. Auditores ad ulteriora processerunt, quando illi regulæ fuit derogatum, prout aliquando fieri contigit pro qualificatis personis, ut reperi adnotatum in quodam libro adnotationum Reuerē. bo. me. Cardinalis Sancto. Quatuor. fol. lxxvi. & lxxxii. quod est mirandum, quia hodie nō solet pro aliquo illi regulæ derogari, nisi modo infra scrip. Pro cardinalibus tñ passim derogari solet, cū in illis cessent rationes fraudis, propter quas licentiarum expeditio requiritur, uidelicet, solutio annatæ, & officialium satisfactio, a quibus cardinales exempti. Et quæ præter hoc cardinales, p. luce dignitatis eorum ita, ut modesti esse dñt, sic

43 *Primo de Cardinalibus* **¶** Præsumitur abesse a fraudibus, & esse ceteris iustiores. **¶** Hinc est, quod de hodierno stilo, quando causa committitur Cardinali in signatura papæ non ponitur illa clausula (quæ in extensione commissionum Vicecancellarii, uel regentis communiter apponi solet) uidelicet, iustitiam faciat &c. sicut apponitur in commissionibus aliis prælatis directis. Sed solum ponitur hæc uerba, de mandato D. N. Papæ audiat talis cardinalis, & deciat &c. ratio redditur per tex. in l. unica. ff. de offi. pref. præto. Quia princeps eos, quos ob singularem industriam, explorata eorum fide, & grauitate ad huius officii magnitudinem euexit, non præsumit aliter iudicatos esse, pro sapientia, ac luce dignitatis eorum, quam ipse foret iudicaturus. Non igitur illis mandat, quod iustitiam faciant, cum quilibet Cardinalium hoc proprium, & peculiare habere debet, ut absque aliquo signo, uel monitione iustitiam faciant, quæ eorum pectoribus ita inesse debet, ac propria uita. Alias papa iniuriis illis uideretur inferre, si per suam signaturam illis imponeret, & quodammodo ad eorum memoriam reduceret, quod iustitiam faceret; nam hoc inde haberetur, ac si eius essent immemores, quod uidetur paululum subausterum. **¶** Nam sicut commemoratio impensæ beneficii (vi inquit Coomicus) immemorem, ac pene ingratum animum recipientis arguit, sic commemoratio iustitiam facta illis, qui ex officio suo illam facere tenentur, nescio quid dormientis, ac obliuiosi animi indicat. Videtur enim papa de illorum probitate, & fide dubitare, si, ut iustitiam faciant, amoneat, & scripto mædet. Bonus enim equus (ut est in proverbio) calcasibus non indiget, sed sola uirga umbra regitur. Quæ quidem rationes, licet in quibusuis aliis bonis prælatis militare possent, non tamen papa ita de illis cessat, sicut de Cardinalibus, qui quotidie secum pro Reipublicæ Christianæ commodis innumerabiles labores perferunt, de quibus ideo facilius confidit, quia eorum mores diuturna, & pene quotidiana experientia magis notas habet, argu. eorum quæ dicit Felyn. in cap. ad aures. in decimaquarta conclusionis. de rescrip. In cardinalibus ergo cessat ista solennitatis iudiciorum, quæ in aliis obseruantur. **¶** Et ideo non sine optima, & efficaci ratione in ista materia plura priuilegia in fauorẽ cardinalium contra iuris dispositionem specialiter inducta sunt, quæ aliis prælatis concessa non fuerunt. De quibus non ab re erit, pro dignitate eorum pauca quedam commemorare, quæ in locis uulgaribus non traduntur, scribam.

¶ Primum priuilegium est istud de quo supra proxime dictum est.

45 **¶** Secundum est, quia commissiones, quæ sunt cardinalibus non solent signari, nisi per solum papam, sicut neque supplicationes quatuor uotorum papæ reseruatorum, quorum commutationes cum Datario componunt, & ideo eas non signat, nisi solum papa propter notabilem præminentiam illorum uotorum, in quibus antiquitus non solebat papa, nisi ex magna causa, & cum compositione dispensare. Sed cardinalis, qui habet signaturam in aliis uotis inferioribus dispensat. Ita commissiones, quæ sunt cardinalibus propter illorum excellentiam solum papa signat, sed aliarum commissiones inferioribus directæ per alios prælatos habentes signaturam iustitiæ, aut per Vicecancellarium signari possunt, ut dicit Bonifacius Vitalinus in cle. auditor. in. ii. col. in. v. opposi. de rescrip. **¶** Et causa quæ cardinalibus committuntur non debent excedere. lx. Ducatos, alias commissio est nulla, ut dicit Paulinus in quadam extraua. ad onus. alleg. per Fely. in rub. de rescrip. circa fi. & per Cardinalem Iacobatium in tract. concilii. fol. xxvii. in. i. colum. Et quando causa committitur contra Titium, & alios in citationis decreto nominandos, etiã si cardinalatus honore præfulgeant, commissio non datur, nisi cardinalis nominetur, &c. Et quod dictum est commissiones contra cardinales non signari, nisi per manum papæ. Idem seruatur in regibus **¶** in quibus etiam stilius Cancellariæ tenet, quod literæ contra reges, & principes, & magnos duces non dantur, sine signatura papæ, iuxta no. per Specu. tit. de legato. §. nunc ostendendum. versi. item non obstat. Et hoc expresse notatur in illo uulgaro libro practicæ cancellariæ. fol. lxxvi. secus est in aliis.

¶ Tertium priuilegium est, quod in causis Cardinalibus commissis assertioni illorum creditur. ita dicit Egid. deci. clxxxiii.

46 **¶** Quartum speciale priuilegium est, quod licet quæ committitur causa auditoribus, uel aliis prælatis non illi possint alteri committere obseruationes terminorum sine speciali licentia papæ. Secus tamen est quando committitur causa Cardinali, quia sine speciali mandato papæ committere posset, auditoribus suis terminorum obseruationes, ita dicit Egid. esse de stilo in deci. clxxxiii. incip. articulus.

¶ Quintum

¶ Quintum singulare priuilegium est, quod si committatur causa Cardinali, quæ prius fuerat commissa alii auditori, & ille faciat intimare commissionem dicto auditori, licet illi non inhibeatur, auditor non potest amplius procedere in causa propter reuerentiã Cardinalis. Secus si unus auditor alteri auditori commissionem sine inhibitione intimaret, quia talis auditor nihilominus poterit procedere, ita tenet Rota in deci. xxxiii. incip. & est sciendum. de dolo & contuma. in anti.

¶ Sextum priuilegium speciale est, propter eandem reuerentiam inductum, quod auditor quædo intimare facit Cardinali commissionem non debet illi inhibere, ut dicitur in dicta proxima decisione.

¶ Septimum priuilegium est in fauorem Cardinalium inductum, quod causa semel commissa Cardinali, licet ille desinat quouis modo esse iudex, non tamen committitur ulterius inferiori a Cardinali sine speciali mandato papæ, propter illorum honorem, ut dicit Egid. deci. xxxvii. incip. ubi appellatur. in fi. & tenet Nico. milis in uerbo appellatio.

¶ Octauum priuilegium propter eundem honorem Cardinalibus seruandum, inductum est, ut cardinalis cui causa committitur, alteri Cardinali non inhibet, secus est in aliis, ut dicit deci. ultima. de dolo. & contur. in antiq.

49 **¶** Nonum priuilegium, quod licet illa clausula appellatiõe remota in commissionibus prælati, & quorumcumque intelligatur de appellatione friuola, posita tamen in commissione facta Cardinali, intelligitur de quacunque appellatione, & itaq; neque iuste, neque iniuste a sententia illius poterit appellari, ita dicit Paulinus in tract. de offi. & pot. cap. se. uac. in penul. fol. in sit. colum. & ante ipsum hoc tenet Milis in uerbo appellari non potest a sententia lata per Cardinalem. Et tenet Bal. in. l. i. in. ii. colum. ff. de offi. prefec. & Roma. in singul. incip. appellatiõe remota, quæ omnia sunt noua in hac materia, pro quibus uide, quæ dico supra in proœmio regularum. q. iiii. numero. 2.

¶ Decimum priuilegium speciale est, quia in pari causa quæ Cardinalis habet partes contra alio, Rota solet in dubiis gratificari pro Cardinali prout uidi tempore meo fieri in causa Mediolanen. pro Re. Cardinali Cæsarino, & ita semper fuisse antiquis temporibus obseruatum, dixit D. Simonetta.

¶ Ad propositum redeundo, istis igitur regulis non solet communi. et iuratum derogari, sed ex usu signaturæ inductum fuit, quod in fauorem Cardinalium possit fieri derogatio propter rationem, quam dixi. **¶** Reperta est tamen pro commoditate curialium una honesta, & moderata derogatio ad dictam regulam. xxx. quæ uoluit commissiones non ualere, nisi si prius literis expeditis super gratia facta: Nam ad effectum, ut ante terminum ad articulum iurisdictioni iudici detur, ut actor causam instruat cum sua commoditate, & præparet necessaria ad iudicium, conceditur ei in commissione ista moderata derogatio, seu potius suspensio regulæ, uidelicet, dummodo ante terminum ad articulum literas expeditas dierit. &c. Et hoc fit, ut dicitur, ut interim auditor habeat iurisdictionem, qui alias nullam haberet obstante prædicta regula. Perquam quidem derogationem per solum commissionem concessam non inferitur molestia possessori, iuxta. tex. in. l. libertus. ii. ff. de in ius uoc. cum concor. ut per Fely. in. c. ex tenore. in colum. i. de rescrip. & dixi latius in. §. f. conales. inst. de actio. **¶** Et quamuis ante prædictum terminum ad articulum, præcedant tres alii termini, uidelicet, ad dicendum contra commissionem, ad libellandum, libellariq; uidentur, & ad iurandum de calumnia, ex quibus possit molestia prætendi, ratione citationum, quæ in prædictis terminis requiruntur, nihilominus illa molestia non est considerabilis, nisi reus propter hoc aliquas impensas fecisset, quia tali casu haberet locum dispositio. d. c. ex tenore. Nam quoad molestiam iura tantum hoc considerant, utrum reus fuerit fatigatus laboribus, & expensis, ut patet in. c. ceterum. & in. c. fi. de rescrip. & in. c. dispensia. ubi post alios dixi eo. tit. libro. vi. & in clem. i. eo. tit. cessante tamen tali molestia non potest alias dici reus vexari, cum nihil laborer, nihil expendat.

52 **¶** Verum, quia prædicta clausula apposta in commissione, uidelicet, dummodo ante terminum &c. successit temporis, ut experientia docuit, cepit esse damnosa, ex eo, quia eius occasione excogitabantur fraudes, propter quas de facili beneficia efficiebantur litigiosa. Inuenta fuit alia moderatio, & salutare remedium per quod huiusmodi fraudes cernerentur, ut statim dicam. Fraudes uero, quæ propter dictam clausulam dummodo ante terminum ad articulum, &c. committebantur, iste erant: Nam contingebat sapere, quod ego de facili

impetrabam commissiōem literis non expeditis cum prædicta clausula dummodo eas ante terminum ad articulandum expeditem, vigore cuius citari faciebam aduersarium meum, ad istum tantum effectum, ut si ille moreretur, uel cederet, ego peterem subrogari. Nā ex quo beneficium iam per commissiōem, & citationem effectum fuerat litigiosum, facile subrogatio concedebatur. Itaq; ex hac iniusta vexatione resultabant hæc mala. Primum, q̄ ordinarii sine eorum culpa priuabantur de huiusmodi beneficiis litigiosis prouidere, patroni prohibeantur presentare, expectantes etiam penitus excludebantur, ut in. c. ii. v. lit. pen. den. lib. vi. Et sequebatur aliud malum, quod deterius erat, quia multoties istis sic litem mouētib; nullum ius tpe commissiōis ad beneficia sic impetrata competebar. Sed per istā viam se in ius defuncti subrogando, ius de nouo acquirebant. Sicq; dabatur occasio certo modo piscandi beneficia uiuentium, forte in senili, & decrepita ætate constitutorum, in graue præiudicium prædictorum: ac ipsorum possessorum non ualentium de beneficiis suis iam effectis litigiosis libere disponere. Quamobrem, ut huic fraudi, & malitiæ occurreret, tur & Cardinalis Alexandrinus primus omnium, ut dicit Fely. hic in quibusdam apostolicis imperfectis, salutare remedium inuenit, & quandam moderationem ad prædictam clausulam, quam hodie signaturā uirtut, uidelicet, q̄ post prædictam clausulam. Dummodo ante terminum ad articulandum literæ expeditantur & c. adderentur hæc uerba, & q̄ interim beneficium non censeatur litigiosum etiam ad effectum regulæ de subrogandis, per quam quidem additionem subuentum fuit ordinariis, patronis, expectantibus, & possessoribus conuentis. An uero dicta clausula inuenta per Alexandrinum præferret exceptionē regulæ de triennali competentem possessori, ut, uidelicet, beneficiū nō obstante huiusmodi lite maneat pacificū, dicā inferius, & in regula de triennali. q. ii. & et in regula de subrogandis.

¶ Et est aduertendum, q̄ sicut signaturā in fauorem reorum possessorum, ne beneficia eorum per istam uiam fierent litigiosa, inuenit prædictam clausulam, ita & Rota tempore Leonis papæ. X. introduxit aliam utilitatem in fauorem actoris. Nam cum actor iuxta dictam clausulam teneatur expedire literas ante terminum ad articulandum, & literæ tunc dicuntur expeditæ, quando sunt plūbare, ut tenet Glosator hic: & quia Bulla dicitur plumbū pēdens, siue sigillū de auro, uel argento, iuxta glos. in uer. aurea bulla. in clem. i. de iur. iur. & tenet expresse Glosator in regu. xiiii. in. iiii. col. & in regu. lxx. in si. & facit tex. in. c. licet. de cri. fal. Et ante appositum plumbum, bulla dici non potest, ut dicit Alexan. in consil. ccxv. vi. si probationibus. in. ii. uoluit. Tamen Rota in fauorem actoris uoluit, q̄ licet actor produxerit bullam suam post terminum ad articulandum, & non appareat de die expeditionis, quod in dubio præsumatur expedita ante terminum, ut euitetur nullitas, ut latius de ista decisione superius memini. Imo in alia etiam causa uoluit Rota, q̄ sufficit in bullis mensis esse appositū per Rescribendarium, ut in una Gebenen. beneficiorum de mense Martio M. D. xx. conclusit Rota coram Domino Guliel. ut ipse idem adnotauit. Nam in dicta causa terminus ad articulandum fuerat seruatus de mense Decemb. & actor produxit bullas suas post terminum ad articulandum: sed in bullæ tergo erat apposta per rescribendarium ista dictio, De. quæ significat mense Decembri, non tamen apparebat de die, uoluerunt Domini per hoc actorem excusari. Nam licet illa appositio mensis de necessitate non concludat, expeditionem fuisse factam ante terminum ad articulandum, & nihilominus ad effugiendum contumaciam, debet p̄sumi actus in dubio expeditus legitimo tempore, iuxta notata per Bar. in. l. non solum. §. sed & reprobati. de ope. no. nun. Nam quando duo actus reperiuntur facti eodem tempore, in dubio ille actus præsumitur factus prius, qui fieri debuit, ut actus ualeat, & per quē excludatur delictum, ut notabiliter dicit Bal. in. l. cū in testamēto. §. hæc uerba. ad finē. ff. de hære. insti. Quod dicit memoria dignū Alex. in. l. diuortio. in. iiii. col. ff. sol. matri. & idē Alex. pro singulari illud dictū citat in. l. iii. C. de codicil. & in consil. lxxi. lecto, & discussio. in. iiii. col. lib. iiii. & inf. in. l. hac consultiissima. in. i. & sequenti col. C. qui test. fa. pos. & in. l. si. col. penul. C. de adic. di. Hadria. rol. De cius in consil. xi. in. xi. col. quæ addenda sunt ad Fely. in. c. pastoralis. col. iiii. de rescrip. Cū igitur in dicta causa Gebenen. terminus ad articulandum fuerat seruatus mense Decē. & in eodē mense reperiētur bulla expedita, licet nō appareat de prioritate expeditionis, in dubio præsumi debet bulla ante seruationem termini expedita, & non post, ut actus ualeat, & excludatur delictum. Ita Rota dicto tempore conclusit, & tempore meo hoc idem tenuit in pluribus aliis causis per prædicta motiua, quæ non posuit Dominus Gulielmus.

Et ista

Et ista, quæ dicta sunt, procedunt etiam si officialis apponerit in plica bullæ expedita tali tēpore, dummodo ex plumbū appareat de alio tempore. Ut cōcluserit Rota hoc mense Octobri M. D. xxxix. in una Salamantina præstimonii del orbada corā. R. P. D. Marcello episcopo Maritano. Nam in literis apostolicis Hieronymi de Arce actoris appositum fuerat plumbum Clementis, & tamen officialis in plica bullæ apposuit tempore Pauli III. hæc uerba, hodie expedita, & c. quo tpe cōsiderato, expeditio uidebatur facta post terminum ad articulandum. Tamen Domini non consideratis uerbis officialis iudicarunt bullam fuisse expeditam quando fuit plumbata, & sic tēpore Clementis, & per consequens ante terminum ad articulandum.

¶ Et quamuis signaturā pape, & Rota semper iuuerint possessores beneficiorum per appositionem prædictorum clausularum, ac etiam ipsos impetrantes per interpretationem proxime dictam subleuarunt, nihilominus excogitata postea fuit noua malitia per ipsos actores impetrantes, per quam prædictæ clausule eludebantur. Nam extorquent commissiōes cum derogationibus sub hac forma, uidelicet, Constitucionibus, & ordinationibus apostolicis, regulisq; cancellariæ apostolicæ S. V. illa præstimonii, qua inter cætera uoluit, q̄ casuum commissiōem, & inde sequuta, literis apostolicis non confectis, nullius sint roboris, uel momenti, cui specialiter, & expresse placeat derogare, dummodo præfatus orator literas apostolicas super huiusmodi concessiōis gratia expedit fecerit, ante terminum ad articulandum in huiusmodi causa per ipsum oratorem obseruandum. Stante huiusmodi commissiōe, & ea signata prædicti sollicitatores cauti, hanc regnam constringunt. Nā citare faciunt reum ad dicendum contra commissiōem seruatoq; illo termino nihil aliud curant facere, ad effectum, ut ipse actor non cogatur expedire literas in termino ad articulandum, sed expectant, q̄ reus citatus, qui forte propter dilaciones huiusmodi suspensus timet in longum protrahi, prosequatur litem, & terminos obseruet, quod facere potest in uim commissiōis obtente per actorem, cum sit iam effecta communis per productionē eius factam, & citationem ad dicendum contra, ut notat Inno. in. c. ex conquestione. de re sti. spol. & Rota in deci. xvii. de dolo, & contu. in nouis. Itaq; isto modo nō arctatur actor quin post terminum ad articulandum tentum: & seruatum per reum possit ipse literas expeditare. Et processus interim factus ualeat, quia commissiō prædicto modo impetrata non arctat illum ad expediendas literas, nisi ante terminum ad articulandum seruandum per ipsum actorem, non autem asseruatum per reum, & sic contra intentionem prædictæ regulæ, acta interim facta ualebunt. Et quia uerba commissiōis ita sonant, a quibus non eilet recedendum, l. non aliter. ff. de leg. iii. cum uulg. Ista tamen cautela malitiosa, iudicio meo, non uideretur tuta in Rota, & quæ considerat potius mentem, q̄ uerba regularum, iuxta tex. in. l. scite oportet. §. aliud. ff. de excu. uero. per quem tex. uoluit Rota in una Saguna parochiali de prados redondos pendente de anno M. D. xxv. coram me, q̄ regula cancellariæ dans prærogatiuam prælationis scriptoribus apostolicis, non intelligatur contra familiares papæ, attenda eius mente, licet uerba aliud præferrent. Et hoc propterea

¶ quia scriptores apostolici non sunt uere familiares, continui commensales, nec uere descripti, sed per priuilegium, & ideo non præferunt ueris familiaribus papæ, continuis commensalibus, qui sunt ueri familiares, & descripti. Prout antea bis fuerat, conclusum in una Barchinensi, canonicatus, & præben. inter Io. Cordellas, & Michaelē puig uertente coram R. Dom. Iacobo Simonetta de mense Nouembri M. D. xxxiiii. Sed in casu isto dici posset, q̄ ista cautela est contra mentem prædictæ regulæ, quæ facta est, ad obuiandum fraudibus impetrantium, qui habentes solam signaturā molestant possessores, ut laboribus, & sumptibus fatigati, ut sic cōponere cōpellantur, uel cedere iuri suo, ita a seribus accessus, & regressus expiscantur, ut in simili dicit tex. in. c. si. de rescrip. Et ita manifeste sit per hoc fraudis legi, & præfate regulæ. Nam amplexantes illius uerba contra eius mentem, & uoluntatem statuentis faciunt, ut dicit tex. in. c. si. de re. iur. lib. vi. & in. l. non dubium. C. de legib. Malitiis igitur hominum indulgendum non est, ut dicit tex. in. c. sedes. de rescrip. quia alias regula uerbis, & non rebus imposita uideretur contra tex. in. c. commissiō. de elect. lib. vi. & Et ideo sint aduertentes Rescribendarii, & præfati signaturæ, ut illa uerba deleat, vsq; per ipsum oratorem obseruandū & c. posita post uerba prædicta. Dummodo ante terminum ad articulandum & c. Et quod dictū fuit actorem literas expedire debere ante terminum ad articulandum, illud intelligitur de termino ad articulandum bene seruato, alias si ille ter

Et ista

minus ad articulandum fuisset male seruatus, & per consequens illa obseruatio termini esset nulla ex aliqua causa, aut ex defectu iurisdictionis, uel alias. Tunc talis obseruatio termini nulliter facta non esset actori, Et ideo Rota isto casu inuenit remediū, uidelicet, qd actor expediat bullas, & postea reiteret terminos etiam ad articulandum in uim bullar in nocentiana, uel uirtute noue commissionis, & talis reiteratio termini ad articulandum facta post bullas expeditas sufficit ad effectum prædictæ clausule, & ita sustinebuntur, & ualebunt acta sententia, & omnia alia ante literarum expeditionem facta, quæ nulla esse uigore dicte regulæ uidebantur, & licet de stricto iure uerba commissionis simpliciter de obseruatione termini ad articulandum loquentis deberent intelligi de prima obseruatione, si ue bona, siue mala, arg. l. boues. §. hoc sermone. de uerbo. signi. iuncto. §. semel. insti. qu. ma. non li. Et per consequens expeditio bullar, & acta facta post terminum ad articulandum etiam male seruatum non debent ualere. Tamen Rota tempore meo in una Maclouien. prioratus de tremebo, coram R. P. D. Ioanne Clerici, D. Petro Vorfcio, & D. Paulo, Et in una alia Nolana parochiali, coram me die Lunę. vii. Octobr. M. D. xxxii. inter Bartholomæum de sancta Cruce, & quendam Falconem episcopū Spicaren. Et etiam in alia Dolan. pro Marco Marmillon, contra Paleuzuela, coram me, vii. Julii M. D. xxxiii. tenuit, & conclusit contrarium, & quia, licet uerba illa dummodo ante terminum ad articulandum, &c. posita in dicta commissione, intelligi possent de prima obseruatione termini ad articulandum quomodocumq; facta. Nihilominus, ut actus ualeat contrarium fuit conclusum, Multa. n. contra strictā interpretationem iuris recepta sunt, ut actus ualeat, quæ alias nō admitterentur, ut tradit las. in. l. i. in. iiii. col. ff. de uerbo. oblig. Fuit igitur conclusum, qd illa uerba de obseruatione termini ad articulandum deberēt intelligi de obseruatione valida, non de inualida, iuxta tex. in. l. iiii. §. condemnatum. ff. de re iudicata. & l. quorrens. ff. de uerbo. oblig. & utrobq; late Moder. Sic itaq; hoc casu Rota tenuit sufficere actori, qd ante istam secundam reiterationem termini ad articulandum, licet post primam nulliter seruata bullas expediuerit. Et ita iā hodie seruatur, procedit igitur ea, quæ dicta sunt quando prima obseruatio termini ad articulandum esset bona, nam tunc si literæ non fuissent antea expeditæ, omnia acta sunt nulla, nec sanantur per reiterationem dicti termini, nisi per specialem commissionem, & tunc refectis expensis, ut dicam inferius loco suo.

¶ Et est ulterius notandum, qd licet regula requirat actuale expeditionem literarum ante dictum terminum, tamen sufficit producere apud acta ante seruationem dicti termini sumptum de registro literarum apostolicarum bullarum, licet non producat dictam bullam.

¶ Quia tale sumptum facit fidem in iudicio. Et ita tenet, & seruat curia Romana, prout dicit Rota decif. dxxi. incip. nota sumptum. in antiquis. Quam sequitur D. Bartholomæus Belenzi. Rotæ auditor in tract. de chari. subsi. q. cxiii. Quo in loco ponit practicam hodiernam extrahendi dictum sumptum a registro in causis pendente in curia, & extra.

¶ Considerandum est ulterius in dicta materia, qd in dicta commissione solet apponi, ut dixi, alia clausula per Alexandrinum inuenta, uidelicet, qd interim beneficium ipsum etiā quoad effectum regulæ de subrogandis minime censetur litigiosum, & sine tali clausula hodie non datur commissio, posui rationem superius. ¶ Sed ultra illa, quæ dixi, est unum aliud notandum, qd cum misterio apponitur in dicta clausula, & dicitur implicatiua etiam, ante uerbum quoad &c. Nam hoc factum fuisse arbitror propter multiplices alios effectus rei litigiosæ. De quibus per Glos. in. c. i. de alien. iudi. mut. ca. fac. & per docto. in. c. ii. ut lite penden. Nam appositio illius dictionis implicatiua beneficium non remanere litigiosum in aliis casibus, etiam quoad regulam de subrogandis, ut in rubrica. C. etiam per procuratorem, & ibi Bar. in. l. i. eo. ti. cum concord. ut tradit Decius in. l. cognitio. in. i. iii. notabi. ff. de offi. eius. Implicat igitur dicta appositio clausulæ etiam, plures alios casus, & operatur plures effectus notabiles in fauorem possessorum, quorum beneficia modo prædicto effecta fuere litigiosa, primus effectus est quem implicat dicta clausula etiam, quoad effectum &c. Quia possessor conuentus non obstat, prædicta lite sibi nota uigore dicte commissionis, interim possessionem beneficii libere in alium transferre poterit, nec reuocabitur per uiam attentati: quia cessat tunc uirtus litigiosæ, ratione dicte clausulæ, quod alia si non apponeretur clausula prædicta, inductum esset uirtus litigiosæ, quod prohiberet resignationem, iux. ea, quæ dicit decisio. iii. sub titu. ut lit. pen. in nouis. & in antiq. decif. iii. eo. tit. cum aliis, quæ Fely. tradit in. c. cum. i. & a. colum. iii. de re. iudi. meminit etiā Alexandrinus

Alexandrinus in. c. i. numero. 74. cum seq. iii. q. i. Prædicta ergo clausula inducit istum primum effectum in fauorem possessoris, & ex alia parte coercet, & tollit fraudes impetrantium beneficia uiuentium possessorum forte infirmorum, uel alias uerisimiliter propter senectutem de proximo morientium. Qui quidem impetrantes, uidentes se nullum ius fouere sepe inducunt litem super illorum beneficiis, non ad effectum, ut illam profectantur, cum nullum ius habeant, sed quoad hoc, ut ex tristi possessorum euentu, qui, ut dixi, uel propter longum senium, uel periculosa infirmitatem sperantur de proximo mori, beneficio regule de subrogandis gaudere, & ut possint ut sic de non iure faciant sibi ius, & priuent ordinarios partonos, & expectantes facultatibus illis a iure concessis, aut saltem ipsi possessorum sic citari ad curiam propter longitudinem itineris, & grauium impetrarum timorem, re dieo litis affecti, cogantur, uel cedere, aut pensiones super dictis beneficiis dictis molestatoribus consentire, uel quod facilius factum uidimus regressus illis, & accessus concedant, prout temporibus Iulii, & Leonis plures curiales hoc modo ditati sunt. Quibus fraudibus Martinus papa V. per suam constitutionem extrauaganitē, & nouissime Hadrianus papa VI. & deinde Paulus III. p. suas regulas obitauerunt, quas de non subrogandis talibus adde runt, similem etiam malitiam Bonifacius VIII. sustulit in. c. si. de renun. lib. vi. de qua Alex. & Moder. meminerunt in. l. filia. per illum tex. ff. sol. ma. & reassumit Decius in. cōsi. cxxx. colum. fi. Et ideo ante prouisionem factam per præfatos summos pontifices opportuna fuit ista clausula, quæ sustulit huc morbum, & prouidit ne per huiusmodi commissiones induceretur litis pendencia, nec beneficia efficerentur litigiosa, quæ alias de iure per commissiones prædictas, & citationem exequitam, inducebatur, ut not. in clem. si. ut lite pen. quam ad hoc pro notabili allegat Abb. panor. in. c. gratum. de officio deleg. & alibi saepe. Et licet, ut dixi, propter dictam clausulam factum sit, qd lis non dicatur introducta quoad reum, qui uigore dicte clausulæ præferantur ab hoc incommodo ne beneficia sua effecta sint litigiosa, erit tamen inducta lis quoad actorem impetrantem, respectu cuius dicentur beneficia prædicta in sui iudiciū litigiosa, quod quidē iudiciū potest considerari quoad tres effectus. ¶ Primus, quia si ipse actor ante terminum ad articulandum, dummodo post decretam citationem moreretur, tali casu censerentur dicta beneficia litigiosa in fauorem possessoris rei conuenti, & in odium actoris, adeo, qd ipse reus possessor posset peti se subrogari, & esset locus regulæ de subrogandis in fauorem possessoris, & diceretur uera lis, argumentum eorum, quæ dicit Egidius conclusionē. cccxxx. quæ incipit si faciens committi. facit quod dicit idem Egidius conclusionē. dxxv. quæ incipit si pendente inquisitione &c. Et ita et in una Toletana portionis tenuit Rota coram R. P. D. Petro Vorfcio X. Nouembris M. D. xxxiii. & hoc probat late Fely. in. c. super literis. colum. ix. vers. limito. i. de ref.

¶ Secundus effectus dictæ litis pendencie erit, qd de priuilegia impetranda pendente ista lite per ipsum actorem, ac qualibet alia gratia per eundem obtentæ in præiudicium possessoris, aduersarii super eos, super quo lis pendet non ualebunt, non facta mentione de dicta lite, adeo, quod eadem lite durante nullum dicto actori commodum, nec reo incommodum inducent, per ea, quæ Oldra. dicit in consil. cccxcix. colum. ii. & idem reus, nihilominus excipere poterit de regula de non tollendo iure quaesito, & uti aliis remediis iuris, ut probatur in. c. causam. qd. de testi. Et ibi bo. glo. & in. c. i. & c. dilectus. ut lite penden. c. dudum. de priuileg. cum similibus. ¶ Tertius effectus, quare dictus actor impetrans non potest cedere ius suum alteri etiam ante dictum terminum ad articulandum. Et cessio quoad ipsum diceretur facta lite pendente, consequenter posset talis cessio reuocari per reum possessorem tanq; attentata, clem. i. §. si uero. ut lite penden. facit, quod dicit decif. x. rit. ut lite penden. in nouis, & quod dicit Egid. decif. cii. & ita declaratur decifio. iiii. eo. ti. in no. quæ uoluit & reum possessorem attentare si lite pendente in alium cedat, quod intelligitur quando est lis quoad eum, sed in casu isto non est lis introducta quoad eum, nisi quatenus sit sibi proficuum, sed quoad actorem est uera lis in eius odium, & hæc lis quoad ipsum actorem impetrantem inducta fuit, per solam commissionem ab eo obtentam, & citationem decretam contra aduersarium, licet illa irritati notitiam non peruenierint, ut dicit formaliter Roma. consil. cccxxx. incip. circa p. i. col. vbi dicit, qd clem. ii. ut lite pendente. uolens ad introducendum litis pendenciam requiri, citationē in citati notitiam peruenisse procedit, nisi quoad litis pendenciam introducendā ex parte agentis, quia sufficit, quod ad ipsum actorem solius citationis decretum ab ipso eo, quod facta fuerit citationis executio. Ratio istius

dicti est, quia ex quo ipse actor certus est de commissione, & citationis decreto, amplius certiorari non debet, vt in c. eū qui certus. de reg. iur. li. vi. & c. ab excommunicato. de rescri. cū simili. Et ita in una Valentina parochialis de pego praxeritis annis coram R. D. Raynaldo Petrutio, & in eadem postea coram R. D. Io. Mohamedano, & in alia Cōchen. coram tenuit Rota, ut dicā in regula de triennali. q. li. & in regula de annali. q. xlvii.

66 **U**terius sciendum est, qd commissio literis non confectis non datur super duobus beneficiis, nisi contra unum, & tunc ita demum si ambo beneficia sint eadem supplicatione impetrata ex persona eiusdem, quia tali casu unica censetur gratia, ex quo signatura dicit, fiat ut petitur, iuxta regulam cancellarie. lx. facit. l. scire debemus, cum materia. ff. de verb. oblig. Nec sufficit tantum, qd commissio super pluribus beneficiis sit contra unum, nisi apponatur ista clausula unica supplicatione impetratis, & qd causa super uno iā est instructa coram auditore, qui est super materia bene informatus. Nam tali casu ne contentia causarū diuidatur, committitur causa eidem, alias non datur commissio. Ratio praxictorum est, quia ex quo notariū Rotę hodie commissiones singulorum beneficiorum sibi per unum diuidunt, & emolumenta suorum officiorum ex registris conficiendis super quolibet beneficio capiunt, si una commissio plura beneficia contineret, & illa distribuere, uni notario, redundaret disparitas distributionis, in praxiudicium aliorum, propter maius lucrum, quod ille perciperet ex commissione continente plura beneficia. Et post hæc fraus procurari de facili, nisi notarius talem commissionem continenter plura beneficia loco plurimum commissionum sibi distribuendarum computaret, oportet igitur, qd isto casu verificetur coram auditore narrata in commissione, videlicet, qd illa beneficia sint unica supplicatione impetrata, & qd causa alias sit coram eodem auditore instructa super altero ex illis beneficiis, nam hoc modo commissio procedet, Et ista omnia procedunt, quando commissio

67 **si** continens plura beneficia est impetrata contra unum. Secus si peteretur talis commissio super duobus, ut pluribus beneficiis, non unica supplicatione impetratis contra diuersos, quia talis commissio concedi non solet. Nam ex quo sunt plures diuersę gratię in diuersis supplicationibus debet pro unaquaq; obtineri specialis commissio, & de per se se parata. argumento eorum, quę dicuntur de pluribus capitulis connexis, uel separatis per doct. Moder. in c. translat. de consti. & per glo. in l. etiam. §. i. ff. de minor. per Bar. in l. Aurelio. §. idem questur. ff. de lib. leg. per Bal. in l. ii. C. de re iudi. & in l. ampliore. de appel. Nam clarū est, qd aliqua conceduntur ratione conuictatis, quę alias non concederetur, ut not. Specul. in tit. de sen. excom. §. ii. vers. sed pone. Et facit text. in l. cum actum. & quod ibi not. Bar. ff. de neg. gest. & in c. quanto. de iudic. dixi in singula. meis super l. que dam. ff. de acqui. re. domi. subreptis Parauii.

68 **P**ostremo quoad hanc signaturam super dicta materia addo unum, videlicet, qd quando processus est nullus, ex eo, quia literę non sunt expedite ante terminū ad articulandum, vel ex alio defectu non datur commissio super ualidatione processus, nisi cum ista clausula, scilicet, parte legitime citata. Nam licet sanentur defectus processus, tamen defectus citationis est insanabilis, etiam resectis expensis, & hoc quando in totum fuit omissa citatio. Secus quando non fuit debito modo exequuta, quia non fuit seruata forma. Nā talis nullitas cum clausula dummodo ad notitiam citati peruenerit, solet sanari. Et tunc sufficit, qd probeatur de tali citatione notitiam habuisse, ut probat tex. in cle. causam. ad fi. de elect. Et tradit Roma. cōsi. cccxx. & Rota decif. cclxxi. in nouis. Et inter modos probates qd sic, citatus habuit notitiam, est unus, videlicet, si postea misit procuratorem ad illam causam, ut ponit Egidius decisione. lix. & alia. dxxxix. Prout in mea Compstellana archidiaconatus contigit coram D. Paulo Capisteco per R. D. Io. Paulum confirmata anno preterito M. D. xxxviii. pro quibus videnda sunt, quę late scribit Fely. in c. cum contingat. de rescript. Itis ergo casibus sanatur defectus minus legitime citationis. Secus quando in totum fuit omissa, quia tunc talis defectus, ut dixi, insanabilis est, ut probat tex. in clem. pastoralis.

69 **vers.** ceterum. de re iudic. Etia si papa in commissione apponeret clausulam suppletentes defectus si qui forsitan interuenerunt, nam intelligitur illa clausula quoad defectus iuris positiuū, puta contra solennitates requisitas a iure, secus quoad defectus iuris naturalis, prout est citatio, ut dicit Car. in .d. cle. in. iii. notabili, & Abb. in c. i. de transactio. referendo Specul. in titulo de legato. §. nunc ostendendum. vers. xviii. Et hoc, quod dictū est, defectus iuris positiuū tolli per dictam clausulam, procedit de iure communi, tñ secundū regulas cancellarie

cellarie non sufficit simplex clausula suppletentes in genere, nisi defectus explicetur, vel supplicatio signata fuerit per fiat, ut petitur, ut expresse dicit vna regula cancellarie posita infra n. 39. & hoc dicit Alex. post alios p eū adductos in consil. cxcv. incip. assumo. in. iii. col. vers. dicit tñ. & in. iii. col. vers. cōprobat. in. ii. volu. Ex cuius dictis arbitrator constat fuisse illā regulā. Et talis expressio defectuū adeo est necessaria, qd et si dispensatio concessa fuerit motu proprio expressio defectuū requiritur, ut probat And. Sicul. in c. ab excōicatione. in. ii. col. de rescrip. Tamen hoc dictū And. sicul. iudicio meo, uideretur dubitabile, nisi illud intelligamus procedere in defectibus personarū, quia in defectu solennitatis actuū non uideretur uerę, ex eo, quia talis defectus et in genere p clausulā motu proprio, & ex certa scientia purgat, ut probat Alex. in consil. lxxx. col. v. vers. circa sextū & c. lib. i. & in consil. cxi. in. ii. col. uol. vi. Et ista oīa de plano procedunt, quoad defectus descendentes de iure positiuo, ut dixi, excepto uno casu relato per Car. in. d. vers. ceterum. qui uoluit, qd per hōi clausulam suppletentes, nō inducatur absolutio ab excōicatione per clem. si summus. de sen. excom. quod dictum est notabile, ex eo, quia talis defectus uideretur esse iuris positiuū, iuxta notata in c. veritatis. de do. & contu. & per Modernos in c. post cessationē. de proba. Tamē hoc ideo est, quia per illā clausulam non inducitur aliquid extrinsecum, neq; dispensatio, neq; habitatio personarū, arg. eorum, quę dicit Alex. in l. quidam consulebant. in. ii. col. ff. de re iudic. Nec minus, ut dixi, papa per dictā clausulā supplet defectū naturalē, qualis ē citatio, quę dī esse de iure naturali, & diuino, ut probat Abb. in. c. i. de cau. pos. & pprie p bonas rationes, quas latius cōprobat ibi Io. Rugerius de la mota Modernus repetens in

71 **iii.** notabili, tñ hinc est, qd p papā, nec aliu principē citatio tolli, vel suppleri potest, ut tradunt ibi postri Moder. post Maria. in tract. cita. & Fely. post Inno. & oēs in c. quę in ecclesię de consti. Imo et in casu in quo dispensare posset, nō intelligitur uelle suppleri defectum, nisi exprimat, ut tradit Fely. in c. postulasti. in. xvii. col. vers. tertius casus. de rescrip. Et quod dictū est de citatione, idē est in consensu quē papa non potest supplere, ut uult notabiliter Io. And. & Panor. in c. p uenerabilē. qui filii sint legit. vbi dicit, qd papa nō potest inducere matrimoniu suppledo cōsensum, cū ille sit de iure naturali. Et eodē modo,

72 **neq; signatura papę** solet supplere defectū mādatis. Nā ubi processus est nullus, uel sententia nulla ex defectu mādatis nō potest talis infirmitas hōi stilū Rotę sanari, et resectis expensis, iuxta tex. in c. in nra. de procu. & in l. licet. C. eodē tit. nec iste defectus iustificat, ex eo, quia reus malitiose tacuit, nō opponēdo in tpe exceptionis mādatis, & sic dedit cām, vt actor laboribus, & expen. fatigaretur, pp quod uideretur eidē teneri ad expēsas, iuxta c. exceptionē. de excep. Et quod notabi. scribit Egid. cōclusionē. cccxvi. incip. in causa & c. quia debet imputari sibi pars, quę añ oīa non perquisiuit mādatum, nec excusatur si processus sine mādato pp culpā iudicis non inquitentis in principio litis de legitimatioe psonarū, prout facere tenebatur, iuxta tex. in cap. i. de accusa. & l. si queramus. ff. de testa. & l. quidam referunt. vers. esse. n. debet. ff. de iure codicil. & in l. si in diē. in principio. ff. de condi. & demōstra. Nā, ut dicit glo. in l. v. liberis. C. de colla. in primis quarendū est de psonis, quę ante oīa sunt legitimandę p iudicē, qd pōt, & debet ex officio cōpellere procuratorē, exhibere mādātū ne ipse iudex laboret in uanū, ut dicit glo. no. in. c. i. ver. absentia. de ele. li. vi. & ponit Roma. consil. lx. in fine. Nā ista culpa iudicis nō excusat partē, qd hoc et ingreueri debuit, nā quilibet teneat esse diligēs in pscrutando, & bñ uidēdo, qd sibi expedit, put facit Florētini, qd in Per. de ancha. in consil. cccv. psumunt diligētes. Nā ut dicit Io. Bocacius, Nō ha d'essere losco, chi ha da fa cō tofco. Et iō talis negligētia sibi imputari debet, dicta ergo nullitas est insanabilis pp defectū cōsensu, qd exigit in mādato procuratoris. Hinc ē, qd mādātū p nullitas nō psumit, vt dicit Bal. in l. i. C. de reb. alie. nō alie. & in l. ii. C. si ex fal. inst. & hoc pp defectū cōsensu. Sed ista oīa limitat nō procedere qñ in actu antiquo mādātū enunciat, nā tali casu mādātū sequitur interuenisse, vt tenuit idē Bal. sibi contrarius in quoddā suo consil. quod refert, & sequitur Curtius in consil. lvii. Et ita hōi ista consilia iudicauit Rota per tres instantias in causa Tridentina confinium coram R. P. D. Jacobo Simonetta de anno M. D. xvi. vt latissime refert D. Guliel. Cassio. Iorus in quadā decisione sua inci. lata erat sententia. quo in loco inumerabiles rationes ponit, pp quas mota fuit tñc Rota ad tenēdū istā limitationē ad dictū Bal. in. d. l. ii. quod et limitat Fely. in c. sicut. in. xvii. col. de re iudi. Et isto casu defectus mādatis est sanabilis. Et quod dictum est de defectibus citatio

73 **nis, & mādatis,** quę regulariter in hac signatura iustitię non sanantur, Idem est in defectu

citatio
consensus
mādatis

jurisdictionis, & competentia, que nec etiam sanantur, quia ubi non est iurisdictione processus, & inde sequuta sunt nulla, non solum ex defectu consensus, sed etiam propter defectum solennitatis, quae non ponit coram alieno iudice interuenire, ut dicit Abb. & alii in c. significasti. in pe. columna. de fo. compe. Et iste defectus iurisdictionis est tam infectus, & scabiosus, q̄ rescriptum sanans omnes, & quascumq̄ nullitates non comprehendit sub illa generalitate verborum defectus iurisdictionis, ut tradunt docto. post glof. fin. in clem. i. de sequest. pos. & fruct. Nam iurisdictione est lapis angularis iudicii, de qua in primis, & ante omnia constare debet, vt in capitulo cum in iure. de officio deleg. ¶ Hinc euenit, quod licet contra tres sententias conformes non possit opponi aliqua exceptio, donec sententiae fuerint exequutae, clem. prima. de re iudic. non tamen excluditur exceptio nullitatis ex defectu iurisdictionis, secundum doct. ibi, & hoc videtur sequi Cal. in consil. viii. titulo de re iudic. & tenet expresse Petr. de anchora. in consil. lxxviii. excellens domine. in. iiii. columna. & illam glof. d. clem. vnicę. sequitur Soci. consil. cclxxiii. columna penultima. cum pluribus concord. vt scribit Decius in consil. xxxviii. circa primum. col. v. facit, quod in simili dicit Bar. in. l. prima. §. hoc interdictum. ff. q̄ vi. aut clam. ¶ Isti igitur tres defectus enumerati, videlicet, iurisdictionis, citationis, uel mandati, sunt veluti tres illae infirmitates in sanabiles, veluti podagra, rabies, & lepra, iuxta illud Quidii secūdo de Pōto, Soluere nodosam nescit medicina podagram, Nec formidatis auxiliatur aquis. ¶ Alię tamen nullitates per signaturam facile sanantur adiuncta illa clausula refectis expensis, ut exemplum ponit Dominus Gulielmus in collectaneis decisionum decisione incip. firma est propositio. ¶ Et eodem modo reparantur per istam signaturam iura partium, quae fuerunt a principio litis inualida si lite pēdente superueniat bonum ius. Nam tali casu facile obtinetur commissio, q̄ auditor attento bono iure oratoris procedat super hoc nouo iure, ut exemplificat Gemi. in consil. lxxix. & Roma. consil. cxcix. & Egid. consil. xxxv. quia talis commissio erit iusta, & honesta, ex eo, quia secundum iuris dispositionem possum lite pendente acquirere mihi ius bonum, etiam post conclusionem causae, ut dicitur prædicti docto. & notabiliter firmat idem Egid. in deci. dclxii. & deci. cii. declarando, ut ibi per eum, qui ponit practicam citandi ad dicendum contra ista iura nouiter producta, & idem dicit Abb. in capitulo fin. ut lit. pen. cum concor. vt scribit Deci. in capitulo primo. in. ii. col. de consil. vtili. ¶ Sed aduertendum est, q̄ ista, quae dicit Egidius, & prædicti docto, de plano procedunt in beneficiis, 77 bus, scilicet tamen in profanis, ¶ quia in illis ius de nouo emergens post conclusionem in causa censetur obuenerit post sententiam, & ideo requireret nouum iudicium, & nouam telam, ut dicit Bar. in. l. si mater. §. eandem. in fi. ff. de except. rei iudic. cum cōcor. vt tradit Alex. in consil. xxxix. incip. vertitur lis. in secunda columna. & consil. cl. columna si. libro quinto. & ideo prima terminorum obseruatio hoc casu non sufficeret, ut dicebat Egid. quia in profanis requiritur, q̄ ius illud obuenerit ante conclusionem in causa, ut tradit idem Alex. in consil. cclxxvii. uiso themate. col. si. libro quinto. Declarando tamen, ut notabiliter scribit Paul. de Cast. in. l. si necessarias. §. si. ff. de pig. actio. & aliquid per eundem in. l. cum vir. ff. de vſucap. Et isto casu putare in euentu in quem papa per cōmissionem suam mandaret auditori, q̄ ex eis dē actis procederet, attēto bono iure post cōclusionem, acquisito, q̄ laederet aduersariū, & uti posset exceptione regulę de nō tollēdo ius quęsitū, ut Roma. dicit in cōsil. clxxvi. col. pe. sicut iudex, qui admitteret articulos post terminū diceretur me grauare, ut in deci. xxvii. in no. de quo in. d. regu. mētionem feci, saltē hoc ¶ negari nō posset, q̄ iste, qui n. aut ius acquisiuit deberetur alteri condēnari in expensis, quia frustratorie vsq̄ ad conclusionem fecit illū litigare super malo iure, nā si a principio bonū ius pduceret, forte pars non cōtenderet, sed litū cederet, nec laboribus, & impēis frustra grauaretur. Ex quo igitur temere fecit illū litigare iustā litigandi cām habuit, & ideo videtur eidē condēmandū in expēsis. arg. l. eū quē temere. ff. de iudic. ¶ Hoc tñ limitat notabiliter fm̄ distinctionem Bar. in. l. nō potest. ff. de iudic. vt ibi p̄ eū. Secundo limita hoc p̄cedere q̄n̄ ille idē q̄ incepit, & mouit litē sine aliquo iure, & acquisiuit nouū ius post cōclusionem causę eēt, qui sententiā in fauorē canonizatoriā noui iuris reperita ret, secus vero si alius in locū eius p̄ eius obitū subrogatus illā obtineret, quia tali casu cessat ratio. d. l. eū quē temere, quia hoc casu cōdēnatus non potest de isto subrogato conque- 78 ri, q̄ eum temere, & frustratorie fecerit litigare vsq̄ ad causę conclusionem, & ideo p̄cō- nā quā merebat primus litigās nō debet iste subrogatus incurrere, quia nō v̄r subrogatus quoad

quoad p̄cōnam, quae accidentaliter prouenit ad ius, vt probatur in. l. item ueniunt. §. cum prædiximus. ff. de peti. hæc. facit. l. prima. ff. de in. lit. iur. præsertim, quia in beneficiis creatur nouum ius per subrogationem page, & non transfunditur illud idem, quod habebat defunctus, ut tradit Ioan. An. in capitulo si tibi absentis. de præben. libro sexto. & in capitulo primo, & secundo, vt lit. pend. eodem libro.

79 ¶ Et fm̄ hoc esset dicendum, ¶ quod subrogatus per cōmissionem ad prosecutionem executorialium teneretur de nouo petere sibi decerni executoriales, licet iam fuissent de crete pro defuncto, & etiam deberet eas de nouo intimare condēnato, licet defunctus eas iam intimasset, quia si illud est accidentale in subrogatum non transfunditur, præsertim, quia si in eo creatur ius de nouo debet intelligi cum qualitatibus suis, ut nihil habeat ex antiquo. Tamen in istis duobus casibus contrarium tenuit Rota in una Aurien. monasterii de offera cotam R. Do. Ioanne Paulo Ptolomæo, pro Reuerendissimo Card. Farnesio Vicecancellario. Nam in dicta causa voluit Rota post plures informationes aduocatorum, & propositiones causę, ¶ Quod executoriales iā decrete in personā defuncti non deberent de nouo decerni propter subrogatum etiam si ille fuisset decrete vigore sententię late per contradictas a qua fuisset appellatū a die notitię, quae appellatio fuerat deserta, adeo, q̄ domini uoluerunt, q̄ iudex primus exequi posset executoriales prius decretas, pro qua decisione ultra alia fuerunt alleg. ea, quę Bar. & las. tradūtin. l. tale pactum. §. qui pro uocauit. ff. de pact. & Fely. in. c. ex parte. el. ii. in antepenul. col. de rescrip. & ita Rota conclusit, quoad istud primū caput die. xvii. Martii M. D. xxxviii. ¶ Tamen circa hoc est aduertendum, q̄ ista procedunt, nisi post appellationem, & restitutionem late fuissent vna uel duę sententię confirmatorię primæ sententię, quę transiissent in rem iudicatam, quia isto casu decernendę essent nouę executoriales, nec signatura concederet commissio- nem, q̄ sit locus primis executorialibus decretis vigore primæ sententię, ita dicit D. Guliel. Cassiodorus conclusum fuisse in signatura iustitię ipso presente. Ratio fuit, quia per restitutionem euacuate fuerunt primæ executoriales, & impedita executio. c. suscitata. cū glo. de rest. in. integ. cum uulg. ergo requiritur, q̄ de nouo decernantur vigore ultimarum sententiarum, quia actio non nascit ex prima sententia, sed ex secundis, ut not. Bar. post glo. in. l. eos. in ver. iniustam. C. de appella. cum aliis concord. ut scribit D. Guliel. in quadam decisione incipien. habuerā sententiā &c. ¶ In secūdo vero capite, ¶ videlicet, quando iā prius fuerat per defunctum facta intimatio executorialium cōdēnato nunquid subrogatus ad prosecutionem executorialium debeat iterum de nouo eas principali condēnato intimare, fuerunt varę inter dominos opi. Nam quidam dicebant requiri intimationem de nouo, ex eo, quia plura poterant per condēnatum contra subrogatum opponi, quae forte non militabant contra defunctum, iuxta ea, quae dicit Card. in cle. i. de sequestra. pos. & fruct. adducebatur ad hoc etiam decisio. Rotæ. cccxx. licet in causis. in no. quae voluit nouam gratiam intimandam, reo etiam contumaci propter prædictam rationem, quia forte poterit eā de subreptione impugnare, præsertim, quia hic agitur de priuatione a beneficio, & de incur- rendis censuris, quo casu quādo de priuatione agitur, gratia noua intimari debet de nouo, vt dicit decisio Rotæ. dclcl. in antiquis. Et ideo domini in una Cremonen. p̄sonis priora- tus dixerunt necessariam fuisse intimationem, non obstante noticia rei uaga quando agebatur de incurrēdo censuris, & priuatione beneficii vigore bullę expeditę, ¶ quo casu certa, & indubitata noticia, & citatio personalis requiritur, iux. not. per Fely. in. c. quoniā. §. porro. col. antep. vt lit. non contest. & in. c. cū contingat. col. pen. de rescrip. & tenet Ro. in consil. cccclxxi. incip. in casu præmissio. in. ii. dubio. & ita iudicauit Rota in dicta causa Cremonen. Coram Domino Christophoro Panigarola die. x. Decembris M. D. xxix. sic videbatur hic dicendum. ¶ Tamen istis non obstan. Rota in dicto casu determinauit nō requiri intimationem executorialium iterum fieri, reo condēnato, ex quo iam fuerant prius intimatę, sed sufficere eas intimari eius procuratori apprehenso in curia, ita conclusit, & iudicauit Rota in eadem causa Aurien. coram eodem Domi. Ioan. Paulo. xxiii. Ianuarii eo. anno M. D. xxxviii. Voluerunt tamen Domini, q̄ procurator cui secundo loco in timari debebat executoriales posset petere dilaciones ad partes ad cōsulendū Dñm. ¶ Nō obstant mō decisiones superius in cōtrariū alleg. v3. deci. dclcl. in an. quia illa decisio p̄cedit in principali gratia priuationis, secus in accessoria, vnde si reus fuisset citatus in negotio principali, & p̄dēte lite, obtrēta eēt gratia si neutri cōtinēs priuationem sufficeret illā trimare

procuratori domino lictis in curia apprehenso. Ita tenuit Rota in una Conuersana Archiepresbyteratus coram me de mense, Februarii M. D. xxxiiii. & ita limitant dictam decisionem. de cl. Nec obstat dictum Cardina. in dicta clem. prima. & decisi. cccxx. quia illa procedunt in gratis obtentis lite pendente ante sententiam, secus in negotio executio, quia ne perfrivolae exceptiones forte requirentes altiore indagine executio impediatur, facta prima intimatione, non requiritur alia, & ratio est, quia illa exceptio subreptionis, uel inhabilitatis, quae opponi poterat in casu illius decisionis. cccxx. extinguitur per transitum in rem iudicatam, ut dicit Abb. post Inno. in capitulo constitutus. vers. extra glo. de rescrip. facit. l. ff. in. fi. C. de ordin. cog. Nec minus obstat. decisio, nouissima facta in. d. causa Cremonen. quia ibi prius non fuerat facta aliqua intimatio, prout hic, quo casu intimatio principalis requiritur, sed hic sufficit, q̄ secunda fiat procuratori.

83 **Est tñ vterius aduertendū** ꝑ circa praedictam regulam. xxix. quae requirit expeditionem bullarum praerambulam iurisdictioni, Quia illa regula procedit in literis super quibus ius aetoris principaliter fundatur, secus uero esset in iure optulatio ad ius principale, ut sunt gratiae perinde ualere nouae prouisiones, & alia huiusmodi, quia tales gratiae non petuntur canonizari, nec illarum vigore aliquid adiudicari, non requirunt literarum expeditionem, & in talibus regula non procedit. Imo si bullae super illo iure, quod petitur canonizari essent expeditae cum mille defectibus, satisfactum uideretur regulae, prout superius in questionibus dixi. Nec obstat, q̄ in commissione inest tacita conditio, quae aliquando etiam in signatura moderna exprimitur, uidelicet, q̄ ita demum iurisdictioni detur, quatenus literae prius fuerint expeditae, quae conditio in forma specifica impleri deberet, iux. l. meuius. & l. qui haeredi. ff. de condi. & dem. quia respondetur leges illas procedere in conditionibus dandi, secus in conditionibus faciendi, ut hic, quia possunt tunc conditiones in forma aequipollenti impleri, ut patet in. l. in conditionibus. §. si patronus. eo. tit. & limitat latius illas. l. Moder. gataula in. l. i. §. si stipulanti. ff. de uerborum oblig. notabiliter Decius in rubrica de proba. in antepenult. col.

84 **Confirmatur ista opi.** Ex his, quae quotidie in signatura iustitiae in simili casu practicae, v3, ꝑ qñ causa pensionis committitur cum clausula absque retardatione solutionis pensionis. Nam illa clausula concedit etiam auditori iurisdictionem, sub conditione, quia illa uerba sine retardatione, sunt ablatiui absoluti, quae resoluuntur in conditionem. uulga. la testatore. ff. de condi. & dem. Adeo, quod iudex non possit procedere, nisi prius soluta pensione: Et tamen illa conditio recipit limitationem, & declarationem ex interpretatione signaturae, & Rotae similem casui praecedenti, uidelicet, nisi ex productione bullae referentis ipsius pensionis resultaret exceptio, per quam iuste denegari posset solutio, quia tali casu non diceretur retardari, & iudex, siue auditor procedere poterit etiam non facta solutione, per ea, quae dicit Bartho. in. l. prima. §. & parui. ff. quod vi, aut clam. Et est aduertendum, quod isto casu signatura dat commissionem constituto de bono iure. Ut iudicauit Rota annis praeteritis in una Toletana praestimoniorum coram me pro Domino Petropacheco contra Io. de la raya, quae sententia postea confirmata fuit per R. P. D. Marcellum. Et ille casus fuit magis difficilis, quam iste de quo agitur, ex eo, quia ibi. D. Petrus fuerat iam prius condemnatus per auditorem camerarum ad soluendam pensionem, & nihilominus data fuit illi commissio, quod constituto ex eisdem actis de bono iure, & non iure aduersarii, ego procederem sine illa clausula absque retardatione. **Et per praedictam doctrinam Bartho.** in dicto. §. & parui. ꝑ fuit etiam in signatura decisis alius notabilis casus

85 in proposito, ut refert Domi. Anton. de Burgos Hispanus in quibusdam notis signaturae, uidelicet, quidam Titius habebat facultatem transferendi pensionem, quam faciebat sibi Gaius beneficiatus ex forma bullae, cum hac tamen conditione, quod quando Titius pensionem in alium transferre uellet, debere prius infra tres menses intimare sibi translationem siendam alias translatio esset nulla. Accidit, quod Titius non facta aliter intimatione Gaio transfuit pensionem in Martinum, Martinus adueniente termino solutionis petit pensionem sibi translata a Gaio debitore, contra quem recusantem soluere commisit causam cum dicta clausula sine retardatione, Gaius negat se teneri ad pensionem, ex eo, quia sibi infra tres menses non fuerunt intimatae bullae translationis, ut cauebatur in bulla, Martinus replicabat Gaium non esse audiendum ante solutionem propter illam clausulam commissionis sine retardatione solutionis pensionis, fuit conclusum in signatura

gnatura Gaium audiendum, & esse dandam illi commissionem directam eidem auditori, quod constituto de exceptione illa Gaii resultantem ex inspectione literarum, non teneretur interim soluere, uerū, quia super hoc multū contendeatur, fuit de consensu partiū sic modificata commissio, cū hac clausula, v3, data tñ cautione in forma depositi de pensione soluenda in euentum succumbentiae, & sine ista clausula, commissio fuisset concessa, si pars ultro cautionem non obtulisset. **Et est aduertendum,** quod licet inferiores a Papa possint suscipere pensiones imponere, in casibus notatis per Paulum Romanum in tractatu pensionis. questione prima. num. 10. & 11. & questio. quarta numero. 10. & habetur in capitulo pastoralis. de his quae fi. a praelat. & in capitulo nisi. ubi Abb. in fin. de praeben. Tamen in illis pensionibus de stilo signaturae non solet in commissionibus apponi dicta clausula sine retardatione, secus est in pensionibus impositis per papam, ratio diuersitatis est, quia inferiores a Papa non possunt, nisi certis casibus, & causa expressa imponere pensiones, quae non transeunt ad successores, ut not. Ioann. baptista de santo Seuerino in tractatu. pen. questio. iiii. & docet. in capitulo extirpanda. §. fin. de praeben. Et quia dubitari potest, an pensio imposita fuerit ex iusta causa, & in casibus permixtis, propterea in talibus pensionibus impositis per inferiores a papa, non ponitur dicta clausula, quia non est honestum, quod illico sine aliqua discussione habeant executionem paratam. Sed in papa non atinet dubitare de potestate, cum omnia possit, ideo pensiones ab eo impositae non possunt recipere dubium, quin valeant, ideo debent statim exequi, & propterea in eis apponitur dicta clausula, & ita fit differentia inter superiorem, & inferiores. Et quia est honestum, quod pensio assignata ex mandato papae debeat magis efficaciter solui, & impleri, q̄ imposita per inferiores, argum. capitulo si quando. de rescrip. **Practerea est aduertendum** circa dictam clausulam sine retardatione, quod quando praedecessor meus diu non soluit pensionem, datur commissio super inualiditate pensionis sine dicta clausula sine retardatione. Ratio est, quia est praesumptio, quod pensio fuerit extincta, cum non sit ueri simile, quod tanto tempore neglexerit eam petere, argum. capitulo super hoc. de renun. Et ideo praesumitur eam habere pro derelicto, iux. not. per Abb. in capitulo contingit. de dolo, & cont. Et ista praesumptio est fauorabilis ecclesiae, quae sic liberatur a seruitute, & benignior reputatur in dubio illa interpretatio, quae pro libertate facit capitulo penult. de re iudic. Hinc est, quod licet impositio pensionis requirat auctoritatem papae, et partium obligationem, quia grauaatur beneficium seruitute, ut in capitulo prohibemus. de censib. & cassatio tñ, siue liberatio pensionis fieri potest sine auctoritate papae, sola simplici cedula, ut dicit, Alexandri. in capitulo Agatosa. lxiii. dist. cuius dictum approbat a Rota. **Est & alius casus** in quo non apponitur dicta clausula, v3, quando successor committit causam nullitatis pensionis impositae suo praedecessori per arbitros a colligantibus electos, pro quo facit dictum Roma. consil. cclcxix. in. iiii. dubio. in secunda col. **Est & alius casus** in quo dicta clausula sine retardatione poni non debet, uidelicet, quando unus impositus pensionem putat. c. ducatorū super pluribus beneficiis suis, Nā si postea ille moriatur, & beneficia diuidantur in plures, & pensionarius uellit quemlibet possidere beneficium in solidum ad soluendum pensionem conuenire, sub praetextu, quia pensio habet executionem paratam, & obligatos omnes, sicut obligatio in forma camerarum, nihilominus non datur ei commissio sine retardatione. Ratio est, quia possessores beneficiorum non tenentur ad totam pensionem in solidum, sed pro rata. Ut conclusit Rota die. xvi. Martii M. D. xxxiiii. coram D. Io. Clerici in una per dictum Abb. in. c. constitutus. per illum tex. de relig. domi. Et quousq̄ iudex cognoscat, quae sit rata pensionis, & discutiat ualorem omnium beneficiorum, pensio non potest dici liquida, ideo non debet dari clausula sine retardatione. **Et eodem modo** qñ episcopus imponeret pensionem super beneficio iurispatrio. laicorum sine patronorum consensu, quod uideat posse facere, dummodo non transeat ad successores, ut no. glo. in. c. ad hęc. de offi. vica. & licet Praepositus i. c. qñ. vers. qd si rector, etiam contrariū, tñ iudicio meo non debet cōcedi dicta clausula, q̄ pot dubitari de potestate imponētis pensionē, ꝑ dicta Rochi in trac. iurispatrio. in uerbo honorificū. in. iiii. q. & interim pensio non debet habere executionem paratam. **Et eodem modo** est dicendum in casu in quo peteretur pensio a beneficiato, qui fecit plures impensas in recuperando beneficio, & eius possessionē, & uult, q̄ pensionarius contribuat, Nam licet contribuere non teneatur, nihilominus quia hoc recipit probabile dubium propter diuersitatem argumentorū, quae

possent fieri de. l. ii. §. si conseruatis. circa si. & .l. amisse. in fi. & .l. nauis. ff. ad. l. ro. de fac.
Et quia semper debet solui pensio donec declaretur nulla. capitulo quartelam. de electio.
propter istas probabiles dubitationes non debet dare clausula sine retardatione. Et idem
esset quando ille in quem translata est pensio in alium eam de facto transulisset de consen
su beneficiati. quia hoc casu clausula sine retardatione non debet dari.

88 ¶ Est tamen vnum aliud notandum. q. de stilo signaturæ in casibus in quibus datur dicta
clausula sine retardatione debitori ob non solutionem pensionis. non conceditur beneficiū
c. Odoardus. ¶ Tamen ad hoc est aduertendū. q. putarem ego stilum istum procedere.
quando debitor pensionis consensisset eius impositioni personaliter. Nam tali casu ex quo
in eius consensu inest iuramentum. & obligatur in forma camera. non esset honestum
postq. habet beneficium. ad cuius regressum se obligauit. ob non solutionem. q. iuuetur ex
ceptione dicti. c. Odoardus. uel alia simili. per ea. quæ dicta sunt. quia potius debet dimitte
re. & restituere beneficium. q. accepit. Nam non est honestum. q. retineat beneficium. & q.
non soluat. alias facile illi daretur occasio. & ansa peccandi. Nec isto casu si denegatur illi
auxiliū. d. c. odoardus. fit illi iniuria. quia sciēti. & uolenti non fit fraus. neq. iniuria. uulg.
c. scienti. de re. iur. lib. vi. Et quia iuramentum est personale. debet per ipsum iuramentum im
pleri in forma specifica. ca. debitores. & capitulo ad nostram. de iur. Sicut etiam uide
mus. q. beneficium illius. c. non datur. etiam condemnato per tres sententias. Vt conclusit
Rota in una Senen. coram D. Christophoro panigarola. x. Decembris M. D. xxix. per
not. per Bald. in. l. i. C. qui bo. ced. pos. Aretin. & Iaf. in. §. fin. insti. de actio. sed predicta
non militat quando consensus per alium est præstitus. ¶ Hinc est. q. de stilo Rotæ.
& curiæ quando quis consensit. personaliter reservationi pensionis sub scilicet cēsuris. & pe
nis. illas censuras. & poenas incurrit. si in tempore nō soluit. et sine aliqua alia fraze intima
tione. Secus est quando consensit per alium. quia tunc requiritur intimatio. Prout in una
Ladisladien. canonicatus. & præbendæ iudicauit D. Guliel. Cassiodorus de mense Aprili
M. D. xxi. super quo latissimam decisionem ipse scripsit. quæ incipit dubitauit in una & c.
quam non curio referre. ¶ Est bene uerum. q. aduersus debitorem pensionis per prædeces
sorem impostæ. possit procedi per uiam commissiois in uim monitorii per auditorem
camera ad solutionem pensionis absq. alia intimatione literarum. tamen non possit con
tra illum procedi ad poenas. uel censuras. nisi. ut præfertur. personaliter consentit. de quo
quidem stilo etiam meminit idem D. Guliel. in quadam alia decisione signaturæ posita in
ter decisiones Rotæ. quæ incipit proposuisti etiam commissioem & c. ubi quasdam super
hoc rationes assignat. quæ possunt tibi uideri.

Regula

LXXXVIII
REGVLA DE SVBROGANDIS
COLLITIGANTIBVS.

ITEM Idem dominus noster litium succindere cupiens
anfractus. & ne noui collitigantibus aduersarii dentur pro
uidere: uoluit. statuit. & ordinauit. q. quotiens deinceps ali
quem super quouis ecclesiastico beneficio collitigantem in
iure. uel ad ius (siquod forsitan eius aduersario in dicto beneficio com
petierit) subrogari concesserit. dūmodo præfatus collitigans. in dicto
beneficio intrusus non sit. nec super eo contra dictum aduersariū. postq.
quàm illud per triennium pacifice possederit. lis tunc mota fuerit alio
rum quorumlibet de præmissis iure. siue tunc uacet. uel tunc uacauerit
impetrationes. (Hæc uerba addidit LEO X. uel concessiois etiā mo
tu proprio) infra mensem ante concessioem huiusmodi factæ. nullius
sint roboris. uel momenti. HADR. VI. & S. D. N. PAVLVS III.
hæc uerba. quæ sequuntur. addiderunt. uidelicet: Et nihilominus fe
re. Pauli II. & Innocentii VIII. ac Hadriani. VI. Romanorum
Pontificū. prædecessorum suorum uestigiis inhærendo. cupiens eorū
fraudibus obuiare. qui uiuentium beneficia illorum. præsertim. quib.
bus. aut propter senium. aut infirmitatem imminet uitæ periculum im
petrant. ut illis decedentibus. tanquam collitigantes in illorum iuribus
facilius subrogentur: uoluit. ut deinceps nullus in iure. uel ad ius in
beneficio defuncti. quod illo uiuente. in casibus præmissis. uel similibus
impetratur. aliquo modo subrogetur. ac subrogatio. & gratia si
neutri. si nulli. seu nouæ prouisionis. aut perinde ualere. taliter impe
tranti nullatenus suffragetur. quod etiam strictissime obseruari man
dauit in impetrationibus beneficiorū per priuationem. & amotionem.
ex quibusuis criminibus. & excessibus forsitan perpetratis. etiam si us
que ad diffinitiuam sententiam. quæ tamen in rem non transuerit ius
dicatam. processum foret.

¶ PRAEFATIO.

QUOD Istitus regulæ antiqua est. a Ioan. XXIII. initium habens. qui
duas in ista materia regulas condidit salutare. non tamen omnino concor
dantes cum nostra moderna: Nam prima eius regula disponit. q. nullus collitigantem
litigantem sualeat subrogari in beneficio. uel ad ius collitigantis uacans. per eius
obitum. cōtractum matrimonii. ingressum religionis. uel alium casum. nisi
prius auditori causæ de colatione sibi facta. uel alio colorato titulo docuerit. aut saltem ius
rauerit causam ipsam nō malitiose. nec fraudulenter. sed pure. & bona conscientia inchoat
se. ipsiq. etiam auditori hoc ipsum ex uerisimilibus coniecturis ita uisum fuerit. quo casu
ad prædictam subrogationem procedat. Alioquin prædicta subrogatio commissio. & que
cunque inde sequuta nullius uoluit esse momenti. quæ habere locum uoluit etiam in
causis per appellationem indecisus pendentibus. Hæc in summa prima regula continet
bar. ad quam adaptatur decisio Egidii. cxvi. incipiens si petens. ¶ Secunda eius regula

habet aliquā similitudinem cū nostra moderna, nam uoluit idem Ioa. papa XXIII. q. sub rogatus in ius colligantis præferatur alteri non colliganti habenti prouisionē sub eadem data. Et idē uoluit seruari in gratia si neutri. ¶ Primā regulam Ioa. Martinus Quintus inuouauit: de secunda uero nullam mentionem fecit, sed aliā ipse diuersam regulam ab illis duabus regulis fabricauit, quæ fuit publicata nono Calendas Nouembris, anno eius tertio. In qua uoluit, subrogationes, uel gratiam, si neutri ad beneficia, uel ius colligantis, non ualere, si apparuerit ipsos impetrantes cum sola, & nuda supplicatione possessorem ipsum in causam traxisse, quas tanq̄ fraudulenter, & dolose obtentas, irritas, & inanes decernit, ac nullius esse uoluit roboris, uel momenti. Ex qua quidem regula postea idem Martinus extrauagantem quandam perpetuam fecit, quam habeo inter antiquas non impressas, quæ incipit cum nonnulli. quæ plenior est, quā illa, de qua miror doctores nullo iam fecisse mentionem, quod forte accidit, ¶ quia extrauagans, ex quo extra certum corpus singulariter uagatur, solent de facili permutationes Pontificum obliuioni tradi (ut experientia quotidiana experimur) etiam in multis extrauagantibus impressis accidit, quæ facile ignorantur. Itaque ista extrauagans ex quo non reperitur correctā, hodie in causarum decisionibus allegari posset. Et quia eius decisio rationalis, & utilis uidentur, & pauci eam habent, hic ad uerbum inferere libuit. Tenor talis est. CVM nonnulli super beneficiis ecclesiasticis, eis, ut uacantibus, conferendis, gratias obtinuerint, quarum uigore, literis apostolicis desuper non confectis, possessoribus illorum litem mouisse, & eos in causam traxisse dicuntur, & consequenter possessoribus ipsis desinitis in ius eorum, & ad possessionem huiusmodi beneficiorum, lite pendente, subrogari, aut alias in forma, si neutri prouideri obtinuisse, nō discusso, seu uiso, an gratia ualide, seu inutiles fuerint, seu an super eis literæ apostolicæ potuerunt, aut debuerunt expediti: Nos talibus fraudibus obuiare cupientes, & omnes, & singulas literas subrogationum, seu in forma si neutri, seu alias lite pendente, super talibus beneficiis per nos de cætero concedendas, in quibus non apparet impetrantem, alias q̄ nuda supplicatione possessorem in causam traxisse tanquam dolosas, & fraudulentes: uolumus, & decernimus, irritas, & inanes. Hæc sunt quæ super ista materia adidit Martinus.

¶ Eugenius Quartus nullam regulam super hoc fecit, nec prædictarum aliquam innotauit, sed sub silentio transiit. ¶ Sed Nicolaus V. regulam istam eo uerborum tenore, quo nunc in modernis regulis describitur, primus omnium introduxit.

¶ Moderni uero Pontifices, ut Leo, & ceteri ad illam regulā Nicolai unā clausulam addiderunt: nam post uerbū impetrationes, posuerunt hæc uerba, uel etiam concessiones motu proprio &c. & hoc fecerunt, ut tollerent dubitationem, de qua hic disputat Glosator propter uerbum impetrationes, quod uidebatur excludere gratias motu proprio concessas, iuxta. l. i. & quæ ibi nota. C. de peti. bo. sub. lib. x. cum inter illas sit magna diuersitas, ut in capitu, si pluribus, de præbend. lib. sexto. Hadrianus, papa VI. solus hanc regulam, sicut & plures alias, mutauit, seu potius limitauit: Nam uoluit hanc regulam locū non habere in impetrantibus beneficia uiuentium seniorum, aut infirmorum, uel per priuationem aliorum, in quibus casibus noluit subrogationes, aut gratias nouæ prouisionis, uel si neutri ualere. Et quidam dicunt hoc ideo factum fuisse, quia ante istam prouisionē Hadriani expeditum erat, subrogationes factas de infirmo, uel sene ualere, ex eo, quia per citationē factam contra tales infirmos, uera lites pendentiā, inducebantur, in qua erat de iure subrogationi locus, ut dicit hic Fely. Hadrianus tamen subrogationē ualere noluit. Tamen hæc inuentio, aut limitatio ad istam regulam, licet tempore Hadriani nouiter prodierit, nō fuit

¶ Hadriani, sed Martini Quinti, qui quandam aliam super hoc extrauagantē fecerat. ¶ Cuius tenor talis est. Quorundā &c. Sed nonnulli ambitionis ardore seruantes, in diuersis regionibus, uiros ecclesiastica beneficia obtinentes forte senio, uel infirmitate contractos explorant, ipsosq̄ super criminibus, & delictis falso deferunt, & obtinent, rescripta iudicialibus directā de priuando prætextu talium criminum beneficis huiusmodi, & eisdem delatoribus prouidendo, & consequenter eos senes, & infirmos, uigore commissionis huiusmodi, super delatis criminibus citari faciant, nihil, aut parum amplius prosequentes, & deinde post eorum obitum beneficia huiusmodi prætextu citationis factæ, litigiosa prætendentes, & nullum, præter Romanum Pontificem posse conferre uacantia, tanquam litigiose impetrata, & procurant se in ius defuncti subrogari, aut eadem eis beneficia conferri uolentes

uolentes talibus insidiis, & fraudibus obuiare, ex quibus etiam aperitur uia machinationis in mortem perinde declaramus per citationem huiusmodi, aut alium inde sequutum processum citra priuationem citati beneficia minime litigiosa, neq̄ litem super his pendere cōseri, si per annum steterint, q̄ litem per citationem continue prosequuti. Quinimo de beneficio huiusmodi per obitum possessoris per illos, ad quos alias dispositio pertinet, libere posse disponi &c.

¶ Ex ista quidem extrauaganti apparet limitationem Hadriani fuisse antiquam, quinimo ipse idem Martinus per duas alias extrauagantes constitutiones constituit, q̄ si quis mouerit litem antequā prius sibi ius competere, siue haberet titulum ad beneficium super quo litem mouit, esset inhabilis ad illud beneficium, ac possessori in ius uocato, cōdemnaretur in expensis, damnis, & interesse. Statuit etiam, q̄ per quamcūq̄ litem pendentiā in Romana Curia in qua non fuerint seruati omnes termini, & doctum de iure actoris per suorum iurium productionem post annum a die præsentatæ cōmissionis, & omnis eius lis huiusmodi fuerit introducta, non censeatur beneficium sic liti affectum, quin per illum, ad quē alias collatio, & dispositio pertinet, possit libere prouideri. Et licet hoc Hadriani additamētū prius Martini V. fuerit, ut superius dictū est, & alias salutare uideatur, nihilominus Clemens VII. de hoc Hadriani additamento non curauit, sed sequutus est Leonem, fratrem eius patrem, nihil aliud ad regulam addens. Sed Paulus Papa III. nunc feliciter uiuens, Hadrianum in omnibus est imitatus: Et licet isti Pontifices inter se uarij uideantur, omnes tamen in effectu ad eundem finem tendunt, & in regulis suis concordant, exceptis limitationibus Hadriani, & Pauli III. Et ideo ego eundem finem sequutus regulam ipsam, iuxta communem literam in libris Rotæ scriptam, commentabo. In reliquis uero faciam, prout opportunum uidebitur.

¶ Illud tamen ante omnia non est omittendum, quia deseruire poterit ad multa inferius dicenda, ¶ q̄ regula ista (ut ex eius processu innotuit) est fauorabiliter amplianda. Ex quo emanauit ad tollendum, & amputandum litium anfractus, iux. uulg. l. properandum. C. de iudi. de quo latius in regula de annali dicā. Postremo pro intelligentia dicendorū præmittendum est, q̄ duo sunt genera subrogationum. Primum est per obitum colligantium. Et si sunt plures colligantes, superstitēs omnes, possunt se infra mensem hic in regula designatum subrogari facere, & hoc genus subrogationis non debet concedi, cum derogatione istius regulæ, alteri, q̄ colligantibus, nisi pro cardinalibus, ut dicam super hoc latius infra in. xv. q. quod procedit quando beneficium uacat in curia, quia tunc cum difficultate hodie conceditur derogatio, nisi tractatum fuerit interim notabile tempus, puta duorum, uel trium mensium, intra quod uerisimile est, colligantem fuisse in negligentia, sed si colligans moreretur extra curiam, datur subrogatio, etiam pro non colligante, sine derogatione regulæ, & ita se habet usus, & stilus signaturæ. Secundum genus subrogationis est, quā colligans, lite pendente, cedit in alium tertium non colligantem, & isto casu hodie subrogatio concedi solet, cum derogatione istius regulæ, & additur in supplicatione clausula dummodo non cedat in potentiorē, & quatenus sit uera lis, ut de hac dicam infra in prima. q. & in. xi. xii. & xiiii. q. Si uero cessio facta est per colligantem, lite pendente, non in tertium, sed in colligantem, & isto casu non requiritur derogatio regulæ, neq̄ apponuntur in ista subrogatione prædictæ clausulæ, quia in effectu nō dicitur proprie subrogatio, sed noua prouisio, quæ conceditur cum auocatione causæ, & extinctione lites simpliciter.

¶ Summarium quæstionum regulæ de subrogandis colligantibus.

Primo quæro de intellectu illorū uerborum regulæ, uidelicet, infra mensem ante concessionem huiusmodi &c. quid importent.

Secundo quæro utrum ista regula habeat locum extra curiam coram ordinariis, & legatis.

Tertio quæro nunquid regula ista procedat quando ille, qui commisit causam, literis non expeditis, petit se subrogari per obitum illius, contra quem causam commisit, & in iudicium uocauit.

Quarto quæro utrum illa uerba hic posita, uidelicet, dummodo in dicto beneficio colligans intrusus non sit &c. comprehendant illum subrogatum colligantem, qui obtinuit possessione uigore executorialiū, sine intimatione, uel citatione facta parti cōdemnatæ.

ba. Et cum derogatione regulæ de subrogandis, quoad dictam parochialem tantum, atten-
to, quod dictus Antonius defunctus super illam rem iudicatam reportauit. Fuit diutius dispu-
tatum, & dubitatum in Rota vtrum dicta derogatio regulæ præiudicaret dicto Ludouico,
contra quem Antonius non obtinuerat rem iudicatam, super quo consulti fuere Abbrenua-
tores de parco maiori, qui dixerunt papam consulendum. Tamen quod ipsi non expedirent sit
per tali derogatione bullam cum prædicta derogatione, Sed eã postea longo intervallo di-
ctus Dionysius per cameram expediuit, cum derogatione regulæ, & sine illis uerbis, quod An-
tonius rem iudicatam reportasset &c. Et ideo Rota remisit bullam ad corrigendum, & ita
postea concordarunt. Ita se habuit facti series, super qua plura dicta fuere. **¶** Mihi tamen
pro nunc videtur, quod bulla legitime expedita, cum omnibus clausulis contentis in supplica-
tione, non officit Ludouico, quia papa non uoluit concedere Carolo, nisi tantum ius An-
tonii, qui contra Dionysium sententiam obtinuerat, ius uero Ludouici papa non tetigit,
quia saluum manet, ut prius, nisi dicamus, quod in hoc grauatur Ludouicus, quia sibi debetur
subrogatio per obitum colligantis, ex priuilegio istius regulæ, quæ prohibet nouos collig-
tantibus aduersarios dari, ut litium sit finis. Ita quod Ludouico debebatur ius Antonii non
Carolo. Tamen hoc non sufficit quado papa expresse derogat huic regulæ, qui potest hoc
facere: Nam nulli iniuriam facit si suo iure utitur, præsertim, quia non tollit ius ipsius Lu-
douici per dictam derogationem. Nec obstat, quod ius Antonii debebatur Ludouico
colliganti, per prouisionem istius regulæ, quia respondetur esse uerum non data derog-
atione, quia constat papam ius Antonii posse dare cui uelit, dummodo non præiudicetur
iuri dicti Ludouici. Experietur igitur Ludouicus de iure suo, & si apparuerit esse melius iure
re Antonii obtinebit, si autem non erit melius, prout si Antonius uiueret, & litem profes-
queretur utique succumberet, Ita & cum Carolo periculum faciet.

¶ Inuenta est tamen modernis temporibus una cautela ad euitandam istam regulam casu quo
non daretur illius derogatio: Nam procurabam clam, quod unus tertius non colligans, in
quem cedere intendebam, hoc beneficium litigiosum impetraret, & causam contra me pos-
sessorem committeret: nam tali casu cessio facta in illum nouum colligantem ualebat, &
sic satisfactum erat regulæ. Et idem est, quando ille in quem cedere uolebam impetrat gra-
tiam si neutri, & postea faciat sibi cedi per possessorem, nam cessio ualeat: Et tamē isto mo-
do deluditur uerus colligans. Quibus fraudibus, & cautelis regulæ Hadriani, & S. D.
N. Pauli III. hodie subueniunt, & occurrunt, quæ forte propter huiusmodi technas ema-
narunt, quamuis in dicta regula Hadriani dicatur hoc prius Paulum II. & Inno. VIII.
præuidisse: tamen ego in regulis illorum non inuenio, nisi forte regulas ad partem fecerint,
quæ, ut audio, solent imprimi in modernis decisionibus Rotæ. Vt cumque sit, hodie illis sit
dibus satisfactum est.

¶ Quæstio Secunda.

1 **SECUNDO** Quæro, & utrum ista regula habeat locum extra curiam coram ordi-
nariis, & legatis?

¶ SOLVITIO. Glosator hic col. ff. tenet regulam in illis habere locum cum sit uniformis
ratio quoad omnes, iuxta clem. i. de elect. cum uulga. Nec obstat quod uerba regulæ innuunt
eam in papa tantum loquitur: ut patet in illis uerbis subrogati concesserit &c. Quia respon-
det Glosator quod exempla non restringunt regulam: Nam si papa per istam regulam imponit si-
bi legem, a fortiori imponere intendit aliis inferioribus, ut in clem. i. de reli. & ue. sanc.
2 cum similibus, de quibus hic per eum. **¶** Adde pro ista opi. & quia quando regula est fauo-
rabilis recipit latissimam interpretationem etiam ad casus non expressos. c. i. ubi glosa
in uerbo Italix, de temporibus ordinandorum. lib. vi. glo. in capitulo. statum. de præben.
lib. sexto. cum uulga. ut scribit Iason in l. fina. ff. de in ius voc. Sed regula ista est huiusmo-
di, igitur erit latissime extendenda, quod sit huiusmodi apparet ex eius processu ibi litium cur-
piens succindere anfractus &c. Nam omnis constitutio abbrevians, & auferens lites, iudi-
catur fauorabilis, & bonum publicum continens, ut dicat in regula de annali. q. ii. Et clarum
est, quod odia restringi debent, & fauor ampliari, ut dicitur in uulgata regula iuris odia. Con-
cludo igitur, quod quicumque inferior a papa, qui potest subrogationem colligantis conce-
dere sub regula ista comprehenditur tanquam fauorabilis. **¶** Est tamen aduertendum, quod li-
cet ista regula debeat ferri extra Curiam, in Britannia tamen non habet locum propter
constitutionem

constitutionem Calixti, ut dicit hic Fely. Quid autem illa constitutio contineat, uidere non pos-
sumus. Reliqua quæ in genere super hac, q. dici possunt, dixi in processu regularum. q. ii. & in
regula de instr. resig. & alibi sæpe, ubi hanc similem, q. repeto.

¶ Quæstio Tertia.

1 **TERTIO** Quæro, & nunquid regula ista procedat quando ille, qui commisit
causam literis non expeditis petat se subrogari per obitum illius contra quem causam
comisit, & in iudicium uocauit?

¶ SOLVITIO. Iste casus decisis olim uidebatur per regulam Martini Quinti, de qua
in euidentialibus feci mentionem, Sed licet illa regula expirauerit per eius mortem, ratio tamē
remanet, ex qua idē dicendum uidelicet, quod regula non sit locum, quia ubi nulla est lis dici
non potest aliquis colligans, sed committens causam literis non expeditis cum non tribuit
aliquam iurisdictionem per eius commisionem, ut dicit regula. xxix. infra eo. non potest dici ibi
esse licet, ubi non est iudicium: Nam priuatio præsupponit habitum, & ubi non est habitus, nec
priuatio. c. ad dissoluidum. cum uulg. de desp. impube. & uulgo dicitur non entis nullus esse
partes. l. eius. cum similibus. ff. si cer. pet. Regula igitur ista de colligantibus loquens, istum
casum non comprehendet.

2 **¶** Tamē contrarium potest de facili sustineri, & ex eo, quia negari non potest per commisionem, &
citationem decretam, & executam licet induci, & beneficium effici litigiosum, quoad partes, licet quo-
ad perpetuandam iurisdictionem iudicis sufficeret solū decretum citationis, iux. glo. in cle. ii. ut lit.
pen. tradit Abb. in c. si. col. ff. de offi. lega. cum cōcor. traditis per Glosatorē in regula de an-
nali. ubi dicat, & latius dixi supra in regula prima. q. si. Executio igitur, & notitia citationis est

3 illa, quæ constituit duos colligantes, ubi cum igitur ista concurrat regula locum habebit. **¶** Nec ob-
stat, quod iurisdictione est nulla literis non expeditis, quia illud pcedit ex parte iudicis, quoniam
de. d. regula. xxix. opponeretur, ad effectum, ut in causa ad ulteriora non procederet, sed a prin-
cipio iurisdictione ualida est, & citationis decretum, & executio, qua quæ executione facta reus
cōparēs potest excipere de. d. regu. xxix. & iurisdictionem annullare, sed iam manet prius beneficium
litigiosum, & hoc pcedit quoniam est datum de. d. regula. xxix. Ceterum si de illa non exciperetur res de
plano pcederet: Et ideo non abs re signatura apponitur in commisionibus, quibus petitur causa
comitū literis non expeditis illam clam, dummodo ante terminum ad articulandum literis expeditur,
& quod interim beneficium non cōseatur litigiosum quoad effectum regulæ de subrogandis, ut dixi in
precedenti regula. Clarum igitur est, quod si subrogatio tali casu non ualere, frustra illa clausula ap-
poneret, quod non est dicendum. **¶** Preterea, & quia videmus per commisionem, literis non expeditis,
& per citationem uigore illius decretam, & executam, adeo beneficium effici litigiosum, quod
citus non potest postea regula de trienniali iurari, ut tenuit Rota in pluribus causis, quas in
dicta regula enarrabo, ergo si beneficium est litigiosum debet habere locum subrogatio.

¶ Prædictis tamē non obstantibus prima opi. est uerior, quæ tenuit Rota, ut attestatur qui
dam Moder. Sabineus in quibusdam apostillis dictæ regulæ. xxix. asserentes se habuisse ab Alex-
andro de Cesena, tunc antiquo, & practico procuratore. **¶** Et ista opi. ratione efficaci cō-
probatur, quia quando opponitur de regula illa. xxix. clarum est omnia acta retrofacta
per iudicem cum tota sua iurisdictione esse nullius momenti, ut alias sæpe iudicauit Rota, &
dicat in regu. de annali, & detrienniali. Et per consequens cum citatio decreta nulla fuerit
non potuit inducere litem pendentiã, ut in una Syracusana Rota conclusit in dicta regula de
annali. ubi ponam, & non enim præstant impedimentum, quæ de iure non sortiuntur effectum,
ut dicit regula iuris, & tradit late Fely. in. c. ex tenore. de referi. ubi igitur lis non est,
subrogatio locum non habet, sed simplex prouisio. Et regula ista, quæ in lite fundatur, hoc
casu non procedet, faciunt ea, quæ dicam inferius in octaua. q. Nec obstat, quod frustratoria
fuisse clausula illa, quæ quotidie in commisionibus ponitur, etiã quod beneficium non censetur
litigiosum, quoad effectum istius regulæ, quia respondetur non esse per hoc superfluum, quia
apponitur ad maiorem declarationem, & ea quæ ad magis dilucidandam mentem impetran-
tium sunt, licet tacite infunt, superflua non dicuntur, ut in. l. qui mutua. ff. man. & in. l. quæ
dubitationis. ff. de regu. iur. cum aliis de quibus per Moder. in. l. testamentum. C. de testa.

6 **¶** & quia magis timeri, & obseruari solent, quæ specialiter repetuntur, quæ generali pro-
hibitione sunt dicta, ut dicit tex. in cap. si aduersus. de hareti.

Et ista interpretatio utilis est reipublice, quia sic per eam lites reprimuntur, & sine capite, quae per novos subrogatos suscitantur. Nec obstat, quod lis mora per illum qui tempore commissionis literas expeditas non habuit, sufficit quoad impediendum cursum regulae de trienniali: quia respondeatur hoc non esse omnino sine dubio. Sed posito, quod ita sit, prout Dominus Saganta antequam procurator reculit, suo tempore iudicatum fuisse in Rota, ut dicta in d. regula de trienniali. Tamen illud procedit, non ex eo, quia per tale commissionem dicitur introducta lis, cum clarum sit litem non fuisse introductam obstante dicta regula. xxix. Sed ex eo, quia per talem molestiam desinit ille, qui convenitur esse pacificus, quae quidem qualitas pacifice possessionis requiritur in dicta regula de trienniali. Quam qualibet molestia facti interrumpit, ut dicitur de. in cle. gratia. de rescrip. Et secundum hoc, aliud est esse beneficium litigiosum, aliud non esse pacificum, quia stant ista simul, quod non sit pacificum, nec litigiosum. Verum quia ista, quae mihi satis solida non videntur, in regula de annali. in illa. q. an citatio nulla interrumpat pacificam possessionem latius attingam. Ideo ad ibi dicta me remitto.

Postremo pro praedicta opi. facit quod in fortioribus terminis, praeteritis annis, decidit Rota in una Hipporigien. parochialis coram Do. Nicolao de Aretio de mense Iunio M. D. XXI. in qua causa Rota voluit, quod litem motam per non habentem mandatum, tamen ratificatam per dominum, post mortem collitigantis non proficere, ad effectum istius regulae, quae requirit veram litem, imo fortius non proficere, etiam si ratificata esset post sententiam ante obitum collitigantis, per ea, quae dicitur de offi. deleg. relatum per Fely. in c. cam. el. i. in penul. & ul. col. de iudic. Et reassumit D. Guliel. in Collecta. decis. fol. cxxiii. Si igitur hoc casu ubi alias communis opi. tenuit valere ratificationem quoad introducendam veram litem, Rota tenuit non sufficere ad concedendum subrogationem iuxta formam istius regulae, quanto fortius subrogatio locum habere non debet in casu nostro, quando nulla fuit iurisdictio, citatio, nec processus inde secutus, obstante dispositione dictae regulae. xxix. Cum igitur non dicantur tales collitigantes, in eis regula locum non habebit. Et est aduertendum, quod licet, ubi nulla est lis non sit dare verum collitigantem, possunt tamen sic nulliter in iudicio contententes appellari aduersarii. Et statuta loquuntur de aduersariis habebit locum in istis, ut tradit Decius in c. i. in. ii. notabili. de iudic. & est tex. & ibi not. Decius in secundo notabili. in c. caeterum. de rescrip. Postremo quantum attinet ad illam clausulam, dummodo literae ante terminum ad articulandum expediantur, de qua superius aliquid dixi, videnda sunt, quae latius scripsi in regula proxime praecedenti.

Quaestio Quarta.

Quarto Quaero, utrum illa verba hic posita, videlicet, dummodo in dicto beneficio collitigans in iure non sit &c. comprehendant illum subrogatum collitigantem, qui obtinuit possessionem, vigore executorialium sine intimatione, uel citatione facta parti condemnata? **SOLVITIO.** Plura possent hic disputari, pro utraque parte dici, ex quo materia est fecunda, tamen, ut studeam breuitati, quam possum, sine aliqua disputatione concludendum est, illud non comprehendit sub dictis verbis regulae. Et ita Rota in una Brixien. parochialis coram R. P. D. Iacobo Simonetta de mense Martio M. D. xxi. conclusit. Quia ille, qui iuritate executorialium possessionem capit, non debet uere intrusus. Ratio est, quia quia a sententia appellari non potest, quia transfuit in re iudicata, sententia potest executiua mandari, sine aliqua citatione partis, ut not. Bart. in l. a diu pio. §. in ueditione. ff. de re iudi. & in l. meminert. C. vii. qui alleg. Inno. in c. cum sup. de re iudi. & ista opi. est communis, ut dicit Alex. in d. §. in ueditione, & sequuntur Mod. post Abb. in c. cum ca. co. tit. presertim, quia hodie in executorialibus secundum stilum Rota apponitur clausula, quod propria auctoritate capi possit possessio, qui stilus adiungetur dicto Bar. in l. ius ste. ff. de acqui. pos. ita quod qui facit, lege concedere, non debet peccare, nec per consequens intrusus dici potest, quia qui habet titulum coloratum ad aliquid faciendum intrusus non dicitur, ut tradit Fely. in c. in nostra. de rescrip. ergo non comprehendit sub dispositione istius regulae. Et per ista parte plura argumenta, & motiua scribit. d. Guliel. in collecta. decis. fol. cxxvi. decis. incip. gra subrogationis, quod non curo referre, cum ibi uideri possunt. Ex quo eius recollecte, iam in manibus omnium curialium uersant, & moris mei non est trasplatare dicta aliorum de charta in papyrum. Et licet ista de iure ita procedat, tamen Rota nescio quo pacto introduxit illud ita possessio-

nem, sine

ne, sine sambula intimatione executorialium capiunt, quodammodo attente. Nam possessio reuocata est in pristinum statum, ratione ponit Fely. in c. ad pb. adu. col. iiii. de re iudi. Tamen iudicio meo ille non attente, ut est decis. ccccvii. incip. ite si p. spoliato. col. ii. in no. tenet Philip. Perusi. in c. cum q. §. i. de sb. lib. vi. Fely. in c. cum ca. de offi. deleg. & in c. de cetero. de re iudic. & ita refert Angel. de cesis se obtinuisse in una Tollerana spoliu, ut eum refert Iaco. de nigris in quibusdam apostillis ad illa decisionem. Tamen per stilum Rota optime facit decisio Rota. ci. incip. Nota, quod ubi aliquis in antiquis, & decis. xliii. in no. Et si hodie dederetur illa uerba propria auctoritate posita in executorialibus stilus Rota magis iustificaret, sed etiam si non delectat potest sustineri per tex. in c. si benc. de sb. lib. vi. In istis dictis praedictae decis. ci. Sed etiam stante isto stilum Rota, pro uero, licet capiunt possessionem per executoriales dicat quasi attendere, tamen intrusus non dicitur, ex quo habet titulum coloratum, & sufficit secundum Abb. in c. cum nris. de cōces. sben.

Quaestio Quinta.

Quinto Quaero, quid si aliquis litigat cum familiari alicuius Cardini, qui lite pendens moritur, utrum subrogatus in iure, uel ad ius illius familiaris teneatur facere mentionem nominis, & tituli cardinalis, uel ab eo consentum petere, iuxta formam regulae. xxx. infra eodem aditae in fauorem Cardinalium? **SOLVITIO.** Glosator in d. regula. xxx. in. iiii. col. & hic col. penul. ponit, quod in terminis, & post plura concludit, quod talis subrogatus non astringitur seruare cōiecta in d. regula de impetratibus beneficia pro obitu familiarium Cardinalium. Ratio est, quia de beneficiis litigiosis nullus inferior se intrudere potest, nisi solus papa, ut dicitur in c. i. & ul. lit. pe. lib. vi. Et tale privilegium non reperitur concessum cardinalibus in d. regu. neque hic excipit iste casus, ergo dicitur sub regula comprehendit. Et pro ista parte faciunt alia motiua, quae scribit Glosator in dicta regula. xxx. quae non curo referre, satis est, quod ita hodie seruat Rota, & Glosator in d. regula dicit etiam Rota ita iudicasse, ut in dicta regula. xxx. latius dicam.

Quaestio Sexta.

Sexto Quaero, nunquid uerba istius regulae, ubi iuris, uel ad ius, possint uerificari, seu habeant locum in iure ad rem quod competebat defuncto? **SOLVITIO.** Ista. q. reperio disputata per Collectarium in c. accedens. de cōces. sben. Et tunc concludit cum opi. Pet. & B. uel dicitur, locum non habere subrogationem, & per consequens non erit locus isti regulae. Ratio praedictorum est, quia per obitum habentis ius ad rem tale ius euanesceat, ex quo non fuit solidatum in persona sua, Et propterea tale ius deuoluatur ad alios expectantes, quae est ius in spe tamen consistens, Et secundum hoc de illo beneficio, ad quod defunctus habebat ius ad rem, non erit privilegium ordinarius disponere, nec patroni praesumere, quia per obitum illius nihil debet uacare, secus autem de iure. Et ideo ex istis inferunt, quod non habet locum subrogatio in tali iure ad rem. Et per consequens regula non procedet. Nam illa uerba posita hic in regula iuris, uel ad ius debent in dubio intelligi, in portiori significatiua, sicut intelliguntur, in l. i. §. in perpetuum. ff. si ager uertig. Ista est opi. Collectarii per me ita declarata. **¶** Tamen contraria opi. puto ueriorē. Et ex eo, quia tex. in c. i. ut lit. pe. li. vi. prohibet aliquem dispo- nere super iure collitigantis, & tamen illud ius, de quo ibi tex. loquitur, uerificatur in iure, quod per praesentationem sola tribuitur, ut dicit Calde. in cōsi. i. ut lit. pen. cum cōcor. ut scribit Rochus Curtius in trac. iur. pat. in uerbo honorificum. q. xxiii. Et tamen negari non potest per praesentationem tribui tamen ius ad rem, & non in re, ut tradit Abb. in c. q. aut. de iur. pat. Et ideo Abb. & ibi latius Moder. in c. cum Beroldus. de re iudi. Ergo eodem modo habebit locum in tali iure ista regula. **¶** Breuiter pro declaratione istius. q. de iure ad rem distinguendum est, ut late dixi in regula de non tollendo iure quito. quia ubi plures species distincti, & per illos modos facile colligi poterit, utrum habeat locum regula: Nam in iure quito per praesentationem collitigati defuncto, puto procedere istam regulam, Ex quo factum est beneficium litigiosum, de quo patronus non potest praesumere, per ius dicta, ut in d. c. i. Et ideo papa libere de illo disponere poterit, & sic est dicendum de aliis iuribus ad rem considerabilibus, de quibus in d. regula dixi. Primam tamen opi. sequitur Bonifacius Rota Auditor in cle. i. in. iiii. col. uerbi. tertia conclusio. ut lit. pen. ubi latius diiuratur, cuius rationes mihi satis applaudent. Sed quia casus pendet non me extendam ulterius.

SEPTIMO Quæro, si nunquid regula ista habeat locum quâdo agitur ad priuandam aliquem beneficium suo in forma iuris, ut videlicet, quia commisit homicidium, uel ob non solutionem pensionis, uel aliis similibus causis?

SOLVTIO. Iste casus accidit tempore Sixti in vna Lugdunen. præceptoriar. in qua plures egregii uiri pro utraq; parte cõsulerunt, inter quos fuit Ioachinus de Narnia, tunc primarius aduocatus. Et iterum etiam casus accidit in alia Hispalen. præben. ut refert hic Glosator col. v. ubi dicit Rotam tenere, regulam isto casu locum non habere, ratione adducit: Quia talis causa non est beneficalis, secundum glo. in vers. finita. in. c. ii. vt lit. pen. lib. vi. ¶ quia priuandus potest quâdocumq; vult renũciare anteq; priuetur, & hoc procedit secundum eum quando propter illud crimen beneficiatus, cõtra quem causa committitur, esset priuandus beneficium, Secus si esset priuatus ipso iure, quia tali casu putat Glosator locum esse subrogationi. Subdit tamen Glosator col. si. intellexisse a quodam clienulo suo obtinuisse in primo casu subrogationem: Nam licet ille, qui priuari petitur, anteq; priuetur renũciare, uel permutare possit, tamen a papa subrogatio peti potest, anteq; beneficium vacet, isto modo, ut si contigerit prædictum priuandum, lite huiusmodi pendente, mori, uel cedere, q; tali casu dignetur impetrâre ad illud subrogari. Hæc sunt quæ Glosator dicit.

¶ Tamẽ aduertendum est, q; distinctio Glosatoris de priuato ipso iure, uel per sententiã, hodie in practica uera non est, quia licet magna sit differentia inter vnum casum, & alium, vt ego latius prosequar in regula de annali. q. xlii. Tamen quoad effectum istius regulæ nulla est differentia, vt patet ex regulis Hadriani VI. & Sanctissimi D. N. Pauli III. qui hoc in indiuiduo declarãt inuites stilo curiæ. Et ratio est in præp. quia regula ista loquitur, quando causa est beneficalis, quia agitur super titulo beneficii, vt patet in tex. vnde non potest aptari ad casum priuationis, in qua de titulo beneficii non agitur, sed de puniẽda persona beneficiati propter delictum commissum, merito glos. in. d. c. ii. vt lit. penden. & communiter doct. ibi uoluerunt talem causam non esse beneficaliam, sed profanam: Et ista ratio militat, siue aliquis debeat beneficio priuari, siue sit ipso iure priuatus, ¶ quia licet a lege priuatio ipso iure inducta sit, nõ propterea beneficium uacat de facto, quia requiritur declaratoria sententiæ: & amotio a possessione, vt in. c. cum secundum. de hære. lib. vi. & in cap. licet episcopus. de præben. eo. lib. & talis priuatus ipso iure possit ante sententiã de claratoriam possidere pacifice per triennium, & defendi regula de triennali. vt ibi latius dicã, quod tamẽ mortuus colligans, de cuius subrogatione loquitur, ista regula hoc facere non possit. Hinc est, q; in huiusmodi lite priuationis de stilo gratiæ non dantur, si neuri, uel si nulli. Regula igitur ista simpliciter loquens de uacatione debet intelligi, & interpretari, secundum mentem iuris communis, videlicet, de vera uacatione iuris, & facti, vt in cap. cum nostris. & c. literas. de concess. præben. & ibi notant omnes, non autem de uacatione iuris tantum, alias absurdum esset dare subrogationem ad beneficium uiuentis, vt in. c. i. de concessio. præben. non enim soledari subrogatio ex stilo curiæ ad beneficium uacaturũ, sed postquam uacat de iure, & de facto. c. ii. de concess. præben. Cum igitur in casu nostro tempore impetrationis in forma iuris non uacet omnino ius colligantis, nec constat pãpã certitudinaliter de uacatione propter delicta, sed speratur uacatio ex euentu litis, præceditibus legitimis probationibus, nec uerificetur uerba regulæ, quæ de colligatẽ defuncto loquitur, merito regula ista ad istum casum adaptari nõ potest, quæ loquitur qñ subrogatio sub isto pretextu petitur, qñ impetrans est colligans super beneficio, & sic cessant mens, & uerba regulæ. Præsertim. ¶ quia ab usu patris familias, & vt apparet ex textu regulæ, subrogatio non datur, nisi in casu cessionis, uel obitus: Et tamen sub istis casibus, casus priuationis non comprehenditur, vt tradit Fely: post alios, quos ibi allega. in. c. in nostra. in. xxxvii. cor. de rescrip. Et dicam latius in regula de imper. bone. per obitum famil. cardinalium.

Et ita pro ista parte, tempore meo, ego ex cõsilio dominorum iudicau in una Auinione. canonicatus die ultima Ianuarii. M. D. xxxii. in qua agebatur ad priuationem ob non solutionem pensionis, & conclusum fuit, illum, qui ob prædictam causam nõ solutionis pensionis priuari petitur, priuilegio regulæ istius nõ iuari, nec etiã quoad sequestrũ, quia tali casu nõ procedit de. i. de sequestra. poss. & fruct. vt singulariter declarant domini in decisio. iii. de sequestra. poss. in nouis, quæ est repetita in antiquis nume. cccxciii. Limitantur

tantur tamen ista, quæ dicta sunt non procedere quando iam esset lata vna sententia priuationis, ¶ quia tali casu locus esset subrogationi. Ratio est, quia per sententiã prouidetur de beneficio, vt in clemen. auditor. de rescrip. Et ideo practici in supplicatione priuationis apponunt, uel apponi faciunt, istam clausulam, & cum decreto, q; si priuandus, metu priuationis, post accusationem, & inscriptionẽ beneficium huiusmodi, in alterius. q; oratoris fauorem resignauerit, iudices nihilominus ad executionem literarum priuationis procedere possunt, perinde, ac si resignatio huiusmodi minime facta fuisset. Et Referendarij solent addere postea hæc uerba, post primam priuationis sententiã. Et istæ clausulæ habent iuris fundamentum, vt patet ex decisionibus, quas allegabo in dicta regula de annali. q. xlii. Quibus pro pleniori cognitione istius materiæ priuationis, addeda sunt aliqua, quæ hodie practicanter in signatura iustitiæ, de quibus Hispanus noster in practica cancellariæ, & antiqui Referendarij tractant, in quibusdam notis signaturæ iustitiæ, quæ iam per manus plurimũ versantur. ¶ In primis igitur sciendum est, priuationes prædictas nõ solere signaturæ committere in curia, nisi delictum fuerit ibi perpetratum, uel censuræ, ob quarum incursum petitur quis priuari sint in curia fulminatæ, uel priuandus sit, præsens, seu residens in curia, quia in istis casibus priuandus, sortitur ibi forum, ut in. l. i. C. ubi de crimine agi oportet. not. in. c. postulasti. & in. c. si. de foro compe.

¶ Item sciendum est, q; quando impetrans narrat multa delicta per priuandum perpetrata, & postea in conclusione petit cõmitti probis uiris, vt si eis de præmissis, uel altero præmissorum constituerit, dictum nõ priuent & c. semper consueuerunt illa uerba cassari, uel altero præmissorum. Quia dicitur impetrans, diffamans aliquem de pluribus criminibus, debet arctari ad probandum omnia, de quibus illum diffamat. Et propter istam rationem euitatur rex, qui uidetur contrariũ probare in. c. inter ceteras. de rescrip. Et quod per illud dicitur decisi. Rotæ. lxxviii. in ep. licet. in nouis. & decisi. dxv. in anti. declarando, vt per Fely. in. c. ii. in. xi. col. cum tribus sequentibus de rescrip. & tangunt Moder. in. c. significante. de appella. Si enim non probat omnia, tenetur ad pœnam tallionis, uel saltem ad pœnam diffamationis, iuxta. c. super his. de accusa. & in. c. licet heli. de simo. vt ibi latius dixi in lectura mihi subrepta Parauii. ¶ Hinc est, q; in priuationibus, & aliis causis criminalibus, puta iniuriarũ, quando agitur criminaliter nõ datur, & quod summarie & c. quia, ut dixi, interest partis propter pœnam tallionis. Sed in causis ciuilibus datur summarie processus, sed solum cassari hæc uerba, sola facti ueritate inspecta, nisi ex fauore. Qui uero sint casus, in quibus quis sit priuandus, uel sit ipso iure priuatus, late tradunt Moder. in. ca. iii. de rescrip. & in. c. querelam. de iur. iur. & latius nouissimus repetens Andreas Tiracuellus in tẽp. l. si unquam. C. de reuo. dona. Sed ultra ipsosexempli gratia enumerabo aliquos casus. ¶ Primus est, quãdo quis existens excommunicatus celebrauit, quo casu propter irregularitatem incursum, est priuandus beneficiis, & latores. & c. postulasti. de cl. excommu. minist. Sed hoc ita demum est uerum quando excommunicatio esset imposita ab homine, & ille clericus celebrans scilicet habuisset noticiã excommunicationis per solam famam: nam tunc priuari debet beneficiis, vt declarat Abb. in. c. illud. in tercio notabili. de cl. exco. mini. Sed quãdo esset excommunicatus a iure non requiritur aliqua notitia, uel monitio, quia præsumitur scire, ex quo iura sunt notoria. Et ideo in tali impetratione priuationis excommunicati ab homine solet apponi ista clausula dummodo excommunicatus, declaratus, & publicè denunciatus celebrauerit, & hoc propter extrauag. Martini, factam in concilio Basilien. quam declarat Fely. in. c. ad probandum. de re iudic. & in. c. si. in. iii. col. de sponsa. & tunc, istis concurrentibus, cõceditur supplicatio priuationis, Sed in excommunicato a iure illa clausula nõ requiritur. ¶ Et est aduertendum, q; in prædictam penã priuationis nõ incurreret clericus excommunicatus celebrans post penitentiam inceptã, licet non finitam, vt tradit Fely. in. c. at si clerici. q. de adulteriis. de iudic. ¶ Secundus casus in quo cõceditur supplicatio priuationis est, ob non solutionem pensionis, propter quod inciderat in censuras, sed ista priuatio non conceditur alteri, q; ipsi pensionario, cuius interest, arg. c. cõ inter. de elec. & c. nõ solent. iii. q. vi. Rota tamen ex quadã æquitate excusat debitorem pensionis a priuatione quando offert pensionario omnes solutiones tẽporis præteriti, & refecit expensas, Prout accidit in una corã domino Camillo de Balionibus, prolo. Melendes priori Burgen. cõtra quem D. Martinus Romã agebat ad priuationẽ ob non solutionem pensionis. Quod est uerũ, nisi magna fuerit debitoris proteruitia, & dolosa cõtumacia: nã tunc Rota procedit ad priuationem, vt fecit Rota

in una Cremonen. prioratus, corā do. Christophoro Panigarola. Postremo quo ad istā ma-
 9 teriā datur vna regulā generalis, t̄ q̄ nunq̄ signatur impetratio per priuationē, nisi in for-
 ma iuris, id est, nisi de iure ille ueniat priuatus. Nec debet apponi clausula cōditionaliter,
 si priuandus est, propter honorē signaturā, quā propter assistentiā principis uideur ha-
 bere iura in scrinio pectoris, & tamē si cōditionaliter rescriberet, uideretur argui de igno-
 rātia iuris, ut in simili signaturā dicit Glosator in regula. xxv. in. iiii. col. supra eo. Nā vt di-
 citur in. l. ii. §. seruius. ff. de origi. iur. turpe est patrio, & causas agentis, ignorare ius, in
 quo uersatur, & idē Cic. dicit in Oratio. pro Cluentio. Hinc illud ornā habuit, quod dicitur
 in Euangelio Ioan. iiii. c. tu es magister in Israel, & hæc igneras! Vnde merito Alexan. papa
 III. Oxomen. ep̄m. reprehenderat, qui cum esset prædixus scientiā; Sanctorū Patrū cōsti-
 tutiones ignorare nō deberat. ut patet in. c. cū sis. de cōuer. coniuga. Sicutiā a Cicerone
 Publius Confa reprehēdi meruit, qui cū tanq̄ testis interrogaretur, & ille nihil se scire dice-
 ret, Cicerō in eius imperitiā iocatus, disce quēso, an forsā de iure te interrogatū credes! Do-
 lo. n. adscribitur iuris perito, si iura ignoret, ut dicit Bal. in. c. i. §. iudices. de pace iura. fir. se-
 quitur Moder. Aque. in. l. i. col. iii. ff. de legi. Cū igitur Referendariū, & omnes assistētes
 papę in signaturā sūt iuris periti, uerecūdu uideretur si interrogatū de iure ipsi aliis respōdē-
 dū cōmitterent ista. n. procedunt nisi casus priuationis, propositus esset ualde dubius, quia
 10 tali casu nō esset incōueniens signare cōmissionē in forma, & prout de iure, t̄ quia tales ca-
 sus exorbitantes possunt aliq̄ a peritis ignorari, ut dicit Io. Faber, & Angel. in. §. suspe-
 ctus. el. ii. circa si. in. tit. de suspec. tur. & Saly. in. l. leges sacratissimę. C. de legi. refert las. in
 l. q̄ te. col. si. ff. si cōp. per. cū concor. ut scribit Fely. in. c. de quarta. in. viii. col. de præscrip.
 unde non ab re uoluit Bal. in. c. si de cōsti. q̄ sentētia lata corā ius ambigū ualeat, & excu-
 sar. plura refert Fely. in. procm. decretal. in. ii. col. plures alios causas in quibus clerici sint
 beneficiis priuandi cum laici in trac. de offi. potestate, & stilo sacre Penitentiarię, quę hic
 non curo repetere, s̄ an tales priuandi, antequā priuentur, faciant fructus suos, late scribit
 Fely. in. d. c. de quarta. nume. 3. 2. & seq.

Quæstio Octaua.

OCTAVO. Quæro, t̄ ponamus duobus litigantibus super bñficio superuenisse ad-
 litē, quendā aliū tertiu, pro suo interesse producens forte acceptationē, uirtute gratiæ
 expectatiuæ, & unus ex primis litigantibus moriatur, Alter uero se subrogari petit, cū clau-
 sula quatenus alicui non tollatur ius, quæsitum, Dubitatur, nunquid subrogatio ualeat, attē-
 to, q̄ de iure tertii acceptantis constat in actis!

SOLVTIO. Quæstio ista nō uideur habere dubitationē stante iure acceptantis in
 actis, de quo, nisi expresse papa mentionē faciat, subrogatio non ualebit, quia illud ius per
 acceptationē acquisitū, quoad istū effectū præseruatur per dictā clausulā quatenus nō tolla-
 tur ius quæsitū, ut est decisio in terminis Egidii de Bellamera in consi. suo. xxxv. col. si. ubi
 bonas, & legitimas rationes ponit, quæ ibi uideri p̄t, & mihi satisfaciūt, Ceterū, q̄ ius cō-
 petat acceptatū, & quāti sit ponderis, dixi latius in regula de nō tollendo iure quæsito. q. i.

Quæstio Nona.

NONO. Quæro, t̄ an subrogatus quoad litem, & ius defuncti, censeatur etiam sub-
 rogatus quoad possessionem.

SOLVTIO. Ista quæstio reperitur terminata per Egid. decif. ceceli. quæ quidē decisio
 ita distinguit, q̄ aut in aliqua parte subrogationis facta est metio possessionis, & tūc impe-
 trans censeatur subrogatus ad illā, quia uideur papa de illa cogitasse, Aut uero in nulla par-
 te sit possessio metio, & possessio nō comprehenditur sub illis uerbis subrogationis, ita
 cōcludit ibi Egid. q̄ quo concordat decif. in antiquis. cecel. xxxv. in. c. nota, q̄ subrogatio,
 Et Bonifacius de Vitaliis in. cle. i. vi. col. vers. nona conclusio. ut lit. pen.

Sed aduertendū est, q̄ in prædictis inest quidā scrupulus, qui prædicta oīa turbare uidet̄:
 Nā decisioes prædictę possessionē iā acquisitā esse iuris fatēt, dū allegāt. l. peregre. ff. de acq.
 poss. & l. licet. C. eo. tit. & not. in. c. cū nris. de cōcel. præb. Et tū nolūt eā sub subrogatiōe
 2 litis, & iuris cōprehēdere, cuius cōtrariū dici debet, t̄ Quia uidemus regulā. xv. de iure q̄sito
 nō tollēdo, possessionē acquisitā cōprehēdere, licet de ea metione nō faciat, ut tenuit Rota in
 quadā cā, de qua ibi metione feci. in. i. & v. q. ergo eodē modo dicēdū uidebatur isto casu.

¶ Et ideo.

¶ Et ideo, ut scrupulus iste tollatur, possent iudicio meo, in hac materia distingui plures ca-
 sus Primus quando aliquis est simpliciter subrogatus in litem, & ius defuncti, & tali casu si
 in nulla parte gratiæ est facta mentio possessionis, ad illā nō censeatur subrogatus, & ita
 procedunt dictæ decisiones Secundus casus quando subrogatio facta fuit, non simpliciter
 ad ius, sed ad omne ius, quod defuncto quomodolibet cōpetebat, & tūc uenit possessio ra-
 tione illius dictionis uniuersalis omnis, quę de sui natura alias non comprehensa com-
 prendit, ut probat Dy. in rubrica de re. iur. lib. vi. & ad hoc est expressa decisio domini-
 rum sub titulo ut lit. pen. in no. deci. v. quæ hoc tenet, & sequitur eam Fely. in rubrica de
 rescrip. in. iiii. col. ver. & ideo dicit Rota. ¶ Tamen adhuc ista non omnino satisfaciunt,
 ex eo, quia Egid. in. d. decisione loquitur etiam per uerba uniuersalia ad omne ius, & tamē
 uult possessionem non comprehendendi, nisi de illa sit facta mentio.

¶ Quamobrem putarem, ut hæc omnia contraria cessent, faciendam differentiam inter
 subrogationem gratiosam, & commissariam, siue mandatum de subrogando, ut primo
 casu talis subrogatio, quia fauorabilis comprehendat possessionem, argumento. c. si pluri-
 bus. de præb. lib. vi. Et ita procedat, quę dicta sunt de regula. xv. de non tollēdo ius quæsi-
 tum, quia ex quo illa regula est fauorabilis, concordans cum iure cōmuni in interpretandis
 do, possessionem capit, ne aliquis etiam in minimo indebite damnum patiatur. ¶ Sed in se-
 3 cundo casu quando subrogatio in forma iuris est, t̄ ex quo commissiones sunt stricti iuris,
 & in eis tantum comprehenditur, quannm exprimitur, ut not. in. c. i. & in. c. dispendia. de
 rescrip. lib. vi. Ideo in tali mandato de subrogando possessio non cōprehenditur, nisi ex-
 primatur, & ad ista conferunt, & quę dicā in regula de annali. q. lxxviii. ¶ Uel dicās q̄ decif.
 Egid. in interdico unde ut procedit, concernens possessionem, quia illud nunq̄ transfer-
 tur per quacunq̄ uerba generalia subrogationis, nisi specialiter cōcedatur, ut dicitur in. d.
 decisione Egidii, quę in hoc communiter per Rotam approbatur, ut uidi in pluribus causis,
 & ita se habet stilus signaturæ. ¶ Decisio uero. v. ut lit. pen. in no. cū aliis procedat in pos-
 sessione simplici, & non quando defuncto, uel cedenti interdico competebat, quod no.
 & faciunt ad ista, quæ dicā in regula de triennali. q. xi. Et per ista uideur posse decidi diffi-
 cultas, quæ modo per aduocatos disputat in causa Zamoren. beneficiorum coram R. D.
 Maricano.

Quæstio Decima.

DECIMO. Quæro, t̄ a quo tempore incipit computari mēsis de quo hic fit mentio,
 Dan a tempore datæ cessionis per collitigantem in alium tertium factæ, an uero a tem-
 pore consensus apud notarium cancellarię præstiti!

SOLVTIO. Mihi uideur illum mensem computari debere a tempore præstiti con-
 sensus, prout dicitur in regula de infirmis resignantibus, de computatione illorum viginti
 dierum. Et hoc ratione fundatur, quia anteq̄ consensus præstetur non possumus esse certi
 per solam supplicationem signatam, an collitigans uere cecit, cum posset alius eo in scio
 supplicationem cessionis finxisse. Itaq̄ resignatio non potest dici perfecta, nondum con-
 sensu præstito, & hinc est, q̄ quis ante præstitum consensum, etiam supplicatione signata
 penitere potest, Et tenuit Rota annis præteritis in una Placenti. Archidiaconatus de Tur-
 gillo, & in aliis pluribus causis, quia nihil dicitur actum cum aliquid superest ad agēdum,
 c. cum super. de offi. dele. l. si. C. ad sillenia. Et hoc manifeste probatur per regulam cancel-
 larię num. xliii. inferius positam, quæ prohibet resignationes expediri, nisi prius quis per-
 se, si præsens est, uel per procuratorem suum specialem in cancellaria expresse consense-
 rit, & iurauerit, ut moris est. Apparet igitur ante præstitum consensum resignationes nihil
 proficere, a die igitur præstiti consensus, quo tempore resignatio dicitur perfecta, & conse-
 qui effectum ille mensis numerari debet, Et ita uideur sentire Fely. hic in quadam apostil-
 la, licet propter uitium scriptoris constructus uerborum eius intelligi uix possit. t̄ Sed ma-
 2 ior est difficultas scire quando incipit mensis subrogationis fiendæ a collitigante per
 obitum collitigantis, an a tempore mortis collitigantis, an uero a tempore notitię ipsius
 subrogantis! Solutio. Putarem tempus computandum a die obitus collitigantis, ut tollatur
 omnis occasio fraudis, prout etiam computatur in. c. statutum. de præb. lib. vi. quia in du-
 bio tempus debet esse continuū, ut p̄ glos. in rubrica. ff. de ppe. & tēp. præscrip. Est bene
 uerum, q̄ si collitigans est absens, uel habeat aliquam iustam causam ignorantiæ tali casu

mensis inciperet a die notitiæ, ut declarat Abb. in. c. quia diuersitatem. in ultimo notabili. per illum tex. de concess. præben. & quia principum notitiæ posset esse incertum, incipiet mensis a data subrogationis, dato legitimo impedimento, de quo dixi in regula de infamis resignan.

¶ Quæstio Vndecima.

VNDECIMO Quæro, ¶ an regula ista habeat locum si lis moueatur propter res scriptum, siue commissionem subreptitiam.

SOLVTIO. Dicendum est, qd non, quia regula ista loquitur de lite, & de collitigantibus, ergo debet in dubio intelligi de lite valida, quia lis inuálida liti pceditiam nõ inaudit, nec de illa opus est mentionem facere, nec tex. in. c. i. & ii. vt lit. pen. lib. vi. in tali lite locum habent, ut dicit decisio. lxxv. incip. nota, qd attentata. in titur. de appella. in antiquis. sequitur Fely. in. c. extenore. in. iii. col. de rescrip. Imo uoluit Martinus in quadam sua constitutione de qua mentionem feci, supra in processio istius regulæ, & de qua meminit hic Fely. qd beneficium non dicitur litigiosum quoad ualiditatem subrogationis, nisi processum fuerit ad omnes terminos substantiales, & dicit idem Fely. illam constitutionem factam fuisse, propter unum, qui citauerat quendam Odoardum Portugalem. dum moriebatur, pro quibus facit decisio. cccx. in no. Sed omissa illa cõstitutione Martini quantum ad propositum. q. nõstræ quando lis est introducta per rescriptum subreptitium res non habet difficultatem: quia ubi nullum est subiectum liti correlatum corrui, vt dicit Bal. in. c. i. de feuar. guar. Et sic non possunt dici collitigantes, sine quibus regula ista verificari non potest, faciunt pro ista parte, quæ dixi superius. q. ii. & quæ dicuntur infra. q. proxima.

¶ Quæstio Duodecima.

DUODECIMO Quæro, ¶ qui dicantur collitigantes ad effectum istius regulæ.

SOLVTIO. Illi collitigantes dicuntur, qui principaliter agunt causam, & uentilant, unde si ego eõmissi causam contra Titium, & ille comparet, vel cõsumaciter se subtrahit, ille dicitur mihi, & ego illi collitigã. i. simul litigantẽs. Sed si Titius cui ego sum collitigans committit causam contra Ioannem super molestationibus, & ille comparet, non dicitur ille Ioannes mihi collitigans, secundum Roram, ut dicit hic Fely. qui refert se proposuisse in signatura supplicationem subrogationis pro tali, & papa nõcluit talẽ subrogare, quia non diceretur collitigans. Requiritur ergo, qd mutuo litigent super tit. eiusdẽ beneficii, ad effectum, ut dicant collitigantes, ut privilegio istius regulæ fruantur.

¶ Et eodẽ modo si unus ex duobus correis a me conuentis cedit iuri, & liti, & alter correus, qui licet fuerit a me in commissione nominatus, non tamen fuit citatus, & alter corregari illi cedenti, narrans se collitigantem, & litem motam, qd tali casu subrogatio non ualebit, sed ego auctor, qui illum cedentem citauit, potero me subrogari petere illi cedenti cui uere sum collitigans, & subrogatio alterius correorum erit nulla. Et ita refert hic Fely. fuisse mentem papæ, dum irritat hic prouisiones ante mensẽ factas. ¶ Sic etiam si Titius super uno beneficio citat me coram vno auditore, & Gaius super eodẽ beneficio trahit me coram alio auditore, & Titius cedit, lite pendente, in tertium, Gaius se subrogari petere nõ poterit, quia non est collitigans Titii, licet litiget mecum super eodẽ beneficio, sed uterq; sunt bene mei collitigantes, & ego illis potero subrogari, & illi mihi, secundum istam regulam. Et quãuis uideatur hoc casu cessare ratio posita hie in regula, uidelicet. Ne cui collitigantibus aduersarii dentur, & per consequens cessare debet hoc casu regulæ dispositio, cum Gaius non sit mihi nouus collitigans, cum iam ante cessionem Titii mecum super eodẽ beneficio litigasset. Tamen licet illa ratio non militet, militat tamen alia, quia Gaius non dicitur collitigans Titii, & ista regula subrogationem non concedit, nisi collitigantibus, pro qua opi. est optima deci. Rota in nouis. xli. tit. de rescrip. quæ probat, qd si ego committo causam contra. A. & B. & succumbam, non poterit auditor cognoscere inter A. & B. quia illi collitigantes non sunt, nec habet inter eos iurisdictionem vigore mee commissionis: quia debet inter eos noua instantia, siue iudicium incipere, uigore alterius nouæ commissionis. Et idem dicit deci. secunda. eo. tit. in antiquis. cum quibus concordat Egid. deci. cccclxviii. incip. commissã causa &c. pro prima tamen opin. uiget decisio eiusdẽ

eiusdẽ Egid. xvi. incipit licet actore &c. quæ innuit, qd ubiq; aliquis potest pretendere in beneficio, de quo litigat, licet ille non sit collitigans cum superstitẽ, nihilominus subrogatio locum habere potest. Et auditor, mortuo actore, reum superstitẽ ab instantia iudicii absolueret non debet, propter subrogandos, & illos quorum interest, ita ibi Egid. Tamen tenendo primam opinionem, quæ mihi uidetur uerior, ad illam decisionem Egidii patet multiplex solutio. Prima, quia illo tempore, ista regula prohibens aliis collitigantibus subrogari, adhuc adita non erat, ut patet in processio istius regulæ. Secunda quia Egid. intelligi debet, quando remanent illi, quorum interest, qui etiam fuerunt collitigantes, alia male diceret Egidius: quia in alios auditor nullam haberet iurisdictionem per prædictas decisiones. Item quoad effectum istius regulæ non dicitur collitigans, qui appellat extraiudicialiter ad curiam: Nam licet illa appellatio deuoluat causam, non tamen inducit ueram litem, quoad istum effectum, ut colligitur ex decis. cccx. incip. si reus & possessor. in nouis de qua plura dicam in regula de triennali, ubi accidit casus. ¶ Postremo non dicitur, illi collitigantes qui uigore rescripti nulli instrunt litem, & quia per rescriptum nullum non datur iurisdictione. c. i. de rescrip. lib. vi. & ideo illi non dicuntur collitigantes, quia nõ entis nullæ sunt partes. Nam collitigans a lite nomen capit, & ubi non est lis non collitigantis nomen nõ cõpetit, quia si reprobueris, nec nomen habere mereris, ut dicit text. in. la. nullo. C. de feriis. & in. c. dicat. xxii. q. iiii. cum cõcor. ut per glo. si. in. c. quæ ipsi. xxxviii. dist. & in. c. cor. episcopi. lxx. dist. Et licet isti collitigantes non dicantur, tamen aduersarii denominari possunt, ut tradunt Moder. in. c. i. de iudic. quia aduersarii, non tã ex lite, qd ex uoluntate, & animo cõtendẽdi, denominationẽ capit, faciunt ea, quæ supra. q. proxima dixi.

¶ Quæstio Decimatercia.

DECIMOTERTIO Quæro, ¶ quid si unus ex duobus presentatis collitigantibus moriatur, an patroni possint presentare alium ad dictum beneficium, & sic dare nouum collitigantem?

SOLVTIO. Lapsus alleg. xii. tenet, qd non, quia tex. in. c. i. ut lit. pend. lib. vi. habet locum in presentatione, & ista est communis opi. vt apparet ex his quæ Rochus cõtritus congerit in tract. iurispat. in uerbo honorificum. q. xxiii. Et istam opi. sequuti sunt Reuerẽdi P. & domini mei auditores in una Barchinonen. beneficii sancti Christophori, coram R. P. D. Marcello pendente. xxvi. Nouemb. M. D. xxxv. quicquid dixerit quidam Modernus in nouo tracta. iurispat. fol. cccviii. cuius dicta non refero, quia uidentur satis uerbofa, & implerent sex bonas papyri paginas.

¶ Solum huic conclusioni obstat unum, de quo solus aduertit Fely. hic in quibusdam mendosis, & breuibus apostillis, uix tamen legibilibus, uidelicet, quia si dicimus patronum non posse presentare, sequeretur hoc in conueniens, qd altero ex presentatis collitigantibus decedente ille superstes, qui non haberet concurrentem compresentatum posset obtinere in illa lite iniuste, prout fuit dictum in quadam causa Pisana, quod tamen cauendum est.

¶ Tamen tenendo primam opi. ad istam rationem facilis est responsio, qd non debet presentari illum iniuste obtinere posse, quia iste collitigans superstes propter subrogationem in nititur iuri suo, & mortui collitigantis, & uerum est dicere penes aliquẽ illorum remanere ius saltem residuum ex clausulis generalibus, alias supradicta ratione attenda, idẽ dicitur esse effectum quando alter ex electis collitigantibus moreretur, vt, uidelicet, eligentes deberent alium eligere propter illam suspensionem, quod tamen fieri prohibet text. in. d. c. i. ¶ Et ideo lex suspicari uetat tristem euentum, uulga. l. inter. §. sacram. ff. de uerb. oblig. Præsertim in casu nostro, in quo pro prohibitionem alterius presentationis lites sopiuntur, ut hic dicitur in principio istius regulæ. Quæ quidem ratio ne dum priuatam, sed publicam utilitatẽ concernit, propter quam posset papa ius beneficii uni auferre, & adjudicare alteri, uulga. l. Lucius. ff. de uicatio. Et isto casu ratio, & timor Fely. euitatur, quia superstes obtineret, uir autẽ illius tex. in. d. c. i. & quod sit, lege permittente, legitime, & iuste fieri dicitur, ut in uulgata. l. grachus. C. de aduete. quamuis prædictus Modernus, nomine Celsar Lambertinus, in dicto nouo tract. iurispat. conatur nouum intellectum dare ad dictum. c. i. per quem cõtendit probare illum tex. non habere locum in presentatione, quibusdam satis argutis rationibus, quæ magis disputationis congressus, qd ubi agitur de bono, & equo, prout in iudi-

cando procedere possent. Tenenda est igitur ista opinio, quam Rota non solum, ut dixi, meis temporibus, sed etiam antiquis, Sixti, & Alexandri est imitata.

¶ Quæstio Decimaquarta.

DECIMOQVARTO Quæro, ¶ quid si quidam tertius non collitigans obtinuit se subrogari in locum, & ad beneficium illius, qui iam obtinuit executoriales cõtra aduersarium, qui illis nõdum executis decesserat numquid sit locus regulæ?

SOLVTIO. Decisio istius casus pender ab illa difficultate vtrum per sententiam, quæ transiit in rem iudicatam, nondum tamen executam dicatur finita lis: quam. q. late artingã in regula de annali. q. xlii. & in regula de triennali. Nam si lis est finita, prout innuitur in. c. i. de lit. contest. lib. vi. & in. l. causas. C. de transact. non erit locus isti regulæ, quia vbi non est lis non est aliquis collitigans, qui subrogari possit. Sin vero adhuc post rem iudicatam reliquæ lites manent, prout innuitur in. l. inter. ff. de arbitris. regula loci habebit.

¶ Quod igitur dicendum isto casu omissa ista controuersia de qua latius scribã in dictis regulis? Crederem in. q. proposita non esse locum huic regulæ, ¶ quia lata sententia, quæ transiit in rem iudicatam, licet reus condemnatus possit adhuc dici, & appellari aduersarius, per ea, quæ Moder. scribunt in. c. i. de iudic. Tamen collitigans dici non potest, cum lis sit finita quoad istum effectum, & hoc iura ratione probatur, quia si lite pendente unus collitigantium cedit tertio, alter collitigans peti poterit se subrogari, ratio est, quia lite pendente dicitur innouare in præiudicium collitigantis, qui forte ex litis exitu possit victoriam, & sententiam canonizatoriam sui iuris, & adiudicatoriam beneficii reportare, sed ista ratio cessat quando unus ex collitigantibus obtinuit sententiam, quæ iam transiit in rem iudicatam, super qua executoriales decreta fuerunt, quia si talis cedit, collitigans nihil pretendere poterit, nec ex illa cessione in aliquo sibi præiudicatur, ergo non potest vti priuilegio istius regulæ, quod datur uero collitiganti, ut se a iactura, & litium anfractibus propter novos aduersarios liberet, quæ omnia hic cessant. ¶ Nec obstant ea, quæ in. d. regula de annali, & triennali dicã, ¶ litem non extinguì post rem iudicatam non executam, quia illud procedit quoad questionem de qua ibi tractatur. Sed quantum ad istam. q. illa non cõueniunt, & ideo diuersa ratio diuersum parit iuris effectum.

¶ Limitarem tamen prædictã, nisi reus condemnatus per sententiam, quæ transiit in rem iudicatam aduersus sententiam restitutus fuisset, quia tali casu efficeretur uerus collitigans, ut prius erat, ¶ quia restitutio reponit rem in primum statum. l. i. C. de sen. passis. & l. q. si minor. §. restitutio. ff. de mino. Et ideo credo in eo habere locum regulam, quia uirtute restitutionis dicitur adhuc lis pendere, consequenter sua subrogatio infra mensem post impetrationem alterius erit potior, & præualebit impetrationi alterius tertii, nisi regulæ derogatum esset in impetratione illius tertii, cui sæpe solet derogari, ut dicitur inferius.

¶ Quæstio Decimaquinta.

DECIMOQVINTO Quæro, ¶ quid si isti regulæ soleat, & quomodo derogari?

SOLVTIO. Isti regulæ sæpe uidi derogari in beneficiis litigiosis uacantiabus per cessum, uel decessum, & adnotauit Reuerendissimus bo. me. Laurentius Car. sanctorum Quator in lib. derogationum regularum. Et certe est malefactum iudicio meo, quia tex. in. c. ii. ut lit. pen. li. vi. prohibet subrogationes ne propter novos aduersarios malitiose interdum litigia in ecclesiarum dispendium prorogari contingat, aliquando tamen propter istam rationem fuit talis derogatio denegata, nisi pro magnis uiris, & Cardinalibus, sed ratio. d. c. ii. magis militare uidetur, quando subrogatio datur Cardinali, uel aliis potentioribus, quibus facilius denegari deberet, quia atrocem, terribilem, & minacem uultu ostendere possunt aduersariis suis. arg. l. i. C. si qua. præ. pot. & in. l. i. C. si rect. prouin.

¶ Et ideo non immerito iactura causæ afficiuntur, qui potentiorum patrocinium inuocant, ut disponitur in. l. i. & ii. C. ne lic. pot. Quamobrem laudari meruit tempore Inno. Octaui Cardinalis A. larien. tunc signaturam obtinens, qui duobus Reuerendissimis Cardinalibus, uidelicet, Cardinali sancti Petri ad Vincula, qui fuit postea papa Iulius. II. & Reuerendissimo Card. de Fuxo quærentibus tunc respectiue sibi commendari omnia beneficia per obitum quorundam

quorundam suorum familiarium tunc uacantia, etiam litigiosa cum derogatione istius regulæ, denegauit expresse derogationem regulæ, licet plurimum super hoc sollicitatus, & importunatus fuisset. Et ideo bona fuit prouisio, quæ in cessionibus collitigantium in personam tertii apponitur, uidelicet, dummodo orator non sit, cedente potentior, de quo dixi superius in proemio istius regulæ. ¶ Et licet, ut dixi, tempore Innocentii etiam Cardinalibus concederetur derogatio istius regulæ, Tamen hodie indifferenter Cardinalibus conceditur, prout alia singularia in eorum fauorem introducta sunt contra regulas iuris, ut dixi latius supra in regula proxima tractando materiam signaturæ iustitiæ, propterea non sine causa prælati procurant per faxa, per ignes fieri Cardinales. Est tamen aduertendum, ¶ quando cardinalibus datur subrogatio, & derogatio regulæ per obitum suorum familiarium, tunc ponitur, ¶ dispositiue familiaritas, & continua cõmensalitas dicti Cardinalis exprimitur. In quorum fauorem etiam introductum est de stilo signaturæ, ¶ quod in prouisionibus beneficiorum uacantium per obitum familiarium eorundem Cardinalium non datur derogatio istius regulæ, ut dicã in regula de beneficiis uacantibus per obitum familiarium &c. Non datur etiam derogatio istius regulæ in beneficiis consistorialibus, hoc est in monasteriis uirorum ualorem ducentorum florenorum auri secundum com. exti. excedentia, quia talia beneficia sunt per quandam regulam seruata, & solet de illis consistorialiter prouideri per uiam cedulæ, de qua unam regulam fecit ad partem Clemens VII. Et hoc procedit, nisi per uiam consistorii esset data prius subrogatio, uel facta prouisio. Et ita seruat stilius, qui habetur pro lege, ut in. c. q. graui. de cri. fal.

¶ Quæstio Decimasexta.

DECIMOSEXTO Quæro, ¶ quæ est ratio quare mouenti litem contra triennalem possessorem hic non datur subrogatio?

SOLVTIO Est clara, quia ex quo lis, quæ mouetur contra triennalem possessorem est improbata per regulam de triennali, & censetur quoad istum effectum calumniosa. Nã non uidetur bonum ius competere litiganti quod elidi exceptione regulæ potest, ut in. l. si vnus. ff. de pact. tradit Decius consil. c. iiii. & dixi in. §. i. in st. de actio. unde qua ratione impetrantes contra senes, & infirmos prohibentur hic subrogari, ¶ quia presumuntur improbi litigantes, & non fouere bonum ius eadem ratione, & illi qui mouent litem triennalis possessoris pacificis, noluit enim papa approbare hic talem litem ad effectum subrogationis. Tamen licet, quoad beneficium menses, de quo loquitur ista regula, huiusmodi litigantes contra triennalem possessorem non iuuentur, iuuantur tamen beneficio iuris communis de quo in. c. ii. ut lit. pen. li. vi. Nam collitigans aduersario triennale mortuo, poterit proficui ius suum, & sententiam obtinere, ut tenet etiam Fely. hic.

¶ Quæstio decimasextima.

DECIMOSEPTIMO Quæro ¶ de notabili. q. Duo litigant mortuo uno ex illis, quidam tertius non collitigans obtinuit primo subrogari sine derogatione istius regulæ. Secundo loco quidam alius etiam non collitigans obtinet subrogationem cum derogatione regulæ. Tertio loco collitigans superstes infra mensem hic designatum suam subrogationem impetrat. Quæritur modo quis istorum præferatur?

SOLVTIO. Videbatur dicendum secundo loco subrogatum debere præferri, ex quo habebat derogationem istius regulæ: Nam licet esset secundus in data, primus illi nõ præferrebantr, quia non habuerat regulæ derogationem, neq; etiam collitigans uidebatur illi præferendus, ex quo erat posterior in data.

¶ Breuiter prædictis non obstant. cõtrarium fuit decisum, uidelicet, collitigantem, qui tertio loco subrogationem infra mensem impetrauerat, & erat ultimus in data, deberet omnibus præferri, per istam rationem, quia clarum erat, ¶ quando secundus impetrans obtinuit subrogationem cum derogatione regulæ, iam beneficium erat plenum in personam primi, & illi iam fuerat per prouisionem sibi factam acquisitum sibi ius in re, absq; eo, ¶ consecutus fuerit possessionem, ut not. Ioan. And. in. c. præsent. de offi. ordi. lib. vi. de cuius prouisione secundus impetrans mentionem non fecit, igitur ¶ secunda subrogatio erat nulla

prima non cassata, iuxta no. in c. auditis. de elect. & tradita per Imol. in c. cum nostris. de concess. preben. & Fely. in c. in nostra de rescrip. Nec obstat, q. primus impetrans non habuerat derogationem regulæ, quia hoc non reddidit gratiam conditionalem, licet redderet resolvablem, data postea oppositione regulæ. Interim tamen gratia primi erat pura, simplex, & ualida, cuius validitate exstante, secunda subrogatio non ualuit, ut est dictum. **M**o- do iste primus impetrans sine derogatione regulæ, licet uiuicat secundum impetramentem, ut est dictum, non tamen uiuicat colligantem tertio loco subrogationem impetramentem, sed vincitur ab ipso colligante, per dispositionem istius regulæ, quæ uisit colligantem infra mensem subrogatum uiuicere omnes alias impetrationes anteriores, non habentes derogationem regulæ. Et licet iste colligans a secundo impetrante uiuicatur, propter regulæ derogationem tamen quia secundus impetrans uiuicatur a primo, & primus a colligante locus fuit dispositioni. c. auctoritate Martini. de concess. præben. ubi ponitur regula iuris, **¶** q. si uinco uincente te, a fortiori uinco te. Et ita p. ista ratione determinauit ista. q. Rota an direptione uerbis in una Tirafoné. canonicatus, & præ. de Tudela corâ D. Guli. Casti- ro, ut D. Marti. Rom. egregius, & antiquus peritator, tunc adnotauerat, ut ipse mihi reuulit.

¶ Quæstio Decimoctaua.

DECIMO OCTA VO Quæro, ¶ quia hic dicitur, q. intruso prius in beneficio non datur subrogatio. Quid si a principio litis fuit intrusus, sed lite pendente desinit esse, utrum poterit se subrogari in beneficio per obitum colligantis?

RESOLVTIO. Videtur dicendum, q. non, quia sufficit, q. semel fuerit intrusus. Nam qualitas semel posita implet dispositionem, licet postea cesset, ut est glo. notabilis in uerbo canonicis. in c. statutum. de rescrip. lib. vi. & ibi dixi, facit ad hoc notabile dictum Bal. & Saly. in l. generaliter. C. de episco. & cle. ubi uolunt, ¶ q. si detur dos mulieri sub prætextu paupertatis, sufficit, q. a principio fuerit pauper, ut dotem habeat, unde si postea fiat ditillima nihilominus habebit ipsam dotem, & hoc dictum sequitur Io. Rugerius de la mora in rubrica de cau. poss. & proprie. fol. vii. faciunt ea, quæ in simili scribit Decius in cõsil. xliiii. incip. & pro uirili &c. Accedit, quod dicit et Io. And. in c. decet. de re. iur. lib. vi. q. si concessa fuerit immunitas propter numerum. xii. filiorum, non debet illa cessare, si contingat aliquos ex illis mori, quod dictum sequitur Imol. in cõsil. lxxviii. uis. &c. circa si. faciunt ea, quæ dicit Bal. in cõsil. ci. uerba domini. in. iii. uol. & Alex. post Bar. in l. ii. §. non so- lum. ff. de excu. tuto. cum concor. ut scribunt Moder. in l. etiam. ff. de quæstio.

¶ Tamen istis non obstant. contrarium uideatur uerius, quia negari non potest, ¶ q. qualitas adiecta uerbo, debet adesse tempore uerbi, uulgo. l. ex facto. ff. de uulgo. & pup. Sed ista regula disponit intruso non dandam subrogationem, ergo debet intelligi, q. sit intrusus tunc tempore subrogationis, & hoc uerissimile uidetur, quia papa noluit intruso subrogatione dare, ne quis in ea perpetuo se confoueret: nam intrusus non meretur premiari, sed castigari, ut in c. eum qui. de præben. lib. vi. Sed ista ratio non militat in eo, qui tempore subrogationis iam non est intrusus, ergo cessare debet dispositio. Nec obstat, q. qualitas semel posita &c. quia illud procedit quando agitur de inducendo fauore, & commodo, ut prædicta iura loquuntur, secus uero ubi agitur de damno, & odio, quia tali casu qualitas nocens requiritur tempore factus, ut in l. in delictis. ff. de noxali. arg. eorum, quæ dicit Bar. in l. item si in potestate. ff. de his, qui sunt sui, uel alie. iur.

¶ Quæstio Decimanona.

DECIMONO NO Quæro, ¶ utrū beneficium uacans per obitum unius ex colligantibus possit ante mensē istius regulæ acceptari per expectantes?

RESOLVTIO. Si attendamus literam antiquam regulæ usq. ad tempus Alexandri gratia expectatiua proculdubio excludatur, quia illa solet concedi motu proprio, ut dixi in tract. expect. post Abb. in c. i. de iudic. Et tamen ista regula loquitur de impetrationibus, quæ sunt diuersæ a gratia motu proprio, ut in uulgo. c. si pluribus. & c. si motu proprio. de præben. lib. vi. Et tradunt omnes in l. i. ff. q. quisq. iuris. Si uero attendamus literam modernam regularum in quibus expresse de gratis motu proprio fit mentio, & tunc aliter dicendum erit. Sed aduertendū est, q. ista procedunt quando expectatiua conceditur lite iā pendente super aliquo beneficio, sed si concessa fuisset ante litem Egid. tenet in cõsil. suo

xxxv. acceptationem ualere de beneficio litigioso uacante per obitū alterius colligantis. **¶** Et idē reperit Egid. in c. ii. in. vi. q. ut lit. pen. lib. vi. ¶ cōmunis tamen opinio est ista, q. expectans non possit tale beneficiū acceptare in præiudiciū superstitis, & ita uidit iudicare Boni. Vitalinius Rote auditor per Card. Nemanfen. in cle. auditor. in fin. uerbis. de rescrip. poterit tñ admitti talis expectans, ut interesse putans ex suo nouo iure, non ex iure mortui, ut est decisio. dlxxxviii. incip. utrū. c. si hi contra quos. in antiquis. Et declarat idē Bcni. Vitalinius in cle. i. in. vi. col. ut lite pen. Et Oldra. in cõsil. cccxix. quidā Vgo. col. si. & illa decisi. dlxxxviii. reperitur sub ti. ut lit. pen. deci. xii. in no. & est repetita in antiquo. Bislegneri eor. ti. deci. ii. Et ideo subrogatio ualebit extra casum iudicii lit. pen. de iure cōmuni. p. ea, quæ Car. in pluribus consiliis dicit, quos refert Decius in c. i. de confir. util. uel inuti. sed atq. dispositione istius regulæ putare subrogationē nullā quoad oēs effectus, ne ualeat colligantem molestari, alias frustratoriuū esset proceſsiū istius regulæ, ¶ quod tñ limitat tripliciter. Primo nisi expectans habeat gratiā suā et ad litigiosa. Secundo nisi expectatiua sua esset ad certū bñficiū super quo postea moueatur lis, ut colligit ex dictis Bonifacii in d. cle. i. in. v. col. Tertio limitat nisi lis mota fuerit in forma iuris, v3, qñ ageretur ad priuationem vextu homicidii, uel alterius criminis: Nā si litæ pendente moriatur possessor bñficii poterit tale bñficiū non obstante illa litē acceptari. Ita dicit decisio. cccxc. in nouis incip. Titius erat. **¶** Sed hic suborū notabilis difficultas, q. pridie decisa fuit p. dños. Ponamus, q. expectans acceptet bñficiū p. obitū alicuius colligantis, qñ nō potest acceptare, & obtineat se subrogari, & ita cōtinuat uigore gratiæ expectatiuæ litē cōtra aliū colligantē supstitit super. d. bñficii, & tandē obtinere canonizari subrogationē suā, postea uigore dictæ gratiæ expectatiuæ acceptat aliud bñficiū, alter dar, & excipit de consumptione gratiæ, ex quo prius acceptauerat beneficiū prædictū, & obtinuerat uigore subrogatiōis, dubitabat nunquid illa subrogatio, uigore cuius obtinuit beneficio, expectans dicatur gratiā cōsumpsisse. Hoc dubium fuit propositū p. D. Io. Paulum in una Tullen. cano. & præ. de Remaricamonte. Et fuerit uaria motiua hinc inde allegata, & deducta per aduocatos, & procuratores utriusq. partis. Nā quidam dicebant gratiam consumptam, ex eo, quia subrogatio fuit concessa ratione litis motæ uigore gratiæ expectatiuæ, & sic expectatiua fuit causa, q. subrogatio canonizaret. Alii totum oppositū dicebant. Tandē Rota, re discussa, conclusit die. x. Octo. M. D. xxxix. gratiam non esse consumptā. Ratio fuit, quia licet lis, quæ dedit causam subrogationi, postea canonizate fuerit mota uigore gratiæ expectatiuæ, nō tñ expectatiua fuit causa immediata subrogationis, sed mediata, & remota, quo casu ¶ causa remota ad nocendū non debet attendi, sed causa proxima, & immediata, ut no. oēs Moder. in l. certi conditio, post glo. ibi. ff. si cer. pet. & Fely. in c. solite. de ma. & obe. cum concor. ut scribit Decius in rubrica. C. qui admitt. col. iii. nu. 40. in ultima lectur. & tradit Imol. in l. i. §. si. ff. de dona. & Corneus cõsil. cliii. col. si. lib. ii. & cõsil. cclxiii. col. ii. vol. iiii. Nā clarū est, q. subrogatio est noua, & simplex gratia de p. se non depēdens ab expectatiua, ergo si uigore illius fuit acquisitū beneficium, non potest dici acquisitū uigore gratiæ expectatiuæ, cum subrogatio sine gratia expectatiua, imo non existente aliqua lite cōcedi potest, ut superius est in aliis. q. dictū. Et per hoc apparet, q. decisio. cccxxviii. in no. non obstat, quia ibi uigore acceptationis, & p. uisionis nullę p. ceperat utilitatē spectās, puta fructus, quod hoc cessat. Nec obstat, q. noua p. uisio, quæ habet effectū etiam ex gratia nulla consumit gratiā, quia hoc ideo est, quia noua p. uisio præsupponit primam gratiam in necessarium antecedens, ut tene t. Glosator infra reg. lxi. alias non ualeat, ut deci. xliii. de concess. præben. in ant. & Bellamera de ci. cxyi. & illa prima gratia est causa immediata nouę p. uisionis, quia noua p. uisio fit ad istum effectū, quia orator dubitat gratiam suam expectatiuam, & acceptationem inde secutam uiribus non subsistere &c. ideo noua p. uisio conceditur ratione primæ gratiæ, & ideo non est simplex p. uisio, merito si illa habet effectum consumit. Sed subrogatio non præsupponit aliquem titulum præambulū, sed est simplex gratia de per se subsistens, ideo si uigore illius acquirō beneficiū, nō dicitur illud habere ratione gratiæ expectatiuæ, quod est bene notandum.

Noua p. uisio

RTEM Voluit, & ordinauit, q̄ omnes gratiæ, quas de quibuscumque beneficiis ecclesiasticis cum cura, uel sine cura, secularibus, & regularibus per obitum quarumcumque personarum vacantibus in antea fecerit nullius roboris, uel momenti sunt, nisi post obitum, & ante datam gratiarum huiusmodi tantum tempus effluerit, q̄ interim uacationes ipsæ de locis in quibus personæ prædictæ decefferint ad noticiam eiusdem domini nostri uerisimiliter potuerint peruenisse.

¶ PRAEFATIO.

REGVLA Ita sancta, & salutaris uidetur, quia per eam fraudes cohercent, & cupidæ ambitionis audacia refrenatur, & eius primus auctor fuit Io. xxiii. qui eam edidit. xiii. Calendas Maii. Ponti. sui anno. iiii. ut in eius regulis apparet. Deinde Martinus V. per eadem uerba approbavit, nihil ad eam addens. Posteriores uero pontifices usque ad Nicolaum V. de ista nullam mentionem fecerunt: Nicolaus tamen sustulit proœmium regulæ, quo vsi fuerant Io. xxiii. & Martinus, quod breuitatis causa factum fuisse opinor, cum alias indignum uideretur, tam salutare proœmium, ex quo mens, & intentio colligitur conditoris, sustulisse. Nicolaus tamen in hoc omnes Ro. ponti. eius successores hucusque sunt imitati, quia nullus eorum proœmio illo usus fuit. Imo, quod est magis mirandum, q̄ cum regula ista uarias habuerit in causis decidendis difficultates, ut ex discursu operis apparebit, nullus eorum uerbum aliquod addidit, uel mutauit ad regulam Nicolai, sed integra mansit usque in hodiernum diem, cum tamen alia regulæ aliquam receperint mutationem. Et illa regula Nicolai, de proœmio, in omnibus aliis concordat cum illa Io. xxiii. Proœmium uero Io. xxiii. tale fuit. Item, ut in habendis beneficiis ecclesiasticis fraudes euitentur, seruetur conscientie puritas, & ambitionis uia præcludatur ambitiosis, &c. haecenus habetur proœmium Io. Ex quo colligitur manifeste ratio finalis istius regulæ, quæ concordare uidetur cum æquitate iuris communis, & ideo fauorabiliter erit, & latissime interpretanda, per ea, quæ glof. iii. dicit in c. iiii. de præben. lib. vi. quod faciet ad multa inferius dicenda.

¶ Summarium quæstionum regulæ de uerisimili notitia obitus.

- Primo quæro utrum ista regula habeat locum extra curiam in impetrationibus ordinariarum, & legatorum.
Secundo quæro nunquid ista regula procedat in gratia facta motu proprio.
Tertio quæro, an regula ista comprehendat illam speciem uacationis obitus, quæ includi possit sub clausula seu alio quouis modo, apposita in resignatione.
Quarto quæro nunquid ista regula procedat in commenda.
Quinto quæro, an ista uerisimilis notitia obitus, de qua loquitur ista regula, debeat attendi computando dietas per terram, an uero per mare.
Sexto quæro ponamus, q̄ aliquis impetrauit beneficium eodem die obitus cum derogatione istius regulæ, an ei impetranti incumbat onus probandi obitum præcessisse, an uero aduersario.
Septimo quæro ponamus, quod papa absit ab urbe per plures menses, prout contigit tempore Clementis, & nunc S. D. N. Pauli tertii Niciam proficiscētis, & moriatur aliquis Romæ, & beneficium impetretur a papa longissime distante ab urbe, utrum sit locus istius regulæ.
Octauo quæro nunquid isti regulae soleat derogari.

Quæstio

¶ Quæstio Prima.

QVAERO Igitur primo, utrum ista regula habeat locum extra curiam in impetrationibus ordinariarum, & legatorum?
¶ SOLVITIO. Prima facie dicendum uidetur, q̄ non, quia regula loquitur in papa, ut ex eius uerbis apparet, ergo non procedit in ordinario, quia ex diuersis non fit illatio. Et quia ordinarius potest conferre beneficium sub conditione si uacat etiam ignoranti uacationem, secundum glo. & oēs in c. ii. de elect. lib. vi. & Lap. alleg. vi. & Rota deci. cxi. in antiquis, sufficit enim, q̄ beneficium uacauerit, & ueritas attendatur, per ea, quæ not. Gemi. in capitulo ne captandæ. in. iiii. col. de concess. præb. lib. vi. facit. c. ueritate. viii. distinct. Nec debet morari, nec frustrari prouitio propter talem conditionem si uacat, quæ est de præsentia, licet ignoretur existentia conditionis eiusdem. l. mulum. ff. de cond. & demon. Nec enim nocet angustia temporis. l. si mihi, & tibi. ff. de lega. i. not. in c. in præsentia. de sponsa. & ubi si mulier non certificata de morte uiri contrahit matrimonium, tenet si in ueritate maritus erat mortuus, unde in collatione beneficium non est necessarium modum uacationis exprimere, licet bonum sit illum exprimere, ut no. glof. quamuis. in clem. i. de præben. Domi. in capitulo susceptum. de rescrip. libro. vi. & glof. uacationibus. in c. cupientes. de elect. libro. vi. Item iura dicunt, q̄ beneficia non conferantur antequam uacent, ut in capitulo nulla. de concess. præben. ergo si uacent, licet uacatio ignoretur, ualeat collatio, iuxta dicta Bal. in rubrica qui sunt reb. ubi dicit ualere collationem episcopi de beneficio uacante, licet non uacaret, ut credebatur episcopus, quod dictum dicit esse mirabile Fel. in capitulo sciscitatus. in penultima colum. de rescrip. facit deci. xxxvi. de præben. in antiq. præsertim, & quia collationes ordinariarum sunt fauorabiles, & naturales, propterea ampliandæ, capitulo peruenit. xi. q. i. & not. in clem. si. de offi. ordin. Et pro ista parte dicit Glofator hic, q̄ iudicauit Rota, & idem dicit in regula de subrogandis colligantibus. in fi. ut dicebat etiam tunc D. Coronatus aduocatus, nam satis erat, q̄ principium, & finis sint habilia, licet medium inutile sit, ut ibi per eum.

¶ Istis tamen non obstantibus contraria opinio est uerior, & communis, quam in primis tenet Glofator hic, dicens, q̄ ista regula habet locum extra curiam, quia concernit utilitatem animæ, ex quo emanauit ad tollendas fraudes, & ambitiones unde dato, quod alias esset exorbitans, & poenalis propter fauorem animæ recipit extensionem, ut dicit Ioannes Andre. in capitulo ex tenore. qui fil. sunt legit. nam, ut ipse inquit, negari non potest, quod ista regula concordet cum iure communi, ut non detur occasio captandæ mortis alterius, iuxta capitulum secundum, & tertium. de concess. præben. Hæc dicit Glofator. ¶ Adde, quod istam etiam opinio tenet Decius in consilio. cccxcviii. incip. in causa Domini. columna finali. ubi expresse concludit, quod regula ista habet locum in ordinario, quia licet loquatur in summo pontifice, tamen ex quo emanauit ad obuiandum fraudibus late debet interpretari, & extendi a paritate rationis, & quia etiam si materia odiosa sit, fit talis extensio, ut fraudes res moueantur, ut probatur in c. si ciuitas. de sen. ex lib. vi. & glo. si. in c. quanq̄. de usu. lib. vi. Præsertim, quia per istam regulam ambitio cohercetur, propter q̄ uitium quis repellitur a beneficio, ut not. Abb. per illum tex. in c. cum iam dudum. in principio. de præben. Nam sicut ius commune reprobat ambitionem, ut in c. quia in tñ. de præben. ita, & ista regula idem facit, ex quo satis inferitur, q̄ dixerat Glofator hic, q̄ habeat conformitatem cum iure communi, & sic habebit locum in ordinario, & ita dicit Decius iudicatum fuisse in parlamento Delphinatus. ¶ Et secundum istam opinio reperio nouissime consuluisse Io. Franciscum de S. Nazario de ripa in consil. xvi. posito in lib. i. de legi. & longa consue. in operibus suis impressis, ubi post multa concludit, q̄ ista regula habeat locum extra curiam coram ordinario, ex eo, quia non exorbitat a iure communi, alias non esset regula, ut in l. i. ff. de re. iur. Nam secundum eum ista regula fuit condita secundum ius commune, & secundum rationem, & naturalem sensum: Nam a seueris mortem ante uerisimilem noticiam, presumitur consilium alicuius conspirationis factæ in mortem alterius, & accelerasse impetrationem ne preueniretur, & ista fuit ratio dictæ regulæ, quæ locum habet in ordinario, & hoc latius confirmat idem Ripa in capitulo. ii. columna penul. de rescrip. ubi concludit, q̄ ista regula habet locum in legato, & ordinario, quia extracta fuit de corpore iuris communis, uidelicet, ex ratione cauderesstanda. de concess. præb. lib. vi. ut tollatur occasio captandæ mortis, ut ibi latius per eum.

¶ Et istam eandem opinionem post longam disputationem tenent Moderni in tracta. beneficiorum. in. xvi. q. iii. partis. Et ante ipsos doctus Glosator antiquus pragmaticæ Franciæ. in tit. de collationibus. in verbo faciendas. a quo quicquid dicunt Moder. in dicto tract. beneficiorum. acceperunt. Et tamen concludunt prædicti doct. q. ista regula procedit in ordinariis. & non est dicendum. ¶ quod papa. qui aliorum iura uult seruare. sua negligat. ut in. c. licet. de supp. neg. præla. cum aliis con. cor. ut ibi per eos: Nam. nisi ista regula haberet locum in ordinariis quotidie fraudaretur papa. & ad obuiandum similibus fraudibus factum fuit. c. statutum. de præben. lib. vi. ibi in diocesi existentes. Et quod ibi not. per doct. Et collationi uidetur inesse tempus tacitum. quo collator potuerit uerisimiliter scire vacationem. ut in simili not. in. §. loca. insti. de uerbo. obli. & not. in. l. ii. ff. de eo. q. cer. lo. & in. l. interdum. ff. de uer. oblig. Et dicunt super hoc uidisse quandam constitutionem Othonis legati. de qua ibi per eos. ¶ Non obstant in contrarium adducta. quia ultra. q. ex prædictis apparet ad ea solutio. ad ea etiam responderi. laf. in consil. c. iiii. columna penultima. lib. primo. qui hanc opi. tenet. ut ibi per eum.

¶ Quæstio Secunda.

SECUNDO Quarto. ¶ nūquid ista regula procedat in gratia facta motu proprio
SOLVTIO. Distinguendum est de motu proprio: Nam si loquimur de motu proprio impetrato ab eo in fauorem cuius sit prouisio. qui dolose impetrat. & sciens se nō uerisimilem notitiam habere. quæstio non haberet difficultatem. quia præsumitur ille motus proprius procuratus. & non iuuat: licet hodie per abusionem talis dicatur etiam motus proprius. ut alias late dixi in aliis regulis. sed ubi quidam tertius hoc ignorans porrigit supplicationem pro alio. & papa eam signat motu proprio. tunc tres domini uoluerunt in Rota locum non esse regulæ. quia iste est uerus motus proprius. & tali casu uerum est dicere papam. qui ex se ipso mouetur ad cōcedendum gratiam: non uelle se huic regulæ subiacere. Tamen istis non obstant. alii domini vna cum Fely. in utroque casu iudicantur regulam ob stare impetranti. ut refert hic Fely. in quibusdam apostillis. Ratio decisionis fuit. quia papa prouidendo motu proprio credit nuncium uenisse debito tempore: nam ex quo nō fuit certificatus de tempore. præsumitur ignorare qualitatem eius. cum sit facti. & consistat in facto. c. i. de consti. libro. vi. Et per consequens non uisus fuit cogitare de generalitate istius regulæ. Et pro hoc facit. ¶ quia talis præsumitur mens papæ concedentis qualis est iuris. sed de iure est. q. quilibet non præsumitur ita esse ambiciosus. ut præproperare. & in tempore non uerisimiliter impetret. arg. l. interdum. ff. de uerbo. oblig. & in. l. ii. ff. q. cer. loco. ergo talis præsumetur mens papæ. quia quilibet præsumitur in dubio impetrare infra ordinarium tempus ueniendi ad urbem. & non tempore extraordinario. arg. l. seio. §. medioc. ff. de an. lega. Et pro ista opi. uidetur tex. hic ubi annullantur omnes gratiæ. & sic comprehendit gratiam motu proprio. quia qui totum dicit nihil excludit. uulga. l. Iulianus. de leg. iii. c. si Romanorum. xix. dist. & in. c. solite. de ma. & obe. Et cum ista conclusione uideatur concordare laf. in consil. c. iiii. incip. circa quatuor. col. penul. libro primo.

¶ Quæstio Tertia.

TERTIO Quarto. ¶ an regula ista comprehendat illam speciem uacationis obiturs. quæ includi possit sub clausula seu alio quouis modo. apposta in resignatione?
SOLVTIO. Exemplum potest poni in casu. qui contigit tempore Sixti in Rota super Abbatiâ Auicien. sancti Petri de Turio in qua quidam Petrus de Rupe abbreviator de anno M. cccclxvii. die. x. Iulii dedit mandatum ad resignandum suam Abbatiâ in fauorem Ioan. de claramonte. misso mādato ad curiam dictus Petrus resignans ante factam resignationem per suum procuratorem obiit extra curiam. xiiii. prædicti mensis Iulii. & sic per obitum eius mandatum fuit reuocatum. Sed procurator obitum ignorans resignauit abbatiâ in manibus papæ. qui prouidit dicto Ioan. cum clausula. siue pramisso siue alio quouis modo & c. Deinde quidam Ioan. Perini habens notitiam de obitu dicti Petri impetravit per obitum a papa. & commisit causam contra dictum Ioannem de Claramonte iam.

iam intrusum. qui comparens allegabat sibi ius competere in dicta abbatiâ. licet non uigore resignationis sibi factæ. quæ non ualebat propter defectum mandati: competebat tamen uirtute clausulæ siue alio quouis modo. quæ capit uacationem per obitum. Replicabat Ioan. perini. quod obitus Petri resignantis fuit in tam breui tempore. quod uerisimiliter tempore prouisionis factæ dicto Ioan. non poterat haberi notitia in curia. & sic obstat ista regula. dicens eam comprehendere quemcumq. obitum. siue expressum in gratia. siue comprehensum sub dicta clausula. alter uero dicebat contrarium. Ex qua quidem disceptatione fuerat datum præfatum dubium per auditorem. & quæstum quid iuris?

Solutio. Iste casus etiã temporibus Modernis sapius contigit in Rota. ut inferius apparebit. super quo uarie senserunt domini: tempore uero Sixti in quo contigit casus superius enarratus. nihil fuit decisum. quod uiderim. Sed circa illa tempora reperio hoc dubium in terminis fuisse motum per quendam egregium doctorem antiquum in commento concilii Basilien. inserto in pragmatica Franciæ. titulo de collationibus beneficiorum. in verbo faciendas. in fine. ubi concludit. quod prouisio per obitum resiliens uigore illius clausulæ siue alias quouis modo. ualeat. & q. non obsterit ista regula. rationem adducit. quia procurator. qui uenit ad curiam non uenit ad impetrandum per obitum. sed ad resignandum. & sic uenit propter alium modum uacationis. si postea papa concessit clausulas. propter quas resultat alius uerus modus uacandi ille debet sibi prodesse. cum non fuerit in dolo. quia origo prouisionis inspicienda est. l. tutor. ff. de fideiuss. & l. iiii. C. ad macedo. ita concludit dictus doctor cui nomen Cosmas Guimier in dicto loco. ¶ Et ista opi. Cosme sequuntur ad litteram Moder. in tracta. beneficiorum. in tertia parte. q. xvi. nihil penitus addentes. Et cum istis uidetur concordare Glosator hic in tertia columna. uerbi. Item quia ista regula loquitur & c. qui licet ponat. q. per contrarium. & se inuoluat. tamen ratio. quam ibi ponit concludit ad istam. q. Dicit enim. q. cū regula ista sit exorbitans. & cessat in casu ratio captandæ mortis non debet extendi. nisi ad casum expressum. non ad alium.

¶ Sed prædictis non obstantibus contraria opinio. est uerior. pro qua tempore Sixti. consulsit qui iam aduocatus. hac sola ratione. quia ista regula solum habet respectum ad uacationem per obitum. non autem respicit formam impetrationis. unde ex quo de obitu indifinite loquitur. comprehendit omnem modum per quem deuenitur ad illam uacationem. siue directe. siue per clausulam alio quouis modo. Hæc ille. Et secundum istam opinionem reperio casum propositum in Rota tempore Iulii papæ secundi. ut refert Fely. hic in quibusdam apostillis dicens. quod Guliel. & maior pars Rote fuit in ista opinione. ipso contradicente. uidelicet. quod talis resignatarius uirtute illius clausulæ siue alio quouis modo. in supplicatione resignationis posita. non poterit habere per obitum. sed illa clausula tantum comprehendebat alium casum similem renunciationi. puta uacationem. per capitulum de multa. uel contractum matrimonii. uel per non promotionem. iuxta capitulum licet canon. uel ingressum religionis. & similes. Felynius tamen dicebat contrarium. ex eo. quia uerba debent in gratia aliquid operari. Et tenendo dictam opinionem illa clausula quouis modo. nihil operaretur. contra ea. quæ dicunt docto. in capitulo susceptum. de rescriptis. libro sexto. Et quia in tali interpretatione comprehensiuæ mortis cessat mens. & ratio regulæ. quæ considerat ambitionem ex illa præpropera præuentione cursus. & uotum captandæ mortis. Subdit tamen. quod licet essent plura uota pro alia parte. nihil tunc fuit decisum. quia regula loquitur in uacante per obitum. Hæc ibi Fely. Adde. quod ego reperio. modernis temporibus. pro opinione illa maioris partis dominorum contra opinionem Fely. fuisse in Rota iudicatum.

¶ Nam reperio quondam Reueren. P. Dominicum de Iacobariis. tunc temporis primum auditorem. qui meritis exigentibus. creatus fuit postea Cardinalis. in quibusdam istius regulæ apostillis. super ista quæstione scripsisse manu propria hæc uerba formalia. uidelicet. fuit obreptum in causa Libicen. uicaria. in qua ego pronunciaui. licet contra uotum meum. ¶ quod regula ista haberet locum in eo. qui de partibus constitutus procurator resignasset in fauorem certæ personæ. cui fuit prouisum cum clausula. siue alio quouis modo. Quod mihi fuit uisum contra uoluntatem adentis regulam. & in meo uoto fuit Accolitis. & primo Fely. in secunda instantia coram me uariante. sed superueniente Antonio de Zochis in Rota sensit idem. quod ego. Et Dñs Christophorus de Porcariis dubitauit. quia in prima instantia in qua pronunciauerat. Nicolaus de

Vbaldis dicebat non interfuisse, & ideo sui coactus confirmare primam sententiam, mihi tamen ex pluribus videbatur contrarium, quia cessabat ratio regular, quæ est propter fraudes. Item, quia cessabat uotum mortis. Item, quia regula loquitur quando imperatio fit principaliter per obitum, hic non principaliter impetratur per obitum. Item, quia ex quo procurator bonafide uenerat de partibus cum mandato, & illi fuerat prouisum si dixisset, & narrasset papæ, dubito, quod interim resignans sit mortuus, omnino Papa dedisset maxime, quia in prouisione etiam apparebat, quod derogauit regula. Itē, quia uidet casus omisus quando per resignationem, & in consequentia capite ex clausula generali per obitum. Etiam vnus adduxit regulam. l. ii. ff. de verb. ob. quod sub simplicibus & c. licet modi cum uideretur facere, quia communiter habetur illa clausula in supplicationibus, & alio quouis modo, & regula. d. l. ii. procederet, ubi apposita non fuisset. Aliqui pōderabant uerba regulæ ubi gratiæ. Alii uero dicebāt, quod satis per obitum habet, & si dedisset, quis est, quod non apparet datum. Vnus ex dominis fuit, qui dedit cursum stateræ ratione, (ut tunc domino Jacobatio videbatur) puerili, & non uera, uidelicet, quod clausula, siue alias quouis modo non habet locum hoc casu, quia circumduxit papam, cui dixit, quod resignabat in manibus suis. Et pro opinione sua Iacobatius dicebat benefacere, quia uidetur regula considerasse quando ad impetrationem partis gratia obrinetur, sed clausulam siue alias quouis modo. Papa ponit ex se ipso ex quodam stilo. Istud tamen tollitur, quia regula dicit omnes gratiæ. Item, quia stilius non apponit dictam clausulam, nisi sit in supplicatione. Ista sunt quæ de uerbo ad uerbum R. D. Dominicus de Iacobatius reliquit scripta super ista regula. Ex cuius uerbis manifeste colligitur Rotam iudicasse propter generalitatem uerborum regulæ illi esse locum.

¶ Postremo secundum istam opinionem, quod regula procedat isto casu iudicauit Rota in una Gebenē. parochiali coram D. Gulielmo de mense Maio, ut ipse idem refert in quadam decisione, rationem decisionis ponens, quia ex quo per illam clausulam generalem non datur alia uacatio, quæ per obitum, obstabit regula, nec attendi debet, quod imperatio in modo expresso sit per resignationem, ex quo re uera uacat per obitum, & in tali uacatione tantum verificatur prouisio, in qua regula loquitur, siue per modum expressum, siue per generalia uerba colligatur modus uerus uacandi, & ita dicit se audiuisse maiores tenuisse olim.

¶ Et prædicta omnia procedunt in casu suo non autem in casu contrario, uidelicet, quando quis impetrat per obitum, & uere uacat per resignationem, prout in casu tunc contingenti, quia tunc regula non procedit, quia solum loquitur quando per obitum, & extendi non debet ad alium casum. l. iii. §. hæc uerba. ff. de neg. gest. ita concludit idem dominus Gulielm. in d. decisione, pro qua faciunt, quæ adducit hic Glosator pro ista opi. in. iii. col. vers. item, quia ista regula loquitur de obitu & c. Et hæc tenet recitauimus opi. antiquorum, & modernorum parum super isto dubio quid dicendum.

¶ Certe licet ista opi. uideatur suffulta iuribus, & rationibus. Tamen adhuc pro prima opin. uidelicet, quod ista regula non habeat locum, isto casu posset adduci una concludens ratio, quod certum est leges nouas interpretationem, & declarationem reciperet, a lege veteri. l. non est nouum. cum. l. sequenti. ff. de leg. sed in regula ista veteri ponitur, & assignatur in ipso proœmio ista ratio, uidelicet, ut fraudes euitentur, & ambitionis uia præcludatur & c. clarum est, quod ista ratio proœmii inducit causam finalem, ut in. l. ff. de hæ. insti. & tradit Bal. in. l. ut liberis. C. de colla. cessante igitur ratione proœmiali, & finali, cessat ipsa dispositio. l. generaliter. C. de epis. & clerici. cum similibus. Sed in casu nostro cessat. d. causa finalis, quia hic non est ambitio, non est aliqua fraus, igitur locum non erit regulæ, pro qua opi. faciunt alia motiua adducta per Iac. in consil. ciiii. col. penultima. libro primo.

¶ Tamen pro contraria parte, & sic pro decisione dominorum facit, quia ex quo illa clausula siue alio quouis modo, in casu nostro non potest verificari, nisi in morte, perinde est, ac si in specie facta fuisset imperatio per obitum, quod genus, quod non potest verificari, nisi in uno indiuiduo, habetur pro specie. capitulo ex parte. de offi. deleg. l. i. & ii. ff. de lib. & posthu. sed si in specie fuisset facta imperatio per obitum regula ista obstaret, ergo eodē modo obstabit uacationi comprehensæ sub clausula generali, quia si uerba regulæ adaptantur, militat dispositio. l. ille, aut ille. §. cum in uerbis. de lega. i.

¶ Præterea, quia talis præsumitur mens istius impetrantis, qualis uerba indicant, cū in ambiguis illius sententia, & declaratio capienda est, quæ ex uerbis comprehenditur. l. in ambiguis. ff. de reg. iur. & l. si quis intentione. ff. de iudi. Sed uerba illa alio quouis modo, impli-

cant casum mortis, ergo impetrans uisus fuit de tali cogitasse, & sic attenda mente sua ambigua obstabit regula. ¶ Sed pro concordia opi. posset sic distingui, quod aut impetrans per resignationem cum dicta clausula alio quouis modo, ita esset impetraturus per obitum si fecerit uacationem, etiam non uerisimilem, sicut impetraturus per resignationem, & res est expedita, per superius dicta. Si uero esset impetraturus per obitum, Et tunc per dictam clausulam non ueniet casus mortis, sed alius casus uacationis similis expresse, quia non præsumitur quis uelle in genere imperrare, quod in specie non esset impetraturus, quia intentio impetrantis non extenditur ad illud. l. obligatione generali. ff. de pigno. & quæ not. Ioā. and. in regula in generali. ¶ Sed qualiter hoc probabitur putarem relinquendum eius iuramento, iuxta. c. si. qui mar. acc. poss. & c. significasti. de homi. & hoc considerata qualitate personæ iurantis: Nam in casu proposito nulla uidetur suspicio si iuramentum procuratori deferatur, qui pro alio impetratur, nec agit de proprio commodo, secus esset in impetrante nomine proprio, quia si beneficium esset pingue subdubitem de iuramento præstando, propter rationem tex. in. c. clericos. de coha. cleri. & nu. quia ut dicit Bal. in. c. quia uerisimile. de præsumpt. propter dulcedinem beneficiorum studium adhibetur corrupcēdi testes, Iudex igitur arbitratur hoc casu.

Quæstio Quarta.

QUARTO Quæro, si nunquid ista regula procedat in commenda? **S**OLVTIO. Moderni Sabineñ. hic in quadam apostilla dicunt prima facie uideri, quod non, tamen contrarium asserunt esse uerū, & nihil aliud dicunt. ¶ Dominus Gulielm. hic in decisione quadam dicit, quod uidetur prima facie dicendum, quod non habeat locum, ex quo commenda non dicitur uacare per obitum, sed cessante commenda uacat eo modo, quo prius, ut dicit Fede. de Senis in trac. permuta. benefic. q. xv. & Ludo. Roman. consil. ccccl. Et Rota in antiquis prima. de concessi. præbend. Et ista opi. est in curia uulgaris, apud omnes, præsertim Abbreviatores. ¶ Accedit ad hoc, quia regula est aliquatenus exorbitans, & in exorbitantibus fit restrictio ad casum expressum, quia odia restringi fauores, conuenit ampliari, uulg. c. odia. ¶ Istis tamen non obstantibus maior pars dominorum in una causa cuiusdam beneficii per obitum Regini cessante commenda, cū daretur de ista regula, contrarium conclusit, ut etiam R. D. Jacobus Simonetta Auditor reuulit, ratio fuit, quia licet uerba regulæ non uideantur amplecti istum casum, tamen mens, & ratio regulæ includit commendam, quæ fuit, ut fraudes euitentur, & tollatur ambitio. Sed clarū est, quod ista ratio militat in commenda, igitur ubi est eadem ratio, debet eadem esse in utroque dispositio. glo. in. c. si postq. de elect. cum uulga. Non obstat, quod per obitum non deur uacatio, quia est uerum, proprie tamen in commendis nostri temporis negari non potest, quin deur aliqualis uacatio. ¶ Adde pro ista opi. uideri tex. hic in uerbo omnes gratiæ & c. sub quo de natura uerbi commenda uidetur comprehenditur, cum sit gratia. Et quia dicitur omnes, est uniuersalis omnia complectens. l. iulianus. de leg. iii. Et quia uidemus, quod quasi omnes regulæ iudiciales, licet generaliter loquantur, tamē commēdas comprehendunt, ut late dixi in regula de infir. & de idio. & dicitur latius in reg. de impet. bñfi. fami. Car. & in reg. de annali, & triēnali. Et alibi sæpe, quæ ideo non repetam, ne fastidium generent.

Quæstio Quinta.

QUINTO Quæro, si ista uerisimilis notitia obitus, de qua loquitur ista regula, debeat attendi comparando dies per terram, an uero per mare? **S**OLVTIO. Ratio dubitationis est, quia iter terrestre est certum, & potest facile per miliaria computari a communiter accidentibus, ut in. l. continuus. ff. de verb. oblig. sed iter maritimum est penitus incertum, quia aliquando ex Hispania per mare decurritur ad urbē in. x. diebus, aliquando in. vi. ut experientia docet. ¶ Breuiter iste casus sæpe accidit: Nam tempore Calixti fuit propositum in Rota per D. Ioan. Pintor Auditorem in causa Derusen. beneficii, in qua consulerunt alicui periti, Et tandem fuit conclusum, quod a communiter accidentibus, eligendum est iter per mare, & per terram, secundum quod magis communiter accidit, non secundum quod raro, quia iura non adaptantur.

ut ad ea, quæ raro, & cum difficultate fiunt, & hoc indicat tex. regula nostræ, quæ non vult præcise, quæ notitia obitus deueniat ad notitiam papæ, sed quæ uerisimiliter poterit deuenire, ut in simili dicit etiam tex. in clem. causam. in versi. verum. de elect. Et in isto uerisimili iudex arbitrabitur secundum communem cursum itinerantiū, ut dicit hic Glosator accidisse tēpore Sixti, in una causa Valentina. Nam uerbum posuit, positum hic, non denotat necessitatem, sed potentiam, cum sit prolatū affirmatiue. ad hoc clem. auditor. in uer. potest. de rescrip. & in. c. consiluit. de offic. deleg. & c. gratia. eodem titu. in. vi. Potuit enim peruenire vacatio ad papam, licet forte non perueniret, & sic attenditur, quod possit peruenire, unde ex Barchinona potest in. viii. vel. ix. diebus peruenire notitiam ad papam de obitu, licet non perueniret actus, & illud, quod posuit considerat regula, non quod existat, sed quod existere possit: propterea dicit tex. uerisimiliter, non quod ita sit verum, sed quod sit simile uero, ut dicit Bal. in. l. ea quidem. in. iii. colum. C. qui accu. non pos. facit. l. miles. §. mulier. ff. de adulte. Et hoc, ut dixi arbitrarium est, ut dicit Cardi. & alii in dicta clem. causam. in uer. verum. sic igitur sufficit, quod illud uerisimile sit possibile, ut notat Bal. in. l. scriptura. C. de fi. instrument. Et ista uerisimilitudo aliter debet arbitrari per mare, & aliter per terrā, quia, ut dixi, licet mare sit incertum, tamen a communiter accidentibus citius fit iter per mare, quæ per terram, ut notat in. c. ubi periculum. de elect. lib. vi. habetur tamen in hoc ratio temporis, quia tempore hyemis aliter consideratur iter maritimum, aliter æstatis tempore, ut tradunt doc. post Ioā. and. in. c. olim. de rescrip. Nam quinquaginta milliaria per mare sunt minus, quæ una die, et per terram, ut dicit Bar. in tract. de insula. in. iii. colum. Et de istis computationibus dicitur, & quæ sunt meliora itinera, an maris, uel terræ, late tradunt Meder. Bononiens. in. §. huius igitur. in. l. de iust. & iure. & Fely. in. c. olim. in. ii. col. de excep.

Quæstio Sexta.

SEXTO Quæro, si ponamus, quod aliquis impetrauit beneficium eodem die obitus eius derogatione istius regulæ, an ei impetranti incumbat onus probandi obitum præcessisse, an uero aduersario?

SOLVTIO. Prima facie uidetur dicendum, quod impetranti incumbat onus probandi, quia ex quo agit ad canonizationem sui tituli, tenetur probare uacationem tempore impetrationis. l. si. ff. de proba. Nam quilibet tenetur probare contenta in sua gratia, ut not. Mo der. in. c. ad aures. de rescrip. nec sufficere uidetur, quod probet die obitus, nisi etiam, quod obitus uerisimiliter præcesserit suam impetrationem, quia illa probatio non concluderet, uel. l. matrem. C. de proba. Istis tamen non obstantibus domini concluderunt contrarium in una decanatus ecclesiæ Capuanæ, quam impetrauerat Cardi. Ferrariens. cum derogatione istius regulæ: Nam uoluerunt isto casu præsumere obitum præcessisse præuisionem, ut refert dominus Guliel. in quadam decisione, sub titulo de præben. in collectan. suis. Ratio fuit, quia quando sumus in dubio quis actus præcessit, capitur interpretatio, quod ille actus in dubio præsumatur præcedere, qui est necessarius ad ualiditatem actus, ut actus ualeat, potius quam pereat, ut per plura exempla probat Fely. in. c. pastoralis. in. iii. colum. versi. ad identitatem. de rescrip. Et in notabili casu tradit las. in. l. iiii. §. condemnatum. in. ii. col. ff. de re iudi. præsertim, quia aliter interpretatio esset præsumere delictum in dubio, quod esse non debet, uulgaris iuribus: Nam capienda est semper interpretatio per quam excludatur delictum, in. c. si. de præsumptio. & not. per Bar. in. l. non solum. §. sed & reprobari. ff. de ope. no. nū. Et esset delictum alias impetrare beneficium uiuentis, ut patet in regula. xx. ubi dixi igitur &c. Et per hoc responderetur ad. l. hæres institutus. cum sequen. ff. de acquir. hære. Et ista omnia de plano procedunt in casu nostro, data derogatione regulæ, alias uero si exciperetur de regula, impetranti incumbit onus probandi uerisimilem notitiam obitus, & sic satis fecisse regulam, ut fuit alias conclusum tempore Calixti in vna Deruelsen. bñficii corā Io. Pintor, tunc Rotæ Auditore, de quo tamē uidentū est, quod dixi in. d. regula. xx. de imper. benef. uiuent.

Quæstio Septima.

SEPTIMO Quæro, si ponamus, quod papa absit ab urbe per plures menses, prout contingit tempore Clementis, & nunc Sanctissimi. D. N. Pauli III. Niciam proficiscens, &

eis, & moriatur aliquis Romæ, & beneficium impetretur a papa longissime distante ab urbe, utrum sit locus isti regulæ?

SOLVTIO. Iste casus modo pendet. Et uidetur dicendum regulam locum non esse, ex eo, quod curia uidetur esse Romæ, & reputatur eadem cum illa pontificis, quæ ad remanet ibi audientia causarum, ut not. omnes in clemen. ne Romani. per illum tex. de electio. Ex diuerso suadet ratio regulæ, ut dicamus isto casu habere locum, si tanta sit distantia tēporis, quod uerisimiliter in tam breui tempore non possit adiri papa: pro qua parte plura in informationibus deducuntur, sed quia causa pendet subsisto donec Rota in alteram partem inclinet.

Quæstio Octaua.

OCTAVO Quæro, si numquid isti regulæ soleat derogari? **S**OLVTIO. Stylus signaturæ habet, quod derogatio istius regulæ non datur, nisi solum in Francia, sed extra Franciam semper cassari solet derogatio, sed pro qualificatione personis aliquando solita est derogatio dari. Et ita reperio in libro derogationum bono. memo. Laurentii Cardinalis Sanctorum Quatuor, pluries derogatum fuisse, ut patet ibi fol. lviii. & lxxii. & lxxv. & fol. xcix. Sed Alexan. VI. in Bulla reformationis Curie, quando tractat reformationem signaturæ, posuit unam regulam, quæ uoluit appellari infallibilem, uidelicet, Quod regulis de uerisimili notitia, neque de subrogandis colligantibus, nunquam derogetur, sed quod stent immobiles, & certe honestum uideretur: tamen, ut dixi, signatura ex gratia pro benemeritis personis, aliquando derogat, & non seruat illam constitutionem Alex. Modus autem, seu forma qualiter derogari debeat, & quibus uerbis, ponit Hispanus noster antiquus in illo vulgato libro prouinciali ecclesiasticæ, siue practicæ Cancellariæ (qui est liber approbatus a Sede Apostolica) ut dicit Cardi. in clemen. ii. §. irritum, in tertia quaestione, de electio.

REGVLA DE IMPETRANTIBVS BENEFICIA UACANTIA PER OBITVM FAMILIARIS CARDINALIVM.

ITEM Voluit, quod impetrans beneficium uacans per obitum familiaris alicuius Cardinalis, tenetur exprimere nomen, & titulum ipsius Cardinalis: Et si ille in Curia fuerit, eius ad id accedat assensus, alias desuper gratia sit nulla. Et idem seruari etiam uoluit, si dicti familiares ipsorum Cardinalium, familiares esse desierint, seu ad aliorum Cardinalium familiaritatem similem transferint, quoad beneficia, quæ durante familiaritate prioribus obtinuerunt: & in quibus ipsa familiaritate durante, ius eis competierit: Ita, quod ad illa Cardinales, quorum familiares prius fuerunt, solum habebunt adhibere consensum.

PRÆFATIO.

ISTA Regula uarie reperitur ab antiquis, & modernis Summis Pontificibus ædita. Eius primus conditor fuit Grego. XI. ut colligitur ex decisione Egidii. dcccxi. Quod ex eo apparet, quia prædecessores Summi Pontifices in suis regulis, nullam de ista fecerant mentionem. Imo, quod magis mirandum est, neque etiam inter regulas Gregorii XI. reperitur: Quorum apud me tria reperuntur exemplaria, & ea quidem diuersis temporibus scripta, nec in aliquo discrepantia. In quibus, ut dixi, non reperitur hæc regula, de qua Egidius mentionem fecit, forte fuit aliqua extrauagans, uel aliquod priuilegium, ut inuit idem Egidius in consil. xix. col. i.

COMMEN. R. P. D. LVDOVICI GOMES.

Et est considerandum, quod præter istam regulam, de qua Egidius meminit, quæ in corpore regularum Gregorii, non inuenitur, Gregorius nihil aliud dignum in fauorem cardinaliũ, in suis regulis ædidi. Sed ante Gregorium, primus omnium, Benedictus XII. fuit, qui dignitatem tantorum patrum iusto fauore prosecutus fuit, plures alias diuersas regulas in eorum fauorem constituens. ¶ Nam, quod gratiæ beneficiales Dominorũ Cardinalium, motu proprio concessæ censerentur etiam si in supplicationibus nihil de motu proprio diceretur, & quod in gratiis illorum dispensatio opportuna etiam non petita apponeretur, ac quod qualitates beneficiorum, certo modo uacantium, uel uacaturorum, ac etiam beneficia, quæ obtinere in eisdem literis pro expressis haberentur, primus omnium statuerat, plures alias regulas iudicarias condens: Quas deinde nemo Pontificum est imitatus. ¶ Gregorius tamen, licet nihil aliud præstiterit, quod fauorem Cardinalium cõcerneret, nihilominus istam regulam magis fauorabilem fecit, quæ fecerint moderni Pontifices: Nam uoluit in beneficiis uacantibus per cessum ipsorum familiarium Cardinalium, uel alias quouis modo, locum habere suam ipsius statuti rationem, qua motus fuerat, in eiusdem regulæ proœmio caprimens, uidelicet, ut honori dominorum Cardinaliũ deferatur, ut refert Egidius in dicta decisione, quod quidem fauorabile Gregorii proœmium, nescio qua de causa Pontifices moderni susulerunt, ac regulam istam, ad beneficia per obitum tantum uacantia restrinxerunt. Quorum ordinem in hisce nostris Commentariis imitabimur.

¶ Summarium quæstionum Regule de impetrantibus beneficia uacantia, per obitum Familiarium Cardinalium.

- Prima quæstio, ibi (impetrans, &c.) an ista regula habeat locum, quando Papa concedit gratiam motu proprio.
- Secunda, ibi (beneficium, &c.) quid si familiaris Cardinalis habuit aliquod officium, durante familiaritate, nunquid habeat locum regula.
- Tertia, ibi (vacans, &c.) nunquid regula ista procedat in mandato de prouidendo, reuocatione, uel expectatiua, de beneficio uacaturo.
- Quarta, ibi (per obitum, &c.) quid si beneficium uacat per renunciationem familiaris Cardinalis, in manibus Papæ, an habeat locum regula.
- Quinta, an regula ista habeat locum in uacatione mortis factæ, prout est illa inducta per regulam de infirmis resignantibus.
- Sexta, nunquid regula ista procedat in beneficio commendato familiari Cardinalis, per cuius obitum impetratur.
- Septima, an impetrans beneficium uacans ipso iure per priuationem familiaris Cardinalis, teneatur seruare contenta in ista regula.
- Octaua, an regula ista debeat obseruari in subrogatione facta per obitum colligantis familiaris Cardinalis, uel in gratia si neutri, perinde ualere, uel similibus impetrantibus.
- Nona quæstio, nunquid in declaratoria facta incontinenti ad primam gratiam, in qua fit mentio de familiaritate Cardinalis, debeat seruari ista regula.
- Decima, quid si tempore impetrationis beneficium non erat litigiosum, quo tempore Cardinalis consensum præstare debebat: Sed antequam illum præstaret, mouetur lis super beneficio, an post talem litem possit consensus præstari.
- Undecima, quid si ipsemet Cardinalis impetrat pro alio beneficio uacans per obitum familiaris, aut intercessit pro impetrante, ut gratiam consequeretur, uel consensit uerbo, quod aliquis prædictum beneficium impetraret, nunquid satisfactum sit isti regulæ, non facta aliter mentione in gratia de familiaritate, nomine, & titulo, uel consensu Cardinalis.
- Duodecima, quid si unus Cardinalis impetrat beneficium familiaris alterius Cardinalis, nunquid teneatur seruare contenta in ista regula.
- Decimatertia, ibi (familiaris, &c.) quos intelligemus familiares, quoad effectum istius regulæ.
- Decimaquarta, an dispositio istius regulæ, quæ loquitur de familiaribus Cardinalium, habeat locum in familiaribus familiarium eorundem.
- Decimaquinta, an si cum familiaritate concurrat alia reseruatio, habeat locum ista regula.
- Decimasexta

REG. DE IMPET. BEN. VAC. PER OBI. FAMI. CAR. CII

- Decimasexta quæstionculæ, dicitur hic, quod in impetratione beneficii uacantis per obitum familiaris, nomen, & titulus Cardinalis eiusdem exprimendus est, alias gratia, &c. Quid si Cardinalis fuit absens tempore impetrationis de licentia Papæ, uel alias, an tali casu requiritur expressio nominis, & tituli.
- Decimasæptima, quid si Cardinalis fuit absens a curia per duas dietas, uenationis causa, uel alias, an sicut nominis expressio, ita requiratur tali casu eius consensus.
- Decima octaua, si familiaris, mortuo suo cardinali, se trãsfert ad alium cardinalem, & moritur, nunquid iste secundus Cardinalis debeat præstare consensum.
- Decimanona, ponamus beneficia familiaris unius cardinalis pertinere ad collationem alterius Cardinalis, ratione ordinariæ iurisdictionis, an requiri debeat consensus.
- Vigesima, quid si de sede uacante aliquis recipitur, in familiarem alicuius cardinalis, & antequam eligatur Papa, moritur familiaris, nunquid habeat locum regula.
- Vigesimaprima, ponamus, quod vnus familiaris cardinalis est canonicus in ecclesia non numerata, & moritur, nunquid sit locus regula.
- Vigesimasæcunda, dictum est superius in alia quæstione, quod absentis Cardinalis consensus non est requirendus: Quid si habet indultum, quod absens gaudeat omnibus priuilegiis præsentium, etiam istius regulæ: Nunquid tali casu poterit eius uicarius, quando Cardinalis abest in locis remotis, præstare consensum.
- Vigesimatercia, quid si familiaris Cardinalis defunctus non habebat aliqua beneficia, sed ius in re, ad beneficium, quod de facto alius possidebat, nunquid impetrans huiusmodi ius debeat obseruare contenta in ista regula.
- Vigesimaquarta, ponamus familiarem Cardinalis eligi in episcopum, & antequam confirmetur, mori in Curia, dubitatur, an consensus pertineat ad Cardinalem, iuxta formam istius regulæ.
- Vigesimaquinta, nunquid regula habeat locum in coadiutoria cum futura successione, quæ quis habet ad beneficium, quod possidet familiaris, nunquid in ea debet fieri mentio nominis, & tituli Cardinalis.
- Vigesimasæxta, nunquid consensus, de quo hic fit mentio debeat in dubio de expresso intelligi, an uero sufficiat tacitus.
- Vigesimasæptima, an Cardinalis possit huic honori, quod nomen eius in literis non exprimitur, nec eius consensus requiratur, renunciare.
- Vigesima octaua, nunquid consensus Cardinalis possit interuenire post impetrationem, uel literas expeditas.
- Vigesimanona, quid si antequam cardinalis præstet consensum, secundus impetrat cum consensu Cardinalis. Deinde primus impetrans obtinet post secundam impetrationem consensum, nunquid prima, an secunda impetratio ualeat.
- Trigesima, & ultima, quid si Cardinalis prouisioni factæ per Papam nunquam uoluit consentire, quid agendum impetranti.

¶ Quæstio Prima.

- Q**UÆRO Igitur primo, ibi (impetrans, &c.) an ista regula habeat locum, quando Papa concedit gratiam, motu proprio?
- RESOLVTIO.** Videtur dicendum, quod sic, quia gratia motu proprio, potest dici impetratio, ut tradit Bal. in. c. nisi specialis. in uersic. pone, quod in literis, de offi. lega. Facit, quod dicit Cardi. consi. xc. incip. uidetur unio. sequitur Decius in. c. ii. in secunda colum. de rescrip. ¶ Præterea uidemus dispositionem. §. si. clemen. i. de concess. præben. quæ loquitur de impetrante, uerificari in gratia motu proprio, ut ibi dicunt Cardi. & Imol. Sic etiam extrauagans sedes Apostolica Ioan. XXII. posita in ritu, de concess. præbend. quæ loquitur de impetrantibus, habet locum in gratia motu proprio, prout ibi dicit Glosator in uerbo concessæ. Ergo pariformiter dicendum est, de ista regula.
- ¶ In contrarium facit, quia regula ista est odiosa, & exorbitans, ut dicit Egid. decisione dcxxxii. Et loquitur de impetratione. Ergo non habet locum in gratia motu proprio: Quia ista uidentur contraria impetrare, & motu proprio obtinere, ut in. c. si motu proprio. &c.

si pluribus. de prebend. lib. vi. & hoc probat tex. in. l. i. C. de peti. bo. sub. lib. x. vbi notant omnes. & in. l. iii. ff. q. quisq. iur. Quæ cum sint diuersa. ad positionem vnius sequitur exclusio alterius. cap. qualis. xxv. distinctione. In quam opinionem videtur inclinare Glosator hic in penulti. colum. ¶ Qui etiam tradit cautelam ad istam regulam excludendam. vt. vi. delictet. procuretur haberi gratia motu proprio. Et est de mente Lapi in. d. clemen. i. Nam sufficere. secundum aliquos. Papam dicere. talem esse familiarem Cardinalis. licet alia requisita hic non exprimat. Quia papa ex certa scientia. hoc exprimendo. videtur habere certam notitiam regulæ. per quam videtur induci dispensatio. & derogatio regulæ. iuxta tradita in. l. idem Vlpianus. ff. de excu. tuto. Quæ ratio cessat in gratia impetrata. ¶ Accedit. quia isto casu cessat fraus. & dolus illius. qui gratiam habuit motu proprio. vt dicit Ican. and. in. c. fina. super glos. fi. de offic. lega. lib. sexto. in nouis. Ergo cessat dispositio. non enim poterit illi subreptio. aut defectus intentionis Papæ opponi. cum ista omnia per certam scientiam. & motum proprium censeantur esse sublata. ¶ Non obstat decisio communis Doctorum ad. d. clemen. i. §. fi. de concess. præben. ¶ videlicet. q. ille tex. procedat in gratia motu proprio. licet loquatur de impetrantē. quia illud procedit. ex eo. quia tota clem. loquitur indistincte. & ratio eius æque militat in utroq. casu. Secus uero in materia odiosa. in qua uerba proprie debet capi. vt hic. Quia talis interpretatio locū nō habet. quia gratia motu proprio. non est proprie impetratio. vt dicit Card. in. d. cle. i. & dicā in regulā de annali latius.

¶ Quid dicendum? Teneo primam opinionem. quæ est uerior. & æquior. pro qua ter ius dicauit Rota. modernis temporibus. primo tempore. bonæ memoriæ D. Petri And. Gamamari. tunc Auditoris. ut ipse in terminis refert. & adnotauit. in trac. de offi. lega. lib. iii. fol. lviii. ¶ Et iterū tempore meo. hoc idem iudicauit Rota in causa Auinionen. canonicatus. coram D. Io. Maria. octaua Martii. M. D. xxxii. Et nouissime in vna Maclouien. Prioratus coram R. D. Raynaldo Perrutio de mense Iulio M. D. xxxix. hoc idem. quod prius firmavit Rota. ratio decisionis fuit. quia hoc priuilegium regulæ datur Cardinalibus propter magnas impensas. & onera. q. in alendis familiaribus subeunt. ut dicit decisio Rotæ. licet corrupta. in titu. de præbend. decis. xvi. incip. Nota. q. ubi dominus. in antiquis & c. Et ista ratio militat æque in gratia motu proprio. sicut in gratia impetrata. Igitur. & c. ¶ Et considerata prædicta ratione ista regula est late interpretanda in eorum fauorem. & præiudicium concedentis. iuxta. c. quia circa. de priuile. & notata per Domi. in. c. ii. de fil. presby. lib. vi. & quæ late tradit Pet. de Ancha. consil. cxcv. & cxcvii. Et si contrarium diceremus. facile priuilegia Cardinalium deluderentur. cum unicuique facillimum esset. habere gratiam motu proprio. Et intentionis papæ non est per talem gratiam motu proprio. alicui præiudicare. vt dicit decisio Rotæ. cxii. in no. & decis. ccccxlvi. in anti. præsertim cardinalibus. vt etiam tradit Fely. in. c. ad aures. in. v. colum. uersi. tertius casus. de rescript. Et ideo hac ratione Domini uoluerunt. quod regula. xvi. de non tollendo ius quaesitum. haberet locum in gratia motu proprio. ut ibi dixi. in. vi. q. ¶ Et quia gratia motus proprii nō includit ea. quæ exprimi debent. ut dicit Fely. in. c. cum apostolica. de excep. Ergo qua ratione dicimus in gratia impetrata. requiri expressionem nominis. & tituli cardinalis. vt hic dicitur. eodem modo in gratia motus proprii est dicendum. Et posito. quod motus proprius. & certa scientia principis inducant dispensationem. de quo tamen dixi latius in dicta regula. q. viii. Nō tamen inducunt derogationem istius regulæ. nisi de ea in individuo fiat mentio. vt late dixi in. v. & vi. q. pro cœmii. & cum hoc iam pluries. fuerit per Rotam decisum. non curabo amplius insistere.

¶ Quæstio Secunda.

¶ SECUNDO Quæro. ibi (Beneficium. & c.) ¶ quid si familiaris Cardinalis habuit aliquid officium durante familiaritate. nunquid habet locum regula? ¶ SOLVITIO. Videtur dicendum. quod non. quia appellatione beneficij. non uenit officij. vt dixi late in regula. de infirmis resignantibus. & dicā in regula de annali. & triennali. & in pluribus aliis locis. vbi me remitto. Et de istis officiis tradit Paulus Romanus anti quis in trac. pensionis. in. vii. q. fol. xi. & xxiii.

¶ Quæstio

¶ Quæstio Tertia.

¶ TERTIO Quæro. ibi. (uacans. & c.) ¶ nunquid regula ista procedat in mandato de prouidendo. reuentione. uel expectatiua de beneficio uacaturo? ¶ SOLVITIO. Tempore Sixti accidit iste casus. in causa Sagien. Archidiaconatus. vt in quibusdā memorialibus cuiusdā Io. Alo. Tuscani. tunc Auditoris camera. reperio adnotati. Et iterū tempore meo iste casus fuit propositus in Rota. & decisus in causa Auinionen. canonicatus corā Do. Io. Maria de mense Martio M. D. xxxii. Et conclusum fuit per maiore partem Dominorum. q. non. Cum qua opinione reperio antiquos Abbreviatores de Parco concordasse. Nam hoc tenuerunt Anto. de S. Seuerino. & Ioan. de Ferrera. illo tempore primarii. prout eos refert Paulus de Castello. in quoddam suo indice notabilium. fol. xxxv. Nihil tamen allegant. præter obseruantiam stili. Sed pro opinione Rotæ allegantur ista. Primo. ¶ quia regula loquitur de beneficio uacanti. ergo nō habet locum in uacaturo. vt legitur. & notatur in. c. constitutus. & in. c. extenore. & c. fi. de concess. præbendæ. Faciunt. quæ dicit Fely. in. c. in nostra. in. xxxvii. corre. in. ii. col. in fi. de rescrip. Ista enim sunt inter se diuersa. Ergo de uno ad aliud non debet inferri: quia ex diuersis non fit illatio. c. in præsentia. de proba. Sed potius ad positionem vnius. sequitur alterius exclusio. c. nonne. cum uulga. de præsumpt. Cum igitur regula ista irriret gratiam concessam post obitum familiaris. nō debet extendi ad gratiam concessam ante obitum: quia limitata causa. limitatum effectum producere debet. c. susceptum. de rescript. lib. vi. & uulga. l. in agris. de acquir. re. do. Et ista omnia in ratione fundantur. quia non est eadem ratio. quoad istā regulā. in gratia de uacaturo. & gratia de uacanti: Quia in gratia de uacaturo. ideo non debet seruari ista regula. quia nō possumus esse certi de persona. per cuius obitum beneficij uacabit. an erit familiaris. uel non. Et ideo nomen. nec titulus certi Cardinalis exprimi potest. Et propterea iudicari non debet gratia subreptitia: ¶ Quia de his. quæ possunt se habere ad esse. & non esse. si de illis non fiat mentio. gratia non annullatur. vt late probat decisio Rotæ. xxv. in nouis. titu. de rescrip. colum. iii. Neque si uellem ad cautelam derogare huic regulæ. hoc concederetur. Quia secundum stilum solet denegari talis derogatio. Imo cum sæpe aliis regulis præteritis temporibus derogati sit. vt particulariter adnotatum reliquit laboriosissimus. & proinde excellentissimus vir Laurentius Puccius Cardinalis Sanctorum Quatuor. in quibusdam memorialibus derogationum regularum: non tamen in dicto libro reperitur huic regulæ derogatum. nisi semel. vt patet ibi fol. xci. Itaque in dictis gratis de uacaturo. non potest ista regula obseruari. Quæ omnia cessant in gratia de beneficio uacanti. Cum igitur regula ista sit exorbitans. iux. glos. penult. in clementina secunda. de offic. ordin. & secundum Egidium ubi supra. Item etiam sit pœnalis. cum annullat actum. iuxta notata per Doctores in capitulo secundo. de constitutio. & quæ tradit Baldus in. l. non dubium. C. de legibus. per text. in lege Senatus. ff. de contrahenda empt. Est concludendum. regulam procedere in casu de quo loquitur. uidelicet. in beneficio uacanti. argu. tex. in capitulo statutum. de electione. libro sexto.

¶ Et hoc. quod dictū fuit de gratia beneficij uacaturi. procedit et si gratia fuisset facta respectu certæ personæ. quæ fuisset familiaris alicuius Cardinalis. prout in regressu concessio per obitum Titii. qui fuerat familiaris Cardinalis: Quia in eo regula ista non procedit per superius dicta. Ex quo prouisio fit de beneficio uacaturo. prout refert. ¶ tenuiss. se Rotam Dominus Iacobus Simonetta. tunc Cardinalis dignissimus. in suis memorialibus. vt ipse mihi retulit. Quæ decisio non alibi certe fundatur. ut dixi. nisi. quia ista regula est odiosa. loquitur in certo casu. uidelicet. de beneficio uacanti. Ergo debet in eo restringi. ut in capitulo susceptum. de rescriptis. libro. vi. Et faciunt ea. quæ dicam in alia quæstione de gratia si neutri. & in. q. sequenti.

¶ Quæstio Quarta.

¶ QVARTO Quæro. ibi. (per obitum. & cetera.) ¶ quid si beneficium uacat per renunciationem familiaris Cardinalis in manibus Papæ. an habebit locum regula? ¶ SOLVITIO. Glosator hic tenet. q. non: quia isti sunt diuersi modi uacandi: & regu

la ista exprimit modum vacandi per obitum. Ergo per expressionem vnus modi excluditur alius diuersus, videlicet, per resignationem, vt dicitur in. c. susceptum. de rescrip. lib. sexto. Ethocidē reperio tenuisse Curia tēpore Sixti: Et ita pro expedito, fuisse dictū in causa Sagien. Archidiaconatus, meminisse Alo. Tuscanus Mediolanensis, tunc aduocatus, & Auditor Cameræ, in quoddam suo consilio incip. vtrum bulla perinde ualere, &c. posito inter sua consilia, libro primo. fol. vi. Et certe in ratione consistit ista opinio: quia negari non potest, istum casum fuisse omisum in regula: Ergo relinquitur sub dispositione iuris. Et ad hoc sufficit, d. c. susceptum. vbi est casus expressus pro ista opinione, pro qua faciunt ea, quæ dicta fuerunt in præcedenti quæstione.

¶ Sed aduerte, q̄ regula Gregorii Vndecimi, quæ fuit antiquior ista, comprehendebat istum casum: quia loquitur de beneficiis uacantibus per cessum, uel decessum, ut refert Egidius decisione. dcxxxii. Vnde ex quo regula ista est posterior, debet in dubio interpretari secundum antiquam, argu. l. non est nouum. ff. de legib. ¶ Sed ad hoc replicari potest, quod motuum procedit, quando regula ista dubitatiue loqueretur, tunc enim in dubio recipiatur interpretationem a regulis antiquis etiam correctis, vt tradit Bar. in. l. si. ff. de falsis. Sed hic non euenit declaratione, cum ista regula loquitur clare de beneficio uacante per obitum, & de vacante per renunciationem omittit, prout etiam omittunt antiquæ regulæ, quæ in hoc noluerunt Cardinales priuilegiare. Relinquendus igitur erit iste casus sub dispositione iuris, d. c. susceptum. Et ita in specie, in discursu cuiusdam, q̄ regulæ de infirmis, resignantibus, dicit fuisse iudicatum, de anno M. D. xliii. in Rota Do. Gulielmus in Collectaneis decisionum, pro qua opinione faciunt optime motiua Andrea Siculi, de quo mentionem faciam inferius in. q. vii. ¶ Et ex istis potest etiam inferri, q̄ facultas concessa per Papam familiari Cardinalis de permutandis beneficiis suis, prout fuit concessa tēpore Pauli II. cuidam Gulielmo familiari Cardinalis Rothomagensis, non subiciatur huic regulæ: Quæuis contrariū fuerit tunc per aliquos doctores consultum. Et ista de plano procedit de iure loquendo, Tamen hodie Cardinales, tam ex priuilegio, q̄ ex capitulis factis in concilio, obtinuerunt istos modos uacandi per cessum, uel decessum, ut referunt Moderni in tracta. referuatio. in. xvii. effectu. Et ita ego reperio latissime concessum fuisse Cardinalibus in capitulis Sixti, Alexand. Sexti. & Iulii II. capite tertio. quorum exemplaria sunt penes me.

¶ Quæstio Quinta.

QUINTO Quæro, si an regula ista habeat locum in uacatione mortis factæ, prout est illa inducta per regulam de infirmis resignantibus: Nam regula, ibi, in casu illo, fingit beneficium uacare per obitum, cum uere uacet per renunciationem?

SOLVTIO. Casus iste bis fuit utilitatis in Rota, & tandem decisus pro parte negatiua: Nam tempore Sixti, accidit in causa Sagien. Archidiaconatus, anno M. CCCCLXXV. mense Nouembri. Et iterum, de anno M. D. xliiii. Quo tempore fuit decisa difficultas, vt meminit Dominus Gulielmus in Collectaneis Decisionum. fol. lxxv. decisione incip. vnus familiaris, & cetera. Et licet decisio illa ponat mixturam casus, resolutio tamen eius hoc solo motiuo concluditur: Quia in quæstione proposita secundum terminos regulæ de infirmis, principalis actus, qui fuit ibi factus coram Papa, fuit resignatio: Et iste fuit uerus, & naturalis actus. Vacatio uero mortis, quæ infra viginti dies resultat, est uacatio accidentalis, & contingens de futuro, & ideo illa considerari non debet, iuxta. l. qui habet. ff. de uell. vbi traditur regula, quod actus naturalis non accidentalis attendi debet, & idem dicit Bartho. in. l. prima. §. hoc interdicitur. ff. de font. re. ubi per hoc infert, quod statutum loquens de gemmis debet intelligi, de ueris non de fictis. Et ista in casu isto magis militat, quia regulæ sunt iuris stricti, & non egrediuntur terminos suos. l. iii. §. hæc uerba. ff. de nego. gest. l. si seruum. §. non dixit. ff. de acquir. hæ. redi. præsertim, quia ista interpretatio est fauorabilis, quæ reducit nos ad libertatem iuris communis, iuxta. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. cum aliis similibus allegatis hic per Dominum Gulielm. Præterea, quia actus de quo in præmissa. q. & uacatio inde resultans erant de præsentibus. Illa uero, quæ ex post contingit per obitum, erat actus futurus, qui tempore

3 tēpore resignationis poterat se habere ad esse, & non esse. ¶ Ideo subreptio propter non expressionem nominis, & tituli in talibus actibus, qui contingunt de futuro, non uitatur, vt tradit Fely. notabiliter in. c. in nostra. in septimo correl. de rescrip. Et ante ipsum decisio. xxv. in nouis. titu. de rescrip. colum. penulti. reperita per Egidium decisio. dcclxx. colum. si. ¶ Adde pro ista opinione, ultra Do. Gulielm. Quia tempore quo fuit facta resignatio, beneficium adhuc non uacabat per obitum uerum, uel fictum, unde impetrans, tale beneficium impetrat uacatum, uidelicet, in euentum, quod contingeret resignantem mori, infra uiginti dies. Et tam clarum est, regulam istam locum non habere in uacatu, ut patet ex text. & dixi superius in tertia quæstione. & est decisio Rotæ in no. q̄ impetrans per non promotionem non potest consequi per obitum illius postea contingens. Et ideo tanquam casus omisus relinquitur sub dispositione iuris. uulga. capiu. susceptum. de rescriptis. libro sexto.

¶ Sed aduerte hoc, quia uera uacatio de præsentibus erat per resignationem: quia alias non tenuisset collatio de beneficio uiuentis, non uacanti, vt superius dicitur in regula. xx. & text. in cap. primo. & ii. & c. cum nostris. de concess. præbend. Neque potuisset validari ex superexiſtencia uitæ resignantis post lapsum uiginti dierum, tanquam a principio nulla. c. si eo tempore. de rescrip. lib. vi. Et licet papa possit per regulam facere, quod morietur illo, qui resignauit infra uiginti dies, censetur beneficium uacare per eius obitum, tamen hæc uacatio sic inducta erit ficta, & interpretatiua, non autem uera: quia hoc facere non potest:

4 ¶ Nam potest papa facere, quod factum habeatur pro non facto, iuxta text. in clementina prima. de immunita. ecclesiæ. Tamen non potest facere, q̄ fictum sit uerum, & factum non sit factum. l. in bello. §. factæ. ff. de capti. Remanet igitur uera uacatio per resignationem, & ficta per obitum. Vnde inferitur, quod ex quo regula ista loquitur de uacatione per obitum, debet in dubio intelligi de uera, propria, & naturali uacatione obitus, & non de ficta: prout quælibet dispositio iuris communis, & statutoria intelligitur, vt est glo. in. c. placuit. el. ii. xvi. q. i. Nam ista est cōmunis opi. Canonistarum, q̄ appellatiōe mortis intelligimus de naturali, nisi in casibus a iure expressis, vt dicit glo. in capiu. susceptum. de rescrip. lib. sexto. sequuntur Moder. in. l. ex ea parte. §. in ſulam. ff. de uerb. obliga. Et hoc idem est dicendum in quolibet actu, qui in dubio debet intelligi de uero, & naturali, non de ficto, vt superius est dictum. & tradit in notabili casu Alexand. in consilio. lxxv. Vifa quadam constitutione. in tertia colum. volumi. iiii. Et Franciscus Cremenſis in singularibus suis, notabili. lxxvii. cum pluribus aliis concordantiis, quæ præter ista cumulat Felyn. in rubr. de sponsali. in quarta colum. Cum igitur regula ista, nihil aliud sit, quam statutum, quod loquitur de uacatione per mortem, debet ergo intelligi de uera, non autem de ficta, nisi aliquid exprimat ueritatem, quæ notat Bar. in. l. tertia. §. hæc uerba. ff. de nego. gest. & text. in capiu. nuper. de biga. Præsertim, quia dato, q̄ extensio casus ueri ad fictum non sit contra ius, sed tantum præter ius, tamen nunquam fit extensio, nisi reperiantur de iure parificati casus uerus, & fictus. vt notat Domi. in cap. si. in princ. de consue. in. vi. & glo. in. d. cap. placuit. Si igitur hoc disponitur in casibus, qui sunt præter ius, multo magis in casu istius regulæ militat, quæ est contra ius. ¶ Nam de iure nulla qualitatis taciturnitas uitiat gratiam, nisi illarum qualitatum, quæ sunt in iure expresse, vt in clemen. secunda. de offic. ordi. & in cap. si. de offic. lega. libro sexto. & in clemen. i. de præben. cum multis concord. de quibus per Moder. in trac. benef. in. xi. q. tertie partis. uerſi. Quarta qualitas, pro quibus omnibus faciunt ea, quæ dicuntur inferius. q. vii.

¶ Quæstio Sexta.

1 **S**EXTO Quæro, si nunquid regula ista procedat in beneficio commendato familiae? Sicut Cardinalis per cuius obitum impetratur?

SOLVTIO. Varias reperio super isto dubio scribentium opiniones: Nam Ioan. Bap. Caccialupus, & Ricus de Senis, aduocati illorum tēporū celeberrimi, tenuerunt expresse, regulam non habere locum in cōmenda: & ita referunt se uidisse iudicari in facto, super quo longissima consilia contexerunt, quæ habeo in. xii. volumine allegationū. fol. cxliiii. cum sequen. vbi post plura uerba superflua, tandem ad hoc tenendum mouetur isto motiuo magis efficaci, uidelicet, quia regula ista loquitur de uacatione, quæ licet ex uerbis ultimis

regulę maxime in uerbo obtinuerint, uiderentur intelligi posse de uacatione resolutę ex cessu
 2 satioe cōmēdatę: † Tamē ille terminus uacatio, posuit hic in tex. in dubio intelligi debet de
 uacatione iuris, & facti, vt in. c. cum nostris, de concess. præb. c. præsentis, de præb. lib. vi.
 cum multis aliis concor. per eos alleg. Cum igitur cōmēdatarius nō dicatur possessor iu
 ris, cū non habeat titulum, ut in. c. dudum, de elec. Sed sit merus detentor, & depositarius, l.
 licet. §. rei. & l. lucius. ff. de positi. Est concludendum per obitum eius nihil uacasse, &
 per consequens regulā in tali cessatione cōmēdatę nō uerificari: Nā per cōmēdatę non extin
 guitur prima uacatio, vt tradit Fede. in trac. de permu. bene. q. xv. hoc in summa dicit præ
 dicti doc. qui postea magno uerborū ambitu, super isto puncto referunt omnia fundamē
 ta Ludo. Roma. in consil. ccl. & Oldra. consil. clix. quæritur, & c. quæ non curo referre.
 Quibus etiam conferunt ea, quæ dixi in regula. xviii. & xxxii. & latissime in regula de trien
 nali, ubi copiosius tractaui istam quæstionem. ¶ Sed ulterius pro ista parte adde, q̄ istam
 eandem opinionem tenuerunt tempore Sixti A. de Capharellis, tunc aduocatus excellens,
 & quidam alii, qui allegabant pro ista opinione stilum inueteratum Cancellarię, quæ hoc
 3 tenuit, † cuius stilus processit a iure, ut dicit Specul. titu. de lega. §. superest, versic. ultimo
 consulo. Imo facit ius, ut dicit decisio. dccx. in antiquis. & tollit dubietatem facti, vt dicit
 Oldra. consil. cccx. Nam ipsius obseruantia præsumitur suscepta cum plena examinatione
 iustitię, argum. c. apostolica. xxxv. q. ix. Et quædam alia fundamenta generalia super hoc
 allegant, quæ breuitatis causa, ac etiam, quia mihi non uidentur stringere non refero. Et
 ita etiā reperio illis temporibus pro ista parte fuisse iudicatum per quendā Io. Eug. tūc Audi
 torē in fauorē Lactantii, cōtra quendā Io. Gruelli, vt ibi reperi adnotatū. Et nouissime can
 4 dē opi. tenuit Rota in casu occurrenti, vt refert bone me. D. Dominicus Iacobatus, tunc
 Rota Auditor primarius, & postea Cardinalis, in quibusdā suis apostol. ad istā regulā, qui
 dicit tunc super hoc dubitatum fuisse, & Rotā respondisse regulā in cōmēda locū nō habere,
 licet ipse super hoc dubitaret. Hęc ille. ¶ Postremo pro ista opi. faciūt uerba istius re
 5 gulę, quæ loquuntur de beneficio uacanti, † sed per obitū familiaris beneficiū nō uacat, sed
 cessat depositū, ut dicitur doc. in. c. nemo, de elec. & in. c. si constitit, de accusa. igitur in tali
 cessatione regula non habet locū. Hinc est, q̄ expectatiua, quæ cōceditur ad beneficium ua
 cans, uel cū primū uacauerit non capit beneficiū uacans per cessationē cōmēdatę, quia ul
 tra, q̄ tale beneficiū est affectum per appositionē manus papæ, per obitum familiaris nō di
 citur uacare. Ita conclusit Rota die. xxix. Octobris M. D. xxxix. in una Valentina parochia
 lis de Pego coram. R. D. Io. Paulo. Non obstante consil. Socini. xxxii. & aliis pluribus tunc
 deductis in informationibus iuris, pro qua decisione faciunt ea, quæ in casu scribuntur Mos
 der. Sabineſi, in tract. referua. fol. xlii. versicu. beneficia commendata.
 ¶ Contrariam tamē opinionem inuenio obseruatā tempore nostro: Nam in primis Do.
 Gulielmus in discursu illius quæstionis, utrum regula de infirmis resignantibus procedat
 in cōmēda, refert, Rotā tenuisse, regulam istam habere locū in cōmēda, ista ratione: quia
 priuilegium istius regulę concessum fuit Cardinalibus propter innumeras expensas, & o
 nera, quæ subeunt in gubernanda eorum familia, iuxta decisionem. xvi. de præbend. in an
 6 tiquis. Quæ ratio militat æque in cōmēdatariis, sicut in titularibus. Ergo idem debet esse
 ius, & nihil aliud dicit, & idem tenuit D. Guliel. hic. ¶ Felynus tamen in quadam Apostol
 la super regula. xix. & super ista, refert, Rotā uariare. Nam dicit, q̄ cum istud dubiū in vna
 causa proponeretur, Domini quasi concorditer concluderunt, istā regulam non habere lo
 cum in cōmēda. Et postea dixerunt, & iudicarunt contrariū: quia reperiebant ita alia
 fuisse conclusum, per istam rationē, quia licet stante cōmēda, beneficium non dicatur ua
 7 care: † mortuo tamen cōmēdatario negari non potest, q̄ uacat largo modo quæcumq̄ sit
 illa uacatio, siue continuatiua, siue inductiua per usum. Quæ uacatio uenit largo modo ap
 pellatione dicti uerbi, vt tradit Paulinus in trac. de offi. & potesta. capituli sede uacante, in
 ultimo præludio. Satis enim est, quod de præsentis, quādo impetratur, uere uacat beneficiū
 per obitū, id est, q̄ ratione illius obitus cōmēdatarii reuiuiscit, & quodāmodo inducitur
 ista uacatio nūc. Ergo regula in ea debet habere locū, præsertim cū per oīa sit eadē ratio. Et
 pro ista opi. facit, quod dicit Soci. in cōsil. xxii. in. vi. col. versic. & pro prædicta, ubi tenet, q̄
 expectatiua ad beneficia uacantia cōprehendit beneficiū per obitū cōmēdatarii uacans,
 sequitur Aeneas de falco. in tract. referua. in. iiii. q. principali. in. xxxviii. effectu. & licet cō
 trariū deciderit Rota, vt superius dixi. Illud fuit, quia cōsiderauit affectionem, quæ maxime
 ibi considerari

ibi cōsiderari debebat, propter personā Cardinalis, cui illa parochialis fuerat commēdata.
 Sed præsupposita decisione indistincte uera, in casu nostro attendi debet ratio dicti, quia
 per obitum cōmēdatarii perpetui beneficium quouis modo uacat. Nec ista regula in hoc
 est multū exorbitans, sed potius cōtinet equitatē, quia tenendo istam opi. sic fauermus Car
 6 dinalibus, & ex hoc etiam conferatur spes seruientium eis. Faciunt ad hoc ea, quæ tradit
 talis interpretatio in quacūq̄ cōstitutione capi debet, per quam magis inuitentur homines
 ad beneficiendum, vt probatur in. §. si. in procem. iusti & in extrauag. execrabilis. §. nos
 itaq̄. Sed isto modo interpretando istam regulam inuitantur magis, ac animantur Cardi
 nales ad capiendos plures seruitores doctos, & uenerabiles, quod tendit ad decus ecclesię
 Romana, ut in cap. super specula. de magistris. Et etiam ad honorem eorundem Cardi
 naliū pertinet, q̄ a pluribus associantur, vt dicit Iuuenalis Satyra. vii. quod not. Andr.
 Sicut in. c. ex parte. in. ii. colū. de consti. Nam tanto maior his reputatur, quanto pluribus
 famulis, & dignioribus præest, vt probat D. Gundifaluus Hispanus Auditor Rotæ in tra
 cta. de dignitate Vicecancellarij. q. ii. allegat tex. in audien. de defen. ciuit. §. nos igitur. Fa
 cit illud Prouerbio. xliii. c. In multitudine populi dignitas regis. Facit etiam tex. in. c. ecce.
 xcv. distin. Vnde merito Vergilius in primo Aeneidos, laudans Didonem in isto appara
 tu famulorum: ait, Quinquaginta intus famulæ, quibus ordine longo, centum alia, totis
 demque pares ætate ministri, &c. Nam huiusmodi impensæ, quæ sunt seruitoribus, & mi
 nistris, censentur factæ inuitu ecclesię, propter honorem inde resultantem, vt tradit Phi
 7 lippus Francus in cap. præfenti. §. porro. in secundo notabili. de offic. ordinarij. libro. vi.
 † Et ideo iuuandi sunt cardinales fauorabili interpretatione priuilegiorum huiusmodi, vt
 procliuiores exinde reddantur ad subeundas maiores impensas: propter quas multi pau
 peres, clerici, nobiles, & licet in foris domibus cōsolantur, & uiuunt. Et ita multorum
 necessitatibus subuenitur. Et hoc modo decentius decus Sedis Apostolicę sustinetur, Et
 per huiusmodi uiam familiaribus datur firmior spes seruiendi, quando patronorum ma
 ior est, & uerior disponendi de beneficiis potestas. Et sic ista opinio tanquam æquior, &
 ultimo, & pluries per Rotam approbata, tenenda est: secundum quam refert Aeneas de
 Falconibus, doctor certe curiosus, & eruditus, in quadam sua apostolla ad istam regulam,
 Rotam in quadam causa sua, secundum istam opinionem, per tres sententias iudicasse. Et
 responderet ad illa uerba posita hic in regula, uidelicet, (beneficium uacans per obitum) quia
 illa non obstant: cū in regula. xxviii. supra eodē, sint posita eadē uerba: Et tamen Rota lon
 8 geua obseruatione tenuit, illam regulam haberi locum in cōmēda, prout etiam ibi, & in re
 gula de infirmis resignantibus, meminit, Do. Guliel. Nec obstat, q̄ uerbum uacans, hic po
 situm, debet intelligi de uacatione iuris, Quia hoc est falsum, quia etiam uerificatur in uaca
 tione de facto, Quam talis reseruariō cōprehendit, secundum Rotam decis. cclxxiii. in an
 tiquis. Quam sequitur Præpositus in. c. clementis. xvi. dist. Ad alia motiua patet respon
 sio ex his, quæ dicā in regula de publicandis, & latissime in regula de tricenarij.

¶ Quæstio Septima.

SEPTIMO Quæro, iuxta prædicta, † an impetrans beneficium uacans ipso iure per
 priuationem familiaris Cardinalis teneatur seruire contenta in ista regula?
 RESOLVTIO. Glosator cōcludit, q̄ nō, quia regula loquitur de uacatione per obitū,
 & nihil aliud dicit. Et cum ista opinione simpliciter transit Felynus hic nihil allegans.
 Reperio tamen, q̄ istam quæstionem in terminis latissime discutit And. Siculus in consil.
 lxxii. lib. iiii. per totū. Vbi relatis argumentis partis affirmatiuę, pro ratione uidentur fa
 ctis, quę non curo referre, postea concludit contrarium, uidelicet, regulam istam non ha
 bere locum in impetrante per priuationem. Et inter plura fundamenta, quę pro hac parte
 scribit, tria principaliter uidentur consideratione digna, clarius tamen per me declarata, &
 rationibus corroborata, quam ipse fecerit. Primum igitur fundamentum, quod facit, est
 2 de tex. in clementina ne Romani. §. irri. um. de electione. de quō multum gloriatur: Vbi
 est tex. † quōd cōstitutio loquens de morte Papæ, ita demū comprehendit priuationem,
 quando lex ulterius procedit, extendendo dispositionē ad casum priuationis, vt patet, ibi, in
 illis uerbis, per mortē, uel alias deficere quouis modo. Ista. n. uerba (uel alias) indifferenter
 S iii

prolata comprehendunt omnem modum uacandi. Cum igitur in ista regula solum sit pro
uistum in casu mortis, debet intelligi de naturali, non ciuili. l. ex ea parte. §. in insulam. ff.
de verbo. obliga. cum concor. ut ibi in glos. Et si uoluisset papa casum mortis ciuilibus com
prehendere, expressisset, ut fecit in dicta clemen. Præsertim in materia odiosa exorbitanti,
qualis est ista.

¶ Comprobatur ulterius ista opinio, & hoc erit secundum motiū: Nam in concilio
Constantiensi. in quo Benedictus Vndecimus, & Ioannes XXIII. priuati fuerant, fuit du
bitatum, ¶ an electio Romani Pontificis per priuationem alterius expectaret ad Cardina
les, an uero ad concilium generale: Et fuit conclusum, q̄ quando Pontificatus uacabat per
obitum, tunc expectaret electio ad Cardinales. Quia iura tribuentia electionem Cardis
nalibus, loquebantur de uacatione per obitum, non quando uacabat per priuationem. Vn
de ex quo iste erat casus omniſſus a iure communi, pertinebat electio ad Concilium: Refert
Abb. in cap. licet. in ultimo notabili. de electio. Et sequitur Fely. in. c. ad petitionem. in
princip. de accusa. Sic uidetur hic dicendum, q̄ dispositio istius regula, quæ loquitur de
uacatione per obitum, procedat in casu suo, non autem in uacatione per priuationem.

¶ Tertium motiū sit a deficiente intentione condentis regulam: quia non putauit papa, q̄
in domibus Cardinalium essent uiri flagitiosi, ac priuatione digni: quia de iure, pro illustri
eorum dignitate, præsumuntur habere familiares honestos, ut dicit Inno. & alii in. c. in lite
ris. de testi. & in. c. insinuante. de offi. deleg. Ex qua præsumptione resultat illa limitatio cō
munis ad. d. c. in literis. quod disponit, ¶ familiares non esse idoneos testes, ut istud dictū
non procedat in familiaribus Cardinalium, & Episcoporum: Quia non præsumuntur ha
bere personas suspectas domi, sed probatae uitæ, & exemplo, ut dicit Bal. in. l. etiam. C. de
testi. & sequitur Moderni in trac. testiū. fol. viii. in. ii. col. Et latius reasumit Firmanus in
trac. de episcopo. in. v. par. li. iiii. fol. li. in. iiii. col. Are. & alii in. d. c. in literis. & in. l. ii. C.
de testi. Cū igitur defecerit mens condentis, iste casus omiſſus, relinquatur sub dispositione
iuris: quia mens, & intentio condentis debet semper in rescriptis attendi, secundū Inno. in. c.
cū ecclesiasticæ. circa mediū. de excep. sequitur Bal. in. l. rescrip. col. penul. C. de pre. impe.
offe. Et reasumit Fely. in. c. causam. q̄. in. viii. col. vers. prædicta declara. & c. de rescrip. Et
hac ratione dicit Valerius. M. Tullius in lib. officiorū, & alii plures bonarū literarū p̄fese
fores, ¶ Solonē nō uulisse legē de parricidiis, quia nō putauit sibi ad illud facinus poniſſe
quacūq̄ iniuria moueri, ut patrem occideret. Angel. in. l. propter insidias. C. qui accusa.
Vbi igitur deficit mens condentis, dispositio cessat.

¶ Vel etiam quarto dici potest. Nam posito, q̄ papa istū casum cogitauerit, noluit tamē in
hoc Cardinales priuilegiare, regulā extendendo, ut per hoc eos cautiōres redderet in suscipi
piendis bonis ministris, & famulis, & receptis castigandis. Nam uidentes, regulam non
habere locū, quādo ob delictū petitur priuari aliquis familiaris, forte uigilabunt magis su
per familiā suā, ut sic in bono erudiat, quod similia, de ea sperari non debeant: unde si cō
trariū eueniat, in penā priuantur cardinalis cōmodo, seu priuilegio istius regula. ¶ Sicut
uidemus in epis obseruari: Nam in penā eporū inductū est, q̄ licet criminosi nō admittā
tur ad accusandū regulariter. c. i. de accur. & c. sunt qui. ii. q. vi. Tamē ubi familiaris episco
pi reperitur criminosus in penā tollerātis talem in domo, ipsum ep̄m accusare potest: Ita
est tex. in capitu. nulli. de accusa: quia talis præsumitur quis esse, quales famulos habere
dignoscitur. Sic e contra apud Platonē loco prouerbii usurpatur: quales principes, tales so
lere esse ciues. Et ideo Ludo. Roma. in. l. cum mulier. ff. soluc. matti. in. xiii. colum. dixit ad
episcopos pertinere, bonis, & honestis uii famulis: Ne si contrarium appareat, præsumatur
episcopū famulos discolors nutrire, ad effectum, ut dolos instruant, & suppleant defectum
probationum, ut ibi latius per eū. ¶ Ultimo, ne aliquid remaneat intactū, pro ista opinio
ne Andreae Siculi, & aliorum uidetur in fortioribus terminis dictum Tho. Fastoli in du
bio Roræ. xlyi. ubi dicit, ¶ q̄ in materia stricta rescriptum cum clausula cedente, vel deede
dente, non extenditur ad priuationem: Secus si materia nō esset odiosa, ut in. d. cle. ne Roma
ni. Quia tali casu licet exprimat uacatio per obitum, includitur omnis uacatio, ut tradit
Abb. in disput. ep̄s. Ex cuius dictis potest etiā capi resolutio ad. d. cle. alleg. in cōtrariū per
Barba. & sequitur Fely. in. c. licet. col. fi. de offi. deleg. Et ante ipsū Io. Frac. Pauli in trac. de
offi. & po. ca. sede vac. in secūdo euidēciali. & illud dictū Fastoli sequitur Moder. in trac.
bñſſiorū. in. iii. parte. Et ante ipsos Fely. in. c. in nostra. in. xxxvii. correl. col. li. de rescrip.

Faciunt

Faciunt etiam pro ista opinione ea, quæ dixi superius in. iiii. & v. q. & quæ dicuntur in se
rius. q. xliiii. in regula de annali. super ista eadem questione. ¶ Et prædicta omnia pro
cedunt quando priuatio fieret in curia, quia si extra curiam, nulla esset difficultas: ex quo ibi
censeretur uacare beneficium, ubi quis priuatur, ut dicit decisio. lxxxvi. in antiquis. Sequitur
Paulinus in tract. de offi. & po. capi. sede uac. in secūdo præludio. Quod est uerum, quan
do est ibi persona, ubi priuatur: quia si esset alibi, censeretur uacare ibi, ubi est persona. Vn
de dicimus, ¶ q̄ priuatus ob non solutionem pensionis, in paribus, si est Romæ, eius bene
ficium censetur uacare in curia, & esse reseruatum, ut dicit quædam decisio allegata per Pa
ul. in. d. loco: & ibi uideri possunt plures modi uacandi, in quibus exemplificari possit ista
regula.

¶ Quæstio Octaua.

OCTAVO Quæro, ¶ an regula ista debet obseruari in subrogatione facta per obi
tum colligantis familiaris Cardinalis, uel in gratia si neutri perinde ualere, uel timi
libus impetrationibus.

¶ SOLVITIO. Glosator hic in. iiii. folio tenet, q̄ non. Rationem assignat: quia ista re
gula non tollit beneficium regula, de subrogandis colligantibus: Nam licet ista regula
sit vltima secundum ordinem, & vltima tollunt priora, iuxta. c. i. de consti. lib. vi. nihilomi
nus quando constitutio prima non est contraria ultimæ, sed possunt se compari, tunc vlti
ma constitutio non tollit priorem, etiam si vltima habeat clausulam derogatoriam, cum
clausula non obstat, ut not. Bar. in extrauag. ad reprimendam. in uers. non obstantibus.
Et ita dicit fuisse tenum in Rota, ut hic latius per eum: & idem dicit Glosator in regula de
subrogandis folio quarto.

¶ Adde pro ista opinione Fely. hic, qui asserit, ita concorditer hanc opinionē tenuisse Ro
tam. Et hoc idem adnotauit Bartho. de Petra sancto auditor Roræ in calce cuiusdam ins
formationis factæ tempore Iulii, super vno beneficio Hispalen. Et idem adnotauit D. Pet.
And. in quoddam repertorio decisionum. Et ita hodie tenetur, & quis omnes prædicti do
cto. asserant ita iudicatum fuisse, nullus tamen prædictorum assignat rationem decisionis
prædictæ, nisi Glosator, quem superius retuli. Et tamen illa ratio Glosatoris, iudicio meo,
non uideatur multum efficax. Ideo forte quidam antiqui aduocati Paulus Pontanus, Andr.
de sancta Cruce, & Ioannes de Barancellis, & nonnulli alii excell. doctores, illa ratione nō
obstante, in quadam causa Maguntin. præben. contrariū consulerunt: ista ratione, ¶ quia
regula ista priuilegiaria Cardinalium non continet in se, nisi unicam rationem, uidelicet,
ut Cardinales per istum modum præstandi consensum habeant priuilegium disponendi,
& sic valeant alium familiarem loco deperditū, vel defunctū pro suis seruitiis subrogare.
Et in hoc principaliter est fauorabilis regula, quæ præstat hoc humanitatis solatiū. Car
dinali, qui perdidit familiarem suum, ut in simili dicit tex. in. l. iure succursum. in princ. ff.
de iur. dor. Vbi defuncta filia iustum esse putat iurisconsultus consolari patrem, ut solatiū
loco reddatur ei dos. Et eodem modo in. l. si filius, de bo. damna. consolatur pater ex mors
re filii militis, si illi succedat in castrensi peculio, ad idem tex. in. l. iiii. §. cum aurem. ff. ad
le. tho. de iact. Et idem dicendum est in casu contratio, ut dicitur in. l. iiii. §. sed utrum, ver.
quid ergo. ff. de mino. quem ad hoc allegat Bal. in. l. si. C. de usu. rei iudi. Nam honestum
est, & iuxta dictum A postoli, humanitate plenum, q̄ Cardinalis, qui socius fuit tribulatio
num, & onerum gubernando familiarem suum, sit etiam particeps, & socius consolatio
nis. ¶ Quia de iure naturali est, ut qui habet onus, debeat etiam habere cōmodum, ut di
cit text. in. l. secundum naturam. ff. de re. iur. Et ista ratio pariter militat in subrogatione,
sicut in impetratione. Ergo eadem esse debet dispositio. ¶ Et pro ista opi. facit, quia licet, be
neficium super quo impetratur subrogatio, sit litigiosum, illa qualitas non facit differre be
neficium a beneficio, quia quæ differunt qualitate, non differunt specie. l. i. ff. de fundo in
stru. notant Moderni in rubr. de proba. Cum igitur ista regula indistincte, & generaliter lo
quatur de impetrante beneficium, verificari debet in impetrante beneficium per uiam sub
rogationis. ¶ Quia generalis dispositio capit omnes suas species, etiam qualitate differen
tes, ut notat Bal. in. l. in fraudem. ff. de testa. milit. per tex. not. in. l. i. §. quod autem. ff. de
aleato. notat Decius in. c. ii. de præben. & alibi sæpe. ¶ Nec obstat, q̄ regula ista sit exorbi
tans: quia licet negari possit, cum uideatur potius principaliter fauorabilis, licet secundario

odiosa, ut dicitur de Velleiano, in l. qui exceptionem. ff. de condi. indeb. Nihilominus, tenendo, quod sit exorbitans, in exorbitantibus fit extensio a paritate rationis, etiam ad casum non proprium, sed qui sublata significatione vocabuli potest comprehendendi, ut patet in gloria eligatur. in cle. i. de electio. cum similibus. Ad idem est glo. que iuncto tex. loquitur de beneficio litigioso in cle. auditor. in ver. beneficium. de rescrip. Facit optime tex. iuncta gloria in l. i. C. de his, qui ante aper. tab. Et ista amplificatio, & extensio ad istum casum fieri debet, contemplata ratione personarum, de quibus loquitur regula. Quia dispositio solet restringi, uel ampliari secundum qualitates personarum. l. plenum. §. equit. ff. de vsu. & ha. cum concor. ut scribit Fely. in c. causamq. in. xii. col. de rescrip.

¶ Istis tamen non obstantibus, teneo primam opinionem Rote, quia iustior, ac magis iuri dica uideatur, istis rationibus, in primis, quia certum est, quod beneficia litigiosa in curia sunt adeo affecta soli papa, quod si unus ex colligantibus moriatur in curia, nullus de illis prouidere potest, nisi papa: Et si secus actum fuerit, est irritum, & inane. c. ii. vt lit. pend. lib. vi. & cle. i. eo. tit. Et talis dispositio pertinens pape intelligitur libera, ut dicitur in d. cle. i. in fi. Et sic non requirens consensum alicuius, ergo neq. Cardinalis. ¶ Quia illud dicitur liberum, quod potest fieri sine alterius consensu, ut not. Abb. in c. de multa. in. iii. notabili. per illum tex. de preben. & est tex. in l. i. C. de sac. sanct. eccl. & ibi Moder. cum concor. vt scribit Alex. in consil. xcvi. in prin. in. v. uol. Sed subrogatio fit de beneficio litigioso. Igitur, &c. ¶ Accedat, quia ab usu patrisfamilias, qui debet attendi, iuxta. l. uel uniuersorum. ff. de pig. act. & l. si seruus plurium. de lega. i. Aliud est impetratio, & aliud subrogatio: Et licet subrogatio veniat appellatione impetrationis, sicut arrogatio appellatione adpriosnis, nihilominus simpliciter sumpta inter se differunt, sicut differunt nomine, alias ad quid diuersis nominibus nuncupantur, iuxta. l. si idem. C. de codicil. Impetratio igitur ab stilo curie est illa, quae pure, & principaliter fit de beneficio, sed subrogatio gratia si neutri perinde ualere, & similes, quae sunt in aliquos euentus, & propter aliquam causam praecedentem appellatur gratiae accessorie, & secundariae. Regula igitur ista, quae loquitur de impetratione, intelligitur de illa prima, & principali, non autem de subrogatione, quae se eundario fit, quae non solet appellari simpliciter impetratio. Sed gratia administratiua, &

¶ sic impetratio qualificata, & secundum quid, ¶ verba igitur in dubio de impetratione loque-
6 tia debent intelligi simpliciter, non secundum quid. l. i. ff. de dona. l. hoc legatum. ff. de lega. iii. Et ista opinio ulterius suadet, quia subrogationes a iure sunt inuentae propter utilitatem publicam ecclesiarum, ne propter novos aduersarios, qui interdum malitiose petitoribus subrogantur, litigia in ecclesiarum dispendium prorogari contingat, ut dicitur in d. c. ii. vt lit. pend. lib. vi. Et ideo subrogatio debetur colliganti ex beneficio iuris, propter praedictam rationem, ut litigia iam incepta citius terminentur. Sed si in ista subrogatione ob-
7 tenta per obitum familiaris colligantis forte ab aliqua persona ignota ipsi Cardinali, vt sepe contingit, requireretur consensus Cardinalis, clarum est, quod a communiter acciden-
tibus Cardinalis non facile consensum prestabit, sed potius in longum differret, uel certe negabit. Quia talis consensus Cardinalis quodammodo equipollet concessioni, ut in c. pastoralis. de donatio. quae facile non fit ignotis, & sic ecclesiae diutius uacant contra utilitatem publicam, ut dicitur in d. c. ii. Esset igitur alienum a mente iuris, & equitatis, quod in talibus subrogationibus requireretur consensus, per quem posset, uel retardari, uel impe-
ditur actus: & quod regula de subrogandis, quae est iuri consona, & aequitati, per hoc reddatur frustratoria, quod non est dicendum.

¶ Postremo facit, quia, ut dixi, subrogatio fit de beneficio litigioso, de quo nullus habet di-
7 spositionem, nisi papa, & ideo non requiritur consensus, d. c. ii. ut lit. pend. lib. vi. ¶ Nam si-
cut beneficium iuris patronatus laicorum potest per papam libere conferri sine derogatione, quando est litigiosum, ut est communis stilus signaturae, ut est tex. in d. clem. i. & tradit Fely. in trac. quando lit. apostolice &c. eodem modo & beneficia familiarium Cardinalium quando sunt litigiosa, poterunt etiam per papam sine aliquo consensu alicui subrogari.

Hoc tamen putarem procedere quando subrogatio fieret colliganti, quia uideatur illi quod-
dammodo debita, secus si alteri non colliganti, quoad hoc, ut Cardinalibus in iuribus suis minus praerudiceatur, quod sit possibile. ¶ Ex quibus etiam inferitur, quod ista regula, non habet
locum in gratia si neutri, quae fit de beneficio litigioso, vt tenebant Domini in causa infe-
rius alleganda. Imo fortius uoluit Rota in vna Nantien. alias Merten. canonicas, & pre-
bendas

¶ bendas pro Petro Caireti, contra Gerardum hominis coram D. Marcello, de mense Decem-
bri M. D. xxxi. quod procederet etiam si gratia si neutri, esset impetrata pro futura lite, ex
eadem ratione: quia ex quo dicta gratia non habet effectum, nisi quando constiterit per eue-
ntum litis, neutri litigantium ius competere, ille euentus debet considerari, & tunc quando
de tali euentu tractatur, discuti debet, de virtute regulae, quod fit in ipsa lite. Et licet gratia si
neutri eo tempore fuerit impetrata quo non erat lis, nihilominus gratia erat valida ipso iu-
re, quia regula ista non annullat, nisi quando producit, & produci non potest, nisi duran-
te lite, quo tempore gratia si neutri recipit robur, & esse suum, nec attenditur initium impe-
trationis eius. ¶ Quia quoniam principium habet relationem ad finem, attenditur finis, & non
principium. l. si pater. & l. cum apud. C. de here. insti. & l. eam quam. C. de fideico. & res-
assumit exemplificando notabiliter Bal. in l. i. ff. de orig. iur. Sic dicimus econtra, quod quan-
do finis habet necessariam consequentiam ad principium, attenditur principium, & non fi-
nis, ut dicit tex. in l. damni infecti. la prima. §. Sabini. ff. de dam. infect. quod est notandum.

¶ Quae-
stio Nona.

¶ NONO Quae-
stio, ¶ nunquid in declaratoria facta incontinenti ad primam gratiam,
in qua fit mentio de familiaritate Cardinalis, debeat seruari ista regula?

¶ SOLVITIO. Io. Alo. Tuscus aduocatus quodam celebris in quoddam suo con-
silio reddito in causa Sagien. archidiaconatus inci. utrum bulla, posito in primo vol. consi-
liorum suorum. fol. vi. tenuit, quod non, etiam si in dicta declaratoria augmentaretur ius pri-
mum. Quia licet talis declaratoria possit dici donatio, quia qui confirmat, donat. l. obre-
nit. ff. de verbo. signi. Et per consequens in ea requireret eadem expressio, quae in gratia prin-
cipali, per not. in. c. si apostolicae. de preben. lib. vi. Tamen illud procedit, quando talis de-
claratoria fuisset facta ex interuallo, ut loquitur tex. in d. c. si apostolicae. & Archi. in c. si mo-
tu proprio. eo. tit. & docto. in. c. cum aliquibus. de rescrip. lib. vi. & in cle. si. de offi. ordi.
Secus autem si declaratoria fuisset facta incontinenti, uidelicet successiue vnum post aliud,
eodem die: quia tali casu pro eodem reputantur, nec requiritur expressio istorum requisito-
rum in regula, ex eo, quia quae incontinenti sunt, inesse dicuntur. uulgo. l. lecta. vers. dice-
bam. ff. si cer. petatur. cum vulg. Et propterea videmus, quod protestatio declaratoria volum-
tatis, intelligitur repetita in actu, qui geritur incontinenti, non autem in eo, qui geritur ex
interuallo, ut declarat D. Anto. in. c. cum. m. de consti. Bar. & alii in. l. non solum. §. mor-
te. ff. de ope. no. n. §. tex. in. l. per retentionem. C. de vsuris. cu. concor. vt ibi per eos, & Sa-
ly. in. l. pacta nouissima. C. de pact. Facit etiam pro ista opinione notabile dictum Bald.
in. l. iuris iurando. C. de testi. & quae dicit Aretin. in. c. de testibus. de testi. cum concord. ut
scribit Fely. in. c. qualiter. el primo in. xvi. col. de accusa. & quod notabiliter dicit Alex. in
consil. xxvii. col. penul. lib. iiii. Sicut videmus, quod perinde ualere, quae fit in ipsa gratia non re-
quirit expeditionem literarum, licet det robur gratiae, secus si fiat ex interuallo, & sic limita-
tur regula de non iudicando, nisi per literas expeditas, vt ibi dixi. Praesertim quia in his, quae
sunt incontinenti, dicitur abesse praesumptio Fraudis, ut tradit Ias. in. l. iiii. §. condennatu.
in. iiii. col. ff. de re iudic. post Abb. in. c. suscitata. de testi. in integ.

¶ Sed aduertendum est diligenter, quia si praedicta essent vera, multum restringerentur,
& limitarentur dicta Archi. in d. ca. si motu proprio. & notata in d. c. si apostolicae. Ideo
dubito certe, an sit uera illa restrictio, seu limitatio, ex eo, quod quia declaratoria augmentatiua
iuris primari, dicitur noua concessio, & principalis de per se, ut dicunt praefati doctores.
Vnde quia ratione in prima gratia debet seruari ista regula, eadem ratione, & in tali declara-
toria, ut tenet Roma. in consil. cccclxxxiii. in proposito casu. in principio, & sequitur Fely. in
c. in nostra. in. xvi. corr. de rescrip. Et ista ratio pariter militat in declaratoria facta inconti-
nenti sub eadem data sicut facta ex interuallo, ut dicit Domi. in consilio. cxxviii. in secundo
dubio. Vbi loquitur de gratia perinde ualere, eiusdem datae, cum prima. Et tamen ex quo
erat augmentatiua noui iuris, tenet per plures rationes, in ea requiri expressionem eorum
omnium, quae requirebantur in prima gratia. Et hoc idem tenet etiam Fely. in. c. ad aures.
in secunda col. de rescrip. ¶ Nec obstat, quod ea, quae incontinenti sunt, consensum inesse
quia illud est verum, quando illud, quod fit incontinenti, non inducit aliquid de nouo, quod
alteret, & ita procedit decisio in no. cclxxxiii. cum aliis superius allegatis. Secus quando in-

ducitur aliquid de nouo, quia reputatur corpus de per se, & non inest, quia est diuisa ratio, ut patet in exemplo, tradito per Moder. de Monteferrato in tract. testium. num. 231. & Saly. post Cy. in l. i. iurifurandi. m. ii. q. C. de testi. & Iaf. in l. iurifurantium. §. quinto. in. ii. & iii. notabilibus. ff. de pact. Cogita tamen, quia res non est sine dubio, & potest de facili utraq; pars sustineri, maxime cum regula ista sit exorbitans a iure communi. Et circa istam declaratoriam uidentur sunt, quæ dixi in regula de non tollendo iure quæsitio. in. xiii. q.

¶ Quæstio Decima.

DECIMO Quæro, & quid si tempore impetrationis, beneficium non erat litigiosum, quo tempore Cardinalis debebat præstare consensum: Sed antequam illud præstaret mouetur lis super beneficio, an post talem litem possit consensus præstari?

RESOLVTIO. Pro resolutione istius quæstionis, distinguendi sunt quatuor casus. Primus quando lis mouetur huic impetranti per secundum impetrantem, qui habet consensum Cardinalis. Et tali casu tenet Glosator hic, quod secundus præferatur, per tex. in ca. si pro te. de rescrip. li. vi. ¶ Tamen aduertendum est, quod iste casus, est satis dubius, ex eo, quia tex. in. d. c. si pro te. procedit in gratia prima conditionali. Et in quæstione nostra nulla fuit gratia conditionalis, sed pura, quo casu, d. c. si pro te, non procedit. Quinimo, d. c. si pro te, non procedit absolute in omni conditione, sed tantum in suspensua conditione, quæ nihil, præter spem, ponit inesse, ut in l. cedere diem. ff. de uerbo. signi. Et in tali conditione non impeditur autem eius euentum actus fieri, & consumari, ut in exemplo dicti. c. si pro te. Sed ubi conditio esset resolutiua, quæ præsupponit, ius purum præexistere, licet resolubile, prout in ca. si nostro. d. c. si pro te, non procedit, ut in terminis declarat Oldra. in consil. cclxxxv. in. ii. col. qui allegat hoc tex. in l. proponebatur. ff. de castren. pecu. & in l. seruus filii. in prim. ff. de leg. i. Et colligitur hæc distinctio ex l. ii. ff. de in diem adiectio. & l. ii. ff. de pempto. c. cum aliis concor. ut ibi per eum. Faciunt etiam pro hac parte ea, quæ de conditione resolutiua scribunt Moder. in. c. cæterum, de rescrip. Accedunt etiam, quæ dicuntur in l. fin. in. v. c. a glosa. C. qui admitti. & in l. i. §. quibus. ff. de success. adiectio. & l. si filio. §. contra. ff. de inoffi. test. In quibus iuribus cauetur, & quod durante deliberatione primi gradus, non admittitur secundus, uel ulterior gradus. Quæ omnia in casu nostro militant: Nam siue teneamus, quod prima impetratio fuerit pura, siue sub conditione resolutiua, tacita, uel expressa, secundus nunquam admittitur, donec primus potest habere consensum. Sed in casu nostro præsupponitur primum impetrantem ante litem sibi motam per secundum non petiisse consensum Cardinalis, sed post litem sibi motam, & sic lite pendente. Ergo secunda impetratio non faciens expressam mentionem de prima, non debet ualere, ut in puncto tradit Domini. in consilio. cvii. in ultima columna.

¶ Nec obstat, quod consensus Cardinalis fuit præstitus primo impetranti post litem motam, & impetratione alterius, quia nihil refert. Nam ex quo impetratio prima fuit pura, sub tacita conditione resolubili, talis consensus potest quandoque præstari, dum modo præstetur antequam opponatur de ista regula. Nec habet locum dispositio. d. c. si pro te. ut superius est dictum. Et quod talis consensus possit quandoque præstari, tenet Inno. in. c. cum consuetudinis. de consue. quem refert Soci. in consil. xxxiii. in. v. col. lib. iiii. cum pluribus concor. quæ congerit Rochus Curtius in tract. iur. pat. in uerbo pro eo, quod. in. iiii. q. Et secundum istam opinionem, uidebatur interloquendum inclinare Rotam, dum ista difficultas proponeretur, de mense Ianuario M. D. xxxv. in causa Meten. canonicatus, coram Do. Marcello, licet nihil tunc firmaret pro cæto. ¶ Secundus casus est, quando secundus impetrans opponit de regula in iudicio antequam præstaretur primo impetranti consensus. Et iste casus est magis dubius, ex quo, quando Cardinalis præstat consensum primo impetranti, iam gratia erat nulla ipso iure per oppositionem regulæ. Et tali casu consensus debet a principio præstari, non post actum nullum, ut dicit Inno. in. d. c. cum consuetudinis. & sequitur Soci. ubi supra.

¶ Tertius casus est, quando secundus impetrans non habet derogationem regulæ, & primus opponit de ea, & etiam ipse secundus opponit contra primum de regula. Et isto casu si secundus impetrans non habet gratiam si neutri, & non est possessor est dubium, si possit excipere, cum sua non interfit, ex quo nullum habet ius, de quo uidentur est in decisi. ccccxx. in antiq. iur. incip. Nota an reus. & deci. clx. in iuris. ¶ Quartus casus est, quando secundus

cundus impetrans non opponit de ista regulæ. Et iste casus est expeditus per non per Fely. in. c. l. de re iudi. quia tali casu regula non annullat, nisi opponatur, & sic ualebit prima impetratio. ¶ Finaliter concludendum est, quod consensus potest ad primam gratiam præstari per Cardinalem etiam lite pendente, alias per oppositionem regulæ gratia redditur nulla.

¶ Quæstio Undecima.

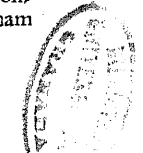
VNDECIMO Quæro, & quid si ipsemet Cardinalis impetrat pro alio beneficium vacans per obitum sui familiaris. Aut intercessit pro impetrante, ut gratiam confereretur, uel consensit uerbo, quod aliquis prædictum beneficium impetraret, nunquid satisfactum sit isti regulæ non facta aliter mentione in gratia de familiaritate, noie, & titulo, uel consensu Cardinalis?

RESOLVTIO. Ista. q. continet tres casus. Primus est quando ipse Cardinalis pro alio impetrat. Secundus quando ipse non impetrat, sed intercedit pro impetrante. Tertius quædo uerbo contentus fuit, quod alius impetraret beneficium sui familiaris. ¶ Circa primum uideatur dicendum hic esse duo consideranda. Primum circa expressionem familiaritatis, nominis, & tituli. Secundum circa expressionem consensu, de primo non uidetur mihi satisfactum esse regulæ. Quia si talis expressio familiaritatis in impetratione requiritur propter reuerentiã, & honorem Cardinalis, talis ratio cessat ipsomet Cardinale impetrante, ut dicit summarij decisio. Egid. dcccxxii. & hoc tenent sub dubio Moder. in tracta. reseruat. in. iiii. quæst. principa. li. in. xvii. effect. uerfi. tertium est. Et pro ista opi. facit ratio tex. in. c. dilecti. de appella. ubi dicitur, & quod consensus requisitus ad aliquem actum magis exprimitur actu. §. uerbis. Et per hoc dicebatur diebus præteritis in una Hispalen. beneficiorum coram R. Do. Siluestro Dario, quod ex quo Cardinalis in impetratione cuiusdam Laurentii de Ortega reseruauerat sibi pensionem quinquaginta ducatorum, & addiderat ad supplicationem duas lineas manu sua propria, quod ex hoc uidebatur satisfactum regulæ requirentis expressionem familiaritatis, & aliis de quibus ibi, pro quibus faciunt ea, quæ Moder. Perusini tradunt in. c. commissaria. in secundo notabili. de electio. lib. vi. & Archi. in. c. si seruus. post medium. liiii. distinctio.

¶ Circa secundum nunquid pro huiusmodi actus uideatur Cardinalis præstitisse consensum, ut requiritur regula, putarem, quod non, quia regula ista, quæ de consensu præstando loquitur, debet intelligi de expresso, non autem de tacito consensu elicto per interpretationem, iuxta ea, quæ not. Car. in clem. sepe. §. si tamen. in secunda oppo. de uerbo. sig. quod ratio non fundatur: Nam ex quo consensus nihil aliud est, quod duorum simul sensus, ut dicit Bald. in. l. si. col. i. C. ad macedo. ille sensus percipi non potest, nisi uerbis, uel scriptura exprimitur, ut in. l. sed, & si quis. §. penul. col. iiii. uerfi. uenio ad. q. ff. si quis caut. cum concor. ut scribit Deci. in. l. sicut certi. in. iii. col. C. de testa. milit. facit. l. labeo. ff. de suppl. lega. & l. i. §. si. ff. de uerbo. oblig. & not. Bald. in. l. pacta nouissima. col. fi. uerfi. & ultimo facit. C. de pact. ¶ Et ideo ex quo ista regula pro forma requirit, Cardinalis assensum, debet intelligi de expresso, nec tacitus consensus sufficit, ut Rota tenet in deci. xv. de offi. deleg. in no. Nec ex eo, quia Cardinalis impetrans uideatur expresse consensum præstare, quia aliud est impetrare, aliud consentire, & sicut aliud est contrahere, aliud contrahenti consentire, ut dicit Bald. in. l. i. in. fi. C. de pact. & facit tex. in. l. aliud est vendere. ff. de reg. iur. sicut etiam aliud est eligere, aliud electioni consensum præstare, ut not. Inno. in. c. cum in iure. de electio. sequitur Bal. in margarita. in uerbo consensus. qui allegat tex. in. l. si pater. §. si. ff. de ma. vin. Et per ista tenuit præteritis annis Rota in una Tullen. parochialis me. præsentem.

¶ Quod priuilegia militum. S. Petri aliter suffragantur militi agenti pro se ipso, quod nomina to ab ipso, quia in primo est uerus actus, in secundo est solus consensus. Ista enim diuersa actum facere, & consentire, ut tradit Bal. in. l. ii. col. antepe. C. de rescin. vendi. ¶ Concludo ergo quoad istum primum caput, quod sola impetratio Cardinalis non habetur pro consensu, sed requiritur, quod Cardinalis per suam cedula consensus fide faciat in cællaria, & ita se habet stilus, ut refert Hierony. Paulus antiquus cancellarij vicecorrector, in illo lib. practica cancellarij. fol. lxxiii. uerfi. Item quando confertur beneficium vacans &c. & sequuntur Moder. Sabinen. in tract. reseruat. in. iiii. q. principali. in. xvii. effect. u. in. fi.

¶ Nec obstat tex. in. l. cum quis. ff. de re. iur. & quod paria sint actum facere, uel facienti consentire, quia illud procedit in actibus in quibus quis teneatur consentire de necessitate: nam

in tali casu faciens actum consentit, ut dicit tex. in l. in actibus. §. penult. ff. de dona. tradit
 las. in l. que dotis. num. lxxvi. ff. solu. mat. Et ita limitatur per Federi. de senis tex. in l. aliud
 est vendere. ff. eo. tit. qui procedit in consensu voluntario, ita declarat Fede. consi. primo. in
 vii. col. vol. paruo. ubi alias limitationes ponit, & ita declarantur dicta Bal. in l. filiusfam.
 ff. de procur. & Areti. in l. gallus. §. forsit. in. iiii. col. ff. de libe. & post. & circa hoc alias
 limitationes scribit Moder. purpuratus in l. fin. nu. 97. cum seq. C. de pact. post. Decium
 ibi. vi. col. & aliter Bal. in l. si ut proponis. C. de ser. pig. dato man. & Decius in c. super
 eo. in. iiii. col. de offi. dele. & in. c. ii. in. vi. col. de iudic. post. las. in l. i. in. xix. col. num. cxi.
 ff. de leg. i. & Corneum consi. cxliiii. in princ. lib. iiii. & ante ipsos Bar. in l. post. dotem. in
 iiii. col. num. 13. ff. sol. mat. quæ omnia ultra docto. in. d. l. aliud. sunt notanda ad declara-
 tionem, & concor. d. l. cum quis. & d. l. aliud. quæ duæ leges in proposito istius materie nul-
 lum faciunt.

¶ Secundus casus. q. est quando ipse Cardinalis non impetrat, sed intercessit pro impetrante, an per hoc videatur consensum præstare?

¶ Solutio. Videur prima facie dicendum satisfactum fuisse isti regulæ, prout de hoc uide-
 tur esse in terminis decif. Egidii. d. lxi. in cip. conclusio, quod si. p. & c. ubi circa medium te-
 ner, & q. quando Cardinalis gratiam pro alio procuravit non est necessaria mentio familiaritatis
 ipsius Cardinalis, quia tunc non potest dici Cardinalis deceptus, arg. d. quæstio. i.
 C. de rescin. ven. ¶ Amen circa hoc advertendum est ad duo, quæ sunt hic consideranda. Iri-
 mum ratione expressionis familiaritatis, nominis, & titu. & de hoc loquitur Egid. Secundu-
 est ratione consensu. Circa primum dicitur in sequenti membro, ubi iste casus, qui est illi
 similis deciditur. Circa secundum de consensu dicendum, ut superius dixi in primo casu.
 Nam atento stilo concludendum est, non esse isti regulæ satisfactum, quia, ut dictum
 fuit in proximo capite, consensus expressus hic pro forma requiritur, & q. per cedulæ Car-
 dinalis præstetur, sed licet per intercessionem Cardinalis consensus videatur induci, ille tñ
 consensus est tacitus, in quo de facili fraus committi potest, & ideo concludendum est illum non
 sufficere, sed requiri consensum expressum, quia in formalibus tacitus non sufficit, ut in. c.
 statutum. §. in nullo quoq. de rescip. lib. vi. & ad prædicta faciunt, quæ in notabili casu
 scribit Soci. in consi. cxvi. iiii. uolu.

¶ Tertius casus est, quando Cardinalis verbo consensit, q. aliquis impetraret beneficium
 sui familiaris defuncti, non facta aliqua mentione in supplicatione familiaritatis, vel con-
 sensus. Et licet iste casus sit dubius secundum Egi. decisio. d. cxxii. in cip. supposita & c. in fi.
 verbis. in qua decisione istum casum late disputat, & ponit rationes pro utraq. parte, in quo
 Domi. fuerunt varii, & ut utar verbis decisionis. xvi. de resti. spol. in no. quasi diuisi per me-
 dium: Nam quatuor fuerunt pro parte affirmatiua, & quatuor pro negatiua, quorum audi-
 torum nomina Egidius ibi exprimit: nihilominus Egidius ibi tenet regulæ non esse satisfa-
 ctum, quod probat quinque rationibus, quas non curo referre, cum ibi uideri possint, & ista
 opi. mihi placet, cum qua transeunt Moder. Sabinen. in. d. tract. referua. in. xvii. eff. etu. ver-
 si. secundum est. pro qua opi. a fortiori militat omnes rationes superius positæ in primo
 casu, & tex. in. d. l. aliud est uendere. cum remissio. ibi positus, quæ non repetam breuitatis
 causa. Et pro ista. q. faciunt ea, quæ dicam inferius. q. xix.

¶ Quæstio Duodecima.

¶ DVODECIMO Quæro, & quid si unus Cardinalis impetrat beneficium fami-
 liaris alterius Cardinalis, nunquid teneatur seruare contenta in ista regulæ?

¶ SOLUTIO. Ista quæstio incidit in illud dubium, an in generali dispositione com-
 prehendantur Cardinales, quod sapius in pluribus regulis huius commentarii tractaui.
 Ideo hic ero breuis, solum considerando aliqua motiua, quæ in dictis locis non posui.

¶ Dico igitur, q. in ista. q. sunt consideranda duo capita: Primum est illud de quo diximus.
 Secundum est, an Cardinalis priuilegiatus contra pariter priuilegiatum debeat uti priuile-
 gio istius regulæ. ¶ Circa primum ultra ea, quæ dicta fuerunt, in aliis regulis, adde, q. istam
 quæstionem disputat D. Gundisaluuus de Villadiego, quondam auditor Rotæ in suo trac-
 Cardinalium. q. xii. Et distinguit tres casus, ex quibus in summa non refero, nisi unum, fa-
 ciens ad propositum istius quæstionis, videlicet, & quando constitutio est generalis, & ra-
 tionabilis,

tionabilis, qualis est ista, licet sit poenalis, & tunc Cardinales comprehenduntur, ut pa-
 ret in capitulo si quis suadente. xvii. quæstio. iiii. Vbi hoc notat Archidiacono. cum concor.
 allega. ibi per eum. Et eodem modo, per eandem rationem dicimus, q. capitulu de multa.
 de præben. comprehendit Cardinales secundum Abb. in capitulo ecclesia. el secundo. de
 electio. & alibi saepe, ut dixi late in repetitione mea. d. c. de multa. Et idem est dicendum in
 pluribus aliis similibus dispositionibus generalibus, quæ curiosus facile inuenire potest.
 Et istius dicti ratio in hoc concluditur, quia lex generalis omnes subditos comprehendit,
 excepto solo principe. c. omnis anima. de cens. c. i. de consi. vbi hoc notat Fely. in octaua
 columna. & Moder. in l. cunctos. C. de sum. tri.

¶ Nec obstat, q. Cardinales sunt in illustri dignitate: & quia videmus idem in Augusta,
 quæ licet vna caro sit cum imperatore, & illustretur radiis dignitatis ipsius, nihilominus le-
 gibus imperialibus astringitur, ut dicit tex. in l. princeps. ff. de legib. Et senatores, & alii
 maiores plebis, qui concurrunt cum principe in condendis legibus, ut in capitulo lex. secunda
 distinct. & in l. humanum. C. de legib. nihilominus legibus astringuntur. Quinimo ipse
 idem princeps ligatur ratione ipsius legis, ut tradit sanctus Thomas. i. secundæ. q. xvi.
 articulo. v. Plura alia ponit Domi. Gundisaluuus, quæ breuitati studens non curo referre.
 Concludo ergo ex præmissis, q. in generali dispositione, etiam poenali Cardinales com-
 prehenduntur. Et ita domini mei concluderunt die. viii. Nouembris M. D. xxxi. in vna Va-
 lentina Archidiaconatus de Xatua, pro Constantino de Castillo coram me, in qua vo-
 luerunt, q. Cardinalis de Vich, tanq. diocesanus comprehenderetur in indulto conferendi
 beneficia vacatura in sua diocesi, concesso Cardinali Leodien. archiepiscopo Valentino,
 licet nulla esset facta mentio Cardinalis. ¶ Sed omnia ista limitantur non habere locum,
 quando dispositio illa generalis non habet locum in gratia facta motu proprio: quia ta-
 li casu, ex quo Cardinales omnes hodie impetrant motu proprio, & in dubio iuxta gratiæ
 ita interpretantur per antiquas regulas, ut dixi in prin. huius reg. nō procederet ea, quæ sit
 perius sumpta. Sed quoad istam regulam bene militat, propter ea, quæ diximus superi-
 us in secunda quæstione pro ceteris istarum regularum.

¶ Secundum caput istius quæstionis est, & nunquid Cardinalis patronus familiaris mor-
 tui, vel alius impetrans possit opponere contra Cardinalem impetrantem, qui est pariter
 priuilegiatus de ista regulæ. Certe prima facie videtur dicendum, quod non: quia priui-
 legianus non vitur priuilegio contra pariter priuilegiatum, ut est textus, quem ibi notat
 Abb. in capitulo cum causam. de præben. Et ideo dicit Bald. in l. ii. C. de priuilegiis. ff.
 per illum textum, q. priuilegia, quæ scholaribus tribuuntur per authen. habita. C. ne fil.
 pro par. non habent locum, quando scholaris agit contra alium scholarem. Pari modo
 nec fiscus vitur priuilegio suo, contra alium fiscum, ut dicit idem Bal. in capitulo primo.
 columna secunda. de proba. allega. tex. in l. sed si milites. ibi, paritas enim honoris, & c.
 ff. de excu. tuto. Per quem tex. voluit idem Bald. in capitulo causam. el secundo. de iudic.
 q. dispositio. l. non eo minus. C. de procu. non procedit, quando minor agit contra mi-
 norem. Facit, quod scribit Oldra. consilio. cxix. Titius, in fin. & Ioannes Andreas in rez-
 gula in iudiciis. Et eodem modo si duo habent priuilegium immunitatis ab eorum credi-
 toribus, ut per aliquod tempus non possint conueniri, non habebit locum inter se ipsos,
 ut dicit Petrus de Anchara. in consilio. xxxvi. in secunda columna. Et plura exempla tra-
 dunt Moderni in capitulo primo. & in capitulo in presentia. de proba. quæ omnia appli-
 cata ad casum nostrum, videretur idem concludendum.

¶ Amen considerandum est diligenter, quia in casu nostro prædicta moriua applicari non
 possunt, non solum illo respectu, quia Cardinalis impetrans nullum habet priuilegium
 istius regulæ: quod solum competit Cardinalibus dominis familiarium defunctorum,
 de cuius familiaris mortui beneficio agitur, ille igitur Cardinalis vitetur priuilegio istius re-
 gulæ, non Cardinalis impetrans. Et sic illud motiuum, q. priuilegiatus non vitur pri-
 uilegio contra pariter priuilegiatum non procedit, quando alter tantum sit priuilegiatus
 in casu de quo quæritur, ut est hic, ita in specie limitat illud dictum Abb. in capitulo au-
 ditis. in pe. notabili per illum textum de in integ. restit. & in capitulo ad aures. de præscr.
 Bar. & Moder. in authen. quas actiones. C. de sacro sanctis eccl. Et hoc militat, ut dixi, in
 casu nostro, quia solum Cardinalis cuius familiaris defunctus est priuilegiatus reperitur
 per istam regulam, non autem Cardinalis impetrans, cui non competit hoc priuilegium

regulæ, nisi propter obitum suorum familiarium, & post impetrationem beneficiorum eorundem. ¶ Concludendum est igitur, regulam istam habere locum isto casu, vt, vi delictæ, cardinalis impetrans teneatur facere mentionem nominis, & tituli illius cardinalis, de cuius familiaris mortui beneficio agitur. ¶ Alio tamen respectu cardinalis impetrans teneatur seruare istam regulam, quia in ea tria requiruntur. Primum, quod exprimat impetrationem in impetratione sua familiaritatem. Secundum nomen, & titulum cardinalis. Tertium habere consensum. Et licet duo vltima concernant prerogatiuam cardinalis propter defunctum familiarem. Primum tamen requisitum respicit pontificem, cui beneficia familiarium cardinalium sunt reseruata per regulas, ut patet in regula tertia supra eodem. Et ideo requiritur mentio familiaritatis, alias gratia esset subrepticia, vt dicit Rota in decisione .xv. de præben. in antiquis. Et in terminis hoc considerat Egidius in deci. dxxxii. & ressumunt Moderni in tractatu beneficiorum. in tertia parte. q. xi. in .iii. fol. & de hoc dicitur in alia questione.

¶ Quæstio Decimatertia.

DECIMOTERTIO Quæro, ibi familiaris, &c. ¶ Quos intelligemus familiares, quoad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Illos familiares appellabimus, qui actu deseruiunt, & continuam in domo commensalitatatem habent, vt dicit textus in capitulo fin. de verbo. sign. libro sexto. & ibi norant omnes. Nam illa dicitur vera familiaritas secundum Domi. ibi in penult. notabili, quæ corpore, & dentibus fit. Et tales appellat ibi text. domesticos. Et licet text. hic de domesticis non loquatur, illud tamen comprehenditur sub uerbo familiaritatis: quia omnis familiaris est domesticus, vt late declarat Fely. in capitulo in literis. in princ. & per totum. de testib. Et quamuis ista regula, vt dixi, non faciat mentionem de continua commensalitate, sicut facit text. in dicto capitulo fin. nihilominus verba simpliciter prolata in materia stricta, & exorbitanti, sicut ista, debent intelligi vere, & proprie, iuxta text. in capitulo penultim. de senten. excomm. & in .l. si. C. de iis, qui ve. eta. impe. & .l. prima. §. hoc interdicitur. et vltimo. ff. de fonte. Regula igitur ista de familiari continuo commensali intelligitur. Et ita Rota intellexit, & interpretata est verba cuiusdam facultatis concessæ per Leonem decimum Legato Auinionen. In qua excipiebantur familiares papæ, & cardinalium: Nam intellexit illam exceptionem de veris familiaribus commensalibus, non de illis, qui per priuilegium habentur pro talibus. Et ita conclusum fuit coram me in syna Senescen. Prioratus de mense Februario M.D. XXXVIII. ¶ Nec, vt dictum est, sola commensalitas sufficit, nisi etiam actus seruitutis concurrat. Itaque copulatiue videntur ista requiri a iure, vt habetur in dicto capitulo fin. & notat in specie Abb. de istis familiaribus cardinalium loquens in capitulo cum dilectus. in fin. de cleri. non resid. cum concord. de quibus per Fely. in capitulo in nostra. in .xxi. corr. de descri. qui inter cætera allegat, licet corrupte, Petr. de anchara. in consilio. cccxxiii. primo inquirendum. Sed licet ibi Petr. de anchara. loquatur in capellanis papæ. De quibus etiam loquitur Cardin. idem tenens in consilio. cxxvi. columna si. vers. Quarto confirmatur, & Fely. in .c. si quando. in secunda columna. de offi. deleg. & And. scilicet. in consilio. lviii. in secunda columna. in primo volumine. Nihilominus hoc expressius, & in terminis in familiaribus Cardinalium tenet Petrus de anchara. in consilio. cccxxviii. De quo Fely. non meminit ibi, sed in capitulo insinuante. columna secunda. de offi. delega. cum aliis concordant. vt scribit idem Fely. in capitulo per tuas. columna. si. de ma. & obed.

¶ Prædicta tamen declarantur, nisi de stilo sola familiaritas sine obsequio sufficeret, sicut dicitur in collectore, & subcollectore, in deci. xliiii. de præben. in antiq. vel in referendariis, qui sine exercitio priuilegijs gaudent, vt dicit Glossator per illud textum infra in regula prerogatiuarum expectantium. Pro quibus faciunt ea, quæ dicit Fely. in capitulo clerici. in secunda columna. de iudic. quia talis stilius attendetur, vt tradit idem Fely. in .d. capitulo in nostra. & sequuntur Moderni in tracta. beneficiorum. parte. iiii. quæstio. xi. Et in hoc attenditur etiam consuetudo Domini .l. iiii. §. si fundus. ff. de lege commiss. Specul. titulo de loca. §. postquam. versiculus. ponantur. Sed præsupposito stilo moderato in casu de quo hic agitur, qui de vtraque qualitate debet intelligi, procedunt

procedunt a principio quando familiaritas contrahitur, in qua requiruntur illa, quæ dicta fuerunt, videlicet, commensalitas, & obsequium. Tamen postquam familiaritas deducta fuit in esse, licet postea cesset, morte, vel absentia, vel alia iusta causa, nihilominus regula procedit, vt in ea dicitur expresse, & in dicto capitulo si. & tenet deci. Bernar. de Bisigneto. ex. de præben. in antiquioribus. Et hoc idem statutum legitimus in regula tertia supra eodem. Quod factum est propter extrauagan. Pauli secundi, positam inter communes, in nouis impressionibus. in titulo. de præben. quæ incipit. Ad Romani pontificis. quæ hoc determinat ad perpetuam rei memoriam. Et videtur istam regulam, quæ simpliciter de familiaribus loquitur, declarare, & extendere ad continuos commensales. Et ita declarari debent, quæ dicit Fely. in capitulo de regularibus. in si. de simo. & in rubrica de magistr. in secunda, & si. columna. Et Calde. in consilio octauo. in titulo de offi. lega. qui latius loquitur, & de quo Fely. non meminit. ¶ Stat igitur conclusio, quod ista regula debeat intelligi de familiaribus actu seruientibus, & continuis commensalibus, & quæ commensalitatatem voluerunt Moder. pontifices durare debuisse saltem per quatuor menses, ad euitandas fraudes procurantium se recipi ad effectum priuilegiorum, ut Leo Decimus, Hadrianus Sextus, & Sanctissimus Dominus noster Paulus Tertius, in suis regulis statuerunt.

¶ Est tamen aduertendum vterius, quod si Cardinalis pateretur, quod aliquis familiaris continuus commensalis non actu seruiret, nihilominus regula ista haberet locum, & diceretur verus familiaris, & gauderet prerogatiuis, per ea, quæ dicit Fely. in capitulo clerici. in secunda columna. de iudic. Non tamen hoc e contra procederet. Nam licet seruiret, si tamen non comederet expensis Cardinalis, non comprehenderetur sub ista regula per dictam extrauagan. Pauli, quæ requirit commensalitatem, & per ea, quæ superius dicta fuerunt. ¶ Et ista procedunt in familiaribus perseverantibus, si vero recederent, & postea penitentia ducti, redirent, non dicerentur amplius familiares, nec numerantur inter permisos, nec inter prohibitos, secundum Ioan. Andr. in capitulo sicut. de verbo. signifi. in nouella. sequitur Bald. in .l. prima. columna secunda. C. de episcop. & cleri. Hoc tamen ego intelligerem quando Cardinalis eum iterum non recepit inter

familiares: & quia ex quo familiaritas est quedam societas, ut dicit Petr. de anchara. in dicto consilio. quæ sola voluntate dissoluta fuit, ideo, vt illa denuo restitueretur, requiritur noua voluntas, per ea, quæ Bald. dicit in .l. mandatum. C. manda. & Barba. consil. xxi. columna penultima. libro primo. Et ita intelliguntur ea, quæ dicit Domini. in dicto capitulo si. pro quo videtur esse text. in .l. si penituit. ff. de diuor. Et hoc procedit in claris: In dubio tamen, ille, qui seruit, & habitat in domo, presumitur vivere expensis Cardinalis, nisi contrarium probaret, quia non presumitur, quod de ventis vixerit, vt in .l. fin. C. de ali. pu. prest. & quod ibi notat Bar. & in .l. cum seruus. ff. de verbo. oblig. Neque minus seruiendo Cardinali, & habitando in eius domo presumetur vivere expensis propriis, quia presumptio est, quod viuat expensis Cardinalis cui seruit, iuxta dictam Apostoli. Iustum est, ut de fructu, quem quis seminat, & metat, & contrarium presumere non videretur verosimile, neque secundum iustitiam: quia honestum non est, quod quis alteri seruiendo de suo se ipsum pascat, vt tradit Oldra. consilio. cclix. quaritur. & Maria. Soci. in tracta. visita. columna. xxxiiii. ¶ Et ideo dicimus, quod qui altari seruit, debet de altari vivere, ut in capitulo cum secundum. de præben. cum concord. de quibus per Roma. in consilio. ccccxl. non est dubium. in princ. Talis ergo capiemus presumptio, qualis de iure communi ratio dicitur: quod ius commune presumit, ex eo loco quem capere expensas debere vbi laborat, pro quibus faciunt ea, quæ scribit Oldra. consil. cxxi. ad propositum. post princ. & Alexand. in consilio. cxvi. viso. & cætera. columna penultima. libro sexto. Roma. consilio. lxxxv. circa fin. Et ita in specie reperio consiluisse Ludouicum de Interamne quondam aduocatum insignem, in quadam causa Hispanen. beneficii de Mero. in quoddam suo consilio incip. An reuerendus pater. in tertio dubio. qui licet prædicta non adducat, allegat tamen not. in dicto capitulo fin. & quædam rationes, quas non scribo, ex quo satis virgere non videntur. ¶ Tamen est aduertendum, quia licet prædicta colorata videantur. Nihilominus contrarium hodie seruat Rota, quæ nullum in dubio presumit commensalem, nisi probeat: Quia ex quo ista consistunt in facto, facta non presumuntur, nisi probeantur. lege quicumque. ff. de publiciana.

Est tamen verum, q̄ commensalitate semel probata, semper presumitur durare, nisi probetur contrarium. Et ita declarantur dicta Domini in d. capitulo si per Rotā, † & talis probatio familiaritatis, & continuę commensalitatē ad effectū excludendi alium, requiritur, quōd plene probetur, nec sufficit, quōd probetur per assertionem Cardinalis, quia illi non creditur in præiudicium tertii. c. cum a nobis. de testib. Secus vero in papa asserente aliquem esse familiarem suum, continuum commensalem, quia illi creditur etiam in præiudicium tertii. clem. i. de proba. Et ita in specie conclusit Rota in una Senefcen. prioratus, coram me de mense Februario M. D. xxxviii. Dum ibi Leo. X. quendam Petrum protonotarium creauerat, & familiarem suum, continuum commensalem fuisse, asserit: Nam Domini uoluerunt, illud sufficeret ad excludendum prouisionem Legati Auinionen. qui licet poterat de reservatis, non tamen de beneficiis familiarium papæ prouidere: Et ista de plano procedunt, quando agitur de familiaritate, ad effectum precedentię, & prerogatiuę exclusiue alterius. Vbi uero solum de familiaritate ageretur, ad effectum expediendi gratis duntaxat, tunc non ita exacta probatio requiritur, sed fides Cardinalis sufficeret, ut in una Hispanen. tenuit Rota. Quod procedit, quando non opponitur. Et Est tamen ulterius considerandum, quōd licet quoad veram familiaritatem requiratur commensalitas, non tamen requiritur, q̄ illa capiatur in domo Cardinalis. Nam potest capi certum quid pro uictu quotidiano, & illud preparari extra domum Cardinalis, ut se habet stilus hodiernus: Nam plures Cardinales hodierni dant portiones familiaribus suis in pecunia numerata, ex qua emi faciunt necessaria, quæ preparari faciunt extra domum Cardinalis in domiciliis eorum. Alii etiam seruitores Cardinalium sunt, qui recipiunt partem suam ex domibus Cardinalium non in pecunia, sed in pane, uino, & carnibus, & ea comedunt etiam extra domum Cardinalis, seruiunt tamen illi in necessariis, licet comedant, & dormiant extra domum, & nihilominus reputantur, habentur, & sunt veri familiares, continui commensales: Nam quando familiaris habitat in aliquo loco de uoluntate Domini, dicitur dominus ibidem familiariter habitare: Quia uñus potest in duobus locis esse familiaris. c. cum quis. §. cum ab eo. de sepul. libro sexto. facit, quod notat Ioan. Andr. in. c. super eo. eo. tit. facit. l. assumptio. & l. Labeo. ff. ad municia. & bonus text. & ibi notat Bar. in. l. prædita maritima. ff. de fun. instruct. & clem. ne Romani. §. sane. de electio. obseruanda enim est in hoc consuetudo patrisfamilias, & Domini, & attendenda est uoluntas eius ubi uoluerit familiarem suum habitare. l. urbana. ff. de uerbo. sig. Habitatio igitur, & commensalitas capta extra domum non faciunt, familiares obsequiis insistentes de sinere esse tales. Est bene uerum, q̄ si tales habitantes, & comedentes extra domum, licet ex portione data in domo Cardinalis, non seruiunt, Cardinali non dicerentur familiares, continui commensales, ad effectum istius reservationis, quæ est odiosa, ut dicit Glosator in regula iii. supra eo. dum allegat Bal. in capitulo sciendum. de feudi cogni. ubi per eum. Et pro isto facit, quod dicit Abb. post Ioan. Andr. in. c. cum dilectus. in fi. de cle. non residen. ubi uolunt, q̄ familiares Cardinalium, licet habeant literas familiaritatis, habitantes etiam extra domum, si tamen non seruiunt, non gaudent priuilegiis familiarium, quia non sunt uere familiares. † Tamen totum hoc dependet, ut dixi, a uoluntate Cardinalis. Quia si Cardinalis habet talem pro familiari, & recipit, ut talem, & dat ei portionē uictus ex domo sua, licet non seruiat ei, non desinit esse talis, quia sufficit, q̄ per familiarem non ster, quomodus seruiat: Nam postquam Cardinalis ita patitur, illa patientia habetur loco seruiti sibi impensi. Quia uoluntas Cardinalis tali casu, consideratur, ut dicit tex. in. l. ex facto. §. reseruari. ff. de heredi. insti. quem ad hoc in terminis. q. allegat excellen. doctor Modernus referendarius, & quondam discipulus meus D. Franciscus Niconitius in prima parte allegationum sitarum nunc impressa, alleg. xx. in fi. Talis enim uoluntas domini pro facto reputatur. l. si ff. de usu, & habi. notant Areti. & las. in. l. a Titio. col. ii. ff. de uerbo. obliga. sicut dicit Antonius de Butr. de scholari in proœmio Decretal. Quod licet uagetur, gaudet tamen priuilegiis scholarium: quia scholaris ē. Nā, ut inquit Domini. in proœmio. vi. in ultima columna. eo ipso, quōd scholarius est matriculatus, & intrat, & desert habitum scholasticum, licet nihil studeat, gaudet tamen priuilegiis scholarium. Et ita dicit fuisse in facto obseruatum: Sic erit hic dicendum, q̄ eo ipso, q̄ Cardinalis recipit aliquem in familiarem, & describi facit in tinelli rotulo, & comedit, licet non seruiat, ex quo tamen hoc patitur Cardinalis, nec propterea eum de domo expellit, erit familiaris, continuus commensalis: quia durat

durat illa uoluntas receptionis, per quam uidetur contracta quadam societas, quæ non dissoluitur, nisi per contrarium dissensum, secundum Per. de ancha. consil. cccxcix. incipi. præmitto. † Secus uero si Cardinalis non recepit talem, ut familiarem, sed ut beneuolum, & amicum, iubens illi dari portionem panis, & uini ex domo sua, prout sunt aliqui honores, si uiri curiales habentes domos proprias, qui sub prætextu alicuius fauoris consequendi, associant, & committantur Cardinalem, & dictam portionem in signum amoris, & amicitie ex domo Cardinalis capiunt, non animo seruiendi Cardinali, sicut faciunt familiares: & hanc portionem multi in curia diuites, & miseri capiunt: Nam tales non sunt veri familiares, sed facti, & ideo non debent comprehendere sub ista regula. Et ita procedunt dicta per Paulum de Castro in consilio. cccxl. in fi. libro primo. & Nicolai Milis in uerbo familiaris. Ex habitu igitur, & qualitate personæ, receptione, & intentione seruiendi, dicitur quis familiaris, uel non. Nec obstat, quōd prædicti capiunt portionem ex domo Cardinalis, & illum associant, quia per hoc non dicuntur familiares, continui commensales, quia talis uoluntas ex utraque parte non adest, quæ requiritur, ut dixi, ad contrahendam huiusmodi familiaritatem. Quinimo multi ex dictis officialibus diuitibus capiunt portiones in signum auaritiæ potius, q̄ amoris capiētes dedignantur, & ad honoris diminutionem referent nominari, & pro familiaribus cardinalium teneri, seu reputari, sunt enim plerumq̄ dicti officiales miseri ipsi cardinalibus ditiores, Et propterea tales portiones appellari possunt, portiones honoris. Sicut appellatur panis, quem cardinalis quotidie a papa ex palatio apostolico capiunt: Nam licet cardinales † illū capiant, ac etiam quotidie assistant, & obsequantur papæ, nihilominus familiares papæ non sunt, nec reputantur. Vt post plures informationes, & propositiones conclusit Rota Octaua Nouembris M. D. xxxi. in causa Valentina Archidiaconi de Xatua, pendente coram me, pro Constantino del Castillo contra nepotem cardinalis de Vich, & ita ego pronunciaui, quæ sententia fuit postea per duas alias confirmata: Nam tenuerunt in dicta causa Domini, cardinales non esse familiares, nec continui commensales papæ, quia ab eo recepti non sunt, neque ipsi se, ut tales habent, neq̄ ab aliis ex communi usu loquendi reputantur, nam habitant de per se, ut domini, & a papa potius collaterales, & fratres, non autem seruitores appellantur. Et istam opinionem tenuit Glosator regularum, quem in multis locis sæpe approbat Rota in regula tertia circa fi. Nec obstant consilia Oldra. in consilio. xlviij. incip. ius commune. Nec Roma. in consilio. cccxcviii. incip. in casu quo queritur: Quia illa procedunt in his, quæ pertinent ad eorum fauorem, non ad eorum damnum, in commodum, & odium, uidelicet, ut beneficia eorum sint reservata. iuxta ea, quæ in simili dicit Bar. in. l. item qui in potestate. in fi. ff. de his, qui sunt sui, uel alie. iur. cum concor. ut ibi late Moderni scribunt. Et licet iste titulus honoris sufficere deberet ad effectum reservationis inducendę, iux. ea, quæ dicit Rota decisi. xi. titulo de præben. in no. alias numero. 207. & ea, quæ dicit Glosator supra in regula. vi. Nihilominus hoc non facit ad propositum, quia quis uerum sit, q̄ Cardinalium beneficia sint reservata, quia attentā suprema summi pont. dignitate cardinales possunt appellari seruitores honoris per prædicta, non tamen sunt familiares continui commensales. Nec obstat, quōd Cardinales capiunt panem ex palatio: quia ille panis, qui eis datur, non recipitur, nisi causa honoris, non familiaritatis: quia ad commensalitem aliquid requiritur, q̄ solus panis. Ideo lex uoluit, † q̄ appellatione panis, & uini, non ueniant feruilla, quæ etiam requiruntur ad commensalitem, capitulo ubi periculum. §. in conclau. de electio. libro sexto. quia non cum solo pane uiuit homo. Et tales panes uocantur hodie panes honoris, & possunt dici panes ciuiles, ut in. §. simili quippe. in authen. de non alien. sed quia illi panes aliter intelliguntur in. l. fin. §. præterea. C. de iur. dot. & in. l. bene a Zenone. §. qui omnia. C. de quadri. præscrip. ut late dixi in. d. l. fin. in quibusdam notabilibus meis. quia non cum solo pane uiuit homo. Et tales panes uocantur Martii, qui etiam honoris appellantur, cū solū honoris causa in conuiuiis apponi soleant. Quos optime depinxit Hermolauus in quadam enarratione cœnę: De qua habetur in quadam epistola sua inter illas Angeli Politiani nu. 43. li. xii. & in alia eiusdē lib. xxviii. Nam illi panes ab istis, usu quotidiano, & substantia distinguuntur. Isti igitur panes, qui dantur hodie Cardinalibus, ideo dicuntur honoris, quia cum candore cæteris præstant, ac et substantia, & qualitate farina differant ab illis panibus, qui dantur familiaribus commensalibus, ideo honoris appellantur. Et ob eam causam panis, iste olim panis procerum appella-

batr. ut dicit Plinius lib. xix. capite. iiii. panis enim siligineus, quia candore alios exce-
debat. primarius dicebatur, præcipue extritico Campano confectus, auctore Varrone.
4 Nam sicut inter uina falemum, ita inter panes siligineus habebatur, qui solis impera-
toribus, & illustribus uiris porrigebatur. Quamuis inter imperatores solus Augustus, pa-
ne primario, siue siligineo abstinuit, & secundo pane, seu uulgari, qui hodie dicitur pa-
nis familiaris, usus fuit, ut Tranquillus in Octauio meminit, qui quidem panis uulgaris, ut
quidam Philici uoluerunt, magis ad robur, & sanitatem corporis confert, qui humores
hegmaticos desiccat, & consumere uidentur. Ille igitur panis siligineus datur a Papa Cardi-
nibus causa honoris, & amoris, referens, siue representans panem illum coelestem, quem
in primitiua ecclesia Apostoli in domibus suis comedebat. Propter quæ assequendum quo-
tidie dicimus, panem nostrum quotidianum da nobis hodie. In signum igitur charitatis, &
amoris, porrigitur, & capitur, ut sic quotidie capientes, dantis memoriam habeant, iux. tex.
in. c. liquido. & in. c. hoc sacm. de consec. dist. ii. quæ panem sicut Apostoli a Christo, ita Car-
dinales ab eius uicario capiunt, sed hoc interest, quia illi panem terrestrem, pariter, & coelestem
capiebant, hi uero terrestrem tantum. Non oēs igitur, qui capiunt panem de palatio, dicuntur familia-
res, cõtinui commensales. Vñ exceptio familiaritatis facta in priuilegiis, uel regulis, de talibus
15 non intelligitur. Et licet prædicta de iure uera sint, nihilominus uidi in Rota aliquando
de hanc curialium cum Cardinalibus amicitiam propter susceptam, portionem post obitum
dictionum curialium optima beneficia possidentium ad familiaritatem detorqueri, ad
effectum consequendi sub isto prætextu beneficia uacantia tanq̃ per obitum familiarium,
& ita uidi in una causa Corduben. seruari, ubi fuerat probata per quandam Cardinalem
familiaritas, & continua commensalitas cuiusdam, qui uere nunq̃ fuerat familiaris, sed ac-
cedebat ad Cardinalem causa docendi eum in literis Grecis, Hebraicis, & Latinis, ob quam
causam Cardinalis portionem panis, & uini non tanq̃ familiari, sed magistro ministrari
iubebat, ut erat notum. Et ideo aduertendum: quia sub hac specie sub bono, & æquo ples-
nunq̃ erratur, iux. l. si seruum. §. sequitur. ff. de uerbo, obli. & incidimus in dictum Bal. in
c. quia uerisimile. de presump. Circa alios uero officiales capientes panem ex palatio saepe
fuit dubitatum nunquid per hoc censerentur familiares papæ cõtinui commensales ad ef-
fectum reservationis beneficiorum, & illa difficultas non fuit vnq̃ decisa propter uarias ra-
tiones pro utraq̃ parte militantes, quas, ut tolleret Sanctiss. D. noster Paulus papa III. per
quandam regulam, siue extrauag. suam ad perpetuam rei memoriam nouissime constituit,
& declarauit, & omnes officiales capientes panem in Palatio, uel custodiam facientes, dicit,
& censi ueros familiares, cõtinuos commensales, & non per priuilegium, adeo, q̃ coru
beneficia censentur excepta ab omnibus regulis, & indultis, & tantum papæ reservata. Et
quis de dicta extrauag. Cardinales saepe conuicti fuerint papæ, supplicantes eam reuoca-
re dignaretur, tanq̃ illis multum præiudiciale, ratione suorum seruatorum officialiu. Tñ
papa nunq̃ fecit, Imo secundum istam extrauag. iudicatum fuit in Rota per duas sententias
in una causa Ferrarien. primo, coram Do. Paulo Capisucco, secundo coram me de an-
no M. D. xxxvii. Est bene uerum de mense Octobri M. D. xxxix. dubitatum fuit in una Sa-
gouien. parochialis de Chane corã R. D. Io. Paulo Ptolomæo unum dicta extrauagans
traheretur ad præterita, attento, q̃ in ea sunt aliqua uerba, quæ innuunt papam uelle decla-
rare dubia antiqua, & Rota conformiter tenuit, q̃ nõ, tum propter maximum præiudiciu,
& scandalum inde resultans, tum etiam, quia uerba, & mens constitutionis potius inclina-
re uidentur ad futura, & in dubio talis interpretatio capi debet, quæ est conformis iuri com-
muni, ut in. c. ii. & c. si. de consti. Apparet igitur ex prædictis, q̃ ista omnia de constituen-
do aliquem familiarem, uel non, principaliter consistunt, ut diu. in uoluntate, & consuetu-
dine Cardin. recipientis, & tollerantis, & papæ constitutis, adeo, q̃ si Cardinalis reciperet
unum in familiarem, & ille sciente, & tollerante Cardinali, licet non mandante, seruiret ma-
gistro domus, nihilominus esset familiaris, cõtinuus commensalis Cardinalis, ut est tex.
in. l. si uero diuiso. ff. de iis qui deiece. uel effu. & in. l. i. §. magistrum. de exerci.

Quæstio Decimaquarta.

DECIMOQVARTO Quæro, an dispositio istius regule, quæ loquit̃ de familia-
ribus Cardinalium, habeat locu in familiaribus familiarium eorundem?

Solutio.

RESOLVTIO. Videtur dicendum, q̃ non, ex eo, quia famulus filii mei, non dicitur fa-
mulus meus, ut dicit glosa in uerbo præterita. in. l. ii. C. qui æta. lib. x. Sic etiam homo ho-
minis mei, non est homo meus, ut dicit Speculatur. de feu. §. i. colu. xv. ueris. xliii. quarta
tur. & glo. in. de. i. in uerbo existere, de iur. Nec socius socii mei dicitur socius meus. l.
nam socii. ff. pro socio. Et idem dicimus, q̃ colonus coloni mei, nec uasallus uasalli mei,
dicuntur mei coloni, uel uasalli, ut tradit Bal. in. l. i. col. ii. ueris. quæro testator. C. cõ. delega.
& in. cap. i. §. si. si. con. siue, de inuesti. & est glos. magna in. l. de accessionibus. ff. de diu.
& tempo. prescrip. facit tex. cū glos. in. c. legiur. lxxi. dist. Eodẽ modo libertus liberti mei
non est meus libertus. l. modestinus. ff. de uerbo. signifi. l. si quis a liberis. §. sicut liberi.
ff. de libe. agno. & in. l. alimenta. §. i. ff. de alim. & cib. lega. cum concor. ut scribit Alexan.
in. consil. xix. habita super narratis. in. secunda colum. ueris. & si aliter. in. secundo uolum.
Similiter neq̃ exemptus exempti, a me dicitur exemptus meus. c. i. de præben. lib. vi. Neque
donatarius donatarii mei, dicitur donatarius meus, ut in. c. abbate. §. allegabatur. de re iur.
di. lib. vi. Neq̃ adherentes adherentis mei, dicitur mei adherentes. ¶ Hinc est, q̃ pax fa-
cta cum inimico, non extenditur ad eius adherentes, nisi expresse dicatur, ut in. c. ad apo-
stolica. & ibi docto. post Innocen. de re iudi. lib. vi. & Bal. in. l. prima. C. de episco. & de
ri. Pariter etiam nec fautor fautoris mei, dicitur meus fautor, ut colligitur ex. c. i. in. ueris.
principalis. de offi. deleg. Sicut etiam subditus episcopi, non dicitur subditus archiepiscopi
pi: quamuis episcopus sit archiepiscopi subditus, ut in. cap. pastoralis. in. princi. de offic. or-
dini. Ex quibus omnibus inferitur etiam, q̃ familiares familiarium Cardinalis, non dicuntur
eius familiares. Et hanc opinionem tenet Guido Papa consil. xxx. nume. 1.
¶ Pro parte contraria, uidelicet, q̃ tales famuli familiarium, dicuntur etiam familiares ip-
sius Cardinalis, uel Papæ, est in terminis doctrina Saly. in. l. ii. in. fi. C. de episco. & cleri.
¶ Vbi expresse tenet, tales esse familiares Papæ, uel Cardinalis. ¶ Rationem ponit, quia ser-
uando familiari Papæ, uel Cardinalis, dicuntur illis seruire. argu. rex. in. dicta. l. ii. & l. de
ber. §. si seruus. ff. nau. cau. sta. Et ita seruus uicarii, appellatur seruus ordinarii, & seruus
domini, l. dominus. §. i. ff. de pecul. lega. Et pro hac parte dicit esse rex. concludentem in
l. quæsitum. §. sed an instrumẽri. ff. de sum. instruc. ¶ Istã etiã opinionem tenet Glosator hic.
& Moder. Sabineñ. in. trac. reseruatio. in. xxx. effectu. Et secundum eam consuluit Ludouic-
cus de Interamne, quondam doctissimus aduocatus, & Rota Auditor in consil. incip. An
Reuerendus Pater. in. tertio dubio, ubi subdit, quod sufficit Papæ, uel Cardinali, q̃ sciat fa-
miliarem suum habere famulum: Maxime quando est persona, quæ honeste non potest,
nec solet sine famulo seruire, ut sunt Secretarii, Magistri domus, & similes personæ. ¶ Ali-
enim casu illa scientia Cardinalis, etiam tacita, sufficit, & per eam uidetur corrahi quadam
societas cum famulis talium familiarium, quæ familiaritati æquiparatur: alleg. rex. in. l. si uer-
ro diuiso. ff. de iis, qui deie. & effu. & in. l. prima. §. magistrum. ff. de exercit. Allegatur etiã
rationem: quia quando nobiles in domo Cardinalis habent famulum, per hoc dicuntur
magis seruire Cardinali, & releuantur in pluribus per seruitium famulorum, & illud leua-
men faciunt dominos magis expeditos, & uacuos, quoad seruitium Cardinalium. Igitur ser-
uando eis, uidentur tales famuli Cardinali seruire. Adde ad hoc benefacere consilium Ol-
4 dra, consil. xi. Vbi per plures rationes, quæ conferunt prædictis, concludit, q̃ legatum fa-
ctum pauperibus comprehendere seruitores eorum per quod releuantur. Et ita Oldra. se-
quuntur Iaso. & Moder. Taurinẽñ. in. l. cui iurisdicctio. in. prima col. ff. de iur. o. iudi. Facit
etiam, quod dicit Abb. in. c. quanto. in. iii. notabili. de censib. ubi etiam de Oldra. memi-
nit. Et Decius in. l. lecta. in. v. col. ff. si cer. peta. & in. l. scriuarios. in. prima col. C. de testa-
mili. Accedunt, quæ Alexan. dicit in. l. si finita. §. si de uectigalibus in quarta colum. nu. 8.
ff. de dam. infec. & Moderni repetunt in. authen. habita. C. ne fil. pro pat. Vnde eadem ra-
tione, qua dicimus, q̃ subdelegatus delegantis, dicitur subdelegatus primi delegantis. c. si
per quæstionem. in. fi. de offi. delega. & uasallus uasalli, ut in. cad. apostolica. §. præter
hoc. de re iudi. lib. vi. Eodem modo, & familiaris, familiaris mei, dicitur meus familiaris.
Habes igitur ex prædictis quæstionem pro utraq̃ parte dubitabilem.
¶ Quid dicendum? Pro clara istius materiæ resolutione, est considerandum, q̃ familiari-
tas in iure diuersimode capitur, ut notat Ioan. And. & Gemina in capitu. licet. de priuile.
lib. vi. & in. c. si. de uerbo. signifi. & declarat Bal. in. l. i. C. de episco. & cleri. Vbi dicit, q̃
quædam familiaritas est potestatiua, quædam est socialis: potestatiua est multiplex, ut ibi,

per eum, & per eundem in. l. qui testamento. §. quicumq. ff. de testa. Quantum ad familiaritatem potestatiuā familiaris, familiaris mei, potest dici meus familiaris. Et ita procedunt allegata in secunda parte, & militat ea, quæ dicitur Glofator Jacob. de Belui. Nico. de Neapoli. & And. de Iffer. in. c. primo. §. illud. de probi. feu. alien. per Feder. Et sic familiares familiarium Papæ, dicuntur eius familiares, familiaritate potestatiua. Quia ex quo habitant in domo Cardinalium, habet potestatem super eos, cū possint eos de domo expellere. Quod fieri potest etiam si famulus familiaris mei nullas haberet impensas a me, sed solum habitet in domo mea. Et in ista potestatiua non requiritur, quod famulus sit receptus de uoluntate mea, uel non. Sed hoc concernit dominum suum familiarem meum, qui ei ministrat impensas. Sed quoad aliam familiaritatem, quæ dicitur socialis, quæ in plus se habet, & continet in se potestatiuam, illa non contrahitur sine uoluntate, & acceptatione domini. Et illa uoluntas a cōmuniter accidentibus non habet effectū, nisi quādo talis familiaris admittitur in domo, & in Tinello. Itaque fit commensalis: & de tali loquitur tex. in dicto capitu. licet. & d. c. si. Et ista familiaritas dicitur uera familiaritas, in qua concurrunt mens, & dens: & sic uoluntas, & impensa. Et talis familiaritas gaudet omnibus prerogatiuis iuris communis, & regularum. Et in ea militat omnia motiua superius facta pro parte affirmatiua. Et ista familiaritas socialis, quæ cū commensalitate coniungitur, quoad effectum priuilegiorū debet continuari per quatuor menses, secundū dispositionem istius regulæ, ita ab Alexandro, Leone, Hadriano, & Paulo ampliata. Alia uero familiaritas non habet tempus. Sic itaque famuli familiarium meorum recepti de uoluntate mea, & descripti in Rotulo aliorum familiarium Tinelli, comprehenduntur sub ista regula.

¶ Sed aduertendum ulterius, quia Glofator super illa regula Iulii Secundi, de prerogatiuis expectantium, in septima parte illius regulæ, q. ultima, tenet in questione presenti, quod familiares familiarium, quoad hoc, ut gaudeant prerogatiuis regularū debere habere tria. Primum, quod Cardinalis ministret impensas famulo, sicut domino suo. Secundum, quod dominus propter seruitium illius famuli reddatur diligentior, ac magis expeditus, & uacuius ad seruandum Cardinali. Tertium, quod ille famulus sit certus, & non incertus. Quibus concurrētibus, talis famulus familiaris dicitur familiaris Cardinalis, alleg. tex. quem Io. XXII. dicit pro casu istius, q. allegasse, de quo Saly. loco superius alleg. meminit, & dicit cōcludentē in. d. l. questu. §. sed an instrū. ¶ Sed considerandum est, quia tex. in. d. l. questu. nō probat ista requisita. Nec me mouet, quod Io. XXII. eū allegauerit: quia licet ille fuerit in iure nostro doctissimus, & multum curiosus, ut latius in proce. Regula. dixi. Nihilominus nullibi constat, lo. ad hoc illum tex. allegasse: nec si constasset, standum est ei, quando male dicit. Non enim maiorem sibi in iure allegando potestatem uendicauit, quam Innocentius Quartus: qui cum posset ex eius dictis leges condere, uoluit tamen a quocunq. melius sentiente reprehendi, ut dicebat Hostiensis se multoties ab eo audiuisse, quem refert Ioannes And. & Domin. in capitulo solet. de senten. excommunicata. lib. vi. Concludo igitur, quod ultra quod tex. ille non probat assumptum Glofatori dictum, etiam in se non est uerum, quia iure non cauetur, quod Cardinalis famulos familiarium suorum cognoscere debeat. Quibus licet ipse Cardinalis impensas ministret, non tamen ab ipso eliguntur, sed a patrono suo. Mandant enim cardinales suis magistris domus, ut cuiuslibet ex familiaribus suis præcipuis habere famulum in Tinello, ac eos in Rotulo describi permittant. Clarum est enim, quod tales famuli per familiares electi Cardinali non præsentantur, neque ad uoluntatem eius capiuntur, sed quisque familiarium famulum pro suo arbitrio penitus ignotum Cardinali sibi eligit, & sufficit cardinali, quod det unicuique impensas. Nec etiā inspicitur, an propter famulum dominus reddatur promptior, aut diligentior ad seruendum Cardinali. Quia ultra, quod hoc a cardinalibus nō indagatur, nec considerantur, qui multoties iubent contumaciter seruientes, nihil ad propositum cōmensalitates facit, an quis diligentior, uel segnior reddatur, sed solum inspicimus, an Cardinalis in domo sua famulis descriptis in rotulo impensas ministret, inde pēdet leges, & propheta.

¶ Putarem tamen unū aliud requiri, quoad effectum prædictæ familiaritatis socialis, quod uide licet, quod famuli familiarium seruiant in domo Cardinalis domino suo, & quod ad istū finē recipiantur. Quia tali casu intelliguntur seruire Cardinali: Secus uero ubi famulus seruit domino suo non in domo Cardinalis, sed extra domum, puta in uinea eius, uel apotheca, uel alio loco remoto. Quia tali casu non comprehenderetur familiarium appellatione, ut declarat

declarat Guido papa, in decisionibus Parlamenti, decisione. dli. in quarta colum. dum respondet ad. l. Modestinus. Et ante ipsum hoc dixit Bar. in. l. de accessionibus. in prin. ff. de diuer. & temp. præscrip. & in. l. Claudius. colum. fina. ff. qui pot. in pig. ha. Et ita procedit tex. in. d. l. nam focii. cum aliis argumentis partis negatiuæ. Quæ omnia in ratione consistunt, quia quando famuli seruiunt dominis suis in domo Cardinalis, ex hoc domus Cardinalis ex multitudine seruitium illustrior, ac honorabilior redditur, quia tūto magis honor Cardinalis augetur, quanto pluribus præest. arg. c. ex parte. de consti. & dixi superius in alia questione. Non sic quando extra domum seruiunt in negotiis non concernentibus domum, nec personam Cardinalis. Et per hoc habemus unam limitationem ad conclusionem superius factam. ¶ Secundo limitatur ista conclusio, quod ut habeat locum in famulo familiaris certo, non autē in incerto. Exempli gratia, Cardinalis dat expensas pro me, & duobus familiaribus meis, ego habeo quatuor in domo Cardinalis, & nescimus, qui sint illi duo, qui uiuunt expensis Cardinalis: Tali casu ratione incertitudinis, nemo diceretur familiaris. argumento. l. duo sunt Titii. ff. de testamenta. tutela. Ita limitat Glofator in dicta regula Iulii Secundi, & in regula. iii. supra eo. Et opinio eius uideatur iudicio meo, rationabilis. Ut igitur huiusmodi incertitudo tollatur, faciat eos describi in Rotulo. ¶ Tertio limitatur prædicta conclusio non procedere in famulis familiarium ad tempus, & ad placitū, secus in perpetuis. Ita limitat lafon post plures alios, quos ibi allegat in. l. scriniarios, in prin. C. de testa. mili. ¶ Tamen aduertendum est, quod ista limitatio procedit in casu illius. In nec trahitur ad casum nostrum. Nam hic nō quaeritur principaliter, an omnia priuilegia quæ dantur personis dominorum, competant eorum famulis, quia licet regulariter sit tenendum, quod sic, per ea, quæ late superius sunt deducta, tamen multi sunt casus, in quibus illa priuilegia non communicantur famulis, ut ibi est casus de priuilegio militis, propter rationem, quam ibi ponit Decius, & alii, qui non militat in famulo. Sic etiam procedit dictum Archidiaconi in capitulo clericum. el primo. xi. questione prima. Qui facit differentiam inter familiares habentes salarium, & seruientes sine salario. Quia illa etiā differentia non ualeat in proposito, quia salarii perceptio non facit quem famulū, ad effectum istius regulæ, ut in. l. Herennius. ff. de decur. Sed commensalitas, & seruitium, Et clarum est, quod ita nobis seruiunt famuli temporales, sicut perpetui: & ita mercenarii, sicut nō mercenarii.

¶ Nam famulorum cōmensalium seruentium in domo Cardinali duæ sunt species. Quisdam sunt mercenarii, & isti sunt uiliores ceteris, prout sunt stabularii, coci, & alii similes, in summa seruitia exercentes, inter quos possunt annumerari famuli famulorum. Et prædicti mercenarii, licet sint ceteris uiliores, sunt tamen in domo Cardinalis magis necessarii, & propter uilitatem eorum, quia non ita cum Cardinali uersantur, minus fauoris sperant, & ideo capiunt illud, quod certius est, uidelicet, salarium. Et quia etiam tales cōmuniter sunt pauperes non habentes aliunde unde sibi necessaria cōparent, nisi ex salario, quæ quidem paupertas forte plures ex istis ad hæc infirma, & sordida ministeria deduxit, cū alias fuerint in bona domo nati, sicut de Dionysio Syracusano legimus, quod ex rege factus est pedagogus. Alii sunt famuli non mercenarii, ut sunt Scutiferi, Camerarii, Capellani, & his similes, de quibus intelligitur dictum Nicolai de Neapoli in. l. habitatio. ff. de vent. in. poss. mit. qui uolunt meliores impensas tribui debere familiaribus Cardinalium, quā aliis: nam intelligitur de istis, qui, ut plurimum in mēsa, aut saltem in Tinello secreto ex residuo mense Cardinalium comedunt, Et ex istis omnibus non potest fieri illa distinctio inter perpetuos, & temporales, ut facit lafon in dicta. l. scriniarios. Eset enim ridiculum putare, homines liberos, cuiusmodi sunt familiares prædicti, se perpetuæ seruituti dedisse, sicut serui. Sed omnes isti sunt temporales famuli, qui in curia militat, & seruiunt in loco suo Cardinalibus, uel aliis Prælati sub spe melioris fortunæ, quæ quāprimū obuenit recepturi canunt, ut sibiipsis uiuant, interim tamen non desunt esse familiares, & frui omnibus priuilegiis familiaritatis, etiam si non manerent, nisi per mensem in domo Cardinalis. Ista enim est curiæ Romæ consuetudo, quod familiares secundum arbitrium eorum, & dominorum suorum, ac temporum, & personarum occasionem mutantur, & alii eorum loco recipiuntur, & nihilominus dicuntur, & sunt ueri familiares, continui commensales. Et ita etiam reiecta illa distinctio ne Archi. & laf. tenet Andr. Sicul. in. c. ii. de foro compe. Cum quo quotidiana experientia concurret. Est tamen uerum, quod hodie Pontifices, ut tollantur omnes difficultates, faciunt unam regulam, quod quoad hoc, ut quis familiaris, & continuus commensalis dicatur, & re-

putetur, requiritur ad minus, q̄ in Tinello per **quatuor menses** comedat, alias non gaudet privilegii familiaritū, vt Hadr. hic, & Paulus voluerūt, quod qualiter procedat alibi dicit̄.

¶ Quæstio Decimaquinta.

DECIMOQVINTO Quæro, tan si cum familiaritate concurrat alia reseruat̄, habeat locum ista regula? Exemplum ponamus, q̄ per obitum familiaris vacat prima dignitas in cathedrali, uel collegiata, quæ sunt reseruatæ superius per regulam tertiā, an attendatur ista regula?

RESOLVTIO. Concludendum est, q̄ sic: Nam videmus, q̄ si familiaris moritur in curia, beneficia ex tali vacatione in curia sunt reseruatæ, alia reseruatione, q̄ familiaritatis, vt patet in. c. ii. de præbend. lib. vi. Et tamen habet locum ista regula, ut hic voluit Glosator. Ergo a fortiori quando est minor reseruat̄, prout est illa inducta per regulā. iii. supra eo.

¶ Quia inter reseruationes apud sedē, nulla est maior illa. d. c. ii. vt dicit Rota deci. iiii. de præben. in antiq. Quia non solum est inducta de iure communi, sed etiam est confirmata per regulas. Et tamen voluerunt Domini secundum opinionem Glosatoris hic, q̄ ista regula haberet locum in tali reseruatione, propter illam rationē, quia ex quo cardinales resident in curia, & vtp̄ plurimum familiares sui ibidem in eorum seruitio moriuntur, si non capere tur huiusmodi interpretatio, regula deseruiret eis de vento, & raro haberet locum. Fuit igitur capta interpretatio, vt impetrantes talia beneficia sic reseruatā, tenerent istam regulam seruare. Et ista ratio a fortiori habet locum, quando beneficiū reseruatū minori reseruatione, vt est illa reseruat̄ dictæ regulæ. iii. Igitur a fortiori idem in ea est concludendū. Et ita secundū istam opinionē concluderunt domini in vna Palentina Abbatie de Trusillos, die. xviii. Februarii M. D. xxx. coram. R. D. Petro Vortio pro Patriarcha de Hierusalem, contra Anto. de Astudilo. Et pro ista decisione facit, quia papa faciendo postea istam regulam posteriorem in fauorem cardinaliū, videtur illam regulā tertiam anteriorem modificare, argu. l. non est nouū. & l. nā & posteriores. ff. de legi. videlicet, vt dispositio taliū beneficiorū per obitū famil. cardinaliū uacantiū pertineat ad Papā, tamen cum consensu cardinalis. ¶ Et ita per secundam constitutionē eiusdem conditoris, receditur a prima, quoad effectū istius privilegii, vt notat Bar. in constitutionibus particularibus, loquens in extrauag. ad reprimendam. in versi. non obsta. circa fin. Quod pro notabili sequitur Curti. in repeti. capitu. fi. in. xci. colum. de consuetu. & dixi latius in repet. mea. c. i. de constit. lib. sexto. qui tex. ita declaratur. Et talis interpretatio capienda est in præiudicium concedentis, vt dicitur in. c. quia circa. de priuileg. cum concor. vt scribit las. in. l. beneficium. ff. de consti. princip.

¶ Sed aduertendū est, q̄ contra istam opin. quidā antiqui doctores consulerunt, dum iste casus accideret corā Grassis in causa Redoneñ. Capellæ: Dicebant enim, q̄ regula ista solum loquitur in vna reseruatione inducta ratione familiaritatis. Ergo non debet habere locum in duplici, quia sub simplicibus non continetur mixtū in materia restringibili, & exorbitantia iure cōmuni, sicut ista. l. si ita scriptum. ff. de liber. & posthu. ¶ Quinimo licet in materia fauorabili sub expressione duorum simpliciu, veniat mixtū, vt in. l. Tria textores. de lega. i. & l. legatis. §. si vnus. de lega. iii. Tamen quando vnū tantū simplex exprimitur, tunc nunquā cōprehenditur mixtū, neque de iure, neque de benigna interpretatione. l. hoc legatum. de lega. iii. & est tex. etiā in ratione sui in. c. cum in illis. §. si uero. de præben. lib. sexto. Ita in casu nostro est dicendum, q̄ regula ista habeat locū in beneficio reseruatō ratione familiaritatis tantū. Non enim est uersimile, q̄ papa uoluerit in sui præiudicium concedere tale priuilegium cardinalibus, videlicet, quando beneficium ex alia causa reseruatū fuisset, quod Hadrianus, & Paulus III. hic constituerunt.

¶ Sed istis non obstantibus, teneo primam opinionem, quæ uideatur uerior, & æquior. Pro qua sunt præmittenda duo ad euidentiā istius regulæ. Primū q̄ ista constitutio respectu cardinalium, cui conceditur hoc priuilegium est fauorabilis. Sed respectu impetrantiū est exorbitans, quatenus igitur cardinales cōcernit, lata interpretatione est adiūdata, contra ipsū concedentē, iuxta tradita per Modernos in. l. beneficium. ff. de cōsti. princip. & c. quia circa. de priuileg. & talis extensio est, ideo benigna est interpretatio prosequenda. Quia conferuat spem, bene seruientium, vt dicit hic Fely. in alio proposito de cōmenda

menda loquens. Sed quantum ad ipsos impetrantes hæc constitutio, vt dixi, exorbitans in dicatur, & ideo, contra eos stricto, & proprio modo interpretari debet, ne videlicet, in pœnam in ea contentam incidant.

¶ Secundo circa intellectum presentis. q. & istius regulæ est præmittendū, q̄ reseruatō inducta per regulas potest considerari dupliciter, aut ratione personæ, aut respectu rei. Declaro reseruatō, quæ ex familiaritate resultat, ista est personalis, quia procedit inuitu personæ, sicut est etiā illa Protonotariorū, collectorū, & reliquorū officialium. Alia est reseruatō, quæ concernit principaliter ipsam rem, licet secundario personā, vt est illa reseruatō primarū dignitatū in cathedralibus, & collegiatis, de qua in regula. iii. supra eo. cum aliis similibus. Nam licet ille dignitates adhareant personis, in reseruatione tamen consideratur principaliter locus, & ipsa res, licet secundario persona. Et inter istas duas reseruationes, personalis reseruatō est dignior, licet aliquæ ex realibus reseruatōibus sint fortiores, vt est illa. c. ii. de præb. lib. vi. & quædam alia. ¶ Et ista stant simul, q̄ una res dicatur fortior, altera etiam maiores comprehensionis, & q̄ non sit dignior, vt patet in actionibus personarū libus, & realibus, & in iudice ordinario, & delegato. De quo per lafonē, & Moder. in rubri. ff. de iur. o. iudi. & in rubri. ff. de offi. eius. tradit late Decius in rubri. de offi. delega. In proposito igitur personalis reseruatō dicitur reali dignior, ratione dignitatis personæ, quæ attrahit ad se aliam, iuxta. l. iustissime. ff. de adil. adict.

¶ Modo ad propositum. q. dico sic, quando familiaris cardinalis durante familiaritate sua, obtinet dignitatem primā post pontificatū in cathedrali, uel in collegiata, prout in illa Abbatia de Trusillos, de qua superius est dictum, tunc concurrunt duæ reseruationes in persona vnus, videlicet, personalis, & realis. Tunc enim personalis, tanq̄ principalis debet esse in consideratione, vt illa attrahat aliā, tanq̄ accessoriā. Itaque dispositio loquens de personali reseruatione, si vna cum illa concurrat, realis sub illa dispositione cōprehendetur. Maxime, quia hæc interpretatio tendit in fauorē cardinaliū contra concedentē, q̄ admittitur, vt in deci. xviii. in no. Hinc dicit Egidius in decisione. ccccxxv. q̄ si papa concedit indultum Cardinali, q̄ possit conferre beneficia reseruatā, poterit conferre ea, quæ sunt duplici reseruatione reseruatā, secundum dominos, & sequitur Fely. in. c. in nostra. in. vi. correll. de rescrip. & Moder. in trac. reserua. in. iii. q. ex quibus dictis prædicti doc. voluerūt regulā vi. Cancellarie, quæ officia cursorum, & cubiculariorū reseruat, habere locū quando vnus, & idem est cursor, & cubicularius. Et ita procedunt ea, quæ dixerunt Domini in illa causa.

Sed quando concurrerent in vna persona duæ reseruationes personales, vel duæ reales: tunc utraq̄ est principalis de se se, & non ueniunt sub dispositione loquente de vna reseruatione: Et procedit secunda opi. Et tali casu præponderat potentior, quæ debet attendi in fauorem pontificis cōferentis. Exemplum, si familiaris cardinalis fieret familiaris Papæ, vel Protonotariū, collector, auditor, vel haberet aliquod officiu de contentis in regulis. iiii. & vi. quod datur principaliter propter personam: Tali casu regula ista, quæ loquitur de vna reseruatione personali, non comprehenderet aliam, vt tenuerunt sæpe Domini, & tenet expressè Fely. hic. facit decisio. xvi. de præb. in antiquis. Et ita in vna Senescen. Prioratus, coram me, de mense Februarii M. D. xxxviii. dictum fuit per dominos. Et de hoc meminit hic Glosator, licet dicat, q̄ de anno M. ccccxxxv. fuit practicatū contrariū in vno prototonotario, & scriptore, qui fuerat familiaris vnus Cardinalis, & beneficia fuerunt reseruatā Cardinali ratione consensus, iuxta dispositionē istius regulæ. Sed dicit hoc fuisse causam propter quandam constitutionē, siue capitulum factum in conclau, tempore electionis Domini Innocentii: qua cessante, tenendum esset contrarium. Sed hodie hanc dubitationem, quoad beneficium reseruatū, collatum familiari ante familiaritatem, & quoad reseruationem officiorum, regulæ Hadriani, & Pauli susulerunt: quæ uoluerunt papam de talibus libere disponere posse, Sed quoad capitulum conclauis nescio, an illud, istis temporibus, sicut tempore Alexandri, renouatum fuerit. Sed satis constat illud Summi pontificis, non obseruari. ¶ Nam licet illa capitula facta in conclau, per nouum Pontificem iurata fuerint: Nihilominus sunt plures doctores, qui tenuerunt, ea summum Pontificem non ligare, vt Antonius de But. in capitulo primo. de constit. qui exemplum ponit in Gregorio Duodecimo, qui iurauerat quædam capitula in conclau, & postea contrariū fecit. Et idem de Paulo Secundo refert And. Sicul. in cap. in presentia. in. xxxiii. colum. de probatio. Et in capitu. primo. in secunda colum. nume. 7. de iuram. calum. Vbi dicit se cō-

sultuſſe in fauorem eiusdem Papæ Pauli, q̄ nō teneretur talia capitula obſeruare: Et illud conſilium fuit tenent, & obſeruatum, & poſtea miſſum Regi Franciæ, vt idem ibi refert. Licet de illis capitulis non obſeruatis per Paulum conqueratur, & dolcat Card. Papienſis, epiſtola. clxxviii. incipiente Quid hoc eſt Paulæ: & contra illum inuehit, & ſcandescit idē Card. epiſtola. ccccix. incip. Egid. Et quis ſuper hoc poſſint plura dici, quæ tradunt Moderni in trac. iuramēti. & Deci. in cōl. cl. nihilominus, quia nō faciūt ad propoſitū, omitto.

¶ Circumſcripta igitur tali conſtitutione conclauis, concludo, regulam iſtam iſto ſecundo caſu non habere locum. ¶ Quia concurrentibus in perſona vnius duabus reſeruatiōibus perſonalibus, uel realibus, potētiō attenditur. Et in caſu iſto, certum eſt, q̄ ex iſtis duabus reſeruatiōibus, potētiō eſt illa reſeruatiō, ratione officiorum, uel familiaritatis papæ, q̄ familiaritatis cardinalis. Quod ex eo patet, q̄ omnes ſummi Pontifices, incipiendo a Jo. XXII. primo regulari cōditore ſemper de huiusmodi officialium reſeruatiōibus in ſuis regulis mentionem fecerunt, de familiarium vero reſeruatiōe, non omnes. Et adeo ſummi Pontifices officialium reſeruatiōe chara, & peculiaris fuit, q̄ non cōtenti fuerunt ſolis regulis eorū beneficia, & officia reſeruare, niſi etiam ſuper hoc plures extrauagantes publicarent, vt patet in extrauagan. ad regimen. & in extrauagan. Pauli Secundi, Ad Romanam, & cætera. & nouiſſime hoc prouiſum eſt per regulam Hadriani, & Pauli. Super quibus multæ deciſiones in contentione factæ reperiuntur. Et longe plures quaſtiōnes illarū occaſione ſubortæ, quarum aliquas ſcribit Bartholomæus Belenzinus, quondam Rotæ Auditor, in tracta. de chari. ſubſi. in vltima parte. Et Gaspar de Peruſio, & latius Moder. in tracta. reſeruatiōum. Itaque ex prædictis concluditur, quod dicta officialium reſeruatiō tanq̄ principalis, & importans debet attendi, quoad hoc, vt papa libere abſq̄ conſenſu Cardinalis conferre poſſit, regula igitur loquens de vna reſeruatiōe iſto caſu, locum non habebit in alia: ¶ Sicut dicimus in duabus ſeruitutibus, q̄ vna remiſſa, alia in ſtatu ſuo remanet, vt in. c. ex tuarum. de autho. & vſu pal. & l. ſi domus. ff. de ſer. vrb. prædi. Et ita in ſpecie, licet non per prædicta motiua, tenuit Rota in familiaritate Papæ, & cardinalis concurrentibus in perſona vnius. Nam voluit illam Papæ debere attendi, adeo, q̄ non requireretur aliqua mentio familiaritatis Cardinalis, neq̄ illius conſenſus, tanquam, q̄ maius lumen obſcuret minus, iuxta ei volentes. de offic. lega. & c. ſi omnia. vi. q. i. vt in terminis adnotauit Do. Guilielmus Caſſiodorus in ſuis Collectaneis deciſionum Rotæ, Deciſione incipi. Stante familiaritate, &c. Vbi pro iſta opinione aliquas rationes ſcribit, reſpondendo ad quædam contraria: quæ ibi videri poterunt, poſtquam ſunt impreſſæ. Eſt bene verum, q̄ adhuc illud motiuum, videlicet, q̄ in materia exorbitanti ſub ſimplicibus mixtum non comprehendatur, ualde obſtat. Adeo, q̄ die. xx. Nouembris M. D. xxvi. in vna Romana pecuniaria, coram R. Do. Jo. Paulo pendente, Domini mei conſulerunt, illud dictum habere locum in regula de non appellando ante diffiniuā ſententiā, Nam illa regula ex quo loquitur in cōmiſſionibus, per quas cauſa appellatiōis committitur, voluerunt non habere locum in caſu mixto, videlicet, in cōmiſſionibus, per quas non ſolum cauſa appellatiōis, ſed etiam negotii principalis cōmitteretur. Ratio fuit illa, quia ex quo regula eſt exorbitans a iure, & loquitur in vno caſu ſimplici, non debet habere locum in mixto, iuxta. c. ſtatutum. de electio. lib. vi. iuncto. c. licet canon. eo. titu. & aliis motiuis, quæ breuitatis cauſa nō refero. Quæ quidem deciſio poteſt in ratioe ſui adaptari ad præcedētia tamen ex diſtinctionibus ſuperius factis, facile hoc obiectū tolli poteſt, ſicut & alia plures quōnes, quas ſignathic Gloſator, ex prædictis reſolui poterūt quas ne ſim prolixior omittā.

¶ Illud tamen non eſt omitteendum, quod modernis temporibus iſta difficultas, pro maiori parte per modernos Pontifices, maxime per Iulium, & Hadrianum, & Sanctiſſimum Do. noſtrum Paulum Tertium, in regulis ſuis ſublata videntur, qui vltra alios plura ad regulas prædeceſſorum ſuorum addiderunt.

¶ Quæſtio Decima ſexta.

DECIMO SEXTO Quæro, dicitur hic, q̄ in impetratione beneficii vacantis per obitum familiaris, nomen, & titulus Cardinalis eiusdem exprimendus eſt, alias gratia &c. Quid ſi Cardinalis fuit abſens tempore impetrationis de licentia Papæ, vel alias, an tali caſu, requiritur expreſſio nominis, & tituli?

¶ Solutio.

RESOLVTIO. Gloſator hic tenet in duobus locis, q̄ ſic, ex eo, quia dantur duo priuilegia Cardinali, ſcilicet, q̄ exprimat eiuſ nomen, & titulus. Item, q̄ habeatur eiuſ conſenſus, vnde licet abſentis cardinalis conſenſus requirendus non videatur, debet tamē in literis de nomine, & titulo eiuſ mentio fieri, quia regula eſt iuris, q̄ ex duobus, vno ſublato, non cenſetur aliquid remoueri, argu. l. ſi domus. de ſeru. vrb. prædi. c. ex tuarum. de autho. & vſu pal. Et ita dicit Gloſator ſe in palatio meminiffe ſententiatum. Et iſta opi. mihi placet, quia eam ſequitur Felyn. in quibusdam apoſtillis ad regulam. vii. ſupra eo. qui dicit ita in Rota ſeruari. Et ſic ſecundum iſtam opi. hodie, quæ numeratur. iiii. Iulii M. D. xxxix. iudicauit Rota in vna Maclouienſi. Prioratus coram R. D. Raynaldo Petruccio.

¶ Quæſtio Decima ſeptima.

DECIMO SEPTIMO Quæro, q̄ ſi Cardinalis fuit abſens a curia per duas dietas, venationis cauſa, vel alias, an ſicut nominis expreſſio, ita requiratur tali caſu eiuſ conſenſus?

RESOLVTIO. Gloſator hic in. ii. fol. tenet, q̄ non: quod ſeruatur etiam in medijs annatis, de quibus non participant abſentes, niſi eiſdem concedat Papa, quod non libenter facit. Et ratio iſtus opinionis eſt, quia iuſtū eſt, vt abſentes non gaudeant iſto priuilegio, ne ſic Papa ſolus, & ſine cōſiliariis maneat, & adeo iſta opi. videtur vera, q̄ etia ſi cardinalis abſens a papa breue reſtitutoriū obtineret, q̄ collationes per obitū ſuorū familiarium factæ abſq̄ eiuſ conſenſu nō valeāt, illud breue intelligeretur in caſibus, in quibus requireretur cōſenſus cardinalis, ſi præſens eſſet. Ita in vna Calaguritanā. coram D. Jacobatio Io. Ba. priſta de Senis quondam egregius aduocatus ſe obtinuiſſe retulit. ¶ Idem tamen Gloſator hic in ſi. ſui. cōmmentū ſe inuoluit, & propter literam mendoſam videtur eiuſ opinio turbari. Sed, vt puro, videtur inclinare in contrarium ſententiā, videlicet, q̄ habeat locum regula. Adde, q̄ eandem opinionem tenet Felyn. licet etiam corrupte, in apoſtillis. vii. regulæ. ſupra eo. & aſſignat rationem: ¶ Quia talis exiſtens infra duas dietas, cenſetur eſſe in curia, & habetur pro præſente, iuxta tex. in capitu. præſenti. de præben. lib. vi. quem etiam allegat Gloſator hic.

¶ Sed aduertendū eſt, quod iſte caſus accidit tēpore Pii II. in perſona cardinalis Papienſis, cuius extant epiſtole ille celebres, illorū tēporū hitoriā contexētes. Et poſt longas diſputationes, fuit tunc dictū, regulā nō habere locū. Cuius conſuſionis, neq̄ ratio, neq̄ allegatio apud me extat, niſi quæda ſimplex memoria facti, quā reliquit mihi vir ille ſummus Laur. Card. Sanctoꝝ Quatuor: Sed quia hæc ſimplex, & nuda facti memoria fortassis nō cōm animos mouebit, altius igit hæc materia repetēda erit, & in primis pro parte negatiua, videlicet, q̄ non requiratur abſentis cardinalis conſenſus, facit, quia iſta loq̄ in cōſenſu præſtando, quando Cardinalis in curia præſens fuerit, ergo debet intelligi de vera præſentia, non autem de illa, quæ per interpretationē in certo caſu ſpeciali extēſiue fingitur, pro in d. c. præſenti. qui quidem textus non procedit declaratiue, ſed extēſiue, cū id non eſſet de iure antiquo, ſecundum Domi. ibi. in princ. in prima. q. Nā in dicto caſu ficto non poſſunt verificari verba regulæ, quæ de eo, qui eſt in curia loquitur. l. quicquid aſtringendæ. ff. de verbo. obliga. l. i. §. hæc verba. de nego. geſt. quia verba in dubio debent intelligi de actu vero, nō de ficto, vt notabiliter dicit Bar. in. l. i. §. hoc interdicitū. per illum tex. ff. de fonte. Caſus igitur dictæ abſentie, qui ab iſta regula excipitur, relinqui debet, tanq̄ omiſſus ſub diſpoſitione iuris cōmunis, iuxta vulg. l. cōmodiſſime. de libe. & poſthu. Secundum quana iuris diſpoſitionē, beneficia vacantia in curia per papam libere conferuntur. c. ii. de præben. lib. vi. Et hoc rationi, & iuri conſonat, vt ita reſtringatur regula iſta, cū ſit contra regulas iuris, & ſit odioſa, cum per eam poſſet induci diſturtior vacatio, dum conſenſus cardinalis procuratur, qui non ita de facili per quemcunq̄ poteſt haberi. ¶ Præterea videtur ex alio, q̄ quod diſpoſitio. d. c. præſenti. nō poſſit ad iſtam materiā adaptari, quia eſt multū illa ab iſta diuerſa. Nam ibi non ſit reſeruatiō beneficiorū vacantiū per obitum perſonarū ibi expreſſarum, propter meritum, vel fauorem earū, quia ſint præſentes in curia, ſed ſolū ſit reſeruatiō, propter fauorem principis reſeruati. Ita dicit Io. And. in. c. ii. eodem titu. Vnde quātum ad Pontificem nihil intereſt, an perſonæ de quibus agitur in. d. c. præſenti. ſint vere præſentes, vel per fictionem, Quia vtroq̄ modo Pontifex conſequitur intentum.

V

sum. Sed bene interest Pontificis, quoad regulam istam, de qua presentia debeat intelligi. Quia Papa dat Cardinalibus istud privilegium regulæ, ex eo, quia secundum eorum officium assistunt papæ consulendo, & in arduis sedis Apostolicæ negotiis operose agendo. c. fundamenta. §. decet. de elect. lib. vi. † Hinc est, quod sine licentia recedere non possunt, cum habeant alas ligatas, secundum Hostien. in. c. ecclesia vestra. el. ii. de electio. Cum ex eorum officio assumere debeant pondus dici, & astus, sicut illi, qui sunt vocati in partē sollicitudinis, iuxta tex. in. c. decreto. ii. q. vi. Et ob eam causam merito privilegiis honorantur, secundum Oldra. consil. xlviii. incip. ius commune. Apparet igitur esse contra naturam sui officii, si cardinalis de latere Principis se, vel paululum subtrahat. Cessat enim tunc causa privilegii, & favoris, cum nec tunc illustrantur comitatu lateris principis, cuius merito Cardinales assistentes, eidem sunt ceteris chariores. l. i. C. de prepo. labo. lib. xii. fm Bal. in rub. ff. de offi. consu. & in. c. olim. de rescrip. Nam non ita equaliter splendet, qui abest, sicut qui presens est. Secundum Bal. in. l. cum multa. C. de bonis q. libe, quia inter absentes cardinales, etiam de licentia papæ, & presentes longum est discrimen: Nam, ut dicit idem Bal. in. c. bonæ. el. i. de postul. prela. Cardinales residentes in curia equiparantur stellis fixis, quæ non moventur, nisi motu orbis, sicut & cardinales non moventur, nisi motu papæ. Sed cardinales legati, qui de licentia papæ absentes sunt, æquiparantur constellationibus, siue planetis, qui moventur motu proprio, nutu dei, sicut & legati nutu papæ. † Et ideo Cardinalis presens reputatur dignior absente. ut dicit And. Sicul. in consil. lvii. in. v. col. num. i. lib. primo. Et latius hoc probat idem And. Sicul. in consil. primo. in. xxi. col. lib. i. Hinc proceffit, quod cardinales residentes in Rom. curia excusantur a residentia suorum beneficiorum, propter assistentiam papæ. Intelliguntur. n. ex hoc singulis ecclesiis deferuere, ut dicitur in. d. c. bonæ. & in. c. cum dilectus. de clericis non resi. Et ideo in. c. ex gestis. de cle. nō resi. ille cardinalis, de quo ibi tex. loquitur, prius fuit, quia non residebat in curia in titulo suo, nec assistebat papæ, ut dicit Io. And. in addi. ad Specul. eo. titu. circa fi. & tenet Oldra. consil. xlviii. incip. ius commune. Itaque cum dictum ministerium non possunt impedere, vagantes amœnitatis gratia, cessat tunc favoris prerogativa, nec possunt dici esse in curia, ut regula exigit. Tenentur enim assistere, ut dicitur in dicto. §. decet. quod fieri nequit ab eo, quia conspectu est mortuus. Et licet per licentiam, quam fortassis Cardinalis, tunc discedens consequi potest, quoad ordinarios fructus capellæ pro presente haberi deberet: nihilominus ex quo dicta absentia, est favore proprio concessa, non autem vniuersalis ecclesiæ, cui familiari teneatur, iuxta capitul. bonæ. de postu. prela. non potest reputari presens, quoad ea, quæ specialiter privilegio danunt presentibus, nisi specialiter concedatur, ut voluit Ioan. And. in capitul. fi. de consu. lib. vi. Ita limitans dictum Archi. ibi: & sequitur Abb. in. c. ex parte. de cleri. nō resid. in fi. Itaque fructum dictæ affectionis, siue benivolentia, aut certe charitatis, absens nullo pacto prævendere poterit. Ista sunt, quæ trutinanti calamo pro parte negativa adduci possunt.

¶ Si quis tamen primam partem affirmatiuam ueri vellet, multa de facili dicere possent, quia materia est anceps, & patitur multas rimulas. In primis posset adducere illud, quod tradit Albe. in tract. statu. parte. iiii. q. viii. † Vbi dicit, quod ille, qui corpore est in vno loco, animo tamen, & mente est in alio, censetur ibi esse, vbi mentaliter, nō vbi corporaliter existit, allegat inter alia. l. nihil. ff. de capri. Sed Cardinalis absens, causa venationis, habuit animam redeundi. Ergo existimandus est semper Romæ fuisse. † Accedit, quod dicitur in §. pauonum. institut. de re. diui. vbi dicitur, quod animal, quod nostrum est, etiam si natura ferum fuerit, nunquam tamen nostrum esse desinit, donec animam redeundi habuerit. Reuertendi autem animam, nunquam quis amittere censetur, nisi postquam reuertendi consuetudinem de seruerit. Ita dicitur ibi. Sed cardinalis, qui absuit causa recreationis, nō deseruit curiam, quia rediit. Igitur &c. Et pro ista parte faciunt ea, quæ tradit Abb. in. c. in nostra. in penul. & in. col. de sepultu. † Et in summa ultra prædicta: pro ista parte faciunt duodecim fundamenta, quæ quidam Moderni curiosi in simili questione cumularunt, in quibusdam allegationibus nouiter impressis, allega. xx. quæ ibi videri possunt. Vbi dicitur doctor consuluit, pro quodam parafrenario Cardinalis, qui abfuerat animo redeundi. † Postremo ultra prædicta, pro ista parte facit, † quia privilegia istius regulæ concessa fuerunt cardinalibus, propter tres rationes: Prima, ut honori eorum deferatur, ut refert Egidius deci. dcxxii. in princ. Secunda propter onera, quæ subeunt in alendis familiaribus, iuxta deci. xvi. de præb. in anti-

quis. Ac ut spes bene seruientium tali privilegio sustineatur, ut Roma. dicit in consilio ccccxviii. Tertia, ut assistant lateri papæ, ut superius dictum est. Unde licet ista ratio assistentia ad tempus cesset, aliæ tamen rationes militent, in quibus potest istius regulæ dispositio sustineri, iuxta vulg. §. affinitatis. in fi. de nup. & tradit Iason in. l. cum filio. col. xlii. ff. de lega. primo. & in. l. dedi. la. prima. in primo notabili. ff. de condi. cau. dat. † Tenendo tamen aliam partem ad ista posse responderi. Primo ad adducta superius, quod procedant secundum fictionem, quæ non habet locum in casu nostro, per ea, quæ dicta fuerunt. Ad istud vltimum de. §. affinitatis. responderi potest ex traditis per Decium in. c. cū cessante. de appell. Quod nō procedat, quando causæ sunt connexæ: quia tali casu requiritur omnium concursus, ut tradunt Moder. in amplo trac. præscrip. fol. xvii. in. fi. & Iason in. l. in testamento. col. xii. C. qui testa. fa. pos. & sic limitatur. d. §. affinitatis. Vel procedat quando omnes rationes sunt a iure expressæ, ut dicit Lázello. Decius in. l. singularia. in. ii. col. ff. si cer. pera. Sed hic nullæ prædictarum rationum sunt expressæ in regula. Igitur requiritur concursus omnium, cū omnes sint finales, tendentes ad idem. Vides ergo ex prædictis, quod qualibet pars in disputatione congressu sustineri potest. Tamen illa opi. est communior, quod cardinalis est longo tempore absens, uel pro negotiis multum distat a curia, cōsensu eius requiri non debet. Ratio est, † quia talis absens reputatur pro mortuo, ut not. doct. in. c. presentata. de testib. & Io. And. in. c. si contra. de offi. deleg. lib. vi. Imo etiam absentia modici temporis multum de privilegio demittit per ea, quæ dicit Io. de Platea in. l. ii. C. ut digni. ordo seruen. vbi voluit, quod maioris est honoris electio facta presente cancellario principis, quæ si mittatur sibi ad domum. Ex qua lege vniuersum inferat ibi doct. quod dignitas collata presenti est honorabilior, & præfertur illa, quæ cōfertur absenti. Et propterea voluit glosa in rubri. ff. de offic. consu. & glosa in rub. de offic. pro consu. quod consu. qui est illustris, quando abest non dicitur illustris, sed spectabilis. Et ex istis posset etiam inferri ad curiales residentes in curia, qui ob eam causam plura consequuntur privilegia, ut late scribit Bartholomeus Cassaneus in Catalogo gloriæ mundi. in. vi. parte. in. xlii. cōsideratione. cum sequentibus. Secus quando parum distat a curia illico reuersurus, ut quando abest uenationis causa, pro qua opi. faciunt ea, quæ in præcedenti. q. dixi.

Quæstio Decima octaua.

DECIMO OCTAVO Quæro, si familiaris, mortuo suo Cardinali, se transfert ad alium Cardinalem, & moritur, numquid iste secundus cardinalis debeat prestare consensum, ex quo primus cardinalis est mortuus? **S**OLVTIO. Glosator hic in penulti. col. ponit quæstionem, sed inuoluit. Et ideo sit per hoc distinguendi sunt duo casus. Primus est, circa beneficia acquisita durante secunda familiaritate: & in istis non est dubium, quod secundus cardinalis debet prestare consensum, per tex. hic. Et in hoc puto Glosatorē non dubitasse, licet obscure loquatur. † Secundus casus est circa beneficia acquisita per familiaritatem durante prima familiaritate cardinalis primi domini. Et in hoc est subdistinguentium, quod aut cardinalis primus dominus viuit, & illius est requirendus cōsensu, ut hic dicitur tex. Aut vero est mortuus, & ista regula super hoc nihil disponit. Sed prima facie videtur dicendum dispositionem talium beneficiorum liberam ad papam pertinere, ex eo, quia per cessationem familiaritatis cardinalis papa in regula tercia supra eo, beneficia dispositioni suæ reseruat, ergo nihil debet in hoc facere secundus cardinalis, quia lex nō dicit, nec nos dicere debemus. vulg. l. ait prætor. & ista interpretatio tenenda est in dubio, tãquam favorabilis, quia per eam reuertimur ad ius commune, de quo in. c. ii. de præb. lib. vi. quod voluit beneficia vacantia in curia ad liberam papæ dispositionem pertinere. † Et iste recursum ad ius commune reputat favorabilis, ut dicit glo. magna in. c. iii. de præb. li. vi. cū vulg. de quibus per Moder. in. l. si vnus. §. pactus. ff. de pac. & in. c. cū accessissent. de consti. † Et licet Gemi. in consil. xciii. Et Egidius relatus per Tho. Fastoli in decis. Romæ in causa. xxviii. dubio. ii. alias dubio. liii. Et Nicol. milis in verbo reseruat. §. vlti. voluerint futurum cōt. reseruationem, cessante familiaritate, extinguat, itaque d. regula. iii. non videretur habere locum. Nihilominus contrarium est verum, videlicet, quod reseruatō semel causata propter familiaritatem, non extinguitur cessante familiaritate, ut dicit decis. secunda. in titu. de præben. in antiquioribus. Et est clara extrauag. Pauli Secundi. titu. de præben. incip. ad Romani, &c. de qua superius feci mentionem, quã miror præfatos doctores nō vidisse, cū iã dicta fuisset.

¶ Illa igitur extraneitas, de qua etiam in regulis Cancellariæ sæpe fit innovatio, imponit finem huic quaestioni, quæ talis reservatio non expiret, cessante familiaritate. Et ita in puncto conclusit tempore nostro Rota, ut refert Dominus Pet. And. Gammarus in tracta. legati. libro tertio. fol. lxxvi. per plures rationes, & dicta doctorum, quas breuius causa, & quia huc non pertinent, non refero. ¶ Sed redeundo ad quaestionem nunquid quando familiaritas primi cardinalis cessat, propter mortem primi cardinalis, si familiaris transit ad seruitium alterius cardinalis, est dubium nunquid mortuo familiari iste secundus cardinalis debeat consensum præstare, ut dixi, videtur quod non, per regulam. iiii. supra eo. Sed si bene consideretur illa regula non apparet quædo primus cardinalis fuisset mortuus, sed loquitur indistincte, & ideo debet declarari per istam regulam posteriorem, quæ clare loquitur quando familiaritas primi cardinalis non fuerat dissoluta per obitum cardinalis, argu. l. sed et posterior, ff. de legi. Et ideo non abs re Glosator hic se inuoluit, & allegat pro parte affirmatiua tex. in. c. i. §. si. ne se. vac. lib. vi. & tex. regulæ hic in verbo habebunt. Postea in contrarium allegat. d. §. si. Et subdit se credere in curia primam opinionem practicari propter cardinales viuentes, qui per fas, uel nefas uolunt habere prerogatiuas. Hæc Glosator.

¶ Sed aduertendum est diligenter, quod Glosator hic grauius decipitur circa decisionem istius, quod ¶ Nam omisso tex. allegato per eum in. d. c. primo. ne se. vac. lib. vi. qui non facit ad propositum, ex quo loquitur in requirendo consilio, de quo hic non loquimur, sed de requirendo consensu. Inter quæ est magna differentia, prout dicit glosa ordinaria in verbo consensus. in. c. si pro te. de rescrip. lib. vi. Est considerandum, quod etiam si præsupponimus illud tex. in consensu habere locum, nihilominus illud procedit in materia, in qua est expeditio, consensus requiritur. Sed in casu istius, quod illud est, de quo dubitamus, si debeat secundus Cardinalis consensus requiri. Et proculdubio si inspiciantur uerba istius regulæ, debemus concludere, quod non, quia regula requirit consensum cardinalis, quoad beneficia, quæ durante familiaritate acquisiuit. Sed iste familiaris tempore familiaritatis secundus Cardinalis nihil acquisiuit, sed tempore primi. Ergo regula non procedit, hoc casu, quia cum limitate loquatur circa beneficia acquisita tempore familiaritatis, limitata causa limitatum effectum producere debet. vulg. l. in agris. de acqui. re. do. Et illa qualitas acquisitionis durante familiaritate, debet esse tempore, quo præstatur consensus. Cum igitur in casu isto non concurrant prædicta, concludendum est, collationem liberam prædictorum beneficiorum pertinere ad Papam, sine aliquo consensu istius secundus Cardinalis. Imo quando uerba regulæ non essent clara, ratio iuris hoc statueret, quia cum regula ista, ut sæpe dictum est, sit exorbitans a iure communi, in prædicens collationem liberam beneficiorum papæ sibi datam a iure, ut in. c. ii. de præben. lib. vi. debet stricte interpretari: Cui etiam grauet impetrantes hoc onere, & seruitute exigendi consensus, qui sæpe cum magna difficultate, uel nunquam haberi potest: quod etiam tendit in graue præiudicium ecclesiarum: ¶ Quantum diuturna vacatio est periculosa, iuxta. c. ne pro defectu. de electione. ¶ Confirmatur ista opinio, quia clarum est huic regulæ locum non esse quædo beneficia per familiaritatem post familiaritatem acquisita fuerint, ut patet in tex. & clarius probatur in. d. extra uag. Pauli, de qua in superioribus quonibus mentio facta fuit. Ergo eodem modo neque habebit locum regula in beneficiis acquisitis ante familiaritatem istius secundus Cardinalis, cum sit eadem ratio, & tenet expresse Gaspar de Perusio antiquus doctor, & episcopus Frequentinus in trac. reservationum. fol. viii. nuper a me typis datum.

¶ Sed qui uellet primam opinionem defendere, de facili posset, quia pro illa opinione, uidentur facere in in diuiduo consilio Pet. de Ancha. cccxcviii. ¶ Vbi apparet, quod Benedictus XIII. acceptauerat unum absentem in familiaritatem, qui ante familiaritatem beneficia acquisierat, accidit, quod eo mortuo, fuit dubitatum nunquid eius beneficia fuerint reseruata, & Pet. de Ancha. uidentur ibi sentire, quod sic, ex eo, quia papa Benedictus ea, tanquam reseruata libere contulit: & tamen illa beneficia non fuerant acquisita durante familiaritate, sed ante familiaritatem. Et licet Pet. de Ancha. ibi teneat, prouisionem non ualuisse, illo respectu, quia receptio familiaritatis non ualuit. Tamen a contrario sensu, uidentur sentire, quod si receptio tenuisset, prouisio ualeret, pro qua opinione esse tex. in. d. regu. iiii. supra eo. si recte inspiciantur. Vbi reseruatur beneficia, quæ familiares continui commensales obtinent, & in posterum obtinebunt, & c. Pondera uerbum obtinent, quod denotat beneficia iam esse obtenta tempore quo reseruantur: Nam e uerbum presentis, & præteriti. Ita quod illa regula non dicit, quæ obtinuerint durante familiaritate, sed quæ iam obtinent. Et ita reperio istam opinionem tenere per uerba illius regulæ. iiii. quendam doctum, & practicum modernum Sabincum.

Sabincum. in trac. reserua. in. xxii. effectu. in uerbi. ex eodem facto, cuius ofusculum sub fulucribus, & umbris delitefcet, præteritis diebus imprimendum tradidi. ¶ Amen qui uellet aliam opinionem queri ad consilium Pet. de Ancha. & ad. d. regulam posset respondere, uidelicet, negando Petrum de Ancha. ex eo, ibi tenuisse, collationem illam non ualere, quia receptio non tenuit, quia hoc non apperit. Sed potuit ex alio capite moueri, ex eo, quia illa beneficia fuerant ante familiaritatem obtenta, unde cum clare non appareat de eius mente, non potest in eo fieri fundamentum, arg. l. duo sunt tituli. ff. de testa. tur. Et ad regulam tertiam potest dici, quod illa uerba dubia obtinent, intelligenda sunt, ut minus præiudicent iuri communi, uidelicet, de obtentis durante familiaritate, præsertim cum ista regula, ut dictum est, a iure communi exorbitet. Et quia per huiusmodi reservationes, & regulas totum fere ius canonicum destruit, ut dicit Desius in. c. i. in. ii. col. de elect. Et ideo in casu isto idem de beneficiis acquisitis, ante familiaritatem, sicut de acquisitis post, iudicare debemus, ¶ quia, ut dicit Bar. in. l. singularia. in. iiii. col. uerbi. tertio accidit. ff. si cer. pet. de his, quæ sunt ante, uel post actum, idem est iudicium, ut in mirabili casu tradit Claudius Aquenensis in rub. ff. solu. matri. in. iiii. col. uerbi. addo, quod etiam. cum concor. de quibus per Ias. in. l. non solus. §. morte. in. iiii. col. num. 13. ff. de ope. no. nunct. & in. l. si mihi bona. §. iussit. in. iiii. col. uerbi. in. iiii. ff. de acqui. hære. ¶ Sed clarum est, beneficia acquisita post familiaritatem finitæ, sub ista regula, non includi, pari modo nec ea, quæ fuerunt acquisita ante familiaritatem includi debere, cum in utrisque eadem sit ratio. Et ista omnia de plano procedunt, nisi in reservatione de talibus beneficiis, caueatur expresse, uel cardinales, prout solent, hæc per suam indulta a papa impetraret. Quibus cessantibus, de iure uideatur ista opinio equior, quamuis utraque se iustis rationibus uacatur, super quibus libenter uiderem, quid Rota teneret.

¶ Quæstio Decimona.

¶ DECIMONONO Quæro, ¶ ponamus, beneficia familiaris unius cardinalis pertinere ad collationem alterius Cardinalis, ratione ordinariæ iurisdictionis, an requiri debeat consensus?

¶ SOLVITIO. Fely. hic in quibusdam breuissimis, & mendosis apostillis tenet, quod non, quia iste casus est exceptus ab ista regula: nullam tamen rationem allegat. Potest tamen iste casus terminari per dispositionem Hadriani Sexti, qui ex mente nonnullorum prædecessorum suorum istam regulam sic declarauit, quod quando cardinalis ordinarius prouidet de beneficio uacante, per obitum familiaris alicuius cardinalis, tunc non habet locum ista regula. Si tamen beneficium uacaret in curia, & papa de illo prouideret, tunc bene in expeditione literarum requiratur consensus Cardinalis ordinarii, si præsens sit in Ro. Cur. alias non. Ita uoluit Hadrianus, & sequuti sunt alii Pontifices Moder. ¶ Et ita per istam regulam decisis fuit casus notabilis in Rota de mense Julio M. D. xxxix. coram R. P. D. Marcello episcopo Mariscano, in uia Cremonensi, parochialis Sancti Apollinaris, in qua Reuerendiss. Cardinalis Simonetta habuerat consensum a Reuerendissimo Cardinali Rauennaten. ordinario, quod posset idem Cardinalis Simonetta capere primum beneficium uacans in. d. dioce. Accidit, quod uacauit dicta parochialis per obitum cuiusdam familiaris dicti Cardinalis Rauennaten. collatoris ordinarii. Cardinalis Simonetta acceptauit, & obtinuit sibi prouideri, fuit illi oppositum, quod prouisio non ualebat. Ex eo, quia in ea non erat consensus Car. Rauenna. ¶ Replica bat, quod sufficiebat ille primus consensus præstitus, de capiêdo beneficia uacantia, triplicabat illi consensus non extendere, nec sufficere, quoad istam regulam, sed ille consensus solum respicit indultum in ipsius Cardinalis, collatoris: Nam ex quo nulla expectatiua, uel reservatio poterat contendi in. d. dioce. Cremonensi, stante indulto cardinalis ordinarii, si quum ad indultum præstitum consensus, illi consensus non sufficit ad satisfaciendum istæ regulæ, arg. c. ex uariis. de auth. & ufu pal. quæ sicut diuersa impedimenta, per qua opin. faciunt, quæ dixi supra. q. xi. Breuiter fuit conclusum per illam regulam, non impedire Cardinali Simonetta beneficium acceptare posse, neque dari concursus cum indulto, quia clarum est, quod si ipse idem Card. Rauennaten. ordinarius cõferret beneficium sui familiaris sibi non obstarat regula ista, ergo, nec pari modo, si ipse alteri consensus, obstat, cum regula indulto deseruiat, & famuletur. ¶ Sed quoniam collatio pertinet ad alium, ne inferatur præiudicium, debet ista regula stricte intelligi, & tali casu possent intelligi uerba apposita in gratia Car. Simonetta, uidelicet, dummodo non uacet beneficium per obitum familiaris alicuius cardinalis uacantis, cuius consensus requirendus foret: nam talia uerba intelliguntur de alio card. ¶ Rauennaten. ¶ V iiii

nateñ. ordinarii collatoris, cuius consensum habebat. argu. eorū, quæ dixi in regula de nõ tollend. ius quæsi. in si. primæ quæstionis. & hoc modo non inferitur aliis præiudicium, iuxta tex. in. l. si. §. licentiam. & quæ ibi notant Moderni. C. de iu. delibe. In proposito igitur istius. q. dicendū est, q̄ ne alius ordinarius præiudicetur, tantum fiet interpretatio hic de beneficiis pertinentibus ad dispositionem papæ, contra quæ faciendā est latior interpretatio, vt sæpe est dictum per rationem, quā ponit tex. in cap. quia circa. de priuileg. Non sic quando agitur de persona tertii.

¶ In contrarium tamen facit, quia rationes finales istius regulæ, quæ fuerunt, vt honori cardinalium deferatur, & vt spes familiarium bene seruientium conferatur, & cardinaliū onera libentius sustineantur, ac, vt in locum amissi familiaris consolationis vice alium subrogare possit: militent omnes isto casu. Ergo eadem debet esse iuris dispositio. ¶ Tamen tenenda est prima opinio, quam ita in curia seruari, Moderni Sabineñ. dicunt. in tracta. re. seruationū. in. xvii. effectū. versū. sextū est. Pro qua opinione mouetur, ista ratio, quia magis attendi debet facultas ordinaria illius cardinalis debetis cōferre. q̄ extraordinaria referuatio respectu familiaritatis. argu. l. eius militis. ff. de testa. mi. Quia causa naturalis accidentali præfertur. l. iii. ff. de tutel. Faciunt pro ista opi. quæ dicit Egid. deci. xiii. circa fin. Et ista pro hac opi. sufficiat. ¶ Est tamē aduertēdū Iulius, Hadrianus, & Moderni Pōtiffices, vt hoc dubiū tollerent in regulis suis istū casum expresserūt, vt hodie videmus. Tenendū igitur est, q̄ qñ collatio pertinet ad Cardinale collatorē, non debet requiri consensus.

¶ Quæstio Vigesima.

VIGESIMO Quæro, ¶ q̄ si, sede uacante, aliquis recipitur in familiarem alicuius Cardini. & antequam eligatur Papa, moritur familiaris, nunquid habeat locū regulæ? ¶ **SOLVTIO.** Moder. Sabineñ. in tracta. re. serua. in. xvii. effectū. versū. quartum est, istā. q. in terminis ponunt, & dicunt, q̄ regulā istā nõ habere locum, ratio est, quia sede uacante, omnes reg. Cancellariæ et reseruantes beneficia familiarium expirant, & reuocate censentur. Remanēt igitur illa beneficia sub dispositione iuris communis, vt, videlicet, nouus Pontifex libere de illis disponere possit, tanq̄ de uacantibus non reseruat, sed illa iam reseruata ante obitum fuisse præsupponit. Itaq̄ sola regulæ Cancellariæ reseruationem induxerunt, quæ, vt dixi, per obitum cōdentis ipso facto extinctæ fuerunt. Et istā opinionem tenet etiam Glosator (licet in alio casu) supra in regula secunda. Pro qua parte plures aduocati vrbis, tēpore Leonis, in causa monasterii Seduceñ. quæ tractabatur in consistorio consulerunt, vt Melchior de Baldassinis aduocatus tunc celebris refert in quodādam suo latissimo consilio. Et meminit Reuerendissimus Do. Lau. Cardinalis Sanctonũ Quatuor in libro quodam adnotationum sitarum. fol. iiii.

¶ Quæstio Vigesima prima.

VIGESIMOPRIMO Quæro, ponamus, ¶ q̄ vnus familiaris cardinalis est canonicus in ecclesia non numerata, & moritur, nunquid sit locus regulæ? ¶ **SOLVTIO.** Moderni Sabineñ. in tract. re. seruationum. in vltima charta. mouent quæstionem, & non resoluunt. Tamen ex verbis istius regulæ potest capi resolutio: Quia regula ista loquitur de beneficio vacanti per obitum, & tamen talis canonicatus in ecclesia nõ numerata, non dicitur vacare, sed desinere, secundum Petr. de Anch. in. c. si gratiosa. in. ii. col. versū. & per hoc. de rescrip. lib. vi. ¶ Nam in ecclesia non numerata canonicatus, & præbenda moritur cum canonico, vt dicit Egid. in deci. xiii. Et ideo dispositio loquens de vacanti, non habet locum in tali, vt tradit Lopus alleg. xiiii. in. vii. conclusionē. & est glos. magna in. c. si. de concess. præbend. lib. vi. Quam sequitur Abb. in. c. ex parte. in penulti. col. versū. sed est quæstio, de concess. præben. & in. c. constitutus. ii. colum. versū. sed quæro. de rescrip. Bal. in. c. cumana. col. pe. versū. clausula. de elect. & alii plures, quos breuitatis causa non refero. Hinc inferitur, q̄ ex quo talis canonicatus per obitum postessoris non vacat, q̄ capitulum non erit in mora eligendi. Itaque non deuoluetur propter hoc electio canonico rō ad episcopū, vt dicit Imo. in cap. cum ecclesia Vulterna. in princi. de electio. Et ita reperio, quod est adnotatū in practica Cancell. fol. lxxiiii. in. ii. col. & ibi alleg. Feder. in tracta. permut.

permut. q. xxiii. & hoc idem expresse tenet Pauinus in tract. de offi. & po. capituli se. va. in secundo euidentiali. in antepenulti. col. versū. & q̄ ecclesia. Tamen, licet illa ita de iure videantur, nihilominus in istis solet Cardinalis consensus requiri.

¶ Quæstio Vigesima secunda.

VIGESIMO SECUNDO Quæro, ¶ dictum est superius in alia quæstione, q̄ absentis Cardinalis consensus non est requirendus: quid si habet indultum, quod absens omnibus priuilegiis presentium, etiam istius regulæ gaudeat: Nunquid tali casu poterit eius vicarius, quando cardinalis abest in locis remotis præstare consensum? ¶ **SOLVTIO.** Ista. q. potest resolui ex dictis per Archid. in. c. reatina. lxxii. dist. vbi dicit, q̄ si de consuetudine sit, q̄ debeat requiri cōsensus Regis, comitis, vel archiepiscopi ante electionem, & illi sint absentes, sufficit, q̄ eorundem vicarius consensus præstet, allegat Cōpōstellanus in. c. cū terra. de electio. vbi refert, sic obtinuisse in causa Cantuarii Archiepiscopi, & canonicorum Rossensium. Et licet Roma. in singulari. dxciii. incipien. ex longæua. & c. teneat contrarium, cum quo simpliciter videtur transire Fely in. c. cum oēs. in. iiii. col. de consti. Nihilominus opinio Archid. est communis, & cōsequitur Fely. sibi contrarius in. ca. ex parte. in. iiii. columna. de consti. Vbi late respōdet ad argumenta Roma. & idem Fely. transit etiam cum Archi. reprobato Roma. in capitulo auditis. in. ix. columna. de præscrip. & las. in. l. in prouinciali. §. si ego. in. quarta columna. ff. de ope. no. nunci. & Deci. in. d. c. cum omnes. in. ii. lectura. col. iii. num. xi. cum aliis cōccer. vt nouissimi apostillatores scribunt ad Roma. Et secundum istam opinionem iterum iudicauit Rota in causa Valentina Archid. de Xatua, coram me. iiii. Julii M. D. xxxiii. quæ omnia reducta ad casum nostrum, auferunt difficultatem, ut de se patet.

¶ Quæstio Vigesima tertia.

VIGESIMOTERTIO Quæro, ¶ quid si familiaris Cardinalis defunctus nõ habeat aliqua beneficia, sed ius in re ad beneficium, quod de facto alius possidebat, nunquid impetrans huiusmodi ius, debeat obseruare contenta in ista regula? ¶ **SOLVTIO.** Ista quæstio resoluitur ex verbis vltimis istius regulæ, ibi, & in quibus, ipsa familiaritate durantes, ius eis competierit. Et hoc non solum habet locum in ista regula, sed in quibuscūq̄ aliis reseruationibus, vt patet supra in regula. iii. quæ eundem modum loquendi sentiat. ¶ Et ratio est, quia beneficium dicitur illius, qui ius habet, licet alius de facto possideat, vt in. c. si tibi absentis. de præben. lib. vi. Et ob eam causam voluit quædam vltima decisio in antiquis. de rescrip. q̄ beneficium dicitur vacare per obitum illius, qui solam supplicationem habet, vt dixi in regula de non tollendo ius quæsitum. & faciūt ad prædicta, quæ notabiliter tradit Collecta. in. c. constitutus. versū. sed quid de. q. de concess. præben. & Nico. Milis in verbo obrinere, qui notabiliter loquitur.

¶ Quæstio Vigesima quarta.

VIGESIMO QUARTO Quæro, ¶ ponamus, familiarem Cardinalis eligi in episcopum, & anteq̄ confirmetur, mori in curia, dubitatur, an consensus pertineat ad Cardinalem, iuxta formam istius regulæ? ¶ **SOLVTIO.** Videtur dicendum, q̄ sic, per ista verba posita in tex. ibi. (ius eis competit) & per ea, quæ dicta sunt in proxima præcedenti quæstione. ¶ Tamen prædictis non obstantibus, contrarium videtur concludendum, ex eo, quia si electus moriatur, beneficium non dicitur vacare in curia, & per consequens episcopatus non erit reseruatus, & papa, vt de tali non poterit conferre, ut tenet decisio penul. in nouis. quæ est in ccccxcii. & hoc idē tenet Philippus Fran. in. c. q̄ sit. §. i. in princi. de electio. lib. vi. Et ratio prædictorum est, ¶ quia per mortem electi vacatio de nouo non inducitur, sed illa vacatio durat, propter quam ille fuerat electus, ut tradit Collecta. in. c. ecclesia. in. ii. col. versū. sed nunquid si celebrata. de sortileg. & in. c. cum in cunctis. versū. sed quid. de electio. Cum igitur regula ista loquitur de vacanti, verba regulæ verificari non possunt in tali vacatione, & per consequens nec eius dispositio habebit locum. ¶ Tenendū tamen primam opinionem, potest ad hoc

responderi illud idem, quod dictum fuit de commenda superius in. vi. q. & pro ista opinione ulterius facit, quia regula .iii. supra eo, videtur pinguioribus verbis, ex quibus iste casus potest comprehendit: Nam dicitur ibi, quod referuatur inter cetera quaecumque beneficia, quae familiares Cardinalium obtinent, & in posterum obtinebunt, & in quibus, seu ad quae ius eis competit. &c. Ista verba, in quibus, seu ad quae, comprehendunt istum casum, quia negari non potest, quod electus habet ius ad rem, vel in re, & data ista referuatione, subintrat prouisio papae, & per consequens requiritur consensus Cardinalis: Et pro ista expositione verborum regulae faciunt ea, quae scribit Bar. Belenzinus, quondam auditor Rotae in trac. de chari. sub. q. cxx. cum seq. Nisi defendendo secundam opinionem, dicamus, quod regula ista, quae est posterior, nolit dare istam prerogatiuam Cardinalibus, de prestando consensum, nisi in beneficiis, in quibus ius competierit familiari, & sic in quibus habent ius in re, non ad rem. Itaque per istam regulam videtur restrictum istud privilegium. Stant igitur ista simul, quod papa conferat beneficium vacans per obitum familiaris Cardinalis, & quod cardinalis non praeter consentium, ut est in illis, in quibus familiaribus competit ius ad rem, quae sunt referuata per dictam regulam .iii. tamen non per istam, quod nota.

¶ Qui autem sint modi, per quos acquiri possit ius ad rem, vel in re dixi latius supra in regula de non tollendo ius quaesitum. q. i.

¶ Quæstio Vigesimaquinta.

VIGESIMOQVINTO Quæro, si nunquid regula habeat locum in coadiutoria cum futura successione, quam quis habet ad beneficium, quod possidet familiaris: Nunquid in ea debet fieri mentio nominis, & tituli card. &c.

SOLVTIO. Reuerendissimus bonae memoriae dominus Dominicus Cardinalis Jacobarius, olim auditor Rotae primarius, in quibusdam apostillis per eum scriptis super regula ista, dicit, hoc dubium tempore suo fuisse propositum in Rota, & nihil aliud super hoc dicit. Tamen si verba regulae, ibi, vel ad quae ius competit, &c. considerentur, iste casus includitur sub regula, quia tali casu obtinens coadiutoriam, vel regressum, non tenetur, mortuo familiari, in suis literis seruare istam regulam, ex eo, quia viuentis familiari fuit facta prouisio de vtriusque voluntate, & papae prouisione. Vnde in tali casu regula non habet locum. Et ita procedit decisio Rotae.

¶ Quæstio Vigesima sexta.

VIGESIMOSEXTO Quæro, si nunquid consensus, de quo hic fit mentio, debeat in dubio de expresso intelligi, an vero sufficiat tacitus?

SOLVTIO. Iste casus potest decidi per deci. Rotae. xv. titulo de offi. dele. in no. & ex his, quae dixi superius. q. vi. vbi videndum est. Ex quibus concludendum est, quod debeat de consensu expresso intelligi. Ratio est, quia de illo debet per scripturam Cardinalis fieri fides in cancellaria quando literae expediuntur, ut dicam in. q. xviii. infra. eo. de tacito verbo illa fides fieri non potest, pro qua opi. faciunt, quae scribit Abb. in. c. cura. de iurepatr. & Card. in. c. nobis. in. v. notabili. post Ioan. And. de iur. par.

¶ Quæstio Vigesima septima.

VIGESIMOSEPTIMO Quæro, si an Cardinalis possit huic honori, quod nominem eius in literis non exprimat, nec eius consensus requiratur renunciare?

SOLVTIO. Egid. deci. dcccxxii. col. si. videtur tenere, quod non, cum hæc sit introducta in fauorem omnium Cardinalium, arg. c. si diligenti. de fo. compe. & hoc manifeste probatur ex proemio regulae antiquae Gregorii, quam ibi in prin. decisionis refert Egid. Cuius initium erat, ut honori Cardinalium deferat, &c. quae verba concernunt collegium omnium cardinalium, ergo illi honori particularis renunciari non potest, ut in. d. c. si diligenti. facit, quod dicit notabiliter Inno. in. c. accedentibus. de priuileg. quod privilegio honorabili ecclesiae non possent omnes de ecclesia renunciare, sequitur Abb. in. c. pro illorum. de præb. & in. c. accessissent. de consi. & ibi Moder. ita neque Cardinales possent hoc inducere.

Quæstio

¶ Quæstio Vigesima octaua.

VIGESIMO OCTA VO Quæro, si an consensus Cardinalis possit interuenire post solutionem. Colligitur ex his, quae scribit post alios n. l. si quis mihi bona. §. iustum. de acqui. hæ. & latius Brunus in trac. formæ. in rit. de implemento, & obseruatiua formæ. col. xxii. vbi distinguitur, an actus sit nullus, & tunc consensus ex intervallo non validat, an vero sit in suspensio, & tunc validat. Ex quorum dictis super hoc pacto magna potest disputatio componi: Nam plura etiã pro, & contra, in simili. q. scribit Rochus Curcius in tract. iur. par. in verbo pro eo, quod de diocelani consensu, &c. in. iii. q. ¶ Sed omnibus dimissis quoad presentem. q. concludo sic, quod consensus Cardinalis non requiritur de stilo curiæ tempore data, & sic a principio, sed sufficit, quod tempore expeditionis literarum interueniat: Nam de consensu Cardinalis non debet in literis sicut de nomine, & tit. ex quorum expressione familiaritas colligit, fieri tenentio. Sed sufficit, quod de dicto consensu Cardinalis per eius scripturam fiat in cancellaria fides, & ita hodie practicitur. Et ista practica hodie non ponitur in illo approbato libro prouinciarum ecclesiarum (quem Moderni practica cancellariæ vocant) in rubrica de vacantibus referuatis, vers. item quando conferitur beneficium. fol. lxxxiii.

¶ Quæstio Vigesima nona.

VIGESIMONONO Quæro, si quid si antequam Cardinalis prester consensus, secutus impetrat cum consensu Cardinalis, deinde primus impetrans obtinet post secundam impetrationem consensus, nunquid prima, an secunda impetratio valeat?

SOLVTIO. Glosator hic col. si. vers. sed vidi dubitari. ponit. q. in terminis, sed in effectu nescit quid dicat. Et ideo dico sic, quia ex quo consensus Cardinalis non requiritur tempore impetrationis, sed sufficit, quod de eo tempore expeditionis literarum fiat in cancellaria fides, ut dictum est in proxima superiori. q. primus impetrans nunquam est in mora, nisi quando bullas suas voluerit expedire, tunc enim sufficit, quod fiat de consensu fides. Nec tenentio. c. si pro te. hic allegatus per Glosatorem, facit ad propositum, quia ille tex. loquitur in gratia condicionali, & casus noster loquitur in gratia pura: Nam licet impetrans debeat habere consensus Cardinalis, propter hoc a principio gratia non est nulla, neque est condicionalis, sed est pura, licet resolutibilis in euentum, quod impetrans non habeat consensus, & tunc non, nisi in iudicio contendantur, & opponatur de ista regula. Magna igitur est differentia, an impetratio a principio sit condicionalis, vel pura, licet ex euentu resolutibilis, ut notabiliter declarando tex. in. d. c. si pro te. distinguit Oldra. in consi. cclxxxv. incip. allegationes. col. si. de quo tex. late disputat las. in rep. l. si is qui pro emptore. numero. cccxxviii. cum seq. ff. de vlticap.

¶ Quæstio Trigesima.

TRIGESIMO Quæro, si quid si Cardinalis prouisioni facte per papam nunquam voluit consentire, quid agendum impetranti?

SOLVTIO. Colligitur ex his, quae dicit Abb. in consi. lxx. incip. quidam Raynerius. vol. ii. in. iii. dubio. & in. c. nullus. de iur. par. vbi concludit, quod tali casu recurrendum sit ad superiorem, qui consensus prestabit, vel actum sine consensu expedire nolit, pro quo plura allegant ibi Moder. in apostillis, quae tanquam notoria omittam.

ITEM Idem Dominus noster, ut improbi lites exquirenti
um motus reprimantur: voluit, statuit, & ordinavit, q̄ qui
cunq̄ beneficium ecclesiasticum, tunc per annum, immediatē
te precedentem, pacifice possessum, & quod certo modo ua
care prætenit, deinceps impetrauerit: Nomen, gradum, & nobilitatē
possessoris eiusdem, & quot annis illud ipse possedit, & specificam, &
determinatam, ex qua clare constare poterit, q̄ nullum ipsi possessori
in dicto beneficio ius competat, causam in huiusmodi impetratione ex
primere, & infra sex menses ipsum possessorem ad iudicium euocari fa
cere, causamq̄ extunc desuper infrā annum, usq̄ ad sententiam diffiniti
uam inclusiuē prosequi debeat, & teneatur: Alioquin impetratio prædi
cta, & quæcūq̄ inde secuta, nullius existat firmitatis. Et idem impetrās
de damnis, & interesse, possessorem prædictum propterea contingenti
bus, ei satisfaciendū, & si possessorem ipsum friuole, ac indebite molestas
se repositus extiterit, quinquaginta florenos auri, persolvere Camere
Apostolicæ sit astrictus. Nec alius, q̄ præmissæ uacationis modus, et p
litteras si neutri, aut subrogationis, uel alias sibi, quoad hæc, ut huius
modi beneficium ea uice consequi, uel obtinere ualeat, quomodolibet
suffragetur, illudq̄ nullatenus inantea litigiosum propterea censeatur.

EDIVISIO REGVLÆ.

REGVLA. Ista de annali possessore, & communi diuisione, in duas partes
principales diuidi solet: Nam prima pars regulæ reprimat motus non ser
uantis formam regulæ, quos tribus penis castigat, & sic ista prima pars re
quirat, q̄ cuncta rite procedant. Secunda uero pars, quæ incipit ibi, & si pos
sessorum ipsum, &c. obseruationem formæ non concernit, sed rectitudinem
impetrationis, & sic iusticiam, quam si possessor repennis fuerit non habere, tribus aliis, &
diuersis penis castigatur, quæ qualiter procedant, & intelligantur, dicam inferius in ultimis
questionibus. Sed propter ordinem procedendi secundum uerba regulæ, causa clarioris
intellectus, ego regulam istam in quatuor partes principales distribuendam duxi. Prima
pars modum, & formam impetrationis concernit. Secunda tempus præfinit, infra quod
possessor ad iudicium trahi debet. Tertia pars, causam prosequi usq̄ ad sententiam præ
cipit. Quarta poenas non seruantibus regulam apponit. Secunda ibi, & infra sex menses,
&c. Tertia ibi causamq̄, &c. Quarta ibi, alioquin, &c. Rursus prima pars in quatuor ali
as particulas subdiuidi possit, prout quatuor diuersa requirit. In prima enim ibi, ut im
probi causa finalis istius constitutionis ponitur. In secunda ibi, uoluit, statuit, &c. qualitas
possessionis, & possessoris, ac impetrationis genus ponitur. Tertia ibi, & quot annis &c.
circa expressionem annorum ipsius possessoris uersatur. Quarta formam impetrationis
docet ibi, Et specificam, &c. Rursus quarta principalis pars in tot particulas, quot poenas
varias continet, ut se patet subdiuiditur. Continet enim tres poenas ab aliis tribus supe
rius positis, diuersas.
¶ Sequar igitur modum diuisionis secundum ordinem litterarum in discutiendis dubiis, ut cui
libet facile sit, perspecto textu, questionem, quam maluerit, inuenire. Sed non abs re erit,
anteq̄ rem ipsam aggrediamur, pauca quædam prius de origine annalis præscriptionis
istius regulæ præmittere.

Præfatio

¶ Præfatio originis regulæ de Annali.

Annalis igitur possessio, & quæ uirtute istius regulæ, in beneficiis libus, maximè iuris
effectum inducit, etiam habuit a pluribus iuribus de annali possessione loquenti
bus, allegatis per glosam in cap. plerunq̄. de rescrip. & tex. in. §. si quis. uers. finali. si de
inuesti. int. do. & uasal. &c. quæ disponit uasallum per annum possidentem, sciente, & nō
contradicente domino, inuestitum præsumi debere, adeo, q̄ ex tali possessione, siue titulo
contra dominum se defendere poterit, quem tex. ad hoc alleg. Geni. in cons. xliii. in fi. col.
concor. tex. in. c. i. §. Titius. si de feu. defuncti conten. sit inter do. & agna. & in. c. i. quo tē
pore miles. cum aliis iuribus ibi in glos. allegatis. Quæ iura omnia cum in feudo loquantur,
q̄ uod beneficium quoddam dicitur, gaudium capienti tribuens, ut dicit tex. in. ca. i. §.
in primis. in quib. cau. feu. amir. certe ponitur de e. causam, ut ad similitudinem illorum
iurium de annali possessione, in materia feudali loquentium, ista regula constitueretur.
¶ Nā dispositio loquens de feudis in beneficiis ecclesiasticis trahit, & procedit, ut late probat
Decius in cons. lxxvi. Et latius dicā in regula de trienniali. q. iiii. & ex diffinitione beneficii ec
clesiastici manifeste apparet, quæ quidem diff. nitio, eadē est cum illa feudi, ut scribit Abb.
in. c. i. in penult. not. de commod. & in. c. ad audientiam. in ultimo notabili. de prescrip. &
sequuntur omnes post eundem Abb. in rub. de rescrip. Et non solum in materia feudali,
sed etiam in pluribus locis iuris, annale tempus, plurimum iuris fomentum habet, ut patet
in. c. plerunq̄. de rescrip. & in. §. si quis. autem non implens. in authen. de hære. & fal. & in
c. si seruus. el. ii. l. iiii. dist. & in. c. rursus. cum seq. xi. q. iii. cum aliis concor. quæ pro annali
præscriptione Dynus, & Moder. in suis tracta. præscriptionum tradiderunt. Hinc est, q̄
mancipia dicuntur uetera, quæ post annum scriuunt, noua uero, quæ infra annum. l. si. §.
quotiens. ff. de public. Inol. in. c. fin. col. penult. de feu. Sicut etiam nuptia noua appellan
tur, quæ infra annum celebrantur, ut dicit Archid. in. c. l. xxxv. q. viii. Et licet de iure com
muni passim, prout etiam in ista regula, annalis præscriptio favorabilis possessoribus sit, im
perator tamen in. l. i. C. de anna. excep. ut odiosam, & difficultatibus plenam sustulit, eam
tantum quoad res Italicas intactam dimittens. Sed ille casus ad propositum nostre posses
sionis non pertinet, cum ista non sit proprie præscriptio, sed potius quedam exceptio: ma
gis igitur conueniunt hic iura illa, quæ in materia feudorum superius allegata sunt. ¶ Ex
quorum ratione, ut creditur, Eugenius quartus, primus istius regulæ author, hanc regulam
condidit: Illa tamen in multis discordat ab ista moderna, & est magis copiosa in uerbis,
& propterea maiorem lucem, & æquitatis argumentum præstat isti moderne regulæ, ut
in progressu operis apparebit. Cuius quidem Eugenianæ regulæ, uerba hic describere uol
ui, ne quid antiquitatis penitus ignoretur, quæ adnotabuntur, cum res ipsa postulabit.
Vnum uero sciendum est, quod licet prædecessores Eugenii in specie regulam annalem
non ediderint, Benedictus tamen Decimus tertius uisus fuit, in quadam regula sua, aliquid
ad istam regulam pertinens, tetigisse. Nam in una regula uoluit, q̄ si quis beneficium spe
cialiter reseruarim impetrat, & illud per annum detentum fuerit, impetratio huiusmodi, ni
si in eadē de retentione, & tempore huiusmodi mentio fiat, uiribus non subsisteret. Hoc autē
cum uerbis istius regulæ in principio concordat. Et licet Eugenius indistincte regulam edi
derit, ea forma, qua inferius describitur, quæ parum a nostra moderna, qua uirtum
differt. Tamen Nicolaus V. primus omnium istam regulam, cum illis eisdem uerbis,
quibus nostra moderna scripta est, edidit. A qua successores omnes de uerbo ad uerbum
transcripserunt, excepto, quod loco illorum uerborum, causamq̄ desuper infra annū pro
sequi debeat, &c. hic posita, ponuntur ibi hæc uerba, causamq̄ desuper infra conuenientia
(prout illius iudex habeat arbitrari) tempora, prosequi debeat, & teneatur. Illa tamen Eu
genii longe plura continet uerba. De quibus Benedictus nullam mentionem fecit. Sed ut
res ipsa oculis contempletur, uerba regulæ Eugenii submitto. ¶ Item uoluit, statuit, & ordi
nauit, quod, quicumq̄ impetrauerit beneficium ab aliquo, per unum annum pacifice pos
sessim, in sua impetratione, possessorem, & illius gradum, nobilitatem, & quot annis pos
sederit, causamq̄ specificam, & determinatam, ex qua clare constiterit, possessori nullum
ius competere, exprimere, & qui prius beneficia per alios sic possessa a sede apostolice im
petrauerunt, etsi super hoc litteræ apostolice nondum emanauerint, a die datæ præsentium,
& qui deinceps similiter impetrabunt, a die impetrationis eiusdem computandos, infra sex

mensis, cum possessore de iure experiri possessorum coram iudice competenti citari faciendo teneatur, causam extunc continue prosequendo. Alioquin impetratio, & inde si cita, sint nulla. Ac impetrans de damnis, & interesse satisfaciatur possessori. Quamquam si per eum in litem competum fuerit, impetrantem frivole, iniuste, & indebite possessorem molestare, si eum impetrans cameræ Apostolicæ in quinquaginta florenos auri, nullatenus remittendos, nihilominus condemnatus, & obligatus, & ad beneficia huiusmodi obtinenda inhabilis existat. Nec beneficium aliquod censeatur litigiosum, vel ex lite affectum, si actor infra annum a die datæ commissionis desuper signatæ computandum, omnia iura sua non produxerit. Nec omnes termini in causa servati fuerint, ipsoque beneficio per cessum, vel decessum extra Romanam curiam vacante, ille, ad quem alias dispositio spectabit, de illo libere disponere, seu apostolicus expectans illud acceptare possint, lite pendente huiusmodi non obstante. Hæc Eugenius. Reliquum est (quod ad regulam istam pertinere videbatur) prærogativam describere, & effectum primi numeri, quem veteres monadem, alii vni tatem appellaverunt. Verum cum de illius dignitate, & effectu diffuse satis differant Iodocus Clitonus in eo libro, quem de mistica numerorum ratione scripsit, & Gregorius Venerius in Armonia mundi, cap. viii. quinti toni, & magister Bernardus de Bultis in secunda parte Rosarii, sermone. xxxiii. in re frivola tempus conturere non curavi.

Summarium Questionum Regulæ de Annali possessore.

- Primo quæro circa primam partem istius regulæ, an verba ista regulæ, ibi, ut improbi &c. inducant causam finalem istius dispositionis.
- Secundo quæro, nunquid eo ipso, quod quis impetrat beneficium annalis possessoris, & cum ad iudicium trahitur, dicatur improbus, vel iniustus, litigatæ.
- Tertio quæro, ibi, quicumque &c. an quilibet inhabilis, etiam hæreticus, servians contenta in ista regulæ, possit impetrare beneficium annalis possessoris.
- Quarto quæro, utrum regulæ ista per solam eius allegacionem annullat ipso iure gratiam impetrantis, sicut lex communis, absque aliqua productioe in actis faciendæ.
- Quinto quæro, quid si in prima instantia non fuit oppositum de ista regulæ, sed oppositum in secunda, utrum annullabitur impetratio, & acta facta in prima instantia, in qua tunc non fuit oppositum.
- Sexto quæro, nunquid ista regulæ super dispositis in ea inducat, seu contingat formam.
- Septimo quæro, præsupposito, quod ista regulæ inducat formam, utrum possessores annales, in quorum favorem edita est regulæ, eius favori renunciare possint.
- Octavo quæro, quæ est ratio, quare regulæ ista annalis defendit possessorum etiam absque titulo, & triennis regulæ non defendat, nisi habentem saltem coloratum titulum, cuius tamen contrarium videbatur dicendum: nam ex quo annalis possessio est modici temporis, magis in ea videbatur requiri titulus bonus, saltem coloratus, quam in triennali, ut sic modicitas temporis per adiumentum tituli suppleretur, non ita in triennali possessione, quæ ratione longioris temporis sine aliquo titulo, magis sustineri possit, quam est igitur ratio tantæ diversitatis.
- Nono quæritur, nunquid ista regulæ debeat servari extra curiam coram legato, vel ordinario.
- Decimo quæro, an ista regulæ habeat locum in impetrante gratiam motu proprio.
- Undecimo quæro, an ista regulæ de annali obstet impetranti habenti forte mandatum de providendo ad monasterium monialium ad quod solet per electionem, & confirmationem assumi.
- Duodecimo quæro, an impetranti beneficium contra capitulum alicuius ecclesiæ possessorem annalem, obstet ista regulæ.
- Decimotertio quæro, nunquid ista regulæ procedat contra impetrantem, qui ad effectum, ut contra eum de ista regulæ excipi non possit, ante suam impetrationem possessorem, ipsum ante completum annum a possessione decessit curavit.
- Decimoquarto quæro, an impetrans impeditus per possessorem annalem quominus causam expediret infra annum excusetur a pœnis regulæ.
- Decimoquinto quæro, an derogatio regulæ facta in commissione directa primo auditori, iuret ipsum impetrantem quoad gratiam subrogacionis, vel si neutri, impetrantem coram secundo auditore in secunda instantia.
- Decimosexto quæro, nunquid impetrans impugnans possessionem annalem possit postea eam approbare, opponendo de regulæ contra ius iertii.

Decimoseptimo

- Decimoseptimo quæro, dicitur hic quicumque beneficium &c. quid si aliquis impetraret officium alicuius annalis possessoris, puta scriptoris apostolici, vel aliud simile, nunquid obstet regulæ.
- Decimooctavo quæro, an regulæ ista pœdat in omnibus beneficiis curatis, an vero simplicibus.
- Decimonono quæro, an habeat locum ista regulæ in episcopatibus.
- Vigesimo quæro, an habeat locum ista regulæ in administratione perpetua data per testatorem, aut in altaribus, seu oratoriis.
- Vigesimo primo quæro, an regulæ ista habeat locum in ipositione personis impostæ super beneficio per annum possessio.
- Vigesimo secundo quæro, an regulæ ista locum habeat in hospitali.
- Vigesimo tertio quæro, nunquid exceptione istius regulæ possit uti, detinens beneficium reservatum.
- Vigesimo quarto quæro, an procedat regulæ in beneficiis consistorialibus.
- Vigesimo quinto quæro, utrum Titius possidens per annum pacifice unum beneficium, ut unum possit uti exceptione istius regulæ contra impetrantem dictum beneficium unum in titulum, & tanquam de per se.
- Vigesimo sexto quæro, an regulæ ista procedat in beneficio commendato.
- Vigesimo septimo quæro, an in beneficiis iurispersonarum laicorum vendicet sibi locum regulæ.
- Vigesimo octavo quæro, an regulæ habeat locum in impetratione gratiæ sicuti.
- Vigesimo nono quæro, an ista regulæ obstet pariter reformationi factæ ad primam gratiam, quæ erat nulla, ex eo, quia non fecerat mentionem de ista regulæ.
- Trigesimo quæro, ibi, nomen, gradum, ac nobilitatem &c. an expressio nominis possessoris in impetratione sit de forma substantiali, an vero sit de materia, ut sit expressio per acquisitionem fieri.
- Trigesimo primo quæro, dicitur hic, quod impetrans exprimat nomen, quid si possessor habet pluram nomina, prout sunt Vascones, qui quadrimoni sunt, ut inquit Io. Faber in §. item si quis in fraude. in v. col. de actio. & Romani veteres, qui communiter tribus nominibus nuncupabantur, ut dicit Cynus in l. si quæ una cum. l. i. & ii. legit. C. si quid in frau. pa. col. iii. & meminit laicus Franciscus Sylvius in Grypho Ausonii fol. xlvi. & Appianus Alexandrinus in proemio libri, qui Libicus inscribitur, & Crinitus lib. iii. de honesta disciplina c. iii. & idem fuisse apud veteres, sacri doctores testantur, in lib. Paralypom. c. i. & Hier. contra Helvidium, dubium igitur est, an omnia eiusmodi nomina exprimere teneatur impetrans.
- Trigesimo secundo quæro, quia dictum est superius, quod expressio nominis non potest fieri per equipollentiam, quid si nomen possessoris, contra quem impetratur scribatur abbreviate, & non extense, an sufficiat.
- Trigesimo tertio quæro, nunquid ista regulæ defendet minorem possessorem beneficii curati sine dispensatione.
- Trigesimo quarto quæro, nunquid ista regulæ habeat locum si impetretur beneficium vacans ex persona alterius, quam possessoris annalis.
- Trigesimo quinto quæro, an illa verba regulæ, quod certo modo vacare prætendit &c. intelligantur de illis modis vacationis inductis per cancellariam, videlicet, ingressum religionis, contractum matrimonii, vel assencionem &c.
- Trigesimo sexto quæro, quia regulæ ista loquitur de expressione gradus, quid intelligemus per gradum, & quid si possessor plures gradus habet, an tenetur impetrans omnes exprimere, & qualiter probetur gradus, & quid si esset graduatus clandestine.
- Trigesimo septimo quæro, quare voluit hic papa exprimi debere in impetratione nobilitatem possessori, & quomodo probetur ista nobilitas.
- Trigesimo octavo quæro, quid est hoc, quod dicitur hic exprimi debere in impetratione quot annis possedit beneficium possessor.
- Trigesimo nono quæro, quare requiritur expressio causæ in impetratione.
- Quadagesimo quæro, dicitur hic, quod si impetrans non servat hic contenta in prima parte regulæ, quod tenetur possessori ad interesse, de quo interesse intelligemus.
- Quadagesimo primo quæro, quare non dicit ille textus de expensis.
- Quadagesimo secundo quæro, an impetranti in forma iuris, qui petit aliquem privari propter crimen, obstet regulæ.
- Quadagesimo tertio quæro, ex quo regulæ ista loquitur de pacifico possessore, quis dicatur possessor pacificus quoad effectum istius regulæ.

X

- Quadragesimoquarto quæro, an ille, qui post sententiam contra ipsum latam, quæ transit in rem iudicatam, possidet per annum, dicatur possessor pacificus, ad effectum, ut viatorem aduersarium, vel alium, exceptione istius regulæ repellere possit.
- Quadragesimoquinto quæro, nunquid possessio pacifica annalis, de qua loquitur ista regula, interrumpatur per citationem nulliter factam, quæ peruenit ad notitiam citati.
- Quadragesimosexto quæro, an sequestrum appositum beneficio per iudices seculares, impediatur pacificam possessionem, quoad effectum istius regulæ.
- Quadragesimoséptimo quæro, an regula ista habeat locum in possessore, qui non percipit fructus, forte, ex eo, quia non soluit iura ecclesiæ, vel quia iuxta consuetudinem, vel statutum ecclesiæ non residet prius p aliquod tempus, vel quia fortassis debetur pro primo anno capitulo, vel episcopo, iuxta c. si pp tua debita, de rescr. lib. vi. vel quia beneficium nullos habet fructus.
- Quadragesimooctauo quæro, an possessori annali excipienti de regula, obster confessio procuratoris sui resultans ex commissione causæ super molestationibus infra annum dictæ possessionis facta, quæ commisionem ipse possessor post annum ratam habuit.
- Quadragesimonono quæro, nunquid possessor pacificus dici poterit ad effectum regulæ si causa contra eum infra annum nomine meo committatur per assertum procuratorem meum, quam commisionem ego post annum ratam habui.
- Quinquagesimo quæro, an possessio annalis ad producendam exceptionem istius regulæ sufficiat, quæ ad sit tempore impetrationis, citationis, aut sententiæ, licet postea desinat esse.
- Quinquagesimoprimum quæro, nunquid regula ista inhabiles ipso iure etiam per extrauag. Bonifacii, Pii, Alex. & Iulii, contra non soluentes annatas aditas, vel quemcumque alium inhabilem defendat.
- Quinquagesimosecundo quæro, an regula ista defendat hæreticum.
- Quinquagesimotertio quæro, an ista regula defendat possessorem priuatum beneficio ob non solutionem pensionis.
- Quinquagesimoquarto quæro, an regula defendat execrabilem possessorem annalem.
- Quinquagesimoquinto quæro, an regula ista obster impetranti beneficium per alterius assentionem, vel per non promotionem.
- Quinquagesimosexto quæro, an primus resignans possessor annalis defendi possit ista regula contra tertium resignarium habentem causam a secundo resignante.
- Quinquagesimoséptimo quæro, nunquid annalis possessor renuncians alteri beneficium suum, qui post renunciationem in eius possessione per annum pacifice remansit, de ista regula contra impetrantem dictum beneficium per obitum resignarii excipere possit.
- Quinquagesimooctauo quæro, nunquid ista regula defendat illegitimum possessorem annalem, de cuius clericatu, ordinatione, vel dispensatione non constat.
- Quinquagesimonono quæro, quid si aliquis tempore unius papæ per sex menses, & illo mortuo, tempore successoris, per alios sex menses pacifice beneficium possideat, an poterit iuari regula ista contra impetrantem.
- Sexagesimo quæro, nunquid ista regula procedit in eo, qui resignauit, & reseruauit sibi omnes fructus, in quorum percipiendi possessione existit.
- Sexagesimoprimum quæro, an liceat mihi impetranti allegare annalem possessionem mei aduersarii ad excludendam ius tertii, de quo excipit contra me dictus aduersarius meus possessor annalis. Attèro, quod prius impugnaueram eius possessionem annalem sub pretextu simoniæ.
- Sexagesimoséptimo quæro, nunquid exceptio istius regulæ cõpetens cedenti beneficium, cõpetat cessionario.
- Sexagesimotertio quæro, an exceptio regulæ de annali cõpetens pdecessori meo mortuo contra impetrantem transeat ad me successorem in dicto beneficio.
- Sexagesimoquarto quæro, an ista regula defendat expoliatoré postea possessore annalem effectum.
- Sexagesimoquinto quæro, nunquid isti regula, quoad primam partem per impetrantem satisfactum sit, propterea, quod impetrans citatus fuit a possessore infra sex menses.
- Sexagesimosexto quæro, nunquid sit satisfactum isti regula, in ii. & iii. parte eius si impetrans infra sex menses eam commiserit super possessore, & possessore citari fecit, & infra annum sententiam obtinuit, an vero requiratur sententia super petitorio.
- Sexagesimoseptimo quæro, an sex menses ad citandum, de quibus loquitur ista regula, computentur a die datæ impetrationis, an vero a die expeditionis bullarum, vel non missio nis cause, vel citationis decretæ, uel executæ.

- Sexagesimooctauo quæro, an annus ad terminandam eam impetrantem contra possessorem annalem, de quo loquitur iste textus, currat impetranti a die impetrationis, an commisionis, vel citationis, e. e. e. e. e.
- Sexagesimonono quæro, nunquid impetrans mortuo possessore iam prius citato teneatur finire causam usque ad sententiam infra eundem annum contra successorem in beneficio, an vero debeat habere alium annum ad proseguendum causam cum successore.
- Septuagesimo quæro, an regula ista obster subrogationi gratiose impetrare per tertium propter mortem unius ex duobus litigantibus, post cuius obitum alter collitigans, qui subrogationem tertii ignorabat decreto processu per audientiam contradictarum contra omnem inter esse putantes obtinuit sententiam, vigore cuius postea possedit per annum, & nunc dat de regula contra subrogatum venientem ad causam.
- Septuagesimoprimum quæro, an impetranti impedito currant tempora istius regulæ.
- Septuagesimosecundo quæro, an quando subducuntur tempora impetranti computentur dies feriati, quibus impetrans agere non potuit.
- Septuagesimotertio quæro, nunquid in anno istius regulæ ad proseguendum causam computentur dies feriati, an vero tantum uiles.
- Septuagesimoquarto quæro, nunquid impetrans excuset a pena de qua in vlt. parte istius regulæ, si terminos omnes in petitorio non seruauit, usque ad commisionem possessionis per partem aduersariam factam, si sufficiat post dictam commisionem, an in suspensione petitorii reliquos terminos seruare.
- Septuagesimoquinto quæro, nunquid si per iudicem stat quominus impetrans causam terminare possit per sententiam infra annum teneatur impetrans de necessitate protestari iudici per ipsum non stare quominus causam proseguatur, quoad hoc, ut excusetur.
- Septuagesimosexto quæro, nunquid si impetrans impeditus fuit causam proseguere infra annum, loco protestationis sufficiat illi impedimentum probare.
- Septuagesimoseptimo quæro, nunquid annus possessionis, de quo loquitur ista regula, debeat esse continuus, an sufficiat esse interpollatus, exempli gratia, possedi per sex menses pacifice, deinde spoliatus fui, vel alio modo possessionem per quatuor, vel quinque, vel pluribus mensibus perdidit, quam mox, vel per mensem postea recuperasti, & continuasti per alios sex menses. An ista possessio annalis isto modo per interpolationem temporis continuata sufficiat ad producendum exceptionem regulæ.
- Septuagesimooctauo quæro, quomodo intelligantur ista verba regulæ, videlicet, & quæcumque inde sequuntur, nullius extant firmitatis &c.
- Septuagesimonono quæro, ex quo papa in finalibus verbis istius regulæ disponit beneficium in antea litigiosum non fuisse, quid oportuit superius dicere, gratiam si neutri, vel subrogationis impetranti non prodesse cum eo ipso, quod beneficium in antea litigiosum non fuit, & cessat lis dictæ gratiæ si neutri, vel subrogationis exitum non habeant, cum ad eorum essentiam ita litem requirant, sicut piscis aquam expostulat, iuxta decem. viii. de rescr. & xvii. de preben. in no.
- Octuagesimo quæro, quia dictum est supra, quod regula in sua prima parte annullat impetrationem, & omnia inde sequuntur, quæcumque sub quibus citatio, processus, sententia, & reliqua omnia, quæ continentur in c. qm. de proba. quibus annullatis, beneficium litigiosum dici non poterit, cum lis cum sua causa hic annulletur, & extinguatur, si ita est, quare regula hic in secunda sui parte, decernit beneficium non esse litigiosum, si iste idem effectus resultat ex poena, & verbis in prima parte, positus.
- Octuagesimoprimum quæro, ponamus impetrantem non seruasse primam partem regulæ, propter quam negligentiam, etiam si nullius foueret bonum ius, eius impetratio, & omnia acta iudicii annullantur, nunquid possessor annalis conuentus post citationem a tali impetrante factam, poterit dici pacificus, ad effectum, ut fieri possit triennalis.
- Octuagesimosecundo quæro, nunquid ille poenens, s. o. florenorum, & quod beneficium non censetur litigiosum &c. positæ in fine istius regulæ, referantur ad omnes casus præcedentes, & contentos in prima parte regulæ, an vero referri debent ad ea, quæ in secunda parte regulæ continentur.
- Octuagesimotertio quæro, quare exceptio istius regulæ annullat titulum impetrantis, & exceptio regulæ de triennali non.
- Octuagesimoquarto quæro, an annus de quo ista regula loquitur, currat impetranti, qui ignorabat aliquem esse annalem possessorem.

RIMO Quaro circa primam partem istius regulæ, et an verba ista regulæ, ut improbi, &c. inducant causam finalem istius dispositionis!

SOLVITIO. Videtur dicendum, quod sic, quia, quæ dicuntur in proemio causam finalem inducunt, iuxta vulg. text. l. si. ff. de hare. instit. ut tradit Roma. in consilio. clxxx. in antepenult. col. & Alex. consil. xlii. col. v. lib. i. & consil. lv. in princ. eo. lib. cum concor. ut scribit Ias. in. l. si pacto. quo poenam. circa fin. C. de pact. Er ante ipsum Alex. consil. vii. in. ii. col. lib. ii. Et reassumit Andr. sicul. in consil. x. col. penult. in. i. vol. et Nā adeo potens est ratio proemii, quod sicut corpus ab anima, ita dispositio ab ipsa ratione proemii regulatur, ut dicit Ias. in. l. qui quadringenta. col. ii. ff. ad trebel. Iustificat ista opinio ex natura, & vi dictæ dictionis, ut, hic in principio proemii positæ: Nam illa dictio, ut, proprie causam finalem inducit, ut dicit glos. prima, per illum tex. in cle. ii. de ata. & quali. Facit tex. in. c. vt animatum. & ibi dixi de consti. lib. vi. Et ideo dixit Bal. in. l. cum aliis. C. de secun. nup. quod ista dictio, ut, denotat veritatem. Et ita istam regulam, in istis verbis proemii, videlicet, quod causam finalem denotent, quidam autem qui aduocati, tempore Calixti, in causa magni momenti tunc pendente ponderarunt. Eridem etiam Domini mei moderni Auditores in causa Teruisina feudi, pendente coram Re. D. Raynaldo Petruccio, de mense Nouembri M. D. xxxv. considerarunt eandem dictionem positam in proemio priuilegii, de quo tunc disputabatur, & tenuerunt, quod ex quo in principio dicti priuilegii Alexandri Papæ sexti, in dicta causa producti, scripta erant ista verba, videlicet, vt nuptii filias tradere possis. &c. voluerunt domini illa priuilegii verba causam finalem inducere, ponderando dictionem, ut, quæ hoc importat, ut notat Cardin. Alex. in. c. cum cessante. in primo notabili, per illum tex. de appella. Et propterea cessante causa illius priuilegii, priuilegium extingui iudicatum fuit. Quorū opinio suaderi potest, ex eo, quia in regula ista alia ratio reddi non potest, quā illa proemii, videlicet, vt improbi exquirentium lites, motus reprimantur, &c. Ergo habetur pro finali, iuxta tradita per Moder. Papi. in. l. quamuis. C. de fideicom. post Bal. in. l. quod vero. ff. de legi. cum sexcentis concor. cumulatim per Moder. in tract. de statu. exclu. fo. articulo. iii. Itaque per istam rationem dicemus, quod licet in regula Eugenii dicta verba proemii non essent, nihilominus illa ratio pro expressa habetur, ex quo alia reddi non potest. Et per hoc respondetur ad dicta Bald. in consil. cccclix. incipi. ius naturale. in. ii. col. lib. iii. & in. l. i. in princ. C. de iur. sti. co. confir. quia dicta sua non procedunt, vbi a principio in constitutione considerari non potuit, nisi vnica tantum ratio, ut hic. Ex quibus verbis proemii, vnum alium effectum singularem infero, deseruientem ad quaestiones inferius discutiendas, et Quod vbi cumque aliqua constitutio, siue lex, istis, vel similibus verbis proemii vtiatur, videlicet, vt improbi exquirentium lites, motus reprimantur, &c. & super hoc princeps, terminum infra quæ illæ lites finiri debeant, constituat, prout in ista regula praefigitur, ex hoc apperte colligetur, legem illam vtilitatem publicam concernere, quamuis eius verba priuatum commodum praeseferant. Ita colligitur ex dictis Bal. in. l. i. in. v. notabili. C. de nouo eo. compo. & in. l. i. C. de fur. & tenet Alex. in consil. cxc. mature digestis. in penult. col. lib. ii. & consil. clxxi. visis. col. iii. vers. fortificatur praedicta. lib. vii. Nam clari iuris est, extinctionem litium ad conseruationem congregationis humanae pertinere, sicut contrario, litium introductio, criminum occasionem, & reipublicae detrimenta prebere, notum est, vt exorditur notabilis tex. in clem. dudum. de sepul. & habetur in. l. si quis ingenuum. §. in ciuilibus. ff. de capti. & sequitur Pet. de ancha. in rep. regulæ possessor. col. iii. de re. iur. lib. vi. & pulchra super hoc constitutionem, Martinus. V. in concil. Basilien. titu. de causis. adidit. Nihil enim magis reipublicae conuenit, quā lites dirimere, contentiones sopire, ac dininuere, ut tradit Bar. in. l. hac igitur. C. de no. co. fac. quod ex pena, quæ in ista regula cameræ apo. applicanda imponitur, manifestū redditur. Sed considerandum videtur super hoc, quia licet verum sit, litium extinctionem ad reipub. commodum pertinere, ista tamen regula principaliter in omnibus publicam vtilitatem non continet, sed aliquando priuatum interesse concernit: Nam praeter poenas. l. florenorū, extinctionis litis, & priuationis gratiæ, quæ reipub. vtilitatem respiciunt, aliae poenæ, quæ hic disponuntur, priuatum commodum concernunt, vt ex tex. apparet. Itaque ex hoc notari potest, quod vna, & eadē constitutio principaliter eam modum

modū publicū, et principaliter priuati cōtinere potest, quod et in vlt. q. istius reg. declarabo.

Et ex eisdem verbis proemii, vnum aliud a contrario sensu notandum erit, quod argumenti generis de iure validum est, vt in vulg. l. i. ff. de offi. eius. quod vbi motus primus impetratis in effectu improbus non est, sed bono iure suffultus, regula ista non ligetur, quæ vt apparet facta videtur, vt remerari, & iniusti litigantium motus castigentur, et qua cessante ratio, ne, dispositio locum habere non videtur. l. adigere. §. quāuis. ff. de iurepat. & l. generaliter. C. de episcopis, & cle. Quod si verum esset, dispositio istius regulæ multum restringeretur. Tamen dubito, an hoc subsistat, ex eo, quia licet impetrans beneficii possessoris annalis, non improbo motu, sed iusta intentione, & probabili credulitate hoc faciat, regula tamen ista contrariū arguit, & malitiæ praesumptionem inducit, quæ ante dilui non potest, quod per euentū litis constiterit impetrantē ipsū, bonam causam, & legitimum ius fouere: Interim tamen, quod ius illius exceptione elidi potest, in dubio litigator improbus aestimabitur: Nam ius bonum dici non potest, cui exceptio obstat, vt probat Decius in consil. cii. in. i. col. & consil. ciiii. col. ii. & ante ipsum Andr. sicul. in. c. lo. in. xiii. col. de testa. Et hoc in beneficiis sine dubio procedit, propter signaturā Papæ, quæ pendente lite, semper aliquid noui adfert, propter quod dicitur, dubiū esse euentum litis, vt in. l. quod debetur. ff. de pecul.

Et effectu igitur meretur impetrantē bonam, vel iniquam causam, vel ius bonum fouisse, iux. l. sed. an vltro. §. si. ff. de nego. gest. Interim vero, dū hæc discutiuntur impetrans quā tūc inq. iustus, istius regulæ formam seruare debet, vt singulariter notat Bal. in. c. i. in vlt. not. vt lite pend. alias ex eius omissione male de illo praesumetur, quod inductū ē, propter odium, quod ex huiusmodi impetrationibus de beneficiis possessorum viuendum factis, reuertitur, contra quas impetrationes vna alia regula specialis facta fuit, supra ordine. xx. contra impetrantes beneficia viuētū possessorū. Et causa odii, & iniustæ praesumptionis contra tales impetrantes in hoc consistit, quia impetrans beneficium annalis possessoris viuētū, ad hoc tendit, vt ipsū possessorem annalem iniustū reddat, & vt intrusum, & improbū occupatorē arguat, & loco deiciat, ac beneficio priuet, quod impetrans, vacare, & de facto sine tit. occupari, a possessore annali in sua impetratione pretendit. Hoc. n. a iure odiosum reputatur, & tanquam in se continens quandā specie illaudabilem, & inhumanam accusationis a factis canonibus reprobatur. Erideo non immerito huiusmodi generis impetrationis. ac motus litis inuidiæ causa fieri praesumitur, vt dicitur in. c. si omnia. vi. q. i. Vnde non ab re tales impetrantes a lege damnantur, quia materia, ac fomentum criminibus dare videntur, vt dicitur in. l. propeandam. in prin. C. de iudiciis. quod multa res rehendiur in. c. si quis episcopus. ii. q. vii. Non mirum igitur, si talis impetrans in dubio iniustus praesumi debeat, licet contingere possit, illū sanā habere mentē, & bonum ius prosequi, ac iustā litigandam causam fouere. Et ob eā causam non sine iusta consideratione inualuit stilus hodiernus in Rota, quod quī huiusmodi impetrantes condemnantur ponitur cōmunitè in sententiā, hæc verba iniuste, temere, & de facto molestas res, &c. Et dicta verba ad istū etiam effectum ponuntur, ne taliter impetrantes ab expensis excusentur, cū alias praedictis verbis deficientibus possent iustā causam litigandam praetendere, & sic ab expensis excusari, iux. ea, quæ dicuntur in. l. propeandū. §. si aut alterutra. C. de iudi. quā iustam causam pretendere non possunt, data illorum verborū expressione, quod quidem sanctissimū Rotæ institutum non solum ob praedictam rationem odii, sed et ne lites ex litibus oriātur, introductum videtur: facile. n. si verba illa in sententiā expressa non essent, contingere posset, quod iusta causa litigandi discuteretur in iudicio, ad effectum excusationis expensarum, quæ posset, omisso negotio principali, disputatio trahi per tres sententias, & sic lites fieri immortales in graue partium praedictarū, & dispendium. Vt igitur occasio litis procreandæ tollatur, Rota apponit praedicta verba temere, & de facto &c. in litis sententiis super quibus funditur condemnatio expensarum, ad quas semper solet Rota sine cūbentes condemnare, nisi condēnatus forte primā sententiā pro se cōbrneret, et quia tali casu non fit condemnatio in expensis, sed compensantur: quia per illam sententiā videtur quod amodo tolli suspicio calumniæ, quæ ex impetratione, resultabat, vt dicit quardā de ci. celi. in no. & Petrus. in. c. qm contra. in vers. expensis. col. iii. de proba. quod est verum, nisi illa prima sententiā ex eisdem actis reuocetur, tunc in compensatio non fit, secus si ex nouis ter productis reuocetur, quia talis praesumptio calumniæ cessat, & tunc apponitur non debent in sententiā illa verba temere, & de facto, quia cessat per primam sententiam non temere litigasse quando existens actis non reuocatur. Et ista cōmnia magis de fide, quam

de iure, ne occasione modicarum expensarum ingentes suscitentur lites, ut alias factū fuisse tpe suo, super cōtentione gallinacci pulli, refert Signorellus de homo. in cōsi. clxvii. inci. In curia Barani &c. Qd̄ et tpe meo in vna Calaguritana vsus feretri, nullius momēti, magnis tñ impensis sapius disputata accidit. Et in alia Cēsāragustan. p̄cessionis corā D. Jo. clerici, seruari videmus. ¶ Redēdo igit̄ vñ digressi sumus, dū quæritur, nūquid regula pp̄ verba proccmii comprehendat illum, qui in veritate fouet iustam causam litiganti, si non seruat regulam, dicendum est, q̄ sic: Nam si non desistit, vel p̄sumptio contra cum militans, nō tollatur per sententiā in eius fauorem latam s̄umptio semper contra eum capietur, quod calumniose egerit, & hoc propter stilum, qui ita interpretatur regulam, de iure tamen stricto, attentis verbis proccmii, quæ, ut dixi, causam finalem inducunt, posset teneri contrarium. Sed tenendo stilum Rotæ ad motiuum superius factum de ratione proccmiali, respondēri potest, videlicet, quōd illud dictum procedit, quando ratio proccmii cuiuslibet casuū posito in regula conueniret, tunc enim bene denotat causam finalem, secus si ratio proccmialis non est generalis omni casu, ita dicit Bal. in l. vnica. in princ. ff. de orig. iur. quod dicit esse notandum Andre. sicul. in proccmio clemen. in princ. & sequitur la son, qui etiam ita limitat dictam. l. si. in consi. i. col. antepenult. lib. i. Vñ tenendo vtrancq̄ opinionem potest distingui, secundum q̄ distinguit Soci. in l. demonstratio falsa. §. quod autem. iii. col. ff. de condi. & demon. vt ibi per etim.

¶ Non obstat dictio, vt posita in isto proccmio, superius ponderata, quia illa vario modo exponitur, vt tradit Albericus in dictionario suo, & q̄ vario modo exponitur, eius veritas ignoratur, vt dicit Bar. in l. in ambiguo. ff. de reb. dub. ¶ Sufficit enim, q̄ aliquando dictio vt, non denotat causam finalem, sed impulsiuam, vt colligitur ex allegatis per Fely. in cap. cum Io. in. ii. col. de fi. instru. Et expresse tenet hoc Egid. deci. dcccxxii. Vbi dicit, quōd verba proccmii posita in regula Gregorii. XI. videlicet, vt honori Cardinalium deferatur, nō inducunt causam finalem, sed impulsiuam. Et ista omnia de plano procedunt, loquendo in terminis iuris cōmunis. Sed si loquimur habito respectu ad istam regulam, res non transit sine dubio, propter contrarietatem, quæ resultat ex verbis regulæ. Nam si re ipsa impetrante cessat improbitas, dispositio regulæ per iam dicta cessare debet. Et tamen licet hoc innuatur ex regula, ex eadem tamen apparet contrarium, cum appeller impetrantem beneficium annalis possessoris, improbum lites exquirentem. Vt igitur omnia ista ex integro resoluantur, subiicio sequentem quaestionem.

¶ Quæstio Secunda.

SECUNDO quæro, ¶ nunquid eo ipso, q̄ quis impetrat beneficium annalis possessoris, & eum ad iudicium trahit, dicatur improbus, vel iniustus litigator?

SOLVTIO. Tex. hic videtur innuere, q̄ sic, dum lites exquirentem appellat improbum. Et tamen lis dicitur per impetrationem, & citationem inde factā. §. si. insti. de p̄en. teme. liti. Et in hoc ista regula videtur habere concursum iuris diuini, vt patet Proverbiorum. xvi. & xvii. cap. Vbi huiusmodi homines lites exquirentes, peruersi etiā appellātur. Nam, vt inquit Diuus Paulus ad Thimot. c. ii. seruos Dei non oportet litigare, pro quo est tex. in. c. sicut. ii. q. vii. Et lex ciuilis etiam hoc improbat, dum dicit: Interest nostra liti bus non vexari, vt in l. minoribus. xxv. annis. ff. de minorib. refert Cornē. consi. cclxxxiii. incip. pars dicti. in penul. & fi. col. lib. iiiii. & ante ipsum Specul. titu. de homi. §. illud autē. Et propter istam causam, prohibitum est, ab interlocutoria sententia appellari, vt, videlicet, liti bus finis imponatur, secundum Bald. in l. appertissimi. in. v. notabili. per illum tex. C. de iudic. & de hoc est expressa regula cancellariæ adita inferius num. 35. quæ hoc disponit, quæ propter prædictam causam, vt finis liti bus imponatur, illud statuit, vt apparet in eius proccmio, quæ ratio adeo est potens, quōd per eam Rota voluit in vna Remana pecuniaria coram. R. D. Jo. Paulo die. xx. Nouembris M. D. xxxvi. pro Francisco Flores contra Andream de Nouaria, ¶ q̄ illi regulæ de non appellando a mera interlocutoria nō posset per partes renunciari, ponderando dictam rationem proccmii, quæ concernit utilitatem publicam principaliter, iuxta dictum Bar. in l. loquendum. in princ. C. de iudic. Faciunt ea, quæ ex hoc inferit Bal. in l. qui se patris. col. fi. C. vnde libe. quem ibi cōn. en. dant Alex. & Moder. & in notabili. q. consuluit Secin. consi. iiiii. visis actis. ad fi. lib. i. Et adeo.

adeo huius execratio honestā cām cōtinet, qd̄ dicit Aug. in quodā suo sermone, nil ita simile esse actibus demonum, q̄ litigare, in qua re multa cumulat Bernardi. de Bultis in. i. parte Rosarii, sermone. ix. Inde euenit, q̄ litigantes mali appellantur, ex quo boni viri lites execrā tur, vt dicit Ias. in l. filio pater. in primo notabili. ff. de lega. primo. & tradit Cornicus in cō silio. cclxxxiii. col. penult. lib. iiiii. Vnde merito in l. item si res. in ff. de alie. iu. nu. cau. fa. laudatur verecunda cogitatio eius, qui lites execratur. Nec non ab re dictum fuit, Matthæi v. cap. Siquis voluerit tuam tunicam tollere, & iudicio tecū cōtendere, dimitte ei & palliū. Et transumptiue habetur in. c. i. xiiii. q. i. & in. c. suscepimus. de homici. & tradit Floria. in l. si. in fine. ff. famil. hercis. satis enim quis lucratur si discedat a lite, vt dicit Abb. in. c. quin. tauallis. de iur. iur. Nam melius est pati modicum, q̄ intrare litium certamina, vt dicit idem 3 Abb. in. c. i. de appella. ¶ Nam huiusmodi litigiosos fugiendos esse tanq̄ pestem, ad mo. net tex. in. c. negotiatorē. lxxxvii. dist. Et adeo sacri canones huiusmodi homines execratur, q̄ corum ordinario ad sacros prohibetur, vt in. y. ecce. xlv. dist. Nec litigiosi in testes, vel accusatores admittuntur, vt dicit And. Sic. in consi. xxxii. li. iiiii. Quinimō timore litis, & in eius execrationem, vt ita loquar, inductum est, q̄ Imperator hæres esse in testamento prohi betur, vt dicit tex. in l. penul. ff. de hare. insti. Hinc est, q̄ propter euitandas lites, saepe non concedenda, conceduntur, vt tradit Fely. in. c. in nostra. in. xxxvi. correl. in. iiiii. colum. de re scrip. Interest enim reipublicæ, vt lites expediantur, & de medio auferantur, vt notat Bal. 4 in l. fratris. C. de transact. Nam ob eā causam inductū est, ¶ q̄ transactio per quam a lite receditur, non rescindatur, prætextu enormis læsionis, vt tradit Alexan. in consi. xlii. col. iiiii. lib. primo, quia magnum commodum consequitur, qui a lite recedit, vt in l. lucius. §. si. ff. ad trebel. cum concor. vt scribit Decius in consi. cccvi. in. ii. colum. Et ideo indebitū solu tum per transactionem non repetitur, in summa. ff. de condi. inde. & l. ii. C. de transact. Et prætextu instrumentorum nouiter reperorum transactio non rescinditur, quantumque fuerit læsio. l. sub prætextu. C. de transac. Et quis in beneficialibus pacta fieri nō debeat, & tanq̄ illicita reprobentur, vt in. c. si. de pactis. & traditur toto titulo de simo. vbi tamē facta sunt, vt a lite recedatur, pacta illa tollerātur, & Rota mādāt seruari. Prout hoc anno in vna 5 Tollerana de lunquera coram me præcepit Do. Hieronymo de Biuero, qui contrauerat concordia facta inter ipsum, & Ioan. de Tauera. ¶ Et sic videmus, quōd si aliquid deur ratione impensarū, vt fiat cōcordi, & recedatur a lite non dicit simoniacū, vt innuit Collecta. in. c. forus. de verbo. signi. sequitur Hiero. Paulus antiquus literarum apostolicarum vice corrector, in lib. practica cancellariæ. fol. lxxi. in. ii. col. & eodem modo videmus q̄ licet pensiones impostæ per inferiores a papa, non sint perpetuæ, nec transeant ad successores, vt dixi in regula de non iudicando secundum for. supplica. q. si. in notabilibus signaturæ, vbi tamē ordinarius pensionem imponeret causa concordia, vt a lite recedatur, transiet p̄ sio ad successores, vt tradit Hostien. in. c. nisi. de præb. Et ad istam materiā extinguendarū litium, faciunt ea, quæ dicā in quadā. q. in regula de triennali. & quæ tradit Petrus de Anch. in regula possessor. de reg. iur. lib. vi. colum. iii. facit. l. singulis. ff. de excep. rei iudi. quam ad hoc notat And. Sicul. in. c. cum dilecta. nu. 143. de rescrip. cū concor. vt per Alexā. in l. seius. colum. iiiii. ff. ad leg. falci. Et pro ista parte etiam accedunt, quæ scribunt Abb. post Hostien. in cap. sicut. el. tertio. de iure iuran. Vbi per plura iura eadem ratione probant, bel lum in dubio semper præsumi iniustum, prout idem de lite concludit And. sicul. & Barba. in consi. vii. lib. secundo. Nam vtrobiq̄ eadē ratio videtur.

¶ In contrarium tamen, & contra prædicta facit textus in l. illud. in principio. ff. de p̄ sione hæreditatis. vbi dicitur, ¶ quōd nemo debet ius suum indiscussum relinquere. Et sic tex. videtur litigantibus fauere, imo eos sub p̄ena ad litem prosequendam impelle re, Cum ius suum, propter timorem litis deferentes, vt segnes, desidiosi, & negligentis homines accusentur: contra quos, vt videmus, vsucapio introducta est. vt in l. prima. ff. de vsucap. & in. §. primo. insti. eodem titu. Itaque leges castigant, & puniunt ius suum in iudicio non prosequentes. Et ideo dicitur in l. iniuriarum. ff. de iniuriis. sit iure ven tes, nemini iniuriam facere. Nec immerito in. c. prælati. de homici. lib. vi. clericis facultas conceditur repetendi res suas a latronibus: Nam legimus Sanctum Tho. Cantuariensem Archiepiscopum pro defensione causæ ecclesiæ suæ occubuisse. vt traditur in. c. sicut dignū. 7 de homici. ¶ Non. n. prohibitū est, bono, & iusto viro, ex causa litigare, vt notat Bal. in. c. primo. in si. per illum tex. vt lit. pend. Et non præsumitur improbus litigator, qui ex causa

Ps. m. x
pensio: eug

etiam possit sententiam in lite perdurat, ut notat Oldra. in consilio. clxxviii. quia spes victorie iusta videtur. ut Bal. tradit in. l. fi. in. iii. col. C. de edic. di. Hadr. col. Improbis ergo litigator in regula ista intelligitur, vel is, qui per totam aetate lites agit, ut dictum est, vel qui aliquam iniustitiae suspitionem ex lite contrahit, vel qui ex euentu litis, vt iniustus, & improbus fuerit declarans, ut dicit hic tex. regulae circa fi. Et secundum hoc, verba istius processum causam finalem inducerent, iux. vulga. l. fi. superius allegatam. cum concor. qua tradit Roma. consil. xviii. in antepenulti. col. & Alex. consil. xlii. col. v. volu. i. Sed intelligendum est iuxta ea, quae diximus in precedentibus.

¶ Vt tamen tota ista materia, & eius contraria resoluantur, distinguo duos casus principales. Primus casus est de iure communi. Secundus est, quoad effectum istius regulae. Primo casu litigans non illico praesumitur calumniosus, nisi fuerit continuus, & inueteratus litigator. Ita distingui debent, quae dicta sunt superius, & quae tradit And. Sicul. in consil. vii. col. xi. l. b. ii. & consil. xxxi. incip. omnia quaecumque, in secunda colum. lib. iiii. & in clem. i. de re iud. di. Vbi tamen quis semel, aut bis, causa repetendi, aut defendendi res suas ius suum in iudicio profectur, iudicio meo, non dicitur litigiosus, & sicut neq. mercator dicitur, qui semel, vel bis mereatur, nisi continue hoc faciat, ut tradit Domi. in. c. i. de ele. non resi. lib. sexto. Secundo principali casu, videlicet, loquendo in terminis istius regulae, non omnis, qui impetrat in terminis regulae, potest dici improbus, aut calumniosus litigator, sed ita demum, si per euentum litis per iudicem reperitus fuerit iniustam impetrationem, vel causam fecisse, vel fouisse, ut dicitur hic in tex. regulae, ibi. Et si possessorem ipsum, &c. Sed antequam hoc per sententiam sit reperitum, impetrans non dicitur improbus, dicitur tamen iniustus si regulam non obseruat. Quod patet, quia punitur, & tamen si iustus fuisset, non punitur. Quia iustus, & bonus non incidit in legem, neq. eius poena debet teneri, ut dicitur in. c. licet. de regu. & glosa in. l. ex his. ff. de legibus. Qua autem poena punitur vnus, & alter, id est, tam primus, q. secundus litigator, dicemus inferius, in vltima parte regulae. In dubio tamen impetrans beneficium possessum per annum, praesumetur iniustus, licet illa praesumptio non sufficiat, quoad hoc, ut puniri possit poena contenta in secunda parte regulae, nisi, ut dixi, per euentum litis iudici constiterit esse talem. Et hoc est, quod dicunt illa verba postea hic in secunda parte regulae, videlicet. Et si possessore ipsum, &c. Vbi ponuntur tres poene improbi, & calumniosi litigatoris, diuersae ab illis aliis tribus positis in prima parte regulae, quibus puniuntur non seruantes formam regulae anteq. constituit eos improbos litigantes esse. De quibus adhuc aliquid inferius in fine regulae scribam.

¶ Quæstio tertia.

TERTIO Quæro, & ibi, quicumq. & c. An quilibet inhabilis, etiam haereticus, seruans contenta in ista regula, possit impetrare beneficium annalis possessoris?

SOLVTIO. Videtur prima facie, q. sic, quia tex. regulae dicit, quicumq., quod verbum est vniuersale, comprehendens omnes. Et sic non recipit restrictionem habitatis personarum, ut dicit glosa in extrauagan. execrabilis, & in clem. si summus. de prebend. & tenet Rota in decisi. ii. titu. de fil. presby. Innocen. & Moderni in tract. benef. q. iii. prius partis. colum. v. cum concor. ut scribunt Moder. Papien. in. l. quidam. §. nihil. ff. de ed. nido. ¶ Præterea lex generaliter loquens, non recipit restrictionem de habilitate, sed quemlibet admittit ad impetrandum, quia non refert per quos preces porrigantur, ut dicit tex. in. l. vniuersis. C. de pre. imp. offe.

¶ In contrarium faciunt ista, quae sequuntur. Primo, & quia inhabiles ipso iure non sunt capaces beneficiorum. l. quicumq. & c. filii. cum multis. de hereti. lib. vi. tradit glosa, & docto. in. c. quo iure. viii. distinct. & alibi saepe. Igitur impetrare non possunt, ut patet in. c. primo. & ibi dixi, de rescrip. lib. vi. Intelligitur igitur regula ista de habilibus. ¶ Non obstat dictio quicumq., quia licet illa de sui natura sit vniuersalis, & sic videatur posse comprehendere omnes, tam habiles, q. inhabiles, per ea, quae dicta sunt superius, tamen illa generalitas dictionis, recipit restrictionem de habilitate, & regulatur secundum dispositionem iuris, ut in terminis probat Ias. per decem decisiones notabiles in. l. ii. §. i. preter. ff. qui testif. cog. Et ressumit Curtius iunior in consil. i. in i. & ii. colum. & dicam latius in regula de trienniali. in prima, vel secunda. q. Vbi enim lex prius in habilitate personarum, dispositio postea simpliciter

simpliciter, & generaliter loquens de personis recipit restrictionem de habilibus, etiam si loquatur per dictionem quicumq., vel per alia verba vniuersalia, ut dicit Gemi. in consil. xxxi. col. fi. Cum igitur in casu isto reperiat haereticus, & similes personae, alibi a iure damnatae, & prohibita, ut notatur in. c. quo iure. viii. distinct. & tradunt Moderni in. c. ii. de rescrip. regula ista permittens impetrationem debet intelligi, hoc permittere personis habilibus, ne sequatur absurdum. ¶ Nec obstat tex. in. l. vniuersis. C. de precib. imp. off. quia licet ad illum responderet And. sicul. in rub. de rescrip. in cle. & Fely. in. c. nonnulli. §. i. col. xiii. eo. titu. & ego diu latius in. c. i. eo. titu. lib. vi. Tamen respondetur, q. ille tex. procedit, data scientia Principis, quae facit, ut inhabiles, habilitentur. ut dicitur in. l. idem Vlpianus. §. i. ff. de excu. tuto. vel intelligitur de illis inhabilibus, qui non sunt a lege effecti incapaces, & damnati ipso iure, sicut haeretici, simoniaci, & rei maiestatis, & similes. Secus uero de aliis incapacibus a lege, non ipso iure reprobatis, ut sunt homicidae, periuri, excommunicati, & similes, de quibus loquitur Innocen. in. c. cum nostris. de concess. prebend. Nam tales impetrare possunt donec inhabilitentur, ut dicit ibi Inno. Statigitur conclusio, q. omnes inhabiles admittuntur ad impetrandum, qui non reperiuntur expresse prohibiti. Et ista omnia procedunt de iure loquendo, quia de facto possent etiam inhabiles ipso iure impetrare, & nisi exciperetur, possent conuenientibus oculis ius impetratum prosequi. Et hoc, quoad impetrantes agere uolentes contra annalem possessorem. An uero reus possessore annalis haereticus, vel illi similes defendatur regula, dicemus inferius in aliis quaestionibus.

¶ Quæstio Quarta.

QUARTO Quæro, & verum regula ista per solam eius allegationem annullat ipso iure gratiam impetrantis sicut lex communis absque aliqua productione in actis facienda?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, q. sola allegatio istius regulae, facta per aduersarium in iudicio, annullat impetrationem, & inde secuta quacumq., quod ita persuaderi potest. Primo, quia ista regula habet decretum irritans, quod de sui natura annullat ipso iure gratiam, & inde secuta, etiam si non producat, hoc patet, quia ligat ignorantes, ut in. c. si eo tempore. cum ibi notatis. de elect. lib. vi. Nam sufficit legillatorem aliquid prohibuit se, ad hoc, ut a ius in contrarium factus, sit nullus, ut late tradunt Moderni in. l. non dubium. C. de legib. Imo quod fortius est, ipse iudex, parte non opponente, potest repellere sic nulliter agentem, ut tradit Bar. in. l. ubi pactum. C. de transact. & in. l. si vnus. §. pactus ne peteret. post glo. ibi. ff. de pact. & Paulus de Cast. in. l. etiam. §. item a debitore. ff. de pe. hare. Quia decretum istius regulae prius ortum fuit, q. impetratio partis, unde quando postea impetrans agit exceptio istius regulae, quae iam est in reu natura producta, vna cu ipsa, actio ne coarrit, in quo casu potest iudex ipsam exceptionem supplere, ut dixit Alex. per praedicta iura in apostil. ad Bart. in. l. iulianus. §. offerri. in addi. prima. ff. de act. emp. Quia ista exceptio dicitur euidentis calumniae, quae equipollet exceptioni ineptitudinis, quae a iudice suppleri potest, ut late tradit Areti. in. l. ita stipulatus. in. xxxi. col. de uerbo. oblig. ¶ Nam iudex non solum tenetur supplere circa ea, quae sunt iuris, quando omittuntur a partibus, sed etiam circa consuetudinem, ut tradit Ias. post Bal. & Saly. in auth. iubemus. per illum tex. in. ii. notabili. C. de iudi. & Angel. Areti. in. §. i. in. ii. colum. insti. de excep. Et hoc adeo verum est, q. iudex possit ad iudicandum moueri etiam ex aliqua confessione, viua voce coram eo facta, licet non esset scripta in actis, ut singulariter dicit Bal. in. l. i. circa fi. C. de ma. vin. quod dicit singulariter notandum Fely. in. c. cum venerabilis. col. xv. de excep. & Alex. in. l. si is ad quem. col. penul. ff. de acquiren. hered. Si igitur iudex absq. allegatione partis, uel productione regulae, possit partem repellere, cui obstat exceptio, a fortiori poterit ipsa pars cuius interest, simpliciter regulam allegando per uiam exceptionis ipsum aduersarium impetrantem, & auctorem, repellere. Et isto casu iudex poterit ex his, quae vidit, licet in actis sibi non constet, iudicare, ut tradit Angel. in consil. cccxlii. in causa. colum. fin. & sequen. incip. primus punctus. & tenet Firmia. in tract. de episcopo. lib. iiii. par. iiii. q. ii. ut referunt quidam Moderni in tracta. nupta. fol. cxlii. ¶ Nam decretum irritans positum in aliqua lege, est tante potentiae, quod sufficit illud a parte, uel iudice allegari, ut actus sit ipso iure nullus, ut dicunt Anto. Imol. & Abb. in. c. ceterum. de rescrip. Per quorum dicta Rota in

vna Mediolanen. castrorum coram Sabineſi. de anno. M. D. xvi. iudicauit pro cardinali Senogaliſi. contra Hieronymum de Cuſano. quod decretum irritans cuiuſdam bulle Sixti. allegatum in cauſa appellationi. adeo afficeret aduerſariu. q. gratiam ſua redderet ipſo iure nulla. ¶ Prædictis tamen non obſt. contraria opinio eſt de iure. & ſtilo uerior. pro qua opi.

4 Primo facit. ¶ quia regula eius decretum fauorem poſſeſſorum concernit. ergo non ligant contravenientes. niſi poſſeſſor dicto decreto irritanti uratur. ut late probat Decius in l. pacta. que contra. in. iiii. col. C. de pact. & in. c. cum acceſſiſſent. in. iiii. col. de conſi. & ante ipſum Aretii. & Claudi. A queſi. in. l. nemo poteſt. in. iiii. col. ff. de lega. i. Et hoc prius dicit Philip. Franc. in. c. vt noſtrum. in. iiii. col. de appella. & in. c. diſpendia. in. princip. de reſcrip. lib. vi. & ſolet ad hoc allegari gloſ. in. verſic. referri in. c. i. de conceſ. præb. lib. vi. Et iſte uſus certitudinaliter non habetur. niſi poſſeſſor regulam in actis producat. quia tunc manifeſte apparet poſſeſſorem decreto regulæ uti uelle contra actorem eius aduerſariu. Nec iſto caſu auctoritas iudicis uolentis ſupplere exceptionem iſtius regulæ omiſſam. aliis quid facit. ¶ quia ubi cumq. aliqua ſunt inducta principaliter in fauorem alicuius. ſi pars omittit. iudex non debet ſupplere. neq. poteſt ad priuatam uſitatem. officium ſuum imparari. iuxta uulg. l. iiii. §. cōdemnatū. ff. de re iudi. ſi ergo futuſmedi exceptiones regularū pro omiſſis habentur. licet iudex ſciat ea parti competere. Quinimo etiam ſi ea. que competunt parti. producuntur ipſi iudici particulariter adhuc non ſufficit. nec iudex ſecundum ea iudicare debet. niſi in actis producta. & regiſtrata ſint. Et tunc dicuntur eſſe in actis. q. pars eſt citata ad dicendum contra producta. oblata copia. ut dicit Barr. Cuius opinionem pro ſtilo ſeruat hodie Rota in extrauag. ad reprimendum. in. glo. in. plano. Et ſequitur late Roma. in. conſi. d. xix. incip. In caſu propoſitæ conſultationis. Nam aliter nō poteſt iudici de iure partis conſtare. Et cui nihil conſtat. nihil agit. Quia. ut dicit Bal. in. cap. bationibus. & actis: & ideo debet iudicare ſecundum acta. & probata. uulg. l. illicitas. §. ueritas. de offi. præ. & Ang. in. ſt. qui. mo. tu. ſi. in. princip. & in. §. ſi minus. colum. v. in. ſt. de acti. ut latiffime. & eleganter proſequitur Luc. de penna. in. l. quicunq. C. de tabul. & ſcri. lib. x. & Fely. in. cap. paſtoralis. §. quoniam. colum. ſin. de offic. delega. ¶ Ex quibus omnibus inferitur. q. ſi annalis poſſeſſor conuentus. non det. & excipiat. de regula in actis. licet iudex ex ſe ipſo. uel per allegationem partis ſciat talem exceptionem ſibi competere. non condemnabit actorem imperantem. ſed poterit canonizare gratiam ſuam contra regulam. nec propterea ſententia erit nulla. ut in terminis concludit Fely. in. c. i. in. ſeptima col. de re iudi. & in. cap. paſtoralis. de fide inſtru. Cuius opinionem hodie de ſtilo tenet. & ſequitur Rota: Et ita. me præſente. in. pluribus cauſis fuit cōcluſum. & iudicatum. Præſertim in una Tudeſi. parochialis corā R. P. D. Marcello Creſcentio epifcopo Marſicano de mēſe Maio. M. D. xxviii. cui conſtabat abſentem. contra quem procedebatur per contradicatas fuiſſe triennalem poſſeſſorem. & in partibus coram quibuſdam iudicibus allegaſſe regulam. & tamen. quia illa non erat producta in actis præſatus epifcopus tulit ſententiam contra illum. ¶ Et iſta in ratione conſiſtunt. ¶ Quia. quoad effectum. q. regula Cancellarij ligent. & in iudicio faciāt ius. debent prius impetrari a papa. uel Vicecancellario. & deinde produci in actis. ſeruata ſolennitate. de qua in regula. xxvi. incip. Itē arrendens. §. eo. Quam quidem impetrandi ſolennitatem declarat Pauli. Rotæ Auditor. in. proemio extrauag. Joan. XXII. & dicam in alia queſtione. Non obſeruata igitur illa ſolennitate regula non faciunt fidem. etiam ſi habeant decretum irritans. & millicies iudici allegentur. & ita ſe habet ſtilus Rotæ. ut dicit etiā in. d. c. i. Fely. alias rationes ponens. de quibus ibi per eū.

¶ Non obſtant modo. quæ in contrarium adducta fuerunt. quia ad illa dupliciter poteſt reſponderi. Primo illa procedere. quādo ea. quæ allegari poterāt. ſunt notoria actis. nō repugnantia. ut dicit Bal. in. d. §. illicitas. & Firmia. in. d. trac. de epifcopo. in. iiii. parte. iiii. lib. q. ii. Vbi plures cauſis exceptos contra regulam ponit. in quibus iudex ſecundum conſcientiam ſuam poteſt iudicare. & vii. alios ponit Fely. in. d. cap. paſtoralis. ¶ Vel ſecundo reſponde. & iſta eſt uerior. & firma ſolutio. q. in caſibus prædictis. iudex poteſt exceptionem omiſſam per partem opponere. quando illa reſultat ex actis. Quia tali caſu actor dicitur calumniote agere. ita concludit Roma. in. conſi. xlii. viſiſq. egregie. colum. ſi. ¶ Nam quæ reſultant ex actis. dicuntur notoria. ut dicit Imol. & latiffime Moderni in. cap. ex inſinuatio. ne. de appella. Et in notoriis iudex ſupplet. ut dictum eſt ſuperius. quādo conſtat de nullo iure partis.

iure partis. ut tradunt Moder. in. d. §. condemnatum. cum concor. ut per Roma. in. conſi. cxxvii. Et etiam quando conſtat de iure partis. ſed inefficaci. quia poteſt iudex ſine parte reſpondere. ut dicit Fely. in. c. ad aures. in. i. colum. de reſcrip. Et iſtud notorium ex actis reſultans non ſolum per partem non debet probari. ſed nec allegari. ut tradit Angelus in. l. ſi. ff. de per. here. cum concor. uel ſcribunt Alexan. in. l. i. C. quando deſunt aduo. & Fely. in. c. cum ordinem. col. ix. de reſcrip. & Deci. in. l. cum quid. ff. ſi cer. peta. Et tali caſu limitatur. & declaratur dictum commune glo. in. clemen. appellanti. de appella. & Bar. in. l. ſi adulteriū cum incoeſtu. §. idem Pollioni. ff. de adulte. uidelicet. q. licet notorium non debeat probari. debet tamen allegari. Nam non procedit. quando notorium reſultat ex actis. ut prædicti doctores dicunt. Et ita etiam in punto limitat Decius in. l. lecta. in. nona colum. ff. ſi cer. peta. Licet in hoc contrarium teneat Rota in nouis titu. de appella. c. eccli. ii. in. additio. Sed ex dictis ibidem poteſt reſolui eius deſiſio. Ad propoſitū ergo redeundo. ſi ex actis apparet. poſſeſſorem annalem conueniunt allegaſſe pro deſenſione ſua priuilegium iſtius regulæ. eam producendo. licet formaliter contra partem non opponat. iudex tamen reſpondere poterit agentem. obſtante regula in actis producta. Et ita tota iſta materia intelligi debet.

¶ Quæſtio Quinta.

¶ QUINTO Querō. ¶ quid ſi in prima inſtantia non fuit oppoſitum de iſta regula. ſed opponitur in ſecunda: verum annullabitur impetratio. & acta facta in prima inſtantia. in qua tunc non fuit oppoſitum?

¶ SOLVTIO. Iſte caſus punctualiter contigit. & fuit deſiſus in Rota. de anno M. D. xvi. coram Do. Gulielmo Caſtiodoro in una cauſa Vilneſi. canonicus. & præb. ut ipſe idem in memorialibus ſuis deſiſionum meminit. Et tunc Rota conſulit poſſe in ſecunda. & tertia inſtantia de iſta regula opponi. quia per huiusmodi exceptionem regulæ. non ſolum impetratio facta. ſed omnia acta primæ. uel ſecundæ inſtantia. uirtute decreti regulæ. nulla ipſo iure eſſe decernuntur. Taliſ enim regulæ exceptio operatur effectum retro annullatiuū. & in futurum impeditiuum. Ratio iſtius deſiſionis fuit. quia exceptio iſtius regulæ eſt peremptoria. quæ poteſt quādo cumq. opponi. l. peremptorias. C. ſen. reſcin. non poſſ. Et ideo oppoſita in ſecunda inſtantia operatur eundem effectū. quoad acta præcedentia. quæ operarentur. ſi in eadē inſtantia proponerentur. ¶ Et hoc ideo eſt. quia per appellationem. quæ reſcindit iudicatum. cauſa reponitur. & reducitur in eo ſtatu ſicut erat ante ſententiam. ut uidelicet. omnia in ea fieri poſſint. quæ poterant poſt litem conſtitutam in prima inſtantia. ut declarat Bar. in. l. ita demum. C. de procurat. & Abb. in. c. i. de excep. in ſecunda colum. & in. c. paſtoralis. co. titu. Poterunt igitur exceptio iſtius regulæ peremptoria. & omnia alia incumbenta ad cauſam deduci in cauſa appellationis. quæ non fuerunt deducta in principali. ut in. l. per hanc. C. de tempo. appella. & l. ſcio. ff. de appella. & cap. cum Ioannes. de fide inſtrumen. & c. fraternitatis. de testi. cum aliis concord. adductis per glo. in. cap. conſtituit. & in. c. cum cauſam. de appella. Nam exceptio. que actionē propoſitam reſpicit. ſi deducatur in ſecunda inſtantia non dicitur noua. ſed dependens ex ueteribus cauſis. Tamen huic deſiſioni ſemper contradixit Dominus Mercurius de Vipera tunc decanus Rotæ. motus dicto Alexan. in. authen. iubemus. C. de iudi. quem ſequitur Fely. in. c. i. in. ſeptima colum. de re iudi. ¶ Vbi dicunt. q. quāuis poſt terminum ad probandum poſſint allegari iura. ut per Bar. & Bal. in. d. authen. iubemus. Non tamen poteſt allegari extrauagans. ſed eſt alleganda. producenda. & probanda in termino. quemadmodum conſuetudo non notoria. quam non poteſt iudex ſupplere. nec allegare. cum eam probabiliter igitur. ut in. c. paſtoralis. de ſi. inſtru. Ex quibus infererebat Dominus Mercurius. q. non poterat in ſecunda inſtantia excipi de iſta regula. uel ſi exciperetur de ea. q. non reuocarentur acta primæ inſtantia. niſi ex nouiter deductis. Pro quo facit deſiſ. Egidii. cccxc. Maxime quia regulæ iſtæ Cancellariæ. quoad iſtum effectum. ut nō ligent ante productio nem. dicuntur conſtitutiones ſpeciales. ut dicit Per. de Ancha. conſi. cccii. Et ideo non ligant manum iudicis. niſi producantur: & per conſequens acta. & ſententia primæ inſtantia contra regulam non productam debuiffet ualere.

¶ Tamen iſtis non obſtantibus. Rota tenuit. quod ſuperius dictum eſt. Quæ deſiſio non ſolum procedit. quando opponitur de regula in ſecunda inſtantia cauſæ principalis. ſed

etiam si opponatur de regula in causa restitutionis in integrum, aduersus sententiam latam contra possessorem annalem, et ut iudicauit Rota in una Tudefi. coram me de mense Februario M. D. xxxiii. Et hoc idem dixerunt domini in eadem causa de regula. xxix. de commissionibus causarum factis, literis non expeditis, vt videlicet, possit opponi de illa regula excipi in causa restitutionis per predictas rationes. Et idem dixerunt domini in una Masiliensis canonice, & preben. coram me de mense Decembri M. D. xxxv. In qua oppositum fuit, de ista regula annuali per condonatum in termino sententiae declaratoriae ferenda contra ipsum, cui fuerant intimatae executoriales, & voluerunt sententiam retro esse nullam. Et ad dictum Alexan. allegatum per Mercurium in. d. auth. iubemus. responderunt Domini, quod loquitur in termino probatorio vnius instantiae, non autem loquitur in diuersa instantia, vt est causa appellationis, quia dictum illius non esset verum propter doctrinas predictas. Vel dictum Alex. procedit, vbi constaret de malicia possessoris nolentis in prima instantia opponere, ad effectum magis grauandi partem in expensis, & annullatione actorum. Quo casu doctrina Bar. in. d. l. ita demum. & Abb. in. d. c. i. de excep. cum aliis allegatis non procederet, vt notabiliter probat And. Sicul. in consil. xxxv. incip. in minimis. in. ii. col. lib. iii. & Fely. in. c. ad audiendum. el. ii. de rescrip. Et ista omnia procedunt, et si annalis possessor, qui de regula excipit, fuisset condonatus per primam sententiam, quae transiit in re iudicata, & decretum contra illum fuisset brachium seculare, & uiolasset sequestrium: Nam non obstante tali uiolatione posset exceptione istius regulae iuari, et si per uiolationem praedicti sequestri perdidisset ius in beneficio. Ita conclusit hodie Rota, quae est prima Iulij M. D. xxxviii. in vna Nullius abbatis coram Reuerend. D. Ioan. Paulo Ptolomaeo, ratio decisionis fuit, quia ista regula annullat impetrationem factam, & inde secuta quae cumq. & sic annullat ipsam sententiam, & secuta ex ipsa sententia, id est, sequestrium, quod est sequella sententiae. Ita quod uiolatio sequestri non impedit exceptionem regulae. Est bene uerum, quod licet nullum esset sequestrum propter decretum istius regulae, tamen uiolans illud punitur, quia iure suo est priuatus, vt dicit de cetero. de sequest. poss. & fruct. in antiquiori. & ideo pars uictrix contra quae datur de regula poterit nouiter impetrare dictum beneficium vacans preteritum huius uiolationis. Et ita in eadem causa tenuit Rota die. xvi. Nouembris M. D. xxxix. coram eodem. D. Io. Paulo.

Quaestio Sexta.

SEXTO Quero, et nunquid ista regula super dispositis in ea inducat, seu contineat formam?
SOLVTIO. Ista quaestio deferunt ad multa, quae in sequentibus quaestionibus dicenda, occurrunt: Et ideo sine disputatione dicas, quod sic: quod multis modis probatur. Primo, quia ista regula inducit nullitatem actus. Vbiunque igitur aliqua constitutio procedit, irritando actum, illa constitutio dicitur continere formam, vt est bonus tex. in. c. si capitulum. de concessi. praebend. lib. vi. iuncto. c. dilectus. ii. de praebend. & tradit Bal. & Moderni omnes in. l. i. ff. de libe. & posthu. & est glo. in. l. fina. C. de ven. re. ciuil. lib. xi. Facit tex. in capitulo. quia propter. de electio. & in. c. Pisanis. de restitu. spoliato. cum concor. vt scribit Alexan. in. dil. i. & in. l. hac consultiissima. C. qui testa. face. poss. & las. in. l. non dubium. in. v. colum. C. de legib. & ante ipsos Roma. consil. lxxvi. C. Secundo, quia ista regula imponit poenam pecuniariam, Et vbi talis poena apponitur, datur de annullatione actus nihil dicatur, forma inducitur, vt dicit Bal. in. auth. qui semel. in. antepe. nul. col. C. quomo. & quando iud. & tradit Bar. & omnes Moderni in. l. prator. §. i. ff. de ope. no. nunci. & est glo. in uerbo tertiam. & ibi notat Bal. in capitulo. i. de mili. vafal. qui contr. est. & glo. in uerbo. tertio. in clemen. i. de vi. & hone. cleri. notat Ioan. And. in. c. ex tua. de cleri. non resi. & Anto. de But. in. c. praterea. de dilatio. Tertio, quia ista regula tradit tres solemnitates, quae non sunt inductae a iure communi. Ergo ex hoc datur intelligi, quod contineat formam, iuxta tradita per Pet. de Ancha. in consil. xxxv. Vifa quadam. & idem in consil. vi. incip. Vifo themate. in. ii. col. & concor. Signorel. in consil. clvi. in pro. cessu. in secunda col. Quarto, quia ista regula dat impetranti modum procedendi. Ergo inducit formam, vt in. c. qualiter. el. secundo. & ibi Fely. de accusa. & las. in. l. ii. §. prius. ff. de iur. & pupi. & solet allegari. tex. in. c. quia propter. de electione. Quinto, quia regula ista apponit tempus faciendi actum, quo casu per hoc inducitur forma, vt dicunt Bal. & Saly. in authen.

in authen. quae supplicatio. per illum texum. C. de preci. Impe. c. ff. Licet huic dicto videtur aduersari Alexand. in. l. prima. in principio. C. de iudic. tamen concordari possunt dicta eorum ex iis, quae tradit Abb. in consilio. xcii. statuto. in. fi. lib. i. Vltimo hic videtur inducta forma, ex eo, et quia dispositio istius regulae non solum concernit interesse priuatum, sed commodum, & bonum publicum, vt patet ex proemio, & ex poena applicanda fisco, quo casu, forma dicitur induci adeo, quod consensus partium nihil operatur, vt in. l. pruatorum. C. de pact. & probatur assumptum in. l. iii. ff. de re militari. Ex quibus omnibus apparet resolutionem istius quaestionis, quae potest esse utilis ad multa.

Quaestio Septima.

SEPTIMO Quero, et praesupposito, quod ista regula inducat formam, vtrum possessor annales, in quorum fauorem inducta est regula, possint eius fauori renunciare?
SOLVTIO. Quidam antiqui tenuerunt, quod sic, vt refert Ioan. Aloisius Tuscanus Mediolanensis, olim aduocatus et cimus, in primo volumine consiliorum. fol. xvii.
 Tamen pro vera intelligentia istius quaestio, Ego considero duos casus. Primus est, in tacita renunciacione, quae resultat ex omissione exceptionis istius regulae, possessori competentis contra impetramentum, & ista renunciatio tacita potest fieri dupliciter, aut non producendo regulam, uel eam producendo, & probationes annalis possessoris omittere: Nam non sufficit, quod possessor excipiat de regula in actis, nisi probet se fuisse possessorem annalem, vt ei coopeat exceptio, Neque etiam sufficit per testes probare, se esse annalem possessorem, nisi etiam regula in actis producat, & allegetur. Itaque paria sunt, vel non producere regulam, & non probare possessionem annalem. Istis igitur casibus tacite potest possessor fauori suo renunciare, sicut de iuramento calumniae dicitur in cap. primo. de iura. calum. lib. vi. Et ideo sententia lata contra possessor annalem non opponentem de regula, uel non probantem se esse annalem possessorem ualeret, iuxta ea, quae dicit Fely. in capitulo primo. de re iudi. & dixi superius in alia quaestione.
 Secundus casus est in expressa renunciacione, & ista expressa renunciatio potest etiam fieri dupliciter, videlicet, ante productionem istius regulae, vel post. Et vtroque casu esse dubium, si ualere renunciatio expressa. Et posito, quod sic: nunquid possit postea iudex, possessor probare uolentem repellere a probatione facienda super annali possessione, sub praetextu, quia renunciavit, & quid si post factam renunciacionem, de non utendo, regula producta, possessor renuncians probet se annalem, quia probatione uti non potest stante renunciacione: an tali casu iudex ex officio possit repellere ipsum impetramentum. Videamus igitur de omnibus istis.
 Circa primum est aduertendum, quod duae sunt partes regulae principales. Prima, quae durat usque ibi, Et si possessorem ipsum, & cetera. Et ista pars concernit interesse priuatum partis. Et ita in illa prima parte ponuntur tres poenae introductae in fauorem ipsorum possessorum. Et puto, quod quoad illas poenas, antequam impetrans incidit in secundam partem, quod possessores possint renunciare, argu. c. statutum. §. in nullo. de rescrip. lib. vi. & l. filio. ff. de iniusto rup. & l. penul. C. de pact. Et hoc casu puto, quod si de tali renunciacione regulae constaret in actis, quod iudex posset repellere possessorem a probando annalem possessionem, obstante renunciacione, et quia iudex potest repellere actum frustratorium, vt. l. vbi pactum. C. de transact. & dixi superius in quarta quaestione.
 Sed quoad secundam partem regulae, videlicet, quando impetrans per euentum litis, inueniens fuit calumniosus molestator, qui ob eam causam in alias tres diuersas poenas sic impositas incidit. Tali casu, quia dictae poenae concernunt commodum, & interesse publicum, possessor non posset isti regulae renunciare, vt in. d. §. in nullo. De quo tamen late dixerunt Moderni in tract. de forma. cap. quis possit dare, & tollere formam. fol. xviii. col. iiii. & in c. de potentia formae. fol. lxi. in. iii. col. Et isto secundo casu, si iudici ex probationibus & actis constaret, nullum ipsi imperatum competere, sed iniuste, & frivole possessorem se ipsum annalem molestasse, licet possessor renunciauerit uti exceptione regulae iam in actis productae, & ex quo tamen publice interest calumniosos, & iniustos litigantes repellere, vt in clemen. i. de re iudi. posset iudex impetrantem ipsum puniri, iuxta notata per Inno. in. c. i. de offi. vi. & Bal. in. l. i. C. quo. & qñ iu. in. fi. & in. l. ii. §. sed qa. C. de iur. calum. & not. Bar. in. l. y

athletas. §. calumniator. ff. de his, qui no. infa. & dixi aliquid supra questione quarta. Et quod possit iudex ex officio suo, eo casu, quo sibi constat de annali possessione improbus impetrantes repellere, videtur sentire Bar. in simili in. l. properandum. in princip. uerficu. sed uidi. C. de iudi. Sequuntur Moderni Asteñ. in repeti. de. sape. in decimaseptima colū. de uerbo. significatione. facit bene tex. in capitu. nonnulli. in princi. & capitu. si. de rescrip. Stat ergo conclusio, quod post probatam annalem possessionem, & regulam productam non possunt partes tacite, vel expresse huic regulæ renunciare. Ratio generalis est, quia ex quo ista regula est adita ad tollendas, & puniendas calumniosas lites, per hoc dicitur concernere principaliter utilitatem publicam, & ideo renunciari non potest, vt in terminis dicit Bar. in dicta. l. properandum. & Barba. consil. li. vi. in octaua. & nona colum. lib. secundo. considerato textu illius. l. & sequitur Decius in ca. de causis. colum. ii. de offic. deleg. Et ita hodie vigesima Nouēbris M. D. XXXVI. in simili casu concluderunt Dominus in vna Roma. pecuniaria. corā R. D. Io. Paulo Ptolomæo. pro Francisco Flores. cōtra Andream de Nouria: volentes Franciscum Flores non potuisse renunciare regulæ, de non appellando ante diffinitiuam sententiam, Ex quo in proœmio illius regulæ papa exorditur se illam constitutionem fecisse, vt litibus finem imponeret, quæ uerba secundum Rotā videntur, & principaliter interesse publicum concernere, cui per dictum Franciscum, contra quem erat producta, renunciari non potuit.

¶ Quæstio Octaua.

OCTAVO Quæro, quæ est ratio, quare regula ista annalis defendit possessore etiam absque titulo, & triennalis regula non defendit, nisi habentem saltem coloratum titulum, Cuius tamen contrarium videbatur dicendum: Nam ex quo annalis possessor est modici temporis, magis in ea videbatur requiri titulus bonus, salē coloratus, q̄ in triennali, vt sic modicitas temporis per adiumentum tituli suppleretur. Non ita in triennali possessione, quæ ratione longioris temporis, sine aliquo titulo magis sustineri possit: quæ igitur est ratio tantæ diuersitatis?

SOLVTIO. Regula ista annalis fauet possessoribus, & est inducta in odium impetrantium, vt ex eius principio apparet. Et ita Rotā interpretatione longqua tenuit. Triennalis vero regula non fauet principaliter possessoribus: propterea requirit titulum. Sed adhuc reincidimus in idem, quare magis annalis regula fauet possessoribus, q̄ triennalis, cū deberet esse contrarium, vt plus possidens, plus haberet fauoris: Præsertim cum annalis ex ceprio sit odiosa respectu excipientis possessoris, vt patet in. l. i. C. de anna. excep.

Respondeo data paritate possessionis sine titulo, magis fauendum fuit annali, q̄ triennali: Quia ille minus delinquit percipiendo fructus sine titulo. At triennalis ex hoc grauiorem causam sibi constituit, ex perseuerantia longioris temporis. ¶ Quia tanto grauiora sunt peccata, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam, capitu. fina. de con. fueru. & ideo necessarius fuit titulus. Sed hoc non releuat, quia etiam annalis possessor sine titulo non deberet per annum, nec per mensem in peccato tollerari. Et ideo quare ratione titulum in triennali exigimus, in annali saltem coloratum exigere deberemus. Et odium impetrantium non debet esse tanti, vt detentorem annalem cum peccato defenderet.

Quid igitur causa fuit, tam diuersi instituti, & contrariæ dispositionis? Respondeo, quod diuersitas est in hoc, quia annali possessori non fauet regula propter se principaliter, sed propter negligentiam impetrantis. Nam alias non data negligentia impetrantis, annalis possessio nullum fauorem tribuit possessori, cum in potestate cuiuslibet sit, impetrare quando vult, & seruire contenta in ista regula, & seruando ea, tunc annalis possessio non iurat possidentem sine titulo, quominus condēntur impetranti in fructibus, & expensis, cum adiudicatione beneficii. Vbi vero impetrans negligit ea seruire, quæ hic continentur, ipse sibi nocet, & causam damni dat, vt dicitur in. l. Imperatores. ff. de iure fisci. & tali casu punitur, vt molestator. Non igitur ex hoc acquiritur annali possessori aliquod ius, seu priuilegium, nisi quod regula punit impetrantem negligentem. Per hoc tamen non excluditur alius, & alius impetrans, qui seruata regula possit ipsum annalem possessorem conuenire, & rationem suæ iniustæ possessionis querere. ¶ Nam vnus non seruatis regulam ignauiam, & negligentiam non nocet alteri impetranti seruanti regulam.

Itaq̄

Itaq̄ ad vltimum annalis possessor, si non habet titulum, luet pœnas, succumbet, & excludetur. Sed in regula triennali alia ratio concurrens. Quia illa regula suspendit gratiam factam, & etiam nouiter impetrantes post triennium excludit, & triennalem possessorem eorum tempore vitæ suæ defendit, ac tunc, adeo, q̄ uno excluso, alius impetrans non admittitur, sed omnes pariter triennali possessore uiuente excluduntur. Itaque triennalis possessor, hoc medio, securus uiuit, & sine molestia fruit. Sed in ista regula de annali, omnia ista cessant, quia tantum annullat gratiam non seruantis regulam, non alterius, Triennalis uero omnium etiam non negligentium gratias suspendit. ¶ Posset tamen, & alia facilius ratio differentia inter utraque regulas assignari. ¶ Nam in ista regula de annali ideo non requiritur titulus, sed sola possessio, ex eo, quia regula annullat ipso iure gratiam impetrantis, non seruantis regulam, & reducit titulum in non titulum, propter odium, quod habet contra impetrantem certo modo beneficium uiuentis annalis possessoris. Itaque cum impetrans reperitur medio exceptionis istius regulæ exclusus, & nudus, propter annulationem tituli, quæ inducitur propter decretū itrans regulæ, æquum erat, possessorem etiam nullum titulum habentem, & nihil adhuc probantē in pari causa absolui debere, iuxta. c. si. de iure iuran. & l. si. C. de rei uend. quia in pari causa deficientis tituli possessori debemus, magis, q̄ actori fauere, vt dicit tex. in. c. in pari. de reg. iur. lib. vi. Sed in regula de triennali Papa non annullat ipso iure, sed tantum impetrationem suspendit, licet possessori triennali, exceptionem regulæ contra omnes impetrantes perpetuo tribuat, non tamen, ut dixi, annullat titulum impetranti, Et quia iniquum uidebatur, q̄ triennalis possessor sine titulo saltem colorato acquireret exceptionem tantæ uirtutis, contra habentem titulum bonum, ideo Papa uoluit, q̄ in dicta regula de triennali requireretur titulus saltem coloratus, vel præsumptus. Qui quidem titulus coloratus, una cum triennali possessione, in penā negligentia ipsius impetrantis titulum, licet bonum, obumbraret, ac suspenderet. In regula igitur de triennali post exceptionem titulus impetrantis bonus remanet, quæ ope exceptionis ad uitam tantum triennalis possessoris suspendatur.

¶ Sed ulterius queritur, quare magis Papa in ista regula de annali impetrantis gratiam annullare uoluit, q̄ in regula de triennali? Ratio est, quia in regula de annali est imposta forma impetranti, quam si non seruat, præsumitur improbus molestator, & ob eam causam gratia annullatur. Sed in regula de triennali non datur aliqua forma, sed apponitur tempus actioni. Vnde si aliquis est negligens in non agendo infra triennium, sibi debet imputari, si eius gratia obfuscat, & suspenditur in pœnam suæ negligentia. Damnum igitur, quod quis sua culpa sentit, sibi debet imputari, iuxta. c. damnum. de re iudi. lib. vi. Nec lex imposuit sibi hanc pœnam, sed ipse emet sibi ex negligentia sua eam incurrit. Et quia illa negligentia non est dolosa, sicut illa, quam hic incurrit, impetrans regulam istam de annali non seruando, ideo istius gratia tanquam de dolo ipso iure annullatur. Illa uero eliditur tantum, nō quia lex uoluit ibi punire actorem, sed quia actor ita uoluit, cum esset in facultate sua nolle excludi. Et ista sint dicta disputationis gratia, si quis tamen meliorem rationem differentia inueniet, eam in medium proferat.

¶ Quæstio Nona

NONO Queritur, nunquid ista regula debeat seruari extra Curiam coram legato, vel ordinario?

SOLVTIO. Considerando rationem istius regulæ prohibentis molestari possessores annales, certe uidetur tenendum, regulam ligare omnes etiam extra Curiam: quia licet dictum sit speciale, ubi tamen ratio est generalis, attenditur ratio, & nō dictum, uisq̄. l. regula. ff. de iur. & fac. ignor. Et hac ratione Rotā saepe tenuit, regulam de infirmis resignantibus habere locū extra Curiam, vt ibi dictū fuit. Suadet hoc etiam ex uerbis processuum huius regulæ, ubi, vt improbi motus perquirentium lites reprimentur, &c. Nam ista ratio processuum, quæ finalis est, militat tam in curia, q̄ extra: quia utrobique improbi litigantium motus deprehenduntur. Et istud odium improbitatis, quod non aliunde prouenit, q̄ ex huiusmodi impetrationibus factis contra uiuentē possessorem annalem, militat tam in impetrationibus, quæ sumta papa, q̄ a legato, vel ordinario extra curiam. Ergo debet fieri pariformis, & æqualis interpretatio: Nam vt fraudes cuitentur, & lites iniustæ tollantur,

regulæ, vel leges, quæ alias essent restringendæ, late interpretari debent, vt vbiq; locum habeant, vt dicit Decius de alia regula Cancellariæ loquens, in consil. cccxviii. in fi. Et ibi refert sic fuisse iudicatum in Parlamento Franciæ. † Postremo facit, quia in prouisione ordinaria, & legati etiam motu proprio factis requiritur mentio coloratæ possessionis alterius, vt tenet Abbas, & communiter docto. in capitu. cum nostris. de concessio. præbendæ. Sequitur Felyn. in cap. in nostra. in. xxix. corrella. de rescriptis. Lopus allega. x. Et non solum in talibus imperationibus requiritur mentio coloratæ, sed etiam possessionis defacto, vt tenet Ioan. Andr. & Anto. in capitu. penultimo. per illum tex. de præbend. & in. c. literas. de concess. præbend. Sed possessio annalis, aut est in dubio colorata, vt uoluit Felyn. in dicto capitu. in nostra. in trigesimo sexto corre. & habemus intentum, aut est nuda possessio facti, & idem est dicendum, uidelicet, quod debet de ea fieri mentio, & quia ex detentione possessio arguitur, vt in capitulo secundo, vt lite pendente. tradit Iason in. §. sic itaq; numero. 3. o. institui. de actio. Et quoad istum casum ista regula habere videtur concursum iuris communis.

Prædictis tamen non obstantibus, contraria opinio videtur, uerior, & communior, pro qua adducitur argumentum efficax: quia ratio, quare prætendi potest istam regulam magis curiales, q̄ exteros ligare, uidetur esse, quia impetranti a papa est imputandum, & ad malitiam, & dolum referendum, si non obseruat regulas ibi vigentes: Nam ex quo ibi publicatur a curialibus, sciri, & perquiri debent, argu. cap. i. de postula. prelator. Sicut de extræuaganti ibi nota, cuius ignorantia neminem excusat, tradunt Felyn. & Abbas in capitulo primo de re iudi. & in cap. pastoralis. de fi. instrumento. Sed ista ratio cessat extra curiam:

† Nam cum in curiis ordinariarum, & legatorum rara huiusmodi regulæ uentilentur, neque publicentur, possunt probabiliter ignorari, iuxta tex. in capitu. primo. de constitut. lib. vi. Et ideo impetrantes ab ordinario, non seruata ista regula, debent excusari. Alias uideretur nimis durum, & iniuria plenum, quod iuste ignorantes, & in partibus remotissimis habitantes, quia non didicerunt regulas Cancellariæ, punirentur tam grauibus, & acerbis pœnis hic designatis, contra tex. in capitu. secundo. de constitut. libro sexto. Quæ q̄ sint a sensu aliena, nemo non facile intelligit.

Adiuuatur etiam hoc alia ratione secundum Modernos, Quia impetratio ab ordinario contra annalem possessorem, non uidetur ita damnanda, ut columniosa, sicut illa, quæ obtinetur a papa, ideo minus punienda. Ratio est, quia ordinarius, quando confert impetranti beneficium annalis possessoris, iam habet, vel habere præsumitur certam notitiam, illius possessoris, cum uisitare soleat singulis annis oues suas, & teneatur titulos possessorum præscrutari, ut dicit tex. in capitu. ordinari. de offic. ordi. lib. vi. Et tradit Fely. in capitu. ad aures. in. xliii. conclusionem, de rescrip. Et ideo conferendo simpliciter alteri beneficium præsumitur annalem possessorem tanquam titulum non habentem negligere, ex quo melius cognoscit personas sue diocesis, q̄ papa, ut dicit glo. in clemen. secunda. de offic. ordi.

Et propter hanc causam † nulla præscriptio etiam triennis currit contra ordinariū, quominus possit remouere possessorem carentem titulo, ut tradunt omnes, & ibi latius Fely. in cap. licet heli. de simo. & in. c. sicut. in. xvi. colum. de re iudi. & est expressum in concilio Basiliensi, titulo de pacifi. poss. Et ideo impetrans ab ordinario, propter istam rationem non præsumetur molestator, nec improbus litigator. Secus tamen erit dicendum in impetrante a papa, qui præsumetur iniustus impetrans, & molestator, si non seruat istam regulam, ex eo, quia Papa in dubio non intendit concedere gratiam contra annalem possessorem, non facta mentione istius regulæ, Quia non habet, nec præsumitur habere, sicut ordinarij notitiam possessorum orbis terrarum, ob uarias occupationes rerum, propter quas multotiens non concedenda concedit, ut dicitur in capitu. si aliquando. de senten. excommu. & in. l. prima. C. de peti. bo. sublati. lib. x. & not. in capitu. i. de constitut. lib. vi. Non enim uisitat dioceses sicut episcopi, nec præscrutatur titulos possidentiu, sicut ordinarij, ut dicit glo. in capitu. statutum. de rescriptis. libro sexto. Et ideo in dubio intendit possessoribus fauere, etiam si in effectu essent detentores intrusi, quia papa in dubio iudicat potiorum esse causam possessoris. Cum igitur iustior, & certior, si iustitia impetrantis ab ordinario, q̄ a papa, & diuersa ratio inter eos militat, merito in hac regula pœnali, dicendum est, diuersum debere censer ius. Et forte ista ratione uoluit Glossator in regula. xix. de idiomate. illam regulam non habere locum in ordinatio. Sed aduertendum

tentum est, quia ratio ista morderi potest: Nam licet ordinarius titulos possessoris beneficiorum in diocesi sua existentium quādo vacant scire possit, non tamen scire præsumitur uacationes aliorum beneficiorum sui subditi possessoris annalis alibi contingentes, licet ille resuletur ex facto possessoris annalis uiuentis, de quibus loquitur ista regula: Nam hic agitur de impetrante beneficium uiuentis possessoris, Vnde si aliquis impetrat beneficium, ex eo, quia possessor annalis est execrabilis, hoc genus uacationis potest ignorari ita ab ordinario, sicut a Papa: † quia cum sint facti, censentur ignota etiam a prudentissimis. l. secunda. ff. de iur. & fac. igno. capi. i. de constitut. libro sexto. Nec uisitatio ordinarij hoc detegere potest, cum possit possessor habere beneficia in uariis diocesis, & ostendēdo titulum beneficij diocesis ipsius uisitantis satisfacit ordinario. Alia uero beneficia alibi existentia potest dissimulare, & sic ordinarius ignorare potest, sicut papa. Ex quorum possessione ignota ordinario potest resultare incompatibilitas, quæ præstaret iustam impetrationis causam. † Sic etiam si impetratur beneficium annalis possessoris per contractum matrimonij forte occulti, & incogniti ordinario, vel per simoniam. Nam in istis modis uacandi uerificantur uerba istius regulæ ibi certo modo, & tamen in istis ita potest decipi ordinarius, sicut papa. Nisi dicamus, q̄ ordinarius uisitator potest subditum suum compellere etiam ad ostendendum omnes titulos beneficiorum suorum etiam alibi cōsistentium. Ex quibus resultare posset impedimentum aliquod ad retinendum beneficium existentis in diocesi uisitantis: Et hoc facere posset sub pœna excommunicationis, quam in dubio non præsumitur quis incurrere uelle, argu. l. fi. C. ad leg. iuliam repe. Et ita per diligentem investigationem haberi potest notitia omnium beneficiorum ipsius subditi, quæ omnia cessant in Papa non uisitante. Nec obstat, quod dictum est de impetratione per contractum matrimonij occultum, uel per simoniam: Quia forte in illis uacationibus, per quas agitur ad priuationem, ista regula non procedit, ut latius dicitur inferius in alia quæstione. † Præterea, q̄ ista regula non habeat locum extra Curiam, tenuit in specie quidam celebris Doctor antiquus Viuianus de Viuianis, aduocatus consistorialis, in quoddā suo consilio redidit in causa Missinensis parochialis.

Postremo pro ista opinione adduci potest alia ratio satis concludens: quia regula anti qua Eugenij Quarti, primi conditoris huius regulæ, expresse loquitur de impetrante a se de Apostolica. Et omnia uerba illius regulæ nullo pacto possunt adaptari ad impetrationem ab ordinario extra Curiam faciendam. Vnde ex quo ista regula moderna nihil addit ad illā Eugenij, sed simpliciter loquitur, debet intelligi, & declarari secundū illam antiquā, ut, uidelicet, restringatur ad terminos tantum, in quibus antiqua regula loquitur: quia uulgatum est leges posteriores secundum antiquas restringi, & declarari debere, ut habetur in. l. non est nouum. cum. l. sequenti. ff. de legibus. & tradit late Roma. in consilio. cccxlv. incipien. Circa primum consultationis articulum. in penultima col. vbi multa iura ad hoc adducit, cum alijs concor. ut latissime scripsi in cap. primo. in glo. reuocare. de constitut. libro sexto. Et licet † aliquando lex antiqua recipiat declarationem a moderna, hoc procedit, quando lex antiqua obscure, vel inuolute loquitur, ut tradit Andr. Sicul. in capitu. super quæstionum. in tertio notabili. de offic. deleg. Et ante ipsum Alexan. in consil. cviii. col. fi. vel. iiii. Sic ecōtra, quando lex moderna generaliter loquitur potest declarari secundū antiquam, ne illam in dubio videatur corrigere, quod fieri non debet, nisi expresse dicatur, iuxta. l. iubemus. C. de testa. & quæ latissime dixi in capitu. i. de constitut. lib. vi. Nec obstat, quod Papa in ista moderna regula omiserit illa uerba (a sede Apostolica impetrauerunt) posita in regula antiqua. Ex quo uidetur innui uoluisse, regulā istam modernam indistincte, & generaliter in quacunque impetratione procedere, siue illa fiat ab ordinario, siue a Papa. argu. eorum, quæ dicit Rota in decisio. quinquagesima. titulo de rescrip. in antiq. & decisione quinta. eodem titulo in antiquioribus. & reasumit Felyn. in capitu. super literis. in. vii. colum. de rescrip. dum ibi uolunt, q̄ quando papa in supplicatione porrecta, delet aliqua, uidetur in omnibus alijs gratiam uelle concedere. Sed ad hoc respondetur, quod Papa in moderna regula delcuit illa uerba, quia non erunt necessaria. Ex quo per sequētia uerba regulæ satis colligebatur, eā loqui in impetrationibus apostolicis, quod manifeste colligitur ex genere pœnæ hic appositæ: † Nam papa iubet multari improbū impetrantē in quinquaginta florentis auri Camere Apostolicæ applicadis: Nam ista uerba inferunt, loqui regulā de impetrante in curia Ro. ab ipso Papa, non autē ab ordinario extra Curiam.

Et sic apparet, quod illa verba (a sede apostolica) posita in regula antiqua, non erant necessaria, sed potius superflua: cum hoc idem poterat ex aliis verbis regulæ comprehendi. Et breuitas in legibus commendatur, ut tradit Gemi. in. c. si. in. v. notabili. de verbo. sig. lib. vi. Et hoc etiam in ratione consistit, quia si papa voluisset, regulam in ordinariis extra curiam habere locum, dixisset, iuxta vulg. c. ad audientiam. de deci. Et isto modo arguendum videtur glo. in capitulo vt circa. in verbo adherentes. & in. c. cupientes. §. si vero. in verbo priuatur. & in. §. vel si personas. in verbo priuatur. & in. c. si forte. in verbo restitueret. de elect. lib. vi. Præterea quia videmus regulam non habere locum in gratia motu proprio, vt dicam in sequenti. q. Et tamen gratia omnes ordinarioium censentur in dubio factæ motu proprio, vt tradit Fely. post alios, quos ibi allegat in. c. in nostra. in. xxix. correllario. de rescrip. & in. c. ad aures. in. xliiii. conclu. eo. tit. allegat Card. in cle. ii. de offi. vi. qui hoc tenet. Ex quibus omnibus apparet istam opinionem satis esse equam, & probabilem. Secundo quia ita iudicauit Rota coram R. D. Raynaldo Petruccio, in vna Romana sancti Pauli, & Cesarei, in qua bis causa propofita, ita conclusit die, xliiii. & xviii. Januarii. M. D. xxxviii.

Questio Decima.

DECIMO Quæro, si ista regula habeat locum in impetrante gratiam motu proprio?

SOLVTIO. Breuiter videtur prima facie dicendum, quod sic. Pro qua opinione in dicitur tex. in cle. i. §. si. quæ ibi notat Car. in si. de concess. præ. vbi tex. ille, qui loquitur in impetrante, habet locum in gratia motu proprio, ea ratione, ut libris occuratur. Ad id est tex. in extrauag. sedes apostolica, lo. xxii. posita in tit. de præben. qui videtur loqui de impetrantibus, & tamen habet locum in gratia motu proprio, cum in eisdem militet eadem ratio, ut late dicit ibi glo. in verbo: cessat. Postremo pro ista opi. videtur tex. in. c. cū no stris. de concess. præben. secundum quod ibi declarant Anto. Imol. & Abb. & communiter Moder. vbi est tex. qd impetratio non ualeat non facta mentione de colorata possessione alterius, & tenet decisio. lxxviii. de rescrip. in anti. & tamen ille tex. procedit etiam si impetratio fuerit obtenta motu proprio, ut ibi dicitur prædicti docto. sic est dicendum in ista regula: nam dato, qd in illa nulla fiat mentio de gratia motu proprio, tamen debet suppleri, & subintelligi per alia iura de materia loquentia.

Sed prædictis non obstantibus, contraria opinio videtur de iure verior, pro qua in primis ponderanda sunt illa uerba posita hic in regula (quicumq; impetrauerit), quod quidem uerbum impetrauerit, uere loquendo, ad gratiam motu proprio adaptari non potest, cum sint inter se longe diuersa, impetrare, aut motu proprio obtinere, ut est tex. quem ibi notat Bar. & alii in. l. i. circa fi. C. de peti. bo. subla. lib. x. Hinc est, qd prohibitus impetrare, non prohibetur consequi gratiam motu proprio, ut ibi dicitur, & tradunt Moderni in c. si motu proprio. de præben. lib. vi. Quod alia ratione suaderi potest, quia ille, qui impetrat in materia odiosa, præsumitur ambitiosus, & importunus, ut dicit Io. And. in. c. duobus. de rescrip. lib. vi. in nouel. per tex. in. c. quamuis. de præben. lib. vi. A deo, qd papa uidetur potius per suggestionem ad impetrantis importunas preces, qd sponte sua gratiam concedere, quam obrem de tali impetrante male præsumitur, ut colligitur hic in uerbis processu. Sed hæc omnes præsumptiones malitiæ cessant in obtinente gratiam motu proprio, cui papa præsumitur potius ob eius meritum, qd ad eius importunam petitionem pro uidere, ut dicit Bal. in. l. quod fauore. C. de legibus. & sequitur Io. de Platea, & Moderni in. d. l. i. Ideo talis impetrans non comprehenditur sub dispositione istius regule, quia talis non dicitur improbus, nec exquirat lites, ut dicit hæc regula. Habet ergo locum in casu suo, & non in obtinente gratiam motu proprio. Suadetur ulterius ista opinio, quia ratio regule non uidetur posse adaptari ad gratiam motu proprio, ex eo, quia non est præsumendum papam sponte sua, seu motu proprio uelle concedere illud, quod per istam regulam grauissime, ut illicitum castigauit. Regula enim ista improbat factum, & animum illius, qui impetrat scienter, & ex proposito beneficium uiuentis annalis possessoris, & tales pluribus poenis hic contentis punit. Sed clarum est, qd ista improbitas considerari non potest in eo, cui forte præter eius mentem, & scientiam papa motu proprio beneficium contulit, ergo in eo regula locum non habebit. Pro qua opinione conferunt ea, quæ Ioan. de Ana. dicit

dicit in capitulo, cum sit de iud. in. iii. notabili. Vbi concludit rex. illum de impetrante loquentem non habere locum in gratia motu proprio, quia non est similis, eademq; ratio vtriusq; casus pariter etiam tex. in. l. iii. cum ibi notaris. ff. q. quisq; iur. quæ loquitur de impetrantibus, secundum communem opinionem non procedit in gratia motu proprio, vt ibi notant omnes. Et tenendo istam partem, non obstant, quæ in contrarium adducta fuerunt. Primo tex. in. d. cle. i. §. si. cum aliis. quia ad illa iura vnica patet responsio, videlicet, qd promissive, & indiffinitè loquuntur, neq; apperunt, de qua impetratione papa intelligere uellit. Itaq; ratio ibi posita potest ad utrumq; casum adaptari, quod cessat in casu nostro, vbi uerba istius regule sunt clara de impetrante loquentia. Et qd ista regula in gratia motu proprio locum sibi non vendicer, probatur euidenti ratione: quia, vt in proxima quaestione conclusum fuit, ista regula non habet locum in ordinariis extra curiam: & tamen oēs ordinarii concedunt gratias motu proprio, vt ibi dixi ex dictis Card. in cle. si. de offi. ordi. & Fely. in. c. in nostra. in. xxix. cor. de rescrip. Et ista, quæ dicta sunt de plano procedit in uera gratia motu proprio extra curiam, & spontanea liberalitate principis emanari. Secus tamen uideretur dicendum in gratia motu proprio procurata, & per fauores obtenta, prout sæpe fit: Nam tali casu possit teneri regulam talem motum proprium comprehendere, cū in eo militet eadem ratio, quæ militat in gratia impetrata, pro qua distinctione est notabile dictum Card. in cons. cxlii. in si. quem Moderni Mediolanenses sequuntur in ca. iii. in. ii. col. de rescrip. facit glo. in ver. liberalitates. in. l. si. C. de fructi. & lit. expen. quæ uult, iun. eto illo rex. qd gratia motu proprio si fiat ad impetrationem, non dicatur proprie gratia motu proprio, ite. l. iii. ff. q. quisq; iur. quæ alias locum non habet in gratia motu proprio. Procedit tamen in ista gratia motu proprio procurata: Nam talis procurans huiusmodi gratiam debet reputari magis improbus, & ambitiosus, qd simpliciter, & ordinario iure impetrans, per ea, quæ tradit las. in. §. sed & iste. in. si. de actio. cum concor. vt late ibi scribo in. viii. col. Quibus accedunt ea, quæ Andr. Sicul. dixit in cons. lvii. incip. Præclare. in tertia columna. in primo volumine. & in consilio. lvi. incip. Et quidem, in prima col. eo. lib. Faciunt ad hoc dicta las. in. l. si quis id quod. in. vi. col. ff. de iur. om. iur. & Petri And. Gamma. in tract. lega. q. xviii. lib. x. Et quod in notabili questione tradit Bar. in. l. si seruus communis §. quod uero. ff. de fur. & Abb. post Inno. in alio casu in ca. sicut. el. iii. in. vi. col. de iure iur. Ex quibus omnibus resultat ista conclusio, qd procurans haberet iuramentum, seu gratiam motu proprio, vt excludat alium, prout in casu nostro, in grauiori causa se constituit qd impetrans debito, & regulari modo.

Sed aduertendum est, qd ista distinctio non uidetur tuta, ex eo, quia Rota non tenet illud consilium Card. prout uidi iudicatum bis tempore meo: quia sufficit, qd gratia sit motu proprio, licet fuerit procurata: quia non attenditur quomodo quis gratiam obtinuit, sed qualiter uerba gratia sonant: Nam, ut inquit Saryri. Unde ueniat querit nemo, sed oportet habere. Alias rarissime gratiæ inueniuntur, quæ possent dici motu proprio concessæ, cum Pontifices hodierni iam sponte sua non moueantur ad concedendas gratias motu proprio, nisi requisiti, & rogati, ut experientia docet, pulsantibus enim, & petentibus conceditur ille fauor, iuxta illud Euageliū Marci. vii. c. petite, & accipietis &c. Alias sequeretur absurdum, qd omnia iura loquentia de motu proprio essent hodie frustratoria, quod non est dicendum, ut notat Fely. in. c. si qñ col. si. de rescrip. Et pro isto Rota stilo est notabilis deci. Bal. in. c. nisi specialis. in. i. col. ver. Pone in literis. &c. de offi. lega. quæ ibi multum comédatur. Sicul. in. ii. columna. num. 3. & Fely. in. d. c. si quando. vbi Bal. in fortioribus terminis dicit, qd et si in supplicatione concessa motu proprio dicatur, Supplicauit nobis talis &c. si tamen papa motu proprio concessit, nihilominus gratia erit motu proprio concessa, & non ad impetrationem, & operabitur uirtutem suam, ac si nihil de supplicatione dixisset. Ratio assignatur per And. Sicul. ibi, quia concessionem apostolicæ sub duplici genere conceduntur, uidelicet, uel ad instantiam, seu postulationem impetrantis, aut motu proprio, c. si motu proprio. de pre. li. vi. Quod igitur vnus supplicat, & instat, qd papa ei concedat gratiam eo modo, quo petit, & papa in signatura sua non responder, fiat, vt petitur, sed fiat motu proprio, & sic uult concedere gratiam magis priuilegiatam, & pinguiorem, qd ab eo petitur, uidelicet, motu proprio, est signum, qd noluit concedere ad supplicationem impetrantis, sed ex suo motu proprio: quia concessio unius, est exclusio alterius, ut dicit Rota in antiquis titulo de rescrip. deci. l. & in antiquioribus deci. v. Nam ex quo plures sunt motus in

principe dignosci non potest quis sit ille motus, nisi per eius verba in signatura expressa: Nam si intendit ad preces supplicantis gratiam concedere, & non sponte sua ille motus de regitur, per illa verba signaturæ, fiat, vt petitur. Sin autē intendit facere gratiam, propter meritū impetrantis ex motu mere liberalitatis, & nō propter petitionē impetrantis, tali casu respondit, fiat motu proprio: nam per hōi signaturā datur nobis signum, q̄ papa propter preces motus nō fuit, sed propter meritum petentis. Secundu quē merita presumuntur, vt dixi, papam gratiam motu proprio concedere velle, & non ad petitionem suam, vt dicit Bal. in. d. l. quod favore. quod est notandum. Et ideo si impetrans in supplicatione petata papa sibi gratiam motu proprio concedi, & papa in signatura non responderet fiat motu proprio, sed fiat, ut petitur, gratia non conferetur facta motu proprio, licet in supplicatione hoc petatur, sed erit gratia facta ad postulationem. Nunquā igitur gratia dicitur motu proprio concessa, nisi papa hoc in sua signatura exprimat, & concedat. Et ita debent intelligi omnia iura de motu proprio loquentia. Et sic hodie practicitur in curia. Iste tamen stilus, & dictum Bal. in. d. c. nisi. limitantur notabiliter procedere, quando princeps absq̄ petitione partis, esset gratiam motu proprio concessurus. Secus si alias non concessisset: quia tali casu gratia conferetur facta ad postulationem, licet papa in signatura dicat motu proprio. Ita notabiliter declarat illud dictum Bal. Decius in. c. cum. m. in. xiii. col. vers. sed adde, & in. xiiii. col. ver. non obstat dictum Salyceti, &c. de consti. pro quo facit glo. in. d. l. si. C. de fruct. & lit. expen. Quod dictum est nouum, & non tactum ab aliquo, quem legerim, secundum quod possunt plura dicta in ista materia concordari, sed vereor ne subsistat, quia illa mens papæ, an esset, vel non concessurus, videri non potest, quia de his, quæ in mente hominis consistunt, solus Deus est practicator. c. i. vt eccle. bene. Et ideo illa mens principis deprehendi non potest, nisi ex verbis, quia talis presumitur mens illius, qualis verba indicant, vt dicit tex. in. l. labeo. ff. de suppellect. leg. quia non presumitur papa verbis exprimere, quod mente non conceperit, vt dicitur in. d. l. labeo. in. fi. & tradit las. in. l. i. §. fi. in. ii. col. ff. de verbo. oblig. Et ideo concludo, q̄ quando papa in signatura sua dicit fiat motu proprio, dato, q̄ nullus nunquā animus habuerit concedendi gratiam motu proprio, nisi hominus erit vera gratia motu proprio, & in ea habebit locum tex. in. c. si motu proprio, & in. c. si pluribus. de præben. lib. vi. cū omnibus aliis de motu proprio loquentibus. Et præ dicta omnia procedunt, quando sumus in claro, quod gratia motu proprio conceditur. In dubio tamen, quando nescimus, nec apparet, an gratia motu proprio, vel ad postulationem sit concessa, tenendum est, gratiam motu proprio conferri concessam, & sic exspectanea, & libera principis voluntate, vt tradit Deci. in. consi. cccxli. viso puncto. in. ii. col. Tamen ego etiam multum dubitarem de isto dicto Deci, ex eo, quia in dubio rescriptū debet interpretari potius iustitiæ, q̄ gratiosum, & sic magis ad postulationem, q̄ motu proprio concessum, vt dicit Gemi. post Io. And. & alios in. c. si cui nulla. col. i. de præben. lib. vi. vt dixi in titulo de rescrip. co. lib. num. 16, & in tract. signaturæ. nu. 8. vbi latius scripsi.

Quæstio Vndecima.

VNDECIMO Quæro, an ista regula de annali obstat impetranti habenti forte mandatum de prouidendo ad monasterium monialium, ad quod solent per electionem, & confirmationem assumi?

RESOLVTIO. Pro resolutione distinguendi sunt duo casus. Primus, in monasteriis consistorialibus, & in illis ex quo non fit prouisio per viam impetrationis, regula non procedit, vt dicitur in alia quæstione, & dixi in regula de infir. resignanti. Aut vero loquimur in monasteriis non consistorialibus, & puto idem dicendum, ex eo, quia regula loquitur de beneficiis, quæ sui natura certo modo impetrari solent, ut innuunt verba istius regulæ ibi (si quis impetrauerit). Secus vero de beneficiis, quæ sunt electiua, vt monasteria monialium, iuxta. c. indemnitatibus. de elect. lib. vi. quæ communiter impetrantibus non conceduntur. Et licet aliquando impetrantur, illud accidentaliter euenit, regulariter tamen per electionem dantur: & iste naturalis modus prouidendi attendi debet, non accidentalis, arg. l. qui habet. ff. de tutel. c. requisisti. de testamen. cum concor. vt scribit Iason in. l. iiii. in. fi. ff. de offic. assel.

Præterea, quia quælibet dispositio in dubio interpretari debet, iure ordinario, non extraordinario

traordinario. vulg. l. Scio. §. medico. ff. de an. lega. cum concor. vt tradunt Moderni Mediolanen. in. c. inter cætera. in. iii. col. de appel. Cum igitur regula ista loquitur de beneficiis certo modo impetrandis, debet intelligi de beneficiis, quæ regulariter, & via ordinaria impetrantur, non autem de illis, quæ extraordinarie conceduntur: Nam propterea, q̄ beneficium electiuum semel impetretur, non definit eē electiuum, nec perdit naturam suam. Sicut non mendicans, propterea, q̄ semel mendicet, non dicitur mendicans, quia non perdit naturam suam, vt dicit Federi. de senis in consi. cxl. Nec doctor dicitur mercator, licet aliquando mercetur, vt probat Alex. in. l. cætera. §. si quis. ff. de leg. i. Bar. in. l. i. §. i. ff. de exerci. cū aliis de quibus per Fely. in proemio decretal. in. vers. Gregorius. col. si. Regula igitur ista loquens de beneficio impetrabili, intelligitur de illo, quod regulariter, & de natura sui est tale, sed monasteria non sunt huiusmodi, sed ad ea personæ per electionem assumuntur. Ergo regula loquens in vno, non habebit locum in alio, iuxta. c. cum in illis. §. illis. de præben. lib. vi. & in. c. si. eo. tit. in. an. Et quamuis verbum beneficii, aptum fit comprehendere maiora beneficia, hoc tamen non habet locum in materia odiosa, nisi exprimat, vt tradit Abb. in. c. penult. de verbo. signi. Et ideo Ioan. mo. in. c. inquisitores. de hære. lib. vi. attestatur se vidisse papam declarasse dispositionem loquentem de dignitatibus, non comprehendere monasteria. Et hoc idem dicit Archi. in. ca. ii. de præben. lib. vi. Præsertim, quia ista regula, respectu impetrantium, (dato, q̄ indefinite loquatur,) est poenalis, vt apparet in ea. Quo casu in materia poenali indefinita loquutio nō equipollet vniuersali, iuxta doctri. Dy. in. rubr. de reg. iur. lib. vi. l. si seruitus. ff. de serui. vrba. prædi. Nam si papa voluisset istum tex. ad ista monasteria extendere hoc dixisset, saltē per verba vniuersalia, prout fecit in regula de triennali, propter verbum, quæcunq̄, & in regula de verisimili notitia obitus, & in regula de subrogandis, & multis aliis. Sequenda est igitur consuetudo principis, iuxta. l. cum vniuersorum. ff. de re. permu. Et quia ista beneficia electiua habent suā determinationem, vt in. d. §. illis. Et sunt speciali mentione digna, & si non exprimat, non comprehenduntur, vt habetur in cle. i. de præben. tradit notabiliter, & latissime Fely. in. c. in nostra. in. xxxi. & xxxii. cor. de rescrip. Maxime quando beneficium electiuum, est monasterium, & sic dignitas Abbatialis, quæ requirit maiorem expressionem, & Adeo, q̄ non solum appellatione beneficiorum, sed etiam inferiorum dignitatum non comprehenduntur, iuxta no. per Archi. in. c. ii. de præben. lib. vi. & tenet Oldra. consil. xiiii. maxime, col. si. Et facit, quod dicit Domi. in consi. cxxi. & pro ista opi. conferunt omnes rationes, quas ponit Lap. alleg. lxxiiii. col. pen. Ex quibus omnibus concludo, regulam in talibus dignitatibus non habere locum, & per consequens non obstat habenti prouisionem, nec etiam impetrationem. Et ita reperio in terminis istam opinionem adnotasse Reuerendissimum Cardinalem Sanctorum quatuor seniores in suis memorialibus.

Ego tamen de ista opinione multū dubito, ex eo, quia ista regula fuit adita in fauorem possessorum, & in odium impetrantium. Propterea, quia vexant possessores viuentes. Et ideo regula in sui proemio tales impetrantes improbos appellat: qui viuentes possessores insequuntur. Vnde ob eam causam huiusmodi ambitioni, & illaudatæ cupiditati modus est hic positus, quem impetrantes, si voti compotes fieri cupiunt, seruire tenentur, alias male de tali impetrante suspicatur. Quod si poena istius regulæ regulariter in quocunq̄ beneficio locū habet, & talis impetrans improbus iudicatur, multo magis improbius, & ambitiosior iudicabitur is, qui monasterium monialium, natura sui electiuum, impetrare conatur. Quia tunc peccat in duobus, videlicet, non seruando regulam, & quia impetrauit monasterium, natura sui nō impetrabile, nec solum per impetrationē concedi. Et ista omnia de plano procedunt, nisi monasterium iam esset solitum impetrari: quia per hoc videretur admitti natura sua primæua. arg. c. cum de beneficio. de præben. lib. vi. Sicut videmus, q̄ regula ista procedit in archidiaconatibus, & quæ sunt maiora, & præstatioa monasteriis, vt dicit Abb. in. c. per tuas. in. ver. excellentiores. de simo. Et pro ista opi. facit, vt dicamus, regulam contra taliter impetrantes locum habere, ne religiosi, & monachi in monasterio resistentes, & diuinis inferuentes, per lites certo modo procuratas, distrahantur, quod toto tit. ne cle. vel mo. prohibetur. Finaliter, ut tota hæc materia uno uerbo cōcludatur, distinguendi sunt duo casus. Primus, quando aliquis de monasterio prouidetur, & tali casu regula non habebit locum, per ea, quæ dicta sunt. Secundus casus est quando monasterium impetratur, tunc obstat regula rationibus supradictis. Et ita per prædictas rationes iste casus

modernis temporibus in Rota decisus fuit, coram. d. Nicolao de Aretio in quadam Con-
sentina monasterii, vt tunc D. Io. Bap. de senis, & Iacobus de nigris sacri consistorii adu-
cati adnotarunt.

¶ Quæstio Duodecima.

DVODECIMO Quæro, ¶ an impetranti beneficium contra capitulum alicuius
ecclesie possessorem annalem obstat ista regula?

SOLVTIO. Fuit dubium hoc positum tempore Pauli secundi in Rota. Et tunc qui-
dam A. de Benzis ex primariis illorum temporum aduocatus tenuit, regulam isto casu nō
habere locum. Quod ex eo persuadebat, quia verba regula non poterant in. c. possiden-
te verificari, quæ requirit expressionem nominis, gradus, & nobilitatis possessoris in im-
petratione faciendâ, hæc enim potius singulares possessores, q̄ capitulum, vel collegium
respicunt. Ergo tali casu regula non habebit locum: nam quibus verba legis non conue-
niunt, neq̄ ipsa dispositio conuenire videtur. l. si seruum. §. non dixit prator. ff. de aqua
quoti. & est.

Quod vero nomē, gradus, & nobilitas capituli exprimi non possunt mani-
feste apparet, ¶ quia capitulum est persona representata. l. mortuo. ff. de fideius. c. romana.
§. in vniuersitate. cum ibi notatis. de sen. excom. lib. vi. In quo nec gradus, aut nobilitas
subsistere potest, nisi forte velimus singulos de capitulo considerare, quod fieri minime po-
test, iuxta. c. liberti. xii. q. ii. & §. qui manumittitur. & l. sed si hac lege. §. qui manumittitur.
cum vulg. ff. de in ius voc. Et est enim absurdum, q̄ in impetratione beneficii tot canonicorum
nomina, tot gradus, & singulorum nobilitatem, impetrans exprimere teneretur. Quod
etiam si commode talis expressio fieri posset, alia tamen ratio repugnat, cum alia sit capituli
aliā singulorum possessio. Et dato, q̄ aliqua particularis persona nomine capituli possi-
deret, illius tamen nomen, gradum, aut nobilitatem exprimere non licet, cuius ille non dici-
tur possidere, qui alieno nomine possidet. c. cum venissent. de resti. spoli. Procedit ergo re-
gula in terminis suis, quando contra singularem possessorem fit impetratio. Nec etiam se-
cunda pars regula hoc casu potest habere locum, cum dependeat a prima, quasi eam in ne-
cessarium antecedens præsupponens.

Addo vnū aliud, quia satis notum est, ¶ q̄ dispo-
sitis simpliciter loquens de personis, nunq̄ comprehendit collegium, vel capitulum, nisi ex-
presse dicatur, ut late per plura iura, & rationes probat Roma. de collegio auditorum Ro-
tæ loquens, in consil. cccxxxvi. incip. q̄ indulgendum & c. Sed in regula ista nulla fit mentio de
capitulo, igitur in eo regula non habebit locum.

Sed istis rationibus non obstantibus, contraria opinio defendi potest, istis fundamentis.
Primo, quia regula ista, quæ indistincte loquitur, non astringit impetrantem præcise con-
tra graduatum possessorem impetrare, sed impetrandi licentiam generaliter cōtra gradua-
tum, & non graduatum concedit. Si igitur possessor graduatus est, exprimet impetrans gra-
dum, & ea, quæ hic dicuntur: Si vero graduatus non est, aut in eo possessore cadere gradus,
nec nobilitas potest, tali casu regula impetrantem ad ea exprimenda non astringit, sed ser-
uabit alia contenta in regula, quæ seruari possunt, in quibus regula procedet, & locum ha-
bere poterit. Concludo igitur, q̄ si in re inanimata, & incorporea, seu in corpore represen-
tato, quale est capitulum, fieri prædictarum qualitatum expressio nō possit, in eo regula nō
procedet, quoad illam particulam, seruabit tamen impetrans regulam in aliis eius partibus
substantialibus, propter quas principaliter fuit ædita: Nam et quot annis capitulum posse-
dit, & causam, quare illi ius non competat, exprimere debebit, & omnia, quæ in secunda, &
tertia parte regula continentur: quod si non fecerit, obstat ei regula, quæ magis in istis ali-
is requisitis seruari debet, q̄ in parte illa expressionis gradus, & nobilitatis, quæ nihil impor-
tant, & quibus communiter derogari solet: Nam ratio regula in sui processu (vt lites re-
primantur) magis respicit partes alias, q̄ expressionem gradus, & nobilitatis, vt dese pater.
Et ideo istius secundæ partis, quæ iustificationem, & prosecutionem causæ respicit, nunq̄
aut raro fit derogatio.

¶ Quæstio Decimatercia.

DECIMOTERTIO Quæro, ¶ nunquid regula ista procedat, contra impe-
trantem, qui ad effectum, vt contra eum de ista regula excipi non possit, ante suā im-
petrationem, possessorem ipsum ante completum annū a possessione deiici curauit?

Solutio.

SOLVTIO. Videtur dicendum, q̄ non, quia exceptio istius regulae datur possessore
ri dumtaxat, & non omni possessori, sed tantum possessori immediato. Ista omnia proban-
tur in tex. ibi (per annū immediate præcedentem pacifice possessum, &c.) & ibi infra (sex
menses possessorem ipsum &c.) Itaq̄ tota ista regula est fundata in possessione illius, con-
tra quem impetratur. Sed in casu proposito expoliatus ab alio, amittit possessionem. Ergo
illi non competit exceptio istius regulae: quia cui non adaptantur verba dispositionis, neq̄
competit ipsa dispositio. l. si seruum. ff. de acqui. hære. ¶ In contrarium facit, quia fraus, &
dolo nemini patrocinari debet, vt in. c. sedes. & c. ex tenore. de rescrip. sed si iste possessor
dolo, & fraude impetrantis spoliatus de regula excipere non possit, impetrans ex dolo, &
malitia sua commodum reportaret, contra tex. in. c. eum, qui. de præben. lib. vi. ergo, vt in
eo puniatur, in quo deliquit, est dicendum hoc casu, possessorem expoliatum in odium im-
petrantis, reputari pro possessore annali, ad effectum excipiendi de ista regula, cum per eū
non fiteat quominus integrum annum completeret, ac per impetrantes malitiam factum
sit, quominus possideat, iuxta text. in. l. i. §. sed, & aristo. cum concor. ibi positus in glo. ff.
q̄ vi. aut clā. ¶ Et ista omnia a fortiori procedent quando idē impetrans post impetratio-

nem factam contra possessorem eundem spoliaret sua possessione, ¶ prout contigit in cau-
sa Hispalen. Scholastria. in qua Sebastianus Ponze post impetrationem spoliatus D. Frā-
ciscum Solis episcopum Balneoregien. ad effectum, q̄ episcopus exciperet de regula, prout
exceptio, Sebastianus spoliator replicaret, episcopo exceptioni regula non esse locum,
quia episcopus nō erat possessor tempore exceptionis regulae, & ideo isto casu per Rotam
conclusum fuit locum esse regulae: quia per episcopum factū non fuerat, quominus possi-
deret, & ideo pro possessore habitus fuit, ad effectum exceptionis regulae. Et ita post plu-
res informationes in dicta causa Hispalen. decisum fuit hoc dubium die. xviii. Octobris
M. D. xxxiii. coram D. Nicolao Aragona. Et ille punctus decisus fuerat per Rotam præ-
supposito vero spolio dicti Sebastiani, de quo fuit postea latissime disputatum, vt dicitur
inferius in proxima, & aliis. q. Et sic patet responsio ad contraria: Nam sicut pro possessore
re habetur, qui dolo desit possidere. l. qui dolo. ff. de re. iur. Ita & ille, qui dolo aduersarii
desit possidere, reputabitur possessor, in damnum, & præiudicium doli, vt est tex. &
ibi gloss. in. c. contingit. de dolo, & contur. & in. l. quamuis. ff. de bon. auth. iu. possi. Itaq̄
poterunt verba, & mens istius regulae in tali possessore verificari.

¶ Quæstio Decimaquarta.

DECIMOQVARTO Quæro, ¶ an impetrans impeditus per possessorem an-
nalem quominus causam expediret infra annum, excusetur a poenis regulae?

SOLVTIO. Iste etiam casus ventilatus fuit in Rota in prædicta causa Hispalen.
Scholastria. ¶ Pro cuius intelligentia in facto præmittendum est, q̄ D. Franciscus de Solis
episcopus Balneoregien. cōmisi causam super. d. Scholastria in possessorio, & petitorio
contra Sebastianum Ponze aduersarium, a quo se spoliatum prætendebat vigore cuiusdā
breuis apostolici de dicta Scholastria, Sebastianus vero contrarium assererat, ex eo, quia
in dicto breui erat clausula illa apposita, videlicet, q̄ capere possessionem posset sine vitio
spolii &c. vigore dictæ commissionis, episcopus Sebastianum infra sex menses ad iudiciū
euocauit, & sic impleuit vnā partem istius regulae, Deinde Sebastianus, cum procederet
contra episcopum, & seruaret aliquos terminos in petitorio, episcopus petitorium suspen-
dit, & contra. d. Sebastianum commissionem reductoriam breuis ad ius commune impe-
trauit, vigore cuius obtinuit primam sententiam contra Sebastianum in spolio, cui purga-
to spolio Sebastianus paruit, & causam petitorii contra episcopum continuauit: Verum,
quia propter suspensionem petitorii per episcopum obtentam factum fuit, quominus, Se-
bastianus super petitorio causam vsq̄ ad sententiam inclusue, iuxta formam istius regulae
prosequeretur, Episcopus contra illum de regula ista exceptio, Sebastianum respondebat
per ipsum factum non fuisse, quominus impleteret requisita istius regulae, sed suspensio pe-
torii per episcopum facta in causa fuit, ne ipse causam vsq̄ ad sententiam prosequeretur.
¶ Dubitatum fuit quid iuris? Solutio. Super isto puncto Rota conclusit Sebastianum excusa-
ri, & illi regulam non ob stare. Non quo ad primam partem, quia ex quo episcopus traxit
Sebastianum infra sex menses in iudicium, & sic seruauit primam partem istius regulae

diligentia episcopi Sebastiano prodesse debuit, argu. l. petende. C. de tempo. in integ. rest. & in notabili casu tradit Bar. in l. in sacris. la. iii. in fi. C. de prox. sacri. lib. xii. Nam ta-
 2 lis diligentia est communis, & prodest vtrique parti, prout de appellatione dicitur in l. am-
 pliorem. C. de ppella. & de dilatione in d. l. petende. & sicut etiam dicitur de commissione,
 vel rescripto per unam partem impetrato, quia efficitur commune inter ipsos litigantes,
 vt in decis. secunda. de dolo, & contu. in antiquiori. tradunt Felyn. & Moder. in rubri. de
 rescrip. facit tex. in l. fina. C. de fruct. & lit. expen. & est decis. vii. & xlvii. & lxi. in no. que
 bene in proposito faciunt. Per quæ modo de hoc mense Decembri. M. D. xxxix. veniuntur
 in Rota pulchra difficultas coram R. P. D. Petro Vortio in causa Bononiens. fideicommissi,
 nunquid appellatio, cum illa clausula quatenus sententia veniat coram se, iuret aduersarium
 non appellentem, pro quo videndum est per Decium, & alios in c. si duobus. & in c. oblate.
 de appella. per Philip. Franc. in cap. sæpe. colum. vii. eodem titu. Et quia causa pendet ni-
 hil amplius dicam. De quo tamen adhuc aliquid dicam inferius in alia questione. Et ista
 procedunt quantum ad primam partem regulæ. Sed vt dicam in alia questione, quoad
 secundam partem regulæ idem concluderunt domini, ista ratione, quia si Sebastianus
 vsque ad sententiam causam super petitorio prosecutus non fuit, hoc impedimentum
 causatum fuerat per Dominum Episcopum eius aduersarium, qui petitorium susceperat
 & stante suspensione nihil poterat Sebastianus agere. Et quamuis possit dici Sebastiani
 culpa impedimentum obuennisse, qui episcopum exspoliare non debuerat, nihilominus spo-
 lium processit principis autoritate, qui uoluit in suo breui Sebastianum possessione ca-
 pere posse, sine vicio spoli. &c. Nec obstabat, qd Sebastianus cogi. are poterat breue apo-
 stolicum ad terminos iuris communis potuisse reduci, prout reductum fuerat, quo casu fa-
 cta reductione, cedere debebat, quia ad hoc responsum fuit, qd Sebastianus etiã sperare po-
 terat de liberalitate eiusdem principis, qui breue suu confirmare, & manutene possent. Nã
 litigans non debet diffidere de iure suo, nec de victoria, vsque ad finem litis, vt dicit Bal. in
 3 l. fi. in quarta colum. C. de adict. di. Hadri. tollen. & Quia in re dubia non tenetur quis ce-
 dere, sed potest expectare sententiam, per quam res fiat clara, vt in notabili casu tradit Ge-
 mi. in cap. ii. in glo. fi. de rescrip. lib. vi. & ante ipsum Roma. in consil. cccxix. colum. iiii.
 uersic. ceterum. Quorũ dicta approbavit Rota in causa Leonens. parochialis de lared cor-
 ram. d. Nicolao Piccolomineo die. xvii. Februarii. M. D. xxxiii. vnde sicut episcopus spe-
 rari reductionem breuis, & obtinuit, ita Sebastianus poterat sperare reualidationem breui-
 4 tis, atento bono titulo suo. Nã in istis beneficalibus futuri euentus sunt considerandi, pro-
 per varia iura, quæ quotidie ex liberalitate Papæ in signatura nascuntur. Et ob eam causam
 dicitur in l. qd debetur. ff. de peculio, qd dubii sunt euentus litis. Ponit igitur Sebastianus
 sperare ius suum reddi melius, prout postea apparuit ex detectione non iuris episcopi in
 petitorio, qui non poterat possidere scholasticam, quæ prius ipso iure per promotio-
 nem ad episcopatum, ob non expeditionem literarum retentionis, infra sex menses vaca-
 bat, vt cautum erat in breui promotionis epi. Itaq; cum in istis beneficalibus nõ possimus
 nobis crastinũ polliceri, cum quotidie, vt dixi, nascantur iura ex vbertate sedis apostolice nõ
 tenebatur Sebastianus illico cedere, sed euentum sententiæ expectare, prout fecit: nam q̄pri-
 mum in possessorio condemnatus fuit Sebastianus, statim possessioni celsit, suspenso igitur
 petitori in causa fuit, quominus Sebastianus ius suu vsq; ad sententiã prosequeretur,
 illud igitur impedimentum debuit eũ excusare quoad requisita istius regulæ: Nam satis est
 Sebastianum hoc casu fraude, & dolo caruisse, a quibus qualibet causa etiam iniusta, & sit
 pina excusat, vulga. l. si plagii. ff. de plagia. Per quæ iura voluerunt docto. maxime Ioan.
 Andri. & Anto. in c. dudum. de electio. & in c. non potest. §. i. de præben. lib. vi. Vbi no-
 rat Domi. & in c. si. de elect. eodem lib. & Ioan. And. & Anto. in capitu. constitutus. de ap-
 4 pella. & in c. de multa. de præben. & Quod dispensatio quibus subrepticia excusat assequen-
 tem, secundum curatum a poena extraiag. execrabilis. Quod dictum sæpe approbavit Ro-
 ta, tempore meo, & de temporibus suis idem attestatur D. Guilhelmus Auditor, in collecta
 neis decisionum. titu. de reg. iur. Præsertim, cū procliuiores simus ad absolendum, q̄ ad
 condemnandum, iuxta. l. arrianus. cum vulga. de actio. & obli.
 Præterea pro ista opi. Rotæ facit, quia dum in medio causæ aliqua incidentia discutimur,
 tur, tẽpus istius regulæ currere non debet, vt voluit Glosator hic, & Bal. in simili in l. con-
 tra maiores. C. de inoffi. test. Qui notabiliter per illum textum dicit, quod quando duo
 sunt in

sunt in iudicio, quæ non possunt simul intentari, tunc diligentia circa vnum prodest alte-
 ri remedio, & facit, qd non currat tempus in eo. Et idem dicit Bald. in l. prima. C. de iur.
 calum. columna secunda. ver. vltimus nota. & quod notar Domi. in capitulo cupientes. §. qd
 si per viginti. in vers. videbitur. de elect. libro sexto. cum concor. ut notabiliter scribit
 Deci. in capitulo pastoralis. in sexta columna. nu. x. de excep. Sed in casu nostro ista duo,
 videlicet, petitorium, & possessorium simul intentari non poterant, propter suspensio-
 nem petitorii, sed diligentia tantum facta reperitur ab vtraque parte in possessorio. Ergo
 diligentia illa facit, & operabitur, qd tempus istius regulæ interim ad decidendum petito-
 rium non currat, & per consequens non debet hoc Sebastiano præiudicare, quia per eum
 non stetit, vt dicit Domi. in capitulo primo. §. solet. in quinto notabili. de resti. spolia.
 libro sexto.

Accedat prædictis, quia per istam regulam quædam præscriptio annalis induci vides-
 tur, quo casu vbi præscriptio ex lapsu temporis consideratur, quodlibet impedimentum
 etiam iniustum excusat a lapsu termini, ex eo, quia in tali præscriptione solum attenditur,
 agendi potentia, vel impotentia, & sic negligentia, non autem delictum. Ita notabiliter di-
 5 cit. Hostien. in capitulo primo. ver. item si. de præscrip. Vbi per hoc concludit, & qd epi-
 scopo hæretico, ex quo est impeditus agere propter hæresim, non currat præscriptio, per
 iura, quæ allegat in principio illius capitulo, & tamen constat, hæreticum fuisse impeditum
 culpa sui, in cuius facultate erat, remouere impedimentum. Ita hic est dicendum, & a for-
 tiori in Sebastiano, qui de facili remouere impedimentum non poterat, propter fauorem,
 & privilegium possessorii. Postremo prædicta omnia iustificata fuerunt, ex eo, quia pos-
 sessio episcopi fuerat infecta propter decretum irritans in breui promotionis sue positum:
 Nam eo ipso, qd non expediuit bullas retentionis infra sex menses, inducta fuit vacatio
 Scholasticæ ipso iure, & intrabat regressus Cardinalis Sanctorum quatuor. Ex cuius ces-
 sione habuit Sebastianus, talis igitur infecta possessio non erat consideratione digna, pro-
 ut in similibus terminis, quoad istam regulam consuluit Ioachinus de Narnia, olim aduo-
 catus excellens in quodam suo consilio incip. an Dominus Herneus. posito in lib. primo
 allegationum. fol. cccxcii. in causa Naneten. ecclesie sancti Nazarii.

Pro contraria vero parte, & sic pro episcopo fuerunt per Dominos adducta motiua se-
 6 quenda. Primo, quia ista regula inducta est in odium impetrantis; quo casu impetrantis ne-
 gligentia non attenditur, ex quo propter non factum imponit poenas. Vnde resulat illud,
 & quod ubi impeditus potuit tollere impedimentum, & non fecit, sibi imputatur, vt in ca-
 pitulo vnico. de custo. euchar. & tradit Roma. consilio. ix. cum concor. vt scribit Fely.
 in capitulo cum inter. col. x. ver. vtrum excommunicatus. de excep. & in capitulo ex trans-
 missa. columna prima. de præscrip. Sed Sebastianus potuit tollere, cedendo spolio. Igitur
 & cætera. Nam paria sunt, quem non fuisse impeditum, vel potuisse impedimentum tol-
 7 lere. capitulo fin. cum ibi notatis. de elect. qui enim potest facere, vt possit, iam videtur
 posse. l. qui potest. ff. de re. iur. cum concor. de quibus ibi per Modernos.

Secundo, quia præsupposito, qd Sebastiano tempus non curreret, debuit tamen Seba-
 stianus protestari Auditori coram notario, per ipsum non stitisse, quominus causam suam
 per petitorio expediret, iuxta glo. in verbo proposita. in capitulo cupientes. §. qd si per vi-
 ginti. de electio. libro sexto. & sequitur Glosator hic in quarta columna. & Ias. in l. prope-
 randum. §. si autem vterque. C. de iudic. & alibi sæpe Fely. Et ita in terminis istius regu-
 læ fuit olim dictum in Rota in causa Salzburghen. beneficii Sancti Nicolai, vt patet in
 consilio Ioachini, tunc aduocati incip. Vacante, & cætera. posito inter suas allegationes.
 vol. xiiii. fol. cclxiiii. alias. lx. columna fin. Et pro ista opinione optime facit, quod di-
 7 cit Rota in no. decis. cii. quæ vult, & qd appellans, qui habet annum ad prosequendum
 appellationem, infra annum committat causam super attentatis, si appellans habet victo-
 riam in attentatis, non currit sibi tempus, sed excusatur: secus autem si succubuit.
 Et illam decisionem sequitur Philippus Francus in capitulo ex ratione. in. viii. columna.
 de appel. pro qua est expressa autoritas Bald. in authen. ei qui. circa princip. C. de tem-
 po. appel. Cum igitur in casu isto Sebastianus in possessorio succubuit, merito dicendum
 est, illi currisse tempus regulæ. Ex istis igitur apparet articulum esse disputabilem, quibus
 omnibus bene, ac diligenter discussis Rota die. xvii. Octobris M. D. xxxiii. coram eodem
 Domino Nicolao tenuit, conclusit, & firmavit, primam opinionem, videlicet, Sebastia-
 8

num excusandum fore, & in poenas regulæ non incidisse, pro qua opinione ultra prædicta faciunt ista, quæ sequuntur. Primo, quia clarum est in iure, impedimentum superueniens nõ attendi, vt inquit Bald. in l. sicur. C. de præscrip. xxx. anno. in prima columna, Sed isto casu impedimentum Sebastiano superuenit, igitur non debet attendi.

¶ Secundo, quia quando impedimentum non euenit facto impetrantis, sed extrinsecus contingit, non debet sibi imputari, vt tradunt Docto. in capitulo quia diuersitatem. de cõcess. præben. & ibi Abb. columna fin. Sed in casu isto Sebastiano a principio non præstitit impedimentum, quominus posset super petitorio procedere. Nec breue Sebastiani, a principio dedit causam immediatam huic impedimento, Ergo non obstat Sebastiano. Stradetur hoc, ratione, quia causa immediata impedimenti, quominus Sebastianus posset petitorio agere, fuit commissio episcopi reductoria ad ius commune, & suspensio petitorii facta per eundem episcopum, Quibus, licet breue Sebastiani de capiendõ possessionem causam dederit, non tamen immediatam, sed mediatam, quia breue non fuit ordinatum ad hoc, vt prohiberetur prosecutio in petitorio, Quo casu quando culpa non est ordinata ad casum, casus non debet imputari, vt tradunt communiter Docto. in l. secunda. ff. si quis cautio. & Roma. consil. ix. incip. quod pars. Nam sola negligentia in istis punitur. Vbi igitur non fuit aliquis negligens, non impeditur agere, sublato impedimento, vt tradit Bald. in authen. nisi triennale. circa princip. C. de bon. mar. cum uulg. traditis per Fely. in capitulo ex transmissa. de præscrip.

¶ Tertio, quia licet de iure ciuili impedito culpa sua currat tempus, tamen hoc non ita procedit de iure canonico, vt dicit Alexan. in consilio. lviij. viso, & perlecto. circa fili. sequitur las. in §. rursus. in sti. de actio. allegant tex. in capitulo quia diuersitatem. de concef. præben. quem ad hoc dicitur singularem. Et hoc sequitur ibi Imo, & Præposit. in. c. i. in. iiii. columna. quo tempore mil. in vii. feu.

¶ Non obstat, quæ in contrarium adducta fuere. ¶ Primo, quod regula ista inducta fuit in odium impetrantis: Nam responderetur hoc esse verum, quando deprehenderetur in negligentia notabili, nec aliquam haberet excusationis causam, vt hic: Nam tunc poena regulæ procedit: secus vero ubi est causa excusationis, vt superius deductum est.

¶ Nec obstat, Sebastianum potuisse tollere impedimentum, quia responderetur non esse verum: quia pendebat hoc ex voluntate episcopi aduersarii, qui suspenderat petitorium, Et sic non pendebat ex voluntate, vel potestate Sebastiani. Nec obstat, quod Sebastianus dedit causam, quia responderetur, quod illa causa imperationis breuis non fuit ordinata ad hoc, quia per illud breue non fuit prosecutio causa impedita. Nec obstat etiam, quod Sebastianus debebat cedere: quia, vt dictum fuit, non reperitur hoc iure expressum: Nam nemo tenetur ius suum indiscussum relinquere, vt dicitur in l. illud. in principio. ff. de peti. hære. Vltimo non obstat illud de protestatione, quia responderetur, illud procedere quando impedimentum prouenit a iudice, secus si prouenit a parte. ¶ Quia tali casu licet protestatio ad cautelam sit utilis, tamen quando impedimentum non obuenit culpa iudicis, protestatio non est necessaria, vt dicitur in l. cum ipse. ff. de excu. tuto. & traditur in capitulo ex insinuatione. de appella. & per Bar. in l. senatus. ff. de offi. præsid. In poen. in capitulo ex ratione. de appella. Et ibi hoc late probat Philippus Francus in quarta columna. Et ita debet intelligi, quod dicit Antonius de Butrio in consilio. xxviii. Abb. in capitulo plerunq. de rescrip. Et cum prædictis concurrat Petrus de anchara. in dicto capitulo cupientes. & Imol. & Moder. in capitulo fin. de appella. Et ita in terminis istius regulæ, & impedimenti declarat ille doctus Glossator Prag. sanctio. titulo de pacia. si. posset. in ver. protestari. columna fin. De qua tamen protestatione in specie dicitur infra ferius in sua propria questione.

¶ Non obstat etiam decisio Rotæ. cii. superius allegata, quia loquitur quando idem appellans causam commisit super attentatis. Sed in casu nostro Sebastianus impetrans non commisit causam super spolio, sed episcopum. Igitur superius extra casum: Nam primo casu ipse idem præstat sibi impedimentum, secus in secundo casu. Vel dicas, quod illa decisio non est ita simpliciter vera, sed debet intelligi secundum ea, quæ notat las. in l. contra maiores. in fi. C. de inoffi. testa. Et ad eam responderet etiam Decius in. c. ex ratione. de appella. Stat igitur conclusio firmata per Rotam, quod prædictum impedimentum excusata poenis istius regulæ. Et ita etiam in vna Conuersana Archiep. sbyteratus coram me conclusit Rota. xxvii. Februarii M. D. xxxiii.

Quæstio

DECIMOQVINTO Quæro, ¶ an derogatio regulæ facta in commissione directa primo Auditori iuret ipsum impetrantem, quoad gratiam subrogationis, vel si neutri impetratam coram secundo auditore in secunda instantia?

SOLVITIO. Alias tempore felicitis recordationis Sixti pape quarti in Rota iste casus discussus fuit, videlicet, Ioannes Carlin. & Adam impetrarunt, beneficium possessum per Ioannem Erph reum conuentum. Sed Adam, qui erat posterior in data, commisit causam contra dictum Ioannem possessorem annalem, cum derogatione istius regulæ in totum. Ioann. Erph possessor dat de iure dicti Ioann. Carlini primi impetrantis. Et quia dictum ius Ioann. Carlini oppugnabatur ab Adam. Ex illo capite, quia non fecerat mentionem de ista regulæ, nec vnus, nec alter obtinuit, tanq̃ se inuicem confundentes. Sed Ioann. Erph obtinuit in ista prima instantia absolutoriam tantum, a qua appellauit Adam. Et lite pendente coram secundo auditore moritur Ioann. Carlin. Adam obtinet mandatum de subrogando directum isti secundo Auditori, continens in se gratiam si neutri absque derogatione istius regulæ, quod illi auditori secundæ instantiæ citato Ioann. Erph ad dicendum contra, præsentauit Ioann. Erph reus excipit de ista regulæ contra dictam gratiam si neutri. In qua huic regulæ, vt dixi, non fuerat derogatum. Adam replicat, sufficere ei in prima commissione primo auditori directam fuisse derogatum. Quæ derogatio sufficere sibi videbatur, Ioann. Erph replicabat, nihil habere commune illud iudicium cum isto, quia derogatio illa non iuuat, quoad gratiam subrogationis, & si neutri impetratam in ista secunda instantia, coram secundo auditore. Dubitatur modo, quis istorum melius, ac verius dicat. Licet iste casus cõtingerit, vt dixi, tempore Sixti quarti, tñ ignoro, quid tunc concluderit Rota. Et ideo ego ex facti serie colligam aliqua motiua, quæ videbuntur magis iuridica, decisionem postea eius sapientioribus relinquens.

¶ Quod autem isti subrogationi, & gratiæ si neutri, obstat regula, ex eo, probatur: quia tempore primæ commissionis impetratæ per Adam, non cogitauit Adam, neque Papa concedens de gratia si neutri, postea concedenda. Quod apparet, quia tempore primæ commissionis Adam impugnabat ius dicti Ioannis Carlini, ex eo capite, quia non fecerat mentionem istius regulæ. Ergo tunc non cogitabat, quod deberet se subrogari in eo, maxime, quia tunc viuebat Ioann. Carlin. & non poterat de futuris diuinare, vt dicitur in capitulo vt nostrum. vt eccle. benefi. ¶ Nam solius, & proprii, est scire futura Dei. l. quod reidam. §. quod dicitur. ff. de acquir. hæred. l. cum ad præsens. ff. si cer. peta. glo. in l. relegatorum. ff. de poenis. Ergo ad incogitata animus concedentis non extenditur. l. tres fratres. ff. de pact. l. qui cum tutoribus. in fin. ff. de transact. Et consequenter, nec extenditur concessio, quia actus agentis non operatur ultra intentionem eius, vulga. l. non omnis. si cert. peta. & capitulo si sacerdos. vbi notat Abb. de offi. ordin. Præsertim cum signatura concessionis poterat habere effectum in eo, quod tunc erat, videlicet, vt admitteretur ad prosecutionem causæ, ac si annus duraret absque eo, quod extenderetur ad istam nouam gratiam, iuxta notata per Gulielmum de Cu. in l. item, & ad litem. ff. de procurat. Pro quo optime facit decisio. decimanona. incip. fuit dubitatum. in nouis.

¶ Inferunt igitur ex hoc conclusio firma, quod commissio illa prima non suffragatur, quoad istam nouam gratiam, & multominus, quoad diuersam materiam, qualis erat ista: Nam diuersum est, quod in fauorem Adæ sit derogatum isti regulæ in commissione primæ instantiæ, vt regula non obstante admitatur ad prosecutionem causæ, ac si annus duraret. Et quod sit derogatum regulæ in fauorem iuris Ioan. Carlini, qui viuens regulæ non derogauerat. Cum igitur ista sint diuersa, ex diuersis non fit illatio, vulga. l. si. ff. de calumnia. & l. papi nianus exuli. ff. de minoribus.

¶ Et hoc a fortiori locum habet, quia Adam in dicta commissione primæ instantiæ hoc non solum cogitauit, sed nec petiit, cum ius Ioann. Carlini potius impugnasset: ex isto capite, videlicet, quia regulæ non derogauerat. ¶ Ergo nec papa videtur ultra, quod petierat, concessisse. argum. c. inter dilectos §. cæterum. de fide instrumentorum. Maxime contra regulam, quæ est ius scriptum, vt notat Fede. in tract. permut. quæstio. prima. iuncto cap. si papa. de priuileg. ¶ Præterea, quia impetratio Ioan. Carli. qui non seruauit

requisita, non solum fuit nulla propter decretum hic positum, sed adeo Ioan. Carli. inhabilitatus fuerat, quod non poterat si viueret venire ad istud ius commissum, etiam per viam subrogationis, vel gratia si neutri, vt pater hic in tex. Et ista inhabilitas non reperitur in gratia subrogationis, vel si neutri, purgata. Cum igitur hec de nouo emergunt, & nouo auxilio indigeant, concludendum est, gratiam istam non suffragari: quia commissio non extenditur ad nouam gratiam postea superuenientem, & longo intervallo in alia instantia concessam, quia signatura nihil plus dat, q̄ verba importent. argum. capitulo ex tenore. & capitulo porro, de priuilegiis. Et commissio solum continebat, q̄ Adam tantum admitteretur ad prosecutionem causae, non obstante regula, cui non derogabat in sua prima impetratione, quae quidem derogatio illi non sufficiebat ad vincendum propter obstaculum iuris dicti Ioannis Carlini. Quod quidem ius licet esset inefficax ad obtinendum contra dictum Ioannē Erph. possessorem annalem, propter exceptionem regulae, quam dictus Ioan. Carlini non obseruauerat: Erat tamen efficax ad repellendum, d. Adam posteriorem in data. Itaque dictus Ioan. Carlini erat sicut Canis horum, qui brassicas comedere non potest, nec alios permittit eas comedere, ad instar .l. fusae Caninae. Adam igitur in ista secunda instantia non poterat obtinere contra possessorem ex suo iure antiquo, nisi ex nouiter impetrato, cui obstat regula, cuius derogatio facta in dicta commissione primae instantiae non videtur extendenda, vt profit ista noua gratia subiectae exceptioni regulae. capitulo statum. de electio. libro. vi. Cum vnus inclusio, sit alterius exclusio. vulg. capitulo nonne. de praesump. Nam commissiones sunt stricti, & limitati iuris, vt notatur in capitulo primo. & in capitulo dispendia. & in capitulo statum. de rescrip. libro sexto. Ergo limitatum effectum debet producere. capitulo siquem. de procura. libro sexto. Nam quantum petitum, tantum concessum, vt notat Fely. in. c. postulasti. Ex quibus omnibus concludo, derogationem factam in illa commissione primae instantiae non suffragari, quoad istam gratiam si neutri.

¶ Vnu t̄m traditis obstat, quia qua ratione dicimus, q̄ Adam vigore primae commissionis semel admissus ad prosecutionem causae, vigore iuris sui possit admitti etiam in secunda. & tertia instantia, donec esset finita, eadem ratione, & quando fuit subrogatus: quia illud ius acquisitum, est effectum vnum, & idem cum suo, argument. .l. hereditas. ff. de acquirenda hereditate. ¶ Quia quando iura duorum perueniunt ad vnum, iudicatur pro uno, vt habetur in .l. singularia. ff. si certum petatur. pro quo facit notabile dictum Baldi in .l. tertia. §. sed verum. in prima quaestione. ff. de minoribus. vbi dicit, q̄ consensu patris praestitus filio agenti in causa principali, videtur durare etiam in causa executionis, quia sufficit, q̄ autorizauit in prima causa, siue sit actor, siue reus, quod dictum refert, & sequitur Fely. in. c. edoceri. in. iiii. col. versu. & adde. de rescrip. Sed ego in meo libro non inuenio, magna tamen est autoritas Fely. Et licet sit diuersa instantia, est tamen eadem causa. Et quicquid iurare poterat eundem Adam in prima instantia, potest iurare in secunda, & tertia, per ea, quae dicta fuerunt superius in quinta. q. quia sufficit, q̄ semel quis sit admissus ad prosecutionem causae, non obstante ista regula: Quia illa admissio debet intelligi vsq̄ ad finem causae, quae per tres instantias terminatur. Cogitandum tamen est super istis, quia materia est valde dubia.

¶ Quaestio Decimasexta.

DECIMOSEXTO Quarto, ¶ nunquid impetrans impugnans possessione annalem, possit postea eam approbare, opponendo de regula contra ius tertii?

SOLVTIO. Videtur dicendum, q̄ non: quia ex eo, q̄ quis impugnat, non debet commodum reportare, vulg. regula ex eo, de regul. iur. libro sexto. Tamen, ut perfecta resolutio habeatur, distinguo duos casus. Primus est, quando impugno possessionem annalem aduersarii mei, excipientis de regula ista. Et tali casu contra eundem non possum me ex possessione sic impugnata tueri, ad effectum, vt sub praetextu dictae possessionis annalis a me impugnatae debeam vt exceptione istius regulae, & ita procedit tex. cum materia in dicto capitulo ex eo. Aut vero impugnauit possessionem aduersarii mei annalem in vno casu, & ille postea possessionem suam ex alio iure tertii defendit, & tunc contra ius tertii ad illius exclusionem potero me ex possessione aduersarii, quam alias impugnaueram

gnaueram, iurare, quia directe non iuro me ex possessione aduersarii contra ipsum, sed contra ius tertii ab eo productum. Ita limitat illum tex. in dicto capitulo, ex eo, Dominus Anro. in cap. cum olim. in. viii. col. ver. quandoq̄ reprobis. de censu. ¶ Sed aduertendum est, quia ista limitatio non ad plenum mihi satisfacit, quia ius tertii hoc casu reputatur istius aduersarii possessoris opponentis de eo. Et exceptio contra illum ius effectualiter tendit contra possessorem, non contra tertium, qui non est in lite. Itaq̄ illa iuris regula de qua in. d. c. ex eo. adhuc militare videtur. ¶ Et ideo considerata est alia limitatio, quam tradit Abb. in. c. capitulo. in. fi. de rescrip. quam ibi Fely. latius, & clarius exponit, & sequitur, videlicet, q̄ ex eo, quod quis impugnat, potest se fundare, pendente impugnatione, pro qua adhuc pronuntiatum non fuerat, quia cum euentus lites sit dubius, si non posset se ex materia impugnata iurare, contra aliud ius posset sequi, q̄ si in impugnatione succumberet, etiam in isto secundo iudicio, in quo quis se ex actu impugnato tueri, grauaretur, quod esset inconueniens, vt latius hoc declarat Roma. in consil. cccxvii. incip. quoad articulum. & c. in. ii. dubio. Et ad propositum. d. c. ex eo. plures alias limitationes prosequitur Fely. loco superius allegato, q̄ ibi videri possunt. Sed quicquid sit prima resolutio D. Anto. mihi magis placet, pro qua faciunt ea, q̄ dixi in regula de non tolli. i. q. xiiii. & optime declarat Roma. in. d. consil. & illud consil. & dictum Abb. tentum fuit in Rota in vna Vrbeuetan. archipresbyteratus de mense Decembri M. D. xxxix. coram R. D. Io. Paulo, dum contra fundantem se in allegato Lapi. lxxxix. allegabatur illa regula iuris, q̄ non poterat se in ea fundare ex qua prius impugnauerat titulum praedecessoris, fuit pro responsione allegatum dictum Abb. & Roma. in locis superius allegatis, cum quibus transiit Rota.

¶ Quaestio Decimasextima.

DECIMOSEPTIMO Quarto, ¶ dicitur hic (quicumq̄ beneficium &c.) quid vel aliud simile, nunquid obstat regula?

SOLVTIO. Videtur, q̄ non: quia regula loquitur de beneficio ecclesiastico, quod solet per collationem, vel aliam provisionem dari. Sed officia huiusmodi dantur per venditionem, Ergo in illis nec mens, nec verba regulae verificantur: Nam dispositio simpliciter loquens de beneficiis, non comprehendit officia secularia, cuiusmodi sunt ista, vt tradit Deci. in. l. si. no. iiii. C. de pact. Super hoc tamen videnda sunt, quae latius superius dixi in regula de infra resignantibus. & in regula de impetra. ben. per obitum fami. Car. & dicam, in regula de trienniali. & alibi saepe.

¶ Quaestio Decimoctaua.

DECIMO OCTAVO Quarto, ¶ an regula ista procedat in omnibus beneficiis etiam curatis, an vero simplicibus?

SOLVTIO. Si proprietatem verbi beneficii consideramus, intelligenda erit de simplicibus tantum, vt in capitulo. si. de praeben. Si vero capiamus beneficium largo modo, & tunc venient curata, vt dicit glo. i. in capitulo primo. de re. iur. libro. vi. Difficultas igitur est, quomodo hic capiatur. Dicit fortassis aliquis, q̄ ex quo sumus hic in poenalibus, verba stricto modo capi debent, & simpliciter, non autem largo modo. d. c. fi.

¶ Breuiter omiffis disputationibus, mihi videtur, regulam intelligi debere generaliter de quibuscumq̄ beneficiis, tam simplicibus, q̄ curatis: Nam ex quo ratio regulae vniformis est, vtroq̄ casu, nec potest assignari rationis diuersitas, militabit dispositio ista pariformiter in omnibus. ¶ Et hoc procedit etiam in odiosis, in quibus fit extensio, vt dicit glo. in. c. i. de tempo. or. lib. vi. in ver. Italiae. & glo. in ver. eligatur. in clem. i. de electio. & tradit la. in. l. si. ff. de in ius vocan. Praesertim, quia ista dispositio, quae lites exacerat, concernit utilitatem publicam, vt est probatum superius in. i. & ii. q. & fauet possessoribus. Jgitur capienda est interpretatio ampla in fauorem eorum, quorum commodum regula ista respicit. c. odia. de re. iur. lib. vi. & vulg. l. quod fauore. Est bene verum, q̄ quidam antiqui fuerunt in ista opinione, q̄ regula ista tantum haberet locum in simplicibus beneficiis: moti praecipue isto fundamento, quia quando verbo beneficii, additur aliqua qualitas, nunquam comprehendit

tur sub dispositione de beneficiis simpliciter loquente. vt est tex. in c. licet canon. & c. statum. de electio. lib. vi. Sed beneficium curatum habet qualitatem, Ergo non comprehenditur appellatio beneficii. facit. c. cum in illis. de præben. lib. vi. Sed tenendo primam opinionem ad istud arg. responsum fuit superius in prima. iiii. & iiii. q. procc. istarum regulatum, & etiam respondebo in questione sequenti.

¶ Questio Decimanona.

DECIMONONO Quæro, an habeat locum ista regula in episcopatibus?
RESOLVTIO. Ista difficultas videtur decidi ex his, quæ Ludo. Roma. scribit in consil. cccxl. circa primum. in secundo dubio, vbi tenet regulam disponentem literas quaslibet gratiarum de beneficiis concessas infra sex menses expediti debere, alias esse nullas, locum non habere in gratiis factis de episcopatu propter excellentiam dignitatis, vt in c. dilectus. de concess. præben. & aliis rationibus, vt ibi per cum. Et hoc, quod de episcopatibus dictum est. Ioan. Aloisius Tuscianus Mediolanen. quondam aduocatus insignis, & postea a Sixto. III. eius exigentibus meritis cameræ apostolicæ factus Auditor, in quoddam suo consil. incip. constat ex actis. reddito in causa Numburgen. præposituræ. in .i. volu. extendit habere locum in aliis dignitatibus in quibus expresse voluit istam regulam non habere locum, rationem assignat, quia regula est odiosa, exorbitans, & pœnalis, & in tali materia restringibili, & non fauorabili, appellatio beneficiorum non veniunt dignitates, nisi si expresse dicatur, vt patet in clem. i. de sequest. possess. & fruct. Vbi papa non fuit contentus loqui de beneficio. Sed subiungit etiam, si dignitas &c. Ad idem clem. i. de cau. posse. & pro. Adde pro ista parte duas rationes. Prima est, quia ex verbis colligitur mens disponentis. vulg. l. Labeo. de supp. lega. Sed verba istius regulæ, iuncta regula de trienniali, arguit, Papam nolle regulam istam habere locum, nisi in simplicibus, ex eo, quia hic dicit (quicumque beneficium ecclesiasticum &c. impetrauerit). In regula vero de trienniali, dicit (quicumque ecclesiastica beneficia quacumque sint, &c.) Et sic ex isto modo loquendi, apparet, quod ista regula de trienniali voluit comprehendere dignitates, in regula vero ista, sola simplicia beneficia: nam alias papa apposuisset hic sicut ibi vniuersalia verba, per quæ comprehendere possent, apparet ergo, quod istum casum tanquam commissum relinquere voluit sub dispositione iuris communis, arg. l. commodissime. ff. de lib. & posthu.

¶ Secunda ratio est, quia dignitates vt plurimum per regulas, & extrauag. sunt reseruatæ, vt patet superius in regulis suis. Et tamen constat, regulam istam in reseruatæ locum non habere, vt alia questione dicitur, quod Quia in reseruatæ, non est dare possessionem, nec detentionem, obstante decreto, iux. tex. in c. si hi. contra quos. vt li. pen. lib. vi. Et tenet decisio v. vt lit. pen. in antiquis, & deci. i. de resti. spoliu. & deci. i. vt lit. pen. in antiquo. vbi dicit ita seruasse Rotæ, & Collector ibi dicit, se ita pronuciasse. Et absque possessione, vel detentione exceptio istius regulæ non procedit, arg. c. sine possessione. de re. iur. lib. vi.

¶ Postea tamen prædictis non obstant. contraria opinio, aliquibus rationibus suaderi. Primo, quia ista regula est edita in fauorem possessorum, ergo debet intelligi, prout loquitur generaliter de possessoribus quoruncumque beneficiorum, nemine excepto, ita, quod verbum, benedictio, hic positum, fauore possessorum, & odio molestantium intelligitur largo modo, vt comprehendat dignitates. Et ista opinio posset hoc medio suaderi: quia clarum est, argumentum valere, de personis ad res, vt patet in l. qui furere. vbi Albe. & Bald. notant. ff. de sta. ho. & in l. si quis inquilinos. §. si ita. ff. de lega. i. Sed ista regula non capit restrictionem personarum possidentium, vt in alia questione est dictum, & patet ex verbis regulæ ibi, quicumque &c. Ergo nec capere debet restrictionem respectu rerum, id est, beneficiorum: cum fauor, qui datur personis, est respectu beneficiorum. Præterea, quia licet alias in materia stricta, & odiosa appellatio beneficii non veniant curata, nec dignitates: fallit tamen hoc, nisi verbum beneficii sit prolatum a lege. ¶ Quia tunc etiam in materia odiosa comprehenduntur curata, & dignitates. ita dicit Fely. in capitulo postulat. in xvi. colum. ver. facit etiam decisio. & cætera. de rescriptis. vbi plura ad hoc allegat. Sed in casu nostro verbum beneficii profertur a lege, igitur &c. Et per ista potest etiam responderi ad arg. quorundam antiquorum, positum in præcedenti questione, qui volebant, istam regulam non procedere in curatis, ex eo, quia qualitas curæ adiecta verbo videbatur mutasse

mutasse dispositionem simpliciter de beneficio loquentem. d. c. statutum. Quia ad hoc respondet Areti, & Moder. repe. in l. ii. in princip. de ver. b. obliga. & Pet. de Ancha. in d. ca. statutum. Qui videantur. Et licet episcopatus propter excellentiam dignitatis sub dispositionibus simpliciter loquentibus non comprehendatur, iuxta not. per glo. in ca. secundo. de præben. lib. vi. Et ibi Ioan. Andr. refert ita Nicolaum Quartum declarasse. Et tenet expresse Domi. in c. si propter. in. iii. colum. de rescrip. lib. vi. Et Moderni in tract. benefic. in. iii. q. primæ partis. Illud procedit quando dispositio est odiosa ecclesiis, quæ aufert electionem capitulo, quæ illi competit de iure communi, & est ecclesiis multum fauorabilis, propter iudicium plurimorum de meritis, & sufficientia electi perquirentium, quod cessat in papa, de quo loquitur rex. in d. c. ii. & in cap. quia periculosum. de sentent. excomm. lib. vi. Secus est in constitutione fauorabili: Nam quatenus episcoporum fauorem concernat, dispositio sub illa comprehenditur, argu. eorum, quæ dicit Bar. in l. item si in potestate. ff. de his, qui sunt sui. vt dicit Pet. de Ancha. in cap. i. de re iudi. lib. vi.

¶ Questio Vigesima.

VIGESIMO Quæro, an habeat locum ista regula in administratione perpetua data per testatorem, aut in altaribus, seu oratoriis?
RESOLVTIO. Cre. Jerem. quod non, quia ista non sunt beneficia ecclesiastica, de quibus loquitur ista regula, quia illa dicuntur ecclesiastica beneficia, quæ habent signa beneficii ecclesiastici, ista non sunt huiusmodi, quia pro illis dant certa stipendia annua, vt officium, & plura teneri possunt, nec incommoditatem inducunt, nec sub dispositionibus de beneficiis ecclesiasticis loquentibus, comprehenduntur, vt probat And. Sicut post alios in clem. gratia. colum. penult. & si. de rescrip. ergo non possunt beneficia proprie appellari, pro quibus faciunt ea, quæ tradit Fely. in c. in nostra. in primo corolla. & in c. ex parte. el. secundo. de rescrip. Si vero altaria de consensu episcoporum ingerentur, vel dantur in titulum, tunc, quia in illis concurrat eadem ratio, quæ in beneficiis, per ea, quæ scribit Rochus. Curatius in tract. iur. pat. in versic. constr. in. lxxix. q. in talibus administrationibus altaribus, vel capellis haberet locum regula. Et ita concludit Decius in consil. ccc. col. i.

¶ Questio Vigesima prima.

VIGESIMOPRIMO Quæro, an regula ista habeat locum in impositione pensionis impositæ super beneficio per annum possesso. Exempli gratia duo litigant super beneficio a tertio nullum ius habente per annum detento, & unus ex istis duobus litigantibus ad ius dicti beneficii pertinebat, resignauit in alterum imposita pensione certi valoris, papa pensionem concessit, dubitabatur, nunquid dictæ concessioni pensionis obstat ista regula?

RESOLVTIO. Videtur dicendum, quod non: cum regula loquatur de beneficiis impetratis, & pensio proprie loquendo, non est beneficium ecclesiasticum, vt patet in c. quis. de præben. lib. vi. & late Fely. post Abb. in c. ad audientiam. de rescrip. Et dicitur in regula de infirmis resig. Vbi igitur beneficium non impetratur cessat dispositio regulæ. Nam vt dicit Bal. in titu. de pa. const. vbi non est subiectum corrui correlatiuum. Et hoc adeo verum est, quod licet per contractum matrimonii, vel consecrationem in episcopum, vacet primum beneficium ipso iure, non tamen vacat pensio, quia non est beneficium, vt dicit Cardi. in clem. prima. in. vi. q. de suppl. neg. prælato. Hinc est, quod habens pensionem non obligatur ad re fidenciam, nec assumere aliquem ordinem sacrum, nec ad tria onera ad quæ beneficia obligantur, videlicet, ad hospitalitatem, onera episcopalia, & procuracionem debitam visitantibus, vt in c. exitipandæ. de præb. c. prohibemus. de cens. vnde iura prædicta, quæ de beneficiis loquuntur, merito in pensionibus locum non habent: Sicut etiam titulus de permutatione beneficiorum non habet locum in permutatione pensionis cum beneficio, inter quæ non habet locum permutatio, sicut inter beneficia, vt notat Cardi. & Imol. in dicta clem. n. i. & tradit late Paul. Roma. in tra. pensio. q. vii. Pariformiter igitur dicendum est: hic, quod regula ista de imputatione beneficiorum loquens non habebit locum in pensionibus.

¶ In contrarium tamen facit tex. in cap. ad audientiam. de rescrip. vbi pensio, & beneficium

æquiparantur. Et illi etiam competit beneficii diffinitio: nam dicitur beneficiū quasi benefaciens, sed illa etymologia militat in pensione, ergo dicitur beneficium. Suadetur hoc, quia pensio est pars quedam beneficii substantialis, ergo reputatur beneficium, quia idem iuris est de parte, quod de toto, cap. maioribus. de præb. Sed ut omnia ista resoluantur, pensiones dupliciter considerari possunt, videlicet, quādo dātur in titulum, vel in stipendiū. Prāmo casu posset habere locum regula, prout dicit Fely. in. c. de quarta. in. iii. colum. de rescrip. fuisse iudicatum in Rota super regula Cancellariæ. xxxiii. quæ simpliciter sicut ista de beneficiis loquitur. Et tamen illa regula procedit in pensione, quæ datur in titulum, quæ impetrari posset: Et ita etiā, nouissimis temporibus, tenuit Rota. xii. Maii M. D. xxxvi. in vna Placentina pensionis, coram R. P. D. Marcello efo Mariscal. Quæ voluit sententiam priuatiuam quorumcumq; beneficiorum comprehendere tantum pensiones, quæ dantur in titulum, per superius dicitur, & per ea, quæ tradit Ioan. Bap. Cacialup. in tract. pensio. q. xxx. Si vero non dantur in titulum, sed simpliciter cōstituuntur super beneficiis ecclesiasticis talem casu iudicantur, vt res temporales, adeo, q; illegitimi, & bastardi illas sine dispensatione obtinere poterunt. Vt. xx. die huius mensis Maii M. D. xxxviii. tenuit Rota in vna alia Casarugustan. portionis, alias pensionis coram R. P. Do. Petro Vortio episcopo Aquensi, pro qua decisione conferunt ea, quæ Curtius tradit in tract. iurispatro. in verbo competes. in secunda. q. principali. & quia non reperitur hoc a iure prohibitum. Et pro ista distinctione faciunt ea, quæ scribit Oldra. consil. lxxxi. & Geminia. in capitu. fin. de præben. lib. vi. & docto. omnes in dicta clemen. prima. de suppl. negligenti. prælato. Cum aliis de quibus per Fely. in. c. postulasti. in. xi. colum. de rescrip. quæ addi possunt ad ea, quæ dixi in regula de infir. resignan.

Quæstio Vigesima secunda.

VIGESIMOSECVNDO Quæro, ¶ an ista regula habet locum in hospitali?
RESOLVTIO. De ista quæstione dixi in regula de infirmis resignantibus, & in aliis regulis. Et dicitur etiam infra in regula de triennali possessore. Et quia ex ibi dictis poterit haberi resolutio, quoad præsentem regulam non repetam.

Quæstio Vigesima tertia.

VIGESIMOTERTIO Quæro, ¶ nunquid exceptione istius regulæ possit vti detinens beneficium reseruatū?
RESOLVTIO. Hæc quæstio pædet modo in Rota, corā me in vna Luccin. capellania: Sancti Michaelis, & nihil adhuc est decisum. Quamobrem quæstionē istam breuiter pro vtraque parte disputabo. ¶ Pro parte negatiua, q; locum non habeat regula, facit vnum: Quia verba istius regulæ loquuntur simpliciter de beneficiis, Ergo debet intelligi de beneficiis non habentibus qualitatem reseruatiōis, argu. l. quæstium. § illud. de leg. iii. & c. statutum. de electio. lib. vi. Quia verba simpliciter prolata, debent intelligi simpliciter, non secundum quid. l. i. ff. de dona. l. si. C. de his, qui ve. acta. impe. l. hoc legatum. ff. de lega. iii.
 2. Accedat prædictis, ¶ quia videmus, quod possidens ex prouisione ordinarij beneficium reseruatū non facit fructus suos, vt videtur tenere Specula. & Ioan. And. in titu. de dispen. §. videndum restat. in vltimo fol. versic. sed pone, q; aliquis. & facit Decisio Rorax. iii. de rest. spol. Innocen. & Abb. in. c. cum dilectus. penul. notabili. de iurepat. & in. c. dilecto. col. ii. de præben. Adeo, q; posset condemnari in fructibus, qui percipi poterunt, vt sentit Rota in antiquis. deci. cxxx. nota, q; vbi agitur, & c. Ergo non debet iuari regula, quia alias incideret laqueum animæ eius, quod esse non debet, c. de viduis. xxvii. q. i. Præferim, quia ista constitutio est iuris canonici, cuius principalis intentio est respicere animarum vtilitati, vt dixi late in. c. ii. de confi. lib. vi. Sed præsupposito, q; talis detentor faceret fructus suos, vt pleriq; Moder. voluerunt, vt est Hispanus noster Anto. Burgos in capitulo ad nostram. in. x. colum. de emp. & vend. & Fely. in capitu. de quarta. de præscip. Ex alio iste detentor iuari regula non debet, quia detentatio reseruati beneficii non est considerabilis, nec approbata a iure, sed est damnata, & punibilis. Hoc probatur, ¶ quia vbi
 alias detinens

alias detinens de facto beneficium, si spoliatur, venit restituendus, vt tenet decisio prima. ti. de renuncia. in nouis. Iste tamen detentor beneficii reseruati, si spoliatur non agit spolio, prout tenet Rota decisio. xvi. in no. incip. Si contra agentē. Et hodie hoc etiam seruat Rota, vt sæpe vidi per decis. vii. in antiq. incip. nota, q; vbi agitur. Et. cccclxxv. & Egid. decis. dxxxvi. in possessorio. & tenet Anto. Corset. in tract. de potestate regia. in. xli. limita. Ergo neq; debet adiuuari exceptione istius regulæ. Ratio istorū decisionum esse potest, quia possessio beneficii reseruati non solum est nulla, sed etiam detentatio caret omni adminiculo iuris, vt decis. xvii. in no. & decis. v. in antiquis. titulo vt lit. pen. & co. tit. in antiq. deci. prima. sequitur Roma. in consil. cccclxxix. in præmissa consultatione. colum. fina. Et ratio rationis est, quia reseruatio generalis habet vim constitutionis, & legis, vt dicit Gemina. & Moder. in. c. si a sede. colum. penulti. de præben. lib. vi. & idem Geminia. consil. xxx. & omnis constitutio continet decretum irritans, vt not. Moder. in. l. non dubium. C. de 4 legib. ¶ Et decretum irritans (vt dicere solebat Guliel. de monte Laudu. in clemen. si Roma manus. super verbo cum cura. de præben.) est penetrabilius omni gladio ancipiti omnia interiora, & occultissima afficiens, & astringens: Nam est tam malignantis naturæ, quod quicquid inuenit, destruit, & in oppositum ducit. ¶ Postremo pro ista parte faciunt omnes rationes generales, quæ communiter in materia ista pœnali, considerari solent, videlicet, q; cum ista regula sit odiosa, est restringenda. l. qui exceptionem. ff. de condi. indeb. Secundo, quia exorbitans a iure communi, cum beneficia ab alio male possessa, passim de iure possint impetrari, & conferri. cap. in nostris. de concess. præben. & c. licet episcopus. de præben. libro. vi. Tertio, quia est pœnalis multipliciter, & ideo omni respectu restringenda, iuxta regulas vulgares. c. odia. & cap. in pœnis. de reg. iur. lib. vi. Cum igitur regula nullam mentionem faciat de beneficio reseruato, nō habeat locum in eo. Ista sunt in effectu, quæ pro ista opinione adduci possunt, quibus adde consilia duobus Aloisii Tuscani olim aduocati, doctrinæ singularis, & postea Cameræ apostolicæ Auditoris, reddita in causa Colonien. incip. vtrum constet. in. vii. dubio. in fin. fol. xxvii. & in alio consilio in causa Nureburgen. Præposituræ. fol. lii. in prima parte consiliorum. Qui per ista vltima motiua tenet etiam regulam non habere locum in dignitatibus, ponderando verbum beneficium, positum hic in tex. vt ibi late per eum: & dixi superius. q. xix.
 ¶ Contrariam partem, videlicet, q; regula ista habeat locum in beneficiis reseruatis, videtur tenere Moderni in tract. de beneficio. in tertia parte. q. xi. Quorum opinio suadetur, ex eo, ¶ quia licet possidens beneficium reseruatū per annum dicatur detinere, tamen de tali detentatione annali in impetratione facienda est mentio: alias gratia est nulla, vt tenet expresse Rota in deci. dclxxxiii. incip. dic. q; ordinatio papalis. Quid tenendum? Quia casus pendet nō curabo modo hic decisionem ponere, donec videro quid Rota iudicauerit, quis ex his, quæ dicit Fely. in. c. in nostra. in. xxvi. corref. in. ii. col. de rescrip. qui in specie ponit ista. q. posset resolutio summi: Nam tenet ibi huiusmodi detentorem beneficii generaliter reseruati vti non posse exceptione istius regulæ, propter notorietatem decreti, quod fecit, vel scire teneatur detentor, & istam opinionem tenet Domi. Guliel. Cassiodorus in suis decisionibus titulo de regul. Cancel. decis. xliii. dum examinat illum articulum, an regula ista hæreticum defendat. Nam ibidem in discursu dictæ. q. nume. 9. tenet istam opinio. sequutus Fely. in dicto cap. in nostra.

Quæstio Vigesima quarta.

VIGESIMOQVARTO Quæro, ¶ an procedat regula in beneficiis consistorialibus?
RESOLVTIO. Audiuī Angelum de Cessis quondam famosum aduocatum dicere, sic, & etiam in regula de triennali sic obtinuisse. Tamen pro veritate huius puncti, vidēda sunt, quæ superius late dixi, in regula de infirmis resignant. Et vt breuiter me expediam, certe nō video rationē, quare regula ista in illis habeat locū, cum loquatur de impetratione: & beneficia consistorialia non impetrantur, sed per promotionem papæ, & prouisionem conceduntur. Et talis promotio fit per cedulam. Itaque forma illius prouisionis est longe diuersa ab impetrationibus, de quibus ista regula loquitur. Reliqua dicas, vt in dicta regula.

- VIGESIMOQVINTO** Quæro, ¶ utrum Titius possidens per annum pacifice unum beneficium, ut unum, possit uti exceptione istius regulæ contra impetrantem dictum beneficium unum in titulum, & tanquam de per se?
- RESOLVTIO.** Do. Gulielmus hic in quadam decisione incip. utrum obtinens, dicit, quod sic, quia Rota ita tenuit in vna causa Bononiens. de sola. Coram D. Iacobo Simonetta. Nam fratres Sancti Saluatoris possidentes beneficium, ut unum, excluderunt per istam regulam impetrantes beneficium tanquam perpetuum. Et ratio istius decisionis fuit, quia impetrans in sua impetratione asserbat, beneficium esse de per se, non autem tanquam alteri annexum. ¶ Quo casu, ex persona agentis ius metimur. l. i. §. i. ff. si pars hære. per. l. adita. cum ibi notatis. C. de æden. Ergo obstabat ei regula, pro qua decisioe facit, quod notat Card. in clemen. vnica. in. viii. q. de seq. poss. & fruct. Et ita transit Do. Gulielm.
- ¶ Sed aduertendum est, quia videtur Dominum Gulielm. hanc quæstionem non pertinenter adaptari ad istam regulam, ex eo, quia si præsupponitur, actorem impetrasse beneficium tanquam membrum de per se, alteri non unum, tali casu impetrans non tam videtur repelli, vigore regulæ, quam exceptione vnionis. Quia impetrans petit beneficium, quod non est, & ita excluditur. Nec iudicio meo, exceptio istius regulæ adaptari potest, quia regula loquitur de possessore. Et beneficium alteri unum, quia iam per vnionem omnino est extinctum, non possideretur sed illud principale beneficium, cui est facta vnio, possideretur, & primum unum confusum fuit, & effectum vnum corpus, cum illo cui vnitur, adeo, quod nomen beneficium perdit, ut dicit Rota decis. x. de reb. eccle. non alie. in antiq. Et ideo videtur frustra toria ista quæstio. ¶ Nisi distinguendo species vnionis, ut facit Felyn. in cap. in nostra. in xxiii. corolla. de rescrip. velimus pertinentiam. q. sustinere, aliter autem non video quid faciat ad propositum, vel ista decisio locum habere potest, quando aliter non constaret de vnione, & hoc puto magis contentaneum, quia sufficit possessori annali, quoad exceptionem producendam, & absolutoriam obrinendam probare, quod possedit per annum pacifice illud beneficium, ut unum, licet aliter de vnione non doceat.

Quæstio Vigesima sexta.

- VIGESIMOSEXTO** Quæro, ¶ an regula procedat in beneficio commendato?
- RESOLVTIO.** Istam quæstionem examinaui in regula de infir. resignantibus. & in regula de idiomate. & in aliis regulis. & plenissime examinaui in regula de trienniali. vbi accidit tempore meo de hac. q. in specie dubitari in Rota, quæ plenissime discussa fuit, ideo ad ibi dicta pro complemento dicendorum, occurrendum erit, ne toties idem reserpetur. Interim tñ ne hic illotis, ut dicitur, manibus transcamus, vñ prima facie dicendum regulam in cõmenda non habere locum, ex eo, quia, ut dicitur doc. in. c. nemo deinceps. de elec. lib. vi. cõmenda non est titulus, sed quoddam depositum, donec papa aliter disponat, inde est, quod cõmendantarius interim tenetur procurare, ne bona beneficii cõmendari dissipentur, sed eo modo, ut procurator res domini distribuere solet, dispensentur. Quamobrem ¶ commendatarius procurator dicitur, ut in. c. qui plures. xxi. q. i. Et tradit Alexand. in consil. xvi. in. ii. colum. lib. iiii. cum concord. ut per Paulinum in tract. de offic. & pō. cap. sed. vac. fol. xxi. Sed ista regula loquitur de beneficio, quod datur in titulum, & certo modo vacare præteneditur, in quo prædicta non concurrunt. Igitur regula in cõmenda locum non habebit.
- ¶ Breuiter istis non obsta. possit concludi contrarium, ex eo, quia regulariter videmus, commendas nostri tēporis ad vnum concedi, & sic iuxta l. i. ff. pro socio. perpetuæ reputantur, & ob id titulis æquiparantur, ut sæpe in Rota tentum est. prout dixi in dictis regulis. Præsertim quia negari non potest, per mortem cõmendatarii, dari aliqualem vacationem, adeo, ¶ quod gratia ad beneficium vacaturum capit beneficium vacans per mortem cõmendatarii, ut concludit Marianus Socinus in consil. xxxii. in. vi. col. lib. primo. post Roma. in quodam suo consilio, quod ibi allegat. Et ita in terminis Rota in quadam causa iudicasse, refert Bo. memo. Cardina. Iacobarius, ex ordine nostro, tunc primarius Auditor, in quibusdam suis apostillis ad istam regulam manu propria eius scriptis, vbi asserit omnes dominos ita tenuisse. Reliqua, quæ hic desiderantur, in dicta regula de trienniali videas.

Quæstio

- VIGESIMOSEPTIMO** Quæro, ¶ an in beneficiis iurispatronatus laicorum vendicet sibi locum regula?
- RESOLVTIO.** Recordor hoc dubium motum fuisse in Rota tempore meo in causa Agrigentina prioratus, seu decanatus, coram R. P. D. Marcello, & nihil tunc fuit decisum: Tamen in illa causa erat unum plusquam præsupponatur in. q. ista, videlicet, quia iurispatronatus illius prioratus erat imperatoris, itaque fuit positum dubium, nunquid ista regula procederet in iurepatro. imperatoris. Sed, ut dixi, nihil fuit tunc decisum, uel quia causa ex alio capite exitum habuit, vel quia partes concordarunt.
- ¶ Pro resolutione igitur istius dubii, considerandi sunt tres casus. Primus est in presentatione, videlicet, quando ad beneficium post annum ab alio possessum quis presentatur, Et in isto casu ex parte presentati non requiritur observatio istius regulæ. Quia iste textus requirit expressionem hic requisitam in impetratione, quæ in presentatione patroni non debent, nec solent seruari. Item quia ista regula loquitur de impetratione, quæ tribuitur impetranti statim, & ideo in tali debet fieri diligentia, & seruari forma hic requisita, ¶ sed presentatio ante institutionem non tribuit ius de presenti efficax, ut tradunt omnes in. c. cum Bercolodus. de re iudi. & dixi in reg. de non tollend. iur. quasi. q. i. ideo in presentatione regula ista non procedet. Adiuuatur ista opinio ex vulga. dictis, videlicet, quod ista regula est pœnalis, & odiosa, ideo restringenda. c. odia. de reg. iur. lib. vi. Quibus accedunt ea omnia fundamenta, quæ late quidam Moderniores cõgerunt, in tracta. nouo iur. patro. in. xxiii. artic. vi. q. princip. primæ partis, est fol. cxxiii. Vbi tenent regulas Cancellariæ loquentes generaliter de beneficiis, non habere locum in beneficiis iurispatronat. considerato respectu istius quæstionis.
- ¶ Secundus est casus, in quo exemplificari potest ista regula, videlicet, in institutione beneficii iur. patro. Exempli gratia, Hodie vacat beneficium iur. patro. & Titius se intrudit, & possidet per annum pacifice. Postea peruenit ad notitiam patroni, quod beneficium vacat, & infra quadrimestre, quod currit patrono a die notitiæ, ut dicitur in Ioan. And. & Abb. in. c. fin. de iur. patro. & Rochus in tract. iur. patro. in vers. honorificum. in. xvii. q. patronus presentat Ioannem. Io. petit institui ab ordinario, Nunquid institutioni, obstat regula? Et certe isto casu etiam videtur, quod non habeat locum regula in institutione, ¶ quia ista regula loquitur de impetratione, & collatione, quæ est libera, respectu conferentis, ut Abb. dicit in. c. autoritate. colum. prima. de insti. Sed institutio non est huiusmodi: quia non potest institui in statuere, quem velit, sed cogitur presentatum, si idoneus est, institui, ut dicit Abb. in. d. c. autoritate, & in. c. ex frequentibus. de insti. Cum igitur ista sunt diuersa, dispositio loquens in uno, non habebit locum in alio, iuxta tradita in. c. cum in illis. de præben. lib. vi. Et ita per ista, & alia motiua tenet Decius in consil. cxxiii. regulam de infir. resignan. non habere locum in beneficiis iur. patro. quæ opinio satis mihi placet, loquendo in institutione facta per ordinarium, cum quæ concordant omnia motiua adducta per Modernos, loco superius allegato.
- ¶ Tertius casus est in noua prouisione, vel in prouisione simpliciter impetrata a papa. Et hic est maior difficultas, propter diuersitatem rationum. Et iste casus modo decisus fuit in Rota in causa Hispani. capellaniæ Sanctæ Catherine, coram R. D. Ioan. Mohedano, in quo duo aduocati, pro vtraque parte latius scripserunt. Et ut res ipsa facilius percipi, & intelligi possit, facti series ita se habuit. Quidam impetrauerat simpliciter a papa dictam capellaniam, dicens esse forsan de iurepatro. laicorum, papa gratiâ concessit cum clausula de modo accedat consensus patroni. Cuius quidem consensus postea accessit, cumque impetrans intrusum ad iudicium euocari faceret, intrusus de ista regula opposuit. Fuit igitur dubitatum nunquid isto casu esset locus regulæ. Pro parte negatiua dicebatur, regula non esse locum, ¶ quia noua prouisio præsupponit alium titulum præcessisse, nec facit ius purum, & simplex de per se subsistens, ut tradit Glosator in regula Cancellariæ. l. iii. in. iii. colum. infra eo. tenet Rota. decis. xxiii. de concess. præben. in antiq. & Egid. deci. cxi. Regula igitur ista quæ loquitur de impetratione, debet intelligi in dubio de simplici, pura, & libera collatione, arg. l. i. ff. de dona. Nam verba in dubio, præsertim in materia odiosa, & pœnali, cuiusmodi est ista, debent intelligi simpliciter, & pure, non secundum quid. c.

statutum. de electio. lib. vi. Bar. in. l. i. §. hoc interdictum. ff. de fonte. & c. penulti. de sent. excom. & l. hoc legatum. ff. de leg. iii. Præferim, quia regula ista simpliciter loquitur de beneficiis, & non facit mentionem de iurepatro. igitur non habebit locum in illis, quia dispositio quumcumque favorabilis, de beneficiis loquens, non comprehendit beneficia iur. pat. laicorum, nisi expresse dicatur, ut tradit Ioan. And. Gemi. & communiter docto. in. c. ii. per illud tex. de præb. lib. vi. Et hoc ideo statutum fuit, ne laici retrahatur a foundationibus ecclesiarum, idem tenet Lopus allega. lxxiii. & xvi. igitur iste tex. simpliciter loquens de impetrationibus, debet intelligi de puris, & simplicibus, non autem de qualificatis, prout sunt beneficia iurispatronatus.

¶ Secundo principaliter pro ista opi. facit, quia nova prouisio, est quod accessorium, & dependens a præsentatione, siue igitur præsentatio, uel consensus patroni præcedat, uel sequatur, ut ita dicit Moder. de curie in tract. iur. patr. in verb. pro eo, quod de dioecani consensu. in. iii. q. & accessorium sequitur naturam sui principalis. Vnde, quia ratio dicitur, præsentationem non comprehendit sub dispositione istius regulæ, per superius dicta; Pariter nec noua prouisio ei accessoria, ut in similibus terminis intellexit Rota regulam disponentem commissiones causarum non valere literis non expeditis, procedere tantum in principali non accessoria, & oppitularia, qualis est noua prouisio, quia illa expeditionem non requirit, ut ibi diximus. Præterea, quia regula ista loquitur de prouisionibus, & impetrationibus, que innuntur gratia; sed impetratio, & prouisio, que fit cum consensu patroni, prout est ista, de qua agitur, innuntur iustitiam, iuxta not. in. c. ex frequentibus. de instit. & regula non habet locum in illa, quia qua ratione si patronus præsentasset, & papa instituisset, regula locum non haberet, eadem ratione locum habere non debet, quando papa confert cum dicta clausula dummodo accedat consensus patroni, quia ex hoc apparet papam non libere conferre que post set, sed uoluit consensum patroni requiri. Itaque talis prouisio æquipollet institutioni, & sapit iustitiam, & non gratiam. Nec obstat, quod prius papa prouiderit, & postea consensus accesserit patroni, quia idem est, quod antea, uel post consensus patroni accedat, ut dictum est: nam utroque casu prouisio facta censetur institutio.

¶ Tertio tamen non obstat, hodie, quæ numeratur. x. Januarii. M. D. xxxix. Rota in dicta causa coram eodem R. D. Mohedano tenuit contrarium, uidelicet, regulam habere locum in impetratione facta a papa de beneficiis iurispatronatus. Et ratio istius decisionis fuit, quia in dictis beneficiis, ratio processus, & uerba istius regulæ militat. Nam regula ista punit de fidem impetrantem, quæ uerba in impetrante beneficium iur. patro. verificatur, & impunit sibi, qui eligit uiam impetrationis a papa, & regulam non seruauit: Nam licet postea accedat consensus patroni ad confirmandam impetrationem, illud, quod principaliter pars egit, debet considerari, uidelicet, ipsa impetratio, de qua regula loquitur. Nam ea ratione, qua hospitalia, & beneficia patrimonialia, si impetrantur subiciuntur regulæ, eodem modo & beneficia iur. patr. Nec obstat, quod laici patroni, per hoc distrahantur a foundationibus ecclesiarum, quod non est uerum, quia per hoc patroni non impediuntur præsentare, licet præsentatus in sua prouisione impetrata a papa teneatur obseruare contenta in ista regula. Ita quod patroni non excluduntur perpetuo, cum prohibitio istius regulæ sit temporalis, & annalis possessor carens titulo, poterit ab alio excludi, contra quem præsentatus obtinere poterit: Et licet interim præsentatus, propter suam negligentiam excludatur, illud non est inductum in odium patroni: nam licet præsentatio videatur per exclusionem præsentati non habere effectum, hoc non est principale præiudicium patroni, propterea non debet esse in consideratione, iuxta glo. in capitulo. secundo. de pact. lib. vi. & quæ not. Felyn. in capitulo. super eo. de offi. deleg. Et per hoc respondetur ad doctrinam docto. in. d. c. ii. de præben. lib. vi. cum aliis, quod ideo ibi non comprehenduntur beneficia iur. patro. laicorum, quia principaliter prohiberentur præsentare, & sic infereretur illis præiudicium principaliter, & non secundario, quo casu illud fieri non debet, propter prædictam rationem, ne abstrahantur a foundationibus. Sed in casu nostro patroni principaliter non prohibentur præsentare, & si in aliquo præiudicatur illis, præiudicium illud, ut dixi, est secundarium, quod attendi non debet, iuxta late tradita superius in regula de non tollere. iur. quæsi. q. iii. per Moder. & in. l. si quis nec causam. ff. si cer. per. ¶ Et hac ratione uidemus, quod extrauagans execrabilis, locum habet in beneficiis iurispatro. laicorum, ut ibi tenet Ioan. Fran. Pavinus quondam Rotæ Auditor. Et ratio est, quia per hoc patroni non prohibentur præsentare, quia pena illius extrauag. sicut istius regulæ habet locum,

locum, postquam patronus præsentauit, & sic functus est officio suo, unde si ex post præsentatus, propter suam negligentiam, uel dolum excludatur, illud non debet considerari, quia non est inductum in odium patronorum, arg. l. i. ff. de in lit. iur. Nec obstat, quod regula non uidetur habere locum in impetrationibus, quæ conceduntur per uiam iustitiam, quia illud est uerum quando impetrationes sunt mere iustitiam, secus si sunt mixte: Nam tali casu regula illas comprehendit, ut lites exquirentes per huiusmodi impetrationes reprimantur, hinc est, quod si fiat renunciatio in fauorem Titii, Clarum est, quod prouisio, quæ Titio a papa fieri debet, est per uiam iustitiam, ex eo, quia renunciatio aliter non esset renunciaturus, nisi in fauorem Titii, & est iustum, quod papa Titio conferat beneficium, Et tamen in tali prouisione habet locum ista regula, ut inferius dicitur in alia. q. Adeo, quod si resignatarius in sua prouisione non faceret mentionem regulæ, excluderetur eius exceptione. Et per hoc respondetur ad consilium Decii. cxxiii. quod non faciat ad propositum, ex eo, quia termini sunt diuersi: Nam si illa regula de inferiori resignantibus, haberet locum in beneficio iur. patro. generali, excluderentur a præsentatione, cum uacatio per renunciationem, propter quam patroni præsentare possent, uel consentire in illa regula annulletur, & inducitur noua, & facta uacatio per obitum, propter quam patroni præsentare non possunt, sed prouisio pertinet ad papam, ut ibi dixi. q. v. & in summa longa est differentia inter casum nostrum, & illam regulam, prout ex motiuis Decii in. d. consil. satis colligi potest. Et in hoc stilus Cancellariæ plurimum ualet, qui declarat mentem principis: Nam solet Cancellaria etiam in prouisionibus beneficiorum iurispatro. in literis narrare istam regulam, quod non faceret si teneret regulam talia beneficia non comprehendere. Et ista opi. certe ex hoc iustior uidetur, quia per eam lites calumniose, que per huiusmodi impetrationes beneficiorum uiuentium fomentantur, tolluntur, & hoc respectu regula ista fauorabilis dici potest, per ea, quæ dixi in principio. istius regulæ. Et finaliter ad hoc uidetur notabile consilium Rom. in consilio. cccclxv. incip. in re præsent. & c. ubi uoluit, quod collationem factam de beneficiis iurispatro. esse subreptitiam, si non fecerit mentionem de colorata alterius possessione, Et pariter uoluit præsentationem patronorum esse nullam, non facta mentione de deratione tertii, qui ueniebat priuandus, ut ibi per R. Roma. quem sequitur Fely. in. c. in nostra. in. xxxvi. corrella. de rescrip.

¶ Quæstio Vigesima octaua.

¶ VIGESIMO OCTAVO Quæro, an regula habeat locum in impetratione gratia si neutri? **RESOLVTIO.** Ista quæstio in Rota ventilata fuit tempore Nicolai Quinti, per episcopum Spoletanum locum tenentem, & tempore Sixti Papæ Quarti, ut inuenio in memoria libris illorum temporum: Non tamen ibi dicitur, quid fuerit decisum. Et ideo, ut ueritas clarius eluceat, motiua pro utraque parte ponam, pro quorum comprobatione conferre poterunt omnia argumenta, quæ in similibus, q. scripsi in regula de non iudicando literis non expeditis, & ea, que dixi in. q. prox. præcedenti in ultimo membro. & dicam in regula de ualere exprimendo. Et quod regula locum habeat, adduci possunt rationes sequentes. Prima, quia regula generaliter loquitur de qualibet impetratione beneficii, nec distinguit, siue per uiam si neutri, siue alias fiat impetratio. Ergo nec nos distinguere debemus. c. solite. de maio. & obedi. Præferim, quia uerba regulæ, ibi, (quod uacare prætendit) adaptantur gratia si neutri. uul. l. iiii. §. quotiens. de dam. infec. **2.** Præterea, quia gratia si neutri, cum sit noua gratia, debet continere omnes illas expressiones, quæ debent de iure fieri in aliis gratiis beneficialibus, ac si de nouo impetraretur, alias uiciatur, ut tenet Rota in decisione. cxxxix. idem quod impetrans gratiam si neutri. in no. uis. Et Roma. in consilio. cccclxii. Sequitur Fely. in. c. in nostra. in. xv. correl. de rescrip. Sed certum est, in aliis impetrationibus requiri obseruationem istius regulæ. Ergo idem dicendum erit in gratia si neutri. Præterea ratio in processu istius regulæ expressa, cum sit finalis, iuxta. l. finalem. ff. de hære. insti. uendicat sibi locum in gratia si neutri. Ista sunt, quæ sine furo, sed succincte, & breuiter adduci possunt pro ista parte. **¶** In contrarium, quod regula non habeat locum in gratia si neutri, faciunt uerba posita in fine istius regulæ, dum dicit: Nec ullus alius uacationis modus etiam per literas si neutri, & cætera. suffragetur impetranti, & c. Nam ista uerba innuunt, quod regula in prin-

capio loquitur de primariis impetrationibus simplicibus, non de istis accessoriis, & conditionatis: Quia uerba simpliciter prolata debet intelligi de actu puro, & simplici, non conditionali, ut dicit rex. in l. prima. ff. de dona. cum similibus. Ergo ubi aliquis, qui non impetrasset primariam gratiam, haberet gratiam si neutri, non cogereur seruire regulam.

¶ Præterea, quia gratia si neutri, non impetratur, nisi lite pendente, ut patet in decisione cccxx. in nouis. & melius. cclxx. Ergo si est lis, beneficium non est pacifice possessum, & per consequens regula ista non suffragabitur.

¶ Sed tenendo primam partem, ad istas rationes posset responderi. Primo ad illa uerba hic in regula posita (neque ullus vacationis modus &c.) quod illa uerba sunt appositae in odium impetantium, & ad maiorem eorum exclusionem. Ergo non debemus illa derogari, & interpretari ad sensum contrarium, uidelicet, ut fauorem inducant, & restrictionem regulæ arg. l. quod fauore. C. de legibus. & l. legata inutiliter. de lega. i. Nam aliter interpretando regulam implicaret contradictionem, & seruiret nobis de vento. Mens igitur illorum uerborum finalis istius regulæ est, secundum quod a multis intelligitur: ut presupponat principium regulæ, loqui in quacunque impetratione, siue illa sit gratia simplex, siue gratia si neutri, vel perinde ualere, dummodo illa sit prima gratia. Itaque facta uia impetratione ex supradictis impetratis certo modo tenetur in illa satisfacere regulæ, alias illa prima impetratione nulla existente ob non obseruationem regulæ non posset se ex alia inuare. Et hoc sonant illa uerba (nec aliam quam præmissa vacationis modus) illa enim dictio, præmissa, non est demonstratiue impetrationis ad oculum, cum in regula (nullus vacationis modus) sit expressus, sed demonstratiuum ad sensum gratiarum, quas contingeret de huiusmodi beneficiis impetrari. Et ista uidetur mens regulæ, quam sequi debemus, capitu. intelligentia, de uerborum significatio, & uulga. l. scire. ff. de legi. Præsertim cum etiam seruamus uerbis, argu. l. ille aut ille. §. cum in uerbis. de lega. iiii. ut fugiamus absurda, iuxta notata in capitulo dudum de præbend. libro sexto.

¶ Sed ulterius circa expositionem istorum uerborum, uidentia sunt ea, quæ scribuntur inferius in lxxix. quaestione. cum duabus sequentibus. Et quod ista regula in dicta gratia si neutri, locum habeat, suadet generalitas proemii istius regulæ (ut improbilites, &c.) Quæ ita habet locum in gratia si neutri, sicut in principalibus prouisionibus, & illa ratio proemii est hic expressa, iuxta notata per Bal. in §. quibus. in prima constitutione. C. & in secunda constitutione in principio. ¶ Et ideo quicquid sub ea comprehenderetur, dicitur etiam sub regula comprehensum, uirtute comprehensionis, non extensionis, iuxta notata in. c. postquam. de electio. libro sexto. & in l. prætoris. in princip. ff. de operis. no. num. & in l. non possunt. de legib. cum similibus. Et quia illa in infinita locutio istorum uerborum (siquis impetrauerit, &c.) posita in principio istius regulæ, perinde stat, ac si omnem modum impetrandi in cluseret, iuxta notata in capitu. ut circa. de electio. libro sexto. & in l. si plures. de leg. iiii. & in l. uxori mea. de usufruct. lega. cum similibus. Nec obstat, quod gratia si neutri, impetratur eo tempore, quo annalis possessor non est pacificus, & sic lite pendente, quia responderetur hic præsupponi, quod possessorem iam fuisse annalem quando lis illi mouetur, ut patet hic in tex. ibi (tunc per annum immediate præcedentem, & cetera.) alias regula non procederet. Et illa annalis possessio præcedens obstat etiam gratiæ si neutri impetratæ, lite pendente. Itaque contrarium in nihilum resoluitur. ¶ Teneri igitur potest ista conclusio pro firma, uidelicet, regulam procedere in gratia si neutri. Quam opinionem tenuit, & approbavit Rota tempore Sixti in vna Brixien. præbendæ. coram D. Ioan. Casarino, tunc Auditore, pendente. Nam tunc fuerat dubitatum, nunquid gratiæ si neutri, de qua impetrans magnum faciebat fundamentum in iudicio, obstarer regula. Et fuit dictum, quod sic, propter identitatem rationis, & ea, quæ dicta sunt. Pro quo uide, quæ dixi. q. xv. & dicam. q. xlii. l. iiii. & lxxix.

¶ Ut tamen ista conclusio resoluaui, est aduertendum, quod nouissime, quod ista fuit ita in Rota proposita, in qua ita distinguebatur: quod aut prima gratia est nulla, propter non obseruatam regulam. Et isto casu, ne delinquens sit melioris conditionis, præprudens in eius poenâ erit dicendum, gratiâ si neutri, sibi non suffragari, nisi in ea requisita regulæ seruentur, & ita procedunt omnia quinque fundamenta, quæ ad regulam de non acceptando literis non expeditis, facit Gem. in consi. cxxviii. quæ hic applicari poterunt. Et ita in simili cõclufit Rota in vna Sancti Andree vicaria, de mense Iunio M. D. xxxix. coram R. P. D. Marcello episcopo po Marficano. Dum uoluit, quod regula Clementis disponens, quod in supplicationibus, seu concessionibus

concessionibus gratiarum de beneficiis, tunc vacantibus, de mense, in quo vacarent, dispositiue mentio fiat, alioquin gratiæ sint nullius momenti, &c. Nam uoluit habere dicta regula locum in nouis prouisionibus, quæ sunt concessionibus, & hoc, quia uerba regulæ adaptantur nouis prouisionibus. ¶ Ergo mens papæ talis esse præsumitur, qualis uerba denotant, uulga. l. labeo. de stipullect. leg. plura tamē, pro & contra, super hoc aduocati scripserunt. quæ non refero, ut uidentium est in informationibus eorum. Aut uero gratia fuit nulla, alio capite, quod propter regulam non seruata, forte, quia errauit in expressione vacationis: & tunc erit concludendum, gratiam si neutri, ualere, regula non obseruata. Ratio fuit, quia hoc casu regula ista, quæ de impetratione loquitur, debet de prima, & principali intelligi, non de secunda, & accessoria, argu. l. si quis nec causam. ff. si cert. peta. Et quia uerba simpliciter prolata, intelliguntur de primo actu, non de secundo, uulga. l. boues. §. hoc sermone. ff. de uerbo. signifi. prout Domini regulam de publicandis resigna. intellexerunt, ut ibi dixi. Et ita in terminis istius quaestiones conclusit, & iudicauit Rota die xviii. Januarii M. D. xxviii. in vna Roma. parochialis Sancti Pauli, & Casarej, coram Domino Raynaldo Petruccio, pro Domino Eurialo de Syluestris contra Felicem de Caualeriis.

Quaestio Vigesima nona.

VIGESIMONONO Quæro, an ista regula obstat pariter reformationi factæ ad primam gratiam, quæ erat nulla, ex eo, quia non fecerat mentionem de ista regula?

RESOLVTIO. Super isto puncto, qui ante direptionem urbis ventilabatur in Rota, ego consului pro episcopo Iustinopolitano in causa beneficiorum Bergomei. & Brixien. Et tunc fiebant aliqua motiua pro inualiditate reformationis, ex eo capite: quia si principale non ualuit, nec reformatio tanquam accessorium, quod sequitur naturam sui principalis, iuxta nota. in. l. non dubium. C. de legi. cum uulga. de quibus per Roma. in consi. cclxvi. & lafon in. l. sub prætextu. la prima. in fi. C. de tranfact.

¶ Quibus, & istis similibus motiuis non obstantibus, ego consului contrarium. In qua opinione nunc eo libentius persisto, quia tunc fuit illa opinio a Rota recepta, & approbata. Et inter plura, quæ in dicto consilio scripsi, quæ breuitatis causa omittuntur, fuit hoc principale motiuum: quia licet principalis gratia fuit nulla, reformatio tendit ad hoc, ut det illi spiritum uitæ: Et quod in illa omisium fuerat, per istam suppletur, iuxta decisio. in antiquis. clxxx. Nam relatum est in referente cum suis qualitatibus, ut tradunt Moderni in. l. certum. ff. si certum petatur. maxime cum constat de mente concedentis. ¶ Nam ex noua causa potest quis redire ad ius amissum, ut dicit textus in capitulo cum inter. de renunciatio. cum concordan. ut per Roma. in consilio. clxxviii. & Angel. in consilio. l. i. Dominus Gilius. colum. ii. & Corne. consi. cccv. lib. iiii. & Capra. consi. xii. Et in summa pro decisione est glo. per quam moti fuerunt Domini in. c. si Apostolica. in glof. penulti. de præben. lib. sexto. Quam post Roma. in consi. cclxxiii. in princip. eam sequitur, & tenet Felyn. in. c. in nostra. in. xvi. correl. de rescrip. Faciunt ea, quæ scribit Bal. in consi. cccclxix. In primis sciendum, lib. i. Quæ omnia cum uerificentur in dicta reformatione, non est dubium, eam ualere, non obstante regula, cui in ea fuerat derogatum. Et ad illud, quod dicebatur, quod accessorium debet sequi naturam sui principalis, est uerum, quando est eadem ratio, secus si diuersa, ut hic, & tradit Perusi. in. d. regula accessorium. de regiur. lib. vi. & reassumit Alex. in consi. iiii. col. iiii. primo uolu. Plura alia fuerunt deducta, quæ breuitati studens omitto.

Quaestio Trigesima.

TRIGESIMO Quæro, an ibi, nomen, gradum, ac nobilitatem, &c. an expressio nominis possessoris in impetratione sit de forma substantiali: an uero sufficiat, nominis expressionem fieri per æquipollens?

RESOLVTIO. Tenendo, quod regula ista inducat formam in casibus hic expressis, uidentur dicendū hic, ut conclusum fuit superius in. vi. quaestione formalem nominis expressionem requiri, non æquipollens, ut est tex. in. l. hac consulti. ibi, nomina hæredum, & dignitates singulorum, &c. C. qui testa. fa. pos. Tenet Alberic. in rubrica de testa.

Ex quo quidem textu dictæ. I. hac consultiſſima. putabat Reuter diſſimus Pater Dominus Iacobus Simonetta, olim Auditor Rotæ, & poſtea Cardinalis ſummæ ſciētīæ, & eruditio nis, ſumpta fuiſſe verba regulæ noſtræ. Eſt igitur ibi tex. ꝑ ꝑ quando expreſſio nominis requiritur pro forma, non poteſt per æquipollens impleri. Et hoc tenet Alexand. in confi. xvi. colum. ſi. lib. iiii. Pro qua opinione adducit laſon decem deciſiones, ſeu rationes nota biles in. l. i. in tertia colum. verſicu. tene regulam affirmatiuam. ff. de libe. & poſthu. quas breuitatis cauſa non refero. Facit etiam, quia iſte tex. adeo voluit eſſe certam, & indubita tam perſonam poſſeſſoris, quod non fuit contentus ſola nominis expreſſione, niſi & gra dum, & nobilitatem eiufdem exprimeret impetrans. Quod putat eſſe multum neceſſa rium Bar. in. l. demonſtratio falſa. in. vii. q. ff. de condj. & demō. & in. l. libellorū. in princ. colum. ſina. ff. de accuſa. Præſertim, quia verba iſtius regulæ ſunt præciſa, & geminata. Dicit enim, ꝑ impetrans nomen ipſius poſſeſſoris exprimere debeat, & teneatur, &c. Sed vbi ponuntur verba geminata præcepti, non dicitur ſatiſfactum præcepto, quando fit ex preſſio per æquipollens, vt ſtatim dicitur. Igitur, &c.

Contrariam opinionem tenuit Gloſator in regula de impetrantibus beneficia per obi tum familiarium Cardinalium, vbi voluit, quod licet tex. ibi, ſicut hic, requirat pro for ma in impetratione expreſſionem nominis, & tituli Cardinalis: tamen ſi hoc fiat per equi pollens eo modo, vt certa reddatur perſona de qua loquitur, ſatiſfactum erit formæ da tæ in illa regula. Quia nihil intereſt, quid ex æquipollentibus fiat. Pro qua opinione fa ciunt plura motiua, quæ cumulant Alexand. & laſon in dicta. l. hac conſultiſſima. & in l. prima. ff. de libe. & poſthu. Vbi Aretinus more ſuo notabiliter loquitur. Quorum ra tiones ibidem videantur, quia motus mei non eſt, tranſcribere dicta aliorum de charta in papyrum, Sed ſufficere eos tantum allegare, qui plura ſcripſerunt, vt docet Fely. in capitu. Rodulphus. in decima quarta colum. verſicu. horus autem, de reſcrip.

Quid dicendum? Certe inter tot diſputationes Doctorum, mihi proculdubio prima opi nio, quoad propoſitum tex. noſtri videtur verior. ꝑ Nam licet verum ſit, ꝑ expreſſio no minis requiſita a lege, vel ſtatu in reſcriptis, poſſit fieri per æquipollens eo modo, vt in telligatur, vt tradit Domi. & cæteri in. c. ii. ſuper glo. quorū. de reſcrip. lib. vi. cum pluribus aliis concor. vt ſcribit Alexā. & poſteriores in. d. l. i. & in. l. hac conſultiſſima. Tamen iſtā concluſionem limitant ibi doctores omnes, niſi in lege, vel ſtatu ſit decretum irritans, Nam tali caſu expreſſio requiritur, in forma ſpecifica: præſertim quando præceptum eſt geminatum. Sed in iſta regula ponitur decretum irritans, & præceptum geminatum: in qua non ſolum papa annullat reſcriptum, ſiue gratiam, ſi talis expreſſio non fiat, ſed addit alias pœnas hic expreſſas. Igitur concludendum eſt, requiri ſpecificam, & indi uiduam nominis expreſſionem. De quo tamen in ſequenti quaſtione aliquid vltcrius dici cemus. Et pro iſta opinione ſtringit vnum, quod eſt bene conſiderandum. Quia ſi dici mus nominis expreſſionem per æquipollens exprimēdi hic ſufficere, ſequeretur magnum abſurdum, ꝑ regula iſta ſaltem in ea parte, quæ talem nominis expreſſionem requirit, fru ſtratoriam, & vacuam penitus eſſe: quod ita probatur. Quia quando illud, quod de iure communi ſtatutum fuit, quod forte poſſet per æquipollens adimpleri, poſtea per conſtitu tionem particularem, vel generalem ſpecialiter eſt repetitum, tunc nunquam talis ſolenni tas, vel expreſſio, vel æquipollens fieri, vel impleri poteſt, vt conſtitutio, quæ poſtea æditur non ſit fruſtratoria, ſed aliquid vltra ius commune operetur. Iſta fuit notabilis do ctrina Bar. qui in hoc communiter approbatur in. l. tertia. ſi. rem. ff. de legatis. iii. Vbi

voluit, ꝑ quod licet de iure communi caueatur, ꝑ victus victori condemnentur in expen ſis, niſi habuerit iuſtam cauſam litigandi. Si tamen illud idem poſtea per aliquid ſtatutum diſponatur, videlicet, ꝑ victus victori condemnentur in expenſis, vt ſtatutum aliquid vltra ius commune operetur, intelligitur includi caſus, in quo quis habuerat iuſtam litigandi cauſam, vt, videlicet, non excuſetur talis iuſtam litigandi cauſam habens, ſed condemnentur in expenſis, vt illud ſtatutum non ſit penitus fruſtratorium, ſed aliquid operetur. Ita tenet ibi Bar. quem plures vbiq; ſequuntur, quos latiffime enarraui in Commentariis meis cap. i. de conſtitu. lib. vi. ſuper glo. in verbo facti. Per quæ dicta alias Rota in vna Gebeneſi. de benigno pulcherrimam deciſionem fecit, quam refero in dicto. c. i. nu. 145. circa ſi. multa enim contra ius iuſtitum (vt actus aliquid operetur) inducta ſunt, quæ alias non concederentur, vt tradunt Moder. in capitu. primo. de reſcrip. Cum igitur in caſu noſtro regula

iſta

iſta diſponat nomen poſſeſſoris in reſcripto exprimi debere, quod prius de iure commu ni ſtatutum fuerat in capitulo finali. de reſcriptis, & in iuribus ſuperius allegatis, poſito, ꝑ de iure communi talis expreſſio per æquipollens fieri poſſit: Nihilominus ne iſta regu la, quæ hoc idem, quod ius commune diſponit fruſtratoria cenſeatur: eſt dicendū, expreſ ſionem nominis in caſu noſtro in forma ſpecifica fieri debere, non per æquipollens.

Eſt bene verum, quod circa regulam de impetrantibus beneficia per obitum familiaris Cardinalium, quæ requirit ſimilem expreſſionem nominis, Domini mei Auditores (vt au dio) tenuerunt, expreſſionem illam nominis, & tituli per æquipollens fieri poſſe, vt dixit ibi Gloſator, ſed hoc nō refert, cum ille caſus ab iſto ſit lōge diuerſus. Ratione diuerſitatis forte ibi ponam, licet pro nūc iſte contrariæ deciſiones concordari poſſent ex dictis Ab ba. in cap. quanto. in vltimo notabili. de his, quæ ſi. a præla. poſſet etiam dici in dicta re gula familiarium cardinalis illud de expreſſione nominis ſtatutum fuiſſe in conſequentiā fauoris, & non principaliter, prout in. l. cum ex oratione. ff. de excuſ. tuto. ꝑ Quo caſu in formalibus inductis in conſequentiam alterius finis expreſſio, & complementum per æquipollens fieri poteſt, vt eſt tex. notabilis in. l. i. ſi. ff. de verbo. obliga. Quæ ibi ad hoc notat doctiſſimus modernus Lanzellotus Galiaula in ſecundo notabili, & Modernio. ſe quuntur. Nam in iſtis ſufficit ſeruare finē, ad quem ipſa diſpoſitio tendit, licet forma nō ſer uetur, vt eſt tex. in. c. quoniam contra. vbi Abb. & Moder. notat, de proba. Sed in caſu iſtius regulæ alia, & diuerſa ratio concurrit, vt dicere debeamus nominis expreſſionē formaliter requiri, videlicet, odium ipſius impetrantis, in cuius deteſtationē, & poſſeſſoris fauorē in ducta fuit hac ſolennitas expreſſionis nominis, cui impetrans renunciare nō poteſt, cum ſit (vt dixi) hæc forma in fauorem poſſeſſoris inducta, & ideo iuri alterius ex cauſa mea ac quiſito, renunciare non poſſum, vt in. l. cum a ſocero. & ibi not. Bal. C. de iure dot. Et hoc eſt, quod in propoſito dixit Ioan. And. a quo ſummi poteſt deciſio iſtius. q. in. c. ii. de reſcrip. in nouella. ſuper Glo. in ver. cognomina. Vbi poſt alios per eum ibi allegatos dicit hæc formā, videlicet, ꝑ in reſcripto reorū nomina exprimerentur, nec ſufficere per circumlocu tionē, & equipollentiā expreſſionem fieri, inductum fuiſſe in odium impetrantiū, pro quo faciunt ea, quæ tradit laſon in. l. prima. in decima quarta colum. ff. de uulga. & pupil. poſt dominum Anto. & Imol. in cle. conſtitutionem, per illum tex. de electio. Et quod dictum eſt nomen poſſeſſoris in reſcripto exprimi debere intelligendum eſt de nomine proprio.

Et licet nominis appellatione non ſolum nomen propriū, ſed etiam appellatiuum, & ſin gulare comprehendatur, vt tradit Andreas Siculus in capitu. quoniam abbas. in quarto notabili. de offic. delega. Nihilominus in dubio in diſpoſitionibus pœnalibus, qualis eſt iſta, nominis appellatio de proprio, non de appellatiuo nomine intelligi debet, vt eſt tex. in. l. ſeruus hæreditarius. iuncta glo. ff. de ſtipulatione ſeruorum, & glo. in clementina pri ma. in verbo nominatum. de vita, & honeſtate clericorum. Ratio prædictorum eſſe po teſt, quia nomen proprium ſignificat vnum corpus, vel ens, ſeu aliquod indiuiduum, vt Petrus, & ſimiles. Sed nomē appellatiuum ſignificat plura, vt ſpecies, vel genus, vt homo, vel animal. Quod declarat And. Siculus in dicto capitulo quoniam. Et quia in reſcriptis, quod certius eſt, debet exprimi, vt in capitu. ad hæc. & in capitu. ſi. de reſcrip. Merito ex preſſio nominis in iſta regula tantum de proprio fieri debeat, tanquam de certiori, non de appellatiuo, & ita hodie de ſtilo practicitur, vt dicit Ioan. andr. vbi ſupra. ꝑ Quid au tem ſit nomen ſingulare, & quando eius expreſſio ſufficiat, late ſcribit And. Sicul. in di cto cap. quoniam. in quarto, & quinto notabilibus. Vbi ſumpta occasione nominis ſingula ris plura de nomine, & proprietate Phœnicis extra propoſitum congerit, vt ibi per eum.

Et iſta omnia de plano procedunt in reſcriptis, & gratiis beneficiis, de quibus lo quitur iſta regula. Sed in aliis materiis, & contractibus, an debeant exprimi nomina pro pria contrahentium, videndum eſt per Specul. in titu. de emptione, & venditione. ſi. ſciendum. verſiculo primo autem eodem modo, & circa nomina actionum in libello ex primēda. not. in. l. ædita. C. æden. tradit Alberi. in. l. qua quiſq;. ff. eo. titu. Et idem dicit in proceſſu Digreſtorum. Et ꝑ ſicut nomina dignitatum in literis, vel inſtrumentis: ſic etiā nomina iudicum in ſindicatu exprimi debeant, tradit idem Alberi. in. l. nulli. ff. ꝑ cuiusq; vniuer. no. plurimum. n. confert in negotiis agendis, proprii nominis expreſſio. Hinc eſt, ꝑ in ſacra ſcriptura ad ſignū magnæ familiaritatis referunt, alique proprio nomine appel lari, vt de Anania refert glo. ordi. in Actib. Apoſtolorū. c. ix. Et ppterca dicitur de Moysē

Exodi. xliii. c. inuenisti gratiam corā me, & te ipsum noui ex nomine. Magna enim est beniuolentia magni principis, quando subditum agnoscit, & nominat proprio nomine, ut dicunt sacri doctores. eo. lib. c. xliii. Adeo, q̄ apud veteres eius omisio, seu immutatio ad derisum, & contemptum referebatur, ut probat per exempla Diuus Hieronymus in questione super Paralipomenon. Sic etiam Ozias, edificando, non meruit, ut suo nomine, porta vocaretur, sed uallis nomine. Et Ephron eo, q̄ uendiderat sepulchrum diminutionem nominis meruit, ut idem Hiero. paulo inferius loco superiori testatur. Eodem modo sechonia nominis immutatio in Choniam, amara uocatur, ut idem Hierony. tradit super Hieremia. c. xlii. Et propter indignitatem, uel peccatum alicuius, priuatur quis nomine proprio, ut dicit Archi. & Præpositi. in. c. qui nec. per illum tex. ii. q. vii. Licet aliquando in sacra Scriptura crebre nominum immutationes, uel repetitiones ad magnum misterium, & singulare personarum meritum, & gratiam specialem pertineat, ut sacri Doctores referunt super illud Lucæ, & uocabis nomen eius Ioannem, & alibi sæpe. Quanti igitur momenti sit, nomen exprimere, quid etiam nomina præ se ferant, deque eorum origine, ut alios omittat, plura scribunt Cælius lib. xlii. antiquarum lectionum. c. v. & vi. & Patritius Senensis li. vi. de institutione reipub. titu. vii. & longe plura accumulans Moder. in magna repeti. c. raynucius. fol. viii. cum duobus sequen. de testa.

Quæstio Trigesima prima.

TRIGESIMO PRIMO Quæro, & dicitur hic, q̄ impetrans exprimat nomē, quid si possessor habet plura nomina, prout sunt Valcones, qui quadrimoni sunt, ut inquit Ioan. Faber in. §. item si quis in fraudem. in. v. col. u. de actio. & Romani veteres, qui communiter tribus nominibus nuncupabantur, ut dicit Cynus in. l. si. quam una cum li. & ii. legit. C. si quid in frau. pa. col. iii. & meminit Iulius Francisc. Syluius in Grypho Aufonii. fol. xli. & Appianus Alexandrinus in proœmio libri, qui Libicus inscribitur, & Crinius lib. iii. de honesta disciplina. c. liii. & idem fuisse apud veteres, sacri doctores testantur, in lib. Paralipom. c. i. & Hiero. contra Heluidiū. Dubium igitur est, an omnia eiusmodi nomina exprimere teneatur impetrans?

SOLVTIO. Licet nominum pluralitas non præsumatur in dubio, & eam allegans teneatur probare, ut tradit Alexan. in consil. clxxii. nume. 7. in. vi. volumi. & Socin. in consil. xviii. in. iii. colum. lib. iii. Tamen ubi apparet aliquem habere plura nomina, si per expressionem unius nominis non habetur certitudo personæ, exprimenda sunt omnia, alias secus, & ita debet intelligi, quod dicit Inno. in. c. cum accessissent. de consti. & Bal. in sua Margarita, dum uoluerunt in rescriptis nomen proprium, & appellatiuum exprimi debere. Sufficit enim, q̄ habeatur certitudo possessoris, ne laboretur in ambiguo, ut tradit Oldradus consil. c. incip. in executione, & Alexand. consil. vii. & cx. lib. i. & consil. lxxviii. colum. iii. & cviii. colum. v. lib. ii. & consil. cxii. in tertia colum. lib. iii. & consil. cxliii. in quarta colum. li. iiii. cum similibus.

Quæstio Trigesima secunda.

TRIGESIMO SECUNDO Quæro, & quia dictū est superius, q̄ expressio nominis non potest fieri per aequipollens: Quid si nomen possessoris, contra quem impetratur, scribatur abbreviate, & non extense, an sufficiat?

SOLVTIO. Archi. in. c. i. xv. q. ii. tenet sufficere nomē possessoris, q̄ abbreviate scribatur. Secus tamen dicit in nomine impetrantis, quod scribi debet extense, ut ibi latius per eū, quia postea sumpta occasione, ponit formam eorū omnium, quæ in literis apostolicis abbreviate, uel extense scribi debent. Et hoc idem ante ipsum latius tradidit, & in terminis questionis nostræ, Spec. in rit. de rescripti præsentatione. §. primo igit. uerſi. circa dictiones. & in rit. de citatio. §. i. uerſi. quid si impetro literas contra. P. & alibi sæpe. Ratio prædictorū est, secundū ipsos, quia ad impetrantē pertinet rescriptum suū, & personā de qua tenet declarare. Itaq̄ rescriptū ualebit a principio, quod postea poterit declarare. l. si quis intentione. ff. de iudi. Ita ibi Specula. Pro cuius opinione facit tex. in. c. p. & g. de offic. deleg. & c. cum. m. de consti. Sed in contrarium facit ista regula, dum papa uult, nomen possessoris exprimi

2 foris exprimi debere per impetrantem. Et illud dicitur expressum, quod legi potest, & nominatum scribitur. §. si uero. in authent. de hære. & fal. & not. in. l. nominatum. ff. de libe. & posth. facit tex. in. l. si. C. de ue. iu. enu. ante si. Vbi præcipitur, q̄ nomina prudentium, qui leges composuerunt debeant scribi per consequentia literarum, & non abbreviate. Quid dicendum? Certe de iure, & de consuetudine uidentur ueriores secunda opinio: Nam nemini dubium est, q̄ si nomen illius, contra quem impetratur, scribitur abbreviate, potest de facili breuiatio uarie interpretari, ut si pro Bernardo, pono. B. illud B. potest, & pro Benedicto, uel Bartholomæo capi. Quo casu oritur incertitudo aduersarii, ex qua facile error nasci potest, quod a iure reprobat, ut est tex. in. c. ad hæc. & in. c. si. de rescripti. Nam euitanda est periculosa abbreviatio, ut dicit Fely. in. cap. i. col. v. de si. inftru. & Alex. consil. cliii. libro. i. Et pro ista opinione uidentur decisio Egid. clxxv. incip. licet cum

3 agitur &c. Ita tamen non ita militat in breuiatione nominis ipsius impetrantis, & quæ magis tollerabilis uidentur, & minus periculosa, ut probare uidentur tex. in. c. si. de præben. lib. vi. Ratio est, quia licet in rescripto nomen actoris impetrantis breuiate scribatur, nihilominus postea ex prosecutione causæ, & libelli oblatione, nomen eius de necessitate, declarabitur, ut in. l. i. ff. si pars hære. peti. Non sic rei, qui forte negabunt se illos esse, qui sub abbreviatura includuntur. Et ideo non ab re dicunt Imo. & Fely. in. c. cum accessissent. in. prin. de consti. q̄ de stilo hodierno nomen illius, contra quem rescriptum impetratur, ita debet esse certum, & extense scriptum, sicut nomen impetrantis, per. d. l. ii. Et ad tex. in. d. c. si. responderi ibi Gemina. in. primo notabili, ut ibi per eum. Et hoc idem seruari de stilo, dicit And. Sicul. in. c. dilectus. in. ii. col. de rescript. nu. xi. Et latius reassumit, & probat idem And. Sicul. in. d. c. cum accessissent. nu. vii. colum. iiii. Et habemus hodie tex. hic. Opi. igitur Archi. & Specul. quæ nullo iure probatur, post se saluari, quando fortassis ex cognomine, uel agnomine habereur certitudo illius, contra quem impetratur, prout plures reperiuntur, qui frequentius a cognomine, q̄ a nomine denominari patiuntur.

4 Nam tali casu forte nomen possessoris abbreviate scribi, quando agnomen, uel prenomen, extense describitur, ut si dicatur Petrus committit causam contra. B. Saganta: Nam ex illo prænomine Saganta, denotatur persona certa, licet nomen abbreviate scribatur, ut in. l. Emilii. ff. de admittit. tu. Vbi prænomine Emilii tantum reperitur, omisso nomine, quia per illud intelligebatur persona certa. Et ibi hoc notat Nicola. de Neapoli. Alias si ita non intellexit, Specul. non puto opinionem eius, nec de iure, nec stilo esse ueram. Non obstat tex. in. d. c. eū. m. & d. c. p. & g. Quia illæ abbreviaturæ non fuerunt factæ, prout ibi scribuntur, in rescripto impetrato, neq̄ ibi prædictæ literæ ad istud propositum pinguntur, ut formam rescriptis impetrandis imponant, sed illa abbreviatio fuit ibi facta per Cōpilatorem Decretalium, qui propter euitandam prolixitatem plures dictiones, & nomina breuiate scriperunt, plerq̄ etiam, (ut breuitati studerent) reserant, adeo, q̄ de hoc plus ribus locis Ioan. And. conqueritur, partem decretalium mutilatam, siue decisam, allegando. Et nisi ita fecissent compilatores, in immensum uolumen illud cresceret, & magis fortassis, q̄ illud decisionū Rotæ uolumen, de quo dicit Alex. in. l. si cum dorem. §. eo auro tem pore. ff. solu. mat. q̄ erat adeo magnum, & numerosum, quod non ueretur uenire currū. Et ego cum essem Panormi uidi antiquarum decretalium uolumen adeo immensum, q̄ ab homine ferri non poterat. Compilatores itaq̄ decretalium ex pluribus dictionibus, & nominibus alias in pandectis originalibus extense scriptis, plerunq̄ primam opposuerunt literam, ut ad breuitatis compendium antiquarum decretalium uolumen, reducerent, quod ex illa dictione, & infra, sæpe in decretalibus apposita, manifestū reddiit, de quo loquit Io. And. in proœmio decretalium, & in. c. nobis. de iurepat. & Bar. in. l. Gallus. §. idem credendum. in. si. ff. de libe. & posth. Et ista de plano procedunt in abbreviacione nominis rei propter prædictam rationem, secus tamē in abbreviatura nominis ipsius impetrantis, quia, ut dicit Spec. loco superius allegato, in eo non est licita abbreviatio. Tamen hoc etiam dicitur in persona impetrantis, & actoris uidentur dubitabile, ut dixi, præsertim quia est contra tex. in. c. si. de rescripti. Vbi æquiuocatio nominis ipsius impetrantis non uitiat rescriptum. Ratio redditur, quia ille, qui reperitur rescriptum habere penes se, & eo uti, præsumitur illud impetrasse, arg. eorū, quæ notat Alex. in. l. i. C. de procura. & Fely. in. c. coram. col. iiii. de offi. dele. & in. c. ii. col. viii. de testib. Licet circa istā rationē uideatur variare doctores.

6 Et uidi secundum uarietatem casuum, istam rationem uarie obseruatam in Rota. Nam

Oldra. consi. cxxvi. in. ii. col. tenuit, q̄ supplicatio præsumatur impetrata ab eo, in cuius fauorem loquitur, etiã si ille sit absens. Et idem de commissiõne dicit Specul. titu. de app. pel. §. nunc breuiter. ver. q̄ si apparet. Contrarium tamen tenuit Cardi. in consi. xxv. col. ii. & Fulgo. consi. xliii. in. ii. col. & facit Egid. deci. dlxxxiii. & Gemi. consi. xxxiii. Rota tamen sæpius istam contrarietatem cum distinctione resoluit, videlicet, q̄ quando in supplicatiõne, vel aliquo alio actu facta est aliqua considerabilis impensa, tunc procedit opinio Oldra. & sequacium, vel quando postea absens ratam habuit, vt loquitur Specul. & Aret. ti. consi. lxxviii. Contraria vero opinio procedit, quando est modica impensa, per ea, quæ Moderni tradunt in. c. i. de iudi. & in. l. cum seruus. ff. de verbo. oblig. Ratio igitur superius assignata, licet non impleat intellectum, dictum tamen in se est verum, sicut videmus in procuratore sub nomine B. & in reo sub nomine A. vt tradit Egid. deci. clxxxiii. Licet illa decisio mendose habeatur, hoc tamen de procuratore recte procedit, quando non reperitur alius, qui sit eiusdem nominis, & constitutus in iudicio ambiguitatem declarauit, vt requirit Egidius in. d. decis. f. vbi tamen essent duo eiusdem nominis, licet esset processum contra unum, nihilominus n̄ per alias coniecturas de certo corpore constaret, manifestat̄ esset nullum. Ita declarauit Rota in una Toletana thesaurarię, præterito anno, coram me, quod quidem Rote decretum nouissime fuit confirmatum hoc mense Nouembri M. D. xxvix, coram R. P. D. Marcello episcopo Maricano. Et quod dictum est de errore procuratoris, idem dicendum videtur in errore diocesis, in rescripto expressa: Nam nisi de corpore constet per testes, uel aliter illa impedit, ne prouiso canonizari possit. Vt Rota conclusit in una Dolen, parochiali de Pleguen. xviii. Martii M. D. xxx. coram me. In nomine vero iudicis, Vincen. & Compostel. uoluerunt in. d. c. fi. q̄ idem esset, q̄ in nomine imperatoris, illa ratione, quia impetrans in prosecutione rescripti declarabit, de quibus iudicibus loquitur. Et sequitur And. Sicul. in. c. cum. m. de consi. Pro quibus facit glo. in cap. quod niam. de offi. deleg.

Tamen contra illos facit tex. in. c. ad hæc. de rescrip. ubi dicitur, q̄ non ualet rescriptum, per quod incerti iudices dantur, uel futura negotia committuntur: Nec obstat, q̄ de incertitudine impetrantis dictum fuit, quia talis incertitudo ex abbreviatione resultans præsumptione iuris certificatur, & eodem modo in incertitudine rei, quia consistit in facto impetrantis, merito ad ipsum spectat declaratio. d. l. si quis intentione ambigua. Sed incertitudo delegatorum procedit ex facto papę, merito ad ipsum spectat declaratio, vt tenet Abb. in. d. c. quoniam. de offi. deleg. Card. in. c. ii. in. iiii. q. de rescrip. itaq̄ rescriptum tali modo incertum, nullũ effectũ habebit, c. inter. de sen. excõ. l. ex facto. ff. de uulg. & pu. & quia sub tali inuocatione posset in iudicio fraus machinari, non ita per incertitudinem actoris, vel rei.

Quæstio Trigesimalertia.

TRIGESIMOTERTIO Quarto, f. nunquid ista regula defendat minorem possessorem beneficii curati sine dispensatione?
RESOLVTIO. Dicendum est, q̄ sic quia si triennis regula, in qua titulus coloratus, & alia requiruntur, minorem defendit, vt ibi dicitur, a fortiori regula ista, quæ non requirit titulum, neq̄ veram possessionem, sed sola detentatione nuda facti est contenta.

Quæstio Trigesimalquarta.

TRIGESIMOQVARTO Quarto, f. nunquid ista regula habeat locum, si impetretur beneficium vacans ex persona alterius, q̄ possessoris annalis?
RESOLVTIO. Dictum fuit olim, q̄ sic: & sic reperio adnotatum in quibusdam notis antiquis Reuerendissimi Domini mei Laurentii Cardinalis Sanctõrum quatuor, nihil tamẽ ibi allegatur. Sed hoc plenius examinabo in illa. q. de resignatario. Tamen interim tenendum est regulam ob stare, quia etiam, q̄ tertius possideat, & alter litigantium, qui nunq̄ potest dare de possessione tertii annali. Vt tentum fuit in vna Hispanen. Capellania, coram R. D. Io. Paulo anno præterito. Et ista est conclusio generalis, q̄ ista regula procedit in quibuscunq̄ impetrationibus, & cessionibus, vt tenet Rota: Nam sicut cedens si manet in possessione per annum pacifice, potest de regula excipere. Ita & cessionarius in gratia

gratia successiõnis tenetur regulam obseruare, vt tenet Rota, & refert D. Gulic. hic in decisio. impressis, rationibus de quibus per eum.

Quæstio Trigesimalquinta.

TRIGESIMOQVINTO Quarto, tan illa verba regulæ (quod certo modo vacare prætendit &c.) intelligantur de illis modis vacationis inductis per cancellariam, videlicet, ingressum religionis, contractum matrimonii, vel affectiõnem &c.
RESOLVTIO. Ista disceptatio accidit coram D. Nicolao Aragona in causa Zamoren. thesauraria, de mense Octobri M. D. xxxiii. super regula de valore. In qua eadẽ sunt verba. Et nunc aduocati vnus partis dicebant, illa verba certo modo interpretari debere de modis superius expressis, quia illi sunt certi modi vacandi a cancellaria diffiniti, vt exemplum ponit Glosator in prin. commentu sui super regula. xv.
Breuiter Rota post plures procuratorũ, & aduocatorũ disceptationes, tenuit dicta verba in. d. regula de valore posita, intelligi debere generaliter de quocunq̄ modo vacandi. Pro qua interpretatione allegata fuit ista regula in eisdem verbis, & regula. lx. quæ omnes vtuntur eodem modo loquendi, & generalem dictam interpretationem circa modos vacandi receperunt, vt exemplum ponam in alia quæstione, & facit decisio, ccccvii. in nouis, & dictam in regula. lxi.

Quæstio Trigesimal sexta.

TRIGESIMOSEXTO Quarto, f. quia regula ista loquitur de expressione gradus, quid intelligemus per gradum. Et quid si possessor plures gradus habet, an tenetur impetrans omnes exprimere. Et qualiter probetur gradus, & quid si esset graduatus clandestine?
RESOLVTIO. Ista. q. quatuor continet capita, quorũ quolibet de se se discutietur. Circa primum est aduertendum, q̄ gradus hic non capitur eo modo, quo describitur in arborum affinitatis, & consanguinitatis, sed pro quadam dignitate, vel doctrinæ prærogatiua.
Primo modo capiẽdo erit sensus istius regulæ, videlicet, q̄ impetrans tenetur in sua impetratione exprimere non solum nomen impetrantis, sed gradum ipsius, idest, dignitatẽ.
Nam hoc verbum, gradus, de iure adaptatur ad dignitatis honorem, vt patet in. l. adici mus. C. de muriregulis. lib. xi. & in. l. i. & l. fi. C. de offi. præfect. vrb. & l. potioris. C. de offi. fi. recto. prouin. Et tali modo capitur ab is, qui bonas literas profitentur. Sic enim apud Ciceronem in Cathilinam, & in oratione pro Plantio hoc uocabulum capitur ibi, (per oēs honorum gradus). & idem pro Milone, (qui non honoris gradum spectat). Et in Verrem. (Quæstura primus gradus honoris). Et ita sæpe hoc uocabulum in isto significatur ab aliis authoribus vbicq̄ expenditur. Itaq̄ ex his facile intelligi potest, quis esse possit sensus huius textus.
Secundo modo hoc uerbum gradus in isto tex. interpretari potest pro quodam doctrinæ loco, siue qualitate meritis differente, qui unus ab altero distinguitur, vt hoc modo capitur superius in regula. xv. & inferius in regula prærogatiuarũ Iulii in. iiii. parte, cum duabus sequentibus. & in ista significatione accepit M. Tullius Cicero. lib. vi. epistolarum, epistola incip. magnam. Et isto modo potest capi hic, in quo etiam sensu Hispani, & fere omnes Vitramontani capiunt: Nam gradus apud ipsos etiam nihil aliud est, q̄ honor quidam dignioris laurea, siue eminentioris doctrinæ, doctoratus, magisteriũ, Baccalariatus, uel licentiatu: quæ quidem honoris species in prædictis regulis, gradus nũ cupantur, iuxta quas regulas non erit absolum istam etiam intelligere, vt, videlicet, si annalis possessor sit doctor, magister, licentiatu, vel Bachalarius, teneatur impetrans de tali gradu mentionem facere, sicut & de nomine. Et iste gradus ponitur ad differentiam nobilitatis, hic expresse: quæ ad generis, & domus splendorem refertur; & horum uerborum interpretatiõni respondere videtur rex. not. in. c. de multa. de præbend. Vbi pari modo gradus scientiæ nobilitati coniungitur, & æquiparatur. Et sicut ibi papa rationem habet nobilitatis, & doctrinæ, ita hic intendit illis fauere: Nam ob eam causam requirit expressionem gradus: quia forte propter insignem, & eminentem annalis possessoris scientiam, non cõceder papa gratiam huiusmodi impetranti, iam multis de causis odiofo, ut in primis quæ

frionibus huius apparatus diximus. Et licet hic intellectus (communi vsui loquendi consuetudine) huic regulæ applaudeat, & cōuenire videatur: Nihilominus de stricto iure aliter dici possit: Nam de iure communi, excepto doctoratu, alius gradus non reperitur: Licet consuetudo aliquarum prouinciarum quosdam alios, præter istum doctrinæ gradus, sicut virtutum inuenerit, videlicet, Bacchalauiatum, & licentiatum, inter quos gradus voluit prælatione dari, vt patet in dictis regulis. Et quis de iure doctoratus gradum non faciat, sicut neq; papa, vel imperator inter gradus dignitatum, vel magistratus non dicuntur facere gradum, quia non habent alios supra se, sed sunt fontes dignitatum, ut per plura probat Ias. & omnes Moder. in. l. i. col. i. ff. de offi. eius. sic nec doctoratus, inter gradus doctrinæ, facit gradum, cum sit supra omnes gradus, arg. l. vbi autem. ff. de verb. oblig. Nam gradus dicitur, ubi est ascensus de minori ad maius, ut. d. l. i. & si. qui quidem ascensus doctoratui non potest adaptari, & ideo tex. in clem. ii. de magist. doctoratum non appellat gradum, sed honorē. ¶ Circa secundū caput, videlicet, quando possessor haberet plures gradus, dicendum est, quia ista regula non requirit expressionem omnium graduum, ex quo loquitur in singulari, & ideo iudicio meo sufficit gradum digniorem exprimere, arg. l. i. § qui in perpetuum. ff. si ager vectig. & c. i. de excep. lib. vi. Nam papa si uoluisse omnes exprimere, dixisset gradus, & non gradum: præsertim, quia, quoad hoc, facile derogatur regule.

¶ Quoad tertium caput, videlicet, quomodo iste gradus probetur, dico sufficere, per cōmunem reputationem probari, & quando incidenter de gradu quaeritur, non data opposicione aduersarii, forte ad probandum gradum vnus testis cum iuramento sufficeret, iuxta ea, quæ dicit Ias. in. l. huiusmodi. §. legatum. col. si. ff. de leg. i. Vbi in probanda prima tonsura idem tenet, & reassumunt Moderni in. l. i. §. idem Cornelio, in. si. ff. de quaestio. Fely. post Bald. in. c. licet vniversis. & in. c. nuper. de testi. Et hoc putarem verum, quoad effectū istius regulæ, sed quoad prærogatiuas regularum, de expectatiuis loquentium, quibus cauetur graduatum alteri non graduato cæteris paribus præferri, forte prædicta probatio non sufficeret, Ex quo agitur de magno præiudicio alterius. Tunc enim deberet quis probare doctoratum, seu alium doctrine gradum per literas, vel si casu eas amisisset, per testes: quod est verum, nisi per decennium quis pro doctore se gereret, quia tali casu non teneretur ostendere priuilegium suum, sed sufficeret probare, quod se gessit pro doctore per decennium. Ita notabiliter dicit Pau. de Cast. Bald. & alii in. l. si solennibus. C. de si. instru. & in. l. etiam. C. de appellationibus.

¶ Circa quartum caput quando aliquis accepisset gradum occulte, & non per publicum examen, putarem huic regulæ locum non esse, ut tenet glo. hic ratio est, quia non erit impetrandum impetranti si non expressit, quod iuste ignorauit. c. ii. de consi. lib. vi. Nam non tenebatur diuinare, ut in. c. i. vt eccle. bene. Nam de non entibus, & non apparentibus idē est iudicium. l. cum lege. ff. de peri. & com. rei ven. & ob eam causam dicit Bal. in. d. l. solennibus. quod ad probandum se doctorem non sufficit priuatum examen probare, nisi probet publicum examen, & idem tenent Moder. in tract. de docto. in prima parte.

Quaestio Trigesima septima.

TRIGESIMO SEPTIMO Quæro quare voluit hic papa exprimi debere in impetratione nobilitatem possessoris, & quomodo probetur ista nobilitas?

SOLVTIO. Quia in collationibus faciendis, habetur consideratio magna nobilitatis, vt dicit glo. & doctores in. c. cum adeo. de rescrip. & in. c. de multa. de præben. Ideo papa voluit, quod exprimat nobilitas: Nam cognita nobilitate annalis possessoris, contra quem impetratur, fortassis papa derogationem regulæ, vel gratiam impetranti non concederet: Nam per expressionē nominis, & nobilitatis possessoris papa certior redditur de qualitate nobilitatis: Nam forte posset esse adeo grauis persona, & potens ad defendendum ecclesiam, temporibus persecutionum, quod papa eum potius fauoribus, & gratiis afficeret, quam permitteret per huiusmodi impetrationes ab aliquo molestari, iuxta traditam per Phil. Perusi. & alios in. c. constitutus. de appella. Vel forte talis nobilis esset boni exempli, & laudabilis opinionis, & famæ, qui posset plures exemplo suadere frugem melioris vitæ traduce. ¶ Quo casu non temere contra tales nobiles concedenda esset impetratio. ¶ Quorum intuitu solet a regulis iuris recedi, ut per decem principales editiones probat Ias. in. l. i. ubi dicitur.

bemus. in penult. & si. col. C. de iudic. Videmus etenim a communiter accidit tibus, per manus nobilium ecclesias sepe sustentari, & augeri, ut in. c. constitutus. de appella. Per manus vero clericorum pauperum expositari, vt dicit Ludo. Roma. in singulari. xxxviii. incip. vtrum nobilis. Et sequuntur Moderni in tract. beneficiorum. in. xii. q. tertie partis. Requiritur igitur ob eam causam expressio talium qualitatum, vt sciat papa, quæ iure concedi, vel quæ honeste denegari debeat: quorum taciturnitas magnum detrimētum, & scandalū ecclesiæ produceret posset, bona igitur fuit hæc constitutio talium qualitatum expressionē requirens, ut sic personis ex merito deferatur. ¶ Et ista quæ de expressione nobilitatis dicta sunt, procedunt, quoad dispositionē istius regulæ: secus de iure de quo non requiritur expressio nobilitatis possessoris, sicut non requiritur mentio nobilitatis impetrantis, vt tradit Abb. & communiter doct. in. c. ad aures. de rescri. Licet ibi Hostien. & Barba. tenuerint contrarium. Et sic patet, quod in hoc ista regula est contra ius, aut salte præter ius cōmune. Quomodo aut probetur ista nobilitas, quia non attinet ad præsentem quaestionē, ideo omitto. Sed videndū est late per Moder. Brixien. in tract. nobilitatis. in. vi. parte. per totum. post Bar. in. l. i. C. de dignitati. li. xii.

Quaestio Trigesima octaua.

TRIGESIMO OCTAVO Quæro, quid est hoc, quod dicitur hic exprimi debere in impetratione, quot annis possedit beneficium possessor?

SOLVTIO. Hæc expressio verborum si ad dispositionem iuris, & stilum curiæ respicimus, videtur inuisibilis, & non necessaria, imo ipso impetranti plurimum damnosa, vt colligitur ex dictis Bal. in consil. cccix. incip. Casus est, Titius impetrauit, lib. i. vbi Bal. concludit, quod si impetro archipresbyteratum, & in mea impetratione non facio mentionem, quod Gaius diu. & de facto illum per plures annos detinuit, quod talis impetratio non est subreptitia, sed sufficit in ea exprimere, quod Gaius archipresbyteratum de presenti de facto detinet, absque eo, quod annos exprimat, ut ibi per eum. Ratio esse potest, quia si impetrans in sua impetratione annos possessionis aduersarii sui exprimere debet, proculdubio intentionem rei aduersarii contra se ipsum probaret, ex eo, quia secundum stilum curiæ reus possessor, ad effectum, ut exceptione istius regulæ contra impetrantem uti possit, requiritur, quod ipse probet se annalem possessorem, cuius contrarium huiusmodi expressione annorum, in impetratiōe requisita, resultat, quia vbi reus in hoc de iure, & stilo grauius debet, releuaret ab onere probandi, & grauaretur impetrans, quod esset absurdum, & contra ius, & practicam curiæ, quia videmus, quod si reus opponens de regula, non probat se fuisse annalem possessorem, repellitur.

¶ Respondeo, quod prædicta verba regulæ, & quot annis ille possideat, &c. possunt pluribus modis intelligi. Primo quando impetratio fit de beneficio specialiter reseruatō, & tali casu dicta verba intelligi possunt: Nam isto casu, ante istam regulam faciendā etiam erat mentio in impetratione de annis possessionis rei conueniēti, vt dicit Rota deci. lxxviii. incip. dic. quod si ordinatio papalis. in tit. de rescrip. in antiq. sed quia de isto casu in ista regula nulla fit mentio, puto sub ea non includi. ¶ Secundo modo ista verba intelligi possunt, quando impetratur beneficium, quod scimus aliquem colorato titulo possidisse per annum. Et iste casus videtur bene adaptare ad istam regulam, secundum Fel. in. c. in nostra. in. xxxvi. corr. de rescrip. & isto modo intelligendo regula in hoc concordat cum iure cōmuni, de quo in. c. cum nostris. de conce. præben. Vbi Abb. in. iii. colum. vers. & quia per talem &c. assignat rationem istius articuli, videlicet, quia quando possessor est colorata, id est, præiensa ex legitimo titulo, posito, quod titulus non fuerit verus, tamen papa non de facili isto casu daret literas sine expressione temporis, ne videatur conferre beneficium viuētis, quod est odiosum. Ita formaliter dicit ibi Abb. Requiritur igitur isto casu, quod impetrans exprimat, quot annis possideatur, vt hic dicitur. Tamen neq; etiam hic intellectus satisfacit, ex eo, quia verba regulæ indistincte loquuntur, & ita solet hodie intelligi per Rota. vt, videlicet, regula defendat non solum molestari, sed merum, & illicitū detentorem sine aliquo titulo colorato, quod est contra ius commune, & aduersatur prædictis, & in hoc regula aliquid inducit de nouo, & non est frustratoria, prout videtur si fortaliter in terminis iuris intelligeretur. ¶ Nam de iure communi de possessione non colorata mentio fieri non debet, vt tenet Calde. Compstet. Imol. & Abb. in. d. c. cum nostris.

vers. sed debemus distinguere. Et ita procedit dictum Bal. in d. consi. Cum quibus con-
cordat Fely. vbi supra. Et ideo ego aliter intelligerem ista verba regulæ, vt dicamus, qd si
impetrans petit in sua impetratione derogari huic regulæ, tali casu procedit, quod hic di-
citur, videlicet, vt impetrans narrare debeat, quot annis possessor tenuit beneficium. Si ve-
ro non petat derogari, tunc nulla requiritur mentio annorum possessionis, sed tantum in
impetratione dicere, qd Titius illud beneficium detinet occupatum, vt dicit Bal. d. consi.
ccix. & ita praticatur propter absurdum superius dictum. Et sic videmus, qd hodie practi-
catur. Vel possit & vltimo dici, qd indistincte requiratur mentio annorum, tamen propter
clausulas, quæ hodie in supplicationibus apponuntur, impetrantes excusantur, ut dicit Io.
And. in d. c. cū nostris. cessantibus tamen clausulis t̄ mentio temporis saltem indiffinita ne-
cessaria est in impetrationibus certo modo factis, & ita se habet forma communis dictæ
impetrationis. Nam in ea dicitur, qd tale beneficiū per Titium possessum ad præsens vacat,
& tanto tempore vacauit, qd eius collatio secundum Lateranen. statuta concilii ad sedem
apostolicam deuoluta censetur, ecce qualiter de tempore possessionis intrusi fit mentio, sal-
tem per verba indiffinita temporis, quæ omne tempus comprehendunt, quod factum est,
vt euitaremus absurdum, de quo superius dixi, si impetrans certum numerum annorum
exprimeret, ex cuius confessione possit reus aduersarius annalem possessionem probare.

¶ Quæstio Trigesima nona.

TRIGESIMONONO Quæro, † quare requirit expressio causæ in impetratione?
RESOLVTIO. Potest dici, hoc fieri ad iustificandam concessionem: Nam dicitur
hic, qd debet esse talis expressio causæ, ex qua clare constare possit, possessori nullum ius
competere. Hęc .n. in expressio requiritur, ad effectū, ut papa ad concedendum, vel denegā-
dam impetrationem moueatur, licet verba tex. aliud inuuant ex quo requirit expressio-
nem causæ, ad effectum, ut iudici constet, an impetranti ius competat, vel non. Quod non est
verisimile, quia per solam causæ expressio-
nem in impetratione factam iudici constare non
potest, an ius impetranti competat, cum potius hoc dependeat ex meritis, & euenit litis,
quæ discussionem, & actorum apparatus requirit, iux. c. quoniam. de proba. † nam ex alle-
gatis, & probatis iudex hoc pendere debet, modo simplici relatione, vt in. c. i. de re iud.
di. lib. vi. Et tamen tex. hic expressio-
nem causæ requirit, ex qua manifeste apparet
nullum possessori in beneficio ius competere, vides ergo qd ista inter se pugnat. Et ideo
vt iste casus clarior reddatur, est aduertendum, qd causa hic ponitur pro modo vacandi,
itaq; sit sensus, qd impetrans in sua impetratione modum vacandi exprimat, ex quo clare cō-
stare possit possessori nullum in beneficio ius habere. Et ita hodie in practica seruat,
quia fit impetratio isto modo. Supplicat S. V. deuotus illius orator Titius, vt sibi specia-
lem gratiam faciatis de tali beneficio, quod vacat ad præsens, & tanto tempore vacauit, qd
eius collatio, secundū Lateranēsis statuta concilii, est ad sedē apostolicā legitime deuoluta,
Licet quidam Gaius illud indebite detinet occupatum &c. Ex huiusmodi, vel simili narrati-
ua colligitur expressio causæ, ex qua papa mouetur ad concedendum gratiam, ex ea prima
facie constat si est uera, qd nullum possessori ius competit, quam causam in impetratione
expressam postea in iudicio iustificabit impetrans, seruando alias partes regulæ, videlicet,
citari faciendū possessorem infra sex menses, & litem prosequendū vsq; ad sententiam, vt
hic dicitur, qd si causam expressam uacationis impetrans in prosecutione litis non proba-
uerit, tunc tanq; indebite molestans condemnabitur ad pœnas hic contentas. Hic est verus
sensus istorum verborum.

¶ Quæstio Quadragesima.

QUADRAGESIMO Quæro, † dicitur hic, qd si impetrans non seruat hic con-
tenta in prima parte regulæ, qd tenetur possessori ad interesse: De quo interesse in-
telligemus?
RESOLVTIO. Videt̄ prima facie dicendū, qd ad nullū interesse teneat, quia ex quo agit
de beneficio ecclesiastico, nō videt̄ considerandū interesse, quia in spiritualibus interesse peti nō
pōt, sicut in profanis, ut dicit Inn. in. c. qrelā. de elect. Et latius Rota deci. ciii. inci. Nota, qd
vbi aliquis, in antiquis, posita, sub tit. de procu. nu. 8. quæ notabiliter disponit, qd licet iurās
non

non reuocare procuratorem, non obstante iuramento, illum reuocare possit. iuxta glo. or-
dinari in ver. reuocatus. quam ibi notat Domi. in. c. si. de procu. lib. vi. Tamen vbi quis
procuratorem constituisset ad renunciandum cum iuramento, tali casu non possit reuoca-
re, ex eo, quia ille in cuius fauorem debuit fieri renunciatio, non possit alias agere contra re-
uocantem ad interesse, sicut in materia profana, quia in beneficialibus non agitur ad in-
teresse. Ista est notabilis decisio, quam sequitur Fely. in. c. si diligenti. in. viii. col. vers. am-
plia etiam. de fo. compe. quod etiam late profequitur idem Fely. in. c. ex parte decani. col.
vi. de rescrip. Eo maxime, quia iam impetrans vltra interesse condemnatur in expensis pos-
sessori annullatur eius impetratio, & inde secuta quæcūq; &c. Sic igitur satis, & ultra condi-
gnum fortassis puniretur absq; eo, quod teneretur ad interesse. Hoc enim videtur absurdū
repugnante subiecta materia, & et alia regula iuris, qd habet, neminē ex uno delicto debere
multiplici pœna p̄iri. uul. c. acti. c. t̄ci. de iud. Et hic nō solū duplici, s; quadruplici puniret̄.
¶ Sed istis non obstant. tex. hic determinat contrariū, videlicet, qd temerarius impetrans de-
beat ad interesse cōdēnari. Quid dicēdū? Pro uera resolutione aduertēdū est, qd interesse
de quo loquitur ista regula non consideratur respectu beneficii in quo casu procedunt ea,
quæ superius in contrariū allegata sunt, sed consideratur interesse respectu incommoditatis,
& impensarum, quas reus, & possessor conuentus indebite occasione istius litis moræ pas-
sus fuit, vt est tex. notabilis in clementina. i. §. si. de rescrip. & quod ibi, & hic interesse appel-
latur, text. in capitulo finali. de rescrip. & in. l. sancimus. C. de iudiciis illud interesse in
eodem casu damnum nominat, itaq; interesse, & damnum isto casu conuertuntur, & illud
damnum consideratur respectu iurati, solutionis aduocatorum, & incommoditatis, vt sigilla-
tim enumerant in. d. l. sancimus. & tradit Bar. per illum tex. in. l. cū quē temere. ff. de iud. Ex
quibus iuribus ista regula quoad hoc cōstata videtur, nec obstat, qd hic impetrans pluribus
penis puniatur, contra tex. in. c. at si clerici. de iudic. quia illud procedit ratione vindictæ pu-
blicæ, sed respectu cōmodi priuati quis potest pluribus penis puniri, ut declarat Abb. in. c.
de causis. de offi. deleg. Præsertim, quia annullatio impetrationis, de qua hic tex. loquitur,
non uidet̄ propria pœna, ut tradunt oēs Moder. in. c. ii. de cōsti. ¶ Et istud interesse, de quo
ista regula loquitur, hodie non est in usu, illa, (vt opinor) ratione, quia in illo exigēdo reus
longe maiora incommoda pateretur, qd in beneficio defendendo, propter difficultatem pro-
bationis, super qua re possit fortassis protendi lis vsq; ad tres sententias, & ideo rei possit
fores hodie sola condēnatione expensarū, & nullitate impetrationis aduersari cōtentantur
cum absolutoria ab impetitis.

¶ Quæstio Quadragesima prima.

QUADRAGESIMOPRIMO Quæro, † quare non dicit iste tex. de expensis?
RESOLVTIO. Quia illa condēnatio fit in Rota, quando quis succumbit, &
sic eo tempore quo possessorē constat dānum, vel interesse fuisse passum, ideo nō
fit hic mentio. Vel dicas rationē esse illā, quam pono hic in fine istius. q. Et aduertēdū est,
qd ad istas expensas semper Rota impetrantē succumbentē condēnat, siue ille iustā causam
litigandi habuerit, siue nō, quia nūquā in Rota iustā causā litigandi condēnatū ab expensis ex-
cusat: Nam eo ipso, qd quis condēnatur, præsumit̄ habere iniustā causam litigandi, licet in
veritate iustā habuerit, vt notat Abb. in. c. calūniam. de pœn. Et propterea in sententiis Ro-
tæ, semper dicimus, qd iniuste, p̄perā, & de facto molestauit, vt condēnatio expensarū qua
dret. Et verba istius regulæ inferius posita, ibi, qd si possessorē ipsum iniuste, friuole, ac inde-
bite molestasse reperitus fuerit, &c. sonant hoc. Quæ verba in oī sententiā poni possunt pro-
pter præsumptā temeritatē † impetrantis, & succubentis, quæ in dubio præsumitur, vt di-
xi supra in. i. & ii. q. Præsertim ubi essent aliquæ coniecturæ doli, ut in casu vltimæ partis
regulæ, tunc impetrans temerarius, & calūniator possit appellari, vt declarat Abb. in. d. c.
calūniam. in. i. notabili. Patet igitur ex prædictis, quis sit stilus Rotæ circa condēnationem
expensarū. Et hoc facit Rota ad euitandas lites super expensis, quæ possent sup̄ re parua forte
maiores fieri, qd super sorte principali. Et ita negotii principalis cognitio in lōgū differet̄,
& sic li. es ex litibus orientur, contra. l. quidā. ff. si cer. p̄ta. & c. sine litibus. de do. & cōtr.
Et licet de iure cōmuni quelibet iusta causa excuset ab expensis, vt tradit Abb. in. d. c. calū-
niam. in. fi. Tamen vt dixi, Rota nunquā istam iustæ causæ allegationē admittit, ne aduer-
sarius appeller, & dicat, non esse iustā causam, & fiant lites immortales. Et licet quædā deci-
BB

3 fio in no. 182. incip. probabilis causa, et dicat, quod causa probabilis excuset ab expensis, quam explicat Egid. deci. cxc. Nihilominus ille decisiones debent intelligi de iusta causa, ratio ne sententia late. Nam habens sententiam pro se, licet ex nouiter deductis reuocetur in secunda instantia, nihilominus tali casu excusatur ab expensis iure compensationis: Nam habuit iustam causam litigandi, ut tradit Egid. deci. cccxix. Hoc tamen, ut dixi, procedit quoniam reuocatur ex nouiter deductis: quia si ex eisdem annullatur sententia, non excusatur ab expensis, propter rationem, quam ponunt Dominus in deci. ccli. licet sententia, in no. alias est decisio, s. posita in tit. de dolo. & conu. quod sequitur Milis in verbo impensarum, & Abb. in. c. si. col. xii. de do. & conu. & latius Guido papa deci. cccxxvi. q. xlviii. & deci. cxxvii. eiusdem. Et oia ista dicta approbat parlamentum Tholosanum in deci. capellae. cccxii. Philip. Francus in. c. i. §. si. in fi. de appella. lib. vi. Corneus cons. clxxi. col. si. in. iii. volu. Francus in. c. qm. in. iii. col. de proba. Et hoc, quod dictum est, procedit in causis, quae originaliter committuntur in Rota. Si vero committeretur auditori vna causa, non ut auditori, sed ut praelato, & quod solus in domo de illa cognoscat, prout sepe committitur solae causae Romanorum capitolinae, tali casu si auditor pro sua satisfactioe faceret de illa causa verbum in Rota, prout est de more, & iuxta resolutionem datam pronunciarer, tunc si condempnatus iustam haberet causam litigandi, non condempnaretur in expensis, prout fit in Rota, cuius stilus isto casu non seruatur. Ita fuit conclusum apud Dominos isto mense Octobri M. D. xxxvi. coram Domino Capisucco, in una causa Romana dotis, seu domus. Attenditur namque tali casu persona iudicis representati, non quod sit auditor, quia illi causa commissa, ut auditori non fuit, sed ut praelato, & ut soli, qui debet sequi stilum aliorum iudicum curiae, qui habentem iustam causam litigandi in expensis condemnare non solent, nisi in casu quem tradit Bartho. in. l. iii. §. si rem. ff. de lega. iii. De quo dicto latius scripsi in. c. i. in glo. facti. de consti. lib. vi. Nam putant satis victorie lucrari si obrinet rem, & victum satis puniri si expensas, & labores plures, simul cum ipsa rem amittat. Et est aduertendum, quod non sine misterio in ista regula non dicitur de expensis, quia forte sub illo verbo, damnis comprehenditur: Nam, licet appellatione damni in conuentionalibus impense non includatur, ut in. c. in nostra, de iniuri, secus tamen est in iudicialibus, ut notabiliter declarat Archi. in. c. in primis. in. ii. col. in verbo datum. ii. q. i. Vel secundo potest dici hac de causa non de impensis, sed de damnis mentionem fieri, quia damna, siue interesse venit iure actionis, quae nascitur ex praedictis legibus, & ex ista regula, sed ipse venit accessorie, & officio iudicis, ut dicit Bar. in. l. i. ff. de alie. iud. mu. cau. la fac. & ideo de illis non requiritur mentio.

Questio Quadragesimasecunda.

QUADRAGESIMOSECVNDO Quæro, et an impetranti in forma iuris, qui petit aliquem priuari propter crimen, obstet regula?

RESOLVTIO. Glosator hic tenet, quod non duplici ratione. Prima, quia ista regula loquitur de impetratione beneficii uacantis de iure, & de facto. Sed ille, qui impetrat in forma iuris non petit sibi conferri beneficii iam uacans, sed illud intendit, ut beneficii, quod per priuationem uacabit, sibi conferatur. Secunda ratio est, quia talis causa priuationis non est beneficialis, sed profana, iuxta glo. in. c. ii. in verbo finita, ut lit. pend. li. vi. Et priuandus ante priuationem poterit renunciare, uel cum altero commutare, & sic priuatio non habebit exitum. Quæ oia cum sint diuersa a mente regule, est concludendum, regula isto casu locum non habere. Ita dicit Glosator.

Adde pro ista opi. Moder. quendam Sabinensem practicum, & eruditum, qui in quadam apostilla supra ista regula asserit Rotam tpe suo ita iudicasse, & se ita in facto obtinuisse, illi. n. est nomen Aeneas de Falconibus, quod quandam ad Panor. Paraphrasim edidit, & notabilem illum tractatum reservationum, & commendarum nobis reliquit. Et ita secundum, quod ipse dicit, Rotam sic iudicasse reperio adnotatum per bo. me. Dominum de Jacobatis tunc Rotæ auditore primarium, & postea Cardinale, in quibusdam suis causarum notis, manu sua propria scriptis. Et reperio hoc idem tpe Sixti, in causa preceptorum Lugdunensis, pro Mattheo, contra Claudium, Ioaquinum de Narnia, tunc aduocatum celeberrimum in quodam suo cons. reddito in causa Naneten. S. Nazarii pro quodam Henrico adnotasse. Et ne longius expleta petamus, sic est tpe meo iudicauit Rota de mense Feb. M. D. xxxiiii. in causa Couersana Archiepiscopi pendere coram me. In qua Dominus ad hoc tenendum moti fuerunt, hac ratione, et quia ubi non verificantur uerba dispositio nis, neque ipsa dispositio habet locum. Sed uerba istius regule, ibi (quod uacare praedit) non verificantur in casu praemisso: quia beneficii per priuationem non uacat, sed uacare speratur.

Igitur

Igitur regula tali casu locum non habebit. Nam aliud est, quod beneficii certo modo uacet, uel quod speretur uacare, ut not. oes in. c. cum nostris, de concess. praeb. & reassumunt Moder. in. c. ii. de rescri. Cum igitur regula ista loquatur de beneficio certo modo uacanti, non habebit locum in beneficio, quod per priuationem uacare speratur. Hinc est, quod Imo. in. c. dilectus. el. ii. post glo. ibi de praeb. & Roma. in. l. si quis mihi bona. §. iustum. ff. de acquir. hare. voluerunt, quod mandatum de beneficio uacanti non comprehendit uacaturum: quia se habet, ut diuersa, ut ibi per eos, & latius scribit Fely. in. c. constitutus. in penul. col. de rescrip. Item quia ista regula loquitur, quoniam impetratur beneficii possessum per annum ex antiqua uacatione ante collationem factam possessori, si dicatur uacare ex persona, uel facto ipsius possessoris, ut in. q. ista. & dicitur inferius in alia. q. simili. Et quia uidemus, quod huiusmodi priuationes sepe committuntur in partibus, ut est factum in causa Plebaniae Verchiani, & quotidie vsu experimur.

3 Praeterea pro ista decisione, eff. i. ca. est ratio Glosatoris: et quia quoniam agitur ad priuationem, potest possessor antequam priuatur, renunciare, ut concludunt Moder. in. c. ii. de rescrip. & latius reperit idem Fely. in. ca. inquisitionis. in. iii. columna. de accusa. Et hoc prius dixit Rota in titulo. de re iudic. deci. v. in antiquiori. Et reassumunt Moderni Ferratini, videlicet, Thom. Ferratius, in tract. cautel. caute. xliiii. Hoc autem verificari non potest in beneficio iam uacanti, ut notat Fely. in. c. in nostra. in. xxxvii. corr. in. ii. col. de rescrip. Nam priuatio praesupponit habitum praecessisse, & sic renuntiatio praesupponit possessionem. & pro ista opi. faciunt ea, quae dixi in simili. q. in regula de subrogandis.

4 Est tamen circa hoc aduertendum, ut casus distinguatur, quod non ois priuandus indifferenter, & indistincte potest beneficio renunciare: sed ita demum, si ignorat impetrationem ab alio factam fuisse, secus si sciat, ut notabiliter concludit Anto. de But. in cons. xliiii. incip. Casus, quidam presbyter. & cetera. Cum quo concordat dicta decisio Rotæ. v. in antiquioribus. titulo de re iudic. Sed illa Rotæ decisio in alio est magis mirabilis, et quia ibi fuit facta renuntiatio beneficii per priuandum, post inquisitionem, ac post sententiam perpetui carceris, la tam contra homicidam, ac etiam post acceptationem expectantis, & nihilominus concludit ibi, quod ualeat renunciatio, eo solo motiuo, quia licet fuerit lata sententia perpetui carceris, non tamen per hoc fuit lata sententia priuationis beneficii, & istam opi. decisionis praedictae sequitur Fely. in. c. inquisitionis. in. iii. col. de accusa. Differt ergo illa decisio a dicto Anto. de But. in duobus. Primo, quia ibi renunciatio fuit facta post sententiam in consilio d. Anto. ante sententiam priuationis. Item in dicta decisione nulli fuerat prouisum ante renunciationem, licet quidam expectans acceperat. Sed in cons. d. Anto. fuerat facta prouisio a Papa ante renunciationem eum decreto irritanti, & tamen d. Anto. tenet, quod ualeat renunciatio, si ignorauit prouisionem Papae.

5 Sed modo circa ista aduertendum est, quia contra istud cons. d. Anto. est unum consilium Gemina. cv. incip. ad supplicationem. Vbi loquitur in periuro, qui etiam est priuandus, contra quem papa cuidam commisit, quod si constaret, illum fuisse periurum, conferret beneficium supplicanti: concludit ibi Gemina. quod ualeat interim renunciatio, etiam si sciuerit prouisionem factam alteri. Tamen potest nihilominus iudex, cui fuit hoc commissum, procedere ad ueritatem delicti post renunciationem, & etiam post mortem. Et constituto de delicto conferre beneficium supplicanti, & renunciatio retro non ualebit: Ita ibi concludit. Et ad istam contrarietatem non aduertunt Moderni in. c. in nostra. inferius allegandi. Sed cum ista cum Reuerendissimo D. Cardinali Simonetta, viro undecumque doctissimo, ac multae obseruationis, & tunc Rotæ auditori, dixit, quod consilium Gemina. non erat verum, & quod uiderat saepe in Rota obseruari praedictam decisionem quintam, & consilium Anto. & sic ipse adnotauerat. Pro qua opinio, adduco rationem, quae ponit gladium ad radicem.

6 et quia negari non potest, per prouisionem papae in euentum priuationis, non esse illi impetranti ius quæsitum irresolubiler, sed conditionaliter in incertum euentum, quem lis producat. iuxta. l. quod debetur. de peculio. Et ideo prouisio per resignationem interim facta, etiam cum clausula dummodo alteri non sit ius quæsitum, ualeat, quia illa clausula intelligitur de iure puro, & irresolubili, non de conditionalis, & incerto, ut tradit notabiliter Roma. in consilio. cclvi. quem refert, & sequitur Fely. in capitulo super literis, in nona columna de rescrip. & dixi in regula de non tollendo ius quæsitum. questio. tertia. Cum itaque ius acquisitum ex illa prouisione papae in euentum priuationis sit conditionale, merito prouisio pura medio tempore facta, ualeat, ad tradita in. c. si pro te. de rescrip. lib. vi. Quia

beneficia non debent esse in pendenti. vulg. capitulo si tibi absentis. & capitulo secundo. de electio. libro sexto. Et pro ista opinione contra dictum consilium Gemina. est nota bilis decisio Egidii. dccxxxix. incip. si quis obtinens prebendam &c. col. fin. qui notabiliter loquitur: & istis adde Soci. & quosdam alios consulentes de quibus in regula de non tollendo ius quaesitum. q. iii. mentionem feci. Et quantum ad illud. quod dicit Gemi. in. d. consilii. iudicem vigore illius impetrationis. posse post obitum priuare peritum. & de veritate delicti ad effectum adiudicandi illud impetranti cognoscere. hoc non est verum. & contra illum est. decisio in terminis Rote in nouis. tit. vt lit. pend. decisione vltima. alias nu. cccxcxi. inci. Itē q. Titius. quā sequitur D. Gundisaluis Hispanus. quōdā Rotæ auditor insignis. in tract. lega. in. xliii. q. primæ partis. col. xv. ¶ Limitare tñ ista. quæ dicta sunt de renunciatione priuandi. nisi papa in literis narrasset vacare beneficiū propter tale crimen. licet in veritate illud crimen non inducat priuationem ipso iure: Nā talis assertio papæ. adeo beneficium afficit. q. renunciari non posset. vt dicit Pet. de ancha. in consil. cccxlii. inci. vltra alia. sequitur Fely. in. c. ii. in. iii. col. & in. c. nonnulli. in. xvii. col. de refer. & in. d. c. inquisitionis. in. iii. col. Et licet Pet. de ancha. & Fely. non dicant. q. renunciari non possit. tñ reuera opi. Petri. est hoc a fortiori dicendū. Quia si ubi papa solum committit priuationem faciendā renunciatio impeditur. a fortiori ubi disponit afferendo vacare fundans in hoc intentionem suā. quod est multū notandum. Tñ illud dictum Petri de ancha. ita simpliciter intellectum. nō pono verum: Nā ultra hoc. quod contra illū latissime consuluit Ias. in consil. lxxxvi. incip. Redemptoris crucifixi. &c. in. v. col. lib. iii. illa opi. dura videtur. per quā alicui per assertio nē papæ contrariam veritati ius quaesitū tollitur. Et alias legendo cle. i. de proba. multis modis reprobaui: Nā clarū ē. q. vbi agitur de tertii præiudicio papæ non creditur. ut not. Fely. in. c. cū a nobis. de testi. post Paulum de Castro in consil. xvi. lib. ii. quem sequitur Deci. in consil. cli. iiii. col. & Gemi. consil. liii. maxime ubi assertio papæ est contra ius. per. l. nec dā nota. C. de pre. imp. offe. & ita Fely. fortassis de illa opi. dubitans impugnat. & declarat di. ea Petri de ancha. in. d. c. cū nobis. in. ii. col. & latius in. c. causamq. in verbo impetratio. in. i. & ii. col. alia est secunda serē folioz col. vi. de refer. Vbi vidēdū erit. ne simplicior. ¶ Reduendo igitur ad propositum quaestionis. habes conclusionem hic. q. ista regula non procedit in impetrante per priuationem. Circa quam conclusionem considerandum est ad huc diligenter. quōd Rota in quadam causa capellaniae Pacen. coram D. Staphileo. xix. Octo. M. D. xxix. tenuit contrarium: Nā voluit t̄ ista regula procedere. siue quis possederit per annum ante priuationem. siue post. Et ita etiā adnotauit D. Per. And. Gama. in quibusdam recollectis decisionum. a quo ego etiam viua voce audiui. Et sic vides. quōd Rota moderna. bis variatus: Nam in causa Conuersana prioratus. quæ coram me diu fuit discussa. conclusit. regulam non habere locum. & coram Staphileo tenuit contrarium. ¶ Quid igitur tenendum? Dico pro concordia opinionū distinguendos esse duo casus. Primus est. in priuato ipso iure. vt in execrabili. vel similibus. & procedat decisio coram Staphileo. Vel illa decisio procedit in priuato ob non solutionem pensionis. quia ex quo ab initio ipse se huic pene subiecit per proprium eius consensum. non debet iurari regula. vt dicitur in alia questione. Aut vero est priuandus. & procedat opinio tenta in causa Conuersana. Ratio est. quia prima innititur gratiæ. ista secunda iustitiæ. Et quod dictū fuit in homicida. idem dicendum est in rebeli. vt videlicet. anteq̄ priuaretur beneficio possit illi renunciare. ut est tex. in. c. cum inter. de re iudi. quem ad hoc ponderauit Præposit. in. c. ius quiritum. i. dist. pro qua opi. facit optime consil. Ias. lxxxvi. lib. iii. Et ita in una Perusina plebis cōclūsit Rota die secunda Iunii M. D. xxxix. corā R. P. D. Pet. Vortio episcopo Aqnen.

¶ Quæstio Quadragesimatertia.

QVADRAGESIMOTERTIO Quarto. t̄ ex quo regula ista loquitur de pacifico possessore. quis dicatur possessor pacificus. quoad effectum istius regulæ? ¶ **S**OLVITIO. Resolutionem istius quaestionis scribā latissime in regula de triennali. & aliquid dicam in. q. sequentibus. Vnum tamen interim omittendum non est. q. licet impetrans agens super solo possessorio non satisfaciat regulæ. quæ de petitorio loquitur. vt inferius in alia. q. dicitur. Nihilominus talis lis super possessorio tantum bene est sufficiens ad interrumpendam pacificam possessionem. Vt hodie Rota cōclūsit in vna Giennen.

Giennen. prioratus de Villanova coram R. D. Io. Mohedano. xix. deci. M. D. xxxix. per quæ D. Guliel. Cassidorus scribit in deci. ix. de cau. pos. & proptic.

¶ Quæstio Quadragesimaquarta.

QVADRAGESIMOQVARTO Quarto. t̄ an ille. qui post sententiam cōtra ipsum latam. quæ transiit in rem iudicatam. possederit per annū. dica. ut possessor pacificus. ad effectum. ut victorem aduersarium. vel alium. exceptionem em istius regulæ. repellere possit? ¶ **I**STA QVAESTIO Dependet ab hoc utrum per sententiam. quæ transiit in rem iudicatam sit totaliter finita. vel extincta lis: Nam si finita est lis possidens postea per annum sine perturbatione erit pacificus. & exceptione regulæ vti poterit. Sin autem lis totaliter extincta per sententiam non fuit. sequitur contrarius effectus. ¶ **Q**uid igitur dicendum? Solutio. Ista diffcultas. antiquis temporibus. pluries in Rota ventilata. raro tamen decisa fuit. modo etiam in una Conchen. præsimoniorum de Yuic sca. & Priego coram Re. Do. Io. Clerici iterū ventilatur. & postea in alia causa de qua ista rim dicam. similiter ista eadem. q. proposita fuit. & multum disputata. Operæ precii igitur erit præseruari. quæ nam istarum opinionum sit verior. ¶ **V**t dixi. iste articulus non solum antiquis temporibus. sed etiam tempore meo saepe propositus fuit in Rota. non tamen fuit ita passim propter eius diffcultatem decisis. Et idem tēporibus suis. accidisse referebant domini Seniores. t̄ Tandem post varios disputantium consiliatus meis temporibus casus iste certam recepit decisionem: Nam cum dicta causa Conchen. propter in sanam partium contentionem sine aliqua concordia spe. per annum continuum. & amplius aduocatorum. & procuratorum informationibus tunderetur. & adhuc partes iniquis odiis certarent. opportuit nos per huiusmodi quaestionis decisionem. in qua victoria tota causa consistere videbatur. finem aliquem iratis partibus ponere. Et ita factum est. q. post infinitas propemodum causæ positiones. Rota in hanc sententiam concessit. vt. videlicet. possidēs per annum post rem iudicatam nondū executioni mandata tueri se non possiderit regula. Quam opinionem Rota pluribus rationibus comprobauit. Prima fuit. quia certum erat. post rem iudicatam. nondum executioni mandata. quædam adhuc litis primæ reliquias durare. Quod ex eo apparet. quia iudex sententiā. quæ transierat in rem iudicatam potest infra annum executioni mandare. c. quarenti. de offi. delega. Sed nemo inficiari poterit in illa executione faciendā. aliquam iudicii telam requiri. videlicet. obseruationem quatuor terminorum. & sententiam declaratoriam. brachium secularare. & similia. Ex quibus apparet in illa rela aliquas adhuc inesse litis reliquias: Nam licet sit lata sententia. illa non dat ius. sed est medium ad illud acquirendum. vt traditur in l. Julianus. ff. de condi. indebi. & cap. cum inter. de re iudic. & ob eam causam oritur ex illa sententia duplex actio ad illius executionem prosequendam. videlicet. iudicati actio. & in factum. Quæ quidem actiones dum ad dictum effectum in iudicio prosequuntur litē. profecto faciunt. sola ergo sententiā litē omnino nō sustulit. ergo illa durante certū ē possessorem dici non posse pacificum. Nam donec superest sententiæ executio. nihil potest dici actum. iuxta. l. fin. C. ad sille. sic videmus in appellatione extraiudiciali. quæ licet deserta fuerit. dimittit tamen aliquas prioris litis reliquias donec per executionem sententiæ omni nō sopita. sit vigore cuius appellationis. et deserta potest appellatus. seruatis terminis. appellantem condemnare. adeo. q. interim donec hæc agitantur possessor pacificus dici non potest. vt patet in deci. xxxvi. de re iudi. in antiquis. & dicā in regula de triennali possessore. q. xxv. quo i loco illa. q. latius disputo. quia ibi in facto cōiigit. ¶ **S**ecūdo. pro ista opi. fa. cit: quia non videtur conueniens. nec iuridicum. q. condemnatus. & conuictus. post sententiam per annum possidens pacificus dici debeat. ad effectum. ut exceptione istius regulæ victorem repellat. quia ex hoc sequeretur illud maximum absurdum. q. sententia multis lahoribus. & impensis quaesita. & eius executio frustrarentur. & condemnatus possessor ex malitia sua commodum reportaret. & per consequens delinquens. & victus t̄ plus iuris haberet. & melioris cōditionis esset. quā victor bonū ius fouēs. cōtra egratē. & rationē. l. q. seruius. ff. q. vi. aut clā. & c. cum qui. de præb. li. vi. ¶ **T**ertio ista opinio cōprobatur. d. Io. Fabri. qui secundum Ias. in titulo de actio. in prin. in. vii. col. in. fi. est vir in hac nostra iuris disciplina magne autoritatis: Nam eum insignem. & fundamentalem doctorem appellat

lat idem Iaf. in. l. naturaliter. §. nihil commune. in secunda col. ff. de acqui. poss. Nec mirū fuerat enim per. xiii. annos aduocatus, ut idem Io. Fab. dicit in §. fin. insti. quib. ma. licet. & ob eam forte causam Alex. de Imo. illum doctorem subtilem vocat in rubrica. ff. de ope. no. nunci. col. ii. Sic igitur Io. Faber hanc opi. Rotæ videtur tenere in. l. ii. C. de litigio. dū
 4 vult post sententiam, quæ transiit in rem iudicatam ante eius executionem durare effectus litis pendentiæ; Nam, ut dixi superius, ad executionem consequendam ex eadem sententia nascitur duplex actio, & si eadem causa in uno instanti est finitiua, & productiua litis. Quinimo præter actiones prædictas iudicati, vel in factum, in quibus videtur noua iudicia, in qua solet produci nouus libellus, vt traditur in. l. intra. & in. l. a diuo Pio. ff. de re iudic. & in. l. i. maxime per Bal. C. de iur. & fac. igno. ad executionem sententiæ iudicis etiam officium mercenarium competit, in quo licet libellus non producat, neq. lis quouis modo contestetur. Tamen in illo iudicis officio exercendo inest adhuc quidam modus litigandi, vt expresse dicit Bal. in. l. ii. in. ii. col. ver. modo quero. C. de excep. qui iudi. qui quidē litigandi modus certe aliunde fomentari non potest, q̄ ex primæ litis remanentibus reliquis: Nā ex quo, vt dictū est, in tali officio exequendo libellus non datur, nec lis contestatur, iste modus litigandi de nouo ex facto partium oriri non potest, cum non habeat materiam præexistentem. Et esset minus inconueniens dicere per sententiam omnino litem nõ esse finitam quousq. iudex illam exequatur, ut illud iudicis officium ex lite priori fomentum recipiat, q̄ dicamus, per sententiam litē esse finitam, & ex ea litē nouam oriri, vt dicit idem Bal. in. d. l. ii. in princ. vers. quæro nunquid. Nam vna, & eadem res non debet esse productiua contrariorum. l. i. cum vulga. C. de furt.

¶ Concludendum igitur est, per sententiam litem totaliter non extinctam fuisse, sed adhuc reliquias quasdam eiusdem litis manere. In quibus executionis iudicium fundari videtur, ¶ qua executione per acta dicemus litem finiri, cum antea nihil potuit dici actum, cum aliquid supererat ad agendum, vulg. l. titia. ff. de verb. obli. Cum qua opinione videtur concordare idem Bal. in. l. i. C. de iur. calum. & Bar. in. l. litibus. C. de agri. & cens. l. xi. & istā etiam opi. tempore Sixti reperiō Iochinum de Narnia, & L. de Ineramine, tunc famosissimi aduocatos in terminis regulæ de trienniali. defendendo causam Monasterien. decanatus tenuisse. Et ita etiam secundum istam opinionem tempore meo Rota pluries iudicauit, videlicet, in vna Oueten. coram R. D. Ioan. Clerici. de mense Decembri M. D. xxxiii. Et in alia Mediolanensis prioratus. pro reuerēdissimo Cardinali Celsarino. Et in alia Leo dien. preposituræ, coram R. Dom. Io. Mohedano. De qua mentionem faciam in regula de trienniali. Et postremo in dicta causa Conchen. præstimoniorum die. xvi. Januarii M. D. xxxiiii. Pro qua decisione vltra prædicta facit una alia ratio iuridica. Quia certum est, post latam sententiam, quæ transiit in rem iudicatam, executionem vsq. ad triginta annos fieri posse, quia, vt dictum est, ex sententia oritur actio in factum, & officium iudicis. l. actori. C. de iure iur. & tradit Bal. in. l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pact. cum similibus.

¶ Et istæ actiones, quæ dant ius prosequendi, durant per triginta annos, nec minōri spacio præscribuntur, vulg. l. sicut. & l. cū notissimi. C. de præscrip. xxx. anno. si igitur dictæ actiones per triginta annos durant, non poterit eas cōdemnatus sub prætextu annalis possessionis post sententiam inchoatam, & pacifice completam beneficio istius regulæ excludere. Patet igitur, durante illo iure prosequendi, possessorem dici non posse pacificum. Et per istā rationem in illa causa monasterien. excludebatur regula de trienniali.

¶ Accedit ad hoc rex. qui videtur facere ad propositum in. c. i. de except. lib. vi. in principio. §. si. Nam dicitur in principio illius tex. q̄ exceptio excommunicationis potest proponi in quacumq. parte litis, Quærit postea in §. si. nunquid post dictā exceptio proponi in executione sententiæ, videbatur dicendum, q̄ non, cum lis videatur extincta per sententiam. Tamen hoc non obstante, textus dicit contrarium, videlicet, q̄ potest dum exequitur sententia opponi, per quod manifeste datur intelligi adhuc durare litis reliquias.

¶ Quod etiam ex stilo hodierno, per quod manifeste datur intelligi adhuc durare litis reliquias, nem rei iudicatæ, etiam cū executorialibus videtur attentare, nisi prius post dictarū executorialium intimationem, quatuor terminos contra intrusum non seruauerit, & deinde ad agrauationē, & reagrationem vsq. ad brachium seculare procedatur, ut refert Fely. in. c. ad probādū. in. l. iii. col. de re iudi. facit deci. ci. in antiq. & meminit D. Guliel. in deci. vi. titi. de cau. pos. & pro. Si igitur post sententiam aliquæ reliquæ litis durant, dici non poterit possessor

possessor aliquo modo pacificus, ut requirit ista regula, quæ quidem opinio adhuc suaderi potest e. l. inter. ff. de arbitris. vbi probatur, post sententiā quendā adhuc calorem iudicii durare, donec executioni fuerit demādata: Nam illud notissimum est in rebus tractū successuum habentibus finium negotiū non dici, donec totaliter perficiatur, vt dicit Aresci. in. l. in substitutione. in quarta colum. ff. de vulg. & pupil. ¶ Et quis prædicto stilo Rotæ relator per Fely. & d. Guliel. obstare videatur decisio finalis, in titu. de cau. pos. in no. quam sequitur Milis Auditor, in verbo attentatum dici non potest. Cum quibus videtur concordare, licet in casu dissimili, Egi deci. cccclxvi. & Rotæ deci. cii. Et. cccxliiii. in no. inscip. licet in causa. ¶ quæ disponunt, tunc non dici attentatum, quādo possessio cum legitimo titulo, etiam propria autoritate capitur, vt et Angel. de Cessis, antiquis, & excell. aduocatus sic in vna Toletana spolii tēum fuisse, dicebat: Nihilominus contrarium, vt dixi, practicatur, quæ quidem practica, & stilus, nec autoritate, aut ratione caret: Nam fundari videtur in decisionibus. xxxiii. & ci. & ccccl. in no. & in dictis Nicolai Milis in verbo possessorio recuperandæ. & in verbo executio sententiæ, quas breuitatis causa non refero. Satis est, q̄ ista diuersitas cōcordari potest, ex his quæ scribit Fely. in. c. de cetero. col. fi. de re iudi. & Moder. Auinionen. in rep. c. sepe. col. xii. de rest. spol. & Philip. Fran. in. c. eū qui §. i. de preb. lib. vi. Quæ oia nõ examino, cū hic incidēt occurrat: Nā sufficit, q̄ ex prædicto stilo Rotæ manifeste colligitur post sententiam, quæ transiit in rem iudicatam, etiam executorialibus intimatis, non finiri litem, donec sententia executioni mandata fuerit. Et hoc idem dicendum videtur in causa Salamantina canonicatus, quæ modo de hoc mense Junio coram R. P. D. Petro Vortio pendet, in qua dubitatum fuit nunquid possidens per annum pacifice post sententiam latam contra interese putantes possit tanquam pacificus exceptione istius regulæ tueri contra tertium in locum defuncti colligantis possessoris subrogatum de ista regula mentionem non faciente, & certe hoc dubium potest ex prædictis facile resolui, licet tunc super hoc in dicta causa Salamantina nihil fuit diffinitum. ¶ Et tenendo istam opinionem ad motiua: & argumenta pro contraria parte adducta facili respondetur: Nam primo non obstat dictum Bal. in dicta addi. ad Specul. in rubri. de cessio. actio. in principio. vbi dicit, ¶ q̄ actio iudicati cedi potest, quia non dicitur litigiosa res, lata sententia. Quia ad istud dictum respondetur: quod stant ista simul, quod res non sit litigiosa, & quod duret lis ad effectum impediendi pacificum possessorem, vt tradit Anto. de Bit. in cap. primo. de consit. vii. uel inuti. Et sic videmus in alio simili casu beneficium non desinere litigiosum, licet quis absoluitur ab obseruatione iudicii, vt dicit Innocen. in. c. causamq. de testi. & Bar. in. l. litigator. C. de fruct. & lit. expen. Nam licet per illam sententiam circumducatur citatio, secundum Innocen. in. l. si. C. de litigio. ibi, hodie vero, effectus tamen litis causatus, remanet, vt probat Bar. in. l. si. C. de litigio. ibi, hodie vero, & c. & sequitur Nico. Milis in versicu. litigiosum beneficium. & contra Bal. in. d. addi. si eius est illa apostilla, facit dictum Bar. in. l. i. C. de præscrip. long. tempo. Præterea potest dictum Bal. aliter resolui, videlicet, quod res non dicatur litigiosa, lata sententia, vt intelligatur, quando sententia est executioni mandata, vt concordet cum prædictis. Et ita etiam eodem modo posset responderi ad decis. x. in titu. vt lite pendente. in nouis. alias sub num. 411. quæ communiter solet ad hoc quotidie in curia allegari, q̄ lis finitur per sententiam: nam intelligitur de sententia executioni mandata. Quamuis etiam ex eo reitici illa decisio posset, quia nihil pro assertionem sua allegat, prout etiam illam impugnat Nicol. Milis in verbo litis pendente. & in verbo lite pendente. & Hispanus noster Glosator in regula Cancellariæ. xxvii. Tamen tenendo eam potest dici procedere in suo casu, declarādo vt per Nicol. Milis, loco supra allegato. ¶ Sed vt prædictorum omnium clarior habeatur resolutio, est vltius aduertendum, ¶ q̄ litem finiri per sententiam, potest considerari dupliciter: Vno modo circa ea, quæ recipiunt instantiam, & tunc lis non finitur, secundum Rotam, nisi per sententiam, Et ita procedit illa decisio, & tunc consideramus causam, & effectum litis, vt quod quis efficiatur malefidei & sic teneatur de fructibus: & quod sit res litigiosa, & q̄ interrumpatur præscriptio: tunc isti effectus causari ex prima lite, data sententia, non extinguuntur, sed durant per triginta annos, donec sententia sit executioni mandata. Et isti effectus militant in casu nostro, & interrumpunt annalem possessionem. Pro quo videtur notabilis doctrina Bar. in. l. secunda. vers. quæro igitur. C. de fruct. & lit. expen. Et istā doctrinam Bar. sequuntur Moderni in. l. secunda. C. de aden. & ressumunt alii Moderni

Taurinens. in tract. præscrip. in quarta parte. vi. q. principalis. q. ii. Ex quorum dictis potest etiam declarari, & limitari dictum Bal. in d. addi. ad Specu. superius allegatū. Et ista omnia procedunt de plano in regula de annali. de qua loquimur: Sed quoad regulā de triennali, forte nō procederet, propter verba posita in d. regula, videlicet, antiquas lites penitus extinguentes, &c. De qua dicemus forta esse ibi in vltimis quæstionibus.

¶ Postremo ista omnia quæ dicta fuerunt, procedunt quando sententia fuit lata cōtra possessorem beneficii, quia tunc durant adhuc lites reliquæ quousque sententia sit executioni mandata. Secus uero quando sententia fuisse lata pro possessore, quia tali casu lites omnino finitur per sententiam, & poterit victor post eam possidendo per annum dici pacificus, ad effectum istius regulæ, & illius de triennali, ac aliarum de pacifica possessione loquentium, & sic potest intelligi prædicta decisio. x. vt lite pendens, in no. quæ vltimū litem finiri per sententiam. Et ita in terminis omnia prædicta declarauit Rota in vna Taruifina Decanatus corā R. P. D. Marcello episcopo Marficano de Anno M. D. xxxvi. vt ipse idē adnotauit.

¶ Quæstio Quadragesima quinta.

QUADRAGESIMO QVINTO Quæro, ¶ nunquid possessio pacifica annalis, de qua loquitur ista regula interrumpatur per citationē nulliter factā, quæ peruenit ad noticiam citati?

¶ **S**OLVTIO. Ista quæstio fuit proposita per Do. Camillum de Balionibus, anno M. D. xxxi. mense octob. in Rota, in causa Cefaragustani. Cantoria, inter Io. Munyos reū, & Petrum Villauerde actorem aduersarium. Et etiam eadem quæstio accidit super regula de triennali in vna Segouien. parochiali de Paladinas coram R. Do. Rinaldo Perutio. Et in alia Verdunen. canonicatus, & præben. coram R. P. D. Petro Vertio, vt ibi dicam. Super qua multa hincinde dici possent. Tamen, omiſſis superfluis, quadam motiua pro vtraque parte scribam, quæ totam materiā istius quæstionis clarissimā reddent, & ad rem ipsam proxime accedent, deinde subnectam opinionē Roræ. ¶ Quod igitur talis citatio in proposito non interrumpat possessionem pacificam, adducitur. Primo quia actus iudicialis nullus concernens ius ipsius beneficii, non interrumpit pacificam possessionem, si facti molestia non interueniat, vt probatur in decisio. iii. de car. poss. & pro. in antiq. Sed in casu isto illa citatio nulla concernebat titulum, & ius beneficii, igitur non inducit interruptionem pacificæ possessionis annalis.

¶ Sed ad hoc responderi potest, qd istud argumentū non concludit ad citationem nullam, cum etiam si valida fuisset militaret argumentum. Nisi dicamus, qd citatio nulla, non potest dici actus iudicialis. ¶ Quia ea, quæ seruato ordine iuris non expediuntur, de facto fieri dicuntur. c. si. de spon. duro. notat Bar. in l. creditores. in. v. q. C. de pigno. Et quæ de facto fiunt, molestiam extraiudicalem inducunt, vt in l. verum. de mino. tradunt doctores in l. stipulatio ista. de verbo. oblig. cum concordant. vt scribit Moder. in tract. clausularū cōpromissi. fol. xlix. ¶ Punctus igitur est, nunquid ista possit dici molestia facti: & posito, qd sic: utrum sufficiat ad interrumpendam pacificam possessionem annalem. Quidam dicebant, quod non, quia molestia facti, est illa, quæ fit extraiudicialiter, & de facto, non autē in forma iudicii, vt colligitur ex notatis per Imol. & Cardi. in clemen. gratiæ. de rescrip. Vbi ponunt, molestiā iudicalem differre ab ea, quæ de facto, & extraiudicialiter fit, vt sunt tex. in l. lucius. §. tres. ff. ad rebel. & in l. prohibere. §. si. ff. qd vi. aut clam. & in l. clam. possi dere. ff. de acquir. possess. Bal. in l. causas. C. de transactio. Et pro istorum dicto, facit, quod dicit Maria. Soci. in repe. §. quod super. c. quoniam. vt lit. non contest. colum. penul. Vbi notabiliter uoluit, qd licet per expulsionē coloni propria auctoritate dominus perdat ciuilem possessionem, vt traditur in l. peregre. §. quibus. & in l. iuste. ff. de acquir. possess. Tamen hoc nō procedit in iudice, qui licet de facto, & ppria auctoritate expellat, nihilominus quia illa expulsio fit in forma iudicii, & non egit, neque intendebat possessorem extraiudicialiter expellere, tali casu non perdit ciuilem. Quod dictum sequuti sunt Domini mei in quadam causa Bononiens. cruciferorum, pēdente corā R. Do. Raynaldo, mēse Nouemb. M. D. xxxvi. Sed ista citatio, de qua hic, licet nulla, tamen fuit in forma iudicii decretata. Igitur non inducit molestiam facti, de qua in proposito loquimur. Confirmabant hoc, quia talis citatio in casu nostro fuit nulla ex defectu iurisdictionis per regulam Cancellariæ annullantem

riæ annullantem commissionem, quæ emanauit, literis non expeditis. Clausula igitur annullatiua posita in dicta regula adeo annullauit citationem emanatam vigore dictæ commissionis, vt nullus ex ea effectus iuris vel facti sequi potuit, iuxta l. siquis Sempronium. ff. de hære. insti. & in athen. sacramento puberum. Vbi Bar. & Angel. C. si aduersus uenēdi. iunctis notatis per glo. in clemen. prima. de immunit. ecclesi. per quam glo. ita in simili tenuerunt domini in vna Salamantina beneficiorum de anno M. D. xxxix. mense Martio, coram me, vbi voluerunt, qd ex quo regula Clementis VII. reuocatoria facultatum conclaustarum dicebat, qd resignationes factæ vigore illarum facultatum efficiunt nullius roboris, vel momenti, illa verba importabant tantum, ac si nunq̄ fuisset de iure, nec de facto, facta aliqua resignatio. Sed si dicamus, talem citationem interrumpere possessionem annalem, producere effectum iuris. Hoc autem esse non potest per prædicta. Igitur, &c.

¶ Adde, pro ista opinione, videlicet, quælis citatio non interrumpat, Bar. in l. accusaturus. ff. de adulter. Cardi. in clemen. prima. in primo. & tertio notabili. & in cle. si. in. iii. q. vt lite pendens, qui dicit, qd rescriptum nullum non inducit lites pendentiā. Præterea, & quia actus agentium non operantur vltra intentionem agentis. l. non omnis. si cer. p. ca. Sed qui obtinuit citationem non intendebat molestiam iuris inferre. Hoc tamen ei non obuenit, quia fuit nulla. Igitur non debet inducere molestiam facti, cum hoc non intellexit facere: Et actus agentium non debent operari vltra eius intentionem, vt dicit Abb. in notabili causa in. c. si sacerdos. de offic. ordi. facti. l. obligationum substantia. ff. de actio. & obligatio. Et ita in similibus terminis tradit Roma. in consil. cccxviii. circa princip. in primo dubio. & facit cap. cum super. de offi. deleg.

¶ Sed etiam ad ista motiua potest responderi: Quia sine ista citatione resisteret molestia facti extraiudicialis, siue in forma iudicii, siue mixta molestia facti erit, quæ sola sufficit, per notata in d. clemen. gratiæ. Nam molestia iuris dici non potest, cum citatio sit nulla. Ergo sequitur, qd sit molestia facti, vel mixta, & extra hos casus molestiæ non potest alius considerari. Nec obstat, qd clausula annullatiua, annullat citationem, & eius effectum: Quia illud est verum ad effectum iuris, ad quem ordinatur ipsa citatio, videlicet, vt iudicium super ea, fundetur. Quia omnia acta, quæ ex tali citatione fiunt, erunt nulla: non tamē annullatur effectus extraneus, & accidentalis facti, resultans ex ea, & quia ille non comprehenditur sub decreto, argu. l. siquis nec causam. & ibi not. ff. si certum petatur. & optimus tex. in. l. i. ff. de in lit. iur. Et hoc probatur in l. si. ff. de reb. eo. & in l. eū qui duas. C. de adulte. & in. c. i. de sponsa. lib. vi. cum concor. vt late scripsi in. c. i. de consti. lib. vi. & in fallētia mea. xvij. quæ hodie impressa est ad Socin. in tracta. fallen. vbi hoc multis modis limito. Nec est mirum, qd actus iste facti producat effectum vltra intentionem agentis: quia hoc provenit accidentaliter ex dispositione iuris, prout limitando illam theoreticam. d. l. nō omnis. ponit exemplū las. in l. si vnus. §. pactus ne peteret. in. iii. col. ff. de pact. & aliud exemplum ponit Bal. in l. quod sine. C. de testi. Iunctis his, quæ dicit in l. cum allegas. col. iii. C. de vsur. cum concor. quæ scribo ad fallen. Socini. nume. 2. o. nouiter impressas. ¶ Et ideo ex alio capite mihi videtur, dictam citationem nihil ob stare. Quia præsupposito, qd induceret aliquam molestiam facti, non tamen illa est sufficiens ad interrumpendam annalem possessionem pacificam: Quia talis interruptio requiritur, qd perceptionē fructuum, vel perturbationē possessionis concernat, iuxta ea, quæ not. Bal. in l. ordinarij. in. iii. col. ver. deinde quæro, ego ago contra te. C. de rei vendi. Faciunt ea, quæ Inno. tradit in. c. ii. de in integ. resti. & Areti. in l. prætor ait. col. penul. ff. de acquir. hære. & Paul. de Cast. in consil. cxxi. secundo volu mine. Pro qua opinione, videlicet, qd citatio nulla nō interrumpat, plura allegat Fely. in. c. illud. col. iii. de præscrip. & in. c. ex tenore. de rescrip. colum. iii. las. in l. si. col. secundā; versu. vi. limita. ff. de eo per quem factum erit. Et Moder. Bononiens. in rep. rubri. C. de probat. numero. 2. 1. 1.

¶ Sed ad ista etiam responderi: Primo, qd dictum Bal. in dicta l. ordinarij. cum similibus, procedit in interdico vti possideris. In quo requiritur uis turbatiua respectu possessionis, quam quis prætendit se habere. l. i. & l. si duro. §. hoc interdico. ff. vt posside. ¶ Adeo, qd si interueniat lites, vel molestia iudicialis, si tamen non inducit controuersiam, respectu possessionis, non sufficit, vt notat Bal. in l. incerti. & Bar. in l. i. §. huius autem. ff. vt possi. Sed in casu nostro sufficit quælibet molestia, quamuis quis non contendat se possidere, vt dicit Lopus alleg. lvi. post Bar. in l. si prius. in. v. opposi. ff. de operis no. nunc. Imo Alex.

& las. ibi, plus voluerunt, q̄ in confessoria in qua sufficit molestia, vel inquietatio, satis est que pati controuersiam verbalem, non autem illa sufficit in interdico vti possidetis. Et q̄ talis molestia sufficiat, in proposito, tenet Domi. in consilio. cxi. alias. lxxviii. & quæ notant Bar. Roma. & las. in l. iuste. in si. de acquir. possess. Et ita bonæ memoriæ Martinum Spi nosa iudicasse in vna Benauenana Archipresbyteratus, adnotauit Dominus Berengarius Saganta, antiquus procurator, vt ipse mihi retulit. Et pro ista opinione potest etiam adduci vnum, q̄ bis, me presente, tenuit Rota, vt scribam in regula de publicandis, videlicet, t̄ q̄ noua prouisio etiam nulla supplet diligentias regulæ, ista ratione, quia licet noua prouisio nulla nõ producatur effectum iuris, videlicet, prouisionem inducit tamen publicationem, propter illam propositionem supplicationis coram Principe factam, quæ in facto consistit, argu. l. omnium. C. de testa. Vnde illud factum, licet nullum, publicationem inducit, quæ etiam consistit in facto, vt latius dicam in dicta regula. Ita videtur dicendum in proposito de citatione nulla. Et pro ista parte faciunt, quæ scribit Flyn. in capitu. cum in ter. in. ix. colum. de exceptio. vbi tenet, q̄ processus factus per excommunicatum, licet sit nullus, tamen interruptit præscriptionem, per ea, quæ ibi allegat. Ista sunt motiua, quæ in hac materia fieri possunt pro vtraq̄ parte: Quæ etiam ampliari possent, ex his quæ congerunt Moder. in locis superius allegatis, & ex his, quæ dicentur inferius in sequenti questione.

¶ Breuiter in hac materia, ommissis ambagibus, tenenda est ista opi. quæ est vterior, & acquisior, videlicet, per huiusmodi molestiam ex citatione nulla resultantem, non interruptit pacificam possessionem, de qua loquitur ista regula, Sed requirit molestiam, turbatiuam fructuum, aut possessionis. Et ita heri. xiii. Octob. M. D. xxxi. iudicauit Rota in prædicta causa Cæsaragustana. Pro qua decisione, ego adducebam doctrinam Bal. in authen. offeratur. in quarta colum. C. de lit. contesta. Vbi tenet in vno ex tribus casibus, ibi per cum positus, q̄ quando citatio est nulla ex defectu iurisdictionis, nihil omnino operatur, sed in casu nostro citatio fuit nulla ex defectu iurisdictionis, igitur nullam molestiam inducet, Et pro ista parte faciunt plura alia similia, quæ tradit las. in rub. ff. de in ius voc. & ea, quæ congerunt Moderni Bononiens. in §. emancipati. insti. de exhære. libero. cum igitur regula de literis non expeditis annullauerit iurisdictionem cum inde secutis, illud decretum est tantæ potentia, q̄ tollit omnem effectum iuris, vel facti illius citationis, & iudicii, iuxta glo. in versicu. pro infectis. de immu. eccle. vt dixi superius. Hinc videmus, t̄ citationem nullam non perpetuare iurisdictionem, vt concludit Archi. in. c. non ita. ii. q. vi. dicens, q̄ citatio nulla nihil operatur, facit glo. in cap. placita. xv. q. iiii. quæ dixit citationem nullam non astringere citatum, & idem dicit glo. si. in. c. veniens. de accusa. Quia non entis nullæ sunt partes, nec præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum, vt dicit regula iuris, & tenet glo. in. c. cum plures. de offi. delegati. lib. vi. & reallumunt Moderni Taurinens. post las. & alios Moder. in l. more. in. xvii. colum. nume. 114. ff. de iur. om. iudi. Et hoc in ratione consistit. Nam si citatio nulla non interruptit præscriptionem, quæ sola notitia malefidei interruptitur, vt tradit Bal. in. l. cum notissimi. §. imo. in secunda colum. C. de præscrip. xxx. anno. & in. l. & postea ædictum. §. i. ff. de iudi. Quanto fortius non interruptit possessionem pacificam, cuius interruptio requirit plus facti. Concludo igitur cum opinione Rotæ, quod citatio nulla non interruptat possessionem ex illa molestia, quæ considerata potest ex citatione nulla. Et ita etiam in terminis reperio tenuisse glo. in Consilio Basilien. titu. de pacifi. posses. in pragma. in verbo iudicio. Et istam opinionem tenuerunt antiqui aduocati, videlicet, Joachinus de Narnia, in quoddam suo consilio pro Angelo de Scampampis in causa Alben. Prepositure, coram A. Grassis Auditore, vt in volumine primo alleg. fol. xxxi. in si. Et Ioan. Aloisius Tuscanus aduocatus, & postea Auditor Camera, in quoddam suo consilio. incip. Posito sine præiudicio, &c. reddito in causa Maioricens. parochialis ecclesiæ de Ginen. t̄ Nam ad hoc, vt interruptatur pacifica possessio, requiritur perturbatio in ipsa possessione, vel fructibus, iuxta dictum Bal. in dicta. l. ordinari. & est tex. in. l. cum nemo. C. de acquir. possess. cum concor. vt scribit Guido Papæ, qui hoc etiam tenet in consilio. clxxi. colum. fina. Et pro hoc est glo. magistra in. l. extat. ff. quod met. cau. & not. in cap. quoniam. vt lit. non cõtest. & in. l. si finita. §. si forte. vbi Bar. ff. de damno in fec. & per Domi. in. c. cum qui. de præbend. lib. vi. Et quoad hoc solus conatus non sufficit: quia requiritur factum, a quo differt conatus, vt in. l. si quis non dicat rapere. C. de episco. & cleri.

& cleri. & ita loquuntur Doctores in. c. commissã. & in. c. licet episcopus. de electio. & de præbendis. libro. vi. Et secundum istam opinionem iudicauit Rota etiam tempore Sixti, coram Domino Ioanne de Cæsarinis, tunc Auditore in causa Brixien. præben. de mens. fe. Februario M. CCCCLXXV. vt attestatur Ioannes Aloisius Tuscanus in quoddam suo consilio incipiente, An gratia si neutri, posito in primo volumine suorum consiliorum, fol. xlvii. De qua decisione facit mentionem latius ad aliud propositum, superius. q. xxviii. Et tunc Rota iudicauit in fortioribus terminis, t̄ quod citatio male executã, vigore cuius processus factus fuerat, non interrupteret pacificam possessionem. Et quauis ibi citatio esset bona, respectu iurisdictionis, tamen executio fuit male facta, ex eo, quia in aliis locis, q̄ vbi habitabat canonicus. Et ideo facta fuit alia citatio, & executã in loco habitacionis, & ab illo tempore incepit fieri non pacificus. ¶ Non obstat, quæ in contrarium adducuntur, quia ad illa responderi potest, secundum distinctionem Bal. in. d. authen. offeratur. Vel dicas, q̄ vbi agitur de pœna incurreda, actus nullus potest operari aliquem effectum, cum nemini interfit, & ita procedit. l. eum qui. C. de adulte. cum similibus. Sed in casu nostro agitur duntaxat de interrumpenda pacifica possessione, quæ interruptio debet fieri ex acto valido. Nã cum regula ista loquitur simpliciter de citatione faciendã, debet intelligi in dubio de valida, & efficaci, iuxta tex. in. c. cum ana. de elec. & l. iiii. §. condemnatum. ff. de re iudi. cum similibus. Et ita ex prædictis firma manet decisio Rotæ.

¶ Limitatur tamẽ prædicta decisio, nisi citatio nulla fuisset geminata, quia tunc bene interrupteret pacificam possessionem. Ita notabiliter dicit Alexan. in apotil. ad Bal. in. d. l. cum notissimi. allegat glo. quã ibi ad hoc pro notabili commendat Fulgosius in. l. qui bis idem. ff. de verbo. oblig. super quo cogitabis. Tamen si consideretur hæc limitatio, confunditur ex superius dictis, maxime quando citatio est nulla ex defectu iurisdictionis, quam geminatio non restat. Nam etiam si fierent mille citationes nullæ, si citatus eas sperneret, & nollet comparere, certe in nihilum resolverentur. Non igitur per eas inquietatur in aliquo, neque in titulo beneficii, neq̄ in possessione: Licet secus sit ex noui operis nunciacione nulla, quæ in dubio afficit, & turbat nouum opus, vt in. l. i. ff. de operis noui nunciã. Rationem vide ibi per Bar. & alios. Vbi tamen citatus compareret per citationem nullam, tunc non tam vigore citationis, q̄ comparitionis sibi noceret, vt tradit Roman. in consilio. cccc. incip. vt clarior, & c. quem sequuntur Moder. repe. rub. C. de probatio. numero. 371.

¶ Et ista omnia procedunt, etiam si citatio esset valida, & executio nulla: Quia adhuc esset idem dicendum, videlicet, q̄ non desinat citatus esse pacificus, nisi ita demũ, si probata notitia citationis per testes procederetur contra eum secundum decisiones notas. ¶ Et hoc idem dicendum videtur in citatione bona, & bene executã quando apparet liem fuisse calumniosam, quia illa non obstante forte possessor nõ desinet esse pacificus, vt exemplum ponit Do. Gulielmus Castiodorus in collectaneis decisionũ sub titulo de dolo, & conu. de cisi. vii. & tit. vt lit. penden. deci. v. vbi latius hoc disputat, quæ non curo referre post q̄ eius decisiones per omnium manus versantur, & ibi videri potest. Et dixi in regula de subrogã dis. in quo loco extrauag. quãdam non antea impressã inserere volui, quæ in duobus, vel tribus casibus ibi expressis litẽ caluniosam esse declarat, prout idem fecit Hadrianus, & Sanctissimus D. noster in dicta regula de subrogandis.

¶ Quæstio Quadragesimalista.

¶ QUADRAGESIMO SEXTO Quæro, t̄ an sequestrum appositum beneficio per iudices seculares, impediatur pacificam possessionem, quoad effectum istius regulæ?

¶ RESOLVTIO. Iste casus contigit tempore meo, & fuit decisus per Dominos in causa Agrigentina decanatus corã R. P. D. Marcello de Crescentiis, pendente anno M. D. xxxiii. In qua concluderunt Domini sequestrum Proregis Sicilia factum colonis Antonii Castellani per nunciũ regium, non interruptere pacificam possessionem, quominus dictus Antonius possit vti exceptione istius regulæ aduersus Io. Guerrerium, ad cuius instantiam fuerit sequestrum impositum. Pro qua opi. aduocati quidam rationem istam adducebant, t̄ quia Prorex Sicilia, ex quo est laicus, ad cognoscendũ etiam de possessorio in causis hæ-

ma quæstio
c. 297

9

10

beneficiis connexitatem spiritualem iudex incompetens videbatur, vt notat Abb. in. c. ii. de iur. calum. Et tenuit Rota in vna Tirafonensi. corā R. D. Io. Clerici. de anno. M. D. xxxvi. Et iterum coram R. D. Io. Paulo. xvii. Decemb. M. D. xxxvi. Per consequens nō potuit sequestrum in beneficio ponere, vnde ex quo est actus nullus ex defectu iurisdictionis, nō potuit ex tali actu pacifica annalis possessio interrumpi, per ea, quae latissime dicta fuerunt superius, quaestione praecedenti, & tradite Abb. & Moder. in. c. illud. de prescrip. Sed ista ratio non placuit dominis, propter consil. Geminia. lxxviii. in. v. colum. qui in terminis concludit contrarium. Et quia negari non potest, qd quādo clericus priuatur possessione per sequestrum factum auctoritate iudicis secularis dicitur spoliari, vt dicit Petrus de Ancha. in consil. cclix. ad praedicta dubia. in primo dubio, quem sequitur Decius in consil. cxxv. colum. prima. Et ideo domini alia ratione opinionem praedictā tenuerunt, videlicet, quia per sequestrum huiusmodi coloni. d. Antonii in perceptione fructuum, & re possessa minime perturbati fuerunt, quia sequestrum illud fuit verbale, Nam Prorex mandauerat per nūcium colonis tenerent beneficium in sequestro, & saluaguardia. Quo casu nō dicitur sub lata pacifica possessio, vt concludit Bal. in. l. ordinarii. in. iiii. colum. C. de rei vend. & Bar. in. l. i. §. huius autem interdicti. ff. vt possi. Et hoc dicit cōmuniter teneri Areti. in. l. praetor ait. colum. penulti. ff. de acquir. hare. Vbi volunt, quoad interrumpendam pacificam possessionem requiri perturbationem in perceptione fructuum. Prout etiam in causa Auinio nesi. Prioratus Sancti Crucifixi. pendente coram Reuer. D. Ioan. Mohedano die. xi. Maii M. D. xxxv. idem domini concluderunt in fauorem cuiusdam Petri, contra quemdam Ioannem de Balanza.

¶ Praeterea, quia eo tempore D. Antonius erat absens a loco beneficii, vbi fuit factum illud mandatum de sequestrando colonis, pro parte Viceregis, & per consequens non praesumitur habuisse notitiam talis mandati, & cum ignorantia praesumitur, nisi scientia probetur, ad vulg. l. verius. de proba. Et sic si ignorans fuit, datur, qd sequestrum fuisse validū, nō habuit pro se molestato. Et ita in dicta causa domini iudicatur. Adde, pro ista opinione benefacere dictum Cardi. in clementi. prima. in. xviii. q. de sequest. possess. & fruct. Vbi vult, qd sequestrum appositū absq; cōsensu partium, non priuat possessorem sua possessione, quin ea vtatur ad vsucapionem, & praescriptionem contra se, & contra alium, per l. interesse. ff. de acquir. poss. & quod ibi tradunt Doc. hoc idem dicit Henricus Boich in cap. examinata. de iudi. Vbi dicit, qd manus regia apposta rei contentiosa non priuat aliquem possessione. Et sequuntur Moderni in trac. benef. in secunda parte. q. x. & alii Moderni Taurinensi. in capitulo trac. praescrip. in. vi. & vltima parte, versicu. venio nunc ad secundam speciem. Et ante ipsos hoc idem tenet Fely. in. c. illud. colum. xii. de praescrip. quorum dicta intelligenda sunt modo praedicto. Et in summa ista est communis opinio, qd sequestrum absq; voluntate vtriusq; partis positum, non priuat quem possessione: & maxime si per iudicem incompetentē appositum fuit, vt hic, & hoc idem expresse tenet, & probat, quidam doctus Modernus Bartholo. Cassaneus in consil. xlviii. per totum. Ex quibus potest de facili teneri consilium illud Geminiani non esse verum, nisi ad illud aliquid superpleatur, prout plura alia illius consilia solent per Rotam non teneri.

Quaestio Quadragesimaseptima.

QUADRAGESIMOSEPTIMO Quæro, an regula ista, habeat locū in possessore, qui non percipit fructus, forte ex eo, quia non soluit iura ecclesiae, vel quia iuxta consuetudinem, vel statutum ecclesiae non residet prius per aliquod tempus, vel quia forrassis debentur pro primo anno capitulo, vel episcopo, iuxta capitulum si propter tua debira, de rescrip. lib. vi. vel quia beneficium nullos habet fructus? **SOLVITIO.** Videtur prima fronte, regulam non tueri huiusmodi possessore, quod multipliciter probō. Primo, quia verba istius regulæ, quæ de possessore simpliciter loquuntur, debent intelligi de possessoribus effectualibus, qui fructus percipiunt, & alia faciunt, quæ veri possessores facere solent, argu. c. si tibi concessio. de praeben. lib. vi. Hoc enim est proprium, & verū signum possessionis verae, videlicet, fructus percipere, vt in. l. Titia. ff. de solu. & in cap. inter dilectos. §. praeterea. de fide instrumen. & l. qui vniuersas. §. quod per colonum. cum similib. ff. de acquir. poss. Nam verba in dubio in proprio, & pleniori significati

significati intelligi debent. c. penulti. de senten. excommuni. l. i. ff. si ager vecti. Et licet duplex sit possessio, vna, quæ animo, & alia, quæ corpore teneur, iuxta notata in. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquir. poss. & l. naturaliter. co. titur. Et sic qui semel possessionē accepit, posset ea animo retinere, d. l. qui vniuersas. §. quod per colonū. Illa tamen est uerior, plenior, & potentior possessio, in qua vtrūq; scilicet, corpus, & animus concurrunt, vt in. l. i. in princip. & §. neratius. & ibi notat Docto. ff. de acquir. poss. & tenet Bal. in. l. mater. C. ad terrullia. per. l. raptores. §. in autem. C. de episc. & cleri. Sequitur las. in. l. huiusmodi. §. axes. in secunda col. nume. 7. ff. de leg. i. Hinc est, qd quādo duo possessores concurrunt, & quilibet dicit alterum spoliase, & producat instrumenta sitę possessionis facta eadem die, illa possessio in Rota iudicatur prior, qua fuit effectualis cum perceptione fructuum, & ita semper Rota temporibus meis iudicauit.

¶ Cum igitur ista de iure vera sint, regula in tali possessione intelligenda est, argu. l. que ritur. ff. de sta. ho. Eo maxime, quia ista regula considerat solum factum possidentis, magis, quā titulum. Adeo, qd etiam si consideremus communem vsū loquendi peritorum, & imperitorum, & vulgatum, regula de possessione effectuali erit intelligenda, vt in. l. stipulatio ista. §. hæc quoq; ff. de verbo. obliga. & d. l. iii. in principi. & §. in amittenda. Hinc est, qd dispositio. c. de multa. qd praebend. & c. licet canon. cum similib. quæ de possessione loquuntur, non habent locū, nisi illa possessio effectualis fuerit cum fructuum perceptione, vt patet in. d. c. si tibi concessio. de praebend. lib. vi.

¶ Praeterea, & quia beneficium sine redditibus, non dicitur beneficium, vt not. Collecta. in cap. ii. in secunda col. de concess. praeben. & in. d. c. de multa. & ibi notat Abb. & tenet Rota in decisione. xxy. alias sub nume. 44; titur. de praeben. colum. fi. in no. Sed regula ista loquitur de possidente beneficium. Igitur, & c. Et pro ista opinione facit, qd in simili concluderunt Domini tempore meo in vna Tarraconensi. parochialium coram D. Paulo Capitulo. xxviii. Ianuarii M. D. xxx. Dum voluerunt, permutationem factam cum beneficio, quod ibi vulgarter appellatur de Pertica, non ualere, ex eo, quia illud beneficium de Pertica nullos habet fructus: & sic est ventosum, & fictum: de quo aliquid dixi in regula de infirmis resig. q. xix. Nam sicut corpus sine anima non dicitur homo, sed cadauer, ita beneficium sine redditibus beneficium dici non potest, vt in. c. si quis obtecerit. i. q. ii. Nam in tali beneficio ery mologia nominis nō quadrat, quia beneficium dicitur, quia bona facit, vt inquit antiquus ille doctor Paulus Roma. in trac. de pensione ecclesiae. fol. xxvii. col. ii. n. 3.

¶ Praeterea, quia cū beneficium caret fructibus, inutile, & nullius esse momenti iudicatur, hinc est, quod nullum, & inutile a iure æquiparantur, vt in. c. ii. de transla. praela. cū cōcer. de qui bus ibi in glo. & tradit Abb. in. c. de multa. in. v. col. de praeben. vbi post alios doctores tenet dispositionē illius tex. non cōprehendere possidentem parochialem habitū tantū, & non actū. Et dicit glo. in. c. licet canon. de electio. lib. vi. qd dispositio illius tex. non cōprehendit parochialem non habentē fructus, quia caret effectū. Et hoc idem dicit Card. in cle. in plerisq; in. i. q. de elect. & in cle. quia contingit. §. ceterū. q. ii. de reli. domi. & in cle. i. in vi. notabili. de sen. excō.

¶ Et ista omnia in ratione cōsistunt: Quia dispositio loquens de beneficio, debet intelligi de effectuali, quod in perceptione reddituum cōsistit. Quia verba cū effectū sunt capiēda. c. relatu. de cle. non resi. Hinc voluit Bal. post Cy. & sequuntur ibi Moderni in authē. sed nouo iure. C. de ser. fugi. qd stante statuto, qd pro tali delicto debeat amputari manus, illud debet intelligi de manu vtili: Cū alias amputando manū inutile, & aridā nō satisfieret statuto, cū membrū inefficax, dicatur mortuū: & dicitur deesse, quod in utile est, vt dicit glo. in. c. fraternitatis. de frigi. & male. Et ad ista faciunt plura, quæ de actu inutili dicit Fely. in. c. ex tenore. in. iiii. colum. de rescrip. & las. in. l. vbi pactum. col. penulti. & si. C. de transac. & in. l. i. de offic. eius.

¶ Accedit etiā ad hoc, quod dicimus de episcopis nullatenē. & comitibus Palatinis, qui non dicuntur proprie tales, sed abusus, vt late tradit las. in. l. id quod. nume. 27. de leg. i. Adeo, qd voluerūt And. sic. in trac. de praestā. cardi. in. iiii. q. primę partis. colum. iiii. post Bal. in authē. licentiam. C. de episcopis, & cleri. dispositionem illius authē. non habere locum in episcopis, qui habent episcopatus apud faracenos, quorum nullos capiunt fructus, quod reassumūt late Moder. Mediolanē. in memorialibus iuris in versu. comes. Nā ex quo non habent redditus, dicuntur habere nomina ventosa, vt dicit las. in. l. prima. in secunda col. ff. de offic. eius. Nam si te priueris, nec nomen habere mereris, vt dicit glo. in CC

in. 3. us. sed per na mus

cap. cor. episcopi. lxxviii. dist. Et tradit Praepos. Alexandri. in. c. multis. xvii. dist. Et Paulus de Cast. in. conf. cccvii. lib. ii. t. Patet etiã de cardinalibus Rauennateñ. qui nō merētur dici cardinales. cū effectu careant. vt dicit glo. in. c. pudor. xxxii. q. ii. & Abb. in. c. bone. el. i. in. ii. col. de post. pre. Et idē de canonicis Mediolanē. dicendū. qui cardinales appellātur. vt dicit Rochus in. trac. consue. fol. xxii. in. ii. col. Nā sicut rex Sacorū non dicitur proprie rex. sed abusiuis. vt dicitur in. d. c. pudor. ita & isti bñficiari sine redditibus nō dicuntur veri. sed abusiui. quia vt dictum est. verba cum effectu debent intelligi. vt latissime tradunt Moder. Bononiē in. l. i. in. vi. & vii. col. C. de sicariis. Cum igitur dicta beneficia sine redditibus effectum non habeant. non debent sub istius regulæ dispositione de beneficio loquenti. comprehendī. quia verba regulæ debent in potentiori significato intelligi. iuxta ea. quæ tradit Iacobus Butr. in. trac. termino. in. princi. Et Abb. in. c. ex publico. de conuer. coniug. & Alexandrinus in. c. rursus. in. primo notabili. qui cle. vel uouē. plura alia pro ista parte adduci possent. quæ in calce istius. q. remissiuē complectar.

¶ Pro parte affirmatiua. q̄ ista regula intelligatur de beneficiis possessis absq̄ perceptione fructuum. facit primo. t̄ quia ea. quæ in potentia sunt. reputantur esse in actu. l. penulti. de testamen. nisi. tradit las. in. l. ii. C. de inoffic. testa. & in. l. quædam puella. in. secunda col. ff. de iur. omni. iudi. & dixi in. §. pœnales. in. fin. insti. de actio. Sed beneficium quodlibet ecclesiasticum est in potentia habendi redditus. vt tradunt omnes in capitulo. de multa. de preben. vt ibi notat Petrus de Ancha. in. secundo notabili. & Salycet. in. l. cum in te. in. fi. C. de dona. ante nuptias. igitur tale beneficium reputabitur effectuale. quoad effectum. vt dispositio istius regulæ in eo verificetur. ¶ Præterea pro ista opi. facit optime consil. Decii cxx. viso puncto. vbi probat beneficium. quod nullus habet redditus. posse cū altero permutari. quia dispositio loquens de permutatione beneficiorum. locum habet in dictis beneficiis. vt ibi per eum.

¶ Breuiter. omiſſis multis. quæ hic dici possent. pro resolutionē istius q̄ōnis arbitror duos casus esse distinguēdos. Primus est in beneficiis. quæ nūq̄ habuerūt aliquos redditus. nec sperantur haberi. Secundus casus est. in beneficiis. quæ tpe suæ fundationis habuerūt redditus. sed calamitate tēporū perierunt. vel ad tempus auferuntur. ratione alicuius priuilegii. ¶ Primo casu pro firmo teneo. in talibus beneficiis regulam non procedere. ne sit impossibilia. nā non existimo aliquē ita insanū reperiri. qui super beneficio nullius valoris licē mouere. & se pro nullo cōmodo obseruationi istius regulæ subicere velit. vt nihil aliud. inde. q̄ improbi impetrātis cognomē cōsequatur. nā proculdubio hoc factū nō prudētis. sed parū rebus suis prospiciētis videtur. quid. nā aliud est de beneficio nullius valoris licē. & tragedia mouere. q̄ de vmbra Asini. vt est in proverbio. disputare. Sic igitur ex quo talia beneficia sunt ventosa. & abusiua. teneo in talibus regulam non verificari. per ea. quæ in parte negatiua dicta fuerunt. Ex quo inferitur bene iudicasse Rotā in illa Tarraconē. quic quid dixerit Decius in dicto consil. cxx.

¶ Secundo casu puto regulā in tali beneficio procedere. quia licet de presenti beneficiū redditus nō habeat. tamē ab initio habuit. & sufficit. q̄ a principio tēpore erectionis beneficiū omnia requisita beneficii ecclesiastici habuerit. arg. glo. notabilis in verbo canonicis. in. c. statutu. de rescrip. lib. vi. vbi dicitur. t̄ q̄ sufficit tempore cōmissionis fuisse canonicū. licet postea desinat esse. Ita dicit ibi glo. quā cōmendat Deci. in. c. post cessionē. in. xx. col. de probat. cū cōcor. vt scribit Soci. conf. lxxxii. in. iii. col. lib. iii. Et ista opi. ex hoc solo tenenda est. vt possessoribus faueamus. pro quibus ista regula principaliter ædita fuit. in odium molestancium. Et quia ista beneficia. vt dixi. sunt in potentia recuperandi redditus. & isto casu inspicimus. quod euenire potest. l. sed an vltro. ff. de neg. gest. Nā sape de facultatibus suis amplius. q̄ in iis sint. sperant homines. vt dicit tex. in. §. in fraudē. insti. quib. ex cau. ma. nō licet. ¶ Hinc videmus. q̄ habens ecclesiam parochialem. cuius alius maiorem partem fructuum possidet. teneatur promoueri infra annum ad sacerdotium. alias priuabitur. iuxta. c. licet canon. de elec. lib. vi. Et teneat Rota decif. lxi. in quadam addi. in no. licet secus. quoad e. de multa. quia illud respicit nudam affectationem fructuum. sed. c. licet administrationē curę. Et sic exercitiū sicut regula ista respicit etiã possessionem. non autē perceptionem fructuum. & hoc priuilegium annalibus possessoribus ratiōne possessionis. non ratiōne fructuum conceditur. quia hoc non videtur necessarium. etiã in re in qua fructus percipiuntur. per. l. Titia. cum ibi nota. ff. de solu. l. litibus. C. de agri. & censu. lib. xi. sufficit ergo. q̄ quis

q̄ quis faciat actus pertinentes ad possessionem. licet fructus nō percipiat. vt puta agrum colere. & similia. quæ notat Pau. de Cast. in. l. iiii. C. si. reg. & Bal. in. l. indicia. C. de rei vcti. Sic igitur concludo. q̄ possidens beneficiū. licet fructus nō percipiat. vitium priuilegio istius regulæ. t̄ quia licet fructus corroborent. & magis possessionem firmēt. non tamen sequitur. quod sine ipsis possessio capi. & retineri non possit. vt etiam latius probat Claudius Aqueñ. in. rep. l. celsus. ix. col. vers. qualiter autem. ff. de vscap.

¶ Et ex istis ad plures alias cōsimiles. & affines q̄ōnes inferri possēt. videlicet. an statuta. vel pacta de soluendis gabellis de animalibus intelligatur de mortuis. an de vituis. & nunquid statutum imponens pœnam manus. comprehendat manum aridam. & inutilem. de quibus questionibus videndū est per Fely. in. c. inter cetera. iiii. col. de rescrip. per Philippum Franc. in. c. si. in. il. notabili. de homici. lib. vi. per Paulum de Cast. in. l. institor. §. de eo. in. fi. ff. de institu. per Moder. post Bar. in. l. q̄ te. in. fi. ff. si ceter. per. cum sexcentis concor. congeſtis per nouissimos Ateñ. in. tract. formæ. fol. vii. in. prima. & ii. col. quæ omnia addi possunt ad tex. in. c. ii. de tranſla. episcopi. & ad. l. iiii. §. q̄ siquis. ff. arbor fur. cef. quæ solēt ad hoc propositi allegari. q̄ nullum. & inutile equiparantur. Quibus cōuenit illud quod dici solet vanos. & inſulos homines. non nisi nomine tantum. homines esse. vt inquit Ci. in. Offic. & est tex. in. c. multi. xl. dist. Tales enim non veniunt appellatione hominum. sed iumentorum. quorum similitudinem gerunt. iuxta ea. quæ dicit Abb. in. capitulo prudentiam. de offic. delega.

¶ Quæſtio Quadragesima octaua.

¶ **Q**UADRAGESIMO OCTAVO Quæro. t̄ an possessori annali excipiē tide regula obſtēt cōfessio procuratoris sui resultans ex commissione causæ super molestationibus infra annum dictæ possessionis factā. quam commissionem ipse possessor post annum ratam habuit?

¶ **S**OLVTIO. Hodie quæ numeratur. xx. Octob. M. D. xxxiii. ista difficultas per R. P. Do. Marcellum de Crescentis in Rota proposita fuit in vna causa Agrigentina decanatus. in qua quidam Io. Guerterius decanatu possessum per Antonium impetrauerat. & cum in partibus corā iudicibus secularibus regiis cōtenderetur. procurator possessoris in curia super iactationibus. & molestationibus cōmissionē corā dictū Io. impetrantē post. xvi. dies impetrationis ipsius obtinuit. quo quidē tpe satis dubitari poterat. an procurator prædictus verisimiliter in curia Roma. & in tam breui tēpore notitiā de molestatione suo principali facta Agrigenti. habere poterat. Euenit. quod post aliquos dies idem possessor constitutus alios procuratores ratificauit gesta per primos. cūq̄ in curia licē suā impetrās prosequeretur. possessor excipit de ista regula. impetrans replicat regulā pacificū possessorem requiri. ipse vero non erat pacificus. igitur. & c. q̄ nō esset pacificus ostendebat ex cōmissione prædicta per dictū procuratorē impetrata. in qua fatebatur principalem suū molestari. quæ quidē cōmissio per ipsum possessore ratificata fuerat. Dubitatu fuit. nunquid illa cōfessio ad probandum illum pacificū possessorem non fuisse sufficiat? Conclufum fuit per omnes dominos. excepto vno. q̄ non. ratio istius decisionis fuit. quia ista regula principaliter in odium impetrantiū. & in fauorem possessorum condita fuit. t̄ Ergo vt fauor possessoris conferretur. probatio non pacificæ possessionis. ex quo est obiectus dare debet. & per concludentes probationes probari. ad effectum. vt præsuppositio pro possessore. & cōtra impetrantem inducta. tollatur. l. scire. ff. de excu. iur. cū concor. vt per Fely. in. c. pastoralis. in. iiii. col. vers. signa. de excep. Cū igitur illa probatio ex confessione procuratoris resultans. non erat clara. nec concludens. quia poterat intelligi de molestia post. vel ante impetrationem facta. quarū altera pacificā possessionem interrompere poterat. altera vero non. talis probatio ambigua. & dubia non debet admitti. per ea. quæ dicuntur in. c. in præsentia. de probat. Eo maxime. quia illa cōmissio fuerat impetrata post impetrationē aduersarii. & sic eo tēpore. quo verisimiliter procurator non poterat habere notitiā molestiæ: fuit igitur illa molestia potius imaginaria. & præſumptiua. & ad cautelam inducta. q̄ vera. potuit procurator confitendo molestiam. quam ignorabat. ad excludendum beneficium istius regulæ domino præiudicare. iuxta not. in. l. prima. C. de pact. Debit ergo in istis dubiis probationibus contra impetrantem. & pro possessore interpretatio fieri. quia clara est

regula iuris in dubiis reo, magis, q̄ actori fauendum esse. Hinc euenit, q̄ ius tertii per solā supplicationem productū non releuat, quia non reputatur clarum quousq̄ super supplicatione literarū expedita sint, & ob eā causam res efficitur dubia, quę probantē non releuat. Et in illa etiam ratione fundatur illud, quod Rota in vna Cremonens. pensionis coram Do. Christophoro Panigarola. x. Decemb. M. D. xxxix. cōclusit, videlicet, t̄q̄ ad effectum incurredi priuationem ob non solutionem pensionis non sufficeret notitia vaga, & incerta, vel etiam, q̄ procurator sciuerit, & dominus ratum habuerit, sed requireretur clara, & indubitata notitia principalis, quoad incurrendum in censuras, & pœnam, per ea, quę scripsit Fely. in cap. quoniam. §. porro. colum. antepenulti. vt lit. non contest. & in cap. cum constringat. colum. penulti. de rescrip.

¶ Quęstio Quadragesimanona.

QUADRAGESIMONONO Quæro, t̄ nunquid possessor pacificus dici poterit ad effectum regulę si causa contra eum infra annum nomine meo committatur per asserum procuratorem meum, quam commissioem ego post annum ratam habui?

SOLVITIO. Hodie quę est. iiii. Februarii. M. D. xxxiii. ista dubitatio per dominos in causa Tudeñ. decanatus coram R. D. Jo. Clerici pro parte negatiua decisa fuit. Et inter alia pro ista decisione adductū fuit dictū Bal. quod cōmuniter approbat in l. si. C. ad macedonianū. vbi ratificatio, quę fit tēpore quo actus nihil operatur, propter lapsum tēporis non valet, quia inuenit obstaculū in medio, quod impedit, ne tempora, siue extrema cōiungantur. Sed in quęstione presentī, licet commissio facta fuit infra annum possessionis, ex quo tamen illa nō valebat, ex defectu mandati, & ratificatio venit post annum, est dicendum possessori nullū detrimentum asserre, quia res deuenit ad casum, a quo incipere non poterat. ar. capitu. si eo tempore. de rescrip. lib. vi. Et quia ratificatio per dominum de actu nullō potest fieri in præiudicium sui, non autem in damnum alterius, vt dicit decisi. prima. de procurator in antiq. ratificatio enim debet fieri infra tempus, infra quod actus geri potest, vulg. l. bonorum. ff. rem ra. ha. & glo. iuncto tēp. & ibi not. Geminia. & Alexandri. in. c. non solent. secunda. q. vi. & hoc videtur in terminis exponere glo. in capitu. ratihabitio. nem. de regul. iur. lib. vi. cum concor. vt scribit Alexan. in consil. ci. viso processu. colum. prima. lib. ii. & in consil. cxxv. ponderatis his. eodem lib. præsertim, quia hoc casu per possessionem annalem ante ratificationem fuit ius quęsitum possessori, & sic ratihabitio impeditur, vt dicit glo. in. d. c. ratihabitio. cum concor. de quibus per Decium in consil. cxlvii. in causa. col. penul. & consil. cxxvi. in. ii. col. & alibi sæpe, vt dixi in. d. c. ratihabitio. nem. Et in summa ista est apud omnes verā, & recepta conclusio, t̄ q̄ vbi de præiudicio alicuius agitur, ratificatio locum nō habet, vt habetur in dictis locis. Et tradit Alex. in consil. lxxviii. viso, & diligenter. in. iiii. col. lib. v. sed in casu isto est idem, igitur &c.

Vltimo pro ista opi. videtur esse glo. in. c. nonnulli. de rescrip. quę vult, q̄ commissio impetrata nomine meo non potest per me ratificari, ex quo ad illam impetrandam requirebatur speciale mandatum. Et ista est vna de fallentiis, quę dantur ad regulam ratum, de regul. iuris lib. vi. quam ad hoc ponderat Fely. in. c. causam. el primo. in penul. & si. col. versu. fallit tamen. de iudic. quod est multum notandum in proposito quęstionis nostrę.

Accedunt prædictis, quę in vna Hiporigen. parochialis coram Do. Nicolao de Arco demense Iunio M. D. XXI. Rota tenuit, videlicet, t̄ quod lis mota per asserū post obitū colligantis ad effectum regulę de subrogandis, ratificari non possit. pro qua decisione faciunt ea, quę scribit domi. Anto. in capitu. cum venissent. in fi. de restit. spoliato. vbi dicit, q̄ si aliquis tanq̄ procurator meus possessionē vnius beneficii pro me capit, Et deinde ille asserus procurator ab alio spoliatur, nō potero ego ad effectum, vt mihi actio spoliū competat possessionem illam ratam habere, ita dicit ibi dominus Antonius, & asserit Rotam ita tenere, cuius dictum late sequitur, & comprobatur Alexan. in. l. quod meo. in secunda columna. ff. de acquirenda possessione. Reliqua circa presentem quęstionem videnda erunt in regula de triennali. vbi eandem quęstionem, quę ibi in facto contingit, scribam.

¶ Quęstio

¶ Quęstio Quinquagesima.

QUINQUAGESIMO Quæro, t̄ an possessio annalis ad producendā executionem istius regulę sufficiat, q̄ adsit tempore impetrationis, citationis, aut sententię, licet postea desinat esse?

SOLVITIO. Ista quęstio per dominos meos in Rota, in causa Hispaleñ. Scholasticę coram D. Nicolao Aragona de mense Octob. M. D. xxxiii. discussa fuit. Et quia causa ex alio capite tunc fuerat resoluta, interloquendum dictum fuit possessionē annalem pacificā salte tēpore impetrationis requiri debere, quo tempore aliarū qualitatū hic requisitarū expressio fieri debet, prout regula hic in prima sui parte disponit, vnde sicut sufficit dięctas qualitates impetrationis tempore adesse, licet postea cessent, per not. per glo. in vers. canonicis. in. c. statutum. de rescrip. lib. vi. eodē modo, & qualitas possessionis annalis ad producendam istam exceptionem sufficere debet tempore impetrationis interuenire, licet postea possessio perdatur, Quia exceptio ex annali possessione præcedere impetrationē nascitur, non ex sequenti, vnde sufficit impetrationis tēpore iam esse annalem, ad effectū, vt impetrans seruare hic contenta teneatur, & possessori exceptio regulę competat, & hoc clare innuit verba istius regulę ibi, per annum immediate præcedentem, &c. t̄ Nec obstat, si dicatur, q̄ si possessor post impetrationem actoris desinat possidere, impetrans non poterit vsq̄ ad sententiam causam prosequi, vt hic dicitur, Quia illud esset verū quando ageretur possessorio, sed regula ista secundum dominos, vt etiam inferius in alia. q. dicitur, per citotium concernit, super quo possessor ad iudiciū trahitur, & super quo debet dari sententia, vt innuunt verba tex. ibi, & causam quare sibi ius non competat, &c. non igitur refert, nec requiritur reum conuentum tempore prosecutionis causa, vel sententię, sed tempore impetrationis annalem fuisse, quoad hoc, vt impetrans implere debeat, quod ei incumbit, quia forma illi per istam regulam imposita est, quę cum ipsū impetrantem concernat, & in sui odium introducta fuit, debet ad vnguem obseruari, & ideo causam contra reum conuentum vsq̄ ad sententiam prosequi tenetur, vt hic dicitur, facit clemen. prima. vt lit. pendenti. & c. i. & ii. eo. titu. lib. vi. nec ista regula requirit sententiam contra possessorem ferri, quia non respicit factum possessoris, sed impetrantis, & ideo regula impersonaliter loquitur, q̄ eam prosequi teneatur, & sic, licet reus conuentus desinat esse possessor, hoc facere tenetur, iuxta l. properandum. §. si autem reus. C. de iudic. quia defectus rei actorē non prosequentem excusare non debet. Quod ex eo etiam suadetur, quia licet regula faueat possessori, est tamen principaliter in fauorem publicū introducta, vt lites terminentur, vt dixi superius in quadam quęstione, ponderando verba regulę, ibi, vt improbi exquirentium lites motus reprimentur, &c. & genus pœnę Camera apostolicę applicandę. t̄ Et ideo impetrans causam terminari facere intra annum astringitur, ad effectum, vt ex lites euentu videatur, an impetrans improbus litigator fuerit, & puniatur, vt sic molestatores iniusti ex grauitate pœnę deterreantur, aliiq̄ impetrantes cautiore in posterum reddantur, cum se per regulam ita interpretatam ad causam vsq̄ ad sententiā prosequendam adstrictos esse cognouerint. Discatq̄ pariter non, nisi ex claro, & bono iure impetrationes suas obtinere, & possessores ex eodem ad iudiciū euocare, & hoc est, quod verba istius regulę præ se ferunt, ibi, specificam, & determinatam causam, ex qua clare constare poterit, q̄ nullum ipsi possessori in dicto beneficio ius competit, &c. Non igitur curandum est, an reus dimiserit possessionem, vel ne: Quia sufficit eum per annum immediate præcedentem impetrationem possidere, vt dicitur hic, vnde si post citationem desinat esse possessor, nihilominus exceptio regulę locum erit.

Ex quibus omnibus apparet in prosecutione causę priuati factum non tantum considerari, q̄ publicum, argu. corum, quę not. Bar. in. l. agraria. ff. de ter. amot. cum similibus. Ex quo inferitur priuatam personam facto suo a lite se abdicando interesse publico præiudicare non posse, vt not. in. l. i. ff. ad terul. Imo si possessor post motam litem possessionem celsisset, nihilominus a dicto impetrante damna, & interesse, quę possessionem suā contigissent repetere poterit, per istum tex. argu. glo. in capitu. presentī, de offic. ordina. lib. vi. & capitu. ceterum. de dona. possessio igitur ad effectum prosecutionis causę, de qua loquitur ista regula, nihil facit: nam sufficit qualitatem possessiones adesse tempore verbi, id est, tempore impetrationis, iuxta vulg. l. in delictis. §. si extraneus. de noxal. t̄ Et hoc

dicendum suadet dictio ex nunc, quæ extremitatem principii refert, secundum glossam in clemantina secunda . de hære. & in clemen. prima. de iure patrona. cum similibus.

¶ Nec obstat si dicatur regulam ita demum impetranti ob stare quando per possessorem annalem opponitur, & sic videtur requiri qualitas possessionis tempore exceptionis, cum hæc exceptio in fauorem possessoris inducta sit, & isto modo bene quadrat, quod dicitur in dicta. l. in delictis . §. si extraneus. videlicet, quod qualitas adiecta verbo, debet adesse tempore verbi, id est, exceptionis proponendæ, cum exceptio non detur non possessori. Sed ad hoc respondetur, quod possessio sequens impetrationem non est illa, quæ impetrantem afficit, sed præcedens, vnde impetrans tempore sue impetrationis ad faciendam mentionem possessionis præcedentem non sequentis, astringitur, & tunc requisita regulæ circa expressionem nominis, & gradus tunc possessoris astringitur, vnde ex quo impetratio semel affecta fuit, dato, quod possessor post impetrationem desinat possidere impetratio, quæ a principio fuit nulla non validatur quominus reus conuentus tunc possessor excipere de regula possit, dato, quod tempore exceptionis non possideat. Et ad illud dictum, quod qualitas adiecta verbo, &c. respondetur, quod illud dictum procedit quando qualitas non habet tractum successuum sicut possessio, quia tali casu potest qualitas verificari, secundum aliud tempus. Ita notabiliter illud dictum limitat, & declarat Cardina. Zabarel. in reperi. capiti. perpendimus. in octaua colum. de senten. excommu. Vbi etiam aliam limitatiuam ponit, quam videas, pro quibus allegat bona iura. Et ita reperio tempore Sixti, secundum istam opi. excellentissimos doctores in quadam causa Burgen. Abbatis de Villaalba consulta, vt patet in primo volumine consiliorum Io. Aloisii Tuscani Mediolanensis aduocati tunc consistorialis fol. xliii. Quibus accedent ea, quæ in illa quæstione de possessore cedente dicam.

¶ Quæstio Quinquagesima prima.

QVINQVAGESIMOPRIMO Quæro, ¶ nunquid regula ista inhabiles ipso iure etiam per extrauag. Bonifaci, Pii, Alexan. & Iulii, contra non solucentes annatas, æditas, vel quemcumque alium inhabilem defendat?

¶ **S**OLVTIO. Respondetur, quod sic, quia ista regula non recipit restrictionem de habilitate: Nam licet iura loquentia de personis intelligi debeant regulariter de habilibus. l. i. c. de sacro sanct. ecclesi. & vulg. l. vt gradatim. ff. de mu. & ho. Hoc tamen fallit, nisi constitutio respiciat animæ, vel reipublicæ commodum, quia tali casu lex generaliter loquens, intelligitur etiam de inhabili, vt est tex. singularis in. l. si quis in graui. §. vtrum. versic. is quoq. ff. ad silleia. quem ad hoc pro singulari notat Ias. in. l. qui seruum. in tertia colum. ff. de verb. obli. Et prius Alex. in. l. cum mulier. in pen. col. ff. solu. matr. & And. Sic. in. c. primo. col. xxiiii. de consti. & in. c. nouit. nu. 2 3 2. de iudi. & in rubri. de rescrip. in clem. colum. xi. & in rub. de reb. eccle. non alien. in quarta col. nume. 1 9. & col. lxxiii. num. 2 2 5. & alibi sæpe, vt latius scripsi in §. in personâ. insti. de actio. Sed ista regula respicit fauorem reipublicæ cuius interest lites reprimi, vt dicitur in. l. properandû. de iudic. vt dixi superius in primis quæstionibus istius regulæ. Ergo debet generaliter de quocumque possessore intelligi. Et ita semper ista regula interpretata fuit, inhabiles igitur quomodocumque inhabilitati, ista regula defenduntur, quæ sola detentatione satisfieri videtur secundum interpretationem longæuam Rotæ.

¶ Limitantur tamen ista non procedere in duobus casibus. Primus casus est in inhabili, ea inhabilitate, vt nec etiam rem detinere possit, prout est hæreticus, ¶ cuius non solum possessio, sed etiam nuda detentatio rei prohibita, & damnata est a lege, vt probat Cardina. Alexand. post glo. ibi in. c. quo iure. viii. distinct. de quo statim dicam in sequenti. q.

¶ Secundo fallit in eo, de cuius non titulo notorie constat, quia talem non defendit regula ne malitiis, & fraudibus detur locus, contra capitulum sedes. de rescriptis. facit, quod tradit Iason in. l. prima. in prima columna. ff. de operis noui nunciacione. vbi dicit, quod licet in dubio nunciatio noui operis, de qua in veritate nunciati nullum ius cõperit, debet attendi, & ligari vt ibi est tex. vbi tamē notorie constat de non iure nunciantis, talis nunciatio debet sperni: Nam regula ista loquitur in eo possessore de cuius titulo ignoramus, vel sumus in dubio, an habet titulum, vel non, quia licet in rei veritate titulum non habeat dummodo illud notorium

notorium non sit, defenditur a regula, secus, ut dixi, in notorio, arg. eorum, quæ dicit Abbas post Inno. in. c. ecclesia. de cau. pos. & proprie. & in. c. ex parte. circa fi. de resti. spol. cum concor. & scribit Alex. in. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquir. posses. qui uolunt, quod licet regulariter expoliatus restitui debeat, fallit tamen, nisi notorie de non iure expoliatus constaret. Regula igitur ista debet intelligi de detinente, quæ credimus habere aliquem titulum: Nam possidens per annum beneficium sciente, & patiente impetrante, qui præter dictum habere præsumitur ex possessione illa annali titulum habere, vt dicitur doct. in. c. ii. in fi. si de inuesti. feu. inter domi. & uasal. & in. c. Titius. in fi. si de feu. contro. fue. cum concor. vt per Moder. consules, uidelicet, Stephanum Beltrandum in cons. primo. in. x. col. nu. 5 6. in primo vol. & ante ipsum hoc sequitur Dom. in cons. xiiii. circa fi. sed quicquid sit de iure in spoliato. ¶ In hac regula tñ contrariū seruatur, quia siue notorie de non titulo annalis possessoris constet, siue non constet impetrans seruare tenetur hic contenta, & sic possessor nullum ius habet in prosecutione litis condemnabitur, & a sua intrusionem fructuum restitutione amouebitur.

¶ Quæstio quinquagesima secunda.

QVINQVAGESIMO SECVNDO Quæro, ¶ an regula ista defendat hereticum?

¶ **S**OLVTIO. Dominus Guliel. Cassiodorus auditor egregius, & diligens in quibusdam suis collectaneis decisionum nouissimarum Rotæ, discit istum articulum pro utraq. parte, & certe, iudicio meo, impertinenter: Nam ex quo super isto pñcto, vt ipse refert in una causa Illerdæ. præposituræ de annis M. D. xix. & M. D. xx. coram D. Paulo Capisucco iudicauit Rota, quæ mota fuit vna tantum ratione iuridica, superuacuum videtur argumenta contraria contexere, & illa quidem minus efficacia, quæ occupatis uiris legendis melioribus impediti, negotium dare possunt: uisum igitur est mihi solum circa illam rationem decisionis, qua tunc Rota mota fuit, insistere, quæ si uera est, non atinet amplius Scholasticorum more rem per disputationes in dubium refricare: sin autem ratio non subsistat alia fortior querenda erit.

¶ Ratio igitur decisionis in illa causa Illerden. fuit, quia in hæretico reprobatur a iure non solum possessio, sed etiam detentatio ipso iure, vt tradit glo. Domi. & Alex. in. c. quo iure. viii. dist. vbi igitur non datur possessio, nec detentatio, regula non procedit. Ista est summa decisionis dominorum comprobata, multis rationibus, sed ista cæteris est efficacior, & magis proxima, alia uero ab extra tendunt.

¶ Videndum est igitur, num ratio ista subsistat, & certe non video ubi probeatur in iure, quod hæreticus priuatur ipso iure detentatione, & quod talis detentatio adeo in eo sit damnata, quod illi defensio istius regulæ prohibeatur, cum igitur non reperitur hoc iure cautum, erubescimus sine lege loqui. c. ego solis. ix. dist. facit tex. in. c. illa. ne sede vac. Nam ut inquit Bald. in. c. nihil. de elect. ¶ quod lege non cauetur, in practica non habetur, quia paria sunt aliqua sine lege facere, uel contra legem, ut ipse idē Bal. dicit in. c. in genesi. in fi. col. de electio. sequitur Ias. in. l. singularia. in. vii. col. ff. si cert. per. Hinc illud emanauit, quod Anto. de Bur. dixit, quod possimus iudicare contra communem opi, non habentem casum legis pro se, ut refert Ias. in. l. illam. C. de colla.

¶ Pro qua opi, adduco duas rationes iudicio meo efficaces. Prima est, quia, vt dictum fuit supra. q. proxima, regula ista restrictionem de habilitate personarum non recipit, sed quicumque inhabilis, & nudus detentor tueri se regula ista potest, quia non tam possessoribus ipsis fauet, quæ impetrantes insequitur, & sic principaliter regula inducta est in odium acquirentium lites, sed istud odium calumniose impetrantium non purgat, nec cessat propter hoc, quod possidens sit hæreticus, ergo debet habere locum regula, quia propter hoc hæreticus non manet impunitus, possit ab alio impetrante seruare requisita in regula priuari beneficio, & amoueri a possessione. Nec obstat, quod hæreticus expoliatus non restituitur, quia hoc non facit quominus uti non debeat regula, ¶ quia uidemus execrabilem expoliatum non restituit. ¶ Vt conclusit Rota in una Gienen. prioratus coram Re. P. Do. Petro Vortio de anno M. D. xxx. per rationes, & authoritates de quibus inferius in. q. de execrabili, & etiam in regula de trienniali in. x. q. dicam, & tamen ille uitur beneficio istius regulæ, & etiam de triena

nali. ut meminit Cassio. hic. Et dicā latius vtroq; loco, igitur argumentū non est cōcludēs.
 ¶ Secunda ratio est, quia videmus, q̄ licet hæreticus sit priuatus ipso iure, beneficis tamen non potest amoueri, nisi prius citetur, & sententia declaratoria contra eum promulgetur, vt dicitur in. c. cum secundum. de hære. lib. vi. Et hoc idem est in execrabili, vt patet in. c. licet episcopus. de præb. lib. vi. Sed anteq̄ declarentur, certum est eos beneficia detinere, quia hæresis, vel execrabilis facultatem facti non auferunt, quia talis facultas non potest, nisi a iudice tolli: Nam fieri nullo pacto potest, vt dicitur lex, quominus quis aliquid detineat, vel de facto faciat, uel etiam in seipsum scruat, nisi prohibeatur a iudice, ut toto tit. ff. de his quibuslibet mor. consci. Nam licet lex prohibere possit detentionem iuris, non tamen potest prouidere, quin alius si uult beneficium de facto non occupet, & illa detentio facti sufficit quoad istam regulam secundum interpretationem dominorum. ¶ Non obstant notata in d. c. quo iure. quia licet illa negari possent, cum non sit lex aliqua hoc prohibens. Nihilominus dici potest, q̄ illa detentio, quæ prohibetur hæretico debet intelligi in dubio de detentatione iuris, non autem de detentatione nudi facti, quia sola contenta est regula ista, quia secundum communes regulas appellatiōe detentationis intelligitur de detentatione iuris non facti, vt late tradit Alex. in. l. i. in princ. in. xvi. col. vers. quærit Bar. ff. de acqui. p. cess. Et licet dicta decisio istis rationibus expugnari potest, tamen in iudicando magna est autoritas illius glo. Gemi. & Prepositi, licet nihil alleget, de hoc tñ i regula de trienniali, ad huc aliquid dicam. Et ista omnia quæ dicta sunt procedant in possessore hæretico, in impetrante vero hæretico dixi superius in tertia quæstione.

Quæstio Quinquagesimatercia.

QUINQVAGESIMOTERTIO Quarto, † an ista regula defendat possessorem priuatum beneficio, ob non solutionem pensionis?
 ¶ SOLVTIO. Rota istum casum de anno M. D. xxix. mense Octobri coram Staphileo deciderat, ut adnotauit D. Petrus And. Gammarus auditor insignis in memoria libus suis. Et concluderunt domini, q̄ talis possessor regula non defendatur. Ratio fuit, quia licet ista regula sit inducta in eorum impetrantis, tamen ex quo consentiens pensionis non videtur a principio consensisse priuationi ob non solutionem, non debet adiuari regula, nec potest in hoc conueniri, quia consentienti, & uolenti non fit iniuria, vulg. l. scienti. de reg. iur. lib. vi. Et sic isto casu in initium attenditur. arg. corū, quæ dicit Lap. alleg. xxiii. Hinc est, quod licet paupertate oppressis soleat concedi beneficium, c. odoardus. de solut. secus tamen est in debitore pensionis, ut dixi late in tract. signaturæ.

Quæstio Quinquagesimaquarta.

QUINQVAGESIMOQUARTO Quarto, † an regula defendat execrabilem possessorem annalem?
 ¶ SOLVTIO. Potest dici, q̄ sic, quia defendit quemlibet detentorem dummodo detentio non sit improbata a iure, ut in hæretico, de quo proxime, q. lii. dixi, & in execrabili expeditū uidetur, quia pluries fuit dictum in Rota execrabilem salte detinere, quia a detentatione non reperitur prohibitio, quinimo neq; possessionem amittit, sed ut ea priuetur, debet prius citari, ut patet in capitulo licet episcopus. de præben. libro sexto, & faciunt ea, quæ dicit Pet. de anchara. conf. cxvii.
 ¶ Sed pro vera resolutione istius. q. distinguendi sunt duo casus. Primus est, quando beneficia incompatibilia non detinentur ultra tempus contentum in. d. extrauag. execrabilis. Et talia sunt, quia datur possessio, aut salte detentatio iuuatur ista regula, & ita procedit tex. in d. c. licet episcopus. Secundus casus est quando execrabilis detinet beneficia ultra tempus præfixum in. d. extrauag. & tunc, quia extrauagans prædicta seruationem inducit, cum de creto posset teneri execrabilem non defendi ista regula. Ratio est, quia per decretum reuocationis annihilata, & improbata fuit quælibet possessio, & facti detentatio, vt dicit notabilis deci. prima, in titulo de resti. spolia. deci. prima. in antiquiori. Et ubi non datur possessio, uel detentatio, ista regula non habet locum. Hinc uoluit Rota in una Gienen. de qua in propria. q. faciam mentionem, q̄ talis expoliatus non restituitur. Quod etiam tenuerunt Moder.

Moder. in tract. reseruatō. in. xli. effectu. Sed quicquid sit, Rota tempore meo tenuit vtroq; casu contrarium, quia ex quo ista regula nullum requirit titulum, neq; bonam fidem quælibet occupatio sufficit in odium impetrantium beneficia possessorū uiuentiū certomodo.

Quæstio Quinquagesimaquinta.

QUINQVAGESIMOQUINTO Quarto, † an regula ista obstat impetranti beneficium per alterius assecutionem, vel per non promotionem?
 ¶ SOLVTIO. Quidam antiqui docto. vt Ioachi. de Narnia. Io. Aloisius Tuscanus. Mediolanen. & alii pleriq; tenuerunt, regulam hoc casu non habere locum, vt appareret in lib. primo, & xiiii. allegatio. illorum temporum. Mori hac tatum ratione, quia regula loquitur de beneficio vacanti ex persona alterius. q̄ possessoris, & sic ex antiqua vacatiōne ante possessionem annalem, vel post, & tali casu impetranti post possessionem annalem obstat regula, sed hæc non verificantur in vacatione contingente ex persona possessoris, eo maxime, quia ista est quædam priuatio iuris.
 ¶ Tamen quicquid ipsi dicant Rota contrarium tenuit, ut refert hic Glosator in si. & sequitur Dominus Guliel. in collecta. decisionum Rotæ, Et ita etiam in una causa capellanæ Pacen. coram D. Staphileo. xxix. Octob. M. D. xxix. conclusum fuit, ut attestatur Dominus Pet. And. Gamar. in quibusdam suis memorialibus decisionum Rotæ. Ratio decisionis fuit, quia ista regula indistincte loquitur, ergo non est faciendā differentia, an aliquis ex persona possessoris, uel alterius impetrauerit, quia dummodo aliquis sit intrusus per annum antea, & pacifice per dictum tempus possideat, erit locus regulæ, & hoc idem in execrabili, & non promotio locum habebit, quia illi anteq̄ possessione priuentur, possunt per annum beneficia detinere, & talis possessio, siue detentatio ante sententiam consideratur a iure, ut patet in. c. licet episcopus. de præben. lib. vi. † vbi tex. disponit execrabilem anteq̄ citetur a possessione amoueri non debere, ex quo apparet possessionem illam ante amotionis tempus coloratam dici posse. Hinc est, q̄ est locus restitutioni, si illa expolietur, ut dicitur Compilerator decisionum Rotæ in tit. de resti. spolia. deci. iii. in ultima additione.
 ¶ Sed ulterius cogitanti uidetur adhuc primam opi. sustineri posse, in qua Glosator hic, & antiqui aduocati fuerunt. Ratio istius opi. est, quia illa impetratio de qua hic quaritur, est quædam priuatio iuris, & quemadmodum superius diximus in alia. q. regula ista locum non habet in impetrante per priuationem, rationibus, & argumentis, de quibus ibi latius dixi. Tunc etiam, quia si constat possessorem esse execrabilem, apparet de notorio non iure eius, & per consequens eius possessio, & detentatio improbat a iure, adeo, q̄ si spoliatur restitui non debet, sicut de hæretico superius diximus, & licet Compl. in. d. deci. iii. tenuerit execrabilem expoliatum, esse restituendum, eius opi. ultra hoc, q̄ est unius tantum docto. nihil tñ pro sua opi. allegat. Imo contra eius opi. conclusit tempore meo Rota in una Gienen. beneficiorum coram R. P. D. Petro Vortio nunc episcopo Aquen. de anno M. D. xxiii. die. viii. Octobris contra Rodericum Lopez pro quodam capellano, & familiaris Reuer. Card. Gienen. alias Baren. vt ego tunc adnotaui, quæ uoluit execrabilem expoliatum, non esse restituendum, pro qua decisione inter plura, quæ breuitatis causa omituntur, allegatū fuit conf. Oldra. ccxxvii. vbi expresse tenet execrabilem non esse restituendum, & idem probat Roma. in conf. ccccxcix. & est deci. dominorum in antiquis nu. 371. cū qua transit Abb. in disputa. Titius. in. iii. dubio. & in. c. in literis. col. pen. de resti. spolia. Corset. in tract. de resti. spolia. fallen. xvii. & xxxiii. Non enim uidetur iuri, nec rationi consonum, unde quis pœnam meretur, præmium, & fauorem reportare. l. congruit. de offi. pref. & quia reseruatō. d. extrauag. inficit etiā detentationem, ut probat superius in alia quæstio. Sublata igitur detentatione regula ista locum non habebit, nisi dicamus, prout in illa. q. de hæretico dixi, execrabili prohiberi detentionem iuris. prout in dubio præsumitur, non autem detentationem nudi facti, quæ quoad istam regulam sufficit, † & quia regula de trienniali execrabilem defendit, ut tenuit Rota, & ibi latissime dixi, ergo idem dicendum est in ista regula, aut eodem modo tenendum esset in utraq; nec titulus coloratus in regula de trienniali debet illi iuuare, quia si execrabilis prohibitus est possidere, & detinere, sine possessione præscriptio non procedet, ut dicitur regula iuris, nec titulus quoad possessionem aliquid facit, q̄ illa prohibetur, præsertim, quia Gemi. in. d. c. licet. negat execrabilem ha-

bere possessionem, neq; titulum coloratum. Pro resolutione igitur istorū uidentia sunt, que in dicta regula scribam.

¶ Quæstio Quinquagesima sexta.

QUINQVAGESIMOSEXTO Quæro, † an primus resignans possessor annalis defendi possit ista regula contra tertium resignatarium habentem causam a secundo resignante!

SOLVITIO. Ista q. fuit proposita per dominum Iacobū Simonetta de mense Julio M. D. xxxi. in causa Hispalen. beneficiorum, & tunc prima facie fuit dictum per Dominos animo melius deliberandi, q̄ non, quia talis resignans uideatur habere improbam detentionem, Adeo, q̄ spoliatus non restituereur, sed nihil super hoc fuerat informatum, sed ea omnia per dominos fuerunt ex tempore dicta: Nam certe contraria opi. uideatur firmior, quia clarum est, q̄ licet primus resignans ex resignatione, quam fecit, transferat titulum, & possessionem, ut dicit decisio in no. xviii. tamen potest manere in detentione, quia non tranfert, ut ibi dicitur, quæ sola sufficit ad sciendum, beneficium istius regulæ, † quia, ut saepe dictum est, omnes intrusi, excepto hæretico, in quo reperitur reprobata detentio, iurantur ista regula, ut concluderunt saepe domini, & maxime in casu isto, in quo detentatio primi resignantis est tanti momenti, q̄ si in ea perseverasset per triennium, presumeretur retractio, ut teneatur dominus ppter acquitatem alleg. Lapi. lxxv. in casu uero proposito si primus resignans non fuerat triennalis detentor, sufficit ergo sola asiniua occupatio, ut iuret eum, quoad exceptionem regulæ, sicut iurat excommunicatum, homicidam, & alios criminiosos, & intrusos, imo expoliatores non uidentur, ut dicam in alia. quæc reperio, q̄ in isto primo resignante detentio fuerit improbata a iure, prout tunc de improposito dicebatur, quia hoc iure nō cauetur, imo in hæretico, qui est ceteris peccatoribus deterior, quem dominus noluerunt iurare, regula non reperitur reprobata detentatio, nisi per dictum Germaniam, & Alexandrini tenentis hoc absq; aliqua autoritate iuris, sed in hæretico potest de eisio tollerari, ex quo habet saltem aliquos doctores egregios pro se, licet super hoc fuerit multum disceptatum. Sed in casu nostro nullus vn̄ hic dixit, q̄ sit reprobata detentatio, sed pro opi. dominorum uide, quæ dicā in q. sequenti. Et interim tenenda est prima opi.

¶ Quæstio Quinquagesima septima.

QUINQVAGESIMOSEPTIMO Quæro, † nunquid annalis possessor renuncians alteri beneficium suum, qui post renunciationem in eius possessione per annum pacifice remansit, de ista regula contra impertantem dictum beneficium per obitum resignatarii excipere possit!

SOLVITIO. Iste casus in individuo in Rota propositus fuit per R. D. Siluestrum Dariū. xviii. Decē. M. D. xxxvi. i causa Burgē. canonicatus. de Veruiesca, & tunc interloquēdū in parte affirmatiuā inclinabāt dñi, quia renunciās cōtinuauit suā possessionē priorē, quā habuerat añ resignationē post renunciationē, ita q̄ tpe iherationis repit analis. Præterea facit, quia, licet istius renunciatis possessio renunciationē amissa fuerit, superius in proxima q. dixi, ē verū respectu possessionis ciuilib, quæ animo retinetur, secus uero respectu naturalis, quam per resignationem non dimisit, sed illam detinendo continuauit, ut dicit Cald. conf. iiii. de renuncia. & decis. prima. de renun. in no. & propterea illa detentatio ex quo est annalis, debet esse in consideratione. Suadet hoc, quia qui detinet, utiq; possidere uideatur, saltem largo modo, ut dicit Alex. in. l. i. in prin. in. v. col. nu. 18. & §. adipiscimur. nu. 9. ff. de acquir. posses. & uideatur glo. in. c. causam. de præscrip. † Et ideo detentori interdicitur recuperandē detentionis conceditur, ut dicit prædicta decisio, & tradunt Inno. & alii in. c. in literis. de resti. spolia. & Alex. in. d. l. i. in princ. nu. 66. & Inno. in. c. super hoc. de reuēcia. Et secundum dictas decisiones ita Rota de anno M. D. xvi. coram D. Ioan. Staphileo in una Segobien. Archidiaconatus pro. N. de Roias. Et iterū coram R. P. D. Petro Vortio in alia Calagurritana abbatie de Logrogno pro Francisco de Sylua cōtra Aluarum de Cabredo. iiii. Nouembris M. D. xxxi. iudicauit, si igitur Rota restituit ad talem detentionē utiq; erit talis detentatio considerabilis, quoad istam regulam, quæ nullum titulum requirit. Et q̄ in tali detentione habeat locū ista regula, tenuit nuper Rota. xx. Maii M. D. xxxviii.

cciam

coram R. D. Ioan. Paulo Ptolomeo in una Hispalen. capellania sanctę Catherina, in qua dñi in hanc partem inclinabant, uidelicet regulæ esse locum, verum, quia postea contlit per testes Antonium del Corro, de cuius possessione annali dabatur, non percepisse fructus post renunciationem, quam fecerat, & per consequens non detinuisse, & possessio eius ante renunciationem non sufficiebat ad annum, nisi iungeretur cum detentione facta post renunciationem, ideo ex isto capite non iuuat illum regula.

¶ Et licet prædicta ita se habeant, Nihilominus contrarium de iure sustineri possit, uidelicet, q̄ prædictus detentor, qui renunciavit beneficio suo non possit ratione prædictæ anterioris possessionis annalis se ueri ex ista regula, sub prætextu, q̄ ante renunciationem fuerat annalis possessor. ¶ Pro quo est diligenter cōsiderandum, † q̄ triplex est detentatio, quædam est iuris, quam tenent possidentes, & usufructuarii facta est facti, ut colonorum, & seruorum, quæ dicitur per Bar. & Alex. in. l. i. ff. de acquir. possess. tertia est meri facti, & bestialis, quæ dicitur asiniua, de qua loquitur docto. in. l. iiii. de acquir. posses. & est illa, quæ tenetur ex nullo iure, sed de facto, & propria autoritate, qualis est illa de qua loquimur, retenta per illum, qui renunciavit iuri, siue beneficio suo, quia, ut dictum fuit, per renunciationem huiusmodi, renuncians perdidit ius, & possessionem ciuilem, & naturalem, ut late probant decis. Rota in antiqui. lxxv. tit. de renuncia. quæ incipit nota, q̄ resignans &c. Et Io. And. Inno. & Abb. in. c. sollicite. de resti. spoli. & est tex. in. l. iiii. §. in amittenda. & in. l. si quis ui. §. differentia. ff. de acquir. posses. & ibi not. expresse Alex. solo enim animo vtracq; perditur, ut ibi dicitur. Ergo si adhuc ille, qui renunciavit insitit beneficio, dicitur de facto tenere, & ideo fructus non acquirit, sed probata renunciatione, condemnabitur in eis a tempore renunciationis, ut tenet Rota decis. clviii. incip. licet reus. titulo de renuncia. in no. † Et ratio esse potest, quia ideo fit talis, ex quo non habet titulum, neq; possessionem non habet colore possidendi, & ideo fit talis condemnatio, secus uero ubi haberet possidendi colore, quia tunc a tempore morte litis fieret condemnatio, ut declarat Rota decis. xxxiii. tit. de resti. spoli. in no. Cum igitur ista detentatio, quæ incipit a die resignationis tali detentori regulæ auxilium non præstat. Nec dicatur, q̄ illa detentio fomentari uideatur ex possessione præambula, quia hoc esse non potest, pluribus rationibus. Prima, quia iste renuncians ante renunciationem non detinebat, sed uere, & iuste possidebat, & illa possessio per renunciationem fuit extrineta, & mortua, & sequens detentatio de facto de qua loquimur post renunciationem incipit, & ideo nō potest dici possessio conglutinata, nec cū detentione cōiunata, sed magis de nouo acquisita, ex eo, quia animus continuandi operatur nouam acquisitionem, secundum Bar. Angel. Imol. & Alexan. in. l. iiii. in prin. ff. de acquir. posses. quæ cum non sit annalis, nec habeat aliquod alimentum ex possessione anteriori, sed fit multum diuersa ab ea, cum aliud sit possessio, aliud detentatio, ut dicitur in. l. stipulatio ista. §. hæc quæque. ff. de verb. obli. & l. q̄ seruus. ff. de acquir. posses. cū similibus. ut ibi tradunt Moder. ex diuersis non fiet coniunctio. l. papinianus. ff. de mino. c. in presentia. de probat.

¶ Est igitur concludendum isti detentatori regulam non iurare. Nec obstat, q̄ detentor habet remedium recuperandę detentionis si ab ea eiiciatur, ut deci. i. de renun. in no. quia illud est verū in detentore iuris, & facti, qui habet colorem possidendi, ut declarat Alex. & Moder. in. d. l. i. in. xvi. col. nu. lxxvi. de acquir. posses. Secus uero est in detentore asiniuo, & de facto, qui nullum colorem possidendi retinet, ut colligitur ex. l. i. §. deicitur. ff. de vi. & ui ar. Nam talis etiam de stilo hodierno Rotæ non restituitur, quia restitutio non datur sine colore, iuxta doctrinā Inno. in. c. in literis. de resti. spoli. Nam ex quo hic deficit primum extremum, non potest agere spolio, iuxta not. in. c. consultationibus. de offi. dele. nec obstat dictum Inno. in. d. c. super hoc. quia loquitur in proanis, ut patet ex iuribus alii legatis per eum, licet Abb. in. d. c. sollicite. aliter respondeat. distinguendo, q̄ aut ille, qui renunciat stetit logo tpe post cessionem in beneficio, & tunc presumitur iuste possedisse, quia potuit ius de nouo acquirere. & ita procedit. d. i. deci. quod uerisimile est ad. c. illud cū materia de presumpcio. quia alias ordinarius cum sine titulo rāto tempore non tollerasset, ut dicitur Lap. alleg. lxxix. & Milis in uer. beneficium impetrans. & Anchara. conf. cxvii. Et tunc si talis detentor expoliaretur esset restituendus, & eodē modo iuaretur ista regula, ad quam sufficeret stetit per annum, quoad iustificandam detentionem, licet Lapius requirit longius tempus saltem triennium secundum interpretationem Rotæ, cuius opi. etiam quo ad regulā de trienniali est canonizata in curia. † Sed ubi detentor non esset annalis, nec triē

nalis, sed quadrimestris, ut in casu nostro, ex quo nullum habet colorem iuste detentionis, non debet iuari beneficio istius regulæ, nec restitutionis, licet quoad hoc de restitutione videatur magis dubium, propter alleg. Lapi. l. i. legatus sum. in si. & dictum Abb. in d. c. in literis, & decil. primam. de renuncia. in no. quæ contrarium tenent. Tamen contraria opi. hodie practicaatur, videlicet, q. in beneficialibus requiratur colorata possessio quoad restitutionem petendam. Et ita hodie seruat Rota, & olim per decisionem. vii. in tit. de probat. in no. alia secundum numerum. cclvii. & Egid. deci. xlix. cum seq. & xcix. & hoc fuit introductum ne daretur vitiosus ingressus. c. unico. de eo qui mit. in posses. cau. rei serua. in. vi. & ne ex vitio suo quis commodum sentiat, iuxta. l. q. feruus. ff. q. ui aut clã. & ideo restitutio adminiculum iuris desiderat, ut tradit Bal. in. l. unica. C. si de mo. poss. in. ii. col. & ideo dictum Inno. & deci. Rota superius in contrarium allegata, isto casu non procedit, cum loquantur in profanis, vel in detentore cum aliquo alio titulo, præsertim, quia. d. deci. prima. de renun. non se firmit, sed incidenter illud tenet. Nec minus obstat deci. nouissima facta de anno M. D. xvi. coram Staphileo, quia illa non loquitur in casu nostro, sed cum spoliatur quis a tertio iniuste, & de facto, & ideo ex colore longe detentionis potest restitui, & sic facit illa decisio pro ista parte, & per ista etiam resoluuntur conf. Calderini non esse verum, cum per renunciationem vtræq. possessio amittatur, ut superius dictum est, & posito, q. retineat naturalem, ut ipse dicit, illa sine colorato titulo non sufficit, per ea, quæ dicta sunt, & tradit Soci. in. l. rem quæ nobis. ff. de acquir. posses. & sunt casus in. d. c. foliote. & c. accepta. de testi. spol. qui indistincte loquuntur, quoad effectum restitutionis. ¶ Nam possessio a iure damnata non iuvat possessorem, nisi fuit tanti temporis, de quo non est memoria, ut dicit Bald. in. l. ius eius. C. de proba. & in. l. ii. uer. quæronunquid. C. de senten. ¶ Nec obstat, q. detentator largo modo dicitur possessor, quia est uerum in detentore iusto, ut in colonis usufructuario, & similibus, secus vero in iniusto, temerario, & de facto, ut in isto de quo loquimur, quia talis non dicitur possessor largo modo, nec stricto. Et præsupposito, q. huiusmodi detentio sub possessione comprehenditur, non potest tamen isto casu iurare detinentem, ex eo, quia licet ante renunciationem possidens diceretur detinere, illa detentio iuncta cum possessione fuit iusta, ista vero, quæ post renunciationem tenetur, siue fuit possessio, siue detentatio est iniusta, diuersa a prima, & alterius speciei, quo casu non potest continuari, nec coniungi cum possessione, vel detentione anteriori, quæ iusta fuit, iuxta glo. in. l. ii. §. si sub conditione. ff. pro empto. & ideo non data coniunctione præcedentis possessionis ista sola detentatio non est sufficiens ad istam regulam. Et pro ista parte faciunt ea, quæ dicta fuerunt in præceden. q. & quæ dicantur infra. q. lviij. incip. quid sit quis possidet. & c. Tamen licet ista, quæ dicta sunt de rigore iuris sustineri possunt, nihilominus quoad istam regulam, non militant, ¶ in qua ex longua interpretatione Rotæ sufficit sola detentatio etiam asinina, & iniusta. Ratio est, quia lex impetrantes certo modo beneficium uiuentium multum abhorret, ut in. c. ii. de concess. præb. & dixi latius in regula de impet. be. uiuentium. & regula ista non tam iniustam possessionem, q. improbum impetrantis animum improbat, & ideo dictis impetrantibus imponit formam hic contentam obseruandam, qua obseruata, si bonum ius prosequitur, iniustus detentor condemnabitur, alias in dubio papa possessori fauere intendit, & ita sæpe Rota tales ad exceptionem regulæ admittit, ut refert D. Guliel. hic, & q. ista regula locum etiam habeat, quando quis subrogatur in ius alterius tertii, q. possessoris, tenuit tota Rota in vna Hispaniæ. cantoriæ coram R. D. Raynaldo die. vii. Februarii M. D. xxxix. & dicitur infra alia. q. Nec obstat q. nudus detentor expoliatus non restituitur, quia est uerum quando se sine aliquo titulo se intrudit, secus vero ubi titulum habet ab eo, qui dare potuit, etiam si fuerit reuocatus, quia tali casu detentatio est restituibilis, & ita procedit deci. prima. de renun. in no. & possunt prædicta omnia concordari.

¶ Quæstio Quinquagesima octaua.

QUINQVAGESIMO OCTAVO Quæro, ¶ nunquid ista regula defertur ad illegitimum possessorem annalem, de cuius clericatu ordinatione, vel dispensatione non constat?

SOLVTIO. Ista. q. in Rota coram R. P. D. Marcello de mense Martio M. D. xxxiiiij. in vna

in una Placentina decanatus discussa fuit inter Ioan. Vergaz aetore, & Lazarum Alphonsum reum possessorem, & opponentem de ista regula pro parte negariua, videlicet, q. illegitimus non defendat regula, Adducebatur primo, quia regula de possessore loquens debet intelligi de habili, vulg. l. vi gradatim. ff. de mu. & ho. sed illegitimus non est huiusmodi igitur & c. Secundo pro ista parte facit, q. dispositio generaliter loquens de clericis non habet locum in illegitimo, hoc probatur, quia canones volunt, q. quilibet possit clericatum suum sola reputatione probare, ut dec. iiii. & .xiiiij. in titulo de probat. in antiquis. Et tamen ille decisiones non procedunt in illegitimo, ut tenet Rota, & est ratio, quia in illegitimo est præsumptio contra eum, iuxta ea, quæ not. Rota deci. xliij. de proba. in anti. Et secunda eo. ti. in antiquioribus. Et sic apparet, q. dispositio generalis de clericis non habet locum in illegitimo, ergo idem dicendum videtur in ista regula, ex quo est odiosa, & pœnalis, pro quibus facit glo. in cle. i. in verbo liberi. de baptis. quæ uult illegitimo non includi in dispositione legali, quum ad commodum.

¶ Præterea, quia illegitimus expoliatus non restituitur, ut tradit Abb. in. c. constitutus. de fil. presby. hoc autem non procedit, nisi quia in eo improbat possessio, & detentatio, sicut de hæretico, dicit Card. Alexandri. in. c. quo iure in. iii. col. viii. dist. igitur & c. Ista sunt, quæ pro ista opi. facere uidentur.

¶ Quibus non obstat contrariū uerius. In primis non est uerū ista regulā restringi se ad habiles, ut in prius terminis & in eodē casu Rota iudicauit in regula de trienali, ut ibi latius dicā, & hoc manifestius in discursu pluriū. q. istius regulæ apparet, ¶ Nec obstat quæ in dubio laicum reputari, ut tradit Decius cōsi. cxv. col. i. & Ripa in ca. ii. in. ii. col. de iudi. quia hoc est uerum in dubio, sed hic uidemur esse in claro, quia iste Lazarus per plures annos celebravit in ecclesia presbyteribus, & patientibus superioribus, qui si talis non esset, non eū permisissent, ut not. in. c. ordinarij. de offi. ord. lib. vi. & tradit Pet. de ancha. conf. cxvii. & Lap. alleg. lxxxix. Moder. in ca. illud. de præsump. facit deci. Rotæ. lxxxiiiij. incip. nota, q. ubi contra aliquem & c. in antiquis. & deci. cccciii. & Bellam. deci. dclx. igitur talis præsumitur clericus, & doctores loquuntur, quando nullæ præsumptiones militent, in contrariū sicut hic tali casu recedimus a præsumptione iuris. Prout in simili casu uoluerunt domini in præterita audientia huius mensis Iunii M. D. xxxviii. in vna causa Placentina legati coram me, videlicet, q. præsumptio. §. defuncto. l. miles. ff. de adulte. q. quis præsumat filius mariti in dubio, quando uxor eodem tempore moratur cum marito, & amasio tollitur, quando in contrarium sunt plures præsumptiones, ut ibi, de quo tamē latius in meis notulis scripsi. ¶ Nec obstat bastardum spoliatum non restitui, quia hoc est falsum: Nam Abb. in. d. c. constitutus. non dicit hoc, & casus positus ibi per Abb. secundum regulam procedit, qui non adaptatur casui nostro, quia ibi agebatur de beneficio possessore per illegitimum, quod pater eius immediate possederat, & iste defectus tituli erat notorius, ut ibi dicitur, quo casu regulariter procedit, q. spoliatus etiā sit legitimus debeat repelli, exceptione notoria de non titulo, ut tradit late Corser. in tract. de resti. spol. in. i. col. post Abb. in. c. cum ecclesia. de caus. posses.

¶ Quæstio Quinquagesimanona.

QUINQVAGESIMONONO Quæro, ¶ quid si quis tempore unius patris per sex menses, & illo mortuo tempore successoris per alios sex menses pacifice beneficium possideat, an poterit iuari regula ista contra impetrantem?

SOLVTIO. Videtur concludendum, q. non, quia tempore primi pontificis non possederat, nisi per sex menses, & sic non poterat uti regula, quia mortuo illo primo pontifice, expirauit regula. Successor alius pontifex, & tempore istius pontificis militabat regula pro suo tempore, sed illa non potest trahi retro, quia regula sicut lex in dubio respicit futura, non autem præterita, nisi de præteritis caueatur, ut in. c. ii. & si. de consti. Præsertim, quia regula tempore eius conditoris tantum uiuit, & non trahitur retro. Et uerum est dicere tempore istius secundi pontificis non, nisi per sex menses posse disse, & regula non afficit, nec ligat impetrantem, nisi tempore quo uiuit regula, & quoad hoc, ut illa locum habeat requiritur, quod possessio annalis impetrationem non procedat, quæ in. q. proposita non concurrunt, igitur hoc casu regula locum non habebit: Nā & ita in facti contingentia Io. Bap. de sancto Seuerino, uulgo Gacialupus, quibusdam respondit.

Tamen saluo meliori iudicio, ego putarem contrariam opi. esse veriore, videlicet, regulam ob stare impetranti non seruanti requisita in ea, ratio est, quia tempore secundi pontificis iste possessor reperitur annalis, & regula istius pontificis capit ipsam annalem, ergo illum defendere debet, quia regula non requirit aliud, nisi q̄ tempore impetrationis possessor per annum immediate præcedentem possideat, vthic, & illa consideratio Cacialupi est quadam fallacia æquiuocationis, ut de se patet, videnda sunt tñ, quæ ad ista, q. latius in me scribã in regula de publicã. resig. q. vi.

Quæstio Sexagesima.

SEXAGESIMO Quæro, ¶ nunquid ista regula procedat in eo, qui resignauit, & reseruauit sibi omnes fructus, in quorum percipiendi possessione existit?

SOLVTIO. Ista, q. modo de mense Martio M. D. xxxiii. fuit proposita per R. P. D. Marcellum in vna Placentina decanatus, in qua conclusum fuit per dominos, q̄ si resignans fructus cum denominatione, ac stallum in choro, & vocem in capitulo sibi reseruauerat, tali casu regula inuaretur, quia talis equiparatur titulari. Aut vero resignans non, nisi soli fructus reseruauerat, & quia illi habentur loco pensionis, & regula ista loquitur de titulo, quod impetratur, ideo non habet locum iste tex. Et istam, q. etiam latius attingam in regula de publicã. resig. q. vi.

Quæstio Sexagesima prima.

SEXAGESIMOPRIMO Quæro, ¶ an liceat mihi impetrãti allegare annalẽ possessionem mei aduersarii ad excludendam ius tertii de quo excipit contra me dictus aduersarius meus possessor annalis, attento, q̄ prius impugnaueram eius possessionem annalẽ sub prætextu simonia?

SOLVTIO. Quia, q. ista varios habet sinus, ac propterea ancipitem materiã cõtinet, propterea eam ad vtrãq̄ partem disputabo, vt si postea casus contingat, habeat quisq̄ argumẽta quibus partẽ suam tueatur, quousq̄ Rota vltimũ calculũ sua sententia ponat. In primis igitur dicendum videtur impetrantem hoc casu minime se regula ista ueri posse, ex eo, quia ista regula in fauorem possessoris, & non impetrantis edita fuit, ergo possessori annali competit exceptio eius non impetranti non possessori, alias sequeretur, quod odium impetrantis hic consideratum in eius fauorem conuerteretur, contra. l. q̄ fauore. C. de legi. Sed ad hoc potest responderi regulam esse realem, & sic quilibet, et non possessor de ea excipere potest, nec satis constat regulam in odium cuiuslibet impetrantis aditam fuisse, sed caluniosi, & improbi duntaxat, vt in tex. apparet. **S**ecundo, q̄ impetrans regula se tueri non possit, facit, quia in casu proposito impetrans prius contra possessorem tanq̄ intrusum, & simoniacum, & propterea tanq̄ contra nulliter possidentem ratione simonię commissæ litẽ mouerat, & sic eius possessionem impugnauerat, & ideo ex illa possessione cõtra eundẽ possessore, & contra ius tertii, ab eodem possessore contra ipsum impetrãtẽ p̄ ductũ iurare se non poterit, vt in. c. ex eo. de reg. iur. lib. vi. & tradit in notabili casu Abb. in. c. diuersis. columna penult. nu. 4. vers. sed tunc remanet. de cleri. coniug. Nam in iudicio in præiudiciũ tertii variare nõ licet, vt dicit regula iuris in. c. mutare. de re. iur. li. vi. & in l. nemo mutare. ff. co. ti. & declarat Bar. in. l. Papinianus. §. sed nec impuberi. ff. de inoffi. testa. & præsertim hoc in personis ecclesiasticis detestatur, vt in cle. i. de renuncia. cum similibus. Et sic licet quilibet de possessione annali alterius contra impetrationem tertii excipere possit, cum regula sit realis, non tamen ille, qui possessionem illam reprobaui, & impugnauit: Nã viã quã eligit, & approbauit illa sibi patere debet, arg. l. si mulier. ad velleianũ. Sed ad hoc etiam responderi potest, neminẽ prohiberi variis exceptionibus vt. c. nemo. de re. iur. lib. vi. & quod quis impugnat vna viã, potest ex alia approbare, ut not. Abb. & Moderni in capitulo cum venerabilis. de excep. & in capitulo cum inter. de renunciatio. **Q**uarto pro dicta opi. facit, quia impetrans, nec quius alius non possessor, non potest de iure tertii excipere ad infringendum gratiam tertii, iuxta not. per Bar. in. l. ii. ff. de excep. rei iud. & hoc sequitur Rota. Sed ad hoc etiam respondetur, q̄ impetrans excipiendo de regula, nõ dat de iure tertii, quia regula est ius publicũ vniuersi cõpetens. Ex prædictis igitur apparet quæstionẽ istã esse dubitabilem, & ita eam sub dubio relinquo, quia eadẽ. q. pender modo in Rota super regula de trienniali, & ideo illius decisionem ibi scribam.

Quæstio

Quæstio Sexagesima secunda.

SEXAGESIMO SECUNDO Quæro, ¶ nunquid exceptio istius regulæ cõpetens cedenti beneficiũ comperat cessionario?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, q̄ non, prout in quadam causa Isclana corã D. Iaco. Simonetta tentũ fuit tempore Leonis, vt ipse idem adnotauit, & meminit D. Guliel. Algaren. in memorialibus decisionũ Rotæ sub tit. de reg. can. deci. xvi. vbi conclusus dit impetrantẽ non teneri cãm prosequi. j. annum hic designatũ cum cessionario, qñ possessor. j. illum annũ renunciat. Quod ista ratione probat, qm̄ sicut contra mortuum possessorẽ rem annalem non teneretur impetrans cãm. j. annum terminare etiam si alius in locum de functi subrogaretur. Ita neq̄ quando possessor annalis renunciat, quia renunciatario est mors ciuiliis, vt in. c. susceptum. de referip. lib. vi. & habet eundem effectum, q̄ naturalis, & ideo vtrobiq̄ militare debet eadẽ ratio, iuxta tradita in. l. Gallus. §. & quid si tm. ff. de lib. & post hu. ¶ & istam opi. pluribus aliis rationibus comprobat, quas ibi sub nu. 7. eiusdem decisio. vsq̄ ad fi. prosequitur, quæ ibi videri possunt. Hinc videmus, quod tex. in cle. si. de procu. qui loquitur in morte naturali locũ habere, et in morte ciuili, vs. renũciatione, secundũ Ro. tã deci. cccclxxviii. fuit dubitatum. in no. sequitur Roma. in cont. cccclxxviii. pñs & c. & licet contrariũ tenuerit Guido in decisionibus parlamenti. q. d. l. vii. cũ quo concor. Stephanus Beltrandi in conf. cel. in. ii. volu. Tamen prædicta deci. Rotæ est verior, secundum quam nouissime iudicauit Rota in vna Oxonen. Archidiaconatus corã me. xiii. Decẽ. M. D. xxxvii. pro Roderico Lopez corã Alphonsũ enriques, & in pluribus aliis causis, quas breuitatis causa non refero. Et ad prædicta facit, quod dicit Fely. in. c. licet. col. ii. de offi. deleg. & tex. cum glo. in cle. i. in ver. mori. vt lit. pen.

Suaderetur hoc, quia quantum ad commodum, seu ius beneficii nihil plus cõmodi remanet cedenti, q̄ morienti. Ergo qua ratione impetrans non teneretur prosequi causam cõtra mortuũ vel subrogatũ, nec illi contra impetrantem de regula excipere possent, pariter, ac eadem ratione, neq̄ ipse cessionario de regula excipere poterit, neq̄ impetrans ad illam seruandam teneri debet. **P**ræterea, quia regula videtur habere respectũ ad possessorem annalem non ad beneficiũ, vt videlicet, impetrans contra eum teneretur causam prosequi in fra annũ, quod apparet ex genere pœnẽ in fauore possessoris inductæ. Cessante igitur possessione morte, vel renũciatione, cessat dispositio & fauor regulæ. l. adigere. ff. de iurepat. cum concor. vt in vulg. c. cum cessante.

Postremo, quia secundum stilum cancellariæ ista regula est personalis, ergo, extinguitur cum persona, & ita olim Paulus de Castello, & N. de herrera, & N. de Parma abbreviato res illorum temporum excellentes in quibusdam suis formulariis adnotarunt fol. lxxviii. Et pro ista opi. facit, quia quando exceptio oritur propter actionẽ intentatã si actio exclusã ditur anno, ita & exceptio, quia tali casu non habet locum illud, quod dicitur in. l. licet. C. de excep. videlicet, ¶ q̄ annalia ad agendũ sint perpetua ad excipiendum, vt declarat notabilis ter Abb. & ibi oēs Moder. in. c. si autẽ. de referi. & Soci in. l. qui agnitis. col. ii. ff. de excep. **P**rædictis tñ non obstantibus cõtraria opi. de facili defendi potest, quã in primis sequenti fuerunt plures excell. viri temporibus Sixti, & Alexandri, vt Ioannes Tuscanus tunc aduocatus consistorialis, & postea auditor cameræ in primo libro consiliorũ suorum fol. xliiii. vbi plura dicit, quæ ibi videri possunt. Et ista etiam opi. quibusdam dominis senioribus Rotæ placuit, ista ratione moti, quia verba istius regulæ in re prolata videntur, & sic magis beneficiũ, q̄ personam concernunt, ergo apparet ex hoc, quia exceptio regulæ erit realis, & quilibet de ea excipere poterit.

Præterea, quia, vt sæpe dictum est, ista regula odium impetrantis respicit, & istud odiũ ita militat post cessionem sicut post mortem possessoris, dummodo detur certus contraditor, quo deficiente, secundum stilum citari debent interesse putantes, iuxta. c. si de electio. lib. vi. cum ibi not. & tradit Bal. in auth. si omnes. C. si mi. ab hẽ. se absti. Nam hoc iure vti mur, q̄ mortuo altero ex colligantibus processus contra interesse putantes per contradictas decernitur, quibus citatis, tunc valide pronunciantur, ut tradit Egid. deci. clvi. ¶ Nam per cessionem, vel mortem lris non extinguitur in Rota, vt dicit decisio decima. vt lite pendente. in nouis. Et sic actor impetrans potest sine aliquo impedimento eam prosequi, iuxta clementinam primam, vt lite pendente, teneatur igitur, & cogitur prædictus

impetrans in omnem euentum sententiam infra annum praesumptam a regula obtinere, quia cum regula ista sit realis, quilibet etiam centesimus possessor excipere contra impetrantem, & illum sub praetextu non seruare regulam excludere poterit, & absolutiorum ab impetratione ipsius petere, iuxta deci. i. de re iud. in no. & tradita in l. qui accusare. C. de adendo. & .c. si. de iure iur. sic ergo prouisus per obitum, vel cessionem poterit opponere, sicut poterat eorum antecessor, quamuis iste successor possessionem non habeat, sed tertius, quia satis illi erit praecedentem suum per annum praecedentem pacifice possedisse, quoad hoc, vt reus conuictus in eodem iure succedens ab impetratione conuicti, excipere de no iure agere possit, vt actori saltem praetextu silentii imponatur, iuxta praedicta & deci. i. de re iud. in no. & tradita p Alex. in cons. c. in si. & Philip. Fran. in. c. i. de eo, qui mit. in post. cau. rei. ser. lib. vi.

¶ Rursus accedit, quia verba illa, vt improbi exquirentium lites reprimantur, & c. posita in praemio istius regulae, denotant causam finalem, vt superius in. l. q. dictum fuit, quae quidem causa finalis, & improbitatis praesumptio, quae contra impetrantem militat, non tollitur per cessionem, vel mortem possessoris. Ergo non est per illam satisfactum regulae, nisi impetrans effectualiter infra annum causam vsq; ad sententiam prosequatur, per quam praesumptio regulae contra ipsum militans discutatur, quae quidem sententia haberi non potest sine contradictore uero, uel ficto, ut dictum fuit, ubi autem uerus contradictor datur, ut potest esse cessionarius, de quo loquimur, non video quare ille de regula excipere non possit, quia tertius se opponens consequitur, idem quod praedecessor, cum per cessionem subrogatus ad litem, & locum cedentis videatur, & subrogatus sapit naturam illius in cuius locum subrogatur, arg. eorum, quae dicit Abb. in. c. ne pro defectu. in pen. notabili. de electio. & quod dicit Iaf. in. l. possideri. col. prima. nu. 1. de acquir. poss. cum concor. vt scripsi in. §. fuerat. in. iii. col. in. si. de actio. Hinc dicimus, qd exceptio, qd repellit accusatorem, repellit etiam iudicem inquirentem, qui in eius locum subrogatur, vt tradunt Moder. Medio lanen. in. c. i. in. ii. lectur. de iudic. **¶** Accedit ad hoc, quia huiusmodi exceptio regulae non solum continet interesse cessionarii, sed etiam cedentis beneficium propter pensionem, uel regressum, quam sibi fortasse cedendo retinuit, vel quia cedentis interest, qd cessionarius habeat beneficium forte propter seruitia sibi impensa, iuxta. c. relatum. de testa. vel quia antea parit sibi solutiones pensionum pro subuentione consanguineorum pauperum, vel in expeditionibus bullarum, vel alia necessaria impensa praecedente exposuit, aut etiam, quia sperat illum propter hoc magis sibi ad antidora obligare, vel quia alteri tertio concedi fecit ac cessum, aut etiam forte, quia cessio ex causa permutationis facta fuit, quae omnia non sustinerent, si per renunciationem possessoris regulae exceptio extingueretur, & non transiret ad cessionarium, & quia pensionis vel regressus reservatio non subsisterent, nisi ualida fuisset cessio, interest igitur possessoris cedentis, ac etiam cessionarii, qui agit de damno cuiusdam do si forte beneficium ex causa permutationis habuit, vel si ex simplici cessione, qui tractat de lucro iam acquisito perdendo, quod in effectum damnus reputatur, iuxta. l. liberto octuaginta. ff. de bon. liber. uti beneficio, & exceptione regulae, quia si uti non posset, de facili beneficium amittere, seu perdere posset, quod saepe magnis laboribus, & impensis acquisiuit, quae quidem considerationes, quando coram papa renunciatio fit, licite sunt, vt tradit Fely. in. c. ad audientiam. ver. tertia conclusio. de rescrip. & tenet clare Angelus in summa in ver. simonia. el. iii. ver. si.

¶ Et per hoc respondetur ad motum contrariae partis dum dicebatur, qd nihil plus commodi manet cedenti, qd morietur, quia est falsum per supra dicta, imo ista ratio retorquetur, quia per mortem possessoris non expirat beneficium regulae, quod est reale, & transit ad quoscunq; ut diximus in. q. proxima. Ergo eodem modo neq; per renunciationem possessoris cessabit, cum regula sit inducta in odium impetrantis. **¶** Nec etiam obstat, qd regula ista videtur habere respectum ad possessorem, quoad hoc, ut contra illum impetrans habere sententiam teneatur, quia non est verum, cum ista regula non obliget impetrantem sententiam contra possessorem obtinere, sed iste textus tamen dicit, quod impetrans causam vsque ad sententiam diffinitiuam prosequi teneatur, & sic respicit solum beneficium, qd fuit possessum per annum, vt patet ibi. Quicumque beneficium per annum possessum impetrauerit, & c. Et sic regula impersonaliter loquitur, unde licet reus deficiat, morte, vel renunciatione, iuxta. l. properandum. §. si autem reus. C. de iudic. certe defectus rei non debet actorem non prosequentem excusare, Praesertim cum regula utilitatem publicam concernat, & secundario

condario commodu priuati. i. ipsius possessoris, videlicet, ratione poene sibi acquirenda: Nam si possessor mortuus naturaliter non fuisset, beneficio renunciarer, nihilominus impetrans ad poenam contentam in regula illi teneretur, hoc est ad damna, interest, & impensas, quae possessionem suam contigissent, arg. glos. in capitulo praesenti. de offi. ordin. libro sexto. & capitulo ceterum. de donatio. Et ad istum effectum persona possessoris beneficium confideratur. Concludo igitur, qd mortuo possessore impetrans alias partes regulae, quae rem ipsam possessam concernunt, id est, ipsam beneficium seruare teneatur, hoc est causam contra superflitem vsque ad sententiam prosequi, quae si impetrans non seruauerit, punietur.

¶ Defectus igitur rei non prosequentis litem actorem non excusat, vt in. l. properandum. §. si autem reus. C. de iudic. vt patet de poena. xl. florenorum camerae apostolicae applicandorum, & de aliis hic contentis, videlicet, de nullitate gratiae, & c. quae poena cum sint publicae, a quolibet peti poterunt, iuxta. l. prima, & secunda. ff. de popul. actione. Nam dictae poenae, quae commodum publicum respiciunt, per mortem possessoris non cessant, quae ne de cetero quis beneficia uiuentium possessor certo modo impetret, inducuntur, quae quidem impetrantis improbitas, vel iusta impetratio per sententiam discutitur, & ideo necessaria videtur, & hoc innuunt illa verba hic posita, videlicet, specificam, & determinatam causam, ex qua clare constare poterit, & c. Alias si non cogatur prosequi causam, de facili posset dispositio istius regulae deludat, & impetrans commodum ex improbitate sua consequi subrogando se per mortem possessoris colligantur, vel eum spoliari procurando, quod dicendum non est.

¶ Ultimo pro ista parte facit, quia in ista regula inducitur geminata forma, quae impetranti implenda proponitur, cui minime satisfactum videtur, ex eo, quia possessor cedat, vel de cedat. l. ii. & l. multum. & l. in cuius. & l. quibus. §. terminus. ff. de con. & dem. Praesertim, quia haec obseruare, commodum publicum respiciat, ideo factum priuati cedentis causae publicae (quae debet magis attendi) officere non debet, vt not. in. l. i. ff. ad tertul. iuxta tradita per Bar. in. l. agraria. de termin. amot. & l. iii. de sep. viola. & l. i. iudemus. h. iudicibus. C. de sacro sanctorum ecclesiis. & l. mulctatum. C. de mo. mulc. alias sequeretur, qd possessor posset huic regulae renunciare, quod est falsum propter formam introductam, iuxta glo. in capitulo primo. & in capitulo dispensia. & in capitulo statutum. de rescrip. libro sexto. & est etiam glo. in ver. clausula. in capitulo dilecto. de preben. Non obstant ea, quae ibi dicebantur, ex dictis Abb. in. d. c. si autem. Concludendum est igitur per cessionem regulae exceptionem, quae cedenti competebar non extingui, & ista opinio multum antiqui doctores fuerunt in quadam causa Burgen. Abbatie de Villalura, & in alia Leo dien. parochialis, licet Moderni variauerint, vt superius dixi.

¶ Et ista omnia procedere videntur etiam in casu contrario, videlicet, quando impetrans ante lapsum sex mensium, infra quos possessorem ad iudicium euocare debebat, cedat, quia tali casu cessionarius tenetur seruare regulam, ex quo ius primi impetrantis transit cum se praesentia. Tamen, vt dixi, in vitroque casu contrarium tenuit Rota, vt refert D. Guiliel. in dicta decisione. Sed vt istae opi. concordentur, est considerandum, qd aut possessor annalis infra annum datum impetranti ad prosequendum causam vsque ad sententiam cedat, & isto casu, quia adhuc impetrans defectus non fuit, improbus tali casu liberatur a tali prosecutione facienda contra cessionarium, & procedat decisio Rotae. Et eodem modo dicendum erit in cessionario ipsius impetrantis, quia si impetrans infra sex menses sibi ad citandum possessorem annalem concessos cedat, cessionarius non tenetur regulam obseruare, quia tunc non potest aliquid impetranti imputari, cum infra tempora experiendi adhuc fuerit, argumen. capitulo commissa de electione. libro sexto. Secus vero quando iam impetrans incidit in regulam: Nam tali casu ne ex sua malicia reportet commodum, & via fraudibus praeludatur, erit dicendum exceptionem regulae hoc casu cessionario possessoris competere, contra impetrantem, vel cessionarium eius, qui quidem cessionarius hoc casu subicietur regulae praedictae motiua contraria, & ita opiniones concordari poterunt. Reliqua, quae circa istam quaestionem desiderari poterunt, ex his, quae in simili quaestione in regula de trienniali dicam, mutuari possunt.

SEXAGESIMOTERTIO Quæro, ¶ an exceptio regulæ de annali comperens prædecessori meo mortuo contra impetramentum transeat ad me successorem in dicto beneficio?

RESOLVTIO. Rota semper tenuit, q̄ huiusmodi exceptio ad successorem possidentis transeat, vnde si aliquis impetrauerit beneficium a me per annum pacifice possessum, & post meum obitum beneficium alteri confertur, teneatur impetrans causam contra istum successorem infra annum terminare, & ea omnia, quæ in ista regula seruare continentur, quod si non seruauerit, successor beneficio exceptionis regulæ aduersus impetramentum vti possit.

¶ Aduertendum tamen est, q̄ circa hoc Cancellaria olim tenuit contrarium, cum qua alii qui antiqui doctores tenuerunt: & cum hac opinione videtur transire Rota, vt refert do. Guliel. in hoc tit. decisi. xvi. Pro quibus hoc fundamentum satis concludens adduci potest, quia ex quo in beneficiis non datur successio, ille cui per mortem meam prouidetur, dici non potest beneficium ex titulo prædecessoris consequi, cum titulus per obitum extinctus fuit. Sed venit ex nouo titulo a papa nunc creato, vt dicit gl. in ver. vacantium, in extrauag. suscepti, ne sede vacan. tenet. lo. and. in. c. ex parte. de arbi. & in. c. ii. vt lite pendens. lib. vi. & alibi sæpe, vt tradit Milis in reperto. suo. in ver. successor. iste igitur successor ratione iuris sui, nec possessionis suæ, quæ annalis non est, non poterit impetramentum repellere, nec etiam virtute dictæ possessionis annalis prædecessoris sui impetramentum repellere poterit, quia illa

in morte extincta fuit, & est alia ab ista, ¶ & possessio non transit, nisi ad eam subrogetur, vt dicit Rota deci. lxxvii. in no. Cum alia sit possessio vnius, alia alterius, & duo eadem possessione vti non possunt, vt tradunt omnes in. l. i. & l. iii. §. genera. ff. de acqui. posses. patet igitur, q̄ iste successor nullo iure regula de annali adiuari poterit.

¶ Tamen istis non obstat. Rota opi. præualuit, quæ semper tenuit successorem iuari exceptione regulæ de annali orta ex possessione annali prædecessoris. Et hoc ideo, quia regula ista est realis, concernens beneficium ipsum, & non personam, vt patet in illis verbis ibi, qui cumque beneficium ecclesiasticum, tunc per annum immediate pacificum possessum impetrauerit &c. Ad illum igitur, ad quem beneficium transit, cum qualitate, & exceptione sua transferretur, iuxta ea, quæ Pet. de ancha. dicit in consi. cccciii. col. si. quia tali casu successor, & antecessor eadem persona reputantur, vt in. c. dilecti. de foro compe. cum concor. vt scribit Pauinus in trac. de offi. & pote. capi. sede vacan. in. v. & vi. q. i. partis. Exceptio igitur, quæ competebat prædecessori, transit in successorem. l. exceptio. de excep. rei iudi. cum concord. vt per Anro. de bu. in. c. quia gu. in. iii. col. ver. venio ad secundum. de iudi. & tenet Bar. in. l. si tertius. §. si prius. ff. de aqua plu. arcen. quia successor reasumit causam prædecessoris in eodem statu in quo erat, vt dicit Rota deci. i. vt lite pendens. in antiq. & Fely. in dicto. c. quia gu. in fine.

¶ Præterea, quia prædicta impetratio facta contra prædecessorem annalem ab initio odio impetrantis infecta fuit, decreto istius regulæ, iuxta. l. non dubium. C. de legib. Et ista infectio, seu odium non tollitur, propterea, q̄ mortuus fuerit prædecessor, ¶ quia odium semel causatum adhuc durat, iuxta ea, quæ dicit Bal. in. l. in ipsius. C. fami. hercis. & Inno. in. c. cū oporteat. de accusa. & quæ tradit Ancha. consi. cccxvii. in causa agitata, & Bar. in. l. non solum. §. si mandato. ver. quid si mandauit. ff. de iniuriis. & Bal. in authen. si dicatur. C. de testi. Nam semel affectum, semper manet affectu, vt dicit alibi Rota, quia lex semper loquitur, vulg. l. arriani. C. de hare.

¶ Et tenendo istam opinionem non obstant, quæ in contrarium allegata fuerit, quia illa non procedit quando exceptio concernit rem, siue beneficium ipsum, quia tali casu non consideratur exceptio regulæ, ratione personæ prædecessoris, Sed ex re, ex qua exceptio orta fuit. Et ita sæpe Rota tenuit, vt in regula de triennali dicam, & faciunt ea, quæ dicta sunt quæstione proxima. Tamen omnes istæ contrariæ opinio. concordari possunt, secundum ea, quæ in si. præceden. q. dixi.

SEXAGESIMOQUARTO Quæro, ¶ an ista regula defendat expoliatorē postea possessorem annalem effectum?

RESOLVTIO. Distingendum est de spoliatore: Nam aut fuit violentus, & de isto latius in regula de triennali dicitur, vbi proprius casus contigit. Aut vero spoliator violentus non est, & puto cum regula tueri, imo putarem etiam violentum regula ista defendi, cum possit ab alio, & alio impetrantibus regulam seruantibus molestari, & in iudicium trahi, adeo, q̄ non reportaret ex malitia sua commodum. ¶ In contrarium tamen facit, quia violentus possessor a lege improbus iudicatur, cuius possessio a iure damnatur. l. improba. C. de acquiren. poss. Et illa non debet huiusmodi possessorem tueri, vt dicit And. de Herma in titulo quæ sint regalia. vers. extraordinaria. cum concor. vt tradunt quidam Moderni Neapolitani in quibusdā voris, siue consiliis nouiter editis consil. xii. col. si. Nec est verisimile papam de tali possessore hic intellexisse, & q̄ velit homines pœna dignos, fauoribus prosequi, contra. l. cōgruit. ff. de offi. præsi. & c. irrefragabili. §. excessus. de offi. ordi. Intellegenda est igitur regula de possessione non damnata, qualis est illa, de qua in. d. c. eū qui. Et ita concludendum videtur. ¶ Sed circa spoliatorē non violentum alia ratio concurrit, quia ex quo regula defendit merum detentorem, & intrusum defendet, & istum in quo videtur eadem fere ratio. Et ita secundum istam opi. hodie quæ numeratur. xi. Maii M. D. xxxv. Rota in vna Pampilonen. Prioratus Sancti Crucifixi coram R. Domino Jo. Mohe. dano in fauorem cuiusdam Petri de Bexam cōtra Ioan. de Balanza iudicauit. Ratio fuit, quia non violentus spoliator potest possidere, & eius possessio, aut detentatio non improbat a iure, sicut est in violento, contra quem omnia iura clamant.

SEXAGESIMOQUINTO Quæro, ¶ nunquid isti regulæ, quoad primam partem per impetramentum satisfactum sit, propterea, q̄ impetrans citatus fuit a possessore infra sex menses?

RESOLVTIO. Ista. q. modo ventilatur in Rota coram D. Nicolao Aragona inter Sebastianum Ponze, & Fraciscum Solis episcopum Balneariegiens. super Scholastria Hispana lesi. & adhuc nihil est decisum, & ideo pro vtraq; parte motiua scribam, & interim expecta bimus decisionis euentum.

¶ Pro parte igitur negatiua, q̄ non sit satisfactum regulæ, facit, quia ista regula in odium impetrantiū molestantium possessores edita fuit, Ergo illis implementum regulæ incumbit. l. ii. cum vulg. ff. de condi. & demon. Et quia, vt superius dictum est in alia. q. quando in constitutione tempus ad aliquid faciendum apponitur, tunc inducta videtur forma, & in formalibus non potest quis factum per alium adimplere, sed ipsemet qui posita est lex, & data forma hoc facere tenetur, vt tradunt Moderni in. c. quorundā. xiiii. distinc. & patet in l. secunda. C. de sent. ex peri. recitan. vbi sententia quæ debet legi per iudicem, non potest

legi per notarium, ¶ Simile videmus in decreto super alienatione rei minoris, quod non potest per procuratorem impetrari, quia est data forma in. l. in minorum. vbi not. glo. & Bal. C. de prædi. mi. cum cōcor. de quibus per Iaf. in. l. i. §. item acquirimus. in. iii. colum. vers. iii. ff. de acqui. posses. Sic igitur in proposito est dicendum, q̄ ex quo iste modus satisfaciendi regulæ est impositus impetranti, propter odium impetrationis, q̄ ipse tenetur satisfacere regulæ, nec sufficit, q̄ possessor prius illum traxerit in iudicium.

¶ Secundo pro ista parte facit ratio, quia per istam regulam plura imponuntur impetranti, quæ non possunt impleri per possessorem: Nam regula ista vult, q̄ impetrans in sua impetratione exprimat nomen, gradum, & qualitatem possessoris, & quorundam ille possederit, &c. Ista enim concernunt impetrationem, & gratiam molestantis, quæ non implentur, nec seruantur, ex eo, q̄ possessor impetramentum ad iudicium vocaret, quia in tali vocatione ista non exprimentur, tanquam ibi impertinentia, dato igitur, q̄ forma hic inducta per alium impleri posset, respectu citationis, infra semestrem faciendæ, non tamen alia requisita impleri possent, cum ad eum possessorem non pertineant, sed concernent gratiam impetrantis, vnde nisi seruetur contextus verborum istius regulæ ad vnguem, non dicitur satisfactum forma, vt dicit Bal. in. l. prima. ff. de libe. & posthu. per. l. cum hi. §. si prætor. ff. de transactio. facit bonus tex. in. c. i. de baptis.

¶ Sed pro parte contraria facit, quia nihil interest quid ex equipollentibus fiat. l. si mater. C. de instit. & substi. ¶ Et ista regula habet locum etiam in formalibus, vt patet in. l. in condi.

tionibus. §. si patronus. ff. de condi. & demon. & in cle. causam. de electio. tradit Socin. in l. iiii. in princip. ff. de condi. & demonstra. ¶ Cum igitur per citationem possessoris habeatur effectus ad quem inducta fuit ista regula, non curatur de modo. d. clem. causam. & tradunt Docto. in. c. si. de electio. lib. vi. & in. l. de vno quoq. ff. de re iudi. & in. l. i. §. si stipulanti. ff. de verb. oblig. vbi Lanzellotus Galiaula notabiliter loquitur.

¶ Præterea quia in correlatiuis etiam si alteri eorum sit data forma, alter tamen illud idem faciendo satisfacit formæ, decif. est dominorū. vi. & vii. de appella. in nouis. vbi licet pro forma sit datum appellanti, q. causam appellationis. j. x. dies committat, tamen si appellatus illam committit est satisfactū dispositioni. Nam, vt ibi dicitur, diligentia appellati prodest appellanti. Et ita hodie, quæ numeratur. xiii. Octob. M. D. xxxiii. fuit pro ista parte affirmatiua conclusum in Rota per omnes dominos vnanimiter in prædicta causa Hispani. quod nota. Et ad mortua superius facta patet responsio ex his, quæ docto. tradunt in locis superius allegatis, quæ breuitatis causa non refero.

¶ Adde quod istam partem tenuit iterum Rota, die. xx. Iunii M. D. xxxix. in vna Concheñ. beneficii Sancti Michaelis coram Domino Io. Paulo. In qua quidam Franciscus de Mendoza impetrauit beneficium possessum per annum, per quemdam Io. de Morillas non facta mentione istius regulæ. Tamen ipse Io. Morillas commisit causam contra dictum Franciscum, quæ pendens, sicut late sententia canonizatoria in fauorem dicti Francisci, quæ fuit in secunda instantia confirmata, in tertia vero instantia Ioan. de Morillas excipit de ista regula, & nitebatur annullare illas duas sententias retro latas, propter verba regulæ, ibi alioquin impetratio prædicta, & quæcūq. inde secuta, nullius existant firmitatis, & c. quæ verba videntur annullare sententias ex defectu iurisdictionis, ex quo Franciscus non commiserat causam. j. sex menses, vt dicta regula.

¶ Breuiter Rota conclusit sententias non esse nullas ex defectu iurisdictionis, quia licet Franciscus non fecit diligentiam committendi causam infra sex menses, tamen Io. Morillas aduersarius illud fecit, & sic diligentia aduersarii prodest colliganti, itaq. bona fuit iurisdictionis, licet sententia sit iniqua ex defectu iuris, quod ius annullatur per regulam. arg. l. i. §. item cū contra. ff. quando appellā. sit. Nam nota est doctrina Abb. & Docto. in. c. quoniam contra. de proba. q. sententia ex defectu iuris partium non dicitur nulla, sed iniqua, & ideo transire potest in rem iudicatam, bona igitur hic fuit iurisdictionis, quia vna pars potest supplerere, quoad iurisdictionalia, quod alia facere tenebatur, vt not. in. l. si. ff. de offic. p. re. v. bis. & in. l. si mandauero. §. si hi. ff. mandati. cum concor. quæ tradit glo. magna ante si. in. l. secunda. ff. de adu. re. ad ciui. pertinentium. faciunt, quæ nor. Bar. in. l. arist. in. si. ff. que res pig. oblig. poss. Nec incouenit, q. vna persona inhabilitata consequatur per aliū, quod per se non potest, vt patet in. c. per tuas. de arbit. cum concord. vt scribit Felyn. in capitu. primo. in quarta colum. de præscrip.

¶ Quæstio Sexagesimalista.

SEXAGESIMOSEXTO Quæro, si numquid sit satisfactum isti regulæ in secunda, & tertia parte eius si impetrans. j. sex menses causam comiserit super possessorio, & possessorem citari fecit, & infra annum sententiam obtinuit, an vero requiratur sententia super petitorio?

¶ **SOLVTIO.** Ista quæstio fuit posita in Rota de mense Octob. M. D. xxxiii. & decisa anno sequenti, per dominū Nicolaum Aragona in eadem causa Hispani. Scholasticæ, & fuit conclusum, q. regula ista concernat petitorium, & sic, q. non sufficiat sententiam. j. annum habere super possessorio, pro qua parte vltra plura alia adducta per me, & alios dominos ponderabantur verba istius regulæ. Primo ibi, dum dicit beneficium impetrauerit, & c. Nam clarum est, q. ista verba, quæ impetrationem concernunt, petitorium, & proprietatem denotant, quia possessio certo modo non impetratur. Secundo ibi dum dicit, q. impetrans in impetratione sua debet exprimere specificam, & determinatam causam, ex qua clare constare poterit nullum ipsi possessori in dicto beneficio ius competere, & cæcæ. Ista etiam verba (quæ fundamentum intentionis agentis concernunt, & super quibus lis exordiri debet) petitorium denotant, Nam quando tractatur de sola possessione non queritur, an ius competat, vel non, vt not. in. c. in literis. cum sequen. de resti. spol. Tertio ponderantur

derantur illa verba, ibi, causamq. extunc desuper, quæ verba connectuntur prioribus, & ratione dictionis extunc, quæ extremum coniungit, & respicit tempus impetrationis, vt in cap. si eo tempore. de rescrip. lib. vi. & petitorium respicit, quod clarius indicat illa dictione desuper, quæ de sui natura petitorium, magis, q. possessorium concernit, vt patet in. l. codicillis. §. in iustitio. cum vulg. ff. de leg. ii. ¶ Cum igitur ista tria sint in text. connexa, & ab impetratione dependant, quæ circa ipsum beneficium uertitur, est dicendum regulam non habere locum quando possessorio agitur, & ideo diligentia impetrantis circa possessorium, videlicet, in trahendo possessorem infra sex menses ad iudicium, & causam vsq. ad sententiam prosequendo non eum ab exceptione regulæ liberat, quæ prædictas omnes diligentias, & solennitates in petitorio obseruare requirit. Et ad istum effectum fuit alia in Rota ponderata ista regula in illa dictione desuper, in vna Cæsaragustan. Archiepiscopatus coram domino Camillo contra N. Villauerde. Et ita secundum dictam decisionem in dicta causa Hispani. facta nouissime in una Giennensi. Prioratus de Villanoua tenuit Rota de hoc mense Decemb. M. D. xxxix. coram R. D. Ioan. Mohedano.

¶ Et ista omnia putarem esse vera in mero, & simplici possessorio, in quo prædictæ decisiones loquuntur. Secus tamē in possessorio, quod petitorii causam haberet annexam, vt est possessorium adipiscendæ, quia in tali casu putarem satisfactum esse regulæ, si impetrans in tali iudicio requisita regulæ seruaret, nō intēdendo aliter meritū petitorii. Ratio est, quia de tali possessorio iudicamus fere idem quod de petitorio, vt in exemplo, de quo per domini Anto. in. c. si. de iudi. & in. c. literas. de iur. cal. ¶ Hinc est, q. libellus super tali possessorio trahit ad se proprietatem, vt tradit Ias. in. l. vinum. in. xliii. colum. ff. si cert. pet. & pro tali possessorio aliquando rei vendicatio competit. l. officii. ff. de rei vendi. & not. glo. in. c. examinata. de iudi. quia talis possessio reputatur res ipsa, iuxta glo. si. in. l. si. ff. vsufruct. quemad. cap. Et in tali possessione possunt verificari ea, quæ dicit Decius in cap. causam. in secunda, & tertia colum. de iudi. videlicet, q. causa possessionis est ardua, & ea, quæ tradit Rota decif. ix. titulo de caus. possessio. in no.

¶ Quæstio Sexagesimalis septima.

SEXAGESIMOSEPTIMO Quæro, si an sex menses ad citandum, de quibus loquitur ista regula, computantur a die datæ impetrationis, an vero a die expeditionis bullarum, vel commissionis causæ, vel citationis decretæ, vel executæ?

¶ **SOLVTIO.** Glossator hic dicit, q. isti sex menses current a data impetrationis non expeditionis bullarum, vel commissionis. Ponderando dictionem tunc, quæ denotat exemptionem, iuxta glo. in clementina secunda. de hereti. cum concor. vt hic per eum.

¶ Aduerte, quia dictione extunc non apponitur termino sex mensium: sed termino anni, infra quem causa debet terminari, vt patet ex litera. Et dictione alia, tunc apponitur possessio nisi immediate præcedenti, & non termino sex mensium.

¶ Sed pro opinio. Glossatoris, videlicet, q. sex menses incipiant a tempore impetrationis, vltra glo. in cle. si. de rescrip. quæ uidetur facere ad propositum, pondero istam regulam,

¶ quæ requirit plures qualitates copulatiue concurrere tempore impetrationis faciendæ. Primo, q. nomen, gradū, & c. exprimat. Secundo quot annos possedit. Tertio specificam causam, ex qua constare possit nullum ius possessori competere. Quarto, q. j. sex menses ad iudicium vocent. Iste qualitates ponuntur copulatiue, & immediate post impetrationem, Ergo per hoc datur intelligi, q. ab illo tempore incipiant: Nam qualitas adiuncta verbo, debet adesse tempore verbi. c. licet canon. de electio. lib. vi. cum vulga. si adesse debet tempore impetrationis, Ergo ab illo initium capient illi sex menses.

¶ Tamen istis non obstant, contrarium potest attenuari, præsupponendo prius, q. in. q. præfenti considerantur, quatuor extrema, licet Glossator tantum duo considerauerit, a quibus sex menses præfati possent initium capere, videlicet, extremum impetrationis, & expeditionis bullarum, & ista duo tempora, siue extrema tantum considerauit Glossator. Tertium est tempus commissionis. Quartum est tempus citationis decretæ, vel executæ. Item aduerterem

¶ dum vnū aliud, q. ista regula est odiosa, & contra ius commune, multis rationibus, vt dicitur in. q. seq. Et inter alias rationes est vna, quia per istam regulam quis compellitur iniuste agere contra rubricam, & nigrum. C. vt nemo iniustus. Et quia gratia, quæ de sui natura

ra debet esse perpetua, sit temporalis. Tunc sic quando aliqua constitutio est, contra ius cōmune interpretanda est, vt quoad fieri possit, minus adueretur iuri communi. c. causam q. de rescip. c. super eo. de offi. deleg. Sed certum est, qd si isti sex menses numerantur a tēpore cōmissionis vel citationis minus adueratur iuri cōi. Ex eo, quia minus arctatur impetrans agere cū interim habeat tēpore longius ad deliberandū, an velit experiri in iudicio, vel non, & sic illo tēpore nō cogetur, & distantia tēporis induceret foras sit sanius litigandi consiliū: Nam opiniones hominum ex tempore facilius mutantur, vulga. c. non debet. de cōsanguini. & affini. & multa impetrantur, quæ non prosequuntur, argu. l. titia. de uerbo. obli. qd non esset si sex menses current a die impetrationis: Nam metu poenæ cogetur agere contra ius commune, & non agendo perderet gratiam, quæ secundum ius deberet esse māsura, & perpetua, iuxta. c. deest cōcessum. de reg. iuris. lib. vi. & cap. i. de capel. mo. eo. lib.

¶ Præterea capiendū est illa interpretatio per quam minus quis lædatur, & quia in poenis, quod minimum est, sequimur, vt dicit regula iuris, maxime quando actus nemini nocet, & mihi prodest, iuxta. l. ii. cum ibi not. ff. solut. mar. Sed in casu isto, ista impetratio nemini nocet, quia per eam non efficitur beneficiū litigiosum. Item quando magis impetrans differt causam committere, est sibi magis damnosum, quia possessor interim gaudet fructibus, & de annali possessore possit fieri triennalis, quæ excludit totaliter impetrantem, itaq; cū magis ex dilatione citandi possessorem recipiat damnum impetrans, q̄ commodū, non debet arctari, vt infra sex menses a data impetrationis citer possessorem iuxta isto modo interpretando minus lædatur ius cōi, & magis adharemus ei, vt fieri debet, iuxta. c. cū dilectus. de consue. & d. c. causam q. Sed incipiendo numerare illos sex menses a die cōmissionis, vel citationis, non sequuntur tot absurditates, ex eo, quia tunc constat deliberata mente impetrantis volentis experiri potius ex voluntate, & arbitrio suo cū non cogebatur, q̄ coactus, ergo uiam, quā elegit ipsa pateat sibi, iuxta. l. si mulier. ad uelicia. Et qd tali casu incipiant illi sex menses a die cōmissionis est fauor possessoris, ne diu habeat beneficiū litigiosum, quod multa incōmoda affert, vt toto titulo de litigiosis. Item quia per talem præscriptionem temporis lites inceptæ abbreviantur, & habent exitum. Sic igitur, omnibus cōsideratis, dicendum est, illos sex menses numerandos esse a tempore cōmissionis.

¶ Præterea pro ista opinio. faciunt ea, quæ tradit Bar. & communiter docto. in. l. si cui legetur. de leg. primo. vbi quaerunt, ponamus, qd uendo tibi rem cum termino vnius anni ad soluendum precium, dubitant ibi Bar. & alii, a quo tempore curret ille annus, an a tempore cōtractus, an vero traditionis: & concludunt, qd a tēpore traditionis, per tex. singularē in. l. tali. ff. de iure dot. licet ibi las. in. iii. colum. alleg. concordantem in. l. si ita quis per miserit. in princ. ff. de verb. obli. Et inter plures rationes pro illa deci. adducitur ibi vna per las. que quadrat in proposito, videlicet, qd quando terminus assignatus est respectuus certæ causæ, requiritur, qd illa causa prius existat, a qua debeat currere. d. l. tali. Sed in casu nostro iste terminus sex mensium, infra quem tenetur impetrans possessorem ad iudiciū euocari facere est relatiuus ad cōmissionem iudicis tanquā ad causam agentem, sine qua citatio emanare non posset, igitur ab illa debet ille terminus initium capere. Non obstant allegata in contrarium, quia si recte considerentur, nihil faciunt, quia, vt dixi, dictio tunc, non percutit ad sex menses, vt voluit glo. nec glo. clemen. si. potest ad hoc adaptari, nec minus illud facit, qd qualitas adiecta verbo, & c. quia qualitas sex mensium non est adiecta impetrationi, sed potius cōmissioni a qua dependet. Sed quicquid sit prima opi. Glosatoris seruatur hodie in Rota, & in curia, & ideo tenenda, est per rationes superius factas.

¶ Omissis tamē ambagibus tota ista difficultas per regulam Eugenii decidi videtur, cuius tenorem superius in proce. istius regulæ posui, per quam ista moderna regula intelligi, & declarari debet, argu. l. non est nouum. ff. de legi.

¶ Questio Sexagesimo octaua.

SEXAGESIMO OCTAVO Quæro, si annus ad terminandam causam per impetrantem contra possessorem annalem, de quo loquitur iste tex. currat impetranti a die impetrationis, an cōmissionis, vel citationis executæ?

RESOLVTIO. Glosator hic tangit quaestionem, & concludit, qd currat a die citationis executæ. Mouetur ista ratione, quia vbicumq; a lege datur duplex terminus simul actori, & reo

& reo ad aliquid agendum debet intelligi lapsō primo termino, iuxta not. per Bal. in. l. cōtra maiores. C. de inoffic. testa. Sed in. q. proposita datur duplex terminus per istam regulam. Primus sex mensium ad citandum possessorem. Secundus est annus ad prosequendū, ergo iste annus non curret, nisi a lapsō primo, iuxta doctrinā præallegatam. ¶ Addo vltra Glosatorem pro isto dicto suo tex. in. l. i. §. sed sciendum. & §. largius. ff. de succe. ædic. & in. l. si §. fin autem dubius. C. de iure delib. & c. cupientes. §. ceterum. de electio. lib. vi. Et subdit Glosator se credere Rotam sic intelligere istam regulam.

¶ Quod dicendū? Mihi videtur, omissis ambagibus, qd ista opi. Glosatoris sit sanior, & vera, quam vltra ipsum pluribus rationibus cōprobo. ¶ Primo, quia clarū est, qd non prius de iure curret alicui præscriptio super aliquo iure q̄ prius cōter illud ius fuisse in esse productum. l. cum notissimi. C. de præscript. xxx. vel. xl. anno. Sed istud ius impetrantis a quo excluditur per lapsum anni in esse produci non potest ante iudiciū, quod incipit a citatione, vt in. §. si. in. l. de poena te. litig. vt not. Hostien. & Ioan. Andr. in. c. quoniam in vers. citationem. de proba. & glo. ii. in cle. i. de iudic. Ergo quoad hoc, vt excludatur per lapsum anni requiritur citatio præambula, vt ab illo tempore currat annus.

¶ Præterea instantia, seu facultas prosequendi ius meum non est præfinita de iure canonico aliqua temporis meta, vt est tex. in. c. fina. de iudic. Regula uero ista præfinit facultatem agendi per annum. Ergo ille annus non prius cœpisse videtur, q̄ sit cœptū iudiciū, de cuius prosequendi facultate tollenda agitur. l. si seruus hæreditarius. ff. de stip. ser. & l. tali stipulatione facta. ff. de iure dot. & l. si in diem. in principio. ff. de ecndi. & dem.

¶ Præterea, quia clarum est, qd iste annus ad finiendam causam hic præfixus per istam dispositionem nouam videtur loco instantiæ subrogari. Et licet hic de tempore quando incipere debeat, nihil dicatur, tamen hoc facile intelligere possumus ex theorica omnium doctorum, vbiq; tradita, qui volunt, qd quando in lege noua de aliquo dubitatur, illud declarationem recipit a lege antiqua, vt not. Bar. in. l. sciendum. ff. qui sat. co. & in. l. sed & posteriores. ff. de legi. Sed in lege antiqua communi non reperitur, qd instantia incipiat ante citationem, sed incipit post citationem, vt in. l. propterandum. in princ. C. de iudic. c. cū sit Romana. de appella. & in. c. ei qui appellat. secunda. q. vi. & in auth. ei qui. C. de temp. po. appella. Ergo ista regula in dubio debet interpretationem a iure cōmuni recipere, quia inquantum fieri potest, statuta debent interpretari, & declarari, etiam per impropriationē, vt conuenitur secundum ius commune, vt in cap. cum dilectus. de consuetu. & in. l. si seruus. C. de no. a.

¶ Præterea, quia tempus sex mensium hic præfixum, non datur ad aliud, nisi ad euocandū aduersarium possessorem ad iudiciū, si ergo vltima die sex mensium vocaretur, satisfactum esset regulæ. l. quicquid. §. si. & l. hoc iure. & l. si stipulatus essem. ff. de verbo. obli. ga. & l. si necessarias. §. si annuus. ff. de pigno. act. & c. commissa. de elect. libro. vi. Secundus vero terminus hic assignatus, qui est annus, datur impetranti ad prosequendū, & terminandū causam. Si igitur secundum tempus dilationis non inceperimus a fine primæ dilationis sex mensium oportebit alterū de duobus fateri, aut, qd sex menses dentur pro miscue ad citandum, & prosequendum, cuius contrarium apparet. Cum nō potest quis videri astrictum dilatori, nisi in eo quod est in ipsa expressum, vel quod est absurdus sex menses ad finiendum tantum causam viderentur concedi, cum primæ dilatori aliorum sex mensium in vltimo ipsius momento satisfieri potuerit. Cuius contrarium cauetur hic in regula, igitur, & c.

¶ Præterea quando a iure communi disceditur debet quantum fieri possit, ne longius fiat discessus. c. causam. de rescip. ¶ Quod præsertim locum habet in hac regula, quæ maxime deuiat a iure communi, vt patet, quia de iure communi nemo compellitur inuitus agere, vt in rubrica vt nemo inuitus. per totum. Item quia ex leui omissione gratiam, quæ de iure debet esse mensura, vt in. c. deest. de regulis iur. libro. vi. deducit ad non esse. Item quia instantia, quæ de iure communi est perpetua. c. fi. de iudic. reducit ad annū. Item quia imponit necessitatem exprimendi ea, quæ de iure communi exprimere non oportet, iuxta not. in clemen. si dignitatem. per glo. de præben. & in cap. si motu proprio. eodem tit. lib. vi. Item quia a iure canonico secundum quod instantia est perpetua tanto magis discedimus quanto instantiam breuiorem, & angustiore reddimus: Nam breuitas est opposita longitudini, & perpetuitas temporalitati, in hac igitur dubietate interpretabimur

istam regulā de anno potius q̄ de sex mensibus vbi angustior esset meta, & per consequens maior a iure recessus, & sic, vt hoc absurdū euitemus annus incipere debet a fine sex mensū.

¶ Præterea ius canonicū primæ instantiæ nullum præfigit terminum, lex vero ciuili præfixit triennium in prima instantia intra quem existimat commode causam diffiniri posse, in secunda vero instantia vtrūq; ius concordat, quia dant annum, nec infra minus tempus commode posse diffiniri. c. ex oratione. de appella. Tunc arguo sic, & a maiori vbi lex canonica de instantia certa meta præscribenda cogitauit in causa, scilicet appellationis vbi causa uenit iam instructa, cognita, & uentilata, & partium assertionem plane discussa. Non existimauit infra minus tempus, q̄ anni causam posse cognosci, & terminari, vt traditur in d. cap. si. & in dicta. l. properandum. Non est igitur credendum principem, qui cum tanta discussione, & maturitate istam regulam ædidit, uoluisse minorem metam apponere primæ instantiæ vbi res nouiter rudi, & vt ita dixerim, indigesta materia, & non cognita, nec discussa ad iudicium deducitur, † astringendo impetrantem quodammodo ad impossibile, quod est legi contrarium, in cap. erit autem. iiii. distinct. l. l. §. his autem. vbi Bal. ff. de origi. iur. Lap. alleg. ci. Præsertim cum principem non latebat, ius ciuile existimasse opus esse triennio. Comprobatur hoc, quia non dicitur intra dilationem fieri posse, quod commode fieri nequit. Et ideo præsumendum est principem eius intentionis fuisse nolle dilationem taliter dare, vt commode causa explicari nequeat, quia talis præsumitur intentio, & mens principis in dubio qualis legis, vt not. in l. vniuersa. C. de preci. imp. off. & in c. i. de constitu. lib. vi. & in c. si quando. & c. ad hæc. de rescrip. facit pro hoc tex. in dicto capitulo, cupientes. in principio. & §. ceterum. in versu. postq̄ commode. & ibi not. Domi. nam dilatio commensurari debet secundum onus agendorum ad iudicium finiendum secundum commodum impetrātis. l. si ita relictum. §. penul. ff. de leg. ii. l. in fideicommissi. §. sed cum solidius. ff. de vsur.

¶ Postremo, quia ista regula loquitur de causa finienda, † sed causa non dicitur ante citationem. l. causas. C. de transact. & in cle. causam. de electio. & in c. ex parte. de verb. signifi. Ergo instantia anni post citationem incipiet. Suadet hoc per tex. in l. si. §. si autē. C. de iure deliberand. Vbi cum lex perscripisset terminum hæredia morte testatoris suppleuit, & aditæ hæreditatis, & sic longius cum nō posset antea præscribi hæredit. Et hoc expresse etiā not. Domi. in dicto capitulo, cupientes. in princip. in versu. perituri. & in versu. prosecuturi. Quæ omnia cum in casu nostro concurrant, concludendum est annum præfixum non a tempore impetrationis, sed citationis numerari debere, quod videntur tenere Bal. in l. i. in secunda colum. ff. si quis cautio. Et vt tollatur omnis dubitatio, pro ista opi. videntur hic tex. clarus si ponderentur, nam dicitur hic, & infra sex menses ipsam possessorem ad iudicium euocari facere, causamq; extunc desuper infra annum, & c. pondera. dictionem extunc, quæ ponit extremum a quo incipere debet annus, iuxta l. iiii. ff. de condi. & dem. Putarem tamē q̄ si possessor ante. vi. menses citetur, non debet impetrans expectare totum tempus sex mensium, sed statim facta citatione incipiet annus ad finiendam causam, iuxta not. per glo. in uersu. commode. in c. cupientes. de elect. lib. vi. quam ibi not. Docto.

¶ Quæstio Sexagesimanona.

SEXAGESIMONONO Quæro, † nunquid impetrans mortuo possessore si iam prius citato teneatur finire causam vsq; ad sententiam infra eundem annum cōtra successorem in beneficio, An vero debeat habere alium annum ad prosequendum causam cum successore?

SOLV TIO. Dicendum videtur impetrantem ad prosecutionem causæ contra successorem vsq; ad sententiam teneri, alias cessionarius poterit de regula excipere, quia ista regula est realis, & ad quem transit beneficium, transit exceptio regulæ. Nam isto casu persona prædecessoris, & successoris reputatur eadem, sicut ergo cū prædecessore teneatur impetrans terminari facere causam infra annum, ita cum isto successore ad quem transit beneficium affectum, & litigiosum.

¶ Suadet ista opinio, quia ista regula non dicit, q̄ impetrans habeat sententiam contra illum, qui possidet, sed dicit indistincte, & absolute, q̄ causam vsq; ad sententiā diffinitiuā inclusive prosequi teneatur, & sic regula loquitur impersonaliter, itaq; mors rei, vel renunciatio

ciatio nihil impedit, quominus impetrans hoc facere possit, iuxta l. properandum. §. sin autem reus. C. de iudic. Maxime, quia regula ista concernit publicam utilitatem, vt patet ibi, vt improbi lites exquirentium motus reprimantur. Et ideo astringit impetrantem, vt causam terminari faciat, j. annū, & hoc factum est, ad effectū ne impetrantes faciles sint ad impetrandum, nisi causam iustam, & claram, & expeditibilem uiderint, quæ sine magna discussione terminari valeat, iuxta l. continuus. §. cū ita. de verb. oblig. † Et quia regula dat formam, vt dictum est in alia quæstione, debet adimpleri in forma specifica. c. cum dilecta. de rescrip. & c. cui de non sacerdotali. de præb. lib. vi.

¶ Breuiter istis nō obstat. Rota cōcluserit contrariū in vna Isclana coram D. Iacobo Simonetta, vt refert Do. Guliel. hic. Ratio decisionis fuit, quia regula ista non loquitur, nisi de possessore cōuento, & contra illū quem citauit, regula vult, q̄ impetrans prosequi causam teneatur vsq; ad sententiā de subrogato vero, seu cessionario nihil regula dicit, ergo in eoregula non habebit locum. l. si seruum. §. non dixit prætor. ff. de acquir. hære. Sed licet ista opi. sit Rotæ, mihi tamē magis placet præcedens opi. non solum ex motiuis D. Guliel. sed ex vna alia ratione, quia ex quo beneficium cessum transit litigiosum, interest subrogati, q̄ impetrans causam inceptā contra prædecessorē, cū eo prosequatur, ne ex sua malitia commodum consequatur, contra ea, cum qui. de præb. lib. vi. Sed quando impetrans ante finē anni cessit in alium, q̄ in illo, cessionarius non teneatur regulam seruare, tenuit Rota, vt hic refert. d. Guliel. qui videatur, quia isto casu cessat fraus.

¶ Quæstio Septuagesima.

SEPTUAGESIMO Quæro, † an regula ista obstat subrogationi gratiose impetratæ per tertium propter mortē vnius ex duobus litigantibus, post cuius obitum alter colligans, qui subrogationem tertii ignorabat decreto processu per audientiam contradictarum contra omne interessē putantes obtinuit sententiam, vigore cuius postea possedit per annum, & nunc dat de regula contra subrogatum venientem ad causam?

SOLV TIO. Hodie, quæ est. xxvi. Nouemb. M. D. xxxv. Coram Domino Siluestro in vna Abuleñ. parochialis contigit iste casus, & diuisa fuerunt vota: Nam vna pars dicebat, q̄ licet colligās superstes ignoraret subrogationē, tamē illa erat in causa, q̄ lis duarabatur, quia subrogatus subintrabat in locū colligantis mortui, & vigore dictæ subrogationis eadē lis videbatur continuari, & in ea sustineri, ergo quoad hoc nihil intererat, q̄ colligans superstes subrogationē ignorauerit, Et ideo durante dicta lite nō poterat alter colligans pacifice possidere, quia lis viuebat adhuc in personā subrogati, iuxta decis. Egid. d. xl. v. & Guliel. in decis. prima, vt lit. pē. nec sententiā cōtra interessē putantes poterat pacificā possessionē pducere, quia illa nō præiudicabat subrogato, nec etiā illa citatio cōtra interessē putantes arcebat ipsum subrogatū, iuxta decis. xviii. de dolo, & contu. in no. sic dicebāt alii qui ex dominis. Præterea, quia ista regula requirit annum possessionis præcedere impetrationē, vt patet in tex. ergo possessio posterior annalis non nocebit impetrationi anteriori.

¶ Alia pars Dominorū tenebat contrariū, ista ratione, quia quoad ipsum litigantē superstitē lis per sententiā latā cōtra interessē putantē, executioni mandatā finita fuerat inā mortuo colligatē alter colligās superstes sequutus fuit viā iuris, videlicet, decerni faciēdo processū contra interessē putantē doctō prius de morte colligantis, vt est communis stilus, & illa via iuris sibi non nocere, sed prodesse debet, & licet in locum præmortui fuerit alius subrogatus, illa subrogatio ignorata nō nocet, donec ipsi litigatū præcedente citatione ad dicendū cōtra, intimata fuerit. Si vero interim habet sententiā, quæ executioni mandata fuit cuius vigore per annū postea pacifice possedit, nō potest dici nō esse pacificus, propter illam subrogationem, cum lis, vt dictum est finita fuerit per sententiā, iuxta decis. nostrā vulgare. x. in titulo vt lit. pendē. in no. Et ita sub dubio remansit Rota, Mihi tamen magis placet prima opi. quia stante nō obstant secūda motiua, primū non est verū stante subrogatio in iure, & licet, quia nō potest dici lis finita, Et licet possessori annali nō noccat subrogatio sibi nō intimata, minus debet nocere ipsi subrogato, cui nō est præfixa a lege, vel ab homine a liquod tempus ad intimandum, & ius suū semper durat, & potest deduci hodie, quia lis nō est finita, quoad ipsū. Et certe casus iste est disputabilis. Et hodie, quæ est. v. Iunii M. D. x. xix. iterū in vna Salamatina canonicatus, & præb. fuit in Rota propositus p R. P. D. Per. Vortii casus omnino similis illi, de causā Abuleñ. & tandē domini concluderūt dicta die. v. & xx. ciuile

2 mēsis lunii, post plures informationes, & propositiones, † q̄ subrogato in forma gratiosa nō obstatet ista r̄sa, ex eo, quia statim talis subrogatio subintrabat in locū mortuū litigātis, per quā videbatur lis in eo statu manuteneri, & sic possessio annalis non poterat esse pacifica stante subrogatione gratiosa, secus vero si subrogatio gratiosa non fuisset, sed mandatū de subrogando in tali casu si illud mandatū Auditori non presentetur, & in effectu subroger non dicitur impedire istā regulam, & idem est in eo, qui concessum fuit, q̄ literas expedire possit in vim gratiose subrogationis; Nam si anteq̄ expediat cedat in alium ius suum post annū ille resignatarius potest literas expedire sub eadē data, & sufficit, & stabit illi resignatario ista regula. Quod est verum quādo resignatarius expedierit literas ante sententiā executioni mandatā, secus si post, quia tūc obstatet regula, prout in dicto casu cōtingit, vbi Ludouicus de Torres, se in locū cuiusdā Iō. Lopes se subrogauit cū clausula, & q̄ literas in forma gratiosa expediri possent, & antequam Garzias Roderici superstes colligās sententiā cōtra interesse putā. obtineret. d. Ludouicus solā supplicationē subrogati in actis p̄duxit p̄ assertū p̄curatorē, deinde Garzias obtinuit sententiā cōtra interesse putā, & possessio nō continuauit p̄ annū pacifice. d. Ludouicus, postea ius suū l̄sis nō expedierit, in fauorē Frāncisci cessit, & ille etiā literis nō confectis, etiā in fauorē Andreā Lopes, & Andreas in fauorē Alphonsi Diaz, qui postea literas nomine dicti Ludouici primi cedētis sub eadē data expedit in forma gratiose subrogationis, & venit ad eam cōtradictū Garziā, qui habuerat sententiā cōtra interesse putā, & eius executionē. † Tandē Rota in isto discursu. q. voluit dicto tēpore. Et iterū de hoc mēse Decēbri M. D. xxxix. q̄ dicto subrogato obstatet regula, nō obstat. bulla subrogationis in forma gratiosa subrogatiōis sub data primē supplicatiōis Ludouici expedita, & nouiter producta, ex quo Ludouicus primus subrogatus, qui sciebat, vel scire p̄sumebatur licē inier. d. Garziā, & d. Iōā. Lopes defunctū debuit mentē suā declarare, nunquid subrogatione gratiosa vti vellet, ex quo supplicatio illi facultatē dabat expediti literis si vellet, vnde ex quo hoc non declarauit, sed literis nō confectis renūciauit, in fauorē d. Francisci de Gumiel, & ille in aliis, & alius in alium, ille vltimus tarde venerat post sententiā executioni mandatā, & ideo declarare p̄ expeditionē bullæ mentē. d. Ludouici non poterat, qui iam per cessationē reputabatur mortuus. Et eodē modo de hoc mēse Decēbri M. D. xxxix. tenuit Rota in vna Gerunden. beneficii de Pineda, vbi voluit, q̄ Archangelus in quē Antiquus Piquer cesserat, licē p̄dente, inter dictū Antiquū, & ipsū Archangelū, & quendā aliū Baldiriū Auigno excipere de ista regula possit, si post cessionem per annū pacifice possedit, nō obstante, q̄ lis nō fuerit extincta in cessione, quā fecit. d. Antiquus actor, quoad Baldiriū, quia sufficit, q̄ inter Archangelū, & Baldiriū nō esset iurisdicō, neq̄ lis, licet inter Antiquū actorē, Archangelum, & Baldiriū lis esset, ex quo Antiquus ambo citari fecerat, iux. vulg. deci. de rescrip. in no. Et hoc procedit etiā si Archangelus fuisset gratiose subrogatus dummodo literas nō expediret, quia tūc, secus propter decif. D. Guiliel. prima. vt lit. pen. Nā per expeditionē literarū videntur mētē suā declarare, & vti vel subrogatione gratiosa, quē statim habet effectū, sed ante expeditionem nō potest cōstare de eius mētē, cū possit nō vti subrogatione, sed forte gratia si neuari, quia oēs istę vię in supplicatione conceduntur.

¶ Quæstio Septuagesima prima.

1 SEPTVAGESIMOPRIMO Quæro, † an impetranti impedito currat tēpora istius regulæ? **SOLVTIO.** Si impedimentū iustū est tēpora nō currere nemo dubitat. l. i. in fi. C. de anna. quia illud tēpus impedimenti de medio subducitur, & reliquū tēpus cōputatur, vt in. c. auditis. c. cū nobis. & c. de quarta. del. p̄scri. & ista est cōis opi. vt attestatur las. in. §. rursus. col. xv. & xvi. in fi. de actio. Et hoc putarem verū, nisi hoc impedimentū actor per prorogationē tēporis tollere poterat, quia (vt quotidie experimur) papa nunq̄ solet prorogationem istius regulę denegare, vbi vero impetrās prorogationē habere nō potuit, p̄grediēta p̄cedēt, super quo uideū est late per Moder. in trac. p̄scrip. in. i. parte. vi. partis prin. vers. v. vige simus secundus casus. vbi longo uerborū apparatu omnia impedimentorū genera p̄sequuntur, quę nō attinet hic recensere breuitati studens. Sed nūquid saltē impetrās p̄stari debuit, q̄ per ipsūm nō stetit cām suā p̄sequi. † annū hic designatū, dicit inferius in alia. q. & dicā etiā latius de hoc in regula de trienalī. in. l. vii. q. nā vtrōq̄ casus accidit.

¶ Quæstio

¶ Quæstio Septuagesima secunda.

1 SEPTVAGESIMOSECUNDO Quæro, † an quando subducuntur tēpora impetrati computentur dies feriatī, quibus impetrans agere non potuit? **SOLVTIO.** Rota in causa Hispalen. Scholastrix corā D. Aragona de mēse Octobri M. D. xxxiii. cōcluserit tēpora feriatū nō subduci, sed in tēpore dato cōputari debere. Pro cuius decisione inter cetera est tex. in. l. sed & si per pratorē. §. si ferie. ff. ex quib. cau. maio. vbi tex. assignat rationem huius decisionis, quia prospicere debuit actor ne in huiusmodi feriis incidere, Et hoc de plano procedit in feriis solēnibus, & ordinariis. Secus vero esse in feriis repētinis, quia illas actor p̄uidere nō potuit. Et propterea in illis cessat ratio. d. §. si ferie. † Hinc est q̄ terminus datus per legē ad accusandū, vel agendū, dicitur in dubio p̄emptorius, etiā si non dicatur, ratio potest colligi ex p̄dictis, quia est quid imputandum actori, quare prius q̄ ageret nō prospexit omnia, arg. l. qui cum alio. ff. de reg. iur. Sed si terminus ad prosequendam causam, vel audiendam sententiā, vel similia p̄sigeretur a iudice, quia hoc pars prospicere nō poterat, cū non dependeret ex facto proprio, sed p̄ter sp̄c accidit, vt dicitur in. l. si quādo. de dilatio. & tunc terminus non p̄sumitur p̄emptorius. Ita dicit Salyce. in. l. si ea. col. pe. C. qui accusa. sequit Fely. in. c. causamq̄. in. ii. col. de rescrip.

¶ Quæstio Septuagesima tertia.

1 SEPTVAGESIMOTERTIO Quæro, † nunquid in anno istius regulæ ad prosequendum causam computentur dies feriatī, an vero tantum viles? **SOLVTIO.** In isto articulo pugnat æquitas nō scripta cum iure scripto, Quia licet videatur æquum, & rationale, q̄ tēpus istius anni vtiliter cōputari deberet, id est, ex illis diebus, quibus, qui viles sunt ad agendum, & prosequendum causam, eua ratione, quia dies feriatī inutiles, & prohibiti sunt ad iudicia pertractanda, nihilominus iura contrarium voluerunt. Nam lex voluit, q̄ quando aliqua dispositio simpliciter de tēpore mentionem facit, debet intelligi de continuo, ista est glo. ordinaria, quæ ad hoc solet communiter allegari in rubrica. ff. de diuer. & temp. p̄scrip. quam sequitur Abb. in. c. finali. de electio. Et in cap. ad apostolicam. in penult. colum. de regu. vbi per hoc dicit, † q̄ annus professionis, de quo ille rex. loquitur, de continuo, & non interpolato intelligi debet, pro quo allegat Bar. in. l. interdum. §. quoties. de publican. cum multis cōcor. vt in proposito scribit Lopus alleg. xlvij. qui plura iura adducit, & idem quod Abb. in. d. cap. ad apostolicam. concludit etiā las. in. l. contra maiores. in. ii. col. C. de inoffi. testa. **¶** Et hoc maxime procedit, vbi odium consideratur, prout hic, quia tali casu, vt dicit Bal. in. l. non solum. in princip. ff. de excu. tuto. in odioso p̄iudicium tēpus debet esse continuū, & hoc conueniens videtur in casu istius regulæ, vt impetrates ab huiusmodi litibus citius se expediant, pro qua opinione q̄ plura doctorū dicta congerit Andr. Sic. in consil. incip. elementissimi dei. positū inter consilia Alex. in. iii. volu. eius consil. vltimo. col. i. **¶** Sed vt multa, quæ hinc inde dici possent sub breuitatis cōpendio cōcordentur, in ista materia possunt notabiliter casus omnes distingui, ex his, quæ dicit Bal. in. cōsi. lxxi. incip. quādo tēpus. in. iii. volu. videlicet, q̄ tēpus dicatur continuū, quoad ea, quæ sine iudice pro tribunali sedente fieri possunt, Sed quoad ea, quæ sine iudice fieri non possunt, tēpus dicitur vile, quā quidem distinctionē Bal. ibidem per bona iura probat, pro quibus videnda sunt etiam quæ scribit idē Bal. in. l. Aemilius. col. i. ff. de mino. & in. l. uerteranis. C. quādo pro uo. nō est necess. Sic itaq̄ circa primā, & secundam partē istius regulæ tēpus erit continuū, quia ad iudicem pro tribunali sedentē tēpora illa non pertinent, & ideo in dictis tēporibus sex mensium ad citandum possessorem, & in anno; hic ad prosequendum causam p̄fixo dies feriatī, & non feriatī cōputabuntur. Sed circa tertiam partem regulæ tēpus dicitur vile, quia per partē non stat, pro quibus faciunt ea, quæ dixi in. §. rursus. nu. 3 2. de actio.

¶ Quæstio Septuagesima quarta.

1 SEPTVAGESIMOQUARTO Quæro, † nunquid impetrans excusetur a pœna, de qua in vlti. parte istius regulæ, si terminos omnes in petitorio non seruauit.

vsq; ad commissionem possessorii per partem aduersam factam, sed sufficiat post dictam commissionem, ante tamen suspensionem petitorii reliquos terminos seruare!

SOLVTIO. Hæc quæstio in Rota per plures dies procuratorum, & advocatorum informationibus corâ. d. Nicolao Aragona in causa Hispani. Scholasticæ ventilata fuit, tandem hodie. xx. Octob. M. D. xxxiii. decisa fuit, in qua omnes Domini, duobus exceptis, in dicta causa concluderunt, sufficit tēpore suspensionis petitorii impetrantē oēs terminos super petitorio cuius prosecutionē requirit ista regula, vt dictū fuit superius in alia. q. ser uare, quia tunc clare apparebit per eum non sterisse, quominus causam vsq; ad sententiam infra annū prosequutus fuerit. Ratio istius decisi fuit, quia licet ante commissionem causæ possessorii termini omnes seruati non fuerint. Sed aliqui ille defectus post dictam cōmissiōnem dummodo ante petitorii suspensionē suppleri potest, quia illa possessoriū cōmissiō ante petitorii suspensionem auditorij iurisdictionem super petitorio non auferebat, & ideo impedire non poterat impetrantem, quominus reliquos terminos postea seruare possit. **¶** cum Auditores in prosequendo ordinarij dicantur, iuxta not. in clemē. auditor. de res. scrip. vt dixi late in. c. l. eo. tit. lib. vi. Donec igitur aut per commissionem expresse, aut per partem petitorium suspendatur, acta facta super petitorio valent, quia tūc videtur pars vti commissione possessorii, quando petitorij suspendit, arg. not. in. c. vt debitus. de appella.

Quæstio Septuagesimaquinta.

SEPTVAGESIMOQVINTO Quæro, & nunquid si per iudicem stat quo minus impetrans causam terminare possit per sententiã, j. annū teneatur impetrans de necessitate protestari iudici per ipsum nō stare quominus causam prosequatur, quoad hoc vt excusetur!

SOLVTIO. Ista quæstio, sæpe per aduocatos disputata fuit in præallegata causa Hispani. Scholasticæ. Et certe si ostentationem doctrinæ quarimus hic articulus varias habet pro vtraq; parte considerationes, totidem fortassis, quot opi. reperiuntur, sed quia moris mei non est, vt Scholastici obseruant, argumentorū philaterijs tēpus terere, maxime in tanta tēps penuria, qua per ista publica officia premor, ideo breuiter medulam, & decisionis veritatem complectar, multa labore meo addens. Rota igitur coram domino Nicolao Aragona, post varios cōsilijs vnanimiter cōclusit: de mēse Octob. M. D. xxxiii. protestationē hoc casu necessariã esse, ad effectū, vt impetrans a prosecutione causæ. j. annū faciendã excusetur. Quæ quidē Dñorū decisio principaliter in glo. c. plerunq; de referi. & in glo. c. si. de appella. fundatur, & quæ glo. de impedimento pueniente ex parte iudicis loquunt, & necessariã esse protestationē cōcludit, & ista est cōis opi. vt attestat Philip. Franc. in. c. ex ratione. maxime in. viii. colum. & in. c. si. de appel. & Ang. in. l. ii. §. dies. in. fi. iii. colum. ff. eo. tit. Et cum ista opi. transeunt communiter doctores in. c. cupientes. §. q. si per viginti. post glo. ibi vers. proposita. de electio. lib. vi. quam Felyn. in cap. ex transmissa. in secunda colum. de præscrip. & in sexcentis alijs locis sequitur, & cum ea transeunt Alex. & Moder. in. l. de proferandum. §. sin autem vtraq;. C. de iudi. & idem tenet Alexan. in consilio. cxiii. lib. v.

Et licet aliqui docto. tenuerint contrarium, prout Abb. in dicto ca. plerunq;. & in. c. ex transmissa. de præscrip. Et A reti. in consil. cxii. incip. verum est. & alii plures quos Ias. & Moder. in dicta. l. proferandum. cumulant: volentes, protestationem potius requiri de cōsilio q̄ de necessitate, nihilominus illa opi. nō est vera, sed cōis est in contrarium, pro qua Moderni Auinionen. in tracta. pestis. fol. xviii. q. vi. Et Moderni Bononiens. in eodem legali tracta. pestis. fol. xv. c. iii. & latius quidam Iacobus Florius de Vtino in rep. l. si quos. C. de offic. præfect. prator. orien. plura cumulant, quæ ibi videri possunt. Et, vt ibi vnico verbo omnibus contrariis dictis respondeatur, Dico, q̄ motiua opinionis contrariæ procedunt, quando per iudicem non stetit quominus impetrans causam prosequeretur, secus si per illum stetit, vt hic, vel secundo argumenta contraria procedunt in protestationibus extrajudicialibus, vel quando cum protestatione aderat probatio impedimenti, vt declarat Decius in dicto cap. si. de appella. Secus vero vbi de impedimento aliter non constat: nam tunc protestatio requiritur, vt est tex. quem ibi ad hoc in secunda colum. ponderat Ioan. de Platea in. l. iudices. C. de anno. & tribu. lib. x. & ista opi. tenenda est.

Quæstio

Quæstio Septuagesima sexta.

SEPTVAGESIMOSEXTO Quæro, & nunquid si impetrans impeditus fuit causam prosequi infra annū loco protestationis, sufficit illi impedimentū pbare?

SOLVTIO. Quibusdam aduocatis in causa Hispani. Scholasticæ, pro parte Francisci episcopi Balneoregii. videbatur, q̄ non, ex eo, quia iura requirentia protestationem, censentur formã tradere, vbi vero est forma debet illa ad vnguē obseruari, nec illi per acqui pollens satisfit, vt dicit Bal. in. l. si institor. ff. si cert. pet. cum vulg. & super hoc multū Aduocati exaltabant vocem suam.

¶ In contrarium allegabant alii aduocati, & quia vbi habetur finis ad quem inducta est protestatio sine seruato non curatur de ea, argu. clemē. causam. de electio. vbi licet pro forma in casu illius tex. intimatio requiratur, vbi tamē pars habet notitiã, quia ad illū finē intimatio introducta fuit, sufficit, vt ibi dicitur, facit. l. si mater. de insti. & substi. vbi in formalibus nō refert quid ex æquipollētibus fiat. Adde tex. & quod ibi not. Fely. & Deci. in. c. quoniã. de proba. vbi per illum tex. volum. post. S. Tho. q̄ licet ieiunij sit de præcepto, vbi tñ finis ieiunij seruatur, non peccaret non ieiunians. Et in casu isto prædicta a fortiori procedunt, quia protestatio in casu præmissio non est inducta pro forma, vt aduersarii dicebant, quia hoc iure non cauetur.

¶ Tandem discussio negotio Rota, quæ (omissis argumentis, & apicibus iuris) solet semper veritatem, & effectum rei attendere de mēse Octob. M. D. xxxiii. secuta est vltimã opinionem, tanquam æquitati magis proximam: nam Rota non vult habere, nisi veritatē reit Nam sufficit Rotæ de impedimento legitimo cōstare absq; alia protestatione, quæ ad illū tantū effectū inducta fuit, vt cōstaret per iudicē extitisse, quominus impetrans causam prosequeretur, qui quidē effectus æque, ac per protestationē haberi potest, ideo protestatio nō est necessaria, sed de bene esse per probationes, pro qua opi. faciunt ea, quæ late tradit Decius in. l. in omnibus causis. la secunda. nu. 1. o. ff. de reg. iur. vbi hoc notabiliter probat.

Quæstio Septuagesima septima.

SEPTVAGESIMOSEPTIMO Quæro, & nunquid annus possessionis, de quo loquitur ista regula, debeat esse cōtinuus, an sufficiat esse interpolatū. Expli gratia possidet per sex mēses pacifice, deinde spoliatus fuit, vel alio modo possessionē per quatuor, vel quinq; vel pluribus mēsis perdidit, quã mox, vel per mēsem postea recuperauit, & continuauit per alios sex mēses, An ista possessio annalis, isto modo per interpolationem temporis continuata, sufficit ad producendam exceptionē regule?

SOLVTIO. Io. Aloisius Tuscanus Mediolanens. quondã insignis doctor consuli huiusmodi possessionē interpolatã non sufficere, vt patet lib. i. consiliorū suorū. fol. xxvii. cuius opi. potest suaderi ex dictis glo. in rubrica. ff. de perpe. & tēpo. præscrip. quæ voluit tempus in dubio de continuo nō interpolato intelligi debere, vt superius in alia. q. dixi, & probat late And. sic. in consil. vltimo. posito in fi. consil. Alex. in. iii. volu. & dixi in. §. rur sus. nu. 3. 2. in isti. de actio. Sed tēpus istius possessionis nō est cōtinuū, igitur, &c. Facit etiã p hoc, quia ista possessio annalis videtur interrupta per possessionē mediã, ergo nō debet prodesse. l. naturaliter. & l. si quis pro emptore. §. si quis. & l. eū qui. §. si aut. ff. de vlticap.

¶ Pro cōtraria parte adduci potest, q̄ ista regula est inducta in fauorem possessoris, & quo casu quãdo cōtinuatio est favorabilis alicui tēpus nō interpretatur continuū, sed sufficit in interpolatã, ita dicit Bal. in. l. nō solū. in princip. per illum tex. ff. de excu. tuto. facit glo. in. l. iii. §. minorē. ff. de mino. pro quo allego tex. in. l. paulus. §. gaurus. ff. de libe. cau. quem ad hoc pro singulari Ang. inducit in rep. l. si insula. ff. de verb. oblig. & ad hoc est notabilis decisio Arch. in. c. si frater. xvi. q. i. col. iii. & istam decif. sequitur Ias. in. l. si ita stipulatus essem. col. si. ff. de verb. oblig. cum alijs concor. quæ scribit Decius in. l. si idem. in. ii. & iii. colum. ff. de iur. om. iudic. Et ita limitatur glo. in dicta rubrica. ff. de temp. & perpe. præscrip. Præterea quia tempus primum possessionis accedit alteri possessioni, & iste possessioes interpolatæ coniungunt, vt faciunt vnum corpus, vt dicit Bal. in consil. clx. incip. super eo quod quaritur. col. si. lib. iii.

¶ Breuiter pro prima opi. pro qua videtur militare æquitas faciūt ea, quæ dicit Domi. post

Archi. & Ioan. and. in. c. i. de vi. & ho. cle. in. i. colum. vbi dicunt per illum tex. q̄ integer annus non interpollatus requiritur quoad hoc, vt aliquis in pœnâ incidat. Sed in casu nostro si possessor excipiens de ista regula non est possessor continuus, sed interpollatus impetrans nō incidet in pœnas istius regulæ, ergo requiritur, q̄ sit talis possessio per annum continuata. Et pro ista parte pondero istam regulam, quæ requirit annū immediate præcedentem. Ergo interpollatus annus non sufficit, quia annus interpollatus nō est immediatus, sed mediatus. Et dicam in regula de trienniali, & vide, quæ dixi. §. q. lix.

¶ Quæstio Septuagesimo octaua.

SEPTVAGESIMO OCTAVO Quæro, ¶ quomodo intelligantur ista verba regulæ, videlicet, & quæcumq̄ inde secuta nullius existant firmitatis, &c.

SOLVTIO. Ista verba diuersis temporibus, ac etiã sub diuersis regulis bis in Rota discussa fuerunt, videlicet, sup̄ regula de publicandis resignationibus. j. eo. & super regula Clementis reuocatoria facultatū cōclaustrarū, in quibus eadē verba, put hic scripta reperitur. Et dū hoc dubiū propositū fuerat variæ dñorū sñiæ exortæ fuerat: Nā quidā dicebant sub illis verbis, & inde secuta, &c. novas prouisiones gratias si neutri, accessus, & regressus, possessionē etiã vigore dictæ impetrationis captā, cōprehendi, quod hac ratione pbabāt. In primis, quia, vt ex rex. apparet, impetratio principalis hic annullatur, ergo in necessariā cōsequentiā accessoria oīa ad impetrationē etiã debēt esse nulla. q̄a vulgata est iuris regula, q̄ principali annullato oīa, quæ sequūtur ex illo corrūt, vt in. l. cū principalis. ff. de reg. iur. & l. si. ff. de cōsti. pec. Et ideo nō sine misterio papa hic vniuersalibus verbis vsus fuit, videlicet, quæcumq̄ inde secuta, quæ de sui natura prædicta oīa includunt, quæ specialiter nō reperiuntur excepta. c. solite. de ma. & obe. l. iulianus. ff. de lega. iij. cum similibus.

¶ Alii Domini totum oppositum tenebant, videlicet, sub prædictis verbis novas prouisiones, nec regressus, aut huiusmodi similia comprehendendi, quod ita studebant. ¶ Quia regula ista secundum communem curialium intellectum diuiditur in duas principales partes, & quælibet pars secundum qualitatem delicti continet etiã suas, & diuersas pœnas.

Prima enim pars regulæ imponit impetranti tria requisita per illum obseruanda. Primum, q̄ nomen, gradum, & nobilitatem possessoris, & causam quare possessor in beneficio sic possessio nullum ius nō cōpetat, in impetratione exprimat. Secundum requisitum, q̄ impetrans possessorem ipsum infra sex menses ad iudicium euocari faciat. Tertium requisitū, q̄ causam desuper infra annum vsq̄ ad sententiam diffinitiuam inclusive prosequi debeat, & teneatur: Ista sunt tria requisita, quæ si in sua impetratione impetrans non seruauerit, sed negligenter omiserit, tres pœnæ illi infliguntur. Prima pœna, q̄ impetratio erit nulla, & ista pœna imponitur etiã de iure cōmuni nō obli ruanti formam, vt patet in. c. cum dilecta. da. rescrip. Secunda pœna, q̄ quæcumq̄ inde secuta, sunt etiã nulla. Tertia pœna, q̄ ipse impetrans in damnis, & interesse possessori tenebitur. Ista est prima pars regulæ, quæ nullam mentionem facit de noua prouisione, nec de gratia si neutri, nec de regressu, aut aliis superius enarratis, sed de istis tanq̄ de rebus diuersis in secunda parte regulæ fit mentio, quæ quidē secunda pars regulæ tres alias pœnas grauiores continet, q̄ imponuntur impetranti non ex eo, quia non seruauit requisita regulæ, sed quia per lites euentum constitit illum nullum ius habuisse, sed perperam, iniuste, & de facto possessorem molestasse, & si improbi litigatorem esse, & propterea tanq̄ hominem lites iniustus exquirentem dictis tribus pœnis punitur, quæ commodum reipublicæ concernunt: Nam ille tres primæ pœnæ in prima parte regulæ positæ priuatum ipsius possessoris commodum respiciunt: Et ideo impetrans in secunda parte regulæ grauius punitur, quia magis offendit possessorem, & rempuli, q̄ in prima parte regulæ: ¶ Nam magis possessorem molestasse dicitur, qui iudicium indebitè vsq̄ ad finem prosequitur, maliciose seruando regulam, ad effectum, vt illum maioribus molestiis, & impensis afficiat, q̄ ille, qui non seruata forma regulæ, statim desinit, prout in prima parte regulæ, quod suaderi videtur ex. l. siquis legatum. & l. qui falsum. ff. de fals. & l. damus. C. eo. titu. ex quibus Bar. in dicta. l. siquis. post Dy. notabiliter dicit, q̄ si notarius falsans scripturā deduxit eam in verā existentia testamēti, cū debitis solemnitatibus, tunc notarius teneatur pœna falsi, quod non esset si non ad vltimū prosequeretur, vt ibi per eos. In prima igitur parte regulæ impetrans peccās in forma regulæ in minori discrimine

scrimine constituit possessorem, q̄ quādo eam seruat, & iudicium prosequitur vsq̄ ad sententiam per quam impetrans, vt iniustus, & improbus litigator conuincitur. Merito regula ista in secunda parte, quæ incipit ibidē possessorem ipsum &c. disponit, q̄ si impetrans per iudicem reperus fuerit annalem possessorem iniuste, ac indebitè molestauit tribus aliis pœnis castigetur. Prima pœna est, q̄ quinquaginta florenos auri camerę apostolicę persoluere teneatur. Secunda pœna est, q̄ impetranti nullus alius q̄ præmissę vacationis modus, etiã per litteras si neutri, aut subrogationis, vel alias, sibi quoad hoc, vt huiusmodi beneficium ea vice consequi, vel obtinere valeat, quomodolibet suffragetur. Tertia pœna est, q̄ beneficium in antea nullatenus litigiosum censetur. Dicebant igitur Domini ecce, q̄ in hac secunda parte regulæ fit mentio de literis si neutri, & subrogationis, q̄ noūe prouisiones sunt, vt dicit quādā deci. xi. vt lit. pē. in no. & disponit, q̄ nullatenus suffragetur, certe si istæ gratiæ accessoriæ, superius sub verbis illis, & quæcumq̄ inde secuta &c. comprehendat cum principali impetratione, & annullatæ fuissent, frustra in hac secunda parte regulæ diuersa a prima annullarentur: Nam si essent iam nullæ, verba in secunda parte regulæ posita, quoad hoc vana, & pœnitus frustratoria essent, ¶ quia illud, quod iam nullum est, non potest amplius annullari, necq̄ mortuus iterum occidi, quia priuatio præsupponit habitum. c. ad dissolendum. de despon. impr. & l. decem. ff. de verbo. obli. vt igitur ista concordentur, est necessarium dicere, q̄ sub prædictis verbis, quæcumq̄ inde secuta &c. nouæ prouisiones, necq̄ alia superius enarrata comprehendantur. Et ista opi. post varias iuris informationes, & dominorum propositiones, & disputationes prævaluit: Nam in vna Salamantina parochiali, de Teiada de anno M. D. xxxvii. coram R. D. Ioan. Mohedano cū discuteretur hæc eadem verba, & inde secuta &c. posita in regula de publicandis resignationibus. Rota conclusit sub verbis dictæ regulæ nouam prouisionem non comprehendit. Eridem Rota tenuit in vna Abulen. beneficiorum coram me. ix. Decembris M. D. xxxviii. pro Antonio Palenzuela contra Alphonsum Garillo: Nam voluerunt domini regulam Clementis. vii. reuocatoriam facultatis cōclaustrarum, quæ continet etiã prædicta verba inde secuta &c. non comprehendere nouam prouisionem, Moti inter alia per conf. Roma. ccccxxxiii. qui voluit, q̄ noua prouisio suppleat diligentias ad regulam de publicandis, quæ quidem noua prouisio si per dicta verba, & inde secuta &c. posita in dicta regula de publicandis annullata fuisset, non induceret illum effectum. Hęc etiã opi. alia ratione adiuuabatur, quia noua prouisio nihil aliud est, q̄ quædam antiqui iuris confirmatio, ¶ & clarum est, q̄ in generali reuocatione non venit auctus confirmatus, vt not. glo. in verbo pacta. in cle. dudum. §. nos etenim. de sepulch. cum concor. de quibus per Fely. in. c. constitutus. in. iiii. col. de rescrip. Et quia etiã noua prouisio est quædam mixta prouisio, & tamen in odiosis sub simplicibus, casus mixtus non comprehenditur, vt traditur communiter per docto. in. l. ii. ff. de verbo. oblig. Et ita etiã prædicta verba, & inde secuta &c. accessus, nec regressus comprehendere, tenuit Rota in vna Bergomen. canonicatus, & præben. coram Do. Petra sancta, vt annotauit D. Ioan. Baptista de Senis quondam consistorianus aduocatus in quibusdam suis notis causarum, asserens se ita obtinuisse. De quibus meminit D. Iacobus de Nigris vir certe illa ætate curiosissimus, & etiã consistorii aduocatus in quadam apostilla sua ad istam regulam, & ita inuenio hæc Reuer. bo. me. Laurentiū Cardinalē Sanctorum Quatuor in memorialibus suis adnotasse, de quibus etiã idem Iacobus meminit. Et ratio prædictę decisionis fuit, quia accessus, & regressus nullo pacto sub dictis verbis, & inde secuta &c. poterant comprehendit, quia non sunt principaliter gratiæ accessoriæ, nec in cōsequentiā necessariam ab alia dependentes, sed faciunt caput de per se, vt principales, & ideo sub inde secutis comprehendit non debent.

¶ Non obstant modo ea, quæ superius pro contraria parte dicebantur, videlicet, ¶ q̄ nouæ prouisiones gratiæ si neutri, subrogationes, & similia, sint gratiæ dependentes ab impetratione principali, quam præsupponunt, vt necessarium antecedens, vt dicit Glosator super regula. lxxi. col. iiii. & ideo annullata impetratione principali accessoriæ gratiæ corrut debeat, quia respondebantur, q̄ licet vetum sit, q̄ noua prouisio, & prædictæ gratiæ præsupponant iquem titulum, tanq̄ principale antecedens præcedere, non propterea sequitur, q̄ annullato principali corrut accessoriū, & in primis hoc ostenditur in noua prouisione, quæ communiter secundum stilum impetratur quando gratia principalis est nulla: Nam verba nouę prouisionis hæc sunt. Beatissime Pater, quia Orator dubitat gratiam sibi factā

Noua prouisio

vitibus non subsistere, supplicat igitur & c. Ecce ergo, q̄ non est verū isto casu, q̄ annullata principali gratia, noua prouisio tanq̄ accessoria corruat, imo illa subsistit, & in illa principali gratia, quæ nulla erat sustentatur, præsertim, † quia illa iuris regula, & annullato principali corruit accessorium, vltra plures limitationes, quæ a doctoribus in. c. accessoriū. dereg. iuris lib. vi. & in locis vulga. traduntur, habet vnam limitationem, quam ponit Bar. in. l. ita stipulatus. in. xii. oppo. de ver. ob. quæ facit multū ad propositū, v3, q̄ illud p̄ cedit quando est eadem ratio, secus verubī diuersa ratio concurret, quia tunc annullato principali accessorium non rescinditur, quod dictum Bar. late comprobatur, & sequitur De eius in. d. l. cum principalis. ff. de re. iur. sed in casu nostro est longe diuersa ratio inter nouam prouisionem gratiam si neutri, subrogationis accessum, & regressus, respectu ipsius gratiæ, siue impetrationis principalis, ut superius ostensum fuit, igitur annullata impetratione gratiæ accessorie prædictæ non rescinditur. Maxime, quia illa iuris consideratio, videlicet, q̄ actu principali annullato corruit accessorium & c. procedit quando principale tollitur a iure communi, secus ab alia constitutione populi, ut est tex. in. l. si. §. lucius. ff. de condi. indeb. Et isto modo, licet causa expiret respectu impetrationis principalis poterit in accessorio sustineri, ut in. l. utiq̄. ff. de rei ven. & secundum hoc verba hic posita, v3, & inde secuta, quæcumq̄ & c. intelliguntur, de aliis accessoriis, exceptis præmissis, vt de citatione processu causæ, de possessione vigore dictæ impetrationis capta, item de sententiâ, & sequēstro inde emanato, vel de aliis similibus actis iudicialibus, quæ numerantur in ca. quoniã contra. de proba. Et specialiter, q̄ sequestrum virtute sententiæ emanatum, etiam annullatum censetur, tenuit Rota in quadam causa, de qua mentionem facio superius in. v. q. istius regulæ circa si. Et vterius prædicta verba, & inde sequuta, quid comprehendat, vel si gnificet, notabilem. q. ponit Car. in. c. quia diligentia. in. iii. q. & seq. de elect. & aliam in c. ad petitionem. de accusa. quæ omnia sunt notanda ad intellectum istius regulæ.

Quæstio Septuagesimanona.

SEPTVAGESIMONONO Quæro, † ex quo papa in finalibus verbis istius regulæ disponit beneficium in antea litigiosum non fuisse, quid oportuit superius dicere gratiam si neutri, vel subrogationis impetranti non prodesse, cum eo ipso, q̄ beneficium in antea litigiosum non fuit, & cessat lis dictæ gratiæ si neutri, vel subrogationis exitum non habeat, cum ad eorum essentiam litem requirant, sicut piscis aquam expositus, iuxta decisio. viii. de rescrip. & xvii. de præben. in no.

RESOLVTIO. Si recte omnia verba considerentur, non sunt superflua: Nam stat ista simul, q̄ hodie beneficium in antea litigiosum non fuisse decernatur, & q̄ gratiæ si neutri & similes legitimo tempore, & durante lite impetrata etiam lite postea cessante subsistant. Et ideo pro vera resolutione est aduertendū, quia vt in proxima superiori. q. diximus regulā istam duas partes cōtinere, quas impetrans in sua impetratione seruare tenetur, & quælibet pars regulæ suas pœnas, & inter se diuersas habet: Nam in prima parte regulæ impetrans illam non seruans non ita acerbè punitur, sicut in secunda. Ratio est non obseruando primam partem regulæ, licet puniatur, non tamen adhuc detecta est in iudicio eius improbitas, † quam quia lex multum abhorret, iuxta ea, quæ scribit Andre. scul. in consilio xxi. in. iii. col. vol. iiii. propterea in secunda parte acerbius punitur. Et ideo ita in secunda parte impetrans punitur, quia iam iudici per litem eucium constat impetrantem improbum, ac molestatorem fuisse, & tali casu gratia si neutri, vel subrogationis in pœnam eius impediuntur, & tunc eam beneficium decernitur litigiosum non fuisse, & tali casu necessarium fuit decernere gratias si neutri, vel subrogationis impetranti non prodesse, quia illa verba, videlicet, beneficium litigiosum non censeri de necessitate non inferrebant nullitatem dictarum gratiarum, quia ille impetrari potuerunt ante improbitatem impetrantis detectā, & sic legitimo tempore. Ponamus enim impetrantem re ipsa, & in veritate optimum ius fouere, sed quadam negligentia (vt sæpe fit) non obseruasse primam partem regulæ, & facta citatione moritur possessor, quis dubitat hoc casu subrogationi locum esse, quæ isto casu per regulam istam non impeditur, nisi ita demum quando impetrans in secundam partem regulæ incidet, videlicet, quando eius improbitas per euentum litem per probationes, vel aliter a iudice detecta est, † tunc enim iustum, & necessarium est gratias si neutri, vel subrogationis

subrogationis calumnioso, ac improbo impetranti non suffragantur, quod procedit etiam si dictæ gratiæ, tempore improbitatis detectæ, impetratæ non fuissent, sed eo tempore quo adhuc eius malicia in propatulo non fuit. Dico igitur, q̄ verba prædicta regulæ, ita demum superflua essent si summus pontifex hic gratias tatum annullaret, quæ impetratæ fuissent tempore detectæ improbitatis: Nam ex quo illo tempore beneficium decernitur litigiosum non fuisse, dictæ gratiæ eo ipso nullius momenti forent, non solum eo respectu, quia non videretur honestum improbos litigantes per indirectum ad beneficium a quo ceciderunt admitti, ne eorum malicia per viam istarum gratiarum commodum consequatur, & quod in lite improba amiserunt, hoc modo recuperent, sed quia hic tpe improbitatis lis annullatur, quo casu dictæ gratiæ impetrari non possunt, quæ, vt dixi, ita litem profui esse requirunt sicut piscis aquam. Et ideo dictas gratias tali tempore impetratas annullare superfluum videretur, quod non esset quando gratiæ ante improbitatem probatam impetratæ, effectu priuatur, ut hic, quia tali casu verba illa sunt necessaria, nec vltima verba ad comprehendendum istum casum sufficiebant, nisi hoc papa per prædicta verba exprimeret. Intelligitur igitur prædicta verba de gratia si neutri, vel subrogationis impetratis ante tempus improbitatis ipsius impetrantis, nam de impetratis post, ut dixi, non fuit necessariū hoc statuerè.

Est vterius aduertendum, q̄ hoc, quod dictum est beneficium in casu prædicto non censeri litigiosum inductum fuit in odium impetrantis: Nam si hæc illi proficuum foret litigiosum non censereur, ne ex eo, quod quis pœnam mereatur, præmium, seu commodum consequatur, contra nos. in. l. q̄ favore. C. de legi. & ea, quæ late scribit Andre. scul. in. c. si. col. i. de pecul. cle. Et talis interpretatio semper in odium, & damnū punitū fieri debet, vt idem Andre. scul. probat in. c. eam te. col. v. de rescrip.

Quæstio Octuagesima.

OCTVAGESIMO Quæro, † quia dictū est supra, q̄ regula in sua prima parte annullat impetrationem, & omnia inde sequuta, quæcumq̄ sub quibus citatio, processus sententiæ, & reliqua omnia, quæ continentur in. c. quoniam. de proba. quibus annullatis, beneficium litigiosum dici non poterit, cum lis cum sua causa hic annulletur, & extinguatur, si ita est, quare regula hic in secunda sui parte decernit beneficium non esse litigiosum, si iste idem effectus resultat ex pœna, & verbis in prima parte positus!

RESOLVTIO. Verum est, q̄ impetrans in prima parte regulæ peccans punitur in prædictis, videlicet, quia omnia acta iudicii extinguuntur, iuxta ea, quæ scribit Oldra. consi. primo. inter. quæ adnumeratur citatio, † quæ initium iudicio præstat, ut in. c. quoniam contra. de proba. & in. §. si. insti. de pœna tem. liti. & sic deficiente citatione nulla erat lis, & per consequens beneficium litigiosum non erit. Sed in secunda parte hoc idem fuit necessarium declarare, videlicet, q̄ beneficium non esset litigiosum, ex eo, quia ibi omnia acta iudicii ualebant, ex eo, quia impetrans seruauerat regulam, & illæ pœnæ in secunda parte regulæ impetranti non imponuntur, propter regulā non seruata, sed quia constitit iudici per euentū litem impetratæ, nullū ius habuisse, sed temerariū, & improbū litigatorem fuisse, vñ licet obseruaret regulam, nihilominus illas pœnas propter suam improbitatem ex defectu sui iuris incurrit, vnde si Summus Pontifex hic in secundo casu regulæ nō decerneret beneficium non fuisse litigiosum, vera lis maneret ex quo acta in secunda parte regulæ non annullantur, sed tantum in prima, & in hac secunda parte præsupponuntur esse valida propter obseruatam regulam, necessarium igitur fuit in pœnam temerariū, & calumniosū litigatoris hoc decernere, quod in prima parte regulæ necessarium non fuit, ex quo per annulationem impetrationis, & inde secutorum hoc tacite colligebatur, & sic habes rationes diuersitatis primæ, & secundæ partis regulæ, quoad istum articulum, quod est notandum.

Quæstio Octuagesimaprima.

OCTVAGESIMOPRIMO Quæro, † ponamus impetrantem non seruasse primam partem regulæ, propter quam negligentiam, etiam si miles foueret bonū ius, eius impetratio, & omnia acta iudicii annullantur: Nūquid interim possessor anna

lis conuentus post citationem a tali impetrante factam poterit dici pacificus, ad effectum ut fieri possit triennalis!

RESOLVTIO. Si hoc tenetur pro constanti, prout superius dictum est, omnia iudicii acta cum impetratione ob non seruata formam corrumpere, quod in notabili casu tradit Card. in. c. ad petitionem. de accus. & Bald. in. l. si. C. de liti. lib. toll. nemini dubium erit per citationem impetrantis emanatam, & modo predicto annullatam, nec pacificam possessionem, nec tempora interrumpi, ut latissime dixi superius. q. xlv. Nam quoad hoc, ut litis pendencia inducatur, oportet citationem esse legitimam, ut not. per glo. & Car. in cle. ii. vt lit. pen. f. & per consequens per citationem nullam, nulla potest introduci prescriptio nisi interruptio, vt probatur in. l. si pater. C. ne de sta. defunct. & per Archi. in ca. non ita. ii. q. i. quibus stantibus, concludendum erit possessorem fieri posse interim triennalem, & hoc, quod dictum est, non solum ex verbis regulæ, sed etiam ex mente presumpta disponentis, ex qua regula interpretationem capere debet, colligitur, vt in. c. venerabilis. de præben. l. pater fuerit. ff. de conditionum. ff. de condi. & demõ. Nam licet regula facta fuerit in odium litigantium, & secundo in fauorem possessoris, arg. no. in. l. si. C. de adi. di. Hadri. tol. fauet tamen intentioni condentis, quæ fuit, ne per dictas temerarias impetrationes possessores detrimento interruptionis possessionis plectantur, & dicti impetrantes sua damnata temeritate ea iactura illos afficiant, ergo qd nulla censeatur facta interruptio prouenit ex presumpta mente condentis, quæ interpretatione adiuuanda est. d. c. venerabilis. Nam si de hoc expresse interrogatus fuisset, utiq; idem respondisset, & illud debet habere pro expresso, iuxta not. in. l. tale pactum. ff. de pact. & in cle. si. de rescrip.

Quæstio Octuagesima secunda.

OC T V A G E S I M O S E C V N D O Quæro, f. numquid illæ pœnæ. l. flores norum, & qd beneficium non censeatur litigiosum & c. postq; in fine istius regulæ referantur ad omnes casus præcedentes etiam contentos in prima parte regulæ, an vero referri debent ad ea, quæ in secunda parte regulæ continentur?

RESOLVTIO. Videntur, qd dicta pœna in fine apposta respiciat omnia præcedentia, iuxta doctrinã Bal. in. l. quisquis. in primo notabili. C. si cer. per. quia pœna apposta in una parte eiusdem constitutionis refertur ad aliam, vt not. Ludo. Ro. in. l. si. ff. de in ius voc. & est de hoc glo. in ver. omnino. in. c. si postq; de electio. lib. vi. & glo. in cle. si. ff. de pœnis. & not. Card. in cle. statutum. in iii. col. & iii. oppo. de electio. lib. vi. & est glo. notabilis in ver. ecclesia. quã ibi not. Abb. in. c. de multa. de præben. cum similibus. Itaq; ex istis inferitur, qd impetrans, qui non citauit infra sex menses possessorem annalem, vel si citauit, & non prosecutus fuerit infra annum causam, qd puniatur pœnis contentis in ista vltima parte regulæ. C. Suadet hoc, quia impetrans non seruans primam partem regulæ punitur in nullitate impetrationis, & inde secutorum, & sic citatio facta vigore illius processus sententia, & inde sequuta erunt nulla, si nulla est citatio, ergo beneficiũ non remanebit litigiosum, quia citatio nulla non inducit litem, ut latius probabo in regula de triennali, vbi accidit casus. Itaq; ex ista annullatione sequitur in consequentiam ista alia pœna, qd beneficium litigiosum non censetur, quia sublato disposito omnis sequella umbra, & effectus causatus tollitur, ad hoc glo. singularis in cle. i. de immut. eccle.

¶ Tamen istis non obstant. contraria opi. videntur verior, videlicet, qd pœnæ postæ in ista vltima parte regulæ non referantur ad omnes partes superiores. Ratio est, f. quia quando clausulæ superiores habent suam propriam, & specialem determinationem clausulæ, seu qualitas in fine apposta ad superiora non referuntur, vt est tex. in. c. cum dilectus. de dona. & tener Abb. in. c. causam. col. iii. de rescrip. & sequuntur ibidem communiter docto. sed in casu nostro partes præcedentes istius regulæ habent suam specialem determinationem, quia si impetrans non citauerit infra sex menses, & prosecutus fuerit causam infra annum, & alia, quæ in principio regulæ enumerantur, non seruauerit, triplici pœna punitur, vide licet, quia impetratio, & inde secuta, quæcumq; annullantur, ac parti læsæ in damnis, & inter esse condemnatur, & sic secundum qualitatem delicti impetrans habet suas pœnas, non igitur iustum videtur aliis tribus pœnis in fine regulæ positis puniri, ex quo illæ tres pœnæ respiciuntur

respiciunt casum diuersum, & habent suam determinationem de per se. Præsertim, quia absurdum videretur, quod quis ultra condignum puniatur, vt in capitulo non asserta. m. xiiii. q. i. & not. docto. in cap. ar. si clerici. de iudi. & in. l. sancimus. C. de pœnis. quo casu vbi ex aliquo facto absurdum sequitur vel considerari potest, clausula in fine apposta, ad præcedentia non refertur, vt dicit Abb. in. c. ecclesia. el vltimo per illum tex. de electio. 3 Præsertim, quia quando in una dispositione diuersi sunt. f. sue partes f. pœna apposta in vltima parte non extenditur, nec refertur ad alias partes habentes diuersam rationem, vt not. Imol. & Car. in cle. si. ff. in si. per glo. ibi. Et ita ex istis poterunt ea, quæ superius pro parte contraria dicta fuerunt, limitari, & resoluti, ultra quæ videnda sunt ea, quæ dixi latius in. f. pœnales. insti. de actio. ¶ Non obstat etiam, qd per annullationem actorum, & sic citationis factam contra non obseruatam primam partem in necessariam consequentiam desinat beneficium litigiosum, quia respondetur acta hic annullantur, prout ex nunc, id est, tempore quo datur de regula, & tunc verum est dicere cessare litis pendentiam, secus vero in præteritum. i. ab initio, quia a principio anteq; exciperetur de regula per citationem induta fuit semel lis, & licet postea alimentum eius tollatur per annullationem actorum, effectus tamen per prius confirmans vigore illius non tollitur, f. quia effectus consummatus semper durat, licet tollatur causa, quæ illos causauit, ut in. l. si. ff. vnde lib. l. si cognatis. ff. de re. dub. l. quicquid. q. si. ff. de publicia. & l. antepenult. C. de insti. & substri. & l. i. §. i. C. de vltica. transfor. tradit Decius in. c. i. de iudi. & in. c. cum cessante. de appell. Nam mortuo pictore remanet pictura, & mortuo genitore remanet genitus, vt dicit Bal. in. l. generaliter. C. de epif. & cle. Remanebit ergo beneficium litigiosum, dato, qd annulletur prouisio, & processus, nec poterit talis possessor semel conuentus iuuari possessione triennali, tanq; qd eius possessio maneat pacifica, & non fuerit interrupta, secus tamen est in vltima parte regulæ, in qua iam per sententiam iudicis impetranti iniustum, & improbum fuisse constat, quia tali casu ultra alias duas pœnas illa etiam imponitur, qd beneficium in antea non censeatur litigiosum, & sic pondera verbum antea, quod concernit initium litis, ad differentiam, qd in primo casu regulæ non desinit esse litigiosum, & ratio est, quia in primo casu regulæ non constat adhuc impetrantem calumniosum fuisse. Nam propterea, qd non seruauit formã hic traditam improbus non iudicatur, quia improbitas & molestia concepit vexationem de facto, & possunt ista esse simul, qd aliquis non seruauerit primã partem regulæ, & tamen, qd vere competat illi ius, quia donec non fuerit declaratum per iudicem, dici non potest illi ius non competere, iuxta ea, quæ dicit Egid. deci. ciii. incip. non dicitur constare. tenet Archidia. & Io. Andr. in. c. si beneficia. de præb. lib. vi. Sed in vltima parte regulæ peccatur non solum in transgressione formæ traditæ, sed etiam in defectu iuris, ex quo improbitas arguitur, vt dicit Abb. in. c. calumniam. in. ii. col. de penis: Nam quando de meliori iure possessoris constat, tunc impetrans in mala fide constituitur, ex qua temeritas litigandi causatur, vt dicit Bar. in. l. si quis inficiatus. ff. de posi. & in. l. eũ quem temere. ff. de iudi. nimirũ igitur si tot pœnis puniatur, postq; perperam, de facto, & iniuste possessorem vexauit.

Quæstio Octuagesima tertia.

OC T V A G E S I M O T E R T I O Quæro, f. quare exceptio istius regulæ annullat titulum impetrantis, & exceptio regulæ de triennali non?

RESOLVTIO. Quia in regula ista ponuntur plura requisita, & qualitates, quas tenetur impetrans exprimere in sua impetratione, videlicet, nomen, gradus, nobilitatem possessoris, & quot annis ille possedit, & huiusmodi reliqua, quorum taciturnitas in aliquibus eorum reddit gratiam nullam etiam de iure communis opponatur: f. Nam de iure communis ni in impetratione requiritur, qd mentio de possessione viuientis fiat, alia impetratio est nulla, vt tradunt doct. in. c. cũ nostris. de concess. præben. & Fely. late in. c. in nostra. in. xxxvi. corrella. de rescrip. Sed ista non militat in regula de triennali, quia impetrans ad nullũ requisitum obligatur, sed pœna illa suspensionis gratiã ibi propter negligentiam impetrantis inducitur, quæ quidem negligentia pœna non erit perpetua, sed durabit viuente possessore, sed in regula ista pœna est perpetua, quia annullatur ipso iure impetratio, & titulus reducitur ad non titulum, non autem suspenditur, ut in regula de triennali.

OCTVAGESIMOQVARTO Quarto. † an annus de quo ista regula loquitur currat impetranti, qui ignorabat aliquem esse annalem possessorem?
SOLVITIO. Dicendum videtur, q̄ non, quia licet regulariter aliar̄ præscriptiones contra ignorantem currat, ut est tex. in l. si. C. de longi temp. præscrip. Tamen præscriptio annalis non currit probabiliter ignoranti, ut patet in l. cum sex. ff. de adil. ædict. quia ubi lex non notat culpam, annus non currit, nisi a die scienciæ. c. cum seniorum. de ser. ordi. tra. dit Bal. in c. si. de prohi. seu. alie. ¶ Tamen istis non obstant. crederem contrarium esse verius, † vt aliquid plus operetur regula ista, q̄ dispositio iuris communis, argu. eorum, quæ dicit Bar. in l. iii. §. si rem. ff. de leg. iii. Præsertim, quia si contrarium diceremus, possent infinite fraudes contra possessores committi, inuestigare igitur debet impetrans possessorem, vel procurare prorogationem regulæ, aut saltem eius prorogationem, quæ denegari non solet, quousq̄ inueniat possessore. Et ad contraria responderi potest, ex his, quæ Bar. scribit in l. i. §. si quis autem propter. ff. de rei. actus priua. & ea quæ latius tradunt Moder. in tract. præscrip. fol. xxxvii. in. iiii. col. alias non faciens diligentiâ prædictas excludetur exceptione regulæ, quia, ut dicit Ludo. Roma. in consilio. ccccxxi. non terminans causam infra annum sibi datum censetur gratiæ suæ renunciare, vt ibi per eum. Sed pro prima opi. faciunt ea, quæ dicit Glosator in si. commenti regulæ de publican. resig. & ibi dicitur.

ITEM Statuit, & ordinavit idem Dominus noster, q̄ si quis quæcunq̄ ecclesiastica beneficia qualiacunq̄ sint, absq̄ simoniaci ingressu ex apostolica, vel ordinaria collatione, aut electione, & electionis huiusmodi cõfirmatione, seu præsentatione, & institutione illorum, ad quos beneficiorum huiusmodi collatio, prouisio, electio, & presentatio, seu quæuis alia dispositio pertinet: per triennium pacifice possiderint. Dummodo in beneficiis, si dispositioni apostolicæ ex aliqua reseruatione generali in corpore iuris clausa reseruata fuerint, se non intruserint, super eisdem beneficiis taliter possessis molestari nequeant. Necnon impetrationes de beneficiis ipsis sic possessis factas, irritas, & inanes censerì debere decreuit, antiquas lites super illis motas penitus extinguentes.

PRAEFATIO.

NOTABILIS, & quotidiana est materia istius regulæ, & p̄ plures altercationes in curia, & foro sepe discussa, ideo eâ p̄ tenui facultate mea plenius attingâ.
 ¶ Habet originem ista regula a decreto quodam Basilien. concilii ordine. viii. ut dicit Moder. quidâ intra. ta. electio. fol. lxxvii. & Glosator hic, & an ipsos Fely. in. c. sicut. in. xvi. col. de re iud. a quo quidê concilii Basilien. decreto fuit fere ad verbum transcripta, paucis omiſſis, additis, vel immutatis. Et licet prædictum decretum concilii sit antiquum, additio tamen istius regulæ moderna est, & forte magis recens, q̄ regula de annali: quia illa incipit ab Eugenio, ista vero a tempore Calixti, qui prius eam in vsum tradidit, addita vna clausula post illa verba, se non intruserint & c. quæ in Modernis regulis omiſſa fuit, quæ est ista, videlicet, & causa super istis beneficiis, ab anno proxime transacti prosecuta non fuerint. & c. Hadrianus vero VI. plura ad istam regulam addidit: Primum ibi, dicitur dicebatur, ex apostolica vel ordinaria collatione & c. addidit ista verba, ex quouis titulo apostolico & c. & hoc fecit ad effectum, vt ista regula cõprehenderet cõmendas: super quo antea in Rota dubitabatur. Secundo in fine regulæ, ibi, antiquas lites & c. fuit additum super illis contra quoscumq̄ huiusmodi possessores in eisdem beneficiis prædecessoris penitus extinguendos: Et hoc fecit ad tollendû dubium, quod fiebat ex deci. x. vt lit. pend. in no. videlicet, quod d. l. s. semel per prædecessores introducta afficiebat beneficium, donec per sententiam esset finita, ita q̄ interim possessor pacificus dici non poterat, qd̄ est per. d. clausulam sublata: quia licet prædecessori fuerit mota lis, si successor postea per triennium possideat, defenditur ista regula, quæ hodie est in vſu, & non prædictum concilium Basilien. & licet decretum illum concilii prædicti, cum sit perpetuum, videbatur magis efficax, & maioris auctoritatis in decisionibus causarum, ad causandum effectum istius regulæ propter rationem, quam ponit Abb. in. c. prudentiam. in princ. de offi. deleg. † Tamen quia illud concilium receptum non fuit, nisi in certis casibus expressis ibi p̄ Eugeniû: summi pontifices auctoritate illius vti noluerunt, ne sic tacite illud appbare viderent, quod ex eo apparet, quia in ista regula nullâ de eo mentionem fecerunt. Et illud concilii decretum, & regula ista cum illo cõcordans, forte fundamentum acceperunt ab æquitate. l. properandû. C. de iudi. quæ lites triennio terminare voluit, vel a ratione. l. primæ. ff. de vsu. quæ in vsucapione rerum mobilium triennium induxit, in pœna negligentium eas, vel fortasse regula ista fomentum habuit a Chalcedonensi concilio, quod ecclesiarum parochias, vel possessiones per triennium quiete, & absq̄ vi possessas, inconcussas manere voluit de quo quidem concilio Chalcedonensi factum fuit postea decretum antiquum, quod scribitur in libro membrano vetustissimi mo decretorum, & conciliorum sedis apostolicæ. lib. v. c. xxvi. vt cumq̄ sit negligentia non petentis ius suum, in causa fuit, vt prædictæ constitutiones adererent. Quæ quidem negligentiam

eum misterio papa hic consideravit, beneficia in hoc rebus mobilibus comparas, quae etiam fragilia sunt, & sicut res mobiles ad tepus durant, vt inferius dicitur. Nec mirandum si triennalis possessio tibi roboris tribuat iuri ab initio inualido, cum et homo ipse, cuius gratia beneficium inuenta fuere, si ab initio malus sit, triennio de malo bonis fieri presumit, vt dicit rex. nota bilis in §. sancimus. in auth. de mona. & not. And. sicul. in repet. c. testimoniu. de testi. & Fely. in .c. cu deputati. in prin. de iudic. & ante ipsos Roman. in consilio. cccxxvi. in tertia columna. multa enim singularia privilegia praeter communes regulas, etiam apud Philosophos, hic numerus ternarius vsurpauit sibi, quae recensere extra propositam quidem materiam videretur, cum de hoc satis superque Clichthoneus in libello quodam, quem de misti ca numerorum ratione addidit, scribat, & Syluius in gripho Ausonii omnia ternarii numeri loca commemoret: quae forte curiosum interlegendum detinere aliquando possent. Et Ludouicus Vivaldus, in opere regali de laudibus trium liliorum. lxxiii. laudes istius numeri ternarii scribit: quae ibi uideri poterunt. Sed iam rem ipsam aggrediamur.

Summarium Quaestionum Regulae de Triennali.

- Primo quaro, quare magis intuendis possessoribus triennium, quam decennium, vel aliud breuius tempus praefixit papa.
- Secundo quaro iuxta illud verbum ibi, quod si quicumque &c. nunquid ista regula defendat bastardum, siue illegitimum possessorem cum colorato titulo.
- Tertio quaro, an ista regula defendat foeminam possidentem dignitatem, vel administrationem.
- Quarto quaro ibi beneficia qualiacumque sint &c. an sub istis verbis regulae comprehendatur feudum ecclesiasticum.
- Quinto quaro, an regula ista de triennali habeat locum in beneficiis commendatis perpetuo secundum stilum nostri temporis.
- Sexto quaro, quia dicitur hic quaecumque beneficia, an regula procedat in officiis.
- Septimo quaro, an comprehendat hospitalia.
- Octauo quaro, an regula ista habeat locum in beneficio vnito.
- Nono quaro, an habeat locum ista regula in beneficio iurispatro.
- Decimo quaro, an possidens duo beneficia curata per triennium, & sic incompatibilis, vel ille, qui non est promotus infra annum ad sacros ordines, iuxta capitulum licet. &c. c. commissi. de electio. libro sexto, defendatur ista regula.
- Vndecimo quaro, an ista regula defendat expoliatorem possessorem, vel successorem eius habentes titulum coloratum contra spoliatum, vel successorem spoliati agentem spolio, vel sic, nunquid ista regula habeat locum quando agitur possessorio.
- Duodecimo quaro, quia regula ista excipit simoniacum ingressum, quaeritur de qua simonia intelligitur regula, an de actuali, uel conuentionali, aut mentali, vel vtraque simul.
- Decimotertio quaro, an successor in beneficio tit. permutationis, vel alias possit contra tertium impetrantem uti exceptione istius regulae competenti praedecessori suo ex sua triennali possessione.
- Decimoquarto quaro, vtum exceptio istius regulae iam in actis proposita per defunctum triennalem possessorem contra actorem molestantem transferatur in subrogatum in iure et quoad possessionem, & ad omne ius, quod illi quomodolibet competeat, etiam quoad prosecutionem, & defensionem litis, & causae in eo statu in quo defunctus existeret, etiam si resignaret, admitti potuisset, & debuisset.
- Decimoquinto quaro, nunquid triennium istius regulae currat contra minorem quatuordecim annorum, adeo, quod exceptione istius regulae repellatur.
- Decimosexto quaro, nunquid totum triennium, ad quod hodie redacta est allegatio Lapi lxxii. debeat esse continuum tempore primi resignatarii quoad hoc, vt praesumatur retrocessio, an vero sufficiat, quod continetur pro parte tempore primi, & pro reliqua parte tempore secundi resignatarii.
- Decimosextimo quaro impetratur beneficium detentum per aliquem per plures annos, & in impetratione habet tempus detentionis pro expresso cum clausula non obstantibus, an per hoc censetur derogatum isti regulae de triennali.
- Decimo octauo quaro, an si titulus coloratus triennalis possessoris reducatur ad non titulum, habeat locum regula.

Decimonono

- Decimonono quaro, nunquid regula ista, quae annullat impetrationes, intelligatur de impetrationibus factis ante triennalem possessionem, an vero de factis post.
- Vigesimo quaro, an triennium istius regulae debeat esse continuum, an vero sufficiat interpollatum.
- Vigesimo primo quaro, an prorogatio regulae de triennali factam per vnum ex litigantibus contra possessorem triennalem proficua uenientibus pro interesse suo infra tempus prorogatum, tamen post triennium contra dictum possessorem.
- Vigesimo secundo quaro ultra praedicta vtum interruptio pacifice triennalis possessionis facta ad citationem vnus proficua aliis.
- Vigesimo tertio quaro, si habens prorogationem istius regulae ad annum cui non competit efficax ius contra triennalem possessorem cedat ius suum in alium habentem melius ius, qui tamen erat exclusus per regulam, vtum possit iste resignatarius etiam subrogatus ad statum in quo erat cedens uti beneficio prorogationis cedentis, vt possit agere contra triennalem possessorem a quo prius fuerat exclusus.
- Vigesimo quarto quaro, an si resignans post resignationem perfectam ex causa permutationis, per triennium pacifice in possessione manserit, exceptione istius regulae aduersus tertium impetrantem se tueri possit.
- Vigesimo quinto quaro, an exceptio istius regulae, quae competeat possessori possit opponi per eundem post amissam possessionem per tres sententias cum executorialibus in iudicio restitutionis in integrum cum clausula confitio de bono iure.
- Vigesimo sexto quaro, quia ista regula requirit titulum, vt patet ex illis verbis ex apostolica, vel ordinaria collatione &c. an intelligatur de vero, & valido, an vero sufficiat titulus coloratus, vel praesumptus.
- Vigesimo septimo quaro, quia dictum fuit, quod regula ista requirit saltem titulum coloratum, quis dicatur coloratus titulus.
- Vigesimo octauo quaro, an electus a capitulo, & confirmatus ab episcopo excommunicato, & publicato, dicatur habere coloratum titulum.
- Vigesimo nono quaro, nunquid impetrans a papa beneficium vacans in curia, & sic referuatum reservatione in corpore iuris clausa hoc non expresso dicatur habere titulum coloratum, & defendatur ista regula.
- Trigesimo quaro papa contulit beneficium referuatum Martino, qui post triennalem possessionem moritur extra curiam, & ordinarius contulit Titio, papa vero contulit Gaio, & ille possedit pacifice per triennium, qui deinde conuentus a Gaio excipit de regula, dubitatur nunquid sit illi locus.
- Trigesimo primo quaro, quia hic dicitur de reservatione in corpore iuris clausa nunquid illa reservatio sit unica, an plures, & de quibus intelligatur regula.
- Trigesimo secundo quaro, nunquid dicatur habere coloratum titulum ad effectum istius regulae, qui fuit praesentatus, & institutus ad capellam testatoris in vita uxoris contra voluntatem testatoris prohibentis praesentari capellanum in vita uxoris suae.
- Trigesimo tertio quaro, an dicatur habere titulum coloratum, qui habet ab ordinario collationem beneficium factam propter sententiam priuationis laici contra possessorem de cuius sententiae processu non constat.
- Trigesimo quarto quaro, an habens titulum coloratum si infra triennium locat beneficium, & postea complet triennium, dicatur possedisse ex primo titulo, an vero mutasse sibi causam possidendi, quae mutatio redderet eum triennalem.
- Trigesimo quinto quaro ibi, electio, & electio huiusmodi confirmatione, seu praesentatione, & praesentatione, institutione, &c. an sola electio, vel sola praesentatio det titulum coloratum ad effectum istius regulae.
- Trigesimo sexto quaro, an titulus coloratus requisitus in ista regula pro possessione actoris.
- Trigesimo septimo quaro, nunquid possidens beneficium per triennium ex collatione capituli, de cuius potestate non constabat, dicatur habere coloratum titulum.
- Trigesimo octauo quaro, nunquid noua prouisio impetrata in curia pro absente, qui a capitulo, de cuius potestate non constabat, prius fuerat, det titulum coloratum ad effectum istius regulae.
- Trigesimo nono quaro, an possessori allegati regula de triennali sufficiat pro colorato titulo bila pensionis expedita pro illo, qui resignauerat eidem possessori beneficium quod possidet.
- Quadragesimo quaro, nunquid capiens beneficium litigiosum vacans vigore suae gratiae

FF ii

- expectatiue, dicatur habere titulum coloratum.
- Quadragesimoprimum quæro, quid si ordinarius contulit vni tertio, puta Titio nõ colligãtibeneficium litigiosum vacans per obitũ alterius ex colligãtibeneficioris, & ille Titius postea trienio pacifice possideat, vtrũ dicat hñe titulu coloratũ ad effectũ istius regulæ.
- Quadragesimosecundo quæro, an ista regula de trienniali sicut requirit titulum saltem coloratum, requirat etiam bonam fidem.
- Quadragesimotertio quæro, quis tenetur probare titulum esse coloratum ad effectum istius regulæ si negatur esse coloratum per agentem contra triennalem.
- Quadragesimoquarto quæro, an impetrans beneficium viuens, & postea possidens vigo re illius impetrationis per triennium possit mortuo illo per cuius obitum impetrauit, vti priuilegio regulæ contra alios impetrantes.
- Quadragesimoquinto quæro, ponamus, q̄ vnus possedit bñficiũ trienio, & titulo nõ colorato, in tertio año, sup̄uenit titulus coloratus, an possit post trienniu ingetari, & iuuet regulã.
- Quadragesimosexto quæro, dictũ fuit, q̄ regula ista regit continuũ trienniu, & nõ interpollatũ, qd si possessor triennialis possedit per triennium continuũ, sed virtute duorum titulorum: Nam per duos annos possedit vigore vnus tituli, tertio vero anno voluit possidere virtute alterius tituli fortassis melioris, nunquid iuuetur regula.
- Quadragesimosextimo quæro, quia hic fit mentio de intrusione, vt pater ibi dummodo in beneficiis hmõi se non intruserint &c, quis dicatur intrusus quoad effectũ istius regulæ.
- Quadragesimooctauo quæro, nunquid dicatur intrusus ille, qui ingreditur possessionem cum titulo præter autoritatem superioris.
- Quadragesimonono quæro, an ista regula defendat possessore in bñficio cõtra hñtem regressum in specie ad illud.
- Quinquagesimo quæro, an ista regula defendat illũ, q̄ cõsensit accessui, & regressui ob nõ solutionẽ pensionis si post triennium pacificum agitur contra ipsum ad priuationem.
- Quinquagesimoprimum quæro, an exceptio istius regulæ obstat excipienti de regula de non ex primendo uero valore.
- Quinquagesimosecundo quæro, an hæreticus defendatur ista regula.
- Quinquagesimotertio quæro, quia tex. istius regulæ requirit triennalem possessionem pacificam, quæ dicatur pacifica possessio ad effectum regulæ.
- Quinquagesimoquarto quæro, an per appellationẽ extraiudicialẽ intimatã possessori postea desertam pacifica possessio triennialis interrupta fuerit.
- Quinquagesimoquinto quæro, an possessio desinat esse pacifica quoad istam regulam, si possessor triennialis constiteatur per literas suas se habuisse notitiam citationis contra eum decreta ante completum triennium.
- Quinquagesimosexto quæro, nunquid possessor cõmittens cãm, & decernens citationẽ cõtra tertiu super bñficio, quod possedit, quã citationẽ per decẽ annos non fuit executus, sed semper bñficiũ prædictũ possedit dicat pacificus possessor ad effectũ istius regulæ.
- Quinquagesimosextimo quæro, an ab ista regula deducatur tempus impedimenti bellorum, infra quod non potuit citari possessor.
- Quinquagesimooctauo quæro, quid important ista verba posita in tex. videlicet, super beneficiis sic possessis nequeant molestari &c.
- Quinquagesimonono quæro, an possessio capta p̄ amicũ sine m̄dato cõ titulo colorato possit inde ad duos annos per dominũ ratificari, itaq; post ratificationem dominus possidẽs per annum efficiatur triennialis in præiudicium medii impetrantis a papa.
- Sexagesimo quæro, an possessor triennialis cum titulo tm̄ colorato possit agere post triennium contra habentem verum titulum ad recuperationem aliquorum fructuũ perceptorum.
- Sexagesimoprimum quæro, quomodo intelligantur vltima verba istius regulæ, videlicet, antequas lites penitus extinguentes.
- Sexagesimosecundo quæro, an regula ista tueatur non promotum infra annum, iuxta .c. licet. de electio. libro sexto.
- Sexagesimotertio quæro, an possessor citatus vigore cõmissionis in qua apposita fuit illa vulgaris clã, vs, dũmõ añ terminũ ad articuladũ lras expedierit, & q̄ interim bñficiũ non cõseatur litigiosum &c. si post citationem possedit per triennium dicatur pacificus ad effectum istius regulæ.

Quæstio

Quæstio Prima.

PRIMO Igitur quæro, & quare magis intuentis possessoribus triennium q̄ decennium, vel aliud tempus præfixit papa?

RESOLVTIO. Possit capi ex dictis And. sicul. in clem. i. in. iiii. columna. nu. 17. de electio. qui dicebat triennium præfixum a lege, iurisdictioni fuisse arbitrarium, cũ sit iuris positiu, prout alias in simili dicebat glo. in verbo ratur, in. l. i. §. pueritiam. ff. de postul. ita quod idem videtur dicendum in casu istius regulæ.

Tamen aduertendum est, quia licet ista ratio arbitraria aliquando ad aliquas leges temporis præfinitas dari possit: non tamen in omni casu, & ad quamlibet legem quadrabit. Præsertim quãdo in lege aliqua ratio saltem in genere reddi potest, vt dicit Arch. in. c. Na buchodonosor. col. ii. xliii. q. iiii. declarat Fely. in. c. si quãdo. in. viii. & sequẽ. col. de resc. & Bal. in. l. non dubium. in. ii. columna. C. de leg. Nam conari prius debemus, quoad fieri possit, ne legem ratione mancã, vel euentualẽ, pro arbitrio, & fortuito conditam, dimittamus: quin potius in ea oportet nos aliquam rationem, forte etiam non omnino concludentem inuenire, vt dicit D. Antonius in. c. non debet. de consang. & affinit. & Melius enim est, legem aliqua ratione etiam fatua defendere, q̄ nudam, & sine aliqua ratione dimittere, vt Moder. dicit in. l. cũ filio. de leg. i. quod obseruauit glo. in. l. cumichis. C. qui testat. facere po. quæ fatuam rationem ad illam legem, cum aliam nõ haberet, scripsit. Quod iure factũ fuisse doctores existimauerunt, ne legem sine ratione dimitteret: quia, vt vulgo dici solet, lex sine ratione, corpus est sine anima: Nã rationem animam legis esse, omnes affirmãt. in. c. secũdo requirit. de appell. & in. c. si. de re. iur. li. vi. Et ideã qñ lex nõ cõrinet rationẽ expressam, debemus in ea, qñ aliam non inuenimus, rationem etiam remotam fingere, & illa sufficit, vt dicit Abb. in proe. Grego. i. viii. col. ver. primo nota. & Domi. in. c. quãuis. el. ii. §. si. circa si. de præb. lib. vi. Et ob eam causam glo. iii. in. l. filium. C. fam. hercis. reprehendit illos, qui non aliter inuestigata ratione legis, ad quamlibet oppositionem legis, respondentibi esse speciale, quod etiam deridet las. in auth. quas actiones. in. ii. col. C. de epis. & cle. & in. l. si ex toto. col. ii. de lega. i. debemus enim speculari rationem, etiam contra verba legis, ne lex sine ratione videatur, vt dicit Cynus in. l. non dubium. C. de legi. Quod imperatorem fecisse constat, in. §. igitur. in proe. institutionum. nam ad partiendum institutionum opus in quatuor libros, ratione magis colorata, q̄ concludenti sit usus: ne forte libroz diuisionem pro arbitrio factã fuisse diceremus. Quod etiam papa nos facere docuit in. c. non debet. de consang. & affinita. quo loco ad reducendos consanguinitatis gradus ad quatuor, non rationibus arbitrariis, & fortuitis, sed persuasuis mouetur, vt ibi pater. **C**apparet ergo q̄ non illico, quod lex statuit aliquid fieri sub certo temporis spacio, seu terminũ dierum præfinit, dicere debemus hoc sine ratione, sed ex libito voluntatis, & pro arbitrio principis factum fuisse. Inuestiganda est igitur ratio, qua legem fuisse ratione confatã faciledignoscamus, ne alias sine ratione respondẽtes merito rideamur, iuxta tex. in cap. si ex bono. de poen. dist. iiii. & probant quidam Moder. in tract. extensio. col. iiii. facit Oldra. conf. xciii. col. iiii. quæ omnia in casu præsentis. q. militant: Nam cũ regula ista rationem non assignet, quare papa potius triennium, q̄ aliud tempus in beneficiis præscribendis induxit: debemus nos eã ex mente, vel coniecturis potius elicere, q̄ arbitrari papam trienniu huiusmodi, arbitraria & casuali quadã ratione introduxisse. Ratio igitur, qua mouere potuit ipsum papam ad triennium magis statuendum, q̄ aliud tempus, iudicio meo potuit esse multiplex. **P**rima fuit, frequentia & celebritas istius numeri ternarii, quo tam sæpe legeslatores & philosophi vsi fuerunt: quos papa in lege ista cõdenda imitari voluit: Nã modo destitit plenum iudicatur, si principes in legibus condendis consuetudines, & mores maiorum sequantur, propter rationes, quas adducit Roma. in consi. cccxxvii. col. ii. Constat igitur veteres legeslatores in actibus iudicialibus & extraiudicialibus, multũ huic numero ternario tribuisse, quod ex multiplici legum numero de ternario numero loquentium, facile deprehendi potest: Nam in primis papa ad hoc triennium constituendum potuit moueri, ex forma iudicii tradita in. c. forus. de verb. sig. quæ ex ternario numero tanq̄ ex re perfectissima, iudicium diffiniuit, ex principio, medio, & fine: id est, iudice, actore, & reo. Est enim hic numerus, vt inquit Dionysius Halicarnassæus lib. iiii. historiarum, omni disceptationi conuenientissimus. Regula igitur ista, quæ iudicialis est, debuit tali numero conformari.

FF iii

ri. In quo genere aliud exemplum ad imitandum habuit summus pontifex, postquam in. l. properandum. C. de iud. ubi tota concertationis species, & iudicialis controvērsia, tribus instantiis terminatur. Et ita etiam in. l. prima. C. de fideicom. † per triennii præstationem Imperator fideicommissum induxit, & in. l. quæcumq. C. de appo. publi. libro. x. tantum operari voluit, triennii continui solutionem, q̄ per eam voluit liberationem præcedentium annorum arguere. Ex quorum iurium exemplo, & ratione, putabat Decius, vir alicuius omnium temporum & horarum curiosissimus in. l. si certis annis. columna secunda. C. de pact. triennium istius regulæ inductum fuisse: non aut̄ pro arbitrario, & libito voluntatis papæ. Aliud est magis proximum imitationis exemplum habuit papa ad triennium statuedum, ex. l. prima. ff. de vsucap. quæ propter negligentiam, ac non petentis ius suum desidia, vsucapionē triennalem in rebus mobilibus induxit, Quarum similitudine papa ductus, voluit etiam negligentem petere beneficium suum lapsō triennio, eadem poena mulctare, silentio illi imponens, in hoc beneficia (vt opinor) rebus mobilibus comparans. Nec immerito: nam & annui redditus, qui cum persona extinguuntur, & cum ecclesiasticis beneficiis symbolum habent, appellatione mobilium continentur, vt notabiliter dicit Abb. in consil. lxxii. in. l. iiii. columna. libro secundo. limitans per hoc iura contrarium dispensantia, vt procedant quando conceduntur loco ad longissimum tempus. Ethoc etiam vltra Abb. videtur sentire Io. de Anania in. c. in ciuitate. in. xv. columna. de vsur. Sicut ergo in vsucapionibus pro rebus mobilibus datur triennium, ita papa pro possessione tuenda idem tempus iniunxit. † Et sicut etiam in. c. l. de præscrip. per triennium possidens rem ecclesiasticam, etiam cum mala fide præscribit eam: ita & possidens beneficium triennio nutus esse debet. Plura enim ad triennium magis, q̄ ad aliud tempus statuendum summum pontificē induxerunt, vt superius diximus, & etiam apparet in. c. sua nobis. cum sequen. de appella. vbi papa omnem grauaminis querelam sub tribus tantum appellationum gradibus conclusit. Et in. c. contingit. el. ii. de sen. excō. iudicialem monitionem tribus quoq; terminis voluit esse contentam: quod etiam in denunciatione canonica, seu euangelica seruatum legitimus. Illa enim trina etiam monitione perficitur, qua seruata reus homo iudicatur. vt in. c. nouit. de iur. Sic et veteres, hoīem tribus denunciationibus cōuictū, tribus literis indicabāt, authore Suida. † Nam cum volebant hominem malum significare, scribebant vnum Cappam: cum vero peiorem, duo: cum pessimum, tria habere Cappas dixerūt. Ex quo, prouerbio peruenit, vt id obiter dicamus, compositum puto hoc nomen fur, cum ministerio trium literarum. Vnde merito ille titulus trium etiam dictionum, ff. nauar. caupo. stabularii, originem accepit: quando & hoc personarum genus multis in locis taxatur, & furibus omnino acquiratur, ut patet in. l. i. in prin. eo. tit. ibi ne materia detur cū furibus coeundi. &c. & in. l. & ita. §. sed si totam. eo. tit. ibi prætor curam agere reprinendæ improbitatis horum hominum &c. & alibi sepe. Inde euenit, q̄ pro pessimo homine, tribus Cappis digno, anti qui intelligebant Cretensem, Cilicam, Cappadocam: qui singularis fuisse improbitatis memorantur. Quod quidem genus hominum, prout de malo teste dicimus, tribus personis est obnoxium, deo, iudici, & parti, vt in. c. i. de crimine falsi. Sic etiam aduocato malo ad se corrigendum de errore suo, tres illi dies præfiniuntur, in. l. si. C. de errore aduoca. sicut reculant iudicem tres etiam dies assignantur, in. l. si. C. de iudi. Et in summa totum ius civile, quod in tres distributum est partes, ut dicit tex. in. §. si. in. l. de iure na. Totū etiam pontificium ius, numeris ternariis est referunt. † Iuxta quem numerum, non absque summa ratione, tempora in præteritum, præsens, & futurum distinxit Deus. Neq; aliquis ex numeris tam frequenter in diuinis, & humanis actibus commendatus fuit, aut speciali prærogatiua numerus, sicut ternarius. Cum igitur regula ista iudicialis sit, papa frequentiam secutus, voluit eam triennii possessione magis q̄ alterius temporis esse contentam. Plura alia exempla numeri ternarii, quibus papa ad hūc potius ternarium, q̄ alium numerum deligendum potuit moueri, contexere possem, quæ ne in re tam leui tempus conteram, recensere desinam: vt obiter omitam, quæ in sacris literis de isto numero, Augustinus, Hieronymus, & Ambrosius variis in locis tradiderunt, quos late Paulus Forosempnonien. episcopus, & Io. Faber in illis tract. quos de triduo Christi scripserunt, & Iodocus Clichthoneus in libello, qui de mystica numerorum ratione inscribitur, referunt, cum sexcentis aliis locis, quos accurate in hac materia Guliel. Benedictus, in copiosa repeti. c. Raynucius. de testa. fol. xv. congegit, quæ omnia huc pertinent, vt dicamus papam non tam arbitrio suo, & casti fortuito, vt quidam

(ut quidā voluerunt) ad triennium constituendum: sed potius ratione certa, & exemplo clarissimo, sacrarumq; legū imitatione digna motū fuisse, quæ in similibus casibus hoc numerum, magis q̄ alio, tanq̄ omnium perfectissimo vsq; fuerūt. Et secundū istius rationes enarratum ista iura in. c. si seruus. el. secundo. l. iiii. distinct. & in. c. si quis. xvi. q. si. que hunc numerum ternarium in diuersis aliis casibus amplexa fuerunt. Et certe si triennium hūc constitutū vsucapionē comparemus: proculdubio iudicabimus summum Pontificem, non fortuito, sed rationabiliter ad hoc triennium statuendum motum fuisse. Nam in vsucapione rerum mobilium, quarum vsum quotidianum habemus, ideo triennium magis, q̄ decennium constitutum fuit, vt homines ad repetendum tales res ad vsum vitæ necessarias, celerius arētarentur: quæ ex vsu quotidiano occupatoris dissipari, atq; omnino possent deteriores fieri, vsuq; consumi. † Nam mobilia pro maiore parte per triennium consumi præsumunt, iuxta glo. notabilem in. l. i. C. si aduer. vsuc. & glo. penult. in. l. si. C. in quib. cau. in integ. rest. non est neces. quæ ad hoc Alexan. adducit in. l. interdum. ff. de condi. indeb. in secunda addi. ad Bar. Neq; iuris conditor breuius tempus triennio hoc casu statuere potuit, propter totidem gradus appellationum, quæ reis condemnatis ad se defendendum a lege conceduntur, ob quam causam tres instantiæ iudicii in dicta. l. properandū. C. de iudic. statute fuerunt. Et infra idem tempus summus Pontifex conueniens putauit, etiam beneficiatos beneficia eorum occupata repetere debere: quorum etiam beneficiorum, sicut & rerum mobilium, vsum tantum habemus, qui quotidie consumitur. Apparet igitur ex omnibus prædictis, summum Pontificem optima ratione, & digna tot legum imitatione motum fuisse: Nam, vt inquit Cicero, quod exemplo fit, ratione fieri putatur. Sed de iis satis.

Quæstio Secunda.

SECUNDO Quæro, † iuxta illud verbum ibi, quodd si quicumque, &c. num̄ fendant?

RESOLVTIO. Ista quæstio heri tertia mensis Iunii M. D. xxx. in Rota proposita fuit, in causa Legionē. corā R. P. D. Petro Vortio, in qua quidā ex dominis dicebāt, regulā illegitimū nō iueri, ex eo, quia verba generalia istius regulæ, de habilibus intelligi debebant, iuxta vulg. l. vt gradatim. ff. de mune. & ho. & glo. in verbo quibuscumq; §. sed hæc solennia. in. l. de verb. obliga. Quod procedit etiā, si constitutionis verba vniuersalia sint, prout hic: quia etiam dicta verba ad habilia restringuntur, vt tradit Dominus. in. c. cum in illis. §. i. colum. fin. de præben. lib. vi. cum concor. vt scribit Decius in consil. clxxi. colum. fin. † Et ita videmus, q̄ verbū quodcumq; vniuersale in. l. in traditionibus. ff. de pactis. & in. l. emācipari. ff. de adoptio. etiam ad habilia restringitur. Et regulariter in materia maxime exorbitanti, talis restrictio verborum generalium fieri debet, vt tradit Anto. de But. consil. xix. in tertia colum. Nam dictio quæcumq; simpliciter de persona loquens, de legitima, & habili intelligi debet, nisi termino communi vturq; comprehendenti addatur, vt dixit Alexan. consil. lxxx. columna fin. libro. i. Et hoc idem in regulis Cancellariæ etiam generaliter loqueribus habere locum voluit quidam doctus Moder. repetens capitulū Raynucius. fol. vii. numero. 32. de testa.

Et quod regula ista bastardos comprehendere non debeat, rationi consonū videtur: quia illegitimi omnium iurium spiritualium sunt incapaces, vt in. c. si gens Anglorum. lvi. distinct. Et huiusmodi personæ, quoad cōmodum, & honores, a iure indigni censentur, vt not. glo. in cle. prima. de baptis. & Abb. in. c. cum Vintoniensis. in. l. iiii. col. & in. c. innotuit. de electio. & in terminis reassumunt latius dicti Moder. in. d. repe. c. Raynucius. fol. vi. & Curtius junior in repe. l. admonendi. ff. de iure iuran. qui amulatione, vt creditur. Iasonis currentis materiam bastardorum ampliauit. Inde non abs re veteres Summi Pontifices diligenter curarunt, ne sacrum Cardinalium collegium hac labe pollueretur: Nam, vt refert Nicolaus de Vbaldis nostri ordinis olim insignis Auditor in tracta. successio. ab intesta. col. xlix. a Paulo II. proprio eius ore audiuisse quendam spurium per Eugenium III. ad Cardinalatum assumptum, ante receptionem pilei, quasi miraculose rebus humanis exemptum. Quod idem sanctissimum institutum in nostro sacro Auditorio Rotæ inuolabiliter seruatum fuisse satis comperum est: Nam cum idem Nicolaus apud eundem Paulum

Rota nomine supplicaret, liceret eis inquiri contra quemdam, qui ab eodem Paulo mandatum ad auditoratum habuerat, nunquid bastardus esset, Paulus libenter annuit, sub iungens, honestum esse per huiusmodi labem locum nostrum non contaminari, referens expressum dicti Cardinalis per Eugenium assumpti. Ita dicit D. Nicolaus ubi supra. Et ob eam causam Philippum Decium, alias ad auditoratum mandatum habentem exclusum loco, legimus. Cum igitur regula ista sit privilegiatiua, & favorabilis possessoribus, non videtur verisimile velle bastardos tanto favore munire, ut dicit Glosator hic.

¶ Tamen istis non obstant, maior pars dominorum conclusit contrarium, videlicet, illegitimos regula ista defendi, pro qua opt. in primis verbum quicumque, hic positum ponderabant, quod est generale, vt in c. solite, circa si. de maio. & obediē. & in c. sciant cuncti, de electio. lib. vi. & in l. quicumque. C. de ser. fug. quod verbum de sui natura includit ea, quæ alias sub simplici dispositione non comprehenderentur, vt not. glo. in clem. ii. de vita & honestate cleric. & glo. in versu. quicumque. in clem. i. de iudi. not. Abb. in c. super possessionum. in glo. de offic. deleg. & reasumit Curtius Iunior consil. primo. & Felyn. in c. postulasti. in xi. col. de rescrip. & ante ipsos Roma. consil. xxxi. visis iis, &c. Et idem Felyn. in capitu. nonnulli. in prin. in ix. colum. de rescrip. & in materia dispensationis, quæ solet esse stricti iuris, vt in cap. per venerabilem, qui filii sunt legitimi. Verbum quicumque omnia comprehendit, vt est glo. in extraug. execrabilis quæ allegat cle. si Romanus de prebend. fac. tex. & glo. in clem. prima. in si. de re iudi. quam ad hoc notat Oldra. consil. cccxvii. attentio, &c. cum similibus.

¶ Hinc est, quod licet dispensatus ad beneficia non possit habere dignitatem, vbi tamen fuisset dispensatus ad quæcumque beneficia, talis dispensatio dignitates comprehenderet, ratione illius dictionis quæcumque, vt dicit Rota, de filiis presby. ii. in no. & iii. de offic. ordi. in antiquis. sequuntur Moder. in tract. de benefic. in tertia. q. prime partis. colum. v. Et ista decisio procedit etiam si cum dictione quæcumque, coniungeretur dicitio alia, quæ solet esse restrictiua similitum, Prout in simili casu in vna Preceptoraria Barchinonens. coram D. Paulo Capisucco fuit in Rota iudicatum per dominos nona Ianuarii M. D. xxxi. Nam in d. causa dubitabatur, nunquid in facultate concessa nuncio Vasconens. ad beneficia, & præstimoniam, & alia quæcumque, &c. includerentur dignitates, & vna pars Dominorum dicebat, quod sic. Ponderando dictionem quæcumque, esse vniuersalem, per iura superioris allegata, & ea, quæ dicit Felyn. in c. de quarta. de præscriptio. in. iiii. colum. vbi dicit, quod licet appellatio ne beneficii non veniant hospitalia, clem. per literas. de prebend. facta tamen, nisi sit dicitio quæcumque, & idem de præstimoniam dicitur in glo. quod eumque. in clem. ii. de vita, & honestate cleric. Alia vero pars Dominorum tenebat contrarium ex quo potestas nuncii erat odiosa in præiudicium ordinariæ potestatis, vt dicit Abb. in capitulo si quis contra clericum. de foro competenti. Et ideo illa verba quæcumque, debebant restringi ad habilia, & expressa, non ad ea, quæ sunt speciali nota digna, vt dicit Domini. post Pet. de Ancha. in c. secundo. de preben. lib. vi. & Philip. Perusinus in c. ad hoc. circa si de appell. cum concord. vt late scribit Socin. in consil. cclx. In causa Naneten. in ix. colum. Item, quia dicitio alia, in dicta facultate nuncii posita, restringebat terminum generis ad expressa, iuxta ea, quæ dicit Oldra. consil. viii. & cclxxvii. & Roma. consil. xlii. & xliii. circa finem. & xcii. & Cal. consil. secundo. circa si. tit. de arbit. cum concord. vt per Ias. in l. quæcumque. in primo notabili. C. qui admittit.

¶ Tandem istis non obstantibus Rota post longam disputationem, uno excepto, tenuit, contrarium, videlicet, in dicta facultate nuncii comprehendendi dignitates propter generalitatem dictionis quæcumque, ponderata superius. Nec obstant dicitio alia, adiuncta termino vniuersali, quia illa non restringebat generalitatem verbi quæcumque, vt est de hoc glo. notabilis. in verbo quamuis. in clem. prima. de re iudi. quæ probat, iuncto tex. & verba ista, uel alia quæuis causa includere maiora expressis, pro qua plura adducit And. sic. in l. prima. §. si. in. iij. colum. ff. de verb. oblig. & in reper. l. cum acutissimi. in. xlii. col. C. de fideicommissis. Cum aliis adductis per Moder. lusitanos in l. fundū. col. xx. ff. de reb. dub. qui respondet ad contraria, cum quibus concordat Alexan. in consil. xi. viso. in. iiii. colum. & in consilio. clv. visis, & accurate. in secunda colum. uol. ii. Et ita in dicta causa Barchinonens. conclusum fuit per omnes dominos, & iudicatum dicta die. ix. Ianuarii in fauorem Iacobi Paratage magistri domus Cardinalis de Cæsarinis, contra Antonium Carreras. Quæ omnia conferendo ad casum nostrum reddunt decisionem claram, & expeditam, videlicet, quod generalitas

neralitas istius uerbi quicumque, positi in tex. comprehendit illegitimum, præsertim cum regula ista tantum excipiat duo genera personarum inhabilium, videlicet, simoniacum, & intrusum in beneficio reseruat, ergo in aliis manet regula firma. ¶ Non obstat, quod verba generalia debent intelligi de personis habilibus, quia ultra responsiones, quæ possunt colligi ex limitationibus traditis per Ias. in l. fideiussor. §. prætor. ff. qui sat. cog. de quibus late scripti in §. in personā. insti. de actio. limitatur illa regula non habere locum quando lex loquitur taxatiue excipiens duo genera personarum, vt hic, quia tunc casus non excepti comprehenduntur sub regula. vt in c. ii. ubi Abb. de coniug. lepro. Vel secundo negari potest illegitimum triennio possidentem inhabilem esse, vt exceptione istius regulæ priuari debeat, cū sit quedam defensio, & sicut uidemus in excommunicato, qui licet ad iudicia inhabilis iudicetur, non tamen illi excipienda facultas denegatur, vt in cap. cum inter. de exceptione. Cum igitur ista regula non det, nisi merā exceptionem possessori, poterit ea illegitimus uti, qui non videtur tam odiosus, quantum excommunicatus, qui contrahere, & possidere potest. c. veritatis. de dolo, & conu. præsertim, quia hoc casu, ex quo per triennium a superiore est toleratus, præsumitur dispensatus, iuxta ea, quæ tradit Pet. de Ancha. in consil. cxvii. cum materia. c. ordinarii. de offic. ordi. lib. vi. Vel tertio respondetur, quod dispositio istius regulæ, quia emanauit ad extinguendas lites, vt patet in si. tex. cōcernit bonum publicum, vt in l. i. ff. de vsucap. & in l. properandum. C. de iudic. sed ubi agitur de utilitate publica lex non recipit restrictionem de habilitate personarum, vt dicit Bar. in l. si quis in graui. §. vtrum. per illū tex. ff. ad sillenia. Et ita in indiuiduo super hoc puncto iudicauit Rota in vna Regiensi. parochialium coram me ponderando casus exceptos in regula. Et hanc eandem opi. hodie quæ numeratur. xxiii. Ianuarii M. D. xxxviii. in vna Romana parochialis Sancti Pauli, & Cæsarei coram D. Raynaldo Petruccio omnes domini tenuerunt.

Quæstio Tertia.

TERTIO Quæro, an regula ista defendat feminam possidentem dignitatem, vel administrationem?

RESOLVTIO. Videtur, quod sic, quia verbum quicumque, positum in tex. comprehendit feminam. l. i. ff. de verb. signi. Contrarium videtur tenere Glosator hic in. ii. colum. dum vult, quod ista verba intelligantur de habilibus, & ideo laicus, & mulier possidentes non iurantur ista regula, faciunt ea, quæ idem Glosator dicit in regula secunda. in si. supra eo.

¶ Quod dicendum? Pro resolutione istius articuli distingui potest hoc modo, videlicet, quod aut dignitas conceditur per papam feminæ in titulum, vel administrationem, vt in abbatissa, vel priorissa perpetua, quod potest facere papa, & tunc putare regulam habere locum cū in istis eadem ratio defensionis militet, alias secus, & hoc in specie tenet Glosator concilio Basilien. tit. de pacifi. possessoribus. faciunt ea, quæ in simili dixi in regula de infirmis resignanti. in. vi. q.

Quæstio Quarta.

QUARTO Quæro, si ibi, beneficia qualiacumque sint, &c. an sub istis verbis regula comprehendatur feudum ecclesiasticum?

RESOLVTIO. Videtur dicendum, quod sic, quia feudum dicitur beneficium. c. primo. §. in primis. quib. cau. seu. admit. & notat Petrus de Ancha. in regula beneficium. in prima quæstione. de reg. iur. libro. vi. & Iason in repe. l. re coniuncti. nume. cccxvii. ff. de legatis. iij. vbi etiam probat, quod feudum est mera gratia. Et in materia favorabili possessoribus, de qua ista regula loquitur, appellatione beneficii feudum comprehenditur, vt dicit Moder. in præiudici feudorum. Hinc est, quod in generali facultate dispensandi ad beneficia curata, & non curata feudum includitur, vt per plures rationes probat Decius in consilio. lxxvi. licet in casu proposito, &c.

¶ Breuius prædictis non obstantibus contrarium est concludendum, ex eo, quod quia licet in materia proportionabili defendi posset, appellatione beneficii feudum comprehendere, vbi vero verba, uel subiecta materia repugnant, contrarium est dicendum, ut Præp. dixit in c. per venerabilem. colum. xc. qui filii sunt legitimi. Sed clarum est, quod verba istius regulæ, quæ de collatione, institutione, vel presentatione, loquitur, non adaptantur ad inuestituram seu

di, quæ per istos modos non conferuntur. Igitur dispositio ista in eo, non habet locum, præsertim, quia casus hic excepti in regula, videlicet, de reservatione in corpore iuris clausa, & de beneficio simoniaci possessio, nullatenus feudo conueniunt, sed solum beneficiis ecclesiasticis, quæ a feudo differunt, adaptantur. ¶ Concludendum est igitur regulam in feudis locum non habere, præsertim quia in veris beneficiis ecclesiasticis est aliquid specialitatis annexum, quod non est in feudo, & in beneficiis quatuor requiruntur, quoad hoc, vt beneficium ecclesiasticum dicantur, quæ a feudis sunt multum aliena, vt tradit Pet. de Ancha. in cap. primo. q. prima. de regu. iur. libro. vi. Sequitur Decius in rubrica de rescrip. Quæ omnia a natura feudi extranea videntur, prout etiam Moder. declarat in tract. beneficii. in prima parte. Dicitio igitur qualiacumq; hic posita, recipiet distinctionem secundum subiectam materiam, prout in l. quæsitum. §. i. ff. de leg. iiii. cum vulg.

Quæstio Quinta.

QUINTO Quæro, & an regula ista de trienniali habeat locum in beneficiis commendatis perpetuo secundum stilum nostri temporis?

SOLVTIO. Licet in pluribus regulis istius tractatus disputatus sit iste articulus, adeo, q; videbatur sufficere, iam dicta, Nihilominus quia materia iuris cõditio semper in infinitum decurrit, & nouas quotidie deproperat adere formas, vt dicit imperator in. l. iiii. C. de vere. iur. enu. oportet nouis, & emergentibus casibus, nouas etiam accommodare definitiones, præsertim in hac quæstione. In qua maior in Rota suborta est difficultas, q; fuerit super quavis alia. q. istius tractatus, & ideo eam latius attingam, non repetitis hic motiuis super ista eadem. q. in aliis regulis iam dictis ne fastidio sui studiosis, præsertim occupatis. Dico igitur circa istum articulum varias fuisse antiquorum, & modernorum dominorum sententias: Nam quidam ex antiquis tenuerunt regulam istam habere locum in cõmendis perpetuis, Et hoc tenuit in specie Glosator concilii Basiliensi, quod habetur in pragmatica Franciæ sub titulo de pacifi. possessio. in verbo titulum, motus ex eo, quia in perpetuis cõmendis militat eadem ratio, quæ in aliis titulis. ¶ Et quia cõmendat secundum docto. in. c. nemo. de elect. lib. vi. dicitur titulus canonicus, qui sufficit ad istam regulam, vt tradit Henric. in cap. penul. colum. penul. de verb. signi. Hæc ille. Et cum ista opi. transierit quidam Moder. Sabineñ. in tract. commendatũ. & in quibusdam apostillis hic, qui dicunt ita se vidisse obseruari in perpetuis cõmendis, cum ibi datur vera possessio, quam considerat regulam. Et secundum istam opinio. retulit ita fuisse iudicatum temporibus suis in Rota Reuerentissimus Cardina. Simonetta, tunc Rota auditor, & sic propria eius manu ad istam regulam, & in quoddam suo repertorio adnotatum vidi, quo in loco reprehendit Dominum Melchiorrem de Baldassinis quondam aduocatum in apostillis regularum Hadriani assensentem oppositum.

¶ Contrariam vero opi. videlicet, q; ista regula non habeat locum in cõmendis perpetuis tenuerunt etiam plures excellentes viri, tam extra Rotam, quam etiam in Rota. ¶ In primis in istam opi. inclinat Glosator hic, qui dicit audiuisse ita Rotam iudicasse, Et hoc idem Bartholomæus de Doffis quondam aduocatus cõsistorialis in quibusdam apostillis manu sua scriptis refert se audiuisse a D. Vanullio Auditore Rotæ, pro ista parte pluries pronũciasse, & ita Vanullius scriptũ reliquit, Et Reuerendiss. Cardi. bo. memo. Dominicus de Iacobatis, olim Auditor Rotæ in quibusdam suis adnotationibus propria eius manu scriptis expresse affirmat suo tempore omnes dominos tenuisse, & contrarium in regula de annali. Rationem ponit, quia tunc mouebatur Rota, & quia regula ista habet verba demonstratiua tituli, vt patet ibi ex apostolica, vel ordinaria collatione, electione, seu præsentatione, & institutione, & c. quæ verba nõ adaptantur cõmendæ. Regula vero de annali titulum nõ requirit, Et ideo in cõmendis habet locum. Hæc Cardina. Idem etiam attestatur. D. Melchior de Baldassinis illorum temporũ celebris aduocatus in quibusdam suis adnotationibus ad regulas Hadriani, etiam propria eius manu scriptis, dicens, Hadrianũ papam, ideo in ista regula illa verba ex quouis titulo apostolico, & c. addidisse, ut cõmendas comprehenderet, Et per hoc dubitationem Rotæ tolleret, quam sciebat tenuisse regulam istam in cõmendis locum nõ habere. Et istam etiam opi. sequuti sunt in Cancellaria quidam Abbreviatores de Parco, inter quos fuit D. Paulus de Castello, vt refert Moder. ille Sabineñ.

Sabineñ. Aeneas de Falconibus in quadam apostilla. Et hoc etiã adnotatum reliquit summus ille vir Laurentius de Pucis Cardinalis Sanctorum quatuor, affirmans se audiuisse viua voce ab Alexandrino istam opinio. tenuisse Rotam.

¶ Itaq; ex supradictis apparet varias fuisse super hoc puncto patrum Rotæ opi. Nec mirã dum cum quælibet opi. adeo se iusto iudice tueatur, ut perspicuum sit Rotã diuersis temporibus contraria sententis recte iudicasse. Sed in hoc est discrimen, quia licet Rota olim partem negatiuam tenens iustum iudiciũ protulerit, iustius tamen modernis temporibus iudicium pronũciavit, dum tenuit regulam istam in cõmendis locum habere, ¶ non enim inconuenit vnum iudiciũ esse uno tempore iustum, & postea eius contrarium iustum, vt in. l. exigendi. C. de procur. cum cõcor. ibi in glo. positus. Et hoc malũ datum videatur mortalibus in pœnam, ut eorum opiniones secundum varietatem temporum senescant, & inter moriantur, aliaque diuersa, vel prioribus contrariæ earum loco renascantur, & deinde pubescant, talis enim est humani iuris disciplina, q; nulla in ea opinio eodem statu diu stare pot., vt dicit Imperator in. l. secunda. §. sed quia diuine. C. de vet. iur. enu. vnde merito P. Sal. dixit, Dies dici eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam, quod apparet in. l. diui. ff. de iure patro. & in sexcentis aliis iuris locis, quæ breuitatis causa omitto. Opiniones enim hominum eorum corpora sequuntur, quæ cum tempore ueterascunt, & pereunt, & sicut rerum omnium, ita quoq; & opinionum est quædam vicissitudo, cuius ratione ponit Bal. in pluribus locis, quos enumerabo. §. q. liiii. quo in loco ostendam aliquando modernã Rotã ab antiqua deuiasse, quæ omnia iustificuntur, per ea, quæ dicit tex. in capitu. non debet. de consangu. & affini.

¶ Nunc aut ad propostũ reuertamur, videmus igitur expresse Rotã aliquãdo iudicasse regulam istã non habere locum in cõmendis, vt attestati fuerunt prædicti patres superius in parte negatiua nominati. Et hoc quidem, vt diximus, iuste factum fuisse arbitror, cum non desint rationes, & autoritates summorum virorum, qui illam opi. defendant. Nam inter cetera ad tenendum istam opi. illi domini mouebantur quia regula ista requirit titulum, vt patet ibi ex apostolica, vel ordinaria collatione, & c. & tamen cõmendat non est titulus, ¶ aut si quouis modo aliquam haberet similitudinẽ tituli, ¶ non satis illa species prouidendi in antiqua ecclesia laudabatur, vt mereretur priuilegiũ istius, vel alterius regulæ, de vero titulo loquentium muniti: Nam videmus Innocen. VI. per extrauag. suam incipien. pastoris. hoc prouidendi genus per viam cõmendæ reprobasse: Nam, vt uerbis eius utar, Experiẽtia docuit, occasione cõmendatum plurimum diuinum cultum minui, animarum cura eis, quibus imminet negligi, hospitalitatem constitutam, & debitam non seruari, ruinis ædificia supponi, ipsorumq; iura in spiritualibus, & temporalibus labefactari, & c. Et eadem etiã, & deteriora cõmendarum incommoda refert Clemens. V. in extrauagan. incipien. ex superne. posita in titulo. de præbend. ex quorũ uerbis apparet cõmendatarum vsum improbatum fuisse, vt merito illi antiqui patres Rotæ noluerunt cõmendam sub hac regula cõprehendi. Non igitur est putandum Roma. Pontific. rem a tam pluribus damnatam sub regula ista includi uelle, præsertim, quia, vt dictum est, regula ista requirit titulum, & cõmendat de iure nõ est proprie titulus, vt probatur in. c. qui plures. xxi. q. i. vbi est tex. ¶ quod nemo duas ecclesias in titulum tenere potest, tamẽ bene potest vnã habere in titulum, & alteram in cõmendam. Ergo apparet manifeste cõmendam non esse titulum, & ita not. ibi glo. Vgo, & Laurentius, & idem tenuerunt Tancre. Goffre. & Bernar. in. c. si constiterit. de accusationibus. vt refert Ioan. de Fantucis, & Archi. in. d. cap. qui plures. vbi plus subdit Ioan. & Vincen. tenuisse in. c. dudum. el secundo. de electio. cõmendatarium nõ solum nullum habere titulum, sed neq; ius in beneficio cõmendato, & dicit Domi. in. c. presbyteri. in. iiii. col. xxiii. distinctio. q; cõmendatarius non est prælatus, sed quidam cõsistorius iurium ecclesiæ, vnde licet capitulum non possit conferre, & per consequens titulu dare, tamen icononum in ecclesia, & cõmendatarium ponere potest, quia hoc non est cõferre. Et idem tenet Oldra. in consil. clxxix. hinc est, q; episcopus potest illud beneficiũ cõmendatum conferre. inuito, & non vocato cõmendatario, vt dicit Lapus in. c. nemo. de electio. lib. vi. refert Fely. in. c. cum olim. in. v. colum. de maio. & obediẽt. Et ultra prædictã ¶ aliam rationem assignat glo. ii. in cap. si constiterit. de accusatio. ¶ quia cõmendatarius nõ dicitur possidere, ne habere ius in re, sicut depositarius, per iura allegata in ea, quæ late reassumit Roma. in consil. ccl. vbi latissime probat cõmendatarium non habere titulu

lum, nec ius in re sicut depositarius, & de vno ad aliud arguit idem Roma, declarans istos terminos in consil. 500. incipien. summarius. colum. prima. & q̄ commendatarius non dicatur habere titulum, nec ius aliquod in re tenet And. sicur. post Innocen. quem ibi allegat in rubrica de commodato. in fi. verbis. Ratio enim assignatur per Gemi. in consil. viii. inci. quidam Card. in. iiii. col. quia inter cōmendatariū, & ecclesiam cōmēdatā non contrahitur aliquod matrimoniū sicut contrahitur inter illum, qui habet ex collatione, quia ratione dicitur habere titulum, & ideo cōmendatarius potest ad libitum per papam remoueri, quia non est maritus ecclesie. Et istam eandem opinionē firmat Ange. in consil. xxxv. incipien. quidam nobilis. vbi post Innocen. in. c. dudum. dicit. q̄ cōmendatarius nullum ius, nec titulum habet in ecclesia. Sed est nudus minister, custos, & nudus clericus, per ea, quæ ibi adducit, & istam opi. etiam tenet Areti. in. c. si constiterit. col. fin. de accusatio. vbi tenet, q̄ cōmendatarius nō solum nō habet titulū canonicū, sed neq̄ facit fructus suos, nisi expresse illi a papa concedatur per rationes allegatas ibi per eū, & dicit Florianus in. c. que sit. de rer. permu. q̄ cōmenda non potest cū titulo permutari, quia cōmendatarius nō dicitur habere canonicum titulum, Et q̄ cōmenda non det titulum tenet etiā c̄. p̄. esse Bal. in. l. ex verbo. per illum tex. C. de fideicom. lib. sequitur Socin. in consil. xxxii. in cap. ex iis in vi. col. cū aliis concor. vt ibi per eum, idem tenet Alex. consil. xvi. visis narratis. in prima colum. lib. iiii. & Deci. consil. cxlix. eolum. iiii. Et pro ista parte facit, quod dicit Abb. in. c. illa. ne sede vac. videlicet, q̄ capitulum sede vacante non potest conferre beneficia, potest tamen commendare: apparet igitur, q̄ non habet titulum, quod etiam tenet Alexandri. post glo. in. c. sanctorum. colum. iiii. lxx. distinc. Et q̄ cōmendatarius non dicitur habere titulum, neq̄ possessionem, nec ius in re, prout alias dicebat glo. in. d. ca. si constiterit. firmat doctus quidam Moder. nomine Barthol. Cassaneus in consil. xx. in. iiii. col. † Et hoc, proce dit non solum in commenda spiritali, sed etiam temporalis, vt not. Imola in. l. hæreditas. per illum tex. ff. de hæred. institu. & idem tenet Bal. in consil. cclvi. secundum antiq. imp̄. pressio. Et ita notauit Anto. de gratianis, antiquus aduocatus consistorialis in quoddā suo indice. † Et ista opi. in ratione cōsistit, quia cōmendatarius nihil aliud est, q̄ quidam administrator bonorū ecclesie, vt patet in capitu. cum nobis. de electio. & notat Abb. in cap. querelam. eo. titu. in primo notabili. & tamen constat administratorem non habere titulū, vt dicit D. Anto. in clemen. secunda. de rescrip. in verbo electio. sequitur Nicolaus Milis in versicu. administrator. & Glosator in regula nona. in fine. Ex quibus omnibus ponit Olim Rota iuste moueri ad tenendum, regulam istam non habere locum in commendis. † Postremo pro ista opi. adducebatur una ratio, quia si consideratur uerba istius regulæ, tā illa, quæ referuntur ad papam, q̄ ad alios inferiores inuenimus, q̄ nulla possunt commenda perpetua adaptari. Nam uerba indicatiua tituli, quæ referuntur ad papam sunt illa ex apostolica collatione, uel electionis confirmatione, &c. & nulla sunt hic alia uerba indicatiua tituli, quæ papam concernant, nisi prædicta, sub quibus non est dubium, q̄ commenda non comprehenditur siue proprie, siue improprie interpretetur, quia commenda non est collatio, neq̄ confirmatio. Nec minus potest cōmenda perpetua comprehendī sub uerbis directis ordinariis duplici respectu, tū, † quia nullus ordinarius inferior a papa potest perpetuo commendare, vt in. d. c. nemo. tum etiam, quia si possent uerba hic posita non conueniunt commenda perpetua. † Sed prædictis non obstant. pars affirmatiua, videlicet, q̄ regula ista habeat locum in cōmendis perpetuis, praualluit, quā tenuit modernis temporibus Rota, ut attestatur Reuerē diffimus D. Iaco. Simonetta Card. olim auditor inter alios curiosissimus in quadam additione ad istam regulam, & in quibusdam suis relictis decisionibus, quas uidi propria eius manu scriptas, quo in loco reprehendit Dominum Melchiorē de Baldassinis aduocatum contrarium asserentem. Et ista opi. uidelicet, q̄ regula habeat locum in commendis perpetuis uidetur iustior, & aequior, quam ultra Glosatorē consil. Basiliē. sub titulo de paci. pos. in uerbo titulum. qui expresse hoc tenet, & Moder. Sabi. in tract. commendatarius. & hic in quadam apostilla, qui dicit se uidisse ita obseruari. Nouissime hoc anno M. D. xxxvii. de mense Nouembri post plures informationes, & causas propositiones idem dubiū pro ista parte determinauit Rota, licet de mense Octobri M. D. xxxii. in una Romana, coram D. Paulo Capisucco super hoc Rota dubitauerit: Nam tunc causa proposita quibusdam uidebatur partem negatiuam posse defendi: Nihil tamen illo tempore resolutiue cōclusum fuerat.

fuerat. Nunc autem iterum de mense Nouembri M. D. xxxvii. idem D. Paulus in una alia Virgellen. monasterii proposuit istud idem dubium in plena Rota, in qua post plures disputationes, & relationes tandem. xvi. & .xxvi. die eiusdem mensis Nouembri, duplicatis uotis, † omnes domini uoluerunt regulam istam in commēdis perpetuis habere locū, quā opinio. pluribus rationibus, & auctoritatibus comprobauerunt. † In primis adducebatur ratio, quia uidemus, q̄ cōmenda perpetua nostri temporis propter exuberantiam uerborū, quibus hodie conceduntur, ac licentiā, & facultatem percipienti di, & conuertendi fructus in usus proprios, sicut veri prælati faciunt, magis participat de collatione, & uero titulo, q̄ de simplici deposito. iura uero antiqua loquentia de commēdis, ideo locum in istis perpetuis non habebant, quia tēpore illorum iurum cōmenda sub ista moderna forma, qua hodie conceduntur, adhuc inuenta, nec cognita fuerant, vt late probat quidā Moder. Bartholomæus Cassaneus in quoddā suo consilio incip. anteq̄, &c. posito in cōmētariis suis cōsuetudinum Burgundiæ. fol. cccxxvii. vbi late formā perpetua commenda hodiernę discuit, quare re uera non possunt dici proprie commēda. † Et est titulus, quia commenda propria, & uera est tēporalis, quæ idē est, q̄ depositum, quod etiā est tēporale, vt dicit tex. in. l. commendate. ff. de verb. signifi. cum concor. ibi positus. Et probatur clare in. c. nemo. de electio. lib. vi. Et hoc manifeste apparet, quia cōmendatarius tēporalis non facit fructus suos, vt tradit Areti. & alii in. c. si constiterit. de accusatio. Sic neq̄ depositarius uerus non facit fructus suos, unde sicut depositarius si rei depositę ex pacto suos proprios fructus faceret, proprium nec uerum depositum dici posset: quia hoc nature depositi aduersaretur, & participaret magis de mutuo, vt probant late Moderni Mediolanē. in. l. certi conditio. §. depositi. in quatuor notabili. per illum tex. ff. si certi. peratur. & est tex. in. l. i. §. si pecunia. & ibi notat glo. ff. de pos. Sic eodem modo si cōmendatarius habet licentiam conuertendi fructus in suos proprios usus, prout faciunt hodie perpetui commēdatarii, talis cōmenda non est proprie, nec uera commenda, sed adharet magis ad naturā collationis, & ueri tituli, vt in. c. si tibi absentis. ibi, vt tuum dici ualeas. de præben. libro. vi. † Hinc est, q̄ hodie cōmenda perpetua inducunt in cōparabilitatē, vt notabiliter probant Moder. repetentes in clem. gratiæ. de rescrip. allegantes concilium Lateranē. modernum. Et hodie includuntur sub expectatiuis concessis ad beneficia uacatura, vt tenet Socin. in consilio trigēsimosecundo. in sexta colum. versicu. & per prædicta, &c. Ratio assignatur, quia licet per mortem cōmendatarii temporalis, non dicatur beneficium uacare de nouo, sed uacare eo modo, quo prius: Hoc tamen non omnino procedit in perpetua commenda, quia hodie per eam papa plene disponit de beneficio, sicut quando dat in titulum. Et ideo sicut per collationem expirat reseruatō, ita & per dationem in commendam perpetuam quæ in omnibus effectum habet tituli, vt concludunt Moder. in tract. reseruationis. in terra. q. principali. Et est decisio Rotæ. vii. de electio. in antiq. & decisio prima. de præben. in antiquioribus. Et licet D. Gaspar de Perusio episcopus Frequetinus, & doctor antiquus in tract. reseruationum. fol. v. tenuerit, expectatiuis, seu reseruationes nō capere beneficia cōmendata, per ea, quæ not. Io. And. in. c. pen. de verb. sig. † Illud procedit in beneficiis cōmendatis ad tēpus, iuxta dispositionem. c. nemo. de elec. li. vi. quia in talibus beneficiis nō datur propria, neq̄ impropria uacatio, & militant in eis omnes rationes superius scriptæ. Secus est in commēdis perpetuis nostri tēporis, quæ illis tēporibus adhuc non fuerunt sub ista forma inuenta, in quibus propter amplissimā dispositionē, quæ datur cōmendatario, & uerborum ueritatē, in eius forma positam in nihilo differunt a titulo, nisi respectu nominis, Nimirum igitur si in illis habent locum expectatiua, & regula ista, & iura omnia, de titulis loquentia. † Dicta igitur omnia doct. dicentium cōmendā non esse titulū, neq̄ tribuere possessionē, neq̄ ius etiā disponendi de fructibus, vt dicebat glo. & alii sequētes eam in. d. c. si constiterit. & aliis superius allegatis, procedunt in cōmenda temporalis in qua non datur plena dispositio, nec cōuersio fructuū in proprios usus, secus in perpetua, vt dicebat ille Moder. de Cassaneis in dicto consil. quia, vt dixi, talis cōmenda exorbitat a ueris terminis depositi, neq̄ ius etiā disponendi de fructibus, ut dicebat glo. & alii sequētes eam in. d. c. si constiterit. & reponit iu diuersam speciem, argu. c. statu. de electio. lib. vi. & .l. quæritum. §. illud. de leg. tertio. Vnde sicut in contractu emptio nis si uenderem tibi domū hoc pacto ne transferetur dominium, licet iste contractus habeat nomen emptionis, effectū tamen erit locatio, vt patet in. l. cum manu lata. §. nemo. ff. GG

Adde Jo. nō in tracta de uo nō. 3. de benef. m. 29. 92. et Jo. co. sū. in tract. benef. p. m. 7. Gomez. in fol. 45 in 12 m. 7. in c. jam. 12. de elec. 12. p. 1. Jo. de sbl. p. m. 2. q. 3. circa fine in c. de benef.

de contrah. emptio. Hoc enim non aliunde procedit, nisi, quia propter qualitatem illam do-
 minit non transferendi venditioni adiunctam propria natura contractus emptionis altera-
 tur, & in alteram speciem reponitur, verborum enim adiectio rei naturam immutat, vt in l.
 pediculis. §. labeo. ff. de auro. & argen. lega. Et eodem modo si donarem tibi vestem causa
 mortis, clarum est, qd talis donatio est de sui natura reuocabilis, quia vere ista donatio est
 causa mortis, vbi vero huic donationi, hac verba apponerentur, videlicet, qd mihi non lice-
 ret eam reuocare, tali casu, licet nomine videatur donatio causa mortis, effectu tamen erit do-
 natio inter viuos, ut est tex. in l. si alienam. in fi. & in l. vbi ita donatur. ff. de dona. cau. mor-
 tis. cum concord. vt cumulat Ferr. cautel. xxx. hoc enim regulare est in hac iuris disciplina,
 15 † qd qualitas contractus non ex similitudine nominis, sed ab ipso effectu metienda est, ut tra-
 dunt docto. in l. lucius. la prima. per illum tex. ff. de pos. facit. l. vnica. §. simili modo. C. de
 latina lib. tollen. vbi dominus nominans seruum suum filium, non propterea facit eum filium,
 quia non attenditur denominatio, sed effectus, sic in commendis perpetuis nostri temporis
 est dicendum, qd ratione perpetuitatis, & plene dispositionis fructuum participent magis de
 ueris titulis, qd commenda temporales, & hoc papa facere potest, qui potest naturam rei im-
 mutare, vt not. in cap. cum pridem. de pact. in glo. in versicu. illicite. circa fi. Et ideo poterit
 probabiliter teneri, qd commenda perpetua sit proprius, & uerus titulus. Si igitur uerus ti-
 tulus est, non erit dubium, qd sub ista regula comprehendatur. ¶ Et pro ista opi. videlicet,
 qd commenda sit uerus, & legitimus titulus, adduci potest ratio urgens: Nam ille dicitur uer-
 rus, legitimus, & canonicus titulus, qui a lege, vel ab homine potestatem habenti est inuen-
 tus, & habet speciale nomen perpetui tituli. c. i. cum ibi not. de capel. mo. lib. vi. facit tex. in
 l. legitima. & in l. iuris gentium. in princ. ff. de pact. Sed commenda nostri temporis sunt inuenite
 a canone, & a papa potestate habenti, vt patet in. c. dudum. el. ii. de elec. & in. c. qui plures. xxi.
 16 q. iii. cu. uulg. † Ergo dicitur uerus titulus canonicus, & hoc tenet Abbas in. d. ca. si consti-
 terit. colum. fi. de accusationibus. & Moder. in clem. prima. in quarta colum. de sequestr.
 possessio. & fruct. Et tenet Milis in verbo commenda. & Ioan. Baptista de Sancto Seueris
 no. in tracta. pensio. q. xvi. Et idem tenet Collectarius in capitu. fi. de filiis presby. & pro-
 bant Moder. in quadam paraphrasi ad eundem Collectarium in. d. dudum. & Archid.
 post Hostien. & Guliel. in dicto cap. nemo. & idem tenet Abb. in. c. cum olim. in penulti.
 colum. de rerum permuta. & latius Petrus de Vbaldis de Perusio, post Imol. in. v. colum.
 in cap. fi. eodem titulo. & Archidiano. in capitu. si propter. in fine. de rescrip. libro. vi. Pro
 quibus videtur tex. in. c. cum nobis olim. in fi. de electio. vt declarat Abb. in capitu. quere-
 lam. in primo notabili. eo. titu. & hoc in ratione consistit, quia inter signa veri, & legitimi ti-
 tuli est perpetuitas, & fructuum dispositio, vt habetur in. c. i. de capel. mona. lib. vi. Et not.
 Cald. in consil. xxx. tit. de prab. & not. in ca. fi. de pec. cle. & in capi. present. de offic. ordi.
 lib. vi. & tradit latius Pet. de ancha. in. c. i. eo. lib. Et tamen illa duo interueniunt in commen-
 da perpetua de perpetuitate clarum est, de dispositione fructuum etiam non est difficultas,
 cum hoc verbis latissime in forma hodierna commenda perpetua continetur, vt tradit
 Andr. Sicul. in consilio. ii. volum. secundo. Et latius Troilus de maluitis in quoddam suo
 notabili consil. posito post repeti. l. quominus. de flumi. Iaso. alias post tracta. de foribus
 eiusdem Troili, quem late refert Moder. Lambertinus in tracta. iur. patrona. fol. cxxi.
 cum concordan. traditis per Moder. Bartholo. Cassaneum in predicto consilio. Et ista
 dispositio plena fructuum, adeo competit commendatario perpetuo, quod dicit notabili-
 ter Prapostitus in capitu. primo. in sexta colum. xliiii. distinctione. quod sicut veri prelati
 habentes verum, & proprium titulum faciunt fructus suos, adeo, quod si eos consumant in
 malos usus, non teneantur ad restitutionem, per ea, quae notat Hostien. Cardina. & Imol.
 17 in capitulo finali. de pecul. clerico. † Ita & commendatarii perpetui faciunt fructus suos,
 neque ad restitutionem tenentur, quia commenda nostri temporis pro titulis habentur.
 ¶ Hinc est, qd sicut uerus Prelatus potest fructus beneficii sui locare ad plures annos, ita
 etiam & commendatarii perpetui, vt dicit Calder. in consilio. viii. titulo de locato. Et sicut
 impetrans tenetur facere mentionem de titulo suo, ita etiam de commenda, qui est uerus
 titulus, vt tradit idem Calderi. consil. vi. titulo de prabend. cum concordan. quae congerit
 quida Moder. Stephanus Beltrandus in. iii. volu. consil. nouiter impressorū consil. cxxxv.
 incip. etiam si commenda. & est regula Cancellaria. xli. quae hoc statuit.
 ¶ Ex quibus omnibus inferitur, qd dispositio loquens de titulo habet locum in commenda per-
 petua,

petua, vt tenet Domi. in consil. xvii. colum. fi. Abbas in. c. cum olim. colum. penult. de rerū
 permut. & videtur sentire Philippus Perusinus in. d. c. nemo. colum. fi. Et hoc latius probat
 Andr. Sicul. in consil. secundo. libro. ii. vbi late consuluit, qd dispositio .c. quoniam abbas.
 de offic. deleg. quae loquitur simpliciter de praelato titulari, & vero, habeat locum in com-
 mendatario, & idem tenet Decius in. d. c. quoniam. in quarta colum. versic. & ista tertia con-
 clusio. Et sequuntur Moder. Taurinens. in rubrica. ff. de offic. eius. si igitur hoc in dispositio-
 ne. d. c. quoniam. receptum est, a fortiori procedit talis interpretatio in ista regula, quae ha-
 bet aliqua verba praegnantia apta comprehendere commendam, etiam si non esset proprie ti-
 18 tulus, † vt patet in illis verbis regule, prouisio, &c. & ibi, seu quauis alia dispositio, quae ver-
 ba comprehendunt omnem speciem titulorum, vt traditur in. c. cum in illis. de praben. li. vi.
 & per glo. in clemen. fi. in versic. prouisioni. de electio. cum vulga. Nam si in. d. cap. quo-
 niam. quod loquitur in commissionibus, quae sunt stricti iuris, secundum glo. in. c. primo.
 & in. c. dispensa. & in. c. statutum. cum aliis vulga. de rescrip. lib. vi. comprehenditur com-
 mendatarius, a fortiori sub regula nostra, quae est possessoribus fauorabilis, & per conse-
 quens extendenda comprehendenda debet. Et rota ista dispositio, quae facta est circa istud du-
 bium fuit, propter regulam Innocen. quae loquitur indistincte. Sed quoad regulam Hadria-
 ni, & Pauli III. nunc feliciter regnantis, quae simul concordant, nulla esset difficultas, quod
 sub talibus regulis commenda comprehendatur, ex eo, quia habent quaedam verba, quae non
 sunt in aliis regulis praedecessorum, quae prius fuerunt posita per Hadrianum ad tollendam
 istud dubium, vt in parte negatiua dixi. Verba enim sunt ista, videlicet, ex quouis titulo apo-
 stolico, &c. quae verba comprehendunt commendam, siue illa sit proprie titulus, siue improp-
 rie, Sed quia in aliis regulis illa verba scripta non erant, ideo super hoc, scriptum fuit labo-
 ratu, vt ex superius dictis apparet. ¶ Non tamen iudicio meo erat laborandum si diligenter
 natura, & vis commenda perpetua considerata fuisset, quae multiplici ratione sub illa regu-
 la comprehendenda debuit, non solum, quia est proprie titulus canonicus, vt Moder. traditur
 19 in repe. cap. i. fol. xi. col. prima. de rerum permut. lib. vi. cum aliis superius allegatis, sed etiam
 quia, vt dixi, verba regulae hoc includunt. Hinc est, qd rare admodum dispositiones iuris in-
 ueniuntur, quae loquantur indifferenter de titulis beneficiorum, in quibus commenda per-
 petua non includatur, siue ex mente, siue ex verbis: † Nam ultra praedicta videmus tex. in
 clemen. fi. de proci. qui simpliciter loquitur de praelato per cuius obitum mandatum expis-
 rar habere locum in commendatario perpetuo secundum Zenzeli. & Imola, cum quibus
 Ioan. Franc. Paulinus quondam Rotae Auditor transire uideatur in tract. de offi. & pot. cap.
 sede vacan. in tertia. q. col. iiii. & tamen verba dictae clemen. hoc non praesecerunt, ex men-
 te tamen haec interpretario sumitur. ¶ Pari modo tex. in. c. primo. de fili. presbyte. lib. vi.
 qui dicit episcopum non posse cum illegitimo in curato beneficio dispensare, procedit etiam
 in commenda, licet uerba tex. hoc non dicant, vt firmat Collectarius in. c. fi. colum. prima.
 in fi. eo. titu. in antiq. Sic etiam tex. in. c. quatum. cum similibus. de rer. permut. dispen-
 tes permutacionem tituli fieri posse cum alio titulo habet locum de commenda ad comen-
 dam, & de commenda perpetua ad titulum, licet tex. nihil de commenda dicant, secundum
 Petr. de Perusio ibi, & in. c. fi. eodem titu. post Imol. ibi in. v. colum. & firmat latius, d. Pet.
 Andreas quondam Rotae Auditor in repe. c. i. fol. xi. in prima colum. de rer. permut. libro
 vi. ¶ Et eodem modo tex. in. ca. edoceri. de rescrip. de praelato loquens, procedit etiam in
 commendatario, vt ibi Decius dicit in finalib. verbis. ¶ Similiter est dicendum in disposi-
 tione tex. c. statutum. de rescrip. lib. vi. quae disponit causas a sede Apostolica committendas
 existentibus in dignitate, procedit etiam in commendatariis perpetuis, vt modernus stilus
 habet, & ibi latius dixi post Pet. Vercellese. & alios antiquos, pro quibus conferunt mori-
 ua Barbatia in dicto consil. ii. Et hoc tenent Moder. purpurati. in. l. i. in. xxxiii. col. ff. de
 20 offic. eius. † vbi vnum aliud inferunt, qd sicut Abbates titulares terras, & iurisdictionem ha-
 bentes dicuntur clarissimi, secundum Bal. in. l. prima. §. his canabulis. circa me. ff. de offic.
 praefec. pra. Ita & commendatarii perpetui, propter omnimodam dispositionem, quae
 hodie illis in licentis tribuitur, clarissimi dici possunt. Hinc est, qd talis commendatarius po-
 test locare bona monasterii sicut titularis, vt dicit Calderi. in consil. viii. titulo de locato.
 Non obstat, qd in illo vulgato libro stili, siue practicae Cancellariae dicatur contrarium,
 quia illud procedit in commendatario temporali, ut latius ibi dixi. ¶ Simili modo tex. in. c. ii.
 de prab. & alia iura, quae uolunt episcopum non debere aliquo ordinare, nisi habeat titulum

vnde uiuat, procedunt, & habent locum in cōmendis perpetuis, quæ appellatione tituli cōprehenduntur, ita Domi. post Lapu in. c. penul. in. ii. col. vers. quæ de habente. de tempo. ordi. lib. vi. ¶ Et etiam apparet, qd dispositio. c. cū illorū. de sent. excō. loquentis de abbata, & Priore, licet sit odiosa, procedit etiā in cōmendatario, & administratore, vt ibi sentit glo. in vers. abbate. & quitur Decius in. d. c. edoceri. in. fi. ¶ Facit etiā, quia uidemus, qd capitulū sede vacante non potest conferre beneficia, & licet possit ad tempus cōmendare, quia tunc non dicitur conferre, vt tradunt omnes in. c. ii. ne sede vacan. Non poterit tamen perpetuo cōmendare, quia talis cōmenda se habet ad instar collationis, ita dicit Prepositus in. c. presbyteri. in. ii. col. xxiii. distinct. ¶ Et idem dicimus de tex. in. cle. i. de supp. neg. pralat. quæ simpliciter loquitur de collatione faciēda per ordinarios infra sex menses, & tamen procedit etiam in cōmenda, quod est fortius, vt tradit Cardi. in. cle. quia contingit. §. vt autē. de religio. domi. sequitur Cardi. Alexandrinus in. c. si quis. col. penul. lviij. dist. ¶ Plus etiā uoluerunt aliqui, qd si cōmendatarius perpetuus moreretur in curia comprehenderetur sub dīspōsitione. c. ii. de prab. lib. vi. super quo nihil allegabo, ex eo, quia modo dubium pender corā eodem Domino Paulo in dicta causa Vrgeles. Monasterii, super quo aduocati hinc

21 inde ardentissime disputant. ¶ Et eodē modo uidemus, qd sicut per collationē papæ expirar referuatio, vt est decis. nona. & xi. de prab. in. no. & xxiii. eo. tit. in. antiq. & tenet Lapus in allegatio. cxvi. incip. Anastasius. col. penul. Sic etiā referuatio expirat per cōmendā per penū, per quā sicut per collationē uidetur extingui vacatio, secus per cōmendā tēporalē, ista est notabilis decisio in antiq. vii. titu. de elect. & prima in antiquo. tit. de praben. quæ sunt corruptæ vitio impressorū, vt apparet per rationē, quā reddat, de qua ibi uideas. ¶ Sic eodem modo uidemus, qd dispositio. c. cū apostolus. cū similib. de censibus. uolens Prælatos posse a subditis eorū exigere charitatiuū subsidiū, procedunt etiā, & habent locū in cōmendatariis perpetuis, vt probat Bartholomæus Belenzinus in trac. de chari. sub. q. vi. per Card. in. cle. fi. in. xii. q. de procur. Tempus pariter, & papyrus deficerent si singulos iuris casus de Prælati, & dignitatibus loquenti, qui habet locum in cōmendis enumerare uellē, de quibus alias quædā epilogū feci ad dictū. c. nemo. Ideo ista exempli loco sufficiēt. ¶ Ex qui bus facile quis intelligere potest, qd cōmendatarii perpetui secundū modū hodiernū, habēt eandē effigie, quoad iuris dīspōsitionē cōprehensiuā, quā habent uerū prælati titulares, licet in quibusdā differant, quæ nō officium præsentī decisioni. ¶ Et ideo nō immerito, uidemus

22 Rorant sæpissime tenuisse eandē interpretationē, quoad alias regulas: Nam regula de infirmis refug. de idiomate. de annali. de præstan. consensu cardinaliū. de publicandis resignationibus. de uerisimili notitia obitus. de non tollendo iure quæsito. & similes, procedunt in cōmendis perpetuis, vt sæpius Rota iudicauit, vt ibi dixi, non uideo igitur rationē, quare ista etiā regula, quæ est fauorabilis nō pariter habeat locū in eis. ¶ Postremo ne aliquid remaneat intactum ponamus etiā pro constanti, qd titulus cōmendæ perpetuæ non esset. ita proprius, sicut alius, cur ex similitudine rationis non debeat dispositio istius regulæ loquentis simpliciter de titulo, etiā extendi ad titulū impropriū, cum sit fauorabilis non uideo, præsertim quia in similibus casibus talis interpretatio secundum cōmunes regulas recipitur, vt pater in. c. statutu. de rescrip. lib. vi. quæ loquitur simpliciter de dignitate, & tamē doct. uoluerunt, qd extendatur ad dignitatem largo modo sumptam, vt dicit Aretin. in. consil. xxiiii. in præsentī consultatione. colū. prima. & And. sicul. in. consil. xl. lib. i. Eodem modo tex. in. c. ii. de elect. libro. vi. qui loquitur de electionibus conditionalibus habet locum in præsentationibus clericorū, licet sint inter se differētes, vt dicit Fely. in. c. inter cetera. in. iii. col. de appell. & in. c. cū Bertoldus etiā. in. iii. col. de re iudic. ¶ Et tex. in. c. auaritie. licet sit pena

23 lis extenditur ad præsentatū ministrantē, vt tenet Lapus in alleg. viii. & lae Curtius in trac. iur. patr. in vers. honorificū. in. xxxix. q. Et iudicauit Rota in una Salamandī. capellanæ corā R. P. D. Marcello. xiii. Januarii M. D. xxxiii. vt ibi latius dixi. Plura sūt iura, quæ breuiter gratia omitto, in quibus fit extēso de casu proprio ad impropriū, sub lata significatione uocabuli, iuxta uulg. l. filiū habeo. ff. ad maced. quæ si considerentur in casu nostræ regulæ non erit dubium quin idem dicendum erit, in cōmenda de qua loquimur.

¶ Sed nolo tantū inniri extensioni, quæ etiam in pœnalibus, & odiosis solet habere locū, vt exemplificat Ias. in. l. si. §. si. colum. ff. de in ius uocan. ne quærere mendicata suffragia uideamur. Sed dico hoc ex ratione, & ex mente istius regulæ hoc appetissime colligi, duplici alia ratione ultra prædictas superius adductas. ¶ Prima est, quia negari non potest, qd regula

regula ista secundum interpretationem Rotæ, & curiæ, non solum habet locū in titulo totaliter uero, sed etiam in titulo colorato, quæ extensio fuit in causa, quod priuilegium istius regulæ ad innumerabiles pœnæ casus sit dilatatum, & extensum, vt ex dictis scurru quæstionum istius commentū potest intelligi. ¶ Et tamen nemo negabit titulum cōmendæ esse titulum saltem coloratum quando cōmenda est perpetua, & conceditur ab eo, qui alia habet potestatem cōmendandi, iuxta communes regulas, de quibus in. c. cum nostris. de concess. præben. Si ita est nulla erit difficultas, quod talis cōmenda cōprehendatur sub regulā: Nam etiam illi docto. qui tenuerunt cōmendatarium non esse uerū prælatum, nec facere fructus suos non negarūt eūdem habere titulum canonici, quia hoc negare non poterant, cum sit vnus de modis prouidendi ecclesiis inueniunt a canone, Ergo erit titulus coloratus, & legitimus, vt alias est dictum. Et qd ista opi. sit uerissima uidebitur suadere, quia secūdu interpretationē Rotæ ista regula procedit in titulo præsumpto, ¶ Qui est titulus non uisibilis, nec palpabilis, nec proueniens ex prouisione alicuius ordinarij uiuentis, sed ex solo cursu temporis. x. annorum, vt in. c. illud. cum uulg. de præsump. Et de quo titulo regula ista nullā facit mentionē directē, nec indirectē. Et tamen uoluerūt doct. mini. qd ille titulus sufficiat ad producendū exceptionē istius regulæ, vt dicā latius in alia. q. Quanto igitur a fortiori habebit locū in isto titulo uisibili, & apparenti, de quo regula uideatur mentaliter, & uerbaliter cogitasse, per ea, quæ superius dicta fuerunt. Concludendū est igitur regulā habere locum isto casu. Et ita Domini istā opinio. tenuerunt, & firmarūt in prædicta causa Vrgeles. Monasterii post geminatas propositiones dic. xvi. & xxvi. Nouembris M. D. xxxvii. coram eodem Domino Paulo.

¶ Et ex istis sequitur vnum aliud ualde notabile, de quo fuit etiam factū dubium in Rota in dicta causa Vrgeles. per eundē. d. Paulū, uidelicet, qd attentō, qd cōmenda perpetua est titulus canonicus morte cōmendatarij inducitur noua vacatio, adeo, qd si cōmenda fuit facta in curia de beneficio alibi vacanti si ibi moriatur cōmendatarius dicitur ibi beneficiū vacare quoad effectū referuatiōis. c. ii. de præb. lib. vi. in quā opi. quatuor ex Dominis inclinabāt, tres uero alii tenebant contrariū, & ponderabatur dictū Lapi hoc tenentis in. d. c. nemo. & in quibusdā additio. ad Federicū in trac. permur. q. xv. & etiā illud, quod dicit Rota in antiq. vii. de elect. ¶ Quæ præsupponit per cōmendā perpetuā de sine re vacare beneficiū, vt prius, quia uidebatur iam plenum sicut per collationem non sic per cōmendā tēporalem, vt idē domini latius hoc notant in antiquo. deci. prima. de præb. Et qd tali casu cōmendā perpetua operetur eundem effectū, quæ collatio, pater, quia sicut per collationē extinguitur referuatio, vt dixi superius, ita etiā per cōmendā perpetuā, vt Moder. tradunt in trac. refer. in tertia parte. effectū. xxxi. post Soci. cōsi. xxxii. in. vi. col. & quia, vt dixi, gratia de beneficiis uacatura cōprehēdit beneficiū uacans per obitū cōmendatarij perpetui, vt Socius tradit in dicto consil. xxxii. post Roma. consil. cl. & tenet Collecta. in. c. penulti. in. i. colū. de uerb. sig. Et tamen tex. in. d. c. ii. loquitur de beneficiis uacantibus.

¶ Et ista omnia de plano procedunt, quoad superius dicta, quoad alia uero quæ concernūt statum ecclesiæ cōmendatarij non æquiparatur titulari, cum debeat subire onera, & conseruari ecclesiam in eodem statu, neq; illum mutare potest, vt dicit Abbas in. c. querelam. in primo notabili. de electio. & in. c. de monachis. de præben. ubi reprehendit Cardinales habentes ecclesias cōmendatas, qui hoc negligunt.

¶ Quæstio Sexta.

24 **S**EXTO Quæro, ¶ quia dicitur hic quæcūq; beneficia, an regula procedat in officiis? **S**OLVTIO. Si sunt officia ecclesiastica de quibus loquitur tex. in. c. cū accessisset. de consti. & in. c. consulere. de simo. Non est dubiū regulam habere locū, quia hoc uerbum beneficiū in materia fauorabili possessoribus latissime debet interpretari, prout in. c. primo. de regu. iur. lib. vi. Et ita expresse cautum de officiis huiusmodi reperitur in decreto cōcilij Basiliens. vnde originem traxit ista regula, vt sæpe dictum est. Si tamen officia essent tēporalia, licet solita dari clericis sub regula non comprehenderentur, vt dixi in regula de annali. & in regula de infirmis resignantibus, licet posset dici, qd ratione illius dictionis quæcumq; hic posita, posset includi. arg. eorum, quæ dicit Fely. in trac. quando lit. apost. col. iiii. uerū, ampliatur quarto, & quæ dixi. §. in. iiii. q.

S EPTIMO Quæro, ¶ an regula ista comprehendat hospitalia?
R ESOLVTIO. Ista quæstio sæpe tẽpore Sixti, Alexandri, & etiam tẽpore Iulii co-
 ram Alexandrino ventila fuit, in causa hospitalis Sancti Laurentii Castri noui: & fuit datũ
 dubiũ, nunquid ista regula in hospitali locum haberet. Super quo dubio scripsit quondam
 bo. mengo. Laurentius Pucius Pisis dũ cathedrã regeret, ac postea Romæ, ad quã causa di-
 cti hospitalis venit, quem per obitũ cuiusdã Simonis impetrauerat. Et hic agẽdo, ac postea
 per plures annos practicæ operã dando, post plures labores perpeffos, Cardinalis Sancto-
 rum Quatuor creatus fuit. Sic itaq; cõtra eũ apponebatur de regula ista, & inter plura mo-
 tiua, quæ breuitatis causa nõ refero, tũc fuit dictũ regulã non habere locũ in hospitali, ista
 ratione, quia omnis dispositio in dubio debet interpretari, vt potius cõcordet cum iure cõ-
 muni, q̃ sit cõtra ius cõmune, c. cũ dilectus, de cõsue. c. causam, de rescri. l. ii. C. de noxal.
 ¶ Sed de iure cõmuni appellatio beneficii non uenit hospitali, vt in clem. per literas, de
 præb. ergo nec de ista regula loquẽs simpliciter de beneficio, debet interpretari de hospitali.
 ¶ Præterea istam opi. tenet Domini Abbrenuatores de Parco: qui indifferẽter literas super
 impetrationibus hospitaliũ per trienniũ, & vltra pacifice possessorũ expediunt, Quod non
 facerent, si regula in illis locũ non haberet: Nam Cancellaria expediendo literas decernit,
 nec solet literas litigiosas expedire. Ex quo mentẽ papæ interpretari dicitur, & certũ decer-
 nere, non sub dubio. Et ideo dicimus, quod ea, quę in Cancellaria sunt, in cõsistorio Papæ
 fieri dicuntur, vt dicit decisio. cccxxii. in nouis. Ex quo igitur ibi literæ de hospitalibus etiã
 triennio possessis conceduntur, apparet manifeste, regulam locum nõ habere, & huiusmo-
 di Cancellariæ interpretatio facit stilum, ¶ pro iure habẽdum, iuxta vulg. c. q̃ graui. de cri-
 mi. fal. Et ita residet præfatus Reuerendiss. D. Card. in dictis suis allegationibus.
 ¶ Quid autem dicitur? Puro in hac materia distinguẽdos esse duos casus. Primus quando ho-
 spitalia dantur in titulum beneficii, & tunc non erit dubium regulam istam comprehendere
 re hospitalia, per ea, quæ not. in clem. quia contingit. §. vt autem, de reli. domi. & tenet Fe-
 deric. in tract. permut. q. xiiii. sequitur Deci. in rub. de rescrip. col. ff. Secundus casus quan-
 do non dantur in titulum beneficii, sed dantur ad hoc, vt eius redditus distribuãtur in vsus
 pauperum, de quibus rector tenetur reddere rationẽ, tunc procedunt allegata superius, etiã
 si regula loquatur per verba generalia quibuscunq; vt dicit glo. fi. in clem. per literas, de
 præb. Et ita pro declaratione istius regulæ in specie distinguit Glosator cõcilii Basilien-
 tit. de paci. possess. in verbo beneficium, & ante ipsum Nicolaus Milis in suo indice in ver-
 bo hospitalia, vers. antepenul. & in verbo beneficium. Sed Felyn. in. c. de quarta. in quinta
 colum. de præscrip. circa hoc videtur sentire cõtrarium, dum vult, q̃ quando dispositio iu-
 ris cõmunis, siue regularum continet materiã fauorabilem, & extẽdibilem, & loquitur per
 verba generalia, videlicet, de quibusuis beneficiis, comprehendit etiam hospitalia subiecta
 episcopo, licet solita gubernari per laicos, quia largo modo sunt beneficia, vt dicit Card. in
 clem. i. in. vii. q. de sequest. poss. Et ita dicit se pridie obtinuisse in Rota in causa propria:
 Nam Rota voluit regulam Cancellariæ, nume. 2. 4. habere locum in hospitalibus simili
 modo concessis. Ita concludit ibi Fely. licet latius super hoc diuagetur, quæ omnia qua-
 drare videntur ad istã regulam cum sit fauorabilis possessoribus, & loquatur per verba vni-
 uersalia. ¶ Tamẽ ego de isto dicto multũ dubito in primis, quia ista regula licet loquatur
 vniuersaliter de quibuscunq; beneficiis, tamen illa vniuersalitas restringi debet ad beneficia,
 quæ ex apostolica, vel ordinaria collatione, electione, & confirmatione, aut presentatio-
 ne, & institutione, obtinentur, & sic ex titulo præambulo. Sed quando hospitalia cõcedun-
 tur laicis gubernanda non dantur in titulum beneficii, sed cuiusdam administrationis tem-
 poralis, ideo regula in illis non procedit. Et licet regula. xxiiii. in huiusmodi hospitalibus
 locum habeat, secundũ quod refert Felyn. pronuntiatum fuisse, hoc ideo factum fuit,
 quia illa regula non restringit se ad certam speciem titulorum sicut ista, & ideo in ea di-
 uersa ratio concurrir, per hoc tamen generaliter inferri non debet ad alias regulas. Et per
 ista declarantur ea, quæ dicunt Moder. in tracta. beneficii. in tertia parte. quæstio. lvii. &
 in sexta quæstione primæ partis. & seq. Et redditur dubia consultatio Andr. Sicul. consil.
 lxiiii. lib. iii. qui voluit clem. literas. non habere locum in gratis fauorabiliter concessis
 non distinguendo titulum a non titulo.

O CTAVO Quæro, ¶ an regula ista habeat locum in beneficio vniro?
R ESOLVTIO. Iste casus accidit tẽpore Sixti in vna Burgen. Scholastriæ, vt
 meminit Ioan. Aloisius Tufcanus aduocatus primarius illorum tẽporum in primõ volũ
 consil. suorum, conf. incip. an constito quod dominus &c. in secundo dubio. fol. xxix. Et
 breuiter concludit, quõd regula ista locum non habeat: Nam tunc fuerant vnita quædam
 beneficia Scholastriæ ad perpetuam rei memoriã pro pueris erudiendis post obitum cu-
 iusdam Ioannis de Velsca, quæ illa possidebat. Itaq; mortuo Ioanne statim vnio fortieba-
 tur effectum, accidit, q̃ post mortem Ioannis quidam Alphonsus dicta beneficia tanquam
 vacantia impetrauit, & ea per triennium possedit, qui conuentus per Scholasticum excipit
 de ista regula, fuit dubitatum, nunquid esset exceptioni locus.
 ¶ Tota difficultas huius dubii consistit in hoc, an per obitum Ioannis dicantur beneficia
 vacare: Nam tenendo, prout verũ est, quod non vacant cum iam ipso iure reperiant vni-
 ta dignitati impetratio non valebit, nec possideri poterunt beneficia, quæ non vacant, nec
 sunt, ¶ quia per vnionem extinguitur, & suprimitur nomen, & effectus beneficii, ut tradit
 doct. in. c. cum accessissent, de const. & glo. in clem. per literas, de præben. cum concor. tra-
 ditis per Ioan. bap. de sancto Severino in tract. vnio. articulo. viii. q. xi. & seq. & quia non
 agitur amplius, ut de beneficiis, sed vt de prædio, seu proprietate, iuxta not. in clem. dispen-
 diosam. de iud. & in clem. i. de seq. poss. & fruct. ut declarat notabiliter Oldra. conf. cclvii.
 in. v. & vi. colum. Et uerba istius regulæ, quæ loquuntur in beneficiis possessis non pos-
 sent in talibus vnionibus uerificari, quia nec sunt beneficia, nec possideri possunt, cum er-
 go in illis non concurrat qualitas requisita in regula cessat eius dispositio, argu. capit. pri-
 mo. de homicid. libro sexto.
 ¶ Quod autem talia beneficia non dicantur vacare vltra prædicta, tenet etiam Ioan. And.
 in clem. i. de rescrip. & in cle. i. de sup. neg. præla. & in cle. frequens, de excess. præla. Federi-
 cus in tract. permut. q. xxxiii. & decisio in nouis. cccxxvii. Si igitur prædicta beneficia non
 vacant, nec sunt in rerum natura cum sint extincta, & totaliter suppressa possideri non pos-
 sunt, ¶ quia non entis nullæ sunt partes, vulg. l. eius. ff. si cer. pet. regula igitur ista, quæ lo-
 quitur de beneficiis possessis non habebit locum in talibus, & ita seruat cancellaria. Et istã
 opi. pro indubitata tenet hic do. Melchior aduocatus suorum tẽporum non secundus
 in quibusdam adnotationibus ad regulam Hadriani, licet ibi videatur, in vnione ad vitam
 dubitare, quæ non ita extinguit titulum, sed supprimit ad tempus, sed ergo idem dicere,
 quia respectu illius tẽporis inducitur idem effectus, & argumentum de toto ad partem,
 valet etiam respectu tẽporis, ut in. l. si cui. in prin. versiculo perinde. & ibi notat Bald. ff.
 de leg. primo. & sequitur Iaf. in. l. diuortio. §. quod in anno. in secundo notabili. ff. solut.
 ma. cum concor. ut scribit Decius in. l. cuius effectus. ff. de re. iur. & dixi in simili in. §. pena
 les numero. xv. in situ. de actio. Quicquid tamen sit in vnione perpetua hoc receptum est,
 q̃ regula ista locum non habeat, & ita in specie tenuit, & iudicauit Rota, prout manu pro-
 pria adnotauit hic D. Dominicus de Iacobatis auditor R. c. t. primarius, & postea Card.
 in quibusdam suis apostillis, quæ adhuc hodie seruantur apud Reuerendissimum Domi-
 num Christophorum Iacobatum Cardinalem eius nepotem.

N ONO Quæro, ¶ an habeat locum ista regula, in beneficio iur. pat.
R ESOLVTIO. Patet ex verbis istius regulæ, ibi, presentatione, aut presentatio-
 nis institutione. Tñ maius dubium est, si ille qui possidet trienio beneficium ex colla-
 tione ordinarij, quod prætenditur esse de iure patro, conueniatur a presentato per patro-
 num, a die notitiæ, quod fieri potest, & possessor excipiat de ista regula: tunc est dubium,
 nunquid defendat possessorem cum collatione ordinarij in beneficio, quod vere est de iure
 patronatus. Et ad hoc resolutio capi potest ex iis quę dixi in regula de annali. q. xxvii. ibi
 videndum est, ne bis idem repetatur.

DECIMO Quarto, ¶ an possidens duo beneficia curata per triennium, & sic incompa-
 patibilis, seu execrabilis, aut non promotus infra annum ad sacros ordines, iuxta .c.
 licet, & .c. commissa. de electio. lib. vi. defendantur ista regulæ
SOLVITIO. Ista duo dubia proposita sepe per me in Rota fuerunt, in causa Regien-
 Plebania, vertente inter Ludouicum de Milanesiis ex vna, & Andream de Canosia ex alia,
 Et quia sunt dubia magni momenti, super quibus vtriusque partis aduocati longo tempore
 informarunt, & illa de mandato Rotæ in punctis data fuerunt nouiter auditorandis: vide-
 licet, Dominis Hieronymo Nouato, & Petro Andream de Ripantis priori Esino, Qui su-
 per prædictis dubiis, iuxta stilum, & morem antiquum Rotæ, omnes Dominos informa-
 runt, ad effectum, vt doctrinæ periculum faciendo habiles se offenderent. Et ob eam cau-
 sam quilibet eorum dubii dati partem contrariam accepit: quorum disputatio illis inutilis
 fuit, ex eo, quia propter nouam concessionem, & concursum aliorum plurimum mandato-
 rum, alii loco eorum, de mandato papæ, ad auditoratus locum recepti fuerunt: videlicet,
 D. Raynaldus Petrutius, & D. Hieronymus Aueroldus, Itaque super isto dubio facto cal-
 culo, vltra procuratores plures, sex aduocati pro vtraque parte ista dubia disputarunt, prædi-
 ctis computatis: inter quos fuit R. D. Ioannes Paulus tunc aduocatus, & nunc dignissi-
 mus Auditor: & D. Antonius Gabrielis. Opponebat igitur in primis Ludouicus actor,
 Andream duo curata beneficia possidisse, item quod promotus infra annum ad sacros ordi-
 nes non fuerat, Andream vero de ista regula excipiebat, Ludouicus replicabat, regulam non
 tueri execrabilem, & non promotum, ex eo, quia non habebat titulum coloratum.
Dubitatū fuit quid iuris? Pro parte negatiua, v3, regulam istam execrabilem, & non pro-
 motum minime tueri: adducitur in primis decisio in puncto docti cuiusdam Glosatoris
 in commento concilii Basiliensis, inserto in pragmatica Franciæ, sub tit. de paci. possessio-
 2. concludentis execrabilem regula ista non defendi, illa ratione: quia ex quo ipso iure pri-
 uatus est titulo per .c. de multa. & extrauag. execrabilis. titulum coloratum non habet, qui
 necessarius est, quoad istam regulam, quæ expresse titulum coloratum requirit, vt apparet
 ex decreto dicti concilii Basiliensis, a quo fere ad litteram est sumpta ista regula. Adde, quod
 istam etiam opinionem defendebat Melchior de Baldassinis, aduocatus in vna Monaste-
 rien. præposituræ, coram D. Guliel. vt apparet in quoddam suo consilio. Nec obstat ei re-
 gulam istam excipere duos casus: quia respondebat regulam loqui de colorato titulo col-
 orationis, institutionis, seu confirmationis &c. Et exceptio etiam loquitur de eodem titulo co-
 lorato, secundum modos enarratos hic, qui quidem titulus in illis duobus casibus exceptis
 in regula non suffragatur, ut hic dicitur. Sed vbi daremus aliquem carere omnino titulo,
 vt execrabilis, tunc non haberet locum ista regula, quæ præsupponit tam in dicto suo, quod
 exceptione, titulum aliquem coloratum adesse.
 3. **P**reterea pro ista opi. facit, quia per acquisitionem secundi incompatibilis videtur quis
 renunciare primo, vt dicit tex. in clem. gratiæ de rescrip. Et per renunciationem perditur
 ciuilib, & naturalis possessio, vt in decis. prima. tit. de renunc. in nouis. Et dato, quod in-
 stat de facto in detentione rei, a qua non possit amoueri, nisi citatus, vt in .c. licet. de præb.
 libro sexto. Tamen ista detentio sine adminiculo non operatur aliquem effectum re-
 gula. Vnde sicut si expresse execrabilis renunciaret primum beneficium, & post renuncta-
 tionem detineret triennio idem beneficium renunciatum sine alio titulo, non haberet lo-
 cum regula, ita & in tacita renunctatione causata ex adeptione secundi incompatibilis: Nam
 inter tacitam & expressam renunctationem in beneficalibus non est differentia, vt notat
 4. **A**bb. & alii in .c. ex ore. de iis qui si. a ma. par. ca. Hæc Melchior. **A**ccedit, quia omnis
 qui est priuatus a iure, vel ab homine, ipso facto dicitur habere discoloratum titulum, vt
 late post alios probat Fely. in .c. in nostra. in .xxxvi. corr. in princip. de rescrip. Sed habens
 duo curata est huiusmodi. Igitur non debet ab ista regula defendi, quæ requirit titulum co-
 loratum. Et quod execrabilis non habeat coloratum titulum, nec coloratum possessionem, te-
 net expresse Domi. post Ioan. de Ligna. & alios in .c. licet episcopus. de præben. lib. vi. &
 in conf. lxxxvi. in ultima columna. **P**reterea pro ista opinione facit, quia licet regula ista
 excluderet contra istum possessorem omnem allegationem, nunquam tamen intelligitur exclu-
 sa allegatio inhabilitatis personæ, glo. & Bar. in .l. i. §. vnusquisque. C. de fac. sanct. eccl. & in
 l. i. §.

l. i. §. nunciatio. ff. de ope. no. num. Sed possidens duo incompatibilia effectus est inhabilis
 ad obtemperata, per extrauag. execrabilis, ergo talia beneficia censentur exclusiua a privilegio istius
 regulæ: quia ex quo non est legitima institutio, non potest dari possessio. c. i. de re. iur.
 5. lib. vi. & ista regula neminem sine possessione tuerit. **P**reterea, quia contendens se pri-
 uilegiatum ratione alicuius qualitatatis, oportet illam qualitatem probare. l. tribunus. & l.
 diuus. ff. de test. mil. cum igitur ad effectum istius regulæ requiratur possessio triennalis, ra-
 tione alicuius canonicæ institutionis, eo ipso, quod apparet abesse titulum canonicum, & sic
 deficiente illa qualitate, deficit possessio: & per consequens cessat regula. Quod autem qua-
 litas illa deficiat, apparet manifeste, quia cum ius resistat tali possessioni, talis dicitur potius
 occupator & intrusus, quod possessor. c. ad decimas. & ibi not. Lap. de rest. spolia. libro. vi. &
 Bal. in .l. i. C. de appella. & in .l. si de proprietate. C. si a non compet. iudi. Non enim iniu-
 stum, sed iustum possessorem defendunt leges, vt in .c. i. ibi, non de omni possessore, sed tan-
 tum iusto, per quos fiat inuestitura. ¶ Nam possessio nihil aliud est, quam ius insistendi rei non pro-
 hibita possideri, vt diffinitur per Bar. & communiter doct. in .l. i. ff. de acqui. poss. **N**ec
 obstat istum execrabilem habuisse titulum ab illis, qui dare poterant: quo casu dicitur titulus
 coloratus, qui sufficit ad istam regulam, iuxta vulg. dictū Host. in .c. dudum. de elect.
 & omnium in .c. cum nostris. de concess. præben. quia ad hoc respondetur, quod licet ille titulus
 esset bonus & coloratus antequam esset lapsus mensis post adeptionem secundi, vbi tamen la-
 psus est mensis, infra quem non renunciauit primum in manibus ordinarij, illi tituli reditu-
 ti sunt per extrauag. execrabilis, ad non titulum, & sic cessat qualitas tituli colorati requisi-
 ti in regula, dicitur igitur iste intrusus, ex quo scit ius ad alium pertinere, iuxta not. per Ol-
 6. drad. in consil. cxxxvi. incip. ex productis. colum. si. & tamen si recte ponderetur ista regu-
 la, excludit intrusum: Nam in illis verbis de beneficiis sic possessis, regula innuit requiri
 vna cum possessione, canonicum titulum, de quo regula in principio posuit exemplar
 7. ¶ quia dictio sic, est declaratiua, & significatiua modorum expressorum. l. gallus. in princ.
 & ibi glo. in verb. sic. ff. de liber. & post. Et per consequens dicta possessio requiritur con-
 tinuata cum titulo, vt etiam indicat dictio per, quæ perfectionem & continuationem signifi-
 cat, vulg. l. vrbana. §. pernoctare. ff. de verb. signifi. Cum igitur per incompatibilitatem
 tituli reduti sunt ad non titulum, ex illo, nec color, nec præsumptio iustitiae aut bonæ fidei po-
 tuit resultare, arg. auth. cui relictum. C. de indict. vidu. tol. **P**reterea, quia iura non de-
 fendunt expoliantem sed expoliantem, quando de defectu ipsius spoliandi constat, vt deci. xv.
 de rest. spoli. in antiq. multo minus debent defendere volentem retinere beneficia, in exclusio-
 ne boni iuris alterius non expoliantis. Et ista opi. quæ fuit etiam Glosatoris hic colum. si. se-
 quutus fuit Antonius de Capharellis, antiquus doctor, & inter aduocatos sui temporis pri-
 marius, in quoddam suo consilio reddito in causa Monasterien. decanatus, motus, inter alia,
 8. vulgari hoc motiuo, quia execrabilis est multum odiosus a iure. Et ideo vnde poenam me-
 ritur non debet privilegiari indulto istius regulæ, cum sit indignus. ¶ Et lex indignis non
 dat privilegia. l. auxilium. ff. de mino. & cap. quia frustra. de vltur. Roma. conf. cclxxv.
 Nec releuat, quod execrabilis possederit per triennium, vel decennium: nam propter hoc ma-
 gis est damnabilis, quia tanto grauiora sunt peccata, quanto diutius hominem detinent ali-
 ligatum, vt dicit tex. in .c. si. de præscrip. & .c. si. de consue. **A**ddo pro ista opi. vnū aliud,
 quia execrabilis non restituitur si spoliatur, vt dixi late in regula de annali, & est deci. cclxxi.
 in antiq. & tenet Roma. consil. dccccxcix. Et tamen si haberet coloratum titulum restitue-
 retur, vt in deci. ii. de resti. spoli. in no. cum vulga. Ad idem facit, quia beneficia vacantia
 per incompatibilitatem sunt reseruata per extrauag. execrabilis. & tamen ista regula exclu-
 dit beneficia reseruata, Nec obstat regulam nolle istum triennale molestari, & sic videtur
 omnem molestiam includere etiam illam, quæ prætextu incompatibilitatis inferitur, quia
 9. ad hoc respondetur, quod in generali exclusione molestiæ nunquam intelligitur exclusiua illa de
 qua probatio affertur incontinenti, & in promptu, vt not. Bar. in .l. iiii. §. condemnatum.
 ff. de re iudi. vbi ponit exemplum in executione trium sententiarum, contra quam licet iura in
 cle. i. de re iudi. cum aliis similibus excludant exceptiones impeditiuas executionis, vbi tamen
 probatio exceptionis offertur, incontinenti illa prohibitio non procedit, nec includit istum
 casum. Et propterea cum in casu isto incontinenti valere potest de iniusta occupatione,
 & improba possessione istius execrabilis, debet iudex talem exceptionem admittere, per
 quam appareat execrabilem dudum ante perfectum triennale possessionem caruisse titulo.

fol. 155. que
 addo fol. 577
 m. 22

& possessione beneficiorum, quæ sine canonico titulo non obtinetur, quoniam illum potius fuisse solum, occupatorem, & latronem, qui fructus incompatibilium sine dispensatione percipit, ut dicitur in c. dudum, de secundo, de electio. Præterea non debet plus operari dispositio istius regulæ, quæ voluntas papæ, argum. c. proposuit, de concess. præbende.

10 Sed papa etiam sciens conferendo alicui incompatible non censetur, cum illo dispensare in dubio, nisi expresse dicat, ut tradunt omnes in capitulo de multa, de præbend. & in extrag. execrabilis, co. tit. per rationes de quibus ibi. Ergo nec ista regula censetur inducere dispensationem, cum hoc in ea non caueatur, & in dubio dispensatio non præsumitur, interpretanda est igitur ista regula in dubio secundum mentem disponens, arg. c. cam. de ret. cu. vulg. Videtur enim hoc casu conditorem istius regulæ se conformari voluisse iuri communi quoniam fieri potest, c. cum dilectus, de consue. & propterea exegisse hic titulum, quia alias iure communi in trienniali prescriptione titulus requiritur, l. ii. ff. de v. s. & xvi. q. iii. in summa. Præterea, quia ista regula in impetrantibus beneficia per vacationem alterius personæ, quæ possidentis, Sed casus noster imperatio fit propter delictum personæ possessoris, & agitur ad priuationem, quo casu videtur regulam non habere locum, ut latius dixi in regula de annali, q. xlii. Et ideo cum isti casus sint diuersi regula loquens in vno non habet locum in alio, vulg. c. susceptum, de rescrip. lib. vi. pro quo beneficium consil. Petri de anchara, c. cxviii. in princ. dum loquitur de impetratione beneficii ob non promotionem etiam post pacificam possessionem. ¶ Nec obstat, quod regula ista excipiat duos casus, quia casus excepti non excludunt extensionem aliorum similium casuum, vulg. l. ob es. C. de præ. mino.

11 Istis tamen non obstantibus contrariam opinionem, quæ est verior per plura dicta docto. & rationes tenuit Rota: Nam in primis istam opi. tenet Glosator hic, fo. iii. quæ dicit regulam habere locum in priuato ipso iure, vel per sententiam, arg. l. in rebus, §. si. cum. l. sed si manente, ff. de præca. Et hoc idem videtur sentire in columna fin. nihil aliud allegans.

¶ Et principalis ratio istius decisionis consistit in hoc, quia text. istius regulæ tantum excipit duos casus, in quibus papa discolorat titulum, & disponit regulam non habere locum, ergo in aliis casibus non exceptis regula manet firma, quia exceptio firmat regulam in non exceptuatis, vulg. l. nam quod liquide, ff. de penu. le.

¶ Secundo principaliter pro ista opi. facit, quod dicit Fely. in c. sicut, in xvi. colum. vers. quinto aduerte, de re iud. Dum considerat, quod ratio, quæ in vno beneficio militat ad dicendum per triennem possessionem præsumi titulum habilem, procedit etiam in duobus beneficiis, arg. l. singularia, ff. si cer. pet. Nam tali casu sufficit execrabili possessori tantum aliquid legare aliquam causam ad colorandum titulum, pura dispensationem, licet eam non probet, ut notabiliter dicit Card. in c. cum nostris, de concess. præben. ¶ Præsertim quando diu quis possedit, quia tali casu incompatibilis præsumitur dispensatus, per ea, quæ Pet. de ancha. tradit in consi. cxvii. Per quod ita tenuit Rota in ista eadem causa tunc pendente coram R. P. D. Marcello Crescètio de anno M. D. xxxiii. attenta possessione dicti Andrea diuturna, quæ hodie propter breuem hominem vitam posset ad triennium reduci virtute istius regulæ, sicut de allegatione Lapi. lxxxix. sepe tenuit Rota, ut meminit D. Guliel. Cassiodorus in collectaneis decisionum. Et isto casu bene quadrat dictum Card. in d. c. cum nostris, uide licet, quod sufficit allegare dispensationem ad colorandum titulum. Et ultra prædicta, quod execrabilis defendatur exceptione istius regulæ tener idem D. Guliel. Cassiodorus, in discursu cuiusdam decisionis istius regulæ, & in alia super regula de annali. Pro qua opi. vterius facit, quia regula ista iudicatur fauorabilis, aut ex eo, quod per eam lites dirimuntur, ut patet in fine regulæ, ibi, antiquas lites penitus extinguentes &c. quæ quidem ratio a iure communi ampliat, & fauetur, ut in c. finem litibus, & in l. properandum, cum aliis uulgatis, vel quia lites dirimere respicit rem publicam, quo casu sub huiusmodi regula etiam generaliter loquente inhabiles comprehendunt, iuxta doctri. Bar. in l. si quis in graui, §. vtrū, verbi quod, ff. ad sil. cum concor. ut scripsi in §. in personâ, in xi. & xii. col. in fin. de actio.

12 Aut quia regula ista sequitur mentem, & intentionem legis primæ, ff. de v. s. cap. ne domini rerum sint incerto, & sic certum denunt retores, & beneficiarij, qui cultum vineæ domini magis proprie, & accurate respiciant, ut quæ sit, large erit interpretanda, iuxta l. cum quidam, de libe. & posthu. & c. odia, de re. iur. lib. vi. cum igitur in ista regula duo tantum casus excipiantur, qui sint grauioribus ceteris, quibus nec execrabilis, nec qui non est promotus assimilantur, nec equiparantur. Ergo in aliis non exceptis late est interpretanda. ¶ Hoc enim

enim sic demonstratur: Nam casus simoniæ hic exceptus superat omnes alios, prout dicitur in c. tanta, de simonia. Ergo execrabilis & non promotus, quæ sunt crimina inferiora remanent sub regula.

¶ Secundus casus exceptus de intruso in beneficio reseruato est etiam in iure multum odiosus, 14 adeo, quod si talis intrusus spoliatur non restituitur, ut patet in decisione, xvi. in no. Et tamen execrabilis, licet sit criminosis, restitui debet si expolietur, non obstant, prædictis, ut statim probabitur. Ex istis igitur apparet exceptionem duorum casuum expressorum hic in regula implicare regulam habere locum in omnibus aliis criminosis non exceptis, & a iure priuatis, inter quos facilis execrabilis, & non promotus comprehendi debent, qui licet a iure sint priuati titulo, quandoque tamen plenum titulum habuerunt, arg. l. si. ff. de decu. & qui nisi sint notorii, vel lata sit sententia priuationis contra eos dicuntur habere titulum putatiuum, vel coloratum, ut dicunt Abbas, & alij in c. nisi cum pridem, in secunda columna, versiculo, conclude mentem glo. de renuncia. Nec obstat, quod exceptio non excludit casus similes, ut dicebatur, quia isti non sunt casus similes exceptis, & in odiosis exceptio non recipit extensionem, ut in c. ii. de coniug. lep. & c. quemadmodum, de iur. iur. Et not. Bar. in l. i. col. i. ff. si quis ius di. non ob. & in l. i. eum, §. iniuriarum, ff. si quis cau. Fely. in c. cum inter, col. vi. de re iudic. vel si sunt similes, alia tamen ratione sub exceptione comprehendendi non possunt, ut dicam statim post in vers. Nec obstat, quod casus & c. Præterea quia in decreto concilij Basiliensis a quo ista regula ortum habuit, excipitur ius nouiter impetratum. Et hoc quod contra execrabilem, & non promotum deducitur, non est ius antiquum, sed nouum, igitur & c. Præterea quia actor per viam exceptionis excludens a priuilegio istius regulæ execrabilem dicitur quodammodo agere, & id intendere, ut tanquam indignus priuatur, hoc autem peccatorium concernit, cum tamen regula ad possessorium respiciat, & ista sunt diuersa, vulg. §. nihil commune, de acqui. poss. Præterea quia ista regula inducit presumptionem iuris, & de iure, quod e. eo patet, quia annullat prouisiones, & extinguit lites super hoc figendo, pedes, iuxta tradita per Abbatem in capitulo is qui fidem, de sponsa. Præterea nam 15 ex eo, regula defendit inhabiles ab impetrantibus, quod quia ordinarii habent facultatem, non obstant, trienniali possessione requirere titulum a possidentibus, ut tradit Fely. post alios in capitulo illud, de præsump. & in capi. sicut, in xvi. col. de re iudic. & latius in c. licet, de simo. & est text. in d. concilio Basiliensis, donec igitur ab ordinariis non inquiruntur, debent esse tuti ab impetrantibus. ¶ Et tenendo istam opinionem, non obstant ea, quæ pro contraria parte adducta fuerunt. Primo, quod priuati ipso iure non habeant coloratum titulum, quia respondetur illud procedere quoad casus in quibus de iure communi requiritur color tituli, secus vero quoad effectum istius regulæ, quæ disponit omnem titulum esse coloratum habitum ab eo, qui alias conferendi habet facultatem, secundum modos hic scripsit, exceptis duobus casibus exceptuatis, & hoc esse rationale in terminis istius regulæ, manifeste ostenditur, quod quia si iura communia non assistunt execrabili, vel alteri priuato a iure, vel ab homine, nec eos coloratum titulum habere volunt, hoc ideo inductum fuit, quia illi inhabiles in casibus prædictis iuris communis repelluntur, ut actores, qui in iudicio super canonizatione tituli a iure reprobatu contendunt, & ad hoc, ut beneficium illis ad iudicetur, & sic de lucro captando agunt, nimirum igitur si sine titulo canonico saltem colorato tales inhabiles ipso iure priuati non audiuntur, ut in c. i. de eo qui mit. in poss. ca. rei seruan. lib. vi. cum similibus. Et tradit Imol. in c. in literis, de resti. spoli. Regula vero ista procedit in reo excipiente, & se in sola possessione defendente, cui regula ista exceptio nem duntaxat, & non titulum concedit, secundum interpretationem Rotæ, de qua meminit Fely. in c. sicut, colum. xv. de re iudic. & Glosator hic fol. iii. & sic inter ius commune, & regulam istam, quoad hoc est longa differentia, & propterea fauorabiliora sunt iura reis, quam actoribus, vulg. l. fauorabiliore, ff. de re. iur. & l. Arrianus, ff. de actio. & oblig. & c. cum sint, de re. iur. lib. vi. unde quælibet etiam iniusta causa excusabit execrabilem reum, & possessorem, ut no. Dom. in c. non potest, de præben. lib. vi. quæ forte actorem non excusaret. Inde euenit, quod dispensatio inualida sufficit ad excusandum execrabilem possessorem, ut tra 17 dit Specul. titulo de dispensa. §. videndum, versiculo porro. ¶ Et iste fauor reis non solum a iure communi præstat in prædictis casibus, sed etiam ab stilo Rotæ in aliis, quod pluribus: Nam secundum stilum contra reum citatum, & contumacem in causis ultra montes Rota non solet pronuciare in prima instantia, nisi elapsis quinque, vel sex mensibus in Citramon

tanis uero post sexaginta dies, sed ubi actor, qui commisit causam contumaciter abest, prædictus fauor non attenditur, sed infra prædictum tempus vix lapsis duobus mensibus in fauorē rei pronunciat, Vt cōclūit Rota in una Toletana canonicatus, & præben. coram R. D. Ioan. Paulo .v. Julii M. D. xxxviii. quo die ipse idem in. d. causa contra actorem contumacem in fauorem rei pronūciavit, cum tamē causa prædicta fuisset cōmissa. vii. die Maii eiusdem anni, folct. n. saxe Rota in pluribus iuris articulis magis reis. q̄ actoribus fauere.

¶ Nec obstat, q̄ casus hic excepti extendi debēt ad casus similes, iuxta vulga. l. ob es. alleg. quia illud est uerum quando statutum, vel regula continet materiā iuris, secus quādo statutum, vel regula disponunt contra, vel præter ius, quia tunc casus excepti non extenduntur ad similes, Ita notabiliter limitat Abb. in. c. ad audientiam, in primo notabili. de cle. non re sident. Cum igitur regula ista sit contra ius in quantum inducit præscriptionē triennalem in beneficiis, vel saltem sit præter ius, ut de se patet, merito est dicendum casus exceptos in ea non recipere extensionē ad alios casus similes, Itaq̄ casus noster execrabilitatis manebit sub regula. Et propterea non ab re dicebat Card. in. d. c. cum nostris, sufficere execrabili dispensationem allegare. Præsertim quando triennium possedit, ex qua quidem possessione triennii uideatur hodie induci præsumptio dispensationis, sicut olim ex decenniali inducebatur, iuxta dictum Pet. de anchara. in. d. consil. cxvii. ¶ Itaq̄ hodie possessio triennalis potest dici diuina, ut declarat Fely. in. c. licet heli. columna. viii. de simo. in qua præsumendum erit omnia legitime interuenisse: quia ex longo tempore præsumitur quis institutus, secundum Domi. in. c. si iudex. de sen. excom. li. vi. & sic omnia requisita concurrere, iuxta consil. Decii. cxviii. per quod in ista causa Regien. ut dixi, fuit conclusum in prima instantia, corā D. Marcello, A. Andream qui per decem annos possederat habere præsumptionem dispensationis, quoad effectum istius regulæ. Et hoc est, quod dicebat Fely. in. d. c. sicut. q̄ ratio quæ consideratur in possessione .x. annorum, militat in triennali possessione: Nam ideo in decenniali præsumitur titulus, quia episcopus qui tenetur visitare singulis annis, non tolerasset istum possidere sine titulo, quæ ratio militat in possessione triennali, propter istam regulam. Et ideo in causa prædicta Domini magis inclinatur in istam partem, uide licet, regulam istam execrabilem ueri, propter prædicta, & per rationem tex. in. c. licet episcopus, de præben. lib. vi. qui uideatur habere considerationem possessionis habitæ per execrabilem: Verum quia res adhuc magna difficultate non carebat non fuit tunc istud dubium omnino resolutum, concurrente magna contentione, & disputatione dominorum, Hodie tamen, quæ numeratur .xv. Februarii M. D. xxxv. proposita iterum causa, etiam dominorum uota se in duas æquales partes diuiserunt, & ut utar uerbis decisionis .xvi. de resti. spolia. in no. fuerunt adeo uarij, q̄ fuerunt diuisi quasi per medium: adeo, q̄ uoluerunt scire opi. mei proponentis, ut in æqualitatem induceret. ¶ Et quis de more non sit, q̄ proponentis causam, uotum proferat, quia numerum non facit, tamen uidi hoc a Rota aliquando concedi, propter difficultatem materiæ, & ut causa habeat exitum. Est uerum, q̄ in minimis arbitrariis, prout in dandis dilationibus, vel concedendis remissionis, auditores gratificationem habere solent, quibus raro ea utantur. Aliter tamen temporibus antiquis fiebat, Nā quando uaria erant uota dominorum, & æqualia, auditor proponens solebat consulere cardinales sui temporis doctos, qui propter disparitatem dubium tollebant, prout fuit factum in decis. cccc. in fi. in no. alias sub titulo de rescriptis. decis. xxv. Imo solebāt antiqui patres Rotæ, quando causa erat difficilis & dubia, non solum extra Rotam consulere Cardinales doctos, sed etiam abbreviatores, & alios doctores curiæ, prout fuit factum in casu decis. siois. cccc. lxxxiii. in no. ubi circa finē refert Cōpilator, q̄ in dicto casu abbreviatores, & doctores res extra Rotam tenuerunt opinionem cum tribus auditoribus contra maiorem partem dominorum. Et Auditor camerae consultus aliquādo tenuit opi. contra auditores Rotæ, prout ibi dicitur. Ad propositum igitur questionis redeundo, post q̄ causa pluries per innumeras informationes fuit trutinata, & sæpius in Rota proposita, acut superius dictum est uotata, non uidebatur adhuc esse digesta, ut pronunciarī super ea deberet, ex eo, quia computato uoto mei proponentis, pro ista opi. non erant nisi quinque auditores, & pro contrariis quatuor. Et uidebatur nouum, in tā magna difficultate, ex uno uoto, quod alias computari non solet, disparitatem inducere. Ideo decreuimus super eadem re melius informari. Causa igitur iterum atq̄ iterum proposita, tandem post plures disputationes, maior pars dominorum tenuit, & firmavit, execrabilem iuarii regula, præsertim in casu nostro, in quo Andreas possederat

possederat dictas parochiales plus q̄ per quindecim annos. Itaque istis fuit non solum triennium, cum titulo uero, sed etiam præsumpto præambulo decem annorum possidere. Conclusum igitur fuit, A. Andream possessorem pacificum plus q̄ triennalem, non obstante in compatibilitate duarum parochialium ista regula ueri. Ratio fuit illa, de qua superius memini, quia regula ista loquitur in reo in petito, & se defendente, iura uero communia, quæ detestantur execrabilem, loquuntur quando ipse execrabilis agit. Nimirum igitur cū sit diuersissima ratio, debeant isti casus diuerso iure censeri, ut fauorabiliores simus reis possessoribus triennalibus, q̄ actoribus. Hinc uidemus, q̄ excommunicati, ut actores in iudicio esse non possunt, tamen si conueniantur, ut rei in iudicio esse poterunt. In quo ne quæ diabolo erit deneganda defensio, ut dicit Inno. in capitulo cum inter. per illum text. de except. Et ita respondebatur ad omnia iura, quæ detestantur execrabilem: uolunt eū coloratum titulum non habere, ut procedant ad effectum agendi, secus autem, ad effectum excipiendi, cum facilius permittatur exceptio, q̄ actio, ut in capitulo primo. de rescrip. libro sexto: uel procedant in casibus dispositis per ius commune, secus est quoad istam regulam postea introductam. Et ita etiam nouissime execrabilem uer. i exceptione istius regulæ conclusit Rota, in una Zamoren. beneficiorum. corā R. P. D. Marcello Crescentio geminatis uotis, de mensibus Aprilis, & Maii M. D. XXXIX. Et sic etiam in una Lucen. de mense Iunio idem tenuit Rota, coram R. Domi. Io. Paulo. Et per hoc etiam respondebatur ad dictum Geminiani in dicto capitulo licet. & in consilio. lxxxvi. dum uoluit execrabilem nō habere titulum coloratum: Nā illud dictū procedit, nisi execrabilis per triennium possideat, quod inductum fuit per prouisionem istius regulæ. ¶ Nam ex huiusmodi triennali possessione, exceptio acquiritur, quæ licet nihil iuris possessoris tribuat, ipsum tamen defendit contra negligentem actorem post triennium molestantem.

¶ Vel secundo potest responderi, q̄ licet execrabilis non habeat bonum omnino titulum, habet tamen primum coloratum per possessionem triennii, qui sufficit quoad istam regulam, licet quoad effectum iuris communis non habeatur pro titulo, nec sufficit. Et hoc maxime procedit quando per triennalem allegatur causa, puta dispensatio, iuxta dictum Cardinales in dicto capitulo cum in nostris. & Glossatoris in pragmatica loco superius allegato. Et ita per hoc potest responderi ad aliud argumentum superius factum, uidelicet, q̄ execrabilis spoliatus non restituitur, quia non habet coloratum titulum, quia est uerum non habere titulum quoad illum effectum introductum a iure communi. Præsertim, quia illo casu execrabilis est actor, & actori execrabili non ita ius commune fauet sicut reo, ut dixi, & patet in capitulo primo. de rescrip. libro sexto, & in dicto capitulo cum inter. de except. Sed hic agitur de defendendo reo in sua possessione, merito dicta doctorum isto casu nō faciunt, ad propositum. ¶ **¶** Quinimo execrabilem agere posse spolio, multi doctores tenuerunt, ut patet in decisione tertia. in ultima additio. de resti. spoli. in no. & tenet Oldra. consilio cccxvii. Specul. titulo de petro. & posses. §. fin. Cardin. consilio. cccxvii. T. archiepiscopi. columna vltima. Et Bal. nouel. in. §. nil commune. col. xxv. in. xviii. fall. sentit. Milis in ver. beneficium quo quis. Et Anto. in capitulo sollicite. in pen. q. de resti. spolia. Præpo. in capitulo quo iure. columna tertia. octaua dist. & in decisio. parla. Tolosani decisio. xlvi. Et Abb. in capitulo in literis. columna penultima. de resti. spolia. & in disputatione incip. Ticius. columna septima. allegat optimum tex. in capitulo ex insinuatione. de procu. & sic isti uolentes restitutionem fieri præsupponunt execrabilem habere titulum saltem coloratum. Et licet super hoc in regula de annali aliter dixerim, tñ potest procedere, nisi execrabilis spoliatus triennalis sit possessor, quia tali casu potest restitutionem petere, ut opinionones concordentur, & ita etiam possunt limitari dicta per Decium in consilio. cxc. columna penultima, & fi. Et ut unico uerbo opi. contrarias ad concordiam reducantur, distinguendi sunt duo casus.

¶ Primus est quando execrabilis nullum habet titulum, sed se intrusit de facto sine alicuius prouisione in beneficiis, uel est declaratus per sententiam esse priuatum titulo, & tali casu procedit prima opi. Et ea, quæ dicebat Melchior, uidelicet, regulam nullo pacto execrabilem defendere, quæ requirit saltem coloratum titulum.

¶ Secundus casus est, quando execrabilis habet titulum, licet inualidum, vigore cuius possedit per triennium, & tali casu procedit secunda opi. quia sufficit illi habuisse titulum, ab eo, qui potestatem habuit conferendi. Vnde licet aliqua de causa inualidus fuerit, dat tamē

in dubio colorem possidendi iuxta tradita in. c. cum nostris. de concess. præben. Et ille titulus sufficit, quoad istam regulam, & quoad effectum ne spoliari possit, iuxta not. per Moder. in. l. si pacto. in. v. notabili. C. de pact. Potest etiam dici, q non valet argumentum, seu consequentia, execrabilis non restituitur, ergo non habet titulum coloratum, quia videmus, q per iurii exceptio impedit restitutionem, ex quo elidit intentionem agentis, & sic impedit processum, ut in capitulo dilecti. de fo. compe. vbi hoc tenet dominus Anto. super glo. etiam in. c. intelleximus. de iudic. Et tamen per iurios anteq priuaret, dicitur habere titulum coloratum, vt not. Inno. in capitulo cum nostris. de concess. præben. & Moder. in capitulo. ii. de rescrip. hoc tamen de periuro declarandum est singulariter, vt per Domi. in capitulo. i. in tertia columna. versu. Nota incidenter. de lit. contest. libro sexto. & diu latissima in regula de annali. in illa. q. an regula defendat homicidam, & priuandum sententia hominis. Concluserunt igitur Domini in præsent. q. iam sine dubitatione locum esse regulæ, & quod voluerunt de execrabili, idem dixerunt de possessore trienniali non promotio infra annum ad sacros ordines, iuxta. c. licet. de elect. libro sexto. Quod longe antea tenebat Rota in una Lugdunen. siue Burgen. parochia. sancti Andree, coram Reuer. D. Ioan. Clerici. xv. Maii. M. D. xxvi. in fauorem Georgii Gineti, contra Nicolaum Polliaci: quod procedit quando nulla militat præsumptio iuris contra eum. Secus si aliqua præsumptio non promotionis vrgeret, vt quia constaret de ordinibus male susceptis, quia tali casu plures ex dominijs tenuerunt non iuuari regula, sed transferri onus probandi in ipsum possessorem, per not. per Imol. in. l. in illa. ff. de verbo. obliga. facit decisio Egidii. c. liiii. Et ita heri. xxviii. Ianuarii M. D. XXXVIII. tenuerunt Domini in una Romana sancti Pauli, coram R. D. Raynaldo Perutio. Sed aduertendum, q prædicta consideratio procedit, ante triennium completum, vt in. d. causa Romana contigit. Secus tamen putarem post completum triennium pacifice, quia tali casu putarem omni casu onus probandi non promotionem, vel incompatibilitatem pertinere ad actorem, t quia triennialis possessio inducit præsumptionem iuris pro possessore, vt transferat in alium onus probandi, & hoc, quia præsumitur ordinarios visitasse subditos, & non permittere aliquem tandiu manere, sine promotione in peccato, iuxta tradita per docto. in. c. illud. de præsump. & Per. de ancha. c. si. c. vii. Nullus igitur excepto ordinario superiore, potest talem possessorem compellere post triennale possessionem, ad ostendendum titulum beneficii, vel promotionis suæ, vt not. omnes Moder. in. c. licet heli. de simo. Sed tñ prima opi. est verior, quam tenuit Rota etiam in prædicta causa Regien. Nam ibi ex quo per possessorem productum fuerat instrumentum ordinis subdiaconatus suscepti, post lapsum anni, fuimus in claro, q ante annum ordinem non susceperat, quia nemo bis ordinatur, & in claris cessauit præsumptio habilis tituli, quæ per istam regulam præsumitur. Secus tamen est in alleg. Lapi. lxxxix. quæ præsumit titulum, etiam si inutilis titulus producaur, quia præsumitur dispensatus. Et non potest titulus aliquis produci, quin semper alius & alius, & sic in infinitum habilitas in fauore possessoris mortui præsumitur. Prout de mense Decembri M. D. xxxix. bis conclusit Rota, in una Vrbeuetan. archiepiscopatibus, coram R. D. Ioan. Paulo. Postremo considerandum est, unum aliud, q prædicta omnia de execrabili dicta procedunt, quando post execrabilitatem sequitur possessio triennialis. Secus si ante possedit unum beneficiu, & post acquisitionem alterius, non sequitur trienniu, quia regula nõ iuuat. Vt tenuit Rota in vna Lucana archiepiscopatibus, coram me, de mense Dec. M. D. xxviii.

Quæstio Vndecima.

VNDECIMO Quarto, t an ista regula defendat expoliatorem possessorem, vel successorem eius habentes titulu coloratum contra spoliatum, vel successore spoliati agente spoliato, & an regula ista procedat qñ contra possessore committit causa spoliatorum tñ? **RESOLVTIO.** Istud dubiu continet in se plures articulos. Primus est qñ spoliatus agit contra spoliatorẽ possessore triennialẽ. Secundus qñ agit successor spoliati contra spoliatorẽ. Tertius est quando spoliatus agit contra successorem spoliantis triennialẽ. Quartus quando successor spoliati agit contra successorem spoliantis. **C.** Circa primum articulum, videlicet, quando spoliatus agit contra spoliatorẽ, & ille excipit de regula audiui ab aliquibus procuratoribus peritis dños auditores antiquos tenuisse regulã nõ defendere spoliatorẽ et si p mille annos possederit. Et ita in una Sclana iudicasse

iudicasse Rotam coram D. Mercurio de Vipera reuenerunt R. D. Paulus Capistuccus, & D. Berengarius Saganta antiquus, & peritus procurator, & plures alii. **C.** Tamen, vt ista difficultas clarior reddatur faciã in ea duo capita. Primum caput erit de uolento spoliatore. Secundũ de non uolento spoliatore. **C.** Circa primum mihi placet opi. ista ueretur, vt hoc modo intelligatur, videlicet, e spoliatorem uolentem regula ista non defendit. Ratio est, quia licet uolentis expoliator alias nõ habens titulum, Ex hoc solo, quod est uolentis non possit dici intrusus, vt dicit Domini. & Moder. in cap. cum qui in secundo notabili. de præben. libro sexto. Tamen talis uolentis nunquam præscribitur. l. sequitur. §. q autem. ff. de uisita. & §. furtiue. Institur. eo. tit. donec fuerit purgatum uisita. ut. §. aliqui. eo. tit. Et ista potestas præscribendi, quæ exceptionẽ parit, requiritur ad effectum regulæ nostræ. Et hoc ideo est, quia illa possessio a iure reprobatur, & improba possessio perdit omne beneficium iuris. l. improba. C. de acquir. possess. Nec mirum, quia in ista possessione uolentia alia plura specialia in odium uolentis possessoris iure inducta sunt. Nã uidemus, q licet regulariter malefidei possessor per prescriptionem. xxx. annorum non acquirit sibi nisi ius excipiendi duntaxat, non autem ius agendi ad rem uendicandam si de possessione caderet, hoc tamẽ locum non habet qñ malefidei possessor agit contra uolentem: Nam si de facto, & per uim possessione spoliatur, competit proculdubio præfatio malefidei possessori aduersus uolentem remedium possessorium, videlicet, interdictũ, unde ui, ad effectum, vt statim restitatur, nec potest ab expoliatore uolento illi obici defectus dominii. l. siquis ad fundum. C. ad leg. iul. de ui. lmo etiã dicto malef. poss. in odium uolentis conceditur rei uindicatio. Nec potest uolentis, ut diu, referre quæstionẽ dominii etiã si agatur petitorio, vt est tex. notabilis in. l. siquis emptionis. §. sed hæc super. C. de præscri. xxx. annorum, quem text. Bart. ibi dicit ad hoc singularem, & hoc specialiter introductum fuisse in odium uolentis, dicitur Salyce. in. d. §. sed hæc. & Ias. in. l. iiii. §. Caro. in. x. colum. versicu. quarta conclusio. ff. de uerb. oblig. & Bal. nouel. in repe. it. §. nihil commune. col. xii. ff. de acquir. possess. & Moder. Perusini in aut. ten. nisi. in. ii. columna. C. de bonis matris. Iura enim omnia contra uolentem exclamant, & auferunt illi omne iuris auxilium, vt ibi dicitur, præsertim in beneficiis, t in quibus odiosior est uolentia, quàm in profanis, ut probant Moder. Auinionen. in repe. c. saepe. colum. penulti. de restit. spoliato. & iura generaliter loquentia non comprehendunt casum uolentis spoliati, quia non præsumitur in dubio princeps iniuriaribus uelle fauere, nec auctoritatem præstare, vt dicit tex. in. l. auctoritarẽ. & ibi not. glo. C. unde vi. cum sexcentis concordant. cumulatim per Fely. in cap. postulatũ. in. xix. colum. versicu. circa quartum. de rescrip. Et ante ipsum per Andr. Sicul. in repe. rubricæ, de testa. in. xxi. colum. numero. 7. Cũ igitur regula ista indiffinitè, & generaliter loquatur, & faueat possessoribus, non debet intelligi de uolentis per prædicta, sed de legitimis possessoribus, ut est tex. notabilis in. c. placuit. xvi. q. vi. Sicut uidemus etiam, q iura loquentia de consuetudine non intelliguntur de consuetudine exorbitanti, & iniura, sed de præscripta, ut in. c. cumana. cum uulg. de electio. sicut etiam iura loquentia de remissione faciendi homicidias, non habet locum in homicidijs proditoribus, quia illud homicidium est exorbitans, vt in. c. i. de homi. lib. vi. tradunt Moder. Mediolanen. in. c. quæ in ecclesiariũ. de consti. Et istud in casu nostro optima ratione statutum uidentur, ne inde nascantur iniuriæ, unde iura nascuntur, contra. c. qualiter. de accusat. & l. meminerint. C. unde ui. Et ideo in hoc dubio talem præsumere debemus fuisse mentem papæ istius regulæ conditoris qualem iuris, arg. capitulo causam. de rescrip. **C.** Postremo pro ista opinione est tex. expressus, & in terminis in concilio Basilien. decreto octauo in titulo de pacifi. possess. a quo, ut est sæpe dictum, ista regula originem habuit. In quo quidem decreto expresse dicitur, quod quicumque non uolentis, qui cum colorato titulo beneficium per triennium possederit, non potest molestari ab aliquo: & c. Et sic ex quo ibi habemus text. hoc decidentem non sunt aliunde querenda suffragia ad opi. istam confirmandam. Et licet regula ista de uolento mentionem non faciat, recipit tamen interpretationem ab illo decreto antiquiori: Nam posteriores leges per priores declarantur, uulg. l. nam posteriores. de legibus etiam si priores fuerint reuocate, ut no. Bar. in. l. prima. ff. de coniug. cum emancip. lib. & hoc casu licitum est recurrere ad matricem, argum. eorum, quæ dicit Bart. in. l. si filarius. ff. de re. iur. & in. l. in. ff. de fals. **C.** Circa secundum caput istius. q. videlicet, an regula ista defendat expoliatorem non uolentem

2^s casus

lentum, videtur maius dubium: quia talis expoliator non est tam odiosus, sicuti violentus. Tamen, ut superius dixi, quidam asserunt, Rotam tenuisse hoc casu regulam spoliatorum huiusmodi non iurare. Sed non accidit iste casus temporibus meis in Rota, nec Dñs Guiliel. Cassiodorus, qui in colligendis decisionibus prætorum temporum fuit diligens, & curiosus, de isto casu meminit. Et ideo ego satis dubitarem: Nam si expoliator cum titulo colorato possedit pacifice per triennium, defendi debet regula, quia est quid imputandum

6 expoliato, cur tandiu tacuit, arg. l. pupillus. ff. quæ in frau. credi. ¶ Et ideo videmus, quod clem. i. de sequest. posses. & fruct. quæ indistincte loquitur de possessore triennali, non molestando etiam vigore sequestri, procedit etiam in expoliatore possessore triennali, ut ibi notat Bonifacius Vitalinius, quondam Rotæ auditor, in. iiii. col. nu. xlii.

¶ Tamen istis non obstant. opinio antiquorum auditorum videtur verior: quam mihi confirmavit D. Paulus Capisuccus, antiquus auditor. Et ratio istius decisionis videtur clara, quia si recte inspiciantur verba istius regulæ, dicendum est eam hoc casu non procedere, quia ista regula loquitur, quando contra possessorem triennalem agitur petitorio, ut patet ibi super beneficiis taliter possessis, nequeat molestari & c. & iterum ibi, impetrationes quas libet de beneficiis sic possessis & c.

Nam clarum est, quod ista verba super beneficiis inducunt petitorium, & non possessorium. l. codicillis. §. instituto. & ibi Bar. de leg. ii. Roma. in cõ sil. c. clxxviii. Et sic regula requirit, quod agatur super titulo beneficii, ut probatur in cap. ii. de lite pendens. lib. vi. & in cle. dispendiosam. & ibi glo. in verbo beneficiis. & Card. q. x. de iud. & est etiam glo. in c. literas. de iur. calum. Regula igitur ista, quæ odiosa etiam exorbitans est, locum habebit in possessorio, quod est diuersum, vulg. §. nihil commune. ff. de ac. qui. poss. ¶ Et cui verba non conueniunt: debet igitur ad casum, in quo loquitur, restringi.

7 l. iiii. §. toriens. ff. de dam. infect. l. i. §. hoc interdictum. ff. de fonte. c. indemnitatibus. §. sed cum eas. de electio. lib. vi. & l. i. §. non autem omne. ff. ne quid in flu. pu. Regula igitur defender tantum possessorem super titulo beneficii conuenit, non illum qui spolio conuenitur, quia tunc non agitur super titulo beneficii, cum inter ista sit longa differentia, ut in c. cum dilecti. de cau. possessio. & proprie. Et ista opinio videtur ex eo magis æquior, & iustior, quia sic excluditur contraria interpretatio extensiva, fauens expoliatoribus contra bonum ius prætendentes, inducendo præscriptionem peremptoriam, verum beneficium a iure suo excludentem, ¶ debet igitur regula in casu suo tantum intelligi. l. iiii. §. hæc verba. de neg. gest. Nam regula simpliciter disponens possessores triennales, excludere agentes etiam habentes bonum titulum non debet ampliari & interpretari, ut illa exclusio veri tituli fiat per occupationem & usurpationem, arg. l. famosi. ff. ad leg. iul. maiesta. tali enim casu regula, & quælibet alia dispositio, potius est per interpretationem angustanda, & restringenda, quæ amplianda, ut singulariter not. Compofell. in capitulo causam. de rescrip.

8 ¶ Quod vterius suadet, quia dispositio istius regulæ, in quantum fieri potest, debet conformari iuri communi, arg. c. causam. de rescrip. & c. cum dilectus. de cõsue. Sed de iure communi non acquiritur præscribendi aliquid ius excipiendi quando in ipso ingressu est vitium reale, vel personale, quod impedit inchoari, & finire præscriptionem, ut in. d. l. sequitur. & in. d. §. furtiue. inst. de usufrucap. Ergo nec eodem modo debet acquiri per istam regulam triennali possessori, qui a principio expoliando alium incipit cum illo vitio possidere,

9 quia videtur hoc esse contra mentem conditoris. ¶ Nulla enim lex, aut statutum eum sensum recipere potest, ut per illud credatur conditor spoliatores in sua occupatione tueri, & eiectos, & spoliatos restitutione excludere, ut dicit text. & glo. notabilis in. l. si qua loca. c. de fundis, & salti. rei domi. libro. xi. & in. l. auctoritatem. c. vnde vi. sequitur Alexand. in consilio. lix. in. iiii. columna. libro primo. Nulla enim papæ fit iniuria si ita interpretatur eius dispositio, ut per hoc eum bonum, & iustum principem æstimemus, & opinemur, ut dicit Alex. in conf. cxxiii. col. pen. lib. iiii. Vbi per hoc infert, quod dispositio generalis facta per principem non intelligitur in dubio fauere usurpatoribus, quia superius allegata, quia hoc esset arguere tyrannidem in principe, imo idem papa in odium spoliantium excipit eos a generali dispositione priuilegiatiua, ut patet in clem. prima. de cau. posses. & proprie. sic & parimodo in casu nostro est dicendum, quod regula ista indistincte loquens debet restringi, & intelligi, ut tantum de possessoribus loquatur, qui sine alterius iniuria, vel usurpatione possessorem sunt consecuti, non autem spoliando, ut sic talem præsumamus mentem papæ fuisse

10 sic qualem legis, & boni principis debet esse, alias si contrarium dicemus, ¶ lex talia disponens

nens esset iniusta, iniqua, & nutritiua peccati, contra naturam legis, de qua in capitulo erit autem lex. iiii. dist. & in. l. conuenire. ff. de pact. dot. & in. l. pacta. quæ contra. c. de pact. Talis enim lex non valeret, ut tradit Bald. in capitulo quæ in ecclesiis. & Hostien. in capitulo cognoscentes. de consti. facit text. in capitulo forus. de verb. signifi. sequitur lazar Andr. sicul. in capitulo filius. in tertia columna. de testa. Nam si omnia ista in lege secularium principum concurrere debent, ut, videlicet, sit iuxta, & nemini iniuriam inferens, ut tradunt omnes in. l. humanum. per illud textum. c. de leg. quid in lege ecclesiastica, spectandum est: Omnium enim legum inanis est censura, nisi diuinæ leges imaginem gerat, ut inquit Augusti. libro octauo. de ciui. dei. & text. in capitulo sana. ix. dist. Nam lex tantum habet rationis, & virtutis quantum magis assimilatur legi naturali, & participat de lege eterna, secundum S. Thom. prima secundæ quæst. xc. articulo primo, & secundo, cum concor. ut scribit Moder. Hispani in. l. legitima. columna. xxviii. ff. de pact. & in. repet. capituli primi. columna decima. eodem tit. debet enim esse conforme iudicium papæ, iudicio diuino, ut in capitulo deus omnipotens. ii. q. i. exclamat Esaias. x. capitulo contra principes

11 leges iniquas ferentes: ¶ Nam lex inuitans homines ad delinquendum, Imo usurpatores premians, & defendens cuiusmodi videtur regula ista, si sic intelligitur, non diceretur lex, sed legis corruptio, quæ contravenientes non ligat, ut tradit Innocen. c. quia plerique. de immu. eccle. & reasumunt Moder. Neapolitani in tertia parte consti. Regni. constitutione incip. honorem in notabilibus. Imo licitum erit legem ita latam fraudibus, & dolis circumuenire, ut not. Bal. Paul. de Castr. & Moder. in. l. prima. in principio per illum text. c. de cadu. rol. facit text. in capitulo duo sunt leges. xix. q. secunda. Quæ omnia cum in casu nostro militent, concludendum est regulam istam spoliatores non tueri, sed legitime intrantes. Et ideo non immerito lex possessionem hoc modo per iniuriam seu spoliatum acquisitam improbam appellauit, in. l. improba possessio. c. de acqui. poss. ¶ Nam adeo lex exosos spoliatores habuit, quod noluerit eos tueri in possessione sua etiam per exceptionem veri, & proprii domini, ut in capitulo primo. de resti. spolia. & est communis opinio, ut scribit Decius in consil. lvii. col. pen. si igitur ista sunt in sicco, id est, in rebus profanis, quid in beneficiis ecclesiasticis agendum erit in quibus requiritur maior puritas, & iustior ingressus, ut dicunt doctores in capitulo primo. de re. iur. libro sexto.

¶ Tenenda igitur erit hæc opinio exclusiua similibus possessorum a priuilegio istius regulæ. Nec enim hominum congregatio diu stare, aut regi possit si quod alius per iniuriam abstulit, ut restituat compelli non possit. Et licet Rota quoad regulam de annali iudicauerit contrarium, ut ibi dixi in. lxxiii. q. illud tamen non tollit motiua hic facta propter diuersitatem maximam inter illam, & istam regulam: Nam, ut iam est notum, tonforibus, illa regula de annali fauet mere intrusis, & interdum etiam delinquentibus in sua detentione, in odium impetrantium certo modo beneficia viuentium. Et quæuis hoc iustum videatur, nihilominus illa regula non excludit perpetuo oēs impetrantes, sed solū ignauos, negligentes, & improbos regulam non seruantes. Qui vero seruāt regulam, si bonum ius tuentur, ab iniusto possessore penas sue detentionis exigunt, eū in fructibus, & expensis cõdennari faciēdo. Merito igitur illa non est ita præiudicialis impetrantibus, sicut ista de triennali, quæ excludit omnes impetrantes viuente possessore, & sic perpetuum silentium imponit, & peremptoriam exceptionem porrigit, propterea in ea titulus saltem coloratus, & alia plura requiruntur, quæ in discursu istius materię uidebimus, quæ omnia in regula de annali non requiruntur. Ideo magna est inter utraq; regulas differentia, & diuersa iuris decisio. Non obstat dictum D. Bonifacii in. d. cle. i. de seque. pos. & fruct. quia ille loquitur, quoad effectum sequestri tantum, cuius denegatio non aufert actori ius, nec tollit etiam reo possessionem, ut in. l. interesse. ff. de acqui. poss. & sic non facit illud ad propositum. Nec etiam obest, quod decretum concilii Basiliensis uiolentum expoliatores tantum excipit, quia per hoc non excluditur casus, in quo est minor ratio, ut est text. notabilis in. l. i. §. q. autem. ff. de usu. leg. & alcat.

12 ¶ Circa uero secundum articulum resultans ex ista eadem. q. vj. ¶ quæ subrogatus in ius spoliati agit contra spoliatores, an excludatur exceptione regulæ. Sunt distinguendi plures casus. Primus, quando est quis simpliciter subrogatus post mortem spoliati, ad ius tantum spoliati. Et hoc casu regula defendit spoliatores, ut tenuit Rota in una Pampiloniæ prioratus sancti Crucifixi, coram R. D. Ioan. Mohedano. xi. Maii M. D. xxxv. Ratio fuit, quia actio competens spoliato est personalis, & non transit in subrogatum, qui nec lacus, nec

spoliatus fuit, per fundamenta & rationes, quas scribo inferius. q. xiii. Et licet sit subrogatus in beneficium, seu ius spoliati, per hoc tamen non censetur subrogatus in ius spoliati, quod concernit possessionem, nisi specialiter dicatur, etiam si subrogatio facta fuerit verbis uniuersalibus, uidelicet, ad omne ius, quod cedenti, uel decedenti quomodolibet competebar, ut est decis. Egidii. cclci. incip. eadem die. quæ hodie, ita in signatura papa. & in Rota seruatur. Et licet illa decisio Egidii, quoad subrogationem simplicis possessionis, male dicat, ut patet in decisione. v. ut lite pend. in no. & decis. cclxxxv. in antiq. incip. Nota quod subrogatus & c. v. dixi in regula de subrogandis. q. viii. Tamēn quoad interdictionum unde vi. illa decisio Egidii tenetur, ex qua stilus hodiernus inductus fuit, per quem nunquam datur subrogatio quoad spoliū, nisi expresse concedatur, & subrogatus specialiter petat subrogari, etiam quoad ius spoliū. Et ita in prædicta causa omnes domini conuenerunt, excepto uno. Et decisio ista de plano procedit, quando quis est subrogatus, quoad ius tantum quod erat deductum in litem. Vbi vero in lite non fuit deductum, nisi solum possessionem, & aliquis subrogaretur in litem & ius defuncti, puto tali casu subrogatum agere posse spolio, & non repelli exceptione istius regulæ, ut verba aliquid operentur. † Vbi igitur propter subrogationem actio spoliū redditur efficax, spoliator non potest se ueri aliqua exceptione temporis competentis, tam vigore istius regulæ, quam cuiuscumque alterius præscriptio- nis, etiam mille annorum, ut tradunt omnes in. c. sæpe. de rest. spolia. & Moder. in. c. reinte- granda. iii. q. i. Et isto modo declarantur decisiones tenentes subrogatum quoad ius, cense- ri subrogatum quoad possessionem.

Secundus casus est quando quis esset subrogatus alicui uiventi per viam cessionis quoad ad prosecutionem spoliū, & hoc casu licet in beneficialibus successor in beneficio non censetur succedere in iure competenti defuncto, sed illud extinguatur, & creatur nouum ius, quod incipit in persona successoris, ut no. Ioan. Andr. in capitulo. ii. ut lit. penden. libro sexto. in nouel. Et in. c. si tibi absent. super verbo non acquiras. de præb. lib. vi. in no. & in c. ex parte. in ver. interim. de arb. & Specu. in tit. de sen. §. nunc de effectu. in fi. & tenet deci. xiii. de procura. in fi. & deci. i. circa fi. de loca. in no. Tamēn hoc procederet quando simpliciter fuisse facta cessio absque subrogatione in ius spoliū, ubi vero de spolio specialiter cau- tum fuisset, tale beneficium transiret in cessionarium, quia cedi potest, ut tradunt Moder. Se- nen. in. l. rem que nobis. ff. de acqui. poss. facit text. in. l. q. si in diem. §. Iulianus. ff. de peti. here. Et hoc videtur tenere Bald. in consil. cccix. super quo puncto, in tertio volum. quem sequuntur Moder. repetentes in. c. sæpe. in. ii. fol. versiculo tertio dubitatur. de resti. spoli.

Præterim quando papa hoc concedit, † qui etiam respectu iuris in beneficialibus succes- sorem dare possit cum habeat in eis plenissimam potestatem, iura. c. ii. cū vulg. de præb. lib. vi. Circa tertium principalem articulum, uidelicet, quando spoliatus agit contra successore spoliantis, est uidendum nunquid talis successor, qui possedit beneficium per triennium pa- cifice possit inuari regula ista contra spoliatum. Et prima facie videtur dicendum, quod sic, quia subrogatus in locum spoliantis non spoliatur. Et ex quo istud est vitium personale, non transgreditur personam, Ergo tanquam possessor triennalis non culposus debet ueri privilegio possessionis sue, & per consequens poterit uti exceptione istius regulæ triennali possessori competenti. Præterea, quia in beneficialibus ius non transfunditur in subroga- tum, vel successorem per cessionem, vel subrogationem, sed per provisionem pape creatur nouum ius in personam subrogati, ut dictum & probatum est superius in secundo articulo, & tenet Roma. in consilio. cclxxxiii. col. ii. Et nascitur etiam in personam subrogati no- ua possessio, quia eadem non transfunditur. l. cum hæredes. ff. de acqui. possess. cū itaq; in subrogato omnia de nouo creentur tam ius, quam possessio uitium sui prædecessoris ei nocere non debet, quominus possit uti exceptione regulæ sicut alii possessores triennales utuntur.

Nam cū in subrogato omnia sint noua † conueniens est, ut quæ de nouo inducuntur, nouo etiam auxilio fulciantur, ut dicitur in. l. de ætate. §. ex causa ff. de inter. actio. & c. ceterum. de iura. cal. cum concor. de quibus per Decium in cōsi. cccxxv. in. ii. col. Et quia videmus interdictionum unde vi non competere contra singulare successorem. l. cū æt. ff. de iur. & iur. ar. Sed istis non obstantibus contrarium videtur uerius, & in primis est sciendum, † quod quādo aliquis subrogatur in ius alterius etiam quoad possessionem, tenetur ipse purgare spoliū sicut ille in cuius locum subrogatur, ut tradunt communiter docto, in. l. rem que nobis. ff. de acqui. poss. & in. d. c. sæpe. Et Socin. in consil. cclxvi. in. vi. colum. quia res trans-

sit cum vitio suo, & licet in subrogato creetur nouum ius, & noua possessio, est verum quādo simpliciter sit subrogatio, secus si fiat etiam quoad possessionem, quia tali casu actio spoliū apprehendit eum, ut dicunt præfati docto. & tale vitium nunquam præscribitur, donec purgetur, sicut dicitur de remedio. c. reintegranda. iii. q. prima. quod perpetuo competit etiā per mille annos, ut dicunt ibi docto. & in. d. c. sæpe. quia improba possessio non mereret privilegium aliqua exceptione, vel præscriptione, ut dictum est superius, vulg. l. improba. C. de acqui. poss. † Præterea quia regula ista non procedit quando agit possessorio, sed petitorio, ut dictum est in principio istius. q. ex mente Rotæ, & ideo talis successor spoliantis conuenti possessorio se iuuare non poterit exceptione regulæ. Et tenendo istam opi- niam, patet responsio ad deducta in contrarium, quia procedunt in simplici subrogatione. Nec obstat dicta. l. cum a. te. quia ad eam apparet solutio ex his, quæ ibi adducit Bar. Areti. & Moder. in. l. iii. §. Cato. in. iii. oppo. ff. de verbo. oblig. Et ex istis faciliter potest etiam res- solui quartus articulus, uidelicet, quando subrogatus in ius spoliū agit contra successorem spoliantis, quia distinguendo modum subrogationis secundum superiora patet clara so- lutio, ideo non insisto.

Quæstio Duodecima.

DVODECIMO Quæro, † quia regula ista excipit simoniacum ingressum. Quæ- ritur de qua simonia intelligitur, an de actuali, & conuentionali, aut de mentali, vel conuentionali tantum?

RESOLVTIO. Videatur, quod inspecta generalitate verborum istius regulæ, de omni simo- nia debet intelligi, quia verba simpliciter prolata comprehendunt omnes species, licet ma- ior ratio sit in una, quam in alia. l. si. ff. de fun. instruct. Et bonus tex. in. l. i. §. q. autem. ff. de alea- ro. quia generale verbum generaliter debet intelligi, vulg. l. i. de leg. præst. Et quia talis pro- hibitio fit, ex eo, quia simoniacus habet uitiosum ingressum, c. ordinationes. prima. q. i. & not. omnes in. c. cum pridem. de pact. Sed hoc ita militat in simoniaco conuentionali si- cut reali, igitur in utroque regula habebit locum. † Nam ita est simoniacus, qui promittit, sicut ille qui dat, ut dicit Bal. iudicatum fuisse Florentiæ in. c. i. de testi. lib. vi. & ibi hoc tenet Pet. de ancha. & Philip. francus in. i. col. per tex. in. l. i. & in. l. generaliter. §. primo. ff. de ca- lum. Et sequitur Deci. in. c. ueniens. in glo. i. de test. Et Roma. in singulari suo. cccxxvii. Nā promissio, & datio parificatur non solum in materia spiritali prohibita, sed etiā in alia pro- fana, ut est tex. in. l. si. C. ad leg. acquil. sequitur Soci. cōf. xciii. in. ix. col. vers. circa quartam, & in proposito nostro est notabilis tex. in capitulo nonnulli. i. q. i. qui dicit ita simoniacum esse reum, qui dat, & recipit, sicut ille, qui nihil dat, vel recipit, sed gratiam, vel humanam lau- dem promereri cupit, quæ omnia cum militent isto casu, dicendum est regulam vtriusque casum comprehendere.

Sed quod regula ista tantum de simonia reali, siue actuali debeat intelligi, facit, quia verba in dubio capi debent cum effectu, capitulo relatum. de cle. non resi. Et in potiori significatur sicut dicimus in excommunicatione, quæ in dubio intelligitur de maiori. cap. penul. de sen-

ten. excom. † sic Rota extrauagantem Pauli II. incipien. cum detestabile, positam in titur, de simo. quæ generaliter loquitur, tantum in simoniaco reali locum habere uoluerunt, qui in dando, vel recipiendo consistitur me præsentem, in multis causis sæpe decisum fuit: & de suis temporibus, ita etiam iudicatum fuisse attestatur d. Guliel. in collectaneis decisionum.

Sic etiam Rota in una Lunen. Sarzanen. coram d. Martino Spino sa iudicauit clemen. pri- ma, de sequest. poss. non habere locum in reali simoniaco, qui triennio defendi non potest. Ita etiam in alia Taurinens. Abbatisatus, coram d. Gulielmo Cassiodoro, de anno M. D. xliiii. Rota tenuit, simoniacum reale non posse agere spolio, ut de utroque meminit idem d. Guliel.

Sed quod ista regula de conuentionali tantum loquatur, facit, quia lex debet intelligi de iis, quæ frequenter accidunt, vulg. l. iura. cum duabus sequen. ff. de legi. cum concor. ut scribit

Fely. in. c. coram. in princip. de offic. deleg. † Sed promissiones, & pacta frequentius fiunt, quam dationes, ut experientia docet, quia plura dicuntur, quam perficiantur, ut apparet in. l. titia. de verb. oblig. & in. l. sciendum. ff. de adili. dict. Ideo regula in conuentionali tantum debet habere locum. Neque obstat si dicatur, quod sequeretur vnum inconueniens, quod grauius hoc casu puniretur promittentes, quam dantes, cum tamen dantes magis peccent, quia deducunt cō-

si subrogatio
pote m si q. p. j.

q. notis

soan. in. d.

3

ventionē ad actum, & per consequens magis deberent puniri, iuxta. l. i. & l. is, qui cum telo. C. de sica. Quia respōdetur, hoc factum esse, propter frequentiam delicti, quia cum homines procliuiores, ac faciliores sint ad promittendum, q̄ ad dandum, oportuit frequentiam peccati acerbitate p̄cnae coerceri. Nam licet isti minus peccent, q̄ dantes, & recipiētes, frequentia tamen delicti minoris, saepe maiori delicto praeponderat, vt in cap. tres autem. circa finem. uerū, quid autem. de p̄citen. distinct. prima. Et q̄ delicta frequentata magis debeant puniri, probatur in. c. admonere. xxxiii. q. ii. ubi plus punitur interficiens uxore, q̄ matrem: licet magis peccet, qui matrem interficit. Hoc autem factum est propter frequentiam: q̄ quia cum homines procliuiores, & frequentiores redduntur, ad occidendas uxores suas, q̄ matres, merito oportuit illi frequentiae grauioribus p̄cenis succurrere, ut ibi declarat glo. in uerb. existentes, & facit tex. in. l. iii. C. de episc. au. Ita hic uidetur dicendum, q̄ licet dantes, vel recipientes sub regula non includantur, includuntur tamē promittētes, quia frequentiores sunt. Et pro ista opi. uidelicet, q̄ regula debeat intelligi de simonia conuentionali, & sic de minori, & non de maiori, uidelicet, reali, seu effectuali, facit in simili: quia appellatio ne uoti, non intelligimus de solenni, sed de simplici, ut in. c. rursus. qui cler. uel uo. A fortiori igitur in p̄cenis iustior pars eligenda erit, iuxta. c. in p̄cenis. de reg. iur. lib. vi. Nā in obscuris quod minimū est sequimur. l. semper in obscuris. ff. de reg. iur.

¶ Quid dicendum? Certe cōsiderata mente legis, diceret regulam intelligi debere, de vtraq̄ simonia, uidelicet, tam de reali, q̄ conuentionali, q̄ quia, ut dictum fuit in principio, uera simonia nunquam committitur, nisi cōcurrat exactio, uel promissio, vt dicunt communiter docto. quos sequitur Fely. in. c. tua nos. in glo. si. de simo. ubi subdit Abb. & Felyn. q̄ si per ille, qui per simoniam realem acquisiuit beneficium, teneatur illud dimittere: ita ille, qui per solam promissionem de dando, illud consequutus fuit, & hoc idem tenet Abb. in cap. cum ad nostram. de electio. in. iii. notabili. & sequuntur alii ubiq̄. Et ita hodie. xi. Martii M. D. xxxviii. in simili casu tenuerunt Domini, in una Concheñ. fructuū, inter haeredes Petri de Porta, & Ludouicum Mata, coram R. D. Io. Paulo: q̄ permutatio simpliciter per solam promissionem coram ordinario facta, fuerit simoniaca: Nam in illo casu, partes per paucos dies ante resignationem, promiserunt inter se adinuicem permutare, sub quibusdā conditionibus, de quibus in capitulis. Et licet illa capitula remaneret in nudis terminis promissionis, ex eo, quia non fuerant adhuc mandata ad effectum, & etiam continerent illa clausula, saluo beneplacito sedis Apostolicae, & cōtineret aliqua honesta mixta cū illicitis: nihilominus, quia ante permutationem, non impetrarunt beneplacitum, sequens permutatio coram ordinario, licet fuisset simplex, & pura, & posset referri ad pacta licita, praesumebatur facta ad executionem promissionis pactorum praecedentium, per ea, quae not. Petrus de Ancha, & Imol. in. c. quae situm, & in. c. cum uniuersorum. de rerū permut. ¶ Cum igitur regula ista loquatur simpliciter de simonia, debet intelligi de uera, uidelicet, conuentionali, vel reali, non autem de mentali, quae sola p̄cnitentia deletur, vt dicunt omnes in capitulo. si. de simo. Et licet appellatio simoniae, largo sumpto uocabulo, omnis simonia comprehendatur, uidelicet, realis, conuentionalis, & mentalis. d. c. sunt nonnulli. Tamen in materia p̄cnali, & odiosa, cuiusmodi est ista, sola realis, & conuentionalis cōprehenduntur, quae sunt propriae simoniae, iuxta. c. cum super. de confess. & cap. Mathaeus, de simo. not. Cal. & Abb. in. c. cum clericis. de pact. Felyn. in. c. insinuatum. de simo. Illa uero, quae precibus, vel gratia fit, non est proprie simonia: nisi preces fiant illa mente, & intentione, vt notorie indignus admittatur, & excludatur dignus, vt tradunt communiter omnes in. c. cum. m. de const. ¶ Solae enim preces in dubio emissae non inducunt simoniam punibilem, vt est tex. in cap. tua. & ibi not. Fely. & in. c. cum essent. de simo. Et ita bis me praesente conclusit Rota, in una Rosseñ. Subdiaconatus, corā R. D. Io. Mohedano, de mēse Decēb. M. D. xxxvii.

¶ Et ista quae dicta fuerunt procedunt in scienti simoniaco, secus in ignoranti: vt quia pater, vel frater aliquid dedit, pro dando beneficio filio, vel fratri, uel fratri per simoniam, per alium commissam ipso ignorante, sit priuatus ipso iure titulo, & teneatur illud cedere, cum licentia superioris, vt dicit Abb. in. c. penul. in primo, & secundo notabili, per illum tex. de electio. & in. c. nobis. in primo notabili, de iure patro. cum simili, vt per Moder. in tract. iur. patr. in uerficu. & utile. q. iii. Quorum dicta in hoc approbavit, & sequuta est Rota, in vna Messaneñ. capellanię de mēse Maio M. D. xxxvi. corā R. P. D. Petro Vortio. Nihilominus

minus hoc nō procedit, quoad effectum istius regulae, quae requirit titulum coloratum. Et constat tales possessores ignorantes simoniam, per alios commissam in suo beneficio, interim habere titulum coloratum, vt expresse dicit Anto. de Bur. & Card. post Innocen. & alios in capitulo. nisi cum pridem. in princip. colum. penul. uerfic. infetur tertio. de renuntio. ¶ Hinc est, q̄ talis ignorans simoniam commissam in beneficio suo, potest agere spolio, vt conclusit Rota, in una Firmana parochialium, die. xx. mēsis Nouembris M. D. xxxviii. coram R. P. D. Petro episcopo Aqueñ. Ratio est, quia habet titulum coloratum, & nō est suspensus ipso iure, sed suspendendus, vt tenet Abb. in. c. tanta. in. ii. colum. uerficu. tertio membro. de simo. Hoc tamen de spolio intellexit Rota, quando talis simoniacus ignorans spoliatus haberet dictum titulum per obitum alicuius: pro quo obtinendo pater, uel frater, uel aliquis alius consanguineus pecunias dedit, ignorante isto prouiso. Secus uero si haberet titulum ex resignatione illius, qui pecuniam recepit ad hoc, vt resignaret. Nam tali casu, licet iste prouisus ignoret simoniam, si spoliaretur non esset restituendus. Ita domini cōcluserunt in. d. causa Firmana. Ratio fuit, quia hoc casu resignans nihil transfudit, propter decisionem. vii. de renuncia. in antiquis. post Innocen. in. c. cum uniuersorum. de rerū permut. qui tenet talem renunciationem non ualere, neq̄ abdicare titulum a resignate: & sequitur Io. Fran. Paulinus in tract. de offic. & po. ca. fed. vac. fol. xvi. in. iii. col. Apparet igitur, q̄ regula ista intelligitur de simonia scienter, & manifeste commissam, quia cum talis sciens non habeat titulum coloratum, vt praedicti docto. dicunt in dicto cap. nisi. & acquiparetur haeretico, vt tradunt Moder. in rub. de simo. per tex. in. c. eos. prima. q. prima. tradit Abb. in capitulo. accusatum. in si. de simo. non poterit ista regula iuari: secus in simoniaco ignorante. Et cū misterio dixi, scienter, & manifeste: quia si esset occultus simoniacus, licet ipse simoniam scienter commiserit, posset fortassis defendi regula, quia licet quoad se ipso factō suspensus sit, nihilominus quoad alios tenet titulum coloratum, qui, ut praedicti doc. dicunt in. d. c. nisi. & Abb. in. d. c. accusatum. & ca. per tuas. de simo. sufficit, quoad istam regulam.

¶ Nā paria sunt non esse, & nō apparere. l. in lege. ff. de contrah. emp. ¶ Et ecclesia non iudicat de occultis, ut in ca. a nobis. de senten. excommu. licet in foro conscientiae teneatur illi, quem exceptione istius regulae repulit a prosecutione sui boni iuris, ad restitutionem, iuxta ea, quae dicit Innocen. & domi. Anto. in dicto capitulo nisi. & faciunt ea, quae scribit Angelus in summa, in uerbo simonia. la. vi. & vii. & in cap. tanta. & capitulo. per tuas. de simo.

¶ Secundo principaliter limitantur praedicta procedere, quādo aliquid fuisset promissum, uel datum ante collationem: secus uero si post collationem, uel prouisionem beneficii, quia tali casu non committitur simonia, & possessor hoc casu bene tueretur exceptione istius regulae, ut tenet Glosator hic. in. ii. col. quia sufficit, q̄ a principio habuit titulum, licet ex post committatur simonia: & ultra Glosator hoc tenet Io. And. & Abb. in. c. uenies. el primo. de testi. & sequitur Decius in consil. cxviii. uiso instrumento. colum. ii. & alibi saepe. Et ita tenuit Rota in una Legionē. Archidiaconatus de Saldagna, coram Do. Nicolao Aragona, de mēse Nouembri M. D. xxxvii. licet postea ex productione cuiusdam cedulae, in progressu causae praesentatae relatiue ad renunciationem priorem, quae dicebatur facta sub confidentia, apparuerit renunciationem simoniacā fuisse, ut tenuerunt omnes Domini xviii. Martii M. D. xxxviii. coram eodem D. Aragona. ¶ Sola igitur conuentio facta post renunciationem liberam, simoniam non induceret: nisi fuisset facta promissio incontinenti post prouisionem: secus ex interuallo, ut dicit Egidius decisi. xii. ubi de hoc ratione ponit: licet Decius in. l. ii. col. penul. C. de inst. & substi. indistincte loquitur, nisi, vt dixi, appareret promissionem reciprocam, & relatiuā fuisse. Quia tali casu argueretur simonia. ¶ Nā in beneficialibus actus reciproci, uidelicet, facio, vt facias, vel do, vt facias, inducunt simoniam, iuxta tradita per Moder. in. c. pastoralis. de rescrip. & per Corne. consil. si. libro primo. laf. in. l. Titia. colum. xi. nume. xxix. ff. de uerbo. oblig. cum concor. quae more suo congerit Decius in. l. certi conditio. §. si nummos. in. v. colum. nume. xliii. ff. si cer. per. Per quae dicta ita iudicauit Rota meo tempore in multis causis, praecipue in vna Gerunden. in fauorem Baldirii Aulinio, coram D. Camillo de Ballionibus. Et in vna alia Illerden. Prioratus coram R. D. Ioan. Clerici. Et in alia Caesaraugustan. canonicatus, & praeben. coram R. P. D. Marcello. Et quod dictum est prouisionem, uel dationem factas ante prouisionem beneficii, inducere ueram simoniam, quae repellit possessorem a priuilegio istius regulae: Hoc procedit, nisi post simoniam taliter commissam superueniat aliquis coloratus titulus, cum quo trien-

si successor possit molestari per indirectum etiam prædecessor molestari videretur, quia euctio successor cogitur prædecessor reddere beneficium quod habuit ex permutatione, pro quo facit. l. si controuersia. cum ibi not. & l. si permutationis. C. de euctio. Hoc autem est inconueniens. igitur intelligenda est regula generaliter de molestia, tam illata auctori possessori triennali, quam inferenda successor in ius illius. Præsertim quia iure cautur, quod successor potest uti defensionibus actoris sui, contra quem habet regressum de euctio. ne. l. emptori. C. de euctio.

Adde pro ista opinione benefacere, quæ habentur in. l. id tempus. ff. de vsucap. & in. l. dola. ff. de contrahen. emptio. & in. l. pomponius. §. cum quis. ff. de acquir. possess. vbi traditur regula. et in usufructuibus, & præscrip. successor tam utilis, quam singularis potest uti accessione prædecessoris: Nam defensiones competentes actori prædecessori singulari. l. i. C. de vsucap. transor. & l. i. in princip. ff. de actio. uel hære. ven. & dicit regula iuris. in. c. is qui in ius. de regu. iur. libro sexto. Quod qui in ius succedit alterius eo iure, quo ille uti debet: Nam successor etiam singularis representat personam prædecessoris, ut not. Bar. in. l. si quis qui. ff. de vsucap. l. patet. §. quidecim. de leg. iii. Et hoc in beneficiis potest cedit: Nam successor in beneficio est successor sui prædecessoris, ut not. in. c. aduersus. de immunit. eccle. Innocen. in cap. eam re. de rescrip. & in. c. secundum. de or. cog. in. c. in primis. §. si uero ille. il. q. i. & in capitu. si sacerdotes. xvi. q. iii. Nam singuli successor eadem persona, cum prædecessore, ut not. Innocen. in. c. q. sicut. de electio. cum pluribus aliis iuribus concordantibus, quæ allega. Specul. in titu. de senten. §. nunc de effectu. in secunda colum. Præterea pro ista opi. Ioan. Staphileus, loco superius allegato, adducebat. Quia successor, qui nunc dat de regula non uenit ex iure prædecessoris simpliciter, nec ex illius persona dicit se ius habere dicendo prædecessor meus non potuit molestari, ergo neque ego, qui eidem successi, quia sic allegaret ius tertii, quod est prohibitiu. ut late tradit in. l. qui cum hære. ff. de excep. rei iudi. cum aliis de quibus ibi per eum, sed iste successor nititur ex decreto papæ, hic posito, quod annullat gratiam, prout in simili factum uidemus in cap. cum dilectus. de iure patro. ita concludit Staphileus in dicto loco, respondens ad quedam contraria, ut ibi per eum. Et tenendo istam opinionem ad allegata in contrarium Moder. de R. i. pa. in dicto consil. respondent generaliter, & unico uerbo, uidelicet, illa procedere quando successor ex titulo, & possessione sui prædecessoris uellet fundare ius suum sine nouo titulo, & nouo iure, quod facere non potest per prædicta, ut etiam dicebat Staphileus, & est ultra ipsos dictum Socini in consil. xxiii. colum. xii. uerbu. quinto. ubi dicit, quod nemo de iure alteri excipere potest ad excludendum alterum, facit. l. loci corpus. §. cõpetit. ff. si serui. uen. & habetur per Bar. in. l. si tertius. ff. de aqua plu. arcn. secus quando successor, se fundat proprio titulo ad elidendum titulum tertii impetratis excipit de iure sui prædecessoris, quia tali casu potest hoc facere, quæ quidem responsio concordat cum motiuis Staphilei proxime dictis. Ista sunt, quæ pro utraq; parte dici possunt.

Quid tenendum? Certe prima opi. uidetur uerior, & firmior, uidelicet, quod successor in beneficio non possit uti exceptione istius regulæ, quæ competebar suo prædecessori possessori triennali. Et vis tota istius opi. consistit in hoc, quia regula ista tribuit tantum possessori priuilegium suum, quod quidem est personale, ut sepe tenuit Rota, ut superius dictum fuit, & tenet D. Guiliel. super regula de annali. et tamen clarum est priuilegium personale ad possessorem non transire, ut dicitur in. c. priuilegium. de reg. iur. lib. vi. Nam possessori triennali datur istud priuilegium, propter suam possessionem triennem, sed successor non est possessor triennalis. Ergo cessat regula, & isti motiui non potest realiter responderi, quia apponit gladium ad radicem. Ex quo inferitur, quod si possessor moriatur, uel renunciet, & beneficium alteri conferatur, non potest ille allegare, pro sua defensione triennem possessionem prædecessoris. Et ita dicunt quidam Moder. Sabineus, tempore suo seruasse Rotam. Et hoc idem tenuit olim Io. Aloisius Tuscanus Auditor Cameræ uir insignis doctrinæ, qui antea aduocari consistorialis officio fungebatur, in quoddam consil. reddito in causa Burgen. Scholasticæ. in ultimo dubio. uoluit primo suorum consiliorum. fol. xxix. pro qua opi. faciunt ea, quæ tradit Cardi. in consil. cxlv. qui uoluit, quod priuilegium clemencie. de sequest. poss. concessum habenti diffinitiuam sententiam pro se non habet locum in eius successore, ex quo est priuilegium personale cõpetens illi, qui sententiam pro se obtinuit, quæ quidem qualitas in subrogato non concurrat, ut not. glo. in regula is qui in ius. in si. de reg. iur.

reg. iur. lib. vi. Hinc uidemus, quod ius personale, uel actio personalis non sequitur successor rem, ut in. l. i. §. si hæres. ff. ad trebell. & ibi not. Bar. ad idem facit. l. si. §. si. ff. de contrah. emp. & l. si. C. de hære. actio. & l. aris alieni. C. de dona.

Postremo pro ista opinio. facit, quia priuilegium competens ratione personæ, cessante persona, cessat priuilegium. l. Paulus, alias incipit per procuratorem, & ibi Moder. ff. de acquiren. hære. cum condan. ut scribit Socin. consilio. cliii. libro secundo. Nam cessante causa priuilegiu, cessat priuilegium. l. titia. §. vsuras. ff. de lega. secundo. Cum igitur causa priuilegiu sit triennalis possessio, illa cessante, cessat priuilegium regula.

Non obstant ea, quæ pro contraria parte superius sunt adducta, quia illa procedunt respectu iuris, in quo quis subrogatur, Secus autem respectu possessionis, uel illa omnia motiua procedunt in materia profana, in qua datur successio, & translatio iuris, secus in beneficiis, per ea, quæ superius dicta fuerunt. Et ista omnia procedunt loquendo de exceptione regulæ, quæ non cõpetit successor, tam cõpetit radiuari, allegatione Lap. lxxxix. de qua in alia questione dicemus, licet quidam antiqui aduocati, ut Ioachinus de Narnia uir doctus super hoc distinxerit inter successorem dignitatis, uel alterius beneficii, quia primo casu possit iuari exceptione prædecessori competenti, et ex quo dignitas dicitur habere successorem, iuxta notata per glo. in cap. q. sicut. de electio. & in cap. relatum. el secundum. de testa. quod non est in aliis beneficiis. Sed potest responderi, quod illa successio confideratur ad alium effectum, de quo in capitu. quoniam abbas. de offi. deleg. Secus uero est ad effectum, de quo agitur in quo non datur in beneficiis successio. c. abolendam. de fil. presbytero. & cap. ad decorem. de insti. Et quia exceptio istius regulæ est personalis cõpetens possessori triennali, & non aliis, prout dixi in questione uigesima prima, uel uigesima secunda. Et ita secundum istam opinio. iudicauit Rota, ut refert Staphileus loco superius allegato, per rationes quas ibi refert, licet postea ipse contrarium tenuerit, & male, quia rationes sue concludunt, quando decretum appositum fuisset in lege communi, prout in dicto capitu. cum dilectus. allegato per eum, quod iuris communis decretum, quilibet deducere, & allegare potest. Secus est in decreto regulæ, quæ non annullat, nisi in actis producat: & produci non potest, nisi ab ipso triennali possessore, cuius fauorem concernit, nec alius non possessor eam deducere potest. Patet triennalis possessor conuentus si non exciperet de regula, posset condemnari, & canonizari impetratio aduersarii, quæ nulla non esset, nisi opponente triennali. Nam illa qualitas triennii tempore exceptionis requirit, iuxta. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. & ea, quæ dixi in cap. statutum. colum. penulti. & præceden. de rescrip. libro sexto.

Quæstio Decimaquarta.

DECIMOQUARTO Quæro, et utrum exceptio istius regulæ iam propositæ in actis, per defunctum triennem possessorem, contra actorem molestantem transferatur in subrogatum, in iure, & ad omne ius, quod illi quomolibet competebar, etiam quoad possessionem, prosecutionem, & defensionem litis, & causæ in eo iatur, in quo defunctus existerat, etiam si non resignasset, admitti potuisset, & debuisset?

RESOLVTIO. Ista quæstio est exemplaris, & noua, nec memoria patrum nostrorum, usque ad hæc tempora, in Rota decisa. Ideo latius eam attingam. exemplo iurisconsulti in. l. legauit. ibi plenius rogo, quæ ad hæc spectant, attingas: quotidiana enim sunt &c. ff. de libe. lega. Et quia hoc dubium hodie. xxi. mensis Octobris M. D. xxxviii. propositum in Rota fuit, per Reueren. P. Dominum Marcellum Crescentium, episcopum, Musicanum, in una Zamorensi. beneficiorum, uertente inter Alphonsum de Azero cessionarium, & subrogatum in ius Antonii Lopez, & Aluarum de Herrera actorem, aduersarium Antonii Lopez defuncti cedendis, & dicti Alphonsi subrogati: Referam motiua, quæ pro utraque parte, per dominos facta fuerunt, plura addendo, quæ ad rem facere uidebuntur. In primis igitur, cum causa ista sæpius, per eundem dominum ponentem, proposita fuisset, & informationes uariæ, hinc inde darentur, post disputationes plurimas, Dominorum Auditorum uota, pro utraque parte contraria, & paria fuerunt. Nam quatuor ex dominis partem negatiuam defendebant, uidelicet, subrogatum exceptione istius res

gulæ, iam per defectum propositæ, vt non posse, moti his fundamentis. Primo, quia negare non poterat, istius regulæ exceptionem, personalem esse, & cum persona extingui. Nam non conceditur, nisi tantum triennialibus possessoribus, & sic habentibus prædictam qualitatem, ut dixi in præceden. quæst. Sed ista qualitas triennialis possessionis, extinguitur cum possidere: Ergo non transit in subrogatum. † Et licet in eum transeant iura defuncti, non tamen transeunt cum qualitate sua, quæ adhaeret corpori, seu personæ: quia tali casu, subrogatus non sapit naturam illius, in cuius locum subrogatur, vt est textus notabilis in lege prima. §. si quis autem. ibi. persona enim est, quæ meruit hoc beneficium & cætera. ff. de success. adicto. quem ad hoc ponderat Bal. in l. certum. in fine quartæ quæstionis. in uersiculo item dubitatur. C. unde legit. Ad idem est bonus textus in lege cum in fundo. §. si fundus. ff. de iure dorum. quem ad hoc pro notabili allegat Romanus. in singula. l. i. c. cxxv. incip. tu habes. Et ita per illa iura Alexand. prædictam theoriam, uidelicet, quod subrogatus sapit naturam subrogati, declarat in consilio. c. vii. uersu themate. in tertia columna. libro tertio. Pro quibus faciunt ea, quæ dicam inferius in quæstione vigesima, & sequenti. Cum igitur in Alphonso subrogato deficiat illa qualitas possessionis triennialis, cessabit etiam exceptio istius regulæ. Ita dicebant illi quatuor Domini.

¶ Alii quatuor Auditores tenebant contrarium, uidelicet, subrogatum ad omne ius admitti debere, ad exceptionem istius regulæ, iam propositam in actis, & deductam per defectum. Quam opinionem ita probabant: In primis, quia iste Alphonso subrogatus fuerat, non solum ad omne ius, sed etiam ad statum litis, in quo defunctus erat, ac si non cessasset. Et ista subrogatio ad statum litis, & causæ, non solum subrogato de iure communi competit, ut patet in decisione prima. vt lit. pendē. in antiquis. Sed etiam ex stilo, solet colligantur ab homine specialiter concedi, ut hic concessa fuit. Et ista geminatio aliquid plus operari debet, vt, uidelicet, ius exceptionis in subrogatum transferatur, argumētorum, quæ dicit notabiliter Bar. in l. tertia. §. si rem. in fine secundæ oppositionis. ff. de legatis tertio. Præsertim, quia cum sit subrogatus ad omne ius, illa uniuersalitas uideatur comprehendere etiam exceptionem propositam, quæ ius bonum appellatur, secundum Bar. in l. i. per illum textum. C. quomodo, & quando quarta pars. libro. x. Nam licet sub indiffinita oratione comprehendere non uideatur, nisi ea, quæ ex propria significatione uocabuli colliguntur, ut in l. quæstium. §. illud fortasse. de leg. iii. † Vbi uero indiffinitæ orationi additur ista dictio uniuersalis omnis, non solum ea, quæ simplex, & propria uocabuli significatio affert, sed omnia alia ueniunt, quæ accidentaliter illi rei adhaerebant, vt est text. in l. hæres meus. §. i. ff. eo. ri. cū aliis concor. vt scribit Dynus in rubrica de regulis iuris. libro sexto. & Speculator titulo de feudis, quæstione decimaquinta. Hinc illud uulgare ortum habuit, qui totum dicit, nihil excludit: de quo in l. iulianus. ff. de legatis tertio. Et hac ratione uidemus, quod licet simpliciter subrogatus ad ius defuncti, non censetur subrogatus ad possessionem, nisi dicatur: vbi tamen subrogatio fieret per uerba uniuersalia, uidelicet, ad omne ius, vel similia, possessio comprehenditur, licet de ea non fiat mentio, vt dicit decisio quinta. vt lit. pen. in nouis. quam sequitur Felynus in rubrica de rescriptis. columna tertia, & hoc expresse tenet etiam Bal. in consilio. ccccxxvi. incip. quidam creditor. in tertia columna. uersu. septimo. in tertio uolumine. vt dixi in regula de subrogandis. Et hoc adeo uerum est, quod etiam si filius fuisset mota per defectum, proprio eius nomine expresso, adhuc subrogatus censetur de iure admissus in eodem statu causa, & litis, in quo defunctus erat, vt est decisio. cccclxxvii. incip. ex hoc insurrexit. in nouis.

¶ Confirmatur ista opinio, quia licet ius agendi non transeat in singularem successorem, ius tamen excipiendi transit, ut late probat Ias. in l. secunda. in quinquagesimatertia columna. numero. 151. C. de iure em. hit. Cum igitur ius excipiendi de ista regula crat in casu nostro, iam radicatum in personam cedentis, debet transire in singularem successorem specialiter subrogatum, pro quo uideatur esse text. in l. si tibi. §. pactum. ff. de pactis. quem ad hoc Alexand. ibi in primo notabili. Ias. & Moder. notant. Hinc uideamus, † quod licet appellatione successoris, non ueniat nisi uniuersalis successor, vt Bar. notat in l. stipulatio ista. §. sicut. ff. de uerborum obligationibus. cum similibus. vbi tamen agitur de iure excipiendi, singularis successor appellatione successoris continetur,

netur, vt dicit Alexander in l. quædam. §. nihil interest. per illum textum. ff. de æden. & tradit Bartho. in l. si tertius. §. si prius. ff. de aqua pluuiali arcenda. ¶ Præterea pro ista opinione adducebantur, quæ tradunt Cuma. & Socin. in l. ii. §. sane. num. 7. ff. de excep. vbi uoluerunt, quod vbi exceptio non transit in successorem, quia personalissima: si tamen proposita, & deducta fuit per defectum in iudicio, transit in successorem, sicut uideamus in illa exceptione, ne quis conueniatur, nisi in quantum facere possit, & in actione iniuriarum, & iure dicendi nullum, & similibus. ¶ Præterea adducebatur etiam, quia per exceptionem propositam per defectum in actis, iam fuerat exclusus iste Aluarus de Herera, & perempta fuit intentio eius, quæ fundabatur in gratia de beneficio per triennium posseto, iuxta nota. in capitulo. primo. de ordi. cogn. & tradita per Decium in. l. non uideatur cepisse. numero. 3. ff. de regulis iuris. Nam idem est, non habere actionem, uel exceptionem esse repulsum. l. vel interest. ff. de regu. iur. Qua ergo ratione Alphonso deberet absolui ab Aluaro, si actio illi non competeret, eadem ratione, & si expulsus fuit exceptione: Nam semel exclusus, semper manet exclusus, iuxta ea, quæ notat Bar. in l. Cassius. circa si. ff. de senat. Et semel nullum semper durat nullum, & quoad omnes etiam si cesset causa nullitatis, Dynus in regula, quod ab initio de regulis iuris. libro sexto. Olydra. consil. cccvi. faciunt, quæ not. Bar. in l. si post mortem. ff. de bo. possess. an. tab. & in l. si iudex circumuento. ff. de mino. Et ideo finita materia, super qua iudicium fundabatur, illud solum necesse est, vt dicit Bal. in consil. cxi. colum. fina. libro tertio. per legem si finitam. ff. de susp. tuto. Sic etiam dicimus, quod sicut semel exclusus perpetuo manet exclusus, vt late tradit Socin. in consilio lxxii. colum. fina. & Bar. in l. si. ff. ad tertul. Ita & eadem ratione dicimus, quod semel malus, semper præsumitur malus, uulga. capitulo. semel malus. de regu. iur. libro sexto. Ita etiam res semel alienata semper durat alienabilis. l. pater filius. §. quindecim. de legatis tertio. Sic etiam annalia ad agendum, sunt perpetua quoad excipiendum. l. pure. §. fina. ff. de dol. mal. excep. Et hoc regulariter procedit in omni exceptione, quæ ab actione non descendit, vt, uidelicet, perpetua sit, vt dicit Abb. in ca. si autem. de rescript. cuiusmodi est ista descendens ab ista regula. Cum igitur in casu nostro, semel defunctus exceptionem regulæ proposuit, talis exceptio perpetua esse debet. Nec potest talis exceptio dici noua in persona subrogati, cum ipse magis uideatur inniti, & adherere exceptioni propositæ per defectum, quam nouam proponere: Nam si potest inniti iuri tertii exclusio iuris agentis, & pro suo interesse obicere in personam, & iura aduersarii, iuxta. l. fina. ff. de rei uendi. & decis. lx. in no. Fortius licebit inniti iuri iam proposito per suum authorem. † Nam aliud est, de nouo ædere, & aliud antiquo iure inniti. l. inter stipulantem. §. factam. ff. de uerborum obligationibus. & in cap. consilium. de iudicis. facit proprietatem. in capitulo. pastoralis. de exceptio. Præsertim, quia subrogatur hic Alphonso non solum ad prosecutionem, sed ad defensionem litis & causæ: & nulla maior est defensio, quam peremptoria exceptio, vt in l. exceptiones. ff. de excep. Et illa uerba defensionis in subrogatione posita, exceptionem includunt, quæ defensionem dicitur, vt patet in l. cum nondum. & in l. siquidem. & in l. siquis. C. de exceptio. Et non solum iste subrogatus, simpliciter est admissus per papam, ad prosecutionem, & defensionem litis, & causæ: sed etiam ad eam, ad quam ipse defunctus, si non cessasset, admitteretur. Sed clarum est, quod si dictus Antonius defunctus possessor uiueret, posset prosequi exceptionem suam iam propositam, cum sit effecta de actis, iuxta capitulo. quoniam. de probat. Ergo eodem modo, & eius subrogatus, vt dicit expresse decisio decima. vt lite pendente. in nouis. columna fina. quæ hoc modo argumentandi uentur. † Et licet in isto subrogato, cesset qualitas triennialis possessionis, nihilominus, ex quo semel in propositione istius exceptionis, per defectum, illa qualitas interuenit, licet postea cesset: nihilominus actus factus a principio, cum illa qualitate, debet durare, vt est glo. notabilis in capitulo statutum. in uerbo canonicis, & ibi, dixi. de rescriptis. libro sexto. facit text. in l. mela. ff. de alimen. lega. & in l. ex facto. §. si quis autem. ff. ad trebellianum. facit etiam quod dicit Felyn. in capitulo cum dilecta. in decimaquarta columna. uersiculo amplia septimo. de rescriptis. Vbi dicit, quod subrogatus, quoad rem, censetur etiam subrogatus, quoad qualitatem adhaerentem illi rei, iuxta dictum Bal. in l. si puella. C. si manci. ita alie. fuerit. faciunt etiam pro ista parte, quæ dixi in §. fuerat. in primo notabili. instituta de actionibus. ¶ Præterea, quia licet priuilegium personale extinguatur

eam persona, vulga. l. in omnibus. ff. de regulis iur. vbi uero tale priuilegium non con-
ceditur absolute, inuitu solius personæ, sed mediante aliqua causa, tunc tale priuilegium
transit ad successores. de hoc est tex. in l. non solum. ff. de integ. restitu. inducendo,
ut per Dynum in cap. priuilegium. de regu. iur. libro sexto. Ibi ponit exemplum in minore
in quo restituitur illi facienda est personalis. l. exceptiones quæ. ff. de exceptio. Iam quia
talis restitutio minori competit, non immediate propter personam suam, sed propter
lesionem. l. quod si minor. §. non semper. ff. de minori. Sicut exceptio triennalis non
competit immediate propter personam, sed propter possessionem triennem: ob eam
causam illud priuilegium restitutionis, licet personale, transit ad successores ut in. d. l. nō
solum. ita & istud priuilegiū triennalis possessionis, transire debet in subrogatū, præsertim
in subrogatum etiam quoad possessionem: Nam postquam effectus ille exceptionis pro-
positæ iam fuit in esse deductus, & semel causatus, remanere debet, etiam cessante causa,
iuxta. l. fina. ff. de decurio. cum pluribus concordan. quæ ad illam legem cumulat Felyn.
in capitulo quæ in ecclesiarum. in. xxxii. colum. uersicu. fallit quinto. de constitutio. cum
aliis, quæ scribit Dynus in capitu. decet. in secunda colum. de regulis iur. libro sexto. & Mo-
der. in cap. cum cessante. de appella. Sed effectus istius possessionis triennalis est iam de-
ductus, & causatus per exceptionem propositam per Antonium defunctum: Ergo debet
transire in successorem, quasi quæ iam defunctus perpetuauerit istam exceptionem, & sic per
consequens, eam ad successorem transitoriam fecerit. arg. l. si marito. §. si uoluntate. ff. solut.
matri. Nam actiones personales, quæ alias non sunt transitoria, si fuerit super illis lis in
ducta, transiunt ad successores. l. pro hæreditariis. C. de hære. actio.

¶ **C**A credit pro ista opinio, quia uidemus, quod ius petendi supplementum legitime, est
personale, cõperens filios: & tamen si filius illud deduxerit, transiit ad hæredes, ut late pro-
bat Iaf. in l. emancipata. colum. secunda. C. qui admit. Et pari modo ius declarandi cadu-
citatem semel deductum, transiit ad hæredes, ut tradit Imol. & communiter docto. in cap.
potuit. de loca. & Iaf. in l. secunda. colum. lxxvii. uersicu. secundo quæro. C. de iur. emphi.

¶ **P**ostremo facit, quia in subrogatione est clausula de statu litis, & causæ, quæ habeanur,
pro expressis, seu exprimi possunt. Sed clarum est, quod ista clausula perinde operatur, ac si co-
mmis itaus causæ, in indiuiduo, & nominatim esset in subrogatione expressus, ut in ter-
minis concludit Dominicus in consilio. cxx. in secunda columna. Sed si in subrogatione
dictum fuisset, quod Alphonfus admitteretur ad exceptionem propositam per defunctum,
ipse illa uti posset: Ergo eodem modo illa uideatur, quando per illa uerba, pro expressis ha-
bentes, est facta subrogatio. Ista sunt in effectu, quæ pro utraque parte adduci possunt, quæ
quæstionem valde dubiam reddiderunt. Quamobrem mandatum fuit per Romanum iurum
informari. Et causa iterum, atque sapius, per eundem Reueren. Do. proposita, & disputa-
tionibus aduocatorum diligenter discussa, tandem Rota die uigesima quinta Octobris
M. D. XXXVIII. & die. xi. Decembris eiusdem anni, tenuit primam opinionem. ¶ **E**t funda-
mentum istius opi. principale fuit hoc, quia exceptio proposita per defunctum recipiebat
fomentum a triennali possessione, tanquam a causa efficiente: unde cessante illa qualitate
triennalis possessionis, per obitum possessoris, cessauit per consequens exceptio. Et nisi ad
tale ius, quod prouenit respectu certæ qualitatæ, quis specialiter, & nominatim subroga-
tur, in generali subrogatione non transiit. ¶ **Q**uia quando est diuersa qualitas in subroga-
to, tunc subrogatus nunquam sapit naturam illius, in cuius locum subrogatur, ut dicit no-
tabiliter Alexan. in consil. cvii. uiso themate. in tertia colum. lib. iij. ut dictum est sup. e-
rius in princi. Quia mutata qualitate priuilegiati, propter quam priuilegium concessum fuit,
mutatur etiam, & cessat priuilegium. l. titia. §. usuras. ff. de lega. iij. l. cura. §. deficientium. ff.
de iur. & ho. tradit Roma. in consil. cccciii. in casu proposita. & Socin. consil. cl. colum.
nona. uersicu. sexto confirmatur. libro primo. Unde qua ratione, si ipse defunctus, qui
proposuit exceptionem regulæ, post propositam exceptionem desineret possidere, non
posset amplius uti exceptione triennalis possessionis: iam proposita eadem, & fortiori
ratione, nec subrogatus, qui nunquam possedit, poterit illa exceptione uti, quæ est propo-
sita per defunctum. ¶ **N**ec obstat, quod sit subrogatus, quoad possessionem: quia illud est uer-
rum, quantum ad facultatem eam capiendi. Sed non est subrogatus ad triennem posses-
sionem, neque ad exceptionem resultantem ex ea: quia illa non transiit in subrogatū. ¶ **N**am
quando lex requirit actum cum qualitate, non sufficit deducere actum, nisi & qualitas
deducatur,

deducatur: l. fulcinius. §. cum autem. vbi Bar. ff. qui. ex cau. in pos. ea. & in notabili casu
tradit Bartholomæus Cassaneus, in consuetu. Biturigum. fol. cxli. colum. secunda. fa-
ciunt, quæ diu supra. q. xxi. Sicut uidemus in nunciatione noui c. peris, quæ datur prætextu
possessionis, ut dicit Bar. in l. prima. ff. de operis no. nunc. Et tamen si possessor propo-
sit nunciationem in iudicio, eo mortuo, illa non transiit ad successorem, neque ad hæredes,
quia est personalis, & extinguitur cum persona, ut tradunt omnes in l. non solum. §. mor-
te. ff. de oper. no. num. Sicut etiam ius declarandi libellum obsecrum, datum per dominū,
non transiit in procuratorem generalem, ut tenet Bar. & communiter alii in l. inter stipulā
tem. §. si stichum. ff. de ver. obliga. Ratio redditur ibi per Bar. quia declaratio est persona-
lis, quæ non transiit etiam in successorem, licet successor, & procurator, reputentur ead-
em personæ cū domino. Ita hic exceptio istius regulæ nascitur ex fonte possessionis trien-
nalis. Mortuo igitur possessore, extinguitur cum persona, quia talis exceptio est persona-
lis. Adeo enim ista exceptio adheret illi qualitati possessionis triennalis, quod sicut cor-
pus non potest, uno momento, sine anima subsistere: ita neque exceptio istius regulæ, sine
triennali possessione. Hinc uidemus, quod priuilegium concessum alicui, ratione alicuius
professionis, uel officii, eatenus durat, quatenus durat officium. l. maximarium. & ibi notat
Bar. C. de excu. mu. lib. x. & in l. sub prætextu. C. de sacro sanct. eccle. & in l. semper. &
utrobique Bar. ff. de iur. immu. tenet Felyn. in capitu. clerici. in secunda columna. de iudi.
Ita cessante triennali possessione, cessat priuilegium, argu. c. abbate. de uerb. signifi. & in. c.
ex parte. & c. licet. de deci.

¶ **N**on obstant modo, quæ in prima propositione causæ, per aliquos dominos in contra-
rium allegabantur, uidelicet, uniuersalitas istius subrogationis, per urbem omne ius, &
geminatio uerborum eius, &c. Quia illa omnia operantur effectum suum in subiecto be-
ne disposito, alias uero uerba uniuersalia ad habilita restringuntur, ut est tex. & ibi not.
glo. in capitulo primo. de consti. & in l. prima. C. de sacro sanct. eccle. Et de gemina-
tione, est glo. in l. lecta, ibi rata, & firma. ff. si cert. peta. & tradit late Felyn. in capitu. se-
des. in columna. de rescipris. Cum igitur subrogatus non sit subiectum habile, in
quo representari possit exceptio istius regulæ, ex quo deficit in eo qualitas triennalis pos-
sessoris, cui adhuc eret exceptio regulæ, & in ea quiescit, sicut piscis in aqua: merito illa uer-
ba, ad omne ius, eam milies geminata, non poterunt in eo inducere prædictum effectū.
Intelligitur igitur Alphonfus subrogatus ad omne ius ipsius beneficii, quod uigere ali-
cuius tituli defuncto competeat, quod in subrogato cadere potest. d. l. cum in fundo. §.
si fundus. & d. l. i. §. si quis autem.

¶ **N**ec obstat, quod sit subrogatus etiam quoad possessionem: quia, ut diu, intelligitur de pos-
sessione iuris non facti, quæ requirit apprehensionem. l. cum hæredes. ff. de acquiren. pos.
Vel responde, quod est subrogatus, quoad possessionem respectu facultatis apprehendendi,
ut superius dixi. Et hoc in ratione consistit, quia possessio, quæ in facto consistit, non po-
test ipso iure de uno in alium transire, sine apprehensione. uulgo. d. l. cum hæredes. ff. de ac-
quiren. poss. Et facta apprehensione illa, non est eadem possessio, quam habebat defun-
ctus, sed noua, ut dicit Bar. in l. rem alienam. col. penul. ff. de pigno. actio. & tenet Socin.
in l. i. §. hæc quæ de seruis. in fi. ff. de acquiren. posses. Imo si esset etiam ad possessionem
facti subrogatus, nunquam intelligeretur in dubio, de possessione triennali, quæ requirit
expressam, & indiuiduam mentionem: adeo, quod non includitur sub quibuscunq; uerbis ge-
neralibus, & pragnantibus, ut dixi in proce. regularum. q. v. Et per hoc euitatur dicitio, v.
ut lit. pen. in uo. cum similibus.

¶ **N**ec obstat, quod ius excipiendi transiit in successorem: quia est uerum, quando illud ius exci-
piendi nascitur ex re, quæ transiit in successorem. Sed hic exceptio non nascitur respectu be-
neficii, sed triennalis possessionis, quæ extinguitur cum defuncto, & ideo non transiit in suc-
cessorem, arg. d. l. cum hæredes. ff. de acquiren. poss. præsertim cum in beneficiis non
datur successio, sed in subrogato creatur nouum ius, ex concessione papa, ut not. Io. And.
in. c. secundo. ut lit. pen. lib. sexto. & dixi latius in quaestione præcedenti, & ideo tex. in. d.
l. i. ubi. §. pactum. cum similibus loquentibus in materia profana, quæ est multum diffe-
rens a beneficiis, non faciunt ad propositum.

¶ **N**on obstat etiam, quod Aluarus de Herrera actor, iam semel per defunctum fuerat exclusus
12 sus per exceptionem istius regulæ: ergo semel exclusus, semper manet exclusus, &c. ¶ Quia
11 iii

in practica iuris

3

respondetur illam doctrinam esse veram, quando durat causa exclusionis; secus autem, si exclusio fiat respectu alicuius causae, quae cessat. Nam tali casu, cessante causa exclusionis, cessat exclusio. Unde sicut semel approbatus, cessante causa approbationis, potest reprobari, ut dicit Abb. & Moder. in c. cum venerabilis, de exceptio. Ita & reprobus semel, & exclusus, potest cessante causa admitti, & approbari, ut tradit Fely. in ca. praesentium, de testi. Et facta citat in cap. penult. xxi. quaestione ultima.

¶ Nec obstat, quod res semel concessa semper manet concessibilis, d. §. quindecim. quia ad illam theoreticam respondet Alexand. in l. i. col. penul. ff. de officio eius. & Paul. de Castro in l. voluntas. circa f. C. de fideicō. Decius consil. lxxxviii. in fi. & idem Decius in c. si pro debilitate. in. iiii. col. de offi. dele. & ibi vide, quia faciunt ad propositū, & Fran. Curtius in tract. feud. in secunda parte. q. iiii. colum. fi. Per cuius dicta Rota de hoc mense Feb. M. D. XL. in una Bon. nullitatis emphiteosi, corā R. D. Io. Mohedano conclusit, re emphiteoticā esse concessā semel cum solennitate alienatam, posse denuo alienare sine aliqua solennitate, ex quo iam semel effecta fuit alienabilis. Et quod papa hic noluerit admittere subrogatum ad ius excipiendum, patet ex verbis subrogationis, quae tantum concedunt professionem, & defensionem causae, & litis subrogato. Sub quibus verbis exceptio non comprehenditur, praesertim in materia odiosa, & stricta, qualis est subrogatio, ut patet in c. i. & ii. vt lit. pen. lib. vi. & in regula de subrogandis. Nam papa dedit, d. Alphōso subrogato prosecutionē, quae per actionem interpretari debet, ut patet in si. de actio. in prin. Et defensionem, quae etiam diuersa est ab exceptione, ut est glo. & tex. in c. i. de lit. contest. lib. vi. quam ibi communiter sequitur docto. & Abb. & Moder. in rub. de except. Et licet appellatione defensionis, late sum pro vocabulo, aliquando veniat exceptio in materia tamē odiosa, uel propria, & stricta, exceptio nō comprehenditur, ut dicit Domi. in d. c. i. & est cōmunis opi. Et per hoc est responsum ad tex. in d. l. cum nondū. & l. siquidem. allegatis in contrarium, in parte affirmatiua.

¶ Non obstat tex. in dicta l. non solum. ff. de integ. restit. cum aliis exemplis superius allegatis; quia ad illa respondetur, & primo, quantum ad beneficium restitutionis in integrum, ideo illud transit in successorem, quia est in rem scriptum, ut tradit Dynus in regula privilegium. de regu. iur. lib. vi. Et eodem modo, ius petendi supplementum legitimum, non est ius fundatū in persona, sed in potētia iustitiae, quae operatur translationē, ut ibi declarat la. Nec in praedictis casibus fit translatio in successore singularē, sed in heredē vniuersalem, qui reputatur eadē persona cū defuncto; nō autē particularis successor, qui non reputatur eadē persona, ut dicit Bal. in capitu. primo. in. iiii. notabili. qui succe. fut. da. tenē. Et ideo in illis non habet locū dictū lafonis in d. l. emancipata. Nec minus obstat, quod dicebatur de iure caducitatis; quia illud est ius reale, merito ad heredē trāsfertur. Et finaliter, ut dicitur, ex materia profana male arguitur ad beneficialē, in qua termini sunt omnino diuersi. ¶ Non obstat etiā, quod qualitas, quae semel in actu interuenit, licet postea cesset, nihilominus actus sustinetur, ut in dicta glo. canonice capitu. statutum. de rescrip. libro sexto. cum aliis superius allegatis, quia ad illud motiuum respondetur tripliciter. Primo, quod illud dicitur non procedit, quando qualitas in actu requiritur, per viam causae finalis; quia tunc, licet actus sit in esse deductus, si tamen postea cesset illa qualitas, cessat effectus, ut hic. Secus, quando qualitas interuenit per modum demonstrationis, uel conditionis, ut in dicta glo. canonice. & in dicto. §. siquis autem. & ita declarat Bal. in l. humanitatis, in ultima oppositi. C. de impu. & aliis subti. Vel secundo respondeo, contrarium procedere, nisi qualitas requisita in actu, sit talis, quae in se habeat tractum successiuum, ut est hic triennalis possessio, quia tali casu, non sufficit, quod qualitas interuenerit a principio in actu, nisi illa qualitas perseveret vsque ad finem, iuxta tex. l. semper. §. negatiuores. ff. de iure immunita. glo. igitur in dicto uersic. canonice, cum aliis allegatis. Procedunt, quando qualitas requisita non habet tractum successiuum. Et ideo Imol. in clementina secunda, de rescriptis, dicit, quod si qualitas habet se per modum causae permanentis, ea cessante, cessat dispositio. Secus, si per modum causae principiantis, aut iuuantis, uel habitantis.

¶ Hinc est, quod si conditio habeat tractum successiuum, non sufficit eam momento temporis impleri. l. mœtia. §. primo. ff. de an. lega. l. siquis ita legauerit. ff. de conditio. & dem. tenet Alex. consil. quadagesimotertio. lib. iiii. Vel tertio illud dictum procedit, nisi cessante qualitate succederet contraria qualitas, quae deducta actum ad eum statum, a quo incipere non possit, ut hic, & in l. pluribus. ff. de verb. oblig. Nam in subrogato succedit

cedit contraria qualitas; nam defunctus erat triennalis possessor, iste subrogatus non. Cum igitur sint isti duo status diuersi, merito dicendum est, in subrogatū exceptionem nō transire. Et ita limitant Moder. Auinionē. in l. ex facto. in. vii. colum. ff. de uulg. & pup. Itaque ex omnibus istis, ista firma, & vera conclusio resultat, quod exceptio istius regulae, siue sit per defunctum proposita, siue non sit, non transit in subrogatum, nisi specialiter illi concessa datur a papa. Praesertim cum exceptio istius regulae, ex quo est perpetua, est odiosa, impediens ius bonum per actorem deduci, quod de iure communi, etiam si per mille annos eo vltus non esset, sua negligentia, non amitteretur, ut dicit Bar. in l. solent. §. si. ff. de offi. pro con. sequitur lafon in l. i. in penul. col. C. de seruis fugi. Et illud dictum Bartholi sequitur est Rota, in vna Gebennen. pro Cardinali Anconitano. iiii. Julii M. D. xxxi. coram D. Camillo, ad limitationem dictorum Abbatis in c. contingit. de dolo, & contu. vt dixi in regula de non toll. ius quasi. q. i.

¶ Nec obstat etiam, quod per clausulam, cuius litis status habeatur pro expressis, uel per finiales clausulas generales, censetur facta indiuidua mentio, quia illud procedit, respectu gratiarum, & priuilegiarum. Secus autem, respectu decreti istius regulae, quia non censetur sublatum per clausulam, quorum tenores, vt adnotauit Reue. D. Iacobus Simonetta, in una Caurien. portionis, vt meminit Dominus Guliel. in collectaneis nouarum decisionum super ista regula, uel melius, illa verba concernunt statum, & merita causae, circa ordinatoria iudicii, secus autem est, respectu exceptionis triennalis, quae possessionem requirit.

¶ Quæstio Decimaquinta.

DECIMOQVINTO Quæro, quid triennium istius regulae currat contra minorem. xliiii. annorū, & utrum minor etiam exceptione istius regulae defendat? **RESOLVTIO.** Videatur dicendum, quod sic, ex eo, quia videmus, quod in actionibus praescriptis, quae olim, & hodie finiuntur anno, praescriptio currit contra minores absque spe restitutionis, ut declarat notabiliter Paul. de Cast. in l. si. colum. ii. C. in quibus causis in integrū resti. non est necesse. Et est communis opinio, ut ibi tenent omnes. ¶ Pari etiam modo videmus, quod tempus triennium, quo durat instantia causae principalis, de quo in l. propterandum. C. de iud. currit etiam minori, nec datur restitutio, nisi in certo casu, videlicet, in subsidium quando tutor, uel curator effecti essent non soluendo, ut not. omnes doct. in d. l. propterandum. §. penul. & Bar. in d. l. si. colum. i. in. xvii. oppo. Et hoc procedit etiam in instantia statutaria, quae pari modo currit contra minorem, ut not. Alex. in consil. xliii. inspecto processu. in. iiii. volu. Idem etiam dicunt in tempore ad appellandum, quod est decennium, auth. hodie. C. de appell. Idem in tempore appellationis prosequenda, quod est annus, & ex causa biennium. c. ex ratione. de appella. ¶ Nam ista tempora curruunt minori propter rigorem iuris conseruandum, ut habetur in auth. de appell. & intra quae tempora not. glo. in l. auxilium. in verb. cessauit. ff. de mino. Sicut etiam curruunt tempora ad opponendum exceptionem non numerata pecunia, ac non numerata doris. ut in l. in contractibus. in prin. cum glo. petiuras. C. de non nume. pecu. & in auth. si minor. C. de temp. in integ. rest. pe. ¶ Et vt propius accedamus ad regulam, quae omnis praescriptio statutaria, quae videtur similis isti de qua loquimur, secundum communem opi. currit contra minores, vt est opi. Inno. communiter approbata in c. constitutus. de resti. in integ. quam multum ampliant, & declarat Moder. in tract. praescrip. in prima parte. vi. principalis fol. lxxv. Et vltra ipsos eam latius comprobatur, & discutit Ioan. Igneus in repe. l. dudum. in. v. & vi. col. C. de contrahen. emp. & plures alii, quos breuitatis causa non refero. ¶ Et pro ista parte facit, quia minor in beneficialibus reputatur maior. c. ex parte. de rest. spolia. c. si annū. de iud. lib. vi. sed contra maiorem obstat exceptio istius regulae, ergo pariter etiam obstat minori. ¶ Quid dicendum? Arbitror hoc casu distinguendos esse duos casus. Primus est quando minor agit de damno euitando, ut quia non habet, nisi unum beneficium, quod forte cum alio permutauit, & illo cuius, & illo cuius, beneficium, quod dedit ab alio triennio possessum fuit: Nam tali casu, licet de rigore iuris obstat, ista exceptio triennalis per istam regulam inducta, per ea, quae dicit Inno. in d. c. constitutus, qui loquitur indistincte, siue agatur de damno euitando, siue de lucro captando, ut referunt Moder. in d. tract. praescrip. Tamen de æquitate, quae in Rota multum attenditur in materia beneficiali dicendum esset contrarium, quia ubi agitur de damno euitando debet fieri strictior interpretatio ne aliquis iniuste damnum pa-

tatur, vulg. l. si. §. in computatione. C. de iure deli. Et ita in specie tenet Bar. in. d. l. si. C. in quibus cau. in integ. rest. non est necess. & in. l. etiam. ff. de imo. vbi dicit, q. iura inducentia simpliciter prescriptionem contra minores si agitur de damno euitando, & de tollendo iure quaesito, censetur in talibus iuribus ita indistincte, & generaliter loquentibus excepti minores, & comprehendi solum maiores per rationem. d. l. si. sed in casu regulae nostrae generaliter loquente agitur de iure quaesito tollendo, ideo a tali statuto generaliter loquendo excluditur minor: Nam si contrarium dicimus maxima ex hoc minori lesio infereretur, qui forte non habebat aliunde unde se aleret, quam ex illo beneficio, quod simplicitate, aut ignorantia quadam dimisit ab alio per triennium possideri, conueniens igitur est, vt restituantur ad agendum, & illa verba regulae, ibi, nequeant molestari, non comprehendunt istum casum, ¶ Nec obstat, q. minor in beneficiis reputatur maior, quia non facit quominus restitui debeat, ut apparet in ecclesia, quae licet possit agere, & hoc respectu reputatur maior: Tamen si decipiatur, restituitur ut minor. c. i. & ii. de in integ. rest. Et probatur in e. prima. de in integ. rest. ut ibi not. docto. Et isto casu conueniens est, ut minoribus sit uenia tur, quos ecclesia protegit, ut simplicitati coram uenia tribuatur, ut in. c. i. lxxxvii. dist. & arg. tex. in. c. cum vniuersorum. de re. permu.

¶ Secundus casus est ubi agitur de lucro captando, & tali casu, quia minor enormiter no laeditur istius regulae exceptio procedit contra eum, exempli gratia, ponamus minorem plura beneficia habere, & ex uno posse commode viuere, certe non videtur hoc casu per dispositionem istius regulae laedi, sed potius exonerari ab administratione, praesertim quia regula ista non excludit minorem perpetuo, neque eius gratiam annullat, sed eam suspendit uide te dumtaxat possessoris: Nam regula ista nihil tribuit possessori praeter nudam exceptionem, Et quod dictum est de pluribus beneficiis, idem esset dicendum de uno, quando illud non magis onerosum esset minori, quam utile, quia tali casu non restitueretur aduersus dispositionem istius regulae, quae fundatur in graui lesione, iuxta dictum Bar. in. d. l. etiam. ut in. c. i. de in integ. rest. & Specul. eo. titulo. §. quaelibet. versiculo quid si minor. Et istam distinctionem in terminis istius regulae tenet ille doctissimus Glossator concilii Basiliensis, titulo de pacif. poss. posito in pragmatica Francie in verb. impedimenti. columna si. ¶ Nescio tamen quid hoc casu teneret Rota, quia derogare dictum Inno. in. d. c. constitutus. communiter approbatur, quod contra minorem omni casu curat praescriptio, sed de aequitate procedit. c. o. cri. Bar. in. d. l. si. & d. l. etiam. quam sequitur Abb. in. d. c. constitutus. & plures alii, quos cumulat ille Moder. in. d. l. dudum. qui pro Bar. quaedam iura allegat, & secundum illam opi. fuit iudicatum in parlamento Francie, ut refert Guido papa. decis. xxxij. Vitum autem minor possidens beneficium curatum sine dispensatione exceptione istius regulae defendatur. Rota die. xv. Martii M. D. xxxviii. in vna Lucana archipresbyteratus coram me conclusit, q. sic pro Siluestro Gilio contra Accotium Vanulium. Ratio fuit, quia regula defendit omne clericum inhabilem cum titulo colorato triennio pacifice possidentem, exceptis duobus casibus expressis in regula, unde exceptio illorum duorum casuum firmat regulam in casibus non exceptis. c. ii. vbi Abb. de coniug. lepro.

¶ Quæstio Decimasexta.

DECIMOSEXTO Quæro, ¶ nunquid totum triennium ad quod hodie redacta est allegatio Lapi. lxxxix. debeat esse continuum tempore primi resignatarii quoad hoc, vt præsumatur retrocessio, an uero sufficiat, q. continetur pro parte tempore primi, & pro reliqua parte tempore secundi resignatarii?

SOLVITIO. Ite casus veniatur modo in Rota coram R. P. D. Marcello Electo Marficano in causa Leonen. canonicatus in qua præsupponitur, q. quidam Ioannis resignauerat canonicatum in fauorem Iacobi, & dictus Ioannes resignans postea in possessione per duos annos mansit Iacobus resignatarius antequam Ioannes resignans triennalem possessionem compleret in fauorem Gulielmi resignauit, & idem Ioannes primus resignans adhuc in possessione manens possessionem suam pacifice etiam tempore istius Gulielmi secundi resignatarii continuauit usque ad completum triennium, & deinde moritur, per cuius obitum, quidam nomine Iuo canonicatum prædictum impetrauit, & dictum Guliel. secundu resignatarii, qui iam se in dicto beneficio intruserat, ad iudicium vocauit. Guliel. excipit de resignatione

resignatione sibi facta per Iacobum, qui habuerat Canonicatum per resignationem dicti Ioan. Impetrans replicat, q. resignatio nihil facit, ex eo, quia Ioan. primus resignans mansit post resignationem, quam fecit in possessione, & pacifice possedit per triennium in qua possessione fuit mortuus, & sic intrabat dicta allegatio Lapi, quæ in possidente retrocessio nem per lapsum triennii præsumit, & per consequens canonicatus per obitum dicti Ioannis dicitur vacare. Gulielmus triplicat, q. Ioannes, nec tempore Iacobi primi resignatarii, nec tempore suo continuo triennio, sed interpolato possedit biennio, videlicet, antequam resignaret Iacobus in Gulielmum, & per alium annum tempore ipsius Gulielmi. Itaq. tempore vtriusque possedit per triennium, sed non tempore alterius. Dubitatum fuit, numquid triennium de quo loquitur ista regula debeat esse continuatum tempore vnius resignatarii ad effectum allegationis Lapi. ¶ Dicebatur ex una parte nihil referre, q. triennium ad quod hodie redacta est dicta allegatio Lapi continetur, siue tempore vnius resignatarii, siue plurium. Ratio reddebatur, quia allegatio Lapi videtur solum requirere duo. Primum est, q. primus resignans per illud triennium fuerit tentus, & communiter reputatus pro canonico, iuxta decisio. Egidii. dclv. & Per. de ancha. consil. cxvii. Secundo, q. fuerit tolleratus per illud tempus ab ordinario, quia ex illa tolerantia præsumitur retrocessio: ¶ Nam ex quo ordinarius ex necessitate sui officii tenetur singulis annis inquirere, an possidentes habeant canonicum titulum in beneficiis, iuxta vulg. c. ordinarii. de off. ord. in. vi. certe si iste Io. primus resignans non habuisset retrocessionem, non tollerasset eum, & ista ratio patientie ordinarii militat, siue sit vna resignatio, siue plures, prout in simili alias determinauit Rota in quadam causa de qua meminit D. Guliel. Cassiod. in collect. decis. sub titulo de cau. poss. & proprie. decisio. iiii. quo loco voluerunt Domini, q. dicta allegatio Lapi procedat, siue sit vnus impetrans, siue plures. Cum igitur dicta alleg. fundet se in tolerantia ordinarii, & non in negligentia resignatarii petentis possessionem, merito videtur concludendum beneficium vacasse per obitum dicti Ioannis tanquam ex nouo titulo superuenienti post triennium. ¶ Postremo pro ista parte adducebatur vnus motiuum satis coloratum ad probandum, q. negligentia resignatarii non erat in consideratione, sed solum patientia ordinarii: Nam ponamus, q. Ioannes resignasset simpliciter in manibus ordinarii, & stetit per triennium in possessione, certum est, q. lapsa triennio, habet locum allegatio Lapi. Et tamen ibi non consideratur aliqua negligentia resignatarii cum nullus sit resignatarius, ¶ quia in manibus ordinarii non potest fieri resignatio in fauorem certe personæ sine vitio simoniae, licet secus coram papa, ut tradit Fely. in. c. audientia. el secundo. vers. tertia conclusio. de rescrip. Sola ergo patientia ordinarii cum lapsu triennii hoc operatur, ut nouus titulus creetur, persona igitur resignatarii non est in consideratione.

¶ Tamen prædictis non obstantibus contrarium fuit per dominos conclusum in prædicta causa Leonen. canonicatus. xxxiii. Nouembris M. D. xxxiiii. Et inter alias rationes, quæ tam inter aduocatos Guliel. q. per dominos fuerunt in relationibus allegatae, fuit vna concludens, & ad quam legitime non poterat responderi, videlicet, q. in allegatione Lapi, quo ad propositum nostrum necessario debet considerari, non solum patientia ordinarii, sed et negligentia resignatarii, ex eo, quia dicta allegatio fingit, seu præsumit post lapsum triennii retrocessio, non ante, sed ista retrocessio non potest habere locum, nisi detur extremum: Nam retrocessio præsupponit cedentem, & cessionarium, requiritur ergo persona resignatarii: Nam sine ipso retrocessio fingi non potest, & quando est lapsum triennium iam resignatarius non habet quid retrocedat, cum ante triennium in alium cesserit, quod facere potuit, quia intra triennium allegatio Lapi non procedit, & in casu nostro quando locum habere poterat, videlicet, post triennium deficit extremum in quo fingatur, & fundetur retrocessio, cum resignatarius nullum ius habet, quod vere cedere possit etiam si vellet, unde si cessio vera non posset post triennium habere locum, ergo neq. ficta, ¶ quia vbi non potest habere locum veritas, nec fictio. l. qui ad certum. ff. locati. ¶ Nec minus allegatio Lapi procedit contra secundum resignatarium, quia ille adhuc est in tempore petendi possessionem infra quod primus resignans moritur. Itaq. ea ratione dicta allegatio Lapi non obstat primo resignatario, nec secundo, tum etiam, quia allegatio Lapi, quæ est de se rigorosa etiam loquitur in possessione decennali, quæ propter reductionem factam ad triennium, interpretatione Rotæ, facta est magis exorbitans, & damnosa, quo casu, ex quo simpliciter loquitur de resignatario debet in dubio intelligi de primo, argu. l. boues. §. hoc sermone. ff. de

verb. signi. prout in notabili casu tradit Glosator super regula prerogatiuarum expectantium in. v. parte. & Bgid. deci. dcxxvi. incip. suppositis. sicut per eandem rationem fuit intellecta per dominos regula de publicandis resignatio. † quæ etiam intelligitur de prima resignatione, & non de secunda, vt ibi dicam. Vnde ex quo ex quadam stricta interpretatione dicta allegatio Lapi, quæ requirebat decennium, reducta est per dominos ad triennium, nõ debemus specialia multiplicare, ut extendatur ad secundum resignatarium, per ea, quæ dicuntur in l. i. C. de dot. promiss.

¶ Non obstant ea, quæ superius dicta sunt in contrarium, quia ad ea ex prædictis patet solutio, quia in dicta allegatione Lapi duo requiruntur copulatiue, videlicet, possessio triennalis pacifica cum tollerantia ordinarii, & resignarii, alias autem cessante negligentia resignarii retrocessio fingi non posset. Et per hoc respondetur ad illud vltimum motiuum in quo dicebatur de resignatione facta in manibus episcopi ubi non erat aliquis resignarius, & tamen in tali resignatione habebat locum dicta allegatio Lapi, quia respondetur, quod illo casu non præsumitur retrocessio cum illa præsumi non potest, vt diu. abiq. persona resignarii, ex quo nascatur tanquam ab extremo a quo, & sic sumus extra allegationem Lapi, sed ibi fingitur tantum nouus titulus non retrocessio, & sic erit casus diuersus a nostro, quia allegatio Lapi solum fingit retrocessionem in casu in quo est resignans, & resignarius, prout in. q. ista cui non adaptatur prædictum extremum. Nec obstat, quod triennalis possessio tempore istorum duorum cessionatorum, debet coniungi, quia respondetur, † quod in materia stricta, & in præscriptionibus tempora non coniunguntur, vt dixi in regula de annali. per ea, quæ probat Decius in. l. si idem. ff. de iur. o. iud. Et dicat inferius in. xxx. q. Præterea, quia allegatio Lapi, quæ loquitur de tempore debet in dubio intelligi de continuo, & non interpolato, ut dicit Abb. in. c. fi. de electio. & in. c. ad apostolicã. col. i. de reg. & Iac. in. l. si stipulatus essem. ff. de ver. obli. & Lapus allega. vii. in. iiii. colum. cum condecor. ut scribit Bar. in consil. vltimo. posito in fi. consil. Alex. in. iiii. volu. vt dixi in dictis locis. Et hoc notissimum est, † quod quando lex simpliciter, & indiffinitè facit mentionem de tempore, debet intelligi de continuo de momento ad momentum, & non de interpolato, ut tradit Angel. in consil. cccciii. in. iiii. colum. Et ita ista regula, quæ de triennio loquitur, intelligitur de continuo, & non interpolato, ut apparet manifestè in decreto concilii Basiliensis, quo sumpta est ista regula, vbi expresse dicitur de triennio continuo, & ibi not. glo.

¶ Tamen non facerem vim in hoc de continuo in casu nostro, ex eo, quia satis potest dici triennium continuum, quod non fuit interruptum, licet fuerit tempore plurium continuatum, & ad effectum istius regulæ, talis possessio triennalis sufficeret, non autem si fuisset interrupta, ut declaro in. d. q. xx. licet quoad affectum dictæ allegatio. Lapi hoc de triennio continuo consideretur propter diligentiam, vel negligentiam resignatariorum in quibus principaliter fundatur prædicta decisio. Sed dices tu, quid facit ista. q. ad istam regulam?

¶ Solutio. Nihil fere, nisi, quod præstat quandam lucem dicendis, vt ex hoc appareat differentia triennii istius regulæ, & allegat. Lapi. Aliam differentiam vide supra in fi. x. q. Et est vltimus aduertendum, † quod d. alleg. Lapi non solum habet locum in fictione retrocessionis, quæ fomentum capit ex resignatione prius facta, sed etiam in quocunq. iure, absq. aliqua cessione præambula, vt exemplum poni potest in causa Vrbevetan. archipresbyteratus, quæ modo pendet, in qua voluit Rota, de mense Nouembri, & Decembri M. D. xxxix. coram R. D. Jo. Paulo, quod ex quo Sanctiss. Dominus noster Paulus. III. qui dum esset Cardinalis accessum, & regressum habebat per cessum, vel decessum, vel quis aliam amissionem & c. ad dictum archipresbyteratum possessum, per quemdam Bernardinum de Aquapendente permiserat, postq. regressui locum fuerat, propter assecutionem alterius incompatibilis. d. Bernardinum per triennium scienter, & pacifice possidere, quod eo mortuo successor potest illi excludere, alleg. Lapi, quia præsumitur, quod papa quando erat Cardinalis, cassauerat regressum. Et sic vides, quod illud, quod dictum est de retrocessione, habet locum in casu amissionis iuris, vbi retrocessio habere locum non potest. Et hoc idem, præteritis annis, tenuit Rota in vna alia, Neapolitana parochiali, coram R. D. M. Antonio, vt recordati fuerunt domini, in qua iudicauit contra Ioan. Bap. Baldassinum, qui propter dictam alleg. perdidit regressum. Et dicta alleg. non solum præsumit cessionem vel retrocessionem, aut cassationem, seu extinctionem iuris, sed etiam operatur, & fingit successionem, ad effectum, vt regressui locus sit, Vt voluit Rota in vna Burgens. canonicatus de Veruiesca, coram me, de

me, de mense Nouembri M. D. xxxix. vbi pendente lite inter Ioan. de Lerma, & Franciscum de Pefquera, dictus Io. resignauit dictum canonicatum, in fauorem Aluari de Sancta Cruce, remansit tamen in possessione, Postea dictus Franciscus, habita prius sententia contra Io. de Lerma, cessit etiam ius, quod habebat in dictum Aluarum, reseruato sibi regressu, per obitum vltimi possessoris. Accidit, quod d. Ioan. continuauit post dictas cessiones possessionem suam per sex annos pacifice, & postea obiit, & vnus impetrauit. d. Canonicatum, per obitum d. Ioan. & in eo se intrusit. d. vero Franciscus egit contra intrusum, præcedens canonicatum, vigore regressus, ad se expectare. Alter replicabat, quod regressus erat concessus per obitum vltimi possessoris Aluari, sed Ioan. de Lerma non fuit successer, quia Aluarus non cessit in eum. Franciscus replicabat, quod imo Ioan. erat Aluari successor, ex quo post cessionem d. Ioan. in Aluarum factam, postea per triennium pacifice possederat, & sic intrabat d. alleg. Lapi, quæ retrocessionem fingit. Vnde qua ratione, si Aluarus vere in. d. Io. retrocessisset, verus eius successor diceretur, ita dici debet, per retrocessionem factam, per dictam alleg. Lapi. Tandem Rota tenuit Io. fingi successorem, ad effectum, vt regressui locus esset.

¶ Quæstio Decimaseptima.

DECIMOSEPTIMO Quæro, † impetratur beneficium detentum per aliquem per plures annos, & in imperatione habet tempus detentionis pro expresso cõ clausula non obstant. regulis, an per hoc censetur derogatum isti regulæ de triennali?

¶ SOLVTIO. Maxima fuit olim contentio in Parco super isto dubio: Nam M. de Ca. abbreviator antiquus dicebat illa verba, quod tempus detentionis haberetur pro expresso, non debere intelligi, nisi de sola detentione triennali, secus si per triennium quis possideret, quia cum talis possessor per istam regulam tunc non est verisimile † in dubio papam velle alteri tollere exceptionem sibi competentem, arg. c. ex parte, de c. ff. deleg. Et ideo volebat, quod talis bulla nartans vigore illius clausule possessionem triennalem non esset expedienda per abbreviatores in Parco: Nam papa non dedisset si expressisset, vel saltem dedisset cum maiori difficultate, quia per illam clausulam papa non fuit clare certificans de regula triennali, nec illa clausula non obstant. regulis, iuuabat, quia intelligebatur de regulis fauentibus detentioni, quæ est minoris præiudicii, non de possessione triennali. Sed Ioannes Ferrera abbreviator tenebat contrarium, ex quo tempus detentionis habebatur pro expresso, quæ verba sunt generalia, & complectuntur quamlibet detentionem, arg. c. si Romanorum. xix. dist. & quia plures bullæ fuerant sic expeditæ, non erat recedendum a solitis. Et quia in Parco non excipiatur de regula sicut in iudicio, & ideo non obstat si non opponatur, iuxta tradita per Fely. in. c. i. de re iud. & in. c. pastoralis, de fide instrum. Et saltem ipse expediret bullas cum illa generali clausula, quam dimitteret disputandam, & discutendam in iudicio. Sed M. Ca. replicabat, quod non esset bonum dare sic literas in confuso, quia ex quo ista regula suspendit impetrationes litere essent nullæ, & frustratorias, nisi expresse derogaretur regulæ, & esset dare fomentum litigiis, † & cancellaria non solet dare bullas litigatorias, & ideo esset tutum apponere clausulam restrictiuam, videlicet, citra terminum triennium. Et ista pars, quæ vifa fuit sanior, æquior, & verior prævaluit in Parco prima die Februarii M. ccccxi.

¶ Reperio etiam, quod vir ille magnus, & memorabilis Laurentius Cardinalis sanctorum Quatuor, qui multis annis expeditionum omnium princeps, & fere omnium regularum cancellaria auriga fuit, in quibusdam suis notulis tenuit primam opinionem, vnum subingens, quod est magis notabile, videlicet, quod etiam si in collatione esset narratus triennalis possessor non sufficeret ad derogationem istius regulæ, nisi esset expressum, quod ex canonico titulo, quia tunc impedimenti narratio est loco derogationis quando plene factum narratur, & pro ista opi. faciunt q. tradit Guidi. Villadego auditor Rota in tract. legat. q. ix. Et quæ dicit Fely. in. c. in nostra. in. xxvi. corr. de rescrip. Adde etiam, quod adeo prædicta sunt verba, quod illa clausula non obstant. regulis non sufficit pro derogatione regulæ, quia, vt alias dixi, requiritur specialis mentio, propter rationem Cald. in consil. i. de rescrip. & quæ not. in. c. venientes. de prescrip. & dixi superius in proemio regularum. q. v. & vi.

¶ Quid dicendum? Certe passus iste est diff. cilis, quæ reducitur ad hoc, † an clausula ista, quod detentionis tempus habeatur pro expresso, operetur tantum, ac si specialiter de tempore de-

entionis fuisset facta mentio; Nam super hoc fuit vario modo, diuersis temporibus, iudicatum, vt dicit Federi. de senis in consil. cccxiii. Et Fely. plura refert in. c. accedentes. in. iiii. columna. de prescrip.

5 Breuiter ista videtur hodie æquior, & ex stilo curiæ magis recepta conclusio, q̄ per illam clausulam pro expressis habentur, vel similes, tolluntur, vel suspenduntur specialia, & in diuisa. Ita tenuit Anto. de But. in consil. ii. cuius opi. hodie sequitur Rota. vt refert D. Gutiel. hic per ea, quæ cumulâdo scribit Fely. in. c. nonnulli in. vii. col. vers. fallit secundo. de rescrip. Et ita etiam coram me die. xvii. Iunii M. D. xxx. in una causa tullen. Scholasticæ conclusit Rota. Tamen adhuc ista non tollunt difficultatē, quia esto, q̄ per illam clausulam, q̄ tēpus detentionis habeatur pro expresso, censeatur facta mentio de triennali detentione, per hoc tamen non putarem derogatum huic regulæ, quæ loquitur de triennali possessione, & non de detentione; Nam detentio præsupponit merum factum sine titulo, possessio vero triennalis requirit coloratum titulum, vt patet hic, & inferius dicitur. Itaq̄ est concludendum, attentis præmissis, q̄ dicta clausula, q̄ tēpus detentionis habeatur pro expresso, non obstat, regulis, operatur tantum circa detentionem etiam triennalem secundum terminos istius regulæ, non autem circa possessionem triennem, de qua loquitur ista regula, cogita tamen, quia hæc opinio non transit sine dubio per allegata per Fely. in dictis locis.

Quæstio Decima octaua.

DECIMO OCTAVO Quæro, q̄ an si titulus coloratus triennalis possessoris redigatur ad non titulum, habeat locum regula. Exempli gratia possessor triennalis pro colore sue possessionis allegat titulum sibi questum per renunciationem alterius, ex aduerso tunc per dicitur renunciatio, ex eo, quia ille, q̄ renunciavit post sex menses mortuus fuit in possessione, & sic titulus renunciationis reductus fuit ad non titulum per regulam de publicandis resignationibus. Quæritur nunquid talis possessor iuuetur regula?

RESOLVTIO. Iste casus accidit tempore Sixti in quadam causa Vulteran. non habeo tamen quid fuerit decisum, ideo pro vtraq̄ parte faciam aliquas rationes, cætera relinquens iudicio peritiorum, vel Rotæ melius sententium.

Quod autem non suffragetur possessori regula, facit primo, quia quando titulus redactus est ad non titulum, pro nihilo reputatur, & ideo talis titulus caducus, ad præscribendum non est utilis, vt in. c. dudum. de deci. & in. l. quemadmodum. C. de agri. & cens. lib. xi. Nam quotiescunq̄ causa reddit ad non causam, perinde est, ac si actus factus nõ fuisset, l. si fullo. ff. de condi. sine causa. not. Alexan. in consilio. ccvi. ponderatis verbis. colum. penul. in. vi. volum. minus ergo sufficiet ad possessionem istius regulæ, quæ habet instar præscriptionis, & requirit titulum saltem coloratum. Et iste titulus non solum non habet colorem, sed neq̄ saporem si probatum fuit renunciantem in possessione obijisse, & de regula de publicandis data fuisse. Sed ad hoc posset replicari, q̄ ad probandum talem titulum esse inualidum, & redactum ad non titulum requiritur discursus probationis, & telle iudicialiæ, & ille discursus tollitur per istam regulam, ex eo, quia, ut dicitur inferius in. lviij. q. regula ista imponit silentium per illa verba nequeant molestari &c. q̄ per quæ verba non solum tollitur parti facultas probandi, sed iudici auferitur iurisdictio. c. cum plures. de off. deleg. libro. vi. cum similibus, vt inferius in dicta quæstione dicam. Præsertim quando declaratio sequitur ex actibus sequentibus.

Secundo pro dicta opi. facit, quia eo ipso, q̄ triennalis patitur discuti de iustitia, vel iniustitia tituli sui sibi præiudicat, quemadmodum spoliatus patiens discuti ius suum, vt in. c. primo. de rest. spolia. Sed etiam ad hoc patet solutio, quia eo ipso, q̄ exceptum fuit de regula exclusi fuit iurisdictio, per illa verba non molestetur. Et hoc procedit ab initio, sed si post factas probationes daretur de regula, & sic eo tempore, quo iam præcessit iurisdictio forte contrarium procederet.

3 Tercio pro hac parte facit, q̄ quia actor dicitur molestare reum possessorem per replicationem datam contra titulum triennalis possessoris, vt tradit Alex. in consil. xxxvi. in primo volu. Sed etiam ad hoc respondetur, q̄ illud dictum procedit, nisi incontinenti appareat de virtute tituli per replicationem probatam cū productione regulæ de nõ publicandis; Nam ex quo ista regula fundatur in quadam præsumptione illa cessat cõperta veritate. c. veritate. viii. dist.

dist. Præterea, quia iste actor dans de regula de non publicandis, videtur admittendus, ex eo, quia præsumptio est contra possessorem triennem de aliqua simonia; Nam ex quo apparet resignantem fuisse mortuum in possessione, per consequens resultat præsumptio, quod iste possessor triennalis pactus fuerit cum eo de illo dimittendo in possessione do nec viueret, & per consequens ingressus suus videretur vitiosus, & exceptus a regula, quæ excludit simoniacum, q̄ & talis simonia ex quo solet fieri ecculte, sufficit, quod per præsumptiones probetur, capitur, per tuas. de simonia. isto igitur casu debet se magis iustificare possessor, quam ex sola allegatione istius regulæ, ex quo præsumptio est contra eum.

Tamen istis non obstantibus pro contraria opinio, facit quæ dicunt Moder. Senen. in l. prima. §. si vir. columna secunda. ff. de acqui. poss. vbi dicunt, quod si possessio fuit transacta virtute causæ validæ, licet illa causa postea efficiatur inualida, non propterea retrahitur possessio, per rationem de qua ibi per eum, q̄ multa enim a principio possunt impedire faciendâ, quæ postquam sunt facta retractari non debent, vulga. capitur. ad apostolicam. de regul. cum simili.

Breuiter non est recedendum a prima opinio, quæ est uerior per dicta, & rationes superius factas, secundum quas ita iudicauit Rota in una Romana parochialis Sancti Pauli, coram R. D. Raynaldo in qua post triennem possessionem fuit probatum possessorem non fuisse promotum infra annum ad sacros ordines, per quam quidem probationem titulus coloratus possessoris fuit redactus ad non titulum, ideo concluserunt domini regulam illi non suffragari, quam sententiam proposito prius dubio inter dominos Reuer. D. Io. Mohedanus. die. v. Iulij M. D. xxxviii. confirmauit, de quo tamen videnda sunt ea, quæ scripsi superius. q. xx. circa. si.

Quæstio Decimanona.

DECIMONONO Quæro, q̄ nunquid regula ista, quæ annullat impetrationes, intelligatur de impetrationibus factis ante triennem possessionem, an vero de factis post?

RESOLVTIO. Istam quæstionem reperio annotatam in quodam libro bo. me. Laurentij Cardinalis Sanctorum Quatuor, & ibi dicitur, q̄ intelligitur de impetrationibus factis post triennem possessionem, & in hac opinione fuerunt Iochi. de Narnia, & Antoni. de Capharellis olim excellentissimi aduocati in causa Maclouien. ut patet secundo volumine allegatio. non tamen aliquam rationem adducunt. Sed obstat huic decisioni, q̄ hic in illis verbis nequeant molestari in beneficiis sic possessis &c. Et ibi antiquas lites penitus extinguentes, quæ quidem verba præsupponunt impetrationem ante triennium factam fuisse, quæ molestiam inducere poterat. Et sic videtur ex illis verbis, q̄ impetratio anterior annullatur, & hoc tenet glo. hic colum. vii. vers. item in quantum hic irritatur.

Tamen prima opinio mihi magis placet, ex eo, q̄ quia in odiosis, quod minimum est, sequimur, vt dicit regula iuris, mitior enim est interpretatio, & magis æqua, q̄ regula ista intelligatur de impetrationibus postea factis, q̄ de anterioribus, vt innuunt uerba regulæ ibi impetrationes de beneficiis sic possessis factas &c. Et isto modo intelligendi minus præiudicatur tertio; Nam in dubio capiendus est ille sensus in lege per quem minus quid præiudicatur, vulga. l. fin. §. licentia. C. de iure deli. Imo, vt ibi dicit tex. in. §. in computatio. ne. potius permittitur, q̄ actus nihil operetur, quam, quod indebite alicui ius tollatur. Sed si intelligimus regulam de impetrationibus anterioribus fieri interpretatio iniuriosa per quam tollitur ius quæsitum, & bonum impetranti, igitur non est præsumendum summum pontificem hoc uoluisse, capitulo pastoralis. de priuilegiis. Præsertim cum idem papa ablationem iuris quæsitum per aliam suam regulam detestetur, propter quod non præsumitur sibi uelle contrariari, argum. l. secundæ. §. si quis a principe. ff. ne quid in loco publico. capitulo super eo. de offic. delegati. & huic intellectui consonat etiam regula de annuali, q̄ quæ tantum intelligitur annullare impetrationes sequentes, non autem præcedentes, ut patet ibi in illis uerbis per annum immediate præcedentem &c.

Nec obstant illa uerba nequeant molestari, quæ intelliguntur per impetrationes factas post triennium, ut innuunt prædicta uerba impetratione de beneficiis sic possessis factas; Nam si ille impetrationes ante triennium obtenta fuissent, non disisteret de

beneficiis sic possessis, Nec obstant illa alia verba antiquas lites & cæ. quia intelligitur de libris inter alios, ut inferius dicam in .lxi. q.

¶ Tamen prædictis obstat vnum, q̄ ista regula fuit inducta ad similitudinem vsucapionis, videlicet, ne propter ignauiam, aut negligentiam personarum beneficia sub incerto essent, & vt lites de medio tollerentur, vt in .l. i. ff. de vsucap. Sed iste rationes cessant in eo, qui post triennale possessionem impetrauit, quia nulla in eo negligentia apprehenditur, sed bene apprehenditur in eo, qui ante triennium impetrauerat, & neglexit per triennium ius suum discutere, & ideo merito in pœnam negligentis iura interpretantur videri eum illud ius habere pro derelicto saltem viuente possessore trienniali, quia lex vigilantibus, & non dormientibus imposita est. l. pupillus. ff. qui in frau. cred. ¶ Et non solum, qui per triennium non experitur de iure suo, sed qui per solum annum negligit ius suum in iudicio deducere, videt illud resutare, & habere illud pro derelicto, vt est tex. in .§. porro. quali. olim feu. po. alie. & in .l. ii. ff. quis ordo in bo. post. ferue. & in .l. i. §. largus. ff. de success. & in .l. iiii. C. qui admittit. & in .c. si Titius. si de feu. sue. contro. & in .l. i. C. de an. exce. faciunt quæ dicit Ias. in .l. prætor. §. si aliquando. in .l. iiii. col. ff. de ope. no. cum con. vt tradit idem Ias. in .l. pœrens. in .l. iiii. col. C. de pact. & Fely. in .c. qui ecclesiarum. in .xxii. col. de confi. ¶ Et tenendo istam opi. quæ propter illam rationem negligentie communis videtur, obstant mō verba prædicta istius regule ibi imperationes de beneficiis sic possessis factas, irritas, & inanes & c. ecce q̄ tex. loquitur de impetrationibus de beneficiis per triennium antea possessis factis, & ideo propter istam contrarietatem possit teneri tertia opi. videlicet, regulam habere locum tam in impetrationibus ante triennium factis, q̄ in faciendis, ex quo indistincte regula loquitur, & verba illa de impositione perpetui silentii, & de non molestando, hic posita, in vtraq; impetratione militant.

Quæstio Vigesima.

VIGESIMO Quæro, ¶ an triennium istius regule debeat esse continuum, an vero sufficiat interpolatum?

CSOLVTIO. Glosator hic in .ii. col. tenet, q̄ debet esse continuum, tamen ratio ipsius non concludit, nisi ad illud, quod triennium debeat esse completum, quia ponderat dictio nem per triennium hic positam, quæ perfectione signat. l. vrbana. §. pernoctare. ff. de ver. signi. nec Bal. quæ allegat aliquid probat, quia dicit ibi, q̄ probatis extremis probantur media, & sic, q̄ tempus est continuum, quod non facit ad propositum, aliud enim est querere, an triennium debeat esse continuum, aliud vero, an debeat esse completum, & totaliter finitum, adeo, q̄ non sufficiat tertium annum inchoasse, vel pro maiori parte possessisse: Nam ad istud secundum quæritum tendit dictum Glosatoris, & bene dicit, & vltra ipsum est tex. fere in terminis in cle. i. quam ibi notat ad hoc And. scul. de sequest. poss. & fruct. & benefa. cit. tex. in .c. ad nostram. de regul. ¶ Nam sicut in temporalibus actionibus oportet vltimū diem esse completum, ut in .l. in omnibus. ff. de actio. & oblig. ita & in exceptionibus, quæ se habent in stat. actionum debet idem requiri. l. i. & ii. ff. de exceptio. tenet Archi. in .c. si annum. & ibi dixi de iud. lib. vi. Et docto. tradunt in .c. cum in cunctis. de electio. & est glo. fere in terminis in verbo triennio. in .d. cle. i. de seq. poss. & fruct. & ibi notat Io. An. & alii. ¶ Sed quoad primam. q. de quo hic quærimus ad quem impertinenter Glosator respōdit, videlicet, nunquid triennium istius regule debeat esse continuum, idem concludendū erit, videlicet, triennium huius regule continuum, & non interpolatum esse debere, pro qua opinio allegatur dictum Bal. in .c. cum viginti. de off. deleg. vbi voluit, ¶ q̄ vbi cūq; lex requirit certum tempus, illud debet esse continuum, videlicet, de momento ad momentū, præsertim in odiosis, ut hic, licet in favorabilibus potest esse aliter, ut per glo. in .l. iii. §. minorem. ff. de minor. & late Imo. in cle. si. de æta. & quali. & ista opi. in terminis istius regule sequuntur Moder. in tract. beneficii. in tertia parte. q. xxi. Et ista opi. iudicio meo, non habet difficultatem per verba istius regule ibi, per triennium possederint & c. de quorum proprio significatu est importare tempus continuum, & non interpolatum, vt tenet Ioan. And. in add. ad Specul. titulo de loca. §. nunc aliqua. vers. xviii. Et Saly. in .l. ii. C. de iu. em phi. columna prima. vbi dicunt, q̄ triennium de quo in .d. l. ii. ex quo designatur per dictio nem per, debet esse continuum, alleg. tex. in capitulo cupientes. §. cæterum. de electio. li bro sexto.

bro sexto. Et eos sequitur Socin. in consil. cxviii. incip. circa præsentem. columna fin. libro quarto. & idem Soci. in consil. xlii. columna prima. libro primo. de quo dixi late in regula de annali. & in .§. rursus. numero. xxxii. inst. de action. post Abb. in capitulo ad apostol. Icam. in penultima columna. de regul. & in capitulo fin. de election. cum aliis concor. vt scripsi superius quæstio. xvi. & quia hoc clarum est non insisto.

¶ Et existis possunt decidi plures quæstiones ad propositum occurrentes, ¶ an, videlicet, si tempore vnius pontificis possedit quis per biennium, & tempore alterius per annum, an triennium possedisse dicatur ad effectum istius regule, & nunquid prædecessoris tempo ra coniugantur cum tempore successoris, vt possit dici triennialis: Nam dicebatur olim tempore Eugenii in vna Maclouien. ecclesie Sancti Iuliani, quod non, quia in beneficiis libris in quibus non datur successio non coniunguntur tempora, & ideo quilibet debet possidere per se integrum triennium si vult vt beneficio istius regule, de quibus late dixi superius in regula de annali. Et per ista fuit etiam die. iiii. Februarii M. D. XXXVIII. decisa in Rota vna quæstio, coram R. Domi. Raynaldo Petro in vna causa Romana parochialis Sancti Pauli, in qua agebatur contra possessorem, ad pruitationem beneficii, ob non promotionem, ille excipiebat, de possessione trienniali. Fuit replicatum, quod possessio triennialis non fuit continua post non promotionem, sed interpolata: Nam possiderat per annum, ante incursum pœnam non promotionis, & per duos alios annos, post lapsum anni, infra quem tenebatur promoveri. Tandem fuit conclusum illud triennium interpolatum, non inuare possessorem. vide circa hoc, quæ dixi in regula de annali, in duabus. q. & infra. q. xvi.

Quæstio Vigesima prima.

VIGESIMOPRIMO Quæro, ¶ an prorogatio regule de trienniali, facta per vnum ex litigantibus contra possessorem triennale, pro sit venientibus pro interesse suo, infra tempus prorogatum, tamen post triennale possessionem?

CSOLVTIO. In vna Toletana Abbatiæ, coram Reuer. Domi. Ioan. Pau. de men se Iunio M. D. XXXVII. fuit hoc dubium propositum in Rota. In quo dominorum vota fuerunt uaria: Nam quidam dicebant, ¶ prorogationem regule factam per vnum prodesse venientibus, pro interesse, moti ex doctrina Baldi in capitulo de causis. de offi. delega. quem ibi sequitur Fely. in quarta columna. & ex his quæ docto. post Innoc. dicunt in capitulo cum super. de re iudic. & Moder. post Barbo. in .l. si per lusorio. §. prima. mo. & in .l. a. sententia. ff. de appellationi. vbi concludunt, fere in simili casu, tertium venientem pro suo interesse, vt post appellationem per alium interposita, nec illum posse illi appellationi renuuciare, nisi tertius incepit illa vt, per ea, quæ dicit Innocent. & Abb. in capitulo ex conuestione. de restitutio. spolia. Fely. in capitulo si diligenti. in octava columna. de foro competen. Nam quando actus, qui debet fieri infra certum tempus, valet in persona eius, qui agit nomine proprio: tunc alius potest ratificare extra tempus, nec habet locum lex bonorum. ff. rem. ra. hab. ita dicit Barbo. in .l. prima. per illum. textū

¶ C. qui admittit. ¶ Nam clarum est, quod quando causa est semel cœpta, omnes quorum interest, ea durante, possunt venire ad causam, & admittuntur in eo statu, in quo eam inueniunt, ut late prosequitur Oldrad. in consilio. cclv. incip. contra promissionem: cum concordant. de quibus ibi per eum. Sic in proposito videtur hic dicendum, quia ex quo episcopus Solis prorogans istam regulam, mouit litem contra possessorem triennale, post triennium, licet infra tempus prorogatum, pendente illa lite, poterit tertius venire ad eam tanq̄, quod possessor iam non sit pacificus, nec repellatur exceptione istius regule quia res effecta semel, quoad vnum, alienabilis per litem motam, censetur esse alienabilis quoad alios, lege sicut. §. sed si permiserit. & ibi Barbo. ff. quib; mo. pig. vel hipo. sol.

¶ His tamen non obstantibus, maior pars dominorum inclinavit in contrariam sententiam, videlicet, illum tertium, pro suo interesse venientem, excludi exceptione regule, nec illi prodesse prorogationem ab episcopo prædicto factam. Et inter plures rationes, quæ tunc adducebantur, ista fuit efficacior, quia Petrus Coque, qui erat ille tertius, pro suo interesse veniens, licet comparuerit infra tempus prorogatum per episcopum,

& post litem motam ab eodem episcopo, tamen comparuit eo tempore, quo iam Petrus dela Pegna erat triennalis possessor pacificus, quoad ipsum Petrum Coque, licet illa triennalis possessio non præiudicabat episcopo, propter suam prorogationem regulæ, factam ad annum. Et ideo licet episcopus posset agere contra possessorem triennem, infra tempus prorogatum, non tamen hoc privilegium personale, concessum ratione personæ, poterat communicari Petro Coque, post triennium venienti ad causam, iuxta ea, quæ habentur in capitulo privilegii, de re. iur. libro sexto, & in. l. in omnibus. ff. eodem titulo, & dixi late in simili. q. supra. q. xiiii. Sicut etiam videmus, quod protestatio facta per unum, non prodest alteri tertio, in alterius præiudicium, vt not. d. Anto. in capitulo præterea, de appella. præsertim, quando ille tertius est in negligentia. Sed si in casu nostro, prorogatio, quæ habet vim cuiusdam protestationis, tertio prodesse, inferretur præiudicium magnum possessori triennali, qui priuaretur commodo suæ possessionis, & exceptione istius regulæ, igitur hoc fieri non debet, quia regula ista est inducta in odium negligentium, non posquentium ius suum, & in fauorem possessorum. Odia igitur debent restringi, & fauores ampliari, vulga. capitur. odia. Alias sequeretur absurdum, quod negligens consequeretur præmium, vnde merito poenam sperare, & incurere deberet, contra. l. quod seruius. ff. q. vi. aut clam. & in capitulo cum qui de præbend. libro sexto. Non enim debent iniuriæ nasci, vnde iura nascuntur, capitulo qualiter. de accusa. Nam negligentes, ex sua negligentia, poenam, non præmium merentur. l. pupillus. ff. de his qui in fraud. cred. Hinc est, quod licet terminus prorogatus censatur idem terminus cum primo, vulg. l. sed si manente. de preca. illud non habet locum, in materia odiosa, vt dicit Bald. in. l. si a te. C. de pact. inter empt. & vend. sequitur Fely. in capitulo de causis. in secunda columna. de off. deleg.

¶ Nec obstant dicta Innoc. in. d. c. cum super. & Bar. in. d. l. si per lusorio. cum aliis superius allegatis. quia omnia procedunt quando tertius vult vii appellatione infra tempus, infra quod ipse potuisset appellare, secus enim si velle adherere appellationi post lapsum tempus ad appellandum, quia tunc non licet, ut in casu nostro, in quo tertius pro interesse venit ad causam post completam, & finitam triennem possessionem pacificam, & licet veniat infra tempus prorogatum per episcopum illa prorogatio sibi negligenti non prodest in præiudicium triennalis possessoris, proderit tamen episcopo eam facienti, & ita pro ista declaratione, & resolutione ad dicta Inno. & Bar. est glo. notabilis in capitulo vt circa. in veris. adherentes de electio. libro sexto. quam sequuntur communiter doctores. post Bal. in. auth. hodie. in. f. C. de appella. declarando tamen, vt per Fely. in. c. veniens. el. secundo. in. tertia col. vers. secunda conclusio. de test. & in. d. c. cum super. in. iii. col. & per Aret. in. c. olim. in. quarto notabili. de accusa. cum aliis concor. de quibus per Soci. in. con. sil. xvi. col. iii. cum sequen. Et ita doctri. Bar. in. d. l. si per lusorio. declarant Abb. Imo. & Philip. Franc. in. c. penult. de appell. Salyce. in. l. vnica. C. si vnus ex plu. post Bart. in. l. si qui. §. si a. ff. de appella. Angel. in. l. si separati. §. quotiens. columna. iii. ff. de appella. Hoc tamen fallit, & limitatur non procedere in casu decisionis. Rotæ. lxxv. in. nouis.

¶ Vterius pro ista opi. facit, quia eo ipso, quod iste Petrus Coque tertius tam tarde post finitum triennium venit ad causam præsumptio est contra ipsum, quod sciuerit litem ab aliis agitari super beneficio, & negligenter omisit venire, quia hoc operatur triennalis possessio pacifica, quod transfert præsumptionem negligentie in alium, si igitur tanto tempore tacuit, & non est prosecutus ius suum, videtur illud habere pro derelicto, & nocet sibi quoad possessionem, ut dicit Egid. deci. dcccii. no. Fely. in. c. penult. in. vltimis verbis. de re. iud. Et tenedo istam opi. non obstat dictum Bal. in. d. c. de causis. de off. deleg. & Fely. ibi in. iii. col. t. d. dicunt sufficere consensum aliorum litigantium nisi sit prorogatio de tempore ad tempus, licet tertius de cuius interesse agitur, non consentiat, quia responderet illud dictum nihil ad prorsum facere, quia sibi quoad prorogantes valet prorogatio, nec consensus tertii prætendentis interesse quoad illos requiritur, necessario tamen fuisse si prorogatio illa deberet sibi nocere, vel prodesse, prout in correis. de quibus inferius dicitur. Sed in casu nostro alia ratio concurret, videlicet, triennium exclusiuum actionis istius tertii, post quod quidem triennium nemo auditur, nisi ille, qui infra triennium prorogauit, & in illa prorogatione triennii bene quadrat dictum Bal. quod consensus tertii non requiritur, cum tractus diuiduus, quem quilibet pro se facere potest in tempore, & qui illum non facit sibi nocet propter sui negligentiam.

¶ Postremo

¶ Postremo pro ista decisione adduco vnum satis solidum, & firmum fundamentum: quod clarum est in iure, quod interruptio ciuili, quæ fit ad interrumpendum tempora prescriptionis ne currant facta per vnum solum, prodest illi interruptenti, & non alteri quasi restringatur actus ad certam personam actum exercentem, vt est tex. in. l. intra quatuor. ff. de diuers. & temp. præscrip. notant omnes doctores. post glo. ibi in. l. cum notis in. i. C. de præscrip. xxx. an. & tradunt etiam doctores in. l. more. C. de rei vendic. & in. c. placuit. §. potest. xvi. q. iii. Bar. & alii in. l. naturaliter. ff. de vsu. & Bal. in. l. ii. C. de serui. & d. Anto. Abb. & Moder. in. c. illud. de præscri. cum pluribus concor. vt scribunt Moder. in. tract. præscrip. in. quarta parte. vi. partis principalis. q. iii. Sed in casu nostro prorogans tempus triennii ne currat dicitur interrumpere prescriptionem regulæ, ergo tamen sibi debet prorogatio prodesse, & non alteri, cum sit actus personalis.

¶ Confirmatur vterius ista opi. quia prescriptio huiusmodi triennalis, licet aliquo respectu dicatur fauorabilis possessori, est tamen principaliter inducta in odium negligentium, ideo interruptio facta per vnum, vel prorogatio non prodest aliis negligentibus, nisi fiat ab vno ex correis credendi, tunc. n. prodest alteri, ut in. l. h. vbi glo. Bal. & Angel. C. de duobus. reis. cum similibus. de quibus per dictos Moder. in. d. tract. præscri. q. iii. fol. lxxiii. Nec potest hoc casu iste negligentis excipere de lite per episcopum prorogantem infra tempus prorogatum mota quali, quod iam fuerit beneficium effectum litigiosum, & non pacificum, quia responderet, quod hæc exceptio non fundat intentionem opponentis, iuxta. l. si. C. de rei vend. nec illa interruptio, quæ est ciuili inuatur alium, quod interruptentem cum sit personalis, vt est communis opi. quam tenent doctores, prædicti, quam dicit etiam communem Abb. in. d. c. illud. col. si. vers. quæro an interruptio. Et ideo possessor triennalis, quoad istum, liberat ædes habet. l. loci corpus. §. competit. ff. quemad. ser. amit. nec litigium isto casu afficit beneficium. l. prima. & ibi glo. & Bar. ff. de litig. vbi patet, quod vitium litigiosum est personale non reale. Et sic inuauit ipsum episcopum litem inducentem tempore apto non alium, vt nota. in. l. vitia. C. de acq. poss. & in. l. i. vbi Bar. de præscrip. lon. tem. Ang. in. auth. de litig. §. primo. colla. viii. per Bal. in. l. si. C. eo. ti. Et licet Abb. in. d. c. illud. dicat, quod de iure canonico per contestationem litis efficitur quis male fidei possessor, & quod durat hoc vitium perempta instatia, & sic interruptitur prescriptio quoad omnes, quod in casu nostro videbatur dicendum, illud tamen dictum Abb. resoluatur multipliciter. Primo quia in prescriptioe istius regulæ non requiritur bona fides secundum Rotam, vt inferius dicam in alia. q. Et licet requiratur, tamen per litis contestationem non inducitur vera mala fides, sed presumppta tantum, vel ficta, vt no. in. l. nemo. C. de acq. poss. Nam possidens rem, & credens eam firmiter esse suam non mouetur firmiter ad credendum contrarium ex hoc, quod alius facit sibi contestatione alias de facili daretur materia impediendi perpetuo cursum prescriptionis litis contestata do, ut supius dixi. Et ideo opi. primam tenuit Pet. de ancha. in. c. i. de præscr. in. vi. t. dices. quod non solum de iure ciuili, sed et canonico ille, qui habet malam fidem quoad vnum, & bonam fidem quoad alium potest prescribere contra illum, contra quem habet bonam fidem, allegat. l. qui balneum. ff. qui pot. in pig. hab. facit. l. aut qui aliter. §. si quis. & ibi Bar. ff. q. vi. aut cl. & tenedo, quod hic non requiratur bona fides res de plano procedit. Et ista sufficiant pro resolutione istius. q.

¶ Questio Vigesima secunda.

VIGESIMOSECVNDO Quæro vterius, iuxta prædicta, vitium interruptio pacifice triennalis possessionis, facta ad citationem vnius, prodest aliis.

¶ RESOLVTIO. Pro veritate istius. q. quia nullus hæcenus aperuit, nec declarauit. In primis præmittere oportet, quod possessio ista triennalis, inducta per istam regulam, æquipollent prescriptioe, quia sicut per prescriptioe non acquirit prescribenti dominium, sed ius excipienti, vt tradit glo. & communiter doctores in. l. in traditionibus. C. de pact. Ira & p. dispositione istius regulæ, non acquiritur possessori titulus, sed duntaxat exceptio, vt notat Fely. in. c. sicut. de re. iud. col. xvi. & in. c. licet. de simo. Itæ sicut prescriptio inducta est regulariter in fauorem possessorum, & odium negligentium, ita & regula ista eundem effectum producit. Quibus præsumptioe, pro resolutione. q. videtur primo dicendum, interruptioe triennalis possessionis, factam per vnum, non prodesse omnibus aliis, per ea, quæ Bar. & oēs tradunt in. l. naturaliter. ff. de vsu. cap. & Abb. in. capit. illud. de præscrip. cum aliis concor. de quibus in proxima

q. dixi. Ex hoc videtur tenere Bar. in .l. fiscus. ff. de iur. fisci. vbi voluit, q. effectus litis contestate tanq. actus ciuiliis, non porrigitur de lite ad litem. Et ita in terminis istius regulæ concludit Glosator concilii Basilien. positi in pragmatica Francia: tit. de paci. possessio. in glo. super verbo terminorum. versicu. quaritur, an motio litis.

- ¶ Sed istis non obstantibus, contrarium tenuit semper Rota: Nam si vnus tertius citat possessorem intra triennium, adeo beneficium efficitur litigiosum, q. licet postea efficiatur triennalis, non potest talis possessio iuari exceptione istius regulæ, aduersus quoscumq. Quia ex quo semel per vnum interrupta fuit possessio pacifica, illa interruptio, & lis incepta semper durat, quoad omnes: donec vitium illud litigiosum per sententiam purgatum fuerit, iuxta decision. x. in titulo vt lite pendente. in no. Itaque inualuit iam ista opinio in
- 3 Rota, q. beneficium semel litigiosum cum vno, efficitur litigiosum, seu verius, non pacificum, quoad omnes alios. Punctus est modo videre, in quo fundatur ista opinio Rotæ: quia videmus in contrarium esse communem regulam superius traditam, videlicet, q. interruptio facta per vnum, non transit ad alios. l. intra quatuor. ff. de diuers. & tempo. præscrip. Bar. in .l. fiscus. ff. de iur. fisci. cum aliis allegatis superius. & hoc videtur sentire decisio. iiii. vt lite pend. in no. ¶ Et ideo pro declaratione, & corroboracione istius opi. & si li Rotæ, est ante omnia præmittendum, q. duplex est species interruptionis, vna est naturalis, & alia ciuiliis, vt declarat notabiliter Abb. in capitulo illud. in secunda columna. de præscrip. post Bar. & alios in .l. naturaliter. ff. de vsucap. naturalis interruptio est illa, que causatur ex defectu, seu nullitate alicuius, ex substantialibus requisitis ad præscriptionem. Exempli gratia, ad præscriptionem iuris communis, regulariter requiritur titulus, & bona fides, vt habetur in capitulo possessor. de re. iur. libro sexto. & in capitulo si. de præscrip. cum vsu. Si per aliquem detegeretur, præscribentem non habere bonam fidem, vel non habere titulum, talis interruptio diceretur interruptio naturalis, adeo, q. talis effectus interruptionis, introductus per vnum, durat postea quoad oes alios, donec superueniat bona fides, & incipiat possessor de nouo præscribere: ita not. Bart. & omnes in .d. l. naturaliter. & Abb. in dicto capitulo illud. in secunda columna. Alia est interruptio ciuiliis, quæ causatur, non ex defectu aliquorum substantialium præscriptionis, sed extrinsecus, puta per citationem, vel litis contestationem. Et talis interruptio, causata per vnum, non operatur, nisi quoad interruptentem tantum, & non quoad alios, vt dicunt iura, & docto. superius allegati. Istis præsuppositis, venio ad resolutionem quæst. & dico sic, q. sicut in præscriptione iuris communis, pro substantiis requisitis præscriptionis, requiritur regulariter titulus, & bona fides: Ita in ista regula, pro substantiali forma istius possessionis triennalis, introducta est, & requiritur pacifica possessio, q. quæ magis attenditur in ista regula, quam bona fides, vt dicam inferius quæstione. xlii.
- 5 Imo loco bonæ fidei requisitæ in aliis præscriptionibus de iure communi, regula ista expresse exigit pacificam possessionem, vt patet in textu. Et in hoc differt præscriptio istius regulæ, a præscriptione iuris communis: quia illa non ita requirit, pro forma substantiali, pacificam possessionem, quoad interruptionem perpetuam, sicut regula ista. Hoc apparet euidenter ex his, quæ not. Abb. & Moderni in dicto capitulo illud. vbi volunt,
- 6 q. quod de iure communi, per solam litis contestationem, non impeditur cursus præscriptionis, ex eo, quia per illam, licet quis molestetur in possessione, non tamen inducitur vera mala fides, sed præsumpta, seu ficta, iuxta .l. nemo. C. de acqui. poss. quæ non sufficit ad interruptendum præscriptionem: Nam possidens rem, & credens firmiter eam esse suam, non mouetur firmiter ad credendum contrarium, ex eo, quod alius sibi intulit quæstionem, alias, de facili daretur materia interruptendi perpetuo cursum præscriptionis, sufficeret enim, q. quis litem contestaretur, absq. eo, q. fidem faceret de aliquo iure suo, quod esset absurdum, ita dicit Abb. in .d. c. illud. & ibi sequitur Fely. & ante ipsum Paul. de Cast. in .l. ii. C. de fruct. & lit. exp. & ante oes Bar. in .l. illud. ff. de pet. hered. & res. assumunt Moder. in tract. præscrip. in quarta parte. vi. partis principalis. q. prima. Ex quibus apparet, q. in præscriptione de iure communi, non consideratur ad interruptendum præscriptionem, q. solum quis molestetur per citationem, vel litis contestationem, sed requiritur, q. necessario concludatur mala fides, per sententiam, vel aliter, per probationes, quia tali casu impeditur bona fides, quæ est vnâ ex substantialibus requisitis ad præscriptionem, sed in regula ista cõtrarij, quia i ea requiritur pacifica possessio, pro forma, & requisito substantiali, adeo

adeo, q. si illa interromperetur, etiam sola citatione executâ, regula ista nihil proficeret. Nã regula ista, vt dixi, non requirit bonam fidem, secundum interpretationem Rotæ, vt infra dicam in dicta quæstione: sed requirit pacificam possessionem, pro forma substantiali. Quo

7 stante, vbi aliquis citat pacificum possessorem, & clarum est, q. ex quo, per illam citationem, definit esse pacificus, vt notat Pau. Car. & Imol. in clemen. gratiæ. de rescip. Et per confesquens, per illam citationem extinguuntur vnâ ex substantialibus requisitis in ista regula, videlicet, pacifica possessio, talis interruptio erit naturalis, secundum præsupposita superius. Quo casu interruptio naturaliter facta per vnum, durat quoad omnes, quoad durat effectus ex illa interruptione causatus, secundum cõmunes doctrinas superius allegatas. Itaque talis possessio, non poterit, durante tali lite, siue interruptione, vt exceptione istius regulæ cõtra aliquem. Et intelligedo isto modo regulam, stilus Rotæ de plano procedit, & dicta decisio. vt lite pend. recte poterit defendi ab his, quæ dixit Nicolaus Milis Auditor, in verbo lite pendente. & Glosator in regula. xxvii. de subrogandis. Ex quibus etiam liquido apparet ea, quæ superius adducta fuerunt, pro contraria parte, non obstare, cum loquantur in interruptione ciuili.

¶ Et ex istis potest inferri, ad quæstionem, quam in præterita audientia proposuit R. D. Io. Paulus in Rota, in una Toletana Abbatia Sancti Vincentii: de qua etiam superius, q. præcedenti memini, in alio tamen proposito. ¶ Quæstio igitur fuit talis. Episcopus Balneoregieñ. habebat prorogacionem istius regulæ, ad annum quidam etiam Franciscus Sapata habebat etiam aliam prorogacionem, ad alium annum. Accidit, q. d. Episcopus post triennalem possessionem completam, infra tempus tamen suæ prorogacionis regulæ, datum sibi, & dicto Francisco Sapata, citauit Petrum dela Penya, possessorem triennalem. Deinde labuntur tempora prorogacionis, & Franciscus Sapata agit contra dictum Petrum possessorem. Ille excipit de ista regula. Repliat Franciscus, regulam non esse locum, ex eo, quia non est pacificus possessor, propter citationem factam per Episcopum Balneoregieñ. Petrus possessor triplicat, & dicit, citationem Episcopi non iuare, duplici ratione: quia tempore citationis iam ipse Petrus fuerat triennalis possessor pacificus. Et licet per prorogacionem, seu interruptionem, possessionis facta per episcopum, debet tantum episcopo prodesse, nõ autem Francisco negligenti, & tarde venienti. Nam licet facta fuit citatio per episcopum, infra tempus prorogacionis regulæ, concessum. d. Francisco: ex quo tamen Franciscus nihil egit infra tempus suum prorogatum, neq. ratam, aut gratam habuit litem motam per episcopum, cui infra tempus adherere poterat: merito nunc debet, tanquam negligens, exceptione regulæ repelli, postq. nihil agendo permisit labi tempus prorogacionis.

¶ Quaritur modo, nunquid ista regula obstat dicto Francisco, adeo, q. iuari non possit ex citatione, siue interruptione facta per d. Episcopum? Quod habeat locum regula in fauorem dicti Petri possessoris, contra Franciscum Sapata, faciunt duo motiua efficacia. Primum est, ex doctrina Bar. in .l. si per lusorio. ff. de appella. post glo. in cap. vt circa. in verba sicu. adherentes. de elect. lib. vi. dum voluit q. tertium uenientem pro interesse, posse vti appellatione ab alio interposito, si ea utatur infra tempus, infra quod possit appellare, si sententia fuisset lata contra eum, sequitur Floria. in .l. i. ff. de appella. & alii, vt dixi in proxima præcedenti quæstione. Sed dictus Franciscus Sapata, infra tempus suæ prorogacionis nõ est vsus, nec ratam habuit litem motam per episcopum: Igitur diligentia illius sibi non debet prodesse.

¶ Secundo, quia quando interruptio facta fuit vigore priuilegii prorogacionis, & sic iure speciali, q. tali casu illa interruptio solum prodest interruptenti, & non alteri, etiam habet causam annexam cum appellante, etiam in casu, vbi alias, de iure communi, solet prodesse, vt est doctrina Bar. in .l. si cui expressum. in tertia columna. ff. de appella. & facit ad hoc notabile dictum Bal. in .l. petendæ. colum. si. C. de tempo. in integr. restit. sequitur Fely. in .c. si diligenti. in. viii. colum. versu. secundum corollarium. de fo. compe. est glo. notabilis in .c. penul. ff. de appella. quam ibi Abb. & Imol. & omnes Moder. sequuntur: quæ uoluit, q. in terminis illius tex. ideo appellatio vnus, ex duobus correis, una sententia condemnatis, prodest alteri: quia appellatio fuit facta iure cõmuni. Secus si speciali, quia tali casu, diligentia vnus non prodest alteri, facit pro hac parte. l. lucius. ff. de feruit. rust. prædio. & quod not. Ioan. Fab. in .q. quodcumq. in sti. de iure naturali. Et ista interpretatio inicitur ad

mittenda est in fauorē possessoris, cuius beneficio regula ista introducta fuit, & etiā, vt litium sit finis, ad quarum extinctionem regula ista emanauit, vt patet in fine. Et talis interpretatio, per quam lites tollantur, conuenit reipub. vt in l. si quis ingenium. §. ff. de capt. notat Bar. in l. ambitiosa. in. iiii. & v. colum. ff. de decre. ab or. faci. & Felyn. in rubri. de treu. & pacc. in tertia col. cum concor. vt dixi in regula de annali. q. ii. Vnde quatenus prorogatio regulæ tenderet in eius fauorē, extendenda esset: sed quatenus tendit in odium debet restringi. Vnde merito uoluit Bal. in l. si a te. C. de pact. inter emp. & vend. q. q. prorogatio termini in odiosis, non reputatur eadem cum termino: secus in fauorabilibus, in quibus procedit. l. sed si manente. ff. de preca.

¶ Suadetur ista opinio, ex alio motiuo, quia clarum est, q. ex quo Petrus dela Penya conu. pleuit triennium pacifice, episcopus per suam prorogationem, potius uidetur obtinuisse licentiam agendi, quam licentiam excludere regula, os unicuique claudens: q. q. Papa uisus fuerit, triennium regulæ ad quadriennium prorogare. Patet, quia prorogationes episcopi, & dicti Francisci, licet fuerint infra triennium concessæ, non tamen Papa uoluit tempus prorogatum currere, nisi a fine triennii: quo casu, non dicitur proprie prorogatio, sed quædam noua concessio, seu dilatio, vt dicit Bal. Felyn. & alii Moder. in cap. de causis, de offi. de leg. Et per istam talem concessionem, nihil aliud inducitur, nisi q. aperitur os episcopo, quod per regulam clausum erat. Vnde si egit, sibi debet prodesse, cum sit priuilegium personale, non autem dicto Francisco, qui non utendo, per annum, facultate sibi concessa, uisus fuit renunciare suo rescripto, iuxta. c. plerumq. de rescrip. Nec citatio episcopi potest illi prodesse: quia illa non interruptit triennalem possessionem, quæ iam pacifice præcessit, sed dat nouam facultatem agendi. Confirmatur ex iis, quæ dicit Alex. in authen. iubemus. in prin. C. de iudi. ubi ex illo tex. notat, q. licet dilatio data vni, possit alteri prodesse, illud est uerum, nisi alter noluerit uti dilatione, renunciando probationibus, & allegationibus suis, quod factum uideur hic, per d. Franciscum Sapata, qui infra tempus prorogatum nihil agendo, tacite uisus fuit renunciare defensionibus suis.

¶ Tenendo tamen contrariam partem, uidelicet, q. regula ista non obstat. d. Francisco, ad prædicta motiua responderi potest. Primo, quia licet uerum sit, q. interruptio, siue appellatio, facta per vnum ex correis, iure speciali, non prodest aliis, in casibus, in quibus de iure communi alias prodesset. Hoc tamen non habet locū, quando illis, quibus prodesse possit, etiam iuari possunt iure speciali. Ita notabiliter limitat, & declarat Bal. in l. unica. in secunda col. C. si unus ex pluribus appellatio. Et licet contrarium teneat ibi Salyc. nihil allegans, tamen opi. Bal. sequitur Benedictus de Perusio in dicto. c. penul. de appell. & ibi hoc etiam tenet idem Bal. pro qua opinione. facit optime tex. allegatus per Bal. in l. præses. ff. de mino. Et ista est communis opi. vt probat Angel. Aretinus in l. si qui expressim. §. quo tiens. in quarta col. ff. de appella. Cum igitur in casu præsentis. q. dictus Franciscus Sapata, habeat etiam specialem prorogationem istius regulæ, sicut. d. episcopus: ideo interruptio facta per episcopum, uigore suæ prorogationis specialis, proderit. d. Francisco, habenti etiam prorogationem. Et pro ista opinione faciunt ea, quæ tradit Pet. de Ancha. in cle. si appellationem. in fi. de appella. ubi dicit in simili, q. si appellans non est profecutus appellatione suam infra biennium, ita q. propter eius negligentiam deserta fuit appellatio per lapsum fataliū, si appellatus, qui post dictum tempus, fuit legitime impeditus, potest agere, procedat ad ueteriora corā iudice appellationis, tali casu appellas, qui iam fuit exclusus per lapsum fatalium, poterit admitti ad contradicendum, excipiendum, & prosequendum ius suum, ex persona appellati, allegat tex. in l. petenda. C. de temp. in integ. rest. ¶ Vbi exclusus a termino admittitur beneficio aduersarii: quod facere ex sua persona non possit, ad idē allega. dictum Innocen. in cap. primo. de confir. vtili, vel inuti. inducendo, vt ibi per eum. Et ista de plano procedūt, quando. d. Franciscus sciuit interruptioem factam per episcopum infra tempus suæ prorogationis: quia tali casu sibi prodest, etiam si nihil ageret infra tempus suum prorogatum: quia uisus est confidere de diligentia, & remedio iuris procura to per episcopum. Secus uero, si sciret diligentiam episcopi, post tempus elapsum suæ prorogationis: quia tali casu, nō prodesset sibi talis interruptio, per ea, quæ dicit Bar. in l. si cui expressim. in. iiii. colum. ff. de appell. sequuntur communiter doct. in dicto. c. penul. de appella. & ibi latius per Angel. de Cast. & in dubio, ignorantia præsumitur, nisi probetur scientia, uulgo. l. uerius. ff. de probat. qualiter aut probetur ignorantia in alia quaestione dicitur.

¶ Et pro

¶ Et pro ista parte facit, quia negari non potest, q. prorogationes concessæ. d. episcopo, & Francisco, id faciebāt, q. perinde illis suffragabantur, ac si infra triennium adhuc fuissent. Vnde triennium regulæ, uirtute prorogationis, quoad istos, effectum est quadriennium. Et ideo, qua ratione citatio facta intra triennium, inducit interruptionem possessionis, quoad omnes: pari modo, citatio facta in tempore prorogato, inducit interruptionem, quoad omnes habentes prorogationem, cum in effectu, illud quadriennium reputetur triennium, ex quo talis prorogatio fuit facta, durante triennio. ¶ Nec obstat, q. in odiosis terminus prorogatus non est idem cum primo, iuxta dictum Bal. in d. l. si a te. Quia hoc est uerum, quando prorogatio fit a partibus: secus si a principe, qui possit in totum regulæ derogare: quo casu terminus prorogatus, non dicitur nouus, per ea, quæ dicit Aret. in l. filius a patre. §. primo. in tercio notabili. ff. de liberis, & posthu. qui dicit, q. actus alteratus per superiorum rem, sine facto hominis, etiam in odiosis, non facit nouum hominem. Et hoc manifesta ratione probatur, quia cōstat, per citationem factam in tempore prorogato, quæ delinere esse pacificum possessorem: Sed interruptio pacificæ possessionis est naturalis, & illa prodest omnibus: Ergo proderit dicto Francisco. Et ita per ista motiua, pro & contra, die. xvi. Martii M. D. xxxviii. in dicta causa Toletana, coram eodem, domini mei coauditores se diuiserūt, & uota fuerunt paria, quia quatuor tenuerunt primam opinionem, & alii quatuor, secundam. Cum prima tamen opinione inclinabat R. D. Io. Paulus, qui proponebat causam itaq. fuerunt quinque pro illa opinione. Sed quia ex stilo, non solent communiter numerari uota proponentium, neq. etiam ipsi solent consilium, nisi raro, proferre: ideo causa mansit in isto puncto dubia, super qua interim erit cogitandum, donec R. o. r. aliter determinet.

¶ Quæstio Vigesima tertia.

VIGESIMOTERTIO Quæro, si habes prorogationem istius regulæ ad annum, cui non competit efficax ius contra triennalem possessorem, cedat ius suum in alium habentem melius ius, qui tamen exclusus erat per regulam, utrum possit iste resignatarius, etiam subrogatus ad statum, in quo erat cedens, ut beneficio prorogationis cedentis, ut possit agere contra triennalem possessorem, a quo prius fuerat exclusus?

¶ SOLVITIO. Ista quaestio uentilatur modo, de menseluario M. D. xxxix. in Roma, in eadem causa Toletana Abbatia, de qua in proxima superiori. q. memini, coram eodem R. D. Ioan. Paulo. Nam præsupponitur in facto, q. dicta Abbatia fuerit per triennium pacifice possessa per Petrum de la Penya. Ad quam Abbatiam, competebar ius duobus, uidelicet, domino episcopo Solis, & quidā Petro Coque. Sed ius Petri Coque erat melius iure episcopi. Petrus tamen non poterat suo bono iure experiri, propter lapsum triennalis possessionis Petri dela Penya, a quo fuerat exclusus. Episcopus uero, licet bonum ius non foueret, sicut Petrus, poterat tamen agere contra dictum triennalem possessorem, uigore prorogationis, quā obtinuerat ad regulam istam. Modo accidit, q. dictus episcopus cessit omni iuri sibi competenti in Petrum Coque, habentem ius bonum, sed elidibile exceptione istius regulæ. Modo uult, uti prorogatione episcopi, ad effectum agendi contra possessorem. Dubitatur nunquid possit. Pro parte affirmatiua, uideatur prima facie dicendum, q. sic: quia qua ratione episcopus, uti possit iure Petri Coque, si sibi cederetur, contra triennalem possessorem, uigore suæ prorogationis, dato q. Petrus contra possessorem agere non possit, eadem ratione, & Petrus uti poterit facultate agendi, episcopo competenti: q. cum correlatiuorum eadem sit ratio. l. si, ff. de acceptila. cum similibus. Præsertim, quia cum Petrus Coque, sit in ius episcopi, & in eo statu, in quo episcopus subrogatus erat: debet in omnibus naturam illius sumere, iuxta uulga. c. ecclesia. vt lit. pendē. cum similibus. Accedit, quia cum per renunciationem consolidatum sit ius episcopi, cum illo iure Petri, & effectū sit unum ius indiuiduum, q. uirtus alterius iuris transfundī debet, cum qualitatibus suis, in alium, iuxta tradita per Moder. in. c. i. in quarta col. de præscrip. cum materia. l. si cōmuni. ff. quemadmodum ser. amit. & in. c. per tuas. de arbit. & c. sacris. de sepul. facit. l. sti. ehum. §. aditio. ff. de solut. & l. vranus. ff. de fideiuss. Bar. in. l. si is qui emptore. in sexta. q. principali. & ibi Moder. colum. lxxxix. ff. de usufruc. Ex quo facile fiet, q. illud, quod quis ex persona sua consequi non poterit, ex alterius persona consequatur, iuxta tex. in capitu. auctoritate, de concessio. præben. lib. vi. & l. ii. §. fi. de hære. vel actio. vend. & ea, quæ notat

late Moder. post Bal. in. l. si quis ex argentiis. §. i. ff. de æden. Et quia in dubio causa, quæ prodest debet attendi, quando est magis potens, & non illa, quæ nocet, vt tradit Felyn. in capint. fina. de excep.

¶ Istis tamen non obstantibus, contrarium tenuit Rota. xv. eiusdem mēsis Ianuarii M. D. xxxix. istis rationibus. Primo, quia prorogatio, est beneficium personale, acquisitum, pro auidentia dicti episcopi. ¶ Ea igitur quæ merito personæ a principe impetrantur, in aliu non transferuntur. l. i. §. si quis autem. ff. de succe. ad dicto. facit tex. in §. sedet quod principi. ibi, nam quod ob meritum indulsit alicui, &c. in sti. de iur. natur. ex quo tex. & aliis, superius in xliiii. & xx. q. allegatis, limitatur illa vulgaris regula, q̄ subrogatus, sapiat naturam subrogati, vt, videlicet, non habeat locum, respectu qualitatis adherentis personæ, ut limitat Alexan. in consilio. cvii. col. iiii. lib. iiii. vt dixi in dicta. q.

¶ Sic etiam dicimus, q̄ prorogatio facta in una persona, non transfertur ad aliam, ut expressè tenent nouissimi in. l. si se subiciant, in secunda colum. ff. de iudic. argu. l. si ita scriptus. §. chrylogonus. ff. de verbo. oblig. & l. si cum hermes. C. loca. Et secundum ista iustificatur dictum Bal. in. l. secunda. colum. prima. versu. sed pone Papa. C. de adil. actio. Vbi uoluit, q̄ si papa concessit vni, q̄ possit emere aliquam rem, quæ alienari non poterat ille non poterit alteri concedere illam facultatem, quia est personalis, & etiam dependet a principe, & si concesserit, res reuertitur ad primam naturam, vt, videlicet, alienari amplius non possit. faciunt ea, quæ Bal. scribit in. l. cum multa. versu. ex iis concludit. C. de bonis que lib. l. ita in proposito videtur dicendum. Nam ista facultas agendi vigore prorogationis, cōcessa fuit a principe episcopo, per prorogationem; cum alias episcopus experiri nō posset, lapsa triennio regula. Quod igitur intuitu personæ suæ concessum est, in alium non tranfit, nisi princeps denuo concedat. Sic videmus, q̄ licet hæres cōueniri potest, ubi defunctus poterat. l. hæres absens. ff. de iudi. vbi tamen diuersa qualitas fuit in defuncto, q̄ in hærede; illa qualitas in hæredem non tranfit, licet eadem persona reputetur; vt notat Abb. in capitu. quia gr. colum. vlti. de iudi. & ibi communiter docto. vbi dicunt, q̄ si clericus succedat laico, licet laicus vbique conueniri poterat, non tamen hoc tranfit in hæredem clericum, vt ibi late per eos.

¶ Quæstio Vigesimaquarta.

VIGESIMOQVARTO Quæro, an si resignans, post resignationem perferatam ex causa permutationis, per trienniu pacifice in possessione manserit, exceptio ne istius regulæ, aduersus tertium impetrantem, tueri se possit.

¶ **SOLVITIO.** Hæc quæstio bis vel ter proposita fuit in Rota, per R. P. D. Petrum Vortium, episcopum Aquen. in quadã causa Virdunens. canonicatus, & præbendæ. In qua post varias informationes, domini tandem xxii. Junii M. D. xxxix. inclinauerunt in partem negatiuam, videlicet, resignantem possessorem triennalem tueri se non posse regula ista. Et quamuis domini omnes ita senserint, uoluerunt tamen melius deliberare, propter grauitatem quæstionis, quotidie contingentis. Mihi tamen ista opinio multum placet, quæ in primis viua ratione, & auctoritate iuris cōprobari potest. Nam notum est apud omnes, regulam istam non tueri merum detentorem sine titulo saltem colorato. Et in hoc differt a regula de annali, quæ merum intrusum defendit, sine titulo. Sed sic est, q̄ renuncians, etiam ex causa permutationis, perdit titulum, & possessionem, & manet in mera detentatione beneficii, vt dicitur decisi. prima. de rerum permut. in nouis. & xvi. eodem titu. in antiquis. Ergo licet postea possideat per trienniu, manet nudus detentor, & sic non debet defendi regula.

¶ Et q̄ talis renuncians ex causa permutationis remaneat omnino post renunciationem sine titulo, apparet manifeste, quia si permutatio non haberet effectum, renuncians non posset redire propria auctoritate ad suum beneficium sine noua collatione superioris; quia alias diceretur intrusus, vt ibi dicitur. Et tenent communiter docto. in. c. cum venerabilis. de exceptio. vbi Moder. attestantur istam esse communem opinionem, quam late defendit Bartheol. Soci. in consil. clxviii. incip. in primis. Et reassumit D. Petrus Andreas olim insignis Rotæ coauditor in reper. c. i. in. xv. colum. de rerum permuta. lib. vi. Et sunt de hoc pene infinitæ decisiones Rotæ sub titulo de rer. permut. in nouis, in antiquis, & in antiquioribus. Hinc est, q̄ si talis renuncians ex causa permutationis etiã vi expoliaretur, non posset agere interdicto.

re interdicto unde ui, nec conditione ex canone reintegranda, ut dicitur decisi secunda. de re. permuta. in nouis. & decisi. viii. eo. titu. in antiquis. Sequitur Nico. Milis in uerbo permutatio. cum aliis concordan. quos idem Petrus Andreas scribit in. d. c. i. in. xvi. c. sum. quæ omnia in ista ratione fundantur, quia ex quo permutans per renunciationem suam perdidit titulum, & possessionem non potuit beneficium sine canonica institutione, & sic sine titulo possidere. ¶ Et propterea expoliatus carens titulo non debet restitui, iuxta communem, & triualem consuetudinem Rotæ, fundatam in dicto Innocen. in. c. in literis. de restit. spol. Et est decisi. Rotæ. xx. de restit. spolia. in antiquis. Nam oportet etiam spoliatum probare possessionem se habuisse ab illo, qui auctoritatem habet instituenti. vt late probat decisi quinta. eodem titu. in antiquis. Et hæc de causa uidemus, q̄ possidens triennio beneficiu prius alteri unum non iuuatur exceptione istius regulæ, quia caret titulo, quod per vntionem extinctum fuerat, & per consequens, neq̄ possideri poterat, quod iam non erat in rerum natura, sed erat confusum cum alio beneficio, ut superius in octaua quæstione latius dixi. Ita hic dicendum uidetur.

¶ Nec obstat, q̄ expectatiua reuocata dat colorem tituli, ad effectum, vt spoliatus possit restitui, vt scripsit tenuit meo tempore Rota, & dicam in alia quæst. ergo pari modo debent dare colorem titulus primus resignantis, licet ille fuerit per renunciationem extinctus. Quia responderet, q̄ termini sunt dispares. Nam q̄ expectatiua reuocata det coloratum titulum est in odium spoliatiu, cōtra quos omnia iura clamant, & multa specialia in eorum odium sunt inducta, e contra leges omnes oppressis subueniunt. c. cum vniuersorum. de rerum permuta. & hæc de causa multum spoliatus fauent, quæ ratio cessat in casu nostro, ex quo regula ista est odiosa, & aliquando exclusiua boni, seu melioris iuris ipsius impetrantis. Et ideo odia restringi debent in casu suo, & fauores ampliari, vt dicitur regula iuris in cap. odia. Vel secundo potest responderi, q̄ ideo in casu nostro titulus primus beneficii resignati non est sufficiens, quia illo se uoluntarie, & sponte priuauit resignans, quod cessat in expectatiua reuocata, quæ multotiens ignorantibus, expectantibus, & inuitis reuocantur, sicut in simili uideamus, q̄ licet nuda detentatio defendat detentorem, quoad regulam de annali, vbi tamen quis uoluntarie a principio consensit priuationi beneficii, puta ob non solutionem pensionis, regula illa non tuetur illum detentorem, ut ibi dixi, quia uolenti, & a principio consensienti non fit iniuria.

¶ Nec obstat, q̄ per lapsum triennii præsumitur retrocessio, vt alias dicitur in alleg. Lapi lxxxix. quia responderetur hoc non esse verum, nisi in successore, non autem in ipso resignante, qui non potest allegare retrocessionem, ex quo est certus de facto suo, & debet eam producere, quæ ratio non militat in successore allegante retrocessionem sui prædecessoris possessoris triennalis, & ita loquitur, & intelligitur per Rotæ allegatio Lapi.

¶ Et præsupposito, q̄ lapsus triennii in ipso resignante præsumeret retrocessionem adhuc illa præsumptio non induceret titulum sufficentem ad regulam duplici ratione. Prima quia regula requirit, q̄ quis possideat beneficium pacifice per triennium cum titulo saltem colorato, ita q̄ titulus debet præcedere possessionem triennem, vt quis dicatur per triennium cum titulo colorato possidisse, quia alias solum, & nudum triennium non producit titulum, quoad hoc igitur, vt regula ista possessorem iuuet, requiritur q̄ titulus possessionem præcedat tanq̄ fundamentum, non autem q̄ sequatur, quia tali modo possessio præcedens sine titulo continuata tanquam mera detentatio possidentem non iuuaret ad effectum istius regulæ, requiritur igitur, q̄ titulus præcedat tanq̄ necessarium antecedens, vt cum eo possessio triennalis continueatur, alias sequeretur inconueniens, quod idem triennium induceret duo specialia, videlicet, productionem tituli, & exceptionem regulæ, quod regulariter prohibetur, iuxta uulg. l. i. C. de dof. promiss. & est contra longæuam Rotæ interpretationem cum uerbis regulæ concordantem. ¶ Et licet Rota teneat sufficere ad effectum istius regulæ titulus præsumptus intelligitur de titulo resultante ex possessione præambula. x. anno. Nam si aliquis sine aliquo titulo uisibili possideret beneficium per decem annos acquireret præsumptum titulum, iuxta not. in. c. illud. de præscrip. tradit Pet. de anchora. in consil. cxvii. & Lapi alleg. lxxxix. cum quo quidem præsumpto titulo si quis postea per triennium possideret pacifice acquireret priuilegium regulæ, sicut si haberet titulum realem, & uisibilem, vt latius dicam inferius in alia. q. vbi erit hoc principaliter tractandū. Patet igitur ex prædictis, q̄ ista sola possessio triennalis non est habilis ad producendum titulum habitum ad effectum,

in p. 40

vt acquiratur exceptio istius regulæ.

¶ Nec obstat etiam, q̄ execrabilis, qui habet titulum infectum a iure teneat ista regula, vt est dictum superius. q. x. quia hoc ideo est, quia execrabilis retinet ex uoluntate sua suū prius titulum, quo nunquam se sponte priuauit sicut renūcians, vnde licet titulus sit nullus retinet adhuc colorem, donec declaretur nullus, iuxta dispositionem. c. cum secūdum. de hæc. lib. vi. ¶ Hinc est, q̄ execrabilis non debet interim possessione sua priuari, quia bene possidet, vt patet in cap. licet episcopus. de præben. lib. vi. Vbi tamen per sententiā declaratus esset, tunc quia execrabilitas transit in notoriū, & tunc de mera illius occupatione ne apparet, tali casu execrabilis non teneat ista regula. Et idem quando execrabilis renūciaret, & post renūciationem maneret in possessione, quia ista regula cum non iuuaret, vt dictum est in dicta quaestione decima. tunc enim termini essent pares, vbi tamen prædicta cessante procedit decisio facta in dicta. q. x. Ex quibus omnibus habes clare dilucidatam hanc quaestionem.

¶ Sed circa præmissa considerandum est, quia prædictis obstat decisio. i. de renū. in no. vbi probatur, q̄ renūcians manens in detractione si expolietur debet restitui, ergo manifeste apparet, q̄ retinet titulum coloratum, quia si dictum titulum nō haberet non restitueretur, quia secundum stilum Rotæ, fundatum in dicto Innocen. in. c. in literis. de resti. spolia. & in pluribus aliis decisionibus nemo spoliatus in beneficiis sine titulo colorato restituitur, si igitur restitutio tali detentori etiam nondum annali conceditur, a fortiori triennali tribui debet.

¶ Et detenta prima opinio limitatur illam procedere quando possessor triennalis alium titulum non habet, q̄ illum quem renūciavit, Secus uero si deinde post annum per resignatarium in fauorem cuius cesserat in eundem resignantem realiter, & cum effectu retrocessio facta fuisset: Nam si cum dicto retrocessionis titulo possessionem triennem continuauerit, & compleuisset, dato etiam, q̄ in dicta retrocessione de fructibus in antea male perceptis mentionem non fecisset, nihilominus talis possessor exceptione regulæ iuuaretur: Nam retrocessio non faciens mentionem de fructibus male perceptis sit nulla, & talis impetrās videatur reddi inhabilis, quoad illud beneficium obtinendum, iuxta late tradita per Felyn. in. c. postulat. in penul. & si. col. & in. c. in nostra. in secundo correll. de rescrip. nihilominus talis inhabilitas, donec sit per sententiā detecta, & declarata non præstat impedimentum, quoad istam regulam, sicut de execrabili, & nō promotio superius in. x. q. diximus: Nam etiam illi indebite capiunt fructus, & redduntur inhabiles ad beneficia, vt patet in extraua. execrabilis. & tamē defenduntur exceptione istius regulæ, vt ibi latissime dictum fuit, quia regula ista duos tantum casus inhabilitatis excipit, ergo in aliis remanebit firma, præsertim quia in casu nostro titulus retrocessionis est coloratus, quia est datus ab illo, qui dare potuit, iuxta uulgatas doctrinas docto. in. c. cum nostris. de concess. præb. Et ita hodie. vii. Januarii M. D. xl. conclusum fuit in Rota, in ista eadem Viridunensi. canonicatus, coram Reueren. D. Ioan. Paulo.

¶ Quæstio Vigesimaquinta.

VIGESIMOQVINTO Quæro, † an exceptio istius regulæ, quæ competet bar possessori possit opponi per eundem post amissam possessionem per tres sententias cum executorialibus in iudicio restitutionis in integrum cum clausula constituto de bono iure?

¶ **SOLVTIO.** Hodie. xxv. Iunii M. D. xxxvii. proposuit hoc dubium R. D. Ioannes Mohedano in una causa Leodiens. Præposituræ, & maior pars inclinabat, quod non, ex eo, quia prout alias fuerat conclusum per Dominos in una Cauriens. portionis, quam de anno M. D. xix. proposuit. d. Guliel. Castrodorus, ut ipse idem meminisset in suis collectis. Regula ista est personalis, adeo, q̄ inhæret tantum ossibus possessorum, nec eius privilegium alteri, q̄ possessori conceditur, vt indicant uerba regulæ, ibi, necnon impetrationes quaslibet de beneficiis sic possessis, & iterum ibi, pacifice possederint. Igitur alii q̄ possessores de ea opponere non possunt, quia qualitas adiecta uerbo, debet adesse tempore uerbi. l. ex facto, cum uulg. ff. de uulg. & pupil. & l. titius. vbi Bar. ff. de testa. mili. ¶ Beneficium enim datum personæ, non egreditur personam. l. quia tale. ff. solu. matr. c. privilegium. de regu. iur. libro. vi. & q̄ ius excipiendi personale personam non transgrediat, est doctrina Bar. in. l. si

in. l. si tertius. §. si prius. colum. fina. ff. de aqua pluui. arcē. Et ita etiam adnotat R. P. D. Iaco. Simonetta tunc Auditor, & postea Cardinalis bene meritis, in quibusdam suis memorialibus Rotæ. Et ista a fortiori militat in casu nostro, quia est quid imputandum isti reo modo restitutionem impetranti quare tempore primæ sententiæ quando ipse possidebat non opposuit exceptionem regulæ, x quo igitur postea possessionem amisit sibi imputet, neq̄ obstat, q̄ illud ius exceptionis amissum uideatur reintegrari beneficio restitutionis in integrum, quia dicebatur non esse verum, sed solum restituitur ad limen iustitiæ, ut au diatur, constituto de bono iure, & illud ius de quo docere debet, intelligitur de iure, quod uiuit, & existit de presenti, quod in prima instantia non fuerat consideratum, nec deductum, non autem de iure amissio in actis deducto, quod euauit, & nullum est, quia illud nō restituitur, propter rationē tex. in. c. quis. de rescrip. lib. vi. ¶ Crederē tamē, salua regula de nō tollendo iure quaesito, q̄ si papa restitueret etiā ad ius amissum, q̄ licet illud ius cōpetēs vigore istius regulæ sit quædam exceptio, tamen in eo verificatur illa clausula constituto de bono iure, † quia ius cōpetens per exceptionē dicitur bonum, ut declarat And. sic. in. c. Ioannes. in. xlii. col. de testa. & Decius in confi. cii. in. i. col. vt dixi in. §. omniū. insti. de actio. vide tamē, quod superius. q. xi. & xiii. dixi.

¶ Quæstio Vigesima sexta.

VIGESIMOSEXTO Quæro, † quia ista regula requirit titulum, vt patet ex illis uerbis, ex apostolica, uel ordinaria collatione, & c. an intelligatur de uero, & ualido, an uero sufficiat titulus coloratus, uel præsumptus?

¶ **SOLVTIO.** Prima facie ex uerbis regulæ potius colligitur, q̄ hic uerus, & ualidus titulus requiratur, q̄ uel coloratus, uel præsumptus, quia uerba regulæ in dubio debent intelligi uere, & proprie, nō autē ficte, hoc dicit Bar. in. l. i. §. hoc interdictū. ff. de fonte. vbi in interdicitū de fonte in dubio intelligitur de uero, & naturali, non autē de ficto, ex quo ibi Bar. infert, q̄ statuta prohibēs mulieribus portare perlas, q̄ intelligat de ueris, nō autē de fictis. Sic & aditū de arboribus cōcidēdis intelligitur de ueris, & uiuis, nō autē de siccis, & mortuis, l. iiii. ff. de arb. fr. ces. quibus accedit, quod Moder. tradunt in authen. sed nouo iure. C. de seru. fug. de illo, cui propter maleficium debet abscidi manus: Nam debet intelligi de uera non autem de arida, quia arida manus, nō est manus, sicut homo mortuus nō est homo, sed cadauer: & plura his similia docto. communiter scribunt in. l. iiii. §. condemnatum. ff. de re iud. quæ consulto omitto.

¶ Quibus non obstantibus contraria opi. est uerior de iure, & stilo. Et in primis, q̄ regula non requirit omnino titulum uerū, & ualidum, sed titulum coloratū, uel præsumptū, apparet ex decreto concilii Basiliens. a quo secundum communē opi. habuit originē ista regula, in quo concilio expresse dicitur, q̄ sufficit, q̄ possessor triennalis habeat titulum coloratum. ¶ Ergo regula ista indistincte loquens debet capere interpretationē a matricæ, & a fonte. l. in. l. si. C. de si. inst. & Bar. in. l. si librarius. ff. de reg. iur. Et hoc in ratione fundatur, quia si possessor triennalis haberet omnino titulum bonū, & ualidum nihil ibi prodesset privilegium istius regulæ, cum per titulum suū ualidum, & uerum consultum sibi fuisset contra omnes sibi litens mouentes, vt igitur triennalis possessio locum habeat, & aliquis operetur, est dicendum regulā contentari de solo titulo colorato, qui licet ex alio capite, q̄ ex defectu potestatis cōferētis sit inualidus, illa infirmitas sanatur, & adiuuatur per triennem possessionē, quæ sufficit ad producendum exceptionem, & defendendum triennem possessorem durante eius uita postea capiet beneficium, qui meliorē, & ualidiorem titulum habebit, sufficit enim, q̄ interim possessor cum titulo colorato non possit molestari, & ita seruat quorū die Rota sine aliqua dubitatione. Quis autē sit titulus coloratus inferius dicemus in aliis quæst. Sed quod dictum est de titulo colorato idem uoluit Rota habere locum in præsumpto, ut est in illo, qui possedit beneficium per decem annos: † Nam licet nullum habeat titulum, ius tamen per lapsū. x. annorum præsumit titulum, vt patet in. l. si filius. C. de pe. hæ. & in. c. peruenit. de empt. & ven. Et not. Pet. de Anchar. consilio. cxv. i. tradunt omnes in caput. illud. de præsump. cum similibus. de quibus per Moder. in tracta. electio. quæst. xv. & alios Moder. in tract. præscrip. in prima parte, tertiæ partis. quæst. x. post Alexand. LL

in consil. ix. lib. iiii. & Decium consil. cl.ii. & consil. xxxvi. colum. iiii. cum sexcentis concord. quæ Alex. & alii congerunt in l. prima. C. qui admitti. & in l. si certis annis. C. de pact. Et iste titulus præsumptus sufficit ad effectum istius regulæ. Vt iudicauit Rota in una Bononiæ coram D. Paulo Capisucco de mense Martio M. D. xix. vt refert Do. Guilielm. hic.

¶ Sed aduertendum est. q. d. Guilielm. hic non declarat, an solum decennium, quod inducit titulum præsumptum, inducat etiam priuilegium regulæ, quod uidebatur dicendum, ex eo, quia sub decennio triennium quoque cõtinetur, sicut in maiori summa inest minor. Itaq; decennio possidens beneficium sine titulo possit defendi regula ex titulo præsumpto resultanti ex illa decennali possessione. Tamen contrarium est verum, quia solum decennium non operatur, & titulum, & priuilegium regulæ, tñe concurrant duo specialia circa idem, contra l. primã. cum vul. C. de dotis promi. & quia regula ista requirit titulum præambulum, qui creari non potest, nisi finito decennio, quo habito, intrat dubium decisionis, videlicet, an ille titulus præsumptus sufficiat ad triennalem regulam, & vt dixi, Rota concludit, q. sic, itaq; si post possessionem decennalem, idest, post assecutum titulum præsumptum aliquis postea cum illo titulo præsumpto per alios tres annos pacifice possideat, procul dubio regula ista defendetur, quia ille titulus præsumptus æquipollet. vero titulo, uel saltem colorato, præsertim ad exceptionem producendam, prout hic, neq; mirum, q. in hoc ista regula extendatur, quia cum sit inducta in fauorem reorum possessorum late debuit interpretari, arg. l. arrianus. ff. de actio. & oblig. c. odia. de reg. iur. lib. vi. alias rationes scribit. d. Guilielmus in dicto loco, quas non transcribo cum eius recollectæ iam habeantur in fermis, vbi videri potest.

¶ Aduertendum tamen est ad vnum aliud, pro intelligentia materiæ, uidelicet, quia videtur dicendum, ad præsumendum titulum præsumptum, sufficere triennalem possessionem. Nam illud quod olim decennalis possessio inducebat, vt, videlicet, possessor non possit molestari, inducit hodie regula ista, quæ attendit breui hominum vita, idem operari debet, sicut de alleg. l. xxi. quæ de decennio loquitur, videmus hodie seruari, quã Rota, propter eandem rationem, ad triennium reduxit, vt Do. Guilielmus in quadam decisione refert.

¶ Nec mirum, quia triennium dicitur longum tempus, vt probat tex. in c. pleriq;. & ibi Andr. Sicut. nu. 5. de rescrip. Hinc est, q. glo. in l. vsuræ. C. de vsuris. illa uerba sacre Scripturæ, per tempus, & tempora, exponit pro trienio. Et quod triennium sit longum tempus, tenet Felyn. in cap. licet heli. de simo. Ergo idem operari debet triennium, quoad producendum titulum præsumptum, quod operatur decennium, vt etiã tener expresse Fran. de Ripa in repe. cap. sæpe. de restit. in secunda colum. vericui. octauum commodum, & Glosator hic in .v. col. latius conatur hoc probare. Et hoc videtur sentire Io. de ana. in dicto. c. licet heli. de simo. in quantum uult, q. sicut possidens per decem annos, saltem debet per iuramentum probare titulum præsumptum, ita & possidens per triennium. Ex quo datur intelligi, q. ex triennio præsumitur etiam titulus. Ex hoc etiam uidetur sentire Imo. in cap. secundo. de in integ. resti. vbi uult, q. ex possessione non momentanea, præsumitur titulus. Et hoc ulterius suadetur, q. quia ratio quare decennium inducit titulum præsumptum, est tolerantia ordinarij, vt dicit Pet. de anchara. in consil. cxvii. Sed ista ratio militat in triennio, Ergo illud etiam præsumptum titulum inducere debet, pro quo facit tex. in c. primo. §. si quis de manso. si de feu. inuesti. contro. fue.

¶ Sed breuiter predictis non obstantibus, contrarium tenendum est, videlicet, q. ex possessione triennali, sicuti ex decennali, præsumptus titulus non inducatur. Et ideo pro claro intellectu predictorum, considerandum est, quia, vt sæpe diximus, & hoc clarissimum est, quod regula ista omnino aliquem titulum requirit, vt patet in ea ibi, ex apostolica, uel ordinaria collatione, & cetera, ita quod sola, & nuda possessio, sine aliquo titulo præambulo, saltem colorato, non sufficeret, vt patet in ea. Et ille titulus ante inceptum triennium requiritur, & licet titulus bonus non fuerit, nihil interest, dummodo ab eo datus fuerit, qui bonum titulum dare potuit. Nam regula ista requirit, non solum habilitatem personæ recipientis titulum, vt quia non sit mere laicus, uel iudex, aut foemina simplex: sed etiam ex parte personæ conferentis titulum, habilitatem requirit. Licet igitur titulus, quacumque alia ratione, inualidus fuerit, dummodo emanauerit ab eo, qui dare potuit, sufficit ad regulam istam, vt inferius in alia quæstione dicemus. Vbi ergo vna cum possessione triennali, dictus titulus non concurrat, possessor censetur intrusus, & regula

regula talem possessorem non defendit. Et in hoc ista regula differt a regula de annali, quæ talem intrusum sine aliquo titulo iuuat: & ideo illa regula sola detentione contenta est, festum cum interpretationem Rota, vt ibi dixi. ¶ Concludo ergo, q. ex sola possessione triennali titulus præsumptus nasci non potest, cum ius non assistat, assistit tamen possessioni decennali, ex qua uoluit titulum præsumptum oriri, ut in dictis iuribus superius allegatis. & rationem ponit Decius in consil. cxxi. in secunda colum. post Bal. in l. siue possideatis. in iiii. opposi. C. de proba. Qui quidem titulus est apus, secuta possessione triennali, ad producendum exceptionem istius regulæ.

¶ Sed considera ulterius, q. ratio illa cõs. quæ datur ad producendum titulum præsumptum, ex possessione decem annorum, de qua per Petrum de Anchara. in dicto consilio. cxvii. quæ fundatur in uisitatione episcopi, & præsumptione resultanti ex .c. ordinarij. de offic. ordi. libro sexto. non uidetur generalis. Nam ex ea sequitur a contrario sensu, q. episcopo non uisitante, forte propter aliquod legitimum impedimentum, uel belli, uel captiuitatis, uel etiam ex negligentia sua: q. talis possessio decennalis non induceret præsumptum titulum, quod est contra prædicta iura generaliter loquentia. ¶ Præterea, si illa ratio esset uera, militaret etiam in possessore triennali, propter tolerantiam episcopi uisitantis, qui præsumitur uidisse subditorum titulos, vt in dicto capitulo ordinarij. & tamen contrarium dicunt docto. in dicta possessione triennali.

¶ Et ideo pro resolutione istius quæstionis considerandi sunt plures casus. Primus est in profanis, & in istis sola decennalis possessio cõ patientia alterius præsumit titulum. Ita procedit tex. in dicta. l. si filius. cum alijs allegatis cum suis limitationibus, & ampliationibus, quas late ponunt Ias. & Moder. repetentes in l. prima. C. qui admitt. & Moder. in dicto tracta. præscrip. cum similibus.

¶ Secundus casus est in beneficialibus, & in istis secundum communes conclusiones requiruntur plura, quoad hoc, vt decennalis possessio inducat titulum, primo requiritur patientia superiorum. Et quod illi soliti fuissent beneficiatos sibi subditos uisitare, vt tenentur. Tertio q. possessor iustificet suam possessionem saltem per iuramentum. Istam conclusionem, quæ fuit Petri de Anchara. in capitulo. primo. de regulis iur. libro sexto. sequitur Felyn. in dicto cap. illud. in quarta colum. & in dicto. c. sicut. in .xvi. colum. & latius in .d. c. licet. in .iiii. & .v. col. de simo. vbi ponit quinque cõclusiones, cum limitationibus suis. Et isto casu tantum operatur ista decennalis possessio ad repellendum aduersarium, sicut regula ista ex titulo colorato. Merito Domini uoluerunt, q. talis possessio induceret titulum præsumptum, delarando, vt supra.

¶ Tertius est casus quando quis non possedit, nisi per triennium, & tali casu requiritur, q. possessor probeat titulum bonum, uel coloratum, alias ex sola possessione triennali non elicitur aliquis titulus præsumptus, quia ius non assistit, imo regula ista resistit, quæ requirit titulum.

¶ Est tamẽ differentia in hoc, quia in possessione triennali cum titulo non requiritur iuramentum, sicut in decennali, prout uolebat Ioan. de Ana. Ratio est, quia vbi est titulus non requiritur alia fides, uel probatio eius, quia possessio triennalis cum illo titulo sufficit ad excludendum agentem sine alio iuramento, & ita seruat Rota. Sed in decennali possessore, ex quo non est titulus, sed præsumptio tituli, nascens ex tempore, requiritur saltem iuramentum, quando petitur a uisitante, quod iusta ratione recusare, & sine suspitione non possit, ut bene in hoc aduertit Felyn. in dicto capitulo. licet.

¶ Alia enim est differentia inter possessorem triennalem, & decennalem ratione istius regulæ, quia contra decennalem potest probari contrarium, uidelicet, quod nullum titulum habet, vt notant omnes præfati docto. in dictis locis rationem ponentes, de qua per eos. Item potest probari de anteriori titulo ante decennium competens. In triennali uero idem

est dicendum in puncto iuris, vt Abb. & alii tradunt in d. cap. licet. ¶ Sed secundum stilum hodiernum Rotæ contra triennalem non admittitur probatio anterioris tituli in contrarium, quia semper præsumuntur remedia per quæ triennalis possessio defendatur, ut in causa Concheñ. Præfimoniorum coram me. & deinde coram R. Domi. Marco Antonio fuit iudicatum, & in alijs pluribus causis, ponderando uerba nequeant molestari, quæ inducunt perpetuum silentium, vt inferius in alia. q. dicitur. Est bene uerum, q. si in aliquo loco registrarentur tituli forte posset probari contrarium per ostensionem librorum, vt dicit Felynus in dicto cap. illud. & c. sicut. in .xvi. colum. & vt in simili dicit Bal. in l. ii. C. de erro.

re aduocati. de probatione sententiæ quando non reperitur in libro vbi scribi solent, & tradunt Paul. de Cast. & Moder. in. l. in illa. ff. de verbo. obligatio. Iason in. l. si. §. licentia. C. de iure deli. & Fely. in. c. i. de fide instrumen. cum concor. de quibus per Moder. repe. in authen. habita. C. ne filius pro patre. Sed tempore meo nūquam vidi probari contrarium, Imo, q̄ fortius est, licet secundum communem opinionem regula ista non defendat possessorē, nisi tantum in possessorio, quia non dat titulum, vt dicit Glosator hic, & Fely. in dicto capitulo. sicut. Tamen vt ex usu videmus, hodie possessores triennales defenduntur in vtroque, † quia nullus contra triennalem audiretur in petitorio circa validitatem tituli.

12 Nam licet libri registorum ostenderentur, in quibus tituli registrari solent, nihilominus semper præsumitur titulus alius per quem triennalis defenderetur. Sed hoc non pono, pro constanti, licet quoad allega. Lapi. lxxxix. de titulo prædecessoris soleat hoc teneri, vt sæpe vidi, præsertim in dicta causa Concheñ. & in pluribus alijs. Et nouissime in una nuda lius abbatiæ coram R. D. Ioan. Paulo de hoc mense Decemb. M. D. xxxix. Tutius igitur est quoad exceptionem istius regulæ, quod iustificatur titulus, quo iustificato possumus hodie intrepide tenere regulam istam possessores in petitorio, & possessorio ueri, nisi in spolio, vt supra diximus in vndecima quæstione. & quod dictū est de petitorio postest restringi ad facultatem agendi ipsius triennalis, & nō alterius, & ita possunt prædicta concordari.

13 **Q**Uædeundo igitur ad principalem quæstionem, Stat ex præmissis conclusio, † quod regula ista non solum possessori cum titulo colorato, sed etiam cum præsumpto tribuit exceptionem. **E**st tamen super hoc ulterius aduertendum, quod iste præsumptus titulus, ita demum defendit possessorem quando allegatur in specie, ut quia dico me habuisse beneficium ex collatione ordinarii, & possedi per decem annos: Nam tali casu illa allegatio tituli in specie, propter cursum longi temporis facit præsumere illum titulum interuenisse præsumptione iuris, licet in ueritate non interuenerit. Nec teneo illum aliter iustificare, si

14 **C**ur diximus in allega. Lapi. † Et in hoc fortior est illa decennalis possessio sola sine titulo, quam triennalis cum titulo colorato, quia contra illam non potest concludi de alio titulo, cum semper potest ad defendendum possessorem argui alius, & alius titulus præsumptus, & sic titulus inuisibilis, qui reprobari non posset, ex ostensione aliquorum librorum, Non sic in possessione triennali, quæ requirit certitudinem alicuius tituli uisibilis, & palpabilis, quo mediante possideat, & ille titulus potest conuincit falsus per ostensionem librorum registri, ut dicebat Fely. & docto. in locis superius allegatis. & ideo triennalis possessor quando conuenitur, oportet, q̄ realiter producat in actis titulum quem allegat, siue bonum, siue ue coloratum. Alias si non produceret, regula ista non tueretur possessorem: quia extra illum titulum, sola triennalis, & nuda possessio, non inducit aliquod adminiculum defensionis, nisi iuncta cum titulo, nisi, vt dixi, esset possessio decennalis, quæ præsumptionem tituli inducit, & coniuncta cum possessione triennali, operatur exceptionem regulæ.

15 **I**taq̄ quoad hoc, vt nullum habes titulum uerum, adiuuentur præsumpto, ad effectū istius regulæ, requiritur q̄ possideat per tredecim annos pacifice, decē primi, ad producendum prædictum titulum præsumptum: & tres alij ad acquirendum exceptionem istius regulæ. Et talis possessio triennalis, iuncta cum possessione decennali præambula, dat spiritū vite, illi possessioni decennali, vt aliquid operetur: quæ sola non esset apta producere titulum alium, de per se, vt dicit Bar. in. l. cū de in rem verso. ff. de vsucap. sequitur Fely. in. c. cū Beroldus. in. xii. & sequenti col. de re iudica. & notabiliter probat Alex. in consil. cxxiii. super primo. in prima, & secunda colum. libro quarto.

Et vltra hoc requiritur vnū aliud, q̄ quando in iudicio, per talē possessore tredecim annorum, excipitur de ista regula: q̄ probet se per decennium, ante triennium, ab ista regula requisitū, se possidisse, alias non sufficeret. Deinde facta probatione dicti temporis, q̄ allegatur titulus: † sicut dicimus de notorio, q̄ solū de per se, nō releuat ab onere probandi, nisi allegaretur, ex qua allegatione facile iudex instrui potest de notorio iā manifesto, vt in de. appell. lantū. de appell. Sic est in decennali possessione, quæ in primis requirit probationē: deinde requiritur, q̄ ex ea allegetur in iudicio titulus, quē possessor non cogitur aliter probare, nec uisibiliter ostendere, quia ex possessione decem annorum probata, resultat, & præsumitur titulus, qui cum possessione triennali pacifica postea sequenti, in iudicio probata, defendet possessorem, & in ista possessione tota illa allegatio Lapi fundatur.

17 **E**t est igitur, vt breuiter concludamus, ista differentia, inter titulum præsumptum, resistentans

rans ex dicta possessione. x. annorum, & coloratum titulum, ab ista regula requisitum: vt delicer. q̄ possessori decennali, post probatam suam possessionem, sufficit titulum, quem maluerit, solum allegare, & in iudicio deducere: quia non cogitur illum aliter probare, quia præsumitur, & propterea præsumptus dicitur. Sed triennali possessori non sufficit sola allegatio tituli colorati, sed requiritur eius probatio, & productio. Et adhuc talis probatio colorati tituli triennalem non iuuat, nisi in possessorio tantum, & non in petitorio, vt tradit Abb. in. c. contingit. de dolo, & contur. Et ideo, si triennalis possessor ageret ad canonizandum titulum, fauor istius regulæ illum nō iuuaret, quæ solū possessores reos defendit excipientes, non agentes. † Nam ad effectum canonizationis tituli, requiritur titulus uerus; non coloratus, & q̄ ille bene iustificetur, vt not. Imo. & alij in cap. ex insinuatione. per illum tex. de procurato. & in. c. primo. de confirm. vii. & tex. in. l. matrem. C. de probat. Et quando titulus uerus est, & iustificatus, non indiget actor priuilegio istius regulæ, quia titulus suus bonus illi priuilegium pariter, & victoriam tribuit: & hoc casu cessant rationes finales regulæ.

Postremo, ne aliquid remaneat intactū, prædictis obstat vnū, v3, q̄ videt frustratorū tractare de titulo præsumpto ad effectū istius regulæ: ex eo, quia sine auxilio istius regulæ, sola possessio decennalis sufficit ad tuendum possessore cū titulo suo præsumpto, vt tradit Pet. de ancha. cōst. cxvii. cū uulgo. Respōdet, q̄ licet sola decennalis possessio defendere possessore postest: nunq̄ tamē multiplicatio fauoris, ac priuilegij circa idem, potest dici frustratoria: imo illa reiteratio, siue geminatio, operatur plures effectus, quos solent statuta cōtinentia idē quod ius cōmune, producere. De quibus per Alex. & alios in. l. i. ff. ad leg. falci. & in. c. i. de cōst. lib. vi. vbi latissime dixi, super glo. in uer. facti. Quanto magis, q̄ cessante priuilegio istius regulæ, decennalis possessio, nunq̄ actori imponit silentiū, vt facit ista regula. Et ideo actor cōtra decennalē, de meliori, anteriori, & ualidiori, titulo contēderet, & admitteretur ad probationes suas. Quod regula ista, fauore possessorū, prohibet, silentiū imponēs, & impetrationes qualibet suspēdens, ac lites antiquas, super hoc motas, extinguens, ac infinitas alias utilitates inducens, quæ a iure decennali possessori nō tribuuntur, ut clarius ex discursu istius apparatus apparebit.

Quæstio Vigesima septima.

VIGESIMOSEPTIMO Quæro, † quia dictum fuit, q̄ regula ista requirit saltem coloratum titulum, quis dicatur coloratus titulus?

SOLVITIO. Abb. post Cal. Anto. & Imol. in. c. cū nostris. col. ff. de concess. præb. ponit duas regulas, ad cognoscendum titulum coloratum. Prima est, quia vbiq̄ defectus non est in conferente, nec inducitur priuatio a iure, vel ab homine, talis possessio est colorata, vt est ibi tex. Secunda regula est, vbiq̄ conferens non habet potestatem conferendi, ut puta laicus, vel alienus episcopus, qui conferendo faciunt contra ius, vt in. c. illud. de iurepar. & in. c. illa. vbi not. d. Anto. ne se. uac. Tali casu, titulus datus ab istis, non est coloratus: quia titulus datus ab eo, qui non habet potestatem alienandi, habetur pro nō titulo, & sic non est coloratus. l. Sulpitius. ff. de dona. int. vir. & vxor. sicut etiam, & illorū, qui sunt ipso iure priuati a iure, vel ab homine, vt in. c. licet episcopus. & ibi Gem. de præb. li. vi. ita cōcludit ibi Abb. licet corrupte, qui cōmuniter approbatur. Et istius secundæ regulæ rationem ponit idem Abb. in capitulo. secundo. in tertio notabili. de restitu. in integ.

1 **Q**uia ille, qui habet a laico, uel ab eo, qui non habet conferendi facultatem, dicitur intrusus, & intrusus non debet habere coloratū titulum, ut late prosequitur Fely. in. c. in nostra. in ii. & xxxvi. correl. de rescrip. & sequuntur latius Moder. in tract. beneficii. in. iii. parte. q. xi. Et per consequens, tales non defenduntur ab ista regula.

2 **T**amen aduertendum est diligenter, circa intellectum istius regulæ: quia non omnis, qui non habet titulum coloratū, excluditur a priuilegio istius regulæ. † Nam dupliciter potest considerari coloratus titulus, Primo modo, quoad effectum istius regulæ, Secundo modo, quoad effectus iuris cōmunis. Quoad effectum istius regulæ, pone istam conclusionē pro firmat: q̄ omnis ille dicitur habere titulum coloratum, qui non excluditur in regula. Itaque solū illi dīcolorati tituli habere dicuntur, qui in regula ista excipiuntur. Et licet quoad effectus iuris communis, multi censentur non habere titulum coloratum, & per consequens excludantur a beneficio iuris communis, nō tamen excluduntur ab auxilio istius re-

gulæ: quæ cum tantum duos casus excipiat, firmat regulam in non exceptuatis, ut superius in multis casibus visum fuit, & inferius in pluribus aliis quæst. dicitur. Dicta igitur Abba. & aliorum, in dicto capitulo cum in nostris. & in aliis locis, in quantum uoluit, illum non habere titulum coloratum, qui habet ab eo, qui de iure cõmuni est inhabilis, sed incapax, uel priuatus, & ideo dare non potest, procedit quoad effectus iuris communis. Secundo quoad effectum regulæ, requiritur qd ille sit inhabilis, secundum prohibitionem regulæ.

¶ Ex quibus inferitur, qd habens etiam collationem beneficii uacantis in curia ab ordinario, dicitur habere titulum non coloratum, propter decretum cap. ii. de præben. lib. sexto. ap. probatum hic in regula. Nam si talis titulus in ista regula non exciperetur, diceretur, quod ad eius exceptionem acquirendam, coloratus. ¶ Sicut dicimus in collatione beneficii litigiosi, quæ licet nõ sit colorata, quoad effectus iuris cõmunis, propter. c. ii. ut lit. pen. lib. vi. & ea, quæ dicit Cal. in consil. xiii. de verbo. signi. Et Rota in no. de restit. spol. decisi. iiii. & decisi. iiii. eo. tit. in antiquiori. quæ uoluit huiusmodi titulum habentem, esse intrusum, taliter, qd si spoliaretur, restitui non deberet. Nihilominus quoad istam regulam illud non procederet, ut inferius in alia quæstione dicitur. Prædictæ igitur decisiones de iure cõmunis, locum habebunt, secundum quod plures alii sunt casus, in quibus quis discoloratum titulum habere dicitur: qui non reputantur tales, quoad regulam istam. Ex quibus ultra prædictos, aliquos exempli gratia enarrare sufficiet.

¶ Primus est in eo, qui habet primum curatum, & recipit secundum: quia dicitur in primo habere titulum non coloratum, propter decretum capiti. de multa, & extrauagan. execrabilis, de quo dixi superius quæstio. x.

¶ Secundus casus est in eo, qui recipit episcopatum, & dimittit labi tempora de consecrando, iuxta capiti. cum in cunctis, de electio. quia talis potest dici intrusus, & non habere titulum coloratum, ut notat Hostien. & Henric. in capiti. nisi. de renuncia. & Ioan. Franc. Paul. in tracta. de offic. & pote. cap. sede uacant. in uerbo uacare. ¶ Tertius casus, in collatione facta a uicario generali, quæ non est colorata, cum non habeat potestatem conferendi, capiti. fina. de officio vicarii. in sexto. tenet Lopus in capitulo si tibi absent. de præben. libro. vi. Ethoc nisi fuerit adiuuata aliquo, licet modico adminiculo, ut uidelicet,

¶ iuramento ipsius vicarii, afferentis potestatem habuisse, vel dictum vnus testis, ut dicit Egid. decisi. 50. Et ita hodie. xix. Decembris M. D. xxxix. in una Calaguritan. parochialis de Gamiz, coram R. D. Marco Anto. Marfcorro Rota tenuit: ubi pro colorato titulo habuit unionem factam per uicarium episcopi, de cuius facultate non constabat, atento, qd vnus testis de uisu deposuit uidisse dictum vicarium vnire, & uniones eius habuisse effectum.

¶ Quartus casus est in collatione facta ab ordinario, cui erat ab executeore inhibiti, propter decretum literarum, de quo per glo. in capiti. si soli. de concess. præben. libro. vi. quia talis non dicitur habere titulum coloratum, ut tenet Gaspar de Perusio in tracta. reseruatione. ¶ Sic etiam, & quinto possessio dicitur discolorata, quando habens titulum ingreditur possessionem beneficii, præter superioris auctoritatem, ut notat Inno. in capiti. bonæ secundo. de post. præla. & in cap. in literis. de restit. spoliato. etiam si talis cum titulo, habeat executorialis canonizatorias tituli, ut tenet stilus Rotæ, de quo meminit Fely. in capiti. ad probandum. in quarta colum. de re iudic. ¶ Nam licet de iure possit quis propria auctoritate, cum executorialibus capere possessionem, ut uerba executorialium aperte concedunt: tamen stilus Rotæ se habet in contrarium, ut dicit Bellamera in consilio decimo. in quinto dubio. & refert Ioan. Francif. Ripa doctissimus Moder. in reperi. capiti. sepe. numero. 69. de restit. spoliato. & declarat melius Fely. in dicto cap. ad probandum. ut latius dixi supra in compendio signaturæ. ¶ Et idem dictum fuit in Rota in eo, qui per resignationem causam habuit ab illo, cui beneficium sub conditione resignatum fuerat, si infra sex menses mandatum ad consentiendum produceret. Nam uoluit in una Cordubens. coram Domino Simonetta tertia Iulii M. D. XXXI. talem non habere titulum coloratum. Et in summa, omnis ille, qui habet collationem ab eo, qui prohibetur ipso facto a iure, uel ab homine, dicitur non habere titulum coloratum: quia tales sunt intrusi, & Et quot modis possidentes dicantur intrusi, ponit Fely. in capitulo ueniens. de accusa. in secundo notabili. Et reassumunt Moder. in tracta. electio. quæst. xvii.

¶ Et ista omnia, ut dixi, de plano procedunt, loquedo de iure communi. Sed quoad effectum istius regulæ aliter est dicendum, uidelicet, qd omnis ille dicitur habere coloratum titulum, qui non est exceptus in regula, etiam si haberet collationem ab eo, qui prohibetur conferre a iure,

a iure, uel ab homine. duo igitur casus hic in regula excipiuntur, uidelicet, ille qui habet titulum per simoniam, uel de beneficio reseruato, reseruacione in corpore iuris clausa, quia isti duo casus excepti in regula, firmant regulam in contrarium, in casibus non exceptuatis, uulg. l. nam quod liquide. ff. de pe. lega. Et ita iudicauit Rota in quampluribus causis, de quibus in sequentibus quæstionibus mentionem faciam.

¶ Et ista quæ dicta fuerunt, qd titulus dicitur coloratus quando emanauit ab eo qui disponendi potestatem habet. Limitantur non habere locum, quando ille titulus datus ab eo, qui potuit dare esse contra formam datam, nam tali casu non diceretur coloratus, ita notabiliter dicit Anto. de But. in. c. literis. in fi. de concess. præben. Per cuius dictum Rota in una Vicentina parochialis de Longares coram me de mense Februario M. D. XL. tenuit, qd Hieronymus de Nigris cui Ambrosius de Orta resignauerat dictam parochialem reseruata pensione 50. duc. libera & exempta non dicitur habuisse titulum coloratum ad effectum, ut defendi posset hac regula, ex quo procurator dicti Hieronymi a principio non consensit dictæ pensioni cum dicta clausula libera, & exempta: Nam atento, qd in supplicatione dictæ pensionis fuerat apposita dicta clausula libera, & exempta, & papa ita cum illa forma renunciationem admiserat, & Ambrosius iuxta formam dictæ supplicationis consenserat. Si Hieronymus illam formam non seruauit, dato, qd a papa prouisus fuerit, & sic ab illo qui potestatem conferendi habuit, nihilominus Rota iudicauit illum non habuisse titulum coloratum ad effectum, ut cum illo triennio postea possidens ista regula inuaretur per dictum Anto. de But. ubi. s. Et ita ego iudicauit Ambro. restituendam esse parochialem pp modum non seruatum non obstat ista regula. ¶ Et quia istud dictum de casibus exceptis seruiet nobis in multis quæstionibus super hac regula discutendis, de quibus latissime fiet mentio, propietera non amplius insisto.

¶ Quæstio Vigesima octaua.

VIGESIMO OCTAVO Quarto, ¶ an electus a capitulo, & confirmatus ab episcopo excommunicato, & publicato dicatur habere coloratum titulum?

¶ SOLUTIO. Tempore Iulii II. fuit ventilatum hoc dubium in Rota. Et tamen non habeo quid fuerit decisum, & qd non habuerit titulum coloratum consuluit tunc Octauianus de cessa aduocatus apud doctus, ut ipse refert lib. vii. informationum suarum. Mouetur per fundamenta illa uulgaria de quibus iam dictum est in precedentibus. q. uidelicet, qd ex quo talis episcopus prohibetur a iure propter eius inhabilitatem, ut in. c. quia propter. de concess. præben. cum uulg. eius confirmatio non dat colorem possidendi, præsertim,

¶ 2 ¶ quia quando defectus causatur ex persona agente, talis defectus non censetur exclusus a regula generaliter loquente, arg. glo. in cle. i. de seq. poss. & fruct. & ea, quæ not. Bal. in l. si quis filio. §. si quis. ff. de iniust. rup. Et quod uoluit. d. Anto. in. c. licet. de electio. v3. qd exceptio detegens inhabilitatem agentis nunquam censetur exclusus, & in hoc genere multum insitit dictus aduocatus, ut ibi per eum, quæ ex eo, quia eius dicta non multum astringunt, omitto. ¶ Ad dit etiam, qd regula ista est exorbitans a iure inducens præscriptionem in beneficiis, sine bono, & uero titulo, ergo debet strictius interpretari quatenus quis minus datum patitur, qd fiet si actor a bono iure impetrationis sue non excludatur. ¶ Ego etiam

¶ 3 pro ista parte addo. d. Anto. in. c. literas. de concess. præb. ubi uult, ¶ qd confirmatio facta ab eo, qui originaliter poterat confirmare, sed est impeditus non præstat colorem possidendi, & sic taliter confirmatus ingerit se administrationi incurrit penam. c. auaritiæ. de electio. lib. vi. not. glo. in. c. si. eo. titulo. Et hoc idem tenet ibi Ioan. de Imo. per ea, quæ habentur in. c. licet. & c. si. de sup. neg. præla. facit. c. illa. ne sede. vac. Et ratio istorum potest esse, quia habens beneficium a superiore interdico, uel priuato dicitur intrusus, ut in. c. tanta. de excess. præla. not. doct. in. c. cum satis. de offi. archidiacono. Host. in. c. in literis. de rest. spol.

¶ 4 ¶ Amen prædictis non obstant, ueritas se habet in contrarium, uidelicet, qd electus, & confirmatus a suspensis, uel excommunicatis, licet de iure communi titulum coloratum non dicitur habere, & per consequens non admitretur ad ea, quæ de iure communi electo, & confirmato rite, & recte conceduntur. ¶ Tamen quoad effectum istius regulæ omnis ille dicitur habere titulum coloratum, qui habet ab eo, qui originaliter potest conferre, eligere, & confirmare, licet ex accidenti sint impediti. Ratio istius conclusionis est, quia ista regula tã

nam excipit duos casus in quibus uult titulum non haberi pro colorato, ut in simoniaco, & in prouiso de beneficio reseruato, Ergo exceptis istis duobus casibus in alijs regula manebit in contrarium firma, uisq. l. nam q. liquide. & .§. ut autem. in auth. de non alie. colu. prima. Et ita Rota per istam rationem de mense Octobri M.D. xix. in una Monasterien. beneficiorum coram. d. Bar. de Spina iudicauit, quæ uoluit per collationem factam ab ordinario de prima dignitate in collegiata, quæ per regulam. iiii. supra eodem reseruata est cum decreto, & quæ fuit de antiquioribus reseruacionibus curiæ per Joan. xxii. in introductis, ut colligitur ex dictis Fede. de senis in consil. cxii. incip. amice carissime. tribuere uult coloratum ad effectum prerogatiuæ istius regulæ. Et ista decisio cum eius ratione adeo est magni momenti, q. per eam faces ardentes omnibus communibus opi. imponuntur, ut ex prædictis, & infra dicendis apparebit: Nā ex ista decisione primo inferitur, q. casus. q. nostræ non habet dubium. ¶ Inferitur etiam, q. collatio facta per ordinarium de beneficio litigioso contra. c. ii. ut lit. pen. lib. vi. q. habet decreti titulum, & possessionem irritans, tribuit titulum coloratum possessori triennali. ¶ Inferitur & tertio, q. ordinarius conferens beneficium contra inhibitionem executoris, & contra omnia decreta regularum, tribuit titulum coloratum, & secundum hoc decreta illa, & geminaræ prohibitiones concordatorum germaniæ nihil operabuntur. ¶ Inferitur, & quarto, q. attempta eadem ratione ¶ prouiso facta per ordinarium in mensibus expectantium tribuit titulum coloratum, & e contra accepta, & prouiso facta in mensibus ordinariorum tribuit eundem colorem, cum tamē Rota iudicauerit tales prouisiones nihil ualere propter decreta irritantia posita in alternatiuis episcoporum, & expectatiuarum, ut refert Fely. in. c. cum ex officii. in pe. & si. columna. de præscrip. & d. Per. And. auditor in tract. leg. li. iiii. q. iiii. ¶ ubi plus dicit Rotam tempore suo iudicasse non ualere prouisionem legati de latere de beneficiis uacantibus in mensibus ordinarii facta de beneficio uacante cuius regressus pertinebat ad alium det titulum coloratum non obstant. q. regressus habeat decretum speciale appositum illi certo beneficio, q. qualiter procedat postea in alia. q. dicitur.

¶ Alia pene infinita inferri possent ex conclusione superius facta, quæ contra communes iuris regulas uidentur inducta, quibus omnibus responderetur, q. papa, qui dñs absolutus est beneficiorum, ut in capitulo secundo. de præb. lib. vi. & cle. prima. ut lit. pendē. Et not. docto. in. c. que in ecclesiariis. de const. potest in tali materia contra omnes iuris communis regulas nouiter inducere, & statuere, ut patet exemplo, ¶ quia uidentur, q. de iure communi nemo cogi debet ad concordiam, ut in. §. si. in auth. ut litig. iurent. Et not. Bart. in. l. congruit. ff. de officio præsi. & tamen hoc nō procedit in papa in materia beneficali in qua habet plenissimam potestatem, ut dicit Abb. in. c. cū pridem. in ultimo notabili. de pact. sequitur late Fely. in rubrica de treu. & pace. in. ii. colum. Et eodem modo, nemo potest reuocare concessionem factam, & tamen Papa hoc facere potest, ut in capitulo nouit. & ibi no. Abb. de iudic. Sic etiam præscriptio cum mala fide non procedit, & tamen papa potest contrarium statuere, ut patet in. c. i. de præscri. put etiā apparet in publiciana, quæ cum mala fide cōpetit, de iure canonico. ut dixi in. §. sed iste. infra. de actio. ubi alia exempla scripsi.

¶ Ergo eodem modo papa potest facere in terminis istius regulæ, q. omnis titulus in beneficalibus sit coloratus, nisi in certis casibus, prout hic, quod factum uidentur ex causa legitima, uidelicet propter negligentiam non petentis ius suum infra triennium, ne beneficia sub incepto titulo possideantur. Nec mirum, quia etiam de iure communi, in quamplurimis iuris articulis, negligentia grauioribus, ac magis acerbis pœnis punitur, q. hic. Ex quibus quædam exempla per viam compendii enarrabo, quæ manifestam lucem dabunt omnibus i. tribus. de negligentia loquentibus. Simul etiam alia quædam diligentia commoda subnectam, ne uigilantes debita laude, ac honore fraudentur.

¶ Incipit

¶ Incipit Epilogus perq̄ breuis casuum negligentie.

¶ N primis igitur illud grauissimum negligentia incommodum notum est, q. propter negligentiam non petentium res suas mobiles, vsucapio triennialis introducta fuit, quæ non solum aliquem possessione temporali, ut hic, sed et dominum verum, suo iure, ac dominio perpetuo priuat, ipsumq. iā sero agens rem possessorio, & petitorio excludit, ut in. l. i. ff. de vsuca. tradunt omnes in

l. traditionibus. C. de pact. ista enim poena negligentia res suas propter prædictam causam perpetua exclusionis, imposita, grauissima reputatur, quæ facta comparatione ad illam, quam hic papa negligentibus imposuit, ista pro nihilo reputabitur. Quia hic possessori trienniali, per istam regulam, exceptio dumtaxat acquiritur, non ius. Nec illa exceptio est perpetua, transiens ad quoscūq. sed morte possessoris extinguitur, & propterea hic impetraciones de beneficiis triennio possessis, non annullantur, sed ad vitam dumtaxat possessoris suspenduntur. Per quod datur intelligi, q. impetrans mortuo trienniali possessori, poterit de iure suo experiri, ¶ Potuit igitur papa, quo istum casum hic in negligentis poenam statuere, q. omnis titulus sit coloratus, nisi in casibus exceptis. In quam quidem poenam negligēs ipse, propter sui desidiam, & culpam incidere uideatur, cui per diligentiam obuiare potuit, ut in. c. loci. xxxv. distinct. & in. c. negligere. ii. q. iiii. & l. non solum. C. de comer. & merca.

¶ Et sic uidemus, ¶ q. iudex propter negligentiam administratione sua priuatur, & alius loco sui subrogatur, quoniam criminaliter priuari possit, ut de primo ext. in. l. si quis. C. de offi. præf. præto. ori. de secundo, in. l. missi opinatores. C. de exact. tribu. libro decimo. & in lege secunda. C. de can. lar. libro decimo. ¶ Tutor etiam propter negligentiam remouetur. l. eum qui. C. de procurato. Et eodem modo executor iure suo priuatur, propter negligentiam unius anni, ut in capitulo tua nos. de testa. & in. l. nulli. C. de epis. & clericis. ¶ Et in summa omnes desides, & negligentes, qui sui immemores sunt, officio suo priuantur, ut in. l. penul. in. fi. C. de ca. larg. lib. x. prout de abbate etiam negligente dicitur. in. c. cum ad monasteriū. in. fi. de sta. mo. Si igitur quis propter negligentiam priuatur obrentis, & acquisitis, a fortiori acquirendis, ut in regula ista. ¶ Et quia materia ista negligentia, in qua principaliter vsucapio, & ratio istius regulæ fundatur, variis in locis sparsa est, nec simul tota perquirenti occurrit, decreui hic eam q̄ breuiter, & succincte, p capita, & enumerationem casuum colligere, quos quidē casus alias iuuenis, in maiori collegio constitutus curiosissime cumulauit. Et quia negligentia, quæ per istam regulam castigatur, iudicialis est, incipiam a casibus negligentia iudicantium.

¶ Primus igitur casus negligentia consideratur in iudice, ut in. d. l. si quis. & l. missi. superius allegatis. ¶ Secundus. Quia propter negligentiam magistratus ius non dicentis in sui uerecundiam recurrendum est ad populum. Casus est secundum Bal. ibi in titulo si de inuesti. seu. inter dominum, & uasallum lis oriatur. §. primo. ¶ Tertius. Quia iudex negligens sepulchrorum uiolatores vindicare, punitur in. xx. libris auri. l. si quis sepulchrum. C. de sepul. vi. ¶ Quartus. Quia iudex negligēs quominus pacta, & conuentiones partium seruentur facit litem suam. casus notabilis in. l. pen. C. de pact. in fin. ¶ Quintus. Quia contra iudicem negligentem expedire, quod ab eo petitur, est uario modo consultum. secundum quod declarat Bar. no. in. l. fi. C. de variis, & extraor. cognit. ¶ Sextus. Quia propter negligentiam iudicis laici in non reddendo iustitiam clericis, laici conueniri possunt corā iudice ecclesiastico. c. cum sit. & c. si clericus. de foro cōp. ¶ Septimus. Quia propter negligentiam iudicis, qui omisit testes aperte productos examinare etiam post terminum datū, & et nulla facta prouocatione pars poterit petere testes examinari. tex. est notabilis in capitulo per tuas. de testi. ¶ Octauus. Processus factus a iudice negligēte dare apostolos est ipso iure nullus. tex. est in. c. ab eo. de appella. in. vi. ¶ Nonus. Iudex negligēs facere iustitiam clerico est ipso iure excommunicatus. glo. est notabilis in. c. administratores. vii. q. v. Ioan. And. in. c. fi. de excep. lib. vi. ¶ Decimus. Quia iudici negligenti quoad deum imputantur delicta non iudicata. c. sicut inquit. ii. q. vii. ¶ Undecimus. Quia iudice negligēte dare apostolos sæpe peritos habebatur perinde, ac si expresse fuerint denegati. tex. est in. c. quam. uis in fi. de appella. ¶ Duodecimus. Qui in officio iudicandi alteri successit non potest nouum opus inchoare, nisi prius edificia per prædecessorem incepta, aut uerusta per illum reparari repareret, uel neglecta perficiat. l. fi. C. de oper. pub. ¶ Decimus tertius. In penam iudicis ne

gligentis ius reddere licitum est in ius ipsi dicere. l. nullus. C. de iud. ibi cum glo. & melius in. l. nulli. circa fin. C. ne fac. bap. & bo. text. in. l. nulli iudicium. C. de offi. rect. prouinc.
¶ Decimus quartus. Iudex negligens vindicare crimen priuati carceris incidit in crimen se-
 se maieftatatum. l. i. C. de priuat. carce. **¶** Decimus quintus. Eodē modo iudex punitur si
 vindicare paganos neglexerit. l. prima. C. de paga. **¶** Decimus sextus. Et pari reprehensio-
 ne est dignus iudex negligens resistere, & obuiare clericis negotiantibus, vel turpia officia
 exercētibus. cle. i. in fi. de vit. & honest. clerico. **¶** Decimus septimus. Iudex etiam negligens
 punire hereticos in decē libris auri condemnatur, & existimationis sui periculum patitur.
 l. secunda. & l. quicumq. in fi. C. de hæret. **¶** Decimus octauus. Pariter etiam negligens vin-
 dicare stupratores, & monialium corruptores in quinque libris auri punitur. §. penulti.
 in auth. de san. episco. **¶** Decimus nonus. Iudex requisitus de iustitia, & de expeditione cau-
 sæ nihil respondens, ut nimium morosus, & negligens notatur. c. i. & ibi Bal. de mil. vas.
 qui conur. est. **¶** Vigésimus. Iudex tenetur ad interesse parti læsæ si neglexerit in causis civili-
 bus videre, quæ suæ sunt partes, sed nō facit litem suam sicut quando male iudicat. l. i. & ibi
 per Bar. C. q̄to. & quando iudex. **¶** Vigésimus primus. Laicus negligens facere iustitiam
 potest cogi per ecclesiasticum. c. iudai. el. secundo. de iud. & c. excommunicatus. cū glo.
 de hæret. **¶** Vigésimus secundus. Iudex negligēs ferre sententiam ad finem concordandi partes si
 propter concordiam partes ladanatur, parti læsæ in foro conscientie ad refectonem dam-
 ni tenetur. Ita dixit. d. Card. in clem. sepe. in. §. & quia. in. xviii. quæst. de verb. signifi.
¶ Vigésimus tertius. Iudex qui neglexit per imperitiam facere id ad quod tenetur, peccat, &
 parti læsæ tenetur quantum æquum iudici videbitur, distinguendo, ut per Bal. in. l. manci-
 pia. de ser. fug. **¶** Vigésimus quartus. Iudex negligens alere carceratos male facit. Bar. in. l.
 nemo carcerem. C. de exact. tribut. lib. x. **¶** Vigésimus quintus. Qui negligit etiā infra tri-
 ennium causam diffinire, punitur, & remouetur, secundum distinct. legis properandum. §.
 si autem vtraq. C. de iudi. **¶** Vigésimus sextus. Similiter iudex negligens non facere inuen-
 tarium de bonis damnati, & confiscati mulctatur. l. si quis infra. C. de bon. damnat.
¶ Vigésimus septimus. Iudex negligēs exercere officium suum circa miserabiles personas,
 vel pium actum etiam tenetur, ut per Bar. in. l. iiii. §. hoc autem iudicium. in. v. oppo. ff. de
 dam. infect. **¶** Vigésimus octauus. Iudex negligēs pacem violatā vindicare oē damnum, &
 iniuriam passo refarcire tenetur. §. iudex. in titulo de pace tenenda. inter sub. in vñb. feu.
¶ Vigésimus nonus. Cōtra iudices, seu magistratus negligentes tutorum, vel curatorum
 satisfactionem capere datur actio subsidiaria. §. pen. insti. de satisfat. **¶** Trigésimus. Iudex ne-
 gligens punire iniuriam illatam scholaribus punitur acrius. auth. habita. C. ne filius pro pa-
 tre. **¶** Trigésimus primus. Iudex ordinarius negligere non debet exigere rationes debitas a
 religioso suo executore. clem. prima. de testa. **¶** Trigésimus secundus. Propter negligentiam
 iudicis in non confirmando tutorem nō impeditur administratio tutori. Bar. no. in. l. quia
 pater. ff. de confir. tuto. **¶** Trigésimus tertius. Iudex negligens seruare iuramentum, quo iura-
 uit in principio officii de non acceptando pecuniam, vel aliud fordidum committere inci-
 dit in crimē publicū. de quo est bonus tex. in. l. si. ad leg. iul. pec. **¶** Trigésimus quartus. Præ-
 ses qui negligit castigare iudicem acceptantem indebitas sportulas, punitur simul cum ac-
 ceptante, & hoc episcopo principi denunciantē. tex. est in. §. si. in auth. ut differen. iud. coll.
 nona. **¶** Trigésimus quintus. Iudices negligēs cōstitutiones principū seruare puniuntur.
 l. i. §. si. ff. de fals. **¶** Trigésimus sextus. Pari mō negligēs expedire causas, quas poterat expedi-
 re, & eas dimittere, successori tenetur, per tex. sing. in. l. i. §. si. ff. de magistr. conuen. & ibi Bal.

ET ista, quæ de negligentia iudicum puniēda exempli causa posuimus sufficiant: Nūc
 negligentia peccata, quæ quemlibet alium contingunt dicemus.
¶ Trigésimus septimus. Nam in primis in pœnā desidiē inductum est, q̄ propter negligē-
 tiam non eligentium electio ad superiorem deuoluatur, ut per glo. in. c. diobus. de rescrip.
 l. vi. & in. c. q̄quam. de electio. in. vi. **¶** Trigésimus octauus. Qui neglexit seruum fieri furē
 tenetur ex pacto, q̄ promissit seruum furtum non facere, tex. est in. l. non impossibilis. ff. de
 pact. **¶** Trigésimus nonus. Eodem modo cōmentariensis, seu custos carceris propter eius
 negligentiam punitur. l. commentariensem. C. de custo. & exhibit. reorum. & ibi glo. nor.
 quā vide cōtra prelatos negligēs & c. **¶** Quadragésimus. Similiter, & medicus, qui sc̄ipit
 medicari alicui etiam gratis si neglexit curam infirmi tenetur de seui, & leuissima culpa, tex.
 est iuncta

est iuncta glo. no. in. l. idē iuris. in prin. ff. ad leg. acqui. **¶** Quadragésimus primus. Sic etiā
 in patrem negligentem vindicare iniuriam factam filio transfertur executio, & actio. l. sed
 si vnus. §. interdum. ff. de iniuriis. **¶** Quadragésimus secundus. Et hoc idem statutum est
 pcuratore patris negligente prosequi iniuriam filii: Nam exercitium comedit filiofa. l. sed
 si vnus. §. procurator. ff. de iniur. **¶** Quadragésimus tertius. Sic etiam negligentia hæredis
 nocet fidei commissario, & currit præscriptio. tex. est in. l. si hæres. la. ii. §. si. cum glo. ff. ad
 trebell. **¶** Quadragésimus quartus. Et negligentia scribæ, seu Notarii punitur, tex. notabilis, &
 singularis in. l. si. C. de mag. conuentis. **¶** Quadragésimus quintus. Negligentia etiam indu-
 cit consensum ad illud, q̄ fit, ut habes glo. in. c. i. de off. deleg. **¶** Quadragésimus sextus. Et
 per negligentiam perditur possessio, iux. not. per Bar. in. l. si de eo. ff. de acqui. pos. & Abb.
 in. c. contingit. de dolo. & cont. **¶** Quadragésimus septimus. Clericus et, qui negligit agros
 ecclesia, vel eius vtilitatem non curat, potest remoueri ab ecclesia, glo. est notabilis in. c. sa-
 pe. xii. q. ii. **¶** Quadragésimus octauus. Pari modo negligentia prelati nocet successoribus
 in præscrip. successoria, ut per glo. not. in. c. ii. de præscri. **¶** Quadragésimus nonus. Etiam
 serui coloni, vel procuratores negligenter rem domini curantes puniuntur, tex. sing. in. l. si.
 in prin. C. de acqui. poss. **¶** Quinquagesimus. Punitur etiā, qui negligenter in stipulā ignē
 immittens gratia comburendi eam, & ob eius vecordiam aliorum agros igni depopula-
 tus est, ut est tex. nor. in. l. qui occidit. §. penul. ff. ad leg. acqui. **¶** Quinquagesimus primus.
 Si ob negligentiam curantium non letaliter vulneratum, vulneratus moritur, vulnerans non
 tenetur de occiso, sed tantum de vulnere, ut est casus in. d. l. qui occidit. §. si. ff. ad leg. acqui.
¶ Quinquagesimus secundus. Sic et si propter creditoris negligentiam res pignora de-
 rior facta est, negligens punitur. l. quemadmodum. §. magistratus. ff. ad leg. acqui. q̄ no.
 contra hæbreos pignora ab scholaribus capientes. **¶** Quinquagesimus tertius. Eodem
 modo negligens in non eligendis bonis ministris punitur, in. l. si seruum. §. seruum. & §.
 fornicarius. ff. ad leg. acqui. **¶** Quinquagesimus quartus. Er colonus negligēs infra vel an-
 te tempus rem locatam comminui cōdemnatur ad pensionem totius temporis. l. dominus
 horreorum. §. si. ff. loca. la. in. l. diem. col. viii. ff. de off. assesso. **¶** Quinquagesimus quintus.
 Sic etiam ignorantia facti crassa, quæ negligentia aequipollet, aliquem non excusat. l. regula
 iuris. in. §. sed fa. xi. ff. de iur. & facti ignor. & c. ii. de cōst. li. vi. **¶** Quinquagesimus sextus.
 Negligentia etiam tutoris in rebus pupilli punitur. l. tutor qui reperiuntur. §. comperit. ff.
 de adm. tuto. **¶** Quinquagesimus septimus. Pari et modo punitur tutor, qui neglexit ven-
 dere frumentum vetus ante nouum, ut per Bar. in. l. prima. C. de condit. in publi. oreis. li.
 primo. **¶** Quinquagesimus octauus. Præterea si tutor neglexit singulis annis exigere affi-
 ctus, siue census, tenetur pupillo. l. ii. in prin. & ibi Bar. C. de debito. ciuit. libro vñdecimo.
¶ Quinquagesimus nonus. Tenetur etiam tutor de suo, qui neglexit post calendas Nouem-
 bris dare vinum nouū ad bibendum familie, secundum Bar. in. l. iubermus. la. prima. C. de
 eroga. milit. anno. li. xii. **¶** Sexagesimus. Et negligentia custodientis furiosum, qui alteri da-
 mnū, vel iniuriam intulit, punitur. in. l. diuus. ff. de off. præsi. **¶** Sexagesimus primus. Item ne-
 gligentia non exigentes vectigal, punitur. in. §. volumus. in auth. ut iud. sine quoquo suff.
¶ Sexagesimus secundus. Similiter negligentia mariti non perentis fundū datum in dotem
 ab eo, qui præscribit punitur, casus est notabilis in. l. si fundum. ff. de fun. dora. **¶** Sexagesi-
 mustertius. Eodē modo negligentia mariti in non exigendo dotem a debitore, qui postea
 factus est, non soluendo, punitur, & sibi imputatur, bonus tex. in. l. extraneus. ff. de iure dot.
¶ Sexagesimus quartus. Est etiā notāndus casus illius negligentis, qui cum vitiosus sit, negle-
 xit tamen a sua familiaritate eos expellere, qui ipsum malefacti incusabant: Nam in pœ-
 nam negligentie induciunt, q̄ non possit eos repellere ab accusando etiam sub prætextu cri-
 minis, quod forte paterent, ex quo antea a se separare neglexit, ut est tex. in. c. nulli. de accu-
 sa. **¶** Sexagesimus quintus. Tanta etiā est vis negligentia, ut acquisita per filium familias
 potius acquisita ex profectiis, quam ex aduentitiis bonis præsumantur, ut est glo. notabi-
 lis in. l. cum oportet. in princ. C. de bonisque liber. **¶** Sexagesimus sextus. Creditores etiam
 suæ negligentia pensum fere debent si negligentes fuerunt in exigendo ab hærede, qui post
 modum, vel se abstinuit, vel factus est non soluendo. tex. est no. in. l. pupillus. ff. de his, quæ
 in frau. cred. **¶** Sexagesimus septimus. Negligentia etiam illius notatur, qui cum literas alte-
 rius damnosas acceptasset, tacuit, nec contradixit: Nam per hoc videtur consentire, casus
 est singularis in. l. filiulfa. ff. ad maced. **¶** Sexagesimus octauus. Etiā maritus negligens in nō

curanda vxore perdit lucrum dotis si perit. glo. est notabilis in .l. ab hostibus. §. si vir. ff. so
 lut. matri. **¶** Sexagesimus nonus. Sic & negligentia succedentium pupillo in non petendo ip
 si tutorem priuat eos successione ipsius decedentis infra pupillarem aetatem. l. sciant cuncti.
 C. de leg. hære. **¶** Septuagesimus. Et negligentia hæredis non vindicantis cedem defuncti
 priuat ipsium eius hæreditate. l. i. C. de his quibus. ut indig. **¶** Septuagesimus primus. Et si
 milititer negligentia hæredis in non parendo voluntati defuncti priuat ipsum cõmodo testa
 menti. auth. hoc amplius. C. de fideicommiss. **¶** Septuagesimus secundus. Pari modo negli
 gentia hæredis non conficientis inuentarium facit eum teneri in solidum creditor. l. si. C.
 de iurè delib. **¶** Septuagesimus tertius. Et eodem modo negligentia omisi inuentarii reddit
 tutores suspectos. l. iii. §. tutores qui reperiuntur. ff. de susp. tuto. & l. si. C. arbi. tutelæ.
¶ Septuagesimus quartus. Negligentia etiam venditoris domus ante traditionem omitten
 tis interponere stipulatione damni infecti, suo damno cedit. l. venditor domus. ff. de act.
 empr. **¶** Septuagesimus quintus. Desidia etiã, & ecclesiasticorum negligentia circa officia
 diuina. ad quæ sunt mancipati. reddit eos indignos immunitati omnium munerum illis ob
 eam causam concessæ. tex. est notabilis in .l. generaliter. C. de epif. & cle. canonizatus. xvi.
 q. i. quod est contra vagos scholares notandum. **¶** Septuagesimus sextus. Filius etiã hæres
 institutus negligens egrotantem patrem. vel eum ab hostibus redimere priuatur successi
 one. casus est notabilis in .l. si quis de prædictis. in auth. ut cum de appellatione. cog.
¶ Septuagesimus septimus. Et scholaris negligens nõquam efficietur magister. ut dicit glo.
 iuncto. re. nõ. in auth. de quæstore. §. porro. **¶** Septuagesimus octauus. Et ad præpulsandã
 negligentiam tempus exceptionis non numeratẽ dotis est abbreviandum. in auth. de tem
 pore non solute dotis. col. vii. in prin. **¶** Septuagesimus nonus. Item etiam. qui neglexit ap
 pellationis defendere se appellationis beneficio indignum facit. bonus tex. in. c. cũ sit. de appel.
¶ Octuagesimus. Dominus qui neglexit seruum suum egrotum priuatur dominio ipsius.
 tex. est in. l. i. §. & scimus. C. de lat. liber. coll. **¶** Octuagesimus primus. Hæredes etiam viola
 tores pacis negligentes iuris rigorem seruare diuidendo secum hæreditatem. qua fuerint
 priuati. puniuntur. vt ab ipsis tota hæreditas abdicetur. c. si quis hominem. in titulo de pace
 tenen. & eius violato. **¶** Octuagesimus secundus. Sic vsufructuarius negligens in submittendo
 alia capita animalium in locum de mortuorum proprietario tenetur. l. quid ergo. ff. de
 vsufruct. **¶** Octuagesimus tertius. Etiã seruitus vrbana non vtendo amittitur quando vici
 nus negligit libertatem vsucapere. tex. est notabilis in .l. hæc iura. ff. de seruit. vrb. prædi.
¶ Octuagesimus quartus. Socius tamen. qui negligenter aliqua in societate egit. non compẽ
 sat si in plerisque aliis societatem augit. bonus tex. in. l. non ob eam. cum. l. seq. ff. pro socio.
¶ Octuagesimus quintus. Et sociorum etiam negligentia consideratur in .l. socius socio. ff.
 pro socio. **¶** Octuagesimus sextus. Fortuita etiã incendia. quæ per negligentiam eorum apud
 quos orta sunt. non fuerint extincta. damno negligentie cedunt. l. capitulum. §. incendiarii.
 ff. de pen. **¶** Octuagesimus septimus. Et licet ædictum prætoris manifestissimum sit illius.
 tamen interpretationem nunquam negligere debemus. l. prima. §. quamuis. ff. de ventre in
 spic. facit tex. in. l. apud labeonem. ff. de iniur. §. hoc ædicto. **¶** Octuagesimus octauus. Item
 tribus ædictis citatus. si sui præsentiam facere neglexerit. personaliter capi poterit. tex. est in
 l. consentaneum. C. quomodo. & quando iud. **¶** Octuagesimus nonus. Et possessio vacas
 ex negligentia domini. sine vi occupari non potest. l. fundum. §. fundi. ff. de vsucap.
¶ Nonagesimus. Negligentia etiam vnus anni in nõ reparando illud. quod erat mihi que
 situm per occupationem de iure gentium inducit priuationem iuris. casum. & exemplum
 habes in. l. si. ff. de vsucap. & ibi not. **¶** Nonagesimus primus. Præterea ius ingrediendi te
 rram ex decreto iudicis per biennium negligendo intrare. tollitur. Ita singulariter Bar. in
 l. si finita. §. si quis metu. in fin. ff. de damno infect. **¶** Nonagesimus secundus. Item qui te
 netur denunciare maleficia si per eius negligentiam fuit præuenus ab iniuriato. denunciand
 do punitur. ut per Bar. in. l. diuus. in vltima columna. in vers. quæto quid si talis denuncia
 tur. ff. de custo. reorum. **¶** Nonagesimus tertius. Præterea ecclesia læsa ex negligentia præ
 lati ipsum prælatum negligentem conuenire potest. glo. est not. in. c. placuit. in vers. perti
 neat. xvi. q. iii. **¶** Nonagesimus quartus. Rursus negligentibus illis. q. in ludo. & alca aliquid
 perdidit. repetere deperdit. eorum repetitio episcopo conceditur. vt in constit. alcaru
 vsus. C. de relig. & sumpt. fune. **¶** Nonagesimus quintus. Qui partem etiam diligens fuit in ser
 uandis sacris. adeo. quod infordeſcant. a iure damnatur. ut in capitulo si. de custo. sacram.
¶ Nonagesimus sextus.

¶ Nonagesimus sextus. Et qui officium clericale negligit. & seculi fluctibus se immergit. ab
 ecclesiastico ministerio fit alienus. c. sed neq. procuraciones. ne clerici vel mona. **¶** Nonas
 gesimus septimus. Mulier etiam negligens iurifurandi religionem de alicui nubendo. dāna
 tur a papa. in. c. requisitus. de sponsa. **¶** Nonagesimus octauus. Similiter negligens parere
 iudici delegato puniuntur. c. de causis. de officio deleg. **¶** Nonagesimus nonus. Et qui cons
 scientiæ confidit. & famam suam negligit crudelis est. c. nolo. ii. q. i. **¶** Centesimus. Pari mō
 qui in termino a iudice sibi assignato ius suum neglexit deducere amplius non auditur. l. dif
 famari. C. de ingenu. & manu. **¶** Centesimus primus. Negligentia annalis illius. qui habe
 bat reuocationem feudi in alium translati sibi præiudicat. tex. singularis in. c. Titius. in tit.
 si de feu. fur. con. inter dom. & agna. per quem ita limitatur singulare dictum Bar. in. l. i. §.
 permittitur. ff. de aqua quot. & aestua. **¶** Centesimus secundus. Item si canonicus. qui de cer
 to canonicorum numero indulgentiam habebant. ipsam seruare neglexerunt. non possunt
 postea superiori opponere. si alium canonicum supra numerum addidit. c. pro illorum. vbi
 bonus tex. de præb. **¶** Centesimus tertius. Dñs requisitus ab ecclesia. vt terrã suam ab hære
 tico purget. si per annum negligens est. terra ipsa catholicis occupada conceditur. ut in auth.
 si vero dominus. C. de heret. **¶** Centesimus quartus. Damnum mihi tua negligentia datum
 mihi satisfacere teneris. c. si de iniur. & dam. dat. **¶** Centesimus quintus. Parentes ob quorũ
 negligentiam filii in cunis oppressi fuerunt. grauiter puniuntur. c. quæsitum. de penit. & res
 miss. & c. cõsuluit. ii. q. i. **¶** Centesimus sextus. Dissoluta est negligentia fideiussoris suo. &
 non debitoris damno cedit. l. si fideiussor. in prin. in primo responso. ff. mandati. **¶** Cente
 simus septimus. Et si arbor ex negligentia incidentium transeuntem oppresserit. incidens eã
 punitur. vt in. c. sæpe. l. dist. de quo in. l. sicut arbor. ff. ad leg. acquil. **¶** Centesimus octauus.
 Qui iuratorum cautionem a se præstitam negligit seruare. vt periurus punitur. tex. bonus
 in. l. quotiens. C. de dignitat. lib. xii. **¶** CCIX. Milites negligentes honestatem circa rusticos
 seruare. & ipsos spoliantes mulctantur. & infamie pena afficiuntur. l. non patiuntur. C. de
 cursu publ. lib. xii. quem tex. ad vnum aliud notabis. videlicet. q. rusticus dicitur miserabilis
 lis persona. **¶** CCX. Missus in possessionem bonorum alicuius non debet esse negligens. sed
 vtiliter agere. alias sibi noceret. l. in venditione. ff. de bon. auth. iud. poss. id. **¶** CCXI. Executo
 r literarum non potest se impedire de beneficio. cuius collatio deuoluta est ad capitulum.
 propter negligentiam episcopi. cle. si de beneficio. de præb. **¶** CCXII. Negligens etiam ho
 norem. & reuerentiã scholaribus seruare acrius punitur. auth. habita. C. ne filius pro patre.
¶ CCXIII. Electores etiã. qui infra octo dies post electionem factam negligunt electionem
 ipsam electo præsentare puniuntur poena. de qua in. c. cupientes. §. ceteri. de electio. in. vi.
¶ CCXIII. Curatores reipub. si negligenter in bonis distrahendis se gesserint. puniuntur
 in simplum. tex. est. in. l. si idẽ scripserunt. ff. de administratio. rer. ad ciuit. perti. **¶** CCXV.
 Et negligentia hæredis non eligentis vnũ ex pluribus legatariis ex voluntate testatoris. facit.
 quod oes admittantur ad legatum. tex. est not. in. l. si quis Titio. in fi. in. l. cũ quidã. la. ii. ff. de
 legat. ii. **¶** CCXVI. Vtensilia vendentes. & negotiantes. licet ob eam causam verberibus ces
 si sunt. non tñ propter hoc quasi viles negligere debemus. Imo ad honorem. & dignitatẽ
 promoueri possunt. l. eos. ff. de curio. vbi tex. probat vnũ aliud. q. propter raritatem bono
 rum minus digni assumi debent ad officia. **¶** CCXVII. Et ille. qui ad diẽ comearus venire
 negligit. perdit salarium. & vt desertor punitur. l. iii. §. ad diem. cum glo. ff. de re milit. **¶** C
 XVIII. Abbas negligens corrigere monachos punitur. c. si. de stat. monach. & cle. in fi. de
 vita. & honest. cle. **¶** CCXIX. Negligens post denunciationẽ factam a vicario tollere arbore.
 quæ in ædes vicinas pender. perdit eam. & vicinus auctoritate propria poterit arborem a
 sportare. ut ponit Bart. in. l. i. ff. de arb. ceden. **¶** CCXX. Propter negligentiam eorum. qui
 debent petere tutores. & non petunt. creditores possunt accedere ad iudicem. ut constituat
 tutorem. contra quẽ legitime agere possunt. l. diuus. ff. qui tut. pet. **¶** CCXXI. Si contumax in
 fra annũ cõparens cautione de iudicio sibi offerre neglexerit. actor post annum constituitur
 verus possessor. c. qm̃ frequenter. §. in aliis. ut lit. non contesta. **¶** CCXXII. Negligens infra
 terminũ iuris. vel hominis a postolos appellationis perere. illis renunciaſse videtur. cle. quã
 auilium præstare. fauore iniurianti præstare videtur. c. dilecto. de sent. excom. lib. vi.
¶ CCXXIII. Plus iusto oneratus si per negligentiam per lubricum transiens. & labens alii
 cui damnum intulit. acquilia tenetur. l. qua actione. §. i. ff. ad leg. acquil. **¶** CCXXV.

Gratia de aliquo beneficio vacaturo extinguitur per negligentiam non petendo præbendam primam vacantem. bonus tex. in. c. si clericus. de præb. in. vi. **¶ CXXVI.** Appellatione defersa per negligentiam, licet partes prosequantur appellationem. Tñ propter hoc sententia non deuit transire in re iudicata. est in cle. si appellationem. de appella. **¶ CXXVII.** Maritus negligens vendicare mortem uxoris dotem amittit, & fisco applicatur. l. cum mortem. ff. de iure fisci. **¶ CXXVII.** Negligente eo infra tempus ad quem spectabat electio eligere unam de pluribus præb. vacan. electio deuoluitur ad alium, qui secundo loco poterat eligere. tex. in. c. si pluribus. de præb. in. vi. **¶ CXXIX.** Qui arbitrium suscipit, locum negligere non potest, sed laudum ferre cogitur. l. iii. §. i. ff. de arbit. **¶ CXXX.** Siquis propter negligentiam non plene probauit in penam iuramentum in supplementum plene probationis sibi non deferret. Ita mirabiliter dicit Bal. in. c. si. de iure iur. **¶ CXXXI.** Ite ecclesia, quæ per negligentiam in fra quadrienniū in integrum restitutionem non petiit aduersus lesionem amplius eā petere non potest. tex. est in. c. i. & c. ii. de rest. in integ. lib. vi. sicut in minore dicitur in. l. si. C. de temp. in integ. rest. per. **¶ CXXXII.** Ille qui est negligens in moderanda, & gubernanda familia sua in epin promoueri non potest, quia qui negligens est in minimis, multo magis in maioribus, ubi maior cura exigitur præsumi debet. bonus tex. in. c. sicut hi. circa medium. xlvii. dist. Et e contra, qui negligens est in maioribus præsumitur in minimis negligens, vt infra nu. 160. **¶ CXXXIII.** Negligens dñs in non corrigendo seruū suum, vel a seripitiū, qui libere mulieri nupsit puniunt. in. l. i. in fi. C. de senat. consult. claud. **¶ CXXXIII.** Tutor negligens contutorē suū iā suspectum accusare cōuenitur in totū. l. qui plures. ff. de ad. ministr. tut. **¶ CXXXV.** Maritus q uxoris negotia gerat si negligens fuit in nō exigēdo, quæ uxori debebant, tenet actione negotiorū gestorū. l. di. ortio. ff. de nego. gest. **¶ CXXXVI.** Si hereditas euicta est ab herede pp suā negligentiam stipulatio de restituendo legato non cōmittitur. bonus tex. est in. l. nisi. §. legatarius. ff. si cui plura p. l. falcidia. **¶ CXXXVII.** Negligente tutore administrare negotia pupilli, & p̄stare illi alimēta curator decreto iudicis ad hoc cōstituit, vel tutor remouet, sed qd iudici videbit. l. si. ff. vbi pupilli educ. dz. **¶ CXXXVIII.** Si causæ defensionē emptor neglexerit cōtra venditorē non datur actio de euictis. l. si ideo. ff. de euicti. **¶ CXXXIX.** Propter heredis negligentiam nō defendentis testamentū inofficiosum sn̄a lata non præiudicat legatariis. l. qui repudiatis. in. fi. ff. de inoff. testa. **¶ CXL.** Negligentia in supercare est peccatū mortale. glo. in. c. ea que. de off. archi. **¶ CXXI.** Propter negligentiam eius cui a testatore optio data est eligēdi vnū ex seruis infra annū optio transferitur in legatariū. l. si. sed si quis. C. cōmunia delegat. **¶ CXXII.** Negligentia in rebus alienis non excusatur ex negligentia in rebus ppriis pariter cōmissis. optimus tex. in. l. si cōstante. §. si maritus. ff. de iur. mar. **¶ CXXIII.** Negligens in non vīdēdo rescriptū infra annū amplius eo se iuuari non potest. c. plerūq. & ibi doct. de resc. **¶ CXXIII.** Negligentia plati in nō soluendo canonē pro feudo nocet ecclesiæ in vita sua. c. i. §. fi. de capitu. corad. in vñb. feu. **¶ CXLV.** Negligentia specialis procuratoris fisci nocet et gnali facta prius discussione specialis. l. qm̄ augerio. C. de cōuenien. fisci debet. lib. x. **¶ CXLVI.** Negligentia manlatarii nocet et madanti, q ad illud tenet. tex. bonus in. l. si procuratorē. §. tutores. ff. madati. **¶ CXLVII.** Ille et q ad regimen parochialis ecclesiæ assumptus est si infra annū ad sacerdotiū se pmoueri neglexerit, ipsa ecclesia priuatus est. tex. sunt vulgares in. c. licet. & in. c. cōmissa. & in. c. statutū. de electio. lib. vi. **¶ CXLVIII.** Negligēs petere bonog possesionē in cētū dies facit locū sequentibus in gradu. l. i. §. decretalis. & §. quid dicimus. ff. de success. adict. **¶ CXLIX.** Quia priuilegiū tollit pp negligentiam decē annog. l. i. ff. de num. dinis. glo. in. c. suggestū. de decimis. in glo. i. **¶ CL.** Negligēs in nō soluēdis decimis excōdicatur. c. non est. de deci. **¶ CLI.** Si aliquis propter negligentiam alicuius moriatur sine cōfessione, negligens reus est animę illius. c. officium. de offic. archipref. **¶ CLII.** Cui mandatur duo si in vno est negligens præsumitur fore negligens & in alio, ut glo. vltima. in fine in capitulo si capitulo. de concess. præbend. libro sexto. **¶ CLIII.** Electores imperatoris si negligentes fuerunt in ipsū eligendo, electio deuoluitur ad papam. c. apostolicę. de re iudi. lib. vi. in glo. vlti. **¶ CLIII.** Si moriū propter negligentiam clericorum inuoluntati fuerint vestimentis sacris puniuntur. capitulo nemo. de consecra. distin. prima. **¶ CLV.** Negligentibus a iure non succurritur. l. non enim. ff. ex quibus causis maiores. **¶ CLVI.** Et propter negligentiam potest quis priuari beneficio glo. in capitulo primo. de offic. custo. glo. in. c. ea quæ. de offic. archidiacono. glo. secūda quæstio. iii. placuit. glo. in capitulo dictum.

dictum. lxxvi. dist. **¶ CLVII.** Et si propter negligentiam tutorum debitores non sunt exacti si hant postmodum non soluendo iudicio tutelę, tenentur. l. ii. C. arbit. tutel. **¶ CLVIII.** Si feudatarius, negligente domino, per annum fuit in possessione feudi iurando solum se inuestitum præiudicat domino. bonus tex. in. §. fi. in titulo si de inuest. feud. inter dominum, & vasallum lis oriatur. **¶ CLIX.** Negligentes in non acquirendo sibi præiudicant in casibus no. per glo. in. l. ii. in. §. non tantum. ff. de hare. vel actio. vendita. in verbo postquam adipisci. **¶ CLX.** Negligens in maiori præsumitur in minori fore negligens. Bar. in. lab hostibus. §. sed quod simpliciter. in. iii. colum. ff. ex quib. cau. maio. **¶ CLXI.** Si testis non fuit interrogatus per negligentiam iudicis de causa scientiæ, cum pars fecisset interrogatoria talis testis non probat, dictum est Jo. And. in. c. cum causam. de testi. referri Ludo. Roma. & quidam Moder. in. l. i. ff. de operis noui nuncia. **¶ CLXII.** Si iudex, qui debebat de pluribus interrogare per negligentiam de vno interrogare omisit, actus nihil valet. c. præsentium. de testi. lib. vi. iuncta. l. cum hi. §. prætor ait. ff. de transact. **¶ CLXIII.** Si negligens hæres legatus seruus non apparet, sibi erit damnus, & non legatarius. tex. est in. l. cum hæres. ad. fi. ff. de legat. primo. **¶ CLXIII.** Ille qui per annū fuit negligens in non petendo emendationem cōstitui sui, seu catastro sui amplius non auditur. Ita dicit Bar. in. l. forma. in. fi. ff. de censib. **¶ CLXV.** Qui propter fauorē receptionem, defensionemue hæreticis præstitit excommunicatus fuit si infra annum absolutionem, vel satisfactionē petere negligat, amplius nō auditur, & infamis perpetuo efficitur, auth. credentes. C. de hæreti. **¶ CLXVI.** Qui per annum stetit in excommunicatione, quā incurrit propter aliu, quod crimen, potest priuari beneficiis si infra illud tempus neglexit absolui. xi. q. iii. c. rursus. & c. quicumq. de quibus iuribus mentionem feci supra in proemio regulæ de annali, quod intellige, & limita non procedere si propter ciuilem causam fuisset excommunicatus. glo. singular. in. c. contingit. de dolo, & contu. in glo. ii. **¶ CLXVII.** Negligens discordes ad concordiam reducere peccat venialiter. bonus tex. in. §. alias ea demum. xxxiii. dist. **¶ CLXVIII.** Sponsus qui accipit fundum causa nuptiarum eis non sequitur tenetur de fructibus percipiendis in restitutione fundi si negligenter fundū curauit. l. videmus. in prin. ff. de vsufu. iuncta glo. **¶ CLXIX.** In dolo est ille, q negligit illud ad qd ex natura actionis tenet. bonus tex. in. l. dolo. ff. mad. **¶ CLXX.** Dñs feudi negligēs ius reddere vasallo iurisdictione priuat, & illa de uoluitur ad ordinarium. glo. est in. c. ceterum. de iudi. **¶ CLXXI.** Infeudatus si per annum negligit inuestiri a dño reddet feudum ad dominum. tex. est in. c. primo. §. præterea. de prohibi. aliena. feud. per Fed. **¶ CLXXII.** Negligens ex præterito præsumitur negligens in futurum. c. scribam. de præsumpt. vbi qui negligens fuit in studendo ius ciuile præsumitur, q erit negligens in studendo testes iudex poterit illi terminum ad producendum eos præfigere, dato, q nō petat. Ita notabiliter Bar. per illum tex. in. l. prima. C. de dilat. **¶ CLXXIII.** Negligentia hæredis non redimētis pignus a creditore in omni casu sibi nocet, si postmodum pignus vendatur, quia legatariū habent regressum contra ipsum. glo. est notabilis, & ibi Bar. in. l. qui solidum. §. fi. ff. de lega. secundo. **¶ CLXXV.** Delegatus per negligentiam perdit iurisdictionem, & transferitur ad ordinarium. c. significauit. de off. ordi. glo. in. c. extransmissa. de foro comp. **¶ CLXXVI.** Negligentia creditoris in non exigendo debitorē dum erat soluendo, nocet sibi, & non fideiussoribus datis in id quod ab ipso seruari non poterit, casus est valde notabilis in. l. si fideiussor. ff. de fideiussor. **¶ CLXXVII.** Mandatarius, qui debebat aliquid emere si negligit, tenetur, text. est in. l. si patrem. §. sed etsi. ff. mandati. **¶ CLXXVIII.** Si tutor per plura tempora negligit facere inuentarium, & postea fecerit, potest, vt suspectus remoueri. vide omnino Bar. in. l. tutor qui repertorium. in prin. in prima col. in vers. sed qro si neglexit. ff. de administra. tuto. **¶ CLXXIX.** Negligentia prælati nō concordatis partes discordantes inducit peccatū mortale. glo. singular. in. §. causas alias. §. ea demū. xv. dist. in verbo neglexerit. **¶ CLXXX.** Custos negligēs priuat officio suo. c. i. de off. custo. **¶ CLXXXI.** Ille qui prescribit iurisdictionē cōtra aliquē si fuerit negligēs in illa exercēda, iurisdictione defertur illi cōtra quē prescribit. c. irrefragabili. in prin. de off. or. **¶ CLXXXII.** Prælatum negligēs in reparando ecclesiam puniit tanquā dilapidator. Jo. de li gnano in extrauag. execrabilis. **¶ CLXXXIII.** Vasallus negligēs priuatur feu. Calde. in tit. de feu. consi. vi. **¶ CLXXXIII.** Emphiteota negligēs circa meliorationē non obstante pacto in cōtrariū, potest ciuci, & priuari emphiteosi. Specul. in ti. de locato. in. §. nūc aliqua.

in ver. lxxxix. **CLXXXV.** Testis negligens in reddenda ratioe sui dicti, quā tenebatur reddere, tenetur parti se ad interesse. Butrius in. c. causam. de test. **CLXXXVI.** Eps negligens in purgatio diocesim suā hæreticis potest deponi p. tex. in. c. excoicamus. in fi. de hæret. **CLXXXVII.** Ille qui neglexit sibi cauere de dano infecto, nō potest ab facere, q. ru dera, & ditura, & lapides contra acta ruina moucant. l. euenit. ff. de dam. infect. **CLXXXVIII.** Aliū casum negligentia ponit Bal. in. c. fi. col. fi. de elec. vbi refert quoddā Roberti regis Sicilia dictū aureis in porta camere illius scriptū. & Barba. in. c. cū. m. in. vi. col. de cō. s. it. **CLXXXIX.** Siquis propter negligentia dixerit facti appellationem ab iniqua sententia iudex non venit condemnandus, nisi ad expensas, non autem ad torale interesse, vbi alias si non appellasset fuisset condemnatus, hoc posuit notabiliter Bar. in sua dispu. inci. l. d. ex per imperitiam. in vltimis verbis. **CXC.** Si res mihi data tradatur pignori creditori, quæ postmodū auocatur a donatario pp non factam inscriptionem si per negligentia creditoris non sit insinuata, pignus in illa re non durat, vbi alias duraret cessante negligentia. ita notabiliter Bar. in. l. si. res. ff. quibus modis pignus, vel hypo. solui. **CXCI.** Negligente episcopo executionem vltimæ voluntatis auditur quilibet de populo. tex. est in. §. in aut lo corū. in auth. de eccl. tit. & Bar. in. l. nec quicq. §. si. ff. de off. proconsul. & legat. **CXCII.** Negligente capitulo capitularis potestas residet in vno solo diligente. ut in. c. cum olim. de test. **CXCIII.** Licet extra territorium iudex non possit citare. l. si. ff. de iuri. om. iudi. tamē si iudex illius territorii ad requisitionem alterius negligit citare eum, tunc ille iudex extra suum territorium poterit citare. ita singulariter Bar. in extrauagan. ad reprimendum. in verbo per adictum. sequitur Franc. de Aretio in cons. lviij. incip. consideratis omnibus diligenter. in. iij. colum. D. l. a. in. d. l. si. pro quo bene facit, quod dicit idem Bar. in. l. prima. C. de summa trinit. in. xi. colum. in. xviii. q. vbi omnino vide. **CXCIII.** Si eligens arbitratorem super aliquo contractu infra tempus statutum negligunt notificare, vel certificare arbitrationem dicuntur ab eius arbitrio recessisse. Bar. in. l. si quis arbitratu. ff. de verb. oblig. in vltima col. **CXCV.** Si emptor quando est datum tempus ad mensurandum vinum si post denunciationem sibi factam negligens in mensurando fuerit, venditor potest vinum effundere. tex. est bonus in. l. prima. §. licet. ff. de pericul. & commo. rei vend. **CXCVI.** Rectores priorum locorum negligentes administrationem, & curam excommunicantur ipso iure. tex. est in cle. quia contingit. de relig. domi. in princ. & post princ. **CXCVII.** Habentes ius presentandi si presentato infra terminum statutum a diocesano portionem congruam prouentuum assignare neglexerint, assignatio deuoluitur ad diocesana. clem. prima. de iurepar. **CXCVIII.** Diocesani non se impediunt de iurisdictione minorum prelatorum, nisi ipsi negligentibus. clem. prima. §. ne igitur cum glo. in verbo negligentiam. de celebratione missarum. **CXCIX.** Si sanguis Christi per negligentiam decidat in terram debet eum sacerdos lingua lambere, & quatuor diebus debet poenitentiam agere capitulo si per negligentiam. de consecra. distinctione secunda. **CC.** Si per negligentiam aduocati lis differatur vltra triennium aduocatus punitur in duabus lib. auri. l. prope randum. §. illo proculdubio. C. de iudi. **CCI.** Si accusator infra tempus statutum accusationem propositam prosequi neglexerit, grauissime mulctatur. l. prima. C. vt intra cert. temp. **CCII.** Vxor quæ defuncti memoriam negligit secundo nubendo, negligentem tutelam si hiorum susceptam grauiter punitur, ut in. §. si autem tutelam. in auth. de nupt. **CCIII.** Debitor ex pluribus causis negligens exprimere quando soluit simpliciter in quam causam ipse velit solutum, electio transferretur in creditorem. l. prima. ff. de solut. **CCIII.** Colonus, qui neglexit colere fundum pro anno futuro ex quo passus fuit sterilitatem, non potest petere pensionis remissionem. Cynus in. l. ad comparandas. in fi. C. madau. bonus tex. in. l. ex conducto. §. cum quidam. ff. loca. **CCV.** Dominus negligens exigere affectū a colono per quadraginta annos non potest amplius petere, nec rem, nec possessione. glo. in. l. ii. in glo. fi. C. de iure emph. glo. in. l. cum notissimi. §. fi. C. de prescrip. tri. an. **CCVI.** Emphiteota negligens solvere per biennium canonem si sit priuatus potest possessione repelli. glo. & tex. in. l. secunda. C. de iure emph. & glo. in auth. qui rem. de sacrosanct. ecclesiis. **CCVII.** Possessor hæreditatis tenetur de negligentia cultura prædiorum, bonus tex. in lei qui. in fi. ff. de petit. hæredi. **CCVIII.** Vassallus negligens circa dominum priuatur feudo. c. i. §. quid si non fecerit. in titulo quid sit prima causa beneficii amittit. **CCIX.** Fructus percepti ab herede propter negligentiam fideicommissarii non petentis non imputantur in quartam

in quartam cum alias imputarentur. tex. est notabilis in. l. militi. §. si hæres. ff. ad trebell. **CCC.** Eodem modo quaesita per hæredem post aditam hæreditatem ex rebus hæreditariis negligentia fideicommissarii non petentis restitutionem non imputantur in quartam etiam si coactus hæres adiuit. tex. est singularis in. l. ita tamen. §. primo. ff. ad trebell. **CCCXI.** Veterani milites negligentes perdunt priuilegia veteranorum. l. penult. C. de veter. lib. xii. **CCCXII.** Rentuario de non petendo adinuitur aliquo modo inter fratres facta diuisione non extenditur ad ea, quæ applicanda sunt propter negligentiam alterius alteri. Ita not. Bar. in auth. hoc amplius. in fi. C. de fideicommiss. & in. l. qui cum tutoribus. ff. de transact. & in. l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. per tex. notabilem in. l. de mini. §. primo. ff. de damno infecto. **CCCXIII.** Alium casum negligentia ponit glo. in. l. se natus consulto. C. qui accusari non poss. **CCCXIII.** Alium etiam ponit tex. cum glo. in. l. in rem. §. fi. C. de rei vend. quosdam etiam alios inuenies positos per Bar. & Moder. in l. q. nerua. ff. de positi. quos non curauit recenseat. Nam res fere in immensum procederet, & ideo sufficit mihi ex istis studiosis ad perquirendos alios casus inuenire, ac ansam dare voluisse. Nam & ego iam proculdubio fastiditus innumerabiles alios negligentia casus omni si, quos de facili ex scriptis, præsertim Moder. quilibet curiosus colligere poterit, maxime, quia pro maiori parte illorum commentaria sunt ornata repertoriis. Voluitur hic tantum negligentia casus colligere, quos in repertoriis vulgaribus collectos non reperit, quibus quidam alii casus adiungi poterunt, quos Andreas Alciatus, & Guliel. Benedicti viri eruditissimi. de ver. sig. fol. xvii. col. i. & in rep. c. Raynucius. fol. cxciii. & seq. ti. de testa. tra diderunt. Nā materia ista negligentia tā frequēs est inter mortales, q̄ in homine ositatio ipsa.

Vis negligentia casibus, & effectibus præiudicium offerentes, operæpretium est quosdam alios breuissimos casus adnotare, in quibus negligentia non nocet. **Primus** casus est quando venditor fundi ante traditionem fundum, vt alienum neglexit: nam hoc casu de negligentia non tenetur. casus est notabilis in. l. venditor ex hæreditate. §. i. in fi. ff. de hæred. & act. vend. **Secundus.** Quando maritus fuit negligens in exigendo dotem a parte vxoris, qui factus est non soluendo: nam tali casu non tenetur de suo. casus est notabilis in. l. si extraneus. ff. de iure dot. quod singulariter limitabis non procedere si fuisset negligens in non exigendo ab hæredibus patris, casus est notabilis in. l. ob res. §. si. ff. de pact. dot. & ibi Bal. **Tertius.** Si negotiorum gestor cepit alicuius gerere negotia si negligat, & non pleuerat, gerere nō tenetur. casus est notabilis in. l. tutori. C. de neg. gest. **Quartus.** Quia bone fidei possessor hæreditatis si negligit hæreditatis res meliores facere non subiacet querele, casus est notabilis in. l. si quid possessor. §. sicut. ff. de petit. hæredit. **Quintus** casus, quia negligentia vnus non nocet alteri. glo. est in. l. si ex duobus. ff. de neg. gest. **Sextus.** Quia ille, qui negligit agere per hoc non dicitur fraudem facere, nec sibi nocet, vt dicitur in fraudē creditorum hoc fecisse, vt est bonus tex. in. l. qui fraudē. in prin. ff. de his qui in fraud. cre. l. nemo ex sociis. §. si. ff. pro socio, cum similib. licet quandoq. falsat, vt per glo. no. in. l. ii. §. non tantum. ff. de hære. vel act. vend. **Septimus.** Quia seruus a testatore veritus rationes reddere negligentia nō tenetur, casus est notabilis in. l. si seruus veritus. ff. de lega. i. **Octauus.** Negotiorum gestor, qui equum in pacuis solitis neglexit, excusatur, nec imputatur illi, vt est glo. in. l. si negotia. ff. de negotiis gest. **Nonus.** Negligentia serui non petentis fideicommissaria liberatē, non præiudicat sibi quin ex die dato libertas sibi competat. tex. est notabilis in. l. cū uero. §. i. vers. ex die. ff. de fideicommiss. liber. **Decimus.** Quia negligentia non nocet q̄ socius fuit quoq. negligens, sed cōpensatur. tex. est notabilis in. l. si ambo. ff. de cōpensatio. **Vndecimus.** Negligentia contra vnū nō præiudicat mihi contra aliū, secundū dicta Bar. in. l. si seruus. ff. vi bonorū raptō. & in. l. itē in prin. ff. de alienatio. iud. mut. cau. fact. **Duodecimus.** Quia si vendita infula combusta sit negligentia seruorū, mihi non nocet. tex. no. in. l. si vendita. ff. de pericu. & com. rei vcd. **Decimus tertius.** Si missus in bonorū possessione negligat, & destituat bona non præiudicat sibi, vt teneatur ob illius negligentiam. casus est no. in. l. prætor ait. in. §. ceterum. ff. de bon. auth. iud. poss. **Decimus quartus.** Tutoribus licet quicq. negligere præceptum, & volūtate testatoris, bonus tex. in. l. quidā decedens. §. vsq. adeo. ff. de administ. tuto. **Decimus quintus.** Quia executoribus literarum papalium non currit tempus negligentia. de quo in c. ii. de concess. præb. glo. in cle. si de beneficio. in ver. episcopi. eo. ti. **Decimus quartus.** in

hodie sum negligens per hoc non inducitur præsumptio, ut retro fuerim negligens, istud ponit Bar. in l. ab hostibus. §. sed hoc simpliciter. in. iii. col. in fi. ff. ex quib. cau. maio. ¶ Decimus primus. Negligentia in rebus suis non nocet. l. in re mandata. C. mandati. l. sed etia. §. confuluit. de pet. hered. ¶ Decimus octauus. Quia licet quis per negligentiam perdat ius agendi, vel corrigendi, tñ non perdit ius assistendi, agendi, vel corrigendi. glo. no. in .c. irre fragabili. §. exclusus. in glo. in verbo per epm. in fi. de off. ord. & hoc prodest ad multa. ¶ Decimus nonus. Quia creditor negligens in nõ exigendo a debitore ad diminutionem si deiusfori sibi non preiudicat quoad fideiusforē. tex. no. in. l. si fideiusfor creditor. ff. de fide iusso. ¶ Vigésimus. Quia negligentia in re deposita dummodo non fuerit magna non imputatur, pariter etiam non parendo conditioni adiectę legato facto ecclesię non nocet ipsi ecclesię. Ita notabiliter dicit Abb. & alii in. c. abbate. de verb. signifi.

Hactenus negligentia casus enarrauimus, in quibus iam longo fessis itinere finē facere destinaueram: Verum, quia parum est negligentia incōmoda nosce, nisi etiā quid dāni, vel cōmodi diligentia afferat, scribamus, ideo pauca quedā adhuc de diligentia cōmodis, vel incōmodis subnectā: Nā ex quo diligentia, & negligentia quedā sunt qualitates, quę cōter ipsi hominibus adherent, & inter ipsos pascuntur, incōueniens videtur si postq̄ vnū actū incepti totam tragediā non perficiam. Rem igitur aggrediamur. ¶ Primus effectus diligentia erit, Quia si homo diligens aliquid indebite alicui soluit, & repetat indebitū probare teneatur, quia diligens indebitum soluisse nõ præsumitur. tex. in l. cum de indebito. de probat. ¶ Secundus casus, quia filius, diligens, & industrius aliquid acquirens præsumitur ex suo, & non ex bonis parentum acquisiuisse, & ideo illud profectum esse non iudicabitur. glo. no. in. l. cū oportet. in princ. C. de bo. que liber. ¶ Tertius. Quia paludes, & pascua, diligentia, & industria possessorum meliorata ab ærario, vel ab alio abstrahi non possunt, nec in ipsis potest aliquis functiones aliquas imponere, bonus tex. in. l. si. C. de alluionibus, & paludibus. ¶ Quartus. Quia cohæres, qui fuit diligens in re petendo partem suam deposita a depositario, qui postmodum factus est non soluendo, non teneatur contribuere cum cohærede. l. si. vbi bo. tex. C. deposit. ¶ Quintus. Quia creditor, qui fuit diligens in petendo creditum ab hærede, qui factus est non soluendo, vel abstinuit se postmodum ab hæreditate non participat cū alio creditore. tex. est in. l. si pupillus. ff. de his qui infra. cred. ¶ Sextus. Quia illud, quod acquirit ex sua diligentia hæres non imputat in bonis, vt quouis modo cedere debeat ad cōmodum legatariorū. tex. singularis in. l. si hæres. ff. ad leg. falcid. in prin. ¶ Septimus. Quia si alter ex duobus reis credendi ex causa litæratia fuit diligens in præueniendo solutionē legati totum sibi vindicatur, casus est singularis in. l. falcidia hoc obseruandum. ff. ad leg. falcid. secus si non est causa lucratiua, quia licet præoccupet, & totum consequatur contribuit, bonus tex. in. l. fideicommissa. §. plerumq̄. ff. de leg. iii. ¶ Octauus. Quia et malefidei possessor a quo seruus petitur, non tenet de fructibus, quos percipere potuit ex artificio serui, quod ex sua diligentia, & sumptibus didicit. tex. singularis in. l. ceterum. ff. de rei vend. ¶ Nonus. Quia si quis fuit diligens, & curiosus in redimendo testatorē captiuum, vel curandū ipsum infirmū, negligens hærede, lucratur hæreditatem ipsius. tex. est no. in auct. vt cum de appella. cog. in. §. si quis de prædi. ¶ Decimus. Quia propter diligentiam, & curam alterius socii societas hoc modo cōmuniti potest, vt vnus dānum tñ sentiat, & alter lucrū, ita q̄ lucrum dūtaxat commune sit. tex. est no. in. l. si non firerit. ff. pro socio. ¶ Vndecimus. Quia licet regulariter qñ debitor fideiusfori succedit obligatio fideiusforia extinguatur, tñ nolente creditore, qui diligens in sibi prospiciendo fuit, non extinguitur. tex. est multū notabilis in. l. debitor fideiusfori. ff. de separatis. ¶ Duo decimus. Quia si prior creditor, qui fuit, diligens sibi in cautione pignoris illud in solum accipiat, tñ secundus per hipotecariam non auditur, nisi offerendo debitum quamuis per dationem pignoris in solum extincta fuerit obligatio. l. i. & ibi glo. C. si quis credito. ¶ Decimus tertius. Quia diligens commodatarius si in incendio suas res preciosiores saluandas prætulit cōmodatis excusatur a culpa. tex. not. in. l. si vt certo. §. q̄ vero. ff. cōmod. ¶ Decimus quartus. Quia si quis emit aliquam domum, vel rem alteri obligatam, & eam sua diligentia meliorem reddidit, si ab eo postea per hipotecariam euincatur præstando primam examinationē liberatur. Ita mirabiliter dicit Bar. per illū tex. in. l. ii. in fi. C. de præd. maniculariorū. lib. xii. qd̄ est notandū ad ea, q̄ no. idē Bar. in. l. cū postulasset. p̄ illū tex. in fi. ff. de dā. infec.

¶ Decimus quintus.

¶ Decimus quintus. Quia si vasallus sua diligentia in feudo aliquod ædificiū fecerit, & postmodū contingat vasallū sine hærede mafculo decedere dñs pati debet, aut ædificiū auferri, aut certe melioratiōis precii soluere, vt in. §. vasallus. in titulo hic finitur. l. in vrbis feudo rā. ¶ Decimus sextus. Idem in colono diligenti, quod in uasallo dicendū est: Nā si colonus meliorauit fundum potest rei insistere donec melioramenta sibi soluantur, ne sua diligentia sibi sit damosa. l. colonus. ff. locati. ¶ Decimus septimus. Quia si colonus sua diligentia rem meliorem reddidit, pensio illi augeri non potest. glo. magna in. l. si merces. §. vis maior. ff. loca. ¶ Decimus octauus. Quia si domus vedita ante traditionem combusta fuit, licet id damno venditoris cedat. Tamen si constat venditorem eam diligentiam in ea custodia adhibuisse, quam homines frugi, & diligentes præstare solent, damnum ad eum nõ pertinebit. tex. est not. in. l. si uendita. ff. de pericul. & commo. rei uendi. de quo uidentum est, ut per las. in. l. domus. ff. de leg. i. & per Soci. in trac. fallēt. regula. clxxviii. ¶ Decimus nonus. Quia damnum datum autoritate curie in re pignorata, quæ diligentia, & sollicitudine creditoris fuit recuperata, cedit, & pertinet ad debitore, quod nõ esset si creditoris instātia, & diligentia recuperata nõ fuissent. tex. est notabilis in. l. si. in fi. ff. de pigno. actio. quod est notandum id de quo ibi per Bar. ¶ Vigésimus. Quia prælatus qui diligentia, & industria sua, acquisiuit aliquid ecclesię, & ipsius intuitu ecclesię tantum libere potest disponere, & habet priuilegium, de quo in cap. consensus. de rebus eccle. non alienan. ¶ Vigésimus primus. Quia si vnus ex fociis sua diligentia, & cura communem domum recuperauit, & focius infra quatuor menses nõ satisfecerit sibi, pro rata & parte cōtingenti efficiatur do minus totius rei. l. iiii. C. de ædificiis priuatis. Et tex. in. l. si fratres. §. idem respondit. ff. pro socio. ¶ Vigésimus secundus. Quia fundus datus in solum melioratus industria, & diligentia creditoris, lucro creditoris, & non debitoris cedit. l. penulti. C. de solut. ¶ Vigésimus tertius. Effectus diligentia est, quia diligens in uno artificio in eo nunquam læsus non petit in integrum restitui. l. prima. C. qui, & ad quos. ¶ Vigésimus quartus. Quia licet procurator impetrans literas, ad lites de mandato, docere teneatur, tamen in causa appellationis nõ teneatur, quia non præsumitur, q̄ qui diligens in causa principali fuit, ius appellationis prosequi negligat. glo. magna in. c. nonnulli. ad fi. de rescrip. ¶ Vigésimus quintus. Quia iudex qui pronunciauit appellationem desertam potest reponere appellantem, si doceat de diligentia sua, ita pulchre dixerunt Domini in Rota, in decisi. xliii. in anti. titu. de appella. sequitur Fely. in. c. ex parte. el primo. de rescrip. ¶ Vigésimus sextus. Quia si iudici commissa est diligens testium examinatio, propter virtutem huius uerbi diligens, si testem de causa, & ratione sui dicti interrogare dimittit, non ualet dictum suum, ita tenet Bal. not. in. c. sicut. per illum tex. de re iudic. relatum a Socino in. l. i. in sexta charta. ff. de noui oper. nunc. ¶ Vigésimus septimus. Quia propter diligentiam, & exploratam industriam præfecti prætorii, ab eo non appellatur. l. prima. ff. de offic. præfecti prætor. ¶ Vigésimus octauus. Quia si donans sit industrius, & diligens non debet alii a donatario, alias alii debet, & ita in filiosa. C. de donat. ¶ Vigésimus nonus. Quia probando diligentiam prælati creditor dicitur probare motiuum factum in utilitatem ecclesię conuersum fuisse. per glo. not. in auct. hoc ius porrectum. in glo. fi. C. de sacrosanct. eccle. ¶ Trigesimus. Quia tutor diligens, licet alias pauper, tamen, vt suspectus remoueri, non potest. l. suspectum. ff. de susp. tuto. cum similibus. ¶ Trigesimus primus. Quia in vno solo de capitulo diligenti existente, capitulo negligente capitularis potestas residere potest. Abb. in. c. olim. de test. ¶ Et per ista finē imponā huic opusculo, cum satis superq̄ ex istis notitia negligentia, & diligentia haberi potest, quamuis etiam hic locus postulare quędam alia, de his, quæ in omitendo consistunt enarrare, quæ latius alias digessi, sed ne plus debito regula ista oneretur, ad alias quæstiones trāsitum faciam.

¶ Quæstio Vigésimanona.

VIGESIMONONO Quæro, ¶ nunquid impetrans a papa beneficium vacans in curia, & sic reseruatum reseruatiōe in corpore iuris clausa, hoc non expresso, dicitur habere titulum coloratum, & defendatur ista regula? ¶ SOLVTIO. Ter fuit in Rota decisus iste punctus, ideo super illo nõ multū insistā. ¶ Primo enim decisus fuit inter Ioannem Beltran, ex vna, & Hieronymum Beltran aduers.

factum ex altera: Nam Rota in istam opinionem inclinavit, q̄ regula nō suffragatur, ut. d. Ioan. de Anguiano, antiquus procurator, qui tunc causam tractabat reuult. Secundo iste casus disputatus fuit per Dominos in una Veronen. canonicatus, & præben. corā D. Corrado, vt refert hic. D. Guliel. & tunc etiam Rota disputando tenuit eandem opi. videlicet, huiusmodi impetrantem regula non suffragari. Ratio decisionis fuit, quia regula excipit istum casum de beneficio reseruato, Non obstant. quod rex. istius regule in principio præsupponit impetrantem habuisse titulum ex collatione apostolica: Nam ex quo hic excipiuntur duo casus. Casus ergo illi excepti debent intelligi retento eodem thēmate, videlicet, etiam si hæc fuerit titulum a papa, † Quia casus exceptus debet esse de regula, vt dicit Dyrus in rubrica de regu. iur. libro sexto. & Bar. in. l. prima. ff. eo. titu. & in. l. ex iis. per illum rex. ff. de legib. Nō. n. esset bona exceptio dicere omnes homines currūt, excepto equo, quia ex quo regula non loquitur de equo, exceptio non est conueniens, debuit ergo fieri exceptio de aliquo homine, ut sic exceptio cōueniat, terminis præsuppositis in regula. Ita est hic dicendum; nam rex. hic loquitur de titulo apostolico, vel ordinario, & debet exceptio etiam loqui de eisdem in terminis regu. & ita etiam tercio loco, secundum istam opinio. iudicauit R. D. Raynaldus Petrus die. ix. Iulii M. D. xxxvii. in vna Segouien. parochialis de paladis, & quia ista interpretatio est iam trita in Rota, ideo non amplius inlitam.

¶ Limitatur tamen ista conclusio duobus modis, Primo in casu, de quo per Glosator hic, in secunda colum. vers. item ibi absq̄ simoniaco ingressu, &c. in quo quia dicit fuisse iudicatum non moror, quia alias mihi uideatur ille casus multum dubius. ¶ Secundo limitatur, nisi papa de beneficio reseruato prouideret motu proprio, † quia ex quo tunc obici nō potest subreptio taciturnitatis reseruatiōis debet tali casu possessorem iuuare regula. Tamen Dominus Guliel. hic tenet contrarium, ex quo regula ista indifferenter excipit prouisiū a papa de beneficio reseruato, & non distingui, an prouisiō sit facta simpliciter, an motu proprio vt hic latius per eum. Adiuuatur ista opi. D. Guliel. quia licet prouisiō facta a papa sit motu proprio, præsupponi tamen debet, q̄ prouisiō aduersarii sit melior, adeo, q̄ ista prouisiō motu proprio facta videtur tantum colorem ad possidendum tribuere, quia alias si dicta impetratio motu proprio ex omni parte ualida esset non indigeret possessor auxilio regulæ aduersus alium impetrantem, quia cum uinceret ex sua bona prouisione absque auxilio regulæ, tenendum est igitur, quod isto casu prouisiō papæ nō erat bona, sed alius contra quem excipitur de regula habebat titulum verum, & bonum. † Itaque ex quo sumus in odiōsis, & exorbitantibus debet generaliter exceptio regulæ intelligi quatenus minus, q̄ sit possibile, vero impetranti habēti bonum titulum præiudicatur, Vnde licet regulariter in omnibus aliis beneficiis excludatur impetrans, habens bonum titulum per triennalem possessorem, fallit tamen in beneficiis reseruatis ex vacatione facta in curia, quia tali casu etiam habens titulum coloratū a papa, siue simpliciter, siue motu proprio, non iuuatur regula. ¶ Nihilominus licet ista opi. aures demulcere videatur, mihi tamen non omnino satisfacit, quia habens prouisionem a papa ex certa scientia de beneficio taliter reseruato, ex quo habet ab eo, qui dare potest, non dicitur intrusus, ut regula præsupponit. Et ideo non uideo, quare iuuari non debeat, cum eadem ratio militet, quæ in aliis beneficiis, † & in exorbitantibus licitum est argumētari, ex identitate rationis ad similes. Casus uulga. glo. in vers. sic. Italia. in. c. i. de tempo. ordi. libro. vi. cum aliis triualibus traditis per docto. in uulg. auth. quas actiones. Et ita seruat Rota, prout dixerunt Domini in una Salamantina parochiali de quadramiro coram R. D. Marco Antonio.

Quæstio Trigesima.

TRIGESIMO Quæro, † quid si papa contulit beneficium reseruatum uacans in curia Martino, qui post triennalem possessionem moritur extra curiam, & ordinarius contulit Titio, papa vero contulit Gaio, Et ille Titius possedit postea per triennium, Et deinde conuēns a Gaio excipit de regula ista, Gaius replicat regulam non habere locum in reseruato uacante in curia, ut pater hic. Dubitatur igitur quid iuris? ¶ **ESOLVATIO.** Tota difficultas huius dubii consistit in hoc, an semel reseruatum duret semper affectum, An uero spirat reseruatio, & affectio per collationem factam per papam Martino, pro vna parte videtur dicendum, q̄ semel affectū, semper durat affectum, vt est decisio

est decisio. clxxi. & ccvii. in no. & est extrauagans Pau. incip. pia. & Benedicti incipien. ad regimen cum similibus. ¶ Tamen contrariū est uerum, quia licet beneficium sit reseruatum reseruatiōe. c. ii. de præben. lib. vi. quæ est illa, quam rex. hic appellat in corpore iuris clausam. Nihilominus eo ipso, q̄ papa disponit de illo beneficio per illam collationem cessat reseruatio, adeo, q̄ ordinarius potest, postea de illo prouidere, sicut facit de litigioso cessante lite, vt in cap. secūdo. ¶ **2** vt lite pen. lib. ii. & clemen. i. eo. titu. † Quod autem per collationem papæ expiret reseruatio, tenet Oldra. consil. lvii. & decisio. xx. in titu. de præben. in antiquo. & omnes alie prædictæ decisiones proximæ allegatæ, & decisio. cclxxxiii. in antiquis. & tenet Lopus allegat. cxvii. incipien. Anastasius. Et Calderi. consil. ix. titu. de præben. cum quibus concordat Domi. in consilio. xciii. incip. Clemens VII. Et ista conclusio procedit etiam si collatio papæ ex causa sua fuerit inutilis, ut declarat Roma. consil. cccxxv. & est cōmunis opi. Item conclusio prædicta procedit quando papa contulit, & super tali collatione literæ sunt expeditæ, Secus autē si collatio manet in sola supplicatione, quia per solam supplicationem non dicitur adhuc reseruatio extincta. Ita dicit Fely. ex mente Rota, in rubrica de consti. in quarta colum. ¶ Secundo limitatur, nisi papa contulerit suo familiari, quia tali casu per collationem prædictam non expirat reseruatio, quia incipit ex hoc creati noua reseruatio, adeo, q̄ ordinarius non poterit disponere, vt dicit Gemini. consil. xxx. incip. Bonifacius. & concor. Calderi. in. d. consil. x. ¶ Tercio limitatur, nisi prouisiō per papam ante acceptationem collationis moriatur, quia tunc non spirat reseruatio, vt expresse probat Oldra. in consil. lvii. & tenet Specul. in titu. de actio. seu petitiō. §. penul. & ibi Ioan. Andr. in addi. magna. in uersu. sed quæro. circa ipsam decretalem. vbi latissime hoc ponit, referens omnia fundamenta Oldra. in. d. consil. eo tacito, & sequitur Domini. in. c. ii. in fine. de præben. lib. vi. & Gaspar de Perusio tacito Oldra. hanc opi. tenet in tract. reseruati. in tertia. q. Cum quibus concordat Collecta. in. c. ecclesia. in. iii. colum. versu. sed quia papa. de for. riteg. licet Rota uideatur titubare in decisio. dcccxxxii. Nota, q̄ ubi gratia, &c. in antiquis. Si tamen prouisiō post acceptationem prouisionis moteretur, possessione non capta, nihilominus reseruatio expiraret, vt dicit Ioan. and. in. d. addi. ad Specul. & sequitur Gemi. in. d. cap. secūdo. & est decisio. Dominorum in decisio. cclxxxiii. nota, q̄ ubi papa. in antiq. Ratio est, † quia solus consensus tribuentis, & recipientis perficit gratia, & dat ius plenum. c. si tibi absent. de præben. lib. vi. tenet Innocen. in. c. primo. & c. ex parte. de concess. præb. & in. c. constitutus. in glo. si enim. de rescrip. & Oldra. consil. cxxvi. incip. q̄ ex productis. & secundum hoc dictum Fely. in. d. rubri. de rescrip. de quo supra proxime feci mentionē, redderetur dubitabile. ¶ Quarto limitatur, nisi prouisiō per papam per usam commendæ facta fuerit, quia tunc reseruatio non expirat, vt late probat Collectarius in capitulo si contulerit. de accusatio. & prosequitur. d. Guliel. decisio quinta. titulo de privilegiis. & reassumunt Moder. in tracta. reseruatiōum. quæ non cursu prosequi cum ad istum locum non pertinent. ¶ Et ista quæ dicta sunt per collationem papæ reseruatiōnem expirare, procedunt etiam si papa ipse non conferret, sed mādaret executoribus, vt talem poneret in possessionem, quia talis actus æquipolleret collationi, iuxta tradita per Rotam decisio. ccccxi. in no. incip. fuit dubitatum. & Egid. decisio. cccxvi. & Roma. in consil. cccxxvii. quoad primum. in princip. ¶ Ex quibus omnibus resultat decisio. q. nostræ, videlicet, q̄ exceptio posita in ista regula de reseruato non habet locum in casu nostro, quominus possessor triennalis defendi possit regula. ¶ **3** Et ex istis inferitur vnum aliud, † q̄ licet aliquis possideat beneficium reseruatum uacans in curia si possessor postea prouisiō a papa fuerit, & ille deinde per triennium pacifice possideat poterit ab ista regula defendi, q̄ non pono pro constanti. ¶ **4** Et in casu nostro quōnis magis iustificat opi. ex quo ille Martinus prius per triennium possederat, & sic etiā statē reseruatiōe possit Titius iuari alleg. Lapi. lxxxix. per quā excludit necellitas iustificandi titulum sui prædecessoris, ut tradit etiā Old. consil. cccxix. hæc sunt dubia. & tenet Egidius in quadam decisione alias ficeret processus in infinitum si quis titulum prædecessoris probare teneretur: Nam illa ratio, quæ possit obici cōtra titulum immediati prædecessoris eadem possit obici tituli ceteris prædecessoris. Et sic oporteret habere paratas probationes omnium, quod est absurdum, & fere impossibile, non secus, ac si repeteremus

originem maiorum nostrorum, quæ secundum hoc esset exordida, & repetenda ab Adam, ut dicit glo. in l. assumptio. ff. ad municip. ut igitur euitarentur ista absurda, bona sunt prædicta allegatio Lapi, & non immerito toties a Rota canonizata, & in vsum recepta. Quæ propter breuem hominum vitam, & fomentum istius regulæ, modernis temporibus, ad triennium reducta fuit, quibus omnibus concordant etiam rationes positæ per Speculariu. de probatio. §. probare. verficu. verum.

Quæstio Trigesima prima.

TRIGESIMOPRIMO Quæro, & quia dicitur hic, quod triennalis possessio non iuratur possessorem in beneficio reservato, ex aliqua reservatione generali in corpore iuris clausa: quæ sit illa reservatio in corpore iuris clausa, & an sit vnica, uel plures, & de qua reservatione intelligatur hæc regula?

SOLVITIO. Ista quæstio tria capita continet. Primum, quæ sit illa reservatio in corpore iuris clausa. Et communiter dicitur, quod est illa, de qua disponitur in. c. ii. de præben. libro sexto, quia nulla in iure maior, uel potentior inuenitur, ut dicit D. Guliel. decis. xxxiii. tit. de præb. Quam si ratio tantæ potentia, dicam inferius in secundo capite istius quæstionis.

¶ Et aduertendum est, quod reservatio, de qua in. d. c. ii. censetur eo ipso inducta, quod beneficia vacant apud sedem. Et cum misterio tex. in dicto. c. ii. loquitur de beneficiis vacatibus apud sedem, & non dicit in curia, quia ista videntur diuersa: quod ex eo apparet, quod quia si ordinarius alicui scienti conferat tale beneficium reservatum, ille non facit fructus suos, ut videtur tenere Specul. & ibi Ioan. and. in titu. de dispensa. §. videndum restat. verficu. sed pone,

¶ quod aliquis. Ratio est, quia ex quo prouisus sciuit beneficium apud sedem uacasse, non debuit ignorare eius decretum, quod est iuris: & quia in his, quæ sunt iuris, ignorantia non præsumitur, ut in. c. ii. de constit. libro. vi. & ideo fuit in mala fide, & per consequens non facit fructus suos, ut dicit Rota in decis. iiii. titu. de restit. spoliato. in no. quam latius sequitur

Abb. in. c. dilectio. de præben. & in cap. cum dilectus, de iurepatro. & utrobique in penul. notabili. Et istam conclusionem sequuntur etiam Felyn. in cap. de quarta. in secunda fall. de præscrip. & las. in. §. sed iste. numero. 92. in situ. de actio. Areti. in consil. xviii. & Curtius antiquus in consil. lxxi. incip. princeps defunctus. in. vi. & seq. col. & in terminis istius reservationis apud sedem, quod non faciat fructus suos, tenuit Modernus Sabineus. in trac. reservatio. in. ix. effectu. quartæ. q. Sed hoc non procedit in possidete beneficium in curia vacans, nisi

probetur eius notitia: quia cum beneficia vacare in curia dicantur beneficia designata in extrauag. ad regimen, & in extrauag. ex debito. eorum præsumitur ignorantia, iuxta tradita per Abb. & Felyn. in. c. pastoralis. de si. instrum. ¶ Et ideo pro clariori & fundamentali intelligentia prædictorum est considerandum, quod vacatio apud sedem potest intelligi dupliciter. Primo modo,

proprie: & tunc uacatio apud sedem intelligitur de illa. d. capit. ii. quæ est in corpore iuris clausa, & ita capit Lap. allega. lxxxiii. Secundo modo, uacatio apud sedem capitur improprie, pro quacunque vacatione in curia: & tunc vacatio apud sedem, & uacatio in curia, pro eodem capiuntur, ut in. c. statutum. & ibi not. glo. de præben. lib. vi. & ita capit Lap. alleg. lxxxiii. & alibi sæpe. Adeo, quod proprie loquendo, omnis vacatio apud sedem potest dici uacatio in curia, sed non e contra, & ita procedit decis. xvii. de præben. in antiq. & Fastoli dicitur

bio. l. iii. Hoc probatur, quod licet reservata per extrauag. ad regimen, contingat alibi, quod apud sedem vacare: in curia tamen uacare dicuntur, non tamen apud sedem: quia illa reservatio non est in corpore iuris clausa. & ita procedit, quod dicit Calderi. consil. ix. titu. de præben. circa finem. Et hoc in terminis voluit Rota in una Monasterii. canonicatus. coram Reue. D. Ioan. Clerici, de mense Nouemb. M. D. xxxiii. Ex quo inferitur, quod talia beneficia reservata per. d. extrauag. & alias quascunque uacantia extra duas dietas, poterant per ordinarios post mensem conferri: quia non censebantur in curia, neque apud sedem vacare. Et ideo, ob eam causam, per extrauag. Bonifacii incip. pia sollicitudinis. per quem corrigitur cap. præsentis. de præben. lib. vi. inductum fuit, quod ordinarii, etiam post mensem, illa conferre non possent, secundum Ioan. And. & omnes ibi, & Lap. alleg. xcvi. incip. beneficia vacantia. quos sequitur Reuerendiss. bonæ memo. Iacobus Simonetta, quondam Rotæ Auditor celeberrimus, in tract. suo reservatio. in prima parte. de quo aliquid Egid. licet corrupte, in decis. dclv. Et eodem modo beneficia resignata in curia, dicuntur vacare in curia, licet non

apud

apud sedem: quia iste modus reservationis non est in corpore iuris clausus. Et ita procedit, quod dicit Roma. consil. cccxli. ¶ Sic etiam, si papa propter bonum pacis, & concordia, de consensu duorum, ad resignationem alterius, constituat alteri pensionem, adeo dicuntur illa beneficia sic pensione grauata, affecta: quod occurrere vacatione, nullus præter papam, de illis disponere poterit, quia censentur reservata. Ita mirabiliter dicit Guliel. de Monserrat, in commentariis pragmaticæ sanctionis. fol. 51. rationem notabilem ibi assignans, quam vide per eum. Et licet istud dictum sit notabile, tamen multum dubito an sit verum.

¶ Postremo vnum aliud notandum est, circa istam reservationem in corpore iuris clausam: quod licet talis reservatio habeat effectus iuris communis, non tamé absolute facit ius commune, licet de ea in. d. c. ii. caueatur. Ratio est, quia ista reservatio dicitur in iure communi clausa, & aliud est ius commune, aliud clausum in eo, ut patet in. c. cum ordinem. de rescrip. Et hinc est, quod in terra in iure communi, & ius commune differunt in viginti casibus, ut inferius in fi. q. dicam. Reservatio igitur in corpore iuris clausa, nihil aliud est, quam singulare quoddam sedis apostolicæ privilegium, prærogatiuam specialem continens, ut colligitur aperte ex verbis. d. c. ii. Quæ omnia magis clara reddentur, ex infra, dicendis in secundo, & tertio articulo istius quæstionis.

¶ Secundus igitur articulus istius quæstionis est, utrum sit vnica tantum, an plures reservationes in corpore iuris clausæ. Et Glosator hic dicit, quod licet per. xxxiii. annos legendo, & practicando reuoluerit ius canonicum, nihilominus, quod non reperit nisi vnica reservationem in corpore iuris clausam, quæ est illa, de qua in dicto cap. secundo. Et licet regula ista, in illis verbis, ex aliqua reservatione generali, in corpore iuris clausa, &c. plures alias similes reservationes præsupponat, quarum aliqua exempla ipse hic enarrat: nihilominus, illis non obstantibus, sequutus Nicolaum de Castello, illorum temporum abbreviatorem, ipse se concludit, vnica tantum esse reservationem, in corpore iuris clausam, de qua in dicto cap. secundo, ut hic per eum. Et eandem opinionem repetit idem Glosator, in commento regulæ. lxxii. colum. penul.

¶ Quid dicendum? Certe iste punctus non videtur sine difficultate: ex eo, quia tex. hic in illis uerbis, ex aliqua reservatione in corpore iuris clausa, &c. præsupponit, ut dixi, plures esse huiusmodi reservationes. Et ne putemus hoc factum fuisse per errorem Abbreviatorum, ut dicebat Nicolaus de Castello, hic relatus per Glosator: hoc idem clare probatur in decreto concilii Basilien. titu. de electio. & reservatio. ibi, reservationibus in corpore iuris clausis, semper exceptis, &c. Et sic videmus, quod tex. loquitur in plurali. Et istam opinionem, videlicet, quod plures sint reservationes in corpore iuris clausæ, videntur tenere Nicolaus Milis, in uerbo reservatio. §. ii. in fi. & Gaspar de Perusio, antiquus doctor, in tract. reservatio. q. ix. & Moderni Sabineus, in tract. etiam reservatio. fol. liiii. qui sex species reservationis in corpore iuris clausæ, enumerat, computando tres illas, quas Glosator hic ponit. Quibus præfati Moderni tres alias iungunt. Primam addunt, reservationem positam in extrauag. ex debito Ioan. xxii. inter communes titulo de electio. Et aliam reservationem inductam per extrauagantem Benedicti Duodecimi incipiente ad regimen. Aliam positam in extrauag. ex excrabilis, ut ibi per eos. ¶ Tamen pace eorum dixerim ille tres reservationes, licet per extrauagantes inductæ dicantur, non tamen dici debent in corpore iuris clausa, quod quia alia est reservatio iuris communis, quæ in corpore iuris clausa dicitur, alia est reservatio per extrauagantes inducta: Nam in corpore iuris clausa dicitur, quia est a iure communi inducta, & in eius corpore inserta, prout sit de aliquibus legibus, quæ a canonibus inseruntur, ut in. c. primo. & cap. autoritate. de concess. præben. lib. vi. & in multis locis decreti, sicut etiam eodem modo dicitur privilegium in corpore iuris clausum, non quod extrauagatur, sed quod in iure communi inseritur, ut. c. cum ordinem. de rescrip. Aliæ tres species reservationis adductæ per Glosatorem hic, non sunt proprie reservationes, ut ipsemet videtur sentire, & sequuntur Moder. in dicto loco, quia in illis papa confert iure de ioluto, & tanquam ordinarius, non tanquam reservata. Et ideo videmus, quod executor, & legatus talia confert, Et tamen si essent reservata non conferret, ut dicunt Demini in decis. cccc. cxi. incipien. Nunciatus apostolicus, in titulo. de præben. in no. post glo. in clemen. per multos de præben. in uerbo siue ad nos. Et D. Gundifalvus auditor in tract. de leg. q. ix. primo x. partis. colum. ii. & probatur in cap. penul. de præben. vbi Abb. Panor. in primo notabili dicit ibi esse tex. ad hoc, qui non potest cauillari cum multis aliis concordant. quæ con

gerit Modernus Aurelianens. in tract. leg. conclusion. xxi. cui nomen est Ioannes Brunel-
 9 lus. † Sic etiam dispositio. c. ii. vt lit. pen. lib. vi. quæ secundum ipsos reservationem in corpore
 iuris clausam inducere videtur, evitari potest, Quia si verum esset per litē motam beneficii
 effici reservationem, sequeretur vnum absurdum maximum, quod cessante lite adhuc maneret be-
 neficium reservatum, & per consequens non posset ordinarius cessante lite de illo dispo-
 re, cum semel reservatum semper reservatum maneat, vt dicitur in extrauaganti Pau. II. in
 cip. ad Roma. titu. de præben. & tenet Rota in pluribus decisionibus, de quibus per Barr.
 Belenzi. in tract. de chari. sub. q. cxvi. Et tamen hoc est falsum, quia prohibitio. d. cap. ii.
 non afficit ordinarios cessante lite, quin providere possint, vt ibi patet, & in clem. prima.
 eo. titu. Ergo non est verum per illum tex. aliquam reservationem inductam fuisse, sed po-
 tius quandam simplicem inhibitionem temporalem, videlicet, lite durante. Et forte de istis
 reservationibus improprie ista regula, & decretum dicti concilii Basiliens. superius allega-
 tum loqui voluerunt, sed in his amplius non insistit. Sed ultra predictos modernos, ego alias
 plures reservationes in corpore iuris communis clausas reperio, de quibus posset intelligi
 ista regula, & decretum predicti concilii.

10 ¶ Prima est in translationibus episcoporum, quæ pro communi personarum esset eccle-
 siarum utilitate, atque necessitate, & non propria cuiusque voluntate sunt, vt in. c. si quis. & in. c.
 mutationes. vii. q. i. & in. c. quanto. & toto titu. de transla. episco. Vnde episcopatus propter
 translationem vacantem nullus alius, quam papa conferre potest, quia iste casus est de reserua-
 tis papæ reservatione in corpore iuris clausa, vt in. c. q. translationem. de offic. leg. & in. c. si.
 de translatione episcopi. ¶ Secunda reservatio in corpore iuris clausa est in episcopatu,
 vel dignitate vacante per depositionem, vt in. d. c. q. ad translationem. & in. c. inter. de tran-
 slat. episco. & in. c. nisi. & in. c. post translationem. de renuncia. In talibus enim ius commu-
 ne apponit manum. ¶ Tertia reservatio est in casu. c. quamquam. de electio. lib. vi. qui quis
 dem tex. licet loquatur in uno casu, extenditur tamen ad plures alios casus, qui etiam sunt reser-
 uati reservatione in corpore iuris clausa, vt latissime hoc probat quidam Guliel. Mon-
 serrati Hispanus in commento quoddam suo ad pragmaticam Franciæ. titu. de electi. vbi
 tex. in. d. c. quamquam. extendendo discutit a fol. xvi. usque ad fol. xlix. ¶ Quarta reservatio
 in corpore iuris clausa est, quando episcopus est captus a paganis, vel scismaticis, tunc iste
 casus est papæ reservatus, ut nemo alius possit providere de tali episcopatu, nisi papa, vt est
 tex. in. c. si episcopus. & ibi glo. si. de supplen. negli. libro sexto. ¶ Quinta quando episco-
 pus propter senium, aut aliud impedimentum corporale perpetuum non potest officium
 suum exercere, tunc enim papa solus potest providere, & non alius, ut in. c. si autem epi-
 scopus. de cle. xgro. lib. vi. ¶ Sexta reservatio est quando papa dat beneficium in commen-
 dam, licet prius uacauerit extra curiam, quia per talem commendam manet reservatum, adeo,
 quod nullus inferior potest de illo disponere, vt tenet Feder. in tract. permut. q. xv. & Roma.
 consil. 150. Archi. & alii in. c. is cui. de elect. lib. vi. Sed ista reservatio potius ex interpret-
 ratione doctorum, quam aliqua speciali iuris dispositione inducta videtur, & ideo inter predictos
 casus computari recte non poterit, nisi dicamus de hoc esse tex. in. d. c. is cui. ponderatum per
 Cōpo. in. c. cum a nobis. de elec. ¶ Septima reservatio iuris est quando cathedralis ecclesia
 clero, & populo Christiano caret: Nam provisio tantum spectat ad papam, vt in cle. in ple-
 risque. de electio. Et pro nunc ista exempli gratia sufficiant, per quæ extendi poterit dispositio
 tio. d. c. ii. ¶ Et ista inuestigatio, an sint plures reservationes in corpore iuris clausa, vel uni-
 ca, potest esse utilis ad multa, tum ad dispositiones particularium, ac etiam ad facultates le-
 gatorum, quibus conceditur facultas providendi de beneficiis quomodolibet reservatis, ex ce-
 pta reservatione in corpore iuris clausa, Nam per hoc facile intelligemus, de qua reserua-
 tione papa intellexit.

¶ Circa tertium articulum istius questionis, videlicet, de qua reservatione intelligi debet ista
 regula, simpliciter loquens, præfati docto. post Glosatorem, hic voluerunt, istam regulam
 intelligere, de illa tantum reservatione, de qua loquitur tex. d. c. ii. de præben. lib. vi. quorum
 opinio mihi placet, & eam pluribus rationibus comprobo. In primis, ex communi stilo si-
 gnaturæ, qui illa verba communiter in supplicationibus apposita, videlicet, non obstante
 reservatione in corpore iuris clausa, intelligit de illa reservatione, de qua in. d. c. ii. Et pro
 ista opinio, facit, quia verba singulari numero prolata, in dubio de maioris reservatione in-
 telligi debent, iuxta ea, quæ not. glo. in. l. si fuerit. ff. de reb. dub. per tex. in. l. si ita scriptum.
 de leg.

de lega. primo. & not. Alex. in. l. i. § penul. in vltima. q. ff. de verb. obligat. Et sic videmus,
 12 † quod in materia maxime stricta, appellatione excommunicationis, venit tantum excommuni-
 nicatio maior. c. penulti. de senten. excom. Sic etiam dispositio de dominio loquens, de ma-
 iori intelligitur. l. prima. § si in perpetuum. ff. si ager vecti. Sed nulla reservatio in corpore
 iuris est maior, aut efficacior illa. d. c. secundo. de benef. vacant. in curia: vt dictum fuit. §.
 Et not. antiquus ille Vicecorrector, in illo utili libro, qui practica Cancellariæ inscribitur,
 titu. de beneficiis generaliter reservatis. notabili ultimo. fol. lxxvii. quod ex his, quæ dicit
 decis. Rota. 100. in no. satis apparet, & inferius per exempla clarius probabo. ¶ Ex quibus
 omnibus inferitur, quod verba istius regulæ, de reservatione in corpore iuris clausa, loquētia,
 debent per excellentiam, de reservatione per obitum apud sedem intelligi, de qua loquitur tex.
 13 in. d. c. ii. † Sicut cum de iure civili mentionem facimus, per excellentiam de iure tantum ci-
 uili Romanorum intelligimus: licet ius uniuersum quod civitatis, ius etiam civile appelletur,
 vt in §. quotiens. in. fi. de iure naturali. gen. & civil. Et ad ostendendum, quod dicta reservatio
 apud sedem, de qua in. d. cap. ii. fit omnibus aliis reservationibus, in corpore iuris clausis di-
 gnior, efficacior, & excellentior, per exempla, quæ sequuntur, ostendo. ¶ Sed antequam specialia
 14 priuilegia istius reservationis per exempla attingam. Notandum est vnum, † Quod curia ad
 effectum reservationis. d. c. ii. intelligi debet, vbi residet papa: quæ quidem curia, ratione re-
 sidentia, extenditur per duas dietas, & ultra. iuxta nor. in. c. si. de se. compe. & in. c. præsen-
 ti. de præben. lib. vi. Et quomodo hoc intelligatur, declarant docto. in clemen. ne Roma-
 ni. per illum tex. de electio. Sed proprie loquendo, aliter consideratur vacatio in curia, ali-
 ter in vrbe, vt dixi superius: Nam si beneficia in vrbe vacant, ultra hoc, quod etiam in curia va-
 care dicuntur, habet tamen in illis papa maiorem affectionem, quam in aliis vacantibus extra
 urbem, licet vacent in curia. Ratio est, quia beneficia vacantia in vrbe, papa confert, etiam
 si non essent reservata, tanquam episcopus urbis Romæ, vt dixi late in capitulo primo. in
 primo notabili. de constit. libro sexto. de quo quidem vtriusque episcopatu, ultra lapidem ve-
 15 tustissimum in ecclesia Sanctæ Anastasiæ, fit mentio in superscriptione. capitu. iii. xcviii. di-
 stinct. & in superscriptione. c. si quis episcopus. septima. q. i. cum similib. † Hinc est, quod pa-
 pa expectatiuus in vrbe, ad talia beneficia vacantia concedere posset, vt voluit Glosator no-
 ster Hispanus in regula. vii. supra eo. Merito igitur ad Papam tantum pertinet ipsorum col-
 latio, ita quod in talibus beneficiis necessaria non esset reservatio, Quia reservatio fit per papam
 super beneficiis, in quibus timet ab ordinariis habentibus alias potestatem illa conferendi,
 præueniri. Sed in uacantibus in vrbe, & sic in suo proprio epatu, non cadit ille timor præ-
 16 uentionis, quia nullus conferre potest. Igitur non est necessaria reservatio. † Et secundum
 hoc superflua videretur regula septima Cancellariæ supra eo. in qua papa reseruat sibi be-
 neficia in illis tribus ecclesiis Patriarchalibus urbis, videlicet, Sancti Petri, Sancti Ioannis,
 & Sanctæ Mariæ maioris. Tamen uidetur, quod hodie non sit superflua, ex quo in illis
 ecclesiis cardinales præficiuntur, vt dicitur in provinciali ecclesiarum, in principio, Et reser-
 uantur potestatem plenioris conferendi per regulam Sixti incip. Item cum cardinales,
 a quo tempore fuerunt effectualiter in quasi possessione conferendi. Et eodem modo iur-
 re ordinario habent eandem facultatem conferendi in titulis suis, in quibus habent iuris-
 17 dictionem episcopalem, vt late tradit Felyn. in capitulo his qui. de maiori. & obediē. &
 Pau. in tractatu ne sede vacante. & Moder. in tract. lega. conclus. v. † Imo maius ius ha-
 bent in ecclesiis subiectis titulis eorum, quam ecclesiæ matrices in capellis non subiectis,
 vt tradit Barthol. Belenzi. in tractatu de chari. subsid. questione tertia. Postquam etiam reser-
 uatio dictæ regulæ septimæ habere locum, eis absentibus, vt regulæ iniungit, quod prius
 introduxit Nicolaus Quintus, vt in eius regulis apparet. Et meminit Paul. Hierony.
 in practica Cancellariæ. titulo de beneficiis generaliter reservatis. Antiquus tamen ille ec-
 clesiæ patriarchales urbis non solebant dari Cardinalibus, sed ipse papa eas regebat, vt
 colligitur ex his, quæ dicit Præpos. in capitulo in nomine domini. colum. quinta. viginti
 materia distinctio. & docto. in capitu. fundamenta. de electio. in sexto. Ad causam igitur
 tur bona fuit reservatio inducta per dictam regulam septimam. ¶ Sic itaque ex præmissis ha-
 bes vnam differentiam, & singularitatem beneficiorum vacantium in vrbe ad vacantia
 18 in curia, † Quia, vt dixi, vacantia in vrbe papa confert iure proprio ordinario, vt dixi, &
 confert etiam, quia reservata, Et sic habent duplex vinculum. Vacantia vero in curia, id est,
 in loco vbi papa residet, non ita confert. Nec ita sunt cara sibi sicut illa, licet digniori, &
 NN

fortiori reservatione magis affecta sint, quam quæcumque alia reservata. Et ista dicuntur reservata reservatione in corpore iuris clausa, de qua in dicto capitulo secundo. Et ob eam causam, tam sepe talis reservatio fuit confirmata per plures extraneas Romanorum Pontifici, Præsertim Ioan. XXII. Benedicti XI. & Clemens. V. Et ista reservatio in corpore iuris clausa, de qua intelligitur, & loquitur ista regula, vt dixi, est principalior, dignior, & fortior cæteris aliis, vt non ab re specialibus priuilegiis ornari meruerit, quæ cum plura sint, & variis in locistrada, decreui ex multis, quædam potiora per transitum ad cognitionem istius reservationis adnotare, vt sic per exempla quasi per indicem tota materia intelligatur.

19 **¶** Primum, igitur speciale priuilegium in ista reservatione inducitur per istam regulam, quod videtur contra regulas iuris communis, videlicet, quod licet habens titulum ab eo, qui originaliter potuit conferre, titulum coloratum habere dicatur, vt dicit Lapus allega. decimalexta. & Felyn. in cap. in nostra. de rescrip. & not. omnes in capitu. cum nostris. de concessio. præben. Neque talis intrusus dici possit etiam si uolenter possessionem intrasset, prout not. Domi. in. c. cum qui. in secundo notabili. de præb. lib. vi. Tamen quoad effectum istius regulæ intrusus in beneficio reservato dicta reservatione etiam si habeat titulum ab eo, qui originaliter potuit conferre, dicitur intrusus, & non habere coloratum titulum, quod est contra regulas iuris communis. Et in hoc potest dici ista regula exorbitans.

¶ Secundum priuilegium istius reservationis in corpore iuris clausæ est, quia in generali facultate conferendi beneficia quomodolibet reservata non tenet, nec comprehenditur ista reservatio, ut tradit Gaspar de Perusio in tract. reservatio. & Milis in uerbo reservatio. & sunt plures decisiones Rotæ super hoc, de quibus per Moder. in dicto capitulo secundo, vt patet decis. xvii. incipiente habens auctoritatem. in no. & in antiquis. cccclxii. incip. nota, quod habens, cum similibus. Ex quibus apparet quanta sit istius reservationis dignitas: Nam ad prærogatiuam referuntur, quæ in generali sermone aliqua res non comprehendatur, arg. l. item apud labeonem. §. ait prætor. ff. de iniur. & c. quam periculosum. de sententia excommuni. lib. vi.

¶ Tertium priuilegium speciale est, quia reservatio dicti. c. ii. adeo afficit beneficia, vt si quis ea ab ordinario receperit scienter non facit fructus suos a die ingressus sui, ut sentit Specula. titulo de præben. §. audiendum, versicu. sed pone, quod aliquis. & ibi Ioan. And. Et hoc tenet Rota hodie facit decis. in no. xxiiii. & quæ not. Abb. in cap. dilecto. col. ii. de præben. & in c. cum dilectus. in penulti. not. de iurepatr.

¶ Quartum speciale priuilegiū est, quia de tali reservatione oportet facere speciale mentionem, & generalis non sufficit, vt tenet Gemina. & Philip. Francus post Lap. in. d. cap. secundo. in penul. & vltima colum. & tenet decisio. dlxxiii. in antiq. Et hoc procedit etiam si in supplicatione apponeretur clausula quacumq; reservatione non obstante, vt dicit Gemina. consil. xii. vtum ille. in si. Tamen bo. me. Domi. de Iacobatis olim inter primarios auditor, & postea Cardi. adnotauit fuisse in Rota obtentum contrarium, videlicet, sufficere derogationē per clausulam non obstante reservatione in corpore iuris clausa, quia ex quo non est, nisi una, intelligitur de ista, & perinde esset, ac si specialiter de illa fuisset facta mentio, argu. cap. ex parte. de offi. deleg. Et ita dicit obrinuisse Ioannem Baptistam in vna Ciuitate. coram Triuulzio, dicens, Rota hoc alias tenuisse tempore Felyn. vt patet in informationibus Cacialupi, in vna Sancti Andree. Hac Iacobatus.

¶ Et ita reperio in terminis istam opi. tenere Moder. in tract. reservatio. in. xxxvi. effectu. Tamen considera, quod casus est diuersus: Nam multum refert, an dicatur non obstante quacumq; reservatione, uel non obstante reservatione in corpore iuris clausa, quia primo casu decisiones sunt claræ sub illa generalitate prædictam reservationem comprehendendi, propter generalitatem verborum, quia dictio illa uniuersalis comprehendit ea, quæ alias sub generali sermone non comprehenderentur, vt dixi superius in secunda quæstione. Secundo vero casu secus est dicendum, quia illa verba non obstante reservatione in corpore iuris clausa sunt incerta, & ambigua, quia possunt verificari in qualibet reservatione in corpore iuris clausa, de quibus superius dictum fuit. Nisi dicamus, quod de proprietate sermone, ac ab usu patris. tum etiam, quia verba in dubio debent intelligi in potentiori significatu, verba debent intelligi de reservatione dicti capitulo secundi. Merito igitur decisio dominorum recte processit.

¶ Quintum

¶ Quintum speciale priuilegiū, quia reservatio. d. c. ii. ex quo est notoria, quia inducta per ius commune, quod omnibus innotescere debet, repellit agerem spolio, vt est decisio. xvi. in no. & in antiquioribus. xx. titulo. de restit. spoliato. cum multis aliis decisionibus, quæ forte sunt decem numero, quæ loquuntur super hoc, quæ sequitur Bal. nouellus in repe. l. naturaliter. §. nihil commune. fol. vltimo. ff. de acquiren. possess. & Corsetus in tracta. An spolia. ante omnia, & c. in. xli. limitatione.

¶ Sextum speciale priuilegium, quia intrusus in beneficio reservato non solum, non facit fructus suos, vt superius dictum est, sed etiam taliter intrusus nulliter confert beneficia ad ipsius beneficii reservationem collationem spectantia, vt dicit Rota in antiq. decis. cxxxiii. incip. nota, vbi aliquis. cuius contrarium est in aliis beneficiis, vt ibi dicitur, & in decis. iiii. de præben. in antiquioribus. & per Egidium. decis. lvi.

¶ Septimum speciale priuilegium, quia reservatio prædicta non solum impedit optionem, vt in. c. si. de consuetu. lib. vi. sed etiam impedit optionem cameræ pertinentis ad illud beneficium, vt dicit Car. in consil. xvi. dominus papa. Ex quibus omnibus apparet specialitas, & fortior prærogatiua istius reservationis. Nimirum igitur si rex, noster appellatione reservationis (dato quod alia reperirentur in corpore iuris clausa) de illa clausula in. d. c. ii. intelligere voluit. Et ratio prædictorum colligitur ex verb. extrauag. pie sollicitudinis. Boni. viii. vbi dicitur, quod papa intendit de istis beneficiis vacantibus in curia specialibus, & dilectis personis providere. Ex quibus arguitur reservationis prærogatiua, Et quod dictum est de reservatione in corpore iuris clausa, quæ differt ab aliis propter singularem eius prærogatiuam, idem dicendum est de priuilegiis in corpore iuris clausis, quæ habet viginti specialia priuilegia, ultra ius commune, quæ sigillatim scribit Guilielmus Monferrat in commentariis pragmatice. fol. liii. cum sequen. quos apud aliquem alium scripta non legi, licet pene infinita uiderim. Quæ omnia addenda sunt ad Moder. in tract. reservatio. qui super ista reservatione in corpore iuris clausa sicco pede transierunt.

¶ Quæstio Trigesimasecunda.

TRIGESIMOSECVNDO Quæro, tum quid dicatur habere coloratum titulum ad effectum istius regulæ, qui fuit præsentatus, & institutus ad capellam testatoris in vita uxoris contra voluntatem testatoris prohibentis præsentari capellanum in vita uxoris suæ?

¶ SOLVTIO. Decius ponit in terminis istam. q. in consil. cxi. incip. in causa venerabilis presbyteri. & post plures notabiles rationes concludit prædictum titulum fuisse canonicum, & coloratum quoad effectum istius regulæ. Et quod ista regula defendat taliter institutum, huiusmodi ratio assignatur, quia cum capella ad quam præsentatio fieri debuit, iam fundata, & dotata fuerat secundum dispositionem testatoris, talis capella statim episcopo subiecta fuit. c. omnes basilicæ. xvi. q. vii. & c. cum episcopus. de offic. ordi. lib. vi. cum concor. vt per Car. in consil. cxviii. in si. Ergo in voluntate episcopi fuit præsentationem factam admittere, quæ licet contra testatoris voluntatem facta fuit, ex quo tamē iuridica erat eius effectus impediti non debuit, & per consequens testator in præiudicium episcopi facere non potuit, quod præsentatio prædicta, & institutio non ualeret, quod nihil aliud profecto esset, quæ capellam ab eius potestate eximere, quod illi prohibetur, vt dicit Bar. in. l. quotiens. §. si. ff. de adm. tuto. Et Abb. in. c. requisisti. colum. penul. de testa. ¶ Quia testator facere non potest, quod leges in casibus suis locum non habeant. l. nemo potest. de lega. primo. Præsertim, quando uoluntas testatoris antea per patronos ad quos id pertinet, executioni demandata reperitur, quo casu episcopus de illorum consensu mutare eius uoluntatem potuit, vt tradit Felyn. in. c. super his. in. ii. col. de accusa. quia potest de consensu patronorum uoluntatem testatoris alterare, vt tradunt omnes in. c. cum accessissent. de consil. & Rochus in tract. iurispatri. in uerbo pro eo. q. in. xv. q. vbi latissime hoc probat. Et propterea Rota in una Astoricen.

3 Capellaniæ, coram R. D. Raynaldo Petrutio. v. Martii M. D. xxxvii. iudicauit quod episcopus capellanum amouibilem per testatorem in capella sua positum perpetuum facere posse, per ea, quæ not. Imol. in. l. i. ff. de cond. insti. & ea, quæ Rochus dicit in. d. q. pro qua decisione allegabatur etiam consil. Pauli. de Castro. cccclviii. lib. primo.

¶ Postremo ista opi. fundari potest, ista ratione, quæ apponit gladium ad radicem, quia ex NN ii

quo institutio facta est ab eo, qui originaliter potestatem instituendi habuit, dato quod institutio per testatorem impediri poterit, nihilominus si facta fuit coloratum titulum tribuit, & hoc sufficit ad effectum istius regulæ, quæ, ut dictum est, pluries in præceden. q. nō excipit, nisi duos casus, in quibus non vult titulum haberi pro colorato, Ergo in contrarium regula procedet.

¶ Quæstio Trigesimatertia.

TRIGESIMOTERTIO Quæro, si an ille titulum coloratum habere dicatur, cui ordinarius contulit beneficium, quod alteri per sententiã priuationis abstrulerat, de cuius sententiæ processu non constat?

SOLVITIO. Rota die. iiii. & vii. Februarii M. D. xxxvi. in vna Valentina spoliij de Torrent corã D. Nicolao Aragona tenuit, quod nō ratio fuit, quia ubi euidenter, & notorie constat de fundamento tituli infecto, talis titulus non dat colorem, quia dicitur emanare de facto, & non de iure, ut Fely. tradit in correll. secundo. c. in nostra. de rescrip. sed clarum est sententiã non confitio de processu nullam esse, ut Egidius dicit decisio. lxxxix. Ergo collatio episcopi fundata super illa sententiã nullius erit momenti, quia vbi nullum est subiectum corruit correlatiuum, ut dicit Bal. in capitu. primo. de seu. guardia. per glo. in cap. primo. de si. in stru. Non potest igitur talis collatio titulum coloratum tribuere, quia titulus coloratus, debet habere vltra id, quod proueniat ab eo, qui dare potest, debet in se quandam præsumptiã iustitiæ imaginem continere. Itaque eius claritas, seu veritas notorie non appareat, quia tali casu, aut erit titulus omnino bonus, aut omnino malus, in quibus regula non habet locum, debet igitur titulus apparenter esse coloratus, quia in dubio præsumitur bonus ad effectum possidendi. Cum igitur hic notorie appareat de fundamento collationis episcopi, quæ est facta, de beneficio viuientis sub prætextu sententiæ priuationis, de qua non apparet, merito talis collatio non tribuit titulum coloratum.

ADDE prædictis similem decisionem, quam hodie. xvi. Ianuarii M. D. XL. in una Vicentina parochialis, coram me fecit Rota, videlicet, quod possidens per triennium pacifice beneficium ex titulo resignationis Hieronymi, si propter modum in supplicatione expressum non seruatum, beneficium a prædicto possessore repetatur, tanquam quod non fuerit in illum titulus translatus, possessor se non poterit ista regula iurare: quia non dicitur habere titulum coloratum, ex quo papa nō iussit illi prouidere, nisi seruato modo, iuxta tradita per Abb. in. c. cum pridem. de pact. & alibi sæpe.

¶ Quæstio Trigesimaquarta.

TRIGESIMOQUARTO Quæro, si an per citationem nulliter factam, possessio pacifica, de qua loquitur regula ista interrumpatur?

SOLVITIO. Ista quæstio plenius discussa fuit in regula de annali. q. xlv. & ideo ibi dicta non repetamus: Nam conclusit ibi Rota, possessionem pacificam non interrumpi. Et idem, quoad istam regulam, domini tenuerunt in una Virdunensi, Canonicatus, & præbendæ, coram R. P. D. Petro Vortio, episcopo Aquesi. de mense Iunio M. D. xxxix. Rationes istarum decisionum ponuntur, in d. q. xlv. ideo ibi videantur.

¶ Quæstio Trigesimaquinta.

TRIGESIMOQUINTO Quæro si ibi electione, & electionis huiusmodi confirmatione, seu præsentatione, & præsentationis institutione, &c. An sola electio, vel sola præsentatio det titulum coloratum ad effectum istius regulæ?

SOLVITIO. Tex. hic videtur innuere, quod non, cum copulatiue loquitur de electione, & confirmatione, & de præsentatione, & institutione, & ad veritatem copulatiue requiritur concursus vtriusque copulati. cap. ex parte. & cap. inter. de rescrip. In contrarium facit glo. in cap. quanto. lxxiii. distinct. quæ vult per solam electionem ius tribui, & per consequens titulum coloratum. Et illam glo. sequitur Abb. in capitulo secundo. & in cap. quod autem. & in capitu. nobis. de iure patro. & in cap. cum inter canonicos. & in capitu. transmissam. & in capitu. nihil. & in cap. sacrosancta. de electione. & alibi sæpe, Et sequuntur Moder.

Moder. in tract. electio. in prima parte. cap. viii. & xii. & Rochus Curtius in tracta. iure patro. in princip. q. iiii. cum sexcentis concord. quæ cumulat Felyn. in. c. cum Bertoldus. in prima colum. de re iudic. & reassumunt Moder. in tractatu beneficii. in prima quæstione. tertiæ partis.

¶ Tamen istis non obstantibus prima opinio est verior, & communis, pro qua est hic rex. clarus, & etiam eam dicit communem Cardina. Alexand. in dicto capitu. quanto. plura allegans, & Felyn. tandem istam opinio. dicit magis veram in dicto. c. cum Bertoldus.

2 & sequitur etiam Glosator hic, Adco. quod est firma conclusio, quod per solam præsentationem, vel electionem, siue confirmationem, vel institutionem non tribuitur ius in re, sed ad rem, & sic quoddam præparatorium ad consequendum beneficium per rationes, & fundamenta, quæ ibi allegantur per eos, quæ breuitatis causa non refero. Et hoc esse verum apparet per plura exempla: Nam videmus, quod interficietes tantum electum in poenam interficientis episcopi scopum non incidunt, ut dicit Bal. in. l. si nondum. C. de fur. sequitur Iaf. in. l. secunda. C.

3 de inoff. c. testamen. & in. l. i. §. qui mandatum. in. l. colum. ff. de offic. eius. & Sic etiam nec imperatio facta per obitum electi tantum non consecrati tanquam de beneficio vacante per mortem non valet, prout probat Felyn. in. c. in nostra. xxxi. correll. col. penul. de rescrip.

4 Hinc euenit, quod electus tantum episcopus indulgentias concedere non potest, ut dicebat Francif. Vercellensis in. c. accedentibus. de excess. prælat. per illum tex. & Archi. in. c. i. de pœnit. & remiss. lib. vi.

¶ Ex quibus omnibus inferitur, quod cum per solam electionem ius in re non tribuatur, nec potest etiam per eam haberi titulus coloratus. Et cū istis concordant ea, quæ R. P. D. Caesar Lambertinus episcopus Insulmæ tradit in nouissimo tract. iur. patro. in. viii. articulo. v. q. principalis. secunda partis. ii. lib. alias fol. cccii. Quæ omnia de plano procedunt in electionibus collegialiter, vel ab aliis factis, qui confirmare eas non possunt, si uero ab illis electio facta fuerit, qui confirmandi potestatem habent, talis electio ius plenum in re, & per consequens titulum coloratum tribuit, quia talis electio loco prouisionis plene habetur, prout late probat Felyn. in capitu. eam re. in. iii. columna. de rescrip. Et ita forte concordari possunt opinioniones contrariæ.

¶ Quæstio Trigesimasexta.

TRIGESIMOSEXTO Quæro, si an titulus coloratus requisitus in ista regula probetur per confessionem actoris?

SOLVITIO. Videatur dicendum, quod sic, quia ista regula non emanauit ad finem ad iudicandi beneficium, sed solū ad excludendum agentem per exceptionem, qui sibi potuit ex sua confessione præiudicare. Et sicut confessio rei in iudicio recuperat ad proficit actori, quoad titulum coloratum inducendum ad finem recuperandi possessionem deperditam, ut sunt clare decisiones Rotæ in no. titu. de rest. spol. xvii. & xix. incip. Item fuit dubitatum. Longe magis debet illa confessio proficere ad possessionem defendendam, & excludendam molestiam, iuxta

2 intentionem istius: Nam cui lex dat actionem fortius illi exceptionem concedit, l. prima. §. quærit. ff. de superfic. Conferunt ad ista multa, quæ scribit Felyn. in. c. olim. de rescrip. Et rationes dominorum in decis. iiii. titu. de re iud. Et ea, quæ scribunt Philip. Perusinus in. c. ad decimas. col. ix. de rest. spolia. lib. vi. Et in. c. primo. col. iiii. de eo, qui mit. in poss. cau. rei ser. eo. lib. Et Præposit. in. c. porro. eolū. iiii. de diuor. & in. c. i. colum. iiii. sexta. q. i. alias

iii. q. i. Et Nicolaus Milis in verbo possessio recuperanda. Gemi. consil. c. lxxvii. incip. super per isto dubio. col. ii. & Guido Papæ. q. lxxxv. Et licet confessio super titulo non probet in

3 stitutionem canonicam, sed cum non dependeat a parte dare titulum in beneficio, ut not. Archi. & Io. and. in nouel. in. c. ii. de confess. lib. vi. cū conor. de quibus per Præpo. in. c. super eo. de eo, qui cog. conf. vxo. sup. Tamen illud procedit, quoad hoc, ut vigore confessionis fieri debeat adiudicatio beneficii, ut dicit Egid. decis. clxxxiii. secus vero, quoad effectum defendendi se in possessione, vel dici potest, quod confessio licet nihil operetur contra alios, quoad alios, bene tamen prodest contra contentum: Nam sibi præiudicat, ut repellatur, & eius lentium imponatur, ut in dicto cap. secundo. & per glo. iuncto tex. in verbo constitit. in. c. post electionem. de concess. præben. Et ita videtur hic concludendum.

TRIGESIMO SEPTIMO Quæro, si nunquid possidens beneficium per triennium ex collatione capituli, de cuius potestate non constat, dicatur habere coloratum titulum?

RESOLVTIO. Hanc difficultatem breuiter resoluta, ex eo, quia Domini mei Auditoris in causa Traiectensi, coram R. P. Do. Petro Vortio de mense Ianuario M. D. xxx. tenentur titulum coloratum non esse, ex eo, quia regula ista loquitur de collatione ordinaria, Ergo de collatione per episcopum, uel alium narium ordinarium facta intelligi debet, qui de iure communi iurisdictionem ordinariam habent, vulg. c. quia diuerstatem. & c. ad decimas. & c. omnes basilicæ. cum similibus. Non autem debet intelligi de collatione, que com petit capitulo, uel alteri iure priuilegii, uel extraordinario, ut in c. cum uenissent. cum ibi not. de insti. ¶ Quia uerba in dubio de iure ordinario, non extraordinario, intelliguntur. l. scio. §. medico. ff. de an. leg. cum concor. ut scribit Decius in c. inter cetera. in. iii. col. de appel. dixi in c. primo. in glo. de constitur. lib. vi. & tradit Socin. in l. qui Romæ. §. Calimachus. col. quinta. de verb. oblig. & isto modo intelligendo uerba regulæ naturaliter, & simpliciter, non autem secundum quid intelligentur, iuxta tex. in l. i. ff. de dona. & in l. si. C. de iis, qui ve. æta. imp. & in l. hoc legatum. & ibi Bar. ff. de leg. iii. & in l. i. §. hoc interdictum. ff. de fonte. quæ omnia cum verificari non possint in collatione capituli, merito conclusum fuit non tribuere titulum coloratum, nisi aliter iustificetur.

TRIGESIMO OCTAVO Quæro, si nunquid noua prouisio impetrata in curia pro absente, qui a capitulo, de cuius potestate non constabat, prouisus fuerat, det titulum coloratum ad effectum istius regulæ?

RESOLVTIO. Reuerend. P. Dominus Petrus Vortius, nunc episcopus Aqueñ. hoc dubium in Rota proposuit, de mense Ianuario M. D. xxx. in causa Traiectensi. Et pro parte negatiua dicebatur, quod illa noua prouisio non daret titulum coloratum, quia non constabat illam de consensu absentis impetratam fuisse, & ideo illius non præsumitur, iuxta ea, quæ dicit Card. consil. xv. col. ii. & Gemi. consil. xxxiii. Imo uerba ipsius nouæ prouisionis contrarium innuere uidebatur, dum in ea de possessione forsam subsequuta, mentio fiebat. Et sic, propter illam dictionem forsam, de possessione sua (quod est factum, proprium) dubitare uidebatur, de qua tamen, ultra quod in actis clare constabat, de illa tanquam de facto proprio, impetrans certus esse debebat, & non dubius. l. quanq. C. ad uellectia. c. ab excommunicatione. de rescriptis. Et per consequens, uidebatur dictam nouam prouisionem, potius ab alia quo amico absente, eo infcio, & ignorante, impetratam fuisse, quam ab ipso.

¶ Istis tamen non obstantibus, omnes domini, excepto Domino Christophoro Panigara, contrarium reuerunt, uidelicet, quod dicta noua prouisio, det titulum coloratum, quia emanauerat a papa, & sic ab eo, qui dare titulum potest, iuxta doctrinam, traditam in capitulo, cum nostris, de concessione præben. Et tenendo istam opinionem, motum pro contraria parte adductum, non obstat, quia licet non constet, nouam prouisionem per absentem impetratam fuisse, & ex quo tamen dicta noua prouisio, cum impensa expedita reperitur, præsumitur impetrata de consensu absentis, iuxta notata in l. cum seruus. ff. de verb. oblig. Et hoc in terminis tenet Oldra, in consilio. cxxvi. col. prima. & Specula. tit. de appellatio. §. nunc breuiter, uersic. quid si appareat. Et sic constat, quod dicta, per Car. & Gemi. in dictis consiliis procedunt in simplici supplicatione, in qua impetranda modica impensa interuenit. Secus tamen si considerabilis impensa facta fuit, nam tali casu etiam si ille, sub cuius nomine erat noua prouisio, absens fuerit, ex quo tamen commodum eius concernit, præsumitur, eam sciuisse, & ratam habuisse, iuxta consil. Roma. ccdi. & dixi in regula de annali. q. xxxii. numero. 6. Et talis ratificatio, multo magis præsumi debet, quando a tempore data dictæ nouæ prouisionis, tantum temporis decurrit, infra quod uerisimiliter ad uenturam absentis peruenisse poterat. Et ita domini multis aliis motiuis, quæ breuiter causa, omitto, die. xxi. Ianuarii M. D. XXX., unanimiter conclusurunt.

TRIGESIMO NONO Quæro, si an possessori trienniali pro colorato titulo sufficiat bulla pensionis expedita pro illo, qui resignauerat eidem possessori beneficium quod possidet?

RESOLVTIO. Istud dubium modo in Rota pendet coram me in causa Gratonopolitana: Nam Ioan. Lazarus de Zarapica resignauerat quandam parochialem in fauorem Ioan. de Bogit possessorem cum certis pactis & conventionibus de quibus in literis, postea dictus Ioan. Lazarus resignans moritur, & Marianus de magistris impetrat parochialem per obitum dicti Ioan. Lazari, & deinde dictum Ioannem possessorem ad iudicium traxit. Possessor excipit de regula ista, dictus Marianus impetrans replicat dictum Ioannem nullum titulum saltem coloratum habere, prout ista regula requirit, triplicat Ioan. Bogit pro colorato titulo bullam pensionis pro Ioanne Lazaro expeditam sibi sufficere, in qua Clemens narrat Leonem eius prædecessorem dicto Ioanni Lazaro pensionem ex causa resignationis factæ in fauorem dicti Ioannis possessoris reseruasse, dictus uero Marianus impetrans dicit hoc non sufficere. Quæritur quid iuris?

¶ Pro parte dicti Mariani impetrantis facit, quia uerba narratiua papæ in his, quæ non dependet a facto proprio maxime in præiudicium tertii non probant, ut no. in cle. literis. de pbar. & tradit late Felv. in c. cū a nobis. de testi. ergo nec p. nis a fortiori dar titulum non hnti. ¶ Ut quia in dicta bulla renunciatio narrat facta cū certis conditionibus quas non constat Io. Bogium impleuisse, ergo antequam constet impletas condiciones fuisse titulus non confertur, nec renunciatio effectum habet, ut tradit Abb. in c. cum uniuersorum. de rerum permut.

¶ Pro parte uero contraria adduci potest, quia Ioannes Bogius est possessor ad cuius possessionem tuendam quodlibet adminiculum sufficit, & adminiculum in casu præsentis summi potest ex prædicta bulla in qua principaliter renunciationem Ioannis Lazari in dictum Ioan. Bogium factam fuisse narratur, & hoc etiam Marianus impetrans in articulis suis facit. Et ideo sola illa confessio in articulis facta titulum coloratum tribuere uidetur, ut in terminis est decisio Rotæ in nouis in titulo de rest. spolia. deci. xvii. incip. item fuit dubitatum, & quæsitum & c. & decisio. xix. eo. titulo, cum pluri. concor. ut dixi superius. q. xxxvi. Et facit decisio. cxxlv. incip. no. q. vbi. in antiqui. & decisio Egidii. clxxxiii. incip. assertioni. ¶ Præterea, quia uerisimile est papam non asseruisse resignationem in fauorem dicti Ioannis factam fuisse, nisi ita esset, & illa assertio posita, quod plene non probet, saltem præsumptionem tituli inducit, ut Egidii. dicit, pro quo facit optime ratio ad dicta per eundem Egidium deci. dlxxviii. incipit spoliatus. & per Bald. nouellum post Alex. in repe. §. nihil commune. columna. xxii. & in .x. & xxxii. fall. ff. de acqui. poss. Et per Imol. in cle. prima. columna. x. de cau. posses. Abb. in c. in literis. col. xii. de rest. spolia. cum similibus.

¶ Et ista opi. magis iustificatur, quia dicta bulla pensionis expedita fuerat in forma rationi congruit, in qua secundum stilum solet data supplicationis admittæ resignationis inseri, super qua supplicatione bulla expedita fuerunt pro Lazaro, nec est uerisimile, quod si renunciatio uere facta non fuisset dictum Ioannem Lazarum expensam expeditionis bullarum fecisse, quia nemo præsumitur iactare suum, vulg. capitulo super hoc de renunciatio.

¶ Præterea, quia in correlatiuis, quod prodest uni prodest alteri correlatiuorum, ut traditur in l. si. ff. de acceptila. ¶ Et hinc dicimus, quod dilatio data debitori, censetur data creditori, ut dicit in l. perende. C. de in re. rest. p. & diligentia appellantis prodest appellato, ut dicit quædam decisi. in no. de dolo. & conu. Ex quo igitur Ioannes Lazari resignans bullas pensionis expeditur ille prodesse debent Ioanni Boggio resignatario, quia in correlatiuis & c. sicut dicimus in correis, quod beneficium concessum uni prodest alteri, ut in. l. i. C. quando plu. vna sen. ¶ Finaliter, aliis cmissis, Rota die. xxiii. Decembris M. D. xxxiii. conclusit dicti Ioannem Bogium possessorem absolendum fore, & illam resignationem pro colorato titulo possessionis sufficere. Nec obstat, quod in dicta resignatione certe condiciones adimpleri debebant per Ioannem Bogium, quas non constabat impleuisse, quia illud procederet quando resignans hoc allegaret, sed ex quo resignans est mortuus, Marianus impetrans hoc allegare non potest, quia ad illum non attinet, ex quo est tertius, & exceptio sua non est data, & in hoc dubio, quia non est ius clarum, quoad ipsum, & sufficit, Ioanni Boggio, quod reperitur in possessione, & ita in dicta causa Gratonopolitana Rota conclusit, & idem in

simili pro colore ad spolum restituendum tenuerunt domini coram R.D.Ioanne Clerici, & coram me in una Aretina parochialis de mense Iunio M.D.xxxvii.

¶ Quæstio Quadragesima.

QUADRAGESIMO Quæro, ¶ nunquid capiens beneficium litigiosum uacans, vigore suæ gratiæ expectatiuæ, dicatur habere titulum coloratum, ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Prima facie uidetur dicendum, qd sic, cum possessor habeat expectatiuam a papa, & sic ab eo, qui beneficia litigiosa conferre potest, & ideo talis dicitur habere coloratum titulum, ut traditur per Abb. & alios communiter, in uulgato. c. cum nostris. de concess. præben. imo attendari potest, acceptantem beneficia ecclesiastica, vigore gratiæ expectatiuæ, non solum coloratum, sed verum titulum habere, ex eo, ¶ quia expectans litigiosa acceptare potest, ut per plura motiua probat Egid. in consil. xxxv. ergo dicitur habere titulum coloratum. Et hoc in casu isto a fortiori procedit, ex eo, quia illud vitium litigiosum purgatum fuit per extinctionem litis, post acceptationem sequentem, argu. l. postq̄ litu. C. de pact. post cuius extinctionem triennalis possessio processit.

¶ Istis tñ nō obf. hodie. xv. Decr. M. D. xxxv. corā R. D. Raynald. Petrutio Rota, in vna Cæsaraugustan. vicaria de Azuarua tenuit cōtrariū. Ratio decisionis fuit, quia de stilo anti quo, & forte et de iure, expectatiua non capit beneficia litigiosa, ut tenet Bonifacius de Vita liniis Rotæ auditor, in cle. i. in. v. col. vt lit. pend. & videtur de hoc tex. in. c. ii. vt lit. pend. lib. vi. Cuius decretum in curia clarum, & notorium est, & ideo tali casu expectatiua nullū colorem tribuit, facit decis. Rotæ. xxviii. de concess. præben. in antiq.

¶ Et ista de plano procedūt, qñ sumus in claris, qd expectatiua talia bñficia nō capit, ut hic. Secus autem in dubio, quia tali casu expectatiua faceret titulum coloratum, vt exempli gratia, quādo expectatiua reuocata de facto caperet beneficium, quod alias sub dicta gratia cōprehendebatur, vigore cuius expectans postea per triennium pacifice possedit: Nam tali casu, expectatiua daret titulum coloratum. Ratio est, ¶ quia ex quo reuocatio expectatiuarum

consistit in facto, iuxta. l. consilio. ff. de cu. su. quod factū potest probabiliter ignorari, & in dubium verti, ut in. c. i. de consti. lib. vi. in hoc dubio expectatiua tribuit colorem & excusationem probabilem, forte, quia ante uacationem expectatiua reualidari ponit, & ideo nō mirum, si in isto dubio Rota uoluit possidentem triennio beneficium, uigore, expectatiuæ reuocatae, coloratum titulum habere, prout Rota tenuit coram D. Paulo Capisucco in alia causa

¶ Secus uero, quando non sumus in dubio, qd beneficia sub expectatiua non comprehendantur, ut in casu nostro, in quo est dispositio iuris clara, de qua in. d. c. ii. cuius ratio generalis est, & ignorari non debet, iuxta. c. ii. de consti. lib. vi. ¶ Et per hoc apparet. d. consil. Egid. xxxv. hoc casu non esse uerum. Possent tamen dicta Egidii habere locum in casu decisionis. xliii. vt lit. pend. in no. ubi ponitur casus notabilis, in quo gratiæ expectatiuæ posæ sunt litigiosa beneficia capere, uerbi gratia, ut qñ impetrari gratiā a Papa in forma iuris, si cōstituerit, Titium fuisse homicidam, beneficium mihi conferatur: Nam si lite pendente Titius moritur, poterit expectans tale beneficium acceptare, rationibus de quibus ibi. de quo tamen videndum est aliquid per D. Gundisaluum in tract. lega. q. xliii. primæ partis. col. xv. vel posset consilium Egidii habere locum in casu decis. d. lxxviii. in antiq. uidelicet, quādo expectans uellet prosequi ius, ex acceptatione suā quæsitum, cōtra colligantem superstitem, quia tali casu, acceptatio beneficii litigiosi, quoad hoc, valida esset, ut ibi dicitur, & ad ista pro, & contra, facit consil. Oldra. cccix. quidam vgo. cir ca fi. cuius ratio optime quadrat ad regulam de subrogandis. & uidehda sunt, quæ dicam infra quæstione proxima, ubi sub quadam distinctione ista. q. declaratur.

¶ Quæstio Quadragesima prima.

QUADRAGESIMOPRIMO Quæro, ¶ quid si ordinarius contulit vni tertio puta Titio nō colligati, beneficium litigiosum, uacans per obitū alterius ex colligantibus possessoris, & iste tertius postea triennio possideat pacifice, utrum dicatur habere titulum coloratum, ad effectum istius regulæ?

¶ Solutio.

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, qd non, propter inhibitionem, & decretum, de quo in. c. ii. vt lit. pend. lib. vi. quod discolorat, & inficit titulum & possessionem, & eundem fere effectum, quem reseruatō hic in regula excepta, inducit, adeo, qd talis collatio omni adminiculo iuris carere uideatur, ut in terminis dicit decisio prima, vt lit. pend. in antiquo. & decisio. iiii. de resti. spoli. in no. in addit.

¶ Accedit, quia possessio dicti Titii prouisi, atretata uidetur, & ut talis reuocari potest, vt ē decisio. x. in tit. vt lit. pen. in no. & decis. v. eod. tit. in antiq. Et adeo prædicta uera sunt, qd acceptatio, & prouisio uigore gratiæ expectatiuæ de tali beneficio factæ, non ualent, ut est de cisi. xii. ut lit. pend. in no. & decis. ii. eo. tit. in antiquo. Sequitur Bonifacius Rotæ Auditor, in clem. auditor. in si. de rescrip. ¶ Hinc est, qd intrusus in beneficio litigioso, si spoliatur, nō debet restituere, obstante decreto. d. c. ii. vt est decis. iiii. tit. de rest. spoli. in antiquo. Bisigne. Ratio prædictorum est, quia huiusmodi possessor, non dicitur titulum coloratum habere.

¶ Tamen istis non obstantibus contraria opinio uerior uidetur, uidelicet, qd prouisus ab ordinario de beneficio inter alios litigioso, defendatur ista regula, quod uidetur sentire. d. Guliel. hic in. vii. & xi. decisio. Ratio decisionis fuit, quia ista regula titulum in duobus tantum casibus hic exceptis discolorat. Ergo in oibus aliis casibus non exceptis manet dispositio regulæ firma. Cū igitur iste casus non sit de exceptis, merito in illo locū habebit regula.

¶ Non obstant, quæ superius in contrarium allegata fuerunt. Primo, quod tertius non colligans, intrans possessionem beneficii litigiosi, dicatur attendari, quia est uerum, quoad hoc, ut possessio ab eo, per superstitem colligantem euinci possit, ipsa tamen possessio litigiosa non dicitur, quoad tertium, ¶ quia vitium litigiosum non afficit, nisi parte colligantem, non aut tertium, qui non est in lite, ut dicit decis. iiii. vt lit. pen. in no. circa si. glo. in. l. creditor. in prin. in uer. posse. in si. ff. manda. Fely. in. c. exceptionem. colum. vii. uerfi. fallit quinto. de except. Decius in. c. sua nobis. col. iiii. uerfi. quarto fallit. de appellat. & alibi sæpe. Et ideo si talis tertius prouisus, per triennium postea possederit, dicitur pacifice possidere, & exceptione istius regulæ uti poterit. Et licet ordinarius beneficium litigiosum conferre prohibeatur, & hoc respectu, talis prouisio discolorata dici possit, obstante decreto, & inhibitione posita in. d. c. ii. illud procedit, quoad effectus iuris communis, iuxta quos talis titulus coloratus dici non poterit, adeo, qd si taliter prouisus spoliaretur, illi non daretur restitutio, ut dicta decis. iiii. Bisigneti. & tradit. d. Guliel. in tit. de resti. spoli. decis. prima. Tamen quantum ad prerogatiuam istius regulæ, talis titulus coloratus erit, cum sit datus ab eo, qui originaliter de illo prouidere poterat, licet accidentaliter prohibeatur. Et tali casu, causa originalis attenditur, & non accidentalis, iuxta. l. qui habet. ff. de tuel. & ita regula

procedet. ¶ Nec obstat etiam, qd acceptatio beneficii litigiosi, nec prouisio executoris, uirtute gratiæ expectatiuæ, ualeat, ut in dictis deci. vt conclusi in proxima præcedenti quæstione. Quia illud procedit, quando post litem inceptam emanauit expectatiua, secus si ante, ut dicit Egid. in. d. c. ii. & in consil. xxxv. ubi notabiliter loquitur, & Oldra. consil. cccix. in si. ne. Vel dici potest, qd magna est differentia inter illum casum, de quo in præcedenti quæstione dicā, & istum. Quia ille casus, propter ambitionem restringendam in materia odio sa, qualis est expectatiua, continet spem improbabilem, ut in. c. i. & ii. de concess. præben. restringitur, ut coloratum titulum non det, obstante decreto. Secus in prouisione ordinaria dicendum est, quæ a iure ut fauorabilis ampliatur, & ideo in ea diuersum ius inducitur, ut, uidelicet, inducat titulum coloratum, argum. cap. si pluribus. de præben. libro sexto. Præsertim quia, ut sæpe dictum est, quoad effectū istius regulæ, omnis titulus dicitur coloratus, qd specialiter hic exceptuatus nō est, dumō sit datus ab eo, qd naturaliter potest conferre.

¶ Et istud fundamentum generale erit, & ad plures quæstiones ualens, quæ in progressu istius regulæ discutientur: Nam per hoc fundamentum potest decidi illud dubium, quod in causa Tuden. parochialis sanctæ Euphemie pposuit R. D. Marcus Antonius Marfcorus in Rota, die. xii. Aprilis M. D. xxxviii. uidelicet, an possessor triennalis, qui ingressus fuerat possessionem, lite pendente, inter alios debeat gaudere privilegio istius regulæ.

¶ Quæstio Quadragesima secunda.

QUADRAGESIMOSECVNDO Quæro, ¶ an ista regula de triennali, si cut requirit titulum saltem coloratum, requirat etiam bonam fidem?

RESOLVTIO. D. Guliel. hic in quadam decisione incidenter tenet, istam regulam requirere bonam fidem. Vt in una Salamantin. coram D. Jacobo Simonetta refert disputando sentisse dominos, Et idem tempore meo, in vna Conchen. præstimoniorū, corā R. D. Ioāne Clerici, de mense Martio M. D. xxxiii. interloquendo sentire videbantur. Postea vero, ne melius discussa, propter confictum rationum; uota dominorum in duas partes contrarias diuisa, paria remanserunt, deinde causa sæpius disputata, ac proposita, pro parte affirmatiua, quidam ex dominis hoc motiuum adducebant, quod possessio ista triennalis quandam similitudinem præscriptiōis habere videbatur, uti in simili casu dixit Abb. in. c. contin. 2 git. col. iii. de dol. & conum. Et tamen clarum est, quod in præscriptiōe, ultra titulum bona fides requiritur, ut patet in. l. i. & .l. super. C. de præscriptiōe. Item, præsertim in foro canonico, ut in. e. ff. de præscrip. & .c. possessor. de re. iur. lib. vi. Ergo eodem modo in ista regula. ¶ Præterea, quia licet forenti bonū ius super beneficio ab alio possessore, pro lapsu 3 triennii silentium imponatur, adeo, quod agere non possit, quod sicut neque ille agere potest, contra quem lata fuit iniusta sententia super beneficio, quod transiit in re iudicatam, ut patet in. c. cū dilecti. de elect. & .c. cū olim. de dol. & conu. cū aliis de quibus per Hostien. in summa. ti. de cōcess. præ. §. ii. & Inno. in capitulo ad aures. & .c. mandatū. de rescri. Nihilominus tamen, si is, pro quo lata est sententia, notitiam iniustitiæ habeat, & sciat in beneficio ius non habuisse, nec de iure ad eum pertinere, certe talis nunquam illud beneficium, salua conscientia, retinere poterit, nec cursu temporis iuuabitur. Ita est hic dicendum, quod licet possessor triennalis, priuilegio istius regulæ, & habens etiam sententiam pro se iniustam, virtute rei iudicatæ in foro fori, siue contentioso defendatur, in foro tamen conscientie præfati tui non erunt, ex quo sciunt, nullum in beneficio ius habuisse. Et ideo contra tales se clypeo istius regulæ, uel rei iudicatæ defendentes, habentes ius bonum per uiam denunciationis euangelicæ agere possunt, dicentes illos in peccato esse, detinendo beneficium sine titulo, ut dicit 4 expresse Abb. & Imol. in. c. i. colum. ff. de concess. præbend. ¶ Sicut uidentur, quod triennium istius regulæ, non impedit, nec ligat superiorem, quominus non possit repellere triennale, si eum ius, seu titulum canonicum in beneficio non habere repererit, tradit Fely. post alios in. c. illud. de præsump. & melius in capitulo sicut. in. xvi. colum. de re iud. & latius in cap. licet. de simo. quia triennalis possessio non dat ius, ut dicit Abb. in. c. contingit. de dol. & conum. Confirmatur ista opinio, quia certum est, quod interruptio facta per citationem, ideo impedit cursum triennalis possessionis, aut alterius præscriptiōis, quia præsumitur possessor citatus iam habere malam fidem, & titubare de iure suo. l. nemo. C. de acqui. posse. quo fit, quod talis non præscribat per mille annos, ut dicit expresse Abb. in. c. illud. colum. penul. 5 verū, & scias. de præscrip. Et tamen si vera esset opinio, quod hic non requireretur bona fides, talis interruptio non noceret possessori, quæ tamen propter malam fidem nocet, ut superius dictum est.

¶ Istis tamen non obstantibus Rota in. d. causa Conchen. præstimoniorum, de dicto anno M. D. xxxiii. re prius diutius disputata, & sæpius proposita, tenuit contrarium, videlicet, regulam istam bonam fidem in possidente non requirere. Et idem Rota tenuit, in una Valentina parochialis, coram R. D. Io. Mohedano, de hoc anno M. D. xxxviii. Et eandem opinionem antiquos dominos Rotæ tenuisse refert Anto. Capharellis, aduocatus illorum temporum excellens, in quibusdam suis consiliis, redditus in causa Monasteriensis decanatus. 5 Ratio decisionis fuit, quod quia ex quo per istam regulam, ultra ius commune, in beneficiis bus noua dispositio inducitur, debet aliquid de nouo, ultra ius commune, operari, nihil. n. operaretur, uel de nouo induceret, si in ea titulus, & bona fides, sicut in temporalibus, requireretur, ut in. l. i. de usucap. Præsertim quia per hanc triennale possessionem, in hac materia beneficii, quæ magis fragilis est, non ita de graui, perpetuo, & irreparabili præiudicio agitur, sicut in præscriptiōe, siue usucapione bonorum temporalium, & profanorum. Ratio est, quia per triennale possessionem istius regulæ, exceptio tantum acquiritur, & 6 non ius, ut dicit Fely. in. d. c. sicut. in. xvi. columna. ¶ sed in usucapionibus temporalibus verum ius, & dominium acquiritur, ut dicit glo. & ibi communiter doctores in. l. traditiōibus. C. de pact. ideo nimirum, si maior in temporalibus usucapionibus solemnitas requiritur, videlicet, titulus, & bona fides. Sed in casu nostro, non agitur de querendo dominio, sed exceptione temporali, ad vitam possidentis duratura, propterea papa ad constituendā differenciam inter istas temporum præscriptiōes, ac ut aliquid specialius, in ista materia beneficii

beneficiali induceret, stauit hic tantum titulum coloratū sufficere, etiā si vigore illius possidens in mala fide fuerit constitutus, sciens beneficium vere ad alium pertinere, uel inter alios litigiosum fuisse. Et ista procedunt, siue simus in dubio, siue in claro, quod triennalis possessor mala fide habeat. Quia si in dubio, res est plana, quia ex titulo suo colorato in dubio bona fides præscribitur adesse, & hoc sufficit ad tuendam possessionem; iuxta tradita per 7 Moder. in. c. de quarta. de præscrip. ¶ Nam ille titulus coloratus præstat possessori quoddam velamen, sub cuius umbra bona fides nutritur, ut dicit Abb. in. c. si diligenti. & ibi Fely. colum. penul. verū, considera bene, de præscriptiōe. Si uero simus in claro, quod possessor triennalis in mala fide fuerit, idem dicendum est, per supradicta: Nam ex quo regula ista simpliciter loquitur, intelligi debet tam de possessore bonæ fidei, quam malæ fidei, iuxta. l. primam. ff. de usu leg. & aleat. Præsertim quia ista regula tantum requirit aliquem, cum titulo colorato, per triennium pacifice possidere, nec aliud plus exigit, & ab hoc requisito, duos tantum casus malæ fidei excipit, videlicet, intrusum in beneficio uacante apud sedem, & simoniacum. Ergo in ceteris dispositio regulæ generaliter procedet, quod exceptio firmat regulā 8 in non exceptuatis, iuxta uulg. c. cum dilect. de confirmatione vrl. ¶ Et iste intellectus adminiculo iuris non caret, quia uidentur, quod error iuris causat malā fidē, & tñ si adest titulus coloratus illa mala fides non nocet, quoad fructuum acquisitionē, iuxta doct. Bar. in. l. sed et si. §. scire. ff. de per. hære. & Abb. in. c. si diligenti. col. vi. de foro cōp. Ergo a fortiori, fructuum perceptio magis licita erit, quā cum ea concurrat auctoritas istius regulæ, quam usus fuit papa ex uisceribus. c. i. de præscriptiōe. et iuste, ubi est tex. quod per possessionē 9 triennale, etiam cum mala fide, iura ecclesiæ præferuntur. Si igitur hoc papa ibi statuit in rebus ecclesiæ, in quibus per præscriptiōem ecclesiæ, infertur magnum præiudicium, quia agitur de abdicando ab ecclesia dominio perpetuo, quod transit ad hæredes. A fortiori 10 tri, potest papa hoc in beneficiis, in quibus non agitur de tanto præiudicio, nec de dominio perpetuo acquirendo statuere. ¶ Quia uidentur, papam concedere posse fructus beneficiorum, etiam sine titulo beneficii, ut patet in capitulo si propter. de præscrip. libro. vi. quod tantum cum idem hic facere posset, noluit tamen hoc, nisi cum titulo, saltem colorato, triennialibus possessoribus concedere, exceptionem illis tantum tribuere, & ut possessor triennalis per illam in sua possessione defendatur. Rationabile uidetur, quia agens contra possessorem triennale, nihil aliud habet, quam titulum, & possessor triennalis etiam titulum habet, & est reus, & possessor. Quo casu, uidetur præferendus solo titularo, præsertim ne 11 gligenti, contra quem omnia iura clamant, ut in. l. si pupillus. ff. de iis, que in frau. cred. cū concor. ut latissime dixi superius in tract. neglig. & pater in. c. si a sede. de præben. lib. vi. & in. c. duobus. de rescrip. & in cap. in pari. de re. iur. & in. c. tibi qui. de rescrip. eod. libro. 12 ¶ Nam turpius eiicitur, quam non admittitur hospes, ut in. c. quemadmodum. de iure iur. Et ista fuit una ratio, ex pluribus scriptis superius in. x. q. quare execrabilis defenditur ista regula, & tamen si spoliatus agit, ut restitatur, non auditur. Primo enim casu est reus, & possessor, qui agit de damno cuiando, & se in possessione trienniali defendendo. Secundo casu, execrabilis erat actor, qui agebat de acquirendo, & secundum iura, facilius quis accessit ab ingressu uitioso, quam quod iam possessor deiciatur, ut dictū ē. ¶ Nec obstat hoc forte procedere in foro contentioso, ut superius dicebatur, secus in foro conscientie, quia respondetur, quod tex. in. d. c. i. de præscrip. procedit etiam in foro conscientie, ut ibi dicunt doctores. & tamen ibi disponitur, præscriptiōem cum mala fide valere, alias ille tex. imponeret nobis laqueum, contra id, quod dicitur in. c. de uiduis. xxvii. q. i. & sic conditio possidentium beneficia deterior esset, quam mercatorum scenerantium, quod præsumendum non est: Nam 13 clara est doctri. docto. post Bal. ibi. in. c. quæ in ecclesiarum. de consti. ¶ quod si lex est iusta in foro fori, utique iusta erit in foro poli, quod latissime per exempla iuridica probaui, in. c. ii. de const. lib. vi. Hinc uidentur, quod dispositio. c. cum dilecti. de emp. & vendi. quæ loquitur de contrahentibus decipiendis, procedit secundum diuum Thomam, in foro poli. 14 ¶ pa igitur a fortiori, in beneficiis ecclesiasticis hoc facere poterit. ¶ Imo tanta est in beneficiis libus papalis potestas, quod non solum exceptionem ex titulo colorato, cum possessione triennali: Sed etiam verum ius, & dominium possit conferre, & etiam statuere, quod beneficia transire ad successores, sicut res profanæ, quia ista omnia sunt de iure positiua, supra quod est papalis potestas. c. proposuit. de concess. præben. c. per venerabilem. qui fil. sunt legit. Vnde merito in. c. ii. de præben. lib. vi. dicitur, papam in beneficiis plenius

mam habere potestatem: Nam potest secundum Hostien. & alios in.c. cum venissent. de iudic. quadrata rotunda quadratis, & quadrata rotundis, ut latius dixi in capitulo .i. de con sti. lib. vi. Et ideo per prædicta concludendum est constitutionem istam sanctissimam esse, quæ libris finem imponit, ac negligentem punit, & ita fit, quod possessores beneficiorum erunt certi, propter quorum incertitudinem diuinus cultus, & ecclesiarum cura negligi poterit, ac sub incerto pastore manere. Sicq; sub hoc timore, homines diligentiores ad petendum iura sua debitis temporibus reddentur. Nec, ut dixi, in hoc magnum, & irrecuperabile præiudicium negligentibus infertur, cum eius ius per istam regulam non annullatur, sed suspenditur durante uita possessoris triennalis, quo mortuo, de iure suo actor experiri poterit, cum regula ista personalis sit, tantum possessoribus triennialibus fauens, non alteri successori. Nec mirum, si actor per tam modicum temporis spacium, excluditur a iure suo, cum minore tempore, & fortassis breuiori negligentia, beneficiati priuari beneficiis suis soleant, ut patet toto titulo de cle. non resi. & tradit notabiliter Abb. in.c. capitulum. colum. fi. de rescrip. Nec obstat, quod dictum est de sententia, quæ transiit in rem iudicatam, quæ quando quis scit esse iniustam non defendit victorem in foro conscientia. Quia ad illud respondet notabiliter Abb. in consil. lx. incip. in causa, & questione. in. ii. col. lib. ii. ubi ponit vnam regulam, quod quando peccatum est remissibile per partes, talis sententia, licet iniusta, victorem in vtroq; foro defendit, ut ipsi latius exempla ponit, quæ uideantur. Et ad hoc facit dictum Bar. in. l. fiscus. ff. de iur. fisci. qui dicit, quod licet litis pendencia constituat possessorem in mala fide, est verum, quando est pronunciatum contra eum, alias secus. Cum igitur in casu nostro impetrans negligens fuit, sicut potuit beneficio suo renunciare, ita tacite promittere, quod alter in eo ius excipiendi acquirit, ex qua patientia videtur quedam tacita renunciatio induci, ut in capitulo ex ore. de his, quæ si. a ma. par. cap. & in clem. gratia, de rescrip. Et ita, cum ista opinione, Rota in prædicta causa concludit.

¶ Quæstio Quadragesimatercia.

QUADRAGESIMOTERTIO Quæro, si quis tenetur probare titulum esse coloratum, ad effectum istius regulæ, si negatur esse coloratum per agentem, contra triennalem? **SOLVTIO.** Vt breuiter concludam, ipse actor probare tenetur, quia possessor triennalis, ad petitionem partis, titulum suæ possessionis ostendere, nec probare tenetur, ut notat Compofsell. in.c. capitulum. in glo. magna. de rescrip. & Archi. in.c. contra morem. c. distincta. circa fi. Et ideo actor non audietur, nisi prius aliquid probet, per quod appareat reum triennalem possessorem, non habuisse titulum coloratum, ut in. l. cogi. C. de per. hie. re. Sed ad iudicis requisitionem bene tenetur reus possessor titulum ostendere, & probare, ut dicit expresse Abb. in cap. cum nostris, in fi. de concess. præben. per plura iura, quæ Archi. allegat in. d. c. contra morem. Et in terminis istius regulæ hoc expresse tenet ille excellentissimus Glosator concilii Basiliensis, de quo in pragmatice Franciæ: ut. de pacifi. poss. in verbo coloratum. columna. vi. versic. circa secundum. fol. cxxii. in. ii. col. quia quoad superiorem inquirentem de titulo, nihil impedit triennalis possessio, ut Fely. tradit in cap. licet heli. de simonia. & in.c. illud. de presump. & in.c. sicut. in. xvi. col. de re iud. Et quia ista est communis opinio, quæ in iudicando teneri debet, amplius non insisto.

¶ Quæstio Quadragesimaquarta.

QUADRAGESIMOQVARTO Quæro, si an impetrans beneficium uiuentis, & postea possidens vigore illius impetrationis per triennium, possit mortuo illo per cuius obitum impetrauit, uti priuilegio regulæ contra alios impetrantes? **SOLVTIO.** Videtur concludendum, quod non, quia ultra hoc, quod possessor est inhabilis, ut patet supra in regula. xx. & ibi dixi non tamen dicitur possessio a iure approbata, ut dicunt doctores in. c. i. & ii. & c. literas. de concess. præben. Nec ille titulus possit dicitur coloratus, ut dicit decisio clara. xxi. in titulo de rest. spoli. in no. incip. si agenti. quam sequitur Miles in uerbo possessorio recuperade agens. Et ita obtinuit Angel. de Cessis. in una Aquæ. capellanæ. corâ D. Mercurio, & licet iste triennalis uideatur habere titulum, fuit tamen ab eo datus

2 datus qui non potuit dare: Nam etiam papa non potest conferre beneficium uiuentis, quia tali modo illum inauditum, & sine causa priuaret, quod fieri non potest, ut traditur in capitulo quæ in ecclesiarum. de consti. & in capitulo primo. de cau. poss. **B**reuiter putarem ita distinguendum, quod aut ante obitum illius cuius beneficium impetrauit, possessor fuit in possessione per triennium, & talis possessio non suffragatur per supra dicta, quia est de beneficio non vacante, ac etiam, quia duo in solidum eo tempore eandem rem possidere non possunt. Aut vero post eius obitum iste, qui impetrauit beneficium uiuentis possedit triennio, & tali casu videtur posse adiuuari regula. Non obstat, quod non haberet titulum coloratum, quia responderet esse verum quoad alios effectus iuris communis, scilicet eius uero est quoad effectum istius regulæ, & quæ omnem titulum reputat coloratum, nisi in duobus casibus exceptis in ea, dummodo ille titulus fuerit ab eo datus, qui alias originali ter conferre poterat. Et in dubio titulus præsumetur coloratus, nisi probetur contrarium, & ut dixi in prima præcedenti. q. sufficit enim, quod onus probandi contrarium incumbat actori triennali possessori ad presumptionem coloris, quod tolleratus fuerit per superiores suos, qui singulis annis uisitare beneficiatos, & videre titulos possessorum solent, ut dicit Fely. in. c. licet heli. per illum tex. de sumo. & in.c. ordinarii. de off. ord. lib. vi.

¶ Quæstio Quadragesimaquinta.

QUADRAGESIMOQVINTO Quæro ponamus, si quis vnus possedit beneficium triennio, & titulo non colorato in tertio anno superuenit titulus coloratus, an possit post triennium inquietari, ut iuretur regula? **SOLVTIO.** Pro parte affirmatiua, uidelicet, quod talis possessor, exceptioe istius regulæ defendatur, adducitur primo, quia pendente tempore possessionis suæ ex inualido titulo cepte, non prohibetur quis validum ius acquirere, nec dicitur propterea immutari possessio, nec requiritur alia apprehensio possessionis de nouo, ut est tex. in. l. certe. §. is qui. ff. de preca. & tenet Bal. in. l. si aquam. in. ix. col. versiculo super secundo puncto. & versiculo, sed pone. C. de ser. & aqua. Præterea quia ex quo ille possessor propter titulum non coloratum non fuit inquietatus, sed tolleratus per superiorem si postea compleat triennium cum colorato titulo, & sine aliqua molestia videtur posse adiuuari regula. arg. tex. no. in. c. penult. de sup. neg. præla. Et pro parte ista facit tex. in. c. ex parte. de concess. præben. & in. c. postulat. de cle. ex. mi. & quod no. Spe. titulo de primo, & secundo decreto. §. videndum. versiculo sed quæ est ratio, & Archidia. in. c. ordinationes. i. q. i. Et quæ dicunt Bar. & Bal. in. l. cogi. C. de per. hære. Accedat illud, quod scribit Oldra. in consil. ccc. xix. quidam & c. ubi dicit; 2 si quis licet quis incipiat perperam litigare, tamen potest ex iure de nouo sibi obueniens, lite pendente, vincere, neq; propterea dici calumniosus. **I**n contrarium facit, quia tex. hic requirit ab initio possessionis titulum coloratum iuncto cum possessione trienniali, ut patet ibi, ex illis uerbis ex apostolica, vel ordinaria collatione, illorum, ad quos collatio, vel prouisio pertinet, & ibi per triennium possederit &c. Requisit ergo regula titulum, & quod cum eo per triennium possideat: Nam pondero primo illa uerba ex apostolica &c. quæ ratione dictionis ex. denotant actum immediatum, per quem quis possidere debet, ut no. Bar. & Ias. in. l. non dubium. C. de leg. & in. l. i. §. ex incedit. ff. de incend. nui. nau. Rursus pondero illa alia uerba per triennium: Nam dicitio per. denotat 4 rem perfectam. l. urbana. §. pernoctare. ff. de verb. signi. Et illud dicitur perfectum, quod ex omnibus partibus suis integralibus, id est, ex principio, medio, & fine constat. l. i. ff. de origi. iur. cum concor. ut ibi in glo. requirit ergo regula, quod totum completum triennium cum titulo possideat sicut in usucapionibus uidemus, quod triennium continuum requiritur, ut in. l. nunq. §. in usucapionibus. ff. de usucap. & in. l. i. C. de usucap. transfor. Cum igitur in casu nostro possessor non compleuit triennium cum colorato titulo per consequens non debet gaudere priuilegio regulæ. Et pro ista parte facit. d. l. certe. quæ considerat initium quoad hoc, ut quis dicat precario possidere, ut patet ibi in uerbo precario cepit possidere, & id est de iure canonico, ut no. in summa. xvi. q. iii. & iii. ubi in prescriptione non solum initium, sed et uniformis possessio attenditur. Postremo pro ista parte facit, quia quæ quis a principio possidet sine titulo, vel cum inualido, si postea superueniat titulus ualidus censeatur 5 quis eam possessionis sibi mutare. l. non solum §. quod vulgo. ff. de usuc. & vide, quæ dicuntur in seq. q. OO

¶ Quæstio Quadagesimasexta.

QVADRAGESIMO SEXTO Quæro, ¶ dictum fuit, q̄ regula ista requirit continuum triennium, & non interpollatum, quid si possessor triennalis possedit per triennium continuum, sed uirtute ductum titulum: Nam per duos annos possedit vigore vnus tituli, tertio vero anno voluit possidere uirtute alterius tituli fortassis melioris, nunquid inuenitur regula?

SOLVTIO. Tota uis est videre nunquid iste possessor per hęc causam possidendi mutare sibi videatur. Et Rota in vna Placen. præpositura corā R. D. Io. Clerici inter Io. mariam, & D. episcopum Cesenaten. tenuit, q̄ sic: Nam ibi episcopus a principio possessionem tenebat titulo non colorato, postea impetrauit nouam prouisionem, vigore cuius possidebat, & postea expoliatus fuit. Rota tenuit illum esse restituendum, ¶ quia per superuenientem titulum nouę prouisionis causam possessionis mutare visus fuerat. l. nō se lū. §. q̄ vulgo. ff. de vlti. cap. ¶ Et hoc sine dubio verum videtur quando animus mutandi adest, alias secus, vt dicit Socin. in cons. cxxi. col. iii. in. i. volu. Et sequitur Decius in quoddā consilio cuius numerum amisi, & ratio ponitur per Bar. Angel. Imo. & Alex. in l. iiii. in princ. ff. de acquir. poss. vt ibi per eos. Et secundum hoc casus istius, q̄ videtur de iuris: Nam ex quo secundus titulus obuenit possessori, tertio anno noua fuit possessio, que nō sufficiebat ad istā regulā, quia ista possessio est diuersa a prima, que non erat et sufficiens cum esset duorum annorum. Ita, q̄ tali casu dictus possessor regula ista inuari non poterit, cum non fuerit triennalis uigore vnus tituli.

¶ Sed aduertendum est, q̄ si in præfenti, q̄ præsupponimus primam possessionem teneri vigore boni tituli nunquid superuenientia noui tituli immutat priorem possessionem, quia statim prima possessione, secunda acquiri non potest, & ideo requiritur ad hoc, ut ex secundo titulo noua possessio quaratur, q̄ prima possessio effectualiter dimittatur, & tunc secunda quæri potest ex superueniente iusta causa, siue titulo, quod est verum, nisi prima possessio esset mera detentatio: Nam tali casu sine dimissione illius detentationis ex superuenientia titulo noua possessio quareretur, vt notabiliter declarat Angelus are. in. §. nouissime, col. si. in. de vlti. ca. Et secundum hoc procedit decisio Dominorum in. d. causa Placen. præpositura. Et licet Soci. in. l. iiii. §. ex pluribus vers. tertia conclusio. ff. de acquir. poss. voluerit non esse necessariam dimissionem primæ possessionis, quoad effectum acquirendi nouam. Tamen contra cum est communis opi. pro qua est tex. in. l. qui bona. §. si vbi. Paul. Rapha. cu. & Alex. hoc declarant. ff. de acquir. poss. quos sequitur D. Galiel. Casiodorus in titulo de resti. spol. decif. iiii. circa si. Et secundum istam opinionem, casus præfentis, q̄ recipitur contrariam resolutionem primæ, videlicet et q̄ possidens per triennium continuum pacifice vigore duorum titulorum possit exceptione istius regulæ inuari, ex quo per superuenientiam secundi tituli primam possessionem non amisit, nisi effectualiter illam dimitteret, & aliter traderet, faciunt ad prædicta, qua dixi in præceden. quæstione.

¶ Quæstio Quadagesimaseptima.

QVADRAGESIMOS EPTIMO Quæro, ¶ quia hic fit mentio de intrusione, vt patet ibi dummodo in beneficiis huiusmodi se non intruserint &c. Quis dicatur intrusus quoad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Intrusus de iure communi potest dici quis octo modis, quos narrat Felix. in. c. veniens. in secundo notabili. de accusacionib. & reasumunt Moder. in tract. beneficii. in. xi. q. tertie part. sed mihi magis placet diuisio, quam ponit Gemi. in. c. propter. xix. dist. quem sequuntur: lacius Moder. in tract. electio. q. xvii. Dicunt enim, q̄ intrusus in iure capitur quinque modis: ¶ Nam ille dicitur intrusus, qui non de licentia superioris, sed propria, vel parentum auctoritate, & absq̄ vlla confirmatione occupat beneficium, ut sunt illi, qui nullum habent titulum, secundum Inno. in. c. nihil. in glo. magna circa mediū. de electio. facit tex. in. c. alienationes. xii. q. ii. & est glo. in verbo metuebat. in si. in. c. bona. el primo. de electio. cum similibus. ¶ Secundo dicitur intrusus ille contra quem est lata sententia de positionis, a qua nō fuit appellatum, & manet in possessione. Ita tenet Inno. in. c. qualiter. el secundo. de accusa. in glo. magna. ¶ Tertio dicitur intrusus ille, qui ante confirmationem

sua

sua electionis, vel sit. pend. administrat. vt in. c. secundo. de rest. in integ. & in. c. cum iam dudum. de præb. ¶ Quarto dicitur intrusus, qui habet titulum, & possessionem a non habente potestatem conferendi, quia pertinet ad alium collatio, vel publice suspensusus, ut est tex. in. c. si. de excel. præla. & in. c. quia diueritate. de concess. præ. ¶ Quinto dicitur et intrusus is a quo alter fuit expoliatus, ut dicit tex. notabilis secundū vnū intellectū in. d. c. si. ¶ Et ista omnia de plano procedunt de iure communi, sed quoad effectum istius regulæ est videndum nunquid omnes prædicti, vel aliqui eorum possint dici intrusi. Decius in cons. cxi. col. si. en. et q̄ regula ista, que repellit intrusos intelligitur de prædictis, & hoc idem tenet Bart. Castaneus in consil. xx. colum. vii. numero. 36. Tamen hoc non est verum, quia ipsi forte, quia non uersati sunt in curia non intellexerūt stilum eius, nec obseruaciones Rotæ. Dicit ergo sic, q̄ intrusi ad effectum istius regulæ dicuntur tribus modis. ¶ Primo modo dicitur intrusus omnis ille, qui non habet titulum verum, vel præsumptum. ¶ Secundo dicitur intrusus etiam ille, qui habet titulum, sed non ab eo, qui habet potestatem conferendi, qui nullo modo dicitur habere titulum coloratum, secundum docto. superius allegatos. ¶ Tertio modo dicitur intrusus ille, qui in altero ex duobus casibus hic exceptis prouideri obtinuit de beneficio etiam si habuerit titulum ab eo, qui originaliter conferre potuit. ¶ Primus casus hic exceptus est quando quis per simoniam beneficium consecutus fuit, etiā a papa. ¶ Secundus casus est quando est aliquis prouisus de beneficio reseruato reseruacione in corpore iuris clausa non facta mentione istius regulæ. Et licet aliqui voluerunt, q̄ ille, qui habuit beneficium per simoniam ab eo, qui habuit potestatem conferendi non dicatur intrusus, licet non habeat coloratum titulum requisitum ad istam regulam, respondentes ad verba istius regulæ, de intrusione loquentis, videlicet, q̄ referantur ad secundum casum de beneficio reseruato, ita q̄ simoniacus, & intrusus ponantur ut diuersa. Tamen Fely. in. c. in nostra. secundum corr. in fine. de rescrip. confuta illam differentiam, ut ibi latius per eum. Quantum ad istam regulam sicut est intrusus habens titulum etiam a papa de beneficio reseruato, ita & habens titulum per simoniam, & exceptis istis, omnes alii enumerati superius per præfatos doctores, licet dicantur intrusi de iure communi, & inhabiles, quoad plures effectus iuris communis, quos distinguunt Moder. in tract. electio. q. si. & non dicantur habere etiam titulum coloratum, ut dixi in alia. q. Nihilominus ad effectum istius regulæ non dicuntur intrusi, nec inhabiles, neq̄ discoloratum titulum habere. Et hoc secundum intellectum commune Rotæ, neq̄ videtur sentire præfati Moder. in. d. tract. elect. q. xvii. in fin. dum volunt, q̄ vbi constitutio est pœnalis non includuntur in ea omnes species intrusionis, de quibus superius mentionem fecerat, ex mente Gemi. in. d. c. propter. sed solum includuntur veri, & proprie intrusi, ut sunt illi de quibus superius diximus.

¶ Quæstio Quadagesimaoctaua.

QVADRAGESIMO OCTAVO Quæro, ¶ nunquid dicatur intrusus ille, qui ingrediatur possessionem cum titulo præter auctoritatem superioris?

SOLVTIO. Glosator hic in. vii. col. & Glosator pragmaticę dixerunt eū esse intrusum. Tamen aduertendum est dictum istorum non esse verū ad effectum istius regulæ, sed dictum eorum procedit quoad casus iuris cōis, quia quoad dispositionē istius regulæ illi tñ intrusi dicuntur, qui in casibus hic exceptis notantur, in quibus et si cum auctoritate superioris possessionem ingrederentur, intrusi dicuntur quoad effectū istius regulæ, sed extra illos casus habens coloratum titulum si vigore illius accepit possessionē propria auctoritate sine licentia superioris, & eam per triennium pacifice continuauit, tutus erit exceptione istius regulæ, neq̄ ille ingressus possessionis impedimentum illi præstabit, quomni exceptione istius regulæ vt possit, licet quoad effectus iuris cōis hmoi intrusio consideretur, & attenditur, ut latius prosequitur idem Glosator in. d. pragmatica. & Moder. in. c. cum qui. de præben. lib. vi. Et dixi in regula de annali. q. xliiii.

¶ Quæstio Quadagesimanona.

QVADRAGESIMONONO Quæro, ¶ an ista regula defendat possessorem in beneficio contra habentem regressum in specie ad illud?

SOLVTIO. Domini sæpe tenuerūt, q̄ sic, mori illo fundamento sepius replacato in aliis quæstionibus, videlicet, regulam omnem possessorem coloratū defendere, nisi in casibus hic expressis, vt, simoniæ, & beneficii reseruati reseruacione in corpore iuris clausa,

in omnibus aliis regula manet firma in casibus non exceptuatis. vulg. l. nam q. liquide. ff. de penu leg. c. quoniam. vbi Abb. de coniu. lepro. cum similibus. Ista est ratio per quam pene infiniti casus super ista regula decisi fuerunt in Rota, ut in precedētibus quæstionibus visum fuit. ¶ Sed aduerte diligenter, quia in primis ista ratio non videtur solida, quia licet hic non excipiantur, nisi duo casus, tamen casus excepti recipiunt extensionem ad alios casus similes ex identitate rationis, ut est tex. in .c. cum dilecta. & ibi Abb. in .v. notabili. de confit. vii. vel inutil. Et hoc procedit etiam si casus exceptus cum dictione taxatiua excipitur, quia propter hoc non excluduntur casus similes vbi est maior, vel eadem ratio, ut declarat laf. in .l. prima. in col. penul. ff. de off. i. eius. per tex. in .l. ob æsalienum. C. de pradi. mino. quem tex. habui in punctis doctoratus mei. Sed in regressu est par, vel maior ratio quare etiam excipi debeat a regula, ergo in eo regula non habebit locum, sicut non habet in duobus casibus exceptuatis in ea. ¶ Quod autem in regressu sit par, vel etiam maior ratio, quam in casibus exceptuatis hic patet, quia ratio quare beneficium reseruatum in corpore iuris hic excipitur, est propter decretum irritans, t q. afficit titulum, & possessionem, & per consequens tollit colorem, ut dicunt domini in decisione. xvi. in no. alias est decisio. iiii. in titulo de rest. spolia. quam sequitur simpliciter Philip. fran. in .c. bonæ. in .v. colum. versic. vii. & vltimo. de appel. & Fely. in .c. si cõsiterit. in fi. de accusa. & late Abb. in dispu. Titius clericus. col. ix. Et laus hoc probat deci. iiii. de rest. spolia. in antiq. cū qua cõcordat deci. xvii. eo. ti. in anti. cū concor. traditis p. Corsettū in tract. q. spoliatus añ oĩa debeat resti. in xli. fallētia. & ita feruat palatiū, ut dicit. d. deci. iiii. Nā decretū irritans nō solum discolorat, & annullat titulum, & possessionem, sed etiam ipsam detentationem infectam, & vitiosam reddit, adeo, ut omni aduinculo iuris careat, ut dicit notabilis decisio prima. in titulo de resti. spolia. in antiquioribus. Præsertim col. fi. & sequitur Bald. nouelū in repeti. §. nihil commune. vltima chart. ff. de acqui. poss. Nam decretum irritans est tam maligne nature, q. quicquid inuenit, destruit, & in oppositum ducit, ut. c. si postquam de electio. lib. vi. & in cap. quodam. de præben. & .c. primo. de concess. præben. eo. lib. Si igitur decretum generale tantum operatur in beneficio reseruatō, ut in eo color possidentis quoad priuilegia istius regulæ, & remedia possessoria, quæ alias sunt inducta in fauorem spoliatorum impediantur, quanto magis debet operari decretum speciale regressus certo corpori beneficii appositum: t Nā clarum est, q. magis videntur afficere ea, quæ specialiter disponuntur, q. ea, quæ generali decreto sunt dicta, ut in notabili casu tradit Lap. alleg. lxxiii. in .xii. col. verū. sed verum est dicere & c. secundum primam impressionem, facit, quæ dicit Abb. in .c. i. in .vi. col. parue impressionis. de rescrip. Et de hoc est tex. in .c. quamquam. xliii. dist. & in .c. si aduersus. de hare. ¶ Accedit, t quia licet ista regula sit possessoribus fauorabilis, t negari non potest, q. in eo, q. contra desides præscriptionem inducit, dicitur odiosa, ut tradit Bar. in .l. si. in prin. ff. de eo per quem fac. erit. sequitur Pet. de ancha. in consil. v. col. pen. sed præscriptio istius regulæ inducta est contra negligentes, ergo erit odiosa, & per consequens debet restringi in quantum possimus, iuxta .c. odia. de reg. iur. lib. vi. cum vulga. ¶ Tamen tenendo primam opi. ad istud motiuum potest responderi, q. in simonia, ac in reseruatione, de quibus excipit iste tex. est longe diuersa ratio, q. in decreto regressus, ex eo, quia in simonia propter detestationem criminis, quod tam magnum est, q. cætera peccata, respectu eius, quasi pro nihilo reputentur, ut in .c. rāta est labes. de simo. regulæ iuris transgrediuntur, & in istis beneficialibus in quibus magna puritas requiritur cōtra simoniacos omnia iura clamāt, & talibus auxilia sua denegāt, & eodem modo in alio casu hic excepto, videlicet, in reseruatione in corpore iuris clausa, cuius decretum est notorium a iure cōmuni inductum, quod ignorari non debet, nec præsumitur. .c. i. de confit. lib. vi. & .l. leges sacratissime. C. de legi. Et illa notorietas facit, q. possessio titulus, & omnia discolorentur, & et. quia in dicta reseruatione in corpore iuris clausa, sunt plura alia specialia ultra communes regulas, quæ in regressibus non militant, ut dixi superius in .xvi. q. Merito isti casus excepti habent specialem rationem. Cum igitur in regressu illa non concurrant, ideo casus excepti in isto tex. procedūt in casu nostro. Nec possunt extendi ad regressum in quo nō militat eadem ratio, quia cum sit facti, & in facto consistat, ignorari potest, & in dubio in factis alienis præsumitur ignorantia. Et ita in una Compositella canoniceaus, & præben. coram R. P. D. Marcello .ix. Junii M. D. xxxvii. fuit per dominos, exceptis duobus, conclusum, t q. decretum appositum certo corpori beneficii non inficeret possessionem triennalem

lem, quominus possessor possit vti exceptione regulæ. Et hoc per illam rationem, quia sufficit possessori habere originaliter titulum ab eo, qui conferre potuit, licet ex accidenti fuerit impeditus quoad effectum istius regulæ, exceptis illis duobus casibus habentibus specialem rationem, in quibus nullus color iustificat possessionem, & ita diu, & sæpe interpretatio Rote receptum est. Nec obstat, q. ista regula ex quo videtur quandam præscriptio nē contra negligentes inducere dicat odiosa, iuxta dictū Bar. in .d. l. si. quia respondetur illud procedere in præscriptio. xxx. vel .xl. anno. de qua ibi loquitur Bar. quæ non est similis præscriptioni per istam regulā inductæ si quouis modo præscriptio dici possit. Sed potius regula ista vsucapioni triennali adaptari potest, quæ est fauorabilis, vt Bar. in .d. l. si. dicit itaq. arg. factum in contrarium retorqueri potest. Quanto magis, q. remedium istius regulæ, nec præscriptioni, nec vsucapioni equiparari potest, proprie loquendo, ex eo, quia in præscriptione verus titulus, & bona fides requiritur, hic vero sufficit titulus coloratus absq. bona fide, ut superius in alia. q. diximus. Neg. etiam vsucapioni adaptari potest hæc dispositio regulæ, ex eo, quia p. vsucapionē acquiritur verum dominium, ut est glo. in .l. traditio. nibus. C. de pact. Sed hic non acquiritur triennali possessori, nisi nuda exceptio, ac etiam, quia in vsucapione titulus, & bona fides requiruntur, quæ, ut diximus, hic cessant. ¶ Non obstat, q. decretum discolorat possessionem, adeo, q. spoliatus non debet restitui, per ea, quæ superius allegata sunt, t quia verum est, q. decretum reseruationis discolorat quoad effectum iuris communis, ut late scribit .d. Guliel. in quadam decisione sua posita in titulo de resti. spolia. incip. prouisus. Et sic etiam titulus non coloratus dicitur multis modis quoad effectum iuris, ut superius late dixi in quadam. q. Tamen quantum ad consequēdam exceptionem istius regulæ nullum decretum possessionem, vel titulum inficiatur, vel discolorat, nisi in casibus exceptis regulæ. Itaq. omnis titulus dicitur coloratus quoad istā regulam, nisi in casibus expressis. ¶ Nec obstat, q. casus excepti non excludunt extensionem similibus, quia respondetur casum istum esse longe dissimilem. Et præsupposito, q. esset similis, t non debet fieri extensio quādo exceptio casuum fit ab statuto, & non a iure communi, prout dixi respondendo ad istud contrarium, in alia. q. per doctrinam Abb. in .c. ad audientiam. in primo notabili. de cle. non resid. Et ultra ista alia etiam ratio concurrens quare spoliatus subiectus decreto non restituitur: Nam illud inductum est ne in beneficialibus detur vitiosus ingressus, qui magis in actore est considerabilis, q. in reo, ut in .c. primo. de eo, qui mit. in poss. lib. vi. Sed hic agitur de defendendo reo in possessione sua triennali aduersus negligentem ius suum infra triennium prosequi, t igitur tanq. diuersa debent diuerso iure cæteri. l. Papinianus. ff. de minor. Præsertim, quia reo facilius conceditur exceptio, q. actori actio. l. prima. §. q. autem. ff. de superficie. no. laf. in .l. impuberibus. in fi. ff. de acqui. hare. Nimirum igitur si spoliatus actor contra decretum non auditur, reus vero exceptione defenditur: Nam turpius eicitur, quam non admittitur hospes, ut dicitur in .c. quemadmodum. de iur. iur. t Et quia fauorabiliores esse debemus reis possessoribus, q. actoribus, iuxta .l. fauorabiliores. ff. de re. iur. quia in pari causa potior est conditio possidentis, vulg. c. in pari. de re. iur. lib. vi. & .c. si a sede. de præben. lib. vi. Præsertim quia non petens beneficium suum per triennium videtur illud habere pro derelicto, iuxta no. per Abb. in .c. contingit. de dolo, & contu. t Et etiam, quia decretum appositum in regressu, uel alia quacumq. gratia non habet effectum, nisi volente eo in cuius fauorem est appositum, ut in .c. primo. de concess. præben. libro sexto. cum concor. ut tradit Rota in deci. ccccxxiii. incip. nota primus. & c. in antiquis. & Moder. in .l. neq. mo potest, vbi Areti. & Clau. A quen. in .iiii. columna. de leg. i. Decius in .l. pacta quæ contra. C. de pact. & illo decreto per triennium non utendo videtur tacite illi renunciare, arg. c. ex ore. de his, quæ fi. a præla. Et quod dictum est in decreto gratiarum idem est in decreto regularum, & extrauagantium, quæ non impediunt effectum istius regulæ. Propterea videmus, q. possidentes in vigore collationis ordinarij beneficium reseruatū per regulas, vel extrauag. est tutus exceptione istius regulæ, nisi in casibus exceptis in ea, ut est dictū superius in aliis quæstionibus, alias si contrarium diceremus faceret dederetur ista regula frustratoria, & penitus inutilis, cum hodie in quibuscunq. prouisionibus etiam de vacantibus apponitur decretum irritans, itaque nunquam haberet locum regula, quod non est dicendum ¶ Diligencia igitur opus est ne incidat quis in regulam quoniam vigilantibus scripta est; t Et extra istam regulam quid operetur decretum appositum certo corpori beneficii

in regressu, uel literis de beneficio vacaturo, uel de vacati, uidentia est lata decisio. d. *Custiel*. incip. decisio tertia in titulo de resti. spolia. Et ista omnia, quae dicta sunt de decreto appo- sito regressui, & incerto corpori beneficii, q̄ non impediatur exceptionem istius regulae. Non solum procedunt quando exceptio istius regulae allegatur per possessorem trienna- lem contra praetendentem regressum, sed etiam quando possessor non triennalis excipit de triennali possessione praedecessoris sui, contra quem poterat excipi de regressu, quia talis ex- ceptio etiam iuuat possessorem contra agentem vigore regressus. Prout in vna Neapolita- na ecclesiae sanctae Mariae fuit conclusum per dominos coram R. D. Marco Antonio die xix. Nouemb. M. D. xxxv. pro Ioan. Cauart contra Ioan. Baptistam de Baldassinis. Et hoc non tam fuit reatum uirtute regulae, quam alleg. Lap. lxxxix. dantis fomentum, quia ex quo praedecessor Ioan. Cauart fuerat triennalis poterat habere a dicto Ioan. Baptista cassatio- nem regressus, uel habere titulum meliorem exclusiuum regressus, quem quidem praede- cessoris titulum Ioan. Cauart possessor non tenebatur iustificare, quia satis est ad praesum- ptionem iustitiae inducendam praedecessorem suum triennio possedisse ad excludendum contrarium, prout dicit Oldra. in consilio. ccxxix. † Nam iuris praesumptio est pro eo, qui allegat titulum praedecessoris, iuxta not. per Innocen. in capitulo cum olim. de priuilegiis. quod sufficit in beneficiis, ut tradit Innoc. in c. ex parte. de rest. spolia. & glo. in clem. prima. de cau. poss. ¶ Tamen aduertendum est diligenter, quia omnia praedicta, quae de re- gressu dicta sunt, & declarata fuerunt per Rotam procedere quando habens regressum scie- bat uacationem beneficii ad quod regressum habebat, & distulit per triennium agere con- tra possessorem, quia tunc sibi imputandum est, secus si ignorabat, quia tali casu tenuerit domini istius regulae non esse locum. Ratio fuit, quia contra ignorantem non currit praeser- ptio, ut in uulg. l. prima. de an. excep. & capitulo quia diueritatem. de concess. praebend. nisi talis ignorantia fuerit crassa, uel supina, ut in capitulo secundo. de const. libro sexto. Et ita de hoc anno M. D. XXXIX. in vna Vrbeuetan. archiepiscopatatus di. erunt domi- nicorum R. D. Ioan. Paulo Ptolomeo, & ita se habet iste stilus in Rota, seruatus in pluri- bus aliis causis.

¶ Quaeſtio Quinquagesima.

QUINQVAGESIMO Quaro, † an regula ista existentem in quasi possessione pacifice, non soluendi pensionem per triennium defendat, quando agitur con- tra ipsum ad priuationem, & regressum, ob non solutionem?
RESOLVTIO. Haec quaeſtio tres in se continet difficultates: Prima est, quando ali- quis non consentit personaliter pensioni super beneficio, sed praedecessor, quo mortuo ista successit in beneficio, & in eo stetit pacifice per triennium, in quo non soluit pensionem, nec illi bullae fuerunt intimatae. Secunda, quando disputatur post triennium, utrum be- neficium sit obligatum pensioni, vel non. Tertia, quando beneficiarius personaliter cons- sentit pensioni, & regressui, ob non solutionem. Circa primam videtur dicendum, regula- lam huiusmodi possessorem defendere, quia dicitur hic in textu, q̄ si quis possederit bene- ficia, qualiacumq̄ sint, per triennium nequeat molestari. * Illa enim uerba, qualiacumq̄, quae generalia sunt, comprehendunt pensionem, ut dicit Ioan. Andr. in clem. quoniam. §. cere- rum per illum tex. de uita, & ho. cler. sequitur Paulus Romanus antiquus in tract. peno. q. i. Nam imputandum est illi, qui tanto tempore pensionem petere distulit: quia vigilantibus, & non dormientibus ius scriptum est, ut dicitur in l. si pupillus. in ff. de his qui in frau. cre. Et ista est poena negligentiae in istis, quae usu consumuntur, q̄ si infra triennium non petat, quae sibi debentur, uel capiuntur, ut in l. i. ff. de uic. cap. & in §. i. insti. eo. tit. Nec de alio, q̄ de se ipso pensionarius conqueri potest, qui neglexit ius suum prosequi, & ideo videtur tacite co- sentire, & se isti poenae subiectisse, arg. l. imperatores. ff. de iur. si. viam enim, q̄ elegit, ipsa illi pateat. l. si mulier. ad uell.
 ¶ Breuiter praedictis non obstantibus, circa primam difficultatem huius. q. contrarium dixerit Dñi super regula de annali, ut latius ibi dixi, & idem hic dicendum videtur. Ratio est, quia ista regula loquitur, quando aliquis molestatur super ipsi beneficiis. Ista enim uer- ba, titulum beneficii concernunt: † Nam dictio super, proprietatem denotat. l. codicillis. ubi Bartho. de leg. iii. c. cum super. de offic. deleg. quae diuersa est a pensione. Et licet alias uerbum

uerbum, qualiacumq̄, pensiones comprehendere possit, illud procedit, quando materia sub- iecta hoc patitur. Sed illa repugnante, uerba illa generalia recipiunt restrictionem, de ha- bilibus, ut est glo. not. in §. sed haec solennia. insti. de uerbo. obliga. Praesertim, quia benefi- cium transferitur in alium cum onere suo, & possessio triennalis non tollit illud pensionis onus, quod impositum est, non super titulo beneficii, sed super fructibus, & illi fructus sunt obligati pensionario. Vnde quia ratione, si possessor beneficii conueniretur super fructibus non possit defendi ista regula, † quia causa fructuum est profana, & non beneficialis, ut not. in cap. secundo. ut lit. pendens. lib. vi. Eadem ratione, & quando agitur super pensionem: quia ita se habet pensio, respectu beneficii, sicut usus fructus, respectu proprietatis. cap. si. de pig. & in c. possessiones. xvi. q. i. & in cap. quicumq̄. xii. quaeſtione secunda. ¶ Circa secundam difficultatem videtur idem concludendum, propter eadem rationes. ¶ Circa tertiam nihil est fortiores rationes, ut idem dicere debeamus. Nam ultra hoc, q̄ ista causa priuationis beneficiorum, ob non solutionem pensionis, sit causa profana, & non beneficialis, ut nota. in clem. dispensationem. de iudic. possessor beneficii, ex quo a principio, medio iuramenti consensit, huius priuationi in euentum non solutionis, non potest post triennium allegare tur- pitudinem suam, nec potest a perituro excusari, nisi adimpleat in forma specifica. c. debitor res. & c. ad nostram. de iure iuran. Et imputet sibi quare consentit, quia si eo non solente, contra eum ad priuationem proceditur, non fit illi iniuria: quia uolenti, & consentienti non fit fraus, neq̄ dolus. Non enim debebat se sub iuramento ad soluendum obligare, si pensio- rium decipere intendebat, consensit beneficio istius regulae. † Deceptis enim, & non dece- ptoribus iura subueniunt. c. cum uniuersorum. de re. permuta. Restituitur ergo beneficium quod accepit, aut soluat eius pensionem: quia contra honestatem uideretur, si possessor de- tineret beneficium meum, & fructus. Regula igitur ista non procedit, isto casu: quia intena- tio papae non fuit parare tendiculum bona fide contrahentibus, ne inde nascantur iniuriae, unde iura nascuntur, contra. c. qualiter. de accusationibus. & l. meminerit. C. unde vi. Re- liqua uidentia sunt in regula de annali.

¶ Quaeſtio Quinquagesima prima.

QUINQVAGESIMOPRIMO Quaro, † an exceptio istius regulae ob- stet excipienti de regula de non exprimendo uero ualore?
RESOLVTIO. Ista quaeſtio fuit proposita per me in una Aretina. parochialis Saurex Cicilia, & longe antea contrigeram idem casus de anno M. D. xxii. de mense Iu- nio coram D. Ioan. Antonio de Truultis, in una Barchinonen. parochialis Sancti Vin- centii, & pro parte negatiua dicebatur prima facie, q̄ non ex eo, quia regula requirit titulum coloratum, † & tamen quando titulus est nullus per sententiam iuris, uel hominis non dis- citur coloratus, ut saepe dictum est in aliis. q. & Abb. tradit in c. cum nostris. in fi. de cons- cess. praeben. & ante ipsum Lap. alleg. xvi. cum concor. ut scribit Felyn. in cap. in nostra. in. xvi. corolla. de rescrip. sed regula de uero ualore exprimen. annullat retro ipso iure titu- lum propter decretum irritans in ea appositum. Ergo possessio triennalis sequens nullius erit momenti, quia est nuda sine titulo. ¶ Praeterea, † quia decretum irritans, dato q̄ non di- scolorat titulum, negari tamen non potest discolorare possessionem, ut dicit decisio. ii. de do- lo, & contu. in antiquiori. & est etiam decisio. iii. de restiur. spolia. in no. facit tex. in c. si eo te- pore. de electio. in. vi. & in c. i. & ii. ut lit. pen. & c. ii. de praeben. eo. lib. cum uulga. sed pos- sesso discolorata non sufficit ad dandum aliquod fundamentum iuris, igitur, & c.
 ¶ Praedictis tamen non obstantibus Rota, tam coram. d. Triuultio. q̄ coram me, in causis praedictis concludit contrarium: & praecipuum fundamentum istius decisionis fuit, quia iste tex. no discolorat titulum, nisi in duobus casibus iam saepius repetitis, uidelicet, qñ quis ob- tiner beneficium per simoniam, uel beneficium uacans in curia, exceptio enim istorum duo- rum casuum firmat regulam in contrarium in aliis casibus non exceptuatis, & licet illi titu- lo subreptio, uigore cuius emanauit possessio triennalis, obstat regula de ualore no expri- mendo, tamen ille titulus ab ista regula defenditur, quae iuncta triennali possessione in odium negligentis tribuit maius robur, & per hoc tollitur motiuum de decreto irritanti. Praeser- tim quia negari non potest possessorem triennalem potuisse facile excusari ab obiectu dis- cretae regulae ex quodam errore iuris dubii, uel potius ex errore facti dubii, iquo de facili errat,

attenta maxima difficultate probandi valorem, quā usi quotidiano experimur, Adeo, q̄ ta-
les errores in præscribendo excusant, secundum Abb. in. c. de quarta. de præscrip. & in. c. ad
posttram. de reb. eccle. non alienan. cum similibus. Itaq̄ cum iste casus non sit de exceptis
in regula, concludendum erit exceptioni istius regulæ locum esse.

Quæstio Quinquagesima secunda.

QVINQVAGESIMO SECUNDO Quæro, † an hæreticus defendatur
ista regula?

SOLVITIO. In vero hæretico non credente regula non procedit: Nam si
regula de annali, quæ solam, & nudam detentionem sine titulo defendit, hæreticum non
tuetur, vt ibi late diximus, quanto magis regula ista, quæ titulum coloratum, & veram pos-
sessionem requirit, illum defendere non debet, quæ quidem requisita in hæretico cadere nō
possunt, ut in. c. cum secundum. de hære. lib. vi. & tradit Bar. in. l. imperator. in ff. de iur.
res. Abb. in. c. vergéris. & c. si. de hære. & in rubrica de testa. in. ii. colum. Et hoc adeo ve-
rum est, q̄ ex contracto inito cum hæretico non solum dominium, sed nullum ius ei quæri
tur. † Hinc est, q̄ alienata per hæreticum possunt libere per inquisitorem reuocari, arg. eo-
rum, quæ dicit Bar. in. l. si debitor. ff. que in fraudē cred. & tenet expresse Alber. in tract.
iuris patro. lib. primo. Carent enim tales omni auxilio, & privilegio iuris. c. si aduersus. de
hære. neq̄, ut dixi, possunt dominium rerum, neq̄ possessionē habere, ut in. c. quo iure. viii.
distinct. cum concor. vt ibi in glo. faciunt ea, quæ in alia. q. dixi de simoniaco, qui pro eo,
quod testatur, vt hæreticus excipitur ab ista regula, a fortiori uerus hæreticus excludi debet.
† Nam si possessionem habere non potest, præscriptio sine possessione non procedit, vulg.
c. sine possessione. de reg. iur. lib. vi. Et per consequens non fruetur exceptione istius regu-
læ, quæ possessoribus tantum tribuitur.

Quæstio Quinquagesima tertia.

QVINQVAGESIMO TERTIO Quæro, † quia tex. istius regulæ requi-
rit triennalem possessionē pacificā, quæ dicatur pacifica possessio ad effectū regulæ?

SOLVITIO. Gemi. consil. lxxviii. colum. penul. & si. post longam discus-
sionem concludit illum dici pacificum possessorem cui nulla controversia iuris, vel facti iu-
dicialis, uel extraiudicialis mota fuit, vt not. omnes doct. o. in clem. gratia. de rescrip. quo-
rum dicta in terminis istius regulæ adducit, & ponderat Franciscus de sancto Nazario de
Ripa nuncupatus in repet. rub. de caus. poss. & propr. in. x. colum. nume. 39. Tamen quia
materia est paululum inuoluta super qua variarunt antiqui patres nostri, neque per Gemi.
aut præfatum Modernum est satis discussa. Ideo eam altius repetendam duxi.

In primis igitur aduertendum est, q̄ licet dicta Gemi. & aliorum docto. in dictis locis cō-
muniter teneantur, tamen prædictis aduersantur, quæ dicunt Innocen. & Hostien. in cap.
constitutus. el secundo de appella. & Archi. in cap. licet episcopus. de præb. lib. vi. vbi uo-
luerunt, q̄ pacificus possessor dicitur ille, qui percipit fructus, licet illi moueatur lis super ti-
tulo beneficii. Et hoc idē voluit deci. iii. in antiq. titu. de cau. pos. & prop. & deci. iii. de præb.
in no. in quadam additio. mouentur per. l. sciendum. §. si fundum. ff. qui fatil. co. & argu. l.
intra. ff. de di. & temporibus præscrip. satis enim est secundum eos, q̄ de facto quis possi-
deat, licet super iure lis moueatur. Sed quicquid sit hodie Rota tenet opi. docto. in. d. clem.
gratia. reiecta opinio. Inno. & Hostien. quam reprobat Egid. decif. dxcvii. Et ideo pro
vera intelligentia istarum opi. istius regulæ, & aliarum de pacifica possessione loquētium
est notandū, † q̄ magna est differentia inter possessionem pacificam, quæ requiritur in ca.
licet canon. de elect. lib. vi. & eam de qua loquitur tex. in. c. de multa. de præb. Nam quoad
c. licet canon. sufficit pro pacifica possessione habere exercitiū curæ, quamuis nō possideat
tur maior pars honorū, sed illa pacifica possessio non requiritur, q̄ sit continua, sed sufficit
si statim non fuerit de iure, vel de facto turbata, prout dicit Egi. in dicta decif. & cum misse-
rio dixi statim, quia si possessor statim turbatus non fuisset, sed per vnum, vel duos menses,
dumtaxat, sine dicta molestia possidisset, proculdubio ille pacificus possessor diceretur,
quoad effectū. d. c. licet canon. hoc dicit glo. notabilis in. c. commissa. in versic. pacificam.
de electio.

de electio. eo. lib. quam ita ibi Lapus Archi. & Gemini. intelligunt. Et ista, vt dixi, proces-
sunt quoad pœnam dictorum. c. licet canon. & c. commissa. Sed quoad. c. de multa. ad effe-
ctum, vt quis primo beneficio curato per assecutionem secundi beneficii ipso iure priuetur,
requiritur, q̄ assecutio secundi non solum sit pacifica, quoad exercitiū curæ tantum, pro-
ut in dicto capit. licet. sed etiam requiritur pacifica possessio respectu omnium fructuum,
uel maioris partis eorum, vt dicunt communiter doctores in dicto capitulo de multa. Et
hoc idem requiritur, quoad capitulum cum in cunctis. §. cum uero. de elect. vt dicit glo.
in cap. si tibi concessio. de præben. lib. vi. sequitur Roma. in consil. cccxxiii. & in consil.
cccxl. colum. penul. Gemi. consil. lxxviii. Et ita debet intelligi, quod dicit Bal. in. c. ecclesia.
in si. de electio. qui voluit illum dici pacifice possidere, qui possidet spiritualia, & tēporalia,
uel spiritualia tantum, uel maiorem partem, & tenet Domi. consil. cxxv. in secunda colum.
in tertio dubio. Rationem differentia istorum casuum ponit glo. in. d. ca. si tibi concessio.
quæ communiter approbatur, & in omnibus istis casibus secundum stilum hodiernū Ro-
tæ, ut quis dicatur non pacificus, sufficit, q̄ ei moueatur lis, vel molestia super titulo bene-
ficii, licet non turbetur possessio: † Nam eo ipso, q̄ mouetur lis super beneficio ceterum mo-
ta etiam super possessione, licet de ea nihil dicatur, vt probatur in. c. ii. vt lite pendē. lib. vi.
& tradit Calde. in consil. v. titu. de præben. Et est adeo uerum, q̄ si conuētus super titu. be-
neficii spoliaretur possessione, ad restitutionem eius agere non posset, tanquam q̄ pacifice
possidisset, vt dicit quædam additio in decif. iii. de præben. in nouis. Et ad hoc facit decif.
xvii. de resti. spoliato. in antiq. † Hinc est, q̄ lit. pendē. super titulo beneficii si fiat transla-
tio possessionis in alium etiam ex causa permutationis, vel alias committitur acteratum, vt
dicitur in decif. iii. ut lit. pendē. in no. & eo. titu. decif. iii. in antiq. Et hoc non alia ratione
inductum est, nisi quia possessio est pars beneficii, & sapit naturam eius, vt probat Cardi.
Alexan. in. c. i. vii. colum. numero. 2. §. i. q. 1. Bene igitur inferunt, † q̄ commissio super
titulo beneficii tantum includit possessionē, ut probatur in. c. i. de seque. posses. & fruct.
& in. c. pastoralis. de cau. posses. † quia petitorium habet in ventre possessorum sicut iur.
licet pragnans habet filium, ut in capitulo. cum dilectus. de cau. posses. Et ob eam causam
uoluerunt decisiones nostræ Rotæ, q̄ licet causa super petitorio tantum, & non super pos-
sessorio committatur, possunt tamē auditor, & partes uigore prædictæ commissionis petito-
riū suspendere, & possessorio agere, adeo, q̄ tella super petitorio tenta dicto iudicio pos-
sessorio seruetur absq̄ noua obseruatione terminorum, qualiter autē intelligatur ista, vide quæ
distingueno dixi in notabilibus meis, seu epilogo signaturæ iustitiæ posito in si. q. regulæ
de non iudicando iuxta formam supplicationis. Stat igitur conclusio, q̄ lis mota super ti-
tulo beneficii tantum, etiam possessionem litigiosam reddit, adeo, q̄ non dicatur pacificus
possessor quoad istam regulam. Et ita seruat Rota, pro qua opi. vltimus facit, † quia quan-
do mouetur lis super titulo beneficii dicitur agi super quasi dominio, vt in cap. si tibi absen-
ti. de præben. lib. vi. Et tamen lis super dominio, vel quasi facit rem litigiosam, adeo, q̄
quis non dicatur pacifice possidere, vt in cap. primo. & ibi not. Abb. de confirma. vtil. uel
inutil. & Bar. in. l. secunda. & in auth. ibi posita. C. de litigiosis.

3 Sed ista nō procedunt eodē modo: † Nam si moueatur lis super possessione non redditur li-
tigiosa proprietas, sed ipsum ius possessionis, vt declarat Ant. Abb. & alii in dicto capit. i.
& Milis in verbo litigiosa res. & Philipp. Franc. in. c. ii. vt lite pendē. lib. vi. & Oldrad.
in consil. cccxcix. & Calderi. in dicto consil. v.

4 Non obstat iura allegata in contrariū in prædictis decif. Primo tex. d. §. si fundus. quia
verū est, q̄ possessio, siue pacifica, siue nō pacifica releuat ab onere satisfaciendi, ut ibi dicitur,
quia lis non tollit commodum possessionis, vt in. c. i. vt lite pendē. Sed quænam sit paci-
fica possessio ibi non cauetur. Nec tex. in dicta. l. si intra. probat aliquid, ita q̄ hæc discepta-
tio solum consistit in opinionibus prudentium, in qua quidem disceptatione stilus Rotæ
modernæ contrariatur opinioni antiquorum dominorum Rotæ, vt sæpe uidemus, & dis-
xi aliquot superius in illa. q. de commenda. Nec immerito, quia iste stilus hodiernus, pro-
pter maiorem temporum experientiam videtur magis iure fundatus. Et ideo sceler dici,
vnde illud dictum vulgatum emanauit, q̄ quanto iuniores, tanto perspicaciores. Et licet
ita sit, nescio tamen quo facto contigit, q̄ curia Romana in stilo quot annis mutando faci-
lis redditur, forte hoc accidit propter crebras Pontificū, & Auditorum Rotæ mutationes,

gram in supra
182 pag 22

vt dicit Felyn. in. c. Rodulphus. in. xv. colum. versicu. vbi autem. de rescrip. Et declarat Alberic. in dictionario in uerbo curia Romana. Et hanc opinionum Rotæ varietatem non solum in hac quæst. accidit. sed in pluribus aliis iuris articulis euenisse legimus. Ex quibus quosdam exempli gratia connumerare licebit.

¶ Nam in primis videmus Rotæ antiquis temporibus tenuisse per sententiam. quæ transiit in rem iudicatam litem finiri. & tamen Rota moderna tenet litem non finiri. nisi post sententiam executioni demandatam. vt de hoc specialius scripsi in regula de annali. & in quadam questione istius regulæ. Sic etiam in unione facta ex falsa causa Rota moderna variavit ab antiqua. vt refert Milis quondam insignis Auditor Rotæ in uerbo vno. Eodem modo. q. canonicatus in collegiata cum prerogatiua regulæ non cadat sub expectatiua in forma pauperum iudicatur Domini. modernis temporibus. vt refert D. Gulielmus iudicatum suo tempore fuisse in quadam decisione per rationem quam ibi ponit. Et tamen antiqui domini tenuerunt semper contrarium. ¶ Sic enim natura ex varietate temporum nouas depererat adere formas. vt dicitur in. l.ii. C. de ver. iur. enuc. Et hoc non solum diuersis atatibus contigit. quod facile est. sed uno. & eodem tempore accidisse cõperimus: Nam Rota antiqua ipsa eadem suo tempore in multis etiam variavit. & fecit iudicia contraria: Nam iudicauit uno tempore. q. lit. penden. posset apostolicus impetrans acceptare beneficium uacans per obitum litigantis. ut dicit Egid. bellame. se hoc uidisse teneri in Rota in consil. xxxv. in prin. & tamen Bonifacius de Vitaliis etiam auditor in cle. auditor. in fi. de rescrip. refert iudicatum fuisse postea contrarium. Sic etiam antiqui auditores tenuerunt prouisiones ordinarii infra mensem spectantium ualere. illis postea non acceptatis. ut patet in deci. cccc. viii. & cccc. l. in antiq. & tamen postea Rota iudicauit contrarium. ut dicit decii. dccc. xliii. in antiq. Et Bisigne. decisio. xxiii. quæ opinionem hodie tenet Rota. ut refert. d. Perr. and. Gammarus Auditor in tract. leg. lib. iii. q. iii. & dicam in regula de publicandis. q. xvii.

¶ Sic etiam in commenda aliquando Rota tenuit regulam istam in ea non habere locum. alio tempore tenuit contrarium. vt latius apparet ex his. quæ superius. q. v. dixi. Ita quod non est mirandum si ex varietate temporum generentur etiam noua phantasmata. & nouæ speculationes. secundum Bal. in. l. i. C. de his. qui an. aper. tab. ¶ Non enim posterioribus auferri debet (vt inquit ibi Bal.) facultas vterius cogitandi. quod dictum sequitur Andr. Sicut in consil. lxxxix. colum. penult. lib. iiii. & alibi sæpe. vt scripsi in. §. omnium. & in. §. quadam. institut. de actio. Et hac ratione uoluit Anro. de Butr. in. c. cum venerabilis. de except. q. aduocatus circa notã contrarietatis potest hodie vnã legem allegare ad vnũ propositum. & cras in alia causa melius cogitando dicere. q. nihil facit. ¶ Et eodem modo doctor. & testis possunt hodie credere vnũ. & cras mutare propositũ. & dicere se aliud credere circa periculum periurii. ut dicit idem Bal. in. l. de tutela. C. de integ. resti. mino. cũ multis aliis. quæ congerit quidam Moder. & curiosus doctor Bononiens. Vlpianus de Zaninis nuncupatus in. §. his ergo. in. xxxvi. & antepenul. col. insti. de iust. & iure. & ita Andr. Sicut in. d. consil. lxxxix. & alibi sæpe se a contrarietate excusat. hoc enim natura inductum est. vt superius dixi. q. quanto iuniores tanto perspicaciores sumus. ut dicit glo. in. l. gallus. in princip. ff. de libe. & posthu. licet illi glo. videatur aduersari tex. in capitu. primo. in fi. de natu. feud. vt cunq. sit. negari tamen non potest magnam partem huic rerum vicissitudinẽ extrauagantes. & regulas summorum pontificum. quæ sæpe prioribus cõtrariantur. vel ab illis in aliquo differunt conferre. nec hoc malum recens est. sed adhuc tempore. Hostiens.

¶ Quod stilus Rotæ emergebat. ut non abre ipse dixit in proemio suæ summæ in. iii. col. ¶ Quod stilus Rotæ manæ curiæ modo est albus. modo niger. & idem dicit Lap. alleg. l.ii. quam etiã stili mutationem in uocabulis quoq. experimur. vt Aulus gelius notat. & recenset modernus Alciaus in tit. de uerb. signif. pagin. xxxix.

¶ Redeundo igitur ad propositum Rota moderna hodie tenet. quod pacificus possessor quoad effectum istius regulæ. & cuiuslibet alterius de pacifica possessione loquentis dicitur ille cui non mouetur controuersia iudicialis. uel extraiudicialis super beneficio. iuxta dictum Pauli. In. 106. Card. & aliorum in. d. cle. gratia. quicquid tenuerint alii tenet Card. consil. xviii. in. iiii. col.

Quæstio

¶ Quæstio Quinquagesimaquarta.

QUINQVAGESIMO QVARTO Quæro. ¶ an per appellationem extraiudicalem intimatam possessori. postea desertam. pacifica possessio triennis iam incepta. interrupta fuerit?

SOLVITIO. Ista quæstio potest considerari dupliciter. Primo modo. quando appellatio extraiudicialis fuit interposita in principio possessionis triennis. uel in medio eius. Secundo modo potest intelligi. quando appellatio præcessit. & eius desertio. & post eius desertionem incepta possessio triennis. & finita fuit.

¶ Circa primum uidetur prima facie dicendum. per talem appellationem extraiudicalem. quæ uim citationis obtinet. vt in. c. i. de appella. lib. vi. quæ post triennem possessionem deserta fuit. possessionem pacificam prius inceptam. non interrupti. Quia sicut dictũ fuit in regula de annali. per citationem nullam pacificam possessionem nõ interrupti. ita neq. per appellationem desertam triennis possessio pacifica turbari debet. quia non præstant impediunt. quæ de iure non fortuntur effectum. vt in. c. non præstat. de regu. iur. lib.

¶ Sed sic est. q. appellationis desertio facit. q. perinde sit. ac si nunquam fuisset appellatum. Et per consequens reddit appellationem penitus inutilem. adeo q. quis uideatur reduci ad illum statum. quo erat ante appellationem interpositã. vt dicit tex. in. l. fi. §. illud. ibi. tanq. si ab initio fuerit minime prouocatum. & c. C. de tempo. appella. not. Ioan. and. & alii in. c. licet. de senten. e. com. lib. vi. Et tenet Rota in decisio. prima. de appella. in no. & decii. lxxvi. eo. titu. in antiquis. igitur per eam possessio pacifica non debet interrupti: quia nullum. & inutile equiparatur. c. ii. de transla. prælato. Nam quando res deuenit ad casum. a quo incipere non potest a. ius factus. nihil operatur. l. pluribus. ff. de uerbo. obligat. Quia igitur ratione. u. appellatum non fuisset. lis diceretur extincta. per transitum in rem iudicatam: eadem ratione. quando appellatio. quæ interposita fuit. postea deseritur. lis omnino extinguatur. ac si nunquam fuisset. & per consequens. nulla existente lite. pacifica possessio non interruptitur. Et ita de plano procedunt. data appellationis desertione: sed. quod est fortius. etiam si appellatio extraiudicialis deserta non fuerit. adhuc per eam non inducitur litis pendentia a principio. adeo. q. titulus. vt lit. pen. non habent locum in tali appellatio. ne. vt expresse dicit decio. lxx. in tit. de appella. in antiquis. incip. sciendum est. q. c. vt circa. alias est secundum numerum. 7. 4. Et rationem assignat decii. xxv. incip. Item si reus.

¶ & possessor. & c. in titu. de rescrip. in no. ¶ Quia appellatio extraiudicialis nihil aliud est. nisi quædam prouocatio ad causam. cum sit Romana de appella. & ideo per eam non inducitur vera litis pendentia. ita dicit ibi decio. Et ob eam causam. neq. appellatio proprie dici potest. vt dicit Abb. & Moder. in rub. de appella. neq. habet uim citationis. adeo. q. appellatus. vigore talis appellationis. nõ tenetur comparere. nisi aliter citeatur. vt tenet Inno. in. c. dilecti. de maio. & obe. in. prima colum. & sequuntur omnes in. d. c. cum sit Romana. post glo. ibi in ver. nec solent. ¶ Ex quibus inferitur. q. si talis appellatio nõ inducit a principio litis pendentiam. a fortiori & deserta non pariet aliquod obstaculum: & per consequens. triennis possessio pacifica. non erit in aliquo interrupta. aut perurbata. ¶ Præterea pro ista opinione facit. quia licet appellatio extraiudicialis deuoluat causam ad curiam. non tamen nocet possessori in possessione sua. vt dicit Inno. in. d. c. dilecti. & sequitur Prepositus Mediolanens. in. c. bonæ. in. xi. col. versu. sextus est effectus. de appella. Si igitur possessio nõ officit. nõ erit turbata pacifica possessio: quia alias diceret officere possessori.

¶ Prædictis tamen non obstantibus. contraria opinio est de iure uerior. vt concludit Rota die. xxx. Octobris. M. D. xxxviii. in vna Hispanens. Cantoricæ. coram R. D. Raynaldo. pendente in. r. Io. Rodericum. possessorem triennalẽ & Didacum vasques. Ratio de cisionis fuit. quia de iure Canonico. & in beneficialibus illud erat certum. q. per appellationem extraiudicalem a principio parti intimata. legitime fiebat deuolutio cause ad curiam. vt dictum fuit. & tenet decii. xxxix. in tit. de appella. in antiquis. alias secundum numerum 8. 7. & decii. xvii. eo. tit. in no. & idem tenet Egid. decii. dxxi. Et desertio dictæ appellationis. postea superueniens. non potest tollere deuolutionem ad curiam semel factam. per quam possessio appellati interrupta fuit. ¶ quia appellatio extraiudicialis. in causa beneficiali non interponitur solum. vt per eam reparatur grauamen: sed etiam principaliter. vt causa ad curiam deuoluatur: & hoc inducit principaliter intimatio dictæ appellationis.

¶ Præterea pro ista opinione facit. quia licet appellatio extraiudicialis deuoluat causam ad curiam. non tamen nocet possessori in possessione sua. vt dicit Inno. in. d. c. dilecti. & sequitur Prepositus Mediolanens. in. c. bonæ. in. xi. col. versu. sextus est effectus. de appella. Si igitur possessio nõ officit. nõ erit turbata pacifica possessio: quia alias diceret officere possessori.

¶ Prædictis tamen non obstantibus. contraria opinio est de iure uerior. vt concludit Rota die. xxx. Octobris. M. D. xxxviii. in vna Hispanens. Cantoricæ. coram R. D. Raynaldo. pendente in. r. Io. Rodericum. possessorem triennalẽ & Didacum vasques. Ratio de cisionis fuit. quia de iure Canonico. & in beneficialibus illud erat certum. q. per appellationem extraiudicalem a principio parti intimata. legitime fiebat deuolutio cause ad curiam. vt dictum fuit. & tenet decii. xxxix. in tit. de appella. in antiquis. alias secundum numerum 8. 7. & decii. xvii. eo. tit. in no. & idem tenet Egid. decii. dxxi. Et desertio dictæ appellationis. postea superueniens. non potest tollere deuolutionem ad curiam semel factam. per quam possessio appellati interrupta fuit. ¶ quia appellatio extraiudicialis. in causa beneficiali non interponitur solum. vt per eam reparatur grauamen: sed etiam principaliter. vt causa ad curiam deuoluatur: & hoc inducit principaliter intimatio dictæ appellationis.

¶ Prædictis tamen non obstantibus. contraria opinio est de iure uerior. vt concludit Rota die. xxx. Octobris. M. D. xxxviii. in vna Hispanens. Cantoricæ. coram R. D. Raynaldo. pendente in. r. Io. Rodericum. possessorem triennalẽ & Didacum vasques. Ratio de cisionis fuit. quia de iure Canonico. & in beneficialibus illud erat certum. q. per appellationem extraiudicalem a principio parti intimata. legitime fiebat deuolutio cause ad curiam. vt dictum fuit. & tenet decii. xxxix. in tit. de appella. in antiquis. alias secundum numerum 8. 7. & decii. xvii. eo. tit. in no. & idem tenet Egid. decii. dxxi. Et desertio dictæ appellationis. postea superueniens. non potest tollere deuolutionem ad curiam semel factam. per quam possessio appellati interrupta fuit. ¶ quia appellatio extraiudicialis. in causa beneficiali non interponitur solum. vt per eam reparatur grauamen: sed etiam principaliter. vt causa ad curiam deuoluatur: & hoc inducit principaliter intimatio dictæ appellationis.

quæ sit parti. Et ideo, licet reparatio grauaminis per desertionem cessare videatur: non tamen cessat deuolutio, vt notabiliter declarat Egidius in decis. dxx. & hoc idem latius declarat idem Egidius in decis. sequenti. & decis. dlx. Si igitur causa est iam deuoluta, & aduersarius per eam fuit super beneficio suo ad curiam prouocatus, dici non potest, quin per hoc reddatur beneficium suum, super quo appellatur, effici non pacificum, sed litigiosum, & per consequens, induci veram litem pendentiam, quæ possessionem pacificam interruptit, ne complexi possit, nisi tali lite finita. Et quod per huiusmodi appellationem extraiudicalem legitime intimatam parti inducatur litem pendentia, tenet ad litteram Egidius in decisione dclxix. incip. licet per appellationem. ¶ Non obstat, quod desertio facit, quod censetur non appellatum, vt in dictis decisio. & in l. quoniam. C. de appella. Et ideo, deserta appellatione, attentata non reuocatur, quia hoc non impedit, quo minus sit lis, & quæ in curia nunquam finitur, nisi per sententiam, vt dicit decis. x. in tit. vt lit. pend. in nouis, quæ secundum numerum est. 411. incip. Item si lite pendente. Donec igitur non sit pronunciatum super desertione, manet lis, & dimittitur via aperta utriusque parti ad procedendum in causa, vt declarant Moder. in c. non solum. §. illa. col. iii. de appella. lib. vi. Nec obstat decisio. i. eo. tit. in consuetarium allegata, quæ vult, & attentata post desertionem, non potest reuocari per appellatorem, quia illud est verum per viam attentati, & sic via privilegiatiua, quæ fit summarie, absque litem contestatione, & ita procedit illa decisio. Secus autem via ordinaria non privilegiatiua, & sic per viam iustitiæ. ita in terminis concordant istas decisiones Philip. francus, post D. Ant. & Imol. in c. saepe. in x. col. vers. in glo. in verbo rata. de appella. & Abb. & Præpositus in c. cum sit. in vii. notabili. eo. tit. Vel dicas, quod ideo attentata non reuocatur deserta appellatione, quia non fuit doctum de qualitate grauaminis, & ita procedit decisio, alias secus, vt not. glo. in d. c. non solum. Abb. & alii in c. dilecti. de ma. & obe. ¶ Non obstat etiam decis. lxxix. de appell. in antiq. Quod per appellationem extraiudicalem, non inducatur litem pendentia, quia ad illam decisionem respondetur multipliciter. Primo, quod illa decisio intelligitur certo respectu, videlicet, respectu collationis, vel pretestatis conferendi, vel eligendi, de quibus loquitur cle. i. & ii. vt lit. pen. Secus vero est in materia beneficii, ita expresso declarat Imola & latius Car. Alex. in c. bone. in ix. col. vers. succedit que stio. & col. xi. vers. decimus est effectus. de appella. post Io. And. in c. cum. m. in verbo in nouata de constit. vel illa decisio procedit, quando appellatio extraiudicialis non fuit iniurata legitime parti, vt concordetur Egidius in dicta decis. dclxix. quia sine intimatione non deuoluit. Vel illa decisio procedit in materia profana, vel spirituali secus autem in beneficiis, quia in tali materia illa appellatio extraiudicialis, quæ interponitur ad papam, & de qua pars habet notitiam, habet vim veræ citationis, & per consequens arctat appellatum, sicut vera citatio, & deuoluit causam, sicut appellatio iudicialis, vt est tex. in c. i. de appella. lib. vi. quem tex. ad hoc ponderat Præpo. in d. c. cum sit Romana. col. penul. in glo. ne solent. Et in c. bonæ. in vii. col. in vers. fallit secundo. & in xi. col. vers. decimus est effectus. eo. tit. Et quod in tali appellatione intimatio, vel alias scientia requiratur, quoad hoc, vt dicatur citatio, probat idem Præpo. in d. c. bonæ. in viii. col. vers. duodecimo, & vltimo, per tex. in c. i. de electio. lib. vi. Et ita limitatur dictum Inno. & sequacium in d. c. dilecti. de ma. & obe. & doctrina Abb. & aliorum in d. c. cum sit. volentium appellationem extraiudicalem non esse propriam appellationem, neque veram citationem arctatoriam. ¶ Nam, ut dixi, non procedit in beneficiis, in quibus habet vim veræ citationis, & deuoluit negotium ad curiam, inuito appellante, & appellato, dummodo fuerit intimata, vt latius declarat idem Præpositus, quondam Rotæ auditor, & postea dignissimus Cardinalis, in d. c. bonæ. in ix. col. vers. succedit. & col. xi. vers. decimus. per c. i. de elect. lib. vi. & est de hoc clara decisio Rotæ. xxxviii. in nouis, uel etiam dicas, quod appellatio extraiudicialis non inducit litem pendentiam, respectu totius causæ, sicut iudicialis, & ita intelligitur illa decisio, secus vero respectu illius grauaminis a quo appellatur, & ita procedit decisio Egidii, & sic declarat Præpositus in d. c. bonæ. in ix. col. vers. secundus effectus. post Abb. in c. cum nobis. de electio. ¶ Minus obstat, quod ista appellatio non nocet possessori, ut Inno. in d. c. dilecti. quia hoc est verum, respectu malæ fidei, vel impedimenti, quo minus uti non possit iure suo. Ita intelligit illud dictum Inno. Car. Alex. in d. c. bonæ. in xi. col. vers. secundus effectus. Secus vero respectu istius regule, quæ cum sit odiosa debet striete intelligi. ¶ Circa secundum articulum istius questionis, videlicet, an possidens per triennium, post appellationem

appellationem extraiudicalem intimatam, & iam desertam possit iuari exceptione istius regule.

¶ Solutio. Istud dubium fuit hodie octava Nouembris M. D. XXXVIII. propositum per eundem Reuerend. Dominum Raynaldum Perrutium in Rota, vbi disputatum fuit. Tandem dominorum uota se in duas diuiserunt partes. Nam quatuor dicebant, possessorem iuari posse regula. ¶ Primo, quia quemadmodum per sententiam, quæ transit in rem iudicatam, a qua non est appellatum, dicitur finiri, & extingui lis, ut dicit glo. in cle. fina. in versicu. postquam, vt lite pendet. Ita & lis dicitur finita, quando fuit appellatum, sed appellatio est deserta, quia per desertionem fingitur nunquam fuisse appellatum, & sententia transit in rem iudicatam, vt dicit tex. in l. fina. §. illud. C. de re. po. appella. & in cle. sicut. & dem. si appellationem. de appella. & isto argumento vtitur Decius, qui hoc tenet in consil. xxxiii. de ultimis impressis, incip. visa instructione, & c. colum. tertia. Et hoc in casu isto facilius videtur tenendum, quia idem appellatus est, qui post desertionem appellationis possidet per triennium, & petit iuari regula. Ex quo datur intelligi, quod licet post desertionem appellatus possit contra appellantem agere, vt decis. xxxix. de appellat. in antiquis: quasi quod desertio sit inducta in odium appellantis, & non appellati. ¶ Amen quando appellatus renunciarer prosecutioni suæ, & sic fauori suo, desertio esset inducta quoad utroque. Sed hic possidens per triennium post desertionem, animum habuit se velle vt ista regula, prout apparet: Ergo tacite visus fuit renunciare prosecutioni, & sic uelle licet finiri per sententiam. Alii quatuor domini, inter quos ego, tenebamus contrarium, istis fundamentis, Quia, vt dictum fuit in proxima questione, per appellationem extraiudicalem legitime intimatam inducta fuit litem pendentia, vt dicit Egidius decisio. dclxix. Igitur dicitur per eam induci molestia, & perturbatio, vt dicit decisio Thomæ Fastoli. causa. iii. dubio. xiii. Et tamen constat illam litem pendentiam, uel molestiam iam semel causatam, & inductam, ac ad curiam iam deuolutam, per desertionem solam non tolli, quia iuxta stilum Rotæ, reuelatum in decis. x. vt lit. pendet. lis non finitur, nec tollitur, nisi per sententiam. Quod manifeste probatur, quia appellatus, non obstante desertione, potest agere contra appellantem, & prosequi causam per audientiam contradictarum, sine noua citatione, vt dicit decis. xxxix. tit. de appell. in antiq. & deci. xvii. eo. titu. in no. Egidius decis. dxxi. & decis. ccxxvi. circa si. & decis. dclxxix. incip. si in causa & in aliis pluribus decisiis. Ratio redditur per eundem Egid. in decis. cvii. incip. auditor. & in decis. cclxxiii. incip. defectus. ¶ Quia desertio appellationis, videlicet, quod fingatur non esse appellatum, est inducta solum in odium appellantis, non autem appellati. Et hinc est, quod auditor datus super causa appellationis, & desertionis, si reperiat bene iudicatum, & male appellatum, & appellationem esse modo desertam: potest pronunciar bene processum, & male appellatum, & sic primam sententiam confirmare, & appellationem desertam declarare: quia de omnibus istis constat sibi. l. de qua re. ff. de iudic. ita dicunt illæ decisiones Egid. & idem tenet decisio. xiiii. titu. de appella. in no. & Philippus Perusinus in capitu. ex ratione. colum. xx. vers. circa tertium, de appellat. Apparet igitur ex istis, quod post desertionem adhuc durat iudicium: & per consequens lis. Et ideo durante lite, non potest aliquis dici pacificus, ad effectum istius regule.

¶ Hinc voluit Innocent. & alii communiter in c. ex parte. el. secundo. de rescip. quod si appellatus recipit appellationem, uel alias interest sua, ne appellatio deseratur, non potest appellans illi renunciare, nisi quatenus tendit in sui fauorem. Neque etiam permittere, quod fatalia labantur, quod est idem secundum Angel. in repe. §. qui prouocauit. l. tale pactum. ff. de pact. Et si appellans contrarium fecerit, potest appellatus prosequi desertionem, & a iudice appellationis eodeminationem expensarum obtinere, secundum Anto. de Butt. & Imol. sibi. & ita dicit ibi Pet. de Anchar. se obtinuisse in facto, & consuluisse Federicum de Senis, & idem tenet Saly. in l. eos. C. de appella. Et cum istis concordat decisio. xiiii. titu. de appella. in nouis. incip. item quod auditor, & c. Quæ dicit, quod auditor in causa appellationis, absque alia noua commissione, potest de desertione cognoscere, & pronunciar appellationem esse desertam, uel confirmare, si uoluerit, primam sententiam, & in expensis appellantem condemnari facere, ut in c. sicut. de appellatio. & idem tenet Thomas Fastolus causa. iii. dubio. ix. per tex. in d. capitu. ex parte. & est etiam de hoc decisio. xxxvi. de re iudic. in antiq. Ex quibus omnibus manifeste apparet, per solam desertionem appellationis, nec licet ex ea motam extingui, nec iudicis appellationis iurisdictionem finiri. Quod ulterius suaderi potest

ex his, quæ dixi in regula de annali. q. xliiii. vbi conclusit Rota in fortioribus terminis post sententiam, quæ transit in rem iudicatam, ante eius executionem, durare adhuc aliquas res liquas lites prioris, quæ pacificam possessionem impediunt, ad effectum illius regulæ, & ita sapius tenentur fuisse, vt ibi latius scribo,

Quæstio Quinquagesima quinta.

QVINQVAGESIMO QVINTO Quæro, ¶ an possessio desinat esse pacifica, quoad istam regulam si possessor triennalis confiscatur per lites, quæ lites se habuisse noticiam citationis decretæ contra eum ante completum triennium.

SOLVITIO. Rota die. xix. Martii M. D. xxxv. in causa Legionens. beneficiorum coram Do. Jacobo Simonetta tenuit, qd non, quia per illam noticiam, siue scientiam citationis, nec possessio beneficii, neque fructus turbati videntur, ¶ quia lis turbatiua pacifice possessionis, non ita de facili inducitur, vt notat Bonifacius de Vitalinijs Rota Auditor antiquus in clementi. ii. in secunda colum. vt lit. penden. & facit decisio Egidii. cccclxii. Et ita etiam tenuerunt domini in una Tirafonens. canonicatus coram R. D. Marco Antonio, de mense Maio M. D. xxviii. Pro qua decisione faciunt omnia illa fundamenta, quæ unus ex dominis adducebat contra aliam decisionem factam, videlicet, qd sola commissio causæ interromperet annalem, & triennem pacificam possessionem, quæ hic non repetam, quia latissime dictum fuit in regula de annali. in. xlviii. & xlix. q. & dicitur etiam infra. q. sequenti. Nec obstat decisio. cccviii. incip. fuit dubitatum, & quæsitum, & c. in no. & decisio. cccxxi. etiam in no. vbi disponitur per commissionem spoliantis contentis titulum aduersarii spoliati probari titulum corroboratum spoliati ad effectum, vt ille restituatur, de quo dixi superius. q. xxxvi. sic uidebatur hic dicendum: ¶ Nam si possessor triennalis constituit se habere noticiam citationis decretæ contra eum ante completum triennium. Ex hoc uideatur probari interruptionem possessionis triennalis. ¶ Sed ad istas decisiones respondetur, qd ille procedunt speciali favore spoliati, pro quo multa specialia in iure inducta sunt in odium spoliantis, ut ibi dicunt prædictæ decisiones, sed ista ratio cessat in casu nostro, Imò faciunt per contrarium, ex quo regula ista est favorabilis possessoribus, & odiosa negligentibus sicut vsucapio triennalis, vt dicit Bar. in. l. si. in principio. ff. de eo per quem factum erit, non debet igitur talis confessio solius noticiæ citationis turbare possessionem, quia non cauetur iure, quod sola confessio scientiæ allegata per actorem negligentem arguat interruptionem pacificæ possessionis si aliunde non appareat de uera lite, quæ per executionem citationis, vel productionem mandati ipsius possessoris inducitur, & tunc merito desinit esse pacificus, quia titulus beneficii est affectus, vel etiam si possessio turbetur. Clarus igitur debet actor contra pacificam triennem probare intentionem suam, & non per coniecturas, ex quo actor præsumptiones contra se habet. Et ita in prædicta causa iudicauit D. Iacobus nunc Cardinalis.

Quæstio Quinquagesima sexta.

QVINQVAGESIMO SEXTO Quæro, ¶ nunquid possessor committens causam, & decernens citationem contra tertium super beneficio quod possedit, quæ citationem per decem annos executus non fuit, sed semper beneficium prædictum possedit, dicatur pacificus possessor ad effectum istius regulæ.

SOLVITIO. Hodie prima Februarii M. D. XXXVI. in vna Valentina parochialis coram Reuerent. Do. Raynaldo de petrutijs, quatuor dominis exceptis, Rota iudicauit, quod sic, Ex eo, quia licet iste possessor committendo causam videretur litem introducere, & beneficium litigiosum facere, illa lis nocet tantum in certis casibus expressis, de quibus scripsi superius in tract. signaturæ. nu. 64. & dicam aliquid infra. q. lxi. & q. si. In illis igitur tribus casibus in dicto tracta. enarratis lites pendentiæ per solam commissionem, & decretum citationis in odium committentis causam introducta dicitur, licet citatio executata non fuerit, secus vero quoad effectum istius regulæ: Nam ex quo huic possessori, qui causam commisit nullus molestiam intulit, non potest dici non pacificus, quia non fuit in aliquo perturbatus, neque de iure, neque de facto, ¶ Et lis dici non potest inchoari, nisi per lites.

tis contestationem, vt in. §. omnem. in authen. de litig. & notatur in capitu. relatum. de offic. delega. Et regula ista, quæ loquitur de possessione pacifica præsupponit non esse litem, quam debemus de uera lite intelligere, ¶ quæ ex tribus personis constituitur, vulgato capitu. forus. de verborum significationibus. argumento. l. prime. ff. si ager uerbi. l. fina. C. de his, qui uentilariis. & capitu. penulti. de sententia excommunicatio. ¶ Et pro ista opinio adducebatur, quod in casu istius quæstionis possessor post decretam citationem non executam possedit per decem alios annos, cuius quidem temporis interuallum inducit titulum præsumptum, iuxta. l. si filius. C. de petit. haredi. & dixi superius in alia quæstione, qui quidem præsumptus titulus etiam lites abolitionem inducere videtur, per ea, quæ tradunt docto. in capitulo contingit. de dolo, & contuma. & in capitu. illud. de præsumptio. pro quibus faciunt in proposito uerba hic in fine regulæ appositæ, uidelicet, antiquas lites penitus extinguentes, & c. vt latius dicam, infra quæstio. lxi. ¶ Et quia uera molestia consistit, quando vel perturbatio circa titulum possessionem, vel fructus inferunt, vt not. in clementi. gratiæ. de rescrip.

¶ Prædictis tamen non obstantibus communis opinio. Dominorum in pluribus causis firmata se habuit in contrarium, uidelicet, qd possessor per solam commissionem causæ, & decretum tantum citationis inde emanatam dicitur taliter litem introducere, quod interruptio sua possessionem pacificam, adeo, quod vii. non poterit exceptione istius regulæ. Et ita in terminis tenuerunt domini, in una Parmens. Archipresbyterarus coram. d. N. de spina de mense Martio M. D. XLIX. vt refert Dominus Gulielmus hic in quadam decemone. Et hoc idem post dominum Gulielmum temporibus meis iudicauit Rota coram Reuerendo Patre Domino Petro Vorrjo in vna Tolertana, die decima Nouembris M. D. XXXIII. Et ita eodem modo post longas informationes iudicauit Rota per tres sententias in una Conchen. præsumptionum contra quendam Ioan. de Morillas, in qua causa ego primam sententiam protuli. Et idem in alia Giennens. canonicatus coram Domino Ioanne Mohedano, & in pluribus alijs causis, quas breuitatis causa omitto. Et fundamentum istarum decisionum consistit in quatuor decisionibus antiquis, quarum vna est in titulo vt lite penden. in nouis. decisi. sexta. & decisi. quarta. eodem titulo in antiquo. Et est decisio Egidii. cccclxxx. & dely. quæ decisiones concludunt, ¶ quod per commissionem, cum solo decreto citationis inducatur uera lis, quæ operatur omnes effectus quos ad committentem causam, quos inducit lis executata citatione, per rationes, de quibus ibi per eos, & illas decisiones sequuntur. Felynus in capitu. super literis. colum. octaua. de rescriptis. & Georgius Asten. in repeti. clementi. sæpe. in principio. columna sexta. de verborum significationibus. Non obstat, quod lis per secundam commissionem, & citationem non dicatur introducta, nisi in tribus casibus, quia hoc negari potest, imò quoad ad committentem, qui sibi ipsi litem, & molestiam intulit, dicitur omni casu uera lis, & sibi imputet, qui hanc viam elegit. l. si. mulier. ad uelleia. l. Imperatores. ff. de iure fisci. Vnde licet si reus habens noticiam citationis nondum executæ ueniret ad causam, diceretur introducta uera lis, quoad ipsum. Ita & causam committens, & decernens citationem ex qua se habet, pro molesto in beneficio. debet induci lis, quoad ipsum. Cum correlatiuorum debet esse par conditio. l. fina. ff. de acceptilationibus. Nec obstat, quod lis constat ex tribus personis, & cætera, quia illud procedit in iudicio, secus in lite, quæ potest cum iudice, & actore tantum constitui, ut in dictis decisionibus. Nec etiam relesuar, quod lis caput initium a lites contestatione: quia illud ex parte actoris non procedit, qui titulum sui beneficii per commissionem suam litigiosum effecit, & sic usus fuit principi consisti, se ab alio, & super hoc molestari, petiit causam committi, & sic committendo causam, sibi ipsi litem intulit, ¶ quæ durat durante commissione, donec aliquo iuris sine terminetur, faciunt notata per Hostiensem, & Ioannem Andream in capitulo olim. de accusationibus. Et ista decisio Rota, in prædictis causis facta, procedit etiam si reus, contra quem emanauit citatio, cessit liti, & causæ coram notario, quia hoc non obstant adhuc causam committens non dicitur pacificus: quia lis semel per commissionem introducta, non perimitur, nisi per sententiam executioni demandatam, uel per extinctionem papæ, vt licet decisiones vulgare. Et ita in isto casu conclusit Rota, die quinta

Junii M. D. xxxix, in una Bracharensi parochialis Sanctorum Faustii, & Gypriani, coram R. P. D. Marcello episcopo Marsicano pro Christophoro Ferdinandi, contra Aluarum Ferdinandi, qui prætendebat se esse triennalem pacificum, propter prædictam cessionem, liti, & causæ, vt latius in suis informationibus dixerunt aduocati.

Quæstio Quinquagesima septima.

QUINQVAGESIMO SEPTIMO Quæro, tan ab ista regula actor deducere ex triennio possit tempus impedimenti bellorum, infra quod non ponit possessorem triennalem ad iudicium euocari facere?

RESOLVTIO. Videtur dicendum quod non, vt tenuit Rota de mense Ianuarii M. D. xxxii. coram R. P. D. Marcello, in una Zamorensi, quæ uoluit non deduci tempora impedimenti, ex eo, quod probatum fuerat bella de anno M. D. xviii. in urbe fuisse. Nam illud non concluditur, propterea quia ponit possessor conueniri, & in partibus coram ordinario citari, ubi impedimentum non erat, & sic interrupti poterat ibi triennalis possessio. Stiguitur actor non fecit, sibi impurandum est. Ita ibi dixerunt domini.

Sed aduertendum est, pro clariori intelligentia istius quæstionis, quod impedimentum potest considerari multipliciter, & uario modo, & ideo in ista quæstione distinguendi sunt plures casus.

Primus est, quando bellum est in urbe, & non in loco beneficii, & tali casu non excusatur negligens. Et ita procedit decisio facta in dicta causa Zamorensi, propter rationem in ea assignatam. Et quia huiusmodi impedimentum uenit ex facto impediti, quo casu non excusatur, vt notat Roma, in consiliis, facit text. in c. quia diuersitatem, de concess. præben. & sequuntur Moder. in l. naturaliter, ff. de usufructu. **S**ecundus casus est, quando bellum uiget in loco beneficii, in quo citari debet possessor ad effectum interruptendi possessionem, & isto casu communis est resolutio, quod deducatur de medio tempora impedimenti bellorum, quia interim præscriptio non currit, sed dormit, adeo, quod finito bello, siue hostilitate tempus sequens continuatur cum præcedenti, ut not. Innocen. & docto. in c. ex transmissa, & c. auditis, & in c. de quarta, de præscrip. & est decisio Egidii lxxiii. Et idem est quando actor non potuit citare possessorem, ex eo, quia fuit detentus ab hostibus, nec potuit prætoris cõstitueri, tali enim casu præscriptio triennalis non currit, vt tradit Specul. titulus de integ. rest. §. primo, versiculus, diximus. Et habetur in l. succurritur, ff. ex quibus causis

ma. facit glo. in capitulo, cum per bellicam, xxxiii. q. ii. quæ uoluit, quod clericus captiuus ab hostibus, & postea redeuntis est beneficium restituendum, quantum tempore seuerit detentus, glo. in capitulo, pastoralis, vii. quæstione prima. Et idem dicitur de impedimento grauis simæ pestis quando aliquis non audeat accedere ad citandum possessorem, per ea, quæ not. in capitulo, si uero, de iureiurati. & notat Abb. in capitulo, dilecti, de dolo, & contu. Hinc uoluit Henr. Boich doctor antiquus in capitulo, quoniam, ut lite non contestata, quod ubi

act est infirmus, & pestifer potest beneficiarius se absentare a beneficio, nec debet procedi contra eum ad priuationem, sed debet expectari quousque cesset impedimentum, facit text. in clementina ne in agro, §. sanc. de statu monachorum, iuncta glo. in uerbo rationali. Et ita in genere reperitur iste casus decisus in concilio Basiliensi, titulo de pacificis possessoribus, a quo sumpta fuit ista regula, ut superius in præfatio diximus, in quo quidem concilio excipitur casus hostilitatis, uel aliud legitimum impedimentum. Est bene uerum, quod taliter impeditus debet de hoc protestari, & possessori intimari facere, iuxta formam clementinæ causam, de electio. Tamen hoc intelligi debet in casu, in quo possit fieri intimatio: Nam si esset actor incarceratus, uel uis detentus excusandus esset, per nota. per Abba. in capitulo, cum, m. de constitutio. & capitulo, primo, quod metus causa, & nota. Bal. in l. i. repetendi, C. de conditio. ob turp. cau. **S**ed in casu, in quo persona impedita non fuisset, est dubium nunquid talis protestatio hodie sit necessaria, quia licet in dicto concilio statuatur hoc esse necessarium, Tamen Romani Pontifices in suis regulis Cancellariæ hoc non receperunt, sed potius uisum fuit illud relinquere sub dispositione iuris communi, argumens in l. commodissime, de liberis, & posthu. Et de iure communi regulariter non est necessaria protestatio impedimenti extraiudicialis, quia sine ea excusatur impeditus, licet possit aliquando de bene esse fieri, & ad cautelam lege si cum ipso, ff. de excusa. tuto. capitulo, ex insinuatione, de appellationibus, de quo

Bar. in

Bart. in l. senatus, ff. de offic. prætor. & capitul. plerumque, de rescrip. ubi Abb. & Petrus de Anchara, in c. cupientes, §. quod si per viginti, de electio. lib. sexto, de qua qui dem protestatione, nunquid necessaria sit, latius in regula de annali, quæstio. lxxv. & sequen. dixi.

Ad uertendum tamen est ulterius, quod allegans impedimentum, ad effectum ut audiat contra regulam, debet illud probare, ut est deci. iiii. in tit. de iureiur. in antiquis, alias est numero. 303. & hoc tenet Inno. in c. ex transmissa, in prin. de præscrip. & est text. in l. ii. §. quod diximus, ff. si quis caut. Quomodo autem probari debeat impedimentum, decisio prædicta dicit, quod quando præsumptio ueritabilis est pro impedito, sufficit illud probare propositio iuramento, alias autem plene probari debet, ex quo agitur de præiudicio tertii, vt tradit Felyn. in c. si pro debilitate, col. penul. de offic. deleg. & Moder. Mediolanens. in c. sciscitatur, in fi. de rescrip. & in c. cum sit Romana, in prima col. de appella. Et ista omnia de plano procedunt, quando quis petit se admitti per uiam restitutionis ad agendum contra regulam eum excludentem, ubi uero quis admittitur per uiam gratiæ, secus est, vt puta quando quis petit prorogationem istius regulæ, forte ad annum: Nam licet in prorogatione dixerit se illam prorogationem petere, propter impedimenta belli, non tamen astringitur ad probandum illa. Ita hodie, xviii. Februarii M. D. xxxviii. fuit conclusum per Dominos in una Toletana Abbatiæ sancti Vincentii, coram D. Io. Paulo Toletano meo. Ratio fuit, quia ex quo Papa gratiose concessit prorogationem infra tempus regni la. quam sine aliqua causa nemini solet denegare, & expressio eorum, quæ si tacita fuissent, nihilominus papa concederet, etiam si sit falsa, non uitiat concessionem, vt est decisio, ccc. incip. Nota quod illa, post Inno. in c. in nostra, in fi. de rescrip. & in c. cum noster, de concess. præben. Egid. decif. iiii. & decif. cxv. Et præsertim in dicto casu, ubi si Papa prorogationem non concessisset, posset actor agere contra possessorem, cum esset infra tempus triennii.

Quæstio Quinquagesima octaua.

QUINQVAGESIMO OCTAuo Quæro, quid important ista uerba posita in tex. uidelicet, super beneficiis sic possessus nequeant molestari? &c.

RESOLVTIO. Omittendo illam disputationem, de qua inter doct. an prohibitio molestiæ intelligitur de iudiciali, uel extraiudiciali, de qua late per Felyn. & Moder. in c. causam, de rescrip. & in c. in presentia, de probatio. ubi late And. Sicul. numero. 13. insinuat, ut ego latius dixi post Moder. in c. ad nostram, el primo, de iur. iur. qui quidē tex. fuit mihi per R. P. Dominos meos auditores Rotæ assignatus, in punctus publicæ disputationis auditoratus mei, die. vii. Maii M. D. xxix. super quo latissimam disputationem composui.

Ad propositum redeundo, dico, quod quoad effectum istius regulæ, ille dicitur molestari possessorem, qui de iure uel de facto iudicialiter, uel extraiudicialiter, quouis modo inquietat eum, etiam si uerbaliter hoc agat, negando illum habere titulum, ut tradit laf. in l. si prius, in v. & vi. colum. ff. de oper. no. nunc. Et hoc intelligitur tam in petitorio, quod possessorio, vt dicunt in terminis Moder. in tract. beneficii, in iii. parte, q. xxi. ubi late examinant istam regulam, & dixi superius in alia q. Et hoc in ratione consistit, quia Papa hic mandat non molestari. Et tamen hæc uerba, non molestari, seu non inquietari, idem important de iure canonico, quod silentium imponere, secundum Bal. in l. secunda, C. ne sil. pro part. Et silentium imponere, nihil aliud est, quam audientiam denegare, c. i. §. si quis autem, de pa. constar. & lege, i. §. quod ait, ff. de aliar. per quæ iura dicit Bal. in dicto, c. primo, quod paria sunt, silentium perpetuum imponere, & audientiam perpetuo denegare. Et sunt tantæ potentia hæc uerba, quod sententia imponens perpetuum silentium, uel audientiam denegans, est diffinitiuæ, & trahit secum executionem ipso facto, nullo medio interueniente, ut dicit Bal. in l. prima, §. si, ff. si quis in ius uoca. non ierit, Innoc. & Ioan. And. in cap. cum nostris, de concessio. præben. facit text. in cap. dilecto, in fi. de præben. & in c. ecclesiæ, de cau. poss. Vnde ille, qui prohibetur inquietari, uidetur iustus perpetuo sile re, ita quod non poterit audiri, si uelit aliquid contra titulum dicere, siue per uiam actionis, uel in integrum restitutionis, siue alterius cuiuscumque prosecutionis, etiam per uiam replicationis,

vt Alexand. dicit in consilio trigesimo sexto, primo volu. Et tradit notabilius idem Alexan. in pulchro casu in consilio. cli. viso themate. & consil. cxliiii. viso processu. in secundo uo-
 4 lumine. † Et secundum hoc potest inferri, quod triennalis possessor eadem debet securitate gaudere, qua gaudet prescribens per. xl. annos, per ea, quae Alexan. ibi adducit, & reasumunt Moder. in tracta. prescrip. fol. xxxviii. colum. prima, quod erit perpetuo notandum contra illos, qui dicunt triennalem possessionem prescriptioni non acquiescere. Et pro ista opinione potero illud uerbum nequeant, positum in tex. hic, per quod tollitur iurisdictio, adeo, quod acta sententia iudicis, & inde sequuta in contrarium non valent, ut dicit Bal. in l. cum dubium. colum. fina. C. de legibus. & in l. cum lege. ff. de testamen. & idem dicit Bal. in dicto. §. si quis autem. Nam dicta uerba, ex quo sunt priuatiua, de natura sui tollunt omnem potentiam, ut dicunt Archi. & Ioan. And. in nouella. & in capitu. cum plures. de offic. deleg. lib. sexto. Et adeo hoc est uerum, quod dicit hic Glosator in quinta colum. uersicu. & ex hoc consilium: quod ista uerba, non molestari adeo omne impedimentum tollunt, quod possessori dant titulum, Ut tenuit Rota in una Portugalesi. de Vallada, in qua ita pronuntiatur Gaspar Auditor, ut hic per eum. Tamen ego de hoc multu dubito;
 5 per ea, quae dicam hic in calce istius quaestionis. † Et quod ista uerba non molestari, absolute intelligantur de omni molestia, sunt plura iura, in primis tex. in c. secundo. in fi. ibi. non esse molestandos. de prescrip. libro sexto, & bonus tex. in l. fina. in uersicu. nullam molestiam, uel inquietudinem. C. de fun. pat. lib. xi. & in capitulo licet. in fine. de probat. & in capitulo primo. de statu monac. & in laurclius. in princip. & §. Gaio. ff. de lib. lega. facti etiam tex. in cap. ex parte Adae. de resti. & in capitulo audita. de restitu. spoliato. & in capitulo dilectus. de simo. & in l. prima. C. de nudi. Et ista omnia procedunt, quando subiecta materia, & generalitas uerborum hoc innuunt: quia tunc clarum est, uerbum molestia, de omni perturbatione debere intelligi, ut dicunt notabiliter Moder. Mediolanensi. in capitu. seisciratus. in quarto notabili. per illum tex. de rescrip. & est notabilis decisio Rotae. xviii. in titulo de restitu. spoliatorum. in nouis. quam plures sequuntur, ut ibi dixi. Et eam notissime sequuntur domini mei in vna Bracharen. parochialis Sanctorum Fausti. & Cypriani. coram R. Domino Io. Paulo, de mense Iunio. M. D. XXXVIII. Cum igitur in ista regula sunt uerba praegnantia, concludendum est, intelligi debere hoc uerbum molestia, generaliter de omni inquietatione.

Et ista declaratio facit ad plures quaestiones examinandas inferius. Et uerba huiusmodi non molestari, respiciunt litem antiquam. Hoc enim colligitur ex uerbis regulae Calisti, quae habebat alia uerba, quae non sunt hodie in modernis regulis. Nam dum tex. hic dicit, dummodo in beneficiis huiusmodi, si dispositioni apostolicae ex aliqua reservatione generali in corpore iuris clausa, reseruata fuerint, se non intruserint, & c. in regula Calisti sequebantur ista uerba, Et causae super ipsis beneficiis, ab anno proxime transacto, profecturae non fuerint, super beneficiis taliter possessis nequeant molestari, & c. Ita quod illa molestia respicit litem praeteritam, quam si non prosequeretur, prohibetur molestari. Possunt etiam respicere futuras impetraciones, cum etiam illud molestia appelletur. † Nam impetrando contra aliquem possessorem triennalem, dicitur molestari, ut in l. fina. C. ne lite penden. & in l. si quis maior. ubi latissime repetit. C. de transacto. Et licet uerbum molestia, largo modo capiat omnem molestiam, etiam in possessorio: illud tamen non procedit, quoad istam regulam, quae non habet locum, quando agitur possessorio, ut superius in alia quaestione est dictum, sed procedit tantum in petitorio, & circa illud dicit regula, non debere possessorem molestari. Est etiam aduertendum, quod molestia ista intelligitur, respectu actoris impetrantis, secundum glo. notabilem in capitu. cum olim. de cau. poss. & proprii. not. Bal. in cap. ex co quaestione. de rest. spoliato. Secus uero est, respectu ordinarii, cui non obstat ista regula, nec illi silentium imponitur. Nam potest ordinarius, etiam post triennalem possessionem, amouere possessorem sine titulo, & alteri conferre, quia ordinario non obstat regula, ut in terminis dicit Felyn. in cap. sicut. in. xvi. colum. de re iudic. & in capitu. licet heli. de simonia. & in capitu. illud. de praesumpti. post Abb. in cap. dilecto. de praeb.
 7 Et ex quibus omnibus facio istam conclusionem, quod licet uerbum molestia, generaliter de omni molestia intelligatur, ut dictum est: tamen in ista regula non intelligitur generaliter, sed respectu tituli tantum. Sed super possessorio, triennalis possessor molestari poterit, ut dictum est superius. q. xi. ¶ In contrarium tamen, quod molestiae prohibitio in dubio intelligatur de

tur de possessione tantum, & non in petitorio, uidetur tex. in c. licet causam. de proba. Sed ad illum tex. potest responderi, quod ibi fuerat actum possessorio retinenda, propterea illa uerba impositionis silentii, & sic molestiae, possessorium tantum respiciunt: quia sententia referatur ad id quod est petitu, ut in l. si quis. ff. ad exhiben. & ibi glo. & Bar. & in l. si ut proponis. la. i. C. quomodo, & quado iud. Sed extra illum casum, silentii impositio respicit possessorium, & petitorium, ut probatur in c. dilecto. in fi. de praeben. & in c. ecclesia. de cau. poss. & proprie. & in c. i. in fi. de concess. praeb. lib. vi. & secundum hoc potest defendi dictum Glosatoris hic, quod ista uerba nequeant molestari, si utrunque comprehendunt, possessori triennali titulum dare uidentur. Ex quo inferitur, quod triennalis possessor, etiam contra ordinariu se defendere possit. ¶ Tamen istis non obstantibus, contraria opinio est uerior, uidelicet quod ista regula secundum interpretationem Rotae, non dat titulum, sed tantum exceptionem, & ideo ordinarius non prohibetur contra triennalem de titulo inquirere. Ita tenent Felyn. & communiter Moder. in d. c. sicut. & aliis locis superius allegatis. Et quod ista opinio sit uera, uidelicet, quod ista regula non det, nisi tantum exceptionem, proba manifesta ratione, quia dicta uerba nequeant molestari & c. hic posita, sunt prohibitiua, ex quibus resultat uerum dictum ubique approbatum, quod quando lex aliquid uetat ad commodum illius, cui fieri aliquid uetatur, tunc ex illa lege non competit illi in fauorem, cuius prohibitio facta fuit, nisi sola exceptio ista est doctri. Bar. communiter approbata in l. i. in. ii. colum. uersicu. quadoq. lex uetat & c. numero. s. ff. de condi. ex leg. & in l. i. ff. ad mace. & in l. i. ff. ad uelleia. Sed in casu nostro, prohibitio molestiae, per istam regulam in fauorem triennalis possessoris inducta fuit: ergo illi tantum competet exceptio, & non actio, & sic non acquiritur illi, per istam regulam, titulus, quia si titulus acquireretur, agere posset, cuius contrarium ex superioribus dictis probatur. ¶ Concludo igitur, regulam istam tantum exceptionem producere, quae non impedit ordinarium inquirentem. Item quod illa prohibitio solum operatur, quando triennalis possessor super titulo molestatur, non autem super possessione, per ea, quae superius diximus in q. xi. Ex quibus inferitur, quod ista uerba, nequeant molestari, hic posita, attenda subiecta materia istius regulae, non concernent possessorium, prout in d. c. dilecto. cum aliis superius allegatis, sed petitorium tantum, quod no.

¶ Quaeatio Quinquagesimanona.

QUINQVAGESIMONONO Quæro, † an possessio capta per amicum sine mandato, cum titulo colorato, possit inde ad duos annos per dominum ratificari. Ita quod post ratificationem, dominus possidens ulterius per annum, efficiatur triennalis, in praedictum medii imperantis a papa?
 ¶ SOLVITIO. Hodie. xliiii. Decem. M. D. xxxvii. in una Regien. canonicatus, & praebendae, coram R. Dom. Raynaldo, fuit per maiorem partem dominorum conclusum, quod non, † quia ratificatio tali casu non potest fieri in praedictum tertii, nisi ratificantis, ut tradunt doctores. post glo. in c. rati habitationem. & c. rati. de reg. iur. lib. vi. & laf. in l. filio, quem pater. colum. i. de lib. & post. cum sexcentis concor. congestis per Decium in l. semper qui non prohibet. colum. fi. ff. de reg. iur. Et ideo possessio incipiet a die ratificationis, & sic ex nunc, non autem ex tunc. Praesertim quia tempore, quo amicus accepit possessionem, dominus non habebat animum possidendi, & possessio capi non potest, sine animo, & corpore. Et per hoc potest decidi alia. q. quae pendet modo, de mense Maio. M. D. xxxviii. in vna Salamantina capellaniae, coram R. D. Io. Mohedano, in qua quidam Petrus Sarmiento commisit causam contra Ferdinandum Alphonsi, possessorem, & quidam auctus procurator dicti Petri obtinuit decretum citationis, quae executi fuit contra d. Ferdinandum. Post cuius executionem. d. Ferdinandus triennio possedit, deinde post triennium. d. Petrus Sarmiento ratiu habens quicquid factum fuit per auctus procuratorem suum, prosequitur causam contra d. Ferdinandum possessorem, qui excipit de ista regula, & fuit dubitatum, quid iuris. Tandem domini resolverunt, locum esse regule per supradicta, & per illa fundamenta, quae scripsi super regula de annali. q. xlii. ubi fuit decisus idem casus in una Tuden. coram R. Domino Ioan. Clerici, ut ibi dixi.

Vide si fuit

SEXAGESIMO Quæro, † an possessor triennalis, cum titulo tantum colorato, possit agere post triennium, contra habentem verum titulum, ad recuperationem aliorum fructuum perceptorum?

SOLVITIO. Dicendum videtur, q̄ non, quia licet triennalis possessor, cum titulo colorato fructus legitime retinere possit, & agentem exceptionis istius regulæ repellere: nõ tamen agere poterit, quia ista regula non defendit, nisi possessorem, & ad hoc concedit tantum exceptionem, sed in petitorio nihil tribuit, vt superius. q. lviii. probaui, per doctri. Bar. in. l. i. numero. 5. ff. de condi. ex lege. Itaq; si triennalis possessor, sub prætextu suæ possessionis triennalis contra habentem verum titulum agere veller, & ille se ex titulo vero defenderet, certe succumberet, quia oporteret eum de titulo meliori docere, quem sola possessio triennalis producere non potest, † quia vt Fely. & alii tñ in. c. illud. de præsumpt. q̄ in. c. si cur. col. xvi. de re iudic. & in. c. licet. de simo. dicunt regulam istã neminem in petitorio iurare, sed tantum exceptionem producere.

¶ Possit tñ vnus casus considerari, in quo licet triennalis possessor esset, actor possit priuilegio istius regulæ vt̄, per viam replicationis, ut quando contra vsurpatorem, & sine aliquo titulo intrusum, & vsurpatorem alicuius partis fructuum ageret. † Nam propterea, q̄ triennalis possessor, omnes fructus non possideat, non definit esse pacificus quia sufficit eum maiorem partem possidisse, iuxta no. in. c. commissa. de electio. lib. vi. & in. c. de multa. per Abb. & alios de preben. vt latissime dixi superius in alia quæstione. Si igitur triennalis possessor, contra illum intrusum sine titulo ad illos fructus ageret, & intrusus de non legitimo & sufficiens titulo triennalis possessoris exciperet (nam coloratus titulus non est sufficiens, neq; ad agendum satis firmus) possit hoc casu, ut opinor, triennalis replicare, titulum illum coloratum, cum triennali possessione coniunctum, ad recuperandum fructus ab illo vsurpatore nullum titulum habenti, sufficere, quod non sufficeret, si triennalis cum intruso habenti bonum titulum concurreret, quia tunc oporteret de veritate tituli, ad effectum canonizationis discutere, & stante bono titulo alterius, coloratus titulus triennalis possessoris canonizari non possit. Imo si alius titulus non esset, ille titulus coloratus nunq̄ canonizari deber, licet in isto casu sufficiat, quoad ad iudicationem fructuum ipsi triennali faciendam.

SEXAGESIMOPRIMO Quæro, † quomodo intelligantur vltima verba istius regulæ, videlicet, antiquas lites penitus extinguentes?

SOLVITIO. Ista quæstio est multum necessaria ad istam regulam, & pendet modò in Rota coram me, in causa Conchen. præsimoniorum inter Ioan. de Morillas ex vna, & Garfiam de villareal. Sed intellectus verborum eius est valde difficilis: Nam D. Iacob. Simonetta, auditor omnium antiquior, & forte etiam curiosior, dixit se pluries audiuisse a maioribus suis, qui hoc idem a prædecessoribus suis etiam habuerant, ista verba nunq̄ intellecta fuisse, quinimo sepius interrogasse Reuerendiss. D. Laurentium Cardinalem Sanctorum Quatuor, virum certe longo vsu, & doctrina singularissimum, qui sepe huiusmodi regularum additionibus interfuit, & respondisse, se ignorare quid illa verba præferent, sed ea prout a maioribus quasi per manus recepit, ita prout iacent describi permisit, Et Glosator hic etiam dicit se super intellectu istorum verborum interrogasse decetos, & practicos curiales, & præsertim Nicolaum de Castello tunc aduocatum, & Antonium de Eugubio practicum, & antiquum causarum procuratorem, qui sibi dixerunt, illa verba non intelligere, nec putabant vnq̄ intellecta ab eiusdem compositoribus fuisse. Itaq; dici potest hoc dubium esse veluti † illud Gordii vinculum tota Asia celebratissimum, tot etiam sacculis inextricabile. Quod q̄ soluisset (vt erat apud incolas frequens opinio, ex oraculi voce) tota Asia potiri debebat, vt author est Artianus, & Q. Curtius, rerũ gestarũ Alex. lib. iiii. verum quia nihil in rerum natura est ita difficile, quod non labor assiduus, & industria conficiat, decreui pro tenui facultate mea, in hoc tam ancipiti, & difficili passu neruos intentere, non, q̄ me sperem aliquid assequi, quod non prius, & melius maiores nostri cogitauerunt, sed quod satis est, mihi consuluisse arbitror, si rem ipsam explicem clarius, disse-

ram copiosius, q̄ per alium hactenus factum fuerit: Nam vt opinor, ista verba, antiquas lites &c. septem, vel octo intellectus, seu interpretationes recipere possunt, quorũ aliquos Glosator hic confute, & inuoluit enarrat. Ex quibus omnibus duos tantum Rota approbavit. Et ideo vt omnes suo ordine discutiantur, rem aggredior.

¶ Antiquas lites super illis moras penitus extinguentes &c.

1 ¶ Primus igitur intellectus istorum verborum fuit, q̄ ista verba de litibus motis contra possessorem, ante possessionem triennalem intelligantur: Nam si post illam litem possessor, absq; aliqua molestia triennio pacifice possedit, illa triennalis possessio sequens, lites illas anteriores extinguit. Sed aduertendum, q̄ iste intellectus non videtur verus, non solũ quia contra illum intellectum Rota bis iudicauit, ut refert hic Glosator, sed quia aliis motiuis, & rationibus subsistere non potest.

¶ In primis, quia stante isto intellectu, sequeretur hoc inconueniens, q̄ regula ista ius quæsitum lit. penden. tolleret, quod tamen ipse idem summus pontifex, istius regulæ conditor

2 hoc superius per aliam suam regulam prohibuerat. † Debent ergo verba generalia istius regulæ taliter interpretari, vt quoad fieri possit, iuri communi conueniant, ut in. c. causam. de rescrip. Et in dubio, talis debet præsumi Papæ illius conditoris mens, & intentio, qualis est iuris, ut, videlicet, nemini præiudicium nec iniuriam faciat, ut tradunt Bal. Alex. & Iac. in. l. ex facto. ff. de vulg. & pup. post Inno. in. c. quoniam. vt lite non conte. Non enim finde iniuriæ oriri debent, unde iura nascuntur, vt dicitur in. c. qualiter de accusatio. & in. l. meminerint. C. vñ de vi. Quod autem ex tali intellectu, siue interpretatione regulæ ius quæsitum tollatur, exemplo probatur: Nam ponamus me impetraisse beneficium ex isto titulo, ex quo mihi ius verum, reale, & indubitabile competit, vigore cuius Titium possessorem adhuc non triennalem in iudicium trahi. Certe attempto prædicto intellectu, ab isto bono, & vero iure meo excludor, vt per triennium prædictam litem non prosecutus fuero, & Titium post litem per me motam triennio possidere permisso. Quod quantum in beneficiis prohibetur, nemo non intelligit, † cum satis nouum sit, in beneficiis, quæ a suo bono iure, solo temporis cursu excludi non debent. c. i. & ii. de reg. iur. lib. vi. & c. ex frequentibus. de insti. tradit Bar. in. l. solent. §. si. col. si. ff. de offi. proconf. quod. Rota tenuit in duabus causis, ut refero in regula de non tol. in. quest. quæ. v. numero. 13.

¶ Præterea ex prædicto intellectu, sequitur aliud absurdum, q̄ impetranti, forte legitime impedito infra triennium litem prosequi, tollitur ius quæsitum, sine causa contra dictam regulam. & l. ii. §. siquis a principe. & nequid in lo. pu. & cap. satis peruersum. lvi. diffin. Item sequitur etiam aliud inconueniens, q̄ is qui nullum ius habet, triennali possessione bonum ius habentem excludit, Itaq; hoc casu melioris conditionis erit iniquus possessor, q̄ bonum ius habens, contra tex. an. c. eum qui. de preben. lib. vi. qui quanto diuturnior eius possessio probareatur, tanto grauius puniri deberet, per rationem text. in. c. si. de præscriptio. Cui etiam intellectui refragatur decisio Roræ iam diuturno patrum vsu, & consensu comprobata in tit. vt lit. penden. in no. decisio. x. quæ disponit litem semel inceptam, nunq̄ in Rota, nisi per sententiam finiri. Ex qua sequitur, q̄ lite pendente possideris, pacificus possessor dici non potest, & per consequens uti priuilegio istius regulæ non poterit. Reiecto igitur isto intellectu, alius perquirendus est.

3 ¶ Secundus igitur intellectus regulæ est, q̄ illa verba antiquas lites &c. intelligantur de litibus motis contra triennalem possessorem post triennium, anteq̄ regula æderetur, quæ postea ædita regula cassantur. Iste intellectus fundatur ex serie verborum regulæ, in quantum, superius dicit, super beneficiis taliter possessis &c. & paulo post dicit, impetrationes de beneficiis sic possessis &c. deinde subdit ultimo loco, lites super illis moras penitus extinguentes. Ex quo ergo superius regula semper loquuta est de beneficiis triennio possessis, & postea dicit lites super illis, debet intelligi, super illis sic triennio possessis, ut ista ratio cum eadem qualitate fieri censetur, iuxta doctri. Barr. in. l. Iulianus. in prin. ff. de hered. insti. & Bal. in. l. si. C. de impu. & aliis subit. regula. n. intendit pacificos possessores triennales tam per exceptionem, respectu futuri temporis, q̄ per extinctionem litis, respectu præteriti tueri, ac defendere.

4 ¶ Iste intellectus fuit antiquorum aduocatorum, cui magis adherere uidebantur verba regulæ Calixti, q̄ istius regulæ, ut dixi in præfatione istius regulæ. Et istum intellectum, ultra Glosatorem hic, reperio plures doctores, diuersis temporibus, in uariis causis tenuisse

plures fuerunt, & viri undecunq; doctissimi de imperitia, vel negligentia arguantur, cum tam sepe dicta verba innovauerunt, nec vnq; ea a regulis delcuerunt, erit necessarium aliquē ex prædictis intellectibus sequi: † Nam quando in una lege plures danur intellectus, licet omnes sint diuiniatiui, tamen si lex alio congruo modo intelligi non potest, intellectus ille tenendus est, qui minus diuinar, ut dicit Bar. in. l. ita stipulatus. la grande. colum. xi. de ver. ob. uel illi intellectū cui minus iura aduersant, ut dicit Alex. in. l. rei iudicate. in prin. col. si. ff. soluto mari. Ias. in. l. huiusmodi. si. cui. ff. de lega. primo. Vel ille intellectus, qui magis placet, quia hoc non est peccatum contra Spiritum sanctū, ut dicit Inno. in. c. per tuas de sumo. & dixi in. c. i. in primo notabili. in. si. de rescrip. lib. vi. Quæ cum ita sit, utrum sit it Rota die. xx. Nouembris M. D. xxxiii. proposita per me iterum, atq; iterum dicta causa Conchen. tertium, & quartum intellectus ex superius relatis approbare, propter quos iudicantur Gasiam posse se beneficio istius regulæ ueri. Verum quia ipse idem Gasias, ante triennalem possessionem commiserat causam, regula ista sibi non profuit, ex quo sibi ipsi beneficium litigiosum effecit, & ideo possessio triennalis sequens pacifica dici non potuit. Imo illa sola commissio causa, sibi in pluribus aliis casibus est dānosa, quos enumerat Fely. in. c. super literis. col. x. verū. limitatur primo. de rescri. & dixi in regula de subrogandis. & in trac. signa. Viā igitur quam elegit, illa sibi proderit, iuxta. l. si mulier. ad velleia. Quia si ex lite per eum mota, sibi molestiam iuris inuulit, & per consequens, exceptione istius regulæ se priuauit, de se ipso conqueri debet, & damnum, quod sua culpa sentit, sibi debet imputari, ut dicit tex. in vulg. c. damnum. de reg. iur. lib. vi. † Et ita in terminis istius. q. videlicet, q. committens causam, dicatur quoad se introducere litem, quæ eum non pacificum possessorem reddit, Rota tenuit de anno M. D. xix. de mense Martio, in causa Parmen. ar. chiep. resbyteratus. pendente coram D. Hugone de spina; de qua meminit D. Guilielmus hic in collectaneis decisionum, per plura motiua, quæ ibi videri possunt. Et ita etiam tempore meo dixit Rota, in causa Giennen. canonicatus, pendente coram D. Jacobo Simonetta, inter Rodericum Lupi, qui commiserat causam, & allegauerat triennalem, & quandam capellānum familiarem Cardinalis Giennen. Et idem tenuit Rota in una Valentina parochialis, de pego de mense Martio M. D. xxxvii. coram R. D. Io. Mohedano, ut dixi superius. q. lvi. ¶ Antiquæ igitur lites extinguuntur per istam regulam, quæ inter alios ante triennalem possessionem motæ fuerunt. Et ita etiam hodiē. xlii. Junii M. D. xxxviii. istam regulam intellexit Rota, in alia causa Cegobien. parochialis, de Paradinas, corā R. P. D. Marcello, episcopo Marficano. Secus, ut dixi, si ipse possessor prius, contra alios causam commisisset, ut est dictum, & ad decisionem Rotæ, ut lit. penden. in no. quæ uoluit litem non finire, nisi post sententiam, quia ad illam responderetur tribus uel quatuor modis. ¶ Primo, q. decisio procedat nisi de ista regula excipiat, † sicut dicimus de decreto facto in fauorem alicuius: Nam ita demum ligat, si ille uti uoluerit, ut dicit glo. in. c. i. de concess. præben. lib. vi. cū concor. ut scribit Decius in. l. pacta quæ contra. C. de pact. numero. 1. & Philip. Perus. in. c. dispensia. in prin. de rescrip. lib. vi. & in. c. ut nostrum. in. iii. colum. de appellā. Ias. in. l. transactione. in. si. C. de transact. Et idem in emphiteora, qui ob non solutionē canonis, est priuatus ipso iure: Nam intelligitur domino uolente, ut tradit Ias. post alios in. l. secunda. C. de iure emphith. Et hoc idē habetur in. l. filio præterito. ff. de iniust. rup. & in. l. eleganter. & ibi glo. in verū. nullam. ff. de dolo. Possessore igitur triennali tacente, & non opponente lis non finitur per possessionem triennalem: adeo, q. si triennalis possessor moriatur, beneficium adhuc durabit litigiosum, etiam per mille annos, donec finiatur lis sententia, & ita procedere potest dicta decisio. ¶ Secundo responderetur, q. illa decisio procedat, attenda dispositione iuris canonici, de qua in. c. si. de iud. de quo iure instantia perpetuo durat, nisi per sententiam terminetur. Sed attenda dispositione istius regulæ cancellarię, lis triennio extinguitur, sicut est de iure ciuili cautum, in. l. properandum. C. de iud. Nec est mirum, q. ius canonicum, & regula sint contrariæ, quia idem videmus in aliis regulis, de annali, de infir. resignan. & in pluribus aliis, quæ contrariantur iuri communi, prout etiam ius ciuile in eodem casu reperitur limitatum, & restrictum a iure prætorio, ut. l. in honorariis. ff. de actio. & obligat. & alibi sæpe. ¶ Vel tertio dici potest, q. illa decisio non est vera, quia contra eam sæpius fuit iudicatum, ut appareret in una causa Giennen. coram D. Jacobo Simonetta, in qua in Rota, per maiorem partem dominorum conclusum fuit, † per lapsum decem annorum, litem haberi pro derelicta, ut

ta, ut meminit D. Guilielmus Cassiodorus in collect. decisio. tit. ut lit. pen. Et idem in possessione fuit tentum, coram D. Camillo de Ballionibus, in una causa Gebennen. pro cardinale Anconitano. iiii. Julii M. D. xxxi. per doctri. Abb. in. c. contingit. de dol. & cont. ut dixi in regula de non rot. ius quæsi. q. v. in si. Imo ipsum beneficium dicitur per tantum tempus. x. annorum haberi pro derelicto, ut ibi dicit Abb. quem in hoc non sequuti fuerunt domini, sed respectu possessionis, ut dixi. p. ea, quæ idē Abb. dicit in. c. cum uenissent. de rest. spolia. & in. c. capitulum. de rescrip. Sed q. titulus beneficii præfato tempore perdaur, tenet etiam Oldra. conf. i. col. ii. & Per. de ancha. conf. ccccv. & hoc ut finis litibus imponatur. Et hoc quod dictum est de possessione, domini traxerunt ad litem, quæ decennio uidetur haberi p. derelicto, ut dixi. ¶ Ex missis igitur patet, decisionē illā nō. pcedere, quā. et. ipugnauit Nico. Milis Rotæ auditor, in uerbo lit. p. e. & uerbo lis finit. & Glosator in regula de subrogandis. ¶ Vel quarto ad illam decisionem respōdet Glosator hic, q. procedat de lite in curia, secus, extra. Sed ista solutio nihil facit, nisi restringatur ad beneficia uacantia in curia litigiosa. Quod nescio si ipse ita intellexit. Ex quibus omnibus resultat ista conclusio, regulam istam non posse intelligi de lite mota post triennalem possessionem, sed ante, ut est dictum. Et ita ego in. d. causa Conchen. pronūciari, quæ sententia postea confirmata fuit, per tres confor mes. Nec fuit in Rota causa, quæ maiotes tumultus excitaret, q. ista, quæ ultra istas tres sententias Rotæ, uentilata postea fuit per tres alias sententias coram Gubernatore, & postea coram auditore cameræ, & deinde coram Cardinale Simonetta commissario. Postremo cum ultimo silentio diffinita in signatura papæ, propter quam causam partes hanc causam vsq; ad insaniam prosequuntur iudicio curialium.

¶ Quæstio Sexagesima secunda.

SEXAGESIMOSECVNDO Quæro, † an regula ista tueatur non promotum infra annum, iuxta. c. licet canon. & c. commissa. de electio. lib. vi. ¶ SOLVTIO. De hoc dixi superius in. x. q. tractans materiam execrabilis.

¶ Quæstio Sexagesima tertia.

SEXAGESIMOTERTIO Quæro, † an si possessor citatus vigore commissiōnis, in qua apposta fuit illa vulgaris clausula, uidelicet, dummodo ante terminum ad articuladū literas expedierit, & q. interim beneficium nō. censetur litigiosum, & c. si post citationem prædictam triennio possedit, dicatur pacificus ad effectum istius regulæ? ¶ SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, q. non sit pacificus, ex eo, quia illa clausula apposta ad effectū, ut actoris malitia cōprimeretur, qui procurabant sæpe possessores forte senes vigore dictæ cōmissionum literis nō. expeditis, & sic cū modica impēsa citare, ad effectū, ut p. eorū obitum possent subrogari, & sic ordinarios patronos, & expectantes excludere, cū igitur apposta fuit. d. clausula ad effectū tollēdę subrogationis, nō. debet alium effectū operari, arg. l. q. fauore. C. de legibus. ¶ Præterea, quia talis possessor ex tali commissiōne, & citatione vexari, & molestari dī, ut no. Imo. in. cle. i. in. si. de resc. † quia vexatio incipit a citatione, ut no. Fely. in. c. ex tenore. de resc. facit, qd. no. Bar. in. l. amplius nō. peti. ff. rē. rat. hab. & Bal. in. l. i. C. de nudi. & dixi in regula de annali. in. q. de citatione nulla. Et ita reulit iudicasse Rotā Alex. de Cesena quondā famosus procurator, ut refert Aeneas Sabini. in. quibusdā apostillis regulę. xxix. de cōmissionibus literis non expeditis, ubi etiā refert D. Berengariū Sagāta dixisse illi Rotā ita iudicasse in quadam causa Tranē. Et dicit esse notandū hoc, quia stant ista simul, q. beneficiū non sit litigiosum, & q. non sit pacificū, prout ego notauit in alio casu superius in alia. q. de illo, qui possedit triennio post sententia, q. transfuit in rē iudicatā, & post executoriales, quia licet ibi non sit lis, quia finitur p. sententia, tñ ille nō. ē. pacificus, ut fuit possit bñficio istius regulæ, ut ibi p. bati p. quādā. deci. i. no. ¶ Tamen prædictis obstat, quæ conclusa fuerunt in præcedenti. q. examinando clausulam lites penitus extinguentes, hic positam, & quæ dixi in regula de annali. q. xlv. dum ibi tracto, an per citationem nullam interruptatur pacifica possessio requiritā in illa regula, quibus etiam accedunt ea, quæ dixi in regula de subrogandis. q. ii.

COMMEN. R. P. D. LVDOVICI GOMES.
REGVLA DE VALORE BENEFICIORVM
IN IMPETRATIONIBVS EXPRESSIMENDO.

ITEM Voluit, q̄ in gratiis (quas personis quibusuis de beneficiis uacantibus, seu certo modo uacaturis, fieri contigerit, illorum, & aliorum quorumcūq; beneficiorum, quę dictę personę tunc obtinuerint, seu de quibus eis fuerit prouisum, uel concessum, aut mandatum prouideri) uerus ualor annuus per marchas argenti, aut sterlingorum, uel librarū turonensium paruorū, seu florenos, aut ducatos, seu unciarum auri, seu alterius monetę ualor, secundū communem estimationem exprimat. Nisi motu proprio, gratię huiusmodi hant, uel personę prædictę beneficia, quę tunc obtinuerunt, aut in quibus, & ad quę ius eis cōpetit, iuxta ipsarum oblationes, uel alias dimittere teneantur. Alioquin præfata gratię sint nullę. Et idem seruetur in expectatiuis de beneficiis obtentis, & in quibus, seu ad quę impetranti ius cōpetit, & illorum ualore.

PRAEFATIO.

AUTHOR primus istius regulę, fuit Urbanus III. ut refert Clemens, Sextus, in quadam extrauaganti, de qua inferius facio mentionem. Sed in uolumine regularum, non Urbanus III. sed Urbanus VI. reperitur huius regulę inuentor: Nam super ualore exprimendo in gratiis, quatuor regulas edidit. Primam circa gratias, & beneficia obiecta, quā publicauit undecimo Calendas Martii sui pontificatus anno primo, de qua facit mentionem Rota decif. xix. de præben. in no. Secundam circa impetrantes beneficia uacantia, uel certo modo uacatura, quam publicauit. viii. Calendas Maii anno tertio. Et ex istis duabus Ioan. xxiii. vnam tantum regulam fecit, ex qua sumpta fuit ista moderna, quam modo habemus. Tertiam deinde regulam publicauit de ualore exprimendo in beneficiis uniendo. Et istam etiam sequuti sunt omnes successores usq; in hodiernum diem, nihil immutando. Quartam uero circa beneficia impetrata motu proprio, in quibus uoluit etiam mentionem fieri de ualore. Et ista fuit ultiima eius regula publicata. vii. Calendas Iunii anno quinto, quam sequutus fuit solus Martinus V. Et de illa facit mentionem Petrus de ancha. in cons. cxcvii. efficacibus in principi. Et de utraq; meminit idem Pet. de ancha. in cons. cxcv. incip. pro clariori. Et licet Fely. in. c. ad aures. in. v. & viii. conclusionib. de rescrip. asserat Urbani regulam tantū loqui de dignitatibus impetrandis motu proprio, allegando Petr. de ancha. in dicto cons. Tamen Pet. de ancha. hoc non dicit, neq; hoc cauebatur in regula, sed illa indistincte loquitur de quibuscūq; beneficiis. Quam postea solus Martinus V. ut dixi, est imitatus. Alii uero omnes tam antiqui, q̄ moderni pontifices regulā illā, quoad motū propriū, sustulerunt. Et primus fuit, qui hoc sustulit Io. xxiii. qui addidit regulam nostrā modernā similem, de qua facit mentionem idem Pet. de ancha. in cons. cxxxviii. incip. de natura, & efficacia. Et Ioannem. xxiii. Eugenius, & Nicolaus, & post ipsos, omnes successores pontifices (excepto Martino,) usq; ad nostra tempora sunt imitati, nihil penitus immutando, neq; ad regulā addendo. Tamen Clemens VI. ante oēs istos, circa ualorem in literis exprimendum, quādam constitutionem extrauagantē fecit, sequutus Urbanū. III. prædecessorem suū, in qua plus uoluit habere locū in permutationibus. Quę quidem extrauagans hodie adhuc allegari potest in iudiciis, attento, q̄ non reperitur reuocata per successores pontifices. Et ob eam causam placuit hic eā inferere. Cuius tenor talis est. Dudum feli. recor. Urbanus prædecessor noster, inter alias ordinationes per eū prouide factas, instituit, q̄ in quibuscūq; gratiis apostolicis, de beneficiis uacantibus, seu certo modo uacaturis beneficiorum, quę obtinet, in quibus gratiæ sunt concessæ, seu de quibus eis prouisum, uel mandatum fuerit prouideri,

ucri

REG. DE VALO. EXPRI. IN IMPE. BENEF. CCXXX

veri valoris exprimanur, alioquin gratiæ nullius existant roboris, uel momenti, nisi proprio motu concessæ fuerint, uel huiusmodi beneficia quę obtinent, secerant dimissuros, & nuper accepimus a nonnullis in dubiū reuocari, an idem prædecessor, sub ordinatione prædicta, beneficia, quę ex causa permutationis post additionē factæ ordinationis, quę permutantibus autoritate apostolica hætenus sunt collata, & conferent, uoluerit cōprehendi. Ad huiusmodi tollendū dubiū, præsentis tenore declaramus, beneficia eiuusmodi post eandē ordinationē per præfatum prædecessorem, seu ipsius autoritate, ac per ipsos, ex nostro mandato, ex causa permutationis quibusuis personis quoquomodo collata, seu quę in posterū cōferent, debuit se, & debere cōprehendi, &c. Ex ista igitur cōstitutione extra ag. habemus originē istius regulę, & extensionem ad alium casum in regula non expressum, quod est notandum.

4. Et est aduertendū, q̄ regula ista varias habuit rationes: Nā quidā existimarunt, eā editā causa tollendæ auaritię necesse, per taciturnitatē valoris, aliquis ultra merita, & plus q̄ oportet, de beneficiis ecclesiasticis caperet, & ita, p̄ falsam ualoris expressionē, debitus dispensationis modus papę (cui est hæc cura a Deo demandata) tolleretur, quia nonnulli, de cle. nō ref. & in hac opi. fuit Abb. & Fely. in. c. ad aures. de rescrip. Alii tōtū hoc ad cōmōditū burlesæ officialiū reuulerūt. Quidā uero p̄ annatas, ne defraudaretur, regulā factā fuisse existimāt. Et istorū opinio magis recepta uidet, ex eo, quia regula ista de ualore, adhæret taxis annatarū. Nā uideamus, q̄ in beneficiis, in quibus non soluitur annata, non exprimitur ualor, ut patet in monasteriis monialiū, & hospitalibus datis in administrationē, ut inferius dicitur: Et hac ratione, quia Cardinales annatā non soluit, per consequens isti regulę, secundū communem opinionē, non subiiciuntur, de qua dicā in prima. q. Et licet ista tertia opinio, siue ratio istius regulę, quæ fundatur in annata, sit magis frequens, prima tū ratio plurimū iuris fomentū habet. Et potest utraq; ratio militare, ut, v3, requiratur expressio valoris, ne sic impetrates raperent stipendia plurimorū, contra dispositionē concilii generalis, de quo in. d. c. quia nonnulli. quod est in fraudē pauperū clericorū altari seruentium, quibus subueniri posset, & propter quos beneficia uidentur inuenta, iuxta. c. cū fm. de præb. introduci uideretur. Et tē, ne per huiusmodi ualoris taciturnitatē, annatę defraudentur, & quæ ad subuentionem papę, & Cardinaliū indigentū introductæ fuerūt, sicut & charitatiua subsidia, ut tradunt Fernandus Corduben. Hispanus in tract. annatarū. & Bar. Belęzinus in tract. de cha. sub. q. xvi. ut igitur fraudes huiusmodi euitentur, composita fuit ista regula.

Sed est ulterius stipendia plurimorū, contra dispositionē concilii generalis, de quo in. d. c. quia nonnulli. quod est in fraudē pauperū clericorū altari seruentium, quibus subueniri posset, & propter quos beneficia uidentur inuenta, iuxta. c. cū fm. de præb. introduci uideretur. Et tē, ne per huiusmodi ualoris taciturnitatē, annatę defraudentur, & quæ ad subuentionem papę, & Cardinaliū indigentū introductæ fuerūt, sicut & charitatiua subsidia, ut tradunt Fernandus Corduben. Hispanus in tract. annatarū. & Bar. Belęzinus in tract. de cha. sub. q. xvi. ut igitur fraudes huiusmodi euitentur, composita fuit ista regula.

5. Sed est ulterius stipendia plurimorū, contra dispositionē concilii generalis, de quo in. d. c. quia nonnulli. quod est in fraudē pauperū clericorū altari seruentium, quibus subueniri posset, & propter quos beneficia uidentur inuenta, iuxta. c. cū fm. de præb. introduci uideretur. Et tē, ne per huiusmodi ualoris taciturnitatē, annatę defraudentur, & quæ ad subuentionem papę, & Cardinaliū indigentū introductæ fuerūt, sicut & charitatiua subsidia, ut tradunt Fernandus Corduben. Hispanus in tract. annatarū. & Bar. Belęzinus in tract. de cha. sub. q. xvi. ut igitur fraudes huiusmodi euitentur, composita fuit ista regula.

6. Sed est ulterius stipendia plurimorū, contra dispositionē concilii generalis, de quo in. d. c. quia nonnulli. quod est in fraudē pauperū clericorū altari seruentium, quibus subueniri posset, & propter quos beneficia uidentur inuenta, iuxta. c. cū fm. de præb. introduci uideretur. Et tē, ne per huiusmodi ualoris taciturnitatē, annatę defraudentur, & quæ ad subuentionem papę, & Cardinaliū indigentū introductæ fuerūt, sicut & charitatiua subsidia, ut tradunt Fernandus Corduben. Hispanus in tract. annatarū. & Bar. Belęzinus in tract. de cha. sub. q. xvi. ut igitur fraudes huiusmodi euitentur, composita fuit ista regula.

7. Sed est ulterius stipendia plurimorū, contra dispositionē concilii generalis, de quo in. d. c. quia nonnulli. quod est in fraudē pauperū clericorū altari seruentium, quibus subueniri posset, & propter quos beneficia uidentur inuenta, iuxta. c. cū fm. de præb. introduci uideretur. Et tē, ne per huiusmodi ualoris taciturnitatē, annatę defraudentur, & quæ ad subuentionem papę, & Cardinaliū indigentū introductæ fuerūt, sicut & charitatiua subsidia, ut tradunt Fernandus Corduben. Hispanus in tract. annatarū. & Bar. Belęzinus in tract. de cha. sub. q. xvi. ut igitur fraudes huiusmodi euitentur, composita fuit ista regula.

8. Sed est ulterius stipendia plurimorū, contra dispositionē concilii generalis, de quo in. d. c. quia nonnulli. quod est in fraudē pauperū clericorū altari seruentium, quibus subueniri posset, & propter quos beneficia uidentur inuenta, iuxta. c. cū fm. de præb. introduci uideretur. Et tē, ne per huiusmodi ualoris taciturnitatē, annatę defraudentur, & quæ ad subuentionem papę, & Cardinaliū indigentū introductæ fuerūt, sicut & charitatiua subsidia, ut tradunt Fernandus Corduben. Hispanus in tract. annatarū. & Bar. Belęzinus in tract. de cha. sub. q. xvi. ut igitur fraudes huiusmodi euitentur, composita fuit ista regula.

9. Sed est ulterius stipendia plurimorū, contra dispositionē concilii generalis, de quo in. d. c. quia nonnulli. quod est in fraudē pauperū clericorū altari seruentium, quibus subueniri posset, & propter quos beneficia uidentur inuenta, iuxta. c. cū fm. de præb. introduci uideretur. Et tē, ne per huiusmodi ualoris taciturnitatē, annatę defraudentur, & quæ ad subuentionem papę, & Cardinaliū indigentū introductæ fuerūt, sicut & charitatiua subsidia, ut tradunt Fernandus Corduben. Hispanus in tract. annatarū. & Bar. Belęzinus in tract. de cha. sub. q. xvi. ut igitur fraudes huiusmodi euitentur, composita fuit ista regula.

QQ ii

reo quodā eōderet, ut eis q̄ opus esset, ad libitū vteret, ut de hac re solus Fran. Petrar. li. ii. rerum memorabilium. tra. iii. c. liii. author est. deinde prædictum librum primum taxarunt officialium Pius Secundus, propter nouam creationem abbreviatorum ampliavit: & postea Sixtus. III. qui long plura officia noua creauit, eadē taxas locupletiores reddidit. Postremo Leo. X. qui etiam innumerabilia officia noua induxit, eas in immensum creauit. Ex quibus quidem nouis, & uordianis exactionibus, verficatum fuit dictum Alphonsi Regis Aragonum, relatu per Anto. Panor. in libello de dictis Alphonsi, dicens, Harpyias non amplius insulas colere, sed ex insulis in Romanam curiam migrasse, ibiq̄ iam domicilium suum constituisse, de quo meminit Fely. in capitulo secundo. in octaua columna. de rescript. secundus liber taxę, qui beneficia consistorialia præscribit, & annatas respicit, in eodē fere situ mansit. Qui quidē taxarū libri defacili defraudabant, nisi Urbanus, qui multa alia vtili excogitauit, remediū inuenisset, per additionē prædictę regularum, quas successores pōtētes, pro se quisq̄ in melius reformarūt, donec Eugenius ex illius quatuor regulis Urbani, unā tm regulā fecit, q̄ sufficere videbat, a qua sumpta est ista moderna, quę nunc inter manus versatur. Et licet præfati summi pōtētes plene huic parti de valore exprimendo, ut eis tunc videbat occurrissent, nihilominus illud de gratiis expectatiuis, an, v3, exprimi deberet in eis valor, omiserunt, quod Gregorius. XI. primus otium reparauit, regulam de valore exprimendo beneficiorum obtentorum, in gratiis expectatiuis inueniens, quam postea multi pontifices successores particularius sunt sequuti, que dā ad illā addentes. Sed ad istā regulā modernā, de qua loquimur, nihil penitus addiderūt, vel immutarunt, sed in oībus cum antiqua concordat, & ideo vniformis erit in ea decisionis ratio.

Summarium quæstionum regulę de valore beneficiorum exprimendo in imperationibus.

- Prima est, an ista regula comprehendat Cardinales.
- Secunda, an regula ista habeat locum extra curiam in imperationibus factis a legatis.
- Tertia, an regula ista habeat locum in monasteriis monialium, e. iam consistorialibus.
- Quarta, an militer regula in hospitalibus.
- Quinta, nunquid regula ista habeat locum in gratiis de beneficiis vacaturis.
- Sexta, an regula ista obstat regressui, in quo non est expressus ualor, secundū cōmunē æstimationem, prout hic requiritur, ex eo, quia in prima gratia fuerat expressus.
- Septima, an regula ista procedat in beneficiis commendatis.
- Octaua, quare papa hic expressit tot varietates monetarū: Et an expressio istarū monetarū debeat fieri secundū æstimationē loci, vbi vacat bñficiū, an vero s̄m stilū curiæ Romanę.
- Nona, pro intelligentia istius tex. secundum ordinem literę, quid intelligat ista regula (per marchā argētī), quid n̄rursus per librā, & quid per alias monetarū species hic designatas.
- Decima, an valor expressus in gratia iuxta taxam camerę excuset a pœna istius regulę.
- Vndecima, vtrum expressio valoris facta in literis secundum arrendamenta factum per eum, qui mortuus est, releuet imperantem a pœna regulę.
- Duodecima, quomodo probetur valor beneficiorum.

Quæstio Prima.

QVAERO Igitur primo, q̄ an regula ista comprehendat Cardinales? **S**OLVTIO Textus regulę in illis verbis, personis quibusuis, videtur innuere, Cardinales comprehendī, quia illa dictio vniuersalis comprehendit, quos specialiter non excipit, ut late probat Alex. in conf. xxx. incip. pōderatis. in. iiii. col. volu. v. & Rom. conf. xxxi. col. i. facit tex. in. c. eos. §. fi. de ten. excō. lib. vi. cū sexcentis concor. de quibus per Curtiū iuniorē in cōs. i. in. i. col. **I**n contrarium tamen plura facere videntur, quę breuitatis causa perstringam, cum iam superq̄ factis super ista quæstione, tam in proœmio regularū. q̄ in regula de infirmis resign. & multis aliis regulis disputauimus. Quamobrem ea solum hic adducā, quę alias in prædictis locis nō scripā. In primis igitur, ut cetera omittā, & vnicō verbo concludā medullā istius difficultatis. Ista opinio, videlicet, q̄ Cardinales regula ista non astringantur, est cōis, & docto.

& a docto. recepta, quam expresse tenet Pet. de ancha, in conf. cccv. incipien. pro clariori vbi plura fundamenta ponit. Et cum ea transit Bartholomęus Belenzinus in tract. de cha. subid. q. lxvi. in. vi. col. & alii pleriq̄ Moderni. Et fundatur principaliter hæc opinio, inter alia hac ratione quia ista regula est exorbitans a regulis iuris communis, & ideo debet tantum restringi ad casum, in quo loquitur. Propter quam rationem dicit ibi Belenzinus, Rotam eo præsentē, iudicasse extrauagantem Bonifacii. VIII. incip. iniuncte sub tit. de electio. Cardinales non comprehendere, cum qua opinione visus fuit etiam tacite Fely. sibi contrarius transire in. c. causam. el. ii. in. iiii. col. de testib. & in. c. in. eos. in. fi. de hære. & alibi sepe. Et secundum istam opinionem consuluit Io. Franc. de Sancto Nazario, de Ripa, ut eruditissimus, in cons. xv. posito in lib. i. responsorum, sub titulo de legib. & longa consue. nouiter impresso. Vbi pro hac parte plures auctoritates adducit. Et vltra ipsum istam opinionem in specie late defendit Andr. sicul. in consil. xxxii. incip. scripsit propheta. & c. in. v. col. in. tertio dubio. lib. i. Et idem And. latius hoc idem reallumit in. c. in. nostra. in. ii. col. de rescri. quo loco in indiuiduo dicit istā opinionē, videlicet, sub dispositione istius regulę odiose Cardinales non comprehendī, firmam esse sicut firma petra. Et ita etiā reperio tenuisse Io. Bap. de sanct. Seuerino, quondam celeberrimum aduocatū, in quibusdam notis gratiarū, qui allegat ultra Petrum de ancha. Oldra. conf. cccxi. cccxiii. & cccxii. & Pautinum in extrauag. ad onus cum similibus.

- 1. Quid in tanta varietate dicendum? Teneo primā opi. (prædictis non obstant. motus ista ratione, q̄ creatori Deo, & vicario creatoris subiecta est vniuersa caro, vt dicit Inno. Abb. & ceteri in. c. i. per illū tex. de consti. Sed ab ista regula generali non reperiuntur excepti Cardinales. Igitur subiciuntur eius constitutioni, nisi eos excludat: Nam speciale est, in papa conditore, ne ligetur sua lege, quia a nemine iudicatur, & vt fit differentia inter ligatum, & ligantem. cap. si. de insti. cum vulga. Sed ista ratio nō militat in Cardinalibus, igitur, & c. Alias si contrarium diceremus, essent acephali, & sine aliquo superiore, & certaret de paritate cum papa. Et sic non posset eos constitutionibus suis punire, q̄ cum par in parem non habeat imperium, vulg. l. Nam & magistratus. ff. de arb. Hoc tamen absurdum esset dicere, quia perinde haberetur, ac si duo in ecclesia capita fingeremus, q̄ vt monstrum abhorret tex. in. c. quoniam. de off. ordi. Igitur dicamus eos comprehendī, quia lex omnes subditos ligat, nisi excipiantur. l. princeps. ff. de legi. c. oīs anima. de censib.
- 2. Accedit ad hoc, q̄ quia verba generalia in constitutionibus, ad hoc ponuntur, ut per illa comprehendantur illi, qui alias simpliciter non comprehendētur, ut probat Dynus in ru. de re. iud. li. vi. & glo. in cle. i. de re. iud. lib. vi. in verbo quauis. & in cle. i. in verbo quibusuis. de re. iud. cum concor. vt notabiliter scribit Gemi. in conf. lxx. incip. discutiam. in. iiii. col. Sed in præfati regula sunt posita ista verba vniuersalia, & pregnantia, personis quibusuis. Ergo dato, q̄ alias constitutio simpliciter prolata Cardinales non comprehendere, vbi vero profertur cū clausulis prægnantibus, & generalibus, apparet, voluisse illos comprehendere, quia alias illa verba essent superflua, quod non est dicendū. iuxta. l. i. ff. q̄ met. cau. & c. si Romanorum. xix. dist. Et ideo non ab re Fely. in. c. cū. in iureperitus. de off. deleg. & in rub. de ma. & obe. & hic in quibusdam suis breuibus, & corruptissimis apostillis dixit, q̄ de stricto iure defendi non potest illa opinio, q̄ Cardinales non comprehendantur in dispositione generali habente clausulas prægnantes.
- 3. Postremo hæc opinio potest alio motiuo adiuuari, quia si propter dignitatis prerogatiuam dicimus, Cardinales sub regula non comprehendī, idem dicendum esset de episcopis, quorū dignitas maior est cardinalatu, saltem respectu ordinis: Nam episcopi dicuntur habere culmen dignitatis, vt dicit glo. in. c. ii. de præb. li. vi. & in. c. q̄ periculosum. de sen. ex. com. li. vi. Cardinales vero non dicuntur habere dignitatē, sed officium, & tñ dignitas maior est officio, vt dicunt Doctores in. c. cū accessissent. & ibi declarat Abb. de consti. & in. c. de multa. de præb. q̄ Hinc est, q̄ de iure antiquo episcopus dicebatur per assumptionē ad cardinalatū, quia dicebatur descendere, & non ascendere, vt latius dixi in proœmio regularum in. i. q. quod non alia ratione prouenit, nisi quia episcopatus reputabatur maior Cardinalatu, vt notatur in. c. quanq̄. ii. q. vii. Et ideo, ut dixi, episcopus dicebatur per assumptionē ad cardinalatū descendere, & non ascendere, vt tradit et. D. Gundisal. de Villa diego. in tract. Card. in. v. q. principali. & dixi post Abb. in. c. ecclesia. el. secundo. de electio. & in cap. bona. de postu. præla. Et tamen attenta ratione prædicta, idem dicendum esset de episcopis,

q̄ sub ista regula non comprehenduntur, hoc autem est absurdum dicere. Igitur idem dī cendum erit de Cardinalibus.

¶ Rursus pro ista parte facit, quia sub constitutione concernente commodum animę, Cardinales, & omnes comprehenduntur, ut dicit Domi. & alii in. c. nemo. & in. c. sciant cūcti post glo. ibi de elect. lib. vi. Sed ista regula continet in se commodum animę: Nam per expressionem veri valoris, nec camera apostolica, nec officiales curiæ, qui summi pontificis fidem sequuti sua officia ex causa onerosa emerunt, defraudantur, hęc enim fraudis prohibitionem ad commodum animę pertinere nemini dubium est: Nam aliquem defraudare sine peccato, & periculo animę non possumus, ut in specie dicit doctor ille practicus, & antiquus cancellarię apostolicę corrector in lib. nuncupato practica cancellarię. fol. xlvii. Sicut etiam dicunt omnes Summistę. in ver. gabella, quod licet gabellę grauent subditos, tamen sine peccato non possunt fraudari, ex quo sunt impostę ab habente potestatem. Cum igitur taxę beneficiorum sint impostę, de mandato pontificum, ad effectum, ut per expressionem veri ualoris, iura camerę, & officialium secundum taxam ordinatam soluantur, merito illas defraudantes per expressionem falsi valoris peccant. Et licet ista ratio non concludat ad Cardinales, quia liberi, & exempti sunt a taxis, sed comprehendant alios, militat tamen in eis secunda ratio finalis istius regulę, quę fuit, ne ex taciturnitate veri valoris, vnus stipendia plurimorum caperet, & plus fortassis, q̄ mereatur, & ita pauperes clerici, quibus de reliquo prouideri debet, defraudentur: Nam cum aliquę cōstitutiones sint, q̄ Cardinales non possint impetrare, nisi vsq̄ ad certam summam, vt hodie est cautum in concilio Laterano, sessione nona. Certe si illi non sunt subiecti huic regulę, pauperes poterunt defraudari. Pręsertim cum lege et caueatur, q̄ si aliquis habeat necessaria ex vno beneficio, non debet aliud beneficiū impetrare, nisi hoc dicat, q̄ multis rationibus probat Io. de Lignano in tract. de pluralitate benefi. Nam ut dictum est licet impetrantes vsurpare stipendia plurimorum, quod tendit in graue animę periculum, ut dicit tex. in. c. quia nonnulli. de cler. non residen. & in. c. quia in tantum. de præb. ¶ Quę mala, & absurda, sicut ex taciturnitate, vel mala expressione valoris facile sequi possunt, ita per eius expressionem veram omnino tolluntur: Nā per ueram valoris expressionē Rom. pontifex redditur certus quantitatis concedendę, & aliquando iustis de causis concedet vni plus quem cognoscit capacē, ac vilem ecclesię, & benemeritum tanti valoris, q̄ alteri denegabit, propter incapacitatem petentis. Et isto modo sciens dispensabit ditius ecclesię, secundum merita, & exigentiam personarum. arg. eorum, quę notant in. c. de multa. de præb. Et istam rationē ponit in terminis Abb. in. c. ad aures. de rescrip. & ad prædicta facit. c. cum adeo. eo. tit. & c. de monachis. de præb. & c. i. xi. q. i. Sancta igitur, & rationalis fuit ad hoc istius regulę constitutio, quę summum pontificem concedentem, certiorum reddit de ualore, per quem seruatur iustitia distributionis, quę ad ipsum papam noscitur pertinere, qui non debet vni tm̄ tribuere, ut alter esuriat, contra Apostoli uerbum, in scandalum plurimorum. c. i. xvi. q. vii. facit. c. Vukerang. xii. q. ii. Conueniens inq̄, & honesta fuit talis regula, quę istis omnibus medetur, quę denique has fraudes amouet, ac ambitionis, & auaritię semina tollit: quę oīa cum animę commodū concernant, dicendum est regulam in Cardinalibus locum habere. ¶ Possent tm̄ prædictę opiniones contrarię, fœdere distinctionis concordari, faciendō differentiam, inter Cardinales præsentēs in curia, & absentes: Nā in p̄senti potest procedere prima opinio, ut, uidelicet, propter prærogatiuā p̄sentialitatis, gaudeant hoc privilegio, ne sub ista regula comprehendantur. In absentibus uero procedat secunda opinio. Et ista distinctio potest bene comprobari ex iis, quę dixi in regula de impetr. beneficia per obit. famil. Card. q. xvii. Et ultra ibi dicta pro ista distinctione faciunt, quę dicit Moder. Hispani repet. l. imperiū. nu. s. ff. de iur. om. iudic. ubi dicunt, q̄ Cardinales æquiparantur præfecto priori, & ideo illustres appellat, fm̄ oēs ibi, & habet meritū imperiū, ut in. c. puerabile. quā fil. sint legit. quē no. Abb. in. c. ex gestis. de cle. nō resi. Et tm̄ si fuerint absentes a curia sine causa, quod facere nō debet, iuxta glo. in. c. nobilissimus. xviii. dist. iiii. desuūit eē illustres, nec hnt meritū p̄piū. Imo si Cardinalis abest causa legatiōis nō dicit illustris, sed spectabilis, quia æquiparatur pro. consuli. c. ii. de offi. legat. & tm̄ si manet in curia dicitur illustris, magnū igitur est priuilegiū p̄sentialitatis curię. Pro quo facit vnū simile: Nā cōsules sunt sup̄ illustres, ut tenet cōiter docto. l. i. ff. de off. eius cui man. ē iur. Tm̄ si recedebat a latere principis in legatione, efficiebāt spectabiles, ut. ff. de off. p̄conf. & declarat ibi glo.

¶ Quæstio

¶ Quæstio Secunda.

SECUNDO Quæro, ꝑ an regula ista habeat locum extra curiam, in impetrationibus factis a legatis?

¶ SOLVTIO. In legatis dicendum uidetur, q̄ sic, Quia ratio mouens conditorem stringentem impetrantem ad exprimendum ualorem, est illa, quam ponit Abb. in dicto. c. ad aures. in tertia colum. uers. p̄ito tamen. de rescrip. uidelicet, ne cuiuslibet permittatur temporalium dispensatio, nisi secundum qualitatem personę. Nam talis est aptus ad habendū beneficium tenue, qui est omnino ineptus ad habendū beneficiū pingue. Proinde quātitas expressa reddituum principem subtrahere, aut inducere posset ad concessionem, vel denegationem gratię. Ideo uile, & necessarium uidetur valoris expressionē fieri. Hęc est ratio, quam assignat Abb. ad regulam Urbani, quę (vt dixi) concordat cum ista, ampliando eā, vt in. q. superiori. Sed ista ratio militat in legato, ergo & in eo habebit locū dispositio. Sua detur hoc, ꝑ quia uidemus omnes subreptiones, quę uiciant gratiam papę, uiciare etiam legati gratiam, vt not. uoluit D. Anto. Cardi. & Imo. in clemen. secunda, in secundo notabili. de offic. ordi. & Domi. in cap. si. in secundo notabili. de offi. lega. lib. vi. Et Maria. consilio. xiiii. queritur, Et ante ipsum hoc tenet Nico. Milis auditor in uerbo gratię impetrās. ¶ Et ista æquiparatio facta est de iure antiquo, vt in dicto cap. si. & dicta cle. secunda. Dispositio igitur ista nouiter procedens, loquens de papa, debet etiam habere locum in legato, quia quando duo sunt æquiparata de iure antiquo, dispositio postea loquens in uno, debet habere locum in alio. uulg. l. si quis seruo. C. de furt. Accedit quia magis militare debet dispositio istius regulę in legato, quā in papa, ꝑ cum iurisdictione legati sit odiosa, extra ordinaria, & superinducta, quia uenit in diminutionē iurisdictionis ordinarij, vt dicit glo. in dicta clemen. secunda. Ergo de facili restringibilis. c. mandatum. & c. abbatem. & c. literis. de rescrip. Esp̄at hoc exemplo, de quo Pau. & Imo. in. d. clemen. secunda. meminerunt. Dum dicunt, ꝑ quōd in facultate dispensandi, legato cōcessa subintelligitur dummodo dispensati in dispensatione mentionem valoris beneficiorum faciant, alias dispensatio non ualebit, volentes in hoc extendere iura, de collatione tantum loquentia, ad istum casum dispensationis, ex quo in. eo est eadem ratio, quę in papa consideratur. Pro quo facit glo. in cle. literas. de rescrip. quę extendit illam dispositionem de literis papę, ad legatum, per eandem rationem, quia dispositiones legati facilius restrictionem recipiunt, propter minorem potentiam, quā papę. Itaque idem dicendum est, in restrictione facta per istam regulam, cum sit maior ratio, propter minorem facultatem. Et ꝑ per identitatem rationis debeat fieri extensio in casu nostro, ubi tractatur de restringenda ampliatione beneficiorum, tenet expresse Imo. in dicta clemen. literas. reddens rationem extensionis, quę ibi a glo. conceditur, in casu exorbitante, vt illud procedat propter æquitatem, quę inest dispositioni resrenanti ambitionem acquirendi beneficia, quę quidem ratio militat in literis legati, vt dicamus iudicandum esse in regula ista, cum ibi dispositio militet, ubi illius ratio militare uidetur. c. inter. de transla. episco. Et ista opinio iustificatur etiā ex uerbis istius regulę, quę adaptantur etiam legatis. Nam illa uerba (in gratiis de beneficiis vacantibus, seu certo modo uacaturis) hic posita, verificari possunt in legato, ꝑ qui dat gratiās de vacantibus. c. primo. & si. de offic. lega. lib. sexto. tenet Imo. in dicta clemen. literas. Et dat etiam gratias reseruationis ad beneficia uacatura. c. penult. de offic. lega. eo. lib. & notatur in cap. hi. qui auctoritate. de præben. lib. vi. tenet Imo. in dicta clem. literas. & latius Gaspar de Perusio in tract. reserua. fol. xix. Et exceptio, quę hic ponitur, de gratiis factis motu proprio, etiam in legato militat, qui etiā gratias motu proprio concedit, secundū cōmunē opi. glo. & doct. in cap. si. de offic. leg. lib. vi. & in de. si. de offi. ordi. tenet Glosator supra in regula. xv. Et dixi late in rubri. de rescrip. libro. vi. & in regula de annali. in. ix. uel. x. q. Cū igitur mens, ratio, & uerba regulę uerificentur in prouisionibus legati, merito sub illa comprehendi debent. argu. l. ab omnibus. ff. de lega. i. Et ita cum ista opinio uidetur trāsire Dominus Gulielmus in collectaneis deci. super regula de infirmis resignantibus. Vbi dicit, q̄ regula ista ideo non procedit in ordinario, sed in papa, & legato, ex eo, ꝑ quia ordinarij inuendunt prouidere ecclesię papa uero, & legati, personis, vt dicit Cardina. post Lauren. in dicta clemen. ii. Et hoc uidetur sentire Felyn. licet aliquantulum se inuoluat, in cap. ad aures. in. xiiii. conclusionē. de rescrip. Et sequuntur Moderni in tract. beneficiorum.

in tertia parte, q. xii. versic. xiii. qualitas. Et finaliter secundum opinionem istā iudicauit Rota in vna Burgen. beneficiorum, coram D. Camillo de Ballionibus. xvi. Decembris, me tūc presente, & primo responsali. Et inter alia mouebatur Rota his motiuis. Primo, quia licet legatorum dicuntur apostolica. & c. hi, qui de pr. lib. vi. & notatur in c. si abbatem. de electio. lib. vi. quia in prouincia sibi decreta representat papam, ut notat Bonifacius in clemen. prima. numero. 1. de offic. leg. Et latius Gundisal. in tracta. de leg. ga. q. ix. primæ partis. Cum igitur regula ista loquatur de literis apostolicis, habebit locum in legato. Præterea mens regulæ in eo uerificatur, quia siue regula adita sit propter annatas, siue ex eo, quia papa non habet noticiam personarum, utroque modo rationes istæ militat in legato, quia de eius prouisionibus, annatae soluntur, & eodem modo legatus non censetur habere noticiam personarum, sicut papa. Hinc est, quod papa, & legatus dicuntur prouidere personis. Episcopi uero ordinarii, quia præsumuntur habere noticiam personarum suæ diocesis, dicuntur prouidere ecclesiis, ut dicitur cunctis in clemen. secunda. de offic. ordina. & tradit Felyn. in cap. ad aures. in. xiii. q. de rescrip. Præterea, quia uidemus, quod legatus, qui iurisdictionem suam assumit a Curia Romana, præsumitur scire ea, quæ versantur in ea, & per consequens regulas istas Cancellariæ, quæ in ea publicantur. Unde quando persona trahit originem suæ potestatis, & dependentiā a curia, ligatur regulis Cancellariæ ubique, tam in curia, quā extra curiam. Ita dicit Fely. in. c. ii. in penult. colum. versic. regulæ Cancellariæ. de rescrip. Præterea, quia legati dicuntur omnia legati dicuntur, & seruari facere, quæ solent a delegantibus obseruari. Et id, quod mouet delegantem, mouere etiam debet delegatum, notat Gemi. post Archi. Io. and. & alios in ca. iii. post tertiam glo. de pr. lib. vi. Et in æquiparatis, dispositum in vno, habet locum in alio, vulg. l. si quis seruo. C. de fur. Ex istis, & pluribus aliis motiuis, quæ breuitatis causa omituntur, mota fuit Rota ad sic tenendum. Et ita etiam tenentur fuisse tempore Sixti, prout reperio adnotatum in memorialibus antiquis.

Quæstio Tertia.

TERTIO Quæro, si regula ista habeat locum in monasteriis monialium, vel aliis quibuscunque, siue illa sint consistorialia, siue non?
SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, quod non, ex eo, quia in illis cessare videtur ratio istius regulæ, quæ fuit propter euitandas fraudes annatarum, & cum de monasteriis monialium ex consuetudine curiæ non soleat solui annata, sed vnum Rocheum, ut est etiam cautum in concilio Basiliensi. fol. iiii. in. iiii. col. Igitur videtur, quod non sit necessaria ratio valoris. Præsertim, quia dispositio generaliter loquens non habet locum in monasteriis, de quibus consistorialiter prouidetur, ut dicit Lap. alleg. lxxiii. & dixi in regula de infirmis resignantibus. & idem tenet Archi. in. c. ii. de præben. lib. vi.

Quibus tamen non obstantibus contrarium fuit interloquendo dictum in vna Viridunensi. monasterii Sancti Mauri, coram D. Nicolao Piccolomineo. Ratio fuit, quia expressio valoris non solum fuit inducta per istam regulam, propter fraudem annatarum, sed ut Papa per valoris expressionem, distribuere, ac dispensare beneficia, secundum merita, & habilitatem impetrantium valeat. Nam ex quo papa dicitur personis, & non ecclesiis prouidere, ut dixi in proxima quæstione, per expressionem valoris iudicabit, si impetrans idoneus, & dignus erit, ad tantum pondus, vel ad totum redditum sustinendus. Et ita papa, secundum idoneitatem, uel meritum impetrantis, vel cōcedet, vel denegabit. Ista ratio militat in monasteriis. Igitur, & c. Præterea quia mens istius regulæ fuit ambitione potentium coercere, quæ ratio militat in monasteriis: Et quia regula loquitur indistincte de beneficiis, habet locum in monasteriis, quæ appellatione beneficiorum comprehenduntur. Tamen quicquid sit, hodie de stilo, contrarium seruatur ea ratione: quia de illis monasteriis non soluiur annata, & ideo nulla fit expressio fructuum. Nam ista est firma propositio apud curiales practicos, quod si expressio valorum, semper respectum habet ad annatam: adeo, quod a communiter accedentibus, ubi non soluiur annata, ibi valor non exprimitur: secus, ubi annata soluiur. Crederem tamen, quod in casibus, in quibus annata non soluiur, si exprimeretur valor, & male, quod locus esset isti regulæ, propter generalitatem eius, & rationes superius allegatas: & quia multa expressa nocent, quæ non expressa non nocent, ut in. c. significasti. de elect. Et in summa, pono hic unā doctrinam generalem pro firmo, quod monasteria monialium hodie non subiacentur

ciuntur regulæ, quia non solum, nisi Rocheum Papæ, pro annata. Alia uero monasteria, aut non sunt consistorialia, & subiiciuntur regulæ propter predictas rationes, aut sunt consistorialia, & tunc regulantur, iuxta librum taxæ beneficiorum consistorialium: & qui liber hodie habetur pro regula, & ista regula in illis non seruatur. Ratio est, quia attenditur valor monasterii expressus in libro taxæ, siue igitur quis exprimat plus, siue minus, expressio impetrantis non attenditur, sed libri taxa, iuxta quam fit compositio annatae. Et ista ratio procedit non solum in monasteriis, sed etiam in aliis beneficiis consistorialibus, in quibus non attenditur ista regula, quia in cedula consistoriali, quæ habetur pro supplicatione, non exprimitur valor dictorum beneficiorum, secundum veram estimationem: sed attenditur, ut dixi, taxa expressa in libro, quæ firma manet, nec uariari potest per assertionem partis, ut dicitur decisio. xlv. titu. de concessio. præben. in antiquis. Et hoc est quod uoluit Archi. in. d. c. ii. de præben. lib. vi. Et ita hodie in curia practicitur, propterea non insisto. Itaque rationes factæ in contrarium, procedunt de iure, non de stilo, & cui standum est, ut legitur in. c. ex literis. de conscri. & c. graui. de crimine fal.

Quæstio Quarta.

QUARTO Quæro, si an militet regula in hospitalibus?
SOLVTIO. Ioannes Baptista cacialupis quondam aduocatus celeberrimus, in tract. pensionis. q. xxvi. dicit, quod si hospitalis datur in administrationem, & non in titulum, non requiritur mentio valoris, secus si datur in titulum, per ea, quæ notant omnes in clemen. fina. de offic. ordi. Aduertendum tamen est, quia Fely. in. c. ad aures. colum. si. dicit, quod ipse audiuit, quando fuit Romæ, quod si hospitalis excedat summam centum ducatorum, tunc requiritur mentio valoris, quia soluit annatam, secus si non excedat summam prædictam. Sed talis obseruatio hodie non apparet, & quia uidemus ex stilo, quod quando hospitalia dantur in administrationem, ut fructus eius distribuuntur in pauperes, nulla fit expressio valoris. Secus uero, ubi dantur in titulum beneficii. Potuit esse, quod tempore, quo audiuit Fely. erat aliqua constitutio, quod fructus hospitalis dati in administrationem exprimerentur, & tunc fieret illa distinctio. Satis est, quod hodie non est in usu, & ideo uera est opinio Ioan. Bap. per ea, quæ dixi in regula de infirmis resignantibus. Et quod dictum est, de hospitalibus, idem dicendum est, de omnibus redditibus, qui non dantur in titulum, ut altaria, capellæ, oratoria, & mortuaria, & alia, quæ particularius exemplificat Fely. in ca. in nostra. in primo corollario. de rescrip. Et in dicto cap. ad aures. in. ix. colum. de rescrip. Quæ uerba, tacito authore, accepit a Belenzino in tracta. de chari. sub. q. i. quæstione. lxxvi. Declarandum tamen, ut per eundem Fely. in. d. c. in nostra. in. xiii. corollario. post And. Sicul. in. c. ex literis. de consue. & Bartholo. Belenzinum in tracta. de chari. sub. q. lxxviii. & dixi in tract. expectat. in. ix. formula. numero. 9. Et ea, quæ dicta sunt de hospitalibus, dici possunt de præstimoniiis, de quibus uidentur sumi, quæ scripsi in. d. tract. expectatiuarum. in prima forma. numero. 9. cum sequen.

Quæstio Quinta.

QUINTO Quæro, si nunquid regula ista habeat locum in gratis de beneficiis vacaturis?
SOLVTIO. Istud dubium fuit propositum per D. Nicolaum Aragoniam in una Zamoreni. Thesauraria. de anno M. D. xxxiii. Et tunc pro una parte dicebatur, quod regula tali casu non procedit: ex eo, quia regula ista loquitur in impetratione beneficiorum vacantium, & vacaturorum, quorum potest haberi certitudo valoris. Et hoc indicant illa uerba posita hic in textu, ibi (Seu certo modo vacaturis, & c.) ut sit sensus, quod quando impetratur aliquod beneficium vacaturum per illos modos in iure expressos, qui sunt modi certitudo, ut per contractum matrimonii, ingressum religionis, & similes. De quibus in regula. lxxiii. tali casu requiritur expressio valoris, & procedit ista regula, secus uero in gratis ad vacatura, in quibus non datur de presenti aliquis certus modus vacandi.
 Ex diuerso dicebatur contrarium, & ita pro ista parte iudicauit Rota, coram eodem D. Nicolao, de mense Nouembri M. D. xxxiii. Et secundum eandem opinionem, ita etiam obseruatum fuerat tempore Sixti, ut in quibusdam memorialibus inuenio adnotatum. Et pro

ista decisione facit in primis textus istius regulæ, ibi, (& idem seruetur in expectatiuis, &c.)
 2 Facit etiam ratio euidentis, de qua superius in aliis quæstionibus feci mentionem. † Nam ad hoc requiritur expressio valoris, vt papa sciat dispensare patrimonium Iesu Christi, secū dum meritum personarum petentium, vt sic possit vniciq; de redditibus ecclesiasticis secū dum meritum, industriam, vel habilitatem personæ prouidere, vt dicit Abb. Felyn. & alii in repetiti. c. ad aures. de rescrip. Sed ista ratio militat in gratiis de uacaturo. Igitur militabit etiam dispositio. Et ista opinio suadetur, etiam ex generalitate verborum istius tex. qui indiffinitè loquitur. Ergo debet intelligi tam de beneficiis vacantibus, q̄ uacaturis, certis & incertis, argum. tex. notabilis in. c. quia circa. de priuileg. Nec obstant illa uerba (certo modo) quia non indicant modum vacationis, seu formam impetrandi, vt patet in regula de annali, & in aliis regulis, quæ videntur simili modo loquendi, & tamen absurdū esset, & cōtra communem, & receptum sensum, illas regulas ad illos tres, uel quatuor modos vacandi superius nominatos restringere. † Quod ulterius demonstratur, q̄a regula ista cōtinet duas partes alternatiue. Prima est circa beneficia vacantia. Et ista pars intelligitur generaliter de quacunq; vacatione. Quia quando fit mentio vacationis simpliciter, & nullus modus exprimitur, uenit omnis modus vacandi, vt dicit Lopus alleg. vi. in secunda colum. cum cōcor. vt scribit Felyn. in. c. in nostra. in. xxxvii. correll. de rescrip. Et est tex. in cap. ex parte. el primo. de offic. delega. Si igitur prima pars alternatiue, de beneficiis vacantibus debet intelligi generaliter, eodem modo secunda pars alternatiue, de beneficiis uacaturis, debet etiam intelligi generaliter de omni specie vacationum, siue sit per illos quatuor modos certos in Cancellaria uisatos, siue alio quocunq; modo etiam incerto, quia vna pars alternatiue debet intelligi, & declarari secundum aliam, iuxta vulg. doctri. Bartho. in. l. i. ff. de reb. dub.

Quæstio Sexta.

SEXTO Quæro, † an regula ista obstat regressiui, in quo non est expressus valor secundum communem æstimationem, prout hic requiritur, ex eo, quia in prima gratia fuerat expressus?

SOLVTIO. Breuiter istum casum ponit D. Gualterus hic, in quibusdam annotationibus, & dicit Rotam tenuisse in una Burgen. beneficii, regulam non obstat, quia sufficit, in prima gratia ualorem expressisse: Nam ad illam tanquam ad originale matricem habetur recursus, vt etiam tūc adnotauerat R. P. D. Simonetta primarius auditor. Si uero in prima valor nō exprimeret, regula obstat, & ita iudicauit Rota. de quo latius per eū.

Quæstio Septima.

SEPTIMO Quæro, † an regula ista procedat in beneficiis commendatis?

SOLVTIO. Rota in una Taurinens. de mense Decembri, corā R. D. Io. Clerici tenuit, q̄ non, ex eo, quia regula ista est odiosa, & loquitur de beneficiis vacantibus, & uacaturis, quæ vacatio non uerificatur in commenda, vt tradunt omnes in cap. nemo. de elec. lib. vi. Et quia in commenda de beneficio non prouidetur, tanq; de vacanti, sed deponitur beneficium ad effectum prouidendi, & ideo manet antiqua vacatio, vt tradit Areti. post glo. & alios in cap. si constiterit. de accusatio. & Roma: consil. 150. Verum quia super ista decisione posset moueri scrupulus ex eo, quia est magnum discrimen inter commendā perpetuam, & temporalem, uidenda sunt ea, quæ latissime dixi in regula de triennali. q. v. & in aliis præcedentibus regulis.

Quæstio Octaua.

OCTAVO Quæro, † quare papa hic expressit tot uarietates monetarum, & an expressio istarum monetarum debeat fieri secundum æstimationem loci, ubi uacat beneficium, an uero secundum ualorem Curia Romanæ?

SOLVTIO. Videtur dicendum diuersitatem istarum expressionis monetarum posita esse ad denotandum diuersitatem nationum, & gentium, tunc ad Urbem Romam accurrentium. Quam quidem monetam vnusquisque secundum qualitatē, & quantitatem intrinsecam

intrinsecam loci beneficii, non loci impetrationis exprimere tenebatur, vt dicit decis. lxxiii. titulo de rescrip. in antiquis. & ante illam hoc expressius tenuit Oldra. in consil. clxviii. incip. ad primam. in tertia. q. Sequitur Pet. de Ancha. in clemen. unica. colum. fi. de concess. præben. & Ioan. And. in addi. ad Specul. eo. titu. in fi. Et hoc consonat isti regulæ non sine ministerio tot monetarū species numerantis. † quod aliunde non euenit, nisi quia papa uoluit morem gerere uisitantibus urbem. Nam illis temporibus omnia fere regna Christianorum sedi Apostolicæ obediabant, & ad eam, tanquam ad Asylum Romuli confugebant omnes. Et ita vnusquisq; in impetrationibus, & licetis apostolicis exprimebat ualorem per monetam suæ gentis.

† Tamen considerandum est, si potest teneri contrarium, quia tex. hic nō disponit expressionem valoris in gratiis apostolicis debere fieri secundum æstimationem locorum uenientium ad urbem, sed secundum communem æstimationem curiæ. Itaq; secundum hoc loci impetrationis attenditur, & ad illius loci æstimationem genus illud monetæ reduci debet, quod uoluit expressè Egidius decisione secunda. Vbi dicit, hoc ideo factum fuisse, ne papa deciperetur, quæ de facili ignorare potest locorum consuetudines circa æstimationes,

3 iuxta capitulum primum. de consti. lib. vi. † Et ideo licet nomen monetæ in supplicationibus exprimat per libras Turonenses, uel Marchas sterlingorum. Valor tamen beneficiorum debet considerari, secundum quod ualeat in portatis in urbe, vt refert Glossator in regul. la. xxiii. in fine. ubi dicit ita seruare Rotam, & hoc tenet Oldra. in consil. cxviii. incip. ex uirtute. & dixi in tract. expectatiua. numero. 104. Et ista opinio mihi uidetur uerior, quam uideatur tenere Panor. in. c. quanto. in uiltima col. uersu. quid autem in mandato. & c. de iure iuran. ubi dicit, q̄ æstimatio, & ualor monetæ debet intelligi secundum æstimationem loci concedentis, alleg. hoc tenet Gualter. de Monte Lauduno in clemen. secunda. de deci. qui allegat rationem Egidii. Et uideatur ad hoc tex. cum glo. in. d. clemen. secunda. ubi notant omnes, & sequitur Felyn. in. c. ad aures. in. xi. conclusi. de rescrip. & illam decisio. Egid. sequitur etiam Rochus Curtius in repeti. c. fi. in septima. q. de consue. & ita hodie seruatur.

† Et ista omnia de plano procedunt in gratiis principalibus, vt satisfiat regulæ, & taxis beneficiorum, ne decipiatur officiales. † Secus autem est in reseruationibus fructuum pro pensione, quia tali casu non habetur respectus ad ualorem, secundum quē fit expressio in bulla, sed secundum quod ualeat in partibus. Vt concludit Rota. xvi. Nouembri. M. D. xxxvii. coram me in una Calaguritan. canonicatus, & præbendæ. Iuxta quam determinationem Rotæ, ita iudicauit D. Ioannes de Anguiano arbiter inter partes electus. Et casus ille talis erat, quia Rodericus de Auita resignauerat canonicatum, & præbendam prædictos, quorū ualor uiginti quatuor Duc. au. de ca. se. cō. ex. va. an. non ex. in fauorē Io. Lupi, reseruatæ sibi medietate omnium, & singulorum fructuum prædictorū propria autoritate percipiendū, leuandorum, & colligendorum, &c. Adueniente tempore solutionis Rodericus partem uini, grani, & pecuniarū usq; ad medietatem fructuum capere uoluit. Io. uero hoc prohibuit, dicens, non teneri ei, nisi ad duodecim ducatos, quæ erant medietas ualoris, canonicatus prædicti expressi in gratia. Et quia in ea dicebatur fructuum prædictorum, dubitatum fuit, quid iuris. Domini omnes dixerunt, medietatem illam fructuum debere intelligi, prout in partibus æstimatur, & ualeat, non prout in curia, quia illa uerba propria autoritate percipiendū, & colligendū, & c. hoc innuit. Si enim Rodericus capere pecuniā cogere, & ad hoc Ioan. eum cogere posset, frustra in literis resignationis dictum fuisset, q̄ Rodericus fructus propria autoritate capere posset: Nam pecuniā capiendū non posset dici fructus percipere, sed ualorem fructuum, quæ sunt inter se diuersa. Vnde ex quo Rodericus non reseruauit sibi dimidietatem ualoris expressi, sed fructuum, intelligitur de illis, qui propria autoritate colligi possunt. Nec obstat uerbum prædictorum, quia non refertur ad ualorem expressum, sed ad canonicatum, & præben. prædictorum. Et ita intelligi debent secundum mentem resignantis, qui agit de damno cuiusdam. Resignatarius uero agit de lucro captando, argu. l. fi. §. in computatione. C. de iure delib. Et ita dicitur, † quod actus agentium secundum eorum intentionem intelligi debent. vulg. l. obligationum substantia. ff. de actio. & obli. Nec obstat, quod fructus canonicatus sint expressi ad uiginti quatuor, quia illud potius ex stilo Curia, ne gratia sit nulla, propter istam regulā, si nullus ualor exprimeretur, q̄ de iure fit, secundum glo. in clemen. i. de præb. Quia clarum est, q̄ fere omnes canonicatus Hispaniæ, nihil ualent in portatis. Et quia requiritur in literis

expressio alicuius valoris, ponuntur omnes ad uigintiquatuor, etiam si fuerit canonicatus
 6 Tolletanus, qui inibi residendo ad mille ducatos ascendit. Apparet igitur, quod illa expressio
 valoris magis sit, ut satisfiat regula, quam propter alium effectum, presertim quia illa expressio
 valoris, quae sic in resignatioe praedicta magis sit respectu resignatarii, cui prouideri debet,
 & cuius prouisio fuisset nulla, nisi esset expressus valor, qui respectu resignantis, qui isto ca-
 su non indiget valore expresso, cum sine illo posset expedire bullam suae reservationis, me-
 ditatis fructuum, & illam in partibus exigere, quia regula ista non habet locum in tali re-
 seruatione fructuum. Erit ista interpretatio est aqua, uerisimilis, & rationalis, secundum qua
 7 iudicauit D. Ioan. de Angustano, prout dixerat Rota. Et est notandum ulterius, quod licet va-
 lor fructuum pro soluenda pensione, debet fieri, prout consideratur in partibus: Hoc autem
 non habet locum, quando fit solutio pensionis in curia, quia solui in ducatis auri
 de Camera, prout sonant literae Apostolicae, licet in partibus sufficeret soluere in mone-
 ra, dummodo illa tanquam valeat, nec cogitur debitor soluere pensionem in auro, ut te-
 nuit Rota in una Elneñ. pensionis coram me, inter Dominos Hieronymum de Requesens
 episcopum Elneñ. debitorem pensionis, cccc. ducat. super episcopatu Elneñ. & Ferdinan-
 dum Loazes inquisitorem Cataloniae pensionarium, de mense Nouembrii M. D. xxxix. mo-
 ra per ea, quae notantur per omnes in l. Paulus. ff. de solut. & in l. ii. ff. si cert. petita. Tamen
 aliquibus uidebatur dura haec decisio, ex eo, quia in literis Apostolicis dicitur, quod solutio
 fiat in ducatis auri de Camera, & non dicit in ualere eorum. Unde propter illam qualitate
 auri, solutio fieri deberet in auro, iuxta decisio. Parlameti Guido. Papae. ccccxcii. & Maria.
 soci. consil. vi. circa fi. Tamen tenendo opinionem Rotae ad illa dicta patet responsio, ex
 his, quae ipse idem Guido dicit in dicta decisioe se Fraciae practicasse, ut ibi per eum. Et op-
 inio Rotae est communis, ut patet per omnes Moder. in tract. moneta.

¶ Quastio Nona.

NONO Quaeo, Pro intelligentia istius tex. secundum ordinem literae, quid in-
 telligat ista regula. (per marcham argenti, quid rursus per libram, & quid per alias
 monetarum species hic designatas.
SOLUTIO. Ut singula monetarum uocabula hic expressa, ac earum origines, &
 ualores, haec tenes per aliquem non scripta, secundum usum nostrum temporis declarentur,
 2 sequar ordinem literae, & incipiendo a marcha, est sciendum, quod istud nomē, Marcha, apud
 peritos linguae latinae, non inuenitur, sed recens fuit, & uulgare nomē, de quo meminit tex.
 in. c. constitutus, de procu. ibi, vnam marcham sterlingorum. & in. c. ii. de arbit. & ca. cum
 pridē. de pa. t. & in. c. significauit. & c. quanto, de censu. Et fortassis de isto nomine in decre-
 talibus alii tex. non reperiuntur, quae isti. Et ista marcha aliter capitur de iure, aliter secundum
 3 consuetudinem particularium prouinciarum, & locorum, ut inferius in specie declarabitur.
 Nam aestimatio marchae legalis est vniformis, quoad omnes, nisi in locis, ubi est specia-
 lis consuetudo circa ualorem, quia in illis aestimabitur marcha secundum communē usum
 illius prouinciae, nisi in solutionibus a lege impositis. Quia tali casu solutio alicui facienda
 per marchas, intelligitur de marcha tempore legis conditae, non autem vsuali alicuius lo-
 ci, ut tradunt D. Anto. & Abb. & alii in. c. conquerente, de offic. ordi. Bal. in. l. quicumque.
 in ultima colum. C. de ser. fugi. Et ante ipsos Oldra. consil. egl. factum tale est. Et idem te-
 net Abb. in. c. quanto, colum. fina. de iureiuran. & in consil. lvi. incip. quod solutio, lib. ii.
 Et Moder. in. l. si. ff. de in ius uocan. Quicquid dixerit Roma, in consilio. cccxiii. circa pri-
 mum. & Paul. de Castro in. l. ii. C. commul. de leg. faciens differentiam inter legem, & ista
 4 tutum. Et marcha legalis constituitur ex octo uncis auri, ut tenet in specie Ioan. faber in
 §. nos autem. in l. titu. de attilia. tuto. Et quilibet vnica ualeat octo ducatos, ut dicit Bar. in. l.
 quotiens. C. de suscep. & Arch. lib. x. & Abb. in dicto. c. conquerente. Itaque marcha secun-
 dum dispositionem iuris consistat ex ducatis. lxiii. Quod est uale ad multa, ut dicunt Mo-
 derni Papieñ. in. l. ii. §. ex his. ff. de verb. oblig. cum concor. ut scribunt Moderni in dicto
 c. conquerente. Et de ista marcha legali non loquitur regula ista, sed de marcha vsuali cuiusli-
 5 bet prouinciae. Ex quo inferitur, quod si clericus francigena impetrat gratiam duorum be-
 neficiorum, quorum unum sit in Francia, aliud in Alemania, in primo exprimit ualorem
 librarum Turonen. patuorum, quae est moneta Francia. ut apparet in clemen. si. de magis
 fra. in alio

fra. in alio exprimet marchas, quae est moneta Alemannie. Et ita in specie tenent Abbrenia
 cores, ut refertur in illo libro, qui vulgo dicitur stilius, seu practica Cancellariae, fol. lxxiii.
 Intelliges tamen, monetam sterlingorum esse monetam Alemannie per participationem,
 6 alias male diceret ille liber, quia moneta sterlingorum, origine, & inuentione, est moneta An-
 gliae, cussa sub Henrico. XXIII. ut statim dicā. Et marcha argenti, de qua loquitur ista
 regula, ualeat ducatos quinque de Camera. Si uero fuerit de argēto puro, ualeat ducatos sex, ut
 inuenio in quodam perueusto libro taxarum sedis Apostolicae, adnotatū. Et ista marcha
 argenti uariatur secundum consuetudinē diuerforum locorū. Quia in Anglia marcha ster-
 lingorum ualeat ducatos quatuor. Et ita declaratur tex. in. d. c. constitutus, de procurato. qui
 loquitur de marcha sterlingorum.
 7 Et ut scias originem istius monetae sterlingorum paucis antea notam, est sciendum,
 sub Henrico Rege Angliae, illius nominis. III. celebratū fuisse concilium Londini, anno
 Salutis M. CCXLIX. in quo inter alia salutaria decreta, illud quoque, pro cōmodo publico
 sancitum fuit, quod grossi argentei, qui tēpore illo, permittente auaritia regis, iam tonsi, & a bo-
 8 nitate argēti deprauati, expendebantur, dissoluerentur, & loco illorū moneta sterlingorum
 crederetur, ab effigie sturni auiculae in altera parte nummi impressa ita uocata, quae quā-
 dem auis lingua Anglica sterling appellatur. Et ita hodie omnis Anglica moneta sterlin-
 gorum nomine putatur. Et cur denarius ille nomine illius auiculae sterling fuerit signa-
 tus, causam tradunt, quod ea auis, pars foret insigniū, quibus Reges id tēpore multarū posses-
 sionū, uel extra marinarū domini, vsi sunt. Quāmodū Reges hac erate solēt insignibus
 regis, singula suorū regnorū insignia adiungere, quo potētia existat, quae maximae sine quod
 9 nimus in altera parte haberet notā stellae, quā Angli ster uocat. Ita quod hodie isti denarii
 sic signati reperiuntur, ut alii omnibus author est Polydorus historiē Anglice, lib. xvi. Vel
 fortassis ista moneta sterlingorum nomē accepit a castello quodā in Anglia sterlingū nun-
 cupatū. De quo idē author meminit lib. xiii. & xiiii. Et de sterlingo agro etiā fit mentio ibi
 10 dē. lib. i. Sic etiā de sterlingensi ponte habetur in eadē historia, lib. xvii. Sed in Hybernia
 ualeat marcha sterlingorum ducatos quatuor, marcha uero Renensis, argenti puri, ualeat du-
 catos Reneses. viii. cū dimidio. Ex quibus ducatis Renensibus quatuor, tres ducati Vngari-
 ci constituntur. Itaque marcha Renensis ualeat aureos Renenses. lxx. & parū plus. Marchus
 uero Parisiensis est nouem uinciarū ex nostris cōmunibus, & tertia pars alterius uinciae. Et
 ex eo fit ducati. lxx. Et inter istas monetas marcharū Sterlingorū, Turonenū, & Parisien-
 sium est magna differentia, ut notat Pet. de bellapertica in. l. si. C. de cōpensā. Marchus ue-
 ro ad usum Mediolani facit aureos, siue ducatos sex. Et continet marchus praedictus uincias
 nouē preciosi argenti, ut latius declarat Moder. Asteñ. in tract. augmenti monetarū, in vlti-
 ma conclusioe. Et haec de marcha. Sequitur in tex. uel librarum Turonenium, &c.
 11 Et Libra Turonenū paruorū, de qua loquitur ista regula ualeat ducatum unū de Camera.
 Et secundū hoc libra constat ex duodecim Turonenisibus, qui quidem duodecim Turonen-
 ses cōstituant unū ducatum, ut expresse ordinauit Benedictus XII. in extrauag. uas electio-
 nis. §. si. posita sub titu. de censu, de qua meminit Fely. in. c. ii. in. viii. col. & c. ad aures. col.
 ix. de rescrip. Et ita in concernentibus literas, & Camerā apostolicā, istum ualorem uolue-
 runt seruari facere summi Pontifices, ut patet in regula. xxiii. Et iuxta istam aestimationem
 scriptae fuerunt taxae officialium Cancellariae, cōpositae per Io. XXII. cū curia resideret Aui-
 12 nioni. Et secundum eosdem Turonen. Benedictus XII. taxas sacrae pœnitentiariae com-
 posuit, ut habemus in originalibus formulariis illorū temporū, per eundem Benedictum
 editis. Quod factum est, ut cum curia manserit apud Gallias per. lxxiii. annos. Et sic tē-
 pore Clementis V. vsq. ad Gregorium XI. qui curiam in Urbem reduxit, ut historici re-
 ferunt, vsus Turonenium adeo inualuit, ut quodāmodo callum obduxerit vsq. in hodie
 num diem, & hoc propter memoria illius temporis, Tum etiā, quia illo tempore illa mo-
 neta utebantur franchi, quorū erat peculiaris cursus ad curiam, expeditionis causa, adeo, quod
 fere omnes Cancellariae Apostolicae expeditiones a Gallis consciebant, & ideo bonū fuit,
 quod monete illius nomen duraret, deuotione durante, quae modo omnino cessant. Et quāuis
 Glofator super regula. xxiii. refert opi. quorundam de origine istius monete Turonen-
 sium, quas postea deridet: Nihilominus ego existimo monete huiusmodi originē inicitū ha-
 buisse a Turonenibus, et n. ciuitas illa in Gallia Narbonensī antiqua, & per celebris nomi-
 ne Turon, cuius praefid. Anulphus a Sancto Remigio baptizatus inter Sanctos relictus est,
 R R

hic primum moneta ab vrbe nomen accepit, quæ tunc in Gallia communiter expendebatur, & forte, tempore Clementis Quinti, dum Auinioni resideret in vrbem tradita, anno M. CCCV. circa quem annum monetæ mutatio reperitur facta, & ob eam causam variū tumultus exorti, vt Robertus lib. vii. historiæ Gallorū meminit. Et tunc huiusmodi moneta tam per Ioan. xlii. eius successorē taxat Apostolicis appositam constat. Et cum valere prædictæ libræ Turonensis, de qua loquitur ista regula, concordant libræ monetæ ciuitatis Meuentiæ. Flandriæ, & Regnorū Valentie, Barchinonensium, & Iaceni. Nam in dictis regnis, seu prouincijs libræ etiā valent ducatum vnū, vt experientia cognoui, & etiam attestatur Franciscus Sancti Clementis Barchinonensium in Arithmetica sua. Exceptis istis omnes aliæ prouinciæ Christianitatis differunt in valore libræ, prout etiā libræ legales differunt ab omnibus istis, vt statim dicetur. Nā videmus Maioricen. libras tres, ducatos duos conficere. Et similes libræ tres Turonensium in Francia reddunt ducatos duos. Et francos etiam in Francia est similes libræ. Quorum tres franchi reddunt ducatos duos. In Normandia etiam tres libræ valent duo scuta auri. Ab his tamen differt libra monetæ Britanniæ, quæ ualet minus ducato vno. Nam decem libræ Britanniæ valent octo ducatos de Camera. Parisiensium vero libra ualet parum minus libra Britanniæ, & modicum plus libra monetæ Franciæ. In Scotia vero, libra monetæ sterlingorū valet ducatos duos. Sed libra monetæ vsualis ibidem valet ducatum vnum, & tres similes libræ valent ducatos tres, quæ reddūt vnā libram sterlingorū ex cōpositione antiqua, & duos ducatos cum dimidio secundum aliquos, sed vt accipi a fide dignis, re vera valent ducatos tres. In Anglia libra sterlingorū valet ducatos sex. Et promissio simpliciter ibi facta de libris monetæ Anglicæ, licet sit ibi varia moneta, tamē secundū cōmunē vsū, in dubio, debet intelligi de libra sterlingorū, vt refert se de facto habuisse Lanfrā. in rep. c. quoniam cōtra falsam. in uerfi. testiu depositiones. in antepe. col. vers. hinc est, &c. de proba. sequitur Curtius in rep. c. si. in. vii. q. de consue. Libra vero monetæ Papiensium, ualet solidos. xxx. vt refert Brunus Asten. in trac. de augmento. cōclusionē finali. Sed Parmæ aliter sit estimatio, quia ibi libræ quinque, & solidi. viii. faciunt ducatum vnum. Et ceterū, & quin quaginta solidi, reddunt ibi etiā scutum vnū, vt habui in factū super quadā caula Parmen. ita taxata in Rota. Venetijs vero vna libra cōstat ex Marcellis duobus. Quorum duodecim Marcelli valent ducatum vnum. Itaque ducatus estimatur ibidem sex libris. Sed libra grossorū, quæ mercantilis appellatur decē ducatis ibidem estimatur, vt notissimū est. Bononienses etiā libras suas habent, quarū cōis, siue vulgaris libra, quæ in usu est Bologninos xx. valet, qui reddunt Baiochos. xxx. Et per cōsequens tertiā partē vnus ducati, plus minus: 15 ¶ Ab istis omnibus differt libra legalis, quæ secundū antiquos iurisperitos valebat septuaginta, & duos ducatos, vt est tex. expressus in l. quotiens. C. de suscep. Prepositis, & Archai lib. x. Et decē aurei, siue ducati valebant librā argenti, vt in l. i. C. de argen. p. lib. x. Postea vero introductū fuit, qd libra nō ex. lxxii. sed. xcvi. aureis cōstitueret, vt Bar. in. d. l. quotiens. Alberi. & alii in l. si. ff. de in ius vocan. meminerunt, Et ita se habet cōis opinio, vt patet ex his, quæ Fely. congerit in c. conuolente. de offic. ordi. & Isason in l. ii. §. ex his. in. viii. col. ff. de verb. oblig. Sed illud forte antiquo tēpore introductū fuerat, quia erat minor argenti, vel maior auri copia, & vel quia (vt dicunt quidā historici) auri bonitas nō, nisi a Iulio Cæsare, vsq; ad Vespasianum perdurauit. Et ideo post illos ducatus. xx. libras aris valuit, vt apparet in l. i. C. de colla. aris. lib. x. Hodie uero calamitate temporū factū est. qd reuolauit ad. x. id est, extremitas ad principiu, vt dicitur in c. ab exordio. xxxv. di. Nā immutata auri bonitate cū ducatur hoc tēpore ducati, vt leuiores, ita & uiliores, quorū sex unciā, & lxxii. librā implent, vt olim. Inter utruq; tamen tēpus, hoc est, discrimen, quia aurū, & argentum illis tēporibus probatū fuerat, id est, purū, putū, & defecatū, quod distinguitur per. xii. gradus, grana uulgus appellat. Et illud est omni argenti preciosius: Nā argentū purum, putum, i. depuratum, quod in doctū vulgus argētū de copella appellat, esse ligē. xii. denariorū, pro cōperto habetur, licet hac ætate eius bonitas per admixtionē aris sit deprauata, huius autē deprauationis taxati fuerant olim inter ceteros Aragonenses, & quidā alii, sic etiā seruare bonitatis auri Veneti, & Anconitani, bene audiebant, vt refert Lucas de penna in l. vnica. in fi. C. de argē. precio. lib. x. Nā satis cōstat quot denarii aris argēto puro immiscetur, tot grana bonitatis argētū amittere. Et illud argentū purū, putū, seu, ut uulgus appellat, copellatū. Odofre. in l. ii. ff. de cer. per. pugillatū nominat. Sed iuriscōsultus in l. in naue. ff. locati. pusillatū dicit, vt de iis meminit Gel. lib. vi. Noctiū Atticarū. c. v. & reassumunt Moderni

Moderni quidā Galli in prædicta. l. in naue. q. vt opinor eorū dicta ab Antonio Nebriçā Hispano viro eruditissimo lexicon iuris acceperūt, nisi idē spiritus in duobus corporibus fuit. Latini uero, quod illi dicere pusillatū, ipsi pusillatū appellat, quod est purum absque omni spurcicia. ¶ Nempē pusillatū idem refert quod puri argenti mailla, vt Martial. pluribus locis meminit. & Iuuenat. Saty. x. Pauca licet partes argenti vascula puri. Et Suetonius Tranquillus in uita Neronis in hæc uerba idem refert. Nummum asperum, argenti pusillatum, aurum obrizum exegit. Sed hæc de argento. ¶ Aurum etiā in. xliiii. preciositatis gradus distinguitur, vulgus characteres appellat, quales assimilatur hodie Vngaricum purū, & quod obrizum Græci, vt Tranquillus, & Plinius attestantur. Latini uero, multipliciter excoctum dicunt, vel, vt vulgus, cimentatum. De quo etiā loquitur tex. in l. si. C. de veter. nup. pot. lib. xi. Hinc obrizati appellabatur nūmi, qui ex optimo, & puro auro confecti erant, vt in l. vnica. C. de oblat. votosi. lxxii. Nostra tamē ætate nullum aurum, quod. xliiii. characteres attingat, reperitur. Quo fit, vt quidam dixerint, aurū ad. xliiii. characteres decōqui minime posse. ¶ Nam vngaricum, quod preciosius ceteris estimatur, xliiii. characteres non transcendit, vt a peritissimis huius artis accipi, quod etiam attestatur Bilibaldus in libro estimationis numismatum. fol. lxxii. Vtunque tē ætate nostra libra auri legalis constat ex. xvi. ducatis, & eiusdem estimationis fuit apud Romanos veteres, hoc patet, quia libra constabat, vt hodie, ex. xii. vnicijs. Vnca uero constat ex dragmis octo. Itaque libra continet dragmas. xvi. quæ constituunt totidem ducatos, & sic apparet quilibet ducatus esse dragmalē. i. pedere dragmā vnā. Et in hoc hodie cōuenimus cum antiquis Romanis, & uerum est, vt inducatis Vngaricis periculum fieri potest. Quorum quilibet vnus dragmę pondus habet. Et idem de ducatis Venetijs, & Florentijs refert Bar. in l. quotiens. C. de suscepto. lib. decimo. Et hæc de libris sufficiant. ¶ Consequenter tex. sic ponit aliam speciem monetæ, quam Florenum appellat. Et hæc hæc species monetæ, propter varias prouinciarum consuetudines incertam estimationem, vt dicit Salyc. in l. si. cert. per. Tamen de iure Florenus, ducatus, & solidus idē referunt secundum Moder. Asten. in tracta. monetarum. Et ita pro ducato ponitur in taxis spadis. Apostolicæ beneficiorum consistorialium, quæ per Florenos auri distribuuntur, ex quo datur intelligi, taxarum inuentionem autē cūssionem ducati fuisse additam, vt etiam inferius apparebit. Quorum quidam Florenorum denominatio, a Florentinis originem habuisse satis cōperum est. Nam vt hæc in re testis est Ioan. Villanus Florentinorum antiquus historicus lib. vi. cap. lxxii. Historiarum. ¶ Cū incipitas Florentina iam opibus, potentia, & dominatu in immensum cresceret, placuit mercatoribus, & populis, vt moneta auri cuderetur. Nam vsq; ad illa tempora ciuitas illa argenti moneta uia fuerat valoris. xii. denariorum: Sic itaque de mense Ianuario, anno a partu Virginis M. CCC. lxx. Florenus ex auro, xliiii. characterum omnium purgatissimo valoris solidorum viginti cudi cepit, quorum octo Floreni, auri vniciam pendebant. Florenus dictus a Florentia, cuius nomen per Florem Liliū albi referebat, ab una parte, vt meminit idem historiogra. lib. primo. cap. xl. Ab alia uero parte Sancti Ioan. Baptistæ effigies, ipsius Urbis primi protectoris, regenerationem vrbis representabat. Nam cum antea ciuitas tota idolis seruiret, facta conuersione placuit, primo ex templo Martis, ecclesiam cathedralem suo nomine Sancti Ioannis erigi: idq; factum fuisse Constantini, & Siluestri temporibus idem author lib. primo. cap. lx. historiarius refert. Itaque ex præmissis apparet, Florenos non solum a ciuitate Florentia, sed a Flore Liliū impressa nomē accepisse. Inde paulatim Florentinōm, & vsus ad alias prouincias emanauit, quem alii domini viciniore in suis dominijs cudi fecerunt: vsq; adeo, qd puritas illa auri, ære cōtaminata fuit, quo crimine Marchiones Montiserratæ, & apud Iauentes Spinolæ illo tempore taxabantur. Donec Ioan. XXII. anathemate prohibuit, ne de cætero illa moneta cuderetur, nisi a Florentinis, vt lib. ix. c. cclxxix. eiusdem historiæ cautum legimus. Huius tamē Florenti vsus paulatim ad vltra montanos serpsit, estimatione tamen variata. Nam Floreni auri in Aragonia, alterius valoris reperitur, quia tres similes ualet fere ducatos duos: & in Camera quatuor Floreni similes pro ducatis tribus computantur. In Sabaudia uero, Florenus cum dimidio, & grossi duo vnum ducatum referunt. Florenus autem in Sabaudia ualet Baiochos. xxvii. Sed Rehenes Floreni ad rationem. xl. grossorū monetæ Flandriæ, pro quolibet Floreno, ex illis septem, reddunt ducatos quatuor. In regno uero Nauariæ tres Floreni ex illis, pendunt similiter ducato

tti vni de Camera. Et Floreni moneta: puincia tres faciunt vnu ducatu. Venetiis vero Floreni aestimatio, ad .x. Marcellis illius moneta argentea extedit. Sed Romae varius est vsus.

24 Na apud seculares Romanos, Florenus ad Carlenos quinque taxatur. Sed in camera Apostolica in taxis, pro ducato de Camera, capis, quod credo factu fuisse potius, ex abusu exigentiu taxas, quae ex certa scientia principis, quod ex eo apparet, quia in quadam constitutione concilii Constantiensis, posita inter extravagantes antiquas, sub titulo de excessu praes. & de offi. br. di. quae incipit, sane praelati, & c. Florenus de Camera grossis decem aestimabatur. Quo factu est, vt cu postea ducatu de Camera cussi fuerint, appellatio illa de Camera, imposita Florenno, errore quodam, assimilata fuit ducato de Camera. Itaque perinde Florenno aestimantur, ac ducatu, cum re vera plurimum differrent, vt superius apparet: nisi dicamus Ioan. xxiii. aestimatione Floreni, & ducati aequale. Ex eo, quia cum apud Florentinos sola illa moneta auri puri cuderetur, ad aestimationem ducati placuit & ipsi Ioanni eadem monetam, sub eadem aestimatione, cudere: ceteris omnibus (exceptis Florentinis) sub anathemate prohibitis, vt in dicta Florentinorum historia apparet, vt dixi in proemio istius regule. Itaque ab illo tempore taxa, ad valorem Florenorum fuerunt addita. Et ista de Florenis sufficiant.

25 ¶ Sequitur in tex. (aut ducatos, & c.) hoc genus monetae, seu eius nomen, apud veteres non fuit, sed circa annum salutis quingentesimum, septuagesimum, initium habuisse satis conperatum est. Nam huius monetae auctor, vt Blondus, Platina, & recentiores historici meminerunt, Albinus quidam circumferunt, qui primus omnium in Italiam nomen regiminis Graeci superbiae plenum tulit, videlicet, vt Exarchus dicebatur. Idem primus veterem administrationis formam tota Italia sustulit: & singulis vrbibus, singulos, qui potestate praerent, constituit, quos duces voluit appellare. Quo contigit, vt nullis inde annis aureus numus, qui Romae cudebatur, abinde Romanus ducatus fuerit appellatus. Idque est nomen adeptus: cuius denominatio in hodiernum vsque diem manet, vt de iis etiam Polydorus lib. ii. de inuentoribus reru, auctor est. ¶ Mirandum tamen, quod cu apud varias gentes praedictae omnes monetae varietate receperint, solius ducati apud omnes vniformis fuit denominatio, & aeterna similitudo valoris. Nam ducati Vngari, Veneti, Hispani, Florentini, & fere omnes alii ducati maiores, qui vulgo largi appellantur, idem pondus, & parae valorem retinent. Ex quibus postea soli summi Pontifices, aliam ducati speciem cudi iusserunt, quam de Camera nunc cuparunt, parae superius dicta differente. ¶ Prodit deinde alia monetae species in Gallia, quam scutu appellant, eaque duplici voluerunt. Hinc est, quod inter scutos novos, & veteres in Camera fit discrimen. Quia antiquu scutu reddit idem, quod ducatus nouum aut scutum in taxa, nouem lulios, & vno grosso aestimatur: quamuis tempore Clementis Septimi, ad nouem lulios fuerit redactu. Non tamen est omittendum, quod modernis temporibus, inuenta est alia ducati vltialis moneta, quae secundum diuersas regiones variatur: Nam Papii ducatus non valet, nisi libras quatuor, Itaque appellatione ducati, de communi vsu loquedi intelligitur de ducato quatuor libraru, non autem de ducato auri, qui plus valet, vt refert Rochus Curtius in rep. c. fi. in. vii. quae de consue. Et ita dicendum erit in quolibet loco: Nam Romae simplex ducati appellatio, inter Romanos intelligitur de .x. Carlenis, nisi auri mentio fiat.

¶ Sequitur in tex. vel vnciaru auri, & c. Notu est iam omnibus etiam tonsoribus, quod vncia auri ex dragmis octo constat: quaru quilibet vnu ducatu reddit. Ex quo apparet, ducatos omnes auri dragmales esse in potestate suozita quod vncia auri, ducatos octo valebit, vt dicit Bar. in. d. l. quoties: & Moder. Papien. in. d. l. ii. §. ex his. Ex quibus de primo ad vltimu inferunt, libra, quae ex duodecim vnciis constat, ducatos .xcvi. reddere. Vncia vero argenti sterlingoru, .xxvi. denariis, qualis etiam hodie aestimatur, vt refert Polydorus lib. xvi. historie Anglicanae.

¶ Rursus dicitur in tex. seu alterius monetae, & c. Sub istis verbis possunt comprehendere reliqua: omnes monetae vsuales cuiuslibet puincia, quae hic non exprimitur, vt sunt marabatinii Hispaniae superioris, & quae Castella appellatur: & inferioris, quae Valentia, seu Tarraconen. dicitur. Et licet haec moneta, in Castella hodie tantu vsu sit, olim tamen omnium regnoru vniuersu Hispaniae, vsque ad Lusitaniam communis erat, dissimili tamen aestimatione. ¶ Nam in regnis Valentiae vnus Marabatinus dimidio scuto auri aestimabatur, de quo adhuc hodie in poenis regalibus, in memoriam vetustatis, ac pro quadam solennitate solet fieri eius denominatio, quamuis eius forma ignoretur. Et talis moneta antiquis temporibus in Lusitania etiam in vsu fuerat, vt apparet ex tex. in cap. cum olim. de priuileg. vbi de illis Marabatinis fit mentio. Et secundum hoc videtur dicendum, quod illi Marabatinus, de quibus

quibus in dicto cap. cum olim. fit mentio, non fuerint illius aestimationis cum illis quibus hodie vntur Castellani, qui parui admodu valoris sunt, ridiculum enim esset de ta parua quinq ducatorum summa, inter illos abbates ditissimos, tam longam tragediae quaestio nem coponere, ex qua meruerit illa constitutio decretalis fieri. Vt igitur res videatur verisimilis, & conueniens tam perfonis, de quibus ille tex. loquitur, quod Ro. Pontifici auctori illius decretalis, est tenendum, quod illos Marabatinos, de quibus ibi notatur, non de modernis, qui bus nunc vntur Castella: sed de Marabatinis veteribus regni Valentiae, vel Lusitaniae debe re intelligi. Et ita intelligendo, summa illa Marabatinoru expressa in dicto. c. cu olim. seu ta mille continebit: quae satis notabilis summa posset videri, quae illos abbates ad litigan du moueret. Et hoc modo dispositio illius textus, bene quadrat quatuor expressis. ¶ Ex istis igitur habes ualorem Marabatinoru veteru Valentiae, & Lusitaniae idem esse, Castella: uero Ma rabatinu duas partes vnus denarii valet. ¶ Na ibi denarius diuiditur in tres Blachas aeri, ad similitudinem caualloru Neapolitanorum, quoru tres Caualli aerei reddunt denariu vnu. Ita & Blanchae tres faciunt vnum denariu. Et denominatae sunt Blanchae a quadam Regina Blancha noie, quae prima, moneta illa cudi iussit. Ex quibus Blachis duae Marabatinu unu faciunt. Itaque treceti septuaginta quinq Marabatinu, vnum Ducatum largum reddunt. Et tria milia Marabatinu, valet Ducatus octo. Et Ducatus in Hispania, valet Regales vnde cim: & quilibet Regalium, est valoris vnus lulii. Tamen Romae non valet vnum Regale Hispanicum, nisi Batochos nouem, ex reductione Clementis Septimi. Sunt etiam in regno Valentiae denarii, & solidi. Denarius enim est ad similitudinem quaterni, nisi, quod argenti plus aliquid continet, & propterea praevalet quaternis. Adeo, quod ex duodecim fit solidus. Citius quidem solidi ualor est dimidii regalis, & solidi duo faciunt vnu regale, & undecim regalia faciunt Ducatum largum. De denariis autem Papien. & Luceen. quanti ualeant, habes tex. in. c. olim. de censib. Et haec dicta de monetis nostri temporis, & eorum ualore hucusque sufficiant. Quae ideo hic placuit adnotare, quia nullus scribentium simul de istis tracta uit. Licet Budaus, Leonardus de Portis, Alciaus, & Bilibaldus multa de antiquo Romanorum sestertio, quaedam etiam de talento, & similibus monetis disputauerint, quae non faciunt ad propositum istius regule, cum illis hodie non vntur. De quibus ego latius in eo libro, quem de censu, redditu, & impensa antiquorum, & recentiorum principum, com posui, pertractabo. ¶ quo loco illud etiam tangam, quae nam sit ratio, quod cum auri maior copia, e terra fodatur, quod alterius cuiusque metalli, vt Hadrianus Imperator dicere solebat, minor tamen illius copia inter hominum manus versetur, adeo, quod moneta argenti copiosior, quam auri videatur.

¶ Quaeſtio Decima.

DECIMO Quaeſto, ¶ an valor expressus in gratia, iuxta taxam Camerae excuset a poena istius regulae.

¶ SOLVTIO. Pro parte negatiua videtur dicendu, quod non excuset: Nam ex quo regula ista expressionem valoris secundum communem aestimationem requirit, non sufficit ualor secundum taxam, quae est incerta, & non ponit valorem secundum communem aestimationem. Praesertim, quia a uerbis regulae non est recedendum. vulgata. l. non aliter. ff. de legatis. iii. Et quia regula ista dat formam, vt patet ex annulatione actus, iuxta ea, quae doctores in. l. non dubium. C. de leg. & in. l. i. ff. de lib. & posthu. tradunt.

¶ Quibus tamen non obstantibus, contrarium fuit decisu per Rotam in una, coram D. Bartholomaeo de Petrasanta de mense Ianuario M. D. xx. vt refert D. Guilielmus in colle ctaneis decisionum. Ratio fuit, quod ad euitandam poenam regulae, quilibet iusta causa excusat a dolo. l. igitur. §. potest. ff. de libe. caus. l. plagii. C. ad leg. iul. de plag. cum similibus. Et iusta causa excusationis hoc casu videtur, si quis exprimit valorem secundum taxam Camerae. Quae communiter approbatur, & in vsu habetur ante oculos papa: ideo illi credere debuit impetrans, sicut de taxis Cancellariae, dicit decisio Rotae in antiq. d. l. v. colum. si. ¶ Et ita videmus, quod credens bono viro excusatur, vt dicit glo. penulti. circa finem in. l. Titio fundus. ff. de condi. & de. cum concordan. vt scribit Felyn. post Bal. in. c. cum con singat. circa fi. de rescrip. & in cap. praeterea. colum. i. & c. nuper. de testi. & Iaf. in. l. i. col. iii. ff. de eo per quem fac. erit. & in. l. certum. colum. fina. ff. si cert. peta. cum sexcentis aliis

eoneor. alibi non ita congestis, que quidam moderni scribunt in tract. nuptial. fol. lxxvii. Pari ergo modo excusari debet, qui descriptioni Camerae stetit, praesertim cum probatio valoris sit valde difficilis, in qua plura praeter communem usum probationum requiruntur, ut tradunt doctores in, c. cum causam, de testi. Bal. in. l. solum. C. eo. tit. Et hoc, ratione etiam suaderetur, quia videmus, quod soluens secundum taxam Camerae non releuetur, etiam si probet beneficium minoris esse, uel etiam maioris, taxa enim semper attenditur. Cum igitur in tali expressione non sit alicuius fraudis, non debet habere locum poena regulae, quae facta fuit contra fraudulentos. Alia motiua ponit D. Guliel. quae breuitatis causa non refero, cum ibi uideri possint.

¶ Sed aduertendum arbitror, quia ista decisio videtur facilem ansam fraudibus dare, in praerudicium officialium, ex taxis beneficiorum uiuentium. Nam clarum est, quod liber taxae antiquus est, & in eo constat plura beneficia antiquo tempore taxata ad modicum summam fuisse, quae hodie per supererescenciam fructuum, in quadruplum taxari possent. Et e contra, quaedam beneficia nunc ad magnam ualorem taxata reperiuntur, quae postea calamitate temporum diuinita possent ad longe minorem summam taxari. Ex qua uarietate taxarum, impetrantes hodie non de facili possent uti una cautela ad fraudandos officiales. Nam quoniam beneficium erit magni ualoris, non expriment secundum quot ualent, nisi secundum paruum taxam in libro positam, Quae si forte erit maior, tunc non secundum librum, sed secundum communem estimationem, ualorem expriment. Et ideo, ut praedicta decisio defendi possit, ego putarem illam intelligendam, in beneficiis consistorialibus, pro quibus compositus fuit liber ille taxarum. Sed pro non consistorialibus, seruari debet ista regula. Et hoc puto uerissimum.

¶ Quaesitio Undecima.

VNDICIMO Quae, ¶ utrum expressio ualoris facta in literis secundum arrendamentum facta per eum, qui mortuus est, releuet impetranter a poena regulae?
RESOLVTIO. Videbatur dicendum, quod talis expressio secundum arrendamentum, non excuset, ex eo, quod quia arrendamenta non probant dominium, neque possessionem. I. ad probationem. C. loca. & in capitu. inter dilectos. & ibi nota. de fide instrumento. Sicut perceptio salarii non arguit quem decurionem. l. herennius. ff. de decurio. Et sic talis ualor inibi expressus non probatur concludente, & tamen regula astringit impetranter ad expressionem ueri ualoris. Et ignorantia hoc casu non uidetur excusabilis, cum debuerit se informare. ¶ Quia ignorantia in gratiis non excusat a subreptione, cap. constitutus. de rescrip. Imo sola simplicitas nocet, ut dicit Fely. in ca. ad aures. in tertia col. eo. tit. Et quia ualor est pars gratiae, & debet plene probari, ut dicit quaedam decisio, & tenet Fely. ibidem.
 ¶ Quibus tamen non obstantibus, Rota pluries tenuit contrarium, non solum tempore meo, sed etiam temporibus antiquis. Nam in una Mediolanensi, parochialis de Veridolla, de mense Martio M. D. XXII, coram Domino Gulielmo iudicatum fuit, ut ipse idem refert in collectaneis decisionum. Et idem adnotauit Reueren. P. Dominus Jacobus Simonetta, in quadam causa iudicatum fuisse, quam ipse, dum esset aduocatus contrarium sentiens defendere non potuit. Et ita iudicauit Do. Ioan. Anto. de Triuultis. Et pro ista decisione faciunt in primis eadem fere motiua, quae in praecedenti quaestione facta fuerunt. Quia ex quo agitur de nullitate gratiae, & sic de poena, quaelibet causa etiam iniusta excusat a dolo. Unde ex quo praesumptio est, quod praedecessor arrendauerit iusto precio beneficium suum, & quod non praesumatur, fructus eius uoluisse iactare, iuxta capitu. super hoc. de renunciatio. ista praesumptio uidetur praestare iustam causam excusationis a poena regulae. ¶ Praeterea, quia ex quo de iure communi non requiritur aliqua expressio ualoris, ut notatur in clementina prima, de praebendis. Regula ista, quae contrarium cum poena statuit tanquam odiosa, & stricti iuris mitius, & strictius interpretari debuit, iuxta legem tertiam. §. haec uerba. cum uulga. ff. de nego. gest. & capitu. statutum. de electio. libro sexto. Et ideo data aliqua iusta causa, excusatio sufficere debet, praesertim in ista materia expressionis ueri ualoris, quae est difficilis probationis, in quo probando, plures etiam oriundi a loco deficiunt. ¶ Et ista est ratio, quare in supplicationibus ponitur illa clausula augendi, & minuendi usque ad uerum ualorem, propter magnam difficultatem purificandi, in continenti uerum ualorem. Et sic ne propter hanc causam

causam gratia pereat, si expediretur de minori, debet tam auara interpretatio coarctari. iuxta. l. unicum. §. si. C. de cadu. tol. & in auth. de nup. §. primae siquidem. circa si. ibi, ne alio quo modo uideamur talia corripientes fisci prouidere utilitati & c. Et circa hoc plura congerit D. Guliel. quae non curo referre, cum uideri possint.

¶ Sed considerandum est, quod meis temporibus illa decisio D. Guliel. non ita simpliciter fuit seruata in Rota, prout ipse loquitur, sed concurrentibus pluribus aliis requisitis: ¶ Nam in primis requiritur, quod arrendamenta sint plura, & non unum tantum arrendamentum. Item, quod cum hoc fama publica de ualore concurrat. Item, quod producantur aliqua bullae praedecessorum, expedite sub illo ualore, quibus concurrentibus Rota excusat impetranter ab expressione falsi ualoris, & sic a poena istius regulae: Nam quae non profunt singula, multa iurant. Unde licet arrendamenta de per se non probent, ut dictum est, neque etiam fama de per se, tamen praestant excusationem a poena. Et ita in una Ariminen. prioratus fuit conclusum per dominos, coram R. Do. Raynaldo Perrutio, de mense Nouembri M. D. xxxvi. Nam de fama ponit Bart. in. l. cessus. ff. de usucap. & tradit Oldra. consil. ccciiii. Et praesertim, ¶ quia Rota semper solet ad aequitatem inclinare, quae in casu proposito militare uidetur, ut gratiae sustineantur, nec pereant, quae obtinere fuerunt cum multis laboribus, & grauis impensis. arg. c. commissi. de electio. lib. vi. Et ad praedicta facit decisio. xix. in no. de praeben. & quae notat Cardi. in. c. si. in. ii. & iii. colum. de praesump.

¶ Quaesitio Duodecima.

DUODECIMO Quae, ¶ quomodo probeatur ualor beneficiorum?
RESOLVTIO. Ista, quae hodie trita est, & nota iam famulis sollicitatorum in urbe, qui habent sua formularia impressa, quibus articuli in formis scribuntur. Et ideo super hac re breuissimus ero, ualor igitur secundum communem stilum Rotae ita probari debet, uis uidelicet, quod beneficium de quo agitur tempore prouisionis, & oneribus deductis ualeat in portatis centum, & quod per quinque annos ante & post, anno fertili cum sterili computato, communi estimatione tantum ualuit, & ita testis de tali beneficio notitiam habens dicit se scire, & si plus, uel minus ualeret ipse non ignoraret. Ista practica colligitur ex pluribus dictis doctorum simul iunctis, uidelicet, Bar. & Moder. in. l. precia rerum. §. si. ff. ad. l. falci. ex Abate. & Fely. in. c. cum causa. de testi. & Fely. in. c. ad aures. de rescri. A lex. in. consil. lxxv. li. ii. Soci. consil. viii. viis. & c. Moder. repe. in. l. ii. in duabus ultimis chartis. C. de rescri. ued. Et latius reassumunt duo doctores practici, uidelicet, Lanfran. de oriano in reper. capituli quoniam in uer. testium depositiones. numero 156. cum pluribus sequentibus. de probat. & Angel. aretin. in. §. si quis agens. in. l. de action. in quibus locis latissime diuagatur circa istam materiam probandi ualorem cuiuscumque rei, quae non curo recensere, cum non faciant ad rem, nisi in hoc, quod ex illis assumitur practica probandi eo modo, quo superius dixi: Nam probatio ualoris in beneficialibus uniformis est, sed in profanis recipit distinctionem secundum uarietatem rerum, temporum, & locorum, prout praedicti doctores scribunt: adeo, quod in una Bononien. emphiteosis uoluit Rota de hoc mense Martio M. D. xl. coram R. Do. Ioan. mohedano, quod ualor terrarum posset probari per testes reddentes rationem, quia uicinus, per ea, quae dicunt Orianus, & Aresi. ubi supra. Et licet multi tenuerint contrarium, tamen illa opinio tanquam aequior praeualuit, tum etiam, quia adiuuabatur aliis coniecturis, sed in materia beneficiali talis probatio non recipitur, prout neque et arrendamenta licet geminata probant, sed requiritur probatio eo modo, prout superius articulatur.

COMMEN. R. P. D. LVDOVICI GOMES.
REGVLA DE PVBLICANDIS RESI-
GNATIONIBVS.

TEM idem dominus noster statuit, et ordinavit, q̄ quæ-
cuncq; beneficia ecclesiastica, siue in Ro. curia, siue extra eā
resignata, nisi de illis factę resignationes: si in Ro. curia, in-
fra sex menses: si extra dictam curiam factę sint, infra men-
sem, ex tunc vbi dicta beneficia consistunt, publicatę, & possessio illo-
rum ab eis, quos id contingit, petita fuerit. Si resignantes ista postmo-
dum, in eorundem resignatorum possessione decesserint, non per resi-
gnationem, sed per obitum huiusmodi vacare censeatur. Collationes
quoq; de illis, tanq̄ per resignationem uacantibus factę, & inde secu-
ta nullius sint roboris, vel momenti.

PRAEFATIO.

ABVIT Originē ista regula, ꝛ a regulis Innocentii, & Sixti, quia in anti-
quioribus regulis non reperitur, & concordat in multis cum alia regula anti-
quā de publicandis acceptationibus, indultis, & facultatibus &c. quæ ha-
buit initium a Martino quinto. Et licet regulam istam Sixti, & Innocentii,
posteriores pontifices sequuti sint, solus tamen Hadrianus, VI. quædam ad-
eam addidit, sicut & in pluribus aliis regulis fecit: Nam cum in regulis prædecessorum di-
cebatur, & possessio illorum ab eis, quos id contingit &c. ipse Hadrianus addidit hæc ver-
ba, & cum hoc possessio illorum &c. ad effectum, q̄ ubi Rota prius semper interpretata
fuit, istam regulam requirere tria copulatiue, videlicet, q̄ non fuerit facta publicatio, & q̄
non fuerit petita possessio, & q̄ resignans post sex menses decesserit in possessione, adeo, q̄
altero deficiente, locus regulæ non esset. Hadrianus noluit solam publicationem sufficere,
ad impediendum fictionem regulæ, sed ut vna cum ea possessionis petitio concurrat. Ita,
q̄ ista duo copulatiue, & affirmatiue requiruntur, ut uacet per resignationem, videlicet, pu-
blicare, & petere possessionem, & propterea dixit, & cum hoc possessio illorum, &c. Tñ
hoc, scilicet, cum publicatione faciendā. Circa vero tertium requisitum, videlicet, de obitu
in possessione post sex menses, nihil est immutatum. Adeo, q̄ si resignans obiret infra sex
menses, vel non decederet in possessione, uacaret beneficium per resignationem, & nō per
obitum. Vt sit conclusio, q̄ ad effectum fictionis regulæ, ut fingatur uacare per obitum,
requiruntur etiam illa tria copulatiue, q̄ non fuerit facta publicatio, nec petita possessio, &
q̄ resignans moriatur post sex menses in possessione. Sed non sufficit, ad impediendam fi-
ctionem prædictam, alterum ipsorum deficere, ut erat ante Hadrianū, quia non sola publi-
catio impedit, nisi etiam concurrat petitio possessionis. Et in hoc ista regula per Hadrianū
fuit immutata. Fuit et in fine eiusdē regulæ vnū aliud per Hadrianū additum, v̄z, q̄ sex men-
ses ad publicandum a die coronationis currerent. Quod factum fuit, ex eo, quia regulæ li-
gebant a. xiiii. Januarii, & papa in urbem uenit longe post; & tarde habita notitia regu-
larum, essent lapsi sex menses, a dicta die. xiiii. & sic seruiret de uento, nisi a die coronatio-
nis illi sex menses currerēt. Sed ista omnes Hadriani additiones, nullus successorum est se-
quutus, sed regulam, prout prius, confirmarunt.

Summarium quæstionum Regulæ de publicandis resignationibus.

Primo quæro, an regula ista procedat, uel obstet secundo resignatario.
Secundo quæro, an ista regula procedat quando resignans reseruauit sibi omnes fructus, &
denominationem tituli.

Tertio

REG. DE PVBLICAN. RESIGNA. CCXXXIX

Tertio quæro, an ista regula, quæ simpliciter de renunciatione loquitur, locum habeat in
ea, quæ ex causa permutationis fit.

- Quarto quæro, an regula ista procedat in beneficiis commendatis.
Quinto quæro, an regula ista procedat in beneficiis consistorialibus.
Sexto quæro, an regula ista obliget resignatarium ad publicandum tempore successoris re-
signationem factam in manibus prædecessoris pontificis si prædecessor infra sex men-
ses factę resignationis moriatur.
Septimo quæro, an sex menses, qui resignationi factę in curia, uel mensis, qui extra curiam
dantur per istam regulam ad publicandum resignationes, computentur a die resignatio-
nis, uel a die præstiti consensus. *hodie est in
R. in ar.*
Octauo quæro, an tempus hic assignatus ad publicandam resignationem intelligatur etiā
datus ad petendam possessionem.
Nono quæro quomodo, & in quo loco sit faciendā publicatio.
Decimo quæro, an licet quando renunciatur beneficium fieri debet publicatio, ita quoq;
quando transfertur pensio, ut, uidelicet, ille in quem trāsferitur, teneatur ad publicandā.
Undecimo quæro, an adeptio possessionis cum continuatione alicuius temporis acqui-
sio polleat publicationi ad effectum istius regulæ.
Duodecimo quæro, an regula ista comprehendat Cardinales.
Decimotertio quæro, an legitime impedito propter pestilentiam, uel bellum, aut aliud si-
mile impedimentum publicare, obstet ista regula.
Decimoquarto quæro, nunquid per citationem assignam in ualuis ecclesiæ, ubi est beneficiū
tempore diuisorum factam super dicto beneficio renunciatio in qua narratur renuncia-
tio facta, dicatur inducta publicatio ad effectum istius regulæ.
Decimoquinto quæro, quæ requiruntur quoad hoc, ut regula ista habeat locum.
Decimosexto quæro, quid si resignatarius qui non publicauit, & per consequens perdidit
ius iugiter resignationis capere beneficium resignatum per istam factam uacationem obi-
tus inductam per istam regulā per clausulas generales, uidelicet, uel alias quouis modo
uacet &c. solitas apponi in supplicationibus, an possit, an uero sicut annullatur resigna-
tio, ita & quælibet uacatio ex ea resultans.
Decimoseptimo quæro, an ante publicationem dicatur resignatario adeo ius quæsitum, q̄
si infra tempus ad publicandum fieret alteri prouisio cum clausula, nisi sit alteri ius quæsi-
tum, & propterea non publicaret, diceretur gratia, siue prouisio nulla.
Decimooctauo quæro, quid si factę sint duę resignationes eidem, & prima annullatur ex
defectu publicationis, an possit adiuari ex secunda quam publicauit.
Decimono nono quæro, ex eo, quia hic dicitur, q̄ si renuncians moriatur in possessione non
facta publicatione, q̄ beneficium non per resignationem, sed per obitum censeatur ua-
care, quid si renuncians moriatur ciuilitate, & non naturaliter nunquid sit locus regulę.
Vigesimo quæro, an regula ista procedat in resignatione iuris.
Vigesimoprimo quæro, quare ad publicandum resignationem in curia datur malus tem-
pus, uidelicet, sex menses, & extra curiam datur mensis.

Quæstio Prima.

PRIMO Quæro, ꝛ an regula ista procedat, uel obstet, secundo, resignatario?
SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, q̄ sic, per illud dictum
l. lex uertigalis. ff. de pig. & ea, quæ tradit Bald. in l. ii. in. xiii. q. C. de rescin-
ven. ubi ponitur regula, q̄ resolutio iure dantis, resolutur ius acceptantis.
Sed clarum est, q̄ ius primi resignantis per non publicationem resolutum
est. Igitur & resignatarii resolutur, per oppositionem istius regulæ. Præterea, ꝛ q̄ nemo
plus iuris in alium transferre potest, q̄ ipse habeat, vulg. l. nemo. de re. iur. vnde si ius est re-
solubile in persona dantis, eodem modo erit, in persona recipientis. l. si. §. sed quia nostra.
C. comm. de lega.

¶ Istis tamen, & similibus non obstantibus, Rota determinauit contrarium. iiii. Februarii
M. D. xxxiiii. corā D. Nico. de Aragonia, in causa Toletana præstimoniorū. Et idem prius
fuerat conclusum per dominos, coram D. Camillo de Balionibus, in causa Leonen. cano-

nicatus, de anno M. D. xxxiii. Ratio decisionis fuit, quia ista regula, quæ loquitur de resignatio, cum sit personalis, debet intelligi de primo: iuxta. l. Boues. §. hoc sermone. ff. de verb. signifi. Et hoc idem dictum fuit de regula de annali, quod non obstat secundo resignatio, ut ibi dixi. q. lxvii. & sequitur etiam dicit Oldra. in consil. ccciii. de tex. in. c. licet canon. de electio. lib. vi. & de aliis similibus, ut ibi per eum.

¶ Et ista omnia de plano procederent, quando primus resignans cessit infra tempus publicationis, uel etiam mortuus fuit, quia tali casu successor non tenetur ad publicandum, & hoc idem habere locum in regula de publicandis acceptationibus refert D. Gulielm. in quadam decisione incip. tenuit palatium. Quod rationabile videtur, quia in beneficiabilibus creatur nouus titulus in successore, ut in dicta regula de annali, late probbo, & est decisio. xliii. de procu. in no. ¶ Non obstat, quod resolutio iure dantis, resolutur ius recipientis, quia respondetur illud procedere, nisi in illa translatione contentat superior, qui ius irrefragabile dare potest, quæ tali casu. d. l. lex vestigalis. cum similibus: non procedit, prout est de hoc tex. notabilis in. c. i. de contro. inter do. & vassal. secundum quem ita consuluit Bal. in consil. cccxxxiii. circa si. li. v. & tenet Guido papæ. q. d. lxxv. in decisioibus Delphinatus. Et quia quando ius in primo prouenit ex voluntate sua, assumptum prædictum doctorum non procedit, per ea, quæ tradit Bar. in. l. si res. ff. quib. mo. pig. uel hipoth. s. l. cum igitur in casu isto primus resignans habuit ius ex voluntate sua, & non ex necessitate. Item, illud transiit in resignatarium ex admittione papæ, qui ius dat, merito dictum ius, quod poterat resoluui in persona resignantis, per exceptionem istius regulæ, attenda concessione principis fit irrefragabile, & et regula non obstat. Et ita per istam rationem Rota hodie. xxviii. Januarii. M. D. xxxvi. in simili casu parochialis de Prados Redundos Saguntinens. dioc. pendente coram me conclusit, quod expectantem, qui acceptauerat prius unam parochialem, potuisse secundam acceptatam ante ademptionem possessionis primæ, resignare, licet ius secundæ fuisset resolutibile, per ademptionem primæ acceptatæ, quia in persona resignatarii fit irrefragabile. Fecit ego ex votis dominorum, causa prius sapius proposita, & fere per annum disputata, iudicauit. Quæ sententia postea per R. P. D. Marcellum de mense Julio M. D. xxxvi. eodem firmata fuit. ¶ Sed aduerte, quia adhuc in esse hic uidetur aliquis scrupulus: Nam clarum est, quod si superiori expositum fuisset, resignantem non publicasse, forte papa resignacionem non admitteret, & sic talis taciturnitas, quæ in concedente defectu intentionis inducere videtur, gratiam nullam redderet, iuxta tradita in. c. super literis. de rescrip. & per consequens, ius fragile, & resolutibile in resignatarium transfertur. Nisi papa huiusmodi defectum sciens, resignacionem admitteret, quia tali casu, tex. in. d. c. i. & prædictum consil. Bal. cccxxxiii. procedere possent. Quibus cessantibus, hoc motiuum multum obfaret prædictis. Sed dicas, quod licet hic ista his, quæ de regula de annali, & de consil. prædicto Oldra. ccciii. & de illa decisionem in causa Saguntina dicta fuerunt, obstatre videantur, nihilominus, quoad istam regulam forte illa non quadrarent, cum alia ratione sustineri possit decisio facta; videlicet, propter personalitatem istius regulæ, quæ in prima persona resignantis verificatur, ut dictum est. ¶ Sicur in regula de duabus gratis locum non habere in tertia gratia tenuit Rota, ut adnotauit D. Iacobus Simonetta. Vnde quod ibi de duabus gratis dicitur, idem est hic dicendum de una, per regulam. l. singularia. si. si cert. per. Multo plura hic dici possent, sed propter magnam temporis penuriam cogor difficultatem magnam, sub exiguo comprehendere.

Quæstio Secunda.

SECUNDO Quæro, an ista regula procedat, quando resignatis reseruauit sibi omnes fructus, & denominationem tituli?

SOLVTIO. Iste casus sapius in Rota tempore antiquorum utilitatus fuit, & meis etiam temporibus bis, et vel ter accidit: Nam de anno M. D. xxx. & sequens, disputata fuit hæc quæstio in una Placentina archidiaconatus de Trugillo, coram R. P. D. Marcello, & aliis. Et iterum de mense Decemb. M. D. xxxv. coram R. P. D. Petro Vorficio, episcopo Aqnen. in causa Brechmen. canonicatus, & præben. inter Ioan. Hay, & Io. Corburin. eadem quæstio ventilata, & decisa fuit. Tertio loco, coram eodem. xxviii. Aprilis M. D. xxxvi. in causa, Abulen. præstimonii, pro magistro Hieronymo de arce, super hoc eodem puncto pronunciarum fuit: Et nouissime in una Spoletana canonicatus & præb. coram R. P. D. Ioan. Clerici

Clerici, die. xix. Martii M. D. xl. idem dubium propositum, & decisa fuit, in fauorem R. D. Archiepiscopi Pisani, contra Bartholomæum Rosatum. Et ut uideo in ista materia distinguuntur tres casus. Primus est, quando resignans in beneficio requirente residentiam, reseruauit tantum sibi fructus. Secundus, quando fructus, & denominationem. Tertius, quando beneficium non requirit residentiam, nec habet denominationem, & reseruatur fructus.

¶ Primus casus non habet difficultatem, ex eo, quia in resignatione non agitur principaliter de fructibus, sed de transferendo titulo, & denominatione. Quo casu habet locum regula, quæ inducta fuit, ne ordinarii expectantes, & subditi beneficiati decipiantur. Et propterea interest reipub. ecclesiasticæ, & cultui diuino, quod uerus beneficiatus detegatur, ut illi de pertinentibus ad beneficium respondeatur, esset enim ualde absurdum, si qua obedientia, uel oblationes, aut decime, ratione alicuius iurisdictionis uero beneficiario deberentur, illa resignanti præstarentur, qui cum per resignationem suam ius, & possessionem naturalem, & ciuilem amiserit, intrusus dicitur. Vt igitur hæc tollantur, requiritur, quod publicatio fiat, ne sic foueatur in peccato, ac sub clypeo resignationis, fideles in suscipiendis a uero rectore sacramentis decipiantur. Hæc omnia per publicationem deteguntur. Ex qua et sequitur, quod quando moritur resignans, uel resignatarius, post factam publicationem sciunt ordinarii, uel expectantes, per obitum cuius beneficium uacat. Et sic ordinarius in suis mensibus prouidere, & expectantes acceptare poterunt, quæ omnia per clandestinas renunciations non publicatas circumueniuntur. Et ideo in prædicta causa Abulen. propter prædictas rationes, conclusum fuit, locum esse regulæ, & per consequens, beneficium per obitum resignantis, & non per resignationem uacasse.

¶ Secundus casus habuit maiorem difficultatem, ex eo, quia resignans in effectu uidetur beneficiatus, tam post resignationem, sicut antea, & effectus attendi debet, iuxta. c. relatū. de cle. non residen. & in tali omnes rationes fraudis superius consideratæ cessant. Et ideo diutenuerunt sapere, & tam in illa Brechmen. quæ in dicta Spoletana, quod isto casu non esset locus regulæ, quia hic nulla est fraus, nulli errore aliquo decipiuntur, cum ille idem renuncians, qui olim beneficiatus, & in possessione erat, sit idem etiam hodie nomine, & re, per retentionem denominationis, & reseruacionem fructuum, adeo, quod nihil uisus fuit resignans in resignatarium transferre, nisi nudum titulum sine effectu, qui regressiui, accessiui, uel adiuuoria: acquirat.

¶ Tertius etiam casus nullam habet dubitationem, quin in eo sit locus regulæ, prout in prædicta causa Abulen. dictum fuit: Nam præstimoniam non requirunt aliquam residentiam, nec habent denominationem. Et ideo propter rationes positas in primo casu resignatarius publicare tenetur, alias locus erit huic regulæ.

Quæstio Tertia.

TERTIO Quæro, an ista regula, quæ simpliciter de renunciatione loquitur, locum habeat in ea, quæ ex causa permutationis fit?

SOLVTIO. Quæstio ista semper in Rota uisa fuit ambigua, & difficilis, ac propterea veterum memoria uerum quæ decisa: Nam tempore Sixti bis casus iste propositus reperitur, ut refert Ioachinus de Narnia, illius ætatis aduocatus celebris, in quibusdam suis consiliis. Quid tamen tunc decisa fuerit, non inuenimus. Etiam ætate nostra eadem quæstio sæpe repetita, ac uarie in Rota disputata fuit, nusquam tamen resoluta: Nam in causa Auimonen. vicariæ de anno M. D. xxxii. coram me pendente, mora fuit hæc eadem quæstio, & propter eius difficultatem causa ex alio capite finem habuit. Deinde apud R. P. D. Marcellum, nunc episcopum Maricanum, in causa Sogobien. archidiaconatus de uelular. hoc idem dubium factum fuit. Et quia res ipsa maiorem discussionem exigebat, quam tempora tunc patiebantur (eram enim in extremo audientiarum mensis Iulii) hoc negotium dilatum fuit ad Cal. Octobris. Rursus & coram R. D. Siluestro, in alia causa Dolen. prioratus de Dolis, contigit super eadem quæstione dubitari, nihil tamen fuerat conclusum. Postremo nunc coram eodem R. P. D. Marcello, longo tamen intervallo ista eadem quæstio iterum proponitur, & quasi postliminio in dubium reuocatur, ac ueluti horridus histrix in modum orbicularis pilæ, hinc atque inde per discursus varios trahitur, & uoluitur, ille uero suis

idem supra facta 157 908 60

+

telis inuoluitur. Et sic huiusmodi questio varios tractus, ac ueluti Silleni Alci biadis toridem recessus habet, sicut enim hinc atq; hinc ingentes scopuli, multiplicesq; rationes, pro vtraq; parte probabiles, propter quas quelibet eius pars, dum suis rationibus, & argumentis munitur, in disputationis congressu uerior uideatur, ut non ab re longo tempore hæc questio indecisa manserit. Verum, quia nihil est, qd non labor assiduus, atq; industria conficiat, decreui super isto dubio plura hincinde disputando dicere, ut posteris facilius decidendi occasio, & rationum eligendi potestas concedatur. Pro parte igitur affirmatiua, uidelicet, qd regula ista casum permutationis complectatur, adduci possunt hæc motiua, quæ sequuntur.

1. Primum, quia regula ista loquens de resignatione, includit in se de necessitate resignationem ex causa permutationis, & ex eo, quia permutatio, uera, pura, & simplex resignatio est, ut dicitur ad litteram decisio. xvi. de re. permutatione. in antiq. in. iii. colum. tradunt Moder. Bononien. in repet. c. i. in. xii. colum. de re. permut. lib. vi. Hinc est, qd sicut in resignatione, ita et in permutatione eadem personæ interueniunt, uidelicet, resignans, & resignatarius. Ergo permutatio eodem iure cenferi debet, quo simplex resignatio: Nam permutatio a simplici resignatione in alio non differt, nisi quia permutatio est duplex, geminata, seu reciproca, & resignatio. Ideo regula de una resignatione loquens, in resignatione geminata, seu reciproca, qualis est permutatio, locum habere debet, quia quod dicitur de uno actu, idem de pluribus geminatis dicendum est. arg. l. singularia. ff. si cert. per. ut in notabili casu tradit And. sicul. in. c. i. in. viii. colum. de lit. contest. & Gemi. in. c. qui ad agendum. §. i. de procurat. lib. vi. Per. de ancha. in. c. quamuis. el primo. de præb. eod. lib. & in alio casu tradit Bart. in. l. cum filio. circa. ff. de leg. i. Confirmatur hoc, & quia per permutationem ita datur uera uacatio, sicut per simplicem resignationem, ut in. c. i. de re. permut. lib. vi. tenet Rota dec. xliii. in no. Nam per resignationem perditur titulus, ius, ac possessio naturalis, & ciuilis, vt tenet Rota dec. lxxvii. in antiq. alias secunda. de renunc. Et hoc procedit, etiam si resignatio admissa per superiorem non fuerit, ut in dec. iiii. de renunc. in no. Sed hæc etiam in permutatione procedunt, quia per eam etiam titulus, ius, & ueraq; possessio perditur, ut in dec. viii. de re. permut. in antiq. Igitur idem de vtraq; iudicari debet. Et licet inter permutationem, & simplicem resignationem aliquis differentia detur: nihilominus dispositio generaliter de resignationibus loquens, omnes casus similes comprehendit, dato, qd in vno maior ratio sit, qd in alio. iuxta tex. not. l. i. §. quod autem. ff. de usu aleæ, & aleat. Nam plus, & minus specie non differunt. l. si. ff. de fundo instruct. cum concor. quæ scripti in. c. statutum. num. xxxix. de rescrip. lib. vi. Accedit ad hoc, quia permutatio ideo dicitur simplex resignatio, ex quo tota a uoluntate, & potestate superioris, in cuius manibus sit, non autem ex partium uoluntate dependet, ut dicit Io. monachus in. c. i. de re. permut. li. vi. sequitur Rota dec. xvi. tit. de re. permut. colum. iiii. in antiq. Quod in resignationibus idem per omnia obseruatur. Ergo dispositio loquens de una, locum habere debet in alia: Nam illud pro expresso haberi debet, de quo si papa, huius regulæ conditor, interrogatus fuisset, utiq; idem respondisset, ut in. l. tale pactum. & ibi glo. ff. de pact. tradunt Moder. in. l. quamuis. C. de fideicom.

2. Secundo principaliter pro ista opinione facit, quia regula ista ad obuiandum fraudibus inuenta fuit, quæ in clandestinis resignationibus committuntur, iuxta not. per Corneum in consil. cxxxvii. colum. ii. in fi. vol. iiii. & secundum hoc regula ista publicam utilitatem concernit. Sic etiam insinuatio, quæ in effectu uicem publicationis obtinet, ut tradit Abb. in consil. xcix. lib. i. & quæ in clandestinis donationibus etiam ad remouendum fraudes adhibetur, ut dicitur in. l. data. C. de donatio. & tradit Anto. de Canario in tract. insinuat. q. i. & Paul. de Castro, & alii in. l. illud. C. de sac. sanc. eccle. cum concor. ut per Aret. in con. sil. ii. & Alex. consil. clvii. lib. ii. utilitatem publicam respicit, ex eo, quia reipub. interest, ne re sua quis male utatur. §. penult. instit. qui sunt sui, uel alie. iur. facit tex. in. l. i. in princ. ff. de curato. furio. Quia per easdem insinuationes, siue publicationes, occasio delinquendi tollitur, iuxta. l. conuenire. ff. de pact. dot. & per eas animarum utilitati consulitur: Nam publicatio hic requisita facit, ne resignantes, post resignationem in beneficiis resignatis, sine titulo se intrudant, & uiriosum ingressum habeant, quod prohibetur in. c. i. de re. iur. lib. vi. Sed istæ rationes in permutationibus militant, igitur regula in utroq; casu habebit locum.

3. Præsertim, & quia dispositio istius regulæ, ob eam causam, quia utilitatem animæ, & publicam concernit, fauorabilis reputari debet, & propterea latissime extendenda, iuxta. l. i. in. c. o. dia.

odia. de reg. iur. lib. vi. tradit glo. in auth. sacra puberum. C. si aduer. ven. & Anto. de Bur. in. c. fin. in prima fall. de consue. & glo. in. c. sciant. de elect. lib. vi. Per. de ancha. in consil. ccciii. & cxii. & Gemi. in consil. cvi. col. ii. cum concor. ut scribit Ias. in. l. si quis maior. in. ii. col. C. de tranfact. & Deci. in consil. ccccxviii.

4. Tertio, quia dispositio fauorabilis loquens in simplici casu, trahitur ad casum mixtum, iuxta no. per Alex. Ias. & alios in. l. ii. in princ. ff. de uerbo oblig. Sed si permutatio est resignatio simplex, habemus intentum. Sed quatenus si mixta, regula ista de simplici resignatione loquens, ad resignationem mixtam trahi debet, cum vtrobiq; eadem ratio fraudis militet, per superius dicta: & Na eo ipso, qd resignans remansit in possessione, fraus præsumitur, iuxta tex. in. l. sicut. §. superuacuum. ff. quib. mod. pignus, uel hypoth. sol. tradit Bart. in. l. post contractum. col. ii. vers. iii. præsumitur. ff. de donatio. & consil. lxxvii. Sic etiam si permutatio tenta secreta fuit vsq; ad obitum resignantis, fraus præsumitur, ut per Bal. in. l. si quis. ff. de legib. & And. sicul. in consil. liii. col. xii. vol. ii.

5. Quarto pro ista opinione uideatur decisio fere in terminis Io. de Ana. in. c. audiuiumus. in. ii. col. vers. & prædicta faciunt de collu. detegen. ubi Io. de Ana. dicit, qd etiam si renunciatus ex causa permutationis, post renunciationem in possessione remanet, ex hoc fraus præsumitur. Sed dicta fraus eadem ratione in regula ista consideratur, quando resignans in possessione moritur, ob cuius causam publicatio inducta fuit. Igitur a paritate rationis dicere debemus, istam regulam, quæ in resignantibus loquitur, & dispositione istius regulæ, quæ, ut dictum est, ad euitandas fraudes emanauit, renunciationem ex causa permutationis comprehendere debere. Hinc est, qd tex. in. c. ii. de renun. lib. vi. in. c. i. de re. permut. eo. lib. cum glo. in uerbo fraude. quæ de simplici resignatione loquitur, ratione fraudis, in permutatione quoq; locum habet, ut Gemi. in. d. cap. ii. post glo. in uerbo proximo, & Philip. fran. col. ii. post Imol. ibi sequuntur.

6. Quinto pro hac opinione facit, quia rationes fraudis in hac regula consideratas, propter quas tollendas publicatio ab ista regula introducta fuit, pariter in permutationibus militat. Prima ratio est, quia per publicationem tollitur occasio, ne ipsi resignantes post resignationem suam in graue animarum periculum, in beneficiis sic resignatis se intrudant, fructus de facto, sine aliquo titulo percipiendo. Secunda ratio fraudis, quæ per publicationem tollitur, est, qd sub tali prætextu resignationis occulte contrahentes secum, ueluti cum ueris prelati, aut beneficiatis, ex quo eos uideret in possessione existere, grauitur decipiunt, & fraudantur: Nam si occasione dictorum beneficiorum iam resignatorum, aliquid illis soluerunt, ut puta censum, decimas, oblationes, uel aliquid simile, non liberantur, quia postea coguntur uero prælato soluere, & ab illo intruso, & falso beneficiato, cui soluerunt, repetere, ut tradit Bal. in. c. in literis. col. pen. de resti. spo. late Moder. in. l. si urbana. in penul. & ff. col. ff. de codi. indeb. cum pluribus concor. ut scribit Decius in cōs. ccccvii. inci. uisus, & diligenter, & c. col. i. Imo alienationes per hmoi prælatos, seu beneficiatos sic intrusos factæ, non ualent, ut est tex. clarus in. c. alienationes. xii. q. ii. Sic igitur huiusmodi deceptiones, & fraudes, quæ in permutationibus et committi possunt, per publicationem hæc introductam tollunt. Ergo in eis regula locum habebit. Tertia ratio fraudis magis detestanda, quæ in beneficiis occultæ resignationis, uel permutatis committi potest, quæ per publicationem tollitur, est, quia sæpe contingit, qd aliquis ratione alicuius dignitatis, uel beneficii ad aliqua spiritualia fidelibus ministranda teneatur: sæpe et ratione prædictorum beneficiorum, collatio aliquorum beneficiorum ad tales pertinet. Vnde si dicta beneficia, uel dignitates renunciata, uel permutata fuerint, & renunciantes, uel permutantes in possessione prædictorum beneficiorum manserint, nõ facta publicatione, & illi sacramenta, ut ueri prælati, uel beneficiati fidelibus ministrauerint, forte ordines, uel bñficia cõferendo, indulgentias dādo, certe ex hoc magni fidelibus præiudiciū, & erroris scandalū generabitur, & quia intrusus sine titulo spiritualia ministrare non potest, ut norant omnes in. c. ex frequentibus. de insti. & Abb. post Inno. in. c. nihil. col. penult. de electio. sequitur Ias. in. d. l. si urbana. in pen. col. Et qd indulgentiæ, & huiusmodi spiritualia, per prælatos intrusos, & sine superioris autoritate beneficia possidentes, non ualeant, tenet Per. de ancha. & Imol. in. c. de. de penit. & remiss. & idē Per. in. c. qd ait. in. iii. q. eo. tit. Nec in istis spiritualibus receptis a tali intruso communis error recipientes iuuat, ex eo, quia dispositio l. barbarius. ff. de off. præto. non habet locum in intruso, ubi superioris autoritas non adest, nec procedit in spiritualibus, ut dicunt Innocen. & Abb. in. d. cap. nihil. & Angel. in. d. l.

barbarius. & Soci. in tract. fallen. quæ mala absurda, & scandala, sicut in simplicibus resignationibus, ita quoque in permutationibus accidere possunt, quæ per publicationem tolluntur. Ideo regula ista simpliciter loquens, utrumque casum comprehendere debet. **¶** Quarta ratio fraudis in ista regula considerata, propter quam etiam publicatio inducta fuit, est delusio ordinariorum, uel expectantium: Nam quando resignationes, aut permutationes clandestinæ sunt ad effectum, ut taliter resignantes maneat in possessione usque ad obitum, si publicatio per istam regulam inducta non fuisset, ordinarii uisitantes sub regimine prioris tituli beneficiorum resignatorum per permutatores in uisitacionibus suis deluderentur: Nam putaret illos esse veros possessores, cum sint ueri intrusi titulum non habentes. Ex quo aliud inconueniens sequitur, quod per obitum talium, ordinarii prohibitionem conferentes, tanquam ex vera uacacione, id est, beneficia deciperentur, una cum personis ab illis prouisis, detecta renunciacione clandestina. expectantes et deluderentur talia beneficia acceptantes per obitum, cum uere appareat per resignationem antea uacasse, ut considerat gl. in uerbo fraude, in c. i. de re. pmu. li. vi. papa et ipse de facili de capi poterat, concedendo qualificatis personis reservationes, uel mandata de prouidendo ad beneficia per cessum, uel decessum uacatura: Nam ut talia mandata euitentur, fraudulentum possessores possent permutationes fingere ad effectum excludendi referuatiarios. Vt igitur omnia hæc mala de medio tollantur, neque detur ansa, uel occasio delinquendi, salutaris fuit dispositio istius regulæ, in resignationibus publicationem inducens, quod propter easdem rationes, permutationes comprehendere debet. **¶** Pro parte uero negatiua, uidelicet, quod regula ista in permutationibus locum non habeat, adduci possunt aliquæ rationes concludentes.

1 **¶** Prima, quia ista regula loquitur simpliciter de resignationibus: ergo non habet locum in permutationibus, quæ diuersæ sunt ab illis, nomine, & re, ut dicit Bal. in c. i. nu. 1. de uas. decre. acta. & patet ex diuersitate nominum, ac et diuersitate materiarum arguit, iuxta glo. i. in c. tibi qui. & ibi Gemi. de rescri. lib. vi. l. imperator. ff. de in diem adiect. Nam titulus de renunciaci. positus in i. lib. decretalium, diuersus est a titulo de rerum permutatione, positus in tertio lib. Si igitur diuerso sunt nomine, & effectu, diuerso iure ceteri debent arg. l. si idem. C. de codicil. Regula igitur ista de renunciacione loquens, non habebit locum in permutatione, quia si papa hoc uoluisset, expressisset, quemadmodum fecit in regula de infirmis resignantibus, arg. c. ad audientiam. de deci.

2 **¶** Secundo, quia sub dispositione de simplicibus loquente, non comprehenditur casus qualificationis, ut in l. ff. de donatio. ubi tex. loquens de donatione simplici, non habet locum in donatione sub conditione, & sic qualificata. ad idem facit. c. statutum. de electio. lib. vi. ubi et est tex. quod dispositio. c. l. cano. de parochialibus loquens non habebit locum in parochiali qualificata, quia illa qualitas reponit subiectum in diuersam speciem, prout in l. quæsitum. §. illud. ff. de lega. iii. Cum igitur regula ista de simplici resignatione loquatur, locum non habebit in renunciacione qualificata, prout est permutatio, quæ est quedam renunciacio reciproca, differens a simplici renunciacione, quæ est donatio pura, ut in c. super hoc. de renunciaci.

3 **¶** Tertio, quia in qualibet dispositione uerba in dubio, in specie capi debent, & non in genere. l. hoc legatum. ubi Bart. ff. de lega. iii. Sed permutatio habet se, ut genus. l. i. ubi Bart. & alii. de re. permur. Ergo ista regula de renunciacione loquens, non habebit locum in permutatione.

4 Hinc uoluit Alex. per plura motiua in consil. lxxvi. col. ii. vol. v. quod statutum correctorium iuris communis, de uenditione loquens, non habet locum in permutatione, licet sint contractus similes. Et hoc per uiam regulæ tradit Bal. in l. ii. col. ii. C. de re. permur. sequitur

5 Fely. in prohem. decretal. col. iii. Et ista ratione etiam uoluit Decius in consil. cxxxiii. quod regulam de infirmis resignantibus, ex eo, quia exorbitans a iure communi, non extendi etiam ex identitate rationis ad similes casus, prout est presentatio, uel institutio. Et ob eam causam Rota uoluit regulam istam de resignatario loquente, non habere locum in secundo resignatario, licet in eodem ratio fraudis subesse uideatur, ut inferius in alia quaestione dicam.

¶ Quarto, pro ista opinione facit, quia uidemus, quod in donationibus puris, & simplicibus, insinuatio requiritur ad fraudes euitandas, ut dicit Paul. de Cast. & alii in l. illud. C. de sacro sanc. eccl. Arer. in consil. ii. & Alex. consil. clvii. lib. ii. Sicut & eadem ratione hic in simplicibus resignationibus publicatio requiritur ad euitandas fraudes, superius in parte affirmatiua narratas: Nam publicatio nihil aliud est, quam quedam insinuatio, seu notificatio resignationis per ipsum resignatarium, in ecclesia, ubi ipsum beneficium consistit, facienda, ad fraudes euitandas, ut dicit Abb. in consil. cxix. lib. i. Et tamen insinuatio illa non requiritur in donationibus reciprocis

reciprocis, quibus ipsæ permutationes æquiparantur, ut tradit Alex. Ias. & alii in l. licet. col. si. C. de pat. tradit Decius in consil. clxxvii. & consil. cxx. alias. xx. Stephanus Beltradi in consil. lxxxviii. col. si. lib. ii. cum infinitis concor. quas more suo cumulat Nicolaus Tiraquellus in copiosa reperti. l. si vnquam. in glo. donatione largitus. nu. xliiii. cum sequen. C. de reuo. dona. Ergo apparet, quod dispositio istius regulæ, de publicatione, siue insinuacione loquens, non comprehendet casum nostrum: Nam in permutationibus non publicatis non fraudantur ordinarii, nec expectantes, sicut in resignationibus simplicibus, ut de se patet.

7 **¶** Quinto in simplici resignatione maior ratio militat, ut publicatio fieri debeat, quam in permutatione, ex eo, quia simpliciter resignantes de facili inuenient, qui beneficia sub hac occultata conditione recipiant, ne resignationem publicent, ad effectum, ut resignantes eorum uita durante, fructibus beneficii fruuantur: Nam ex ista permissione nihil resignatarii de suo perdit, & possunt lucrari. Sed ista ratio in permutationibus non procedit, quia in permutatione non datur uera uacatio, sicut in resignatione simplici, ut tradit Federi. de Senis in consil. lxxii. cum concor. ut scribit Gaspar de Perusio in tract. referuat. in. iii. parte principali. col. ii. fol. viii. nu. iii. Ergo in beneficiis permutatis expectatiue locum habere non poterunt, ut etiam est tex. in c. i. de rer. permu. li. vi. Et ratio prædictorum est, quia in permutatione quilibet agit de damno euitando, ideo nihil eorum interest occultas permutationes habere, quia nullam ex hoc utilitatem consequuntur, sicut simpliciter resignantes, quorum interest occultas habere resignationes, propter lucrum fructuum, propterea in eis publicatio necessaria fuit, non autem in permutationibus: Nam non est par, eademque ratio, lucrum perdere, & damnum sentire, iuxta l. si. C. de codicil.

¶ Sexto, quia in simplici resignatione, qui non publicat nullam excusationem habet: in permutatione uero excusari potest, expectando cõpermutantis publicationem, & sic implementum ex parte sua, iuxta c. peruenit. de iur. iur. & l. Iulianus. §. offerri. ff. de actio. cmpt.

¶ Septimo, quia ex quo regula ista non loquitur expresse de permutationibus, & capit probabile dubium, nunquid sub illa comprehendantur, certe in dubio excusari debet hoc casus non publicantes, per ea, quæ notant Moder. in l. cum prolatis. ff. de sen. & re. iur. sicut faciens contra legem, quæ habet plures intellectus non peccat, ut dixi latius in c. i. nu. 2. de consil. lib. vi. sicut etiam de errore dubio iuris tradunt doctores in c. de quarta. & in c. si diligenti. de prescrip. & in c. i. de re iudic. ut ibi per eos. Hæc sunt, quæ super ista quaestione occurrunt, pro utraque opinione, non inclinans in alteram partem, quia causa pendet, & non est honestum sic scribendo uotum detegere, donec causa per Rotam suo iure decidatur.

Quæstio Quarta.

QUARTO Quæro, tan regula ista procedat in beneficiis commendatis? **RESOLVTIO.** Modernus Sabinen. Aeneas de Falconibus, doctor curialis, practicus, & eruditus, in quibusdam apostillis ad istam regulam, asserit Rotam tenere, regulam locum habere in commendis perpetuis, & nihil aliud dicit. Et hoc idem resperio in pluribus aliis regulis istius uoluminis Rotam tenuisse, prout in illa de infir. resig. & in illa, de imper. benefici. per obi. famil. Car. & quibusdam aliis. Et quartum principalis ratio fuit, quod quia commenda nostri temporis æquiparantur titulis, adeo, quod sicut titulares, ita & isti commendatarii faciunt fructus suos, ut dicit Alexandrinus in c. cum autem. xliiii. dist. & in c. si quis. lviii. dist. & certe de rigore iuris, eius opinio uerior apparet. **¶** Sed licet ita in dictis casibus Rota tenuerit, cancellaria tamen semper contrarium tenuit, præsertim quoad istam regulam, cuius uerba, & mens commenda repugnare uidentur. In primis, quia uerba istius regulæ de beneficiis collatiuis loquuntur, ut patet ibi, collationes quoque de illis &c. **¶** Et clarum est, quod collatio a commenda diuersissima est, ut probatur in c. dudum. de electio. ubi duo beneficia curata conferri non possunt, potest tamen unum conferri, & aliud commendari, ex quo manifeste datur intelligi, aliud esse commendare, aliud conferre. Nec mirum, quia collatio dat titulum, & ius in re. c. si tibi absent. de præben. lib. vi. commenda uero secus. **¶** Cui igitur uerba non conueniunt, neque mens conuenire clarum est, iuxta l. furiosi. C. de nup. l. si quis feruum. §. non dixit prætor. ff. de acqui. hæred. cum sexcentis concord. ut congerit Alexan. in consil. lxx. colum. iii. libro. iii. & reassumunt latissime Moderni, qui ad hoc duodecim tex. allegant, in c. quoniam. ut lit. non contest.

Verba enim nihil aliud sunt, quod quidam nuncii, siue præcursores mentis, sunt enim verba passionum animi indicatiua, ut dicitur in l. labeo. de supellectil. lega. & tradit Bal. in tra. schisima col. x. quod etiam suadet ex aliis verbis istius regulæ, ibi, uacare censetur &c. quæ verba commendæ non adaptantur, quia commenda per obitum commendatarii vacare non dicitur, ut est tritum dictum Federi. in tract. de permut. bñfi. q. xv. & Roma. in cõ sil. clj. Præterea, quia penes commendatarium non est proprietas, possessio, vel quasi ipsius us beneficii commendati: sed quædam nuda detentatio: Nam commendatarius nihil aliud est, quod simplex depositarius, ut probatur in l. commendare. ff. de verbo. signi. & in l. l. i. cius. ff. de positi. & in capitulo nequis arbitretur. xxii. q. ii. Et quod penes talem non sit, nisi sola detentatio, est tex. in l. licet. §. rei. ff. de positi. & in specie notat glo. in capitulo si constiterit. de accusa. Nam omnes glo. tam in c. nemo. de electio. lib. vi. q. i. c. si plures. xxi. q. i. & alibi sæpe, commendatarium non prælatum, sed nudum administratorem uocant, ut dicit etiam Archi. in c. is cui. de electio. li. vi. facit tex. in c. cum nobis. eo. tit. cum igitur per obitum commendatarii noua beneficii uacatio non inducatur, cum eius uita durante, semper beneficium uacauerit, & uacabit, etiam si denuo commendetur, donec papa ecclesiæ de prælato prouiderit, ut dicit Hostien. in c. ne pro defectu. de electio. & glo. in clem. i. ut lite pendens. Est concludendum, in tali commenda regula locum non habere, cum uerba eius nullo pacto commenda ad prætantur. Præterea, quia ista regula loquitur de beneficiis per renunciationem uacantibus de iure, & de facto, & tam in curia, quod extra curiam, & tamen in commendis hoc non procedit, quia ex quo commenda concessio fit per papam, ideo illi renunciari non potest extra curiam, non solum ea ratione, quia in eis non datur uacatio, donec papa de illa prouiderit, & per consequens in illa regula. uerba non uerificatur, ut dictum est, sed quia beneficium per commendam manet affectum, adeo, quod inferior se de illo intro mittere non potest, ut tradit Troillus de Maluitiis, in quoddam suo consil. posito in fine tractatus illius de foribus, & tenent Io. Fran. Pauli. in tracta. de sede uacante. in. iii. q. secundæ partis. col. vi. & Roma. in d. consil. cccl. colum. iii. Cum igitur regula ista loquitur etiam de resignationibus extra curiam faciendis, & commenda cessio fieri non potest, nisi in manibus ipsius papæ concedentis, iuxta capitulum admonet. pro quo facit tex. in l. si. c. de defensionibus. & in §. interdum. & §. si qua uero. in auth. de defensionibus. est concludendum regulam istam in commendis non procedere. Præterea, quia si diceremus commendatarium ius in re, & uerum ritulum habere, sequeretur, quod ad nutum commendantis commenda auocari non posset: cum habentes uerum ritulum ius perpetuum, nec ad nutum amouibile habere dicantur, ut in capitulo. i. de cap. mona. li. vi. & in capitulo sanctorum. lxx. dist. & notate glo. in capitulo pastoralis. vii. q. v. Sed tamen uidemus contrarium, quia commenda ad nutum papæ potest dissolui, & beneficium alteri conferri, ut predicti doctores dicunt, legitur in ea, regula uerificari non poterit. Plura alia motiua, & argumenta, pro hac parte fieri possent, quæ breuitati studens omitto. Et ideo, ut opiniones scedere distinctionis concordari possint, est considerandum, quod beneficia dupliciter commendari solent, aut ad utilitatem ecclesiæ, aut ad utilitatem commendatarii. Primo casu procedunt omnia argumenta pro ista secunda parte fabricata, quia tali casu, commendatarius potest ad libitum remoueri, & beneficium commendatum, tanquam uacans conferri. Quia commenda, in casibus præmissis, nihil aliud est, quam depositum, quod potest ad libitum deponentis reuocari, et si dictum fuisset, quod depositum usque ad obitum depositarii duraret, ut est casus in l. i. §. si de posuero. ff. de positi. & in c. i. eo. tit. Et hoc idem in commenda probat tex. in c. obitum, & in cap. Catanensis. lxi. dist. Vbi apparet, quod non obstante commenda facta in utilitatem ipsius ecclesiæ, potest libere procedi per eam ad electionem veri prælati. Et sic apparet, talem commendam per obitum commendatarii non uacare, nisi eo modo, quo prius.

Secundo modo fit commenda ratione personæ ipsius commendatarii, & tali casu procedit opinio dominorum Rotæ Alexandrini, & sequacium: Nam quamdiu durat ipsius commendatarii utilitas, non dicitur ipsa commenda uacare, ita ut alteri conferri possit licite, quia tales commendatarii habentur ut titulares, & ideo dispositio loquens de titularibus, habet locum in illis, ut latius per exempla probaui in regula de triennali. q. v. & ita etiam habet locum ista regula, quæ magis generaliter loquitur. Et ista in ratione fundantur, quia commendatarius iste de quo loquimur, ad cuius utilitatem commenda facta fuit, dicitur procurator in rem suam, qui re non integra amoueri non potest, ut dicit glo. in l. sicut. §. si procurator.

si procurator. ff. quibus. mo. pig. vel hypoth. sol. & in l. procuratore. ff. de procu. & l. iii. C. de donat. tener Bal. in l. i. C. de actio. & obligat.

Ex quo inferitur, quod talis commendatarius facit fructus suos, sicut titularis, secus est in commendatario, cuius commenda est facta ad utilitatem ecclesiæ, quia deducto tantum victu omnes fructus futuro prælato reseruare tenetur, omnia ista probatur in capitulo fin. lxi. dist. & in capitulo quia frater. vii. quæstio. prima. & in capitulo charitatem. xii. q. ii. & tener glo. in capitulo nemo. de electio. libro sexto. Et licet talis commendatarius ad utilitatem sui dicitur etiam depositarius, tamen talis depositarius facit fructus suos, quod patet in l. die sponsaliorum. §. qui pecuniâ. ff. de positi. Ex quibus omnibus (opinionibus sic ad concordiam reductis) facile iudicari poterit, an regula ista locum habeat, uel non, in commendis. Posset etiam distinguere inter commendam perpetuam, uel ad tempus, ut latius dixi in d. regula de triennali. q. v. ideo non repeto. Sed unum ultra ibi dicta addo, quod illa distinctio commendæ perpetuæ, uel temporalis fit, quando constat esse tales, alias in dubio, quando non apparet, qualiter papa commendauerit, in dubio interpretari debet, commendam perpetuam concessisse, Vt cõcluse Rota in una Salamantina de palatios rubios, coram R. P. D. Marcello, episcopo Maricano, die. xxviii. Junii M. D. XXXVIII. Ratio decisionis fuit, quod actus, qui certo temporis spacio non concluditur, perpetuus reputatur, ut in l. iuris peritos. in princ. & ibi Bar. ff. de excu. tu. & not. Bart. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de op. no. facit glo. in clem. ii. in vcr. electionem. de rescrip. & in l. sufficit. ff. de condi. indeb. & bonus tex. in l. seruus. C. de pœnis. Et hoc iuris fundamentum habet, quia quæ ratione dicitur, dispositionem generaliter de rebus, uel personis loquentem, generaliter debere intelligi, uul. l. i. §. & generaliter. de legat. præst. eadem rationem dicendum est, respectu temporis, ut uidelicet, dispositio generaliter, id est, in perpetuum intelligatur, cum de personis, uel rebus ad tempus argumentum ualeat. l. miles ita. §. & quia diximus. Vbi Bar. ff. de testam. milit. Quæ omnia sunt notanda, quia deseruire possunt ad multa.

Quæstio Quinta.

Quinto Quæro, quod an regula ista procedat in beneficiis consistorialibus? Conclufum fuit, quod non, ex eo, quia cum talia beneficia renuncientur in consistorio, in præsentia principis, satis dicitur facta publicatio, argu. l. omnium. C. de testa. itaq; in talibus non habet locum dispositio istius regulæ, sicut dicitur per eandem rationem, quod noua prouisio, ex quo signatur coram papa, supplet diligenciam publicationis, & insinuationis requisitas per aliam regulam, prout inferius per aliam quæstionem dicitur, de quo uidentur etiam ea, quæ dixi in regula de infr. resig. q. xiiii.

Quæstio Sexta.

Sexto Quæro, quod an regula ista obliget resignatarium ad publicandum temporis successoris resignationem factam in manibus prædecessoris pontificis, si prædecessor infra sex menses factæ resignationis moriatur? Prima facie uidetur dicendum, resignatarium obligatum fuisse uigore primæ regulæ, vigentis tempore resignationis, ad publicandum resignationem. Et ratio est, quia renunciatio facta tempore, quo primus papa, & eius regula uiuebant, perfecta fuit, & habuit effectum, igitur obitus papæ superueniens, non tollit effectum iam causatum, arg. l. si. ff. unde libe. cum concordat. ut notabiliter scribit Decius in consil. xiiii. columna fin. sufficit enim, quod lex ligare incipiat, ut tenet Bart. in l. fin. ff. de falsis. Suadet hoc, quia regula primi pontificis, & eius successoris, ex quo ad eundem finem tendunt pro eadem reputantur, & in utraque par ratio iudicatur. l. prima. §. idem quæritur. ff. de op. no. num. & in capitulo consuetudo. prima dist. & de simo. capitulo querelam. & c. primo. de lit. contest. lib. vi. Si igitur utriusque regulæ ad eundem finem tendentium par est ratio, consonum uidetur, quod tempora utriusque regulæ coniungantur, ut una, & eadem regula reputetur, arg. l. Pomponius. §. cum quis. ff. de acqui. poss. & §. penul. in sit. de vsuca. Nam quod duo sunt introducta propter unum finem, illa duo unum reputant, ut dicitur in clem. i. §. si quis. in. ix. q. de reb. eccl. non allat. & no. gl. in cap. latores. de cle. excom. mi. facit l. ii. ff. de duo. re.

& l. qui libertatis. ff. de evict. & c. de ma. testa. l. cum testa. & c. pastoralis. secundo respon. de appel. & c. si. de resc. lib. vi. & quæ tradit las. in. l. singularia. in. iiii. notabili. ff. si cer. per. ¶ Preterea, quia quando principium habet relationem continuum ad finem, attenditur finis. l. illud. in si. ff. ad. l. Aquil. no. Bar. in. l. q. air. §. q. air. ff. de adulte. Sed in casu nostro, resignatio facta tempore unius pontificis, quoad effectum publicationis, respicit finem, id est, si resignans morietur in possessione post sex menses, & iste euenus, siue finis contigit tempore successoris pontificis, igitur ille finis attendi debet, ut v3, iste actus renunciationis publicandæ iudicetur secundum regulam ultimi pontificis. Quod suadetur ex verbis regulæ, ibi, factæ resignationes &c. quæ aut tempus præteritum, aut præsens significant. l. verbum erit. de verbo sign. & facit doctri. Bar. in. l. illicitas. in prin. ff. de off. præsid. ubi illa verba, venæ ditiones factas &c. posita in statuto, interpretatur de præteritis, & futuris. ¶ Et hoc regulare est, qd licet verba posita in lege in dubio, ad futura referantur, ubi tñ par est ratio de præteritis, illa et sub lege comprehenduntur, ut dicit Rom. conf. cccxxxiii. & Fely. in. c. si. in. x. col. uer. si. fallit tertio, & fallit quarto. de consti. Vel et dicamus, qd vtraq; regula simul iuncta attendi debeat, arg. eorum, quæ dicit. D. Anto. in. c. si. de fo. comp. de illo, qd ex uno territorio sagitatur in alterius territorium iecit, & ibi hominẽ interficit: Nam iste homicida statutus vtriusq; territorii, castigari debebit, ita dicit ibi Anto. & sequitur Abb. in. c. i. in. ii. notabili. & ibi latius Moder. de præsump. & plura alia ad propositum Ange. areti. congerit in trac. malef. in verbo in platea communi.

¶ Sed istis non obstantibus contrarium olim, & et hoc tempore in pluribus causis Rota tenuit: Nam tempore Sixti, regulã hoc casu non habere locũ iudicauit Anto. de Grassis. iiii. Februarii M. CCCclxi. ut refert Glosator in proœmio istarum regularum. fol. v. & hoc idem tempore Pauli. iudicasse Rotam, refert Nico. de Vbaldis, tunc auditor, in trac. sig. ce. ob inesta. in. ii. parte. nu. 12. & temporibus nostris idem plures iudicauit Rota, in primis in una Dolæ. coram R. P. D. Per. Vorficio, de anno M. D. xxxii. ut adnotauit D. Hieronymus de Castello aduocatus, Deinde in alia Auinionẽ. Vicarie de Bethleẽ coram me, de mense Aprili. eo. anno M. D. xxxii. Tertio loco corã D. Siluestro Dario. vi. Iulii M. D. xxxviii. In vna Tolerana parochiali de Luquera, pro D. Hieronymo de Biuero, cõtra Didacũ de la Baria. In qua causa propter D. Darii absentia, D. Nicol. Aragona sententia protulit, quæ in secunda per R. D. Raynaldum de mense Aprili M. D. xxxviii. confirmata, & nunc in tertia coram me concordata fuit. Quarto loco idem casus decisus fuit, coram eodem D. Petro Vorficio, in una Gienen. beneficii de Pliego. xi. Decembris M. D. xxxviii. & in. d. causa vob. luit unum plus Rota, videlicet, decisionem prædictam habere locum, etiam si plures resignationes factæ tempore primi pontificis prædecessoris, propter consti. Oldra. ccciii. Ratio prædictarum decisionum assignatur per prædictos Glosatorem, & D. Nicolaum de Vbaldis, in dictis locis, quos breuitatis gratia non refero. Sed alia etiam ratio per Moder. dominos assignatur, quia in casibus præsuppositis renuncians tempore Clementis prædecessoris non obierat, & sic illius regula locum habere non poterat, quia inter tria copulatiue requisita in regula, requiritur, qd renuncians post tempus in possessione moriatur, si tñ vixit etiam per mille annos, non erit locus regulæ. Cum igitur eo. viuente, Clemens obierit, regula sua ob stare non potuit, quia mortua fuit per eius obitum; neq; rursus regula D. nostri Pauli. iii. eius successoris potuit obesse, quia, vt idem dixit in proœmio suarum regularum, se rebus gerendis norma, & ordinẽ per regulas suas dare uelle, & sic tñ cõprehẽdere voluit (pro ut est de natura legis) resignationes futuras, non præteritas. c. si. de constitu. & sic huiusmodi resignatio exempta erit a uiuculo utriusq; regulæ. Pro quibus faciunt rationes Oldra. in consil. cccii. quem in notabili casu D. Guliel. allegat in decisionibus regularũ decisio. xviii. & per dictum consil. Oldra. voluerunt etiam domini in. d. causa Gienen. beneficii de Pliego corã D. A. quem dicto die. xi. Decẽ. M. D. xxxviii. ¶ qd etiam si tempore unius pontificis factæ fuerint plures resignationes, & durante tempore ad publicandum pontificis moriatur, & tempore successoris, etiam alia resignatio fiat, propter hoc non præsumitur fraud ad effectum circumueniendi istam regulam, ut latius super hoc aduocati scripserunt, quæ non repetõ, quia huc pertinere non uidentur.

¶ Tamen contra prædicta obstat vnum, quia videbatur dicendum, regulam istam, quæ semel visa est habere locum, facta resignatione, expirare non debere morte conditoris, sicut dicimus de mandato, ¶ qd licet regulariter morte constituentis res integra, expiret, tamen quã viuo

viuo constituyente accepit aliquid, agi non expirat, vt late tradunt Alex. & Moder. in. l. eius. vers. dicebat. ff. si cert. per. ¶ Sic etiam uidemus, reservationes semel per regulam inductas, licet odiosæ sint, & iurisdictionem ordinarij absorbere videantur: Tamen per obitum papæ non expirant, vt per plures rationes, & auctoritates late probat D. Pet. Andr. Gammarrus, vir ex ordine nostro certe eruditus, in tract. legat. lib. iii. fol. lxxvi. vbi refert Rotam illo ipso die in reservationibus, de quibus in regulis prima, & tertia fit mentio, hoc tenuisse. Et licet idem D. Petrus ibi contrarium teneat, nihilominus opinio Rotæ præualuit, quam tenuit Gemi. consil. xciii. Perr. de anchara. consil. lvii. Roma. consilio. cclx. & vir ille practicus, & doctus Bartholomeus Belenzinus, olim etiam auditor Rotæ, in trac. de charitatio sub sidio. q. penul. & plures alii, quos breuitatis gratia omitto. Si igitur hoc in materia odiosa, quæ facilius extingui deberet, inductũ est: a fortiori in casu nostro dicendum videtur, præsertim cum regula ista, quæ ad tollendum fraudes ex clandestinis renunciationibus resistentibus constituta fuit.

¶ Nisi tenendo primam opinionem, in reservationibus aliam differentia rationem arguamus, quæ fuit affectio semel per reservationem causata: qua inductum est, qd semel affectũ, semper duret affectum, vt dicunt plures decisiones dominorum curiose cumulata: per Fely. in. c. in nostra. in. xxi. corellario. de rescrip. Et forte, si non esset extrauagans Pauli, quæ hoc induxit, idem dicendum esset in reservatione, quod de publicatione dictum fuit. In mandato uero diuersa est ratio, quia postq; res incepta tractari madata, habuit effectũ in sui substantia, & effectus semel causatus semper durat, vt tradunt Moder. Mediolanẽ. in. c. i. in notabilibus. de iudi. quæ omnia hic cessant: & quia in dictis casibus lex, super hoc processit ulterius disponendo, quod hic non fecit.

Quæstio Septima.

SEPTIMO Quæro, t an sex menses, qui resignationi factæ in curia: vel mensis, qui extra curiam dantur per istam regulam, ad publicandum resignationes, cõputentur a die resignationis, uel a die præstiti consensus?

RESOLVTIO. Videtur prima facie, qd a die factæ resignationis computari debeant: quod indicare videtur illa dictio, ex tunc, in tex. posita, quæ extremum a quo denotat, videlicet, tempus factæ resignationis, vt in. l. iiii. ff. de con. & demõ. Ab illa, in tanquã ab eo quod principaliter geritur, prout ab originali fundamẽto tempus initium capere debet: nõ autẽ a cõsensu, qui ex post præstat, & habet se, ut accessoriũ. ¶ Et est quædam executio, seu confirmatio resignationis factæ: in qua quidẽ resignatione, licet expressus consensus nõ adhibitus sit, nihilominus in ea quidam consensus tacitus includitur, qui per porrectionẽ eius principi factam colligitur, ut notant omnes in. e. quidam. de renunc. præsertim quia regula ista non disponit tempus sex mensium a die consensus computari debere: Igitur nos dicere non debemus: Nam si papa hoc uoluisset, expressisset: prout expressit in regula de infirmis resignantibus.

¶ Confirmatur ista opinio ratione concludenti, quia certum est, per renunciationem ius, & possessionem in beneficio amitti, vt est decis. xxxiii. in no. & ab inde renuncians si in possessione manserit, constituitur in mala fide percipiendi fructus: adeo, qd illos fructus non facit suos, sed eos restituere teneat uero beneficiato, ut late, & in terminis probat Hieronymus Paulus, antiquus doctor, & stili curiæ practicus, in illo uulgaro libro, quem practicam Cancellariæ uocat. fol. xlvi. Vt igitur his animarum periculis occurratur, necessarium est dicere, tempus publicationis a die datæ cessionis currere debere, quia tali casu ordinarius, qui per huiusmodi publicationem statim factã certior redditur, non patietur renunciantẽ diu in beneficio sine titulo permanere. Cuius oppositum sequeretur, seu contingere posset, si tempus publicationis hic designatum a die præstiti consensus inciperet, qui forte posset ex causa ad longum tempus differri, in graue animarum (præsertim ipsius renunciantis intrusi) præiudicium: quod quidem uitari conuenit. Et quod magis expediat, tempus publicationis faciendæ, a data potius ipsius resignationis, q̃ a die præstandi consensus, computare, facit unũ: ¶ quia consensus ad effectum publicationis non est necessarius cum ille adhibeatur in resignationibus, ad effectum expediendi literas, sine quibus publicatio, per solam nudam supplicationem fieri posset, & illa sine aliquo consensu extinguo va-

let, quia sufficit, quod utriusque consensu tacite signetur, videlicet, resignatis, & resignatarii, & gratia sola supplicatione sine literis, facta dicitur, ut not. omnes in proemio sexti, & per illam verum ius in beneficio acquiritur, ut est decisio Rotae vltima in antiquo tit. de rescrip. Cum igitur per solam supplicationem fieri possit publicatio, conueniens videtur, quod a data eius, tempus datum ad publicandum computetur, ne de facili expectatio consensum deludatur. Sed praedictis non obstantibus, dum iste casus in Rota per R. D. Siluestrum Darium, de mense Ianuario M. D. xxxiiii. in una causa Saguntinensi. sancti Egidii proponeretur, maior pars dominorum tenuit contrarium. Pro qua opinione inter alia adducebatur vnum motiuum urgens: videlicet, quod ideo tempus ad publicandum a die consensus incipere debet, & non a data resignationis: quia resignatio ante consensus praestitum per resignantem, & resignatarium est informis, & sine effectu, & ab ea, quilibet ante consensus praestitum recedere potest. Quia si contrarium diceremus, infinitae propemodum fraudes fingi, & argui possent. Nam quibus supplicationem resignationis nomine meo, & me ignorante, confingere possent, & in ea a Papa resignationem beneficiorum meorum admitti petere: quia admissa, de facili possem beneficiis expoliari, quod est absurdum. Praestitum igitur quia hoc casu consensus, tanquam causa formalis, per quem actus resignationis perficeretur, arg. c. si tibi absenti, de praeben. lib. vi. Quia, ut dixi, sola supplicatio, tanquam incerta, & dubia de voluntate resignantis non sufficit, nec robur habet. Hinc videmus quotidie in Rota seruari, quod de iure tertii, per solam supplicationem non admittitur: quia ius per solam supplicationem, dicitur ius non clarum, informe, & non liquidum, & ideo non est actus sufficiens ad publicandum. Quod ulterius euidenter ratione probatur, quia clarum est, quod consensus resignantis potest praestari per plures menses post resignationem, etiam post mortem resignantis, iuxta extrauagantem Alex. Sexti. Et proculdubio superfluum videretur, & satis impertinenter factum, resignationem in ecclesia publicare, ac beneficium resignati possessionem petere ante consensus praestitum, cum posset, ut dixi, ante praestitum consensus resignans poenitere, vel forte mori, non constituto procuratore ad consensum praestandum. Et ideo ob eam causam inductum fuit, in resignationibus consensus expressum in manibus Notarii Cancellariae, vel Camerae praestari debere, & ab illo tempore consensus praestiti, tempora hic designata computari. Sola igitur supplicatio non est sufficiens ad producendum huiusmodi publicationis effectum. Sed isto casu literae expedite requiruntur, quae sine consensu expediri non possunt: Ergo de necessitate consensus requiritur, a quo tempora publicationis currere incipiant. Et licet supplicatio resignationis, consensus a tergo contineret, nihilominus per illam publicatio firmiter fieri non potest, ex eo, quia hic requiritur, quod titulus publicetur: & sola supplicatio sine expeditione non dicitur canonicum titulum continere, ut tradit Nicolaus Milis in verbo literae, & Rota in tit. de praeben. conclusionem xvii. in no. & reassumunt Moder. in rubri. de constit. lib. vi. Et adeo hoc est verum, quod vltima sola supplicatione sine literis, non est tutus in foro conscientiae, & ideo per eam publicatio fieri non potest, ut in terminis concludit practicus ille Hieronymus Paulus in eolibro, qui stilius, siue practica cancellariae inscribitur fol. xlvi. Quae cum ita sint, resignatarius ante praestitum consensus poterit se legitime excusare, si non publicauit: & quia legitime impedito non currit tempus, ut dicit Roma. in terminis istius regulae, loquens in consil. ccccxxviii. facit. l. i. in fi. C. de anna. excep. faciunt etiam ea, quae de emphiteota Specul. tradit in tit. de loca. versi. xli. Stat igitur conclusio firma, quod tempora requisita hic ad publicandum currere incipient a die praestiti consensus. Quam opinionem etiam tenuit Rota tempore bo. me. Domini Pet. Andreae Gammari, tunc Rotae auditoris, de mense Maio M. D. xxii. ut ipse idem refert in quibusdam collectaneis decisionum. Non enim ante praestitum consensus sumus certi de resignatione vera, & effectuali, propter praedictam rationem. Et ideo Papa, qui voluit resignationes publicari debere, verisimile est illum, de ualida, efficaci, & irrevocabili resignatione sensisse, prout etiam illa, super qua praestito consensus literae expediuntur, ut sic verba istius regulae de resignatione loquentis cum effectu intelligantur, arg. c. relatum. de cleri. non residen. & l. i. §. hoc interdicitur. ff. de fonte. Nam si dicamus tempora hic assignata a tempore signatae supplicationis, & non potius praestiti consensus inciperet: sequeretur vnum inconueniens, quod super supplicatione resignationis hodie signata, posset, elapso anno, etiam post mortem resignantis, iuxta bullam Alex. consensu praestari. Quo casu tempora ad publicandum hic assignata, iam penitus elapsa essent, & sic

sent, & sic hoc pacto regula deluderetur, quod videtur absurdum. Nam non videtur expediens, quod antea quilibet resignacionem teneatur, quam sibi exploratum sit, eam effectum habuisse: quod intelligi non potest, nisi post praestitum consensus. Et licet iste tex. hoc non aperiat, & nihilominus interpretatione iuris regulae, sicut, & qualibet alia dispositio, ad tollendum absurdum suppleri debent, ut videmus in l. lecta. ff. si cert. per. & in sexcentis aliis locis iuris. Et ista opinio, quia videtur aequior, securior, & benignior, amplectenda est.

Quaestio Octaua.

OCTAVO Quaero, an tempus hic assignatum ad publicandum resignationem, intelligatur etiam datum ad petendam possessionem?

SOLVITIO. Quod iste mensis pro utroque datus intelligatur, innuunt verba regulae copulatiue loquentis, ibi, publicata, & possessio illorum, &c. Nam ad veritatem copulatiue, requiritur concursus utriusque copulati. si quis ita stipulatus. ff. de uerbo. obliga. & l. si haeredi. & ibi Bar. ff. de codi. insti. cum concor. vt Moder. late scribit in l. i. ff. de iur. sti. & iure. Nam copula inducit aequalitatem, ut dicit Bal. in l. ii. C. de impub. & alii sub sti. & in l. testamento. in prima col. versi. praeterea videtur, C. de testa. mili. Et ideo una pars copulatiue per aliam debet declarari, ut dicit Roma. in consil. ccccxi. Nam copulatiuum natura persuaadet, ut qualitas vnius attribuatur alteri, ut tradit Signorolus in consil. lxxviii. Sed sic est, quod ad publicandum resignationem extra curiam datur mensis: & ad publicandum resignationes in curia, dantur sex menses. Ergo idem tempus ad petendam possessionem in iunctum esse debet: quia una determinatio respiciens duo determinabilia, debet pariter formiter determinare, vulg. l. nam hoc iure. de vulga. & pup. Et quia publicatio, & petitio possessionis, videntur equipollentia: Nam qui petit possessionem publicare videtur: Ergo in equipollentibus, dispositum in uno, censetur in alio esse dispositum. l. si. ff. de pollicita. & l. si. C. de indi. vi. tol.

Praedictis tamen non obstantibus, contrarium concludit Rota, die. xii. Februarii M. D. xxxv. in causa Romana canonice Sanctae Mariae in via lata, pendente coram Reue. D. Ioan. Clerici. Ratio decisionis fuit, quia publicatio, & petitio possessionis, sunt inter se multum diuersa, & ad diuersos effectus inducta, merito copulatiua fuerunt huiusmodi requisita, quia alterum non sufficiebat, iuxta regulam. c. inter ceteras. de rescrip. & late tradita per Felyn. in c. ex parte. in uersic. copula. eo. tit. Et per hoc obiter respondetur ad illud quod dicebatur, petitionem possessionis publicationi equipollere: quia ultra hoc, quod tex. iste ponit tanquam diuersa, propter copulam, & quae, ut dixi, diuersitatem inducit, ut patet in rubrica de iur. & facti. igno. istam differentiam in terminis nostris, multis rationibus, probat Abb. in consil. xcix. in tertia, & quarta colum. libro primo. quem breuitatis causa non refero. Tempus igitur datum publicationi, non censetur datum petitioni possessionis, tanquam res diuersa penitus: & ex diuersis non fit illatio. c. in praesentia. de probat. Et quod hoc sit verum apparet clarius: quia licet publicatio in curia infra sex menses fieri debeat, tempus tamen petendae possessionis usque ad obitum resignantis durat, ut colligitur ex verbis regulae, ibi, si resignantes in possessione decesserint, &c. Nam si infra sex menses, infra quos debet fieri publicatio, possessio quoque peti deberet, praedicta uerba regulae superflua essent, quod dicendum non est. Nam si possessio infra dictum tempus petita non fuisset, licet postea resignans in possessione non moreretur nihil ad rem faceret: Stat igitur conclusio, quod publicatio resignationis facta in curia, debet fieri infra sex menses, in partibus vero, per menssem. Petitio autem possessionis potest fieri usque ad obitum: & in hoc differt publicatio a petitione possessionis. Et ita reuulerunt domini seniores prius hoc idem iudicasse Rotam de anno M. D. xxvi. contra Cardinalem Iacobarium tunc auditorem Rotae, in una canonice Sancti Petri. Et per praedicta patet responsio ad illud, quod vna determinatio, &c. quia procedit, ubi est eadem ratio, ut late scribit Iason in d. l. nam hoc iure, & declarat Decius in l. in testamento. in secundo notabili. nume. 8. C. de testa. milit.

Est tamen ulterius aduertendum, quod licet per petitionem possessionis publicatio resignationis non inducatur, per ea, quae superius dicta fuerunt: tamen si possessio petita infra tempus datum ad publicandum acquiritur, & in ea resignatarius per menssem pacifice permaneat, talis possessio operatur publicationem, neque requiritur ulterior solennitas, & in

vide R. in gl. vltima fol. 410. n. 419. nu. 23

hoc possessio, & publicatio æquipollent, ita notabiliter dicit D. Guliel. suo tempore in Ro-
ta esse tenent in decis. xvi. super regulis. Et ita etiam tempore meo, pro absoluto per se-
niores Rotæ dominos tenebatur, vt adnotauit D. Iacobus Simonetta, rationes ponit Do.
Guliel. quæ inibi uideantur. Sed ista est cæteris efficacior, quia ratio finalis, propter quam
publicatio inducta fuit, quam scribit Roma. in consil. ccccxxxiii. in primo dubio, militat
6 minino isto casu. † Sed quare potius dicimus sufficere possessionem per mensem tenere,
q̄ per longius, vel minus tempus.

¶ Solutio potest capi ex his, quæ dicit glo. in cap. cõmissa. in uersu. pacifica. circa ff. & ibi
docto, de elect. lib. vi. qui uoluerunt, q̄ possessio dicatur pacifica, si aliquandiu teneatur,
quod exponitur per unum mensem, vel duos.

¶ Quæstio Nona.

¶ **NONO** Quæro, † quomodo, & in quo loco sit faciendâ publicatio?

¶ **RESOLVTIO.** Glosator hic ponit plures opiniones. Prima opinio est, q̄ suf-
ficit publicationem fieri coram Notario, & testibus, si sit in curia resignans. Secunda opi-
nio est, q̄ sufficit fieri in Cancellaria, vel Camera apostolica. Tertia opinio est, sufficere re-
signationem alta uoce in audientia contradictarum, quando adest populi multitudo publi-
care, vt tenuit D. Guliel. decis. xxii. super regulis. Videmus quæ opinio istarum sit uerior.

¶ **M**ihi uidetur, q̄ nulla satisfaciatur menti istius regulæ. Ratio est, † quia publicatio fit ad
triplicem effectum. Primus, vt clerici, & subditi sciant quem debent habere pro beneficia
2 to, & uero prælato. Nam aliquando resignatur aliqua dignitas, quæ habet iurisdictionem
temporalem, & spiritualem: † cui subditi tenentur præstare iuramentum obedientiæ, vel illi
3 respondere de certo censu, uel aliquid largiri singulis annis: præsertim, quando existens
in illa dignitate curam animarum exercere tenetur. Nam isto casu interest subditorum, &
parochianorum, illum pro prælato, uel rectore habere, qui uere sit talis. Nam facile con-
trarium eueniret, si publicatio inducta non fuisset: quia sæpe resignantes inuenirent ho-
mines, qui tectam, & occultam resignationem habere paterentur, ad effectum, vt interim res-
signans fructibus gauderet: & resignatarius post illius obitum, beneficium consequeretur.

¶ Vt igitur hæc intrusiones, & usurpationes tollerentur, in graue animarum periculum, pu-
blicitate inducta fuit, vt sic per eam fraudes, & doli detegerentur. Sed quando publica-
tio fit in Cancellaria, vel Camera, vel in audientia contradictarum, huic absurdo, seu scan-
dalo non subuenit. Neq̄ etiam sufficit, vt quidam uolunt, q̄ publicatio fiat ipso resignanti,
cum iam sit certus, per resignationem suam, ius possessionem naturalem, & ciuilem amisisse,
iuxta decis. cxxiii. Et certus certificari non debet, vt dicit regula iuris. Nam per istos mo-
dos subditi, quorum interest, non erunt certi de nouo beneficiario: sed hoc ignorabunt, & ha-
beant istum resignantem, pro uero prælato, qui non est. Et ideo oportet aliter publicationem
fieri. Peritio tamen possessionis, quam requirit ista regula, bene potest fieri ipso resignanti
secus autem in publicatione, vt dicit Corneus loco inferius allegando.

¶ Secundus effectus, ad quem publicatio inducta fuit, est, ne expectantes deludantur, vt, vi-
delicet, per publicationem sint certi, quis melius ius habeat, & sic per hunc modum mate-
ria litigandi inter expectantes, & sic prouisos tollatur, hanc rationem ponit Roma. in cõ-
silio. ccccxxxiii. sequitur D. Guliel. in decis. xxii. super regulis. Adde, q̄ etiam, expectantiũ
interest, propter alium finem, vt, uelidelicet, per publicationem scire possint, per cuius obitũ
beneficia vacantia acceptare debeant.

¶ Tertius effectus publicationis est, quem etiam refert Roma. in dicto consil. propter or-
dinarios conferre debentes, vt ibi per eum, plura alia absurda sequuntur, si publicatio præ-
dicto modo fiat. Vnde nõ abs re, antiquis temporibus, tenent fuerat in Rota, in quadam
causa Nannetens. Beatæ Mariæ Collegiatæ ecclesiæ. Quod etiam si resignatio populo no-
4 toria esset, nihilominus resignatarius ab onere publicandi eam non excusaretur. † Quia
licet notorium releuet ab onere probandi, ex eo, quia demonstrat rei frustratoria est pu-
blicitas, seu demonstratio. l. i. ff. de do. præleg. & l. i. ex quibus caus. ma. Tamen illud di-
ctũ non habet locum, quando demonstratio, siue publicatio senda datur pro forma, quia
tunc requiritur, q̄ ad uinguem, & in specie seruetur, ita notabiliter dicit Anto. de Bur. in ca.
uoltra. in. xxxviii. colum. uersu. secundum est principium. de coha. cle. & mu. per glosam in
clemen.

ele. appellati. de appella. pro qua est bonus tex. quem ibi not. Bal. in. l. ciues. C. de appella.
& Bar. in. l. i. ff. de excep. Cum igitur regula ista publicationem requirit, pro forma, quæ
patet ex annulatione resignationis, quæ formam indicat, iuxta tradita per Bal. & Moder.
in. l. i. ff. de libe. & posthu. & dixi in regula de annali. q. vi. Est dicendum, isti formæ satisfa-
ctum non esse per æquipollens. itaq̄ licet fiat in Cancellaria, vel in contradictis, in quibus
locis res publica fieri dicitur: tamen quia in loco beneficii potest ignorari per eos, ad quos
pertinet hoc scire: ideo oportet, q̄ ibi fiat, sicut debet fieri illa publicatio, quæ requiritur in
acceptationibus vigore gratiæ expectatiuæ, vt ibi dicitur.

¶ **E**t ideo iudicio meo, † uerior, & sanior erit opinio, q̄ resignatio publicetur in loco bene-
ficii, præsentate populi multitudine, vt sic omnibus publica, & manifesta fiat. Quod uidetur
aperte hic in isto tex. probari, ibi, ex tunc ubi dicta beneficia consistunt, publicare, &c. Ex
qua quidem publicatione, in loco beneficii facta, hoc utilitatis resultat, q̄ parochiani, sub-
diti, ordinarij, & expectantes sciant, quem pro uero beneficiario habere debeant. Et ita ista
opinionem pro ueriori firmat Abb. Panor. in consil. xcix. in primo uolũ. & Corneus in cõ-
sil. cxxxvii. in tertio uolumine. & Decius consil. clx. in tertio dubio. uersu. sed tamen his, &c.
Et ex dictis per Corneum in dicto consilio tollitur cautela, siue fraus excogitata per Glo-
satores hic, per quam regula ista circumueniri poterat, vt ibi latius per eum. Et q̄ publica-
tio in loco beneficiorum fieri debeat, tenet etiam Roma. consil. ccccxxxiii. & ista uidetur cõ-
munis opinio. Et ideo non abs re regula hic ad publicandum resignationes factas in curia
assignat sex menses: quod uidetur tempus sufficiens ad mittendũ ad locũ beneficii, ubi publi-
cacio fieri debet. Non igitur erit satisfactũ isti regulæ, si publicatio alibi, uel alio modo fiat

6 adeo, q̄ antiqui patres uoluerunt hoc esse de forma. † q̄ si publicatio in ciuitate, vel cõ-
muni fieret, forma hic data impleta nõ censeretur. Et idem dicebant, quando per in certũ
ficeret publicatio. Est bene uerum, q̄ apud antiquos dubitabatur, si publicatio facta in loco
beneficii, deberet etiam in ecclesia fieri. Tamen ex quo tex. hic tantum de loco, ubi beneficia
ipsa consistunt, loquitur, sufficit publicationem in loco beneficii facere, licet non in eccle-
sia, quod uidetur tenere Abb. in. d. consil. xcix. Nam positio unius ex diuersis, est alterius ex-
clusio. c. nonne. de præsump. Vnde ex quo locus beneficii, & ecclesia ponuntur, vt diuersa
in materia publicationis, prout est tex. notabilis in clem. prima. §. si. de concess. præben.
Ideo facta in loco beneficii sufficeret, vel etiam facta in cõmuni ecclesiæ, vel ante eã ual-
deret. Et ita in terminis per illũ tex. & plura alia fundamenta, quæ non refero, reperio consũ-
luisse Ludouicum de Interanne, quondam aduocatum consistorialem eruditissimũ in qua-
dam causa Colonien. præben. Sancti Seueri, cuius consilium incip. dicendum est. in primo
dubio. & latius hoc probat Io. Aloisius Tuscanus, etiam illorum temporum aduocatus, &
postea auditor Cameræ, in quodã cõsilio suo in causa Trecoren. posito in primo lib. suorũ
consiliorum. fol. xcvi. & ultra ipsos hoc idem in specie reperio tenere Do. de sancto Gemi-
niano in consil. lxxv. circa ff. Sed vt opiniones omnes concordentur, possunt distingui

7 tres casus, in quibus publicatio requirit. ¶ Primus in dignitatibus habentibus iurisdictionem
spiritualem, & temporalem, & in illis conueniens est, q̄ nedum in loco dignitatis, sed etiã
in ecclesia solennis fieret publicatio, propter rationes dictas in principio quæstionis. Et hoc
casu dictum Abb. in dicto consilio, locum non habebit. ¶ Secundus casus est in parochia-
libus, & in ista sufficit in loco ipsa parochiæ, & procedunt ea, quæ hactenus dicta sunt.

¶ Tertius casus est, in beneficiis simplicibus, præstimonij, & alijs non requirentibus curã
animarum. Et tunc, quia in loco beneficii forte nullus adest, quia ubi diuina non ministrã-
tur, uel quia locus est curialis, tunc putarem publicationem fieri posse in audientia contra-
dictarum Romæ, quando adest populi multitudo. Et isto modo procedunt ea, quæ dicit
Do. Guliel. in dicta decis. xxii. Et isto casu etiam sufficeret publicare resignationem coram
honestis personis, & notario, licet contrarium uoluerit Abb. in. d. consil. Nam ex quo in
dictis beneficiis simplicibus diuina nõ celebrantur, tali casu obseruari non posset, quod dix-
cit Abb. Nam licet illud publicum dicatur, quod fit infra missarum solennia, vt dicit glo.
in uersu. publice. in clem. prima. de sepultu. Illud tamen intelligitur, quado fit publicatio
solennis, vt dicit glo. in uersu. solenniter. in clem. causam. de electo. & glo. in uersu. diuina.
in clem. i. prima. de foro competen. Sed regula ista non requirit solennem pu-
blicationem, sed simplicem, ex quo disponit illam fieri in loco beneficii, & non in ecclesia,
vt etiam disponit regula de publicandis acceptationibus. Ergo sufficit, q̄ fiat coram nota-

rio Cancellariæ, & testibus, vel in audientia contradictarū, quādo beneficiū, vt dixi, est simplex nullam habens curam. In quo cessant ea, quæ superius dixi in principiis istius, quia ista publicatio simplicis resignationis, hoc casu, sufficit, q̄ fiat eo modo, quo fit publicatio publici instrumenti, ꝛ cui bullæ apostolicæ æquiparantur, vt dixi in tract. breuium. Et tamē illa publicatio solet fieri coram notario, & testibus, auctoritate superioris, vt tradit Abb. in cap. cum P. tabellio. in prima colum. de fide instrumen. & Paul. de Cast. in consil. cccvii. incip. ad primum quæstum. lib. primo. Et ita pro ista parte consuluit Anto. de Capharelis, quondam celebris aduocatus, consil. xlv. vt refert quidam doctor curiosus, nomine Iacobus de nigris, in quibusdam suis scholiis, ad decis. cccvii. in no. circa si. & facit pro ista parte tex. in l. palam. ff. de verbo. significa. & in l. hæredes. in princip. ff. de testa. Et ita fuit alius tenent in Rota, tempore Sixti, vt inuenio in quibusdam memorialibus Ioachini de Narnia, tum c. aduocati.

¶ Et secundum ista ego intelligerem quandam decisionem Rotæ, quam scribit D. Guliel. in tit. u. de regulis, decis. xxii. & sequen. videlicet, q̄ noua prouisio supplet publicationem, quia putarē verum, in simplicibus beneficiis: secus, in curatis, vel dignitatibus, propter prædictam rationem. Tamen ego idem in parochialibus vidi illam decisionem seruari, D. Simonetta, & me contradicentibus, ex eo, quia licet in formalibus aliquādo actus impleri possit per æquipollēs: Nihilominus noua prouisio in publicatione, quæ in parochialibus, & dignitatibus requiritur, nullo pacto publicationi æquipollēt, si considerentur rationes, propter quas in dictis casibus requiritur formalis publicatio. De quibus dixi in principio istius quæstionis, & latius supra, q. iiii.

¶ Quæstio Decima.

DECIMO Quæro, ꝛ an sicut quando renunciatur beneficiū, fieri debet publicatio, ita quoq̄ quando transfertur pensio: vt, videlicet, ille, in quem transfertur teneatur ad publicandum?

SOLVTIO. Do. Guliel. Cassiodorus in quibusdam memorialibus priuatis, inter rogatus de ista quæstione tenuit, quōd non, & nihil aliud dicit. Misi etiam videtur ista opinio verior, hoc solo fundamento, quia hoc casu cessat mens, & intentio regulæ, quia, vt sæpe dictū est, regula ista condita fuit, ad euitandū fraudes, quæ per clandestinas renunciations quotidie fiebant, & detegebantur, in præiudicium expectantiū, & ordinariōrū, & in animarum iniuste beneficia renunciantium graue detrimentum, & periculum, vt etiam dicitur in illo antiquo opusculo practicæ Cancellariæ, fol. xlvi. & seq. Interest enim reipub. Christianæ, ac subditorum vilitati, vt qui veri prælati non sunt, detegantur, iuxta tex. notabilem, & quod ibi notat Bar. in l. eum qui nocentem. ff. de iniuriis, tradit Odra, in consil. liii. colum. penulti. Necessaria igitur fuit inuentio huiusmodi publicationis, per quam omnibus istis malis subuenitur. Sed hæc omnia cessant in renunciatione pensionis. Igitur quia per talem renunciationem non transfertur titulus beneficii, neq̄ aliqua administratio, vel iurisdicctio in ecclesia (nihil enim huiusmodi translatio ad ordinarium, vel expectantes pertinet) nullum per eam alicui præiudiciū generatur. Regula igitur ista, quæ titulum concernit, in quo militant prædictæ rationes, non habebit locum in translatione pensionis, in qua prædicta cessant.

¶ Quæstio Vndecima.

VNDECIMO Quæro, ꝛ an adeptio possessionis, cū continuatione alicuius temporis æquipolleat publicationi, ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Tex. hic videtur ista duo requirere, vt diuersa publicare, & possessionem perire: ergo alterū non sufficit, quia ad veritatem copulatiuæ requiritur, quōd vtræque pars verificetur. l. qui ducenta. §. vtrum. de rebus dub. & regula in alternatiuis. de regu. iur. libro. vi.

¶ Contrarium tamē tenuit Rota, vt attestatur D. Guliel. in deci. xxvi. super regulis. ꝛ Nam qui adeptus est possessionem, & eam continuat, videtur publicare: quia per illam satisfactum videtur menti regulæ, iuxta ea, quæ Roma, tradit in consilio. ccccxxxiii. & dixi superius, q. viii.

rius, q. viii. Et licet hic sit data forma, quæ debet seruari ad vnguem, vt in l. qui hæredi. & l. meuius. ff. de condi. & demon. Nihilominus quando forma respicit certum effectū, potest impleri per æquipollens, vt in l. iubemus. C. de testamen. vt declarat Decius in l. si mater. in secundo notabili, per illum tex. C. de insti. & substi. & per hoc respondentur ad copulatiuam hic positam, inter publicationem, & petitionem possessionis. Quia verum est, q̄ publicatio, & peticio possessionis sunt diuersa, sed hoc nō procedit in possessione iā quaesita, & per aliquot menses cōtinuata: quia talis possessio publicationi æquipollēt, nec tex. istius regula in hoc aduersatur. Et ista, quæ diximus tanto magis firmantur, quando videmus, q̄ noua prouisio, non solum bona, de qua iā non dubitat Rota, propter decis. quas scribit D. Guliel. tit. de regulis, deci. xxii. & xxiii. Sed quod est fortius, noua prouisio nulla, & inefficax supplet omnes diligencias, & equipollēt publicationi. Vt temporibus meis Rota tenuit corā R. P. D. Petro Vortio, die. xiiii. Februarii M. D. xxx. in fauore Do. Ioan. de Anguiano procuratoris antiqui. Et iterum idem iudicauit Rota, in vna Tulleñ. Parochialis, corā Do. Ioan. Clerici, die. xv. Nouembris M. D. xxxiii. Et ista decisio fundabatur tribus rationibus, omittis aliis. Prima, quæ facit ad propositum nostrum erat, quia noua prouisio, ex qua signatur coram principe, censetur fieri coram omnibus: sicut ea, quæ in audientia contradictarū geruntur. ꝛ Nam quæ sunt in signatura papæ, præsumuntur publica, & notoria. l. omnium. & ibi not. Ias. C. de testa. Quæ ratio militat in noua prouisione nulla: quia nullitas non tollit quo minus factum ipsum resignationis ibi narratum, non sit publicum. Vnde licet noua prouisio, quoad effectus iuris non proficit, ex quo est nulla: quoad ea vero, quæ sunt facti, publicationē inducit, quæ in facto consistit. Secunda, quia ratio, quare noua prouisio supplet publicationē, quæ fuit, vt euitaretur pœna regulæ, militat in noua prouisione nulla: ꝛ quia ex actu nullo declaratur ita uoluntas, sicut ex valido, vulg. l. si. ff. de re. co. & ita excusat, sicut valida, iuxta glo. in c. cum uenerabilis. de exceptio. quæ vult malam cōsuetudinem excusare a pœna. Tertia ratio fuit, quia videmus q̄ dispensatio nulla excusat a pœna extrauag. excrebabilis, vt tradit Archi. Ioan. and. Domi. & ceteri in c. non potest. de præben. lib. vi. Ergo eodē modo debet excusare noua prouisio nulla, a pœna istius regulæ, eo maxime, quia noua prouisio cōtinet. duo, prouisionem, & publicationem. Et licet prouisio annulletur, non tamen potest tolli, quin sit publicatio facta coram principe, quæ consistit in facto, & illa sufficit. Et ita pari ratione videtur concludendum in casu nostro.

¶ Et quamuis ista, quæ de possessione dicta sunt, eo modo, quo supra dictum est, aures de mulcere videantur: nihilominus contra istā decisionem Rotæ moderne consuluit in terminis Domi. de Sancto Geminia, in consil. lxxv. in secundo dubio, de quo D. Guliel. nō facit mentionem. Vbi concludit Geminia, q̄ adeptio possessionis, etiam coram Notario, & testibus, & populi multitudinem non satisfacit publicationi requisitæ per regulam, ex quo regula inducit formam, quæ debet præcise adimpleri. Est bene verum, q̄ Geminia, ibi fateatur istam opinionem, quam modo tenet Rota, æquiorē esse, licet ipse eam nō teneat, propter rationes ibi per eum positas. Et ideo Rotæ opinio, tanq̄ æquior tenenda est, potius, q̄ consil. Gemi. qui licet fuerit multum practicus, ex eo, quia vt ipse dicit in consil. xciii. col. penul. per. xvi. annos in Rota rotauit. Et fuit etiam Auditor Cameræ Apostolicæ, vt ipse etiam refert in consil. cxxviii. in fi. & consil. cxxviii. in fi. ꝛ Nihilominus in multis decipiebatur: nā pleraq̄ eius cōsilia in Rota reprobantur, prout ex multis tria sufficiunt, videlicet, illum de prærogatiuis auditorum, nume. 113. & aliud de sequestro iudicis secularis. lxxviii. & cōs. sil. lxxv. de quo hic agitur. Et meminī me alias decem eius consilia adnotasse, quæ in Rota non tenentur, quæ breuitatis causa non refero. Et tenendo istam opinionem Rotæ, q̄ continuatione possessionis, saltem per vnum, vel duos mēses æquipolleat publicationi. Ad dicta Geminia, responderi potest per ea, quæ dixi superius in principio istius quæstionis, dum allegauim Decium in l. si mater. C. de insti. & substi. & etiam eius rationes resoluī possunt ex dictis per Felym. in c. cum dilecta. de rescrip. & per Moder. Asteñ. in tract. formæ, in illo cap. quando forma per æquipollens possit adimpleri. ꝛ Nam sunt plura iura, in quibus probatur formam per æquipollens impleri posse, vt in l. fina. §. si. ff. de condi. & demon. & in l. mulier. ff. de condi. insti. & not. Bar. in l. ab emptione. ff. de pact. & glo. in l. hac cōsultissima. C. qui testa. fac. poss. Et maxime in casu isto, quia possessio non potest capi in ecclesia, neq̄ continuari per mensem, nisi omnibus scientibus. Data igitur scientia publicatio est frustratoria, vt videmus in clemen. causam. de electio. vbi in simili idem disponitur.

Et ita etiam reperio Antiquos istam opinionem tenuisse. Nam pro ista opinione Rotæ cōsultuit Anto. de Capharellis, tunc celeberrimus advocatus: & Petrus Tufcanella, in causa Nannetesi, parochialis, & idem in causa Aquilegensi, consultuit Paulus Pontanus in consil. incip. vtrum per assertionem, &c. in.iii. dubio, & latius Ioachinus de Narnia doctissimus in causa Leonesi, parochialis coram Gabriele Auditore tempore Sixti, Et omnes illi anti qui tenebant istam opinionem pro firmo, vt patet in allegationibus eorum, quas ne sim prolixior, omittam. Imo disputatiue teneri posset, non solum possessionem ipsam aliquo tempore continuatam, sed etiam diligentiam capiendi possessione, publicationi acquiescere deberet, per ea quæ in simili dicit Glosator in regula. xi. super eo, qui in notabili casu loquitur, de quo ego satis dubitarem. Possent tamen ista declarari ex his, quæ superius in nona quaestione dixi.

Quæstio Duodecima.

DUODECIMO Quæro, si an regula ista comprehendat Cardinales? **S**OLVTIO. Ita, q. sæpius fuit superius disputata in aliis regulis, ideo breuius agendum erit. Considerandi igitur sunt hic tres casus. Primus est, effectus priuilegiorum Cardinalis, Secundus, eorum dignitas. Tertius, ratio regulæ.

Circa primum, certum est, q. attentis priuilegiis Cardinalium, & quorum similia plures alii prælati, & officiales in curia habent, Cardinales, non tenentur ad publicandū: Nam & Auditores Rotæ, Referendarii, Scriptores Apostolici, milites Sancti Petri, & sexcenti alii officiales, hac prærogatiua decorantur, a qua non puto Cardinales exemptos esse, licet eorum priuilegia non viderim. Illud tamen in quibusdā capitulis conclauis Alexandri Sexti, Iulii, & Clementis cautum legitur: licet non sint in forma probandi. Sed omnis priuilegiis secundo loco erit videndum, nunquid ratione dignitatis ad publicandum teneantur. Et videtur, q. nō: ex eo, quia ex quo sunt in suprema culminis dignitate positi, digni videntur, vt specialiter exprimantur. Cum igitur regula ista de illis mentionem non faciat, videtur eos comprehendere uoluisse, argu. c. q. periculosum. de senten. excom. lib. vi.

Tamen ad tenendum contrarium, suadet nos tertius casus superius designatus, uidelicet, ratione istius regulæ, quæ fundata est in bono animæ, vt fraudes, & doli euitentur. Sed ista ratio magis in cardinalibus militat, q. in aliis, argu. c. cum quidam de iureiuran. Ergo sub regula includi debent, & quia in iis, quæ animam respiciunt, Cardinalis non differit a quolibet alio populari, vt tradit Bartholomæus Belenzinus post Roma. & alios, quos ibi adducit in trac. de chari. subsid. q. lxxvi. & dixi satis supra in proœmio regularum, & in aliis pluribus regulis. Et ista sit summa, q. vbi agitur de euitanda fraude, constitutio omnes comprehendit, nō solum cardinales, sed illis maiores, vt in. c. sciant cuncti. & ibi Moder. de electio. lib. vi. Et in. c. primo. de scisma. eodem lib. Nam quanto personā maior est, qui peccat, tanto dignior est legis pœna, vt habetur in. l. presbyteros. C. de episco. & cle. & cap. principium. de pœni. dist. ii. & quia in eis militare videtur mens, & ratio istius regulæ.

Est bene verum, q. licet in aliis inferioribus, propter publicationem omissam fraus præsumatur: in Cardinalibus non ita, nisi aliquibus clarioribus indiciis de illa appareat. Nam ex quo sunt illustres, & in suprema dignitate positi, & assumpti sunt per summos Pœnifices in coadiutores pontificis dignitatis, in dubio præsumere debemus, pro luce dignitatis eorum, omnia integre, ac summa cum iustitia facturos. l. prima. & ibi expresse not. glo. ff. de offic. præfect. præto. & Et ita intelligi possunt dicta per Petr. de Ancha, in consil. cccxy. pro clariori euidencia, & c. quibus conatur ostendere, cardinales sub regulis cancellariæ pœnalibus non debere comprehendi. Sed in casu nostro æquior videtur opinio, q. cardinales sub ista regula comprehendantur, quia hic non agitur, de imponenda pœna personis Cardinalium, sed de nullitate actus: quo casu cardinales in constitutione generali comprehenduntur, vt dicit Archi. & Gemina. in capitu. nemo. de electio. lib. vi. & in. c. primo. de scisma. & quia hic agitur de euitanda fraude, in qua tollenda, Cardinales ceteris debent esse propensiores. Sed existimo hanc quaestionem superuacuum esse, propter Cardinalium priuilegia.

Quæstio

Quæstio Decimatertia.

DECIMOTERTIO Quæro, si an legitime impedito, propter pestilentiam, aut bellum, uel aliud simile impedimentum publicare, obstat ista regula?

SOLVTIO. Quia iste casus pluries decisis fuit, & sunt plura dicta, & auctoritates doctorum antiquorum, in terminis istius. q. scripta, non curabo materiam congerere inuulium onerare verborum. Concludendum igitur est, his casibus regulam non obstat. Et hæc omnia intelliguntur, non solum in publicatione faciendâ respectu loci, sed etiā respectu temporis. Respectu loci, vt si publicatio fieri deberet in loco beneficii, uel in ecclesia, & ibi vigeret pestis, vel bellum, uel aliquod aliud simile impedimentum, propter quod ibi publicatio fieri nō possit. Nam tali casu tolleratur, q. publicatio fieri possit in alio loco aequi pollenti, & satisfiet huic regulæ. Ita in specie dicit, & late probat Rom. in consil. ccccxxxiii. in cip. quoad primam. Sequitur Fely. in. c. cum dilecta. in. xxi. col. versic. limita. vii. de rescrip. & in aliis pluribus locis citatis per eum. Et per illud consil. Ro. Rota etiam semper tenuit, q. noua prouisio suppleat hōi publicationem, vt dixi superius in alia. q. & Et in isto casu satisfactum etiam erit regulæ, si publicatio fiat per affixionem in acie Campi Floræ, uel in ualuis Cancellariæ, prout etiam fieri potest sede vacante. Vt in vna Olomuicē, canonicatus & præben. coram D. Guliel. Castidoro, de mense Iunio M. D. xlii. conclusit Rota, vt idē refert in decisi. xxviii. tit. de regulis.

Et est aduertendum, q. licet alias pp necessitatem quis excusetur, si mandatum non faciat, vt in. c. quaritur. §. si. xxii. q. ii. Tñ fallit in prædictis casibus, in quibus resignatarius, pp præmissa impedimēta non liberat absolute a publicatione faciendâ. Sed si eam non potest facere in loco designato, tenetur eam facere in alio loco equipollenti pp impedimēta præfata. Et ita loquuntur prædicti doct. & reassumūt latius Moder. Boñ. in tract. legali pestilentia. fol. xxiii. cap. xii. Et Stephanus Maleretus in tractatu electio. fol. lxxx. in tertia colum. qui omnes

Precise in hoc puncto limitant istam regulam, modo quo dixi. & Est bene uerum, q. si propter aliquod impedimentum contingeret, publicationem fieri non posse, in aliquo ex prædictis locis, forte quia resignatarius detentus fuit in carceribus, seu captus ab hostibus: propter quam causam tempora publicationi præfixa transierunt, tunc resignatarius, uel etiam expectans, qui vigore alterius regulæ, etiam ad publicandum tenetur, excusantur a publicatione, dum modo coram iudice, notario, & testibus protestentur, per eos non stetitisse, quominus publicarent, vt tradit Moder. Auinioneñ. uidelicet, Franciscus de Sancto Nazario, alias de Ripa, in tracta. legali pestilentia. in tertia parte. in sexta quaestio. ne. Et ita iste casus contigit tempore Sixti in una Nannetesi, parochialis de Ysleio, vt refert Ioachinus de Narnia, illius temporis doctissimus advocatus.

Sed vrget modo vnum contrarium, quod omnia prædicta turbare videtur. Nam conclusum est superius publicationem requisitam in ista regula posse impleri per æquipollens, ex interpretatione Rotæ: & quod sede vacante potest etiam fieri in acie Campi Floræ: Nam contra hoc est consil. eiusdē Ro. in terminis. in consil. ccccxxvii. inci. quoad primum, & c. in secundo dubio. vbi concludit, quod licet publicatio fieri possit in audientia contradictarum Romanæ Curia: nihilominus si fiat per interessentes concilio generali in audientia contradictarum eiusdem, non satisfact regulæ, licet secundum eundem sit casus similis habens eandem rationem plura fundamenta, & rationes, quæ ibi cumulat. Sed posset dici, q. dictum Rom. in. d. consil. ccccxxvii. procedat, q. legitima impedimenta non sunt, de quibus idem Ro. loquitur in præallegato consil. ccccxxxiii. cum concor. superius alleg. Et ita concordari possunt ista contraria.

Quæstio Decimaquarta.

DECIMOQVARTO Quæro, si nunquid per citationem affirmam in ualuis ecclesiæ, vbi est beneficium tempore diuincrū factā super dicto beneficio renunciato, in qua nō renunciatio facta, dicatur inducta publicatio ad effectum istius regulæ?

SOLVTIO. Si consideramus ea, quæ sæpius dicta fuerūt, uidelicet, formā hic in regula datā posse per æquipollens impleri, concludendū erit per huiusmodi citationē, in qua tenor citationis narratur, publicationē fuisse inductā. Sicut in simili uidemus per possessionē per mensem continuatā uel per nouā prouisionē, etiam publicationē induci, vt superius dictum fuit in præcedentibus. q.

Sed prædictis non obstant, contrariam opi. puto ueriores, super qua olim in causa Ge benen. parochialis ecclesiæ de aquaria in Rota pendente consulerunt excell. viri, ut adnotatum legi, & licet eorum moria non viderim, nec habeam quid super hoc Rota conclusit, nihilominus ego etiam istam partem iudicio meo magis tutam defendendam assumpsi, istis breuissimis rationibus. Prima, quia clarum est citationem prædictam ad hunc effectum faciendam de renunciatione non emanasse, sed solum ad finem citandi, & euocandi possessorem ad curiam, ergo non debet alium diuersum effectum inducere, 2. quia iure cautum est, quod inducta ad unum finem, non debent alii operari. l. qui hominem. §. si. ff. de solu. Cum limitata causa, limitatum effectum producere debeat, iuxta. l. in agris. ff. de acqui. re. domi. cum cōcor. ut late per Moder. in. l. age cum geminiano, per illum tex. C. de transac. & in capitulo cum ordinem. de rescrip. Præterea, quia renunciatio, quæ coniunctur in dicta citatione est narrata per ipsam partem, & uerbis narratiuis partis non creditur, vulg. c. si papa. de priuileg. lib. vi. cum per hoc non dicatur constare de renunciatōe, nisi ipsa renunciatio originaliter producat. arg. l. si quis in aliquo. C. de aden. c. accepimus. & c. porro. de priuileg. Præterea, quia publicatio debet fieri in loco beneficii, & tamen citatio potest fieri in alio loco ubi habitat citandus, cum igitur ista sunt diuersa de vno ad aliud non debet fieri illatio. c. nonne. de præsump. & l. Papinianus. ff. de mino. Et 3. isto modo consuetur illa uulgaris regula iuris, quod actus agentium non operatur ultra eorum intentionem, ut dicitur in. c. is qui. & c. humane aures. xxii. q. ii. & iii. & tradit in similibi casu Rota in no. deci. ccccxxi. incip. si impetrans. circa si. & Egid. deci. dcccix. supposito. Et quia si hæc uia publicandi caperetur, fierent mille fraudes, & de facili hæc regula eluderetur, quod permitti non debet.

Quæstio Decimaquinta.

DECIMOQVINTO Quæro, quæ requiruntur quoad hoc, ut regula ista habeat locum?
SOLVTIO. Tria copulatiue requiruntur secundum antiquam, & modernam interpretationem Rotæ. Primum est, quod non sit facta publicatio, secundum, quod non fuerit petita possessio. Tertium, quod resignans post sex menses decesserit in possessione, adeo, quod si alterum istorum deficiat, regula non procedit, quia beneficium vacabit per resignationem, & non per obitum, ut hic disponitur, & sic sola possessionis petitio, sola publicatio resignationis, sola mors infra sex menses, uel quod resignans non decederet in possessione, impedit fictionem regulæ, & uacant beneficia per resignationem, & non per obitum. Est bene uerum, quod regula Hadriani uoluit, quod cum publicatione concurreret simul, & petitio possessionis, & sic non sufficiebat publicare ad impediendum vacationem factam per obitum, nisi etiam peteretur possessio, & hoc indicat uerba illius regulæ Hadriani ibi. Et cum hoc possessio illorum. & c. & ita etiam adnotauit Melchior de Baldassinis aduocatus illius temporis excellens in quibusdam adnotationibus regularum Hadriani. Ita quod sit conclusio, quod ad effectum fictionis regulæ, ut fingatur uacatio per obitum, requirebantur etiam illa tria copulatiue, quod non fuerit facta publicatio, nec petita possessio, & quod resignans moriatur infra sex menses in possessione, sed non sufficiebat ad impediendam prædictam fictionem alterum ipsorum deficere, ut est in modernis, & antiquis regulis, quia non sola publicatio impediēbat in regula Hadriani, nisi etiam concurreret petitio possessionis, & in hoc fuit immutata, ista regula, fuit etiam immutata circa cursum sex mensium, ut patet in ea.

Quæstio Decima sexta.

DECIMOSEXTO Quæro, quid si resignatarius, qui non publicauit, & per consequens perdidit ius vigore resignationis, uelit capere beneficium resignatum per istam factam vacationem obitus inductam per istam regulam per clausulas generales, uel desicet, uel alias quouis modo uacat & c. solitas apponi in supplicationibus, an possit, an uero sicut annullatur resignatio, ita & qualibet uacatio ex ea resultans?
SOLVTIO. Glosator in regula de infra. resig. uidetur mouere hanc. q. licet in uoluntate resoluat, & ibi ego late eam. q. xxxiii. examinaui, & latius in regula de uerisimili notitia obitus

obitus. quæstione tertia, & ideo hic minus erit dicendum. Concludo igitur, quod resignatarius uigore dictæ clausulæ beneficium per uacationem obitus post datam resignationis contingentem capere non potest. 1. Quod ita probatur, quia illa clausula quouis modo, secundum communes conclusiones, & stilum curiæ, capit tantum uacationem tempore datæ prouisionis contingentem, & sic beneficium, quod iam uacat de presentia, non autem eam uacationem capit, quæ extrinsecus, & infuturum contingere potest, quod ex eo suadet, quia clausula quouis modo, non extendit se ad uacationem alterius personæ, ut expresse, ut tenent omnes in cap. susceptum. de rescrip. lib. vi. & notat Rota in decisio. ccccxxxiii. incip. no. quod clausula & c. & deci. dcccxlvi. in antiquis. & deci. xxxviii. in no. Ergo eadē ratione, neque capiet alio tempore uacationem contingente, quia ualeat argumentum de persona ad tempus, & e contra. l. qui plures. in prin. ff. de uulg. & pu. l. uideamus. §. penul. ff. de in lit. iu. & ita reuult mihi Gaspar de Hiezio procurator antiquus tempore suo iudicatum fuisse, ut ipse adnotauerat, de quo tamen aliquid dicam infra. q. xviii. Imitantur tamen ista, nisi in prouisione uerba designantia futurum apponantur aliam personam, uel futurum tempus comprehendentia, quia tali casu prouisio capiet illam uacationem. Ita tenet decisio. dccciii. incip. si papa. in antiquis. quæ ita debet intelligi. Secundo limitatur dicta conclusio, nisi in gratia si neutri illa clausula quouis modo, apponatur, quia tunc refertur etiam ad uacationem posteriores, ut alias tenuit Rota, & adnotauit D. Berengarius Saganta antiquus, & procurator practicus. Ratio est, quia gratia si neutri, ex sui natura respicit futura, & tunc perficit, ut patet ex eius uerbis, uidelicet, si per euentum litis constiterit neutri litigantium & c. & sic in ea non attenditur tempus datæ, prout in aliis, sed tempus quo beneficium conferri potest, & no. Gemi. in consilio septuagesimo nono, quod qualiter procedat dictum est in regula de annali.

Quæstio Decima septima.

DECIMOSEPTIMO Quæro, an ante publicationem dicatur resignatario, nisi sit alteri ius quaesitum, & postea non publicaret, diceretur gratia, siue prouisio nulla?
SOLVTIO. Quæstio ista est difficilis, & propter varia motiua hinc inde uigentia uidetur quasi brocardica, & ideo requireret longam librorum reuolutionem. Tamen, quia in iudicando non requirimus longam uerborum apparatus, sed effectum, & medulam ueritatis, & mihi etiam a negotiis publicis, & necessariis meis actionibus, adeo breue tempus superest, quod etiam ista præstare non possem, præstringam igitur succincte, & in summa omnia, quæ super ista. q. dici poterunt, concludendo breuiter eius decisionem. Pro parte igitur affirmatiua, uidelicet, quod prouisio facta infra tempus publicationis publicatione non facta ualeat, facit primo, quia ius, quod est in pendenti quale uidetur esse illud, quod resignatario competit pendente tempore ad publicandum non impedit prouisionem medio tempore alteri factam, ut tradit notabiliter Roma. in consil. cclvi. per tex. in. c. si pro te. de rescrip. lib. vi. & in de. i. de concess. præben. lib. vi. faciunt ea, quæ scribit Soci. in consil. xli. in. ii. colum. uers. secundo. & in. iii. colum. uers. iii. etiam. & consil. cxvii. per totum in iii. uolu. Secundo pro ista opi. facit, quia uidemus, quod habens gratiam ad primum beneficium uacatum datis executoribus cum clausula si idoneus repertus fuerit, non potest conueniri, si ordinaris etiam post factam ei per executores inhibitionem ne alteri conferat, nisi executor cognoscat, uel cognitionem perficiat de habilitatibus prouisi conferat Titio, non obstant, dicta gratia, collatio ualeat, & tenet, licet effectum non fortiaur, nisi ex post. ita late concludit per plura iura Oldra. in consil. dccciii. incip. thema tale est & c. Ad idem pro ista opi. facit, quod tradunt Saly. Roma. & Alex. in. l. si. per illura tex. C. qui admitt. ubi quaerunt, quid si plures diuersis temporibus impetrauerunt canonicatum uacaturum in certa ecclesia quem infra menscm duxerint acceptandum. Deinde secundus impetrans acceptauerit infra tempus datum primo, & sic nimium præpropere, & festinanter concludit prædicti docto. quod adteta ueritate si primus exclusus fuit, uel tempore, uel repudiatione, aut aliter, quod ualeat acceptatio, & licet nimium festinanter, & tempore incongruo. Et hoc dictum approbat, & sequitur Iaf. in consil. ciiii. incip. circa quatuor. col. penul. lib. primo. sic in proposito nostro est dicendum, quod collatio facta alteri infra tempus datum ad publicandum

candum publicatione non facta valeat, pro qua opi. faciunt ea, quæ in notabili casu addu-
 3 cit Angel. in consil. xxxvi. incip. pro decisione quaestorum. col. penult. vbi probat, qd pē
 dentē additionis tempore tempus ad insinuandum non currit, quia donec subest potestas
 actum faciendi, non potest dici, qd actus intermedius sit nullus, nisi subsequatur imple-
 4 sil. clviii. incip. ex narratis. in penult. & si. col. vbi quaerit qd nunquid impertatio facta infra
 tempus quo quis declaratur excommunicatus, nisi satisfecerit valeat, & concludit, qd sic, per
 5 plura iura, quæ ibi allegat. Ad idem facit, qd quia illud ius resignatarii ante publicationem
 dicitur pendens, ut dicit expresse Paulinus excellens practicus, & quondam auditor Rotæ
 apprimè eruditus in tract. de off. & potestate capituli. in secundo præludio. versu. nono. &
 sentit Oldra. in consil. cclxxxv. in penult. col. sed ea, quæ fiunt, & conceduntur pendente iu-
 re resolubili, valent, & tenent, ut per plura exempla probat Decius in consil. cclxvii. in cau-
 sa & c. col. penult. & ante ipsum in notabili casu prol. Gemin. in consil. lxxxix. in secun-
 do dubio. sic eodē modo in casu nostro dicendū videtur, qd prouisio pendente tempore publi-
 candum valeat. Quibus accedunt ea, quæ congerit Socin. in consil. xli. in prima columna
 lib. iiii. Et quæ Alex. consil. xxv. in. ii. col. versu. Præterea posito etiam & c. lib. iiii. cum mul-
 tis aliis, quæ breuitatis causa omittuntur. Non obstat, qd clausula posita in prouisione di-
 modo non sit alteri ius quaesitum, quia respondet Roma. in. d. consil. qd intelligitur de iure
 perpetuo duraturo, non autem de pēdenti resolubili, ut ibi per eum, qui ad hoc allegat plu-
 ra iura, quæ per te videas, & aliter respondet Soci. in. d. consil. xli. lib. iiii. col. fin. ut ibi per
 eum, & dixi in regula de non tollendo iure quaesito. q. iiii.
 Quibus non obstat, contraria opi. est uerior, & iustior, quam Rotam in pluribus, & di-
 ueris causis approbasse legimus, cuius decisio, ac principali motiuo siue ratione fundatur:
 6 Nam clarum est, qd ius in re plenum, & si posset resolui, non tamen est alteri conferibile
 ante resolutionem, ut est tex. in. c. commissaria. in princip. de electio. lib. vi. & in. c. si tibi ab-
 senti. de præben. eo. lib. cum infinitis motiuis, & concor. quæ satis curiose pro ista parte
 cumulat Egid. deci. declii. in parte negativa dubii ibidem propōiti, & disputati per eum.
 Accedunt ad hoc dicta per Alexan. in. l. si decesserit. col. si. ff. qui fa. cog. Et ita per istam
 rationem, alia plura motiua istam opi. tenuit Rota in una Palentina beneficii coram Do-
 7 Paulo Capisucco de anno M. D. xix. vt late refert D. Guliel. in tit. de regulis. decis. xliiii.
 Et idem in alio casu Rota tenuit in una Pacen. parochiali. de Bodoual. de anno M. D. xx.
 coram eodē D. Paulo, ut refert idem D. Guliel. in tit. de concess. præben. decis. v. per ratio-
 nes, & argumenta de quibus ibi per eum. Ad quæ accedunt, quæ dicunt Domini in decis.
 7 dcccxxxiii. in antiquis, & Bisignetus eo. tit. in deci. xliiii. vbi uolunt, qd prouisionem ordina-
 rii infra mensem ad acceptandum concessum expectantibus factam non ualere, etiam illis
 postea non acceptantibus. Et idem per illas decisiones, & dicta Fely. in. d. c. cum ex officii.
 in prouisione legati tenuit Rota tempore meo, & de tempore suo iudicasse Rotam refert
 D. Pet. And. Gammarus in tract. legati lib. iiii. q. iiii. Et hodie. xix. Decēbris M. D. xxxix.
 idem in simili casu conclusit Rota in una Vicentina archipresbyteratus corā D. Jo. Paulo,
 quæ uoluit, qd collatio papæ facta infra sex menses deuolutionis ad superiorem pp negligē-
 tiam patronorum non præsentatiū sit nulla, etiam si Cardinalis, ad quem fuerat deuoluta
 infra sex menses collatio non conferret, & hoc per rationes superius allegatas. Non obstan.
 deci. xxi. de concess. præben. ccccxxii. & cccccl. in antiquis, & tradita per Soci. consil. cclx.
 Non obstant, quæ in contrarium adducta fuerunt, quia ad illa responderi potest ex his,
 quæ late præfati docto. scribunt. Præsertim Socin. in. d. consil. cxvii. & D. Guliel. in. d. de
 ciso, quæ breuitatis causa non refero, cum ibi uideri possunt.

Quæstio Decima octaua.

DECIMO OCTAVO Quæro, qd quid si factæ sint duæ resignatiōes eidē, & pri-
 ma annullatur ex defectu publicationis, an possit adiuuari ex secunda, quæ publicauit
SOLVITIO. Ioan. Franciscus Paulinus quondam auditor Rotæ practicus, & doctri-
 næ singularis in tract. de potestate ca. sede vacā. in secundo præludio. versu. duodecimo. in-
 nuere videtur, qd non, ex eo, quia ius per non publicationem ipso iure vacat, ergo reuivisce-
 re non potest, quia semel extinctum non reuiviscit. l. qui res. §. aream. ff. de solutio. tradit
 Soci.

Soci. in consil. cclx. col. iiii. lib. ii. Est bene verum, qd idem in versu. nono per lapsum & c.
 dicit, qd licet non faciens diligentias requisitas a regula cadat a iure, illud tamen ius est pen-
 dens. Et secundū hoc ego putarē, qd secūda resignatio caperet illud, saltē per clausulas gene-
 2 dales, nisi tā prius papa prouidisset alteri, quia tali casu non esset locus, nec primæ, nec secū-
 da resignatiōi, non primæ propter non obseruatam regulam, non secūdæ, qd quia ius
 semel renunciatum non potest iterum cedi, quia per primam resignationem validam abdi-
 catur titulus, & possessio naturalis, & ciuilis a resignante, vt in deci. prima. de re. permuta-
 3 in no. & no. Inno. in ca. super hoc. de renun. & est notissimū. Itaqd nihil manet apud ipsum
 resignantem, qui nihil igitur habet, nihil dare potest. c. qd autem. de iur. pat. & l. si uniuersū.
 quem text. Bart. verbis vulgaribus sumat, C. de legat. si nihil dat secūda resignatio nū-
 lius est momenti.
 Et ex prædictis decidi potest illa, q. quam Ioan. Aloisius Tuscanus doctor Mediolanen.
 & quondam aduocatus primarius, & auditor cameræ refert accidisse tempore Sixti in Ro-
 4 ta in eius consil. incip. ad primarium, & c. positum in primo uolu. consil. suorum, uidelicet, an
 beneficium primo acceptatum per procuratorem suum, cuius acceptatio fuit nulla pro-
 pter non publicationem factam secundum formam regulæ possit illud secundo loco acce-
 3 pte. Et tunc fuit interloquendo dictum, qd sic, ex eo, qd quia multiplicatio titularum non
 est prohibita, ut no. docto. in. c. post electionem. de concess. præben. cum concor. ut per Fe-
 ly. in. c. in nostra. ver. titulus. de rescrip. facit. l. iiii. §. ex pluribus. ff. de acqui. poss. & in re-
 gula nullus. de re. iur. lib. vi. & in. l. quotiens. §. i. ff. eo. & not. per glo. iniunctos in. c. cum
 persona. de priuileg. lib. vi. sic uidemus, qd conceditur excommunicationis multiplicatio.
 4 cap. ita quorundam. de iudeis. cum concor. ut ibi in glo. sic etiam interposita appellatio
 ne potest iterum, atq; iterum appellari, ut in clc. si ante. de do. & contu. qd Nec reperitur pro-
 hibitum, qd quis pluries idem beneficium acceptare possit, pro conseruando iure suo, ut tra-
 dit Cald. in consil. vii. titulo de electio. Non obstat si dicatur, qd ex quo per primā ius quæ-
 situm est, iux. c. si. de concess. præben. lib. vi. secūda acceptatio nihil potest operari, & crit
 frustratoria, iuxta ea, quæ arguendo dicit Rota deci. dcccvi. in antiquis incipien. Domi-
 nus papa. in prima colum. quia responderetur, qd licet secūda acceptatio operari non possit
 quoad concursum, uidelicet, prima acceptatione existente valida, quia, quod debet ex pri-
 ma, verum est ex secūda non deberi, iuxta. d. §. ex pluribus. & clc. i. §. si quæ not. de priui-
 leg. Tamen non daro concursu secūda acceptatio potest operari effectum suum summota
 prima acceptatione per regulam de non publicandis acceptationibus, huius regulæ similē.
 Et ideo illa remota remanet secūda, & operatur effectū suum, ut not. in clem. i. de consil. &
 in. §. affinitatis. in sti. de nup. sic uidemus, qd secūda excommunicatio quādiu concurret cum
 prima non operatur effectū suū, tamen si prima submoueretur, tunc secūda operatur. iiii. q.
 iiii. Engeltrudam cum concor. vt patet etiam in exemplo posito per Ioan. Andr. in. c. cum
 in cunctis. ad si. de electio. & in clem. si. de magist. De ligato una forti cathena: Nam uiuicus
 lum alterius cathenæ nihil operatur, donec illa remanet, tamen ea submota, tunc secūda ope-
 rat. c. si omnia. vi. q. i. tamen, remoto sole, lucerna tunc operatur, quæ exempla posita per
 Ioan. Andr. locis superius allegatis, reasumit prædicta decisio Rotæ fere in simili casu. Ita
 5 igitur in proposito nostro est dicendum: Nam ex quo prima acceptatio est sublatā per ex-
 ceptionem regulæ, remanet secūda, iuxta prædictas rationes. qd Nec obstat, qd per pri-
 mam beneficium est effectum plenum, & consequenter secūda acceptatio non ualet, iuxta
 nota. in clem. i. de concess. præben. & sic reualidari non posset per extinctionem primæ, p-
 c. non firmatur. de re. iur. lib. vi. & c. si eo tempore. de rescrip. eo. lib. cum uulga. quia respō-
 detur, qd ius non erat plenum, sed erat imperfectū, & stabat in pendenti vsq; ad tempus pub-
 licationis faciendæ. iuxta formam regulæ, quo elapso, si non est facta publicatio illud ius
 annihilatur, & ideo tale beneficium dici non potest plenum, quia si plenum esset, diligentis
 regulæ non indigeret, quia plenitudo additionem non admittit, vt dicit text. in. d. c. si oia.
 Remanet igitur adhuc vacans, & ideo iterato acceptari potuit. c. cum nostris. de concess.
 6 præben. qd Nec etiam obstat, qd non reprobata prima acceptatiōe, secūda non debuit fie-
 ri. iuxta. c. post electionem. de concess. præben. quia illud procedit vbi secūda prouisio fuit
 facta tā alteri, qd illi cui fuit facta prima, ut patet in. d. tex. ibi, Archidiaconatus non uacans,
 non potest, nec debuit in alium transferri & c. sic & in. c. inter dilectos. de excess. præla. & in

e. licet episcopus. de præben. li. vi. sed in casu nostro vtraque acceptatio referatur ad eundem, igitur &c. Nec obstat. c. si tibi absenti. de præben. in. vi. quia licet ius illud non esset perfectum, tamen agebatur de collatione alteri facienda, non autem eidem, ut ibi patet. Et probatur hæc solutio in. c. vt quis duas. de electio. lib. vi. vbi electio per quam ius imperfectum quaeritur multiplicari potest in eundem, & in electione electi erit, quæ vti velit, ut ibi patet.

¶ Nec obstat si tunc replicetur, ergo cum prima fuerit usus non audietur ad secundam, per illum tex. quia respondetur, quod ille text. non procedit quæ sumus in titulo acquisito, vt ibi not. per docto. & plene per Calde. & Domi. in consilio octauo titulo de electione per plures bonas, & notabiles rationes ibi per eos positas, quas breuitatis causa non refero, Neque potest etiam dici, quod inducat prima acceptatio gratiæ consumptionem, quia requirere tur ad hunc finem, quod sortita fuisset effectum. c. si clericus. de præben. lib. vi. c. ad audientiam. et secundo de rescrip. alias autem si aliquo casu inualida existit, potest fieri secundo loco actus per quem acceptatio inducatur, ut colligitur ex deci. in nouis. ccccxxxi. incip. si im petrans. in secundo dubio, & seq. & allega. Lapi. xcv.

¶ Tamen licet prædicta sint multum colorata, & mihi applaudeat, Nihilominus quoad effectum istius regulæ contrarium tenuit Rota, hac ratione, quia tempora ad publicandū hic designata currunt a tempore primæ prouisionis non secundæ, & ideo si prima ex defectu publicationis annullatur, secunda resignatio non sustinebitur, ita in simili conclusit Rota super regula de publicandis acceptationibus, ut late refert D. Guliel. in decif. ix. titulo de concess. præben. per alias rationes de quibus ibi per eum, ex quibus facile consilari potest responsio ad argum. superius facta, an uero beneficium resignatum possit deinde capi per clausulas generales positas in supplicatione resignationis: dixi superius. q. xvi.

¶ Quæstio Decimanona.

DECIMONONO Quæro, ¶ ex eo, quia hic dicitur, quod si renunciatus moriatur in possessione non facta publicatione, quod beneficium non per resignationem, sed per obitum censeatur vacare, Quid si renunciatus moriatur ciuilitate, & non naturaliter, nūquid sit locus regulæ?

SOLVTIO. Dicendum est, quod non, quia uerba simpliciter prolata, naturaliter, non autem ciuilitate capi debent. l. si. C. de his, qui ueni. et. imp. l. qui habet. ff. de tutel. & sic expressio mortis in ista regula intelligitur de naturali, non autem ciuili, præsertim, quia regula ista est odiosa, & contra ius commune. Et ita fuit in rota iudicatum pro Reuerendissimo Cardinali Sanctæ Crucis, vt adnotauit Melchior de Baldassinis sui temporis aduocatus insignis dicens se in una Valentini. corā D. Simonetta obtinuisse, de quibus meminit etiam Iacobus de nigris doctor curiosus in quadam sua apostilla ad istam regulam. De quo tamen dixi. 3. in regula de impetrantibus benefi. per obitum fami. card. q. v. & vii.

¶ Quæstio Vigesima.

VIGESIMO Quæro, ¶ an regula ista procedat in resignatione iuris? **SOLVTIO.** Istam quæstionem examinavi superius in regula de infr. resig. q. xviii. vbi proprie cadit, & ideo hic pauca dicam, non solum ea ratione, quia ibi hoc dubium plenius discutitur, sed quia in casu istius regulæ hæc dubitatio uidetur impertinens, ex eo, quia in resignatione iuris ratio istius regulæ cessat, quæ loquitur de beneficio possessio per resignantem, in cuius publicatione regula tria copulata requirit, quæ in resignatione iuris nullo pacto verificari possunt.

¶ Sed istis obstat videtur, quod scribit And. Sicul. in cōsil. xli. in. xvi. & xvii. col. lib. i. vbi cōcludit, quod ¶ sicut in donatione reali excedit summā. 500. duc. requiritur insinuatio, quæ se habet ad instar publicationis, ita quoque in donatione iuris quæstus insinuatio requiritur, vt late ibi per eum. Ad idem facit, quia uidemus dispositionem cle. si. de procur. quæ loquitur in morte naturali procedere in morte ciuili, videlicet, in resignatione, vt tenet Rota in decif. cccxxvii. in no. sequitur Ludou. Roma. in consil. cccxxiii. incip. præsens est quæstio. Et tamen talis resignatio procedit non solum quando fuit facta de beneficio, sed etiam si de iure quaesito tantum facta fuerit, Vt cōclufit Rota in una Oxomeñ. Archidiaconatus corā me. die. xiiii. Decēbris M. D. xxxvii. pro Roderico Lopez, contra Alphonsum Henriques, Ita uidetur hic dicendum, quod dispositio istius regulæ, quæ de renunciatione beneficii loquitur, procedit in resignatione iuris. Sed tenendo opinionem, quam dixi ad prædicta patet solutio, quia in donatione iuris quæstus, de qua Andr. sicul. loquitur, militat eadē ratio, quæ in donatione

in donatione reali, propter fraudē creditorū: Nam ita præiudicatur creditoribus per clandestinas donationes iurium, seu actionum sicut per donationes rerum, ¶ quia qui actionē habet, vtiq; rem habere videtur, vt dicit rex. in. l. qui actionē. ff. de reg. iur. quæ omnia cessant in casu nostro, & ideo nō requiritur publicatio. Et eodem modo respondetur ad decisionē factam circa. d. clemen. si. quod idem effectus resultat ibi per renunciationem iuris sicut per resignationem beneficii: Nam sicut per resignationem beneficii censeatur reuocatus procurator etiam, quoad incepta, ita & per resignationem iuris, quia militat eadē ratio, quæ omnia in casu nostro cessant, propter rationes assignatas sup. erius in. iii. q.

¶ Quæstio Vigesima prima.

VIGESIMOPRIMO Quæro, ¶ quare ad publicandum resignationem in curia datur maius tempus, videlicet, sex menses, & extra curiam datur menses?

SOLVTIO. Aliquis forte diceret arbitrium esse, prout dicitur in glo. in uersu. Ratus. in. l. i. ff. de postul. sed uerum non est, quia sex menses in resignationibus factis in curia dantur, ad effectum, vt resignatarius competentem terminum habeat eundi ad locum beneficii, vbi publicatio fieri debet, forte enim beneficium est in Anglia, vel Alemania, vel in aliis locis multū ab Vrbe distantibus, quæ ratio non militat, quando resignatio fit in partibus, & sic extra curiam, quia ex quo debet fieri in loco minus tempus requiritur, & ideo vnus mensis assignatur. Et sic cū laude Dei sit expedita ista regula de publicandis, circa quā longē plura excogitare poterit curiosus, quæ mihi iam uehementer occupato nō occurrunt: Nam hic trahi posset tota materia regulæ de publicandis acceptationibus in gratiis expectatiuis, quæ conuimilē, & quodammodo affinitē materiam continet. Sed quia super illa regula plures decisiones scripsit D. Guliel. ac etiā, quia propter nouas prouisiones, quæ quotidie ab acceptantibus facilius procurantur, propter quas tollitur diligentia publicandi, & per consequens prouisio istius regulæ, ideo super ea nihil dicā, præsertim, quia illa regula non ponitur inter iudiciales. Non tamē omnittam pro cōplemento istius regulæ, ac etiā ne illa, quæ sunt nota digna, penitus ignorentur, quod circa illam regulā de publicandis acceptationibus tempore Domini Iacobi Simonetta in Rota unū notabile dubiū decifum fuit, de quo D. Guliel. nō facit mentionē. Sed ipse idē Iacobus de illo meminit in tract. suo reservationis. fol. lxxii. Dubiū igitur fuit, ¶ nūquid illi regulæ de publicandis acceptationibus, quæ expresse de expectatiuis loquitur, subiiciantur reservationes, quæ habent beneficium acceptandi. Plura hincinde disputationis gratia dicebantur, tandem Rota in istam sententiā inclinauit, quod sic, ex eo, quia tales reservationes appellari possunt expectatiuæ pinguiorē. Et quia ratio publicationis ne expectatiuis acceptans si non publicet, plura beneficia inuoluat, militat in tali reservatione. Ita concluderunt Domini, vt latius ibi per eum. Et per ista etiā tempore remeo, fuit in Rota conclusum, in vna Hispanen. canonicatus, & præben. corā Do. Paulo Capisireo, die. xxv. Octobris M. D. xxix. Quod quædam gratia per Leonem. X. concessa, etiā seruitoria, & cū clausula suspensiuā omniū gratiarū expectatiuarū, & clausulā anteferrī, &c. diceretur expectatiua pinguis, licet in ea daretur potestas acceptandi beneficia seruitoria, & reservata, & clausula suspensiuā aliarū expectatiuarū, quæ non solent secundum regulam concedi expectatiuis, vt patet in regulis expectatiuarum Leonis, Clementis, & Pauli. Verum, quia in dicta gratia dabatur facultas acceptandi, item creatio in canonicū, & clausula anteferrī, quæ sunt peculiaria expectantium, fuit conclusum dictam gratiam esse expectatiuam pinguem, & illam subiici regulis de expectatiuis loquentibus, quod est notandum ad regulā prælacionū, & alias regulas de expectatiuis loquentes. Postremo quod importet illa uerba in regula ista posita, v3, & inde sequuta quæcūq; &c. dixi in reg. de anna. q. lxxviii. Iuxta prædicta posset hic et dubitari de una. q. quæ ponēda erat. s. q. ix. sup. qua al. cōsuluit loach. de Narnia in cā Coloni. præb. S. Severini, uidelicet, nūquid publicatio facta in domo, siue loco capitulari, quod est infra ambitū eccl. iur. ualeret: & cōsuluit, quod sic, quia licet regula regrat locum beneficii, illud sit ad effectū, ut magis innotescat, & in tali publicatione finis seruat illo modo, quod illud, quod sit infra ambitū, dicitur in loco fieri. c. de fabrica. de consec. dist. i. l. ii. de uer. sig. &c. si ciuitas. de sen. excō. lib. vi. cū uulg. & quia uidemus, quod aliqñ publicatio tollerā si facta fuerit corā honestis psonis, & testibus. gl. in uerbo beneficii. in cle. eam. de elec. sicut uidemus in appellatione fieri, ut dicit gl. in. l. cū quidam. ff. de appellatio. tanto fortius in casu nostro quando fit coram canonicis in loco capitulari.

COMMEN. R. P. D. LVDOVICI GOMES.
REGVLA QVOD COMMISSIONI POST
Conclusionem non stetur, nisi derogetur conclusioni:

HTEM Statuit, & ordinavit, q̄ in commissionibus, seu mā datis etiā consistorialibus, per eum, seu de eius mandato, uel autoritate, in causis, in quibus conclusum existat, in posterum concedendis, etiā si in eis de conclusione huiusmodi implicite, uel explicite mentio facta fuerit, nihil censeatur esse concessum, nisi per concessionem commissionis huiusmodi, cōclusioni derogetur expresse.

ISTA Regula, quæ de conclusione loquitur, finem, & conclusionem apponit regulis iudicialibus, & præfenti tractatui: Nam ista regula, etiā vltima est iudicialium, vt hic etiam Glosator aduertit, & ita in libro regularum Rotæ vltima ponitur. Circa quam nihil omnino, nisi remissive scribam, ex eo, quia hodie propter facilem conclusionis derogationem, quæ per processum ad vltiora, & repositionem Dñorum Auditorum fit, parū practicitur, & ob eā forte causam de ea D. Gul. Casiodorus nihil in decisionibus suis scripsit, quamuis per. xii. annos omnia, quæ in Rota gesta fiere, circa regulas obseruauerit. Et ego per. xi. annos, quibus in Rota uersor, nunquam vidi de ea excipi, propterea vanum erit tempora, quæ mihi non sunt, reliqua inutilibus consumere. Quamobrem circa istam regulam remissive videnda sunt, quæ dicit Fely. in. c. nonnulli. in. xi. colum. versicu. tertia declaratio. & in capitu. super literis. in. ix. colum. versic. amplia adhuc. & in col. xi. versu. & ad sextam regulam, & c. de rescri. quibus locis de regula ista mentionem facit. Et ante ipsum latius regulā istam discuit R. O. in consil. clxxvi. incip. iste sunt. col. vlti. vbi plenissime loquitur, & plures alii, qui breuiter causa omittuntur. Et ideo ista sufficiant pro complemento præfenti tractatus. Et dum tēpus dabitur, forte secundam partem regularum, quæ in literis expediendis versatur, quæ alium iustum Tomum requirere videtur, aggrediar, quæ quidem regulæ ideo non dantur, quia in iudiciis non producuntur, & ob eam causam extraiudiciales appellantur.

Explicunt Commentaria R. P. D. Ludouici Gomes, Episcopi Sarnesi. Sacri
Palatii Apostolici Auditoris, vtriusque Signaturæ Referendarii, ac Sa-
cræ Poenitentiarie Apostolicæ Regentis, super Regulas Cancellar-
iæ Apostolicæ iudiciales, quæ in Libro Rotæ inscripæ sunt.
Impressa impensis Domini Michaelis Tramezini Mercatoris, & Venetiarum Ciuis. Cum Priuilegio
Summi Pontificis, Cæsareæ Maiestatis,
Christianissimiq; Francorum Regis, & Venetorum Senatus.
Anno a Virginis partus
M. D. XL. Mens
se Aprili.

